

Llibre de Vuit Senyals (15th century): an Edition, Legal
and Comparative Study

Pere Ripoll Sastre

TESI DOCTORAL UPF / ANY 2018

DIRECTORS DE LA TESI

Dr. Tomàs de Montagut i Estragués

Dr. Rafael Ramis i Barceló

Dr. Joan Santanach i Suñol

DEPARTAMENT DE DRET

**Universitat
Pompeu Fabra**
Barcelona

A la meva mare

Agraïments

Aquesta tesi és el resultat d'uns treballs de recerca que s'han desenvolupat entre Barcelona, Mallorca, Mont-real (Québec) i Oxford. Durant aquest camí he pogut comptar privilegiadament amb persones que tant a nivell científic com a nivell personal han fet que dins la solitud de la tesi m'hagi sentit acompanyat.

Agrairé eternament al professor Tomàs de Montagut que s'hagi preocupat constantment per la meva formació acadèmica i que m'hagi dedicat tantes hores com li he requerit, sempre amb la millor predisposició i entrega, sempre amb els millors consells i la millor transmissió de coneixement.

De la mateixa manera he de donar les gràcies al professor Rafael Ramis, qui des del primer moment del doctorat ha procurat contínuament que les decisions fossin les més profitoses i encertades per a la meva recerca.

Agraeixo molt sincerament al professor Joan Santanach i a l'Editorial Barcino i Fundació Carulla l'entusiasme i confiança dipositada en el projecte de Doctorat Industrial, el qual ha suposat una excel·lent oportunitat per a la meva tasca investigadora.

Em vaig sentir acollit i integrat des del primer moment a l'Àrea d'Història del Dret i de les Institucions de la UPF com si de tota la vida n'hagués format part, és per això que he de donar les gràcies a tots els companys i companyes per l'interès que han mostrat i l'ajuda que m'han oferit constantment; com també ho he de fer amb el personal de secretaria que sempre ha estat atent i ha facilitat qualsevol gestió.

Del professor Michel Hébert vaig poder rebre durant l'estada de recerca a Mont-real uns consells i una orientació sobre aspectes comparatius que foren de vital importància i que seguiran guiant les properes tasques de recerca, per la qual cosa li estic molt agraït, com també ho estic al professor John Watts amb qui vaig poder intercanviar idees i perspectives molt interessants a Oxford.

Finalment, i no amb menys importància, agraeixo a la meva família, als meus millors amics i als companys de doctorat la il·lusió amb la que s'han interessat pel progrés de la tesi i els ànims que he rebut de tots ells.

Resum

A partir del privilegiat i complert fons documental de la Diputació del General de Catalunya, s'estudia comparativament aquesta institució amb relació a corporacions similars existents durant l'època baixmedieval i moderna a l'Europa occidental (Brabant, Venaissí i Navarra). Tenint en compte la normativa recollida en el *Llibre dels Quatre Senyals*, que configura el règim jurídic de la Generalitat a partir de la refoma de 1413, la nostra recerca posa en valor totes aquelles disposicions anteriors compilades en el *Llibre de Vuit Senyals* que van perfilar els orígens i primeres passes de la Diputació del General de Catalunya entre finals del segle XIII i 1413. L'objectiu primordial d'aquesta tesi ha estat plantejar i assolir un marc de recerca que ha portat a descobrir la localització d'aquest manuscrit, fins avui en dia conegut però no identificat, que ha donat lloc a una edició acurada del seu contingut i a un estudi complementari de totes les qüestions tant tècniques, jurídiques com històriques que han sorgit al voltant d'aquest document. Per altra banda, s'analitza el marc institucional on s'insereix el *Llibre de Vuit Senyals*, que explica com la Generalitat és una institució sorgida d'un procés d'emancipació estamental que dona lloc a una estructura i processos encaminats a limitar i prohibir la intervenció reial en diferents matèries, provocant no només a Catalunya sinó a altres parts d'Europa el fenomen del pactisme jurídic i del dualisme polític, qüestió que s'exposa més detalladament mitjançant l'anàlisi del nomenament de comissions estamentals.

Abstract

From the privileged and complete documentary collection of the *Deputació del General de Catalunya*, we study comparatively this institution in relation to similar corporations existing during the late medieval and modern times of Western Europe (Brabant, Venaissin and Navarre). Taking into account the regulations contained in the *Llibre de Quatre Senyals*, which articulates the legal system of the Generalitat from the reform of 1413, our research highlights all those previous provisions compiled in the *Llibre de Vuit Senyals* that outlined the origins and first steps of the *Diputació del General de Catalunya* between the end of the 13th century and 1413. The primary objective of this thesis has been to raise and achieve a research framework that has led to the localization of the manuscript, known but not identified, which, on the other hand, has provoked an adequate edition of its content and a study complementary to all the technical, legal or historical issues arising from it. The institutional framework detailed by the manuscript is also analyzed, which explains how the Generalitat emerges from the process of emancipation of the estates, giving rise to processes and structures aimed at limiting and prohibiting the royal intervention in different matters, as well as giving rise not only in Catalonia but in other parts of Europe the phenomenon of legal pactism and political dualism, exposed in more detail through the analysis of the appointment of the commissions of the estates.

Prefaci

A finals dels anys setanta del segle XVI l'escrivà Pere Pau Vidal entrà a formar part de l'escrivania de la Diputació del General, convertint-se en escrivà major vint anys més tard. La seva actuació ens ha arribat als nostres dies mitjançant dues de les seves obres més importants, un inventari de l'arxiu de la Diputació que realitzà una mica abans de posar-se al capdavant de l'escrivania, al 1596, i un manuscrit de normativa antiga de la institució que confeccionà al 1611. Ambdós documents feien referència a un manuscrit anomenat *Llibre de Vuit Senyals* que es trobava guardat en una part de l'arxiu on hi havia documents d'especial rellevància per a la Generalitat i a on també s'hi trobava el *Llibre dels Quatre Senyals*, document que compilava les normes que regien la Generalitat des de la reforma de 1413, que tingué una difusió destacada essent imprès per primer cop al 1634 i que fou motiu d'estudi per part de Tomàs de Montagut qui plantejà la hipòtesi de que el *Llibre de Vuit Senyals* hauria d'haver contingut la normativa corresponent al període de formació de la institució, i per tant, abans de 1413. El manuscrit, emperò, no fou localitzat, amb la gran incògnita de saber què hauria contingut realment, quines referències ens donaria respecte a la jurisdicció embrionària de la Generalitat, com moltes altres més preguntes que els investigadors segueixen fent-se sobre l'origen de la Generalitat de Catalunya.

La present tesi és el resultat dels treballs que han portat a la localització del *Llibre de Vuit Senyals*, un manuscrit del qual la última notícia que en teníem es remuntava quatre-cents anys enrera. A partir d'ara comptem amb una conjunt d'informació i dades que ens ha permès saber què suposà l'aparició d'aquest manuscrit, en quin context i quin fou el seu destí durant quatre dècades d'obscuritat. De la seva transcripció hem pogut respondre a certes preguntes que fins ara ens havíem fet sobre el procés de formació de la institució com a comissió delegada de la Cort. També ens ha aportat dades sobre quina era la visió que es tenia de la normativa més primigènia de la institució, com s'hauria seleccionat i perquè s'hauria distribuït de la manera en que apareix al manuscrit.

Paral·lelament a aquests treballs, també s'ha plantejat contextualitzar el període de formació de la Generalitat amb el fenomen de nomenament de comissions estamentals a altres parts d'Europa. Es tracta d'una qüestió que han plantejat diferents investigadors de la Generalitat, però que fins ara no n'havíem fet una aproximació a l'estat de la qüestió ni tampoc una reflexió sobre les possibilitats que ofereix investigar aquest aspecte; és per això que s'ha proposat l'anàlisi de tres institucions fora del domini de la Corona d'Aragó (Ducat de Brabant, Comtat Venaissí i Regne de Navarra).

Índex

	Pàg.
Resum	vii
Prefaci	ix
Abreviatures	xvi
INTRODUCCIÓ	1
1. Plantejament i metodològica	1
1.1 Objectius de la tesi	1
1.1 Justificació	4
1.2 Proposta	6
PART I	9
1. Current State of Research	9
1.1 The <i>Deputació del General de Catalunya</i> and its Current Information as Starting Point	11
1.2.1 Political Iuscentrism and Legal Pactism as the Base of the Catalan Institutional and Legal System	11
1.2.2 Origins of the Institution, Legal Thought and Custom	12
1.2.3 The Importance of the Parliamentary Institution: the General Court of Catalonia	14
1.3 The Deputation's Genesis, Organization, Deputats, Oïdors and other Relevant Figures	18
1.3.1 Early Period: Temporal Institution and Emergence of Delegated Commissions	18
1.3.2 Second Period: a Permanent and Consolidated Institution	22
1.3.3 Elections of Deputies, Auditors of Accounts and Formation of the Consistory	23
1.3.4 Functions and Competences of the Deputies	25
1.3.5 Roles and Responsibilities of Auditors of Accounts	27
1.3.6 Territorial Structure and Local Deputies	28
1.3.7 Other Important Figures to be Noted in the Administration	30

1.4 Legislation and Codification	32
1.4.1 Legal Framework of the Institution and its Relationship with the General Court	32
1.4.2 Llibre dels Quatre Senyals	34
2. The Concil of Kortenberg of the Duchy of Brabant	36
2.1 Introduction	36
2.2 Institutional Architecture	36
2.3 Role of the Estates, Royal Preeminence and Role of the Legal Pactism Institution	40
2.4 The Charter of Kortenberg	
2.4.1 The Context that Led to its Enactment	41
2.4.2 Content and Nature	44
2.4.3 The Articles Regulating the Council	47
2.5 The Council of Kortenberg: the Practical Experience	50
2.5.1 Period of Opacity	51
2.5.1.1 The Activity of the First Twenty Years	51
2.5.1.2 The Administrative Investigations of 1332, 1351 and 1363	52
2.5.2 Period of Clarity	53
2.5.2.1 Activity between 1340-1345 and 1350-1356	53
2.5.2.2 Disappearance between 1356-1372	54
2.5.2.3 The Investigation of 1372	55
2.5.2.4 Organization and Operations of the Council during Its Last Five Years	56
2.5.3 Definitive Disappearance	58
3. The Elects of the County of Venaissin	59
3.1 Introduction	59
3.2 Iurisdictio, the Sovereign Rights	60
3.3 Legal Pactism	62
3.4 The Communities and Their Role	64
3.5 The Estates and the Assemblies	67

3.5.1 Taxation and Privileges	69
3.5.2 Commissions of the Estates	74
3.5.3 The Assembly of Elects	75
3.5.4 Composition and Powers	76
3.5.5 Other Notable Officers of the Estates	78
4. The <i>Diputació</i> of the Kingdom of Navarre	80
4.1 Introduction	80
4.2 Navarre and Its Pactism	81
4.3 The Deputation: Historical Background	83
4.3.1 General Organization, Deputies and Relevant Figures	86
4.3.2 Deputies and Other Officials	87
4.3.3 The Instruction and Agreements	88
4.3.4 Competencies and Functions	89
4.3.4.1 Guardian of the Navarrese Law	89
4.3.4.2 Economic Intervention	91
4.3.4.3 Education, Social Care and Military Affairs	92
5. Conclusions Part I	93
Part II - Estudi introductorí al LVS	101
1. L'existència del Llibre de Vuit Senyals	101
1.1 El Repertori Gros de l'arxiu de la Casa de la Diputació	101
1.2 La compilació de Capítols i Actes de Cort antics de 1611	106
1.3 Els manuscrits G-155/3 i G-157 de l'ACA	109
1.4 El manuscrit G-155/3 i la seva glossa	111
2. Plantejament de la recerca	112
2.1 Revisió de manuscrits	113
2.2 La primera compilació del dret català	115
2.3 Revisió del manuscrit G-4	120
2.4 El procés de composició del G-4	130

3. Estudi del manuscrit	137
3.1 Història de la tradició	137
3.2 Les Corts com a objecte d'estudi i edició	139
3.3 Les fonts manuscrites	140
3.4 Filiació del G-4 i el G-154	149
3.4.1 Errors per substitució	150
3.4.2 Errors per omissió	150
3.4.3 Errors per transposició	151
3.4.4 Altres errors	152
4. Anàlisi codicològica, estructura i contingut del LVS	153
4.1 Estructura	155
4.2 Contingut normatiu	159
4.3 Aportacions sobre la Cort de 1367-1368	164
4.4 Dualisme polític i superació de l'estamentalisme administratiu	166
5. Criteris d'edició	168
6. Conclusions Part II i finals	169
Llibre de Vuit Senyals	175
1. Cort de 1376	177
2. Cort de 1378	275
3. Cort de 1380	299
4. Cort de 1359	337
5. Cort de 1367-1368	361
6. Cort de 1368-1369	373
7. Cort de 1373	391
8. Cort de 1375	415
9. Cort de 1365 (1)	441
10. Cort de 1365 (2)	551
11. Cort de 1364	581

12. Cort de 1365 (Tortosa)	615
13. Cort de 1413	697
14. Cort de 1422	749
Apèndix	779
Bibliografia	787

Abreviatures

ACA	Arxiu de la Corona d'Aragó
af.	afegit, afegeix
AHCB	Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona
AHCC	Arxiu Històric Comarcal de Cervera
AHCG	Arxiu Històric de la Ciutat de Girona
AHCTE	Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre
ap.	apèndix
BC	Biblioteca de Catalunya
cap.	capítol
cc.	Capítol de Cort
ed.	edició, editor
exp.	expuntuat
f.	foli
ff.	folis
IEC	Institut d'Estudis Catalans
int.	interlineat
marg.	al marge
ms.	manuscrit
mss.	manuscrits
n.	nota
nn.	notes
núm.	número
om.	omès, omet
p.	pàgina
pp.	pàgines
prov.	provisió
RAH	Real Academia de la Historia
rep.	repetit, repeteix
sobre.	sobrescrit
subr.	subratllat
vid.	veure
vol.	volum

INTRODUCCIÓ

1. Plantejament i metodologia

1.1 Objectius de la tesi

L'origen del present treball es troba en la lectura i anàlisi dels estudis que un destacat grup d'autors, els quals es desenvolupen al llarg d'aquesta tesi, han realitzat sobre l'estat de la qüestió d'una institució que avui en dia segueix generant debat i investigació com fou la Diputació del General de Catalunya, la Generalitat. Aquests autors formen en conjunt un bloc de recerca sobre la institució que ens ha permès tenir un coneixement molt profund i detallat que ha esdevingut cabdal per a entendre la cultura política i jurídica de Catalunya i per extensió de la Corona d'Aragó.

De tots aquests treballs n'hi ha hagut un que ha provocat l'aparició d'una qüestió primordial (i d'altres secundàries al voltant d'aquesta) que ha acabat articulant aquesta tesi, i a la qual s'ha intentat donar resposta. Es tracta del treball de referència que Tomàs de Montagut va confeccionar per a l'estudi i edició del Llibre dels Quatre Senyals (LQS), la compilació de normes que formalitzaven la jurisdicció de la Generalitat i el règim jurídic sobre les competències administratives i tributàries que les reformes del període 1413-1423 li atorgà, i que completarien les reformes posteriors de 1433, 1452 i 1455, donant lloc a un període de plenitud institucional¹ caracteritzat per la seva reafirmació com a òrgan independent, permanent i central de la vida política del Principat.

Segons Montagut, el LQS apareix degut a la influència d'un procés previ que portaria a l'aparició del Llibre dels Vuit Senyals (LVS), el qual aplegà la normativa de la Generalitat anterior a 1413-1423, un manuscrit anomenat vulgarment així i que la seva raó d'existir hauria estat la d'ordenar i legitimitzar la pràctica jurisdiccional antiga del General, una qüestió que sorgí durant les Corts de 1413 amb l'arribada dels Trastàmara a Catalunya quan Ferran I féu *atorgació de la jurisdicció als diputats ab certa salvetat*, la qual cosa implicava que tot i les importants reformes d'aquestes Corts, la jurisdicció inicial de la Generalitat o dels seus diputats no s'abroga sinó que queda vigent amb caràcter subsidiari i per tant serveix de base supletòria per a la pràctica jurisdiccional fins que unes noves Corts no n'estimin el contrari. Els aspectes competencials de la Generalitat van anar canviant durant les dècades posteriors a 1413 fent que molta normativa dels segles anteriors quedés obsoleta, a més, al 1455 la forma d'elecció de diputats i oïdors fou modificada, donant lloc a una nova forma de jurisdicció, i per tant, abandonant la pràctica jurisdiccional antiga. Això és el que hauria provocat el sorgiment del LQS i la compilació dels preceptes de la jurisdicció reformada de la Generalitat.²

El LQS comptà amb una difusió que culminà amb la seva impressió *princeps* al 1634, la qual en fixà el text canònic de l'obra que més endavant donaria lloc a les reedicions posteriors de

¹ T. de Montagut Estragués, *Llibre dels Quatre Senyals, Estudi introductori*, Editorial Base, Barcelona, 2006, p. 16

² *Ibid.*, pp. 26, 28-29.

1683 i 1698. Aquest no fou el cas del LVS, un manuscrit que Montagut no pogué localitzar com a tal en el seu estudi del LQS, sinó que en féu una aproximació mitjançant el que considerà com “llibres dels vuit senyals”, un conjunt documental que pel seu contingut haurien guardat relació amb el manuscrit en qüestió transmetent-ne la tradició del text, i que haurien estat els manuscrits ACA-157, ACA-155/3 i ACA-154.³ Cap d'aquests manuscrits, emperò, és el LVS, tot i que dos d'ells contenen referències que han esdevingut fonamentals per a identificar el manuscrit susceptible de ser el LVS.

Arran de tot aquest plantejament, la primera qüestió que sorgí fou què degué passar amb aquest manuscrit i si seria possible que encara es conservés, a on i amb quin estat per a poder-ne fer la transcripció i observar les particularitats del seu contingut que ens ajudaria a respondre una sèrie de preguntes relacionades amb aquesta jurisdicció embrionària de la institució. Del LVS no hi ha estudis més enllà de les aproximacions que n'ha fet Tomàs de Montagut. Alguns estudis s'hi han referit indirectament i sense relacionar-lo amb el LVS quan han analitzat el manuscrit que nosaltres mantenim que és el LVS. Amb tota seguretat el que hauria provocat aquesta manca d'informació, estudis i notícies sobre aquest document seria les poques dades existents fins als treballs de recerca d'aquesta tesi, ja que no apareix a cap arxiu un manuscrit intitulat com a tal, tant sols se l'anomena sense cap descripció ni dades complementàries als tres manuscrits anteriorment citats i a un inventari de principis del segle XVII.

Una altra obra de referència per aquest treball ha estat l'obra considerada com la més important de Víctor Ferro, *El Dret Públic Català. Les institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, i que fou publicat per primer cop l'any 1987⁴. Una part important i substancial d'aquest llibre es dedica evidentment a analitzar la Diputació del General, una institució que Ferro presenta lligada a l'execució dels pactes convinguts entre els braços i el rei en els períodes que separaven la celebració de les Corts, i que necessitaven de gestions que difícilment es podien dur a terme durant els dies en que es celebraven aquestes reunions, un aspecte que podia fer perillar les obligacions contractuals assumides com eren la recaptació i pagament dels donatius concedits al monarca. La solució fou la creació de comissions reduïdes representatives dels estaments, ocasionals i de curta durada en un principi, que durien a terme aquestes gestions i que segons Ferro no foren un recurs exclusiu de Catalunya, sinó que també aparegueren a altres països on esdevingueren institucions regulars i permanents, i a on tingueren poders fiscals i financers, d'observança del dret i control de l'administració reial. Menciona, sense donar detalls i assenyalant que hi hauria altres exemples, la Diputació de la Dieta del Sacre Imperi romano-germànic, le *Verordnung* del ducat de Baviera, la Comissió restringida dels estaments de Württemberg, el Col·legi dels Consellers Diputats d'Holanda, els Síndics *généraux* o l'*Abregé des États* d'alguns estats provincials de França; tot destacant que les diputacions dels estats de la Corona d'Aragó gaudiren d'una estabilitat, grau d'estructuració i importància administrativa i política

---

³ *Ibid.*, 29, 32-33.

⁴ Des de llavors hi ha hagut varies reedicions o reimpressions que no han alterat el seu contingut, la darrera, però, és la que l'IEC publicà al 2015 que suposà la modificació de l'índex, amb criteris aliens als de l'autor. Utilitzo tant la primera edició com la darrera, especificant quan empro la del 2015.

INTRODUCCIÓ

extraordinària, sobretot en comparació amb el paper més reduït que jugaren algunes homòlogues de la resta dels regnes hispànics com fou la castellana.⁵

Aquesta observació va fer sorgir una segona qüestió. Com s'ha dit abans, avui en dia comptem amb una visió molt àmplia del que fou la Diputació del General i del rol important que jugà a nivell polític, econòmic i social, com també del que representà per al sistema institucional i jurídic de Catalunya i de la Corona d'Aragó. El que ens manca és una primera aproximació comparativa de la Generalitat dins un context europeu, que és el segon objectiu d'aquest treball, que ens hauria d'ajudar a amplificar el coneixement sobre el fenomen de les comissions o institucions delegades, explorar les seves similituds i diferències, i determinar quina situació i grau d'exclusivitat hauria experimentat la Generalitat al voltant d'aquest fenomen.

Val a dir que Víctor Ferro no fou el primer en reflexionar sobre aquesta qüestió en el segle XX. Ferran Valls i Taberner ho plantejà aprofitant la resposta al discurs de recepció a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona d'Antonio de la Torre y del Cerro, pronunciat el 18 de novembre de 1923, un important discurs on exposaria les seves investigacions (i divergències amb una sèrie d'autors de referència del moment) sobre els orígens concrets o aproximats de la Deputació del General de Catalunya, assenyalant la necessitat d'estudis que aprofundissin en la matèria ja que per aquella època considerava que la seva història era "imperfectament coneguda", especialment en tot allò relacionat amb la confusa història dels seus orígens degut a que les principals obres del moment eren les de la seva època de màxim esplendor.⁶

Considerava Valls i Taberner sobre la diputació, tot afirmant que efectivament hauria estat estudiada amb grans imprecisions tal i com demostrava de la Torre, que la institució fou la més típica de l'antiga organització política de Catalunya, però que no fou exclusiva:

L'origen de la Diputació del General de Catalunya, essent principalment de caràcter fiscal, resulta semblant al de certs organismes que es dibuixaren i es constituïren per anàloga causa en algunes grans regions franceses, no arribant, però, aquells a aconseguir una tan forta vida pròpia, desenvolupament tan ple i poderós, ni una altra complexitat de funcions com la nostra institució.

Es referia, doncs, a aquells territoris en que les reunions derivades de la cort feudal i en origen consultives es transformaren finalment en assemblees polítiques i deliberants, d'autoritat i atribucions reconegudes, definides i que el seu principal tret fou el d'atorgar subsidis al monarca, amb condicions prèvies que solien fonamentar-se amb la presentació de greuges, tot intervenint posteriorment amb la recaptació d'aquests ajuts mitjançant delegats. Les Corts catalanes, llavors, podrien ésser comparades amb alguns dels principals estats provincials francesos com Bearn, Bigorre, Languedoc i Provença; si bé reconeguent que el cas català hauria gaudit d'una participació legislativa més important i directe, d'apariència

⁵ V. Ferro Pomà, *El Dret Públic Català. Les institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Barcelona, 2015, pp. 287-288.

⁶ A. de la Torre y del Cerro, *Orígenes de la "Deputació del General de Catalunya"*, Discursos leídos en la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, Atlas Geográfico, Barcelona, 1923, pp. 7 i 11.

més avançada, de desenvolupament i atribucions de major amplitud, autoritat més substantiva, i d'una arrelament més profund dins l'estructura del país.

Plantejava les analogies que podrien sortir fixant-se amb els treballs de Dognon⁷ sobre Languedoc, del qual en destaca que aquest territori n'hauria pogut rebre “exemples de llibertat” de Catalunya; de Cadier sobre Bearn⁸, on hi hauria hagut comissions permanents com l'*Abrégé des Etats* i els *Auditeurs des comptes*; i de M. Denizet (que encara no havia publicat la tesi) sobre Provença i que proporcionaria dades sobre la *Comission intermédiaire* i *Ausidors de comptes* dels estaments⁹. Exemples que en definitiva el portarien a reflexionar sobre la necessitat d'estudis comparatius que poguessin determinar de la manera més precisa quins elements hauria tingut la Generalitat en comú amb altres institucions similars, quines li haurien estat pròpies, com també si hauria pogut rebre o escampar influències.¹⁰

No és estrany que l'autor es fixés en aquest conjunt d'autors que durant els primers anys del segle XX, alguns vinculats o influenciats per l'*École Nationale des Chartes*, realitzaren treballs sobre aquesta temàtica i que tingueren molta repercusió, la majoria dels quals encara avui en dia segueixen éssent la base dels estudis més actuals.

1.1 Justificació

Les aportacions d'Antonio de la Torre han servit de guia per a investigar l'origen més o menys aproximat de la Generalitat. L'anàlisi dels diferents teòrics i de la principal documentació coneguda fins en aquell moment el portaren a la conclusió de que la institució difícilment hauria existit abans de la finalització del regnat d'Alfons el Benigne (1327-1336). Es basava amb les següents dades: 1) l'*auxilium* de tres anys demanat a Montsó al 1289 amb el nomenament de receptors i conservadors, juntament amb els *petitores* i levadors locals; 2) la cisa per a dos anys demanada a Barcelona al 1292 amb el nomenament dels *ordenatores*, *distribuitores* i *consiliarii*; 3) la col·lecta de 1300 de cinc anys per a pagar dues-centes mil lliures per a redimir el bovatge nomenant els *levatores* i *congregatores*; i 4) el servei de dos anys requerit a Barcelona al 1323 i amb la recaptació assignada als collidors de vegueria amb el notari i els collidors subrogats, la despesa a quatre distribuïdors i pagadors, i el compte a càrrec de sis comptadors o rebedors dels comptes. Tots ells exemples que mostraven que aquests organismes recaptadors temporals en cap moment s'haurien anomenat diputats o Diputació. Segons A. de la Torre, les necessitats econòmiques de Pere el Cerimoniós (1336-1387) haurien provocat la concessió de nous ajuts quan encara no s'havien acabat de recaptar els anteriors, fent que aquests organismes deixessin de ser temporals.¹¹

Els autors contemporanis de referència també coincideixen en que els anys de Pere el Cerimoniós són els anys centrals del desenvolupament de la institució, com també que els

⁷ P. Dognon, *Les institutions politiques et administratives du pays de Languedoc du XIII e siècle aux guerres de religion*, Toulouse, 1895.

⁸ L. Cadier, *Les États de Béarn depuis leurs origines jusqu'au commencement du XVIe siècle*, Paris, 1888.

⁹ Denizet, *Les Etats de Provence des origines à 1481*, Thèse manuscrite, École des Chartes, 1921.

¹⁰ *Ibid.*, pp. 56-60.

¹¹ A. de la Torre y del Cerro, *Orígenes de la “Deputació del General de Catalunya”*, pp. 51-52.

INTRODUCCIÓ

primers símptomes d'autonomia financera són els descrits per A. de la Torre, com bé analitzen Maria Teresa Ferrer i Mallol¹², Albert Estrada-Rius, qui parla de les comissions de 1289 i 1292 “fundadores” de la Deputació del General¹³; o Manuel Sánchez i Pere Ortí que fins i tot situen els primers indicadors d'autonomia fiscal en la cisa de 1288.¹⁴

Una investigació sobre el LVS ens podria respondre quina fou la seva intenció compiladora, com també quines haurien estat les normes considerades com les més primigènies pel compilador, informació que podria ser comparada amb les teories que s'han anat formulant fins ara quant a la ubicació aproximada del punt de partida del desenvolupament institucional de la Generalitat. També ens podria portar a l'edició *princeps* del manuscrit, mostrant les particularitats tant codicològiques com de contingut per a poder respondre preguntes com qui hauria estat l'autor o qui n'hauria ordenat la seva confecció, quina seria la datació aproximada, la relació amb altres manuscrits o el context en que hauria estat confeccionat, entre d'altres aspectes. Aquest plantejament ha permès la creació del projecte de Doctorat Industrial entre el Seminari permanent i interuniversitari de recerca d'Història del Dret Català “Josep Maria Font i Rius” (SFR)¹⁵ i l'Editorial Barcino, entitat de llarga trajectòria especialitzada en l'edició de textos medievals; vertebrant d'aquesta manera el primer projecte d'història del dret d'aquesta tipologia, suposant un recolzament científic, econòmic i interdisciplinari que ha permès un intercanvi d'experiències a nivell de recerca no només limitat a l'àmbit català, sinó també Europeu i internacional.

Quant als plantejaments de F. Valls i Taberner i V. Ferro, si bé molts autors actuals han proporcionat algunes referències sobre el fenomen de nomenament de comissions estamentals més enllà del domini de la Corona d'Aragó, el fet és que no s'han facilitat dades sobre quines haurien de ser les pautes a seguir per a aquestes anàlisis, comparacions, ni criteris tals com l'origen, la naturalesa o les diferents famílies que podrien haver existit. La profunditat del coneixement que es té de la Diputació del General contrasta amb la poca informació que es té des d'un punt de vista comparatiu més enllà de les seves homòlogues dels territoris hispànics. És per això que l'estudi d'un manuscrit lligat a les normes més primitives de la jurisdicció de la Generalitat hauria d'anar acompanyat d'un plantejament comparatiu que ens pogués donar una idea d'aquest fenomen a la resta d'Europa i de les seves característiques durant els anys més immediats com també posteriors en que la institució es comença a gestar, enfocament que no només ens hauria de donar dades sobre el desenvolupament d'aquest fenomen, sinó també una reflexió entorn a la situació de la Generalitat dins aquest, com ja s'ha indicat anteriorment.

El plantejament de la recerca no ha pogut evitar trobar-se amb la problemàtica d'un enfocament que d'entrada partia de la incògnita de saber si el LVS podria existir actualment,

¹² M. T. Ferrer i Mallol, *El naixement de la Generalitat de Catalunya (1359-1413)* dins *Història de la Generalitat de Catalunya, dels orígens medievals a l'actualitat, 650 anys*, Generalitat de Catalunya - Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 2011, pp. 20.

¹³ A. Estrada-Rius, *Els orígens de la Generalitat de Catalunya (la Deputació del General de Catalunya: dels precedents a la reforma de 1413)*, Tesi Doctoral, 2001, p. 205 i ss.

¹⁴ M. Sánchez Martínez i P. Ortí Gost, *Corts, Parlaments, i fiscalitat a Catalunya*, pp. 3-4.

¹⁵ Grup de recerca reconegut per l'AGAUR (Generalitat de Catalunya) amb referència a l'inici del projecte 2014-SGR-295 i actualment 2017-SGR-1238.

quins problemes se'n podrien derivar de l'estat de conservació documental i quins condicionants presentaria tota altra qüestió arxivística. A això se li ha d'afegir la manca d'informació i estudis en profunditat sobre el fenomen de les comissions estamentals a nivell europeu, un aspecte que poc té a veure amb el dinamisme investigador que ha provocat la Generalitat de Catalunya i les altres institucions del Principat i de la Corona d'Aragó, gràcies a les facilitats que ofereix la conservació de l'immens conjunt documental que ha arribat fins als nostres dies, privilegi del que no poden gaudir altres països, fent que les innovacions més importants en aquest sentit es produïssin a principis del segle XX i que des de llavors no s'hagi pogut aportar molt més en la majoria dels casos.

1.2 Proposta

Aquest treball es divideix en dues parts. La primera exposa els treballs de recerca realitzats a l'Universitat de Mont-real sota la direcció del professor Michel Hébert, i al Corpus Christi College de la Universitat d'Oxford sota la direcció del professor John Watts; treballs que han permès obtenir una panoràmica de l'estat de la qüestió sobre la particularitat dels nomenaments de comissions estamentals més enllà del Principat de Catalunya i la Corona d'Aragó, i que es presenten a mode d'introducció a l'anàlisi comparatiu i de contextualització d'aquest fenomen mitjançant l'estudi de tres casos:

- 1) El Consell de Kortenberg del Ducat de Brabant (Sacre Imperi Romà).
- 2) Els *elegitz* i auditors del Comtat Venaissí (Estat Pontifici).
- 3) La Diputació del Regne de Navarra (Regne independent unit personalment a la Corona de Castella).

Els criteris emprats per a la selecció havien de tenir en compte primer de tot l'estat de les investigacions sobre la Diputació del General fins a la realització d'aquest treball. És per això que primer es diposa una síntesi de les principals aportacions a la gènesi de la Generalitat que han servit de paràmetres comparatius no només per a guiar aquesta primera part de la tesi, sinó també la segona part, la qual tampoc podia ignorar la base de coneixement actual com a punt de partida. El Consell de Kortenberg fou un dels primers casos de nomenament d'aquestes comissions al 1312, i per tant, s'ha tingut en compte tant el criteri temporal i el geogràfic, com també les particularitats inicials que presentava i la seva representativitat del fenomen a la regió. El mateix ha succeït amb el cas del Comtat Venaissí, territori que registra un primer intent de nomenament d'una comissió estamental a l'any 1303, tot i que per qüestions documentals el seu desenvolupament efectiu no es pot situar fins a partir de 1399. Finalment s'ha triat la Diputació de Navarra com exemple de regne peninsular hispànic no pertanyent a la Corona d'Aragó, el qual presenta unes característiques peculiars degut a la seva subjecció a la Corona de Castella, de cultura política i jurídica considerada diferent a aquella dels territoris forals. Els tres casos presenten notables diferències d'arrel variada, però juntament amb la Generalitat donen una perspectiva general dels diferents casos que es poden arribar a analitzar de manera més comprensiva en un futur. Aquesta part de la tesi s'ha escrit en anglès en compliment dels criteris establerts per a l'obtenció de la menció internacional al títol de doctor regulats per RD 99/2011.

INTRODUCCIÓ

En la segona part de la tesi s'exposen els treballs realitzats arran del plantejament de recerca sobre el LVS i com a resultat del desenvolupament del projecte de Doctorat Industrial. És la part més important d'aquesta tesi degut a que ha donat capacitat investigadora al dit projecte fent que diferents enfocaments de recerca s'hagin pogut organitzar entorn aquest plantejament. Consta d'un estudi introductori on es despleguen totes les pautes i criteris que s'han seguit per a la localització del manuscrit, d'una presentació sumària crítica del contingut, els criteris de transcripció i l'edició del manuscrit, part final de la tesi.

La metodologia emprada en aquesta tesi ha estat per una banda aquella pròpia de la recerca arxivística, la qual ha guiat la segona part de la tesi centrada en el LSV, i que també ha tingut en compte aspectes de la crítica textual; i per l'altra el mètode comparatiu i deductiu que ha guiat l'anàlisi del fenomen de nomenament de comissions estamentals a partir del segle XIV, que és la primera part i que mitjançant aquesta es proposa, d'una banda, la introducció a l'estudi d'aquestes institucions mitjançant la informació de que es disposa actualment, i per l'altra la contextualització del fenomen en relació a la segona part de la tesi degut a que està relacionada amb el període de formació de la jurisdicció de la Generalitat.

PART I

1. Current State of Research

In a theocratic society dominated by political iuscentrism, the idea of the Estates or orders as a subdivision of the entire Christian people would be the key to the configuration of the medieval and modern parliament. The Estates, globally presented with equivalent expressions, such as *general* in the Mediterranean Crown of Aragon, or the kingdom's *community* in England, were to be the fundamental element of this construction: the whole community or general represented through its *maiores* and *meliores*, and, therefore, by means of its *major et sanior pars*. General or community, two words defining a territorial significance, which, as of the 13th century was related to the representative entity which links all constitutive elements of political society.¹⁶ The emergence of the European sittings of parliament has been considered as the creation of spaces of liberty, establishing forms of dialogue, negotiation and exchange between a prince and a represented political body. This exchange is characterized by a complex wordplay, performing the transaction between a monarch that would never own an absolute power, and the power of subjects who would never radically dispute the royal competencies. These were assemblies based on a political exchange and had a common and fundamental feature: a conditional subsidy offered after redress of grievances. Parliamentarism shows political communities oriented to a consensus through exchange and negotiation, with a political body as a base, and, therefore, a community before the sovereign power, which sets up a representative assembly to send a collective and unanimous voice to its prince "*pour le proufit de la chose publique*".¹⁷

The birth of this practice has an important background, the access of city representatives to this dynamic, thereby introducing a new territorial seat and emergent social group during the 13th century. The Third Estate played a fundamental role regarding the representation and consent of new fiscal practices in the 14th century, provoking a kind of fiscal contract, seeking to establish a veto right over most of the subjects. Periodicity, permanent commissions or deputations, and the obligation to consent or grant through petition of grievances describes a scene that was to transform the simple fiscal contract into a complex political agreement.¹⁸

This is the approach adopted for the introductory part of this thesis, through the analysis of the three proposed cases, and starting with the Catalan example, which forms the focus of this thesis from the second part onwards. Although these are cases with notable differences between them, they have points of connection that indicate three aspects to consider before starting the analysis and that are related to the problems presented by the interpretation of certain concepts with a contemporary perspective. 1) Representation. With regard to the principle, Professor Victor Ferro talks of the Estates as the expression of the territorial jurisdictions, which, due to their political, economic and military importance, could not be

---

¹⁶ M., Hébert, *Parlamenter. Assamblées représentatives et échange politique en Europe occidentale à la fin du Moyen Age*, Éditions de Boccard, Paris, 2014, p. 254.

¹⁷ *Ibid.*, pp. 14-15, 71,74.

¹⁸ *Ibid.*, p. 7.

ignored by the monarch. Therefore, it was not a principle of representation based on a corporatist idea, but rather on the notion of jurisdiction.¹⁹ M. Hébert considers that the conformation of the medieval assemblies cannot be observed as spaces of opposition because the processes of election and deliberation are under the concept of co-government. Medieval parliamentary assemblies cannot be considered democracies in the style of 19th-century liberalism, although these did use the medieval tradition of their courts and parliaments to justify their political representation. The medieval political pact is not a constitutional pact in a contemporary sense, where there is a formal renunciation of the prerogative of sovereignty intended to provoke a properly legislative assembly. The medieval parliament is a constituent forum, a balance between powers and expression of values and rights. Medieval parliamentarism, then, is a set of regular processes, a development of actions and acts of communication, a symbolization of the political relationship, a practice and a culture through political communities founded on the values of exchange, pact and consent, making it a culture rather than a phenomenon established by law and right.²⁰

2) Taxation. In line with this last approach would be the application of current fiscal and tax terminology to medieval concepts. Tomàs de Montagut defends the idea that it is impossible to establish certain analogies. Many authors apply *impôt* direct, indirect and other terms to medieval taxation. The medieval doctrine formulated the tax system through the *munera* concept. This concept, developed, by the *ius commune* lawyers, was linked to the medieval concept *potestas*, under the *res publica christiana* political theory. Hence, any analogy between the general legal principles of a constitutional tax system and a medieval one should take into account that the current technical language used for an explanatory and interpretive analysis lacks historical, moral and religious considerations, making it difficult to deal effectively with a system whose legitimization was far from being a secular, liberal, democratic and social state. Moreover, the current taxation dynamic belongs to a self-sovereign society, inside a financial and monetary economy where all citizens have to comply with their tax obligations, and where this obligation does not carry a specific benefit for the taxpayer. The medieval *munus* configured the royal and municipal tax system for a society of two powers: the spiritual and the temporal. Different political Christian organizations represented this society through their different *potestas* and jurisdictions, where the religious view of law led to the subordination of taxes to Christian natural law. Therefore in a context where taxes must be fair and guided by the principle of “just cause”, this generated a right to object, as well as exempt parties such as the Church. On the other hand, the medieval economy was poorly monetized, and public contributions were based on *munera* and *dona*, always generating under the *ius commune* doctrine the obligation to provide a specific benefit to taxpayers.²¹ Thanks to the Catalan lawyer, Jaume Callís, we have a comprehensive view of the process of the reception of the tax law in the Crown of Aragon, as well as how the municipal tax system was constructed through mainly (i) personal or mixed taxes; (ii)

---

¹⁹ V. Ferro, *El Dret Públic Català*, pp. 203-205.

²⁰ M. Hébert, *Parlamentar. Assemblées représentatives et échange politique en Europe occidentale à la fin du Moyen Age*, Éditions de Boccard, Paris, 2014, pp. 583-590.

²¹ T. de Montagut Estragués, *La doctrina medieval sobre “munus” y los “comuns” de Tortosa*, Libro homenaje in memoriam Carlos Díaz Rementería, Universidad de Huelva, 1998, pp. 479-482.

patrimonial taxes acting as impositions; and (iii) financial resources, the public debt.²² In sum, through this approach, it would probably be more accurate to refer to direct taxes as personal taxes, and patrimonial taxes instead of indirect taxes.

3) Finally, it should be noted that many authors refer to orders and estates indistinctly, when in fact the analysis of some cases show notable differences between one concept and another. As will be seen in the following analysis and conclusions, the role of the aforementioned political corporations and their status in the power structure depended on the moment in which their own recognition, reaffirmation and organization as an entity made them not only indispensable but also an integral part of the political and legal dynamics of their territory.

1.1 The *Deputació del General de Catalunya* and its Current Information as Starting Point

1.2.1 Political Juscentrism and Legal Pactism as the Base of the Catalan Institutional and Legal System

The General Court of Catalonia in 1283 represented the establishment of the constitutional foundations of Catalan pactism²³. The main objective of that meeting was to restrict the ordinary jurisdiction of the monarch.²⁴ The General Court²⁵ was the essential institution of this pactism, summoned by the monarch to treat the main land issues and to agree the laws²⁶ designed to ensure good and effective government and administration of justice. The Prince's jurisdiction was deployed and administered throughout the territory by means of a network of royal officials.²⁷

Catalonia, then, was a territory composed of a community of natural persons called the *General de Catalunya* (*Universitas Cathaloniae* initially, and later *Generale*). It was represented through the feudal General Courts that were held at the beginning of each year,

²² T. de Montagut Estragués, *El sistema de derecho tributario común en la Corona de Aragón. Notas para su estudio*, "Panta Rei" Studi dedicati a Manlio Bellomo, tomo IV, Il cigno edizioni, Roma, pp. 58-59.

²³ Part of the content of this chapter was published during the PhD in Glossae: European Journal of Legal History, N° 10, 2013: P. Ripoll Sastre, *The Deputation of the General of Catalonia: an overview of legal culture and institutional evolution*.

²⁴ In the Middle Ages, this term refers to the power of the physical or legal person who had an autonomous position among his peers, and a position of superiority over the people. The Prince, in the function of *princeps-iudex*, is the supreme judge, with the administration of justice as his main duty, guarding what is just: *custos iustitiae*. Today we translate the term *jurisdictio* as Jurisdiction, although this should be qualified because medieval thought makes it difficult to equalize the term with concepts such as sovereignty, creation of law, or other modern or contemporary political features. P. Grossi, *El Orden Jurídico Medieval*, Marcial Pons, Madrid 1996, pp. 141-143.

²⁵ Understood as the assembly of the Estates of the realm, called in Catalonia "*els Braços*", the Arms.

²⁶ As in the English *King in Parliament*, in which the power of the monarch can only be implemented through the meeting with the other two bodies of the kingdom, the spiritual and temporal lords and the commons. J.G.A. Pocock, *El momento maquiavélico. El pensamiento político florentino y la tradición republicana atlántica*, Madrid, Tecnos, 2002, p. 95.

²⁷ T. de Montagut i Estragués, *Estudi introductor. Lluís de Peguera "Pràctica, forma i estil de celebrar Corts Generals a Catalunya i matèries incidents en elles"*, Madrid, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, 1998.

and in other periods triennially or at similar intervals. The General Court, aside from reaching an accord with the monarch, fundamentally had the function of executing the agreements and the obligation of collecting and paying the economic allocation conferred upon the monarch. These functions were difficult to carry out during the specific days in which the General Court was summoned, all the more so because the long interval between the previous General Court and the current one caused new and complex events and problems to arise. It was undoubtedly this time interval that caused the emergence of the institution known as the *Deputació del General de Catalunya*, the Deputation of the General of Catalonia, as a body with authority delegated from the General Court (specifically from the Estates) because of its absence. The Deputation's main task was to carry out the obligations contracted by the General, which were fundamentally concerned with fiscal and financial matters, together with the control and monitoring of legal compliance. Although at first the commissions were occasional and brief, as time passed they became consolidated as permanent and regular institutions.²⁸

1.2.2 Origins of the Institution, Legal Thought and Custom

It is difficult to pinpoint a concrete date of establishment of the Deputation of the General of Catalonia as can be done with other institutions which, due to some decree, act, charter or privilege, were well defined.²⁹ We find its antecedents at the end of the thirteenth century, and some theories provide dates. Some authors draw attention to 1283 because this was the starting point of the first delegated commissions. Others, voicing the most widespread opinions, mention two key dates: 1359, when the autonomy and independence of the Deputation from the General Court became evident, and 1413, when its legal framework became clearly delimited and fixed. We are talking, then, about an evolutionary process which shows generically that sometimes the development of concepts and ideas within legal and political institutions is complicated because they evolve through time and their functional areas change. This is clearly the case in relation to the Deputation of the General of Catalonia, the early functions of which changed over time, making it difficult to attribute the same concepts to different periods of the history of the institution. Its role in the fourteenth century was quite different from that of the Deputation that was to start on its path to institutional consolidation in the fifteenth century,³⁰ a time when it reached the authentic legal status that delimited its powers and structure, demonstrating its establishment as a body of fiscal government, autonomous and independent of the rest of the institutions of the Principality.

The legal experience of the Middle Ages was born of the customary structure linked to the naturalistic dimension of facts, and things: reicentrism. And this was the dynamic for typifying law, which was separated from the subject, focusing on the ordering of things in terms of their unconditioned factuality, because the "thing" has primary requirements, becoming the main feature and material source of the legal system. The "*res*" was the attempt

²⁸ V. Ferro, *El Dret Públic Català. Les Institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, EUMO, Vic, 1987. pp. 243-246.

²⁹ M. T. Ferrer i Mallol, *Els orígens de la Generalitat de Catalunya (1359-1413)*, Generalitat de Catalunya, 2009, p. 9.

³⁰ I. Sánchez de Movellán Toront, *La Diputació del General de Catalunya (1413-1479)*, Generalitat de Catalunya/IEC, 2004, pp. 100-103.

to rediscover the objective dimension of each legal form, disposed to construct the reality from the real, a force that governed the daily survival, and the primary actions. Hence, legal experience was inseparable from reality. Custom was the most objective source, having a bottom-up origin, being the voice of the things itself. Medieval jurists identified and assessed a message from the things as emerging from a second nature "*altera natura*", as glosators and commentarists repeated frequently. The Medieval legal order did not believe in individual action, it was based on the community, and this position gave rise three fundamental things as the expression of the minimization of the individual: land, productive and guarantee of survival; blood, as the reality that created the essential link between individuals, heritage of virtues, faculties and functions; and time, which creates, extinguishes and modifies rights and things regardless of human will. The normative nature of things, and hence of natural actions, was the main real source with the capacity to be projected as a norm for human communities.³¹ Custom was not based on reason and universal knowledge. It was legitimated by antiquity and uses, above written law. The Prince only had the power to interpret usages, to declare law under the customary jurisdiction. This dynamic should be understood as a long process in time, that was forceful in terms of the legitimation of the law, but not practical in some quotidian rapid responses required by the *gubernaculum* side of royal jurisdiction,³² as the concerns of the humanistic school later demonstrated.

The feudal system was based on a practical dynamic and mentality, focused on institutional solutions by operative and effective criteria through casuistry. The history of the formation and consolidation of the Deputation of the General of Catalonia serves as an example of how many medieval political administrative institutions stemmed from pragmatic concerns and needs of the time, rather than from political wills that created clearly defined and fixed institutions. In the late thirteenth century, the Deputation was born essentially from the institutional wishes of the Estates to restrict the full powers of the monarch on tax matters. Europe was at that time a place characterized politically by a context of war, and legally by doctrines and categories based on *Ius Commune* and canon law, together with the various *Iura Propria*. Catalonia was an example of these features, characterized by a Crown with very limited funding, resulting in requests for economic aid from the main political actors, and causing a political institutional dialogue that exemplified the legal pactism and political iuscentrism that was rooted in the Principality and in the rest of the kingdoms of the Crown of Aragon.³³

The assembly of the Estates of the realm lay at the centre of all these principles, at which the decision was made to create instruments depending on the events and needs of the moment. The creation of the Deputation as an economic commission in charge of the administration of economic contributions granted to the monarch occurred *in extremis* without any royal representative. The General Courts of 1289, 1292, 1300 and 1323 had already created some delegated bodies without royal power in order to collect the agreed taxes. Even so, these

---

³¹ P. Grossi, *El Orden Jurídico Medieval*, pp. 89-91.

³² J.G.A. Pocock, *El momento maquiavélico*, pp. 96-108.

³³ A. Estrada i Rius, *Una Casa per al General de Catalunya. A propòsit del VI centenari de l'adquisició de la primitiva casa de la Deputació del General de Catalunya a Barcelona, avui Palau de la Generalitat (1400-2000)*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 2000, pp. 16-20.

delegations never became institutions because of their lack of continuity.³⁴ Therefore, the origins of the Deputation of the General of Catalonia basically lie within the system of the General Court of Catalonia, and its importance within the Catalan constitutional system.

1.2.3 The Importance of the Parliamentary Institution: the General Court of Catalonia

Most medieval western Europeans were subjects submitted to royal jurisdiction, while they were masters of their own property, which they administered freely. Many monarchies had a limited financial capacity without the ability to establish unilaterally more tax obligations than custom allowed.³⁵ Hence, they were forced to request aid from the Estates in exchange for some compensation. In Catalonia this financial contribution to the monarchs was voluntary and agreed in General Court. It was known as the donation, and was voluntary to such a degree that the Estates called it a “*donatiu graciós, fet per aquesta vegada tan solament*” (gracious donation, granted only on this occasion) to prevent it from becoming a permanent right of the monarch.³⁶ The background to this relationship between the Estates and the monarch is to be found in the county assemblies that appeared as early as the year 1000 and were composed of nobles and churchmen who congregated around the various independent Catalan counts as directors in the conduct of the affairs of the county. The Count of Barcelona, Prince of Catalonia, was a *primus inter pares* political figure among the Catalan counts, and he also had his own assembly, although in the first half of the eleventh century he had supreme authority over the Principality, with far-reaching powers at the military level, home and foreign policy, high justice, tax law, peace and order, and legislative supremacy. The assembly of the Prince became progressively stronger in economic decisions such as monetary matters, debt and credit, and also in the legislative field, as shown by its leading participation in the development and codification of the Usages of Barcelona. The meetings grew in importance, and the name of county assembly was changed to *Curia Regia*. During the twelfth century this assembly met in two different forms, the ordinary one which dealt with more restricted matters, and the solemn one in which the most important policies of the Principality were addressed by the main magnates of the country.

The veritable transformation of these assemblies into a General Court took place in a period of important institutional and political changes, the early thirteenth century. This time saw the incorporation of the third Estate into the *Curia Regia*, providing the representatives of the country’s cities and towns with access to that forum, and making possible a larger economic endowment to a Crown totally immersed in ambitious projects under the expansionist policy of James I the Conqueror. At the end of this century the Crown had insufficient patrimony for the economic sustenance of the Principality, and requested the first royal subsidy in 1288

---

³⁴ M. T. Ferrer i Mallol, *Origen i evolució de la Diputació del General*, p. 152.

³⁵ The most famous limitation of royal power appeared in the English *Magna Carta* of John Lackland. The charter imposed restrictions on the royal powers of taxation, which required the necessary approval of the Council of the realm. In other parts of Europe many monarchies also underwent this weakening of royal power, including Navarre in 1238, Hungary in 1222 and Aragon in 1283. A. Leca, *La république européenne*, Vol 1, Librairie de l’université-P.U.A.M., 2000, pp. 256-257.

³⁶ V. Ferro, *La Deputació del General, un organisme creat per les Corts. L’autogovern de Catalunya: els precedents*. Coordinators: Tomàs de Montagut, Josep M. Sans i Travé, Carles Viver i Pi-Sunyer, Fundació Lluís Carulla, Barcelona, 2004.

from the Counsellors of Barcelona, causing the next requests to be made within the General Court of 1289.³⁷

The year 1288 is witnessed what is thought to be the first general royal financial request embracing the whole Principality, and under the management of an external committee without any intervention from the royal administration. It is important to mention here the *Chapters of the Donation* – the official documentation establishing and broadly regulating the subsidy – as a reflection of the birth of the State's taxation and its administration. This shows that it was impossible for the Crown to establish a tax system unilaterally, so as to exclude the intervention of the Estates. In turn, this means that the Catalan experience resembles that of medieval England, and should be distinguished from the developments in the neighbouring kingdoms of Castile and France, where the Crown could raise taxes unilaterally, at least to some extent. It represented a taxation that was not in the hands of the king, and which was managed by the said external committee. They could impose time constraints on the uplift of the donation, and stop collecting revenues if the rationale for the original donation came to an end. For instance, if war ceased by means of peace or truce, then the taxation was considered cancelled because of the finalization of its motivating cause.³⁸ Monarchs were progressively forced to request more financial aid for their military enterprises, causing a situation in which the royal legislative supremacy was reduced to some normative provisions such as the privileges and other royal legal instruments that at the same time were submitted to the existing law, most of them subject to parliamentary approval and the provisions of statutes (named constitutions in Catalonia). The monarchy was weakened fundamentally because of the establishment of legal pactism in 1283 and the procedure and regulations of the General Court, and also because of the severe financial reliance it had on the Estates throughout the fourteenth century. That marked the onset of a period of consolidation of the commissions in charge of the collection of the royal donation, and the end of the period in which the Catalan monarch had broad jurisdictional faculties. Now he was limited and economically dependent, a picture that dominated at least the whole of the fifteenth century.³⁹

The meetings and parliamentary assemblies were not specifically a limitation of the royal power, but rather a consequence of this weakening of the institution of the monarchy. Despite the development of many parliamentary institutions, it is difficult to equate them with the modern function of enacting laws. The augmentation of the authority of parliaments, courts, diets and assemblies was the result of a practical need and also the feudal relationship itself, which established the bilateral link of mutual obligations between lord and vassal. At the same time, the Church formulated the legal relationship, considered the reflection of an absolute and transcendent justice, with the introduction of concepts from its own legislation. The original functions of advising the king in legislative and governmental matters, justice and administration, receiving petitions for redress of grievances, and seeking funding for the monarch, all arose from the general duty of the monarch to consult the General. But subsequently these original advisory functions crystallised into the right to determine whether or not new laws were consistent with existing customary law, and so to determine their

---

³⁷ I. Sánchez de Movellán Toront, *La Diputació del General de Catalunya*, pp. 57-61.

³⁸ M. Sánchez Martínez & P. Ortí Gost, *Corts, Parlaments i Fiscalitat a Catalunya: Els Capítols del Donatiu (1288-1384)*, Generalitat de Catalunya, 1997. pp. VI-VII.

³⁹ I. Sánchez de Movellán Toront, *La Diputació del General de Catalunya*, pp. 57-61.

validity and binding force. It is worthy of note that Catalonia was a pioneer and a privileged model with respect to other European Courts. It is important to highlight the influence of the movement *Pau i Treva del Senyor* (Peace and Truce of God), an originally ecclesiastical institution that was available to the counts and lent a greater sacral solemnity to the county curia as it was later held within it, not only according sacred authority to the county justice, but also constituting a powerful tool for intervention in the name of public order. This was transferred to the General Court, when in 1235 the Peace and Truce was already held within it.⁴⁰

To understand the power of the constitution of the Peace and Truce of God and its impact on the configuration of the Catalan General Court, we must go back to the process of decline of the Carolingian monarchy, which led to the dissolution of public authority, atomizing power into small local sovereignties. This great power vacuum belonging to the first half of the eleventh century generated a situation of private wars between the nobility, which used agents of domination, the so-called *milites*, and based its actions on violence. A reformist sector of the Catholic Church saw all these actions as primarily affecting the safety of the weaker levels of society, and reacted by promoting the Peace of God to mitigate these effects. This movement had its legal roots in old Carolingian law, the Germanic peace of the king, and the right of ecclesiastical asylum. The subsequently established Truce of God chiefly sought the temporary cessation of hostilities, especially during the Day of the Lord. Hence, it represented a confrontation between the two main dominating factions: the Church and the lay nobility. The eruption and complete implementation of feudalism in Catalonia at the beginning of the eleventh century, along with the period of weakness of King Ramon Berenguer (1017-1035), intensified the outbreaks of dispersed private violence. Here it is fundamental to mention the figure of Abbot Oliba, who introduced the institution of Peace and Truce through the councils of Toluges of 1027, and Vic in 1030 and 1033.⁴¹ The degree of institutionalization of the movement on the basis of the efforts of Oliba was such that the only precedents to be found are some provisions agreed in France – Charroux in 989 and Le Puy en Velay in 990. Oliba's councils were strictly ecclesiastical – they dealt with matters relating to the extension of the right of asylum and questions (excommunications, immunities, penalties, etc.) relating to persons in the service of the Church. They also implicitly sought to ensure the protection of defenceless people, and to secure the

---

⁴⁰ V. Ferro, *El Dret Públic Català*, pp. 187-188.

⁴¹ Leading historians talk of the following synod, which clearly defines the sense of the movement, as a date of prime importance:

Toluges, 16 May 1027

Oliba, bishop of Vic, presided over a synod at Toluges meadow, county of Roussillon, on behalf of Berenguer, bishop of Elna, absent on pilgrimage. He was accompanied by the clergymen and canons of the See of Elna and its diocese, and by all the townsfolk. The assembly ratified statutes of Peace and Truce which have since been lost. A pact or Truce was established whereby the entire population of the county and bishopric were prohibited from assaulting their enemies from *hora nona* on Saturdays until *hora prima* on Mondays, in order to respect the Sunday obligation. Moreover, the Truce protected unarmed monks and clergymen, and families on the way to and from church, and a prohibition was agreed against violating the sanctuary or asylum of churches, comprising a circuit of thirty paces. The synod ordained that no one could attack the Church of Elna, its temples or its monasteries. The assembly also decreed other canonical provisions. The transgressors of all these agreements were to be excommunicated, and separated from the rest of the believers. G. Gonzalvo i Bou, *Les constitucions de Pau i Treva de Catalunya (Segles XI-XIII)*, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1994. pp. IXX-XXIII & 3.

commitment of the main lay powers to all of these goals. In these ways, Oliba advanced peacemaking measures within Catalonia.⁴²

The original ecclesiastical dominance of the movement changed progressively with its expansion to the rest of the Catalan counties, which was accepted by the lay public authorities. Already at this stage it adopted some mixed features, with a single legal body with 29 chapters from the important councils of Narbonne of 1043 and 1054. In 1064 the assembly was summoned for the first time by the Count of Barcelona, hence by the secular authority, as a first step towards converting it into a political and legislative instrument held by the said authority, and associated with the concept of territorial or public peace. The culmination of these assemblies coincided with a century of gradual decline. In 1228 the assembly of Barcelona, in which King James I prepared the conquest of Majorca, was the last meeting in which the chapters of Peace and Truce were grouped into a compact body, acquiring a permanent validity that would subsequently appear blended into other norms such as the compilation of Catalan general law – the so-called Constitutions of Catalonia – in which the institution appears with a specific title.⁴³ The importance of the institution is also reflected by its presence in the Usages of Barcelona, a sign of constitutional support for political actions in the construction of the state apparatus by the monarchy, through the union of feudal law and its statutes.⁴⁴

The Catalan General Court was summoned and chaired by the monarch, who proposed and approved the general law through the pact. It also participated in the checking of powers in accordance with the redress of grievances, and solved the debates and disagreements of the meetings, which were finally licensed by the monarch because he or she was the holder of the sanctioning power of the supreme norms. This only had any meaning through the meeting of the king with the representatives of the Principality in the General Court. This is a capital principle of Catalan legal thought that was well described by the jurist Calixto Ramirez (1556-1627), who considered that the king together with the Court had greater power than the monarch acting alone. A General Court without the monarch or his authorized representative was not a possibility. The provisions of procedure established the sittings of the Court at the beginning of each year with the participation of prelates, religious leaders, barons, knights, citizens and townsfolk, in short, the Estates, who would be appointed collectively.

The Constitution (Act) providing co-legislative power between the Estates and the monarch established concurrence and collaboration in the elaboration of constitutions, chapters and Court acts. There were times at which the monarch limited the matters to be treated, a move that was heavily criticized by the Estates, which claimed the right of presenting all grievances during the sittings of the General Court rather than during the sittings of the Catalan parliaments, because in these meetings they were not represented collectively, and also because they were a non-legislative assemblies. In conclusion, the co-legislative dynamic and

---

⁴² E. Junyent, *La Pau i Treva*, Rafael Dalmau Editor, Barcelona, 1975. pp. 15-17.

⁴³ The first compilation collected the provisions up to 1422, during the reign of Queen Maria. Even so, the provisions of Peace and Truce remained in force until the eighteenth century. G. Gonzalvo i Bou, *Les constitucions de Pau i Treva de Catalunya (Segles XI-XIII)*, pp. XXII-XXXI.

⁴⁴ G. Gonzalvo i Bou, *La Pau i la Treva de Catalunya, Origen de les Corts Catalanes*, Edicions La Magrana, 1986. pp. 110.

the principle of pact law became a veritable right for the Estates, which reasserted it on several occasions.⁴⁵

1.3 The Deputation's Genesis, Organization, *Deputats*, *Oïdors* and other Relevant Figures

1.3.1 Early Period: Temporal Institution and Emergence of Delegated Commissions

In 1359 the Deputation was born as a temporary body that would disappear once it had finished its task. But the course of events led to a link between subsequent delegated commissions and the original one, basically because the context forced frequent meetings of the General Court to ensure the procurement of resources for defence.⁴⁶ The war with Castile in 1356-1375 caused a staggered and yet rapid transition to a phase in which the Estates controlled the royal donation because of the continuing and increasing claims for aid. Even then, before the Court of Cervera of 1359, the accepted practice whereby the monarch had the opportunity to request help and assistance, meant that the benefit given by the *universitas* was not mandatory, as previously mentioned. Hence the community tended to establish a mechanism of procurement of a commission with its own delegated members to perform the collection, management and administration of the donation, with complete jurisdiction over this area in which the delivery, spending and final audit was without the oversight of the monarch, who was simply the final beneficiary and was separated from the process. This process created a feudal treasury in which the will of the Estates was to exclude the monarch from the management of the donation, while the monarch permitted all of its organization through the delegated commissions with exclusive competences.⁴⁷

The elected deputies in the Court of Cervera were mentioned as administrators, and their main duties were the management and distribution of the donation. Twelve deputies were appointed, four per Estate, and each of them was accompanied in the task by another administrator elected from each Estate as counsellor and auditor. All of them were solemnly confirmed by the king, and with the consent of twenty-one prelates and ecclesiastics, twenty-four nobles, and thirty representatives of the royal municipalities of Catalonia. This General Court comprised elected notables of the Principality, subject to rules included in the donation chapter itself, including dismissal for reasons of misconduct or economic abuse, together with other provisions such as substitutions in the event of the death of a deputy, illness, or resignation, in which event the rest of the deputies were obliged to find the substitute within the same arm or Estate. The General Court of Cervera elected the following public servants:

Deputies from the ecclesiastical arm: Berenguer de Cruïlles, bishop of Girona; Fra Pere Arnau de Parestortes, prior of Catalonia, of the order of the Hospital; Romeu Sescomes, provost of Tarragona; Arnau de Busquets, doctor in law and canon of Barcelona.

⁴⁵ V. Ferro, *El Dret Públic Català*, pp. 189-192.

⁴⁶ M. T. Ferrer i Mallol, *Els orígens de la Generalitat de Catalunya*, pp. 23.

⁴⁷ A. Estrada i Rius, *Una Casa per al General de Catalunya*, pp. 20-24.

Deputies from the military arm: Bernat de Cabrera, count of Osona, knight; Hug, viscount of Cardona, squire; Ponç d'Altarriba, knight; Ramon de Peguera, squire.

Deputies from the royal arm:⁴⁸ Pere Desplà, citizen of Barcelona; Pere de Carcassona, citizen of Lleida; Francesc Pabia, citizen of Girona; Pere Borró, burgess of Perpinyà.

Counsellors of deputies from the ecclesiastical arm: Pere Clasquerí, archbishop of Tarragona; Hug Desbac, bishop of Urgell; Guillem Arnau Patau, dean of Urgell; Galceran de Montcorb, officer of Girona.

Counsellors of deputies from the military arm: Bernat de Cabrera, knight, father of the count of Osona; Ramon d'Anglesola, lord of Bellpuig, knight; Berenguer Despujol, knight; Ramon Arnau Sacirera, knight.

Counsellors of deputies from the royal arm: Romeu de Busquets, citizen of Barcelona; Pere de Muntanyana, citizen of Lleida; Arnau de Messina, from Cervera; Valentí Saperà, from Vilafranca del Penedès.⁴⁹

Another factor that enabled the institution to take shape was the General Court of Montsó in 1362-1363, which established a set of taxes in order to ensure the continuity of the military enterprise that was defending Aragon and Valencia. It created the taxes called *generalitats*, the right of entry and exit over exports and imports, and the *dret de bolla* (literally, the right of ball) over textile manufacturing and marketing. All this involved the establishment of an economic policy that declared the importance of the enrichment of the Principality, exalting the creation of quality products, cutting prices to reduce imports, expanding livestock, and importing new production techniques. Import and sale of foreign wool and spun wool were prohibited. The collection of these taxes established a system in which each town and city would have two persons in charge of it, within a system created by an organization of concessionaires which delivered the whole amount collected to the deputies.

The institutionalization and permanence of the Deputation was also influenced by another factor, namely the impact of the decision to permit the sale of so-called *censals morts* and *violaris*, the public debt of the time. Very widespread within the Crown of Aragon, these were broadly used instruments in previous decades in municipalities such as Barcelona. The buyers of portions of this debt acquired the right to obtain an annual pension in exchange for the capital contributed. The *censal* was indefinite and redeemable by the seller through the return of the capital obtained. The *violari* was an annuity, based on the right to draw a regular monetary pension that was developed as a long-term credit that could be extended to cover two lifespans. The General Court of Barcelona-Lleida-Tortosa of 1364-1365 decided a public debt issue of 100,000 pounds at 10% interest, with a guarantee based on the *generalitats* created in the previous General Court. This kind of guarantee had temporary surcharges before this decision, but now because it became the guarantee of the public debt sold, the General Court declared that these taxes could not be suppressed until the amortization of the

⁴⁸ This does not refer to the monarchy. The royal arm has to do with the royal municipalities, the representation of the main towns and cities.

⁴⁹ M. T. Ferrer i Mallol, *Els orígens de la Generalitat de Catalunya*, pp. 10-14.

censals and all the pensions would be paid, something that never happened. This is when the idea of the continuity of the Deputation takes effect; in fact the first records of letters submitted by the deputies were in 1365, when it was decided not to destroy the documentation generated, as it was thought it would be necessary later. The newly elected deputies had a larger task because in addition to the administration of the donation, now they also had to manage the regulation of the taxes, the control of the public debt issue, the payment of the debt securities pensions, and the capital amortization.

As regards organizational issues during this period, the General Court of Vilafranca was particularly concerned about the organization of the Deputation. This meeting was summoned in 1367 at a moment when war had ceased. Now that the institution was considered too costly, some kind of structural simplification was sought through the removal of the deputies residing in Barcelona, who were replaced by a manager named Regent of the Deputation, in charge of all the former deputies' duties. The Deputation's management was put under the sole supervision of the auditors, who also helped in the performance of its tasks. The system remained like this until the General Court of Lleida of 1375, a new period of war in which the system of deputies residing in Barcelona was restored without abolishing the administrative system based on the Regent. The three elected deputies and their auditors were in charge of the administration of the institution jointly with the Regent, a system that remained operational until the General Court of Barcelona of 1377-1378, when the Regent was reduced to a regent of accounts without management powers.

Different forms of organization were tested with the intention of making the institution more efficient at a lower cost, and the meetings of the General Court of Barcelona in 1379-1380 decided to remove the auditors. This was a period in which the elected deputies had limited powers and a very tense relationship with the monarch; they required intermediaries when negotiating with the Crown, provoking a situation of limited powers. In 1383 a new General Court of all the kingdoms was held in Montsó, but the absence of consensus and interest in solving all the conflicts and claims of the Deputation meant that the meeting was unable to reach consensus concerning all matters requiring its attention. The new deputies were elected until the new General Court of 1388, which also adjourned after the appointment of the new deputies. These had a long period in office because the next General Court was summoned for 1405. This one was also unfinished because of the death of King Martin the Humane, without the election of the new members of a Deputation, which in any event had insufficient legal powers⁵⁰ to face the extraordinary expenses and loans to the Crown. Any actions were not supported by the military Estate or arm, which was against to any attempt to solve the

---

⁵⁰ The powers of the deputies varied depending on the nature of each crisis as it arose. For instance, when in May 1396 John I unexpectedly died while his brother and successor Prince Martin was in Sicily, the deputies helped the new Queen Maria de Luna to ensure the succession of her husband, avoiding any intention to alter his rights, which were clear enough under Catalan customary law. The Deputation assumed political responsibilities as a delegation of the Estates in the General Court, and cooperated in the face of the threats of external invasion coming from the Count of Foix, who wanted the Crown by virtue of his marriage with Princess Joanna, daughter of John I. Furthermore, the political function of the Deputation remained inhibited in other situations such as the death of Martin the Humane, who died without legitimate male succession. Here the institution could have supported James of Urgell as king, something that never happened, and it limited its functions to the management of the resources for the defence of the Principality and Sardinia, leaving the decision of the succession to the other kingdoms, and relegating executive power to the Governor, Guerau Alemany de Cervelló. M. T. Ferrer i Mallol, *Els orígens de la Generalitat de Catalunya*, pp. 23 ff.

political uncertainty proposed by the royal and ecclesiastical Estates which represented a disturbance of the co-legislative procedure. This was the last Deputation before the great reform of 1413.

In the first period, therefore, the importance of the fiscal power conferred upon the deputies-auditors is evident. It was not only a transfer of supreme hierarchical rank; they were also constituted as members of the same body in charge of the exercise of the supreme jurisdiction of the Deputation. They had the power to demand accountability from everyone, and the control of these powers remained solely in the hands of the Deputation, of which they were members. Hence, they were holders of royal prerogatives as the magistrates exercising full political taxation functions. This was an indication of the extent to which the process that had been initiated pursued a new and modern style of political administration, unifying the territory through the general imposition of the same taxes on everyone living or travelling in the Principality. The General Court of Cervera in 1359 developed the most extensive regulation of functions and limits. It also established clearly how all these duties should be performed, with absolute independence from the monarch and his officials. Probably the most important transformation of political thought appears when, in the General Court of Barcelona of 1368-1369, the regulatory texts began to manifest the recognition of Catalonia as a political community not only represented by the monarch, but also through the joint representation of the Estates in the General Court.

The auditors of accounts elected this time appeared legally as *auditors of the accounts of the General of Catalonia*, and not as the auditors of each Estate. This basically means that the Estates identified the General of Catalonia as an entity encompassing all of them, having at the same time administrative bodies, with a higher level represented by a permanent official, the Regent (this time replacing the deputies, as the holder of the universal delegation), and the temporary officials through the auditors. The Regent was legally bound to take the advice of the auditors, to whom as of 1372 advisory powers were transferred, allowing them to participate directly in the decisions affecting the daily exercise of financial autonomy. In 1375 the post of the three deputies was restored, hence the College of Deputies embodied the representation of most political matters of the Principality, and also extended with the auditors of accounts who, on the other hand and for fiscal reasons, remained in a situation above this institutional position, having jurisdiction (based on the capacity to audit, challenge and define accounts, and also acquittals and other related actions pertaining to this matter) over all the personnel administering the General, embracing the whole network of local deputies to be elected in all the bishoprics and in the Sardinian *vegueria*, which at this time composed the entire administrative circumscription of the Deputation.

In 1376 the auditors retained their functions of providing political counsel, participating in substitutions of deputies in military campaigns, and also in electing new deputies owing to the death, resignation or incapacity of the former incumbent. They were still considered as essentially elected through the consent of the General, with a time limit on the exercise of their post as deputies, and also with another important limitation reducing their weight in the institution, because they had four months to perform the task of examining the accounts. The General Court of this year created the said post of the Regent of Accounts, subordinated to newly elected deputies, coinciding with the non-renewal of the former regent of the

institution, now substituted by the three deputies. The first period, then, shows variations in the posts and their duties. As mentioned above, the General Court of 1379-1380 decided to abolish the post of the three auditors, probably in response of the institutional crisis created by the decisions of the commission in charge of checking the functioning and the accounts of the institution. Now the deputies absorbed the powers of the auditors, becoming two different bodies because one deputy assumed the receipt, distribution and administration of finances, while the other two became the auditors of accounts of the first. The new deputies elected from this Court also had specific powers over inquisition and control, and the pattern established from this General Court was subsequently revalidated, without any vestige of the appointment of auditors of accounts until 1413.⁵¹

1.3.2 Second Period: a Permanent and Consolidated Institution

From the first decade of the fifteenth century the Deputation showed a notable degree of institutional stability as a fiscal instrument. Here it is difficult to equate the composition and functions of this Deputation with the original delegated commission created in 1359, especially after the incorporation of legal supervision tasks as of 1413. Two centuries later, in the reign of Philip II, the institution remained strongly rooted within the economic area as a truly fiscal administration throughout the entire Principality, controlling its two main sources of income: the rights of the General, i.e., the entry and exit tariffs on exports and imports of goods and currency that crossed the sea and land borders of the Principality, and the right of the ball of lead, which consisted of three different taxes:

- i) The ball, levied on textiles manufactured or imported into the Principality.
- ii) The right of the wax seal, which was paid on exchanges of ready-made clothes, and also those exempted from the ball.
- iii) The right of jewels, on the sale or import of gold and silver threads.

The tax collection coming from the right of the ball of lead and the wax seal was performed through private leases which conferred rights upon individuals to uplift the taxation after a public call around the various local deputations. Later, it became urgent to set a concrete date in Barcelona, where the institution proceeded to the evaluations for the final concessions. The great rivalry generated around the possibility of obtaining one of these leases caused heavy pressure, and the institution suffered from the appearance of concealed agreements and irregularities in the concessions and pricing. It was indeed a veritable business, and very often the final management of the leasehold was performed by front men, who shared the responsibilities with the guarantors that credited their solvency to the Deputation. The main lessees recognized their guarantors as participants in profit and loss during the triennium of

---

⁵¹ T. de Montagut i Estragués, *Les institucions fiscalitzadores de la Generalitat de Catalunya. Dels seus orígens fins a la reforma de 1413*, Sindicatura de Comptes de Catalunya, 1996, pp. 47-54, 85, 102-126.

management.⁵² This picture describes a situation in which the Deputation not only had a strong presence within the public fiscal administration, but also its economic dimensions embraced and reaffirmed its presence in Catalan society.

1.3.3 Elections of Deputies, Auditors of Accounts and Formation of the Consistory

The laws that formed the Deputation laid down a set of functions designed to take effect during the intervals separating the sittings of General Courts. It is in this context that we are able to talk about the three deputies and the three auditors belonging to each arm or Estate, which formed the "Consistory (council) of the Very Illustrious and Most Faithful Deputies and Auditors of the General of the Principality of Catalonia and the Counties of Rosselló and Cerdanya". The appointment was for three years, starting in August and finishing on 31 July. Moreover, the post could not be renewed until six years had passed.⁵³ While at first the number of elected deputies varied, it was only during the General Court of Cervera in 1359 that four were elected for each Estate, being named as such the ecclesiastical and military branches, and the royal one being considered as the administrator. In the General Court of Montsó (1362-1363) three deputies were fixed for both the ecclesiastical and the military Estates, and five for the royal one, due to its importance in the contribution of the donation. Furthermore, on this occasion it was determined that one of the deputies would be from Barcelona, another from Lleida, another from Barcelona for half the year and from Lleida for the other half, the fourth from Girona and the last from Perpinyà. One of the deputies was to be a military man from Majorca. However, there was to be a deputy on the island who would not be one of the five belonging to the royal Estate. His task was to collect and administer the donation that corresponded to the kingdom of Majorca. The configuration probably varied for political and economic reasons as well as the difficulties of war, which imposed the need to ask for more donations, thereby increasing the weight of the royal Estate, and resulting in the appointment of more deputies. It was not until the 1413 reform that the definitive consolidation of the institution occurred, the election of the deputies thus being removed from the competence of the General Court and being left in the hands of the deputies, who set the period in office at three years.⁵⁴

---

⁵² ...thanks to the leasehold from the ball of Girona of 1569, we know some important personages of this part of the century belonging to the history of the Deputation and Catalan politics at the end of the reign of Philip II. The main lessee was the knight Miquel Joan Pons, and around him an interfeudal group of relatives and debtors, mainly from Vic and predominantly the kindred of the Granollacs, who were omnipresent in the management of leases even at the beginning of the XVII century. Despite the political disturbances of the previous decade, the 14,501 pounds that were offered during the acts of selection were finally distributed, and the signers of the concordance already appeared as guarantors of the main lessee. M. Pérez Latre, *La Generalitat de Catalunya en temps de Felip II. Política, administració i territori*, Afers, País Valencià, 2004, pp. 107-112.

⁵³ V. Ferro, *El Dret Públic Català*, pp. 246-247.

⁵⁴ M. T. Ferrer i Mallol, *Orígen i evolució de la Diputació del General*, pp. 153-154.

Except for the clergymen, the auditors and deputies needed to be Catalan⁵⁵ and residents of *vegueries* or towns which needed to be elected by the casting of lots, or sortition. The military auditors had to be knights or gentlemen. The following were excluded from being a deputy or auditor: royal councillors, members of the Inquisition, General debtors, the tenants of the General's rights, those who obtained some ecclesiastical inhibition against the jurisdiction of the General, those who had defrauded the General's rights and those who had promised to elect for money. A regime of incompatibilities was established for reasons of family, barring of fathers and sons from holding office simultaneously, and the same applied in the cases of father-in-law and son-in-law, brothers, brothers-in-law, cousins, uncles and nephews.⁵⁶ Once the lots had been chosen, the councillors (most of whom lived outside the capital) had two months to occupy the post. Furthermore, they were forced to give up their previous job for a period of three years, especially if the incompatibility was within the incompatible trades, such as serving the king or working at universities or central governments; they had to abandon their jobs months in advance in order to have access to the sortition.

Once they had arrived in Barcelona, they stayed at the House of the Deputation,⁵⁷ which is currently the Palace of the *Generalitat*, seat of the Catalan autonomous government. It was in its Solemn Hall that the most important decisions were taken. There was great interest in occupying this prestigious post, mainly due to its privileged conditions in the exercise of power,⁵⁸ as well as the high wages.⁵⁹ The consistory was also formed by the lawyers of the General, who offered permanent advice, and the scribes of the General, who recorded all legal and non-legal acts daily.

These, together with the deputies and the auditors who had superiority over the rest of the officials, participated jointly in the knowledge of the lawsuits affecting the rights of the

---

⁵⁵ The various regulations established and implicitly reasserted the condition of Catalan citizenship for any post in the General. In some cases when this requirement was not clearly fulfilled, the candidate was removed as a result. It was a fact within the Crown of Aragon that each territory wanted its natives for their posts. The kingdoms of Aragon and Valencia also defended this rule, religiously fulfilled especially under the Catalan dynasties of kings controlling the Crown/union. The situation was different with the Castilian Trastámara dynasty and later the new Austrian one of Charles I, which adopted a more permissive attitude to the rule. However, this was nothing in comparison with the Bourbon imposition of the eighteenth century, which through the access to the old Crown of Aragon, not only permitted the introduction of Castilian officials to the political bodies but actually fostered it. I. Sánchez de Movellán, *Les institucions fiscalitzadores de la Generalitat de Catalunya, des de la reforma de 1413 fins al final del regnat de l'Emperador Carles I, el 1556*, Barcelona, Sindicatura de Comptes de Catalunya, 2004, pp. 77-78.

⁵⁶ V. Ferro, *El Dret Públic Català*, pp. 246-247.

⁵⁷ On 3 December 1400, Alfons de Tous, canon and doctor in law, Jaume Marc, knight, and Ramon Pla, citizen of Barcelona, all of them deputies, purchased from Pere Brunet the house located in Sant Honorat Street for the sum of 38,400 Barcelona *sous*. As a consequence, the General of Catalonia as a legal entity obtained this house to become the headquarters of the institution. Before this date, the venue of the meetings varied, the first site being the Franciscan convent of Barcelona. A. Estrada i Rius, *Una Casa per al General de Catalunya*.

⁵⁸ M. Pérez Latre, *La Generalitat de Catalunya en temps de Felip II*, pp. 42-45.

⁵⁹ This was regulated for the first time in 1413, the salary of the deputies being one *florí* a day. After the reform of 1420, adopted in the course of the General Court of Sant Cugat-Tortosa, the salary was increased to fifteen Barcelona *sous*, covering the movements of the deputies to and from their homes, which caused much expense. That year a prohibition was established on earning commissions on matters of the Deputation or litigants, with the possibility of losing their salary. In 1433 the wages were updated, specifically being raised to sixteen Barcelona *sous* and six Barcelona *diners* a day. This was due to the expansion of its assigned functions, comprising not only financial and tax functions, but also as of 1413 those of controllers of legal compliance, so the deputies had a higher ordinary salary than the auditors. I. Sánchez de Movellán Torent, *La Diputació del General de Catalunya*, pp. 166-167.

General, setting up a court with absolute power at first and last instance in issues regarding these tax matters. The consistory met from Monday to Friday, and sometimes even on Saturday mornings and on holidays if necessary. Furthermore, the city or the town of the meeting could be changed on the consistory's decision. It is known that councils were held in places such as Girona, Sant Feliu de Guíxols, Vic, Vilafranca del Penedès, Manresa, Martorell, Cervera and Terrassa. In addition to this, the following also had to travel to these places: the deputies and auditors, the lawyers of the house, the Scribe Major, the Notary, the Rational, the Regent of Accounts, the Debt Pursuer and the Syndic, or Procurator of the General.⁶⁰

1.3.4 Functions and Competences of the Deputies

As mentioned beforehand, the Deputation varied throughout history, thus also modifying the councillors' tasks at the same time as the institution acquired permanence and other features. Consequently, the main function in this first stage was to collect and administer the donation; thus it was excluded from the executive powers such as proceeding against those who had not paid their donation, which belonged to the ordinary royal councillor's duties. Moreover, they were forced to take the oath and to swear allegiance (except for the clergymen, who only swore), as well being obliged to spend their money only on matters of war and defence of Catalonia. In addition to this, they were bound to be accountable to auditors elected by the General Court twice a year, and were required to stay in Barcelona while the aid was administered. Out of the provisions established by the General Court of Cervera in 1359 in this area, we can identify the following general aims:

i) Appointment of collectors for collection in the areas of bishoprics or *veguerías*, together with the appointment of scribes and porters, hence assigning them a proper salary.

ii) Existence of money loans, forcing the aid granted by the General Court for a period not exceeding two years prior to the confirmation of the board of councillors appointed by the General Court. If the king so wished, interest could be deducted from the grant.

iii) Consent, according to the board of councillors, for the exit of men on horses from the Principality if permission was granted by the king. Moreover, they had the possibility to hire people from outside Catalonia if no Catalans were found who wanted to serve in war.

iv) To decide, if approved by the councillors, to set aside a part in order to help build a fleet and appoint a captain.

v) Custody of the money, which was destined for the aid of Barcelona. Each arm would have a box with two locks, the keys of which would be kept by the deputies or administrators.

vi) Signature of public documents using a stamp authority of the General Court.

vii) To decide, together with the board of councillors, on doubtful questions as the General Court would do.⁶¹

Once the Deputation constituted a permanent, autonomous and independent institution, the character of its deputies followed a general scheme based on the maximum representation

⁶⁰ I. Sánchez de Movellán Toront, *La Diputació del General de Catalunya*, pp. 152-153.

⁶¹ M. T. Ferrer i Mallol, *Orígen i evolució de la Diputació del General*, pp. 153-154.

shared with the auditors, management and administration of the General: work focused on the tax function, law enforcement and military defence, with some periods in which there were some very specific obligations such as custody of slaves. Later on the deputies reported the excessive power they had on some issues, thus posing the question whether some tasks should be undertaken by a new Deputation. Moreover, during the General Court of 1431-1434, these councillors, joined by other councillors, demanded a wage increase due to the amount of work they had. Despite their supremacy over the auditors, the fact is that during this period the main functions and powers carried out by the deputies went hand in hand with the work done by the auditors, fundamentally because they formed the consistory and the Supreme Court on matters concerning rights and generalities, where the institution had jurisdiction above the king and the governor of Catalonia. The following functions are to be noted:

i) Participation in the selection and award of the generalities for buyers or tenants. Moreover, the granting of bounties to the agents holding the rights (taxes) flowing from the successful leases. Generalities sold or leased could be recovered during the established period, as well as being re-auctioned. A new collector could also be appointed.

ii) Signature of letters, receipts or cautions and provisions relating to the generalities and other matters.

iii) Election of the officials of the institution with consistency between deputies and auditors, although this rule did not always work because there were instances of disagreements between the candidates chosen.

iv) Exemption and reduction of ten thousand pounds a year of the amortization on *censals* of the General.

v) Judicial administration of the causes arising from the involvement of the General officials, knowing all matters relating to the rights of the General, from the filing to the last sentence, transforming the council into a judicial organ.

vi) General prosecution of debtors, including the debtor's debtor, until the General's debt was paid. At the beginning of the three years, it was obligatory to attempt to recover the debt and to state the facts and the pending proceedings. It was also obligatory to proceed against fraudulent tenants. Most frauds were committed mainly in textile estimations. In lawsuits relating to the General's assets, a penalty had been established since they already administered justice on this issue.

vii) Payment of officials' salaries and the authorization of extraordinary payments for both officials and outsiders.

viii) Controlling the flow of all the revenues coming from the institution to the city table, i.e., the bank.

ix) In addition to the lawyers of the house, clarification of doubts about the accounts presented by the Rational.

x) Defence and general compliance with the law of the country, Constitutions, Usages, Privileges and Chapters of the Court; with the option to use legal instruments of all types for

this purpose. This task could be carried out by the Syndic or by the Procurator of the General if the deputies were overworked.⁶²

xi) Also in 1413, the Deputation was able to have an army, as well as weapons and artillery to defend the Principality. Ships, galleys and boats could be provided to the king for that purpose. At the same time, such property could be leased to individuals in times of peace for commercial reasons, thus resulting in economic benefits from these leases.⁶³

1.3.5 Roles and Responsibilities of Auditors of Accounts

The developments seen in the roles and functions of the auditors, which gradually increased and complemented the previously mentioned tasks undertaken by the deputies, lead us to observe how the origins and the original purposes of the auditors remained practically the same. Consequently, in the General Court of Montsó in 1362-1363, in which no councillors were appointed for deputies, the nature of these auditors is already described by naming them auditors of accounts, one for each arm, and with the aim of scrutinizing the administration of the deputies⁶⁴ and the realization and subsequent distribution of proceeds as the first commissioned function. This would become a constant specific feature of the auditors' accounts in the fifteenth century and it describes their primary role as principal officials in all tax matters. The following basic functions are to be noted:

i) Maximum tax competence to audit, examine, challenge, define and decide all the accounts presented by the deputies and other officials at the end of their three years of service in the administration and collection of the goods of the General, as well as to control and audit the accounts of the previous period. Furthermore, it was necessary to reside in the town where the council was held, during the performance of all these duties.

ii) Obligation to substitute absent deputies by signing letters and invoices that appeared during their absence. As of 1455 the deputies participated in the direct election of the auditors.⁶⁵

The legal framework of the auditors detailed some basic prohibitions. For instance, they could not postpone payments of debtors beyond the limits of the regulations. It was impossible to give or lend out any goods or moneys of the General to anyone, including the monarch, because all such matters required the approval of the Estates in General Court. The incompatibility system also excluded receiving goods or moneys from individuals (except for the ecclesiastical deputy and auditor, because they could continue to collect and receive rents and incomes from their canonry), in an attempt to prevent conflicts of interest from arising.

---

⁶² This matter (established in 1413 and confirmed in 1422) has to do with the concept of contravention or an infraction in the sense of those involved in drafting a law violating it. This principle certainly evolved through several events that had occurred before, including the conflicts during the reign of John I and the disputes on the succession after the death of Martin the Humane. All this highlighted the need for new tools in defence of the rule of law. Then Constitution 1422/53 transposed the principles established in the Chapters of 1413, requiring the Crown to comply with the law, under the oversight of the Deputation. General and local deputies were obligated to be opposed to the contraventions emerging, and subsequent General Courts delimited other functional and economic procedures. V. Ferro, *El Dret Públic Català*, pp. 271-279.

⁶³ I. Sánchez de Movellán Toront, *La Diputació del General de Catalunya*, pp. 143-151.

⁶⁴ M. T. Ferrer i Mallol, *Origen i evolució de la Diputació del General*, pp. 154.

⁶⁵ I. Sánchez de Movellán Toront, *La Diputació del General de Catalunya*, pp. 151-152.

One of the measures was to increase wages in several periods. Auditors and deputies received the same salary, decided always in General Court, and they obtained the highest remuneration in the institution. The auditors could also earn extra payments in cases of substitutions of deputies. As of 1413 and the subsequent fixing of their legal status, the term of office of deputies and auditors was tied to the “consistorial triennium”, and re-election was possible only after the prudent interval of two trienniums.

As of 1410, auditors (and deputies) were granted interpretative authority to revoke any legal provision contrary to any power of the Deputation. The legal framework governing the institution would serve as an interpretative parameter before doubtful norms, whereby the officials could request the inapplicability of the norm or its subsequent revocation to the extent that it was already in force. This power was progressively transferred exclusively to deputies, specifically as of 1482, and this trend was linked to the prevalence over this matter of the General Court, where all the institution’s regulations emerged. The Deputation’s interpretative powers were especially useful in controversies between municipalities and the Deputation regarding fiscal and tax matters. Some taxes were claimed from both bodies, resulting in cases of superimposition or non-completion of the said taxes. Here the institution wielded its unilateral power to block the challenge of a regulation coming from another institution.

Civil and criminal immunity were also notable privileges of the post, appearing in the original regulations and in later reforms during the sixteenth century. Essentially this was a consequence of the political immunity of the post, whereby the officials could not be perturbed during the exercise of their tasks. Even so, this measure did not prevent the initiation of judicial proceedings against auditors, that would be processed because this immunity underwent a progressive weakening, resulting in the paralysis of the auditors because of the weight of some illegal actions.⁶⁶

1.3.6 Territorial Structure and Local Deputies

The activity of the Deputation of the General was based in Barcelona, since the institution’s most significant phase of development occurred during the fifteenth and sixteenth centuries. The institution’s activity created a financial and institutional framework in which the high-level administration carried on by the consistory remained – either for practical reasons or due to other regulations – in the House of the Deputation, in the capital of the Principality. However, its officials were not limited to being centralized in Barcelona; there were other types of posts which served as a link between the capital and the twenty-two local deputations into which the country was divided and which formed the territorial administration of the Deputation of the General. The highest authorities were the local deputies, who represented the central institution in the main towns and cities of the Principality, while reporting to the consistory on local grievances. At the same time they were delegated the tasks of the auditors and the deputies, i.e., general examination and the decision to declare and determine matters relating to the rights of the General, as well as to exercise jurisdiction over people and goods of all conditions. Local deputies were appointed in

---

⁶⁶ I. Sánchez de Movellán, *Les institucions fiscalitzadores de la Generalitat de Catalunya*, pp. 79-88.

Barcelona, with a number of universities showing a strong interest in influencing the election of the candidates. Moreover, they had special tasks such as regulating the relations between the patrimonial tax collectors (leasers) and producers and marketers (in particular) whose production was taxed by these rights, while conducting regular examinations on the status of the collection.

Overall we can say that the local deputation had two types of positions consistent with its duties to counsel the government and to administer justice, established in the capital of the collection⁶⁷ and composed of a local deputy as the head of the administration and its consistory. In turn, the local deputation had a set of officials in charge of tax collection (rights of the General in this area) and administration of all these matters and its census. In addition, the house of the local deputation was formed by its local consistory or council, composed of an ordinary advisor, the lawyer and the tax procurator, the notary or scribe, the ordinary guards and other councillors. At the end of the three years in the post, the local deputies had two months to go to Barcelona to submit their management to the scrutiny of the general consistory. The local deputations were also visited every four months by other collection officials called *sobrecol·lidors*, who closed and brought the books and proceeds to Barcelona to justify them to the auditors of accounts. Contact with the capital was therefore constant, as the most important processes were transferred to Barcelona. These included appeals against lower sentences by local deputies, banishment penalties or death sentences issued against killers of officials of the General, and also major frauds. Finally we highlight the post of the so-called muskets or extraordinary guards, held mostly by farmers and artisans, who performed police functions patrolling streets and roads in search of possible frauds. However, the position degenerated, with many cases of corruption, rape allegations and thefts; finally the post was reformed and regulated with measures such as appointments from Barcelona, oaths, sworn fidelity to the local deputy, presentation of financial guarantees, limitation to a single jurisdiction, and the obligation to carry permanently the credentials of appointment.⁶⁸

---

⁶⁷ In the sixteenth century the collections distributed throughout the Principality were the following: Balaguer, Barcelona, Berga, Camprodon, Castellbò, Castelló d'Empúries, Cervera, Girona, Lleida, Manresa, Montblanc, Perpinyà, Puigcerdà, La Seu d'Urgell, Tarragona, Tàrraga, Tortosa, Tremp i Pallars, La Vall d'Aran, Vic, Vilafranca de Conflent and Vilafranca del Penedès. M. Pérez Latre, *La Generalitat de Catalunya en temps de Felip II*, pp. 199 ff.

Most of the local deputations coincided with the *vegueria* capitals; moreover, some competences sometimes received mutual influence from both institutions. Thanks to some sources of notable jurists of the time such as Lluís de Peguera, who wrote: "*Pràctica, forma i estil de celebrar Corts Generals a Catalunya i matèries incidents en elles*" (Practice, form and style to hold General Courts in Catalonia and matters affecting them), we know which *vegueries* made up the territory during this century: Barcelona, Lleida, Girona, Vic, Manresa, Cervera, Tortosa, Tarragona, Vilafranca del Penedès, Montblanc, Tàrraga, Balaguer, Agramunt, Camprodon, Puigcerdà, Rosselló and Vilafranca de Conflent.

⁶⁸ M. Pérez Latre, *Entre el Rei i la Terra. El poder polític a Catalunya al segle XVI*, EUMO Editorial, Vic, 2003, pp. 65-74.

1.3.7 Other Important Figures to be Noted in the Administration

The Deputation had a number of officials who assisted in the duties and responsibilities of the institution.⁶⁹ A list of all of these officials was compiled in 1621, following a visit by the judges regarding the procedures through which they were held accountable.⁷⁰ We highlight the following posts and duties:

i) The Scribe Major and assistants

The Scribe Major had the category of Minister of the General.⁷¹ He was assisted by two or three officials known as ordinary notary assistants. His main tasks essentially consisted in registering and signing the contracts for the lease rights or generalities. If this was not achieved, he would take note of the orders made by deputies and auditors and give a copy to the Regent of Accounts or to the Rational. He also had to issue letters and communications in writing of all kinds from the Notary of the institution, signed by an ecclesiastical deputy who was the highest representative authority of the General. Furthermore, he was supposed to issue the receipts to the creditors, and to control all of these activities. He was also supposed to accompany deputies and auditors monitoring and controlling the boards and steps in which the generalities were collected. He was required to write the Journal of the Deputation and perform notary work, attesting events throughout the Principality. Moreover, he received the writs of supplication or fiscal demands presented to the Deputation.

ii) The Regent of Accounts

Although his assistants were notaries who came from the Notary or Scribe Major, the Regent was not this kind of official. He was supposed to be a trader with knowledge of trade and accounting. He also had the rank of Minister, and his main tasks were to keep the accounts of the institution by recording the statements of the two annual books, called ordinary or common. In these books the leases, debts, remunerations, orders of rights or generalities and other financial aspects of the institution were written down.

iii) The Rational

This was a notarial post, known also as the Notary, belonging to the auditors of accounts or to the bearers of the keys of the archive of the house. The Rational also had the rank of Minister of the General. His main tasks were to receive and consider – with the help of an expert – the triennial accounts of the general and local deputies, and all the other

---

⁶⁹ Given that the institution originated through royal initiative (the monarch delegated his powers and made possible a centralized financial administration), it is not difficult to find the influence of the royal administrative structure on that of the configuration of the Deputation. Moreover, the transit of officials between administrations was usual, and the patterns of organization were influenced by a body of specialized bureaucratic staff. For instance, in 1283 the post of the Rational Master of the Court was created as a superior official presiding over the Royal Patrimony or the privative public finances of the monarch. Hence, the administration of the Deputation followed the main sections of the Royal Court (Chancellery, Rational Master and Treasury), creating the posts of Notary Major, the Rational and the Scribe or Regent of Accounts respectively. T. de Montagut i Estragués, *Les institucions fiscalitzadores de la Generalitat de Catalunya*, p. 49.

⁷⁰ V. Ferro, *El Dret Públic Català*, p. 265.

⁷¹ In contradistinction to the ordinary officials who could be elected by deputies and auditors without concurrency of opinions, officials with the rank of Minister of the General needed to be appointed with the unanimous consent of deputies and auditors. I. Sánchez de Movellán Toront, *La Diputació del General de Catalunya*, p. 207.

accounts relating to goods or other remunerations of the General. He then had to prepare a final report and question the auditors and deputies on the most controversial issues. Moreover, he had to keep the Blue Book and all the books of the bank. In addition, he was required to take charge of for the one hundred pounds received to examine the accounts of the rights or the non-leased generalities.

iv) Lawyers of the General

Most of these were doctors with in-depth knowledge of the decrees and law of the Principality. They therefore had to advise the deputies and auditors constantly, as well other members of the house. In addition, they had to take part in the consistory court when tax matters arose in the consistory that concerned the institution, in which one of the lawyers was a counsellor or judge, while the other worked as a barrister. Consequently, their work was based on seeing, recognizing and recording all the processes and documents that were referred to the General, as well as taking part in all the causes, events and issues that affected it. Their attention was drawn in particular to the questions or concerns raised by deputies because of their duties regarding control of legal compliance. In fact, the legislation of 1413 states the obligation of the deputies only to be advised by their own officials (from the Deputation) and not by other councillors drawn from other bodies of the Principality. The same legislation provided for their election in the General Court itself, stating that this duty would thereafter be the task of the six councillors. The offices of the Lawyers of the General would be renewed once they had served for six years, and not three years, which was the case with the majority of the posts the councillors selected.

v) The Procurator of the General or General Syndic

This post was created by the 1422 General Court, which confirmed that the Deputation's task was to defend the legal order.⁷² His main task was entirely related to this principle, but within the Deputation as a result of the orders stated by the deputies and the processes they initiated. Once the monitoring and defending the law of the Principality was reaffirmed, the chief task of this post was to replace the main deputies presenting demands to the relevant courts. Most of the people who accessed this post were notaries who came from different positions in the institution. Nonetheless, succession from father to son was banned as of 1455.⁷³

---

⁷² Among the main tools for this purpose were the so-called embassies that the institution sent to the General Court. The regulation stated that the members of the consistory could only be part of these delegations in cases of the defence of Constitutions or in important events such as coronations and royal births. Also, the consistory could decide to send embassies whenever the choice was made by a joint decision of an eighteenth of the arms, by majority and by secret vote. In this respect the Syndic was in charge of requesting a licence from the lieutenant when the councillors wanted to go to see him in embassy. The same happened when they wanted to submit repeals of applications, petitions and contraventions to the Royal Council or to the Royal Court. V. Ferro, *El Dret Públic Català*, pp. 279-281.

On the other hand, the conformation of the embassies was controversial and reflected the structure of the Estates that followed the institutions created by the arms. However, during the sixteenth century higher jurisdictional disputes and conflicts appeared against the Deputation, which caused the sending of several delegations in the 1570s and episodes of both acceptance and rejection by Philip II. M. Pérez Latre, *La Generalitat de Catalunya en temps de Felip II*, pp. 70-72.

⁷³ I. Sánchez de Movellán Torrent, *La Diputació del General de Catalunya*, pp. 181 ff.

1.4 Legislation and Codification

1.4.1 Legal Framework of the Institution and its Relationship with the General Court

Concerning the rules applicable to the institution, we should distinguish four main categories:

i) The Chapters of the General Court, which were the regulations creating the Deputation. These regulations constructed the general law of the institution and its normative development.

ii) The Chapters and Ordinations of the General, with lower rank than the preceding chapters, basically comprised the legislation whereby the Crown transferred its royal jurisdiction in tax matters to the Deputation. Here it is difficult to consider these regulations as an act of General Court because they were operative rules for the use of the Deputation, and at the time were rarely published and incorporated into Catalan general law.

iii) The Calls, which were provisions elaborated by the Deputation and served as an instrument to publish the general rules of the institution. Written and published directly by the Deputation, these were compulsory for all citizens.⁷⁴

iv) The Chapters of Redress. This rule was elaborated by the General Court during the redress or economic and administrative balance requested of the deputies. This relationship between the General Court and the Deputation was established to control the activity of the institution. This checking generated this kind of regulations, which had different formal requirements and a different normative range from the primary and constitutive rules creating the Deputation. The main novelty was that the Chapters of Redress were not legislation enacted by the legislator itself, that is to say the royal sanction with the approval of the Estates. The monarch disappeared from this process and the Estates alone created this regulation by virtue of a set of royal concessions such as the privilege of 3 May 1410, based on the normative autonomy of deputies and auditors. It was an instrument available to the Estates in which royal intervention was only voluntary, or applicable when it affected royal jurisdiction. These particular rules were subject to the general law of the Principality, hence the Chapters of Redress were a kind of bylaw referring to the rights and revenues of the General, and they subjected the Deputation to the General Court to ensure the governance of the house and the stability of the General.⁷⁵

The year 1413 entailed the most important change concerning the regulation of the Deputation. The General Court of that year fixed the normative bases that could later complete and reform particular points. Especially 1432 and its Ordinations represented the most important effort to achieve better and more comprehensive ordering of the management and administration of the assets of the General. All this affected the structural organisation of the Deputation, delimiting the officials' functions more precisely. The compilation of all these measures took place the following year in the form of the so-called *Llibre dels Quatre*

---

⁷⁴ *Ibid.*, pp. 120 ff.

⁷⁵ V. Ferro, *El Dret Públic Català*, pp. 222-227. This question is nuanced in the second part of the thesis because there are different opinions on this topic, *vid.* references to O. Oleart and the chapter *Contingut normatiu*.

Senyals (Book of the Four Signals⁷⁶). But all this reform started in 1431 when the deputies set forth a set of measures that they considered necessary at the time, calling for certain changes. The General Court decided the appointment of a special commission in charge of a comprehensive review of the institution. Nine people had the faculty to poll and investigate it under twelve points:

I. *Informació sobre les rebudes e emoluments de la casa* (Information on receipts and emoluments of the house).

II. *Arrendament o no dels drets i causes* (Lease or otherwise of rights and causes).

III. *Ordre que es segueix en els arrendaments* (Order established in leases).

IV. *Deutes de la casa, qui són els deutors i perquè no són executats* (Debts of the house, who the debtors are and why the debts are not collected).

V. *Interesses que fa la casa, preus i despeses dell's ordinaris i extraordinaris, salaris, esmenes i remuneracions extraordinàries* (Interests of the house, prices and ordinary and extraordinary expenses, wages, amendments and extraordinary remunerations).

VI. *Els ministres de la casa, quants hi han i si són necessaris* (Ministers of the house, how many there are and whether they are necessary).

VII. *Deputats locals, salari, temps* (local deputies, wage, time).

VIII. *Veure si és expedient que vingui algú a la casa i no tingui ofici allà* (To see whether it is expedient for someone without an official job there to come to the house).

IX. *Si és útil el guarda dels esclaus* (Whether the custodian of slaves is useful).

X. *...de inquirir contra los deputats, oidors, deputats locals e altres ministres de la casa, axi passats com presents... E que de aço haie comissió del Senyor Rey* (To inquire into deputies, auditors, local deputies and other ministers of the house, former and current... and all this with commission to the king).

XI. *Mirar altres coses de la casa com l'elecció dels deputats, oïdors, deputats locals, advocats e altres ordinacions de la casa* (To observe other things in the house such as the election of deputies, auditors, local deputies, barristers and other ordinations of the house).

XII. *Pensar, cogitar e ordonar totes e sengles provisions en los dits deffalliments necessaries e altres ordinacions utils e profitoses a la dita casa... i fer ne relació de elles a la cort* (To think over, collect and classify all the provisions and other useful ordinations of the house... and inventory them for the General Court).⁷⁷

This scheme describes the vision of the Deputation as an institution. Permanent and working between the intervals separating the meetings of the General Court, the original idea of the institution as a delegated commission is changed to that of an autonomous and independent centre exerting full jurisdiction relating to all the powers conferred. But as we know, power tends to corrupt, and a control system sought to identify possible flaws and frauds committed by officials of the house. This action set the precedent for the subsequent system of visiting (*Visita del General*) established in the following century.

⁷⁶ This is a literal translation, the real meaning refers to the coat of arms of the institution, Saint George's cross.

⁷⁷ *Cortes...*, *Cort de Barcelona 1431-1434*, Vol. XVII, pp. 445 and 446. From: I. Sánchez de Movellán Torent, *La Diputació del General de Catalunya*, p. 115.

1.4.2 Llibre dels Quatre Senyals

This is the compilation of all regulations governing the institution. In it, basically we find chapters and ordinations from the General Court, and the Calls of the Deputies. The book served as a code, and fundamentally described a set of provisions structured by chronological criteria:

i) Chapters of the General Court approved in 1413 defining the institution organically and functionally. Basically they describe the powers of the deputies, rights of entry and exit, chapters of jewels of Barcelona, ball of lead and wax seal, their Calls, and also the wax seal of the city and *Vegueria*⁷⁸ of Barcelona.

ii) Regulations of the General Court celebrated in Sant Cugat-Tortosa in 1420, in which the meeting resolved some practical issues such as salary increases for deputies, auditors, barristers and other officials of the house.

iii) Ordinations of 1422 regulating textiles, which were the main commodities taxed, and amendments and extension of the provisions of 1413.

iv) Regulations approved in 1433 pertaining to the General Court of Barcelona of 1431-1434, establishing a more rigorous system of control over tax collection as a safeguard against some frauds detected during this process. This meeting also changed the personal status of the house officials.

v) Chapters and Ordinations of the General Court of Barcelona held on 12 January 1452. This time the meeting changed some specific issues such as the update of officials' salaries, and fixed a new balloting system for them and for auditors of accounts as from the year 1455.

vi) Finally some copies of royal letters.⁷⁹

The first printed edition was in 1634, and was initiated by the monitoring visit that analysed the management of the 1626-1629 triennium. This process highlighted the great cost of the traditional system established within the institution whereby at the beginning of each triennium the Deputation commissioned a set of manuscript copies of the book that it distributed to the house officials. They also found evidence of corruption, because some

---

⁷⁸ This was a territorial division in the Principality of Catalonia and Majorca. It had a magistrate called the *veguer* in charge of the administration and exerting the delegated royal authority on governmental, judicial and administrative jurisdiction. Other explanations in following sections. Source: *Institut d'Estudis Catalans*.

⁷⁹ It is important to mention the influence and importance of the Catalan general law codification movement in the fifteenth century; this arose as the law was considered to be too widely dispersed in a variety of sources, and led to the so-called Compilations (*Compilacions*). Considering that as of 1413 the deputies became controllers of legality, this duty was facilitated due to various processes of this movement that collated the main legal sources contained in the Usages of Barcelona, Constitutions, Chapters of Court, Uses, Custom, Privileges, etc. Concerning the regulation of the Deputation itself, there is an indirect reference within the Compilations, specifically visible in provisions regulating legal compliance, in which an Act displays the obligations for local and general deputies to proceed in this situation. The last compilation of 1704 mentions the balloting process of deputies and auditors. But the most important provisions are in the Compilation of 1588, which shows the chapters and ordinations regulating the institution in general after the great reform of 1413, the year in which the Crown has to pay taxes and appears in the Compilation. It also renews the royal jurisdiction previously granted to the deputies by Chapter of Redress, but now in the form of a Chapter of the General Court. I. Sánchez de Movellán Torrent, *La Diputació del General de Catalunya*, pp. 110-137.

copies were paid for but never delivered. The inquisitors or visitors decided to prohibit payment for any manuscript copy, and they ordained the printing and binding of the book, copies of which would be distributed to the main officials, and the rest kept under lock and key. This measure was not implemented, and the next inspection detected the violation of this decision. The institution was sentenced to repair the irregularity; on 30 May 1634, deputies and auditors agreed to its realization, and the book was printed during that year. Two more editions followed the first, in 1683 and 1698.

The Book of the Four Signals was an instrument that highlighted all the provisions referring to the legitimate jurisdiction of the deputies, comprising their competences, public powers on declarative and constitutive matters of law, and organizational, administrative and judicial functioning. Tax regulation also had an important place in the book. It also included the rules that the institution created to maintain high standards of production in the textile industry, showing the policy of promotion and protection of this industry that was an economic vanguard generating considerable wealth, and demonstrating that taxes constituted the main incomes of the institution. Hence, one hundred provisions of the book are related to textile regulation, and ninety-nine to the configuration of the general deputies' functions. The rest of the most important matters addressed are the salaries of the officials, oaths, leases of *generalitats* (patrimonial tax collectors), the trade of dyeing and wool-stapling, the election process of officials, the specific post of auditor of accounts and lawyers of the General, direct tax collectors, and posts and officials in general.

The book itself was not an officially enacted publication, but rather an official or authorized internal instrument designed to facilitate legal consultation and knowledge, and to avoid the excessive cost of manuscript copies and constant visits to the file. As a compendium of law describing the legal framework of the General of Catalonia, together with its bodies, competences and functions, it was attached to the general law of the Principality. The situation of the Deputation within this system had its doctrinal controversy (with dialogue among notable jurists of the time such as Felip Vinyes, Joan Pere Fontanella, and others) during the seventeenth century. It was especially the power of the General Court to reform the Deputation by Chapters of Redress (developed and approved without royal consent) that questioned whether the institution was a subordinated body of the General Court, or whether it was another body of the Principality because of its powers directly delegated from royal jurisdiction.

As of 1413 the General Court provided the chapters of reform and defined the powers of deputies and auditors, a system that was ratified by the monarch, subsequently becoming the so-called "accustomed jurisdiction" that the monarch granted in each General Court. It is quite evident, especially in the General Court of 1455, that the monarch continued to renew the accustomed jurisdiction in many matters, but precisely without participating in the sanction of the Chapters of Redress, which means that the General Court used its accustomed jurisdiction in the approval and enactment of this legislation alone, showing how deputies and auditors were indeed a body hierarchically subordinated to the General Court.⁸⁰

---

⁸⁰ T. de Montagut i Estragués, *Libre dels Quatre Senyals. Estudi introductori*, Ed. Base, Barcelona, 2006, pp. 37-68.

2. The Concil of Kortenberg of the Duchy of Brabant

2.1 Introduction

The Duchy of Brabant, one of the most important western states of the Holy Roman Empire, was located in what today are the Belgian provinces of Antwerp and Brabant along with North Brabant in the Netherlands. The start of its history is generally considered to date back to the late 12th century, when it joined the above-mentioned empire (1183). But its remote origins are linked to the ducal house of Lorraine founded in 959 and to the title of Duke of Lower Lorraine from 977, granted to Charles of Lower Lorraine (Carolingian). His daughter would marry Lambert I, Count of Louvain and Brabant. In 1066 Godfrey I, grandson of Lambert I (1095-1139) Count of Louvain and Duke of Lower Lorraine would be enfeoffed with the Margraviate of Antwerp, a moment considered as the birth of the Duchy and its privative dynasty until John III, the last Duke of the House of Brabant (1355). Other significant episodes would be the entrance of Wenceslaus of Luxembourg in 1355, of the Burgundians⁸¹ from 1406 with Anthony, John IV (1415), Philippe de Saint-Pol (1427), Philippe the Good 1430, Charles de Bold (1467) and Mary (1477). In 1482 the Duchy passed to the Habsburgs⁸², closing the central history of the Brabant Middle Ages, which is the aim of this study, especially the context of the enactment of the Charter of Kortenberg and the creation of the Council of Kortenberg (1312-1376).

Most medieval Brabant researchers agree on the significant lack of documentation of the period, as detailed below. The history of the Duchy until the 15th century is institutionally and constitutionally unstable, beginning its most representative feudal period from 1222, passing through the context of Kortenberg from 1312 to the reorganization of the orders of the Duchy into estates. Despite being a very interesting period, most authors only dedicate a few references to everything that derived from Kortenberg.

2.2 Institutional Architecture

According to M. Martens, the embryonic origin of the Brabant central administration is the feudal chancellery system where the future agents would be trained to manage the different

---

⁸¹ In the preceding years, the Duchy would become part of the Burgundian principalities, and the Brabant legend emerging from Silvius Brabon, Knight of the Swan. The two main sources of reference are the 1415 *Cornicke van Brabant* of Hennen van Merchtenen, and the anonymous *Die alder excellenste cronyke van Brabant*, which was the first Brabantine printed chronicle in Antwerp in 1498, and was so successful that it was reprinted several times. At the heart of the legend is Silvius Brabon, with his great achievement of defeating a giant, and thereby becoming the first ruler of Brabant. These two chronicles, with notable differences between them, would be related to the two ways in which medieval chroniclers approached history: on the one hand the *devolutio dominorum*, which centred the story on the most remote origins of the dynasty of the sovereign, thereby giving it a reinforced legitimacy from an immemorial past. On the other hand there is the *surrogatio in dominio*, through which the story would be centered on the history of the monarch's office and not on their ancestors, also emphasizing its distant origin, and producing a view more focused on the history of the territory and its union with its highest magistracy. S. Bijker, *The functions of the late medieval Brabantine legend of Brabon in Networks, regions and nations: Shaping identities in the Low Countries, 1300-1650*, Edited by Robert Stein and Judith Pollmann, Brill, Leiden-Boston, 2010, pp. 91-93 & 97.

⁸² J. M. Jeep, *The Duchy of Brabant, Medieval Germany: an encyclopedia*, Routledge, 2001, pp. 72-76.

affairs. The social and administrative transformations of the 13th century largely replaced an organization considered antiquated and composed by hereditary officers that would be replaced by more responsible and movable agents as it represented the emergence of the *Brabantine receptor* (*rentmeester* in Dutch) and *receveur*; in all its references in French⁸³, a prominent finance officer of the Duchy. But before going into detail about the receptor, it is worth briefly analyzing the importance of the *curia ducis* in the configuration of the central administration and under what conditions it arrived at the context of Kortenberg.

By being broad, steady and preserving its key features, is how the 13th-century *curia ducis* became the central body of the Duchy, moving its administrative machinery and managing the traditional feudal powers that were officially consecrated for the first time through an imperial document from 1222, which is considered the Brabant regulation of feudal law. At that moment, we find a *curia ducis* orbiting around the Duke, assisted by the judgment of noblemen, and exerting one of the most significant feudal competences: the gracious administration or transfer of fiefs among his *feudotarius*. At first, the Duke appears in these proceedings surrounded by testimonies that would be from ordinary members of the *curia*, noblemen, *ministeriales* or clerics. The duke managed all the affairs in *presentia nostra*⁸⁴, and his role presiding over this remained practically unalterable throughout the 14th century. The relationship between the Duke's presidency and his *curia* as a single court in charge of feudal affairs becomes both intimate and evident during the 13th and 14th centuries, unlike elsewhere in places like Flanders, which enabled bishops or bailiffs to exercise that role; it also characterized a centralization that would define politics after John I.⁸⁵ From the second half of the 13th century there is a key change with respect to the attendants of these audiences, because the people assisting the Duke in his dominion or political functions progressively became only vassals of the inner circle carrying out government functions. This is when, according to Uyttebrouk and Martens, we are talking about a feudal court, hence, the Duke with *mannen van leen*, feudal men, forming a court whose composition varied and had different vassal and regional advisors.

The *curia ducis* underwent a process of specialization in different sections, which is why we talk about its operation through two different institutions, on the one hand as a feudal court, and on the other, as a ducal council.

The ducal council appears as a result of the advice sought by the Duke from people who as of the mid-13th century began to be called counsellors, *raden* or *raedsluden* in Dutch, while acquiring a collective identity. There is a lack of information regarding their medieval history because it seems they had no archive, as there are no records of their activity, verbal processes, court cases or judgments. The two main sources are the Brabant accounts dating from 1363, from which are derived names, salaries and payments for displacements of ducal counsellors; and ducal acts, which describe who was present in the decision-making process. *Raet* or *raedt* are the words to be found in the documents before the second half of the 14th

---

⁸³ M. Martens, *L'administration du domaine ducal en Brabant au moyen âge (1250-1406)*, Académie Royal de Belgique, Bruxelles, 1954, pp. 13-14.

⁸⁴ *Ibid.*, pp. 23-27.

⁸⁵ *Ibid.*, pp. 51-53.

century, a time when *raet van Brabant*, Council of Brabant, begins to appear.⁸⁶ The most notable period of the council is between 1355 and 1430. From 1355 to 1404 we are talking about a traditional council, appearing as a large number of counsellors, but only a few of them participating in the regular activities of the council, with the most significant noblemen of the Duchy but few churchmen. From 1406 the ducal council appears divided into two specialized and permanent sections, on the one hand is one known as the “chamber of accounts” which controlled financial management at all levels. It had some independence and even at the beginning was composed by some of the Duke’s counsellors. On the other hand, there was the “chamber of the council”, created to manage the justice administration and the most pressing matters. It was always a section of the ducal council⁸⁷, but composed by just a minority of noblemen, with the prominence of the main cities as a clear influence of the Estates. The chamber disappeared in 1431 when the Council of Brabant was reformulated and acquired its functions along with those of other sections. According to P. Godding, contrary to the intention of the Estates, which desired an institution of control, it became a faithful ally of the ducal power.⁸⁸

From the second half of the 14th century the administration of the Duchy underwent a specialization of functions leading to a quite autonomous institution, whose development would provoke a more efficient court through the delegation of the Duke’s main fiscal jurisdictions to local courts and local receptors, also the gracious jurisdiction was reorganized with the emergence of noble courts. Its composition and powers would reflect a special period of social and legal evolution where Brussels gradually became the administrative capital.⁸⁹

The transformation of the administration towards a structure that was less and less dependent on the presence of the Duke would cause profound changes. The emergence of the Brabant receptor is an example that all authors usually place above the traditional and extended figure of the seneschal⁹⁰, an officer who was replaced by the receptor, probably due to his

---

⁸⁶ A. Uyttendaele, *Le gouvernement du duché de Brabant au bas moyen âge (1355-1430)*, Éditions de l’Université de Bruxelles, 1975, pp. 271-273.

⁸⁷ *Ibid.*, p. 300.

⁸⁸ P. Godding, *La législation ducal en Brabant sous le règne de Philippe le Bon (1430-1467)*, Académie Royal de Belgique, Bruxelles, 2006, 20-22.

⁸⁹ M. Martens, *L’administration du domaine ducal en Brabant au moyen âge (1250-1406)*, pp. 56-58.

⁹⁰ The seneschal (drossard in French or drossate in Dutch), was traditionally considered the Brabant chief superior of justice. The fact is, its origin lies in the ducal household in charge of all ducal services, the court and the demesne administration. At the beginning there were two seneschals, one from Leuven and the other from Brussels, that both gave rise to the seneschal of Brabant, head of the ducal house. Later, as of the 13th century, the office was split in two again, the hereditary seneschal of the Rotselaar family, from the highest social sphere, and the eligible seneschal, belonging to a more modest nobility. The latter would eventually give way on the one hand to the seneschal as the territorial justice officer, since it would lose the demesne administration in favour of the receptor from the first half of the 14th century; and on the other hand to the seneschal of the ducal house dealing with the domestic services of the Duke, which would finally disappear around 1375. From this moment and throughout the 15th century, the seneschal was a prestigious figure, once again representing the highest nobility of the country, and a member of the ducal council by right of office depending on the period, generally chosen by their counsellors, and clearly appointing counsellors of the highest magistracy from the second half of the 15th century. A. Uyttendaele, *Le gouvernement du duché de Brabant au bas moyen âge (1355-1430)*, pp. 26-27.

connection with an administration considered outdated, which needed to change how it solved new challenges.

Under the House of Burgundy, which brought the position into being⁹¹, the receptor was head accountant and central receiver of the Duke's ordinary profits (except for some of feudal origin, grain or fiefs) supported on these issues (and in the management of demesne) by local receptors and local justice officials. He would also be treasurer and dispenser of a part of the ducal profits, as well as monitoring the management and accounts of local receptors.⁹² During the financial and political crisis of John II and III, the context of the Charter of Kortenberg, which we will analyze later, is when the seneschal loses his traditional attributions, a time when the receptor acquires importance in the Duchy. It does not seem a coincidence that the office was occupied by bankers in that period of financial instability.

From the second half of the 14th century the receptor appears with clearly defined functions and on the cusp of its evolution: he was the hierarchical chief of local receptors and justices, with an office and presiding over investigation commissions. He henceforth became the chief of the administration on whose authority the management and finance agencies of the Duchy depended.⁹³ At the beginning of the 15th century he regained control over all finances after having lost them in previous periods, and became the receptor of Brabant-Limbourg. He became the manager of all profits and intervened in the extraordinary income of the Duke (basically gracious aids and donations whose management was entrusted to special managers), although from 1404 the Chamber of Accounts were also in control of the finances.⁹⁴

The receptor was a member of the *curia ducis* and later ducal council and participated in the most important decisions of the ducal administration, appearing on several occasions as an integral part of certain judicial processes along with other important figures, including being the final judge of the process without taking part in preliminary issues or proceedings.⁹⁵ This

---

⁹¹ John I appointed numerous receptors and, although it is difficult to know if they were receptors of the Duchy or local receptors, M. Martens indicates Nicolas de Lapide as probably the first receptor appointed in 1271, when he appears around that time as president of an allodial court, transferring the tithes from Wygmael to Vrowenpark Abbey. He also had to mediate in 1274 between the Duke and Count of Guelders in the wake of an annuity problem of Leuven, something that only could be commissioned to a receptor. There is more certainty about Henri Prochain, receptor from 1279, who had the special mandate to chair the *censales* courts. Martens, quoted by Uyttenbrouck, also analyzes the existence of the receptor of Flanders whose relationship with the officials of the ducal chancery is evident, and would support the same theory regarding the origin of the receiver of Brabant before 1270, although they were to have different paths, as, in the 14th century, their Flemish counterpart would have exceptional authority in matters of penal law and criminal execution. (martens 247) M. Martens, *L'administration du domaine ducal en Brabant au moyen âge (1250-1406)*, pp. 80-81 & 247 and A. Uyttenbrouck, *Le gouvernement du duché de Brabant au bas moyen âge (1355-1430)*, p. 238.

⁹² *Ibid.*, p. 237.

⁹³ M. Martens, *L'administration du domaine ducal en Brabant au moyen âge (1250-1406)*, pp. 242-243.

⁹⁴ A. Uyttenbrouck, *Le gouvernement du duché de Brabant au bas moyen âge (1355-1430)*, p. 240.

⁹⁵ This is what happened, for example, in 1386 when the receptor Renier Holland, the seneschal Jean de Withem and the chamberlain Jean de Bornival had to arbitrate between the Abbey of Heylisseem and Gerard de Velp on the controversies arising in the nomination of the mayor and the rulers of Heylisseem's lordship. Through a survey and examination of territorial law, a judgment was issued which would have effect until "a better one would be found". M. Martens, *L'administration du domaine ducal en Brabant au moyen âge (1250-1406)*, pp. 244-246 & 248.

characteristic of acting as a judge is the result of the relationship of the receptor with the ducal council, although it does not involve the formation of a court, what matters is his usefulness as a deputation of the council to certain events, as a duke's collegiate delegate, and hence taking part in the different cases involving ducal sovereignty. The receptor is, according to Martens, the representation of an administrative revolution that begins in the 13th century with the *curia ducis*, which, a century later, became the ducal council, along with the feudal court and the emergence of independent officials and perceptors of feuds among others.

2.3 Role of the Estates, Royal Preeminence and Role of the Legal Pactism Institution

As regards the history of the Estates in the Duchy of Brabant, like all scholars of the period, Uyttebrouck warned of the lack of studies, since the limited available information does not allow us to identify a clear origin and function in medieval times of the Estates' meetings. It is only possible to obtain information from the accounts of some cities, although this information is not very clear. For example, the accounts of Louvain do not allow us to determine if before 1360 formal meetings of the orders took place; and the first conserved verbal process dates back to 1423, but does not allow us to identify in what capacity certain members attended that meeting. The meetings of the delegates of the clergy, the nobility and the cities received, as of the 15th century, the name of Estates of Brabant. Before the access of the ecclesiastical order to this dynamic, there is documentation that records the meetings of the “*die twee weerlike Staeten*”, the two secular Estates, which met almost ninety times between 1355 and 1430, especially in the years of crisis, and which would be the two Estates that would determine the ducal power.⁹⁶

Would Brabant's Estates follow the experience of other places, such as Catalonia, becoming an assembly of periodic meetings of certain political and administrative attributions whose main motivation is the voting of aids and tributes? For the present study this is a key issue, to which I would add the role played by the Estates at the legislative level and, therefore, the level of legal pactism that would have been achieved.

According to Uyttenbrouk, and taking into account the profound documentary problems that the period presents, the fact is that until 1430 the issues dealt with in the different meetings, forums or embassies would be the following (approximate percentage data): Relations with neighbouring countries (especially those of dynastic personal union) 25%, internal affairs and relations of the cities 13.5%, aid for the Duke and its collection 12%, monetary problems 11%, relations of the cities and the Duke 10%, issues and problems of governance 5.5%, control of finances and account auditing 5%, issues and problems of the Duke's private life 3%, legal issues and constitutional problems (confirmation and elaboration of general privileges and other similar documents) 2%, homeland security 2%, and arbitration of private wars 1.5-2%.⁹⁷

⁹⁶ A. Uyttebrouck, *Le gouvernement du duché de Brabant au bas moyen âge (1355-1430)*, pp. 429-431, 434 & 448.

⁹⁷ *Ibid.*, p. 465.

This succinct data tells us that legislation was for the Estates and the government of the Duchy, rather than an aspect that played a modest role, at least until Anthony of Burgundy took the power. During the 12th and 13th centuries the main source of ducal legislation were privileges, ordinances and franchise concessions, the ordinances being a resource whose use would progressively increase. At this time, it would appear that the states were especially strict in monetary matters, severely conditioning ducal freedom. Legislation, therefore, was effectively determined by them. On the other hand, it should be noted that the most common legislation derived from the franchises granted to cities and communities. In this case, the legislative initiative was often produced at the request of citizens to resolve issues relating to freedom, justice, administration and, of course, taxation (exemptions, contributions to extraordinary assistance, tax authority). Notwithstanding, the legislative initiative of the Duke had been determinant in these matters since Henry I and during the 14th and 15th century, with the confirmation of previously agreed privileges. From this time onwards legislation progressively becomes more autonomous, coinciding with new institutions, officials and forms of government that needed regulatory authority for their operation.⁹⁸

Uyttebrouck considers there to be a lack of studies into the characteristics and typology of assemblies, although there is no doubt that the representatives of the country were appealed to to deal with the country's affairs, even tax voting occupied a modest place in comparison with other countries. At the beginning of the 15th century the Estates were increasingly consulted, and the main cities acted as a united front before the demands of the monarch. It is not the purpose of this work to inquire into the unclear information regarding the elaboration processes of the agreed laws. The legislative role of the Estates is clearer from the third decade of the 15th century, especially when the Council of Brabant assumed the functions of the government council, while the Joyous Entry of Philip the Good in 1430 made its position clear in the Duchy with or without the Duke, obliging it to dispatch the affairs of the Duke and examine all ducal acts. Hence, the Estates were to have some control especially in regard to extraordinary aids, as well as on a legislative level, since it seems that twenty years later came ordinances apparently without the concurrence of the Duke and which assumed judicial powers. As regards the intervention of the Estates in the ducal legislation, although it is difficult to study procedural aspects as in other processes of parliaments and courts, the fact is that until 1430 everything would point to the role of the Estates being more than advisory⁹⁹

2.4 The Charter of Kortenbergh

2.4.1 The Context that Led to its Enactment

The first decades of the 14th century in Brabant began with a delicate political situation whose origin lies in the difficult state of the ducal treasury as the result of heavy debts contracted by John II, along with the Duke's delicate health and his under-age heir. The particular concern of foreign creditors led to all trade with the Duchy being blocked in order to force a solution to the debt conflict through a boycott on the Duchy's exports. Hence, the

---

⁹⁸ P. Godding, *La législation ducal en Brabant sous le règne de Philippe le Bon (1430-1467)*, pp. 93, 94, 97, 99 & 100.

⁹⁹ A. Uyttebrouck, *Le gouvernement du duché de Brabant au bas moyen âge (1355-1430)*, p. 468.

cities, playing a key role and counting on a considerable industry and wealth, decided to intervene in the public debt situation in order to reestablish trade fluency. Helped by Brabant abbeyes, they promised to assume the sum of 40,000 pounds of the entire public debt, demanding as a main condition the full management of the amortization schedule, as well as the power to appoint, during six years, a set of key offices in the country. Thanks to his very weak position and in order to prevent major disorders, the Duke had to cede, and gathered in a stately assembly the most important Brabant nobility and cities with the intention to enact the famous Charter of Kortenberg¹⁰⁰ on 27 September, 1312.

It is, therefore, a context dominated by several commercial insurrections inside and outside the country, placing the cities in a position of power against the state and a weakening nobility, as well as by the personal situation of the Duke trying to ensure a situation of stable peace after his decease¹⁰¹, something not new for the history of Brabant, a Duchy whose cities would grow and become more powerful as the ducal authority faltered from 1248 to 1430, each succession to the throne being threatened by an under-age heir in 1248, 1261, 1312 and 1415; the absence of a male heir in 1356, or through the total absence of an heir in 1406 and 1430. From the 13th century onwards, and this is not exclusive for the Brabant, the economic strength of the cities eclipsed a waning nobility, changing the balance of power, which, in the case of Brabant, was aggravated by ducal weakness and instability.¹⁰²

Collaterally to the enactment of the Brabant charter, there were two other charters of capital importance, the Charter of Flanders and the Charter of Wallonia, both enacted on 12 July, 1314. The direct cause of the drafting of these two charters was the aforementioned context, and, therefore, their nature would follow the precepts of Kortenberg by looking for intervention on the most important acts of ducal power, as well as safeguarding from future financial difficulties. Moreover, the preamble of the Walloon Charter depicted the real situation of the monarch, stating from the very beginning how the state was affected by his financial policy, and indicated a solution that could not be carried through without the advice of cities, abbeyes and the whole Brabant. Political intervention and economic control were the conditions demanded in exchange of aid, and this was developed with a set of articles, on the one hand giving the power to appoint or remove a group of key officials to the cities only, and on the other, a heavy restriction on the use of ducal hereditary domains for their alienation that would serve to compensate certain services to the Crown, permitting only the use of movable property for this purpose. This measure of ducal domain conservation was developed in all Joyous Entries, and was a consistent policy which attempted to ensure a serious amortization of the debt by using certain wealth generated by the domain's exploitation, and to safeguard this from new financial disorders, this being a direct consequence of the subsidy's delivery conditions.¹⁰³

---

¹⁰⁰ E. Pouillet, *Mémoire sur l'ancienne constitution brabançonne*, Académie royale de Belgique, 1862, pp. 29, 34-35.

¹⁰¹ J. van der Straeten, *Une charte de pays: La charte de Cortenberg en Brabant*, Etudes suisses d'histoire générale, Verlag Herbert Lang & CIE, Bern, 1954, p. 150.

¹⁰² R. Van Uytven - W. Blockmans, *Constitutions and their Application in the Netherlands during the Middle Ages*, in *Revue belge de philologie et d'histoire*, tome 47, fasc. 2, Histoire (depuis l'Antiquité) / Geschiedenis (sedert de Oudheid), 1969, pp. 400 & 402.

¹⁰³ E. Pouillet, *Mémoire sur l'ancienne constitution brabançonne*, pp. 35-37.

Another important and interesting aspect about this context is the dynamics and situation of the orders of Brabant at that time, because the ecclesiastical order was not yet organized as a unit within the territory, but as different, disintegrated units through the country's abbeys. Quite representative of this idea is the fact that there were no counsellors or representatives in the Council of Brabant, who entered Brabant politics as of 1350, when they started attending the regular sittings with nobles and cities.¹⁰⁴

That is why the charter did not confirm the privileges of the clergy. This was stated by means of a separate document dated 3 October, 1312¹⁰⁵, in which 25 abbeys and almshouses, as well as a great number of Benedictines, Cistercians, Augustinians and Norbertines possessing properties on Brabant soil were recognized as the representative part of the Brabant clergy. Once they were established as an order, they used this charter (and later confirmations of 1336 and 1338) as proof of their original fiscal privileges as well as verification of their existence.¹⁰⁶

The charter and the Council of Kortenberg allowed the evolution of Brabant's three orders to be observed before the apparition and consolidation of the regular assemblies. Together with the privilege of 3 October, 1312, the charter led to a solidarity of individuals and constituted bodies within the three orders that subsequently began to intervene as groups in political life, as well as progressively taking responsibility for the "community of Brabant country" as the body encompassing all them. From 1356, the orders lived entirely in this dimension, and called upon Wenceslaus to establish a more specific charter of rules that were summarized in 34 articles, in which all the Brabant constitutional provisions were finally established.¹⁰⁷

There are different opinions as to when the orders entered into a dynamic and adopted the function of estates. According to van der Straeten, it is complicated to establish in which exact moment of the 14th century the orders saw themselves as a political corporation, and as estates. The deputies in the Council of Kortenberg showed at least the intention of nobles and cities to take part in politics.¹⁰⁸ On the other hand, Pouillet considers that this happened around the second decade of the 14th century, since the name of "Estates" appeared in 1421 when the abbeys, nobles and cities of the country referred to themselves as *Dry estaeten van*

---

¹⁰⁴ J. van der Straeten, *Het Charter en de Raad van Kortenberg*, Recueil de travaux d'histoire et de philologie. sér. 3. fasc. 47., Bruxelles, 1952, p. 203.

¹⁰⁵ By means of the charter, John II promised to keep the abbeys out of new exactions and labour. It represented a new application of article one of the secular charter, while for the second article they enjoyed the traditional immunity. But what happened in later confirmations was different. John III had a different view, imposing for instance more than what was supposed to be acceptable for his own chivalry and his daughter's wedding, which provoked the intervention of Pope Benedict XII (1334-1342) in favour of the abbeys. Finally an agreement was reached with the Duke, who apparently gave in to certain demands. This agreement, the charter of 24 October, 1336, confirmed and extended that of 1312. Apart from specifying and delimiting workdays, tasks and other aspects, it reaffirmed what was promised, and an act of execution ensured a correct distribution of the debt. A later agreement on 22 June, 1338 took the confirmation of 1336 in order to extend it to a dozen new institutions. The events that led to 1312, 1336 and 1338 created the most significant tax privileges, a base always defended by the clergy. *Ibid.*, 203-204.

¹⁰⁶ J. van der Straeten, *Une charte de pays: La charte de Cortenberg en Brabant*, p. 155.

¹⁰⁷ *Ibid.*, pp. 157-158.

¹⁰⁸ J. van der Straeten, *Het Charter en de Raad van Kortenberg*, p. 202.

Brabant, conferring the title of governor on Philippe de Saint-Pol, and then remaining constituted as such at least from this date.¹⁰⁹

Regarding the position held by the charter in later times, special political situations led to several subsequent confirmations. The first confirmation of the Charter of Kortenberg was on 15 August, 1332, thanks to the victory of John III against the coalition of all his adversaries, consisting mainly of the ecclesiastical princes of Cologne and Liege, the dukes of Gelderland and Jülich, the counts of Namur and Borgloon, the Sire of Valkenburg, the King of Bohemia and the King of France, who was the head of the whole enterprise.

A second confirmation was provoked in the wake of what occurred on 22 August, 1371, involving Duke Wenceslaus and a group of chivalry members that were taken captive during the Battle of Baesweiler. The Duke was quickly released thanks to his brother the Roman Emperor Charles IV. The Brabant representatives had to pay the Duke's ransom, thereby provoking the confirmation of the charter on 17 September, 1372, representing in fact an extension of the charter with twelve articles, adding to the nine existing ones. It also included 15 nobles and three cities more, making a more comprehensive and stipulated charter that increased the powers of the Council of Kortenberg in a period of particular influence over the country's politics. After this period the decline of the institution coincided with the consolidation of the permanent assembly of the Estates.¹¹⁰

2.4.2 Content and Nature

The Charter of Kortenberg is considered the first manifestation of the Brabant liberties. Even though most of its articles were the confirmation of previous provisions, what made it different was that it was expressly enacted under the protection of nobles and cities, adopting for the first time a particular contractual condition between the lord and his subjects¹¹¹, and impacting on other events and documents like the Joyous Entry of Duke Wenceslaus of Luxembourg and Duchess Joanna of Brabant, which took place in January 1356, and was considered the most famous document of Brabant's constitutional history, the fundamental basis for its development being the previous enactment of the Charter of Kortenberg, and through which a set of privileges were reasserted.¹¹²

At the core of the charter and its 1332 and 1372 confirmations were four capital privileges, some of them the oldest of Brabant. The first entailed the principle of the inviolability of the person and the right to be judged by one's own nationals; the second, the limitation of subsidies and inviolability of property; the third, the confirmation of privileges of cities and ecclesiastics; and the last, a permanent government control by an institution of representatives of the second and third order. This last point was new for Brabant public law, the rest were transposed from old customs and privileges inherited from the feudal system and from the communal period. Therefore, this new situation, as a reaction to the political

¹⁰⁹ E. Pouillet, *Mémoire sur l'ancienne constitution brabançonne*, p. 46.

¹¹⁰ J. van der Straeten, *Une charte de pays: La charte de Cortenberg en Brabant*, pp. 155-156.

¹¹¹ E. Pouillet, *Mémoire sur l'ancienne constitution brabançonne*, p. 29.

¹¹² J. van der Straeten, *Une charte de pays: La charte de Cortenberg en Brabant*, p. 149.

insecurity, tried to secure stability by ensuring key political liberties for the subjects: a representative council as guarantor of redress of grievances and correction of abuses, protected by the right of disobedience when an incorrect prince refuses to rectify and redress, and thereby breaking the bond of servitude and obedience between lord and vassal; a right confirmed by all Joyous Entries from 1356, and which became one of the most solid foundations of its public law. The nature of the charter also comprised sanctions and corroborations, as well the two fealty sermons to be taken by the Duke and the country's representatives. The charter included a long list of witnesses comprising 58 nobles, 18 cities, the major offices of the Duchy, as well all the hereditary high offices holders, the squires of Brussels and Antwerp, the attorney of Hesbaye, and a crowd of notables as a demonstration that the whole of Brabant was represented by means of the document.¹¹³

There is evidence of three original copies of the charter. Two of them still exist, one in the archives of the city of Leuven, the most complete but whose condition is quite decayed, and the other located in the archives of the city of Antwerp, which is well preserved. The third, presumably, was in Brussels but was destroyed during the bombing and fire of the archive in 1695. Van der Straeten used the Leuven copy in its critical edition, using the three *vidimus* of the charter and more than 50 copies belonging to three different traditions. On the other hand, there is the 17th-century Latin version comprising the charter itself and its second confirmation, made by the Brabant lawyer Hubert Loyens, which, according to van der Straeten was a "correct and quite elegant" version¹¹⁴, and is the one I quote from and use to refer to the original information of its articles, due to the good opinion of the author and because its content is more accessible in Latin than in medieval Dutch.

The first article¹¹⁵ established that the Duke, his heirs and successors would not introduce more taxes, and would not require subsidies except in the three cases of chivalry, marriage and ransom; and, even in these cases, the subsidy would be distributed so wisely that no one would be injured nor overloaded. Through this article, the Duke recognized his resignation to any arbitrary exaction that could be imposed on the lower classes of his Estates, as well as those of his particular domain, saving the three cases that replaced the exceptions of Henry III. The article, therefore, represents one of the most important elements of the charter, that is, the introduction of a larger empire of distributive justice to lower classes by a taxation system, in an effort to avoid overloading individuals. Communes and feudal lords benefited from greater tax exemptions, by which none of them would be taxed, except for the communes if an original statute saved a reserve for the Duke.¹¹⁶ The article also includes a concept whose evolution was to set the agenda for public law in many countries based on a key principle: the financial aid to the monarch is a vassal's gift of a benevolent nature,

---

¹¹³ Ibid., pp. 154, 156-158.

¹¹⁴ J. van der Straeten, *Het Charter en de Raad van Kortenberg*, pp. 197-199.

¹¹⁵ I. Ac Primum quidem, quod Nos, aut haeredes, aut successores nostri, nullas unquam oblationes, subsidia, indictiones, aut exactiones populo irrogabimus, nisi occasione et causa Equistris militiae, Conjugii, aut Captivitatis; easque indictiones tam moderate imperabimus, ut nemo iis laedatur, aut praegravetur. J. van der Straeten, *Het Charter en de Raad van Kortenberg, Appendix III, Latinae Versiones*, Recueil de travaux d'histoire et de philologie. sér. 3. fasc. 47., Bruxelles, 1952, p. 55.

¹¹⁶ E. Pouillet, *Mémoire sur l'ancienne constitution brabançonne*, Académie royale de Belgique, 1862, p. 30.

increasingly limited in exchange for freedom¹¹⁷, and therefore, enclosing the capital financial idea by which the monarch would not demand additional aid, except on specific, and not excessive, occasions; and linked to a progressive evolution of a secular public law like other European countries, such as those analyzed in this work, with gracious donations tending to be more restrictive and delimited, given in exchange for liberties to cities, regions and certain categories of people.¹¹⁸

By means of the second article¹¹⁹ the country would remain subjected to law and court ruling, and rich and poor would be treated through law and sentence according to the existing charters or those still to be enacted, a “council of good people” in the country having the power to mitigate or improve points in order to fulfill these principles. This relates to the reaffirmation of the will to establish a legislation and regular court system throughout the Duchy. The area of application was the baronial and ducal Brabant possessions, and, as Pouillet considers, the origin of this article was the weakening of the baronial authority by which most of the barons lost their privilege of high justice in their domains to be replaced by the ducal authority. Hence, the way to ensure generalized standards, implement legal and judicial procedures, and, therefore, avoid an arbitrary implementation by manorial officers, was to establish the principle of rule of law through the Duchy’s public law, where rich and poor would be protected from any kind of arbitrariness, and dealt with only through law and court ruling.¹²⁰ This principle was also confirmed by later dukes, like John III, by means of his *landkeuren*, which also codified a part of the country’s penal customs. The principle, using the form “by law and sentence”, articulated the right to be judged by natural judges, a formula found in other places through denominations such as *legale iudicium*, *ordo iudicialis*, *lex competens* or *rectum et iustitiam*; and whose main purpose was to combat arbitrariness and purely administrative sentences. Article three also entailed the right to be judged by peers, showing the privilege of *non evocando*, which would be recognized and extended by means of the Brabant golden bull of 1349¹²¹. This, in turn, would, according to Natural law theorists, be linked to the principle of *Nulla poena sine lege*, showing the concern about arbitrariness, which can be found in other events such as Toledo in 683, *Lex Bajuvariorum* in 741, Hungary’s golden bull in 1222, and many others.¹²²

---

¹¹⁷ J. van der Straeten, *Het Charter en de Raad van Kortenberg*, Recueil de travaux d’histoire et de philologie. sér. 3. fasc. 47., Bruxelles, 1952, p. 200.

¹¹⁸ J. van der Straeten, *Une charte de pays: La charte de Cortenberg en Brabant*, Etudes suisses d’histoire générale, Verlag Herbert Lang & CIE, Bern, 1954, pp. 150-151.

¹¹⁹ II. Cum Subditis nostris universis, lege et iudicio agemus, iisque divitibus juxta ac pauperibus, jus ex equo dicemus, secundum archetypum codicillorum ea de re conscriptorum, qui codicilli diligenter examinabuntur. Et si quid in iis deprehendatur, emendationem quod requirere videbitur; aut Subditis nimis grave, aut durum, id consilio Virorum bonorum, eorumque ad hoc deligendorum, emendabitur, et moderatius temperabitur. J. van der Straeten, *Appendix III, Latinae Versiones*, p. 55.

¹²⁰ E. Pouillet, *Mémoire sur l’ancienne constitution brabançonne*, p. 31.

¹²¹ J. van der Straeten, *Une charte de pays: La charte de Cortenberg en Brabant*, pp. 151-153.

¹²² J. van der Straeten, *Het Charter en de Raad van Kortenberg*, pp. 201.

In article three¹²³, the Duke, his heirs and successors were committed to maintaining all their free cities under the rights and freedoms they had enjoyed since antiquity. Also all causes of the “good people” of the cities would be treated according to their own laws and, outside the law, these causes would not work, as well as not being allowed to be developed. It therefore represented one of the most relevant principles of the charter by establishing that any natural of the county could not be diverted from their natural judges, a principle with the same nature as that of *quod non extrahantur* of the county of Venaisin, which will be explained later. It was developed later with Antoine de Bourgogne by means of the Joyous Entry, but the fact is that it was a very important principle for the bourgeoisie that was later extended to people under other franchises and to the countryside. The article also represented the formal confirmation of all particular communes and franchises, and it showed the dominant idea by which any arbitrary action of the Duke could be avoided by the commune’s people.¹²⁴

2.4.3 The Articles Regulating the Council

Articles 4, 5 and 6 of the charter were focused on the Council of Kortenberg, an institution considered, at least by Pouillet as one of the most liberal institutions of the Middle Ages, as well as an “extraordinary spectacle”. The provisions deploying the council established a permanent institution with almost unlimited powers, with a structure that reflected its society. The institution, therefore, can be considered as a truly permanent deputation, and herein lies its importance for this study. The Council of Kortenberg was an institution parallel to the Duke’s administration, and it had officials deployed to all the country that periodically had to report their work and any abuses they had recorded. The duke was bound by law to rule in accordance with their reports.¹²⁵

Before looking at these articles in detail, at this moment it is important to consider how, depending on the analysis conducted into this institution, its conception has varied radically, especially if only observed through the simple document of the charter. As van der Straeten points out, and as far as I could detect myself, the Council of Kortenberg has given rise to very inaccurate interpretations. Many of the old authors, such as Christophe Butkens (1590-1650), considered it as a sort of sovereign council established by the “Court of Kortenberg”. This was an erroneous interpretation possibly induced by a lack of information on the one hand, and by mere convenience on the other one. The main testimonies about the council are found in accounting documentation of the 14th century, Its subsequent study in the 19th century gave rise to ideas such as “permanent deputation”, “Court of Kortenberg”, “national representantion” or “Assembly of Kortenberg”, some of them with a significant lack of scientific evidence. Some modern authors limited its existence and analysis to what was contained in the charter, without providing practical evidence of what was detailed

---

¹²³ III. Porro insuper Nos, haeredes et Successores nostri, omnibus et singulis Urbibus, immunitates, libertates, ac jura sua, quibus hactenus fruuntur, integra et salva servabimus, subditisque nostris juxta cujusque civitatis jura, justitiam administrabimus, neque permittemus ea ullo pacto convelli, infringi, aut labefactari. J. van der Straeten, *Appendix III, Latinae Versiones*, p. 55.

¹²⁴ E. Pouillet, *Mémoire sur l’ancienne constitution brabançonne*, p. 31.

¹²⁵ *Ibid.*, pp. 32-33.

therein¹²⁶. A. Wauteurs, E. Pouillet and M. F. Quicke would provide the most serious and accurate work.¹²⁷ As will be seen later, for me, the work of J. van der Straeten has been the most detailed, incisive and reflective of the few who deal with the Council of Kortenberg as it should be studied.

Under articles four¹²⁸, five¹²⁹ and six¹³⁰, an institution composed by four members from the nobility and ten from representatives of the cities was established, and their nomination would depend on the Duke and the country. The Abbey of Kortenberg was fixed as a three-weekly meeting place due to its geographical location between Brussels and Leuven¹³¹. There would be three representatives from Leuven, three from Brussels, a bourgeois from Antwerp, one from 's-Hertogenbosch, one from Tienen and one from Zoutleeuw. Together they would have the power, on behalf of the Duke, to seek and have knowledge of any abuse existing in the country, according to the points dealt with in the charter, as well as any others that may have arisen. They would have full powers to review any of these matters, to refine, to introduce other improvements, and to organize everything to best benefit the Duke and the country. Their actions and organization would be firm and stable, and neither the Duke nor his successors could violate them in any way.

---

¹²⁶ I have even found definitions claiming that the Charter of Kortenberg created a council called the *Estates of Brabant* (in M. Brouwer, *Governmental Forms and Economic Development From Medieval to Modern Times*, Springer, Switzerland, 2016, p. 199.); as will be seen below, aside from being inaccurate it is also an impossible definition for both material and chronological reasons.

¹²⁷ J. van der Straeten, *Het Charter en de Raad van Kortenberg*, pp. 213- 214.

¹²⁸ IV. Suffragante Consilio patrie, legemus ex Equestri ordine quaternos maxime commodos, frugi et in publica commoda intentos, et ex plebejo ordine, nimirum ex Lovaniensibus ternos, ex Bruxellensibus totidem; ex Antverpiensibus, Buscoducensibus, Thenensibus et Leeuensibus singulos. J. van der Straeten, *Appendix III, Latinae Versiones*, p. 55.

¹²⁹ (5) Atque hi delecti tertia qualibet hebdomada, Cortenbergae conventum agent, cum imperio et auctoritate, quam pro Nobis posterisque illis impertimur; ut audiant et cognoscant, num in rebus Patriae jam memoratis, aut iis, quae imposterum accidere poterunt, aliquis defectus, aut vitium irreperit. *Ibid.*, pp. 55-56.

¹³⁰ (6) Illudque pro summa potestate, quam nostro successorumque nostrorum nomine illis concedimus, emendent, ac corrigant, aliaque omnia statuunt et decernant, quae in rem communem usui fore arbitrabuntur. Quae omnia et singula rata ac firma esse volumus in perpetuum; neque Nos, aut Successores nostri, adversus ea unquam, quocumque pacto faciemus, aut quicquam moliamur. *Ibid.*, pp. 56.

¹³¹ J. van der Straeten, *Une charte de pays: La charte de Cortenberg en Brabant*, p. 153.

Articles seven to 11¹³² represented the contractual side of the charter that was characterized by its special synallagmatic or bilateral nature between the Duke and his subjects and communal cities. Although most of its principles were not new, as already mentioned, it did in fact represent the first contractual act of Brabant liberties, ensuring its nature through the clause of disobedience, by which, without the consent of the vassals, the different concessions could not be removed or evaded.¹³³

The powers reserved for the counsellors, therefore, consisted in researching and straightening out all the abuses that could interfere in the proper functioning of the Duchy's administration, as well in the charter's enforcement. Under oath, the counsellors had to defend the law of the country and dispense a treatment according to law and court ruling, having the especial power to use the clause of disobedience against infidels and outlawed subjects.¹³⁴ According to Uyttebrouck, this was in fact the most important role of the council in a practical sense and the real reason for its existence (established through article 2), that is, the prosecution of cases where access to justice was denied, as well to make sure that judges would apply the appropriate law. This was a safeguard against arbitrariness and the miscarriage of justice, although the council could not judge the history of a case, having only the power to ensure that the judgment was consistent with local law. That is why the council had the supreme jurisdiction over all ducal judicial officers, not only being able to veto them, but also to administer strong punishments if they acted abusively.¹³⁵

---

¹³² V. (7) Porro, si eveniat aliquem a Selectis fato concedere, aut ad id munus haud parem, aut idoneum esse, substituatur in eius locum quem dixerit coetus Cortebergensis.

VI. (8) Delegendi Equites, aliique de meliore nota homines, tactis sacris Evangelis, Deo Divisque testibus jurabunt, se Nobis Posterisque nostris, ac subditis universis, divitibus juxta et pauperibus, optime consulturos, operamque sedulo daturus, ut illis constent jura sua, jusque ex aequo dicatur.

VII. (9) Quaecumque Delegati Cortebergenses statuent, aut decernent, rata erunt; et Nos, Successores nostri, aut quivis alius si eorum placita infregerit, aut iis obstiterit; placet et volumus pro Nobis et Successoribus nostris, ut justitium sit, neque obsequium ullum nobis praestetur, donec ejusmodi placitis sit obtemperatum.

VIII. Quae omnia et singula spondemus bona fide et juramus manu sacro Codici imposita, pro Nobis, haeredibus et Successoribus nostris, rata, ac fixa habituros, et haberi curaturos, neque adversus ea quidquam ullo pacto, sive dolo, astu, calliditate, aut alia quacumque machinatione, per Nos posterosve nostros commissuros.

IX. Atque ad majorem eorum securitatem perpetuumque munimen, rogamus et mandamus omnibus Baronibus, Equitibus, aliisque qui sub nostra ditione clientelae jure praedia possident; Oppidanis item Civitatum, cum majorum, tum minorum jubemus per fidem et obsequium, quo nobis obstricti sunt, ut omnia et singula jam memorata, interposito Sacramento districte servent; quemadmodum, Nos supra promisimus ea sarta tecta in perpetuum ipsis ipsorumque posteris et successoribus servaturos.

X. Caeterum rogamus et edicimus omnibus praesentibus et futuris, si contingat Nos, haeredes aut Successores nostros capita memorata, penitus, aut ex parte abrogare, aut ab iis deflectere, ut Nobis, haeredibus et successoribus nostris, nullis obsequii, aut obedientiae legibus teneantur, neve auxilio juvent, donec cuncta in integrum fuerint restituta. Si vero aliquis e Baronibus, Equitibus aliisque beneficiaria lege nobis mancipatis, vel etiam ex Oppidanis praesentibus et secuturis, has Sanctiones infregerit, aut infringere molitus fuerit, pro nobis, haeredibus, successoribusque nostris, perfidum eum et instabilem pronuntiamus, ac ab omnibus honoribus dignitatibusque publicis excludimus.

XI. Quae universa ac singula capita sigillis suis rata fecerunt Dux ipse Joannes, Comites Juliaci et Lossensis: Equites triginta quinque, Proceres alii viginti tres: et Legati civitatum hoc ordine, Lovanii, Bruxellae, Antverpiae, Borschi, Thenarum, Leviae, Nivellae, Geldoniae, Genapiae, Lyrae, Herendalsti, Turnohoudae, Hannuti, Vilvordiaae, Furae, Ischae, Merchteniae, et Capellae, quorum singula nomina in ipsis tabulis exprimuntur. J. van der Straeten, *Appendix III, Latinae Versiones*, pp. 56-57.

¹³³ E. Pouillet, *Mémoire sur l'ancienne constitution brabançonne*, p. 32.

¹³⁴ J. van der Straeten, *Une charte de pays: La charte de Cortenberg en Brabant*, p. 153.

¹³⁵ A. Uyttebrouck, *Le gouvernement du duché de Brabant au bas moyen âge (1355-1430)*, vol. I, Éditions de l'université de Bruxelles, Bruxelles, 1975, p. 256.

Uyttebrouck also considers that, with the provisions stated in the charter and all that we know about its activity, the council was shaped by the following competencies: it was, at once, a high constitutional court, an appeals court and a high administrative court. The constitutional role assigned by the charter to the council involved the overseeing of three capital principles: the first, no taxation beyond the cases established by article 1; the second, the respect for the cities' privileges and freedoms; and the third, faced with a violation of constitutional precepts by the Duke, there was the possibility of suspending the execution of sentences and invoking the clause of disobedience throughout the Duchy¹³⁶ as a weapon and safeguard against the violation of the law and the pact. In sum, we are not talking about a simple kind of first-instance special court ruling for all cases of injustice, but rather an institution with multiple powers that, in order to protect the charter could act beyond the judicial powers delimited by articles two and three. This was a body of control and government that was not a mere prince's advisory or privy council, and, even though its coercive powers and initiative were weak in some ways, it was an exceptional council of preventive and repressive policies.¹³⁷

2.5 The Council of Kortenberg: the Practical Experience

As noted above, until Joseph van der Straeten decided to go beyond what the charter established, most studies limited themselves to pointing out the theoretical deployment of the council. That is why this section fundamentally draws on the important reflections and research of this author.

Unlike other institutions, which enjoyed an abundance of detailed sources, the Council of Kortenberg lacks this breadth. The sources available are some charters (privileges, investigation orders, conflict arbitrations and other texts that indirectly refer to the council), two criminal sentences issued by the council, and a set of communal accounts. That is all that is available, Zoutleuw having the accounts equivalent to a period of eighteen months, Antwerpen for the periods of 1313-1314 and 1324, and Leuven from 1345 until 1400. But there is no information concerning the early phase from 1312 to 1345, representing a significant gap in the history of the institution.¹³⁸ Hence, beyond the records found from 1324, it is difficult to clarify if it was immediately put into operation. By the second half of the reign of John III there is sufficient evidence to prove its existence, making it possible to trace its history between 1350 and 1356. In this last year, the council disappeared for the first time with the emergence of Wenceslaus, a duke that never convened it. According to Uyttebrouck, the council actually seems to have been suspended coinciding with Wenceslaus' Joyous Entry in January 1356, something that could be seen as more than a simple coincidence. The council fell into oblivion until the events of 1371, marked by the defeat of Wenceslaus, giving rise to a situation that probably aroused the institution, which happened in April or May 1372, before the Duke's release at the beginning of July and months before the confirmation of the charter that took place in September. E. Pouillet, quoted by Uyttebrouck, considered that the restoration of the council was made by the already very active Brabant orders (not yet Estates), taking advantage of the Duke's weakness. After this

---

¹³⁶ Ibid.

¹³⁷ J. van der Straeten, *Une charte de pays: La charte de Cortenberg en Brabant*, p. 154.

¹³⁸ J. van der Straeten, *Het Charter en de Raad van Kortenberg*, p. 213.

resurgence it continued its activity until early 1376, when it disappeared once again, only this time forever, with no clear and conclusive clue as to the hypothetical causes. It is only known that the Council stopped meeting, and fell into an eternal silence.¹³⁹

2.5.1 Period of Opacity

2.5.1.1 The Activity of the First Twenty Years

One of the elements that can explain what happened with the activity of the institution is its relationship with other documents. Van der Straeten arrives at a series of conclusions through the reflection of why on 12 July, 1314, the Flemish and Walloon charters were promulgated. Basically both charters, as previously mentioned represented the agreement by which the cities would take care of the debt contracted by the Crown, in exchange for a series of privileges, and thus eliminating the foreign trade boycott. The Flemish Charter would add the main reforms to be carried out for the administration and judicial organization, and the Wallon Charter would add those related to the financial and transitional provisions. The cities that led this movement (Leuven, Brussels, Antwerp, 's-Hertogenbosch, Tienen, Zoutleeuw; and also Maastricht, which was a condominium between the Prince-Bishop of Liege and the Duke of Brabant) were precisely those which had the right to seat counsellors in Kortenberg.

So, why did all these cities need a set of charters whose principles were inherent to the Council of Kortenberg? According to van der Straeten, because it was not yet in operation. It is very significant that all the Flemish and Walloon charters' requests made no reference to the Council of Kortenberg, which was unusual for something related to judicial reform and the appointment of a seneschal. If the council had existed at that time, those petitions would make no sense, or they would at least make a direct reference to it .

A council of regency and control was established at the beginning of August 1314 in order to implement the said charters. That council was composed by ten nobles and an indeterminate number of city deputies. Therefore, if it was not a copy of the council, it was an abbreviated version of it. That is why van der Straeten questions why they would set up another council or a smaller one with the same functions, if the council had existed at that time?

On the other hand, the accounts from the city of Antwerp of that year provide us with further information. It was recorded that many deputies attended meetings in Kortenberg. So, bearing in mind that Antwerp had the right to only one seat at the Council of Kortenberg, the fact that many deputies were sent is, for van der Straeten, reason to believe that these were not the meetings of the council. The same documents relate two trips of the deputy Jean Wilmar, who stopped at Kortenberg but only to attend meetings in Brussels and Tervuren, which van der Straeten finds difficult to link to council meetings. In addition, the accounts of Antwerp reinforce the idea that as of 1324 the council existed and functioned regularly.¹⁴⁰

---

¹³⁹ A. Uyttebrouck, *Le gouvernement du duché de Brabant au bas moyen âge (1355-1430)*, pp. 524-525.

¹⁴⁰ J. van der Straeten, *Het Charter en de Raad van Kortenberg*, pp. 216-217.

2.5.1.2 The Administrative Investigations of 1332, 1351 and 1363

It is possible to trace, albeit not very precisely, the activity of the council during this period, first of all in terms of its theoretical competencies. If these were fulfilled, the counsellors of Kortenberg were performing their duties during the period of the first confirmation of the charter. Secondly, therefore, the practical information is deduced from the oldest conserved accounts of Leuven, involving the activity of the three broad administrative investigations¹⁴¹ of the country, which, as of 1332, sought, on demand of lay orders, to monitor the local and regional activity, because they were aware of certain corrupt practices carried out between royal officials and small local potentates.¹⁴²

The first known investigation, into the management of civil servants, dates from mid-August 1332. The procedure would be executed by ten knights and eight city deputies acting as *bezoekers* (inspectors) to reveal infringements committed up until May 1334. Then 12 *jugeerders* (judges), and from November of that year 13, would be in charge of the general pronouncement of fiscal penalties; and finally the *rentmeesters* (collectors) would be collecting fines and confiscating.

In parallel to this data, a charter of John III from 14 October, 1334, clearly specifies the establishment of the “tribunal of 12” under “the advise and ordinance of those proposed to guard the Charter of Kortenberg”. Equally clear, is another document from August 1335, which mentions that inspectors, judges and collectors from the investigation would act “by and through the letters of the Duke, the cities and everything provided by those in charge of the custody of the Charter of Kortenberg”. Two testimonies that are enough to affirm that the council was active in 1334 and 1335.

In 1351, a new investigation was initiated. The limited available information reports that its operations would be executed between May 1351 and June 1352, and its judgments by September 1352. Even so, most probably the process was not completed, coming to an end in June 1351, and it was not until 1372 that it was decided to restart it. But the most important part of the 1351 investigation is the information concerning the relation of the council with respect to the previous investigation and its importance, as it seems that the counsellors took the letter of enactment from the 1332 investigation (which they referred to as Kortenberg's investigation) as an example to enact that of 1351. Hence, we could say that despite its apparent dysfunctions, the organization of the annual investigation followed the model of 1332.

---

¹⁴¹ The use of investigations was widely known in other places before its use in the Duchy of Brabant. 50 years before the Charter of Kortenberg, its use in France was motivated by *fere droit à cheucun, ausinc au povre quant au riche, selonc ce que reson et droiture aporte*. The Normand and English enquiries from 1170, the Flemish around 1250 or the French after 1270 are the most famous examples. Investigations became more frequent as of the 13th century. *Ibid.*, 219.

¹⁴² A. Uyttebroeck, *Le gouvernement du duché de Brabant au bas moyen âge (1355-1430)*, p. 527.

Regarding the 1363 investigation, it is not known whether or not it was carried out. In Brussels it was not implemented and, according to the sources, the council did not take part in it during a period in which it seems to have ceased its activities.¹⁴³

2.5.2 Period of Clarity

2.5.2.1 Activity between 1340-1345 and 1350-1356

Before the first apparent disappearance of the council, there is a moment of clarity about its activity. The information is provided mainly by two documents, the communal accounts of Leuven, and a sentence of condemnation addressed to 's-Hertogenbosch (a case of prevarication by officials), which is considered, by van der Straeten, to be an exceptional document, with exceptional information which confirms not only its existence, but also its role as a court and its institutional and procedural structure. The document is a well-preserved 10-centimetre high and 30 centimetre-long parchment, bearing the seal of the council, which is composed by symbols related to Kortenberg, the coat of arms of Brabant-Limbourg, a shield bearing two crossed hands; and the inscription *Sigillum Commune Consilii De Cortenberghe*. The document is sealed with a green wax seal. Today, it is accessible through a digitization provided by the archive of 's-Hertogenbosch (*Erfgoed 's-Hertogenbosch*).

The sentence was addressed to the *scouthete* (the head of a municipality), counsellors and jurors of the city of 's-Hertogenbosch. The background facts were that Gautier de Bye, former *meyer* (first municipal magistrate of a rural commune) of Brecht, and Siger de Landmeter, *meyer* of Meerbeek, were operating beyond the law. They were requested three times by the council without success, considered an obstruction of justice and finally condemned *in absentia*. The document urged the authorities to take into account the sentence and its observance.

The records of the same archive in 's-Hertogenbosch talk about another document of the same nature addressed to the authorities of the city, which requires them not to cooperate with the Duke and his officers, and, therefore, to make use of the clause of disobedience established by the charter. The origin of this action was unknown to van der Straeten, who dated it around the same year of the aforementioned sentence.¹⁴⁴ I was able to contact with the archives of 's-Hertogenbosch in order to consult the current situation of these two documents, taking into account that van der Straeten's research was conducted in the 1950s. I was sent a very good digitization of the sentence. Concerning the other document, I was told that the “oud Stadsarchief 's-Hertogenbosch” or “OSA” (inventory number 5367), has been lost since July 1945. The only information about its content is mentioned in Sassen, J.N.G. “*Charters en privilegiebrieven, berustende in het archief, der gemeente 's-Hertogenbosch*” (something pointed out by van der Straeten), who created a chronological list of all the documents in the archive. He numbered the document on page 14 as Num. 90, situating it as “*omtrent 1340*”, around 1340; and describing it as (literal translation): “Letter from the Council of Kortenberg

---

¹⁴³ J. van der Straeten, *Het Charter en de Raad van Kortenberg*, pp. 217-219.

¹⁴⁴ *Ibid.*, 220-221.

to the 's-Hertogenbosch City Government, requesting that “you, our Lord, the Duke nor his Judges assist nor do any service, nor be submissive”.

The conclusions are very significant, the Council of Kortenbergh was in existence by 1340, working regularly, and most importantly, was an independent body of the Estate which summoned, urged and judged on its behalf without any intervention from another authority, and imposing its decisions on the public authorities of the Duchy. Moreover, it is clear that the precepts of the 1312 charter were fulfilled at this time.

The other source of information from this period is provided by the accounts of Leuven, from which it is deduced that the council most likely stopped its operations between 1345 and 1350, basically because the accounts do not record their activity in that period, which they did every six months as of 1350. Another possible reason is deduced by van der Straten from the request of unsolved grievances of four noblemen, of which the authorities of Leuven gave notice. After that it seems the council returned to activity.

The accounts of Leuven (and that of Zoutleeuw for 1372) show data such as the organization of the council. The counsellors were assisted by officials (*clerken van Kortenbergh*), squires and sometimes with other members of the communal council most probably acting as experts or ambassadors. The travel costs of delegates were also borne by each commune. As regards the frequency of meetings, the provisions of the charter (every three weeks) were hardly fulfilled, with long periods of absences, and at other times meetings between two and four times per months, separated sometimes by just a few days. This source also reveals that from 1350 the meeting place would not only be in Kortenbergh, but would also be between Kortenbergh and Tervuren, Vilvoorde and Brussels or Kortenbergh and Brussels. Despite the charter establishing the meeting place in Kortenbergh, as of 1372 the council formally obtained the capacity to meet where it considered appropriate.

Finally, the accounts from Leuven also explain how the council's activity was not limited to its foundational purpose (listening to complaints and dealing with abuses), but also recorded other political functions such as keeping in touch with the country's lords and foreigners, or attending the meetings of nobles and cities, and later the assemblies of Estates.¹⁴⁵ In this line, Uyttebrouck considers it played an important role as a high moral authority because of its constitutional guarantor powers, hence, it was requested on some occasions to arbitrate in disputes between two parties. In its active years, it was an important piece of Brabant politics, taking part in the aforementioned meetings and having the right to summon the representatives of the country during special times.¹⁴⁶

2.5.2.2 Disappearance between 1356-1372

Just as the sources are silent about the council between 1345 to 1350, the same happens between 1356 and August 1372, when it returns. There were several causes of this long interruption, dominated mainly by the political instability caused by the death of John III, the

---

¹⁴⁵ *Ibid.*, 221-223.

¹⁴⁶ A. Uyttebrouck, *Le gouvernement du duché de Brabant au bas moyen âge (1355-1430)*, pp. 526-527.

last male of the house of Leuven, which led to a succession war. The country remained divided over the ascension of Joanna, daughter of John III, and her second husband Wenceslaus of Luxemburg. But where van der Straeten focuses more attention is on the events that took place in Leuven, which was divided during this conflict, and on the intervention of the controversial Pieter Couterel, who was able to take advantage of his influence over the process to take control of the Council of Kortenberg. This is why the Wenceslaus' peace charters for the city were under the condition that this control would be stopped until a new assembly of the country could be summoned. That was accepted until 1372, when the defeat of Baesweiler and Wenceslaus' capture led to an important meeting in Brussels where the cities debated the ransom and the restoration of the 1312 charter. Half a year later the institution was restored and had greater powers.¹⁴⁷ This data indicate that the council would be seen as an independent body, with a power and influence that different parties would dominate in contexts of political instability.

2.5.2.3 The Investigation of 1372

The meeting of Brussels in February 1372 represented the desire to restore the Charter of Kortenberg and its related documents in order to ensure “law and judgment” for everyone. The delegates of the cities held meetings with the Duchess on 21 March in Tervuren, and most importantly on 11 April in Brussels. On 15 April the whole country met in Kortenberg to designate by mutual agreement the new composition of the council. A month later, on 12 May, another general meeting in Tervuren urged the Duchess to give effect to what had been agreed in Kortenberg, and finally ten days later, on 22 May, the new counsellors took oath.

The council received a multitude of complaints and requests, and began to make its first decisions, with the power to decree and confirm all the necessary requirements in absence of the Duke. On 1 August, it ordered the resignation of all great justices, and established a new investigation scheduled for a twenty-year term. This time the council was in charge of the appointment of the ten inspectors, the eleven judges and the ten collectors, who took oath in mid-October 1372. It also established a better systematization of records and intervened in the management of finances, monitoring the collection and the officers responsible for it, and ensuring that the money would be spent in repairing the ducal debt and the other concepts established by the investigation.

It seems the process started in April 1373 in Leuven. Once the investigators finished their work, the council sent the judges (supervised by the lord of Trazegnies, appointed judge of the country) to activate his part of the process. The process was also set in motion in Brussels and Nivells, informing the ducal council. At the end of December 1373, the council ordered the beginning of the judgment in 's-Hertogenbosch (supervised by Jan van Halle, delegate from Zoutleeuw), and in mid-May of 1374 the process was finalized in Brussels. The systematics of the process dictated that once judgments were finalized for a territorial entity, just as it controlled the investigators, the council summoned the country to a briefing to comment on the general conclusions of those judgments.

---

¹⁴⁷ J. van der Straeten, *Het Charter en de Raad van Kortenberg*, pp. 223-224.

The position of the council at this time is clearly superior, maintaining abundant correspondence with the judges and sending instructions to the commissions. As of 1375, however, the investigation ceases to progress, possibly due to the irruption of the tax collectors, as posited by van der Straeten, an action devised by Wenceslaus in order to regain power after his capture and after obtaining considerable financial aid. It is from this point that the end of the Council of Kortenberg is approaching.

2.5.2.4 Organization and Operations of the Council during Its Last Five Years

The most clear and plentiful information of the council is between 1372 and 1377, according to van der Straeten. As previously mentioned, the renewed council appears on 22 May, 1372, and the sources talk of frequent meetings from that date, as well as a meeting (the accounts of Leuven) of cities and the council in order to appoint the rest of the counsellors, there being 16 members in total at that time¹⁴⁸, which was the composition as of 1332 when Antwerpen acquired the right to an additional representative, and Nivelles was recognized as having one. But the events of 1372 saw the counsellors from Antwerpen replaced by two from the marquisate of Rijen, because Antwerpen, which was under the Count of Flanders, renounced its right to send delegates.¹⁴⁹

The cities' delegates would be paid by the city of origin, and the noblemen by the country. And a charter dated 23 April, 1373, issued by the Duke and counsellors, provided a sum of 52 pounds per year payable in two terms, to be distributed among the four nobles, the ten secretaries, and the two squires. Secretaries and squires appear as "officials of the council", unlike their category as "clerks" in the accounts of Leuven between 1350 and 1356.

In that period the ordinary meetings took place every three weeks (in theory) in Leuven, Brussels (more often and for longer), Tervuren and Kortenberg; and for the extraordinary events the meetings were held in Tienen, Lier, Diest, Vilvoorde, Eindhoven, Gembloux and Genappe, all locations throughout the north and south of the Duchy, where the sittings of the Estates would later be held.¹⁵⁰ This would also be related to the fact that grievances had to be submitted in Kortenberg, and the council was not able to move throughout the territory to investigate the cases before 1372. From that year on the counsellors could move about but only to receive complaints, a policy that sought to optimize the complaint procedure.¹⁵¹

An important aspect in analyzing the nature of these institutions is their system of incompatibility. The most authentic documentation prohibited any member of the ducal council from joining the Council of Kortenberg. From my point of view, the explicit separation established between two institutions of government such as the royal power and this type of institution is fundamental to ruling out the idea that they were entities which were

---

¹⁴⁸ Ibid., 224-227.

¹⁴⁹ A. Uyttendaele, *Le gouvernement du duché de Brabant au bas moyen âge (1355-1430)*, p. 525.

¹⁵⁰ J. van der Straeten, *Het Charter en de Raad van Kortenberg*, p. 228.

¹⁵¹ A. Uyttendaele, *Le gouvernement du duché de Brabant au bas moyen âge (1355-1430)*, p. 527.

not the result of a pact-process, and where the interference and separation of royal structure had to be total.

As van der Straeten sums up, the council was not at any time the assembly of the three orders or estates, just as it would also be incorrect to say it was the entity that preceded it, as some authors believe. The sources are clear when showing the council collaborating as an autonomous institution with the orders, mainly cities and nobles but also the clergy, as well as with the Duke and the ducal council.

As for the operations of the council, we have seen that its original attributions in 1312 may have varied over time, although they remain in place. The council intervenes in special circumstances such as political crises. The different sources vary in the cataloging of the tasks of the council. Those of Leuven basically considered it to be “meetings to submit complaints and remove concerns (*ontcommeren*)”, and the accounts of Zoutleeuw “*ghenechte*” or judicial sessions.

With respect to the provision to meet every three weeks, the different communal accounts (mainly Leuven) show it was generally fulfilled during that time, with the exception of a few specific moments. Through the accounts, we also know that the meetings used to last between three and five days, and their content was not only limited to matters of justice and reparations of grievances, as mentioned previously. For instance, on 5 January, 1374, the council met in Lier in order to investigate some officials. Three months later they were in Tienen to supervise the city’s oath to the Charter of Kortenberg and its second confirmation; and in April they were in Eindhoven for a murder case, something similar happening a year later with the murder of Gautier van der Nort, representative of Louvain (and most likely appointed to serve on the council) within the jurisdiction of Brussels. On that occasion the council had to cooperate (as it did many times in other matters) with delegates of the Duchess. At the beginning of 1375 they arbitrated a dispute between the city of Diest and its lord, and about two months later intervened in a complaint between the city of Gembloux and the count-abbot of its monastery; and after this, they would act judicially in a lawsuit involving the city of Leuven and the lords of Wezemaal and Heverlee.

But what van der Straeten considers the most complicated issue the council had to deal with, was related to the economic compensation to be received by the unlucky victims of the Battle of Baesweiler in 1371, an event which led to the Duke’s capture, and the right to claim for his ransom. But the conditions of the alliance of the cities assembled in February 1372 to agree on all these matters, among which the reestablishment of the charter and the council caused a serious political conflict. The Duke's refusal to these terms and his threats to act against the people led to the mediation of the Count of Flanders and the Bishop of Liège in the conflict until the celebration of the commitment of Braine-l'Alleud on 30 April, 1374. The terms of the commitment basically established that the alliance's agreements of 1372 would be legally reviewed (to avoid its collusion with the Duke’s rights) by the Council of Kortenberg and the ducal council, and an extraordinary aid of 940,000 golden *agnels* would be collected by a special committee of ten formed and appointed by the council (with two counsellors, Jan II of Rotselaar and Jan van der Calsteren) and representatives of the cities. The operations of this collection met with the full opposition of the ecclesiastical order, which invoked its

privileges, supported by Gregory XI. The issue finally ended on 21 February, 1377 with the "gracious" participation of the ecclesiastical order. The Council of Kortenberg did not intervene because in the course of the event it would have disappeared, despite its significant role at the beginning of this collection.

2.5.3 Definitive Disappearance

The Council of Kortenberg was not removed through an abrupt formal and specific act or decree, but rather had rather a discreet and blurred farewell. The accounts of Leuven provide two dates, 30 September, 1375, when they registered its last judicial session; and 3 February, 1376, when the accounts mentioned it for the last time, considered by van der Straeten as the end of the institution. The accounts of Lier and Zoutleeuw do not provide data for that period, confirming the thesis of Leuven.

The council ceased to meet, and both the Duke and the interested parties failed to claim its usefulness. The explanation (E. Pouillet's reflection) would be found in the combination of two main factors, on the one hand the possibility of the cities exerting greater control over the royal officials as they gained power, and on the other, due to the greater representation of the orders (soon self-considered as states), which were capable of containing the royal power.¹⁵² Once the definitive constitution of the Estates took place, a ducal council was articulated with political powers emerging from the Estates, hence the existence of the Council of Kortenberg began to lose meaning, and it slowly faded away.¹⁵³ Some authors have attributed this question to the specific substitution of the council at the end of the 14th century in favour on the one hand of the Estates and, on the other, of the Council of Brabant, something considered a baseless belief by van der Straeten. Whatever the reason, the fact is that once the council started fading, the Council of Brabant and the Estates each began to take over its different political and judiciary powers.¹⁵⁴

From my point of view, the transition of the orders to Estates as political corporations is fundamental for understanding the disappearance of the council. At the time of its creation until the second decade of the 15th century, the role of the orders and their dynamics in the policy of the Duchy was to be very different. The ecclesiastical order, for example, was atomized into different units and, logically, once it was reaffirmed as an Estate, its structure and its dynamics made it impossible for it to be reflected in an organism of which it had never been a member. Therefore, the council disappeared because the Estates, heirs of the orders and therefore the creators of the council, ceased to be reflected in an organization that they likely saw as distant and obsolete, since it had little to do with the networks, structures and political dynamics of the moment.

---

¹⁵² J. van der Straeten, *Het Charter en de Raad van Kortenberg*, pp. 228-231.

¹⁵³ E. Pouillet, *Mémoire sur l'ancienne constitution brabançonne*, p. 33.

¹⁵⁴ J. van der Straeten, *Une charte de pays: La charte de Cortenberg en Brabant*, p. 157.

3. The Elects of the County of Venaissin

3.1 Introduction

The history of the County of Venaissin¹⁵⁵ can be briefly described, bearing in mind the scope of our study, through four major events. The first related to the division of Provence by means of a treaty between Alfonso Jourdan, Count of Toulouse, and Ramon Berenguer III, Count of Barcelona, which, in September 16, 1125, separated the region into two zones of influence: the north, from Durance to Isère, that fell in the hands of the Count of Toulouse and took the name of marquisate of Provence, of which the County of Venaissin was an essential element; he also retained half of Avignon. And the south, that was from Durance to the sea, whose sovereignty was linked to the Count of Barcelona, preserving the same denomination as a county of Provence¹⁵⁶.

The second event is connected with the treaty of Paris of 1229. In a context of a twenty-year war sponsored by the Pope to fight the heretics, the Count of Toulouse Raymond VII, excommunicated from 1226, declared his willingness to be submitted to the obedience of his cousin the King of France. On April 12, 1229, Raymond VII appeared in front of the Notre-Dame gate in Paris, barefoot and in breeches and shirt, and solemnly swore obedience to the Catholic Church, leaving his domains in exchange of an absolution. The treaty, between Louis IX of France, Raymond VII and the Cardinal of Saint-Ange as Roman legate, transferred the succession of the Counts of Toulouse to the House of France, and the marquisate of Provence to the Roman Church. The treaty, considered a law treaty, became the property of the Pope to retain Venaissin. Alphonse of Poitiers succeeded Raymond VII after his death¹⁵⁷ and about twenty years before the definitive transfer of the county to the Pope. This was the third event we should highlight, which took place in 1274 when the French royal officers handed the *terra Venessini* to the representatives of Gregory X.¹⁵⁸ The adhesion was developed as a political matter, and the population was never consulted. The Church erected a royal government based on God's will, where the Pope was the sovereign from 1270 to 1790. The county, which belonged to the remote imperial sovereignty, embraced two different political realities represented by two capitals: Carpentras as the capital of the county; and Avignon, city-state, with a government installed in the Palace of the Popes,¹⁵⁹ city of a new Rome that was bought by Benedict XII in 1348 from Joanna Queen of Naples and Countess of Provence.¹⁶⁰ This was the fourth event that concluded the entrance of the papacy into the county.

---

¹⁵⁵ Part of the content of this chapter was published during the PhD in e-SLegal History Review, N° 24, 2017: P. Ripoll Sastre, *The County of Venaissin through its Estates and Elects*.

¹⁵⁶ H. Dubled, *Histoire du Comtat Venaissin*, (Marcel Petit, Raphèle-Lès-Arles, 1990), p. 39.

¹⁵⁷ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical: 1229-1791*, (Comptoir général du livre occitan, Venède, 1977), pp. 27-30.

¹⁵⁸ V. Theis, *Le gouvernement pontifical du Comtat Venaissin vers 1270 - vers 1350*, (École française de Rome, Roma, 2012), p. 17.

¹⁵⁹ H. Dubled, *Histoire du Comtat Venaissin*, p. 53.

¹⁶⁰ V. Theis, *Le gouvernement pontifical*, p. 206.

The oldest freedoms of the county were recognized, and it seems they were used throughout the papal domination.¹⁶¹ The development of the new institutional reality, combining old and new state bodies, should be analyzed through the potential of the Estates, their sittings, and a real legal pactism dynamic, a highlight of which was the phenomenon of the elects -*élus* in French, *elegitz* in Occitan-, and its government action. The work of Joseph Girard¹⁶² constitutes the bible of the Estates of Venaissin, to which any study on the subject will refer. Concerning the language of certain words, Girard and later studies translate all the information into French, the names and institutions appearing in Latin or Occitan. This essay respects the line of Girard, and will apply the translation for those words of difficult translation into English, despite an awareness that the language of Venaissin was Occitan.

3.2 *Iurisdictio*, the Sovereign Rights

The papal authority was externalized in the county through a central institution, the rectory, about which the administrative, judicial and military institutions orbited. The financial body of the state and expression of this authority was the Apostolic Chamber.¹⁶³ Since it had become a papal state, the Pope, as head of the State was the highest authority ruling a territory of 80 cities and castles. The sovereign rights were represented through the figure of the Rector, *rector comitatus Venayssini pro ipso domino nostro papa et sancta Romana ecclesia*; a post appointed by the Pope for three years, but which was renewable. It was an important office around a court with other officials serving a general governor, a viceroy of sorts.¹⁶⁴

The first Rector was Guillaume de Villaret, prior of the Hospitallers Commandery of Saint-Gilles, who published the first statutes in March 1275 and in September 1276. His office comprised the papacies of Innocent V, Adrian V and John XXII. As a representative with full powers, the Rector appointed all provincial magistrates and officials of the Holy See except the Vice-Rector and the officials of the Apostolic Reverend Chamber. At the beginning he was assisted by a seneschal with military functions, a vicar for justice matters, a judge and a fiscal prosecutor which formed a government council, and the local Bayles.¹⁶⁵ The Bull of Gregory XI which established this post did not create any new institution itself. The papal estates of Italy were governed by a rector. Hence this office was introduced, and the high official who had hitherto exercised that function, the Seneschal, was reduced to a lieutenant rector.¹⁶⁶

The Court of Venaissin succeeded the feudal Court of the Seneschal's Count of Toulouse, therefore serving as a government council to assist the Rector,¹⁶⁷ and based in Pernes until 1320, when the rectory was moved to Carpentras. Different officials that appeared and disappeared, depending on the moment, helped the Rector. In 1275 we find a general auditor,

---

¹⁶¹ *Ibid.*, p. 659.

¹⁶² J. Girard, *Les États du Comté Venaissin: depuis leurs origines jusqu'à la fin du XVIe siècle*, (H. Champion, Paris, 1908).

¹⁶³ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 227.

¹⁶⁴ H. Dubled, *Histoire du Comtat Venaissin*, p. 63.

¹⁶⁵ *Ibid.*, p. 63-64.

¹⁶⁶ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 23.

¹⁶⁷ *Ibid.*, p. 236.

in 1303 the seneschal was removed and restored in 1325 by the vice-rector, known at that time as lieutenant or Regent and who acted as secretary to the Rector, although he was not subjected to him judicially.¹⁶⁸ Other important figures, such as the Judge *Mage*, the General *Viguiér*, the Treasurer and the Procurator of the county completed a circle in charge of the papal interests. In cases of special importance, prelates and peerage could be requested to join the council.¹⁶⁹

The office was held mostly by churchmen, some of whom were French, others Italian and one Scottish. For 516 and a half years, 114 Rectors served as head of the county, the longest-serving being Roger of Foix, who held the position for 24 years.¹⁷⁰ Being a clergyman, the Rector received a government *in temporalibus et spiritualibus*, but if the Rector were secular, he only attended the temporal matters of the county, hence sometimes a special rector was also appointed to deal with spiritual issues.¹⁷¹

Before a brief explanation of the Rector's main duties, the figure of the Legate needs to be mentioned. Its origin has to do with the acquisition of Avignon in 1348, bringing about a government that was separate from the county, which was presided over by the Rector. The Legate of Avignon was the head of the city's government, a complete separate administration from the county's one for two centuries. As representative of the Pope, the Legate sometimes resided in Rome, hence the post was exercised by the Vice-Legate. The attempts from the Legation to increase its control over the county to the detriment of the Rector had the support of some Popes, such as Sixtus IV, but also the opposition of others, like Julius II. In any case, the fact is that as of the 16th century the Vice-Legate acted as governor general of two papal possessions, making the Rector his subordinate and taking some of his powers, becoming supreme chief of justice, finances and administration of the county and Avignon until the end of the *Ancien Régime*.¹⁷² The sovereign power in Venaissin had to be observed through its judicial appeal system that always led to the Court of Rome. Hence for the people in Venaissin neither the Rector nor the Legate constituted this sovereign power, because they had to address the Pope directly to revoke any decision of any Apostolic commissar.¹⁷³

During the first hundred years the powers of the Rector were limited only by the Pope and the Court of Venaissin. He was in charge of the county's defence, acting as military chief except in serious crises, for which he was assisted by a captain General. He took possession of newly acquired lands, granted the Pope domains, and was considered co-seigneur of the properties shared between the Pope and a lord. He was the Pope's body of execution with the power to bestow privileges, arbitrate disputes between communities, authorize fairs and markets, regulate hunting, command subaltern officials and regulate the currency and the import and export of goods.¹⁷⁴ The Vice-Rector, known also as Regent or Lieutenant,

¹⁶⁸ H. Dubled, *Histoire du Comtat Venaissin*, p. 63.

¹⁶⁹ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 236.

¹⁷⁰ H. Dubled, *Histoire du Comtat Venaissin*, p. 64.

¹⁷¹ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 235.

¹⁷² M. David, *De l'organisation administrative, financière et judiciaire du Comtat-Venaissin sous la domination des Papes (1229-1791)*, (E. Tournet, Aix, 1912), pp. 108-111.

¹⁷³ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 259-260.

¹⁷⁴ H. Dubled, *Histoire du Comtat Venaissin*, p. 64-65.

executed the Rector's mandates and replaced him in case of his absence, which was to be frequent when the Rector became bishop.¹⁷⁵ By 1376, the Rector lost his financial powers and also those related to judicial matters in favour of the Reverend Chamber's treasurer. In 1441, the Legate replaced the Court of Venaissin with the Papal Council, becoming the Rector's court. Now it was the Legate who appointed the county's officials and summoned the Estates' and cities' assemblies; the Rector retained the power to appoint syndics, consuls of Carpentras and notaries. He was coroner judge of three districts except for the baronies in which he was an appeals judge. Although he was a churchman, he was neither ecclesiastical nor cameral judge. He held grace justice and was appeals judge for cases prior to Rome's intervention. He judged feudal cases and public crime cases, as well as offences committed by the officials of lords and the Pope. He also judged the cases related to consuls and local officials' elections.¹⁷⁶

3.3 Legal Pactism

The County of Venaissin followed the same pattern as other territories, where the monarch could not dominate the legislative power unilaterally. Neither papal authority nor its representatives, therefore, centralized this power solely in their hands, but rather the Estates also exercised this attribution. Moreover, the statutes that were written and other decisions agreed during their meetings had force of law.¹⁷⁷ Before the 14th century the orders were gathered together as "general parliaments". The first time that the word "estates" appears in the Venaissin was in the assembly of 1375, coinciding with the first time there was an express agreement on taxes. Even so, the real assembly of the Estates is considered to have taken place in 1362 when the Rector requested they organize a *taille* in order to face the Free Company.¹⁷⁸ The Estates had notable influences over the normative power that the Pope, Rector or Legate could freely use, because some of these provisions were claims of the Estate. The distribution of the legislative power can be seen through the county's sources of law, based on Roman law and custom and classified hierarchically by 1) Papal Bulls; 2) Ordinances of rectors and legates; 3) Statutes; and 4) Estates' deliberations.

The Estates' intervention or statute drafting was a measure essentially aimed at reasserting or modifying the custom, even if it was a power which only concerned the Rector because of the authority conferred. But the orders could be consulted, especially in those matters of particular importance, such as the statutes of 1275 published by a council of prelates and nobles¹⁷⁹ or the Statutes of 1441 to enact a body of civil and criminal procedure, where the Cardinal of Foix submitted a project leaving it to the assembly to take care of the margin of advice and modification.¹⁸⁰ This practice led to a progressive development. The projects presented by the sovereign authority were comprehensively examined by the Estates and

---

¹⁷⁵ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 237.

¹⁷⁶ H. Dubled, *Histoire du Comtat Venaissin*, p. 64-65.

¹⁷⁷ J. Girard, *Les  tats du Comté Venaissin*, p. 196.

¹⁷⁸ M. Zerner, *Les trois  tats du Comtat Venaissin dans la première moitié du XVe siècle. Une crise significative*, p. 125.

¹⁷⁹ J. Girard, *Les  tats du Comté Venaissin*, pp. 196-198.

¹⁸⁰ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 283.

some statutes were not published after these considerations. The Estates' deliberations were considered law thanks to the transposition of the Rector or Legate that could consider them ordinances or decrees. From the 15th century onward the Estates acceded to a new legislative power intervention through the writing and delivery of the book of grievances. This was a system used by the Estates General of France and in some provincial Estates. They presented these books to the Legate at the end of the sessions, and sometimes they sent delegates to Avignon. In all cases, the Legate examined the propositions of the three orders, wrote in the book's margins, and decided on a solution, writing it in the margin of the book, when the position of the Estates was not sufficiently unanimous.¹⁸¹

Legal pactism has been very much linked to the defence of fundamental norms that made its practice possible. The Estates of Venaissin played this role, acting as defenders of the legal order, especially under the privilege *Quod non extrahantur Comitatus*¹⁸² by which any natural of the county could not be diverted of their natural judges. This principle was also the base of the right of the county to be governed by officials other than those of the city of Avignon, a right whose origin lay in the fact that the acquisition of the city by the Papacy later respected the Venaissin annexation. We are talking, therefore, about the defence of the administrative autonomy, which is why the Estates considered that the county should have a special governor, the Rector, who held supreme jurisdiction, separated from the Legate. But, as of the 15th century, the Rector was subordinated to the Legate, who wanted to rule the county of Avignon, making the Rector a kind of deputy-legate. The Pope authorized the Legate's capacity to appoint rectors as vice-legates, but in 1475 the appointment of Renaud of Bourbon was seen as a violation of the principle of separation of administrations, and the Pope finally revoked this nomination, but supported the same situation in 1502 with Galeot Franciotti. In 1510, the Pope finally decided to restore the old power to appoint Rectors restricted to him in order to ensure the separation of governments, a rule that lasted until the end of the old regime. In 1595, the Cardinal of Aquaviva proposed the suppression of the rector, unifying both offices, but the Estates showed its opposition and the project never thrived.¹⁸³

The functioning administration was checked, in general, by the Estates, including the pontifical one, who wanted to ensure the correct composition of all the staff submitted to the Rector. They reminded them of aspects such as the period they could be in office, that the Rector had to report his management leaving their posts, and they demanded that the judges of the judiciary be doctors of law and that they complete at least two years of practice as a lawyer. They were particularly concerned with the appointment of foreigners as officials¹⁸⁴,

---

¹⁸¹ J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, pp. 197-198.

¹⁸² *Ibid.*, p. 14.

¹⁸³ *Ibid.*, pp. 198-200.

¹⁸⁴ 1432 was a year of major political instability. The death of the Legate François de Conzié provoked a crisis between the Estates and the Pope, when the pontiff appointed foreigner Pierre de Foix, brother of the Count of Foix, instead of the Estates' proposal of Jean de Poitiers. Pierre de Foix started a short military campaign, and the territory showed different levels of resistance. The Estates also exposed widespread disunity when the communities showed their independence on this matter, which was not supported by the vassals. The documentation of the meeting of the general council in December of that year describes the disagreement with the communities with the sentence *ordine popularium*, "order" instead of "estate" and "people" instead of "communities", which is, according to Zerner, a significant sign of the new ideology that was about to emerge. M. Zerner, *Les trois États du Comtat Venaissin*, pp. 149-150.

and always opposed this situation.¹⁸⁵ There were other administrative affairs supervised by the Estates, such as livestock tolls and rights, and they were very interested in policies for exporting grain and other substances, always trying to change the Rector's veto right over wheat. They demanded a thorough maintenance of roads and bridges and defended a policy of freedom of hunting and fishing. They took part in important policies such as immigration, and tested out tax incentives during the 15th century to foster the repopulation of the countryside.¹⁸⁶

Judicial independence was also a matter that the Estates tried to protect. The county obtained, in 1300, a constitution from Boniface VIII through which the citizens would be judged only by ordinary courts, banning any intervention in these cases by means of Papal bulls or other judges; a right that was violated on many occasions by the papal authority that tried to move the most important cases to Avignon using the principle *omisso medio*, which went against the right to exhaust all judicial instances with final judgments.

There was an institution in charge of overseeing legal compliance, the *judex et conservator privilegiorum, honorum et bonorum et jurium incolis et habitatoribus comitatus Venaysini per Sancta Sedem Apostolicam concessorum*, which appeared officially in 1474. Mentioned for the first time in 1290, it was led by the Bishop of Carpentras, who was in charge of all complaints raised in cases of violation of the privileges of the country; but it seems that the office was not very proactive in its purpose. The Estates denounced this and changes were introduced, the post being taken away from the Bishopric of Carpentras in 1476.¹⁸⁷

3.4 The Communities and Their Role

The development of the parliamentary machinery and the consequent development of other institutions such as commissions or supervisory bodies, has to do with the the Third Estate's access to the quotas of power and its influence, which were only in the hands of the privileged orders. In the case of Venaissin, we need to talk about the Communities and their emancipation from the lordship.

Despite its uncertain and dispersed origin, the most important revelation came from Raymond VII in 1237, who developed a more democratic regime, approving a set of prominent privileges to landowners and to merchant and industrial bourgeoisie, thereby removing *probi homines* from any government participation during the lordship regime. The inhabitants of l'Isle enjoyed these privileges under Alphonse of Poitiers and during the papal domination¹⁸⁸.

The analysis of Venaissin's communities on the whole appears under a large sedimentation of statutes throughout the county. The inconsistent documentation displays a wide range of levels of recognition of privileges for different places and their legislations. Even so, the legal sources do not allow a clear interpretation of the institutional reality of words such as *universitas*, consul or syndic and their social reality as representatives that could be elected

---

¹⁸⁵ J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, pp. 202.

¹⁸⁶ *Ibid.*, pp. 209.

¹⁸⁷ *Ibid.*, pp. 200-201.

¹⁸⁸ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 319.

by the community or by co-seigneurs.¹⁸⁹ One of the forms of organization was the Consulates.¹⁹⁰ According to Hébert, it is essentially between the 12th and 15th century when the consular regime was widely used and began taking different forms, coinciding with a reaffirming process of princely and state powers. The first moments of reception and diffusion of Roman law as well as the development of notarial practice run parallel to the establishment of the consular institution¹⁹¹. Among the consulates from Provence, the oldest was from Avignon, which could have existed from 1129, and which, from 1170, was composed by four knights and four *probi homines*. The influence of Avignon and its model appears in places such as Sorgues, previously a district of Avignon. Also in Tarascon there was a consulate before 1200 with eight magistrates, which were exclusively knightly, that was later opened to non-knights. In Monteux there were eight consuls and a judge between 1214 and 1246. In l'Isle-sur-la-Sorgue there was a judge between 1225 and 1228, and a *podesta* in 1228, who was assisted by a *viguier* and two *clavaires*. As of 1230, the traditional system was replaced, and even the latter consulate would be quite different from that of Avignon because of its manorial nature.¹⁹² The suppression of important consulates by Ramon Berenguer V and Charles of Anjou did not put an end to community representation. The *universitates* reshaped their right to appoint public affairs agents from the 13th century, especially at the end, when counsellors and syndics began to appear¹⁹³. Despite this suppression, as of the 13th century, the county experienced an explosion of consulates with different features through the promulgation of statutes. While in Cavaillon, the conserved statutes showed a structure of six consuls, in Pernes the documents of 1284 talk about a consulate, where nobility had access to only half of it, the other half being retained in hands of the *probi homines*, a measure confirmed through the statutes of 1297. On the other side of this process of community organization, are places like Carpentras that could not deploy this trend, as, in 1269, its bishop rejected the attempt to constitute the city's syndics.¹⁹⁴

The consuls, hence, appeared as the voice of a community which was still vaguely defined legally and institutionally until the appearance of the term *universitas*,¹⁹⁵ thanks to the glossators, at the end of the 12th century in Montpellier, in 1202 in Aurillac or in 1212 in Avignon. The development of the consular language and the first manifestations of the idea of an urban community were represented by the expressions “common” (definitely influenced by public peace institutions) and *populus*; and even though these were not institutional or legal terms, they referred to the people as a whole in opposition to the feudal power¹⁹⁶.

---

¹⁸⁹ V. Theis, *Le gouvernement pontifical*, p. 645.

¹⁹⁰ G. Butaud, *Aperçus sur la coseigneurie en Comtat Venaissin (XIIe-XVe siècles)*, (Mélanges de l'École française de Rome - Moyen Âge, 2010), p.10.

¹⁹¹ M. Hébert, *Unité et diversité de la Ville. Rapport introductif. Les indentités urbaines au Moyen Âge. Regards sur les villes du Midi française*, (ed. by Patrick Gilli & Enrica Salvatori, Turnhout, Studies in European Urban History, 32, 2014), pp. 172-173.

¹⁹² G. Butaud, *Aperçus sur la coseigneurie en Comtat Venaissin*, p.10.

¹⁹³ M. Hébert, *Unité et diversité de la Ville*, p. 176.

¹⁹⁴ V. Theis, *Le gouvernement pontifical*, pp. 645-646.

¹⁹⁵ *Universitas* represented recognition and existence as a corporate entity, and in fact many seigneurs did not accept many corporative manifestations as a legal personality without an official explicit recognition. M. Hébert, *Unité et diversité de la Ville*, p. 176.

¹⁹⁶ *Ibid.*, pp. 175-176.

Also “syndic” would be a title alluding to different realities. In general, after the 13th century it would be used to refer to the representatives elected annually by the universities. But during the first half of the 14th century the documents do not clearly show if the syndic was a permanent figure of the community or just an elect appointed for specific missions. What was most common in the 13th century was to appoint syndics with the delegation of a specific power and durability, as in Malaucène in 1281 when the university composed by family heads, with a list of 379 names including three Jews, had to elect four syndics, two of them from nobility, with a task of defining the boundaries of neighbouring cities and the distribution of the *taille* with a mandate of five years. Not all places could obtain the right to elect their syndics from their lords. Furthermore, it is still difficult to know how many could achieve the benefits of a body of franchises, customs or statutes, which created a diverse set of urban organizations and representatives, fruit of the diversity of normative texts produced during the 13th and 14th century.¹⁹⁷ The division of jurisdictions incited the people to unify the urban community, as in Marseille, which, as of 1224, manifested the idea of unifying the Episcopal city and the viscounty one, *pro tota universitate et communitate Massilie*. Later, from the 14th century, the trend of unification of communal structures seemed inevitable, sometimes in order to achieve fiscal equity and for the construction of the state tax system¹⁹⁸.

In general, the organization of the communities as of the 14th century had the syndics as agents of execution and the assembly of inhabitants and town council as deliberative bodies. *Parlamentum*, *consilium general* or *universitas nobilium et popularium* would be different ways of naming the parliament or assembly of inhabitants, an institution that preceded the syndical institution and the councils. In fact, the general parliament only elected the syndics and the counsellors of the city later, and, after some explicit resignations in favour of the council, this would elect the syndics, as in Thor in 1324. The counsellors (and syndics) were elected for one year, and they had to assist the task of the syndics and control their acts. The composition of the councils varied depending on the community. Most often they were composed by an equal number of *nobile* and *probi*, as previously mentioned. Syndics and counsellors were the real municipal government that summoned the *viguier*. In special circumstances, the council could incorporate other personalities in order to ensure the right decision was made. The role played by the Lord inside the assembly would be the same as the Rector with the Estates. Hence, any agreement had to be made before the manorial official.¹⁹⁹

For the purpose of our study, one of the most important analogies is that of the syndics with respect to the county's elects. The syndics represented the community before the public powers and judiciary system. They could sign pacts and transactions. They were in charge of public works and communal pastures. They managed the municipal finances, which included the different direct and indirect communal taxes, levied on goods such as fruits, meats or the sale of wine. The taxes were voted on by the population, even the approval of the Lord was a requirement. At the beginning, the syndics were in charge of tax collection, but later some places had specific tax collectors, as in Cavaillon in 1291. At the end of the 14th century this issue would be linked to the treasurer. The syndics had to report their duties back to a

---

¹⁹⁷ *Ibid.*, pp. 646-648.

¹⁹⁸ M. Hébert, *Unité et diversité de la Ville*, p. 180-181.

¹⁹⁹ J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, pp. 44-47.

commission of account auditors appointed by the community, and, as of 15 August, 1592 a Papal bull required a copy of the communities' accounts to be sent to the Rector.²⁰⁰

Syndical communities also existed in Provence, as previously mentioned, and on the right bank of the Rhone, Rodez and Montpellier, but they were known as Consuls, and had a greater number of prerogatives, such as judicial powers, which belonged to the Lord's official, the pontifical *viguier* and the judge of the community. In the 16th century some communities, like that of Arles, decided to use the title of consul for its syndics²⁰¹, probably under the perception that the appearance of the first consulates on both banks of the Rhone and to the Pyrenean border was linked to the crystallization of the urban identity²⁰².

3.5 The Estates and the Assemblies

Following the widespread tradition of county curias, actions of the Rector's government required gathering a small court of counsellors. In special circumstances, these meetings were addressed to a greater number of assistants, the prelates and powerful vassals of the country, which is how, for instance, the statutes of 1275 were enacted. Sittings of assemblies in the county showed two different periods. Before the middle of the 14th century, the meetings did not have an established periodicity, nor any particular composition or attributions. Basically, the Rector sought the sanction of important decisions by the notables of the country. But later, the circumstances led to the imposition by the orders of their participation in government and administration, thereby introducing a different period showing real dynamics of the three orders under a general assembly, provided with particular powers and organization, one of the most important matters being the tax voting.²⁰³

The assemblies of the county should be seen as a progressive process, through which the different social classes increased their influence. In 1300, the communities, later the Third Estate, led the initiative to send an embassy to the Pope, and in 1311 they appear represented together with the other two orders within a delegation addressed to the Rector. The access of the third order to politics was accompanied by the custom by which the Rector would consult vassals and subjects of the Pope to approve its actions, which was a way to increase the meetings of the orders to demand confirmation of their rights and franchises.²⁰⁴ This is what happened in 1338, with an assembly with particular features, because the statues of civil and criminal procedure had been enacted, and the Rector wanted a broad participation of notables, commons and officials of the country.²⁰⁵ But even though we can talk about a considerable degree of parliamentarism, there was a marked difference between these assemblies and those of the end of the 14th century, as only a few common and ordinary officials of the court were summoned. On other occasions the Rector dispensed directly with the communities or requested them just in an advisory capacity, so we can not talk about a

---

²⁰⁰ *Ibid.*, pp. 48-49.

²⁰¹ *Ibid.*, pp. 50-51.

²⁰² M. Hébert, *Unité et diversité de la Ville*, p. 173.

²⁰³ J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, pp. 54-55.

²⁰⁴ *Ibid.*, pp. 62-64.

²⁰⁵ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 283.

truly deliberative assembly.²⁰⁶ Something quite similar happened in Catalonia with the parliaments and the sittings of courts, where only in the latter was the law agreed and enacted.

As of the second half of the 14th century, the three orders increased their meetings, focusing on subsidies as a main objective. This is a dynamic that should be understood under the feudal regime where the Lord could not raise extraordinary subsidies without his subjects' consent. Hence, in its beginnings the concept implied a set of arrangements between parties and not a vote of assembly of the country itself. The process by which the old temporary meetings of feudal people became an homogeneous and regular council of the Three Estates was connected with an evolutionary process in which especial circumstances required rapid responses, and, moreover, they were accompanied by continued demands for subsidies, which contributed to their development.²⁰⁷ As in other places, the constitution of the Estates as a political corporation revolves around the extraordinary subsidies, in the case of Venaissin, especially during the second half of the 15th century, and after a process where the main authorities requested their contributions city by city. The war made them indispensable.²⁰⁸

As of 1362, the three orders took part more frequently in financial decisions because of the economic difficulties and defence of the country. This context caused a regular summoning, creating a regular assembly called the Council of the Three Orders, which still did not enjoy all the prerogatives that would enable alliances to be made and treaties to be concluded.²⁰⁹ The parliamentary institution received the definitive impulse on 6 September 1376. Aware of the importance of the orders for financial sustainability and government, Gregory XI promulgated a Bull by which he established that ten nobles or plebeians of each judicature would meet with the Rector once a year, or more frequently if necessary, in Carpentras to address the country's affairs. This represented the official recognition of the right to participate in the country's administration of the orders or their delegates, recommending systematic regular work meetings. The Pontiff left the bases for the development of the institution, and on 7 february 1377 the three orders met as the Estates General. On 28 April, 1399, 11 *élus* met to take a set of decisions concerning the organization of the country's defence, an embassy to the King of France and the nomination of a treasurer; they acted as counsellors of the Rector, and their importance progressively increased ²¹⁰. In 1414, the institution appears completely organized and in place. The sittings used to last three days, the first for the opening session, the second focused on the deliberations and the last for conclusions²¹¹.

Regarding the rank of the orders inside these meetings, the first was the clergy, the privileged order, which also participated by virtue of its territorial possessions. The bishops, who

---

²⁰⁶ J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, pp. 62-64.

²⁰⁷ *Ibid.*, 65-67.

²⁰⁸ H. Dubled, *Histoire du Comtat Venaissin*, p. 67.

²⁰⁹ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, pp. 64-66.

²¹⁰ H. Dubled, *Histoire du Comtat Venaissin*, p. 68.

²¹¹ M. Zerner, *Le cadastre, le pouvoir et la terre. Le Comtat Venaissin pontifical au début du XVe siècle*, (Collection de l'école française de Rome, Roma), p. 39.

attended in a personal capacity, were normally represented by their vicar general²¹². The second rank was the nobility, all the possessors and co-possessors of fiefs endowed with the right of jurisdiction being summoned as Estates, under the title of “Lord's vassals and feudatories of Our Holy Father the Pope”,²¹³ and they could be represented through a notary or bailiff; representantions of women were always directly delegated²¹⁴. The vassals attended not only in their own representation, but also representing their subjects. The Third Estate was the last of these orders and comprised the urban and burgeois class, as well as the nobility without right of jurisdiction as representatives of different communities. The people of *plat pays* were represented by their lords in an assembly composed of 100 or 150 members. The lords and communities²¹⁵ were the most regular attendants of the meetings. The right of representation of the cities was addressed collectively (the two first orders attended in a personal capacity), the council of the city or its general parliament sent its delegates that were not necessarily selected from among public servants, although as of the 16th century were chosen through two syndics or consuls²¹⁶.

The meeting of the Estates were presided over by the Rector or his representatives, which were the Legate or the Vice-Legate, when the official representative of the Holy See in the county and Avignon was the Cardinal of Foix. The pontifical authority was well manifested in the Estates General with the Legate. The papal representatives were directly informed regarding the needs and claims of the county's population. Deliberation was a joint process of the three orders, at least during the 15th century and part of the 16th, a period where everyone participated in the county's financial affairs. In 1545, the Estates deliberated separately because only the Third Estate agreed with some decisions. From that time onwards, the Estates manifested their opinions separately regarding the propositions examined inside the meetings. Once deliberation was over, they gathered before the Legate or Rector, and one of their members proceeded to read the conclusions of the meeting, and they requested that the Rector confirm every decision through decree force. If he did not agree with a conclusion, he protested and a new deliberation was not possible.²¹⁷

3.5.1 Taxation and Privileges

Tax voting represents the most important assignation of the Estates. Although very rare at the beginning, extraordinary taxes became frequent after the wars at the end of 14th century. The first general subsidy was imposed by the papacy in 1362 under the excuse of the country's defence. Urban V and Gregory XI demanded contributions that were in some way accepted,

---

²¹² H. Dubled, *Histoire du Comtat Venaissin*, p. 68.

²¹³ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, pp. 64-68.

²¹⁴ H. Dubled, *Histoire du Comtat Venaissin*, p. 68.

²¹⁵ A variable set of seigniories and communities (between 10% and 31%) were not represented in most of the councils, and, although they enjoyed the right of representation, many members of the three Estates delegated their right, some communities entrusting their representation to other communities. Despite the practice of delegation or procuration, the communities always had the numerical advantage, with a representation that never fell below 61%, and with 78% of representatives under the communities' mandate. M. Zerner, *Les trois États du Comtat Venaissin dans la première moitié du XVe siècle. Une crise significative*, (Journal des savants, 1990), pp. 134-135.

²¹⁶ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, pp. 66-68.

²¹⁷ *Ibid.*, p. 269.

but only in 1375 did the orders deploy their true right of debate and to vote on taxes. Henceforth, every year a subsidy was voted on and remained almost permanent as a result of the daily government and administration's needs. In every meeting and after the exposition of the state of the country, the President, Legate or Rector requested the vote of the subsidy to the Estates. It was not a papal initiative and only happened a few times, such as in 1405 and 1406, when the antipope Benedict XIII requested subsidies in order to travel to Rome to meet with the Pope, and in 1463 when Pius II demanded funds to prepare his crusade against the Turkish. At the end of the 15th century the county's administrators showed their opposition to collect any tax without the Estates' approval, and any attempt to do so was fiercely rejected, such as in 1530 when the Pope believed he had sufficient powers to impose a tax on real estate. The elects protested strongly with a measure considered illegal because it was approved without a meeting of the Estates. Months later, the Estates reminded the pontiff that the county was a country of freedom, and that his predecessors showed their subjection to this concept. Other figures of the county, such as the Rector, were restricted by the Estates. In sum, the dynamic itself and the needs of the moment gave the Estates enough power not only to accept or refuse the subsidy, but also to set the amount and the form, most commonly as a direct tax, but also, on rare occasions, as an indirect one.²¹⁸

A personal tax was designated under the name of *taille* in French, *talhe* in some documents in Occitan. *Tailler* and *taille*, literally carve and seize, as the physical or material way of calculating, extended its meaning to the operation of tax distribution, and, therefore, the name of the tax itself. As previously mentioned, the Estates set the amount of personal tax every year, taking into account the needs indicated by the Rector, the state of the country, charges and interests.²¹⁹ The *taille* was presented under the form of a distribution tax, with a sum previously established and divided among the contributive parties proportional to their capabilities. The Estates decided on these taxes only as an extraordinary resource under the pressure of special circumstances, which were difficult to avoid, and when they lacked the necessary cash savings. This situation was seen as being especially problematic, which is why in 1443 the Cardinal of Foix proposed the creation of a reserve in order to face eventualities, that was approved by the Estates with a fund of 4,000 florins. Another notable tax typology, although there were rare examples of it being implemented, was the *impôt de quotité*, a kind of tax share that was the same for all parties, generally the same sum per *feu* and, therefore, in opposition to the previously described proportional tax.²²⁰ The collection of the tax was ordered by the Rector. The communities had a network of collectors and distributors, just as the clergy and peerage had their particular collectors. The money was centralized by the Estates' treasurer or by a collector of each judicature. Indirect taxes were auctioned by the aforementioned treasurer among the collectors.

---

²¹⁸ J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, pp. 164-165.

²¹⁹ On certain occasions, the Estates calculated the tax based on men instead of money in their use as an armed force, such as for instance in 1427 during the siege of Vaison when a tax was requested to pay the salaries of armsmen and archers that would receive 15 and six florins per day respectively. Terms of payment and contributing parties were fixed by the Estates, and the amounts could be paid in installments, most commonly two payments in a year for the tax raised on 2 September, 1443, which could be satisfied at Christmas and the rest by Easter. Other terms could be fixed, such as in 1441, when the communities of the judicature of Carpentras agreed a tax of 600 florins for the fortification's maintenance payable during five years. *Ibid.*, 166-167.

²²⁰ *Ibid.*

It was also uncommon for a wealth tax to be established by the Estates. As Girard mentions, people in the Middle Ages felt a certain dread regarding this tax, basically because its practical use hindered its quick operation, and its efficiency was uncertain. Dubled makes a similar comment. The different actors demonstrated their differences when discussing this topic. In 1418, for example, clergy and vassals proposed a tax on fruits and revenues for the whole county, demanding the imposition of a *vingtain*²²¹. The Third Estate or communities were totally opposed to it, arguing that such a tax would hit agriculture and industry, causing a countryside exile. In keeping with the custom, they preferred a *taille*. Both parties requested the discretion of the Rector Jean de Poitiers, who finally established the sum to be contributed by the three orders, leaving it to each one how they would obtain their part. There were periods in which the imposition was general to all goods in circulation both sold and bought, such as in the years 1378, 1399 and 1441. On other occasions the taxation affected specific goods, such as wine in 1410 and wheat in 1437. The Estates subjected salt to a special tax as of 1398, and, in 1402, they proposed a salt tax to the Rector for two years to meet the costs of war. Two years later, Benedict XIII approved a tax of sixpence on each *émine* (in the Middle Ages a measure of grain volume) of salt. This tax was active until 1411, although it was removed a year earlier by the Legate. Despite the abolition of all special taxes, salt remained subjected to ordinary rights, such as the tolls. In the 16th century the Estates appealed for the suppression of these measures, and unsuccessfully requested that the Legate and King of France give them the freedom to purchase salt beyond the limits and deposits established by the administration.²²²

Other fiscal instruments were developed in the county, such as the loans, some of which were forced on some cities at the beginning. This was the case in 1378, when the Viscount of Turenne and the Rector ordered their communities to anticipate a needed sum of money. The lenders would be compensated though the output generated by a *taille* established and collected by the Estates; a system that was repeated on other occasions, such as in 1403. On the other hand, the Estates were quite familiar with the dynamics of loan. They would go to the banks and traders of Avignon that provided short-term loans under high interests set at 20 percent. Sometimes the financial commitment was impossible to fulfill, and an extension of the debt was requested and accepted under the condition that its terms were tightened. This dynamic generated an increase of the Estates' liabilities, together with a situation of war and a schism, leading the Estates to need more funding²²³.

The Estates underwent a short period of reorganization before the mid-15th century, characterized by a new form of collaboration with the sovereign powers. The first sign of this was the important estimation of goods, which began in 1411, in order to solve the public debt problem that led to the creation of the "general cadastre" with the intention of reorganizing

---

²²¹ The *vingtain* represented one of the most important fiscal developments of the 14th century. It could bring in twice as much as a *taille*. Commonly used to finance public works, it was a multiform tax capable of taxing different fruits, product sales or salaries. There was also the *quinzain* and *dizain* when it was augmented, as well the *trentain* and *quarantain* when it diminished. M. Zerner, *Entre le Moyen Âge et temps modernes, réparation ou estimation sur la singularité des cadastres de 1414 du Comtat Venaissin*, De l'estime au cadastre en Europe. Le Moyen Âge, (2006) p.193.

²²² J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, pp. 168-169.

²²³ *Ibid*, pp. 170-171.

the state's taxation, a matter that provoked a crisis within the Estates. The problem of debt repayments, which gave rise to a consensus among the states, was, partly, what provoked the dissipation of that unanimity, when the treasurer was forced to consent debt with other creditors to satisfy other urgent creditors. Another measure of discord was the use of the *taille* to pay debt, as the clergy and vassals preferred to use indirect taxes, arguing that these could avoid oppressing the poor. On the other hand, the communities believed that the *taille* was a more effective measure, as well as an instrument that was closer to the ideal of equality²²⁴.

I think it is worth paying attention to what Zerner explains in great detail, and which revolves around the concerns of the communities for a new approach to the *taille*, leading to the process of land registers, as well as profound changes in the relations between the Estates. The emergence of cadastres has to do with a movement in the early 15th century when the communities demanded a *taille* payment by means of a monetary (pound and *sou*) proportional tax on landed property, instead of *affouagement* (enumeration of homes in a village). Prior to that, in June 1376, the authorities of the county established that every inhabitant had to deliver a statement of assets in order to establish a more just and equal *taille*. The creation of the cadastres involved communities having to select a set of estimators. They had to divide the territory into three zones and evaluate the average value of a unit of arable land, vineyards, meadows and orchards. The cadastres became the basis for negotiation of the *taille* among the communities, and they showed the ambiguous status of the clergy, as well the ownership structure of the nobles, who were few in number but the largest landowners in the county²²⁵. As mentioned above, the initial broad unity and consensus among the Estates, later led to a rift between them, in particular regarding the Third Estate. The decision to lock the Estate's archives with three keys in 1452 as a symptom of the Estates' discord (and loss of mutual trust) would have a final explanation, provided by the decision of Nicholas V in 1453, confirming the exemption of the *taille* for nobility, under the conditions of providing a self-paid fortnight of military service, and the obligation to contribute to maintaining the public walls of their properties based on their value²²⁶, clergy also obtained important exemptions, as will be explained later.

In 1418, the amount of debt reached 70,000 florins, and the county felt the need to remedy this grave financial situation. It was decided that this debt would be allocated among the three orders, where every diocese, lordship and community would pay a fee in proportion to the number of taxes they paid. It seems that this measure did not solve the problem, and in the mid-15th century the communities were still trying to solve a financial disaster they considered was provoked by the greed of usurers and justice men. The traditional loan, refunded by means of augmented capital with interests, was replaced by a new loan formula based on a pension. The moneylender yielded their capital in exchange for an annuity or perpetual pension. It was especially used from the mid-16th century, and a gradual amortization was the main advancement. The rate of this pension was between seven and eight percent, but it could go over ten percent on some occasions. The use of this system propitiated the public debt²²⁷ in France, as well as that of other countries like Catalonia,

²²⁴ M. Zerner, *Les trois États du Comtat Venaissin*, pp. 127, 143-146.

²²⁵ M. Zerner, *Entre le Moyen Âge et temps modernes*, pp. 177-182.

²²⁶ M. Zerner, *Les trois États du Comtat Venaissin*, p. 153.

²²⁷ J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, pp. 170-171.

where the *censals morts* and *violaris* are considered as one of the most important factors that enabled institutionalization and the permanent existence of the *Generalitat*.

Subsidies and taxation in general is a capital matter, which is the mass that the tax burden should bear. From a global perspective, we could say that all subjects were taxable, and under the eyes of the Third Estate this was made clearly evident. But in the Middle Ages, and in Venaissin, the scope of the tax generated controversies among nobles and the clergy. Under the custom, goods and properties of clergymen would be exempt from taxation because of its sacral nature and connection with religious worship. Fiefs and other feudal rights would also be exempt because of the military submission established by oath-affecting noblemen. But the third order pressed for a taxation on newly acquired assets by the other two orders as emphyteutic lands, and other acquired fiefs which were already subject to taxation. In sum, the picture describes a set of assets capable of being taxable or not depending on their owners; something that dominated all the territories where the *taille* was applied, such as Guyenne, Provence, Languedoc, Dauphine, and Bretagne, despite the efforts of the Third Estate to develop a more transversal taxation.²²⁸

Strains between the third order and nobility were always based on two simple and opposing ideas: on the one hand, the consideration that all free or allodial lands should be taxable, and on the other, the principle through which any possession of noblemen was exempt of charges and impositions, as declared in 1582. It seems that this controversy was definitively solved on 17 October, 1589, when an agreement between the Third Estate and the nobility established that feudal properties would be exempt, but not the allodial or more common assets, regardless of their possessors. Nobles had six months to declare which properties were considered feudal, and another six to provide evidence of it. The Third Estate considered feudal properties to include the jurisdiction, the castle, the land within the enclosure of the castle, warrens, tolls, privative taxes, pastures, watercourses, communal ovens and mills, among other things. They considered as half-feudal and half-allodial the Lord's immovables throughout the fief's territory. Feudal assets would be exempt henceforth of any charge and war-spending due to personal assistance in war and invasion circumstances, as well as because of donations to the Legate. Through this pact, all goods and assets declared allodial,

---

²²⁸ In 1377, when the communities of the county exposed to the Pope their intention to tax the temporal domains of bishops. In 1414, the Estates decided to tax the assets of nobility and clergy, except fiefs and ecclesiastical benefits. Obviously noblemen zealously criticized this proposal, and they argued that their condition in the county was worse than that of France's nobility, especially that of Dauphine and Provence where they were completely francs. They also proposed that taxes and subsidies only be kept by the communities. Having decided to increase the number of contributing parties, the government of the county was also propitious to considering nobles and clergy taxable. The Pope too made his judgement in times of Free Company and religious wars, considering the *taille* an instrument to ensure the country's defence, hence considering it an obligation for the three orders; the privileged orders always declared it to be a momentary gracious contribution to prevent it, at all costs, from becoming a permanent right of the monarch that could be claimed more lightly, as happened in Catalonia. *Ibid.*, 171-173.

except certain personal charges and fastigages,²²⁹ remained subjected to contributions like those of the Third Estate for the common good and war expenditure, even if it were a newly acquired property or exchanged for a feudal one, in this case the latter would be reverted to allodial. All this process must be understood as a triumph of the Third Estate over the Second. But the battle to obtain something similar from the First Estate was not so successful. In 1553, the Legate ruled that the clergy could not provide municipal taxes. An agreement in 1594 obtained the contribution of ten percent in *tailles*, but, in 1604, a new pact exempted the First Estate from any war-spending contribution.²³⁰

3.5.2 Commissions of the Estates

In all the countries where the Estates developed a decisive political influence, we find a set of institutional structures in charge of the execution of the agreed policies, especially during the interval separating the meetings of the Estates. Girard talks about the “agents” specifically appointed for that reason, Hébert²³¹ also classifies this as a phenomenon visible throughout the neighbouring territories, in order to serve the “General of the Three Orders” against its private and separate interests. Unipersonal offices and collegiate bodies were created, and of particular interest to us are the permanent commissions, such as the Auditors of Accounts and the Assembly of Elects.²³²

Legal pactism shows this pattern in the form of parliament sittings in which a deliberative assembly meets after long intervals forcing the creation of officers and commissioners to execute the decisions, substitute and prepare the next meeting. As in the Catalan case, the Estates of Venaissin appointed extraordinary or temporary commissions that would have different purposes.

Some were created in order to study specific matters raised by the Estates, such as in 1441 when a commission of four members had to analyze the project of statues of Cardinal Foix. Others were linked to special policies, such as in 1426, when a special commission was appointed to support the Legate on the negotiations with other neighbouring provinces to address the Free Company. The Estates used the commissions to deal with the Legate on their behalf, such as in 1446, when they requested a proper explanation of the project to transfer the county to the future King Louis XI. Following the previously mentioned pattern, we are specifically concerned about the special circumstances that propitiated the appointment of important commissions that would abandon their temporary or extraordinary character because they needed a regular organization with well-defined powers, giving rise to the

---

²²⁹ Among the different exceptions, the most logical for this matter (extracted from the Provençal case) would be related to all utensils, furniture, wood, oils and candles used by or provided to war-men. It seems that it was a right of the communities to demand that the lords contribute with these charges. Also in relation to troop costs, when faced with civil conflicts or border defence, troops had to be provided with housing, accommodation, transport and different supplies., G-H de Coriolis, *Traité sur l'administration du Comté de Provence*, (1786), p. 232., and C. de Villeneuve, *Statistique du département des Bouches-du-Rhône*, vol.2, (A. Ricard, Marseille, 1824), p. 597.

²³⁰ J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, pp. 174-175.

²³¹ M. Hébert, *Parlementer. Assemblées représentatives et échange politique en Europe occidentale à la fin du Moyen Age*, (Paris, Éditions de Boccard, 2014), p. 517.

²³² J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, p. 134.

permanent commissions, which, in the case of Venaissin had two typologies, one related to the management of all the matters during the interval of the sittings of parliament, and the other related to the activity of examining and verifying the accounts.²³³

3.5.3 The Assembly of Elects

The elects in Venaissin were sometimes denominated as counsellors; *procureurs* in Provence and *Abrégé des États* in Bearn, which could be translated as “Abbreviation of the Estates”, graphically illustrating its purpose. These, and others, were all different ways of naming institutions of the same nature. According to Girard, the first evidence which provide us with the existence of the elects is a document from 28 April 1399 that describes a meeting of eleven members to agree on such matters as the organization of 60 spears, an embassy to send to the King of France and a nomination of a treasurer. In 1402, the Rector requested their counsel on different affairs, but especially regarding the defence of the country against the Free Company. Unlike the elects of the States-General of France who appeared as of 1355, the elects of Venaissin did not have financial attributions based on tax collection and its distribution, and could only organize the spending on this matter. The elects had limited powers in their general mission which was basically to replace the Estates during the intervals of the parliament sittings. They especially assisted the Rector in this delegated task and their acts needed the Estates' approval.²³⁴

As in the Catalan case, facts and needs changed the features and dynamics of this group of delegates. The Estates of Venaissin used this system in specific moments at the beginning. In fact, the self elects did not want to take certain decisions because of the exceptional nature of their mission at a time when the Estates were cautious in conferring greater powers. The appointment of elects was irregular, hence their low degree of institutionalization. War represents one of the most important elements when analyzing medieval societies, and the transformation of their political structures. The County of Venaissin suffered the impact of war, especially as of the 15th century, creating a greater need for advice from the Rector, and, consequently, an increase in the meetings of the representatives of the country. On many of these occasions, the Estates dispatched their authority to the elects, and on 5 July, 1406, they conferred them full power to operate all the affairs in the county's interest. Appointments increased progressively, but the Estates continued to resist creating a council of elects; their full powers had only two limits, first they could not establish any kind of tax or imposition, and second, although they managed expenses and payment of credits, they could not contract any loan without the Estates' consent.²³⁵ Although the Rector showed his opposition when the Estates entrusted certain matters to the elects, he had no qualms about leaving the country's entire government in their hands, as happened in 1426, when he was absent due to special business, *ut habent patriam Venaissini in omnibus negociis recommissam*; hence, leaving the elects with a prominent role.²³⁶

---

²³³ *Ibid.*, pp. 139-140.

²³⁴ *Ibid.*, p. 142.

²³⁵ *Ibid.*, p. 143.

²³⁶ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 272.

3.5.4 Composition and Powers

The number of elects could change depending on the period, but most often there were five, one coming from the clergy, another from the peerage and one from each judicature. It seems that collective decisions were the way to deliberate, and the attendance of all members was requested, together with the Rector or his representative. Documents show that, on many occasions, the absence of some elects provoked the postponement of the meeting, such as a letter dated 29 October, 1415 when the elects from Valréas and Bollène were asked to attend a new session on 5 November due to their absence. The letter, in Occitan, says *non a ren pogut besonhar per so que vos non y ses vengut*. Hence, unanimity appears as a fundamental value to make any decision, although this principle could be changed depending on events. Some elects could be absent if it was required for the country's interest, for personal reasons, or, in general, if it was properly motivated, the vote then being delegated to some of the other elects.

The elects reported their management back to the Estates in the next assembly. It seems that the Estates did administer punishments, appointing new elects if they found some kind of disconformity. Composition and powers suffered profound modifications as of the 16th century, especially from 1530 when the discretionary election of the elects from the Third Estate was replaced by the concrete appointment as elects of the consul or syndic of Carpentras, l'Isle and Valréas. There was also a group of substitutes named co-elects, that were the syndics of one of the main cities of every judicature: Pernes for Carpentras, Cavaillon for l'Isle and Bollène for Valréas.²³⁷ The ecclesiastical elect was the Bishop of Carpentras, and the Bishop of Cavaillon its co-elect, and only the elect from the peerage remained under the General Assembly of Vassals' delegation. A year later, on 26 September, 1531, the Estates configured one of the most important changes in powers; they delegated to the elects the power to deal with all matters, the election of the treasurer, appointment of ambassadors and instructed them to do what they considered best. They acquired the right to receive, examine and process requests and demands for the Estates. They could also establish taxes, with the approval of the Rector, and, in urgent circumstances, without the Estates' consent. They organized all the expenses, and they authorized and checked all the activities of the treasurer, although they later delegated these tasks to the account auditors.²³⁸

The greater involvement of the elects in the administration of the country was followed by a progressive professionalization of the post, which is why the government of the county started to prefer this brief and technical body over the uninformed and less specialist representatives of the Estates. The sittings of the Estates became less regular, giving a greater role to the elects, who were directly consulted by the authorities of the county. The administration and defence of Venaissin was undertaken by the elects, especially in times of religious war, which coincided with a period when the Estates only met every four of five years, such as for arming troops in 1573, authorizing loans in 1577 or to approve treaties, like in 1578.²³⁹ This progression towards power is easily perceptible in special political

---

²³⁷ J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, p. 145.

²³⁸ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 273.

²³⁹ J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, p. 146.

situations. For instance, during the Western Schism, the role played by the Estates in recognizing Clement VII was essential, but during the war between Benedict XII and Geoffroy le Maingre the Elects were the rulers of the county.²⁴⁰ The co-Legate, moreover, only used the elects when financial and expenditure matters arose in the administration.²⁴¹

The authority conferred to the elects would later bring about one of the most important decisions for the history of the Estates and its elects. In 1582, the Estates considered the powers of the elects on tax imposition to be too extraordinary, and they recovered a measure taken in 1409, by which any agreement on subsidies or arms-men would need the advise of eight communities of the judicature of Carpentras, and of four communities belonging to two of the other judicatures. This decision, therefore, meant that any organization of new tax impositions would leave the elects subject to the opinion of the delegates of the 16 so-called *communautés adjointes*, which were those of Malaucène, Le Thor, Piolenc Robion, Châteuneuf-de-Gadagne, Séguret, Visan, Puyméras, Mazan, Sainte-Cécile, Monte, Le Rasteu, Velleron, Le Crestet, Vaison, and Entrechaux. This measure is why, according to Girard, we can find different kinds of assemblies depending of the period and bearing in mind the absence of Estate sittings, hence the Estates General.²⁴² In 1594, for instance, the Estates General were summoned only that year, and the nobility wanted to restrict the number of assistants to the Assembly of Elects, which caused the representation of the country to be deployed through the following assemblies until the end of the 18th century.²⁴³

1) The *Assemblée de Messieurs les Eleuz des Trois Estatz et communes adjointes*, or simply the General Assembly of the country. This was considered the one that replaced the Estates General in all its prerogatives, specially in important affairs such as tax imposition or special appointments, such as the general procurator. The elects took part many times in the initiative of summoning, but they were cautious before certain decisions, such as in 1583 when the general procurator exposed the need for new taxes, for which the elects requested the opinion of the country's communities. After the decisions of the Estates in 1594, this assembly appointed the procurator, the treasurer and the secretary. It met every year, normally during May, and the elects reported all their decisions taken between meetings. Only the list of communities which made up this assembly varied slightly during the following centuries, but the essence and powers remained intact until the French revolution.²⁴⁴

2) *Assemblée générale des Élus*. This assembly comprised all the elects of the country. It included the Bishop of Carpentras, entitled “first elect of messieurs of the clergy”; the elect from the nobility and his co-elect, which were the only ones to be designated by their counterparts, as mentioned previously; and the other elects consisted of the first two consuls of Carpentras, and the first consuls from l’Isle, Valréas, Cavaillon, Pernes and Bollène. The bishops of Cavaillon and Vaison acted as co-elects, but they rarely took part in the assembly.

---

²⁴⁰ H. Dubled, *Histoire du Comtat Venaissin*, p. 69.

²⁴¹ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 274.

²⁴² J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, p. 147.

²⁴³ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 275.

²⁴⁴ J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, p. 148.

The nobility, on occasion, showed its intention to reduce the number of elects, such as in 1594, but was unsuccessful.²⁴⁵

3) *Élus ordinaires de Messieurs des Trois États* or Ordinary Assembly of Elects. In 1595, the elects decided that ordinary and minimal affairs would be managed only by the Vicar of Bishop of Carpentras, the elect of the peerage, the two first consuls of Carpentras and procurator of the country. This group of elects would be named the Ordinary Assembly, and on 22 May of that year they decided to meet twice a week, Thursday and Saturday from 1 to 5pm, at Carpentras city hall. The ordinary elects had to report their activity to the general assembly, which decided, in 1595, that the ordinary elects could sign spending mandates. Two years later they had the power to manage all affairs that needed a quick response, and although the general assembly was needed to validate them, they could deal with negotiated loans. This set of almost unlimited powers, therefore, transformed the ordinary elects, together with the Rector, into the real government of Venaissin.²⁴⁶

b) Account Auditors. According to Girard, this council appeared in 1369, supervising, on 22 March the accounts of the *taille* collector Raymond de Majorque, and existed until the end of the eighteenth century. The mission of the auditors henceforth, was basically to supervise accounts related to the taxes imposed by the Estates, as well as the financial management of their treasurer. In 1378, they checked the accounts of Guillaume Atanulphi, and in 1399 those of Bertrand Gautier.²⁴⁷ From that year onwards, the number of auditors was set at three, but this varied in different periods, such as in 1402 when there were five and in 1416, when there were six, one from every Estate, another one from each judicature and the general procurator, which, at the end of the 18th century, increased the number to seven.²⁴⁸ The Estates decided the dates on which the auditors had to perform their duties, and they could not disjoin before fulfilling them. Among other powers, they could programme expenses and terms of payments for creditors. Accountability was the other pillar of the auditor's tasks. After the examination of the accounts, the auditors reported to the Estates on the financial situation of the county. The post of the auditor was temporary and focused on the supervision of the Estates' treasurer, and, although it was limited in powers and time, the Estates could extend these, and they received special indemnifications. As of the 16th century, the Estates increased the post's partiality measures, excluding creditors and debtors from election, and, as of 1594, allowing only members of the Third Estate to be elected.²⁴⁹

3.5.5 Other Notable Officers of the Estates

As previously mentioned, one of the main purposes of the creation of the auditors was the supervision of the country's Treasurer. This post belonged to a set of figures that made up the county's administration, created precisely to work during the interval of the Estates'

---

²⁴⁵ *Ibid.*, p. 149.

²⁴⁶ *Ibid.*, pp. 149-150.

²⁴⁷ *Ibid.*, pp. 140-141.

²⁴⁸ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 272.

²⁴⁹ J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, pp. 140-141.

sessions,²⁵⁰ and in charge of executing their decisions. The most important of these were the Procurator or Syndic and the Treasurer.²⁵¹

a) The Treasurer of the Estates. This post must not be confused with the Treasurer of the county, which was an officer of the apostolic chamber. The *thesaurarius generalis trium statuum*, the Treasurer of the Estates, was independent from the papal authority and appointed by the Estates to manage a set of specific sums, charges and expenses of the country as the main *taille*. He had to redeem the debts of the Estates, and was in charge of the payment of salaries of all personnel serving the county. Incomes and payments were overseen by him, although the Legate, Rector or elects had to authorize special payments, and he was obliged to register the incomes and expenses with the Estates' notary within two days. The treasurer was generally elected by the members of the third order, for one year. As of the 16th century and coinciding with the drop in Estate sittings, the post lasted for longer, although was subjected every year to accountability.²⁵²

b) The procurator. Existing at least as of the 16th century, the *procurateur* was an executive instrument of the Estates for all administrative internal and external affairs, as well as acting as intermediary between the Estates and the pontifical authorities, subject to the Legate's approval of the Estates deliberation, among other things. As representative of the Estates, his main duty was to defend the law, which he did with great zeal on many occasions against the Legate or the Apostolic Camera, such as in 1544, when they wanted to proceed contrary to an act from 1311, which prohibited claiming lands for which centenary possession could be demonstrated.²⁵³ The Estates appointed this post generally among the members of the Third Order, and it was subject to certain incompatibilities such as the office not being able to combine with others, although in some periods the First Consul of Carpentras was considered the procurator, as well as acting as provisional procurator if the post was vacant due to resignation or death.²⁵⁴

The processes against public authorities or individuals started by the Estates were followed up by the procurator, who checked all the executions of the Estates' decisions and conducted the negotiations. He also had to pursue the sums owed to the state, forcing their repayment. Concerning the financial powers, the procurator was part of the account auditors commission, and could sign, with certain limits, orders of payment of the treasurer. Aside from the figure of the country's Procurator General, the Estates appointed special procurators for specific missions, such as negotiating deadline payments or defending the interests of the country in other places, like Rome, as of the 16th century, before the pontifical authorities.²⁵⁵ They also designated procurators to the tribunals of Carpentras, Avignon and foreign cities, like Montpellier and Arles.²⁵⁶

---

²⁵⁰ H. Dubled, *Histoire du Comtat Venaissin*, p. 68.

²⁵¹ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 270.

²⁵² J. Girard, *Les  tats du Comté Venaissin*, pp. 137-138.

²⁵³ *Ibid.*, 135.

²⁵⁴ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 270.

²⁵⁵ J. Girard, *Les  tats du Comté Venaissin*, p. 136.

²⁵⁶ R.-L. Mouliérac-Lamoureux, *Le Comtat Venaissin Pontifical*, p. 271.

c) The Secretary of the Estates. The Estates were assisted by this officer, who recorded their general and specific assemblies, and delivered requested copies. He appears as an archivist of the Estates, maintaining their archive. He was usually a notary of the rectory, and assisted the procurator in specific actions, and the treasurer in writing his orders and records of *taille* and his accounts, contracts of loans made by the Estates, and countersigning money orders and receipts to the parties²⁵⁷. Zerner highlights Valentin Clément, General Notary of the Estates, who created different lists compiling important information, such as that of 20 November, 1417, of *tailles*, *quinzains* and other taxes launched by the Estates after 1399. He also wrote the verbal process that led to the *reparatio librorum*²⁵⁸, a process whose origin lies in the development of the aforementioned cadastres²⁵⁹.

d) The Sergeant of the Estates. This post was in charge of the calls launched by the Estates, as well being the guard of the door while they were deliberating²⁶⁰.

4. The *Diputación* of the Kingdom of Navarre

4.1 Introduction

Having a system of courts is fundamental to the functioning of the kingdom, and Navarre²⁶¹ had its own donation or ordinary service to grant to the Crown. Like in the Catalan case, it was also voluntary, becoming regular and requested by the viceroy at the beginning of each session of the courts, although this was the last thing to be agreed after the presentation of all grievances by the Estates. The approval of the donation was under the Estates conditions. Once approved, a list described how the service would be collected and how public spending would be distributed. The Deputation of the Kingdom of Navarre has been considered one of the pillars of the Navarrese constitutional system. In the 15th century, the courts already elected deputies in charge of the collection and distribution of the donation. As of the 16th century the institution was represented by the Three Estates, and oversaw compliance with the country's law, losses suffered by the royal patrimony and ways of collecting taxes. In 1569, an act established its regular functioning “from Court to Court”, although this measure did not take effect. The question was reconsidered in 1576, but it was not until 1593 when it received the definitive push, in part by the efforts of the monarch. The long intervals separating the court sittings caused a progressive increase in faculties to support its steadiness, while always taking into account that it was an institution delegated by the Court,

---

²⁵⁷ J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, p. 138.

²⁵⁸ M. Zerner, *Entre le Moyen Âge et temps modernes*, pp. 188-189.

²⁵⁹ “Cadaster” was a given name in the 19th century. *Extima* or *estima* are the words of the commission’s letter (the operation); and every book is entitled “*Liber universitatis et forensium...*”; once written, they were known as *libris reparationis* in a process called *reparatio*, intended to revise or reform the *taille*’s rate. The process was established after a long debate, in line with the violent debates around taxes, the communities being against the other two orders. Zerner considers that the ambition to register the real possessions of the entire country hails the modern state. M. Zerner, *Entre le Moyen Âge et temps modernes*, pp. 85, 179, 188.

²⁶⁰ J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, p. 138.

²⁶¹ Part of the content of this chapter was published during the PhD in e-SLegal History Review, N° 19, 2015: Pere Ripoll Sastre, *Pactism and government in Navarre: brief overview of the Deputation of the Kingdom*.

created to serve the Court and whose activities would cease when the court sittings took place.²⁶²

4.2 Navarre and Its Pactism

Doctrinal approaches and theses of pactism underwent deep changes in Navarre during the Middle Ages and modern era, with an extraordinary process that included the well-known failed attempt to implement Castilian pactism at the beginning of the 16th century, where the monarchs asserted their full unilateral use of legislative power. Navarre, incorporated into the Crown of Castile as of 1515, did not fall into this authoritarian scheme, and followed the progress of the eastern kingdoms of the Iberian peninsula where the representation of the community through legal co-responsibility could surpass the obstacles imposed by the *lex regia* of the *Ius commune*. Despite the power of Navarrese pactism, documents of its practice in the kingdom before the Late Middle Ages are rather vague. One of the first signs of its practice has to do with the non-acceptance by the Bishop of Pamplona and other magnates of the kingdom in 1134 of the testamentary provisions made by Alphonse I of Aragon and Pamplona, in which he gave the kingdom to three military orders, that undoubtedly provoked the acceptance of King Garcia V Ramírez as the new monarch. But it is during the first half of the 13th century when we find manifest texts, one of the most important being the General Charter of Navarre (*Fuero General de Navarra*), which outlines in its prologue the meeting of 300 knights on the mountains of Ainsa and Sobrarbe with the discussions over the distribution of earnings from the Moors. Seeking counselling, they sent commissioners to Rome, Lombardy and Paris, where they were encouraged to elect a King with a previously agreed legal corpus that the new monarch would swear in. They elected *Don Pelayo* as King, from the Visigothic caste, who warred in Asturias and in *all mountains*. Inspired by this story, two centuries later, Charles the Prince of Viana wrote his Chronicle of the Kings of Navarre. Having made certain changes, he talked about the advice received by Pope Adrian I and by the Lombards which recommended the election of a non-foreign king, without any mention of *Pelayo* and Asturias. According to Charles, Navarre and Aragon agreed on a charter in Sobrarbre, whose description in the chronicle is in fact a reproduction of the General Charter of Navarre. Both texts foresee legal provisions attributing pactist features to the Navarrese monarchy, where the Crown was instituted through limitations of powers to a king that had to swear on the law and rectify contraventions, dividing the land among its naturals and not foreigners, and making it possible for only five foreigners to be officials in the kingdom. He had to be advised by twelve rich men or twelve of the wise elders of the land to declare war or peace, and on important facts and events like sittings of Court. The text also meticulously describes the enthronement ceremony, in which the rich men raise the King and swear their allegiance with a commitment to take care of his body, land and people, and faithfully commit to the rule of law. Hence, all these provisions clearly show that political pactism was the basis for Navarrese public law.²⁶³

---

²⁶² S., Larrazábal Basáñez, *Derecho público de los territorios forales, de los orígenes a la abolición foral*, Oñati, 2004, pp. 141-142.

²⁶³ G., Monreal Zia, and R., Jimeno Aranguren, *Textos histórico-jurídicos navarros, I historia antigua y medieval*, Gobierno de Navarra, Pamplona, 2011, pp. 121-124.

This was a trend throughout the Basque territories, specially taking into account the exceptional circumstance of these territories, which could conserve their pactism once integrated into the Crown of Castile. Throughout its history, lawyers and historians have created a theory explaining the political personality of the Basques. In times of spreading imperial ideology, they highlighted how pactism theory did not exclude any allegiance to the royal authority, rather it bolstered this because of the contractual nature of the compromise developed through the structures of the monarchy where the King, the supreme authority, was the guarantor of the privative institutions. This is the substantial content of the theory, which emerged before the absolutist model, and had a broad diffusion in Europe, with particular incursion and establishment in the Basque territories and Pyrenean states, as well as in territories of the Crown of France from Henry IV and Louis XIII. Although the trend was to gradually disappear, it remained intact inside the Basque area where it represented the most relevant political feature once the western Basque Country broke off from the Navarrese monarchy to fall into the Castilian one.

The pact is present in every corner of its legal history, describing and allowing the independence of the territories linked to a concrete external crown. The mythical origin of the Lordship of Bizkaia narrates how the pact emerged from the election of its first lord, agreed between a warlord and Biscayans, a pact, therefore, between the community and a lord. There are some elements that facilitated this situation. Bizkaia, for instance, had most of its lordship exempt from the legislative activity of the Lord, making the community's autonomy much easier once incorporated into the Crown of Castile in 1379. The literature of the time and the regulations were clear in setting out the oath of the Lord, which took place at key points of the lordship. During the ceremony the contractual element was clear, it embraced the oath of any legal and political provision, especially the charters of Bizkaia. If that happened, contractual obligations arose, but, in absence of oath, the territory did not have to pay any requested tax, nor obey any of the royal charters.

It was certainly a relationship of mutual recognition, the authority of the Lord on the one hand, and the uses and customs of the community on the other, including the limitations on the lord's authority. Both sides accepted this relation, which lasted until the 18th century, albeit with its crises, as there were efforts to topple the system from the Castilian standardization processes. These were, for instance, the claims of the Count-Duke Olivares in 1630, provoking reactions like the allegation of Mateo de Echavarri, who was consultant of the Vizcaya's lordship and highlighted that this territory was different and separated from the Crown of Castile, where it was not incorporated and did not participate within its court sittings. He also remarked that while the monarch was king in one territory, he was lord in the other, hence the link between the prince and the different territories was under the consideration of *aeque principaliter* and not *per modum accesorii*. The monarch was in fact like two different people, as if kingdom and lordship were separated through two different lords, making it inconsistent that the law of one kingdom could be extended to another, even though they were both under a single prince. This concept was reiterated during the statement of the lordship's deputation to the Crown of 31 March, 1715, which stated that the people of the country had elective lords until the mandate became hereditary, but not absolute, rather than with pacts and conditions.

The voluntary surrender has been accompanied by the Basque pactism myth. Tradition has defended that the incorporation of the province of Gipuzkoa to Castile in 1200 was voluntary in exchange for ensuring the continuity of its laws, customs and freedoms, which could be endangered by certain actions of the King of Navarre. This voluntary surrender would inspire the Pact of Arriaga of 2 April, 1332, whereby the province of Alava was incorporated into Castile, also in exchange for the same concepts and provoking the self-dissolution of the sovereign entity, which was the Brotherhood of Arriga. Some theories reflected on the extent of this surrender, whether it was irremediable or if it really was voluntary in all senses of the word. The fact is that at least some royal provisions, official documents like the Royal Charter of Philip IV of 2 April, 1644, stated the principle and recognized that since the province of Alava was free and self-governed by its own charters and laws, it delivered its wills to King Alphonse XI but with particular conditions and prerogatives. So, pactism appears to be recognized on both sides. In Navarre, this was considered the "spirit of pact". When the House of Champagne came into Navarre as a new dynasty, this mentality could be found rooted in the prologue of the Charter of Sobrarbe, the structuring of the state required a previous king's submission to the law. The King swore on, and was obliged to respect and improve, the law, as only after this would it be recognized by his subjects.²⁶⁴

Probably one of the most interesting matters concerning the absorption of Navarre by Castile has to do with the institutional and legal evolution of the former, considered inverse with respect to the latter. The Crown of Castile has been considered a political system that centralized power early. The fact is that after a series of political controversies, the person who really incorporated Navarre to Castile was Ferdinand II of Aragon, the Catholic, acting as governor of Castile. After the occupation of Navarre, a fundamental element of appeasement was to recognize and maintain the previous institutional *statu quo*, which was nothing strange coming from a monarch of a confederal union of autonomous self-governed kingdoms, which was the Crown of Aragon. This concept took effect through the *pactum subjectionis*, an agreement by which the Aragonese monarch, the new King, committed to respecting the political and legal institutions of the kingdom. Almost three years later, through hereditary transfer, the Catholic decided to give the kingdom of Navarre to his daughter Joanna I of Castile, with an implicit reserve of everything agreed in the aforementioned pact, and, therefore, as a separate kingdom within the Crown through a simple dynastic change. The idea was brought up several times, particularly to support Castile's intentions to upset the Navarrese legal and institutional order, and it became progressively more elaborate by means of the concept of the *aeque-principal* union, which would be used as of 1645.²⁶⁵

4.3 The Deputation: Historical Background

The Navarrese courts created the Deputation of the kingdom to make their actions permanent, after having previously appointed temporary deputations in specific periods. There were a number of stages to its consolidation as a permanent institution. With regard to the possible precursors to the institution, Monreal Zia and Jimeno Aranguren mention the *Cámara de*

²⁶⁴ S., Larrazábal Basáñez, *Derecho público de los territorios forales*, pp. 157-170.

²⁶⁵ G., Monreal Zia, and R., Jimeno Aranguren, *Textos histórico-jurídicos navarros, II*, pp.116-127.

Comptos, the Chamber of Accounts, as the initial institution in charge of fiscal competencies before the Deputation. The introduction of written accountancy revolutionized state taxation during the 13th century. The improvement of the initial account records originated the Chamber of Accounts in 1365. Its treasurer and auditors (*tesorero y oidores*) administered the rights of the monarch, advising him on royal finances, and demanded the accounts from royal collectors. In the same year came the Treasury Court, one of the first in Europe, and the oldest of the Hispanic world. Its sentences could only be appealed by the King or his council. It progressively increased its competencies, to include the kingdom's tax collection.²⁶⁶ In my opinion, although we are talking about two institutions with the same activity in certain periods, we are dealing with two opposing institutions in terms of their *raison d'être*. The Chamber of Accounts was a royal instrument to administer and defend the royal patrimony. The Deputation, on the other hand, was an instrument created by the Estates that shows an interest in moving the royal authority away from certain affairs. All this has to do with the increase of the Estates' power and the evolution of the parliamentary dynamics with the establishment of legal pactism. This concept is dealt with by M.P. Huici Goñi in her work focused on the Chamber of Accounts between 1328-1512, in which she reflects on the deputies that emerged from the Courts, who, after a devastating war, formed part of the reformative spirit, in a period when the royal aids represented the sovereignty, and the increase in participation, along with the exigency of the imposition, would lead to a kind of opposition.²⁶⁷ Hence, although the Chamber of Accounts may be very attractive historically, we focus our analysis on those institutions created by the Estates that served in part as an instrument of control and opposition, as most of the deputations can be found in spaces with legal pactism.

Some accounts' documentation mention the deputation of the kingdom in 1330. During the 16th century, there were various appointments at different times, for example, in 1501, the Three Estates appointed a deputation in charge of monitoring legal compliance and reform of the royal patrimony, as well the traditional collection of some taxes. Once the kingdom became linked to the Crown of Castile, the court sittings reduced their meetings, in general at least one per year, so the institution had to amplify its powers.²⁶⁸ Two years later in 1503, it was appointed a syndic that would report the petition of grievances in the absence of sittings of courts. After the years following the conquest of Navarre by the Aragonese monarch, the institution showed an irregular functioning²⁶⁹, although it was still appointed to special enterprises from at least 1505 to 1524. As of the second half of the century some officials were designated to manage some of the deputation's tasks. For example, in 1531 two lawyers from Pamplona were put in charge of the petition to redress grievances once the sittings of courts were dissolved; as of 1538 they were also in charge of legal compliance tasks. In 1542, six men were designated for these tasks, in 1546 four and between 1550 and 1567 five. From this last period some election norms were established, such as the constituencies of the

---

²⁶⁶ G., Monreal Zia, and R., Jimeno Aranguren, *Textos histórico-jurídicos navarros, I*, pp. 810-812.

²⁶⁷ M.P., Huici Goñi, *Las Cámara de Comptos de Navarra entre 1328-1512*, Gobierno de Navarra, Pamplona, 1988, p. 166.

²⁶⁸ M.P., Huici Goñi, *Las Cortes de Navarra en la Edad Moderna*, Madrid, Rialp, 1963, pp. 361-362.

²⁶⁹ G., Monreal Zia, and R., Jimeno Aranguren, *Textos histórico-jurídicos navarros, II*, pp. 588-589.

deputies, or re-election for a second term not being allowed, as of 1552. The period between 1569 and 1593 represented its path to a better-structured foundation.²⁷⁰

The year 1576 is considered as the birth of the institution as a permanent body delegated from the assembly. The Deputation of the kingdom, created through an act on 26 April, was configured in order to ensure strict fulfillment of all kinds of legal provisions, freedoms and privileges of the kingdom during the court's absence. The appointed deputies were Domingo de Labayen, Abbot of Iranzu, Pedro de Ezpeleta, Courter of Berbianza, Pedro de Arizcun, Baron of Beorlegui, Juan de Beaumont, head of the bank of Pamplona, and Miguel de Sarramiana, Syndic and Courier of Sagüesa. The regulation stated that the deputies would proceed with the power given by the Three Estates from this Court until the kingdom considered it appropriate, as well as increasing or restricting powers and attributions. It is important to mention that the specific instructions were often extended to the time preceding the closing of the Courts, hence, the Deputation acquires a delegated feature to its attributions, acting as representative of the Court and kingdom, and having varied levels of autonomy depending on the facts and events. In 1757, for example, the Court renewed the power of the kingdom and Court to force the deputation to act in order to prosecute and remedy the damages caused by the short entry of counterfeit currency introduced throughout the kingdom. Deputies received comprehensive guidelines concerning the issues to be managed. In 1576, an oath established the compromise to "keep, observe and comply with the orders of the kingdom that the Courts gave to the Deputation, as well as maintain secrecy and defend the realm's opinion and judgment by which the mother of God was conceived without Original Sin". Progressively the formula was simplified. They took office with the secretary of the Court, who demanded the presentation of credentials, and they received the "Instruction" formulated by the assembly, as the ceremony of 1781 describes.²⁷¹

The Deputation increased its importance and representativeness when the kingdom delegated the majority of its powers. When the sittings of Courts were established every six years, the Deputation was the highest authority of the kingdom defending the liberties of the country. The references to its character as a delegated body from the assembly in times of an absence of meetings abound, and the fact is that some key figures of the kingdom, like the secretary of the Court or the syndic of the realm acted on behalf of the assembly or its Deputation. The service to Navarre was the primary duty of deputies. In 1632, a provision noted that "those appointed deputies of the realm, from Court to Court, are obliged to attend all business offered for the kingdom's utility" as well as all matters concerning the "universal good for this kingdom". The Instruction given by the Estates was the fundamental tool to follow, a source of work in which the most urgent matters were detailed.

The institution also represented the Estates in spontaneous and exceptional events, like the death of Philip III of Castile and Philip V of Navarre when the Estates decided to send their condolences to the Viceroy through the institution. In its representative role, it also refused to take part in certain decisions, because it considered that the necessary power was not delegated. However, in some circumstances it also surpassed its powers, such as in 1703

---

²⁷⁰ M.P., Huici Goñi, *Las Cortes de Navarra en la Edad Moderna*, pp. 362-363.

²⁷¹ G., Monreal Zia, and R., Jimeno Aranguren, *Textos histórico-jurídicos navarros, II*, pp. 589-591.

when it lowered the chronicler of the kingdom's salary, contrary to the Estates provisions. The work of the Deputation, then, was always as a delegated mission, and representative of the realm, its degree of autonomy depending on the power given by the Estates at different times, and its personality freer in the absence of sittings of court. The institution was legally a delegation of the Estates, which, by means of its General Court, represented the Navarrese people. Therefore, once established as a permanent corporation, it also became a political delegation of the kingdom, representing a power of constant existence.²⁷²

4.3.1 General Organization, Deputies and Relevant Figures

In 1741, the deputation regulated the functioning of the institution following the Court's Instruction. Already in 1592, a royal mandate established that any meeting of the institution and its agreements on behalf of the realm must be done with the secretary of the Court or with some royal scribe to attest it officially. The sessions of the Deputation were guided by an ordinary procedure, as well as by extraordinary ceremonials in special events such as royal marriages or deaths, and other solemn acts. The institution had two types of meetings. The Meetings of the Deputation, *Juntas de la Diputación*, which were the ordinary meetings summoned by the President and where all kinds of matters were dealt with, the first being those given by the Court's instruction. As of 1685, a reading of the resolutions of the last meeting opened the session. The first session of these meetings usually came after the immediate closure of the assembly. The Deputation also had the General or extraordinary Meeting, *Junta General*, which represented its most important session for relevant matters, normally the approval of annual accounts, government matters and relations with the Crown. Especially because of the effectiveness of the actions agreed and its link with the royal authority, the Deputation had sporadic commissioners that could be sent to the monarch or royal council to raised specific subjects. In 1600, the General Meeting took place twice, it took place three times in 1628, and as of 1644, four sessions were established on four relevant dates, such as the first Sunday after Easter week, on the eve on Saint Fermin, the Feast of Nativity and Saint Francis Xavier, the last date being especially relevant for the settlement of the fiscal year.²⁷³ The place of meeting was usually the same as the sittings of Court, a section of the cathedral of Pamplona called *la Preciosa*, although sometimes the meeting took place at the Carmen monastery. The placement of the deputies was also discussed, at least in 1621 and 1743, the solution being to follow the traditional preference of orders in the sittings of Court and other meetings.²⁷⁴

In its role as the courts' delegated body, the Deputation's functions remained suspended when the sittings of Courts took place. Before the meeting of the Three Estates, the outgoing deputation drew up a report of all the operations managed during its mandate, and also a list of matters to be examined by the new assembly. The institution had to ensure that some matters preceding the sittings of Court would not represent an obstacle for the assembly's development, and it had to travel previously to other places when the meeting did not take

---

²⁷² J., Salcedo Izu, *Atribuciones de la Diputación del Reino de Navarra*, Diputación foral de Navarra, Pamplona, 1974, pp. 295-203.

²⁷³ G., Monreal Zia, and R., Jimeno Aranguren, *Textos histórico-jurídicos navarros, II*, pp. 601-602.

²⁷⁴ M.P., Huici Goñi, *Las Cortes de Navarra en la Edad Moderna*, pp. 375-376.

place in the capital. The institution also had to notify the date, place and time of opening of the meeting if the Viceroy was not present.

4.3.2 Deputies and Other Officials

The number of deputies that shaped the institution varied throughout history. This was a group of men elected during the development of the Courts in order to defend and represent the Estates' interests. In 1576, five deputies were elected, seven in 1586, ten in 1637 and even twelve in 1642, although it was only exceptional for this period. In the late 17th century seven deputies were definitively established, a clergyman, two nobles and four deputies from the Third Estate, hence from the universities and *merindades* (a territorial Navarrese and Castilian subdivision), with two deputies representing Pamplona, and another two deputies in turn representing the *merindades* of Estella, Tudela, Sagüesa and Olite. The First Estate or arm presided over the institution through the figure of the Bishop of Pamplona or by the abbots of Leire, Fitero or La Oliva. In some periods, other extraordinary deputies were appointed from the military wing, and the Court also decided to create some kind of reserve list of substitute deputies in order to fill vacancies. The eligibility requirements for the position were similar to those needed to become a member of Court, *procurador en cortes*. The condition of *procurador* was enough to become a deputy, and the election was carried out within every Estate. But some circumstances impeded their access if the candidate were *depositario*, *patrimonial* or a court judge, therefore occupying other prominent positions, and also if a family member were simultaneously active in office, including the presidents of the ecclesiastical and military wing. The deputies committed to residing in Pamplona, and they were in office until the Deputation came to an end,²⁷⁵ as previously mentioned. In 1623, the deputies were excluded from other government functions in order to focus only on the activities of the Deputation. And due to certain turbulent periods, they and other officials were provided with immunities, such as the right not to be captured and imprisoned. With regard to their salary, the first references appear in 1617 when the Estates decided to double it. In 1632, they asked the universities to meet the costs and expenses of attending the meetings of their deputies; they would receive twelve *reales* per day. In 1796, they assigned two *pesos duros* per day including the extraordinary meetings and travel days, but at the same time eliminating the tips based on 30 ducats for the ecclesiastical and military deputies, and 15 for the Third Estate.²⁷⁶

Around the office of deputy, a group of officials served the institution. These were public officials of the kingdom, most of whom did not belong exclusively to the deputation. As mentioned above, one of the most important was the secretary of the Court, who participated in the meetings of Court and the deputation, with fundamental duties such as mail and documentation custody, issue of official certificates and attesting the meetings held. The Three Estates elected the post until the mid-16th century, when it became a lifetime post appointed by the King, and hereditary as of 1634. Another post related to the institution and appointed by the Court was the *Despositario del Vínculo del Reino*, literally the depositary of

²⁷⁵ G., Monreal Zia, and R., Jimeno Aranguren, *Textos histórico-jurídicos navarros, II*, pp. 591-593.

²⁷⁶ M.P., Huici Goñi, *Las Cortes de Navarra en la Edad Moderna*, pp. 372-373.

the link of the kingdom, a person in charge of the total funds that the Courts granted to the monarch. He was responsible for earnings, collecting all rents, managing certain expenses, as well as submitting his activity to the deputation's scrutiny. The kingdom also had a depositary for its general deposit, *Depositario del Depósito General*, elected by the monarch, which was in charge of other kinds of funds coming from majorats, foundations and ecclesiastical benefice. In some periods both depositaries were unified.²⁷⁷

Other relevant figures were the Syndics or Consultants advising the Deputation on governance issues. The Deputation selected two at the beginning and three, as of 1688, from among notable lawyers, and the Court ratified its election. They produced reports on economic issues, petition and redress of grievances, ceremonial protocols, lawsuits, law compilations, and other subjects as well as the analysis of the Deputation itself. The interests, agreements and propositions of the institution beyond its headquarters, the capital and the kingdom were reported through the Agent General, who was assisted by the kingdom's *Correo Mayor* in communications with the institution. Other solicitors, agents and *procuradores* assisted the Deputation in all judicial prosecutions as kinds of state attorneys. Finally, other kinds of officials with different levels of importance developed ceremonial functions, such as the Hostarius, Doorwards (*Ujieres y Portereros*) and *Maceros*. We should also mention the Printers of the kingdom in charge of printing legal texts enacted by the Court, their custody by the Archivist, and the creation from 1665 of the Chronicler of the Kingdom, whose job it was to write the history of Navarre.²⁷⁸

4.3.3 The Instruction and Agreements

As previously mentioned, the Deputation's activity was possible thanks to the Instruction received from the Court that specified the attributions conferred. The Deputation returned to the Estates the Instruction received during the last sitting of Courts, with annotations by way of an explanation of its management. The early Deputations already received the Instruction, which appeared in a simple form in 1524 and 1526. Progressively, the text would become more detailed. Distributed in different chapters, the Instruction was exhaustively discussed and prepared, and some chapters were used for the subsequent Instructions when a new solution was not found, as the Instruction of 1695 shows. From 1757, for the first time and henceforth, the Instruction appears inserted into the acts of Court, as a fundamental part of the meeting, representing an essential, as well as a rich, source of information of the Courts' orders and a direct testimony of the Deputation's fulfillments.²⁷⁹ The agreements between deputies were adopted by simple majority, except for some issues where a secret ballot or unanimity were required. The president of the institution, the clergyman, had one vote, and the rest of the Estates composed by two deputies had one vote. We also have information about the resolutions passed by the Deputation after its meeting thanks to the Syndics' reports. And a minute book named *Autos de Diputación*, Orders of Deputation, narrated subjects of particular importance addressed by the deputies. Even the institution did not have legislative authority, but rather used the decree as an administrative act in order to implement

²⁷⁷ S., Larrazábal Basáñez, *Derecho público de los territorios forales*, pp. 144-146.

²⁷⁸ G., Monreal Zia, and R., Jimeno Aranguren, *Textos histórico-jurídicos navarros, II*, pp. 594-596.

²⁷⁹ M.P., Huici Goñi, *Las Cortes de Navarra en la Edad Moderna*, pp. 377-378.

the instructions and the resolutions relating to matters in process. It also used some communication tools for its relations with the Crown and other bodies, such as representations, memorials or instructions, which were reasoned petitions.

4.3.4 Competencies and Functions

When, in 1576, the Courts created the Deputation, they wanted an institution whose main objective was the protection of the Navarrese legal order. At the beginning, the institution did not have the fiscal competencies enjoyed by some of the neighbouring deputations. The most significant expansion of its administrative competencies, as well as its budget, occurred when the Court meetings became much more irregular during the first half of the 17th century. Then, the deputies met weekly and not monthly as they had done. The importance of the Deputation increased for certain events and during crises of the Estates, eventually becoming the only directive body of the kingdom. This is why the Courts requested additional prerogatives, also inspired by the Basque deputations' examples.

In its role as a delegation of the Estates, it represented the interests of the realm, and sometimes appears documented as "the Kingdom". The institution was in charge of the relations with the Navarrese Royal Council, and represented the community in coronations and receptions of viceroys. It also managed relations with neighbouring kingdoms in border matters and commercial affairs, as well as various religious issues directly with the Holy See, such as the negotiations to declare Saint Fermin and Saint Francis Xavier both patrons of the kingdom from 1657.

4.3.4.1 Guardian of the Navarrese Law

As mentioned above, the Deputation's primary duty was to ensure the realm's legal corpus was not violated, as well as its continuity. To do that, the institution was provided, as of 1692, with an important tool, the so-called *Pase Foral*, a prior check of all provisions affecting the kingdom in order to determine their validity. This instrument was used first by the Royal Council, known as *Derecho de Sobrecarta*, which allowed the institution to approve or reject any provision before its enforcement, although the Estates obtained for the Deputation the power to analyze and report its opinion before the Royal Council. Hence, the Deputation was the first institution to receive a copy of all provisions affecting Navarre.²⁸⁰ The Estates considered the Royal Council an institution closely linked to the monarchy and excluded from the impartiality required for this power. Already in 1630 and 1632, and making use of its duty of monitoring legal compliance, the Deputation warned the Royal Council that the decrees of *sobrecarta* were legal instruments that could not avoid the *Pase Foral*, and urged its fulfillment. Other norms of the Court stated this principle indirectly during the 17th century, but it was not until three years after 1692 when the rule was established directly and began to affect all viceregal provisions, except those with military content. The Royal Council, therefore, could be accused of contravention (*contrafuero*) if a *sobrecarta* were not

---

²⁸⁰ G., Monreal Zia, and R., Jimeno Aranguren, *Textos histórico-jurídicos navarros, II*, pp. 596-599 & 603.

notified or applied, despite the Deputation's refusal, as well as if any procedural and formal requirements were not respected.²⁸¹

The *Pase Foral* and *sobrecarta* have been considered an important manifestation of the Basque liberties defence, a legal device of public law which is highly effective against the royal arbitrariness of a group of countries under Castilian sovereignty. It was precisely from this kingdom where the institution emerged under the formula "*Obedezca pero no se cumpla*"²⁸², literally "obey but do not fulfill", through which any provision contrary to law would be obeyed, in order to respect the royal will, but not enforced until the monarch resolved the controversy after being informed.²⁸³ The origin of this concept is connected with a problem that emerged from the 13th century, which was the plurality of sources of the Castilian legal order, whose broad knowledge was obstructed, especially by the royal authority, which could enact provisions easily in collision with traditional law, the custom, the *ius commune*, etc. The municipal or local law was the first to be affected by this situation, but later other regulations, such as statutes of Courts, were revoked by means of royal provisions, in an attempt by the monarch to make both legal instruments equal and thereby paralyze everything that was agreed in sittings of Court through royal decree. The legal recognition or solution to this problem came through the *Espéculo* and *Partidas*, two of the most important legal compendia in Castile, in force from 1348, some of the provisions of which (*Espéculo* II.15.5, IV.6.6, and *Partidas* II.18.29, II.18.30) provided that any royal charter or privilege against the rights of the King, the people or any individual, must be obeyed but not fulfilled until its ratification. The result would be either suspension or cancellation depending on the period, but as of 1544, and as part of a full process of influence over Navarre, the prevailing effect was suspension, and it became an instrument of appeal.²⁸⁴

The instrument appears legally established in Navarre in 1561, linked to the Royal Council as mentioned above. But in 1514, the Court had already requested to Ferdinand the Catholic to obey but not enforce a set of royal decrees given to the kingdom under contravention, to which the monarch agreed. He did not see this demand as being strange because in 1481 he approved, during the Catalan sitting of Court, the famous Constitution known as "*poc valdria*", in order to nullify any royal pragmatic, provision, charter, decree or commandment contrary to the Catalan law enacted by the Courts, including the nullity of judicial resolutions and other acts of administration that the null royal provision would have implemented. After the establishment of the *Pase Foral* for the Deputation, the system of protection of the Navarrese law had a procedure in which any provision was first introduced by the Viceroy, then the Deputation proceeded to its consideration and if it was approved, the institution, through its procurator, had to send the provision to the Royal Council where the process concluded with the *sobrecarta* signed by the council²⁸⁵. This institution, however, did not always respect this procedure, approving certain provisions and avoiding the Deputation's

²⁸¹ J., Salcedo Izu, *Historia del derecho de sobrecarta en Navarra*, Príncipe de Viana, Pamplona, 1969, pp. 255-263 in Gran Enciclopedia Navarra.

²⁸² For a broader view see B., González Alonso, "*Obedezcase pero no se cumpla*" en *el Derecho castellano de la Baja Edad Media*, AHDE, n° 50, 1980, pp. 469-488.

²⁸³ S., Larrazábal Basáñez, *Derecho público de los territorios forales*, pp. 295-298.

²⁸⁴ G., Monreal Zia, and R., Jimeno Aranguren, *Textos histórico-jurídicos navarros, II*, pp.632-634

²⁸⁵ S., Larrazábal Basáñez, *Derecho público de los territorios forales*, pp. 305-306 and footnote 418.

consent, an action considered as contravention. The link between the Royal Council and the monarchy explains its resistance to the Deputation. The 19th century was especially convulsive for the Deputation and the Court with the monarchy. In 1817 the Court requested the suspension of 106 royal orders approved by the council without the Deputation's consent, therefore through contravention. After ten years of tension, Madrid's response was to definitively abolish in 1829 both *Pase Foral* and *derecho de sobrecarta*, and urged the execution of all kinds of royal provisions to the monarchy's benefit. Meanwhile, a board of ministers would analyze the origin, causes and object of the Navarrese law. Obviously, the Deputation protested this measure, and requested its cancellation, warning that the Navarrese law could not be examined and justified, so its remote and ancient origin could not be doubted.²⁸⁶ Nevertheless, nothing was restored and this procedure of legal compliance was removed forever.

4.3.4.2 Economic Intervention

Most of the medieval and modern deputations, commissions or other bodies appointed by the Estates followed the same creative reasoning, a constant concern over the control and administration of public finances, and how to always be in charge of them during the absence of sittings of Parliament. Although the economic issues were not the basic concern of the Deputation of the kingdom of Navarre when it was created, the Instruction of the Estates included economic chapters. The most important was the obligation to collect the Donation, freely offered by the Estates after redress of grievances. The Deputation collected the Donation of Pamplona itself, aided by aldermen. In the rest of the kingdom it was assisted by different people appointed specifically for this cause. In 1643, for instance, the help of a group of priors was requested. The Navarrese Courts would allocate a specific amount from the Donation for the financing of the Deputation and the Courts called *Vínculo*, the link. In all its economic activity, the institution was in contact with the Royal Council and the Chamber of Accounts, because in some operations it needed the consent of the Royal Council, as well as the intervention of a counsellor or accounts auditor.²⁸⁷ This relationship was especially important in the development of a prerogative closely linked to the principle of sovereignty: its own currency and coinage. Monetary policy was decided by the Court, which extended its coinage to the Deputation in conjunction with the Chamber of Accounts, the headquarters of the Royal Mint. The Deputation always defended this prerogative against interferences from the Royal Council.

The Deputation was in charge of the tax leasehold on chocolate, salt, gunpowder, wool export and, the most productive, tobacco, which it wanted to manage properly, especially in light of the accounts of fraud detected in its introduction to the kingdom, as well as its smuggling. Another kind of contraband was pursued by the Deputation as tax evasion, which was especially concerned about the international freight traffic of wine, wheat, wood and cotton. Border policy was strongly defended when the new Bourbon dynasty wanted to move the traditional Navarrese customs in the Pyrenees, a measure that would have an impact on its finances and economy, because the Deputation was in charge of customs duties. The

---

²⁸⁶ J., Salcedo Izu, J., *Atribuciones de la Diputación del Reino de Navarra*, pp. 369-371.

²⁸⁷ *Ibid.*, pp. 375-382.

institution formulated a repertoire of arguments that were used until the first decades of the 19th century in order to ensure the traditional customs location.

At the end of the 18th century new public needs, a greater economic capacity and a reduction in the sittings of Court brought about an increase in economic competencies. The Deputation was in charge of the construction and repair of roads, care of the mountains, public instruction and promoting textile and wool washing industries.²⁸⁸ Additional or accidental taxes needed to be requested in particular to finance public works projects, which is why, during this century, the "new tax" was established and frequently implemented in foreign goods taxation.²⁸⁹

4.3.4.3 Education, Social Care and Military Affairs

As of 1601, the Deputation expressed its concern regarding the need to create a public university in the kingdom, also a consideration of the Court from 1590. The institution requested the necessary privileges to the King, but the question was pending a solution for many years. The Deputation always defended the importance of a public college against the attempts of ecclesiastical orders to grant college degrees. However, it also requested the provision of university chairs inside the ecclesiastical studies for Navarrese professors, while it was trying to establish the university. Education was considered fundamental for the institution, especially in light of the conflicts it had with Castile, because the kingdom rejected some of the Navarrese students who applied to study at its colleges. The institution tried to solve this problem and the interests of its naturals, but the answer of the Castilian Royal Council was to consider the Navarrese people as foreigners. The question came to the King, who declared, in 1647, that all Navarrese individuals must be treated as naturals of Castile. Also in 1650 he signed a royal decree which reaffirmed this, and the right to attend to Castilian colleges. The difficulties of creating the university led the Court, in 1829, to establish a college of medicine, surgery and pharmacy. Also the establishment act regulated elementary education and a higher education board controlled by the Deputation. The institution also promoted historical research, and financed the study of Fine Arts, specially for the poor²⁹⁰, since the Deputation also took care of disadvantaged groups.

As regards military matters, although this was a subject that belonged to the royal authority, the Deputation played an important role especially from the mid-17th century. The corporation was in charge of the distribution of the quota of soldiers throughout the country, and had to approve their use outside Navarre. It appointed captains and also planned and indicated the routes that armed forces had to follow to cross the kingdom. Military fortifications were also managed and partially paid by the institution,²⁹¹ which defended that the soldiers used for these works must be paid as established by law for this cause, and not as simple soldiers. Public works for military strategy were also executed by the corporation and financed through new taxes. The competency between ordinary and military jurisdiction

---

²⁸⁸ G., Monreal Zia, and R., Jimeno Aranguren, *Textos histórico-jurídicos navarros, II*, pp. 599-600.

²⁸⁹ J., Salcedo Izu, *Atribuciones de la Diputación del Reino de Navarra*, p. 408.

²⁹⁰ *Ibid.*, pp. 503-508.

²⁹¹ G., Monreal Zia, and R., Jimeno Aranguren, *Textos histórico-jurídicos navarros, II*, pp. 599 & 601.

required the institution's mediation in cases of incompatibilities of offices, legislation to be applied to its naturals serving voluntarily or requests from naturals in prison. Wartime created new situations, and the Deputation had to improvise, which is why, in 1638, the members of the institution were exempt from being enlisted. The institution also defended and assisted the interests of its naturals caused by the miseries of war, which is why it was in charge of the penalties and sanctions of warring people as the Court established in its Instruction from 1638.²⁹²

5. Conclusions Part I

A) Institutional Characteristics

The first step, prior to the emergence of all the previously compared institutions, was the appearance of a series of conditions that would facilitate that emergence. An unstable political situation (such as war), the fragility of the royal treasury and therefore royal political fragility, and the empowerment of the Third Estate (with access to the power structure) all caused the establishment of a parallel authority by which the Estates posed a series of conditions when the monarch required their financial aid. These were: firstly, an effective redress process; secondly, the administration of financial aid; thirdly, a paritary legislative process (legal pactism); fourthly, the *cessante causa cessat effectus* principle; and fifthly, the limitation and participation of the royal prerogatives. These conditions existed under the threat that non-compliance would result in the withdrawal of the financial aid, excommunication and the use of disobedience clauses.

The institutions can be compared using four parameters, although there is an indispensable previous step which is the strict separation of the royal power, which cannot interfere, and the institution's composition of members of the Estates only:

1. Origin

a) Political pact, legally explicit and with a vocation for permanence. This was the case of Brabant (1312). The result was a temporal and unstable institution suppressed apparently without an explicit administrative act.

b) Practical solution, not necessarily legally explicit and without vocation of permanence. This was the case of Catalonia (1359), Venaissin (1399) and Navarre (first appointments 1524). The result was they all became permanent institutions years after the first appointments, as well as being abolished by an explicit administrative act resulting from an absorption and administrative centralization by another entity, as represented by the decree of *Nueva Planta* in 1716 for Catalonia, the official annexation to France of Venaissin through a federal pact between Avignon and the county that would create the department of Vaucluse in 1791²⁹³, and the *Ley Paccionada* of 1841 for Navarre. All these actions gave way to the

²⁹² J., Salcedo Izu, J., *Atribuciones de la Diputación del Reino de Navarra*, pp. 451-454.

²⁹³ Although the official recognition of the loss of the county by the Pope did not occur until 1817. H. Dubled, *Histoire du Comtat Venaissin*, p. 200-223.

suppression of the independence of the territories and their legal and political status with the creation of provincial institutions.

2. Nature

a) Judicial and supervisor of the pact. The Council of Kortenberg's main purpose was to become the guarantor of the charter that created it, being able to use judicial instruments to correct abuses. Nevertheless, this did not prevent it from attempting to develop actions of another nature such as the following point, as it did in 1374, although without much success.

b) Financial and fiscal administration. This was clearly the example of the Catalan and Navarrese deputations and the elects of Venaissin, although finally the three were provided, in one way or another, with the power to defend the rule of law and their powers and administrative proceedings for which they obtained judicial powers or judicial initiative.

3. Autonomy

a) External dependence (parliamentary or another authority). The first stages of implementation of the institution are usually based on appointments that depend on the parliament, the sovereign or on a paritary process. This is how all the cases began, and how it worked for the counsellors of Kortenberg, the elects of Venaissin and the deputies of Navarre.

b) Power of self-regulation and self-government. This is an advanced level of the implementation of the institution established by a system to reinforce autonomy. It came about after the Estates realized that the utility of the institution could not depend on external appointments, as these destabilize the institution, reducing its meaning and practical use. From 1413, the foundations for a completely independent operation were established for the Catalan Generalitat, which would not need the parliament, the King or another authority to appoint its members, president and staff at the service of the institution. This marked the beginning of concerns over compiling the rules that governed its jurisdiction and independence from the rest of the country's institutions; an example of its high level of institutionalization. The appointment of the elects of Venaissin depended, as of 1530, on their access to a certain position, syndic or consul, which automatically made them elects of the county.

4. Material

a) Limited competencies. This is also a characteristic aspect of the first stages of implementation of the institution in which the attributions are limited. The case of Brabant is the least dynamic in this respect, while the rest progressively moved on to stages of multiple attributions. In general terms, we can say that the Council of Kortenberg was never legally provided with other attributions than those established by the charter. It was a representative council that had to safeguard and correct the pact brought about by its promoters. Under special circumstances and in the event of a political crisis, it surpassed

CONCLUSIONS

these competencies, because the country recognized it as the only legitimate representative. This characteristic is common to all the examples.

b) Multiple competencies. Institutions with fiscal roots show an evolution in which, on the one hand, the law itself provides them with more powers that tend to exceed purely administrative attributions, and, on the other hand, they also acquire a special political personality due to their competencies established by law, as well as unofficially in moments of special political contexts. The competencies of these kinds of institutions, initially created to be the executor arm of the Estates' donation granted to the monarch, became complex and part of the political and legal culture of the territory. In its maximum development, the Catalan Generalitat i) represented government action, because it controlled the taxation of the whole of the Principality, with a major impact on Catalan finance and economy; ii) was an instrument of territorial decentralization; iii) throughout its history, developed a legal framework that was important not only for its procedural, functional and organizational matters, but also because it created a system of personal legal status based on a regime of incompatibilities, and transparency in the exercise and remuneration of the post; iv) had regulatory powers and broad public competencies; v) performed political and diplomatic functions during crises affecting other bodies of the Principality; vi) constantly and systematically maintained the representation of the Estates and main actors in its structures; and finally vii) had the features of a constitutional court, because it was a guardian of legal order. The Deputation of Navarre appears with similar characteristics: i) In its role as a guardian of legal order, it controlled the royal power, having to approve any disposition affecting the kingdom before the Royal Council's consent, and also making use of the direct appeal to the King in order to protect the Navarrese prerogatives; ii) It played an essential role in the public economy and finances because it managed the taxation of the kingdom, defending the policy of customs, and promoting industrial activity; iii) It developed a domestic policy based on safeguarding territorial integrity using military administrative powers; iv) It defended the interests of its naturals through a policy of education, social care and during wartime; v) It developed a policy of public works and public expenditure; and finally vi) It defended the interests of the kingdom through a foreign policy oriented towards its relations with other territories and the Holy See. The powers of Venaissin's elects were also in this line: i) the power to deal with all matters (although later limited); ii) the election of the treasurer; iii) the appointment of ambassadors and their instruction; iv) the right to receive, examine and process the requests and demands for the Estates; v) the establishment of taxes, with the approval of the Rector, in urgent circumstances without the Estates' consent (although they lost this power); vi) the organization of all the expenses, and authorization and monitoring of all the activities of the treasurer (although these tasks were later delegated to the account auditors); vii) administration and defence especially in times of religious wars; and viii) the approval of treaties.

B) A Widespread Phenomenon

There are several reasons that can explain the expansion of ideas and trends in medieval Europe. As of the 13th century communication was generated throughout the continent through a common repertoire based on texts such as the Bible, Roman law, Canon law, the classics, etc. J. Watts considers that the glosses that circulated in the Europe of the 13th and

14th centuries were not academic exercises, but attempts to circulate appropriate and manageable opinions, something related to the expansion of legal, political and theological knowledge through multiple channels, such as universities, ecclesiastical centres or through the vernacularization of language. On the other hand, this communication could also be explained by the emergence of informal networks such as the Royal Courts, as a means of communication and exchange between members and followers, and as social centres with a mechanism that generated political solidarities. Also clans, families, political alliances and informal ties were fundamental to political life.²⁹⁴ All this helps to explain why we cannot speak of isolated phenomena but rather of the particularities of certain common structures.

The Catalan Generalitat would have an impact and represent a significant policy and influence throughout the Iberian territory. In the Crown of Aragon, the Kingdom of Aragon had its *treasurers*, which performed similar duties to those of the Catalan deputies creating the Deputation of the Kingdom in 1412. Imitating the Catalan case, the Kingdom of Valencia created its Deputation as of 1419. Outside the union, the Kingdom of Castile created its deputation in 1525, executing the services agreed in Courts, especially in charge of the administration of the so-called *service of millions* (a tax on the consumption of a series of spices), and proceeding the catchment of some royal incomes. We also find some similar examples throughout the Basque provinces, where the *Juntas Generales* became an executive delegated body, with a general regiment in Bizkaia in 1500, a general deputy in Álava at the end of the 15th century, and a general Deputation in Gipuzkoa in the mid-16th century.²⁹⁵

According to Girard, the influence of Venaissin over Provence is clear, enabling a parallel depiction of their institutions, starting with the causes and effects that originated them. Among other things, the clergy and the nobility had a weaker position against a Third Estate that supported most of the public burdens, thereby claiming a greater role for itself. A sense of having fewer assemblies reflects the intention of making government action clearer and more manageable, and also promotes efforts to fight against the autarchy. In Venaissin, for instance, the figure of the Rector was reduced to its honorific and judicial powers in contradistinction of the great autonomy that the elects acquired. The delegates in Provence in charge of replacing the Estates' meetings were the procureurs. A royal ordinance of 8 May 1543 established that every year, a member from the clergy, two from the nobility and three from the communes would form a commission or assembly in order to manage all the affairs of the province, together with the Archbishop and consuls of Aix, and execute the decisions of other assemblies. From the 7th century, the number of procurators varied, and a distinction was drawn between *procureurs-nés* and *procureurs-joints*; two bishops, two fief-haves and two delegates from communities, meeting in special circumstances. Because of its features and role, this kind of meeting can be compared with the General Assembly of elects of Venaissin. The Estates of Provence terminated their sittings from 1639, hence the meetings of this commission represented their replacement. The presidency of this council was exercised by the Archbishop of Aix, then two lifetime elects from the clergy and two from the peerage were elected by the same commission, a custom sometimes criticized by noblemen. The

---

²⁹⁴ J. Watts, *La formación de los sistemas políticos. Europa 1300-1500*, pp. 167, 169, 172, 174-176.

²⁹⁵ G., Monreal Zia, and R., Jimeno Aranguren, *Textos histórico-jurídicos navarros, II historia moderna*, Gobierno de Navarra, Pamplona, 2011, pp. 587-588.

CONCLUSIONS

whole territory was also present in this assembly, every viguerie through its first capital consul, and the rest of the sixteen communities by means of their consuls as well. All together they submitted to vote on the donations and tax imposition and gave powers to the procurators to manage all urgent affairs without this assembly.²⁹⁶

According to van der Straeten, the institution that would have had most similarities with the Council of Kortenberg is Liege's Court of Twenty-two, which appeared in 1316 when the nobility and the cities would have seized the peace of Fexhe-le-Haut-Clocher to impose the creation of this court that would monitor all officials and judges and correct all abuse and misjudgment. Except for some interruptions, this court subsisted until the end of the *Ancien Régime*. The three orders were represented, eight from the two privileged orders, and 14 from the cities. Its main power consisted in forcing the person who had prevaricated to repair the grievance by imposing sanctions. It prosecuted everything against the law and there was no appeal until 1487, when the judgments could challenge the Estates, not the bishop-prince, who could not revoke any of his court rulings, nor appoint its members, but was not subject to its jurisdiction either. The court met once a month and gave protection to the plaintiff during the process. It seems it kept its organizational influence and perfection for a long time, which, along with its only dependence on the Estates, made it a strong institution compared to the weakness shown by the Council of Kortenberg.

The comparative notes of J. van der Straeten offer very interesting data about some institutions, distinguishing those of a judicial nature from those of a more political one. He considers that, depending on several factors (such as personality and other necessary elements), the councils could be dominated by the princes or by the Estates. The marquisate of Brandenburg or the counties of Berg and Juliers were silenced by their sovereigns. On the other hand, in some ecclesiastical principalities the dynamic was to favour the emancipation of the orders, such as in Magdeburg, Osnabruck, Salzburg, Padeborn or Munster, which had a council of Forty-seven. In the secular principalities the orders took advantage of political crises (such as dynastic ones) to impose themselves. This is what would have happened in Wurtemberg, Lüneburg with the advice of eight knights and three villages, or in Lower Bavaria with the council of the Sixteen. These are all examples from the late 13th and early 14th centuries, of a political nature and composition (most of them with all the orders as members) making it quite distant from the Council of Kortenberg.

The terms of the Charter of Kortenberg that led to the establishment of the council can similarly be found a hundred years ago in the English Magna Carta (1215), which, in its article 61, established the Council of the Twenty-five, a freely designated institution by the barons and that later would use the system of co-optation. The council would be responsible for correcting breaches of the charter, which could be reported to four of its members who would urge the King to redress. If in forty days the damage had not been repaired, the entire council could take necessary measures, such as authorizing the right of disobedience. According to van der Straeten, it is a more primitive, feudal and powerful council. It was eliminated from the later confirmations of the Magna Carta, although as of 1258, a commission of 24 barons elected on a paritary basis would collaborate with the functions of

---

²⁹⁶ J. Girard, *Les États du Comté Venaissin*, pp. 151-152.

government favouring the gestation of the parliament. Another similar case would be the failed example of the Council of Twenty-eight ordered by the French parliament of 1256²⁹⁷, raised at a time of political crisis (Philippe le Bon's captivity) and serious accusations of corruption in the royal environment that would appoint the said council composed of four ecclesiastics, twelve nobles and twelve bourgeois, with the power to bring order to the kingdom, self-regulation and to be consulted for monetary matters. This approach was too ambitious and only existed in the drafting.

Van der Straeten takes into account institutions from the most judicial and without independence of the royal power, such as the Audience of Flanders²⁹⁸, to those of a more political nature such as those of the German councils. The only institution of a fiscal nature mentioned is the creation of the Council of Ten of the cities of Luxembourg, La Roche and Durbuy in 1214 with the aim of controlling and approving the finances and royal expenses; the historian gives no more data. He considers that these are cases preceding the political representation of the orders clearly influenced by the feudal council, because the feudal law obliged the Lord to take counsel from the vassals in justice and law, primarily, and reflects the expression *quod omnes tangit ab omnibus adprobari*²⁹⁹, of Justinian origin and adopted by the Canon and Civil law as a joint authority in the convocation of the most important figures, although Hébert differs on its mandatory nature. The use of this expression must be observed rather as a general duty to advise or assist. In fact the formula of requiring *consilium* is found in many convocations since Carolingian times, hence, *auxilium et consilium* was disseminated as the duty of the vassal to respect his lord.³⁰⁰ Later, the principle of *quod omnes tangit* would have facilitated the collection of taxes through assemblies oriented towards consent.³⁰¹ From the reading of these authors, and especially the case of Brabant, I have concluded that the differentiation between order and estate is not accidental. This differentiation can explain why the institutions derived from the orders or Estates have certain characteristics. We could say that an order is a rather disorganized political corporation that does not have a certain legal personality, but because of its political, economic and social importance can not be ignored by the monarch, who requests advice or help for government matters and when his political and economic positioning presents symptoms of weakness. On the other hand, the Estate is the same as the previous entity, but, in an act of self-recognition, it is organized internally and under a legal personality that provides legal and political recognition in the structure of power, so that not only can it not be ignored by the monarch, but it also establishes a bond of mutual dependence. This would explain the characteristics of the Council of Kortenberg, an institution formed by just two

---

²⁹⁷ Analyzed comprehensively by M. Hébert *vid.* M. Hébert, *Parlamenten*.

²⁹⁸ The Audience appears from 1333. It was suspended in the worst years of the Hundred Years' War between 1339 and 1346, and re-established in 1370 and 1378, the years of its splendor. The institution disappeared in 1386 when the Council of Flanders was created with an independent judicial section. The Audience was not an independent institution, but part of the Count's council in judicial matters. It had a number of members that varied between three and 24, and which never came from the high nobility. Without its own administrative staff, it judged cases reserved for the Duke and did not develop any political characteristics. It controlled the lower judges and had the exclusive competency for cases of defenselessness. J. van der Straeten, *Het Charter en de Raad van Kortenberg*, pp.232-239.

²⁹⁹ *Ibid.*

³⁰⁰ M. Hébert, *Parlamenten*, p. 99-101.

³⁰¹ J. Watts, *La formación de los sistemas políticos. Europa 1300-1500*, p. 245.

CONCLUSIONS

orders, the nobility and the third order. The ecclesiastical order appears as an atomized unit through the abbeys of the country, and was not reorganized as an Estate until 1421, when the *Dry Estaeten van Brabant* gave rise to a new institutional stage, the moment when the council disappeared.

The most important contribution in terms of tax institutions is that of M. Hébert, who considers that the most evident manifestation of the appointment of the elects or deputies is the management of a subsidy or donation consented by the assemblies of representatives, the territories of the Crown of Aragon being the most prominent in this aspect. There are other examples of the same nature. In 1347, in Normandy, the states elected a commission of three deputies (*trois élus*), one for each order, to organize and manage a tax. Subsequent assemblies would follow this example, such as Langue d'Oïl in 1347, 1355 and 1358; Languedoc from 1356, Artois in 1363, and Dauphiné from 1367. In Frioul *sei deputati della patria* would have played an important role from 1379. Gédauvan in 1403, Vivarais in 1422 or Velay in 1425 would be other examples that, along with the aforementioned cases of Provence and Béarn, would form a set of institutions whose origins lie in the interval that separates the celebration of assemblies of representatives.³⁰² The influence of this institutional conception is evident in the territories of the Crown of Aragon, the French Midi and Provence. The terminology of the offices of deputies, elects or auditors; their functions and even the legal and fiscal terminology such as the *tailles*, *focs* or *violari*,³⁰³ which were so well known in Catalonia and that also appeared in the County of Venaissin with exactly the same function, all show the level of influence of the new financial techniques by creating public debt.

The Catalan Deputation and Venaissin elects show many similarities: they both had broad powers, they became the true rulers of their respective countries, they had different stages, they could impose, collect and administer taxes and create debt and their election systems were made independent from the royal power and the Estates as a whole. It seems that the state of information of the elects is much more limited than that of the deputies. From my point of view, these did not have the independence enjoyed by the Generalitat because, for many years, they deliberated with the Rector, and then acted more as a restricted council, albeit with the representatives of the country, but not with the strict separation of the Catalan case. This is a differentiating aspect, the Generalitat was strictly separated from the royal power, and, in some way, from the Court when it was not gathered. That gave it its own jurisdiction with a legal and political personality, which we do not see in any of the analyzed cases.

In the end, what is clear is the transformative capacity of the entrance of the Third Estate in the political and legal arena. The access of the Third Estate to the spheres of power traditionally reserved for the privileged orders coincides with a way of understanding the new state's taxation. Different institutions were filled with officials in charge of monitoring the government's activity, who came from the Third Estate, as a way of providing a neutral or independent view and preventing it from any abuse of power. This was a power subjected to

---

³⁰² M. Hébert, *Parlamentar*, p. 516-523.

³⁰³ M. Hébert found the term in the manuscript 793 of the Bibliothèque Inguimbertaine, which describes the emission of *violarii* in 1404. *Ibid.*, p. 520.

counterbalances, which, depending on the emancipatory capacity of the Estates, the radical separation and the imitation of the structures (a chancellery, an archive, staff) would give rise to an administration with greater or lesser political personality.

PART II

1. L'existència del Llibre de Vuit Senyals

Són poques les dades que ens informen de l'existència del Llibre de Vuit Senyals (LVS). No apareix a cap arxiu un manuscrit intítulat com a tal i que per tant elimini qualsevol dubte sobre la seva autenticitat. Tanmateix ens n'arriben referències mitjançant dues fonts principals; el *Repertori Gros* o inventari de l'arxiu de la Diputació que es començà a confeccionar a partir de 1596, i un manuscrit de *capítols y actes de cort antichs* datat al 1611. També hi ha una tercera font, que fou clau per a poder identificar el manuscrit, i que ens parla del LVS en la glossa aclaridora al marge del manuscrit de l'ACA G-155/3.

Les dues primeres fonts mencionades són lligades a la figura del notari Pere Pau Vidal, qui apareix vinculat a la diputació a partir de l'octubre de 1573 quan, el dijous 29 d'aquell mes, els diputats el nomenen ajudant comú del *regent los comptes i racional*.³⁰⁴ Uns anys més tard, concretament des del 13 de gener de 1578, apareix com *ajudant ordinari de la scrivania major y deservint dit ofici de scrivà major*, és a dir, en algun moment és nomenat ajudant ordinari de l'escrivà major però exercint-ne les funcions d'aquest últim de manera accidental segurament en substitució del titular.³⁰⁵ Així fou fins que dimecres 16 de juliol de 1597 l'escrivà major del General de Catalunya Lluís Rufet renuncià al càrrec, moment en que Vidal passà a ser-ne el titular.³⁰⁶ Sembla que exercí el càrrec fins el juliol de 1618, quan apareix encara com a titular però substituït temporalment pel notari Francesc Colberó³⁰⁷, i definitivament rellevat per Antoni Thió per setembre d'aquell mateix any³⁰⁸, el qual li comprà l'ofici tal i com reconegué Thió en la seva renúncia formal al càrrec el 29 de novembre de 1635.³⁰⁹

1.1 El Repertori Gros de l'arxiu de la Casa de la Diputació

L'actuació arxivística esdevé un element clau de les estructures de poder a partir del segle XIII. Des del segle XIV s'intensifica la preocupació per guardar les lleis d'una forma més acurada en els centres de poder, fent que es vagin consolidant progressivament les cultures de creació legislativa i de pensament de govern. Per altra banda, la legislació serà vista pels estaments com un factor polític i un recurs de reforma i resolució entorn a una autoritat consolidada.³¹⁰ La Catalunya i l'Europa de la baixa edat mitjana i principis de l'edat moderna eren un conglomerat de diferents espais jurisdiccionals (batllies, vegueries, senyories, ciutats...) que interactuaven entre si sota una multiplicitat de normatives que feien la

---

³⁰⁴ J. M. Sans i Travé, *Dietaris de la Generalitat de Catalunya, vol. II*, Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència, Barcelona, 1994, pp. 423-424.

³⁰⁵ *Ibid.*, vol. III, p. 199

³⁰⁶ *Ibid.*, p. 305.

³⁰⁷ *Ibid.*, vol. IV, p. 368.

³⁰⁸ *Ibid.*, p. 373.

³⁰⁹ *Ibid.*, vol. V, p. 1725.

³¹⁰ J. Watts, *La formación de los sistemas políticos. Europa 1300-1500*, Publicacions Universitat de València, València, 2016, p. 238.

legislació poc clara, de forma que els arxius es convertien en agents justificatius d'aquelles legitimitats. Aquests, doncs, seran vists com peces fonamentals lligades als principis jurisdiccional i de l'imperi del dret, font de precedents jurídics que esdevenen un arsenal d'autoritat.³¹¹

Segons Pérez Latre l'arxivística als voltants del 1600 és un període de veritable eferescència³¹² que ve precedit d'una època en que els estaments reivindiquen un millor accés als principals fons del Principat. Els tres més importants són: l'arxiu reial, l'arxiu del Consell de Cent i especialment el de la Diputació del General. Les tensions jurisdiccional d'una banda, fan que els documents siguin un recurs molt important; de l'altra la maquinària de les Corts provoca un trànsit de documents imprescindible. Tant el rei com els estaments foren conscients de la importància de la conservació de la documentació de la institució legislativa³¹³, i per tant de la institució pactista.

S'ha de destacar que les darreries del segle XVI mostren els esforços dels principals arxius del Principat per endreçar i organitzar les seves estructures logístiques i descriptives, i que, com considera Pérez Latre, pel que fa a l'arxiu de la Generalitat, culminaria amb l'elaboració del Repertori Gros de Pere Pau Vidal.³¹⁴ Els anys en que aquest comença a tenir un paper rellevant dins la cancelleria destaquen també per la posada en marxa de la segona compilació de les Constitucions i altres drets de Catalunya de 1588-89, que té el seu origen a la Cort de Montsó de 1553 la qual n'ordenà la seva confecció amb *la deguda distinció de les que fossin supèrflues, contràries a d'altres i corregides*, aspecte que marcaria la principal diferència i innovació respecte a la compilació anterior. Al 1564 encara no se li havia donat execució, tal i com n'instaren a fer-ho els capítols de cort de la Cort de Barcelona d'aquell any. A la Cort de Montsó de 1585 la compilació estava en principi acabada, tot i que sembla que l'exemplar de la Diputació s'havia perdut, i per tant mancava del permís reial, fet que n'impedia la seva impressió. La mateixa Cort demanà refer el procés de compilació incloent-n'hi les noves constitucions en curs, i que un cop finalitzat, se'n fessin dues còpies, una pel virrei i l'altra per a la Diputació que no necessitaria del vistiplau del rei per a la seva impressió. Finalment la comissió paritària executora de la compilació la donà per finalitzada el 18 de desembre de 1587, i fou impresa per l'impressor Hubert Gotart a partir de l'any següent.³¹⁵ Les preocupacions per tenir instruments de reafirmació jurisdiccional i el desordre dels arxius de la Generalitat marcaran els anys de Pere Pau Vidal dins l'escribania major.

L'estat de l'arxiu de la diputació fou descrit per l'escrivà major Lluís Rufet, qui era ajudat per Vidal, quan al 1577 considerà que aquest es trobava en *molt dolent orde y sens probatió y correctió, y també sens repertori*, en motiu de les seves tasques de clarificació de la normativa tributària, un tema cabdal en la dinàmica dels arxius i que fou un encàrrec que la Generalitat li féu i que hauria respost a la necessitat política de clarificar la normativa que

³¹¹ M. Pérez Latre, *Sercar, ordenar y fer inventari y índex. Sobre arxius i institucions a Catalunya (segles XVI-XVII)*, Lligal: Revista catalana d'arxivística, Barcelona, 2004, pp. 74-75 i 78.

³¹² *Ibid.*, p. 73.

³¹³ *Ibid.*, pp. 75-76.

³¹⁴ *Ibid.*, p. 106.

³¹⁵ J. M. Font i Rius, *Constitucions de Catalunya, Incunable de 1495*, Textos jurídics catalans, Departament de Justícia, Barcelona, 1988, pp. 128-129.

avalava les polítiques i poders de la institució. Val a dir que al 1572 ja s'havia format una primera comissió per a redactar un document que guiés la localització dels fons. Sembla que Rufet fou una figura polèmica ja que atribuï l'origen d'aquest desordre a la figura del racional, qui era legalment l'arxiver de la institució, i de qui deia que com era un figura que no provenia del món notarial n'era el causant de tal desgovern. De fet, sembla que durant aquests anys confiscà les claus i les escriptures del racional portant-les al seu arxiu, actuacions que foren denunciades davant la Cort General per Antic Ribot de Palmerola, racional al 1599.³¹⁶ Per tant, l'escrivania major en aquells anys es troba amb la necessitat de reestructurar l'arxiu i treure'l d'aquell estat travessós en que es trobava, i d'assenyalar-ne els culpables.

La dispersió de la documentació a la casa de la diputació així com la desaparició d'alguns documents van originar les actuacions de mobiliari i de centralització de la documentació més importants a partir de 1573. Posteriorment, a partir de 1581 es plantejà la creació d'una cambra específica i amb condicions òptimes pel magatzem i consulta. Al 1579 els diputats reiteraven les queixes sobre com es conservaven i amuntegaven algunes escriptures antigues de gran valor a l'estança de l'ajudant d'escrivania, esperant uns nous armaris, algunes de les quals es mullaren en dies de tempesta. Es tracta d'un període en que l'arxiu de la Generalitat i molts altres es troben amb la necessitat de crear uns arxiu més pràctics, dinàmics, centralitzats i curosos, ambició que també provocarà l'especial necessitat d'adquirir i centralitzar tota la documentació dispersa que acabà en mans privades.³¹⁷

Pel que fa al Repertori Gros, es tracta d'un llibre de 1100 folis actualment dividit en cinc toms, amb índex apart de 339 folis i més de 21 catalogant les matèries que són indexades. Fou confeccionat durant el trienni de 1611 i per tant arribà fins aquell any tot i que després li seguiren dues altres continuacions en els triennis de 1669 i 1683 realitzades per Lluís Valencià, també escrivà major. La sistemàtica per a tal confecció, la qual necessità d'un notable equip de persones, implicava que primer de tot els llibres i escriptures eren col·locades per triennis, el sistema cronològic que emprava la Diputació i que elegí per a la nova catalogació de l'arxiu. Bàsicament d'aquests documents se'n feia una petita síntesi a les pàgines dedicades a cada trienni de l'inventari i se'n donaven altres dades rellevants. Un cop acabada aquesta tasca es confeccionà l'índex, actualment el manuscrit ACA, Generalitat, Serie G, 234/1 (G-234/1). Ara bé, es tracta d'una còpia de l'original, que és el G-234/1 bis, i que degut al seu mal estat es decidí fer-ne aquesta còpia a finals del segle XVII.³¹⁸

La consulta del Repertori Gros, el qual comprèn les signatures G-234/1-11, només es pot consultar amb microfilm. Vaig sol·licitar poder consultar l'índex original (G-234/1 bis), que no està reprografiat ni disponible per a la seva consulta a la sala, perquè volia saber si la

³¹⁶ M. Pérez Latre, *Sercar, ordenar y fer inventari y índex. Sobre arxius i institucions a Catalunya (segles XVI-XVII)*, Lligal: Revista catalana d'arxivística, Barcelona, 2004, pp. 83, 86, 89 i 109.

³¹⁷ *Ibid.*, pp. 93-95 i 100.

³¹⁸ *Inventaris Generalitat G-4*, ACA, Barcelona, 1984, pp. 1-3, 6. Sobre aquest document aparegut al 1984, la majoria d'estudis actuals que hi ha sobre el Repertori Gros, que són pocs, citen aquest estudi que agrupa els antics repertoris de la secció generalitat amb la signatura G-234. Fins a aquell any l'estudi de referència previ a aquest inventari era el de González Hurtebise, tot i que s'adverteix que contenia algunes imprecisions i errors. Les dades sobre els dos triennis que continuaren el repertori són proporcionades per la web de l'ACA.

còpia tardana que es pot consultar hauria omès informació de l'original de Pere Pau Vidal que per a nosaltres és important tenir. Els dos manuscrits contenen la informació que necessitem, però es tracta de dos documents amb notables diferències. La còpia és molt més extensa que l'original, que seria més breu perquè només arribava fins a 1611. La còpia tardana hauria afegit més seccions materials per l'increment d'unitats arxivístiques ja que l'original comença a *Armades del General de Catalunya*, quan la còpia comença a *Abats i abadies*. Una altra opció seria que l'original també hagués perdut folis durant el temps ja que no està foliat numèricament, sinó alfabèticament sobre pestanyes que sobresurten pel tall davanter. Tampoc conté l'original un índex llistant les seccions i matèries i a quin foli es troben de l'índex general, aspecte que si trobem a la còpia. Finalment el títol a l'original és *Libre o Repertori de l'Archiu de la Scrivania major del General de Cathalunya*, mentre que el de la còpia és molt més extens.³¹⁹

Per altra banda, també conté informació interessant el G-234/2, ja que és quan comença realment el Repertori Gros i Pere Pau Vidal n'exposa els motius i instruccions:

Orde de poder trobar los llibres y scriptures continuades en lo present libre

Pera que ab més facilitat se puguen trobar los llibres y scriptures recondits en dit archiu de la casa de la diputació y lo any y dia y coses notables y de exemplars són en ells, y perquè après de trobats y trets de son lloch per mirar y pendre'n lo que serà menester se pogan tornar en son propi lloch, en cada principi de pàgina estarà intitulat la instància y nombre, y los llibres estan en la tal instància estaran institulats a la cuberta d'ells la instància o nombre de la instància e-s són lloch y en lo primer full axí matex està intitulat lo matex número de la instància, per so, com lo nombre de les cubertes en lo temps se podrie borrar y après ab dificultat se trobarie, e per més facilitat de trobarsse les coses convindran cercar en dits llibres y archiu, s'és fet hun libre gros tot rúbrica en lo qual estan rubricats los casos y effectes de les coses de importància y de exemplars dits casos o effectes y no per noms de perssones en la qual rúbrica estan cotades les cartes del present llibre, de altra part hun altre rúbrica més xicha de tots los proçessos de corts y coses exemplars fetes en dites corts, e per trobar quiscun de dits llibres seran en dit archiu serà posada una rúbrica general en la següent fulla y en les dos après següents.³²⁰

... So és, en la una pàgina, lo any y los llibres se son trobats de dit any, assentant en lo cap de quiscuna pàgina lo nombre de la instància o parestatge estan recondits los llibres del tal any, y de quin trienni són los tals llibres y los deputats y oidors de comptes eren en dit any e trienni, e lo dia y any comenssa y acabe quiscú de dits llibres y en la pàgina següent al devant

³¹⁹ Índex o repertori del llibre que és sumari dels llibres de deliberacions, dietaris, registres y altres recondits en lo archiu de la casa de la Deputació del General de Cathalunya, lo qual comensa lo any 1350 fins lo trienni 1611, exclusiu e renovat de orde dels molt il·lustres senyors deputats y oidors de dit General per Joseph de Sauleda, cavaller; y Joan Ribes, notari públich de Barcelona en lloch de Joan de Argila, secretari scrivà mayor de dit General. Éssent deputats los molt il·lustres senyors lo doctor fra Joseph Sastre y Prats, abat de Sant Pere y Sant Pau del Camp y de la Portella de l'ordre de Sant Benet; don Joan Amat y Despalau; y Joan Baptista Perpinyà, ciutedà honrat de Gerona. Y oidors de comptes los molt il·lustres senyors fra don Francisco Ferrer y Desgüell, prior de Sant Cugat del Vallès; de dit orde de Sant Benet don Joseph Meca y Cassador; y lo doctor en medecina Honofre Monsalvo, ciutedà honrat de Barcelona. G-234/1.

³²⁰ G-234/2, f. 2.

*de la dita, les coses notables són en quiscú de dits llibres per fets o casos y no per noms de font ni cognoms per trobarse ab més facilitat, comensant des del més antich libre se és trobat... que comensa al primer de agost, any MDLXXXVI, per Pere Pau Vidal, notari, scrivà major de dit general.*³²¹

Pel que he pogut comprovar, l'índex general catalogà les unitats arxivístiques per matèries, cada secció d'aquestes matèries les numerava i n'indicava a quin foli del repertori eren descrites. Quan es consulta, un cop revisat l'índex general i haver trobat el foli que interessa, el primer que es troba és el trienni dins el qual s'hauria confeccionat el document que s'ha cercat, del que se n'explica breument el contingut, el foli original d'on es treia la informació, l'anterior ubicació que tenia en els armaris antics i altra informació com bé detalla l'escrivà anteriorment. Resulta molt interessant la contextualització històrica amb la qual Pere Pau Vidal acompanya les seves explicacions de caire més tècnic tal com mostra el següent text en concret que precedeix els folis pròpiament de contingut del repertori:

*En les fulles següents serán assentats los llibres se son trobats en ésser en la casa de la deputatió y archiu de llà dit de la scrivania major y les coses notable y de exemplars són en dits llibres, coses, processos de corts, registres, dietaris, llibres de albarans, manaments y altres. Y comensen des del més antich, si és trobat que és de 1350, no perquè fins aquella hora no y hagués ja hagut general ni deputats, ans bé és cert n'i havia agut molt atràs com apar per diversos capítols de cort y constitutions continuades en hun libre gros de pergamí és en dit archiu continuat avant en lo present libre en cartes (espai en buit) y altrament del qual apar manifestament y és cert que més de cent anys atràs n'i havia aguts y que lo general de Cathalunya comensaren des de que lo principat de Cathalunya fonh del rey de Aragó. Emperò per lo larch discurs de temps y moltes mortaldats, hagué en Cathalunya com altrament dits llibres de dits anys atràs no-s troben y axí lo primer que s'és trobat y los altres après són los següents ab los casos y coses notables particulars en ells contengudes, continuats y comensant en cartes VIII, és la fulla següent y après consequetiva:*³²²

El Repertori Gros proporciona referències sobre el LVS. No són molt exhaustives, però ens indiquen clarament que el LVS era a l'arxiu en aquells anys de catalogació. El manuscrit G-234/1 conté una secció anomenada *Librater y llibres diversos* que, en el foli 208v (159v de l'original, després de descriure unes tretze unitats arxivístiques) indica:

*Llibres diversos, ço és, del poder dels diputats, constitucions del rei en Pere y de **Vuit** y Quatre **senyals**, foli 1075.*

Per tant, l'índex remet al foli 1075, que es troba al manuscrit G-234/6 del repertori, un document amb portada pròpia on s'hi detalla el contingut dels dos armaris on s'hi guardaven els originals de les butlles, privilegis i documents fonamentals de la Casa de la Diputació. Juntament amb el G-234/5, aquest manuscrit forma part del repertori que fou anomenat

---

³²¹ *Ibid.*, f. 1.

³²² *Ibid.*, f. 7.

“cues” i que és on s’hi catalogaren aquests documents sense ordre cronològic³²³. Aquest foli 1075 es troba dins la secció que comença al foli 1073 intitulada: *Memorials e índex dels llibres, actes, privilegis, letres reals, bulles y gràcies apostòliques y altres actes y scriptures són recondits en los dos armaris grans de les quatre claus, són dins lo archiu de la scrivania mayor del general de Catalunya recondits per ses instàncies ab sos nombres y títols*. Dos folis després del mencionat 1075, apareix:

Instància número 4 de dit armari intitulat “Capítols de Cort”

- *En dita instància és un libre gran de cubertes de fusta que és lo **Llibre de 8 senyals**.*
- *Altre llibre en forma de quern ab cubertes de fusta que és intitulat **Libre de 4 senyals**.*
- *Altre llibre pregamí en forma de quern ab cubertes de post de capítols de cort antichs.*
- *Altre libre ab cubertes de cartró del poder de deputats y elecció d’ells.*
- *Altre libre de pregamí ab cubertes de fusta que són capítols de cort fets per lo rei en Pere.*

Com s’ha dit abans, les dades que dona el Repertori Gros sobre el LVS són molt escasses degut a que forma part d’aquell conjunt de documents que eren considerats fonamentals per a la institució, els coneguts com a “cues” durant el procés de catalogació i dels quals només se’n mencionava la seva situació dins l’arxiu, obviant dades que haguessin pogut ser de gran importància com eren les que proporcionaven els documents registrats per triennis. No hi ha dubte, per tant, que el LVS era un manuscrit d’especial rellevància, conegut i existent a l’arxiu.

1.2 La compilació de Capítols i Actes de Cort antics de 1611

Segurament influenciat per la seva important tasca de catalogació i ordenació, com també d’afavorir l’enteniment del material custodiat a l’arxiu de la Diputació, Pere Pau Vidal s’engrescà en la composició del seu propi compendi de normes antigues. El Repertori Gros també ens mostra que l’escrivà no només es limità a organitzar l’arxiu, sinó que també n’estudià en profunditat el contingut del règim regulador de la diputació i dels poders dels diputats i oïdors, un aspecte que sembla preocupar-li especialment i del que n’aporta la seva breu gènesi precedint l’índex:

Primerament, serà posada primer ací, la forma y modo que-s tema en elegir los deputats y oydors del dit general y lo nombre d’ells:

En lo principi de la diputació, los diputats eren elegits per la cort general y duraven fins que la cort los havia revocats o ne havia elegits altres, y moltes vegades la cort vinent els confirmava, y no y havia número cert d’ells, e algunes voltes eren sis, altres més o menys. És ver, emperò, que casi sempre eren tres los deputats residien de continuo y feyen son exercici en Barcelona. Y axí matex era dels oydors de comptes de dit general. E, molt de dit temps regia y administrava lo qui tenia lo offici de regint la diputació qui vuy se diu regent los

---

³²³ Existeix una còpia de la mateixa mà del G-234/6 (folis 1073-1101) que és el G234/14 de 74 folis, a cada un hi ha indicat el número de la instància de l’armari arxivístic i a sota hi ha descrites les unitats arxivístiques que s’hi trobaven quan es dreçà l’inventari parcial de l’arxiu. *Inventaris Generalitat G-4*, pp. 3-4 i 26.

comptes. E, los dits deputats e oydors, quant se moria algú d'ells, n'e elegien altre en loch del mort y de aquesta manera durà dit govern fins en lo any 1413, has de advertir que per la cort general celebrada per lo senyor rey en Pere terç.

En après per la cort general celebrada lo senyor rey don Ferrando primer en Barcelona en dit any 1413, y aquella clogué son primogènit don Alfonso, fonh disposat y ordenat que los deputats y oydors de comptes fossen triennals, e la dita cort e o persones eletes per ella los anomenà y disposà que fossen tres los deputats, ço és, hu de quiscun estament, y axí matex los oydors de comptes. E acabat lo trienni, se eligien en la forma següent, ço és, que per cada deputat anomenaven sis persones, ço és, una quiscú de dits deputats y oydors, y aquelles axí anomenades en presentia de nou testimonis, posaven en rodolins ab una bassina ab aygua y treyen-ne hu, e lo primer que exia era deputat del trienni següent, y axí matex se feya dels altres deputats y oydors. E assò durà fins en lo any 1455, com apar de foli 144 del present libre fins en foleo 281 y en libre de elections de deputats y oydors continuat avant en cartes (buït).

En après, per la cort general celebrada en la ciutat de Barcelona en lo any 1455^{sè}, restreny la dita forma de electió fahedora de diputats y oydors, y declare quines y són e-s poden ser elegides e quines no, y en quin grau de parantela poden ser elegits y en quin no com apar ab diversos capitols fets en dita cort, e aquesta forma se servà fins en lo any 1494, en lo qual any per dispositió de la cort general celebrada en la present ciutat de Barchinona, en lo monestir de Santa Anna, per la autoritat del senyor rei don Ferrando 2, se disposà se fes per extractió conforme se fa vui y de les hores ensà s'és fet com apar e ab lo procés de dita cort y ab diversos llibres de ditas extraccions y capitols de cort.³²⁴

Aquesta informació demostra que l'arxiver, no sabem si per iniciativa pròpia o d'una altra instància, se sent interpel·lat a realitzar una versió més completa del LVS, que alhora sintetitzaria en un sol document aquesta evolució de normes observades durant el procés de catalogació. Es tracta del manuscrit actualment registrat com ACA, Generalitat, Serie G, 154 (G-154), en el segon foli del qual l'escrivà hi exposà els motius i contingut:

*En nom de nostre senyor Déu Hiesu Chist y de la sacratíssima verge Maria mare sua; y del gloriós cavaller San Jordi, patró del present principat y general de Catalunya sie amèn. Éssent deputats del dit general los molt il·lustres senyors frare Francesch San Just, abat del monestir de nostra senyora de Arles de l'ordre de Sanct Benet, bisbat de Elna; Don Jayme Camps y Mecha en Barcelona domiciliat; y misser Joan Aroles, doctor en drets, ciutedà de Barcelona. E hoydors de comptes de dit general los senyors Pere Dalmau, canonge de la seu de Barcelona; Emanuel de Planella, donzell, senyor de Talamanca e Hieroni Raset y Trullas, ciutedà de Gerona, lo trieni dels quals comensà lo primer de agost de 1611: **és estat renovat y posat en tot son punt lo present llibre de capitols y actes de cort antichs, ab sa rública, títols y notes, y ab sos originals comprovats trets dels llibres de vuyt senyals, y de la ànima y de las enseculations de deputats y oydors de comptes del dit general, recondits en lo archiu del general per Pere Pau Vidal, per autoritat apostòlica notari públich per tota la***

---

³²⁴ ACA, G-234/2, f. 8.

christiandat y real per totes les terres y dominis del senyor rey y senyor nostre don Phelip 2ⁿ, vuy benaventuradament regnant. Scrivà major de dit general.

L'escrivà coneixia el LVS i l'identificà com la principal font informativa del conjunt de normes antigues substantives i reguladores dels oficis de diputat i oïdor. Un marc normatiu doncs, que l'escrivà considerà que s'havia d'actualitzar tot completant-lo amb els llibres de l'ànima de la diputació i de les ensaculacions dels diputats i oïdors³²⁵, conjunt documental que posà al mateix nivell d'importància i recurs informatiu i que per tant considerà cabdal per a entendre de forma exhaustiva aquest marc normatiu pretèrit de la generalitat.

Pel que fa al manuscrit de Pere Pau Vidal, el G-154, s'ha de començar parlant de les seves cobertes de fusta folrades amb pell i mitjanament conservades, les quals porten inscrites, ambdues, vuit senyals o escuts de la diputació i per tant, la creu de sant Jordi. L'escrivà hi disposà 44 folis d'índex alfabètic per matèries i 507 folis de Capítols de Cort, de contingut doncs del segle XIV al XVI, tot i que no ho féu per ordre cronològic contràriament al que sembla a primera vista quan s'observa que comença per les corts de 1359.³²⁶

Si el Llibre de Quatre Senyals (LQS) era conegut per portar quatre senyals a la coberta que l'hi donaven el nom, podríem deduir que el LVS hauria de ser un manuscrit amb unes cobertes on hi hauria inscrits vuit senyals. La denominació d'aquests llibres pels escuts inscrits en els seves cobertes no era oficial, si bé en el moment de l'estampació del LQS s'optà per fer-ne un ús oficiós del nom vulgar en que eren coneguts els llibres de la tradició. Així ho demostra la nota informativa del manuscrit G-162/7 i que ens informa que els diputats varen lliurar el llibre *vulgarment anomenat lo llibre dels quatre senyals* a Pere Dalmau i Jacint Descatllar qui foren elegits oïdors de comptes el 1612 i 1629 respectivament.³²⁷

Aquest aspecte no era exclusiu d'aquests dos manuscrits; arxivers i oficials es referien informalment als manuscrits que custodiaven mitjançant característiques com determinats símbols que hi portaven inscrits o els seus colors, com per el exemple el llibre negre que

³²⁵ Es tracta del conjunt de manuscrits que registraven el cens i nomenaments que a partir de 1493 estableixen el sistema d'insaculació per a l'elecció dels càrrecs de la Generalitat, i que permeten tenir una idea de les persones i famílies amb drets electorals des d'aquesta data fins al 1714. Durant l'edat mitjana hi hagué diferents sistemes per a l'elecció de magistrats i autoritats públiques a Catalunya i a Europa, el més usat en fou el de cooptació. A finals de la edat mitjana es comença a implantar la insaculació, sistema considerat especialment característic de la Corona d'Aragó, un mecanisme lligat a la voluntat de clarificació i eliminació dels conflictes o interessos que podrien sorgir a l'hora d'elegir els càrrecs. Els divuit capítols de 1493 regularen detalladament el procediment a seguir per a la elecció dels càrrecs de la Generalitat pel ja conegut sistema de sac e sort, i on una comissió especial formada per les divuitenes de cada estament durien a terme el procés que elegiria, nomenaria i insacularia diputats i oïdors. La mateixa normativa n'establia que un llibre de pergamí s'obriria per a registrar-hi el cens confeccionat per cascuna divuitena. Aquest llibre de pergamí seria conegut a partir de 1503 com llibres de l'ànima, on s'hi detallaven els candidats a diputats i oïdors, així com també aspectes relacionats, per exemple les desinsaculacions, renúncies, esmenes de dades o conflictes d'insaculacions per incompatibilitats, entre d'altres. Aproximadament un cens de més de cinc-centes persones formaven part de l'elit política del Principat susceptible de dirigir-ne el seu govern en el període modern. E. Serra i Puig coord., *Els llibres de l'ànima de la Diputació del General de Catalunya (1493-1714)*, vol. I, pp. 7, 16, 17, 30, 55 i 59.

³²⁶ Tots els folis porten a la capçalera l'any específic del foli en qüestió, informació que ens indica que l'ordre del contingut del G-154 seria: 1359, 1363, 1365, 1369, 1380, 1364, 1376, 1378, 1380, 1359, 1368, 1373, 1375, 1365, 1368, 1365, 1364, 1365, 1413, 1422, 1413, 1493, 1533. G-154, ff. 1-507.

³²⁷ T. de Montagut Estragués, *Llibre dels Quatre Senyals, Estudi introductori*, p. 36 i nota 2.

apareix citat en el text del foli 149 del manuscrit 832 de la BNC i que indica: *Aquesta còpia davall escrita e continuada en lo present libre en la present carta (...) és estada treta del llibre vulgarment dit lo Libre Negre que los reverends e magnífics senyors deputats tenen en la casa de la deputació.*

En definitiva, el que s'hauria esperat en el moment de cercar el LVS era haver trobat un manuscrit amb vuit senyals inscrits a les cobertes, que podria haver estat l'original o una còpia. Amb la revisió del G-154 ens trobàvem amb un manuscrit que portava els senyals esmentats, però que en cap moment n'era l'original com bé descriu l'escrivà.

1.3 Els manuscrits G-155/3 i G-157 de l'ACA

Com s'ha indicat anteriorment, Tomàs de Montagut va valorar uns manuscrits que pel seu contingut haurien guardat relació amb el LVS i que finalment han guiat la recerca d'aquesta treball. Pel que fa al G-157, es tracta d'un preciós i molt ben conservat còdex amb lletra i il·luminació del segle XV, de 66 folis amb text (91 en total) i amb cobertes de pell sobre fusta que porten incrustades amb relleu en el centre la creu de sant Jordi, és a dir, un senyal. Conté un índex cronològic amb 43 entrades que remeten a una variada tipologia de normes com Capítols de Cort, privilegis, confirmacions o lletres, entre d'altres; i que regulen els poders dels diputats, oïdors i regent, com també de determinats oficials reials, especialment pel que fa a les delimitacions del càrrec respecte als poders dels diputats. Comença amb una de les mesures acordades durant les Corts de 1289 pel la qual s'impedia la imposició de la cisa a Catalunya i al regne de Mallorca, i acaba amb la nova jurisdicció que el lloctinent donà per raó de la nova forma d'elecció de diputats i oïdors l'any 1455.

Aquest manuscrit fou obra de Jaume Garcia, escrivà i tinent-les-claus de l'Arxiu Reial de Barcelona, per encàrrec de la reina Maria al 1446, tal i com descriu en el foli 59v amb una nota que comença *Ego, Jacobus Garcia, illustrissimi domini regis aragonum scriptor ac tenens claves sui archivi regni Barchinone (...)*³²⁸ i que sembla ser característica d'alguns dels seus treballs més representatius, com també mostra la nota d'exacta estructura i naturalesa del compendi que realitzà posteriorment cap al 1458 intítulat *Libre de constitutions, capítols de Cort, privilegis, concessions, provisions e letres reynals faents en e sobre la moneda de Barchinona axí de diners menuts com de croats, e encara de florins de Aragó*, i que fou un encàrrec dels cònsol de Perpinyà que es van veure amb la necessitat de disposar del conjunt de normes reguladores per a la fabricació de moneda barcelonesa i el florí d'Aragó, degut a

---

³²⁸ Ego, Jacobus Garcia, illustrissimi domini regis aragonum scriptor ac tenens claves sui archivi regni Barchinone; presens transumptum, prescriptorum, privilegiorum, capitulorum generalium curiarum Cathalonie, declaracionum, interpretacionum, confirmacionum, provisionum et libertarum, ac aliorum, in quinquagintanove foleis presenti incluso de litera rotunda scriptorum et scriptarum a diversis registris serenissimorum dominorum regnum aragonum inclite recordacionis videlicet Alfonsi secundi, Jacobi secundi, Petri tercii, Johannis, Martini, Fferdinandi et Alfonsi quarti, nunc feliciter regnantis, in dicto archivo reconditis. De mandato serenissime domine regine Marie consortis et locumtenens generalis praedicti illustrissimi domini regis aragonum mihi facto cum euis litera patenti in dorso sigillata datum Barchinone decima octava die julii anno a nativitate domini millesimo quadringentesimo quadragessimosesto sumpsi et in modum predictum scripsi et cum eisdem veridice comprobavi, excepto capitulo domini regis Fferdinandi facto in curiis generalibus Barchinone incipiente "Declara més avant la dita Cort" et cetera, quodquidem capitulum in registro dicti archivi non reperitur registratum, et ut fides plenior impendatur hec mea manu scripsi in testimonium premissorum et meum assuetum hic signum.

que Pere el Cerimoniós havia atorgat al 1346 a la universitat de Perpinyà l'encunyació exclusiva del florí. Aquest encàrrec, doncs, fou tramès a Jaume Garcia, qui reuní els textos jurídics, la major part pertanyents a la cancelleria reial, durant el període comprès entre els anys 1222 i 1453.³²⁹

Com s'ha indicat, l'èxPLICIT o nota del G-157 atribueix l'origen d'aquest manuscrit a la demanda que la reina Maria en féu l'any 1446. No especifica quan fou acabat, però la versió que en un primer moment Garcia donà per definitiva fou abans de 1455 ja que l'èxPLICIT tanca el manuscrit després de la Cort de 1423, analitzant l'abast del contingut, els regnats corresponents a cada Cort i la procedència de la informació, la qual pogué trobar en el mateix arxiu reial amb l'única excepció de la Cort de 1413. Després que l'arxiver hagués donat per finalitzat el compendi, es celebraren les Corts de 1455 amb la important concessió de la jurisdicció per a elegir els nous diputats i oïdors, informació que Jaume Garcia considerà que no podia romandre fora del compendi, i que per tant afegí en els folis posteriors a l'èxPLICIT (és clarament la mateixa lletra de la resta del manuscrit), quedant el còdex definitivament així. Per tant, la intenció compiladora d'aquest manuscrit fou clarament la d'aplegar les normes de la jurisdicció antiga de la generalitat, que anirien des de les més arcaïques fins a la nova forma d'elecció de diputats i oïdors, un aspecte que suposaria un punt d'inflexió en tota aquesta gènesi normativa.

En referència a la seva figura, Jaume Garcia nasqué amb tota seguretat a principis del segle XV. Fou fill del també escrivà reial Diego Garcia, a qui succeí a l'escrivania al 1440, tot i que ja n'era el seu ajudant des de 1438, exercint-ne les funcions fins al 1475, any en que morí de pesta. La professionalitat de Jaume Garcia fou descrita pel seu successor, el també famós Pere Miquel Carbonell, qui destacà el seu vessant de glossador d'obres humanistes, el seu caire d'infatigable copista, el gust per la gramàtica i la seva il·lustre qualitat cal·ligràfica, entre d'altres erudites facetes com la d'historiador pel que fa a la genealogia dels reis d'Aragó.³³⁰ Segons Rubió i Balaguer, Jaume Garcia va ser instruït en l'ofici pel seu pare, qui no intimà massa amb l'humanisme com si féu el seu fill, però que realitzà intensos treballs de recerca, compilacions i registres alfabètics dins l'arxiu. L'ofici d'arxiver fou creat per Pere el Cerimoniós l'any 1346, sent-ne el primer titular l'escrivà Pere de Passeya, qui provenia de l'escrivania reial com bé establí la pragmàtica sobre aquest ofici dient que el seu titular seria *unus ex scribis et de nostra scribania*, aspecte que fou complert fins a la mort de Jaume Garcia, ja que el seu successor, Pere Miquel Carbonell, era notari no procedent de l'escrivania reial.³³¹ L'exercici d'aquest ofici suposava no només custodiar i vetllar per la conservació i l'organització dels arxius de la Corona i especialment d'aquells documents que sortien de la cancelleria. L'arxiver també havia de tenir un perfecte coneixement dels altres

³²⁹ Es tracta d'un manuscrit conservat a l'Arxiu Municipal de Perpinyà, catalogat com AA8, de 48 folis i de "bella i armonisa" escriptura gòtica cursiva. R. Tréton i Jérôme Bénèzet, *El llibre de les monedes de Barcelona i dels florins d'or d'Aragó. Compilació redactada per Jaume Garcia, arxiver reial de Barcelona, per a ús de la seca de Perpinyà*, Fundació Noguera, Barcelona, 2009, pp. 7-10.

³³⁰ Es tracta de la *Genealogia comitum Barchinone* (Ramir i Ramon Berenguer IV fins a Martí l'Humà). Hi ha altres obres d'aquesta temàtica atribuïdes Jaume Garcia com l'*Analogia dominorum regum Aragonum* (Memorial 32 ACA) i les petites cròniques de Joan I, Martí l'Humà i Ferran I (ms. 212 de la Biblioteca de la Universitat de València). Renat d'Anjou, comte proclamat de Barcelona (1466-1472), li encomanà el *Llibre de les batalles* però que sembla que finalment no redactà. *Ibid.*, 12 i 13.

³³¹ J. Rubió i Balaguer, *Humanisme i Renaixement*, Abadia de Montserrat, 1990, pp. 329-331.

arxiu, un excel·lent nivell lingüístic i paleogràfic, escriptura i tècnica cal·ligràfica, i la més avançada tècnica arxivística. Per altra banda estava habilitat per a poder expedir còpies autèntiques, dada important per a aquest treball i que més endavant es comentarà, i era, com hem vist, requerit per a elaborar documents, dossiers, compilacions o informes sobre legislació, tasques que l'obligaven a fer recerca tant dins el propi arxiu, com en d'altres públics o privats.³³² Per tot això Jaume Garcia coneixia bé l'arxiu de la Diputació, i per tant, com es veurà més endavant, hauria tingut certa relació amb el LVS. Tot i que el seu manuscrit, el G-157, no fa cap referència al LVS, si que ho fa en canvi el G-155/3, que és una còpia del G-157.

1.4 El manuscrit G-155/3 i la seva glossa

Aquest manuscrit és una compilació de Capítols de Cort i privilegis reials feta per un escrivà major al segle XVI, de 80 folis i que conté informació de 1289 a 1455, segons la informació proporcionada per l'ACA i que no el relaciona amb el manuscrit anteriorment descrit. Després de l'anàlisi del seu índex, que al manuscrit és intitulat com *Taula del contingut del present libre*, i del seu contingut, he pogut comprovar que el G-155/3 i el G-157 contenen exactament la mateixa informació, tret de les últimes sis entrades de l'índex que el manuscrit G-155/3 omet. El contingut d'ambdós manuscrits és fàcilment observable mitjançant les dites entrades de l'índex, que són les mateixes rúbriques de les provisions i que clarament mostren la seva relació amb els diputats i oïdors, als quals se'ls regula les diferents potestats que tenen com a *diputats de Cathalunya* en aspectes com l'organització i administració de les profertes realitzades amb motiu de la guerra i especialment la jurisdicció exclusiva sobre les generalitats, els seus arrendaments i les mesures contra aquells que en cometrien frau, incloent accions diverses com execucions de béns i de persones. Per altra banda, s'insisteix en el blindatge jurisdiccional i la potestat normativa de diputats i oïdors davant els oficials reials, els quals queden sotmesos a les seves execucions i requeriments diversos, prohibint la possibilitat de revocació per part de l'autoritat reial.

Però el que sens dubte destaca del G-155/3 és que ha proporcionat dades de vital importància per a aquest treball sense les quals difícilment s'hagués pogut localitzar el LVS. Es tracta de la glossa marginal d'aquest manuscrit que es troba en 73 dels 80 folis, convertint-lo en un manuscrit molt glossat i que conté referències directes sobre el contingut del LVS i la seva ubicació exacta, com també el nivell de concordança de la informació entre ambdós manuscrits. Són onze notes en total les referides al LVS, les primeres quatre de les quals apareixen al foli 14 que és intitulat *Potestas deputatorum Cathalonie*, la resta de la glossa referent al LVS es troba als folis 15, 23, 25, 44 i 46:

- (1) *Tots los capítols d'estes Cor[ts] són en libre de 8 senyals, fo[li] 70 y següents, y algunes paraules dels cap[ítols] són differentes y algunes cláusules. 1359.*
- (2) *Libre de 8 senyals fo[li] 72 col[umna] I.*
- (3) *L[i]br[e] de 8 se[n]y[als] fo[li] 73 col[umna] 2 diu que sien eletes 8 persones.*

³³² R. Tréton i Jérôme Bénézet, *El llibre de les monedes de Barcelona i dels florins d'or d'Aragó*, pp. 13-14.

- (4) *No foren estos consellers juristes, sinó vuyt persones dels estaments ecc[lesiàst]ic y militar. Vide libre de 8 senyals fo[li] 75 col[umna] 4.*³³³
- (5) *Segell comú. Vide en li[bre] de 8 senyals fo[li] 74 col[umna] 3.*
- (6) *Consellers assignats foren 8 com en libre de 8 senyals fo[li] 75 col[umna] 4.*³³⁴
- (7) *Regalies. Vide libre de 8 senyals fo[li] 124.*³³⁵
- (8) *Rey, reyna et sos fills pagan lo General. Lo matex c[apítol] ab tots altres d'esta Cort és en libre de 8 senyals fo[li] 123 y començan fo[li] 117, y és de advertir que essent una matexa Cort són los capítols varios en tenor; encara que en este no concorden.*³³⁶
- (9) *Los capítols d'esta proferta són libre de 8 senyals fo[li] 1 y aquest ca[pítol] ab dita resposta o decretatió és en fo[li] 23 col[umna] 4 de dit libre, per les quals respostes de la proferta y per la precedent és atorgat tot lo del precedent c[apítol].*³³⁷
- (10) *La forma dels c[apítols] 6 [i] 7 aci referits no leva res en aquest c[apítol], co[m] apar en libre de 8 senyals fo[li] 4, colu[mna] 4 et fo[li] 5 col[umna] 1.*
- (11) *Les respostes dels c[apítols] no fos[se]n contra lo present c[apítol], com apar en libre de 8 senyals fo[li] 1 e tots los altres.*³³⁸

Aquestes notes fan referència en concret a les Corts de 1359, 1365 i 1376. Podria ser que les particularitats de la còpia haguessin fet sorgir la necessitat purament casual de postil·lar-ne el contingut específic d'aquestes tres Corts, ara bé, com més endavant es comentarà, es tracta de tres reunions d'especial significat quant a l'evolució de la generalitat i el seu context polític i històric, aspectes que sembla recollir el G-155/3 només observant la concentració de notes que hi ha, per exemple, en els folis 14 i 15 que recullen les provisions de la Cort de 1359 i on s'hi troben gairebé 40 notes (i el major número referides al LVS), quan a la resta de folis en general se n'hi troben entre 3 i 11.

En conclusió, tot i que representa un petita part de la glossa total del manuscrit, el fet és que el detallisme d'aquestes notes ha suposat l'establiment d'un important criteri o pauta de recerca del LVS.

2. Plantejament de la recerca

Arribats a aquest punt, l'estat de la qüestió es caracteritzava primer de tot per l'existència d'un inventari del segle XVII indicant que en aquells anys el LVS es trobava a l'arxiu de la Diputació, donant algunes dades indirectes sobre la seva importància i ubicació però poc més. Per altra banda, tres manuscrits, el G-157, G-155/3 i G-154, eren clarament relacionats amb els poders de la Diputació però descartant que fossin el LVS; tot i així aquests proporcionarien una sèrie de dades i hipòtesis que ens portarien a planificar la recerca del manuscrit de la següent manera. Primer de tot, les dades de l'Inventari Gros de Pere Pau

³³³ G-155/3, f. 14.

³³⁴ *Ibid.*, f. 15.

³³⁵ *Ibid.*, f. 23.

³³⁶ *Ibid.*, f. 25.

³³⁷ *Ibid.*, f. 44.

³³⁸ *Ibid.*, f. 46.

Vidal, la glossa del manuscrit G-155/3 i les explicacions introductòries a la compilació de normes antigues de Pere Pau Vidal o G-154, portarien a tres hipòtesis principals. La primera, derivada del G-154, és que el LVS seria un manuscrit de normes antigues reguladores de l'ofici de diputats i oïdors; la segona, és que l'abast del seu contingut només podria arribar fins a 1413-1423, període en que la jurisdicció de la generalitat és reformulada i que el LQS considera que és la normativa més antiga que ha compilar. Pel que fa a la legislació que apareixeria com la més primigènia, parlariem de les tradicionals dates ja comentades i per tant configurant un manuscrit amb un contingut temporal situat entre 1289/1359 i 1413/1423, com ha indicat Montagut; i tercer i derivat d'aquesta última hipòtesi, parlariem d'un manuscrit del segle XV, segurament de la primera meitat que és quan sorgeix la necessitat de compilar el règim regulador de la jurisdicció originària de la Generalitat.

Amb aquest conjunt de dades el pla de recerca implicaria primer de tot l'establiment de dos criteris que guiarien la revisió d'arxiu dels manuscrits amb capacitat de ser el LVS. El primer criteri és temporal, limitant la cerca a aquells documents que només contindrien legislació entre 1289/1359 i 1413/1422. El segon criteri, material, limitaria aquesta revisió a aquells documents que inequívocament concentren la normativa reguladora dels poders dels diputats i oïdors. Un cop identificats els manuscrits, aquí és on hi entraria la glossa del manuscrit G-155/3, que gràcies a la detallada descripció de la informació a que fa referència, i sobretot, a la seva precisa ubicació en el foli i columna, anirien descartant aquells manuscrits no coincidents amb la informació de la glossa fins a arribar, en cas de conservar-se actualment, al LVS.

2.1 Revisió de manuscrits

Com ja s'ha indicat, el LVS es trobava a l'arxiu de la Diputació del General, com bé indicava Pere Pau Vidal en el seu Inventari Gros. Per tant, per a iniciar la revisió dels manuscrits s'havia de tenir en compte aquest aspecte i presumir per una banda que d'allà no s'hauria mogut, com també per altra banda contemplar la possibilitat que el seu destí final hagués estat un altre. L'arxiu de la Diputació fou creat al segle XIV i dissolt al 1714 amb la supressió de la Generalitat. La documentació fou apilada a les golfes de la Casa de la Diputació mentre la nova Reial Audiència de Catalunya, imposada com a conseqüència de la Nova Planta, s'hi instal·lava. Durant més de cent anys aquests fons foren abandonats i la seva conservació no fou motiu de preocupació. Amb la creació de la Diputació Provincial de Catalunya, la qual tingué una vigència efectiva de només quatre anys entre 1812 i 1822, la documentació de l'arxiu passà a dependre d'aquesta nova institució quan s'instal·là a la Casa de la Diputació per aprovació de les Corts espanyoles l'any 1821, moment en què tota aquella documentació mal custodiada fou tramesa a l'ACA (tot i que en sortí el 1825 i hi tornà definitivament al 1828). Aquest arxiu fou creat el 1754 en substitució de l'Arxiu Reial de Barcelona, el qual estigué al servei dels monarques al menys des del segle XII i que amb la Nova Planta també fou tutelat per la dita Reial Audiència. L'ACA, que especialment durant el segle XIX esdevingué curador de documentació d'origen molt divers³³⁹, va ser el destí final dels fons de l'arxiu de la Diputació i allà hi continuen actualment.

³³⁹ R. Planas Albets, L. Pagarolas Sabaté i P. Puig Ustrell, *L'Arxiu de la Corona d'Aragó. Un nou perfil per a l'Arxiu Reial de Barcelona*, Associació d'Arxivers de Catalunya, Barcelona, 2003, pp. 19, 23, 26 i 61.

Com ja s'ha evidenciat anteriorment, en cap arxiu consta un manuscrit catalogat com LVS. L'establiment dels criteris de recerca anteriorment citats encaminats a facilitar la identificació dels manuscrits no ha impedit, igualment, que aquestes tasques s'hagin trobat amb la problemàtica que presenta la catalogació de determinats manuscrits i per tant les tasques d'identificació. Pel que fa a l'ACA, la unitat "Generalitat de Catalunya" conté 5.904 llibres, 572 lligalls, 244 caixes i 3.286 pergamins³⁴⁰. És un fons que tot i ser molt voluminós en un primer moment no donava els resultats esperats. La majoria de documents de la signatura "Generalitat" i que directament estan relacionats amb els poders dels diputats remetent a les múltiples còpies del LQS o documents similars³⁴¹ creats a partir del segon quart del segle XV. També es troben alguns nomenaments de diputats i oïdors (o regent) dels segles XIV i XV³⁴². La sèrie "pergamins" conté una nombrosa quantitat de documents també dels dos segles citats, relatius als poders conferits a diputats o regent en matèria de recaptació de determinades quantitats mitjançant, primordialment, la venda de censals morts i violaris, imposicions sobre les generalitats (i el seu arrendament), fogatges i batiment de moneda per motius diversos com la defensa o auxili d'alguns territoris de la corona, ajudes al rei o per a la recaptació de determinades quantitats destinades a la redempció de l'usatge "Princeps namque".³⁴³ La sèrie "G" conté altres documents amb referències directes als diputats (a part dels ja descrits G-154, G-155/3 i G-157) sobre alguns manaments i requeriments efectuats per aquests³⁴⁴, com també un manuscrit que conté els capítols de Corts i ordinacions relatives a l'elecció i potestat dels diputats amb normes que van de 1413 fins a 1512.³⁴⁵ Finalment la sèrie "V" és la més nombrosa pel que fa a referències als diputats a partir del segle XIV, recollint requeriments fets als diputats per part de particulars i diferents autoritats del país per a aconseguir determinades autoritzacions o pagaments de sous, poders per a la venda de censals morts i violaris, generalitats i els seus arrendaments, com també instruccions dels diputats (o administradors) a altres autoritats com els diputats locals sobre l'entrega de la moneda recaptada. També es registren plets, notificacions i ambaixades diverses.³⁴⁶ En total més de 200 manuscrits compresos entre el segle XIV i XV parlen directament dels poders dels diputats.

Després d'haver revisat alguns d'aquests manuscrits i de la panoràmica que oferia el sondeig d'aquestes dades només tenint en compte els manuscrits amb una catalogació clarament identificativa d'alguna manera del criteri material de la recerca, s'havien de tenir en compte altres dades. Es varen revisar també altres arxius de referència com el de la Biblioteca Nacional de Catalunya, on tres manuscrits en concret responien als criteris establerts. El

---

³⁴⁰ Font ACA.

³⁴¹ ACA, G-162.1-7. ACA, Carpeta 29, Perg. 569 i ACA, V-201.

³⁴² ACA, Carpeta 10, Perg. 210, 210 dupl., 210 tripl. i Carpeta 24, Perg. 461.

³⁴³ ACA, Carpeta 4, Perg. 93; Carpeta 5, Perg. 103, 109-111dupl, 115, 119, 121; Carpeta 6, Perg. 133, 141-141sext., 143, 144-144dupl.; Carpeta 8, Perg. 174, 178, 180-180dupl.; Carpeta 22, Perg. 414; Carpeta 24, Perg. 453, 455, 457, 458, 464; Carpeta 25, Perg. 487; Carpeta 27, Perg. 515; Carpeta 49, Perg. 958, 961.

³⁴⁴ ACA, G-53 i 191.1.

³⁴⁵ ACA, G-101.

³⁴⁶ ACA, V-231.5, 8, 10-20, 24, 70, 73-84, 89, 90, 92-99; V-232.100-122.

primer, el 832, una miscel·lània de textos normatius de 241 folis dels segles XV i XVI³⁴⁷ quedava descartat, com també els altres dos, el 1044 i 1958 que un cop revisats resultaren ser una còpia del LQS.

Tornant a l'ACA, també s'havia de considerar que la direcció de Francisco Javier de Garma que en féu de l'arxiu des de l'any 1740 fins al 1783 suposà una reorganització que afectà sensiblement la documentació degut a que la intenció de classificar de bell nou els fons amb criteris cronològics representà la pèrdua de la classificació i ordre originaris, com també la seva contextualització històrica. Aquestes mesures foren seguides d'actuacions que comportaren la remoció de cobertes i signatures originals d'alguns manuscrits i la desfeta d'antigues agrupacions documentals. La direcció de Pròsper de Bofarull, entre 1814-1840 i 1844-1849, també implicà les mateixes actuacions per al fons de l'Arxiu Reial de Barcelona.³⁴⁸ Com es veurà més endavant, aquestes mesures afectaren al LVS.

Un altre aspecte a tenir en compte quant al criteri temporal era el fet que durant el període en què les Corts plantejaren la reforma de la jurisdicció de la Generalitat, 1413-1422, també es plantejà la primera compilació de les constitucions catalanes, i per tant, no es podia obviar la possibilitat que el LVS pogués guardar-hi relació tenint en compte que havia de ser una compilació de normes antigues.

2.2 La primera compilació del dret català

Durant les Corts de Barcelona de 1412-1413 els braços manifestaren la necessitat d'engegar un procés de codificació i traducció al català del disseminat dret general del Principat, el qual ha estat considerat com la primera Compilació de dret català. Diversos estudis de referència han exposat aquesta qüestió, essent-ne el primer el de R. d'Abadal i J. Rubió publicat al 1910³⁴⁹; li seguirien els de F. Valls-Taberner i Pere Pujol al 1927³⁵⁰, i dècades després (1988-1990) el de J.M. Font i Rius³⁵¹. Actualment l'estudi de referència és el de Daniel Álvarez, realitzat arran del seu treball sobre el *Compendium Constitutionum Cathalonie* de

---

³⁴⁷ El contingut és el següent: 1) *Libre de les Constitucions de Catalunya appellat compendi fet de les dites constitucions per lo honorable Narcís de Sant Dionís doctor en leys i canonge de Barcelona*. Aquest és el títol de la caixa que guarda el manuscrit, com també el títol que surt al primer foli. 2) *Nom de tots aquells qui son stats deputats del General de Cathalunya de l'any 1458 a 1488*. Ff. 80v-87v. 3) Capítols dels poders dels diputats de Catalunya. Es tracta del LQS a partir del f. 88. 4) Cartes relatives a la presa de Constantinopla pels turcs, entre d'altres. Isidorus Kiowensis, *Littera missa universis orthodoxis (...) super invasione et capcione urbis Constantinopolis...* any 1453. Folis 174-176v. 5. Crònica de Sant Joan de la Penya.

³⁴⁸ R. Planas Albets, L. Pagarolas Sabaté i P. Puig Ustrell, *L'Arxiu de la Corona d'Aragó. Un nou perfil per a l'Arxiu Reial de Barcelona*, pp. 24 i 25.

³⁴⁹ R. d'Abadal i J. Rubió, *Notes sobre la formació de les compilacions de "Constitucions i altres drets de Catalunya" i de "Capítols de Cort" referents al General*, Estudis Universitaris Catalans IV, Barcelona, 1910.

³⁵⁰ F. Valls i Taberner - P. Pujol i Tubau, *El "Compendium Constitutionum Cathalonie" de Narcís de Sant Dionís*, Revista Jurídica de Catalunya, núm. 23, 1927.

³⁵¹ J. M. Font i Rius, *La compilació manuscrita de les constitucions de Catalunya (1413-1422)*, *Medievalia* 9, 1990.

Narcís de Sant Dionís³⁵² qui fou part integrant d'aquest procés compilatori com es veurà en les pàgines que segueixen.

Mitjançant una breu presentació podríem dir que arran de l'aprovació del capítol de Cort número IX de dia 21 de juny de 1413, conegut com *Ítem senyor com los Usatges*³⁵³, els estaments instaren a traduir del llatí al català tots Usatges, Constitucions i Capítols de Cort del Principat. Els preceptes d'aquest Capítol de Cort també establien que a banda de ser traduïts haurien de ser ordenats *sots degudes matèries i títols* i rebrien posteriorment la plena eficàcia del rei i la Cort. Una comissió de *dues bones persones aptes i suficients* donarien execució a aquesta tasca. Posteriorment, el dia 31 d'agost del mateix any s'aprovà la Constitució XVII *Per tal que les leys*, donant concreció a aquesta operació, aquest cop mitjançant una comissió de tres persones i un notari, que contrastaria les normes abans citades que estaven en llatí per a després traduir-les al català sense mudar-ne la *substància, dicció, seny o letra* i ordenant-les *per títols i rúbriques*. D'aquest procés en sortiria una versió llatina i una catalana, uns originals que romandrien a l'arxiu reial en un primer moment, però que posteriorment es decidiria que dues còpies d'aquests originals anirien a parar a l'arxiu de la Diputació.³⁵⁴ Unes setmanes més tard, el 14 de setembre, una comissió de la Cort proposà al rei una sèrie de candidats. Els nomenaments van recaure en Bonanat Pere, llicenciat en decrets, i en Jaume Callís, doctor en lleis, com a encarregats de portar a terme l'operació i que serien assistits pel canonge Pere Regassol. No foren, doncs, tres juristes i un notari com deia la constitució d'agost, sinó dos, com establia el Capítol de Cort de juny. Per altra banda, s'ha pogut saber mitjançant un conjunt d'albarans de l'ACA que un cop la comissió Pere-Callís va haver completat aquests treballs, la Diputació formà cap al 1420 una altra comissió per a la revisió i perfeccionament dels dits treballs, essent-ne els seus membres Francesc

³⁵² D. Álvarez Gómez, *Compendium Constitutionum Cathalonie Narcís de Sant Dionís*, Textos Jurídics Catalans, Parlament de Catalunya - Departament de Justícia, Barcelona, 2016. També utilitzo la seva tesi doctoral, amb el mateix títol i defensada al 2015 a la UB.

³⁵³ *Ítem, senyor, com los usatges, constitucions de Catalunya e capítols de Cort sien stats ordenats en latí, e perço les persones legues han ignorància d'aquellas, e fàcilment fan, e venen e poden venir contra aquells de que's susciten qüestions e plets en gran dan de la cosa pública e dels singulars de aquella; perço la present Cort supplica molt humilment a vós, senyor, que los dits usatges, constitucions e capítols sien tornats de latí en romanç, e aquells sien reglats e posats sots degudes maneres e títols, tota vegada guardant los drets vostres, senyor, e de la terra, e lo profit e benavenir de la cosa pública de dit Principat; e sobre les dites fahedoras e spatxadores sien eletes dues persones bones, abtes e suficients per vós, senyor, ab consentiment de la dita Cort, les quals per manament vostre contínuament entenguen en lo dit fet per bon espatxament de aquell, e que los dits usatges, constitucions e capítols de Cort axí arromançats, hagen aquella eficàcia, força e virtut, e se hagen a practicar segons que per vós, senyor, ab voluntat e consentiment de la Cort serà acordat e ordenat. Plau al senyor rey.* J. M. Font i Rius (Intro.), *Constitucions de Catalunya. Incunable de 1495*, Textos Jurídics Catalans, Departament de Justícia, Barcelona, 1988, f. 33v / p. 136.

³⁵⁴ (...) *los dits usatges e constitucions e capítols stiguen purament e simple segons los antichs e vertaders originals de aquells a fi que sien bé vertaders e vertaderes (...) col-loquen e ordonen aquells e aquelles axí de latí com de vulgar cathalà en propis títols e rúbriques a ffi que sien mils col-locats e col-locades; e que dels dits usatges e constitucions axí de latí com de vulgar cathalan o lengua vulgar haja e deja ésser jutjat d'ací avant en les corts e audiències nostres e de nostre primogènit e en les altres corts e juys del dit principat de Catalunya. (...) e sien meses e recondits en lo arxiu del nostre palau major de Barçalona dels quals e encara axí comprovats sien fets translats vertaders e auctèntichs los quals sien recondits en la casa de la Diputació de Catalunya. E si per ventura de paraules, seny o sentència (...) en lengua vulgar cathalana serà dupte entre les parts o entre jutjes o jutjats o altres, en tal cas sia recorregut per aclariment del dupte als dits usatges e constitucions de latí constituïts e constituïdes en lo dit archiu nostre per original segons dit és. (...) per defalliment de mots (...) sia recoregut als originals explanats del dit nostre archiu; e si aquells fàcilment nos podie haver sia recorregut als translats auctèntichs que seran en la casa de la Diputació. (...).* *Ibid.*, f. 33r / pp. 134 i 135.

Basset, doctor en decrets, i Narcís de Sant Dionís, doctor en lleis, formant així en total una comissió paritària de quatre persones que serien el responsables d'aquestes tasques compilatòries.³⁵⁵

El resultat de tota aquesta operació hauria d'haver produït quatre manuscrits, dos llatins i dos catalans, actualment fàcilment identificables a l'ACA, si bé només se'n conserven tres exemplars (el quart es considera perdut) clarament pertanyents a la primera meitat del s. XV i com indica Font i Rius, *d'esplèndida presentació, escriptura llibrària, il·luminació de portada i caplletres*.³⁵⁶

Els estudis més recents d'Àlvarez Gómez sobre aquest procés compilatori i els corresponents manuscrits proporcionen una informació molt acurada, de la que tan sols en descriurem els aspectes que han resultat més rellevants i que són els que portaren a l'aparició d'un cinquè manuscrit (quart respecte a la seva conservació actual) durant el procés de compilació. La base jurídica i els documents relacionats amb el posterior desenvolupament d'aquests manuscrits són primordialment els següents:

- 1) El Capítol de Cort IX de 1413.
- 2) La Constitució XVII de 1413.
- 3) La Carta dels Poders dels diputats, concretament el capítol XIV.
- 4) Un conjunt d'albarans de la Diputació, en especial el 508, 509 i 510³⁵⁷.

Primer de tot caldria preguntar-se quin fou l'origen d'aquesta preocupació dels estaments per a engregar un procés compilatori d'aquestes característiques. La resposta estaria relacionada amb el fet que les Corts de 1412-1413 comencessin amb la nova i aliena dinastia dels Trastàmara al Principat, amb la conseqüent necessitat de donar mostres de reafirmació de la institució pactista donats els recels que provocava Castella en aquesta qüestió.³⁵⁸ No ajudà massa, com es veurà, el fet que Ferran I es mostrés reticent a determinades iniciatives dels estaments, com tampoc massa receptiu durant aquest període inicial de regnat a les dinàmiques institucionals del Principat.

Les Corts de 1412-1413 foren convocades dia 19 de novembre de 1412 a Tortosa i la primera sessió tingué lloc el 4 de gener de 1413 al Palau Reial de Barcelona³⁵⁹, tot i que les reunions amb la seva pràctica habitual començaren el 21 de març amb la presentació dels greuges, dotze en concret, i que incorporaven divuit de Capítols de Cort que no arribaren a ser oferts al

---

³⁵⁵ J. M. Font i Rius, *La compilació manuscrita de les constitucions de Catalunya (1413-1422)*, *Medievalia* 9, 1990, pp. 108-112.

³⁵⁶ *Ibid.*, p. 118.

³⁵⁷ ACA, Generalitat, sèrie general (N), 508, 509 i 510.

³⁵⁸ Una idea que Àlvarez recull de F. Soldevila a *Història de Catalunya*, 3 volums, Editorial Alpha, Barcelona, 1962, pp. 629-631; i que també és recolzada per altres autors com Vicens Vives i J. Sobrequés. D. Àlvarez Gómez, *Compendium Constitutionum Cathalonie Narcís de Sant Dionís*, *Ibid.*, nota 92, p. 28.

³⁵⁹ R. Conde, A. Hernández, Sebastià Riera i M. Rovira, *Fonts per a l'estudi de les Corts i els Parlaments de Catalunya. Catàleg dels processos de Corts i Parlaments*, dins *Les Corts a Catalunya: Actes del Congrés d'Història Institucional*, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Barcelona, 1991, p. 37.

rei Martí durant les Corts de 1405-1410³⁶⁰ en les quals ja fou plantejada la traducció al català del dret general en llatí, una mesura que en aquell moment cercava desplaçar les interpretacions romanistes durant els judicis. Malgrat els missatges de desconfiança reial, el fet és que la delicada situació del tresor reial juntament amb la solidesa de la institució parlamentària permeteren l'aprovació d'un nombrós conjunt de lleis favorables als braços. Durant la sessió del 21 de juny de 1413 es contestaren una part dels greuges mitjançant l'aprovació de setze constitucions de les quals les més rellevants foren les que refermaven la potestat feudal. També s'aprovaren tretze capítols de Cort, el primer dels quals implicava la creació d'una comissió de cinc persones que tractaria els greuges esmenats, una mesura en resposta a l'aprovació dels divuit capítols de Cort del rei Martí abans citats. D'aquests capítols també destaca el tercer, que demanava noves concessions jurisdiccionals per a la Diputació, alhora que en començava a dibuixar la seva sistemàtica triennial. Com no podia faltar en unes Corts, en aquesta reunió també es concedí un donatiu de 182.500 lliures barceloneses.

El Capítol de Cort més destacable d'aquesta sessió del 21 de juny fou el ja dessús dit capítol IX conegut com *Ítem senyor com los Usatges* i que representava el punt de partida de l'ordenació i traducció del dret català. La seva aprovació venia motivada per la necessitat de fer entenedora la legislació i així evitar que el desconeixement del llatí pogués servir per a justificar l'incompliment de les lleis, fent-la, doncs, diferent a la motivació dels capítols no oferts en les Corts del rei Martí que pretenien esquivar al·legacions romanistes.³⁶¹ En el fons de tota aquesta qüestió es trobava la ja referida desconfiança mútua entre el nou rei i els estaments; no ajudaven massa les propostes normatives dels braços de perfil clarament limitador de les facultats reials en benefici de les del General. El capítol IX nasqué amb les sospites d'un Ferran que creia que el seu desenvolupament portaria a una modificació encoberta de la llei per tal d'aflebir les seves prerrogatives reials, ja que li havia arribat que les comissions de les Corts que perfilaven aquesta qüestió parlaven de certes "correccions" en la confecció de la Compilació. Ferran exigiria reservar-se el nomenament de la comissió de juristes que executarien els treballs compilatoris, si bé deixant a la Cort la proposició dels candidats. Per altra banda i com ja s'ha indicat, les especificacions procedimentals exigirien que la Compilació fos fidedigna a les fonts.

Les sessions del 31 d'agost tancaren la majoria de qüestions tant problemàtiques com procedimentals mitjançant l'aprovació de la Constitució XVII i el capítol XIV de la *Carta del poder dels diputats* que tramitava autònomament la Cort. Setmanes més tard, la Cort proporcionà un llistat de candidats per a la comissió reial dels quals el rei n'elegí els dits Bonanat Pere i Jaume Callís. El motius d'aquesta elecció foren que Ferran I s'havia guanyat

---

³⁶⁰ El primer greuge fou la presentació d'aquests divuit Capítols de Cort. De la resta Álvarez en destaca la denúncia per falsos clams de Pau i Treva trencades (II); que la monarquia renunciés a nomenar oficials no domiciliats a Catalunya (III); sobre la irrupció del sometent en les possessions de barons, eclesiàstics i ciutadans honorats (IV); el carcellatge imposat sense raó als detinguts per part dels alguatzirs (V); el jurament del Primogènit (VI); el fingiment de miserabilitat per persones que volien recórrer a l'Audiència reial *per saltum* evitant la jurisdicció de la batllia (VII); la formació de sindicats per a impulsar la redempció del patrimoni reial mitjançant les llicències donades per oficials reials a homes de senyors feudals (IX); l'emissió i publicació sense causa suficientment justificada del llibel de denúncia pels procuradors fiscals (XI); i els abusos ocorreguts en la convocatòria del sacramental (XII). D. Álvarez Gómez, *Tesi Doctoral*, pp. 70-71

³⁶¹ D. Álvarez Gómez, *Compendium Constitutionum Cathalonie Narcís de Sant Dionís*, pp. 28-31.

la confiança d'aquests dos juristes quan els sol·licità assessorament legal per la convocatòria de l'usatge *Princeps namque*, la qual prosperà i que estava encaminada a combatre la revolta que Jaume d'Urgell havia organitzat.³⁶² La comissió reial sembla que no trigà molt a engegar les tasques encomanades ja que el 7 de març de 1414 els comissionats reclamaven per carta als oïdors de la Diputació el pagament de 330 florins d'or aragonesos que es correspondrien a l'inici de dites tasques. Si bé no fou un criteri establert en les disposicions legals, les tasques d'ordenació seguiren la sistemàtica del codi justinià, ja que els treballs finals donaren lloc a deu llibres sense rubricar subdividits en títols, aquests amb les corresponent rúbriques, dins els quals hi col·locaren els capítols d'usatges i constitucions per ordre cronològic (amb no massa rigor) i amb l'encapçalament del monarca de torn i Cort corresponent, sense especificar la data. Després dels deu llibres seguiren les disposicions relatives a la Pau i Treva i diferents textos d'origen feudal consuetudinari.³⁶³ La Compilació passà per diferents etapes amb diferents personatges desenvolupant-hi diverses tasques. Callís i Pere presentaren el 25 de maig de 1417 dos quaderns de paper que contenien l'ordre i traducció dels Usatges, Constitucions i Capítols de Cort. Per tant haurien treballat aproximadament tres anys. Seguidament és quan la comissió nomenada per la Diputació, Sant Dionís-Basset, entraria en escena per a la correcció d'aquests treballs abans que es passessin a escriure en pergamí i ser finalment considerats els originals de la Compilació. No hi ha dades específiques de quan foren instats a començar la revisió, però el 29 de març de 1420 un albarà en registra el pagament a tals efectes.

La finalització de les tasques de revisió portaria a l'inici de l'escriptura del volums definitius de la Compilació, tasca que fou encomanada a Joan de Bellmunt, qui apareix des del 8 d'agost de 1418 remunerat amb 20 florins per aquest concepte. Passarien deu anys des d'aquesta data fins que els volums no serien acabats definitivament per Joan Desplà, qui fou retribuït el 28 de juliol de 1428 per relligar-los i enquadrar-los.³⁶⁴ El resultat de tot això foren els següents volums que actualment es troben a l'ACA amb les següents signatures:

- a) ACA, *Colecciones, Manuscritos, Casa Real*, 10 (CR-10).
- b) ACA, *Colecciones, Manuscritos, Generalitat*, 2 (G-2).
- c) ACA, *Colecciones, Manuscritos, Generalitat*, 3 (G-3).

El CR-10 hauria estat l'original llatí de l'arxiu reial i el G-2 la còpia que havia de ser de la Diputació. El G-3 seria la còpia catalana de la Diputació del quart manuscrit perdut que era l'original català de l'arxiu reial.³⁶⁵ En un principi Abadal i Rubió cregueren erròniament que aquests manuscrits eren de la Diputació i que els pertanyents a l'arxiu reial havien

³⁶² *Ibid.*, p. 32-33. Sobre aquesta qüestió s'ha de destacar el projecte que està a l'espera de ser publicat que Jaume Ribalta i Manuel Sánchez han desenvolupat titulat *Ferran I i la Diputació del General de Catalunya: les controvèrsies sobre l'usatge "Princeps Namque" (1413)*, i que ha suposat l'estudi i edició crítica d'un volum sorgit de l'escrivania major de la Diputació actualment conservat a l'ACA que aplegà la documentació generada per les controvèrsies entre la monarquia i la Diputació del General sobre la licitud de la convocatòria del dit usatge arran del conflicte que enfrontà al comte Jaume d'Urgell amb Ferran I (tardor de 1413).

³⁶³ J. M. Font i Rius, *La compilació manuscrita de les constitucions de Catalunya (1413-1422)*, pp. 112, 113 i 115, notes 10 i 11.

³⁶⁴ D. Álvarez Gómez, *Compendium Constitutionum Cathalonie Narcís de Sant Dionís*, pp. 38-39.

³⁶⁵ J. M. Font i Rius, *La compilació manuscrita de les constitucions de Catalunya (1413-1422)*, pp. 119-120. També coincideix D. Álvarez Gómez, *Compendium Constitutionum Cathalonie Narcís de Sant Dionís*, p. 36.

desaparegut, aspecte que convertia als CR-10 i G-3 en les còpies en llatí i català oficials de la Diputació encarregades a Joan de Bellmunt. El G-2 era segons ells una còpia de l'original llatina també procedent de la Diputació fet per Bellmunt però al marge de l'encàrrec oficial. Segons les referències documentals d'aquests autors, tres foren els volums atribuïts a Bellmunt per encàrrec de la Generalitat, els dos de les Constitucions i Usatges de Catalunya, més un sobre Constitucions i Capítols de Cort referents al General catalogat a l'ACA, *Códices Generalidad*, núm. 4 (G-4)³⁶⁶. Font i Rius no donava més dades sobre aquest manuscrit, considerant-lo en aquell moment *fora del nostre objectiu actual*.³⁶⁷

Arran de l'anàlisi de la informació d'Àlvarez sobre aquest manuscrit es varen poder obtenir dades d'especial importància. Tres anys abans dels primers registres remunerant Bellmunt per a la confecció dels volums de la Compilació, ja apareixia escrivint un manuscrit sobre *Certs Capítols de Corts generals celebrades als catalans, letres, confirmacions e altres concessions fetes e atorgades en favor del General de Cathalunya e aquell dit libre façam fer per myllor veure e conservar los privilegis e libertats del dit General*.³⁶⁸ Un volum que els albarans de la Generalitat hi registraren activitat entre 1415 i 1425, i que tant Abadal- Rubió com Font i Rius relacionaren amb Bellmunt i el dessús dit manuscrit G-4 de l'ACA. Es tracta d'un manuscrit intítulat *Capítols de la proferta feta en Corts generals celebrades per lo senyor Rey en Pere en la vila de Muntçó en l'any de la Nativitat de nostre senyor MCCCLXXVI*; Àlvarez explicava que [...] *la primera pàgina conté les armes reials de la Generalitat, amb les quatre barres i la creu de Sant Jordi, belles floritures i grans capitals. Té caplletres en vermell, com les de les rúbriques. Conté Capítols de Corts no només relatius a Corts de Pere III, sinó també a les Corts de Barcelona de Ferran I (1412-1413) i les de Barcelona de Maria (1422)*.³⁶⁹

El G-4, per tant, apareixia com un manuscrit que complia les hipòtesis sorgides durant el plantejament de recerca: no contenir legislació més enllà de 1412-1422 i ser un manuscrit del segle XV que, per tant, implicava que el seu contingut era de legislació anterior a la reforma. Responia, doncs, al criteri temporal sobre el seu contingut ja que s'indicava que abraçava els regnats de Pere el Cerimoniós fins Alfons el Magnànim (mitjançant la lloctinència de la reina Maria), per tant de 1336 a 1422. No es donaven dades específiques de les matèries del seu contingut. El seu títol, que es limita a la proferta de les Corts de 1376, semblava que no responia realment al contingut global de manuscrit. Per tot això es feia evident la necessitat de revisar aquest document.

2.3 Revisió del manuscrit G-4

Aquest manuscrit es troba actualment catalogat com ACA, *Diversos y Colecciones, Manuscritos*, Generalitat, 4, dins una unitat anomenada "Manuscritos" que conté alhora set unitats més amb prop de mil volums tant medievals com posteriors al segle XV (literaris, litúrgics, jurídics, entre d'altres) procedents dels monestirs de Santa Maria de Ripoll, del

³⁶⁶ La signatura actual d'aquest manuscrit és ACA, Colecciones, Manuscritos, Generalitat, 4.

³⁶⁷ J. M. Font i Rius, *La compilació manuscrita de les constitucions de Catalunya (1413-1422)*, p. 118, nota 24.

³⁶⁸ D. Álvarez Gómez, *Compendium Constitutionum Cathalonie Narcís de Sant Dionís*, p. 37.

³⁶⁹ D. Álvarez Gómez, *Tesi Doctoral*, pp. 96 i 97, nota 371.

monestir de Sant Cugat del Vallès i de tres unitats de diferent procedència. També conté la unitat titulada “Casa Real” amb onze volums on s’hi troba el CR-10 (ACA, Diversos y Colecciones, Manuscritos, Casa Real, 10); i la unitat titulada “Generalitat” on s’hi troben el compendi de Narcís de Sant Dionís (ACA, Colecciones, Manuscritos, Generalitat, 1), els altres dos volums de la Compilació de 1413 abans analitzada (ACA, Diversos y Colecciones, Manuscritos, Generalitat, 2 i 3) i el dit G-4.³⁷⁰ És un manuscrit en molt bon estat de conservació, de 254 folis i suport en pergami. No té les cobertes originals degut a que segurament foren substituïdes per les actuals durant les actuacions de Garma o Bofarull abans comentades. El text, disposat en quatre columnes per foli, s’ajustava a les descripcions físiques de la glossa del G-155/3, de la qual depenia qualsevol manuscrit susceptible de ser el LVS. El que quedava era revisar si les referències al contingut d’aquesta glossa es corresponien amb el G-4, que és el que succeï com es pot veure a continuació:

(1) *Tots los capitols d’estes Cor[ts] són en libre de 8 senyals, fo[li] 70 y següents, y algunes paraules dels cap[ítols] són diferents y algunes cláusules. 1359. (f. 14)*

Aquesta primera nota apareix al costat de la rúbrica que indica que la informació que segueix correspon a la Cort de 1359:

Potestas deputatorum Cathalonie

Regis Petrii tercii in Curia Cervarie

Ex Capitulis factis et firmatis per dominum regem Petrum tertium in Curia Cervarie XVIII^a die Decembris anno a nativitate domini M^oCCCL nono ratione proferte per universitates civitatum et villarum regalium Cathalonie dicto domino regi facte contra regem Castelle.

La nota remet al foli 70 i següents del LVS, que és on el ms. G-4 comença a disposar la Cort de 1359 des d’aquest foli fins al 79v.

(2) *Libre de 8 senyals fo[li] 72 col[umna] I. (f.14)*

Aquesta nota és al mateix foli que l’anterior just després de la rúbrica anteriorment citada i al costat de la primera disposició de la Cort de 1359:

[Í]tem, que la dita ajuda sia llevada e cullida e distribuïda tant solament per aquells qui y seran ordonats per lo dit bras; e que en açò res no haja a fer ne saber ne ordenar lo senyor rey ne nengun official, ne encara que dit senyor rey ne altra persona per ell ne per títol ne atorgament seu haja en la dita cosa algun poder, mas que sie llevada e ajustada e distribuïda e ordonada per aquells qui y seran ordonats per lo dit braç, e que-l senyor rey ne official seu no puxen demanar compte ne en res no y hajen a caber ne saber. Plau al senyor rey.

La nota indica que aquesta informació apareix al foli 72 del LVS concretament a la primera columna, que és on es troba exactament la informació idèntica al G-4:

---

³⁷⁰ Font ACA.

Ítem, que la dita ajuda sia levada e cullida e distribuïda tant solament per aquells qui hi seran ordonats per los dits dos braços e que en açò res no age a fer ne a saber ne a ordonar lo senyor rey ni negú official seu ne encara que-l dit senyor rey ne altra persona per ell no haja en la dita cosa alcun [72r^b] poder; mas que sia levada e ajustada e partida e ordonada per aquells qui ordonaren los dits dos braços, e que-l senyor rey ne official seu no puxa demanar compte ne en res no y agen a caber ne saber. Plau al senyor rey.

(3) *L[i]br[e] de 8 se[n]y[als].fo[li] 73 col[umna] 2 diu que sien eletes 8 persones. (f.14)*

Es tracta d'una nota que segueix l'anterior en el mateix foli, al costat de la disposició que comença després de l'anterior i que indica:

Ítem, que sien eletes quatre persones del dit bras qui sien appellats administradors, les quals cullen e facen cullir les quanti[14v]tats dessús dites e aquelles distribuesquen e administrin segons la forma dessús e jus escrita; e que hagen poder bastant per manera que ells bé e profitosament e leal puxen llevar e haver e distribuir les quantitats dessús dites, e puxen deputar si vist los serà fahedor altres cullidors qui les dites quantitats insten per bisbats o per vegueries en aquella forma que a ells plaurà. És entès, emperò, que les forces e destrenyiments fahedors als no volents pagar, sien fetes per los ordinaris de quascun lloc a requesta dels dits administradors o assignats per aquells; e si los dits ordinaris y eren negligents o fer ho recusaven, que en aquell cas los dits administradors ho puxen fer, així, emperò, que totes les quantitats venguen e hagen a venir en mans dels dits quatre administradors, de les quals hagen ha retre compte a aquells que per lo dit braç y seran deputats, e donar salaris covinents per llurs treballs a aquells qui a açò seran per ells assignats. E que les dites quatre persones hagen a retre compte en Barcelona en la casa dels frares preïcadors dues vegades l'any o en altre lloch de la ciutat hon elegir volran, la una vegada en Sanct Miquel e l'altra vuyt dies après de pasqua en poder d'aquells qui lo dit braç y elegirà, los quals hagen poder e lloch del dit braç de reebre compte e de fer fi. E que contra los dits administradors ne altres qui res reeben, tenguen, despenen o administren per rahó de la dita ajuda, ne encara contra aquells qui per consellers y seran donats o algú de ells, no puxa ésser feta inquisició per lo dit senyor ne per officials seus ne per alguna altra persona en lloc seu ne per comissió sua. Plau al senyor rey ab que per les messions, salaris e altres coses dessús dites lo dit do no:s minve segons que [15r] en lo primer capítol és contengut.

Igual com indica la nota al foli 73 del G-4, a partir de la segona columna s'hi disposa la mateixa informació:

Ítem, que sien eletes VIII persones dels dits dos braços, ço és, IIII del braç dels richs homes e cavallers, les quals cullen e facen cullir les quantitats dessús dites e aquelles distribuesquen segons la forma dessús dita; e d'açò los sia donat bastant poder per manera que ells bé, profitosa e leyalment puxen llevar e haver e distribuir les quantitats dessús dites, e puxen deputar si vist los serà faedor altres cullidors qui les dites quantitats justen per bisbats o per vegueries en aquella forma que a ells plaurà. És entès, emperò, que les forces e destrenyiments fahedors als no volents pagar dejen ésser fets per los ordinaris de cascun loch a requesta dels dits deputats e assignats per aquells; e, si los dits ordinaris hi eren

negligents ho fer o recusaven, que, en aquell cas, los dits deputats ho puxen fer, axí emperò que totes les quantitats venguen e hajen a venir en mans dels dits VIII, de les quals hajen a retre compte a aquells qui per los dits dos braços deputats hi seran, puxen encara deputar e ordonar salaris covinents per lurs treballs a aquells qui a açò per ells deputats seran. E que les dites VIII persones hajen a retre compte en Barchinona en la casa dels frares menors II [73v^a] vegades l'any o en altre loch de la ciutat hon elegir volran, la una a sent Miquel, e l'altra VIII dies après Pasqua, en poder d'aquells qui los II braços hi elegiran, los quals hajen poder e loch dels dits deputats dos braços de reebre compte e de fer fi. Plau al senyor rey ab què per les messions, salaris e altres coses dessus dites lo dit do no:s minva segons que en lo primer capítol és contengut.

(4) *No foren estos consellers juristes, sinó vuyt persones dels estaments ecclesiàstic y militar. Vide libre de 8 senyals fo[li] 75 col[umna] 4. (f.14)*

Aquesta nota corregeix una altra nota barrada situada a sobre d'aquesta que indica: *Consellers ací parquè tingan principi los assessors del General*. La nota remet a un passatge de la disposició anterior on s'hi detalla: [...] *E que contra los dits administradors ne altres qui res reeben, tenguen, despenen o administren per rahó de la dita ajuda, ne encara contra aquells qui per consellers y seran donats o algú de ells, no puxa ésser feta inquisició per lo dit senyor, ne per oficials seus ne per alguna altra persona en lloc seu ne per comissió sua [...]*. Al marge d'aquest passatge també hi ha dues notes que indiquen: *Consellers dels dits administradors i Principi dels qui ara se diuen assessors*. Pel que fa a la informació a la qual remet, el foli 75 i columna quatre del G-4 estableix el següent:

Ítem, que sien eletes als dits deputats VIII consellers, ço és, II ríchs hòmens, II cavallers e II prelats e II persones ecclesiàstiques, qui donen consell, com mester hi sia, als dits deputats e que reeben compte dels dits deputats en la çitutat de Barchinona, e que lo compte no puga durar de XV dies evant; e que cascun dels dits ríchs hòmens e prelats ajen cascun die mentre lo compte durarà e anant e vinent a lurs cases per lur provisió. Plau al senyor rey segons que en la resposta feta al precedent capítol és contengut.

L'autor de la glossa va detectar les diferències entre la informació d'ambdós manuscrits ja que la procedència és diferent. La principal font documental de la Cort de 1359, actualment catalogada com ACA, *Cancilleria*, reg. 1505 (la qual es descriu codicològicament més endavant), mostra com la informació d'aquestes reunions es disposà mitjançant dos processos separats per braços, d'una part la proferta de les universitats, ciutats i viles reials de Catalunya, i per l'altra la dels braços eclesiàstic i militar³⁷¹. El ms. G-155/3 optà, al menys en aquesta disposició, per transcriure la informació proporcionada pel procés de les ciutats, mentre que el G-4 emprà la del procés eclesiàstic i militar. Ambdós processos contenen informacions redactades pràcticament igual exceptuant que, pel braç de les ciutats es parla de quatre persones i pel del braç eclesiàstic i militar se'n parla de vuit; en total dotze, quatre per braç. El passatge que provocà la nota que fou anul·lada, i que parla dels *consellers y seran donats* als administradors o diputats, no apareix en la redacció de la disposició dels braços

³⁷¹ ACA, C, reg. 1505 a partir del f. 22v i del f. 38r. Transcrits per M. Sánchez Martínez i P. Ortí Gost, *Corts, Parlaments, i fiscalitat a Catalunya: Els capítols del donatiu (1288-1384)*, Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia, Barcelona, 1997, pp. 191-210 i 211-228.

eclesiàstic i militar, és per això que estimo que l'autor de la glossa va detectar la manca d'aquest passatge i per tant d'aquests consellers al G-4 tot seguit però, indicant que si apareixien desenvolupats al foli 75 columna quatre del LVS. La mateixa regulació se'n feia dels homòlegs del tercer estament, com es pot observar en el foli 28 del ms. 1505, amb la diferència que són quatre els consellers mencionats en aquesta redacció com abans s'ha indicat. Per tant en aquesta Cort sembla que a part dels 12 administradors o diputats que s'haurien nomenat, també s'haurien nomenat 12 consellers amb una funció doble, la d'aconsejar i la de fiscalitzar.

(5) *Segell comú. Vide en li[bre] de 8 senyals fo[li] 74 col[umna] 3. (f. 15)*

Aquesta nota és al foli 15 al costat d'un passatge que indica el següent:

Ítem, que-ls dits administradors o la major partida d'aquells pusquen fermar cartes públiques e fer lletres de comissions e altres ab un segell qui sie comú per auctoritat de la Cort a tots los officials qui y sien necessaris a ordonar, destrènyer, llevar, cullir e obligar la dita ajuda [...].

Es refereix a l'establiment d'un segell comú per a l'expedició de documents públics per part d'aquests administradors en nom de la Cort. Les indicacions sobre el foli i columna de la nota coincideixen amb el G-4, on hi consta la mateixa informació:

Ítem, que-ls dits cullidors e distribuïdors ho la major partida d'aquells pusquen fermar cartes públiques e fer letres ab I segell comú, per auctoritat de la Cort, a tots los officials que hi sien necessaris a ordonar; levar e cullir e obligar la dita ajuda; e gitar e revocar tots los cullidors d'aquella e fer totes coses a açò necessàries, segons que a ells mils vist fahedor sia [...].

(6) *Consellers assignats foren 8 com en libre de 8 senyals fo[li] 75 col[umna] 4. (f. 15)*

Aquesta nota fa referència a les mateixes indicacions establertes a la nota 4 sobre els consellers-fiscalitzadors dels administradors. Es troba al costat de la disposició següent en el mateix foli 15:

Ítem, que si algunes coses obscures o dubtoses apparien en la dita ajuda o en los affers damunt dits, que-ls dits quatre administradors o la major partida de aquells hagen poder de determenar e declarar aquells dubtes axí plenàriament com la Cort poria ab consell, emperò, dels consellers a ells sobre açò assignats o de la major partida d'aquells. Plau al senyor rey en la forma damunt dita en lo precedent capítol.

La nota, per tant, matisa que els quatre consellers mencionats al G-155/3 són els vuit del LVS (G-4) abans descrits. Aquesta disposició comporta una sèrie de mesures que al G-4 són desenvolupades mitjançant les següents provisions:

Ítem, que si algun cas novell s'esdevenia en la dita ajuda en què fos algun dupte, que-ls dits deputats o la major partida d'aquells hagen poder de determenar e declarar aquell axí

plenàriament com en la Cort poria fer, ab consell, emperò, dels consellers a [75r^a] ells sobre açò assignats. Plau al senyor rey en la forma dessús dita en lo precedent capítol.

Ítem, que, si coses duptoses en los dits affers s'esdevenien, que los dits VIII deputats o la major partida d'aquells hajen a procehir en aquells a consell dels consellers demunt dits o la major partida d'aquells. Plau al senyor rey en la forma dessús dita en lo precedent capítol.

En virtut d'aquests preceptes, els administradors tenien poder per resoldre qualsevol dubte o problema que sorgís durant l'administració de l'ajuda com ho faria la Cort, però sense la ratificació dels estaments i només amb el consell dels assessors habilitats pels braços, els quals segurament eren juristes, com indica la glossa del G-155/3. Es tractava d'una delegació plena dels estaments per la qual es podien resoldre per majoria aquests dubtes o problemes que sorgirien. El rei acceptava aquest plantejament, tot i que la seva resposta mostrava quin era seu interès principal: que aquestes mesures no afectessin la dotació de l'ajut. La segona disposició ampliava l'actuació dels consellers més enllà dels dubtes de la ajuda, deixant als administradors la potestat de procedir pel que fa a l'administració de l'ajuda estrictament, però no de prendre decisions fora d'aquesta, ja que haurien de seguir l'opinió dels consellers. Aquestes mesures suposaven que els diputats adquirien autonomia però al mateix temps sota el contrapoder dels consellers per evitar que hi hagués absolutisme, i per tant, vetllaven per l'establiment d'uns instruments mitjançant la cultura pactista.

(7) *Regalies. Vide libre de 8 senyals fo[li] 124. (f.23)*

Aquesta nota apareix al foli on el G-155/3 disposa certes provisions de la Cort de 1365. La glossa es refereix al següent passatge:

[...] E açò declarat que per algunes coses contengudes en algun d'aquests capítols de les generalitats no sie fet perjudici a les regalies del senyor rey passat lo temps de les dites generalitat, ne part aquell temps algun lloch qui acostumat no haja no puxe al-legar que haja carregadors ans passat lo dit temps sia servat, així com d'abans se servarà segons ús antich, ne aytantpoch sie fet perjudici als dits braços ne ha algun lloch de aquells, ne a singulars persones d'aquells ne ha usos, privilegis, libertats e franqueses d'aquells.

Aquest passatge apareix al foli 124 del G-4 a partir de la quarta columna (124v^b):

[...] E açò declarat que per algunes coses contengudes en alguns d'aquests capítols de les generalitats no sia fet perjudici a les regalies del senyor rey passat lo temps de les dites generalitats, ne part aquell temps algun loch qui acostumat no n'haja no puxa al-legar que haja carregador, ans, passat lo dit temps, sia servat axí con d'abans se servava segons ús antich, ne aytant poch sia fet perjudici als dits braços ne a algú loch d'aquells ne a singulars persones d'aquells ne a uses, privilegis, libertats e franqueses d'aquells.

Forma part d'una disposició més extensa al G-4 que al G-155/3 en la qual les regalies del rei com a carregador fiscal quedaven en suspensió durant dos anys degut a que passaven a la Generalitat. Un cop passats els dos anys les seves regalies no podrien quedar afectades, tampoc els privilegis de les ciutats fent que aquestes mesures poguessin servir de precedent.

Per tant, aquells llocs que antigament tenien de carregador al rei, no podrien al·legar passats els dos anys que el rei ja no els podia carregar perquè durant aquells dos anys ho havia fet la Generalitat, ja que això era una excepcionalitat i un cop extingida el seu carregador antic recuperava els drets fiscals.

- (8) *Rey, reyna et sos fills pagan lo General. Lo matex c[apítol] ab tots altres d'esta Cort és en libre de 8 senyals fo[li] 123 y començan fo[li] 117, y és de advertir que essent una mateixa Cort són los capítols varios en tenor; encara que en este no concorden. [f. 25]*

Amb aquesta nota també s'assenyalen aspectes de la Cort de 1365 al costat de la següent disposició:

Ítem, que·l senyor rey e la senyora reyna e·l senyor duch llurs fills e llurs companyes e domèstichs e totes persones de qualque linatge, estament o condició sien qui trauran de Catalunya o metran en aquella algunes de les robes dessús dites, paguen la imposició o ajuda en los dits capítols contenguda a les persones qui aquelles imposicions compraran o a cullir aquelles seran; e axí mateix paguen de aquelles que comprades seran o vendran de les quals de pagar, comprant o venent en los dits capítols és feta menció.

Aquesta disposició es troba exactament igual al foli 129v^b del G-4 i no al foli 123 que assenyalava la nota. La disposició més similar en aquest últim foli és la següent:

Ítem, que·l senyor rey e la senyora reyna e lo senyor duch e tots los altres fills dels dits senyor e senyora e totes les lurs companyes e tota altra persona de qualque ley o condició sia, hajan e sien tenguts pagar la dita imposició o ajuda.

Es tracta d'una disposició d'especials característiques ja que sotmet també la monarquia al pagament de tributs. Aquest concepte surt primer al foli 123 del G-4 (entorn a un conjunt de provisions regulant el tribut de la sal), és per això que possiblement l'autor de la glossa optés per assenyalar aquesta abans que la mateixa reproducció del foli 129 per a deixar constància que aquesta mesura afectava a altres tributs (*són los capítols varios en tenor*). D'altra banda assenyalava on començava la Cort de 1365 al LVS, al foli 117 i per tant també al G-4, segurament per advertir al lector de la quantitat de folis que regulaven aquesta Cort en el LVS, concretament quaranta davant els set del G-155/3 (*encara que en este no concorden*).

- (9) *Los capítols d'esta proferta són libre de 8 senyals fo[li] 1 y aquest ca[pítol] ab dita resposta o decretatió és en fo[li] 23 col[umna] 4 de dit libre, per les quals respostes de la proferta y per la precedent és atorgat tot lo del precedent c[apítol]. (f. 44)*

Aquesta nota apareix referint-se a una disposició que pertany a la Cort de 1376:

Ítem, que vós, senyor o el senyor duch o algun tresorer, oficial, comissari, domèstich o altre per vós o per ell o altre persona no us puxats ne puxen empatxar, entremetre ne res fer de o en la present proferta o coses en los presents capítols contengudes e altres tocants la dita

proferta o administració, regiment o comptes d'aquella en los dits principat e regne, ans totes e sengles les dites coses facen e hajan a fer ordenar e espatxar e complir ab tot acabament los dits diputats, segons la forma per los generals del dit regne e principat en los presents capítols a ells dada, e en altra manera a llur bona coneguda, sens tot contrast e embarch de vós, senyor, e del senyor duch e de officials e comissaris vostres o seus e de qualsevol de vós e d'ell e sens contrast e embarch de tota altra persona, ne per les dites coses o alguna de aquelles o incidents o emergents o dependents d'aquelles o aquelles tocants vós, senyor, o lo senyor duch o officials o comissaris seus o vostres o altre qualsevol persona puxats o puxen fer, haver, moure o intentar alguna inquisició, actió, demanda o qüestió civilment o criminal contra los dits diputats o algú de ells e béns llurs o del dit general per qualque rahó, dret, cas o causa que dir o entendre se puxen. Plau al senyor rey, segons los capítols de la present proferta e les respostes en aquells fetes.

Tal i com precisa la nota, aquesta disposició es pot trobar al foli 23 columna quatre del LVS, per tant, al foli 23v^b del G-4 on apareix amb una redacció idèntica i amb una rúbrica indicant: *Que-l senyor rey ne-l senyor duch ne lurs officials no-s pusquen entrametra de res de la proferta, ans totes coses hajan ordonar e fer los diputats sens contrast lur.* Es tracta d'uns preceptes especialment rellevants donat que conferien a la Generalitat la competència exclusiva sobre tot el que envolta la proferta i representen un blindatge institucional mitjançant la construcció del que podien fer els diputats (positiu) i el que no podia fer l'autoritat reial (negatiu). La nota indica que aquesta proferta feta durant la Cort de 1376 comença al foli 1 del LVS, que és exactament el que passa al G-4.

(10) *La forma dels c[apítols] 6 [i] 7 ací referits no leva res en aquest c[apítol], co[m] apar en libre de 8 senyals fo[li] 4, colu[mna] 4 et fo[li] 5 col[umna] 1. (46)*

Aquesta nota apareix al final d'una llarga disposició que comença al foli 44 i que desenvolupa diversos poders del diputats que es poden observar fàcilment mitjançant la glossa marginal que els destaca de la següent manera:

· *Poder a diputats de vendre, arrendar y totes altres coses.* La disposició especifica aquest poder sobre les imposicions de les farines i les carns, com també sobre les generalitats tant antigues com de nova regulació.

· *Administrar los diputats tota la proferta com tot lo General.* Comportava també l'administració a aquests efectes de totes quantitats de diners, béns, drets presents i esdevenidors, negocis, causes i coses del General de Catalunya; i per tant, de l'exercici de l'administració i jurisdicció del General sobre aquests aspectes lligats al desenvolupament de la proferta.

· *Crear officials. Comissaris.* Amb aquest poder els diputats es podien nomenar i cessar ja fossin escrivans, porters, ajudants, comissaris, collidors, etc, que volguessin per a assegurar una execució adient de la proferta.

· *Doctors y jutges per consellers assessors, advocats. Procurados, salaris.* Els diputats podien cercar consell i assessorament legal que els semblés oportú, com també constituir procuradors dels seus negocis i causes. Podrien establir els salaris *moderats e convinents* a tot el personal que treballés per a la Diputació. Hi ha una altra nota que fa el següent incís sobre aquest poder: *Podien pendre aquells doctors y jutges per consellers*

assessors y advocats que-ls era ben vist, però ara és limitat per c[apítol] 8, Cort 1413, disposant que sien dos tant solament.

- *Conexença de totes qüestions y dubtes y entén-se ab consell dels assessors per les paraules dels precedents poders.* Aquesta disposició permetia als diputats resoldre totes les qüestions, dubtes o contrastes que sorgirien en l'administració de les imposicions i generalitats, com també les penes i bans associades als fraus que es cometrien al voltant d'aquestes o en altres negocis i béns del General, podent actuar contra qualsevol persona mitjançant les mesures que resumeix la següent nota:

- *Requerir y fer executions.*

- *Crear censals, violaris.* Un poder que implicava la possibilitat de vendre censals morts i violaris per a obtenir diners per a la proferta, sempre que hi estiguessin d'acord els *deputats + re[gent] los comptes o la major part*, com indica una altra nota al costat d'aquests preceptes.

- *Deputats o la major part. Mogubell, usura, barates pendre a damnatge.* Aquesta nota fa referència a un poder pel qual els diputats o la majoria d'ells podien manllevar diners (préstecs) a cristians o jueus mitjançant la usura, el mogubell, barata o altre tipologia d'interès, com també emprant les generalitats, imposicions i altres béns del General.

- *General poder dels diputats.* Es tracta del *major e pus ample e larch poder* que els diputats obtindrien per a la consecució de les tasques encomanades pel General, en nom del qual podrien signar cartes públiques *ab provisions, convinenças, obligacions, penes, renunciacions, submissions e clàusules*, i també podent fer *àpochas, diffinicions e cessions*; com també en totes coses no especificades (ells o la major part d'ells), obtenint *libera i franca administració* sobre totes les dites coses, representant *plenàriament totes les veus del rey y de la Cort*, com indica la última nota.

La disposició es troba amb exacta redacció a partir del foli 29^v del G-4. Però el que provocà la glossa del G-155/3 fou la resposta del rei: *Plau al senyor rey que aquest capítol sie servat segons la forma dels sis e setè capítols*. Aquests dos capítols no foren transcrits al G-155/3 i segurament per això es remetia al foli 4 columna 4 i foli 5 columna 1 del LVS on s'hi trobaven redactats, que és on s'hi troben també en el G-4. Efectivament ambdós capítols completaven certes regulacions de la disposició anteriorment comentada. El capítol 6 establia que els salaris de *tots diputats e de tots assessors, advocats, procuradors, notaris, scrivans, cullidors, commissaris, porters e de tots altres qui, per rahó de la present proferta, treballen o treballaran e de totes messions qui-s fassen per la culleta o administració de la present proferta* haurien de ser pagats mitjançant altres béns del General i no imputats a les despeses de la proferta. Segurament fou un reclam del rei ja que solia demanar que el do no sofrís massa reduccions (*que el do no-s minve*), és per això que els estaments acceptaren aquesta premissa amb la condició de que fos ampliada al regne de València i d'Aragó, els quals n'haurien d'assegurar el seu compliment *per ço que egualtat sia entre tots los dits generals*. El setè capítol regulava la qüestió dels préstecs (manleuta mitjançant el mogubell, usura, interès o messions), la qual cosa permetia al Principat de Catalunya i regne de Mallorca acudir a aquests sistemes de finançament si abans de finalitzar el termini establert per al pagament dels diners destinats a la proferta (*havent loch la dita proferta, sien pagades e dades de dos en dos mesos, en la fi dels dits mesos per eguals pagues*) no s'havien pogut recaptar per problemes tècnics; llavors, aquests préstecs podrien ser pagats i deduïts de les quantitats principals de la proferta, si bé aquesta mesura tenia certes limitacions si apareixia

una nova necessitat en el començament de la guerra, limitant la quantitat a poder demanar en préstec i sense poder-la deduir de la quantitat principal de la proferta. Per altra banda, si els pagaments s'haurien efectuat més enllà dels dos mesos establerts, els préstecs no podrien ser pagats o deduïts de la proferta, sinó que seria a costa dels béns propis del General. Els estaments condicionaren també aquestes mesures a que els regnes de València i Aragó hi quedessin sotmesos.

(11) *Les respostes dels c[apítols] no fos[si]n contra lo present c[apítol], com apar en libre de 8 senyals fo[li] 1 e tots los altres.* (f. 46)

Aquesta última nota apareix també en el mateix foli que l'anterior fent referència a la següent disposició:

Ítem, que vós, senyor, e lo senyor duch o algun official o comissari [46v] vostre o seu o altra persona contra la forma dels presents capítols, no puxats ne puxen apel·lar, demanar o fer venir devant vós o devant aquells ne fer ajustar los dits diputats residents en Barcelona o algú d'ells contra llur voluntat fora llur lloch per ordonar, fer o espatxar alguna cosa de e sobre la present proferta o administració de aquella o coses aquella tocants per qualque manera, ans los dits diputats o cascú d'ells en son cas e en son offici hagen francha libertat e arbitri de ordenar e de fer ab acabament totes e sengles coses pertanyents a llurs officis e de cascú d'ells e a la dita diputació e aquells e aquella tocants sens empatxament, torb o embarc algú que vós, senyor, e lo dit senyor duch o vostres officials no y puscats metre o fer. Plau al senyor rey que la forma dels dits capítols sie observada ab les respostes per lo senyor rey fetes e concordades segons llur forma e tenor, e que ls dits diputats residents no sien embargats ne empatxats en llur offici, ne puxen ésser trets fora Barcelona.

Es tracta d'una disposició que surt a partir del foli 33v^b del G-4 i que al G-155/3 ve acompanyada de tres glosses més que incideixen en les parts més rellevants del text: *Lo senyor rey no pot demanar los deputats contra sa voluntat, Franca libertat de deputats i Óptima resposta et decretatió*. No és estrany, doncs, que el G-155/3 i la glossa tinguessin en compte uns preceptes jurídics que conferien a la Generalitat la potestat d'actuar com a tribunal suprem en les matèries relacionades amb la proferta, situant qualsevol autoritat, inclosa la reial, per sota i per tant representant un blindatge jurisdiccional que difícilment es podia passar per alt. Per altra banda la nota també destaca que les respostes dels capítols d'aquesta Cort, que al LVS (i G-4) comencen al foli 1, no haurien contradit els preceptes d'aquesta rellevant disposició que, com destaca la glossa del G-157 (f. 33v), també fou confirmada pel successor de Pere el Cerimoniós, el rei Joan, l'any 1391.

La principal conclusió d'aquesta revisió del G-4 mitjançant la precisió de la glossa del G-155/3 és que es tracta del manuscrit conegut com a LVS. El G-155/3 no transcriu tota la informació del G-4 ja que un sol foli pot contenir informació de tres folis diferents d'aquest últim. També ens permet intuir aquesta característica el simple fet que un manuscrit tingui 80 folis i l'altre 254. Amb tota seguretat Jaume Garcia no va emprar el LVS per fer el G-157, com demostren algunes indicacions de la glossa, sinó que degué seleccionar la informació directament de l'arxiu reial per a la confecció del manuscrit. Segons la informació que ell mateix dona, la reina Maria li féu aquest encàrrec durant els anys en que estava exercint la

lloctinència del país i la presidència de les Corts. Podria ser que el contacte directe amb la dinàmica política i institucional fes sorgir, des de l'entorn reial, la necessitat de comptar amb un document abreujant les normes més fonamentals dels poders dels diputats; feia dècades que ambdues institucions es recordaven mútuament quins eren els seus drets i limitacions. Podria ser que el LVS en aquella època tingués certa notorietat entre els escrivans de les diferents institucions i que hagués pogut inspirar la confecció del G-157, però no es tracta d'una còpia del LVS completada amb altres normes, com si ho és el compendi de Pere Pau Vidal, és més aviat una espècie de memoràndum on s'hi recorden els aspectes jurídics més destacats de la Generalitat. Un segle i mig més tard se n'hauria fet la còpia, el G-155/3. Podria ser que l'autor hagués estat Pere Pau Vidal qui, buscant normativa per a l'elaboració del seu compendi de normes antigues, comparés com es disposava la informació en els diferents compendis, tal com demostra la glossa. El fet és que la lletra del G-155/3 i la glossa guarden força similitud amb l'escriptura del G-154 (compendi de Pere Pau Vidal). Del que no hi ha cap dubte, per altra banda, és que la informació que apareix en els capçals dels folis tant del G-4 com del G-154 prové de la mateixa mà, la qual facilita a ambdós manuscrits la mateixa informació, això és, quan a un foli comença una nova Cort s'hi sol posar *Cort* i l'any amb números romans, per a continuació especificar en llatí el monarca i la localitat on es celebrà la reunió, generalment amb aquesta fórmula: *Regis Petrii 3 in Curia Barchinone*. Per a la resta de folis el capçal indica *Cort* i l'any amb numeració aràbiga.

Un cop identificada la relació de la glossa del G-155/3 amb el G-4, podríem dir, com s'ha indicat abans, que aquest últim manuscrit és el LVS. Ara bé, aquest plantejament necessita altres dades que el puguin completar ja que manca l'anàlisi de la informació proporcionada pel G-154 i la seva relació amb el G-4.

2.4 El procés de composició del G-4

L'origen del ms. G-4 es troba en les mesures que comportaren la reformulació institucional de la Diputació durant les Corts de 1413. El punt de partida fou l'aprovació del Capítol de Cort número 3, el dia 21 de juny pel qual el monarca reconeixia la jurisdicció acostumada de la Generalitat, al mateix temps que aprovava, confirmava i ratificava que la nova jurisdicció de la institució s'organitzaria i s'administraria per mitjà de la normativa considerada per alguns autors autònoma dels estaments, com es pot observar en la lectura d'aquest capítol:

Ítem, senyor, supplica la dita Cort que us plàcia per vós e vostre il·lustre primogènit e vostres e seus successors loar e aprovar, ratificar e confirmar los capítols e ordinacions del General de Cathalunya, e noresmenys, donar e atorgar la juredicció acostumada als diputats elegidors en la present Cort si seran trienals e a lurs succehidors triennals generalment faent, si vostra mercè serà, salvetat que per aquesta confirmació no sie fet perjudici a la confirmació general ya feta per vós, senyor, en vostre novell e beneventurat adveniment. Entén però, senyor, la dita Cort que si per temps mudarà la forma de la elecció dels diputats, que haje haver consentiment vostre, senyor, tant com toch la juredicció si donchs la dita Cort ara o lavors no tornava en la pràctica de la Diputació que tenie abans que la present Cort se

*celebràs, la qual cosa li fos leguda ab aquella mateixa juredicció, la qual ara per llavors vos plàcia atorgar. Plau al senyor rey e atorga la dita juredicció.*³⁷²

Aquest capítol, doncs, es concretà amb la ja mencionada *Carta del poder dels diputats* i de l'elecció dels primers diputats i oïdors triennals que fou aprovada a finals d'agost (25, 30 i 31) per mitjà d'un Capítol del redreç, instrument normatiu que alguns autors consideren autònom de la Cort perquè no requeria sanció reial³⁷³, qüestió que com es veurà més endavant presenta alguns dubtes. Els 18 capítols dels que consta la carta regulaven la renovada institució que es caracteritzava per l'establiment de la dita dinàmica triennal³⁷⁴ i per la qual els diputats i oïdors deixaven de dependre de la Cort i per tant de la inestabilitat que provocava la seva convocatòria. A efectes d'aquest estudi, el capítol més rellevant és el 14 i que fou el que guià la Generalitat pel compliment de la Constitució XVII que establia el procés compilador. Del dit capítol se'n desprèn que la Generalitat quedava encomanada a realitzar els dos volums de la Compilació i un altre volum de Capítols de Cort i privilegis que Abadal, Rubió i Font-Rius varen relacionar amb el G-4:

*Ítem, attenant la dita Cort que es concordà que los Usatges de Barchelona e les Constitucions generals del Principat de Cathalunya e Capítols de Cort se deuen reduhir en pla, col·locant aquells e aquelles axí de latí com de romanç sots deguts títols, e entendre e practicar segons se contendrà en certa constitució sobre açò faedora, vol per ço e ordona la dita Cort que los dits diputats, encontinent con la dita obra serà esplanada, arreglada e corregida, axí les de latí com de romans, per aquells a qui serà comanat, los facen metre en forma en belle pergamine e ab bones cabletres, e les posen en la casa de la Diputació ensemps ab tots Capítols de Cort e privilegis comuns faents per lo dit Principat e segons són stats obtenguts [...] E que de tot facen fer dos bells llibres, un de latí d'altre de romanç [...] segons que de la dita constitució és contengut [...]*³⁷⁵

De la lectura d'aquests passatges queda clar que en compliment de la Constitució XVII la Diputació faria *dos bells llibres, un de latí, d'altre de romanç de Usatges de Barchelona e les Constitucions generals del Principat de Cathalunya e Capítols de Cort*. Si bé aquesta última tipologia de normes podria haver fet referència al tercer manuscrit, no és fins al passatge que estableix que els dos llibres descansarien *ensemps ab tots Capítols de Cort e privilegis*

³⁷² Transcrit per *Cortes de los antiguos reinos de Aragón y de Valencia y Principado de Cataluña*, ed. RAH, Madrid, 1896-1927, tom 11, p. 243 dins T. de Montagut i Estragués, *Les institucions fiscalitzadores de la Generalitat de Catalunya, des dels seus orígens fins a la reforma de 1413*, Sindicatura de Comptes de Catalunya, Barcelona, 1996, pp. 130-131.

³⁷³ Sobre aquest tipus de normativa, com indica Álvarez citant a Víctor Ferro, es presumeix que fou un privilegi reial aprovat el 3 de maig de 1410 i que encara no s'ha trobat el que possibilità l'aparició d'aquesta potestat normativa dels estaments. Jo ja he assenyalat aquesta qüestió a l'apartat *Legislation and Codification* del capítol dedicat als paràmetres comparatius de la Generalitat on també tinc en compte els postulats de Víctor Ferro, com també els de O. Oleart com es pot veure a partir del punt 4.2. D. Álvarez Gómez, *Compendium Constitutionum Cathalonie Narcís de Sant Dionís*, p. 34

³⁷⁴ Cap. I: [...] *En axí que d'aquí avant lo dit ofici dels dits diputats sia e romanga triennal [...]*. Cap. II: [...] *los quals tres huydors de comptes sien triennals, segons que dessus dels diputats és estat dit e ordonat [...]*. La carta, que és el document ACA, Pergamins, 461, es pot trobar transcrita íntegrament a T. de Montagut i Estragués, *Les institucions fiscalitzadores de la Generalitat de Catalunya, des dels seus orígens fins a la reforma de 1413*, pp. 185 i 208.

³⁷⁵ *Ibid.*, p. 197.

comuns faents per lo dit Principat que es deixa entreveure la confecció d'un volum separat dels altres, idea que finalment és reforçada amb l'aparició d'aquesta expressió en els albarans de la Generalitat dels anys posteriors i que amb més claredat descriuen un manuscrit independent, de Capítols de Cort i que s'hauria de dipositar a l'arxiu de la Diputació.³⁷⁶ Aquests albarans han estat desenvolupats per Álvarez en la seva gènesi sobre els treballs de la Compilació³⁷⁷ que també inclou dades cronològiques sobre la confecció del G-4. Els albarans, escrits sobre paper, es troben dins carpetes de pell (508, 509 i 510) que porten inscrites a la coberta l'escut de la Diputació (la creu de Sant Jordi) i el trienni o triennis dins els quals es van expedir aquests albarans o àpoques. Cada albarà porta generalment per títol la persona a la qual se li reconeix algun pagament i en la redacció s'hi detallen les persones que formaren part de la deliberació d'aquesta concessió, generalment diputats i oïdors així com alguns assessors de la Generalitat. El document es clou amb el nom del diputat president o president accidental d'aquell moment. Com es veurà, el document 508³⁷⁸ és el que proporciona la informació més rellevant.

La data d'inici del manuscrit segurament es podria situar dins els cinc primers mesos de 1415 ja que el 22 de maig d'aquell any es registra un pagament de 10 florins a Bellmunt³⁷⁹ en concepte d'escriptura d'un volum que guardaria relació amb el G-4:

Johannis de Bellmunt

[...] *Com nosaltres hajam ordonat que vós, mestre Johan de Bellmunt, scrivà de letra rodona, scrivats e continuets en I libre de pergamins certs Capítols de Corts generals celebrades als catalans, lettres, confirmacions e altres concessions fetes e atorgades en favor del General de Catalunya, e aquell dit libre faraz fer per millor veure conservar los privilegis e libertats del dit General [...] nosaltres, dits deputats, vos pagarem los dits X florins (d'or d'aragó) íntegrament e complida. Scrit en Barchinona a XXII dies de maig [...] mil quatrecents quinze.*³⁸⁰

Mesos més tard, el 30 d'octubre del mateix any, un altre albarà registra el pagament de 126 sous per la compra de vuit dotzenes de pergamins per a la continuació del llibre de Capítols de Corts abans mencionat, si bé aquest cop precisa que és normativa relacionada amb els poders dels diputats:

³⁷⁶ D. Álvarez Gómez, *Tesi Doctoral*, p. 94.

³⁷⁷ Vid. D. Álvarez Gómez, *Compendium Constitutionum Cathalonie Narcís de Sant Dionís*, pp. 35-43.

³⁷⁸ Intitulat a les cobertes com *Albarans, trienni 1413, 1416 i 1419* (per tant inclou albarans de 1413 fins a finals de 1421). Es trobava a la *Intàntia n° 5*. Aquests albarans i la resta que s'analitzaran es troben a l'ACA com ja s'ha comentat, s'han revisat i es troben en bon estat. També es poden consultar, com indica Álvarez, amb l'edició de R. d'Abadal i J. Rubió, *Notes sobre la formació de les compilacions de "Constitucions i altres drets de Catalunya"*... i que han estat registrats per M. Bueno Salinas, *Edición de diversos documentos relativos a la llamada "Primera Compilación"*, Inítium. Núm. 5, 2000.

³⁷⁹ Sobre la figura de Joan de Bellmunt, els principals autors que han estudiat el procés compilatori no aporten més dades que aquelles que surten en aquests albarans i que indiquen que fou bidell de la catedral de Barcelona i escrivà de lletra rodona, per tant, de llibres de "luxu". He revisat tres manuscrits de l'arxiu de la catedral de Barcelona, concretament el Llibre de la camisa (ACB actes capitulars) i l'ACB Comptes de la sagristia 1415 i els de 1417-1419; en cap d'aquests es registren dades de Bellmunt, en canvi, s'hi hi apareixen registres de Pere Regassol, canonge qui ajudà a Pere i Callís.

³⁸⁰ ACA, Generalitat, sèrie general (N), 508, f. 10v.

Johannis de Bellmunt

[...] *Com vós, maestre Johan de Bellmunt, scrivà de letra redona, qui de nostra ordinació scrivets ara de nou per servey del dit General un libre de pergamins on havem ordonat, sien continuats tots capítols fets en Corts generals de Cathalunya, letres e poders de deputats e altres scriptures toquants lo dit General. Hajats comprat ara derrerament den Salvador Abadal [...] dues dotzenes de pergamins rasos per preu de trenta dos sous [...] Ítem, den Jacme Carmau [...] sis dotzenes de pergamins rasos per preu de noranta quatra sous [...] nosaltres, dits diputats, vos pagarem de les peccúnies del dit General los dits CXXXVI sous ultra los dits deu florins que ja us havem pagats [...] Scrit en Barchinona a XXX dies de octubre en l'any de la nativitat de nostre senyor MCCCCXV.*³⁸¹

Els albarans també donen dades sobre altres personatges i la relació que tingueren amb el manuscrit i la seva confecció. És el cas de Diego Garcia, escrivà reial i pare del també escrivà Jaume Garcia anteriorment mencionats, qui aportà documentació i còpies autenticades (fent ús del poder que tenia a tals efectes com ja s'ha esmentat) de l'arxiu reial a la Diputació a instància dels diputats, una pràctica que segons Álvarez era habitual i possible i que tindria el seu origen en el greuge 19 del Parlament de Barcelona de 1416.³⁸² El 16 de desembre de 1415 els albarans registren una retribució de 20 florins a Diego Garcia per unes còpies sobre la convocatòria de l'usatge prínceps namque dels regnats de Pere III i Joan I, com també de dos poders d'uns administradors nomenats al 1359. Si bé a l'albarà no s'especifica el motiu per qual els diputats demanaren a Garcia que cerqués i copiés aquesta informació, Álvarez opina que podria guardar relació amb l'elecció dels primers diputats.³⁸³ Es tractaria doncs d'un primer indici de tramesa d'informació per a la redacció del G-4, el qual conté moltes referències al prínceps namque i que també disposa els capítols dedicats als poders d'aquests administradors que, sens dubte, al G-4 són els primers diputats que hi surten.³⁸⁴ Un albarà del 15 de març de 1418 descriu també el recurs que es feia a l'arxiver reial mitjançant les tasques de recerca de Garcia amb Callís de determinada documentació sol·licitada pels diputats, tot i

³⁸¹ *Ibid.*, f. 13.

³⁸² Ítem, senyor, com les pragmàtiques fetes per vostres predecessors [...] sien per molts ignorades, plàcia a vós, senyor, manar al tinent les claus de l'Archiu Rey al de Barchinona, que tota vegada que per lo Parlament o Diputats del General de Cathalunya [...] li seran demanades còpies de les dites pragmàtiques [...] do e liure a aquells translats autenticchs de aquelles, per ço, que se'n fassa un volum [...] e semblantment sien liurades còpies de totes scriptures a aquells dits diputats [...] les quals hagen necessàries del dit archiu [...]. D. Álvarez Gómez, *Tesi Doctoral*, nota 376, pp. 97-98.

³⁸³ *Ibid.*

³⁸⁴ [...] *hajam provehit ésser donats de les peccúnies del dit General a vós, en Diego Garcia, scrivà del senyor rey e tinent les claus del present archiu rela de Barchinona, vuit florins d'or d'Aragó en paga e satisfacció de diverses treballs per vós sostenguts en lo dit archiu, axí en cercar scriptes que en lo present trienni haviem mester e de algunes d'aquelles donar-nos traslat en special de diverses letres del senyor rey en Pere, de bona memòria, de convocacions de l'usatge prínceps namque; ítem, de la convocació feta per lo senyor rey en Johan; ítem, de la moderació o declaració feta per lo dit senyor rey en Pere al dit usatge. Ítem, de dos poders donats a certs administradors de certa ajuda atorgada en les Corts de Cervera. [...] nosaltres, dits diputats, vos pagarem de les peccúnies del dit General los dits XX florins [...] Scrit en Barchinona a XVI dies de deembre [...] MCCCCXV.* ACA, Generalitat, sèrie general (N), 508, ff. 19v-20r.

que tampoc es pot atribuir clarament al G-4.³⁸⁵ El 10 d'agost de 1425 Garcia mostrà a Pere Ramis les profertes de Pere III arran d'un litigi que la Generalitat tingué amb la ciutat de Barcelona i que hauria pogut servir també per proporcionar informació per al G-4, tal i com considera Álvarez³⁸⁶, tot i que tampoc es tracta d'una dada concloent. Més il·lustrativa és la informació de l'albarà del 19 de desembre de 1418, ja que diputats i oïdors reconeixien a Garcia (a banda d'haver rebut còpies per a la Compilació) les seves tasques que li requeriren basades en *cercar e mostrar* la normativa del General necessària pel seu ofici i per tant, dels poders dels diputats, la qual cosa es podria interpretar com que Garcia hauria proveït les fonts del G-4:

Diego Garcia

[...] *Certificats que vós, en Diego Garcia, scrivà del senyor rey e tinens les claus del seu archiu reyal de Barchinona, havents treballat l'any present per diverses affers del dit General, és assaber, en cercar e mostrar a nosaltres en lo dit archiu tot ço que nosaltres havem mester per nostre offici axí com són capítols e privilegis atorgats al dit General, e liurar a nosaltres translats de algunes constitucions axí en latí com romanç [...] per la obra de aromançament e Compilació [...] nosaltres, dits deputats, vos pagarem de les peccúnies del dit General les dites huyt lliures e cinch sous [...] a XVIII dies de deembre [...] MCCCCXVIII.*³⁸⁷

Pel que fa a l'evolució de les tasques de Bellmunt, hi ha una sèrie d'albarans suficientment descriptius. Dos d'aquests són els albarans datats el 13 de març i el 27 de juliol de 1417, que atribueixen cada un a Bellmunt 15 florins per la continuació del G-4 el qual havia de contenir la normativa favorable al General i per tant, als diputats i oïdors. Els dos albarans contenen una redacció pràcticament idèntica:

Johannis de Bellmunt

[...] *Com nosaltres hajam ordonat que vós, mestre Johan de Bellmunt, scrivà de letra rodona, scrivats e continuets en un libre de pergamins certs Capítols de Corts generals celebrades als cathalans, letres, confirmacions e altres concessions fetes e atorgades en favor*

³⁸⁵ [...] *Com vós, en Diego Garcia [...] sien deguts deu florins d'or d'Aragó [...] dels treballs per vós sostenguts en lo dit archiu a instància per part de nosaltres a vós feta per monssenyer Jacme Calliç, és a saber, en cerar ensemps ab lo dit monsenyer Jacme moltes e diverses capítols de diverses Corts celebrades per lo senyor rey en Pere [...] axí generals com particulars e fer translats d'aquells, e en fer encara un translats de la concessió feta per lo senyor rey en Martí [...] als còsols de la mar de Perpenyà [...] nosaltres, dits deputats e succehints, vos pagarem [...] deu florins [...] Scrit en Barchinona a XV dies de març [...] MCCCCXVIII. Ibid., f.88.*

³⁸⁶ D. Álvarez Gómez, *Tesi Doctoral*, nota 376, p. 108. L'albarà en qüestió forma part de la signatura 510, també dins unes carpetes de pell que indiquen *Albarans trienni 1428* i que es trobaven a la Instància n°6. [...] *Com a vós, an Diego Garcia [...] sien deguts XXXV florins d'or [...] en paga e satisfacció de diverses treballs per vós fetes e sostenguts [...] en corregir ab los registres que són en lo dit archiu les Constitucions que deuen star unes en lo dit archiu e un translats d'aquelles en la Casa de la Deputació del dit General, en les quals Constitucions qui ja són meses en bell en pergamins ha moltes correccions e adobs [...] Ítem en cercar e mostrar an Pere Ramis, scrivà de la dita Deputació, tots los capítols de les profertes fetes al senyor rey an Pere [...] sobre la qüestió que lo procurador del dit General mene contra la ciutat de Barchinona per rahó dels VI diners imposats per la dita ciutat al tayll del drap [...] nosaltres, los deputats, vos pagarem [...] los dits XXXV florins [...] Scrit en Barchinona a X dies de agost [...] Mil CCCC°XXV°. ACA, Generalitat, sèrie general (N), 510, f. 2.*

³⁸⁷ ACA, Generalitat, sèrie general (N), 508, f. 86.

*del General de Catalunya, e aquell dit libre façam fer per millor veure e confirmar los privilegis e libertats del dit General [...] nosaltres, dits deputats, vos pagarem de les dites peccúnies los dits quinze florins íntegrament e complida. Scrit en Barchinona a XIII dies de març [...] MCCCCXVI.*³⁸⁸

Johan de Bellmunt

*[...] Com vós, mestre Johan de Bellmunt, scrivà de letra radona, scrivats de nostra ordinació e voler un libre en pregamins en lo qual seran continuats e continuades tots capítols e ordinacions fets e fetes en Corts generals e altres provisions e concessions atorgades en favor del General demunt dit [...] nosaltres, dit deputats, vos pagarem de les peccúnies del dit General los dits quinze florins d'or, valents huyt lliures e sinch sous barchiononis [...] Scrit en Barchinona a XXVII dies de juliol [...] MCCCCXVI.*³⁸⁹

Encara més concís és l'albarà emès un mes després, el 25 d'agost, sobre la remuneració a Pere Palau per la compra per part de la Generalitat de 60 pergamins per a la confecció del llibre amb la normativa del poders dels diputats que estava escrivint Joan de Bellmunt:

Pere Palau

*[...] Com a vós, en Pere Palau [...] sien degudes quatre lliures e sinch sous Barchinonins per preu de sinch dotzenes de pragamins de cabrit [...] per fer un libre de pregamins on sien continuats tots capítols fets en Corts generals de Catalunya, letres e poders de diputats e altres scriptures toquants lo dit General, e liurats a maestre Johan de Bellmunt qui scriu lo dit libre [...] nosaltres, dits deputats, vos pagarem de les peccúnies del dit General les dites quatre lliures i sinch sous íntegrament e complida [...] Scrit en Barchinona a XXV dies de agost [...] MCCCC^o setze.*³⁹⁰

Els propers tres albarans descriuen clarament que Bellmunt hauria anat compaginant, des de juliol de 1419 a juliol de 1425, la confecció del G-4 amb els volums Compilació:

Johannes de Bellmunt

*[...] havem tatxats a vós, mestre Johan de Bellmunt, scrivà de letra rodona e badell de la Seu de Barchinona, cinch florins d'or d'Aragó en remuneració de diverses treballs per vós sostenguts sobre certes cerques per vós fetes axí dels capítolls e ordinacions toquants lo dit General [...] com de les constitucions generals de Catalunya en latí [...] fetes trasladar e posar en degut orde [...] nosaltres, los diputats, vos pagarem [...] dita quantitat [...] Scrit en Barchinona a XXIII dies de juliol [...] MCCCC deenou.*³⁹¹

Maestre Johan de Bellmunt, escrivà de letra rodona

[...] que a vós, maestre Johan de Bellmunt [...] sien per nos delliurats quaranta florins d'or d'Aragó [...] per pagar e satisfacció de diverses libres que scrivits e scrits havets ab letra rodona, continuant e transladant en aquells diverses capítols fets en Corts generals per

³⁸⁸ *Ibid.*, ff. 22v-23r.

³⁸⁹ *Ibid.*, ff. 46v-47r.

³⁹⁰ *Ibid.*, ff. 51v-52r.

³⁹¹ *Ibid.*, f. 124.

*manteniment i defensa del dit General; e Capítols de Cort e Constitucions de Cathalunya de les quals per ordinació de la Cort de Cathalunya deven ésser fets dos llibres, la un en latí e l'altre en romanç [...] Scrit en Barchinona a XIII dies de agost [...] MCCCCXXII.*³⁹²

De maestre Johan de Bellmunt

*[...] per vós, mestre Johan de Bellmunt [...] vos sien acorreguts vint florins d'or d'Aragó, valents onze lliures barchinonines en paga prorata, de ço que us es e serà degut per scriure lo libre on són continuats los Capítols de Corts generals de Cathalunya, e per scriure aquells volums que nosaltres vos fem scriure e continuar en los quals seran totes les Constitucions de Cathalunya de latí e de romanç [...] nosaltres, dits deputats, vos pagarem [...] los dits vint florins [...] Scrit en Barchinona a XXVII dies de juliol [...] Mil CCCCXXV.*³⁹³

Les últimes dades sobre el progrés de Bellmunt amb el G-4 són proporcionades per aquest darrer albarà, per tant possiblement el manuscrit s'hauria acabat de confeccionar l'estiu de 1425 ja que les últimes referències a Bellmunt són sobre el pagament de 30 florins el 4 de desembre de 1426 pels treballs realitzats en la confecció dels volums de la Compilació³⁹⁴ i que és el moment en que Bellmunt desapareix de tot aquest procés. Pel que fa a les tasques de Diego Garcia, aquestes s'haurien donat per finalitzades el 10 de juny de 1427 mitjançant un albarà que també li reconeix les tasques d'assistència al dit litigi de la Diputació amb els consellers de Barcelona³⁹⁵ i que hauria estat aprofitat per fer disposició d'informació pel G-4, reforçant, tot i que de forma molt vaga amb aquesta dada com s'ha dit abans, la idea de que el manuscrit s'hauria acabat abans de 1426. Tampoc es menciona el manuscrit quan el 30 de juliol de 1428 Joan Desplà fou remunerat per haver lligat i enquadernat els volums de la Compilació, donant per acabat el procés.³⁹⁶

Amb totes aquestes dades, les conclusions són vàries. Primer de tot, mitjançant aquests albarans podriem situar la confecció del G-4 a partir 1415 i no més enllà de juliol de 1425. Els albarans analitzats mostren clarament que Joan de Bellmunt estava escrivint un llibre que els diputats li havien comanat, amb un contingut que definien constantment com portador de Capítols de Cort i altra normativa *a favor del General* o *atorgats al General*, una expressió que lligaren als poders dels diputats i a les normes necessàries per al desenvolupament del seu ofici. Considero que l'expressió *a favor del General* és molt il·lustrativa del perquè de l'aparició d'aquests manuscrits. Els anys de desequilibri en el desenvolupament constitucional provocats per la mort de l'últim sobirà del casal de Barcelona i la irrupció dels Trastàmara a la política del Principat amb les seves pràctiques que causaren protestes de les institucions del

³⁹² Aquest albarà forma part de la signatura 509, igualment dins una carpeta de pell intitulada *Albarans any 1422* i que es trobava a la Instància n° 6. ACA, Generalitat, sèrie general (N), 509, f. 1.

³⁹³ *Ibid.*, ff. 152v-153r.

³⁹⁴ [...] *per vós, maestre Johan de Bellmunt [...] sien acorreguts [...] trenta florins d'or d'Aragó [...] degut per los treballs per vós sostenguts e sostenidors en escriure certs volums de les Constitucions de Cathalunya en latí e romanç [...] nosaltres, dits deputats, deliurarem [...] los dits trenta florins [...] Scrit en Barchinona a quatre dies de deembre [...] MCCCCXXVI.* ACA, Generalitat, sèrie general (N), 510, f. 31v.

³⁹⁵ [...] *E als treballs encara per vós sostenguts en cercar e mostrar al scrivà de la dita diputació los capítols de les profertes fetes en Corts generals de Cathalunya [...] los quals capítols nosaltres havíem de necessari que fossen vists per rahó de la qüestió que havem ab los honorables consellers de Barchinona [...].* *Ibid.*, f. 62.

³⁹⁶ D. Álvarez Gómez, *Compendium Constitutionum Cathalonie Narcís de Sant Dionís*, p. 40.

país, com fou el nomenament de funcionaris castellans³⁹⁷, provocà que s'arribés a les Corts de 1413 amb les diverses conseqüències que implicaren. Els dos pilars de l'arquitectura institucional del General reaccionaren decretant, per part de les Corts, la Compilació i, per part de la Diputació del General la normativa a favor d'aquest. D'aquesta manera ambdues institucions cercaven protegir-se davant de la monarquia mostrant la fortalesa dels seus poders mitjançant la fixació i compilació dels seus drets. Una reacció, a més, comprensible pel que fa als temors que tenia la Diputació degut a la imatge que Ferran havia demostrat tenir de la institució, la qual considerava un ens d'una naturalesa no duradora que podia ser eliminat.³⁹⁸

3. Estudi del manuscrit

Com s'ha pogut observar, l'anàlisi del G-4 juntament amb la glossa del G-155/3 porta a la conclusió inequívoca de que l'autor d'aquestes notes identificà el G-4 com el LVS. Per altra banda, l'anàlisi de les dades que els diferents autors atribueixen al procés de composició del G-4 es troben en consonància amb les hipòtesis inicialment plantejades. És per això que les següents passes suposen l'anàlisi de la relació del manuscrit G-4 amb el G-154 ja que aquest últim, de la mateixa manera que el G-155/3, estableix una filiació amb el LVS que esdevé fonamental per a acabar de corroborar que el G-4 és el LVS. Es proposa per a aquest objectiu l'ús dels instruments de la crítica textual, concretament mitjançant la identificació dels errors conjuntius i per tant, aquells que difícilment el G-154 hauria comès independentment del G-4 i que són en definitiva els errors que hauria comès Joan de Bellmunt redactant el LVS. En principi només hi ha un testimoni del LVS (el G-154), el qual no serveix per a identificar els errors conjuntius. El LVS és una miscel·lània de textos normatius i per tant la detecció de qualsevol tipus d'error d'aquest manuscrit depèn de la col·lecció de les seves fonts, que he seleccionat en funció de la seva antiguitat, facilitant així la detecció dels errors conjuntius i que fan del G-154 la còpia exacta del G-4 i per tant del LVS. Si bé l'objectiu prioritari no és la reconstrucció del text, contràriament als postulats de Lachmann i autors relacionats³⁹⁹ que són els que he tingut en compte, el fet és que la identificació de determinats errors conjuntius ha fet necessària l'esmena del text, com es veurà a la transcripció, aportant una edició més acurada del text i fent-ne més comprensible el seu contingut.

3.1 Història de la tradició

Com a miscel·lània de textos normatius, la transmissió del text del LVS és el resultat del procés legislatiu de les Corts, i per tant, de la producció documental de caire notarial que en

³⁹⁷ J. Fontana comenta que l'elecció de Ferran d'Antequera fou fruit de la manca d'iniciativa de l'oligarquia dominant catalana que acceptà el candidat perquè pensaren que permetria seguir erosionant el poder reial des de les institucions, una dinàmica que s'havien trobat els últims darrers sobirans degut a les seves polítiques de recuperació del patrimoni reial i d'oposició dels interessos per una fractura social al camp i a les ciutats. J. Fontana, *La formació d'una identitat. Una història de Catalunya*, Eumo editorial, Vic, 2014, pp. 85 i 86.

³⁹⁸ Una idea que emprà per defensar la necessitat de que el dipositari final del resultat de la Compilació fos l'arxiu reial, el qual n'asseguraria la seva bona conservació degut a que *les leys proceeixen principalment del poder e actoritat del príncep, encara que y entervenga assentiment de la Cort*. D. Álvarez Gómez, *Compendium Constitutionum Cathalonie Narcís de Sant Dionís*, p. 37.

³⁹⁹ S. Martí, *Tipologies i mètodes d'edició, Capítol II*, dins V. Martínez-Gil (coord.), *Models i criteris de l'edició de textos*, Editorial UOC, Barcelona, 2014.

sorgia d'aquestes. La unitat documental que reunia el conjunt d'actuacions portades a terme durant la celebració de les Corts ha estat anomenada Processos de Corts.⁴⁰⁰ Aquesta documentació acabà dins quatre dipòsits diferents degut a que la Cort fou una institució multipartita: 1) l'Arxiu Reial per part del rei, 2) l'arxiu de la Catedral de Tarragona per part del braç eclesiàstic, 3) l'arxiu de la Diputació del General per part del braç militar i 4) l'arxiu del Consell de Cent de Barcelona per part del braç reial.

Els Processos de Cort eren registrats mitjançant documents originals o esborranys com a acta diària de tot el que succeïa durant aquestes reunions. La comparació dels diferents documents conservats actualment ha demostrat que existeixen diferents versions d'una mateixa Cort, com també diferents exemplars d'una mateixa versió degut a l'evolució de les tasques dels escrivans de la Cort, la qual ha donat lloc a tres processos diferents al llarg de la història amb documentació que va des de 1350 a 1706 i que són 1) el procés del protonotari, 2) el procés familiar general, i 3) el procés familiar de cada braç.⁴⁰¹

El procés del protonotari girava entorn de la figura d'aquest oficial reial que actuava com secretari del rei i anotava totes les actuacions de la Cort. El protonotari estava regulat per les *Ordinacions de la Casa Reial* de Pere el Cerimoniós de 1344 que el convertia en el primer dels escrivans de manament de la cancelleria reial. El seu paper dins la Cort era rellevant ja que el rei es comunicava mitjançant ell, llegia els actes solemnes de la Cort, com també feia constar els missatges per escrit dels braços que després inseria en el procés comú degut a que era considerat el secretari general de la Cort.⁴⁰² El procés del protonotari era, per tant, l'acta oficial de la Cort i no va patir massa alteracions durant tota la seva història. Començava amb la convocatòria reial i la llista dels convocats, recollia totes les prorrogacions de la Cort fins al dia de la inauguració, i solia incloure la vertebració del donatiu i les Constitucions. Pels exemplars que es conserven avui en dia es podria dir que segurament cada integrant de la Cort hauria rebut còpia d'aquest procés. No es conserven esborranys que descriguin com era el procés de redacció però es presumeix que el protonotari podria haver estat assistit per escrivans ajudants i escrivans dels braços. Degut a que fins a finals del segle XV no es va generalitzar l'ús de la clausura notarial, resulta complicada la identificació d'alguns documents com originals, esborranys o còpies, si bé hi ha un conjunt de còpies rellevants d'aquest procés del segle XV que més endavant es comentaran.

Quant al procés familiar general, es tracta del conjunt documental que recollia les actuacions generals (com el protonotari) dels tres braços, si bé progressivament es va anar caracteritzant per recollir les actuacions internes sovint no registrades pel protonotari. Era redactat pels escrivans dels braços elegits al principi de cada Cort. Segurament aquest procés va sorgir de la col·laboració inicial dels escrivans de la Cort amb el protonotari ja que alguns dels primers documents no es poden atribuir amb certesa a aquest últim. És complicat saber quines eren les pautes d'elaboració, però de la comparació dels diferents documents es dedueix que els

⁴⁰⁰ A. Hernández Calleja, *Tipología de los procesos de Cortes*, dins R. Conde, A. Hernández, Sebastià Riera i M. Rovira, *Fonts per a l'estudi de les Corts i els Parlaments de Catalunya. Catàleg dels processos de Corts i Parlaments*, dins *Les Corts a Catalunya: Actes del Congrés d'Història Institucional*, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Barcelona, 1991, p. 62.

⁴⁰¹ *Ibid.*, p. 63.

⁴⁰² V. Ferro, *El dret públic català*, pp. 48, 71, 262 i 279.

escrivans de cada braç portaven el seu propi quadern de notes i esborrany i, preparaven, redactaven i expedien els documents que tant la Cort en conjunt necessitava, com els braços en particular. Després es feia un registre conjunt. Aquest procés, però, presenta diferents fases. Fins al 1435 es realitzava una redacció conjunta on hi participaven elscrivans de cada braç, posteriorment aquests se'n confiaven una còpia com demostren alguns exemplars idèntics que varen pertànyer als arxius de la ciutat i de la Diputació. Aquesta redacció conjunta sorgia de les notes que cada escrivà prenia, dels documents originals o dels esborranys que aportava. D'aquests últims, tot i la poca conservació actual, s'ha pogut deduir que els escrivans no sempre registraven les mateixes sessions, fets i termes, i que per tant no devien assistir a les mateixes sessions segurament perquè feien relleus i perquè la redacció conjunta necessitava de la interrelació de les notes individuals. A partir de 1435 aquest procés canvia degut al canvi de dinàmica de les Corts, ja que els braços començaren a deliberar per separat, en llocs diferents i la comunicació entre les parts implicades es realitzà mitjançant intermediaris. Llavors la redacció deixà de ser una posada en comú de les notes dels escrivans d'una mateixa reunió, per ser una posada en comú de tres reunions diferents. Així, cada escrivà de cada braç tenia un registre independent que després donava lloc a una redacció general de la suma de redaccions parcials que eren corregides quant a estil, organització per dies i actuacions per braços, primer els privilegiats i després les ciutats. Sembla que aquest procés, del que no se'n conserva cap mostra fins les Corts de 1480-1481, provocà el trànsit de documentació entre escrivans per completar-se els uns als altres, com demostra la glossa d'alguns d'aquests quaderns.⁴⁰³

Finalment cal mencionar el procés familiar de cada braç que fou fruit de l'evolució del procés anteriorment citat, recollint les actuacions privatives de cada un d'aquests per part del seu propi notari. Això portà a la desaparició definitiva del procés familiar general, la qual cosa respondria també a l'estricta separació entre els braços a partir de finals del segle XV. Entre 1519 i fins el 1706 els escrivans dels braços registraren només les reunions del seu propi braç que foren anomenats "procés familiar del braç eclesiàstic, militar o reial".⁴⁰⁴ Es conserven molts registres, en molts casos sis per Cort, d'aquesta nova fase de producció documental que s'hauria intensificat degut a la preocupació legislativa derivada de l'aprovació del Capítol del Redreç 13 de 1552 establint que els processos particulars dels braços havien de ser presents també a l'arxiu de la Diputació, provocant un copiat sistemàtic des de 1519 fins a 1706.⁴⁰⁵

3.2 Les Corts com a objecte d'estudi i edició

No ha existit més enllà de Pere Pau Vidal la preocupació d'estudiar i editar el LVS com a tal. Ara bé, el seu contingut si que ha estat objecte d'estudi i edició a causa de l'interès que ha generat i segueix generant la immensa obra documental sorgida de les Corts catalanes i dels

⁴⁰³ A. Hernández cita algunes notes del manuscrit ACA, Generalitat, 993/2: *ya lo deurà tenir en Bruio; té la cèdula en Moles; o en aquest spay ha més continuacions lo qual té seny en Bruio e mentre ell té aquel jo continue ací alguns actes fets aprés de aquells.* A. Hernández Calleja, *Tipología de los procesos de Cortes*, dins R. Conde, A. Hernández, Sebastià Riera i M. Rovira, *Fons per a l'estudi de les Corts i els Parlaments de Catalunya. Catàleg dels processos de Corts i Parlaments*, dins *Les Corts a Catalunya: Actes del Congrés d'Història Institucional*, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Barcelona, 1991, pp. 63-66.

⁴⁰⁴ Hauria propiciat aquesta dinàmica la lectura ambigua del capítol XV de la Cort de 1510 que semblava prescriure que cada braç registraria les seves sessions i només conservaria les seves. *Ibid.*

⁴⁰⁵ *Ibid.*

estats de la Corona d'Aragó, tot i que cap d'aquests estudis i edicions l'han relacionat mai amb el contingut del LVS, tret de Tomàs de Montagut qui plantejà per primer cop les hipòtesis sobre la seva existència i tradició manuscrita, com ja s'ha vist. Es considera que l'abast de l'actuació de les Corts comprèn un període que va des de 1218 a 1713-1714⁴⁰⁶, mencionar, llavors, la multiplicitat d'estudis relacionats esdevé una tasca complicada que no és l'objectiu del present treball, si bé aquest ha intentat tenir en compte els treballs de referència pel període d'estudi del LVS. Han esdevingut especialment rellevants quant a l'edició del text el ja citat *Fonts per a l'estudi de les Corts i els Parlaments de Catalunya. Catàleg dels processos de Corts i Parlaments* per a la identificació de les fonts relacionades amb les del G-4 i la seva ubicació; el ja clàssic *Cortes de los antiguos reinos de Aragón y de Valencia y principado de Cataluña*⁴⁰⁷ publicat per la RAE pel que fa a la identificació de determinats textos i passatges normatius; i especialment *Corts, parlaments i fiscalitat de Catalunya: Els Capítols del Donatiu (1288-1284)*⁴⁰⁸ per a la identificació d'algunes de les fonts manuscrites del LVS.

3.3 Les fonts manuscrites

Com ja s'ha detallat abans, la documentació referida a cada Cort és diversa, i una sola mateixa reunió pot presentar relats diferents. Per altra banda també s'ha de tenir en compte que no tota la documentació ha arribat als nostres dies, donant lloc a buits documentals. Per a la identificació de les fonts manuscrites del G-4, destinada a detectar els errors conjuntius i per tant la filiació d'aquest manuscrit amb el G-154, s'han pres en consideració diversos aspectes. El primer de tot ha estat contemplar quines haurien pogut ser les fonts del G-4. A la llum dels albarans de la Generalitat, la hipòtesi més probable o al menys amb més sentit és la que situa a Diego Garcia proveïdor de les fonts de la Compilació i per deducció del G-4. Estimo que en el cas concret d'aquest període, el costum habitual de demanar informació als diferents arxius respon a les polítiques iniciades durant el Parlament de 1410-1412 que, entre altres coses, mostraren interès per consolidar l'arxiu privatiu del General amb la finalitat d'assegurar el poder informatiu dels diversos organismes.⁴⁰⁹ Aquesta consolidació no es podia aconseguir amb un arxiu, el de la Generalitat, creat a principis del segle XV i que per tant no comptava amb la riquesa documental d'altres arxius, especialment el reial. Segurament per això apareix el greuge 19 del Parlament de 1416, abans mencionat, on l'accés a la informació de l'arxiu reial esdevé per a la Diputació alguna cosa més que pura cortesia institucional i professional. Per tant, un dels motius pels quals la Diputació va acudir als serveis de Diego Garcia era purament tècnic degut a l'absència d'un fons suficientment

⁴⁰⁶ Per a una panoràmica bibliogràfica dels primers estudis fins a un conjunt relativament recent *vid.* Eva Serra, *Butlletí bibliogràfic sobre les Corts Catalanes*, Arxiu de Textos Catalans Antics, Núm. 26, 2007.

⁴⁰⁷ *Cortes de los Antiguos Reinos de Aragón y de Valencia y Principado de Cataluña*. Real Academia de la Historia, Madrid, 1896-1922, 26 volums.

⁴⁰⁸ M. Sánchez i P. Ortí, *Corts, parlaments i fiscalitat a Catalunya: Els Capítols del donatiu (1288-1380)*, Textos Jurídics Catalans, Departament de Justícia, Barcelona, 1997.

⁴⁰⁹ Aquest període previ a la celebració del les Cort de 1413 (crisi dinàstica arran de la mort de Martí l'Humà) donaren lloc a una inestabilitat política que submergí les institucions catalanes en un període de provisionalitat, alhora que constituent, i va originar la voluntat de millorar les estructures administratives i de reforçar les mesures de control, fiscalització i formalització jurídica de les actuacions polítiques i administratives, aspectes que serien tractats a les primeres Corts de Ferran de Trastàmara. T. de Montagut i Estragués, *Les institucions fiscalitzadores de la Generalitat de Catalunya, des dels seus orígens fins a la reforma de 1413*, pp. 129-130.

robust, d'aquí que els diputats li requerissin *ço que nosaltres havem mester per nostre offici axí com són capitols e privilegis atorgats al dit General*. Per altra banda, el rei havia manifestat certes reticències al procés compilatori, exigint que els treballs preparatoris s'iniciessin per homes de la seva confiança degut a les sospites que li feien pensar que la Compilació podia tractar-se d'una modificació encoberta de les seves prerrogatives. Per tant, considero que la comissió paritària responia a una actuació destinada a reforçar la confiança mútua, ja que la Compilació es faria amb els fons de l'arxiu reial, això és, amb la llei amb la qual confiava el rei, alhora que la revisió i escriptura la faria la Diputació. Aquest principi de confiança mútua hauria influenciat la creació del G-4, el qual havia de custodiar uns poders per salvaguardar la seva autonomia que quedaria revestida d'una legitimitat inqüestionable per part de l'autoritat reial si la normativa sortia del seu arxiu.

Pel que fa als *traslats* que Diego Garcia confeccionà per a la Generalitat, dels quals avui en dia poc se sap, s'ha de tenir en compte primer de tot que els albarans atribueixen aquestes còpies a la confecció de la Compilació i no al G-4, ja que en aquest últim les tasques atribuïdes a l'escrivà són les de *cercar e mostrar* la normativa a favor del General. Es podria contemplar que aquests *traslats* de Diego Garcia, que haurien acabat a l'arxiu de la Diputació, haguessin estat emprats per Bellmunt per a la confecció del G-4? Sí, però aquesta hipòtesi presenta alguns problemes pel que fa a la documentació actual. A. Hernández identificà un bloc de còpies de processos de 21 Corts compreses entre 1350 i 1440, totes de la mateixa mà i que atribuï a Jaume Garcia, fill i successor de Diego Garcia. Aquestes còpies acabaren a l'arxiu de la ciutat i a l'arxiu de la Diputació, i per tant, foren comanades per aquestes institucions. S'han identificat, com es veurà més endavant, una sèrie d'aquestes còpies (sèrie Generalitat de l'ACA i de l'AHCB) les quals contenen part del contingut del G-4, però que amb les dades que dona A. Hernández⁴¹⁰ junt amb la informació codicològica de l'ACA que situen aquests exemplars a finals dels anys trenta del segle XV, resulta insostenible pensar que haurien esdevingut les fonts del G-4. De moment, per tant, la opció més lògica és anar a les fonts disponibles anteriors al començament del G-4 (1415) per així eliminar la problemàtica que podria presentar el fet de tenir en compte còpies coetànies o posteriors a la confecció del manuscrit per a una identificació òptima dels errors comesos per Bellmunt.

El fons documental de l'arxiu reial acabà convertint-se en l'ACA, com ja s'ha analitzat. Per tant, les còpies del rei es troben en aquest arxiu dins una unitat anomenada *Real Cancillería* que compta amb 21.200 documents creats entre 1318 i 1727. Com es detallarà a continuació, s'ha trobat el contingut del G-4 en tres sèries diferents: 1) *Profertarum*, que conté profertes de Corts i altres documents relacionats expedits entre 1359 i 1368; 2) *Procesos de Cortes*, que inclou documents del procés (comú) del protonotari i del procés familiar general entre 1350 i 1493; i 3) *Cartas reales, legislación*, que són un conjunt variat de documents dels segles XIII i XIV.

A Barcelona. ACA, *Cancillería, Registros*, núm.1509 - Profertarum 5. (s. XIV)
Paper, 194 ff.; 29 x 22 cm. La signatura antiga fou *Estància 5, orde 4, calaix 38*. No es determina si és original, còpia o esborrany. Al foli 192v P. de Bofarull hi indica les seves

⁴¹⁰ A. Hernández Calleja, *Tipología de los procesos de Cortes*, p. 64. .

actuacions de reparació i enquadernació realitzades l'any 1823. Els primers vuit folis presenten atacs biològics considerables. Diverses mans. Català i llatí. Conté profertes de Corts i altres documents relacionats expedits entre 1376 i 1380. Contingut més destacat:

1. *Capitula doni seu proferte per generale Cathalonie domino regni, facte in Curiis generalibus quas in villa Montissoni omnibus et terris suis cismarinis et regno Maioricarum celebravit.* ff. 26r.-87r. Conté la informació del G-4 corresponent a la Cort de 1376, celebrada a Montsó entre el 26 de juny i el 12 de setembre de 1376.
2. *Capitula oblata domino regi per brachia ecclesie et milicie regni Valencie, in curiis generalibus quas dominus rex in villa Montissoni suis regnicolis celebravit.* ff. 87v.-104v.
3. *Capitula oblata domino regi per omnia brachia principatus Cathalonie et regni Valencie super mutuo eidem domino regi facto de L^M florenis per totam curiam generalem.* ff. 104v.-107v.
4. *Capitula proferte brachii civitatum et villarum regalium regni Valencie.* ff. 107v.-126v.
5. *Capitula oblata domino regi per omnia brachia principatus Cathalonie et regni Valencie super mutuo eidem domino regi facto de L^M florenis per totam curiam generalem.* ff. 126v.-129v.
6. *Capitula oblata per generale regni Aragone in curiis Montisoni ultimo celebratis.* ff. 129v.-136r.
7. *Capitula facta et domino regi oblata in Curia generali Cathalonie celebrata in civitate Barchinone in annis MCCCLXXVII^o et LXXVIII°.* ff. 159v.-172v. Conté la informació del G-4 referent a la Cort de 1378, celebrada a Barcelona el 7 d'agost.

Manuscrits relacionats: B; C; AHCB, Manuscrits, L-31; AHCTE, fons Arxiu Municipal de Tortosa, calaix Corts generals, núm. 15; ACA, Generalitat, 955 (còpia de Jaume Garcia); AHCB, Consell de Cent, XVI-11; AHCB, Consell de Cent, VXI-12; AHCB, Consell de Cent, XVI-8.

Edicions: *Corts, parlaments i fiscalitat...*, pp. 469-528.

B Barcelona. ACA, *Cancillería, Procesos de Cortes*, 8. (s. XIV)

Paper, 214 ff.; 28,5 x 21 cm. Original incomplet del procés comú del protonotari de la Cort general de Montsó de 1376. Enquadernació en pergamí del s. XIX. Bon estat de conservació. Si bé predomina la mateixa mà, el protonotari hauria estat Bartomeu de Avellaneda. S'hi observen altres mans al text principal, notes i addicions. Català, llatí i castellà. Contingut més destacat (la informació dels quatre primers punts hauria estat afegida durant els treballs d'enquadernació del s. XIX) :

1. *Processus curiarum generalium Montissone celebratarum incolis Corona Aragonum regni Petro IV. Scriba Bartholomeo de Avellaneda, prothonotario.* ff. 1r.-161r. Conté la informació del G-4 corresponent a la Cort de 1376, celebrada a Montsó entre el 26 de juny i el 12 de setembre de 1376 entre els ff. 96r.-160v.
2. *Capitulum regni Aragonum super facto deffensionis.* ff. 162r.-171r.

3. *Capítols de la proferta dels braços ecclesiàstic e militar del regne de València*. ff. 172r.-198r.
4. *Capítols de la proferta del braç de les ciutats e viles reials del regne de València*. 199r.-221v.
5. *Capitula oblata anno regi per omnia brachia principatus Cathalonie et regni Valencie super mutuo eidem domino regi facto de ^{LM} florenis per totam curiam generalem*. ff. 222r.-224r.

Manuscrits relacionats: *A*; *C*; AHCB, Manuscrits, L-31; AHCTE, fons Arxiu Municipal de Tortosa, calaix Corts generals, núm. 15; ACA, Generalitat, 955 (còpia de Jaume Garcia); AHCB, Consell de Cent, XVI-11; AHCB, Consell de Cent, VXI-12; AHCB, Consell de Cent, XVI-8.

Edicions: *Corts, parlaments i fiscalitat...*, pp. 469-528.

C Barcelona. ACA, *Cancilleria, Registros*, núm. 1508 - Profertarum 4. (s. XIV)
Paper, 207 ff.; 29 x 22 cm. La signatura antiga fou *Estància 5, orde 4, calaix 38*. No es determina si és original, còpia o esborrany. Al foli 206r P. de Bofarull hi indica les seves actuacions de reparació i enquadernació realitzades l'any 1823. Diverses mans. Català, llatí i castellà. Conté profertes de Corts i altres documents relacionats expedits entre 1371 i 1377. Contingut més destacat:

1. 1371. *Capitula gravaminum civitatum et villarum regalium regni Valencie*. ff. 1r.-21v.
2. *Donum factum per syndicos civitatum villarum et locorum regalium regni Valencie*. ff. 22r.-36v.
3. *Gravamina oblata per brachium militare*. ff. 37r.-42v.
4. *Donum factum per brachium militare*. ff. 43r.-53v.
5. *Gravamina oblata pro brachio ecclesiastico*. ff. 54r.-60v.
6. *Donum factum per brachium ecclesiasticum*. ff. 61r.-71r.
7. (1373) *Potestas Petri Bussot*. ff. 90v.-94r.
8. Cort de Catalunya a Barcelona en motiu del socorriment a fer per l'illa de Sardenya. ff.94v.-135v.
9. *Potestas Bernardi Bussot*. ff. 108v.-113r.
10. Cort general de Catalunya celebrada a Lleida l'any 1375 en motiu de la defensa del principat. ff.140r.-157r.
11. *Proferta facta per generale Cathalonie in defensione terre in curia generali celebrata in civitate Ilerde anno a nativitate domini MCCCLXX quinto*. ff. 158r.-193v.
12. Provisions sobre les generalitats i altres imposicions acordades durant la Cort universal de tots els regnes de l'any 1376. ff. 194r.-203v. Conté part de la informació del G-4 corresponent a la Cort de 1376, celebrada a Montsó entre el 26 de juny i el 12 de setembre de 1376 entre els ff. 196r.-199v.

Manuscrits relacionats: *A*; *B*; AHCB, Manuscrits, L-31; AHCTE, fons Arxiu Municipal de Tortosa, calaix Corts generals, núm. 15; ACA, Generalitat, 955 (còpia de Jaume Garcia); AHCB, Consell de Cent, XVI-11; AHCB, Consell de Cent, VXI-12; AHCB, Consell de Cent, XVI-8.

Edicions: Parcialment a *Corts, parlaments i fiscalitat...*, pp. 480-584.

D Barcelona. ACA, *Cancillería, Cartas Reales, Legislación, Leg. 4, 8.* (s. XIV)
Paper, 8 ff.; 30 x 23 cm. Lletre de finals del segle XIV⁴¹¹. Forma part d'un conjunt de documents solts que semblen separats amb la justa i exacta informació del LVS. Una sola mà. Únicament en català. Conté la informació del G-4 referent a la Cort de 1378 celebrada a Barcelona el 7 d'agost. Segons l'ACA conté *capítulos del donativo, ordinació sobre el fogaje de Cataluña y mención de otros acuerdos y licencia de las Cortes de Barcelona de 1377-1378*.

Manuscrits relacionats: *A*; AHCB, Consell de Cent, XVI-14.

Edicions: *Corts, parlaments i fiscalitat...*, pp. 529-542.; RAH, *Cortes*, vol. IV, pp. 52-67.

E Barcelona. ACA, *Cancillería, Registros*, núm. 1510 - Profertarum 6. (s. XIV)
Paper, 117 ff.; 28 x 22,5 cm. La signatura antiga fou *Estància 5, orde 4, calaix 38*. No es determina si és original, còpia o esborrany. Al foli 116v P. de Bofarull hi indica les seves actuacions de reparació i enquadernació realitzades l'any 1823. Diverses mans. Català, llatí i castellà. Conté profertes de Corts i altres documents relacionats expedits entre 1380 i 1386. Contingut més destacat:

1. *Proferta facta domino regi in Curii Cathalonie Barchinone celebratis per duo brachia, videlicet, ecclesie et civitatum et locorum regionum, que proferta fuit facta in medio temporis Curie, videlicet, tertia die decembris anno a nativitate domini millesimo CCC^oLXX^o nono.* ff. 13v.-29v. Conté la informació del G-4 corresponent a la Cort de 1380, celebrada a Barcelona entre el 3 de desembre de 1379 al 19 de maig 1380.
2. *Hec est concordia facta per brachium baronum et militum ac hominum de paratico principatus Cathalonie super mutuo CL^M librae facto domino regi per generale Cathalonie pro facto Sardinie.* ff. 33v.-40v. Conté la informació del G-4 corresponent a la Cort de 1380, celebrada a Barcelona entre el 17 i 19 de maig.
3. Corts generals celebrades a Montsó, Tamarit i Fraga de 1383-1384. ff. 76r. i ss.

Manuscrits relacionats: AHCG, I.1.2.16, lligall 1; AHCB, Consell de Cent, XVI-98c; ACA, C, Processos de Cort, 9; AHCB, Consell de Cent, XVI-15, 1, 2 i 3; ACA, Generalitat, 957 (còpia de Jaume Garcia).

Edicions: *Corts, parlaments i fiscalitat...*, pp. 543-581; RAH, *Cortes*, vol. IV, pp. 189-217; I. J. Baiges, A. Rubió, E. Varela, *Cort general de Montsó 1382-1384*, Barcelona, 1992, pp. 220-234.

F Barcelona. ACA, *Cancillería, Registros*, núm. 1505 - Profertarum 1. (s. XIV)

---

⁴¹¹ J. i M.D. Mateu Ibars, *Colectánea paleográfica de la Corona de Aragón, siglos IX-XVIII*, Publicacions Universitat de Barcelona, 1991, pp. 753 i ss.

Paper, 185 ff.; 29 x 24 cm. La signatura antiga fou *Estància 5, orde 4, calaix 38*. No es determina si és original, còpia o esborrany. Al foli 183r P. de Bofarull hi indica les seves actuacions de reparació i enquadernació realitzades l'any 1823. Diverses mans. Català, llatí i castellà. Conté profertes de Corts i altres documents relacionats expeditos entre 1359 i 1368. Contingut més destacat:

1. *Proferta brachio universitatum, civitatum et villarum regalium Cathalonie* (1359). ff. 22v.-37v.
2. *Proferta brachiorum ecclesiastici et milicie Cathalonie*. ff. 38r-52v. Conté la informació del G-4 corresponent a la Cort de 1359, celebrada a Cervera el 18 de desembre.
3. *Trellat dels Capítols de la proferta feta al senyor duch per los braços de la església e de la cavalleria del regne de València* (1360). ff. 82r.-90r.
4. *Copia capitulorum proferte facte per brachium universitatum, civitatum et villarum regiarum regni Valencie* (1360). ff. 90r i ss.
5. *Capitula facta in curia Barchinone super declaracione et suplecione dubiorum que occurrebant in capitulis curie Dertusen et aliis super novo dono facto pro felici intrata in Castellam* (1365). ff. 135r-174v.

Manuscrits relacionats: AHCB, Consell de Cent, XVI-98a, 1 i 2; AHCB, Llibre Vermell, I; AHCG, I.1.2.16, lligall 1; ACA, Generalitat, G-222.

Edicions: *Corts, parlaments i fiscalitat...*, pp. 191-228; RAH, *Cortes*, Vol. III, pp. 388-419.

G Barcelona. ACA, *Cancilleria, Procesos de Cortes*, 7. (s. XIV)

Paper, 261 ff.; 28,5 x 21,5 cm. Originals del procés comú del Protonotari de la Cort general de Barcelona de 1368, del procés comú del Protonotari de la Cort general de Tarragona de 1370-1371 continuada a Montblanc i Tortosa; del procés de la Cort general de Aragonesa de Casp de 1371-1373 continuada a Alcanyís; i procés comú del Protonotari de la Cort general de Barcelona de 1372-1373. Bon estat de conservació, enquadernació en pergamí i restauració del segle XIX. Diverses mans. Català, llatí i castellà. Contingut més destacat (informació que hauria estat afegida durant els treballs d'enquadernació del s. XIX):

1. *Processus curiarum generalium in civitate Barchinone indictarum Cathalanis, regnante in Aragonia Petro IV. 13 julii 1368*. ff. 1r.-30r.
2. *Processus curiarum generalium gentibus Cathalonie indictarum in civitate Tarraconae, regnante in Aragonia Petro IV. Conv. 30 januar 1370. Scriba curiarum Petro de Cumba, prothonotario domini regis*. ff. 1r.-69v. 2ª numeració.
3. *Processus curiarum generalium in loco de Caspe celebratarum incolis Aragoniae regnante Dom. D. Petro IV, conv. 3 octob. 1371*. ff. 1r.-83r. 3ª numeració.
4. Procés de Cort general de 1371. ff. 1r.-15v. 4ª numeració.
5. Ressolució als dubtes plantejats a les Corts de Tortosa de 1371. ff. 1r.-9v. 5ª numeració.
6. *Processus curiarum generalium Cathalanis indictarum in civitate Barchinone, regnante in Aragonia Petro IV. 25 madii 1372. Scriba curiarum Jacobo Conesa*

pronot. ff. 1r.-49v. 6ª numeració. Conté la informació del G-4 entre els ff. 39v.-48v. corresponent a la Cort de 1373 celebrada a Barcelona el 14 de maig.

Manuscrits relacionats: *C*; *K*; AHCG, II.2.16, lligall 1, AHCC, Fons Municipal, Corts i Parlaments ss. XIV-XV, ACA, Generalitat, vol. 954 (còpia de Jaume Garcia).

Edicions: *Corts, parlaments i fiscalitat...*, pp. 439-451; RAH, *Cortes*, Vol. III, pp. 232-245.

H Barcelona. ACA, *Cancilleria, Procesos de Cortes*, 5. (s. XIV)

Paper, 169 ff.; 28,5 x 22 cm. Originals del procés comú del protonotari de la Cort general de Barcelona de 1364-1365 continuada a Lleida, Barcelona i Tortosa; i procés comú del protonotari de la Cort general de Barcelona de 1365. Bon estat de conservació, enquadernació en pergamí i restauració del segle XIX. Dues mans. Català i llatí. Contingut més destacat (informació que hauria estat afegida durant els treballs d'enquadernació del s. XIX):

1. *Processus curiarum generalium Barchinone inceptarum in Illerda reductarum et continuatarum et demum finitarum Barchinone.* 1364-1365. ff. 1r.-30v.
2. *Processus curiarum generalium in Dertuse celebratarum anno 1365.* ff. 1r.-47v. 2ª numeració.
3. *Processus curiarum generalium de anno 1365 [...] super dubiis doni facti in curia Dertusae celebrata eod. am. Protonotario Jacobo Conesa.* ff. 1r.-105v. 3ª numeració. Conté la informació del G-4 entre els ff. 47v.-104v. corresponent a la Cort de 1365 celebrada a Barcelona entre el 13 i 15 de desembre.

Manuscrits relacionats: *F*; *I'*; AHCB, Consell de Cent, XVI-8; ACA, Generalitat, G-156.

Edicions: *Corts, parlaments i fiscalitat...*, pp. 432-392; RAH, *Cortes*, vol, II, pp. 254-302.

I' Barcelona. ACA, *Cancilleria, Cartas Reales, Legislación, Leg. 3, 13 (2)* . (s. XIV)

Paper, 81 ff.; 30,5 x 22,5 cm. Forma part del conjunt de documents solts que semblen separades amb la justa i exacta informació del LVS. Es troba dins unes cobertes de pergamí reutilitzades (de 23,5 x 29,8 cm i que són d'un fragment dels capítols matrimonials de Ponç i Beatriu de 1341) intitolades *Caxa 17, Processus curiarum celebratarum Barchinone anno MCCCLXV et super dubiis occurrentibus super capitulis doni oblatis in Curia Dertusensis*; també indiquen que es tracta d'un esborrany. Diverses mans, totes de l'últim quart del segle XIV⁴¹². Únicament en català. Els folis estan deslligats i conté molta informació ratllada, molts passatges interlineats i informació de provisions afegida en altres parts del foli o folis diferents que fa pensar que efectivament fou un esborrany. Conté la informació del G-4 referent a la Cort de 1365 celebrada a Barcelona entre el 13 i 15 de desembre.

Manuscrits relacionats: *F*; *H*; AHCTE, fons Arxiu Municipal de Tortosa, calaix Corts generals, núm. 2; AHCB, Consell de Cent, XVI-8; ACA, Generalitat, G-949bis; ACA, Generalitat, G-950 (còpia de Jaume Garcia).

⁴¹² J. i M.D. Mateu Ibars, *Colección paleográfica de la Corona de Aragón, siglos IX-XVIII*, pp. 753 i ss.

Edicions: *Corts, parlaments i fiscalitat...*, pp. 331-392; RAH, *Cortes*, vol, II, pp. 376-445.

I² Barcelona. ACA, *Cancilleria, Cartas Reales, Legislación, Leg. 3, 13 (1)* . (s. XIV)
 Paper, 41 ff.; 30 x 22,5 cm. Forma part del conjunt de documents solts que semblen separades amb la justa i exacta informació del LVS. Es troba dins unes cobertes de pergami reutilitzades (de 32,3 x 23,5 cm) intitolades *Caxa 18, Capitula doni facti in curia Dertusensis dominum Regis catalanis celebrata*; també indiquen que es tracta d'un esborrany. La lletra és contemporània (entre 1365 i 1385)⁴¹³. Únicament en català. Deslligat. Conté la informació del G-4 referent a la Cort de 1365 celebrada a Tortosa el 21 d'abril.

Manuscrits relacionats: *J; H; AHCB, Consell de Cent, XVI-8; ACA, Generalitat, G-156.*

Edicions: *Corts, parlaments i fiscalitat...*, pp. 283-239; RAH, *Cortes*, vol, II, pp. 254-302.

J Barcelona. ACA, *Cancilleria, Registros*, núm. 1506 - Profertarum 2. (s. XIV)
 Paper, 196 ff.; 29 x 24 cm. La signatura antiga fou *Estància 5, orde 4, calaix 38*. No es determina si és original, còpia o esborrany. Al foli 196r P. de Bofarull hi indica les seves actuacions de reparació i enquadernació realitzades l'any 1823. Diverses mans. Català i llatí. Conté profertes de Corts i altres documents relacionats expedits entre 1363 i 1368. Contingut més destacat:

1. *Capitula in Curia Montissoni super concordia scilicet si barones, milites et homines de paratico regnorum Aragonum, Valentie et principatus Catalonie teneantur solvere in impositionibus impositis.* (1363) ff. 3r.- 37v.
2. *Donum factum in curia celebrata Dertuse.* (1364) ff. 38r.-84v. Conté la informació del G-4 entre els ff. 38v.-73v. corresponent a la Cort de 1365 celebrada a Barcelona el 21 d'abril.
3. *Confirmatio facta in curia generali Barchinone declaracionis facte per donum factum in generali curia Dertusensis non cessaret propter moram solucionis contingentis illos de Maiorice.* (1365) ff. 99v.-107v.
4. *Capítols ordonats e fets per la Cort general de Cathalunya qui de present se celebre en la ciutat de Barchinona sobre lo creximent per aquella Cort fet axí en les generalitats qui foren ordonades en la Cort derrerament celebrada en Tortosa, com en la imposició de la sal en la dita Cort de Tortosa ordonada, e sobre la forma e manera per les quals los braçes de la dita Cort deuen haver Cent mil lliures per venda de censals morts e violaris, les quals coses se segueixen per orde en la manera davall escrita.* ff. 108r.-128r.
5. *Capitula facta super dono sive subsidio concesso in sucursum regni Sardinie in parlamento celebrato Barchinone per universitates, civitatum et locorum regalium Cathalonie anno a nativitate domino MCCCLXVI.* ff. 173v.-188v.

Manuscrits relacionats: *P; H; AHCB, Consell de Cent, XVI-8; ACA, Generalitat, G-156.*

---

⁴¹³ *Ibid.*, pp. 767-771.

Edicions: *Corts, parlaments i fiscalitat...*, pp. 283-239; RAH, *Cortes*, vol, II, pp. 254-302.

K Barcelona. ACA, *Cancilleria, Cartas Reales, Legislación, Leg. 4, 6 (4)*. (s. XIV)
Paper, 14 ff.; 30 x 22,5 cm. Forma part del conjunt de documents solts que semblen separats amb la justa i exacta informació del LVS. Dins el mateix conjunt de documents s'hi troba una altra còpia amb similar informació que es descartà per no contenir tots els Capítols de Cort. Document fortament atacat pel que fa al seu estat de conservació. La lletra és contemporània (entre 1365 i 1375)⁴¹⁴. Únicament en català. Deslligat. Conté la informació del G-4 corresponent a la Cort de 1373 celebrada a Barcelona el 14 de maig.

Manuscrits relacionats: *C*; *G*; AHCG, II.2.16, lligall 1; AHCC, Fons Municipal, Corts i Parlaments ss. XIV-XV; ACA, Generalitat, vol. 954 (còpia de Jaume Garcia).

Edicions: *Corts, parlaments i fiscalitat...*, pp. 439-451; RAH, *Cortes*, Vol. III, pp. 232-245.

L Barcelona. ACA, *Cancilleria, Cartas Reales, Legislación, Leg. 3, 12*. (s. XIV)
Paper, 20 ff.; 35 x 23 cm. Forma part del conjunt de documents solts que semblen separats amb la justa i exacta informació del LVS. Conté la informació del G-4 corresponent a la Cort de 1364 celebrada a Barcelona del 15 al 20 de juliol, més mig foli de capítols de fogatges de 1365 que es diposa abans de la Cort, que és com apareix tant en el LVS com en aquest manuscrit. La lletra és contemporània (entre 1365 i 1367)⁴¹⁵. Únicament en català. Deslligat.

Manuscrits relacionats: *H*; AHCB, Consell de Cent, XVI-98b; AHCB, Consell de Cent, XVI-19c.

Edicions: *Corts, parlaments i fiscalitat...*, pp. 263-282; RAH, *Cortes*, vol, II, pp. 148-169.

M Barcelona. ACA, *Cancilleria, Procesos de Cortes, 25*. (s. XV)
Paper, 232 ff.; 28,5 x 21,5 cm. Còpia del procés comú del protonotari de la Cort general de Barcelona de 1412-1413. Bon estat de conservació, enquadernació en pergami i restauració del segle XIX. Una sola mà. Català i llatí. Conté la informació del G-4 corresponent a la Cort de 1412-1413 entre els ff. 111v.-137v.

Manuscrits relacionats: ACA, Generalitat, 964 (còpia de Jaume Garcia).

Edicions: RAH, *Cortes*, vol. XI, pp. 146-180.

N Barcelona. ACA, *Cancilleria, Procesos de Cortes, 30*. (s. XV)
Paper, 396 ff.; 28,5 x 21,5 cm. Còpia del procés comú del protonotari de la Cort general de Tortosa continuada a Barcelona de 1421-1423. Bon estat de conservació, enquadernació en pergami i restauració del segle XIX. Una sola mà. Català i llatí. Conté la informació del G-4 corresponent a la Cort de 1422 entre els ff. 260r.-273r.

---

⁴¹⁴ *Ibid.*, pp. 762-766.

⁴¹⁵ *Ibid.*, pp. 754-755.

Manuscrits relacionats: *O*; *P*; ACA, Generalitat, 970 (còpia de Jaume Garcia); ACA, Generalitat, 971 (còpia de Jaume Garcia); AHCB, Consell de Cent, XVI-26 (còpia de Jaume Garcia).

Edicions: RAH, *Cortes*, vol. XIII, pp. 525-530.

O Barcelona. ACA, *Cancilleria, Procesos de Cortes*, 56. (s. XV)

Paper, 342 ff.; 30 x 22,5 cm. Original del procés comú del protonotari de la Cort general de Tortosa continuada a Barcelona de 1421-1423. Estat de conservació mitjà, sense relligadura i sense treballs de reparació. Diverses mans. Català i llatí. Conté la informació del G-4 corresponent a la Cort de 1422 entre els ff. 272r.-283r.

Manuscrits relacionats: *N*; *P*; ACA, Generalitat, 970 (còpia de Jaume Garcia); ACA, Generalitat, 971 (còpia de Jaume Garcia); AHCB, Consell de Cent, XVI-26 (còpia de Jaume Garcia).

Edicions: RAH, *Cortes*, vol. XIII, pp. 525-530.

P Barcelona. ACA, *Cancilleria, Procesos de Cortes*, 57. (s. XV)

Paper, 293 ff.; 30 x 22,5 cm. Còpia coetània del procés comú del protonotari de la Cort general de Tortosa continuada a Barcelona de 1421-1423. Estat de conservació mitjà, sense relligadura i sense treballs de reparació. Diverses mans. Català i llatí. Conté la informació del G-4 corresponent a la Cort de 1422 entre els ff. 254v.-267v.

Manuscrits relacionats: *O*; *N*; ACA, Generalitat, 970 (còpia de Jaume Garcia); ACA, Generalitat, 971 (còpia de Jaume Garcia); AHCB, Consell de Cent, XVI-26 (còpia de Jaume Garcia).

Edicions: RAH, *Cortes*, vol. XIII, pp. 525-530.

Q Barcelona. ACA, *Cancilleria, Registros*, núm. 1507 - Profertarum 3. (s. XIV)

Paper, 175 ff.; 28,5 x 22 cm. La signatura antiga fou *Estància 5, orde 4, calaix 38*. No es determina si és original, còpia o esborrany. Al foli 174r P. de Bofarull hi indica les seves actuacions de reparació i enquadernació realitzades l'any 1823. Diverses mans. Català, llatí i castellà. Conté profertes de Corts i altres documents relacionats expedits entre 1368 i 1377. Conté la informació del G-4 corresponent a la Cort de 1367-1368 entre els ff. 34r.-39r.

3.4 Filiació del G-4 i el G-154

La *collatio* de les fonts abans descrites amb el G-4 ha revelat sense gaire dificultats la relació amb el G-154, el qual reproduïx tant els errors significatius del G-4 com els considerats no significatius com serien els salts d'igual a igual, si bé considero que les característiques especials d'algun d'aquest darrer tipus d'error, amb l'aparició de determinades llacunes que no es veuen en cap dels testimonis però si en el G-4 i el G-154, no fan més que evidenciar que aquest últim copià el primer, i que representen uns errors que considero rellevants degut a

la baixa probabilitat de poder ser reproduïts independentment. Per altra banda, com s'ha indicat anteriorment, l'esmena del text ha esdevingut necessària en la majoria de lliçons omeses pel G-4 ja que es volia una edició curosa del contingut del manuscrit. Tots els passatges afegits són els que també falten al G-154, que els va ometre copiant el G-4, i que s'han editat entre claudàtors amb la corresponent referència a l'aparat indicant de quins manuscrits és la lliçó que ha provocat l'esmena. D'aquesta manera, qualsevol passatge afegit, lliçons que els testimonis mostren clarament diferent i errors significatius, han estat comprovats i apareixen al G-154 si no s'especifica el contrari. Com es podrà veure en el text, el manuscrit compta amb un número destacat d'errors de diversa tipologia i per això a continuació només en dispenso uns pocs exemples que demostren la filiació esmentada. Es dispenso la localització del text dins el G-4 pel número de disposició o Capítol de Cort, foli i entre parèntesi la localització de l'error al G-154, després la lliçó objecte de comparació en cursiva.

3.4.1 Errors per substitució

3. 95rb (193v) les dites VIII^MCCL lliures sia feta a les persones dessús dites a sou e *alberà*, segons que serà trobat

a libra *CG*

a lliura *K*

1. 1v^b (19v) per rahó de les imposicions qui·s leven per *conpensions* vostres en les ciutats e viles vostres reials de Cathalunya

concessions *AB*

8.2.16. 8r^a (30r) aquells de lana de que la comuna gent e *poble* s'i vest són tant carregats

pobre *AB*

8.2.21. 8v^a (31r) d'altre part sens *un* del general leu e alleuge càrrech

dan *ABC*

3.4.2 Errors per omissió

El següent exemple és un dels errors per salt d'igual a igual que considero poc probable que sigui independent del G-4. Com es pot veure, el motiu d'aquest error és la paraula "ultra" que provoca la fusió de dues provisions en una:

8.2.14. 7v^b (30v) Ítem, que de tot drap de lana de pinte ampla de XXIa ligadura e de XXIa ligadura ensús, sie que y haia gra[8r^a]na o no grana qui·s faça en Cathalunya, sien pagats com exirà del parayre, per lo dret de la bulla, *ultra les altres quantitats dessús posades als draps en que ha grana, ço és, de cascú drap entir VI sous.*

8.2.15. *Ítem, que de tot drap de XXI^a ligadura ensús qui·s faça en Cathalunya, sien pagats com exiran del parayre per dret de la bolla, ultra ço que pagaran segons que·s ordonat dessús si grana hi havia, IIII sous.*

af. de *AB*

59. 28ra (70v) protesten que per aquest capítol no sien vists renunciar o derogar a les libertats dessús dites. *Respon lo senyor rey que no demanen just.*

af. de *AB*

11. 98ra (198v) e, en cascun de aquests cases, cascun veguer puscha traura e manar *sa host dins* sa vegueria.

af. de *CGK*

4. 119vb (237v) passats los dits II anys de la dita proferta, qui seran finits lo darrer die de maig de l'ayn de la nativitat de nostre senyor *CCCLXXVII*, tot ço qui axirà de les dites generalitats sia convertit en paga e en reemçó dels dits censals e violaris e pensions e messions d'aquells

MCCCLXVII FHI'

3.4.3 Errors per transposició

El següent error, que apareix per substitució i transposició, podria ser també un error de context per l'analogia establerta entre jurats i diputats.

40. 21bis^ra (57) que sia legut als *deputats de Mallorques e Consell* de pendre e fer servir en Mallorques, segons que s'observen en Cathalunya, algunes de les dites constitucions que ells conexeran ésser profitoses a aquell regne

jurats e consell de Mallorques *AB*

3.4.4 Altres errors

4. 120vb (139v) E, en cas que les *messions* universitats dels dits dos braços per les dites *XXVM* [121ra] lliures en cascun dels dits anys acordassen de no vendre censals morts o violaris e les volguessen haver per altra via o manera, que·n puxen fer

om. *FHI'*

8.2.21.4.20. 10vb (34v) si per licència del dit senyor o per relevament de la dita inibició o per qualsevol altra manera que dir ne ymaginar se puxe, or o argent, axí amonedat com en massa, ne billó de qualsevol ley sie sinó los dits florins d'Aragó exien *ne billó* de [10va] Cathalunya

om. *ABC*

4. 121v^b (240v) E encara açò entès e declarat que·l braç de les ciutats e viles reials puxen ara de present fer vendes dels dits censals e violaris ent[r]ò a quantitat de XXV^M liures *que hauria a fer en lo dit segon any*¹, les quals XXV^M lliures puxen convertir en paga del do novell devall contengut, axí emperò que aquelles XXV^M lliures *sien tenguts de tornar en lo dit segon any*² segons que devall se conté.

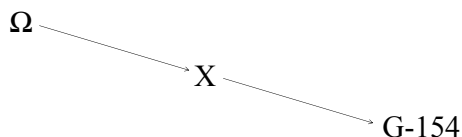
- 1) af. de *FHI*¹
- 2) rep. G-4 i G-154 en el lloc del passatge omès (i afegit).

En el següent exemple, el G-4 va ometre la rúbrica del capítol 15, subsanant, emperò, l'error disposant-lo a continuació de la rúbrica del capítol 16 al foli següent, mesura que indicà en el lloc on hauria d'haver anat la rúbrica i mitjançant dues creus amb les lletres a i b que assenyalen on és troba realment la dita rúbrica. El G-154 copià la informació tal i com surt al G-4 ometent, emperò, qualsevol indicació sobre la ubicació de la rúbrica i per tant, mostrant el capítol 15 sense rúbrica, la qual si que apareix junt amb la 16 i precedint aquest capítol definitivament sense cap tipus de sentit.

15 12v^a (40v-41v) La rúbrica trobarets après aquest capítol.¹ [13r^b] Que·ls diputats pusquen vendre censals morts e vio[13v^a]laris tro en X^M lliures de pensions e de més avant a lur bon arbitri sobre les generalitats, axí però que de les generalitats sobren cascun any al meyns X^M lliures quíties per ço que no·s perpetuen. E que totes sentències per totes corts ecclesiàstiques e seglars sien dades franques de tot salari e dret sobre los dits censals e violaris e que les generalitats duren en Cathalunya entrò que tots sien reemuts, e que no puxen ésser convertides en altres usos.²

- 1) om. *AB* i G-154.
- 2) om. *AB*

La *collatio* ha permès identificar un notable conjunt d'errors en el G-4 i que per tant hauria comès Joan de Bellmunt durant la redacció d'aquest manuscrit. No hi ha cap dubte de que Pere Pau Vidal reproduís fidelment aquests errors en el seu compendi de *Capítols i Actes de Cort atichs*. Considero, doncs, que les concomitàncies entre el G-154 i el G-4 porten a la conclusió que aquest últim és el LVS, i que la seva tradició codicològica hauria estat la següent:

4. Anàlisi codicològica, estructura i contingut del LVS

El Repertori Gros de Pere Pau Vidal indicava que a la instància número 4 coneguda com Capítols de Cort de la Casa de la Diputació hi havia *un libre gran de cubertes de fusta que és lo Llibre de 8 senyals*. Es tracta, per consegüent, d'un manuscrit escrit sobre paper vitel·la, enquadernat i d'una amplada de 290 mm i una alçada de 380 mm que perdé, com ja s'ha indicat, les cobertes originals que portaven els vuit senyals;⁴¹⁶ les cobertes actuals porten inscrites al llom *Colección de códigos. Tomo 4^a. Capítulos de Corte de las celebradas en Monzón en 1376. En Catalán*. El manuscrit compta amb dos fulls de guarda i 258 folis, dels quals 20 són en blanc⁴¹⁷ (238 escrits) comptant el foli Ar ja que a l'Av l'escriu Antoni Llombard, de qui en parlarem més endavant, hi reproduí el text del *Quia super limitibus Cathalonie et Aragonum*, document que Jaume I va promulgar el 12 de febrer de 1243 per a descriure quins eren els límits territorials de Catalunya i l'Aragó davant qualsevol dubte que pogués sorgir entorn d'aquesta qüestió.⁴¹⁸ La llengua del LVS és el català donat que així apareix la informació substancial del manuscrit, és a dir, aquella referida exclusivament a la normativa. Hi ha 19 folis dedicats a la Cort de 1413 que estan en llatí i que fan que la presència d'aquest idioma en el manuscrit sigui d'un 8% aproximadament.

En el primer foli unes belles floritures envolten el text, on hi ha dues rúbriques, de tinta blava la primera i vermella la segona, i tres caplletres farcides amb els mateixos colors. Tanquen aquesta presentació les armes reials que porten l'or i els tradicionals pals de gules (n'hi figuren sis tot i que predominen els quatre centrals) a l'extrem inferior esquerra, i a l'altre extrem la creu de sant Jordi en representació del General. Els trobem també amb exacta reproducció, ornament i posició als còdex CR-10, G-2 i G3. Dos escuts, per tant, oposats l'un de l'altre, símbol dels dos poders que representen el dualisme polític que definitivament articula el contingut de tot el manuscrit.

El text és disposat mitjançant quatre columnes de 85 mm x 269 mm, separades per 20 mm, dins un marc irregular de 185 mm x 260 mm i un interlineat de 5 mm. Els folis són paginats amb números romans escrits amb tinta vermella entre dos punts de l'I al CCLIII, amb algunes incorreccions com són la repetició del foli 21, la manca de lletres (afegides posteriorment) als folis XXV, XXVI, entre els folis CCXXXV-CCXXXVIII i al foli CCXXXIX que apareixen com XV, XXVI i CCXXV-CCXXXVIII i CCXXX; i lletres que sobren com en els folis XXXIX, CXLVII i CXLVIII que apareixen amb una C davant de tot. Els quatre últims folis apareixen numerats com CXLV, CXLVI, CXLVII i CXLVIII, tot i que

⁴¹⁶ Sobre la desaparició de les cobertes no he trobat cap dada. Una de les causes podria estar relacionada amb les actuacions de Garma i Bofarull a l'ACA que haurien implicat la substitució de les cobertes originals per les actuals, imagino que per trobar-se en un estat deteriorat. Una altra causa podria haver estat relacionada amb Pere Pau Vidal i el seu G-154. Baix el meu punt de vista no hi ha cap dubte que el LVS era conegut per custodiar la normativa originària de la Generalitat, al menys és el que demostra Pere Pau Vidal qui un cop hauria acabat el seu compendi hauria considerat que era una millor versió del LVS, amb informació nova relacionada i un índex alfabètic per matèries que definitivament li haurien fet pensar que havia de comptar amb unes cobertes amb vuit senyals, podent fins i tot haver decidit eliminar les cobertes del LVS perquè qui cerqués el LVS trobés únicament el seu, que era nou i més complet. D'aquesta manera el LVS hauria arribat al segle XIX, sense cobertes la qual cosa va portar a la reparació per part dels responsables de l'ACA.

⁴¹⁷ Ar, 39v, 49v, 50r-v, 51r-v, 69r-v, 80r-v, 81r-v, 103v, 104r-v, 105r-v, 158r-v, 174v, 219r-v, 220r-v, 240r-v, 241r-v, 242r-v, 254v.

⁴¹⁸ ACA, Cancilleria, Pergamins, Jaime I, Serie general, 0935.

a cada un dels folis s'ha ratllat la X. L'escriptura, homogènia durant tot el text i per tant d'una sola mà que és la que apareix als còdexs CR-10, G-2 i G-3, és una gòtica librària⁴¹⁹ cal·ligrafiada amb tinta negra. Una gran caplletra (sis línies), de tintes vermella i blava, introdueix el text d'una nova Cort i les seves provisions són introduïdes mitjançant capitals (dues línies) amb les mateixes tintes. La contestació del rei és indicada mitjançant un calderó de color blau o vermell a sobre de la primera paraula amb la qual comença la resposta, generalment "plau", emprant-se també en les paraules que formen part d'una llista o per a la separació de diferents parts d'una disposició o Capítol de Cort. Les rúbriques, totes de tinta vermella menys la primera que és blava, són en català i només n'hi ha als folis 1r al 39r, que són els corresponents a la Cort de 1376, i al foli 156v que correspon a la Cort de 1365. S'hi troben plecets en els folis 6r, 6v, 16r, 16v, 25r, 25v, 28r, 28v, i algunes humitats en alguns folis i atacs en els fulls de guarda.

Pel que fa a la glossa d'altres mans que apareix al manuscrit, s'hi observa el predomini de dues. Com ja s'ha comentat abans i degut a que en el ms. G-154 apareix la mateixa informació, amb igual disposició i per la mateixa mà, al segle XVII s'afegiren títols als folis on comença cada Cort, fent referència a l'any, monarca i lloc de celebració de la Cort en la majoria de casos, com també als capçals de la majoria de folis indicant l'any al qual fa referència la normativa del foli en concret. Possiblement es tracti de la lletra de Pere Pau Vidal ja que la lletra de les notes, més informal i descuidada, guarda moltes similituds amb la del text principal del seu compendi, essent ambdues del segle XVII.⁴²⁰ L'altra mà que hi apareix és la d'Antoni Llobard, escrivà major de la Diputació, qui també hauria indicat l'any en números romans en els mateixos folis on Pere Pau Vidal hi afegí la informació abans esmentada, ja que la lletra és de la primera meitat del segle XV⁴²¹, i que en alguns casos Vidal hi sobrescrivé la mateixa informació. Segurament va ser Llobard qui va identificar erròniament la segona Cort de 1365 disposada com la de 1368, informació que Vidal hauria reproduït tant en el LVS com en el G-154. De Llobard ja s'ha dit que considerà que el LVS havia de començar disposant la informació del *Quia super limitibus Cathalonie et Aragonum*. Llobard, notari, apareix vinculat a la Diputació a partir de 1441 procurant *afers del General*⁴²² i exercint com ajudant de l'escrivà major, al menys des de gener 1454.⁴²³ A la mort de Bartomeu Sellent, fou nomenat escrivà major el divendres 15 d'octubre de 1462, exercint-ne el càrrec fins a la seva mort el diumenge 15 de juny de 1494.⁴²⁴ I. Sánchez de Movellán destaca que fou un personatge format dins la institució en virtut dels anys que hi treballà i les funcions que hi desenvolupà, i que proporcionà importants dades sobre la Generalitat gràcies a un memorial (ACA G-161) que redactà i que Sánchez de Movellán considera un complet manual on s'hi especifiquen les prerrogatives i privilegis dels diputats i oïdors de la diputació. En aquest memorial Llobard hi descriu de forma molt detallada el funcionament de la Diputació, la seva estructura orgànica (oficials, càrrecs, funcions, prerrogatives, protocol, afers quotidians, jerarquies), el conjunt de la normativa que regí la institució des del principi fins a les reformes que ell presencià, exemples pràctics i també

⁴¹⁹ M. J. Arnall Juan, *El llibre manuscrit*, Edicions Universitat Barcelona, 2002, p. 103.

⁴²⁰ J. i M.D. Mateu Ibars, *Colectánea paleográfica de la Corona de Aragón, siglos IX-XVIII*, pp. 1214-1220.

⁴²¹ *Ibid.*, pp. 886-887.

⁴²² J. M. Sans i Travé, *Dietaris de la Generalitat de Catalunya, vol. I*, p. 93.

⁴²³ *Ibid.*, p. 122.

⁴²⁴ *Ibid.*, p. 276.

registrarà la majoria d'esdeveniments que es produïren a la Diputació.⁴²⁵ Llobard motivà la seva intervenció en el foli Av: *quidem copia cum dicto instrumento fuit comprobato per me Anthonyum Lombardi notarium publicum Barchinone escribanique a maiorem illustrissimi Deputationis generalis Cathalonie*; i gràcies a aquesta hem pogut reconèixer la seva lletra i per tant les seves notes⁴²⁶ que ell afegí en el LVS, que hauria estat posterior a 1464, i quins foren els aspectes que més li cridaren l'atenció. La majoria de les seves notes són molt senzilles i en llatí que, el que fan és assenyalar els poders més rellevants dels diputats mitjançant la repetició de les paraules clau d'aquell poder com *tant poder com lo senyor rey e la cort, de dubiis, introductio auditorum computorum et eorundem potestas et autoritas* o *los oficiales no hajen tenir taula*. Ressalta amb freqüència la paraula *us* o *usos* (per allò de que l'ús fa el dret i per tant el poder) i assenyala varis passatges amb la paraula *torb* identificant el procediment per *via de torb*, per el qual els diputats podien imposar penes per *laudamentum curiae* contra aquells que amenaçarien l'obtenció de tributs del General o, en general, la jurisdicció del diputats. Es tractava, doncs, d'una competència processal molt important que ningú més tenia concedida en tot el Principat, i que mentre Ferro en situa el seu desenvolupament a principis del segle XVIII⁴²⁷, Llobard la detecta en la normativa dels segles XIV i XV. Les seves notes mostren un especial interès quant a la informació dels tres primers blocs, el detall d'algunes ens porta a la deducció que l'estudià en profunditat, podria ser que fins i tot amb la finalitat de confeccionar el seu manual sobre la Generalitat.

4.1 Estructura

El capítol de la *Carta del poders dels diputats* anteriorment analitzada establia que els volums de la Compilació s'haurien de *reduhir en pla collocant aquells e aquelles axí de latí com de romanç sots deguts títols e entendre e praticar segons se contendrà en certa Constitució sobre açò faedora*, implicant doncs, que l'estructura es faria sota els criteris del codi justinià, que és el que al final succeí.⁴²⁸ Aquestes instruccions, però, no s'haurien aplicat al G-4⁴²⁹ o LVS, aspecte que explicaria la curiosa estructura d'aquest manuscrit, el qual no compta amb un índex a diferència dels seus germans de la Compilació.

El LVS distribueix el seu contingut per Corts i amb una estructura que no es pot considerar estrictament cronològica. Ara bé, observant com apareixen consecutivament les Corts en el manuscrit, es pot dividir el contingut en quatre blocs (s'indica el percentatge aproximat que representa la informació d'aquests blocs en el manuscrit):

- 1) Corts de 1376, 1378 i 1380 (28%).
- 2) Corts de 1359, 1368, 1373 i 1375 (18%).
- 3) Corts de 1364-1365 (42%).
- 4) Corts de 1413 i 1422 (12%).

⁴²⁵ I. Sánchez de Movellán Torent, *La Diputació del General de Catalunya (1413-1479)*, pp. 18 i 196.

⁴²⁶ S'ha comprovat que fos una lletra pròpia de la segona meitat del segle XV. J. i M.D. Mateu Ibars, *Colectánea paleográfica de la Corona de Aragón*, p. 937-947.

⁴²⁷ V. Ferro, *El dret públic català*, ed. 2015, p. 335.

⁴²⁸ J. M. Font i Rius, *La compilació manuscrita de les constitucions de Catalunya (1413-1422)*, p. 115, i D. Álvarez Gómez, *Compendium Constitutionum Cathalonie Narcis de Sant Dionis*, p. 41.

⁴²⁹ *Ibid.*, p. 37.

Com es pot observar, les Corts no apareixen disposades per ordre cronològic, tot i que, en conjunt es veu com en primer lloc es disposa la informació relativa al segle XIV mitjançant els tres primers blocs, els quals representen el 88% aproximadament del conjunt del manuscrit; i en segon lloc la del quart bloc que és la del segle XV i la menys representativa. Per altra banda, tots els blocs respecten un ordre cronològic intern amb l'excepció del tercer que, si bé en conjunt representa les Corts de 1364-1365, la informació és desplegada de la següent manera:

- 1) Les reunions de la Cort de 1365 celebrades durant el mes de desembre a Barcelona.
- 2) Unes sessions de la mateixa Cort de 1365 celebrades uns dies abans i falsament identificades com la Cort de 1368 en el LVS i en el G-154, com abans s'ha indicat.
- 3) La Cort de 1364 celebrada a Barcelona per juliol.
- 4) Novament la Cort de 1365 celebrada a Tortosa durant el mes d'abril.

Una lectura panoràmica o lineal de la informació disposada en el LVS no ens permet trobar una raó lògica del perquè es decidí aquest ordre. Així i tot, gràcies a l'establiment dels quatre blocs abans mencionats i de les dades que donen els principals treballs sobre els orígens de la Generalitat s'han pogut fer algunes hipòtesis. El mig segle que separa la reforma de la Generalitat de 1410-1413 dels seus fonaments històrics es podria dividir en dues grans etapes. Una primera etapa seria aquella relacionada amb el seu procés d'institucionalització comprès entre els anys 1359-1375, mentre que la segona comportaria el període de la seva consolidació entre els anys 1375 fins a l'interregne de 1410.⁴³⁰ La guerra amb Castella coneguda com la dels dos Peres, que durà entre 1356-1369 tot i que el conflicte bèl·lic amb Castella es podria donar per finalitzat el 1375, ha estat considerada l'element clau que determinà l'emergència de la Generalitat.⁴³¹ Durant aquells anys la institució passà de tenir dotze diputats (més dotze consellers-assessors) a partir de 1359, a ser administrada per un únic regent des de 1367 fins a 1375. Que les comissions estamentals temporals passessin a tenir continuïtat no és la única conseqüència de la capacitat transformadora dels anys centrals de la guerra amb Castella, la creació d'un conjunt d'impostos propis a partir de 1362, les generalitats, que també perdrien el seu caràcter temporal, juntament amb la creació d'una complexa estructura d'emissió de deute públic a partir de 1364-1365 amb la venda de censals morts i violaris que tindrien com a garantia les generalitats citades, configurarien una diputació amb un poders i unes polítiques públiques que si bé en un principi foren projectades per tenir un principi i un final, el resultat fou la incapacitat de poder complir aquests objectius. El deute es perllongava, i així ho feia la institució i la importància de la seva activitat. Però la gestió dels diputats del General fou qüestionada provocant la supressió de la institució col·legiada per una única figura, el regent, que administrà la institució fins al 1375⁴³², una mostra, per tant, del vessant experimental alhora que artífex d'aquest període, si

---

⁴³⁰ A. Estrada-Rius, *Els orígens de la Generalitat de Catalunya (la Deputació del General de Catalunya: dels precedents a la reforma de 1413)*, Tesi Doctoral, 2001.

⁴³¹ M. T. Ferrer i Mallol, *Els primers diputats de la Generalitat de Catalunya (1359-1412)*, Miquel Coll i Alentorn, miscel·lània d'homenatge en el seu vuitantè aniversari, Fundació Jaume I, Barcelona, 1984, p. 222.

⁴³² M. T. Ferrer i Mallol, *El naixement de la Generalitat de Catalunya (1359-1413)* dins *Història de la Generalitat de Catalunya, dels orígens medievals a l'actualitat, 650 anys*, Generalitat de Catalunya - Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 2011, pp. 21-25.

bé, com ja hem dit, no significa que els poders de la institució no fossin certament ambiciosos.

A partir del 1375 les tensions bèl·liques continuaven amb l'amenaça d'invasió de Catalunya per part de l'infant de Mallorca, l'empresa castellana contra el territori meridional del País Valencià i l'aparició d'altres conflictes que es sumaven a episodis de fam i pesta. Tot plegat, la guerra i els esdeveniments en paral·lel seguien transformant la política. La Cort de Lleida d'aquell any decidí restablir els tres diputats residents a Barcelona que, tot i que actuarien amb el regent, començarien a consolidar la representació paritària entre els braços. Després d'uns anys de crisi institucional que portaren a remocions, dimissions i fiscalització dels diputats, s'engegà un procés de reforma de la Diputació, entre 1377 i 1380, destinada a combatre les mesures abusives que havien estat atribuïdes als diputats, com també a millorar-ne l'eficiència econòmica.⁴³³ Les tensions entre el rei i els diputats sobre les limitacions dels seus poders en aquesta època només poden confirmar una cosa: que la Generalitat, òrgan independent i permanent, és el braç executor d'uns dels dos poders que conformen el dualisme polític.

Tornant a l'estructura del LVS, per què s'hauria disposat la informació en l'ordre en què surt? Hom podria pensar que simplement fou per pura casualitat, que el que volia la Generalitat era tan sols tenir els seus poders compilats de la forma que fos i que l'escrivà, conforme hauria rebut la informació, l'hauria anat escrivint. Considero, però, que aquesta distribució no seria casual, o al menys al cent per cent, sinó que podria respondre a varies coses. Primer de tot, el fet que s'optés per disposar primer la informació dels anys de consolidació institucional respon a dos motius. El primer és que hi havia interès en que la primera informació que qualsevol es trobés consultant el LVS fos aquesta degut al nivell de transformació institucional al qual s'havia arribat per la influència de la guerra. Les guerres dels ss. XIV i XV no foren únicament producte de la violència, sinó també del desenvolupament conceptual i governamental de l'estat que s'havia modernitzat centralitzant-se més, penetrant més socialment i amb una major capacitat administrativa.⁴³⁴ Després dels anys centrals del regnat de Pere el Cerimoniós, la Generalitat havia experimentat un desenvolupament institucional que s'allunyava molt d'aquell de les primeres dècades. La seva autoritat i gestió fiscal per una banda, i l'entitat emissora de deute públic per un altra, queden reflectides en les Corts de 1376, les quals aquell any acorden unes ordinacions pel oficials de la Generalitat i els seus salaris, alhora que consoliden definitivament el model restaurat per les prorrogades Corts de 1375 que situen els diputats residents a Barcelona com el màxim òrgan de govern de la institució.⁴³⁵ Per tant, la primera imatge que hom havia de trobar obrint el LVS no era la d'una institució irregular en procés de transformació; no es tractava de crear un llibre que contés una història, sinó més aviat que proporcionés dades tècniques que, sense oblidar el motiu de la seva confecció, havia de deixar clara la seva autonomia.

En alguns estudis la Cort de 1376 no apareix especialment rellevant, en canvi es decidí que aquesta fos la que obrís el LVS. Tot i que no és la que més folis ocupa, la realitat és que la

⁴³³ *Ibid.*, pp. 33-36.

⁴³⁴ J. Watts, *La formación de los sistemas políticos. Europa 1300-1500*, p. 40.

⁴³⁵ A. Estrada-Rius, *Els orígens de la Generalitat de Catalunya*, pp. 609-610.

seva presència en el manuscrit (un 16% aproximadament) és important com també ho són les dades que proporciona. De les coses que més destaquen és que defineix de forma contundent que l'administració, regiment i comptes de la proferta són competència exclusiva de la Generalitat, especificant que l'autoritat reial o qualsevol element que el representi en queden exclosos. L'aparell de la monarquia és posat al servei de la Generalitat en matèria d'execucions, i la Diputació té una jurisdicció que no pot ser *torbada* per cap altra institució, convertint-se en el tribunal suprem de la proferta, per tant, amb molta autonomia i amb mesures que reforcen l'autonomia financera tot i que haurà de retre comptes degut al principi de primacia de l'interès públic per sobre del privat. Es mostra amb claredat l'estructura de la institució, jeràrquica, desplegant l'àmplia regulació d'aquesta⁴³⁶ (sis folis) que comprèn l'elecció dels diputats residents a Barcelona i els dos de Mallorca, els seus amplis poders⁴³⁷, la definició dels oficis del regent de la Diputació convertit en regent del comptes juntament amb els tres oïdors de comptes, els delegats anomenats també diputats sobre les estimes i mostres i els seus poders, els salaris, elecció i poder dels diputats locals i sistema de cooptació per a la vacant de diputat, entre d'altres coses. Dedicava una part important al deute públic i a l'emissió que en fan els municipis i universitats, establint també mesures sobre la seguretat jurídica i econòmica que al cap i a la fi el que busquen és generar confiança en el deute públic, com per exemple que el contracte privat entre el censalista i el censatari no pugui ser alterat, o també totes les qüestions sobre les imposicions i generalitats lligades al deute públic i en definitiva a la gestió que en fa la Generalitat⁴³⁸. Per últim, destacar que aquesta Cort estableix quins són els estàndards normatius i el seu tractament de les disposicions sorgides d'aquella Cort i per extensió de tot el LVS, aspecte al qual se li donarà un tracte més específic i detallat a la Cort de 1380, com més endavant es comenta.

És curiós que la Cort de 1376 és l'única del LVS que porta rúbriques introduint cada Capítol de Cort i mitjançant les quals es pot tenir una idea i trobar amb més facilitat el contingut que tracten. Al mateix temps, les disposicions i Capítols de Cort de 1376 remetent a Corts passades i que són disposades en el segon i tercer bloc que des d'aquest punt de vista actuen d'apèndix completant la versió més succinta. Són constants les referències a la Cort de Lleida de 1375 especialment pel que fa en matèria de generalitats, autonomia fiscal i de limitació al nomenament de comissaris o jutges reials *ad hoc* en causes que són competència dels ordinaris; la Cort de Barcelona de 1373 i les limitacions establertes a la convocatòria de l'usatge *Princeps namque*, i la Cort de Tortosa en relació al batiment del florí d'Aragó. Les

⁴³⁶ *Vid.* disp. 65-82.

⁴³⁷ *Vid.* anàlisi de la glossa núm. 10 del G-155/3 a l'apartat *Revisió del manuscrit G-4*.

⁴³⁸ A partir de 1365 la necessitat de recaptar vindria acompanyada d'una política per a reforçar la imatge que el sistema de pensions era segur i rentable, com mostra la disposició 4 de la Cort de 1365 (1), i que presentava a l'inversor les següents garanties: 1) les generalitats locals; 2) les generalitats del Principat (i regne de Mallorca); 3) la possibilitat de recaptar directament les generalitats. Per altra banda, la Cort veia en l'organització de les universitats dels braços l'estructura idònia per al desenvolupament d'aquesta política, facilitant l'ús del crèdit als municipis per a poder pagar les pensions si encara no sabien si els impostos podrien cobrir les obligacions contractuals. Amb un contracte amb força autonomia en aquella primera fase que permetria la negociació entre el comprador i la universitat ja que la Cort reconeixia que la situació econòmica, en que les rendes havien baixat, requeria oferir les pensions per menys capital. Es contemplava l'aportació del dot perquè pogués servir per a fer violaris que generarien un interès que quedaria per la filla o el gendre. El contracte podria incloure clàusules de penes canòniques que podrien ser executades per qualsevol oficial seglar; i a banda de les generalitats i el crèdit, es permetria l'ús del 10% dels beneficis que generarien els béns propis de les universitats i els dels béns propis dels singulars del municipis. En definitiva es cercaven totes les possibilitats de recaptació d'un deute programat que no pensaven es perpetuaria.

dues altres Corts del primer bloc, 1378 i 1380, completaren molts aspectes de la Cort de 1376 donada la proximitat entre les tres i per això les referències a aquesta Cort són molt presents. Per altra banda la Cort de 1380 remet uns quants cops a la Cort de 1359, que és la següent en el manuscrit i primera del segon bloc. Com es veurà més endavant, en el primer bloc la definició dels principals oficis de la Diputació són els definitius, hi havia notables diferències tant semàntiques com de contingut entre els administradors nomenats el 1359 i els diputats del General, com entre els delegats i guardes de 1365 i els diputats locals de la institució totalment vertebrada.

Per això podria ser que la Cort de 1376 fos vista com la més representativa de l'evolució dels poders que es van anar configurant durant les dues primeres etapes de formació i consolidació de la institució. Necessitava posteriorment les concrecions que li proporcionarien les altres dues Corts que la seguirien, la de 1378 i 1380. Ara bé, tota aquesta exposició era impossible d'entendre si no anava acompanyada de tota l'evolució prèvia sense la qual difícilment es podia entendre per què la Generalitat tenia una jurisdicció pròpia, d'aquí que després es decidís col·locar el bloc referit a la fase més embrionària. Acte seguit es disposaria el tercer bloc, període en què el deute estableix un dels pilars de la continuïtat de la institució, no és casual que sigui el que ocupa més folis del manuscrit. Finalment disposaren les Corts de 1413 i 1422, les que establiren les bases per a una nova Generalitat, al mateix temps que motivaren l'aparició del LVS ja que, com manté Montagut, tot i les importants reformes d'aquestes Corts, la jurisdicció inicial de la Generalitat o dels seus diputats no s'abrogava, és més, quedava confirmada i per tant havia de servir de base per a la pràctica jurisdiccional fins que unes noves Corts n'estimessin el contrari.⁴³⁹

4.2 Contingut normatiu

El LVS és un corpus de normes relatives a tots aquells aspectes al voltant de la jurisdicció del General. Tant les disposicions que n'ordenaren la seva confecció com els albarans que registraren aquest procés parlen primordialment de Capítols de Cort per a referir-se a la normativa que dona forma a aquesta jurisdicció. Al voltant d'aquest tipus de normativa s'ha escrit fonamentalment sobre els Capítols del Redreç, denominació que es dona als capítols que regulen la Generalitat a partir de l'època moderna, que fou una tipologia especial de normes que per les matèries que regulaven i la seva composició es tractaven de Capítols de Cort.⁴⁴⁰ Sobre aquests s'ha mantingut que representaven les normes originals i constitutives de la Diputació. V. Ferro indicava la problemàtica que presentava la naturalesa, requisits formals i rang normatiu d'aquesta tipologia de normes, degut a que si bé eren fruit del procés legislatiu de la Cort, no es podia considerar que fossin obra del mateix legislador. Les Constitucions i lleis generals eren sancionades pel rei amb l'aprovació i consentiment dels

⁴³⁹ T. de Montagut Estragués, *Llibre dels Quatre Senyals, Estudi introductori*, pp. 26, 28-29.

⁴⁴⁰ L'estudi de O. Oleart es centrà en aquell moment en revisar els criteris que feien efectivament del Capítol del Redreç, denominació provocada per les mesures d'intervenció en l'àmbit municipal de Ferran II, una tipologia de Capítol de Cort. També parlà del doble vessant dels Capítols del Redreç que, per una banda s'encarregaven de redreçar la Diputació, i per l'altra, d'establir els mecanismes mitjançant els quals recaptar els ingressos necessaris per a finançar-se. Finalment aquests s'empraren per a regular qualsevol aspecte institucional de la Generalitat. O. Oleart, *La creació del dret: els anomenats Capítols del Redreç del General de Catalunya*, Pedralbes: revista d'història moderna, núm. 13, 1993, pp. 248, 249, 257 i 258.

estaments o per petició d'aquests. En canvi, els Capítols de Cort eren obra del braços, sense intervenció reial i que a partir d'un privilegi de maig de 1410, com ja s'ha comentat, suposaren l'establiment de la potestat normativa autònoma dels braços. Tot i així, els Capítols de Cort portaven (com bé es pot veure al LVS) la confirmació del monarca quan el seu contingut implicava tocar alguns aspectes de la jurisdicció reial, i quan no ho feien, aquesta era voluntària com a forma de *decretar-los per llevar tota cavil·lació que se'n poria seguir*, en opinió de Francesc Grases (jurista de la segona meitat del segle XVI i primera del XVII), autor que utilitza Ferro per a formular la dimensió jurídica dels Capítols de Cort, i que es basà en la doctrina que havia sostingut la Cort i la Diputació el 1585 i 1586, com també mitjançant la impugnació d'un Capítol de Cort de 1706 que pretenia imposar-se per sobre de les lleis generals i que donà lloc a la particular visió sobre la seva prevalença dins el sistema de fonts. La conclusió fou que les característiques convertien els Capítols de Cort en normativa privativa de la Generalitat, que tenia com a finalitat *la bona administració de la Casa i indemnitat del General*, i que per tant poc tenien a veure amb les lleis generals que s'adreçaven a tota la comunitat⁴⁴¹. Per això, els Capítols de Cort, normativa només dels estaments dins les seves competències de rang inferior, no podien derogar ni contradir les lleis generals i per tant no podien ésser considerades com a tals.⁴⁴²

Però el plantejament establert pel LVS sobre aquesta qüestió difereix de l'anterior. La Cort de 1376 estableix clarament quina era la tipologia normativa que sortia d'aquell procés i a qui se n'encomanava la seva observança:

(94) *Que totes les coses dessús atorgades per lo senyor rey sien actes de Cort e per actes de Cort sien haüdes.*

E totes les dites coses per los dits braços de Cathalunya e síndichs del regne de Mallorca, per condicions de la dita proferta posades e en altra manera per bon stament de la terra demanades en los dits capítols, e per vós, senyor, atorgades axí com concordades, finades e fetes en les presents Corts de comú consentiment de vós, senyor, e de les dites Corts, sien actes de Cort e haüdes per capítols e actes sollemnes de Cort e per aytals sien preses e reputades, tengudes e servades en tots los principat de Cathalunya e regne de Mallorques envers e per vós, senyor, e per lo senyor duch e tots governadors, veguers, batlles, jutges, oficials e corts vostres e totes universitats e persones de qualsevol braç, preheminiencia, grau, stament o condició sien e envers e per tots oficials e corts de qualssevol prelats, barons, ríchs hòmens e cavallers e altres persones havents jurisdicció sien. Plau al senyor rey.

Per altra banda, el Capítol de Cort 26 de la Cort de 1380 és el que dona dades tècniques i de prelación d'aquesta normativa:

⁴⁴¹ Segons Oleart, a l'època moderna els Capítols del Redreç quedaren fora de les Compilacions degut a que nasqueren del propi àmbit d'actuació de la institució, i tenien una naturalesa essencialment temporal com els seus avantpassats capítols del donatiu. Amb això, coincidiria amb els autors anteriors; ara bé, al menys en l'època que ell analitza, no considera que es tracti d'una normativa únicament aprovada pels braços com una competència exclusiva d'aquests, ja que a finals del segle XVI es consolida la preeminència del rei com a únic element per a decretar i alterar situacions jurídiques, com bé demostra la modificació d'alguns Capítols del Redreç al 1599 per iniciativa règia. *Ibid.*, 250-251.

⁴⁴² V. Ferro, *El dret públic català*, ed. 2015, pp. 266-268.

(26) *Ítem, que tots los dits capítols e cascun d'aquells ab les provisions a aquelles fetes per lo senyor rey hajen força e efficàcia de Constitució e d'acte de Cort general, e sien servats e haüts per aytals. Plau al senyor rey.*

Considero, altre cop, que no és casual que aquestes dues disposicions sortissin en el primer bloc del LVS, i demostra que en aquell període es dona una definició suficientment clara sobre la naturalesa d'aquesta norma, la qual és considerada un acte solemne de Cort, i per tant, el resultat de tota decisió presa durant la Cort, tenint una repercussió generalitzada⁴⁴³ que dona lloc, en definitiva, a la normativa que regula les diverses matèries atribuïdes a la Generalitat. En relació amb l'estructura del Capítol de Cort, aquesta última disposició detalla com és compost per dues parts, una formada pel capítol en si mateix que és la proposta dels estaments (dit del donatiu o del redreç dependent del període), i l'altra formada per la provisió del rei que suposa la conformitat que dóna a aquesta proposta. La suma de les dues parts és el Capítol de Cort, que rep la força i l'eficàcia de Constitució, i per tant, té rang de llei paccionada i llei general que qüestiona la idea que fou un instrument normatiu privatiu de rang inferior a la resta del dret sorgit del pactisme:

Capítol (estamental) + Provisió (reial) = Capítol de Cort = Constitució i Acte de Cort

Sobre què podia passar si la provisió suposava dissentiment, al menys en el LVS apareixen dues possibilitats. La primera és que aquest dissentiment vingués acompanyat d'una proposta encaminada a satisfer els braços, que contestarien amb una provisió (*Plau a la Cort*), fent que el Capítol de Cort entrés en vigor, com succeeix, entre d'altres, en el capítol 21 de la Cort de 1375. La segona possibilitat és que la provisió definitiva fos la del rei, dissentint, i sense quedar molt clar què podia passar en tots els casos. El capítol 59 de 1376 demanava al monarca que renunciés al dret d'imposició per justa causa, aquell que per influència del *ius commune*⁴⁴⁴ li permetia reclamar la provisió de fons incondicionalment per motiu de matrimoni, cavalleria o rescat (com també s'ha vist en l'anàlisi de la Carta de Cortenberg), argumentant que els Generals es trobaven molt *oppremut*s i carregats degut als subsidis i dons provocats per les seves demandes. El rei respongué que *no demanen just*. Per tant se suposa que el capítol no entrava en vigor. Des de la perspectiva dels braços, però, la demanada quedava en suspensió fins a una nova presentació, com demostra el capítol 22 de 1378 mitjançant el qual els braços tornaven a demanar que durant aquella proferta no poguessin ser carregats addicionalment, i que *si lo contrari era fet, la present ajuda e proferta tantost cessàs*. La resposta del rei fou *per ço com ja fo provehit en la darrera Cort de Muntçó*, i per tant, deixant novament en suspensió el capítol. Finalment, a les Corts de 1380 aquesta qüestió fou plantejada en el capítol 28 però d'una manera més suavitzada i només limitada al

⁴⁴³ És el que sosté Oleart en la seva anàlisi per a l'època moderna: qualsevol manifestació legislativa de la Cort és un acte de Cort, i per tant ho són els Capítols de Cort i les Constitucions. O. Oleart, *La creació del dret*, p. 245.

⁴⁴⁴ *Vid.* T. Montagut Estragués, *La doctrina medieval sobre el "munus" y los "comuns" de Tortosa*.

segon casament del primogènit, recordant-li al monarca *com la terra sia ja molt carregada*⁴⁴⁵ *e sia empatxada de pagar ço que en la present Cort vos atorguen*; aquest cop el rei proveí el capítol. Per tant, tal i com manté Oleart en l'anàlisi del Capítol del Redreç, no hi ha cap dubte que el Capítol de Cort requereix de la provisió reial per a la seva entrada en vigor i per tant el rol que hi juga el monarca no ens permet considerar que sigui una normativa privativa (quan es tracta de la Generalitat) on el legislador és radicalment diferent. La formulació legislativa és diferent a la de les Constitucions, però el paper de la sanció reial i la seva titularitat (com diu Oleart) són indubtables tot i que també s'ha de tenir en compte els condicionants del moment precís com també la matèria que donaran al rei més o menys marge de maniobra. Igualment, no sembla que els braços es vegin impeditos d'insistir i reformular les seves demandes. Per altra banda hi ha un altre aspecte de la funció normativa de la Cort que gràcies als braços se'ns permet veure. Al Capítol de Cort 47.6 de 1380 demanen al rei *fer d'aquells e de cascú d'aquells* (capítols) *Constitució o Constitucions, privilegi o privilegis* depenent del continguts d'aquests, i que per tant, pot fer possible que el Capítol de Cort sigui l'origen d'altres categories jurídiques.

Quant a l'estructura del Capítol de Cort, tot i que la redacció pot ser molt variada, en termes generals presenta les següents parts: a) Subjecte actiu que té la iniciativa legislativa; b) Habilitació procedimental de qui rep la jurisdicció (els diputats); c) Subjecte passiu sotmès a l'habilitat; d) Tipologia d'execucions; i e) Provisió reial que suposa l'entrada en vigor. Posem d'exemple el Capítol de Cort 40 de la Cort de 1380:

- a) *Ordon la Cort, que-ls deputats de Cathalunya o a simpla istància lur lo governador e tots los ordinaris de Cathalunya axí ecclesiàstiques com seglars e cascun d'ells requests per los deputats*
- b) *facen e sien tenguts de fer no demanat o esperat consell de assessor ne de jutge e no reebuda ferma de dret ne appellació ne altra excepció e solempnitat e orde de dret no servat*
- c) *contra qualssevol persones de qualsevol braç, estament o condició sien qui no volguessen pagar o fer pagar e levar en lurs terres los vectigals e drets en la present Cort, o per auctoritat d'aquella ordonats o ordonadors o no s'offerissen o empatxassen que en lurs terres o lochs los diputats los poguessen fer cullir o vendre profitosament a obs del general o qui res no presessen o se n'aturassen*
- d) *totes execucions per haver feelment e entegre ço que ordonat sia axí per presons de persones e distraccions de béns com per apreniments de postats com per marques e represàlies, com encara ab hosts com en totes altres maneres.*

---

⁴⁴⁵ Com es pot veure en el LVS, la qüestió sobre l'excessiu carregament és denunciada constantment pels braços i en molts casos, degut a la necessitat urgent de finançament, el rei no té més remei que acceptar les limitacions imposades a les seves regalies. La més sensible segurament la de l'usatge Princeps namque, que es motiu de vàries regulacions com mostra el capítol 5 de la Cort de 1373 per la qual el monarca no podia invocar l'usatge durant tres anys degut al préstec de 130 mil lliures que la Cort li havia fet i que establí que només en podria recuperar les prerrogatives sobre aquest si tornava el dit préstec o si quedaven només 20 mil lliures per a retornar. Per altra banda, la interpretació i gestió de les despeses de l'usatge quedava en mans d'una comissió estamental que aconsellaria al regent de la Diputació en quines circumstàncies s'aplicaria aquest, quins diners requeriria i com serien recaptats. Disposicions similars apareixen al llarg del LVS com les que foren fetes en les Corts de 1375 (capítols 10, 11 i 21). Sobre la transformació de l'aparell fiscal per influència del *Princeps namque* vid. M. Sánchez Martínez, *La convocatoria del usatge Princeps namque en 1368 y sus repercusiones en la ciudad de Barcelona*, Quaderns d'història, Barcelona, 2001.

e) *Ffo auctoritzat per lo senyor rey.*

Pel que fa a la resta de normativa que apareix al LVS, aquest també tracta la potestat normativa de la Diputació, especialment les ordinacions que tenia a l'abast per a la regulació de les generalitats i que eren vàlides per a tot el país.⁴⁴⁶ Com ja s'ha mencionat, les generalitats apareixen al 1363, aspecte que omet el LVS. En la Cort de 1376 el poder normatiu dels diputats vinculat a les impositcions i generalitats és més que evident, i de la seva lectura se'n desprèn que era un poder consolidat, així ho demostren els diversos capítols de Cort atorgant poder per a fer totes *ordinacions e provisions*. Per tant, per ordre d'aparició, aquesta qüestió cabdal apareix en la primera Cort que disposa el LVS, decisió que, de nou, no sembla casual degut a les característiques d'aquesta informació que apareix per ordre cronològic primer en la provisió 5.68 de la Cort de 1365 (1) que establí que *si en cullir e levar les dites generalitats eren necessàries altres bones provisions e ordinacions [...] que-ls deputats de Cathalunya [...] los puxen fer e declarar, no mudada substància, aytantes vegades com a ells vist serà fahedor*. Ara bé, resulta més representatiu el que establí el capítol primer de la Cort de 1368-1369, que nomenava una comissió tripartita o estamental la qual empraria les *ordinacions e provisions en aquelles fetes e haüda plenera deliberació sobre aquestes coses per a moderar e temprar les dites generalitats*, i per tant, fent ús de dos instruments jurídics, que a més gaudirien de la *plena força e valor e fos haüit per acte de Cort*. Es tractava, per tant, d'una autonomia financera establerta en aquest capítol, al qual li seguiria una llista de diverses generalitats regulades per un conjunt de "persones" (no diputats) gràcies a que podien promulgar aquestes ordinacions⁴⁴⁷, que suposaven una normativa de planificació general, juntament amb les provisions, que agafant com a referència la provisió reial en el Capítol de Cort que permet la vigència i per tant l'execució, haurien vingut a ser com un decret governatiu per a resoldre qüestions més espontànies o immediates. L'observació d'aquestes mesures i els actors implicats ens porten a la conclusió de que l'administració fiscal s'estava forjant.

Des del punt de vista normatiu, la visió que és té sobre l'origen més remot de la Generalitat en el LVS és al 1359, que és el que han mantingut els autors contemporanis més representatius, i que, de la mateixa manera que aquests han analitzat què passava en els anys

⁴⁴⁶ V. Ferro, *El dret públic català*, ed. 2015, p. 370

⁴⁴⁷ Sobre com s'aprovarien aquestes ordinacions, els Capítols de Cort reiteren constantment l'expressió els diputats o la major partida d'aquells. Aquesta qüestió certament important cridà l'atenció de Llobard qui anotà *o la major part* al marge del passatge del Capítol de Cort 13 de 1376 que tractava aquesta matèria. Per altra banda, la informació sobre la comissió formada pels tres diputats més dotze persones (representants) dels estaments per a acordar les ordinacions de 1380 (f. 63) sobre els vectigals, mostra com d'aquestes quinze persones *XIII d'elles regonegueren los dits vectigals dessús contenguts e anadent, temprant e mudant en aquells algunes coses*. Per tant, es dedueix que no foren aprovades per unanimitat sinó per majoria de la comissió. Sobre aquesta qüestió destaco les indicacions de M. Hébert sobre la idea de que la voluntat de la majoria davant la dissidència d'una minoria per a obtenir l'eficàcia jurídica de la unanimitat és una concepció força antiga. En el domini de la Corona d'Aragó aquesta vindria proporcionada per la interpretació de l'article 80 dels Usatges de Barcelona, recordat durant les diferents Corts. Majoria simple front majoria qualificada serà un punt d'inflexió com en temps actuals. Bonifaci VIII reconegué al 1298 el principi de majoria simple, com ho féu la Magna Carta de 1215 i les provisions d'Oxford de 1258 o la confirmació del jutge Littleton al 1476 qui avisaria a les minories de l'obligació de conformar-se amb la voluntat de les majories. Jaume Callís parlà de la impositció de la minoria quan aquesta fos la única homogènia si no hi hagués un acord majoritari. Sorgiria també el dubte de si el vot hauria de ser per càpita o per ordre, un expert a Frioul determinà que seria millor la primera opció, com reclamava la noblesa. M. Hénert, *Parlamentar*, pp. 425-429.

anteriors a aquesta data, com A. de la Torre, el LVS també fa referència als primers símptomes d'autonomia financera mitjançant la disp. 35 de la Cort de 1359 i la disp. 14 de 1373 les quals remeten a les Corts de 1289 d'Alfons II i les de 1292 de Jaume I en que la cisa fou recaptada sense la intervenció del rei.⁴⁴⁸

4.3 Aportacions sobre la Cort de 1367-1368

Tant M. T. Ferrer i Mallol com A. Estrada coincideixen en que de les Corts de Vilafranca del Penedès de 1367 no es conserva gaire documentació i que degut a això el nomenament de Pere Vicenç com a regent de la Diputació en substitució dels diputats es presumeix de la informació de les Corts posteriors que efectivament mostren com els poders d'aquests haurien estat traspassats al regent únic de la Diputació com a resultat del malestar que la gestió de la institució per part del diputats hauria provocat en el si dels braços.⁴⁴⁹ El LVS no escapà d'aquesta important decisió disposant entre els ff. 82 i 87 tota la informació relativa a l'origen d'aquesta figura, proporcionada per un document notarial que expedí l'escrivà Guillem de Muntmany en el que s'explica com el rei va acceptar els capítols d'aquella Cort sense que els hi haguessin presentat, possiblement perquè hagué de marxar abans, i que suposa una nova font d'informació sobre aquesta qüestió. Efectivament la Cort plantejà una nova administració de la institució amb mesures contundents. Primer de tot es cessaren els diputats i oficials de la Generalitat i per tant dels encarregats de la proferta per considerar que *no y són mester o necessaris* (disp. 2). Aquesta Diputació cessada seria auditada per tres representants de cada braç més en Pere Vicenç, i els diputats per a les estimes i mostres (els que passen revista de soldats i cavalls per a pagar els salaris) serien substituïts per en Pere de Màrgens, escrivà de ració (disp. 3). Pere Vicenç substituiria els diputats en totes funcions i poders, amb capacitat per nomenar i remoure qualsevol oficial que executaria les seves decisions, preses, això sí, amb consell dels oïdors de comptes (disp. 10). L'administració cessada entregaria totes les restes de diners, escriptures o béns al nou regent (disp. 11) al qual, a part, li haurien de certificar que les seves funcions havien estat necessàries i profitoses, i que en definitiva foren remunerats per desenvolupar correctament les seves tasques que, de demostrar-se el contrari, haurien de retornar els diners o no cobrarien el que quedava pendent, com s'establí per als oïdors cessats (disp. 6). Les dues disposicions següents prohibien la retribució per delegació d'ofici o per tasques múltiples, només es podria tenir un salari.

La reducció del deute de la Generalitat, que es feia mitjançant la venda de censals morts i violaris, fou una de les tasques encomanades a Vicenç que l'hauria d'executar emprant els beneficis obtinguts de les generalitats. Se li establiren unes pautes normatives ja que l'amortització tindria unes preferències: 1) No poder tornar el capital sense que hagués donat

⁴⁴⁸ Com ja s'ha indicat, M. Sánchez i Pere Ortí situen els primers indicadors d'autonomia fiscal en la cisa de 1288 que consideren *el primer impost de caràcter quasi general a Catalunya que fou administrat per una comissió emanada dels atorgants sense la intervenció del monarca. Els precedents més antics són els encara pocs coneguts bovatges del segle XIII, alguns dels quals foren concedits en una assemblea però que, a diferència de la cisa de 1288 foren recaptats per l'administració reial.* M. Sánchez Martínez i P. Ortí Gost, *Corts, Parlaments, i fiscalitat a Catalunya*, pp. 3-4.

⁴⁴⁹ M. T. Ferrer i Mallol, *Els primers diputats de la Generalitat de Catalunya (1359-1412)*, pp. 240-241, i A. Estrada-Rius, *Els orígens de la Generalitat de Catalunya*, pp. 548 i 552.

el seu fruit; 2) Haver pagat els salaris dels recaptadors i les despeses originades; i 3) Haver pagat a tots aquells que haurien deixat diners a la Diputació no per via de censals i violaris sinó per via de préstec. Per altra banda, els beneficis de la seca del florí també es destinarien a amortitzar els censals i violaris, i tant la recaptació d'aquests beneficis com aquells derivats de les generalitats no podrien quedar en poder d'en Pere Vicenç, sinó que haurien de ser dipositats dins la taula de canvi de Barcelona. Perquè l'amortització es produís lo abans possible també s'emprarien altres fonts d'ingressos del que sobraria dels béns de la Diputació o els fruits que sobrarien de l'administració d'aquests. (disp. 13 i 14). Els poders de Vicenç, certament considerables, incloent la força pública contra qui no volgués pagar (disp. 18), estarien igualment sotmesos a l'imperi del dret (disp. 12) i per això les seves actuacions serien desenvolupades a coneixença i consell dels oïdors dels comptes, els quals resoldrien qualsevol dubte que pogués sorgir de la seva gestió (disp. 15), qualsevol conflicte competencial sense que hi pogués haver recurs al rei o als seus oficials o pagar-li un salari, ja que eren la representació més directe i plural dels estaments en aquell moment (disp. 21). Pere Vicenç i la seva administració hauria de retre comptes a la Cort (disp. 19) i un cop finits els *comptes de les dites diputació e administració e de les generalitats* els documents generats serien *abolits e cremats per los dits oydors* (disp. 24), una mesura que possiblement el que volia era evitar que aquesta informació fiscal privilegiada arribés a l'entorn reial, com també encara no hi hagués una consciència d'institució permanent perquè sinó ja haurien organitzat el seu propi arxiu.

La Cort de Barcelona de l'any següent és la que havia donat indicis fins ara que l'any anterior Pere Vicenç ja hauria substituït el sistema col·legiat de diputats. El LVS també disposa aquesta Cort (1368-1369) i en dona dades interessants sobre el poder atorgat al regent, dels quals en destaco la custòdia de l'únic cens oficial de focs que la comissió estamental li hauria encomanat, que hauria volgut evitar que cada senyor i ciutat confeccionés arbitràriament el seu propi, i que havia de servir per a corregir les ordinacions antigues sobre la sal per les quals es passava de tribut personal a patrimonial instant als senyors dels llocs que la recaptació fos proporcional al consum que se'n feia (disp. 3). Se li permet nomenar col·lectors de les generalitats, que hauran de respondre davant ell (disp. 9.1), com també guardes de les generalitats (disp. 9.7), una figura que apareix per primer cop al LVS a la Cort de 1365 (1) que establí el nomenament de *persones e guardes qui puxen cullir e reebe* (disp. 5.65), els quals no només podien ser canviats pels diputats, sinó també pels *comissaris posats per la Cort en el caps de vegueria* (disp. 6). És possible que aquests comissaris haguessin estat l'antecedent dels diputats locals, ja que aquests apareixen, al menys en el LVS, mencionats per primer cop a la Cort de 1375 que establí que *per tal que les generalitats sien mils e pus profitosament cullides e levades [...] sia eleta e posada l^a bona persona la qual sia appellada diputat local*, i a més remetent quant a poders als *deputats locals qui foren ordonats en la Cort de Barchinona que fou celebrada après la primera Cort de Tortosa* (disp. 16), per tant, la de 1365 on els diputats locals haurien estat aquests comissaris que encara no

eren oficials ordinaris sinó delegats enviats per la Cort⁴⁵⁰. Aquesta dada també reforça que la normativa més embrionària fos disposada després de la que definia més la institució.

Pere Vicenç fou substituït per Bernat Bussot per defunció a principis de 1370.⁴⁵¹ El LVS no especifica quan Bussot fou nomenat, apareix a la provisió segona de 1373 exercint-ne les funcions. Com ja s'ha dit abans, el càrrec de regent de la Diputació fou suprimit al 1375. En el LVS es pot observar com la provisió 12 d'aquelles Corts passen a parlar novament dels diputats residents a Barcelona, amb poder per a distribuir i administrar els diners de la defensa, com també per *collir* les generalitats, i en general amb els poders dels diputats anteriors, podent nomenar diputats substituïts, i només podent percebre salari durant l'exercici de les funcions. El diputat eclesiàstic cobrarà quatre vegades més que els altres. A la següent disposició el regent passa a ser un subordinat dels diputats, anomenat ara regent o escrivà los comptes tot i que quan els diputats cessin en recuperarà el nom de regent de la Diputació. La Generalitat tornà a ser una institució col·legiada amb els oïdors de comptes, i amb el regent convertit en oficial ordinari que podrà ser destituït per unanimitat dels diputats i oïdors.⁴⁵²

4.4 Dualisme polític i superació de l'estamentalisme administratiu

El capítol 16 de la Cort de 1359 és molt il·lustratiu de la relació contractual que es produeix entre el rei i els estaments encaminada a desplaçar el monisme polític en un moment que destaca per l'ús de la clàusula *cessante causa cessat effectus*⁴⁵³, i per tant, els supòsits pels quals el monarca perdrà l'ajut ofert pels estaments que en aquest cas concret foren 1) davant l'aplicació de la pau i treva durant més de dos anys; 2) si la treva fos d'un any o menys, l'ajuda es continuaria recaptant quedant en mans dels diputats que la reservarien pels afers de la guerra si aquesta tornava dins els dos anys següents o un tercer any; i 3) si la treva fos superior a un any però inferior a dos, seria *collida* durant un any i quedaria sobreseguda. Però si tornés la guerra, es podria tornar a recaptar fins que s'arribés als dos anys íntegrament. La clau d'aquesta disposició en aquell moment era que hi havia dos anys per a *collir* l'ajuda. Llavors els supòsits giraven entorn a aquests dos anys. Igualment els supòsits venien acompanyats d'altres mesures com que el rei jurés sota pena d'excomunicació (sentència de vet) a l'arquebisbe de Tarragona que no faria un ús privatiu dels diners del fisc, de l'erari, i que la recaptació que no s'ajustés als afers de la guerra es podria dedicar a altres polítiques públiques.

⁴⁵⁰ Les disposicions que van de la 5.57 fins a la 5.65 dibuixen la que serà l'estructura territorial de la Generalitat mitjançant les localitats que acolliran les taules on es cobraran les generalitats. Es descriuen de est a oest i de nord a sud començant per les terres del Rosselló i de Vallespir i acabant a Tortosa. També s'insta els diputats del regne de Mallorca a elegir llocs i carregadors per a *metre e posar certes persones e guardes qui puxen collir e reebe tot ço que exirà de les coses demunt dites o vendre les dites imposicions generals*.

⁴⁵¹ *Ibid.*, p. 242.

⁴⁵² T. de Montagut manté també aquesta idea. T. de Montagut, *Les institucions fiscalitzadores*, p. 108. Ara bé, la disposició del LVS parla de la destitució del regent per unanimitat dels diputats i oïdors que segueixen al rei, la cort itinerant, per tant per aquells que conformarien el consell de guerra. De la disposició 19 i les següents se'n dedueix que a aquesta època hi ha una duplictat de diputats i oïdors, els de Barcelona i els del consell de guerra que són temporals i cessaran quan acabi la guerra.

⁴⁵³ *Vid.* M. Sánchez sobre el període de construcció del sistema fiscal català (1288-1345) en que apareix aquest principi, etapa anomenada per Henneman com "període del subsidi de guerra" (war financing). M. Sánchez, *La fiscalidad real en Cataluña (siglo XIV)*, Anuario de estudios medievales, 1992, p. 367.

L'autonomia financera s'estava construint limitant l'actuació del monarca en tots aquells poders proporcionats per l'ius commune, la disposició 37 parla clarament del principi *motu proprio*, de les regalies de gràcia, remissió (perdonar pagaments), sobreseïments (aturar el procediment), alongament (aplaçar pagaments) o empara (embargaments en benefici propi); en definitiva poders bloquejats que suposaven mesures anti-absolutistes. És una constant en tot el LVS la diferenciació entre la jurisdicció ordinària, aquella regulada per la llei, i la jurisdicció delegada, la que el rei podia emprar per a "abusar" del seu poder. Per això disposicions com la 15 de la Cort de 1373 prohibien durant la proferta que el rei pogués nomenar jutges *ad hoc* en les jurisdiccions ordinàries que interferirien la independència dels procediments en aquelles jurisdiccions. Només ho podria fer en tres casos: per crims de lesa majestat (traïció, rebel·lió, sedició, etc.), falsa moneda o sodomia. Com es veurà és una mesura que es troba en la majoria de Corts del LVS.

Considero rellevant per a la construcció del sistema dualista que no només es limités la possessió de les contribucions dels braços al rei, sinó que directament se li prohibís tocar ni pendre aquest diners, ja que l'execució es faria per decisió de la Cort i només per les persones que aquesta nomenaria (disp. 17) en un moment en que, per altra banda, ja fa uns anys que s'ha establert el sotmetiment de la família reial i el seu entorn al pagament d'impostos (disp. 5.71 de 1365 (1)) situant la monarquia per sota de la llei. Paral·lelament a aquestes accions, l'autonomia fiscal s'anava articulant amb l'establiment de procediments administratius comuns com suposaren els preceptes del capítol 18 de 1365 (1) que plantejaren dos processos diferents; per una banda l'obligació de col·lectar i portar la moneda com a competència exclusiva de cada braç individualment degut als diferents interessos pel que fa a la representació que tenien en el conjunt de la comunitat, però per altra banda la despesa d'aquesta col·lecta seria mancomunada, integrant-se i esdevenint l'element comú i transversal. Per tant la col·lecta representava els diferents interessos dels braços dins el General, fent que fos el reflex de l'estamentalisme. En canvi la despesa representava la superació d'aquest estamentalisme, fent que en la distribució hi hagués solidaritat que portaria a un sistema de gestió conjunt.

Aquesta visió encara embrionària portaria a un General identificat com a corporació pública en les Corts posteriors, com el resultat del desenvolupament d'unes assemblees polítiques sorgides d'una economia orientada a la guerra, que asseguraven el dret a consentir l'impost, el dret a participar de l'elaboració i sanció de la llei, el dret a celebrar aquestes reunions de forma periòdica, l'elecció per dir-ho d'alguna manera més o menys democràtica dels representants del tercer estament, el control dels oficials reials i la participació en l'exercici de la justícia sobirana.⁴⁵⁴ El LVS compila les particularitats de tots aquests principis com es pot veure en el capítol 87 de 1376 on es condiona la proferta a la satisfacció dels greuges per via judicial (desenvolupat a altres disposicions com la 12 de 1378 la qual destaca que es facin per justícia i no per govern per no haver-hi sentència, aspecte clarament vinculat al pactisme) amb la gratuïtat dels actes administratius, i la promulgació de Constitucions a instància dels braços i no del rei.

---

⁴⁵⁴ M. Hébert, *Parlamentar*, pp. 10-11.

Aquesta dinàmica implicaria la multiplicitat de matèries tractades a les Corts i que apareixen al LVS. Es veu l'interès dels braços per a la regulació de matèries pròpies del dret penal, marítim, militar o processal, amb fortes mesures destinades a evitar l'evasió fiscal com a resultat d'un potent sistema tributari i financer que difícilment s'hauria aconseguit sense una estructura jurídica transversal als estaments. El descobriment de procediments complexos de finançament derivaran en un deute que, per una banda es convertirà en un problema, però que per una altra donarà lloc a un alambinat sistema que es nodrirà de les generalitats, amb les quals es crearà una política favorable a aquestes mitjançant la unió econòmica i de mercat comú de la Corona d'Aragó, com es pot veure quan es disposen les ordinacions sobre les imposicions i generalitats, i que en definitiva permetrà la continuïtat de la institució degut a la ja dita fallida política d'amortització del deute.

5. Criteris d'edició

L'objectiu primordial d'aquesta tesi ha estat localitzar el LVS i fer la seva transcripció d'acord amb els criteris que comento a continuació. El procediment seguit ha implicat la col·lecció d'un conjunt de testimonis per a la identificació dels errors comesos durant la confecció del manuscrit que posteriorment copià Pere Pau Vidal. És el que l'edició final ha volgut reflectir mitjançant l'esmena dels errors per omissió més significatius que provoquen la incomprensió del text, lliçons que són afegides mitjançant claudàtors i amb la referència a l'aparat indicant de quin o quins testimonis prové la informació. S'afegeixen de igual manera les rúbriques dels títols més significatius que apareixen en els testimonis i així s'ajuda a entendre quina és el sentit de les normes que segueixen, com també s'indiquen entre claudàtors els folis i les lletres o paraules que el text omet. La resta de l'aparat, negatiu, registra les variants del text així com la resta d'errors.

La disposició del text és per l'ordre en que apareix en el manuscrit. Es numeren amb xifres aràbigues entre parèntesi els capítols o disposicions més rellevants ja que el manuscrit, a diferència d'alguns dels seus testimonis, no n'enumera cap. Les paraules escrites en llatí estan en cursiva quan apareixen en el text en català, no hi estan en canvi quan formen part del text principal, dels protocols i escatocols. Quan el text remet a altra normativa es disposa la citació entre cometes.

El text principal del LVS és obra d'una sola mà, de Joan de Bellmunt. Després apareixen primordialment les mans d'Antoni Llombard i Pere Pau Vidal a les notes marginals, a les que es fa referència mitjançant *Llombard* i *Vidal* a l'aparat. En alguns casos l'autoria és evident, en altres s'especifica la possibilitat, mentre que en altres tant sols s'indica que la nota fou afegida per una altra mà.

S'han emprat els criteris actuals pel que fa a la puntuació, l'accentuació i l'ús de les majúscules. Es regularitza l'ús de les grafies *v/u*, *j/i* (també pel text en llatí). S'han seguit els criteris de transcripció de la col·lecció *Els nostres clàssics* de l'Editorial Barcino exceptuant els casos de contracció vocàlica o quan queden restes gràfiques com duplicacions. Pel que fa a l'ortotipografia, es transcriu amb majúscula inicial *Cort* quan es refereix a la reunió del rei amb els estaments per a diferenciar-la de la *cort* del rei o d'una altra autoritat. Les fonts de dret i les autoritats apareixen amb minúscula: *rey*, *papa*, *usatges*, *capítols*, *constitucions*, etc.

S'aplica el criteri conservador quant a l'ortografia coetània com *vuyt o cinch*, com també amb els articles *ça/sa*, *çes/ses* i les contraccions *des/deç*, i es regularitza la ce trencada quan una ce no porta el signe diacrític. Quant al consonatisme, es conserva la palatal lateral en la seva grafia simple (*libre*), també es conserva l'ella i es regularitza l'ela geminada quan és etimològica. Els llatinitzants *ti* es regularitzen per *ci*, i també la grafia *ch* per a la gutural final (*loch*, *duch*, *síndich*). Les unitats monetàries s'han desenvolupat quan sortien abreviades (*sou*, *diner*, *lliura*, *flori*) s'ha respectat *sol*, i s'han escrit en llatí quan el numeral era en llatí. S'ha desenvolupat *Barchinona* quan l'abreviatura suggeria que així fos.

El LVS omet provisions i Capítols de Cort majoritàriament degut a errors de còpia, però podria ser que també s'hagués optat per no incloure'ls. S'ha decidit disposar les omissions a l'apèndix, a l'aparat es donen els detalls d'on falten i a quina correspon a l'apèndix. No s'inclouen els protocols ni els escatocols.

6. Conclusions Part II i finals

Els treballs de recerca d'aquesta tesi han permès trobar el LVS, manuscrit del qual la darrera notícia que se'n tenia era la que Pere Pau Vidal (escrivà major de la Diputació de 1597 a 1618) havia donat mitjançant el seu Repertori Gros (1596) i compendi de *capítols y actes de cort antichs* de 1611 (G-154).

Segons Pérez Latre, el manuscrit G-154 del dit escrivà és una mostra d'aquells mecanismes administratius que cercaven *una millor gestió de la informació de les deliberacions preses i els privilegis rebuts*.⁴⁵⁵ L'ambient de l'escribania de la Generalitat entorn als anys deu del segle XVII passava per un procés de profunds canvis de sistematització de la informació, aspecte que explicaria que Vidal hagués decidit aplicar aquests criteris no només a la catalogació sinó també a alguns manuscrits d'especial rellevància com era el LVS. Per altra banda també s'hauria de tenir en compte que potser la posada en marxa del segon procés compilatori dels anys previs, 1585 i 1599, hauria pogut influenciar la creació del dessús dit compendi de 1611, en uns anys en que els conflictes entre les institucions catalanes i el poder reial dels Àustria havien provocat episodis d'especial rellevància com fou l'afer de "les torbacions" a partir 1585 arran del debat sobre la capacitat d'interpretar la normativa aprovada a les Corts que tenia la Generalitat, i que donaria lloc a greus problemes polítics i jurisdiccionals. L'aparent política conciliadora i de grans concessions que hauria suposat l'arribada de Felip III al 1599⁴⁵⁶ podria haver portat a la Diputació a mirar què havia passat gairebé dos-cents anys enrera, i quines havien estat les actuacions realitzades pels seus avantpassats, fixant-se especialment en la tasca que la Diputació encomanà a Joan de Bellmunt, el LVS, un manuscrit que Vidal analitzà i que donà lloc a la realització de la seva versió més completa i actualitzada dels fonaments jurisdiccionals de la institució.

La majoria dels estudis que han analitzat els classificats com *Códices* de Generalitat de l'ACA, només han tingut en compte els manuscrits CR-10, G-2 i G-3, documents clarament identificats i lligats a l'objectiu del procés de compilació dels Usatges, Constitucions i

⁴⁵⁵ M. Pérez Latre, *Sercar, ordenar y fer inventari y index*, p. 79.

⁴⁵⁶ J. Fontana, *La formació d'una identitat*, pp. 143-147.

Capítols de Cort dels anys vint del segle XV. Dona la impressió que el G-4 sempre s'havia vist com un manuscrit que no se sabia ben bé què hi feia allà, a que responia i quin ús pràctic hagués pogut tenir realment, i per tant, no fou motiu de reflexió i estudi. Tampoc hi ha jugat molt al seu favor les dades totalment incompletes que se li administraren durant la seva catalogació i reparació durant el segle XIX, ja que la única informació que se li atribuï fou la de *Colección de códigos. Tomo 4^a. Capítulos de Corte de las celebradas en Monzón en 1376. En Catalán*; dades, com ja s'ha comentat, afegides al llom de les noves cobertes. És suficient fullejar-lo una mica per adonar-se'n que no es un manuscrit limitat als Capítols de Cort de 1376. Per altra banda, l'ordre en que es diposa la informació tampoc hauria ajudat massa a entendre la naturalesa d'aquest document.

La identificació del LVS ha demostrat que la normativa de la Generalitat fou clarament objecte de compilació també abans de l'aparició del LQS. Entre les finalitats d'aquest procés ja hem assenyalat el pes que tingué com a instrument de reafirmació de l'autonomia institucional, i que per tant, difícilment hauria ignorat que la institució més representativa de l'emancipació dels estaments amb el seu paper fonamental en la defensa del dualisme polític i pactisme jurídic, la Generalitat, hauria escapat d'aquests principis compiladors i hagués tingut un paper secundari respecte a les constitucions i altres drets de Catalunya. Per altra banda, les hipòtesis d'Antonio de la Torre sobre els orígens de la institució i les mostres més primerenques d'autonomia fiscal es confirmen en el LVS, document que demostra que a principis del segle XV es considera que les bases jurisdiccionals de la institució es troben al 1359, sense oblidar els antecedents de 1289 i 1291, i mostrant quin és el moment considerat com més representatiu del desplegament jurisdiccional i administratiu i de la institució durant l'època de consolidació: les Corts de 1376. L'objectiu del LVS fou, doncs, confeccionar un compendi amb la normativa fonamental que configurava el règim jurídic dels diputats o delegats del General de Catalunya, el contingut del qual permetia perfilar un tractat sobre la naturalesa política i jurídica de la Generalitat, que havia de demostrar que la institució no era una subtil comissió estamental de durada arbitrària, com havia insinuat Ferran I, sinó que el seu origen pràctic havia donat lloc a la formació d'un espai polític amb continuïtat i pervivència en el temps, i que, com mostrava el dret, feia impossible desmuntar aquest espai construït sobre les bases del pactisme jurídic i dualisme polític, ambdós configuradors de l'estructura simbiòtica del poder públic o jurisdiccional del Principat de Catalunya i per extensió de la Corona d'Aragó.

El vessant contractual d'aquesta dinàmica explicaria la multitud de manuscrits representatius de les parts interessades. El treball de recerca d'arxiu mostra que els testimonis que transmeten la tradició del contingut del LVS representen una base documental considerable. Ha resultat interessant la revisió del conjunt de documents catalogats sota la signatura *Cartas Reales, Legislación* de l'ACA que, com ja s'ha indicat a l'estudi codicològic, registren únicament el contingut del LVS com si de separates es tractés, i amb particularitats com la del mig foli de capítols de fogatges de 1365 que apareix al foli 175 abans de que es disposi la Cort de 1364, un aspecte que no acabava d'encaixar fins que es va col·locar el manuscrit *L*, el qual disposa de igual forma el contingut que apareix en el LVS, sense errors separatius i amb alguns errors conjuntius que fan molt probable que la informació del LVS procedís d'aquest manuscrit o al menys d'una branca relacionada. És el que se'n dedueix de la resta de manuscrits d'aquesta signatura, que contenen l'exacta informació, sense incorporar dades

adicionals d'altres Corts i documents relacionats com fan les dues altres signatures; però s'hi registren alguns errors separatius que fa pensar que segurament formaren part d'unes determinades branques de les quals només ens ha arribat una part.

Com demostra tant l'esmena del text com l'aparat, el LVS presenta una quantitat considerable d'errors propis tant del procés de còpia com d'altres d'arrel més interpretativa. El text no donà lloc a cap tipus d'esmena per part d'Antoni Llombard (escrivà major des de 1462 fins a 1494) qui només n'hauria assenyalat algunes repeticions i altres errors menors (a part de les seves notes que assenyalen el contingut més rellevant), repeticions que també hauria evitat Pere Pau Vidal, si bé aquest últim fou especialment fidedigne amb el text de Bellmunt tot i que obvià algunes indicacions tant d'aquest com de Llombard. De l'impacte del manuscrit, a part de les dades que tenim de Pere Pau Vidal del segle XVII, podríem intuir que en els anys posteriors a la seva confecció podria haver influenciat l'elaboració del manuscrit G-157 de Jaume Garcia a instància de la reina Maria, com ell mateix registrà, possiblement per a corregir que no s'havien aplicat els principis que finalment acordaren que l'elaboració del procés compilatori de les constitucions es faria mitjançant un procediment paritari, i que per tant, també s'aplicaria al resultat material del procés. Això no és el que succeí amb el LVS que unilateralment s'adjudicà la Diputació. Podria ser que en els anys posteriors el manuscrit hagués estat adduït arran de determinades circumstàncies o conflictes fent sorgir la necessitat de que l'arxiu reial en disposés de la seva pròpia versió. De totes maneres Garcia no s'inspirà massa en el LVS, ja que optà per una exposició abreujada i limitada als poders dels diputats, amb índex i ordre cronològic, articulant un manuscrit pràctic i intuïtiu, i que, a banda d'incorporar normativa posterior, dedica els cinc primers folis a la normativa de 1289, el que demostra que Garcia desplegà la informació jurisdiccional de la institució des dels primers indicis d'autonomia fiscal fins a la nova forma d'elecció dels diputats de 1455.

Pel que fa a Llombard, és qui dona més mostres d'haver revisat en profunditat el LVS a partir de 1462, considerant, a més, la idonietat que el ja comentat *Quia super limitibus Cathalonie et Aragonum* obrís el manuscrit segurament per a lligar-ho amb el caràcter territorial que la Diputació tenia, amb una estructura jeràrquica estesa arreu del territori on exercia la seva jurisdicció i que per tant havia de quedar assenyalada, amb una legitimitat que venia des del temps del rei en Jaume; una informació que li hauria tramès Pere Carbonell, escrivà reial que succeí Garcia a partir de 1475. Aquestes tasques de revisió podrien haver format part del procés de documentació i revisió de la informació disponible en aquell moment per a la confecció del memorial G-161, analitzat i publicat per I. Sánchez de Movellán, l'original del qual és atribuït a Llombard, document també dedicat als poders dels diputats i a l'organització detallada de la institució. Fins a Pere Pau Vidal no podem intuir més dades sobre la rellevància del manuscrit. Tant el LVS com el LQS es trobaven ubicats a la mateixa estància de l'arxiu de la Diputació, com bé registrà Vidal, on hi havia els manuscrits més importants de la institució. Per a la confecció del seu propi compendi l'escrivà hauria consultat el G-157 de Jaume Garcia i molt probablement l'hauria copiat donant lloc al G-155/3, com ja s'ha indicat, durant les tasques de recerca per al seu compendi. Fins a aquell moment les poques dades ens indiquen que el LVS podria haver tingut la seva influència fora de l'arxiu, però sobretot fou la pròpia institució que el considerà un document rellevant i de referència. A partir de les actuacions de Pere Pau Vidal el document sembla començar el període de invisibilitat en part provocat pel mateix Vidal qui hauria volgut fer prevaldre la

seva versió millorada de l'obra, però especialment degut a l'emergència del LQS que a partir de 1634 i les seves successives impressions eclipsarà qualsevol text referit a la jurisdicció anterior a la nova atorgada a la Generalitat el 1413.

Haver trobat el LVS més de quatre-cents anys després de la seva última referència aporta varies coses. Primer de tot confirma les hipòtesis sorgides arran de l'estudi del LQS que portaven a la conclusió de que la pràctica jurisdiccional anterior a la reforma de 1412-1422 hauria estat recollida pel LVS. Ara no només sabem això, sinó que podem situar la confecció del manuscrit dins un context més específic, i que degut a la influència del procés compilatori del dret general català provocà una compilació exhaustiva del procés de creació del dret de la institució durant l'època d'institucionalització, donant lloc a una unificació del que fins ara s'havia estudiat mitjançant la dispersa normativa sorgida dels Processos de Corts.

En segon lloc ens permet ubicar i donar un significat definitiu al manuscrit G-4, del que ara sabem que fou creat amb una intenció i un sentit molt més ampli que el de compilar Capítols de Cort, i per tant, podem eliminar la incomprensió que fins ara havia generat.

El seu contingut ha estat classificat mitjançant quatre blocs, els tres primers pertanyen al segle XIV i representen el 88% de la informació del manuscrit, i més concretament el tercer bloc en representa el 42%, un aspecte que no seria casual degut a que aquells anys suposen la consolidació del deute com a recurs per al finançament de les costoses empreses bèl·liques. Ja s'ha reiterat que la creació dels censals morts i violaris fou per una banda una innovació, alhora que un problema tot i que derivés finalment en una reformulació orgànica i de gestió de la informació que donaria continuïtat a la institució. Segurament és per això que el manuscrit no podia marginar una política d'aquestes repercussions, si bé, com s'ha indicat, la part que es considerarà més important del manuscrit fou la del primer bloc degut a que és allà on apareix un desenvolupament més consolidat dels procediments establerts en la fase d'institucionalització. És en aquesta part del manuscrit que es vol destacar la potestat normativa de la institució, les ordinacions, i quina és la legislació que construeix la jurisdicció de la institució, el Capítol de Cort, en què consisteix i quina és la seva situació dins el sistema de fonts del dret català: Constitució i Acte de Cort.

L'edició del manuscrit aporta una visió completa de les decisions preses entre 1367-1369 que portaren a la substitució col·legida de la institució per una gestió unipersonal que recaigué en la figura de Pere Vicenç. Sembla que el deute, només dos anys després de la consolidació com a font de finançament, començava a alarmar als braços, al mateix temps que indicaven males praxis en el si de la institució per part de diputats i oïdors, els quals, insinuaven els braços i deduïm per les mesures radicals preses, podrien haver cobrat per coses que no feien, és per això que havien de demostrar que tot el que havien cobrat o volien cobrar era per feines justificades. El regent de la Diputació duraria gairebé una dècada, després, al 1375, els diputats tornarien a aparèixer i la institució al 1376 presenta una estructura orgànica representativa de la fase de consolidació, per això el manuscrit la disposa en primer lloc, amb rúbriques que faciliten l'observació del seu desplegament jurisdiccional, que era el que hom havia de trobar en obrir el llibre.

El resultat de la informació comparativa disposada en la part primera de la tesi ens permetria identificar dues grans famílies d'institucions, les del centre-oest d'Europa que foren creades amb la finalitat de fiscalitzar el compliment d'un pacte polític generalment d'especial solemnitat, integrat i patrocinat per les elits més importants del territori i que suposava una limitació a les regalies i acció política del monarca, i que foren dotades amb atribucions judicials com a mecanisme per a assegurar el redreç provocat per l'incompliment del pacte. N'haurien estat exemples el Consell dels Vint-i-cinc d'Anglaterra a partir de 1215 o el Consell dels Vint-i-vuit de França a partir de 1256 si ambdues iniciatives no haguessin fracassat. El Consell de Cortenberg de 1312 n'és un exemple de relatiu èxit, juntament amb el Consell dels Vint-i-dos de Lieja a partir de 1316, un cas que sembla que gaudí d'una institucionalització i durada destacada. De naturalesa similiar hauria estat la subfamília sorgida a l'Europa central, tot i que es tractaria de casos de perfil més polític en que la feblesa de l'autoritat del príncep faria desenvolupar de forma més autònoma aquells aspectes propis de la cort feudal tractats amb ell. És interessant que la influència d'aquests consells es reflecteixi amb forma de anomenar-los depenent dels integrants, com també demostra el Consell dels Quaranta a Münster o el Consell dels Setze a la Baixa Bavària.

L'altra gran família d'institucions és la del sud d'Europa, més concretament d'aquelles sorgides a banda i banda dels Pirineus, creades amb la intenció d'organitzar i administrar un ajut concedit al monarca sense que aquest passi per les seves mans. Es tracta d'institucions que un cop complida la tasca haurien de desaparèixer, tot i que, com ja s'ha assenyalat, la continuïtat i transformació en estructures tant polítiques i administratives complexes com de certes funcions de caire judicial i fiscalitzador seran trets característics d'aquestes institucions. És interessant l'aparició de certa terminologia com els violaris, emprats també en el Comtat Venaissí al menys a partir de principis del segle XIV vinculats al deute públic com a Catalunya, que per la seva part en consolida l'ús en els anys cinquanta del segle anterior. El LVS ens mostra clarament la situació de la Diputació del General dins aquesta família des d'una perspectiva privilegiada gràcies a que registra el seu procés de juridificació en un únic document. També reafirma, de nou, la situació privilegiada de la institució a nivell de conservació documental per al seu estudi, de la qual la majoria d'institucions europees no en poden gaudir. Per últim, el LVS demostra que la voluntat compiladora de la institució, i per tant de la seva reafirmació jurisdiccional, comença al menys al 1418, moment en que les altres tres institucions han desaparegut, comencen a el camí cap a la institucionalització o simplement encara no han estat formades. En definitiva, el LVS és un document cabdal per a conèixer el procés d'institucionalització de la Generalitat, l'edició del qual, en el marc comparatístic de les institucions europees, aporta una nova llum per a interpretar el desenvolupament polític, jurídic i fiscal del General de Catalunya a la tardor medieval.

Llibre de Vuit Senyals

Cort MCCCLXXVI

Capítols de la proferta feta en les Corts
generals celebrades per lo senyor rey en
Pere en la Vila de Muntçó en l'ayn de la 5
Nativitat de nostre senyor MCCCLXXVI

(1) [1r^a] Con los braçes de les ciutats, viles e
lochs reyls de Cathalunya e del Regne de
Mallorques en discòrdia dels braçes de la clerecia 10
e de la cavalleria de Cathalunya qui no volien
proceyr a als cuns actes de la Cort tro al greuge per
ells dat de les imposicions los fos satisfet,
presentaren al senyor rey los capítols de la dita 15
proferta ab çertes retencions e protestacions, jatsia
que puy a la conclusió de la Cort los dits braçes
de la clercia e de la cavalleria presentaren e
assentiren als dits capítols.

[1r^b] Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor, 20
segons que bé sab la vostra senyoria, vós havets
convocades e manades e, ja LXX dies e més ha passats,
començades a tenir e celebrar e celebrats e tenits encara
vuy Corts Generals als habitants dels Regnes d'Aragó, de 25
València e de Mallorca e del Principat de Cathalunya en
la vila de Muntçó per bon stament de vostres regnes e
terres, en les quals Corts havets demanada graciosa ajuda e
consell a ells per ocasió de la guerra volentària e injusta
que'l duch d'Anjou, segons que's diu, vos vol moure. 30
Sabets encara, senyor, que en aquestes Corts tots los dits
regnes e principat molts dies ha passats, han acordat e
deliberat concordantment e diffinitiva de donar a deffensió
dels dits regnes e terres CCCXXV^m liures de moneda
Barchinonesa de tern, de les quals fet compartiment entre 35
los dits regnes e principat vénen e són stades assignades e
tatxades certes parts als dits principat de Cathalunya e

---

1 Cort MCCCLXXVI] *af. possiblement per Vidal, om. AB* **3** Capítols...
MCCCLXXVI] Capitula doni seu proferte per generale Cathalonie
domino regi facte in curiis generalibus quas in villa Montissoni omnibus
regnis et terris suis cismarinis et regno Maioricarum celebravit *A, om. B*
8 Con... 18 capítols] *om. AB* **21** sab] sap *A* **24** vuy] huy *A* | habitants]
amb s int. **25** Mallorca] Mallorca *A* **26** Muntçó] Montso *A*
stament] estament *A* **28** volentària] voluntaria *AB* **31** passats] *amb s³*
int. **32** diffinitiva] difinitiva *B* | deffensió] defensio *AB* **33** liures]
lliures *B* **35** stades] estades *A* **36** tatxades] taxades *A* | als] *amb s int.*

Testimonis col·lacionats: *AB*, excepte per a les disposicions que van de la
8.2.21 a la 8.3 (inclosa), que pertanyen a l'apartat de "Generalitats
d'entrades e exides", a les quals s'hi afegeix a la col·lació el manuscrit *C*

regne de Mallorca, segons que totes aquestes coses,
 senyor, [1v^a] són stades a vós publicades per tots los
 braces de les dites Corts, e aparen o deuen aparer per lo
 procés de les presents Corts. És encara ver e cert, senyor,
 5 que, après que la dita proferta és stada entre tots los dits
 regnes e principat concordada, e la quantitat e temps
 d'aquella, e la concòrdia en que tots los dits regnes e
 principat de ço eren, e s stada a vós, senyor, publicada e lo
 dit compartiment és stat fet, los braços del Principat de
 10 Cathalunya e los síndichs del Regne de Mallorca [han
 entès en ordonar e han ordonats los capítols de les
 condicions e de la forma de la dita proferta e de les parts
 qui d'aquella vénen o toquen als dits Principat de
 Cathalunya e Regne de Mallorca] segons que devall son
 15 contenguts, exceptats als cuns poch qui puy són stats
 [acordats] per lo braç de les ciutats e viles reyal de
 Cathalunya e als cuns capítols faents per lo dit Regne de
 Mallorca; e los dits capítols havien concebuts e ordonats
 comunament en persones e nom de tots los tres braços de
 20 Cathalunya e del general del dit Regne de Mallorca,
 entenents que tots los dits braços de Cathalunya ensems
 concordantment e los síndichs del Regne de Mallorca
 donassen e presentassen a vós, senyor, los dits capítols.
 Mas, per ço, com après que aquests capítols foren stats axí
 25 concebuts e ordonats, és stat mo[1v^b]gut contrast e debat
 entre los braços de la clerecia e de la cavalleria del
 Principat de Cathalunya, de una part, e vós, dit senyor, de
 l'altra, per rahó de les impositions qui s leven per
 compensions vostres en les ciutats e viles vostres reyal de
 30 Cathalunya, de les quals los dits dos braços de Cathalunya
 dien e pretenen sí ésser franchs, ço que no són ni deuen
 ésser, e demanen a vós, senyor, açò per greuge, ço que
 greuge deu ésser dit, ço que no és, segons que vós, senyor,
 en aquestes Corts havets declarat, e han respost e dit a vós,
 35 senyor, en plena Cort e al braç de universitats de les dites
 ciutats, viles e lochs reyal de Cathalunya, que no entenen
 ne volen procehir a donar ne presentar a vós, senyor, los

2 stades] estades *A* 3 braces] brassos *B* 5 stada] estada *A* 8 stada]
 estada *A* 9 stat] estat *A* | braços] braces *A*, brassos *B* 10 síndichs] *amb*
*s*² *int.* | Mallorca] Mallorca *A* | han... 14 Mallorca] *af. de AB*
 14 Mallorca] Mallorca *B* | devall] davall *A* 15 als cuns] alguns *A*
 stats] estats *A* 16 acordats] *af. de AB* | braç] bras *B* | e viles] e viles e
 lochs *AB* 17 als cuns] alguns *A* 18 capítols] *amb s int.* 19 braços]
 braces *A*, brassos *B* 20 dit] *om. AB* | Mallorca] Mallorca *B* 21 dits]
om. AB | braços] braces *A*, brassos *B* | ensems] ensems *A*
 22 Mallorca] Mallorca *B* 24 stats] estats *A* 25 stat] estat *A* | e²] o
AB 26 braços] braces *A*, brassos *B* 27 de una] duna *A* 29 compensions]
 concessions *AB* 30 braços] braces *A* 31 franchs] franchs *B* | ni] ne *A*
 32 ço... 33 greuge] si greuge *AB* 35 braç] bras *B* | de¹] de les *AB*
 36 reyal] *amb s int.* 37 ne¹] ni *AB* | ne²] ne a *AB*

capítols de la dita e devall scrita proferta ne altres actes de
 les presents Corts tro lo dit, quells affermen, greuge sia per
 vós, senyor, revocat. E vós, senyor, havets requestes
 diverses vegades lo braç de les dites ciutats e viles reynals 5
 de Cathalunya e los síndichs del dit Regne de Mallorca
 que ells almeyns, en quant ells tocha, vos presentassen los
 capítols de les condicions [2r^a] de la dita proferta. E,
 finalment, après diverses requestes e instàncies per part
 vostra d'aço al dit braç reyal de Cathalunya e síndichs del 10
 dit Regne de Mallorca fetes, havets per vostre canceller
 requestes e amonestats ells que us presentassen dins cert
 spay de temps los dits capítols, en altra manera, que no·ls
 los reebriets d'equi avant, segons que d'aço apar [per carta
 presa] en poder d'en Berenguer Sagarra, scrivà vostre. Per 15
 ço, senyor, los dits de les dites ciutats, viles e lochs reynals
 de Cathalunya e los síndichs del Regne de Mallorca, en
 quant la dita proferta e les coses contengudes en los dits
 capítols toquen e poden tocar ells, volents e cobejants,
 quant en ells és, dar àviament e endreçament als affers 20
 vostres, senyor, e de la deffensió de la terra e servir e
 complaure a vós, [presenten a vós] senyor, los dits dejús
 scrits capítols ab protestació, condició e declaració
 expressa que, per la presentació d'aquests capítols ni en
 altra manera, no atorguen ni donen ni entenen ni sien vists 25
 atorgar ni donar res sinó ensemps e comunament ab los
 dits brassos de la clerícia e de la cavalleria de Cathalunya,
 axí com [2r^b] en les dites Corts era stat comunament per
 tots ells acordat, e no sens ells ne que del dit braç de
 ciutats, viles e lochs reynals ne del dit Regne de Mallorca 30
 e de les universitats o pobles per los quals hi són ne en lurs
 ciutats, viles e lochs sia res levat, cullit o pagat de o per
 rahó de la proferta en les presents Corts atorgada ni de les
 imposicions o generalitats en aquestes Corts ordonades de
 posar en Cathalunya ni despès o distribuït res d'aquella 35
 proferta sinó en cas e ab condició que·ls dits altres dos
 braços de la clerícia e dels barons, ríchs hòmens e

1 devall scrita] davall escrita *A* | ne] ne a *AB* 2 Corts] *amb s int.*
 affermen] afermen *AB* 3 vós²] *amb s int.* 4 braç] bras *B* 5 Mallorca]
 Mallorcha *B* 6 almeyns] almenys *AB* | tocha] toca *A* | presentassen]
amb s² int. 7 de¹... condicions] *rep.* 9 daçò] deço *AB* | al dit] als dits
AB | braç] bras *B* 10 dit] *om. A* | Mallorca] Mallorcha *B* 11 cert]
amb t int. 12 spay] espay *A* 13 los] lus *A* | reebriets] rebriets *B*
 dequi] daqui *A* | per... 14 presa] *af. de AB* 14 Sagarra] Segarra *A*
 scrivà] escrivà *A* 15 los dits] lo dit braç *AB* 16 Mallorca] Mallorcha *B*
 19 endreçament] endressament *B* | affers] afers *A* 20 deffensió] defensio
A 21 complaure] complauren *AB* | presenten... vós²] *af. de AB*
 22 scrits] escrits *A* | ab... 23 expressa] *passatge assenyat amb daga*
 25 ensemps] ensems *A* | los] *amb s int.* 26 brassos] braces *A* | clerícia]
 clerecia *A*, cleracia *B* 27 stat] estat *A* 29 Mallorca] Mallorcha *B*
 30 los] les *A* 31 cullit] collit *A* 32 atorgada] acordada *AB* 36 braços]
 braces *A*, brassos *B* | clerícia] clerecia *A*, cleracia *B*

cavallers e hòmens de paratge de Cathalunya realment e de fet donen e paguen axí com ells, segons que és stat ordonat per tots los dits braços concordantment e devall és contengut; e que dels prelats e religiosos e persones
 5 ecclesiàstiques e dels barons, ríchs homens e cavallers e de lurs homens e en lurs lochs e terres sien semblantment haüdes, posades, levades, cullides e pagades realment e de fet totes les dites imposicions, generalitats e drets en aquestes Corts per tots los dits braços de [2v^a] Cathalunya
 10 ordonades e ordonats en concòrdia, e tot ço que de la proferta és, segons que devall se contenen, e despeses e distribuïdes en la deffensió, axí com en los capítols següents per tots los dits tres braços és stat ordonat, e no en altra cas o manera; e encara sots e ab les condicions,
 15 retencions, protestacions, manera e forma en les següents capítols contengudes, les quals sien haüdes tots temps per repetides e enteses en aquest acte e no sens aquelles ni en altra manera. Plau al senyor rey que, si lo subsidi atorgat per defensió de sos regnes e terres no·s levave dels braços
 20 de la Església e dels barons, ríchs hòmens e cavallers de Cathalunya per la forma e manera que és stada ordonada concordablement per tots los dits III braços e per lo dit senyor ja auctorizada, que el dit cas no sia levat del braç de ciutats e viles reials de Cathalunya ne del Regne de
 25 Mallorcha. La tenor dels dits capítols comuns a tots los dits tres braços de Cathalunya e al Regne de Mallorcha, los quals, segons que dit és [2v^b] eren stats concebuts, ordonats e concordats entre e per tots ells, és aquella qui·s segueix.

30
 (2) Con tots los braços de Cathalunya e de Mallorcha ensemps ab los altres braços dels Regnes d'Aragó e de València proferiren en les dites Corts a deffensió de si mateix e de la cosa pública CCCXXV mil lliures per I any e a aquella rahó mateixa per II meses après del dit any comptant prorata.
 35

---

2 stat] *om.* AB 3 braços] braces A, brassos B | devall] davall A
 4 religiosos] religioses AB 9 braços] braces A 11 devall] davall A
 12 distribuïdes] contribuïdes AB | deffensió] defensio A 13 braços] braces A, brasses B | stat] estat A 14 altra] altre A | e^l] o A 15 les] los B
 16 capítols] *amb s int.* 19 levave] levava A | braços] braces AB
 20 de^l...Església] de lesgleya AB 21 stada] estada AB
 22 concordablement] concordablement A | braços] braces AB
 23 auctorizada] actorizada AB | el] al AB 25 Mallorcha] Mallorques AB
 26 braços] braces A, brasses B | Mallorcha] Mallorques AB 27 stats] estats A
 28 aquella] aquesta AB 31 Con...37 prorata] *om.* AB

Con vós, molt alt e molt poderós príncep e senyor
 nostre lo senyor en Pere, per la gràcia de Déu rey d'Aragó,
 de València, de Mallorca, de Serdenya e de Còrsega e
 comte de Barchinona, de Rosselló e de Cerdanya, per bon
 stament de vostres regnes e terres, hajats convocades e
 manades Corts generals en la vila de Muntçó a tots vostres
 sotsmesos de tots los dits regnes e terres vostres deçà mar
 e de la mar constituïts, exceptats los Regnes de Serdenya e
 de Còrsega; e en aquestes generals Corts vós, senyor,
 hajats demanada als braços de tots los dits Regnes
 d'Aragó, [3r^a] de València e de Mallorca e del Principat
 de Cathalunya, en les presents Corts aplegats, graciosa
 ajuda per ocasió de la guerra que·s diu ésser movedora
 volentàriament e injusta per lo duch d'Anjou, donant-se
 dret en lo Regne de Mallorques e els comdats de Rosselló
 e de Cerdanya per compra o cessió de l'infant o de la
 infanta de Mallorques, per la qual guerra, senyor, se
 seguirien irreparables dampnatges e perdició de vostres
 regnes e terres, si aquells en deffensió trobats no eren; e
 sia notòria cosa que vós no bastats bonament a la dita
 defensió sens ajuda de vostres gents, majorment com sia
 cert que·l dit duch d'Anjou fa grans aparellaments per
 terra e per mar per esvehir e ocupar los regnes e terres
 vostres; emperamor d'açò, los braços del Principat de
 Cathalunya, ço és, lo braç dels prelats e persones
 ecclesiàstiques e lo braç dels barons, rics hòmens e
 cavallers e hòmens de paratge e lo braç de les ciutats, viles
 e lochs reials del dit Principat de Cathalunya e los
 síndichs de la ciutat e Regne de Mallorca e de les illes a
 aquell adjacents, responents a la demanda per vós, senyor,
 en la dita Cort [3r^b] feta, pensan segons que dit és que vós,
 senyor, ni vostre patrimoni de present no bastàs a la dita
 defensió, moguts de la gran naturalesa e feeltat que ells e
 lurs predecessors a vós, senyor, e als vostres e a honor e
 exalçament de vostra corona han e tots temps han haüda,
 han acordat ensemps ab los generals dels Regnes d'Aragó
 e de València en aquestes Corts mateixes ab los dits

1 Con] com *AB* 3 Mallorca] Mallorques *A* | Serdenya...Còrsega]
 Cerdenya e de Corcega *A* 5 stament] estament *A* 6 Muntçó] Montso *A*
 7 sotsmesos] sotsmeses *AB* 8 Serdenya...9 Còrsega] Cerdenya e de
 Corcega *A* 10 braços] braces *A*, brasses *B* 11 Mallorca] Mallorques *AB*
 12 aplegats] applegats *A* 13 ocasió] ocasio *B* | que·s diu] ques diu a
 vos senyor *AB* 14 volentàriament] voluntariament *AB* 15 Mallorques]
 Mallorca *B* | els] als *A* 17 Mallorques] Mallorca *B* 19 deffensió]
 defensio *AB* 20 vós] vos senyor *AB* 21 defensió] deffensio *B* | sia] sie
B 22 aparellaments] apparallaments *B* 23 terres...24 vostres] terras
 vostras *B* 24 braços] braces *A*, brasses *B* 26 dels] *amb s int.*
 29 Mallorca] Mallorques *A* 30 adjacents] *amb c int.*, adjaents *AB*
 32 bastàs] bastats *AB* 33 defensió] deffensio *B* 36 han...Regnes]
passatge assenyat amb daga | acordat ensemps] acordat ensems *A*
 ensemps] *amb s² int.* 37 mateixes] matexes *B*

general de Cathalunya e síndichs de Mallorques
 comunament aplegats e no sens los dits generals dels dits
 altres regnes e ab les condicions, retencions e maneres
 devall scrites, e no en altra manera, graciosament e no per
 5 deute que n sien tenguts ni obligats, mas per lur francha
 liberalitat de donar ensemps ab los dits altres regnes e no
 sens ells, a deffensió de sí matex e de la cosa pública dels
 dessús dits regnes e terres d'Aragó, de València, de
 Mallorques e del Principat de Cathalunya e no de negú
 10 altre, sens perjudici de cascú dels dits regnes e principat e
 de lurs furs, privilegis, usatges, constitucions, costums,
 usances e libertats e de cascún d'ells, ans ab salvament e
 sens dero[3v^a]gació d'aquells CCCXXV^M lliures en diners
 Barchinonins e en moneda de florins d'or d'Aragó, a rahó
 15 de XI sous Barchinonins per cascun florí, segons que
 corren los dits florins en Cathalunya, la qual quantitat
 proferen e atorguen, axí com dit és, tant solament a I any
 e, segons aquella rahó, a II mesos après del dit any de
 continent següents, distribuent e compartint les dites
 20 CCCXXV^M lliures pagadores entre e per tots los dits
 generals de tots los dits regnes e principat e començant a
 comptar lo dit temps de I any e dos mesos segons que
 devall se segueix. Plau al senyor rey.

25 (3) Lo compartiment fet de la dita proferta
 entre los dits Regnes d'Aragó, de València e de
 Mallorques e el Principat de Cathalunya, e en
 aquest capítol mateix ha II condicions sots les
 quals la dita proferta quant als dits II mesos
 30 derrers és feta.

És assaber que, de les dites CCCXXV^M lliures per
 [tot] lo dit un any, pach e sie tengut de pagar lo general del
 dit Regne d'Aragó LXXVIII^M lliures Barchinones, [3v^b] e
 35 lo general del dit Regne de València LXVIII^MDCCCC
 lliures Barchinonines, e lo General del dit principat, València,
 Mallorques XVIII^MD lliures Barchinonines, e lo general

1 síndichs] síndichs del regne AB 2 aplegats] amb s int., aplegats A
 dits²] amb s int. 4 devall scrites] davall escrites A | e¹] om. B | no¹...5
 obligats] passatge assenyalat amb daga 6 los dits] los dits altres generals
 dels dits AB 7 deffensió] defensio AB | matex] mateys AB
 9 Mallorques] Mallorcha B | negú] negun A, nangun B 10 cascú] cascun
 B 11 furs] ffurs B 12 usances] usançaes B | cascún] cascu A 14 e] o B
 florins] flori A, fflori B | rahó] rao A 16 florins] fflorins B
 17 proferen...any] passatge assenyalat amb daga | I] un B 18 II] dos B
 19 compartint] compartent AB 22 de...any] dun any B | mesos] meses
 AB 23 devall] davall A 25 Lo...30 feta] om. AB 32 assaber] saber A
 33 tot] af. de AB | sie] sia A 36 e...37 Mallorques] e lo general de la
 ciutat e illa de Mallorques AB 37 XVIII^MD] XVIII^MD A

del dit Principat de Cathalunya ab les illes de Manorcha e d'Iviça CLVIII^MDC lliures Barchinonines; e, per tots los dits dos mesos, cascun dels dits Generals pach e sia tengut pagar a aquesta mateixa rahó prorata de temps e de quantitat; axí emperò e sots aquestes dues condicions la present proferta haja loch en e per los dits dos mesos, ço és, si en e per aquells serà e durarà la dita guerra. E si vós, senyor, dins aquells convocarets e celebrarets altres Corts als habitants dels dits regnes e principat vostres per provehir en sdevenidor a la deffensió d'aquells, en cas que més avant duràs la dita guerra, en altra manera, defallent qualsevol de les dues condicions, çes en los dits dos mesos e no haja valor en e per aquells la present proferta. Plau al senyor rey.

(4) Declarat que los XXVII^MCCCC florins d'or d'Aragó tocants Mallorca e Cathalunya en los [4ra] L^M florins qui·s donaren de la dita universal proferta a obs d'armar certas Galeas, són enteses e deven ésser preses en compte de les parts qui vénen de la dita proferta a Mallorca e a Cathalunya, e semblantment fou puy dels altres L^M florins qui en la fi de les dites Corts se donaren a socors de Serdenya per tots los dits regnes e principat, jatsie d'aquestes derrers L^M florins en aquest capítol no haja menció, car capítols ne foren fets sparses per triat.

E és cert que, en les dites parts qui vénen e toquen als generals dels dits Regne de Mallorca e Principat de Cathalunya, són encloses e enteses aquells XXVII^MCCCC florins d'or d'Aragó, los quals los dits generals de Mallorca e de Cathalunya, ço és, los de Mallorca III^M florins, e los de Cathalunya XXIII^MCCCC florins han contribuïts e meses en aquells L^M florins d'Aragó, los quals tots los generals de tots los dits regnes e principat en aquestes Corts aplegats han atorgats a vós, senyor, a ops d'armar cert nombre de galeas per deffensió [4ra]^b de la cosa pública. Plau al senyor rey.

1 Manorcha] Menorques A 3 mesos] meses AB | cascun] cascu A dits²] *amb s int.* | sia] sie B 4 mateixa] matexa AB | rahó] rao A 6 haja] haje B | mesos] meses AB 8 e] o B | altres] *om. A* 10 sdevenidor] esdevenidor A | deffensió] defensio A 11 defallent] defallent B 12 dues] dites dues AB | çes] ces A 16 Declarat...27 triat] *om. AB* 25 daquestes] *rep.* 29 e] o B 30 Mallorca] Mallorques A 33 Mallorca¹] Mallorques A | Mallorca²] Mallorques A 34 florins¹] fflorins B | florins²] fflorins B 35 florins] fflorins B 37 aplegats] applegats A 38 d'armar] de armar B | galeas] galees A | deffensió] defensio AB 39 pública] publica B

(5) La protestació feta per los braços de les Corts que per lo dit compartiment no fos fet perjudici a algú dels dits regnes e principat, ans lo senyor rey haja a fer justícia entre los dits regnes e principat sobre lo compartiment.

Emperò, con sobre lo dit compartiment fet de les dites CCCXXV^M lliures entre los generals dels dits regnes e principat, alguns dels dits generals entenguen e diguen aquell compartiment no ésser fet justament ne rahonable entre ells, segons les facultats e poder de cascú dels dits generals, ans a alguns dels dits generals ésser tatxada e assignada de les dites CCCXXV^M lliures massa gran part e a alguns dels dits generals maça pocha. Per ço, tots los dits generals volen e consinten, l'un general a l'altre *adinvicem* e protesten que per lo dit compartiment no sia fet ne vist ésser fet, calladament ni expressa, en alcuna manera a algun dels dits generals en aquestes Corts o proferta ne en altres es[4v^a]devenidores, algun perjudici ni puscha ésser tret en esdevenidor per l'un dels dits generals contra l'altre a conseqüència ne a eximpli, ans cascun dels dits generals romangue sobre açò en son ple dret en que eren abans de les presents Corts e de la present proferta. E en les primeres e en totes les altres Corts generals qui comunament se tinguen d'aquí avant als dits regnes de qualque proferta que comunament facen, puxe ésser e sia fet ent[r]e ells rahonable e just compartiment, segons les facultats e poder del cascú dels dits generals e pensades altres degudes circumstàncies, no contrastant en res lo dessus dit compartiment en les presents Corts fet, no contrastants qualssevol alt[r]es coses en los presents capítols e en los capítols de les profertes o parts qui·n vénen als altres regnes dites o contengudes; e que semblant protestació e salvament sia en los capítols de cascun dels generals dels dits regnes d'Aragó e de València. E que vós, senyor, per avant, axí com és

2 La...6 compartiment] *om.* AB 10 alguns] algu A 11 rahonable] raonable A 12 cascú] cascun A 13 alguns] alguns A | tatxada] taxada A | e] o AB 15 alguns] alguns B | maça] massa AB 16 consinten] consenten AB | lun] la I AB 18 ni] ne AB | expressa] expresse B alcuna] alguna A 19 alcun] algu A 20 es4v^adevenidores] sdevenidores B | alcun] algu A | puscha] *amb* pus *int.*, pusca A, pusque B 21 esdevenidor] sdevenidor B | lun] lo I A 22 cascun] cascu A 23 romangue] romanguen A | ple] plen B 26 tinguen] tenguen AB d'aquí] dequi B 27 facen] façen B | puxe] puxa A 28 entre] ente *amb* e² *int.* | rahonable] raonable AB 29 del] de AB | cascú] cascun B 30 contrastant] contrastant A | lo] los A 31 dit] dits A | no] ne B no...32 qualssevol] ne contrastants qualsevol A 32 altres] altes *amb* e *int.* 33 e] o B 35 sia] sie B 36 cascun] cascu A 37 és] ja es AB

contengut en lo procés de les presents Corts, appellats los
deputats de cascun dels dits regnes e principat, façats
justícia en lo dit compartiment. Plau al se[4v^b]nyor rey.

(6) Atorga la dita proferta quítia de tots salaris 5
e messions si los altres regnes d'Aragó e de
València semblantment donen ab veritat quíties
les lurs parts e no en altra manera.

E les dites quantitats per lo dit any ab ço que n 10
vendrà, en son cas, per los dits dos mesos als dits generals
de Cathalunya e del Regne de Mallorca, atorguen e
proferen los dits generals de Cathalunya e de Mallorca,
ço és, cascun d'aquests generals la sua part, de dar a la dita
deffensió quíties e netes de tots e sengles salaris de tots 15
deputats e de tots assessors, advocats, procuradors, notaris,
scrivans, cullidors, commissaris, porters e de tots altres
qui, per rahó de la present proferta, treballen o treballaran
e de totes messions qui s fassen per la culleta o 20
administració de la present proferta o, en altra manera, per
rahó o ocasió d'aquella, axí que tots aquests salaris e
messions sien pagats e satisfets d'altres béns dels generals
del dit principat e regne, e no sien deduïts ne levats de les
dites quantitats principals; [5r^a] però aço és entès, si e en 25
cas que les altres quantitats qui vénen als dits Regnes
d'Aragó e de València se donen ab veritat semblantment
quíties e netes de totes les dites coses e no en altra manera,
per ço que egualtat sia entre tots los dits generals en açò
observada. Quant és dels mogubells, usures, interesses e 30
menys caps qui hauran a dar o a fer per anticipacions e
manleutes, si algunes se n'hauran a fer de o sobre la dita
proferta, ja és provehit en lo prop següent capítol quant ni
en quin cas se pagaran de la dita proferta e quant ni en
quin cas se pagaran dels altres béns dels dits Generals de 35
Cathalunya e del Regne de Mallorca. Plau al senyor rey.

(7) Per quines pagues e térmens Cathalunya e 40
Mallorcha han a dar les lurs parts a la deffensió de
la cosa pública, e en quin cas los mogubells se
pagaran es deduïran del do, e en quin cas se

2 cascun] cascu A 5 Atorga... 8 manera] om. AB 11 en] ab A | dos
mesos] II mesos A, dos mesos B 12 Mallorca] Mallorca B
13 Mallorca] Mallorca B 14 cascun] cascu A | d'aquests] daquests II
A, daquests dos B | sua] dita sua AB | dita... 16 deputats] *passatge
assenyalat amb daga* 15 deffensió] defensio AB 17 scrivans] escrivans
A | commissaris] commissaris AB 18 rahó] rao A 19 fassen] facen A
21 rahó] rao A | o ocasió] o per ocasio B 23 del dit] dels dits AB
28 tots] om. A 30 qui] quis B | hauran] sauran A | o] e AB | e] o AB
31 algunes] alcunes B 32 ni] ne AB 35 Mallorca] Mallorca A
37 Per... 10,2 Cathalunya] om. AB

pagaran dels altres béns dels generals de Mallorca e de Cathalunya.

5 Que les quantitats qui de la dita proferta vénen a les parts del Principat de Cathalunya [5r^b] e del Regne de Mallorca, havent loch la dita proferta, sien pagades e dades a la deffensió de dos en dos mesos, en la fi dels dits mesos per eguals pagues; e, si per ventura per alguna necessitat o cullyta, les dites pagues no·s podien sperar per
10 los dits térmens e sobre aquelles abans del terme se havien a pend[r]e manleutes, que tots mogubells, usures, interesses e messions que per les dites manleutes se haurien a dar o pagar axí als prestadors o creadors com a cambiadors, los quals haurien ésser emprats per los
15 deputats de fer-lus taula, com en altra manera, sien pagats e pagades e deduïdes de les dites quantitats principals de la dita proferta, ço en cascú dels dits Principat de Cathalunya e Regne de Mallorca de la part qui·n ve a cascú, exceptat, emperò, e declarat, que en lo començament de la
20 dita guerra, [si aquella guerra] serà o en qualsevol partida del temps de la present proferta, si cas de necessitat o de cuyta occorrerà, sia e dege ésser anticipada, bestreta e dada e manlevada una paga de dos mesos solament en cascú dels dits principat e regne a càrrech de cascun als
25 affers de la deffensió, [5v^a] sens que de mogubell, usura, interès o messions, qui per anticipació o manleuta d'aquella una paga s'eurien a dar e a fer, no pogués ésser res deduït de les dites quantitats. Mas, si per ventura
30 alguna de les dites pagues se tardave ultra son terme de dos mesos, en aquest cas, tots mogubells, usures, interéssers e messions qui, per triga e tarda d'aquella paga, se haurien a dar o a pagar, se pagassen d'altres béns dels dits generals e no·s pusquen deduir de la dita quantitat principal de la dita proferta, com en aytal cas lo general
35 fos en triga e en culpa de la paga qui·s tardaria ultra son terme. E açò entenen los dits general de Cathalunya e

4 Que] Item que *AB* | quantitats] dites quantitats *AB* 5 Principat] dit Principat *AB* 7 deffensió] defensio *A* | dos¹] II *A* | dos²] II *A* | mesos] mesos *B* | en²] e en *B* | dits] II mesos *A*, dos mesos *B* 8 alguna] alguna *B* 9 cullyta] cuyta *AB* | sperar] esperar *A* 11 pendre] pende *amb e² int.* | mogubells] mocubells *B* 12 que] qui *AB* 13 com] con *B* 14 emprats] aemprats *A* 15 com] con *B* 17 en] es en *AB* 20 si... guerra²] *af. de AB* 22 occorrerà] oorrera *B* | sia] sie *B* | dege] deja *A* 23 e] o *AB* | dos mesos] II mesos *A* | mesos] mesos *B* 24 cascú] cascun *B* | cascun] cascu *A* | als... 25 deffensió] *om. AB* 25 mogubell] mocubell *B* 27 seurien] se haurien *AB* | e] o *AB* | ésser... 28 res] res *esser A* 29 alguna] alguna *A* | tardave] tardava *AB* 30 dos mesos] II mesos *A* mesos] mesos *B* 31 interéssers] e interessers *AB* | qui] que *A* | e²] o *AB* 32 dels... 33 generals] del dit general *AB* 35 culpa] colpa *A*

síndichs del Regne de Mallorca, si en cas que·ls generals de les altres Regnes d'Aragó e de València atorguen e façen açò mateix o semblant e no en altra manera. Plau al senyor rey.

5

(8) Capítol qui ha diverses clàusules e capítols e són ordonades e contengudes les imposicions generals dels blats e de les carns e les genera[5v^b]litats de que deu exir en Cathalunya la part tocant a Cathalunya en la dita proferta.

10

E les dites CLVIII^MD C lliures e ço que prorata d'aquelles, en son cas, vendrà per los dits dos mesos, ordona la dita Cort e lo general de Cathalunya que sien tretes e haüdes en lo dit Principat de Cathalunya per les vies, manera e forma següents.

15

(8.1) Primerament, ordona la present Cort e lo dit general de Cathalunya que, per I any e mig continu qui començen el primer die del mes de noembre prop vinent, sien posades novellament e·s leven e·s paguen en tot lo dit Principat de Cathalunya imposicions generals en e dels forments e blats qui s'i despendran, segons que·s segueix.

20

(8.1.1) És assaber, per quartera de Barchinona de forment, III diners barchinonins fets, e per quartera de mestayll en que haia la maior partida forment, III diners [barchinonins]; e, per quartera d'altres qualssevol mestaylls e d'ordi e de tots altres blats e mestures a mesura de Barchinona, [6r^a] II diners, e que en los altres lochs del Principat de Cathalunya en quals no corre semblant quartera o mesura de Barchinona, sia haüda rahuda rahó segons més e meyns comptant o carregant en la mesura més o meyns segons que·s comportarà ab la quartera de Barchinona. En la qual imposició pach e sia tengut de pagar tota manera de gents habitants e passants e en qualsevol manera atrobats seran dins lo dit Principat de Cathalunya; però, és entès que en aquesta ajuda no paguen les persones ecclesiàstiques ni los barons, cavallers ni

25

30

35

1 Mallorques] Mallorca B | si...cas] si e en cas AB 2 de les] dels AB 3 façen açò] fan aço A 6 Capítol... 10 proferta] om. AB 13 dos mesos] II meses A 14 e] o B 18 Primerament... 19 general] *passatge assenyalat amb daga* | e] o B 19 I] un B 20 començen] comencen A | die] dia A prop vinent] om. A 23 despendran] *amb s int.* 25 És... 26 fets] *passatge assenyalat amb daga* | assaber] saber A 27 mestayll] mestall A 28 barchinonins] *af. de A* | qualssevol... 29 mestaylls] qualssevols mestalls B 29 mestaylls] mestalls A 31 quals] los quals AB 32 sia] sie B | haüda... rahó] hauda rao A, hauda raho B 33 meyns] menys AB | o] e AB | en] a AB 34 meyns] menys AB 35 e] o A | sia] sie B 37 dit] om. A

hòmens de paratge ni ciutadans ni hòmens de vila que han
lochs o castells ni lurs companyes, aquelles, però, que en
sa casa e de sa messió viuran, axí però dels blats que tots
5 lochs ni los clergues ni persones ecclesiàstiques dels blats
que molran a lur provisió e de ses companyes, axí com dit
és, o que·l molguen.

(8.1.2) E que les dites imposicions de gra qui·s
10 molrà, sien pagades als molins o en aquell loch o per
aquel[6r^b]la manera que als deputats residents en
Barchinona o a aquells a qui ells o comanaran sia viares
que mils e pus profitosament e sens frau cullir e haver se
pusquen.

(8.1.3) Encara més, ordona la dita Cort o lo dit
15 general de Cathalunya que, per dar compliment a la
deffensió que·s necessària segons que·n tanyerà a
Cathalunya, sia posada imposició general en tot lo dit
Principat de Cathalunya, la qual dur e·s leu e·s pach per
20 tot lo dit temps d'un any e mig, en e de les carns que·s
despendran dins lo Principat de Cathalunya. És assaber,
per cascu moltó, XII diners barchinonins; e, per cascu
bou o vacha, V sous barchinonins.; e, per cascu vedell o
25 vedella de leyt, II sous barchinonins; e, per cascu jònech
o jonega, és assaber, bou, vedell que haie I any e queacom
més, III sols; e, per cascu crestà, VIII diners; e, per
cascu cabra e ovella, VI diners; e, per cascu cabrit o
anyell axí mascle com femele, IIII diners; e, per cascu
30 porch o truge que·s desfarà en carniceria, II sous
barchinonins; les quals quantitats pach lo carnicer qui
tallarà o desfarà les dites carns [6v^a] per vendre o altres
qualsevol qui les dites carns desfaçen o desfer façen,
exceptats, emperò, los porchs e truges dessús dites, que no
35 sien tenguts de pagar sinó d'aquells qui·s desfaran en les
carneries; e exceptades encara tota manera de carns que

1 ni¹] ni los A, ne los B | ni²] ne B | que] *amb e int.*, qui AB 2 ni] ne
AB | però] *emperò* AB 5 ni¹] ne AB | ni²] e AB 6 ses] *sos* B 7 o] on
AB 9 de] *del* AB | gra... 10 loch] *passatge assenyalat amb daga* 10 o²] *e*
e AB 12 o²] *ho* AB 13 cullir] *collir* A | e haver] *rep.* 17 que...
compliment] *rep. després de Cathalunya* 18 deffensió] *defensio* A
que·s] que es AB | tanyerà] *tanyare* A 19 dit] *om.* AB 21 dun] *de I A*
22 assaber] *saber* A 23 cascu...24 barchinonins] *passatge assenyalat*
amb daga | cascu] *casu* AB 24 vacha] *vaca* A | cascu] *casu* A
vedell...25 vedella] *vadell o vadella* A 25 cascu] *casu* A 26 assaber]
saber A | vedell...haie] *vadell que haja* A 27 cascu] *casu* A
28 cascu] *casu* A 29 femele] *femella* AB | cascu] *casu* A 30 truge]
truja A | desfarà] *desfera* A | carniceria] *carnisseria* B 32 tallarà]
tayllara B | desfarà] *desfera* A 33 qui] que B | desfaçen] *desfacen* A
façen] *facen* A 35 daquells] *aquells* A | desfaran] *desferan* A

cascon farà salar per a provisió de sa casa, comenant tota francha e líbera administració als deputats de fer totes aquelles bones e sànies provisions que·ls serà vist, axí en exeguir les coses dessús dites con en vendre aquelles. E en la dita imposició de les carns pach e sie tengut de pagar lo senyor rey el senyor duch e la senyora duquessa e tota manera de gents, axí clergues e persones ecclesiàstiques com barons, cavallers e hòmens de paratge e totes altres gents de qualsevol estament o ley sien, axí en lurs castells e lochs propis com en qualsevol altres lochs dins lo Principat de Cathalunya, sens alcuna excepció e contrast.

(8.1.4) Emperò, entén la Cort e vol que les dites novelles imposicions dels blats o farines e de les dites carns duran solament, segons que tocat és dessús, del primer dia del mes de noembre del present ayn a I any [6v^b] e mig de lavors avant contínuament següents e no pus; e, complit lo dit any e mig, d'equí avant no duren ni·s leven, ans sien finides e casses e nules e de totes extinctes.

Generalitats

(8.2) Ítem, ordona més avant la dita Cort e lo dit general de Cathalunya, per fer e haver compliment a la dita proferta o quantitat que li·n ve, que en les generalitats de Cathalunya sien fets los enadiments devall scrits; e axí mateix, per ço com algunes mercaderies e robes la present Cort carrega molt en los dits anadiments, ordona que en algunes altres mercaderies e robes, que eren massa carregades e no n'ixie sinó fort poch, sien fets los tempraments dejús scrits; e que totes aquestes Generalitats, segons que en la present Cort són ordonades, se començen a posar e levar, ço és, aquelles del tayll o del segell de la cera el primer dia de juyn de l'any present, e aquelles de les entrades e exides el primer dia d'agost del present any, car ja tro en aquests térmens són venudes per lo dit general o deputats d'aquell les Generalitats antigues.

1 cascon] cascu *A* | comenant] comanant *A* 3 sànies] sanes *AB*
 4 exeguir] exegir *AB* | E...5 pagar] *passatge assenyalat amb daga*
 5 sie] sia *AB* 6 el] e lo *AB* 9 estament] stament *B* 11 alcuna] alguna *B*
 15 duran] duren *AB* 16 dia] die *B* | de noembre] dagost *A*, de agost *B*
 ayn] any *AB* 17 avant] a avant *A* 18 d'equí] daqui *A* | ni·s] nes *AB*
 19 totes] tot *AB* | extinctes] *amb s int.* 21 Generalitats] *om. AB* 23 e] o
B 26 devall scrits] davall escrits *A*, devall escrits *B* 27 algunes] alcunes
B 28 anadiments] enadiments *AB* 29 algunes] alcunes *B* | que] qui *AB*
 30 no nixie] non ixia *A* 31 scrits] escrits *AB* 32 Cort] *om. A*
 33 començen] comencen *A*, comensen *B* | tayll] tall *A* 34 dia] die *B*
 juyn] juny *AB*

(8.2.1) [7r^a] Primerament, que sien anadits a la generalitat o dret del sagell del tayll dels draps de lana, axí estrayns con de la terra qui-s vénen a tayll dins Cathalunya, dos sous [barchinonins per lliura de diners
5 ultra los II sous] qui ja per ordinació d'altres Corts de Cathalunya passades se'n paguen, axí que del dit primer dia del mes de juyn de l'any present a avant sien pagats per lliura de diners, comptant a diners barchinonins, per lo venedor com lo ven per dret de generalitat del tayll dels
10 draps de lana, entre la generalitat vella e novella, IIII sous.

(8.2.2) Ítem, tothom qui faça o faça fer drap de lana per son vestir e tot draper qui tallarà o tallar farà drap de son obredor per son vestir e de ses companyes e tots altres
15 qualssevol, paguen ultra lo dret de la bulla, per lliura de diners del preu o valor del dit drap, per lo dret quy hy era posat e per aquell qui ara s'i posa, IIII sols.

(8.2.3) Ítem, tota persona de qualque stament o
20 condició sia qui metrà en Cathalunya draps stranys per son vestir o de ses companyes qualssevulla, pach con lo metrà, per lliura de diners e lavors hi haja ésser posat lo sagell [7r^b] de la cera per lo dret ja posat e per aquell qui ara s'i posa, IIII sous.

(8.2.4) Ítem, con en los casos següents sien stats moguts diverses contrasts, ordone la dita Cort que de tot drap o draps, vulles sien entegres o escapulons qui-s tallaran per vestir, vulles sien donats per amor de Déu o
30 per altra qualsevol rahó, abans que sien tallats, sie pagat per aquells, posat que aquells draps quant foren comprats no fossen comprats per intenció de tallar-los a vestir, per lliura de diners per lo dret ja posat e per aquell qui ara s'i
35 posa, IIII sous.

1 anadits] *amb s int.*, enadits *A* 2 sagell] segell *AB* | tayll] tall *A*
3 estrayns] estany *AB* | con] com *A* | tayll] tall *A* 4 dos] II *A*
barchinonins... 5 sous] *af. de AB* 5 qui] que *AB* 6 dit] *om. A* 7 dia] die
B | juyn] juny *AB* 9 com] con *B* | ven] vendra *AB* | tayll] tall *A*
10 vella] veylla *B* 12 tothom] que tothom *AB* 13 tallarà... tallar] tayllara
o tayllar *B* 14 obredor] obrador *AB* 15 qualssevol] qualsevol *B* 16 quy
hy] qui hi *AB* 17 aquell] aguell *A* | IIII sols] quatuor solidii *B* 19 tota]
que tota *AB* | stament] estament *A* 20 metrà] meta *A* | stranys] estrany *B*
A 21 qualssevulla] qualsevulla *AB* | con] com *AB* 22 sagell] segell *AB*
24 IIII sous] quatuor solidii *B* 26 con] com *AB* | los casos] les coses *A*
casos] cases *B* | stats] estats *A* 28 escapulons] scapolons *B* 29 tallaran]
tayllaran *B* 30 rahó] rao *A* | sie] sia *A* 31 quant] com *AB* 32 tallar-los]
tayllar los *B* 33 qui] que *A* 34 IIII sous] quatuor solidii *B*

(8.2.5) Ítem, per squivar fraus e contrasts que tot die se esdevenien en les generalitats dels draps següents, ordona la Cort que tots cadins strets, draps banyolenchs e altres de semblant sort, sargues stretes e miges lanes qui·s façen o·s venen per tallar a vestir, paguen e haien a pagar, per lo dret qui ja hi era posat e per aquell que la present Cort hi posa, per lliura de diners, IIII sous. 5

(8.2.6) Ítem, sarzils strets paguen per lliura de diners, II sous. 10

(8.2.7) Ítem, tots draps o scapolons stranys [7v^a] o de la terra qui s'apparellen en quals lochs se vullen del Principat de Cathalunya e aquells vullen per vestir, haien a pagar en lo loch on seran aparellats; e encara, si·ls volen traure del Principat de Cathalunya, pus que·ls vullen per vestir, per lliura de diners, IIII sols. 15

(8.2.8) Ítem, que tots fustanis tints e no tints stranys o de la terra o stamenyes qui·s venen o·s façen per vestir paguen e hajen a pagar, abans que sien tallats, ço és, per lo venedor o per aquell o aquells qui·ls faran fer, per lliura de diners del preu o valor, II sous. 20

(8.2.9) E con donant la dita Cort sia proposat que per lo gran càrrech qui posat és en los draps de grana qui s'apparellen e prenen tint dins lo Principat de Cathalunya, se seguesque que aquells qui los dits draps volran tnyer per esquivar lo càrrech dessús dit, trahen aquells de la terra portant-los en altres diverses parts fora lo Principat de Cathalunya per fer dar a aquells lo dit tint de grana; e no-res-menys, per moltes e diverses fraus que per lo càrrech dessús dit se seguexen, la dita Cort, haüda sobre açò plenera in[7v^b]formació, volent provehir a tot profit del dit general, pensant que alleujar del dit càrrech és creixer les generalitats per la rahó dessús dita, per ço, ordona e vol la dita Cort que, axí com fins al die de vuy 25 30 35

1 squivar] esquivar A | que...die] qui tot dia A, qui tot die B
 2 esdevenien] sesdevenien A, sdevenien B 3 strets] estrets A 4 stretes]
 estretes A 5 façen] facen A, fassen B | tallar] tayllar B 7 IIII sous]
 quatuor solidi B 9 strets] estrets A 10 II sous] duos solidi B 12 tots]
 que tots AB | scapolons stranys] escapolons estranys A 13 qui
 sapparellen] quis apparellaran A quis façen aparellen B | vullen] vulla A
 15 on] hon B | aparellats] aparellats A | encara] encare B 17 IIII sols]
 quatuor solidi B 19 stranys...20 stamenyes] estranys e de la terra o
 estamenyes A | o] e B 20 o] e B | façen] facen A, fassen B 23 II sous]
 duos solidi B 25 con donant] com davant A, con devant B 26 en los] als
 A, els B 27 sapparellen] saparellen A 28 seguesque] seguesca A
 29 esquivar] esguivar A, squivar B | trahen] traen A 30 parts] amb s int.
 35 alleujar] podria llegir-se alleviar 36 rahó] rao A 37 com] con B
 die... 16,1 ere] dia de huy era A

ere posat de càrrech a cascun drap qui·s tenyís de grana XXV sous, pach X sous.

5 (8.2.10) Ítem, més vol e ordona la dita Cort que tota scarlata morada, clara, scura a que sia donada grana, pach, ço és per drap entir, VII sous.

10 (8.2.11) Ítem, tota sanguínea, colea, cendrea, cardanalat, rosat e tots altres draps qui prenguen ho hajen grana, segons aquestes colors, paguen per cascun drap entir, IIII sous.

15 (8.2.12) Ítem, tots scapolons qui prenguen grana paguen prorata segons les quantitats e diversitats dessus dites.

20 (8.2.13) Ítem, tot drap entir en que sia dada polç de grana pach, IIII sous; e, si és escapuló, pach prorata segons més o meyns.

25 (8.2.14) Ítem, que de tot drap de lana de pinte ampla de XXI^a ligadura e de XXI^a ligadura ensús, sie que y haia gra[8r^a]na o no grana qui·s faça en Cathalunya, sien pagats com exirà del parayre, per lo dret de la bulla, ultra [les altres quantitats dessus posades als draps en que ha grana, ço és, de cascú drap entir VI sous].

30 (8.2.15) [Ítem, que de tot drap de XXI^a ligadura ensús qui·s faça en Cathalunya, sien pagats com exiran del parayre per dret de la bolla, ultra] ço que pagaran segons que·s ordonat dessus si grana hi havia, IIII sous.

35 (8.2.16) E per ço com en los draps d'or e d'argent e de seda, axí brocats d'or e d'argent com d'altres, e veluts, xamellots, taffatans e sendats se usen molt de vestir en lo

1 cascu] cascu A | tenyís] tinyis B 2 sous¹] sols AB | X sous] decem solidi B 5 scarlata] escarlata A | scura] e A | scura] escura A | sia] sie B 6 VII sous] septem solidi B 9 cardanalat] cardenalat AB | ho] o AB 10 cascu] cascu A 11 IIII sous] quatuor solidi B 13 scapolons] escapolons A, escapulons B 17 sia] sie B | polç] pols A 18 IIII sous] quatuor solidi | escapuló] escapulo A, scapulo B 19 meyns] menys AB 21 de¹] om. A | pinte] pinta A 22 sie] sia A 24 parayre] parayrer A bulla] bolla A | ultra] a partir d'aquesta paraula el manuscrit omet la resta de la disposició fent un salt fins a ultra de la següent disposició on hi omet el passatge que precedeix afegint la resta i fusionant les dues disposicions en una | les...26 sous] af. de AB 26 cascú] cascu B | VI sous] sex solidi B 28 Ítem...30 ultra] af. de AB | de¹] om. A 29 com] con B 30 bolla] bulla B 31 que·s] que és AB | IIII sous] quator solidi B 33 com] con B | en] om. AB 34 com] con B | veluts] velluts AB 35 xamellots] xemellots A, xamallots B | taffatans] tafatans AB

dit principat, e alguna generalitat ni dret posat no y sia, mas solament III diners per lliura per la entrada axí com en les altres mercaderies; e rahó evident demostra que los dessús dits draps no degen ésser vestits sens alcun càrrech, pus que aquells de lana de que la comuna gent e poble s'i vest són tant carregats, per ço, ordona la dita Cort que tot drap d'or e d'argent e de seda, axí brocats d'or e d'argent com d'altres, e veluts e xamellots e taffatans e sendats qui·s tallaran en Cathalunya per vestir, paguen e sien tenguts de pagar, com se vendran si·s venen o en altra manera com se tallaran per vestir o per metre en qualsevol aparellament o obra, per lliura de diners del preu, I sou.

(8.2.17) [8r^b] E que per les compradors o cullidors del dit dret hi sie posat I segell de cera, com se vendran, a senyal de aquell loch on los dits draps se vendran en senyal que ha pagat lo dit dret.

(8.2.18) Ítem, que de tot fres e savastre e fil d'aur e d'argent, perles e pedres precioses, encastades e no encastades, sien pagats per lo venedor per lliura de diners del preu, com se vendra, I sou.

(8.2.19) És, emperò entès, que si les dites coses seran venudes, comparades o baratades per fer-ne mercaderia, que no sien tengudes de pagar sinó a la entrada o a la exida, car solament és intenció de la dita Cort que·s pach lo dit dret com se despendrà en vestir o en altres coses que·s tallaran o·s meten en qualssevol arnesos o obres.

(8.2.20) Ítem, declara e ordona la dita Cort que, pus les coses demunt dites hauran pagat lo dret demunt ordonat en I loch, que no sien tenguts de pagar en alt[r]e.

---

1 ni] ne AB | sia] sie B 3 rahó] rao A 4 alcun] algu A, algun B 5 aquells] amb s int. | poble] pobre AB | si] se AB 8 veluts] velluts AB e²] om. A | xamellots] xamallots B | e³] om. AB | taffatans] tafatans AB 10 com] con B 12 aparellament] aparellaments AB | I sou] unum solidus B 14 per] int. | les] los AB | cullidors] amb s int., collidors A 15 sie] sia A 16 de aquell] daquell AB | on] en A 22 I sou] unum solidus B 25 comparades] comprades AB 28 despendrà] despendran AB 29 que·s] quis A | meten] metran A | qualssevol] qualsevol B | arnesos] arneses AB 32 demunt¹] damunt A | demunt²] damunt A 33 I] un B tenguts] tengudes AB | altre] alte amb e int.

[Generalitats d'entrades e exides]

(8.2.21) Ítem, en quant la present Cort ha [8v^a]
 5 ordonat que sien affits II sous per lliura al tayll dels draps,
 segons dessús se conté, e sia rahó que pus de una part posa
 càrrech, d'altre part sens un del general leu e alleuge
 càrrech, majorment com experiència haie mostrar en
 diverses coses que, alleujant aquelles en part del càrrech
 10 que posat hi era, n'exia molt més en profit dit general en
 quant per la dita rahó són squivats tots fraus; per ço, la dita
 Cort vol e ordona que del primer die del mes d'agost prop
 vinent a avant sie tolt I diner per lliura de diners de les
 entrades e exides, en tant com axí com hi eren posats per
 la Cort de Cathalunya celebrada en Leyda prop passada III
 15 diners per lliura, no y sien posats ni levats del dit die a
 avant sinó II diners per lliura, los quals II diners se hajen a
 levar per la forma següent.

(8.2.21.1) És assaber, que totes mercaderies e robes
 20 que entren e isquen en e del Principat de Cathalunya per
 mar o per terra o per aigue dols, exceptades les coses dejús
 scrites, paguen e sien tengudes pagar entrant e ixent, per
 lliura de diners de ço que les dites mercaderies e robes
 [8v^b] hauran costat, II diners.

(8.2.21.2) E, per ço com per la sterilitat del temps
 totes les naus e vexells que són girats a portar gra de
 Sicília e d'altres parts squivant los viatges d'ultremar per la
 dita rahó, e per los càrrechs qui y eren posats en les
 30 mercaderies entrant e ixent en e del Principat de
 Cathalunya, per la qual cosa se segueix en lo dit principat

---

1 Generalitats...exides] *af. de AB*, Generalitats dentrades e exides de Catalunya modades e ordonades en les corts generals les quals en lo present any MCCCLXXVI se celebre en la vila de Muntço C 3 Ítem... quant] Com C | ha] haje C 4 affits] afits ABC | tayll] tall A 5 segons...conté] segons en los capitols e ordinacions de les generalitats del tayll dels draps en aquesta cort fetes se conte C | dessús] que dessus AB | sia] sie B | rahó] rao A | una] I^a A 6 d'altre] daltra AC | un] dan ABC | alleuge] alleuja A, alleuje C 7 haie mostrar] haja mostrat ABC 9 n'exia] nexie B | dit] del dit ABC 10 rahó] rao A | squivats] esquivats AC 11 die] dia AB 12 sie] sia A 13 com¹] que ABC 14 Cathalunya] Catalunya C | passada] pessada C 15 ni] ne C | die] dia AB 16 II²] dos B 19 assaber] saber A 21 aigue dols] ayga dolç A, aygue dolç B, aygua dolç C | dejús...22 scrites] davall escrites A, devall scrites BC 22 ixent] exint A 24 II diners] duos denarios B 26 sterilitat] esterilitat A 27 que] se ABC 28 Sicília] Cicilia BC | squivant] esquivant A | d'ultremar] dultramar ABC 29 rahó] rao AC | y] *om. ABC* 30 ixent] exint A 31 Cathalunya] Catalunya C

---

1 Generalitats...exides] A partir d'aquí i fins la provisió 8.3 (inclosa), s'afegeix a la col·lació el manuscrit C

gran freytura de especiàyria e d'altres coses a conservació de sanitat necessàries, perquè provehir a la fretura e necessitat dessus dita, e pensant la present Cort que alleujant del càrrech de les robes que vénen d'ultramar se faran més fahenes de mercaderia d'aquelles robes que no feyen ab lo gran càrrech que y era, ordona la dita Cort que tota nau o vexell que·l dit viatge d'ultramar farà e fer volrà, que de qualsevol mercaderia que aport d'aquelles parts no sia tenguda de pagar per la entrada per lliura de diners de ço que les dites mercaderies e robes d'ultramar hauran costat sinó I diner.

(8.2.21.3) E, si algunes mercaderies e robes [9^a] se entrevenien entrant o ixent, les quals no haguessen constatat cert preu, aytals mercaderies e robes paguen e sien tenguts de pagar segons la valor o stimació d'aquelles.

(8.2.21.4) E que totes altres generalitats, drets que les dites mercaderies e robes fossen tengudes de pagar a l'intrant o ixent de Cathalunya sien levades e toltes, axí que no paguen sinó los drets demunt posats; e que la present ordinació començ al primer dia d'agost prop vinent per ço com les dites generalitats d'entrades e exides són ja venudes t[r]o en aquell temps, però vol la dita Cort que d'aquesta ordinació sien exceptades les coses següents, les quals paguen axí com se segueix.

(8.2.21.4.1) Primerament, ne son exceptats tots draps stranys de lana de qualsevol sort sien los quals paguen entrant e ixent en Cathalunya per lliura de diners, III diners.

(8.2.21.4.2) Ítem, ne son exceptats forment, ordi e avena e tots blats grossos e menuts e legums, carnatge e vi qui entraran en Cathalunya, les quals coses no paguen res

1 freytura] fretura AB | especiàyria] especiaría A, especieria B, speciaria C 2 perquè provehir] per ço desijant provehir AB , perque desijant provehir C | fretura] freytura C 4 que] qui A | d'ultramar] rep. dul 5 fahenes] feynes A, faenes BC 7 e] o ABC 9 sia] sie C | la] om. ABC 11 I diner] unum denarius B 13 algunes] alcunes BC | e'] o B | se... 14 entrevenien] amb reclam se en al foli anterior 14 o] e B | ixent] e exint A | les] los C | constatat] costat ABC 15 tenguts] tengudes BC 16 stimació] extimacio AB 18 drets] e drets ABC 19 mercaderies] mercaderias C 20 o] e B | o ixent] e exint A | Cathalunya] Catalunya C 21 demunt] damunt A 22 al] el BC | dia] die BC 24 tro] to amb o int. 28 son] sien ABC 29 stranys] estranys AC 30 ixent] exint A Cathalunya] Catalunya C | III] tres B 33 son] sien ABC 34 grossos] grosses A 35 qui] que C | Cathalunya] Catalunya C

de entrada, mas, si les dites [9r^b] coses eren tretes de
Cathalunya, paguen per lliura de diners a la exida I sou.

5 (8.2.21.4.3) Emperò, si los dits forment, blats,
legums, carnatge e vi exien de Cathalunya per portar-ho en
les illes de Mallorca e de Eviça e de Manorcha, en aquest
cas no sien tenguts de pagar per lliura sinó I diner.

10 (8.2.21.4.4) És entès encara que, si alcun baró o rich
hom o altra persona de Cathalunya, poblat o havent loch
en Aragó, se'n volrà portar blat o blats per sa provisió de
les rendes que haurà en Cathalunya, no sie tengut pagar lo
dit dret.

15 (8.2.21.4.5) Ítem, ne sien exceptats [vi], carnsalada,
legums, aylls, panaticha e altres victualles qui sien meses a
provisió de naus o d'altres vexells de mar qui sien de
cathalans, les quals coses paguen a la exida per lliura de
diners, III diners.

20 (8.2.21.4.6) Ítem, ne sien exceptats forment, ordi e
avena e altres blats g[r]osses e menuts e legums qui isquen
del dit principat e fossen portats en lo Regne e illa de
Serdenya e en la ciutat e Regne de Mallorca, les quals
25 coses en aquest cas paguen per lliura de diners, I diner.
Emperò, si en la dita ciutat e Regnede Mallorques feyen o
posaven exacció o dret en les mercaderies o robes qui
d'aquell regne vengués en esta terra, pus greu que aquesta
exacció d'aquest capítol, la Cort comana e remet als
30 deputats residents en Barchinona que ells a lur bona
coneguda pusquen posar a hòmens de Mallorques, entrant
e ixent en esta terra, aquelles imposicions e drets que·ls sia
viares.

35 (8.2.21.4.7) Entén emperò, e vol la Cort que aquells
qui les dites coses trauran d'esta terra per portar-les en les

1 de entrada] dentrada AC 2 Cathalunya] Catalunya C | paguen... exida]
paguen a la exida per lliura de diners ABC | I sou] unum solidus B
5 carnatge] carnatges AB | Cathalunya] Catalunya C 6 Mallorca]
Mallorques A | Eviça] Iviça A | Manorcha] Menorques A 7 per lliura]
per lliura de diners C | I diner] unum denarius B 9 alcun] algu A
10 Cathalunya] Catalunya C 12 Cathalunya] Catalunya C | sie] sia A
15 vi] *af. de ABC* 16 aylls] alls A | panaticha] panatica A | victualles]
vitalles ABC | qui] que C 17 o] e A | vexells] vaxells A 18 cathalans]
catalans C 19 III diners] tres denarios B 21 e] *om. A* 22 grosses]
gosses *amb o int.* | qui] que C 24 Serdenya] Cerdenya A | e¹] o AB
Mallorcha] Mallorques A 25 I diner] unum denarius B 26 e] o C
27 les] *om. C* | qui] que C 28 vengués] venguen A 30 deputats] *amb s*
int. 31 Mallorca] Mallorca BC 32 ixent] exint A | sia] sie C
33 viares] vijares ABC

dites illes de Mallorca, de Manorcha e de Iviça, haien a dar seguratat que ho portaran al dit regne e que n'hajen a portar certificació als cullidors dels dits drets d'esta terra.

(8.2.21.4.8) Ítem, [entén] la dita Cort que·ls dits blats e legums, si seran portats d'esta terra en les illes de Manorcha e de Iviça, paguen solament per lliura de diners, I diner; e açò per tal com les dites illes de Manorcha e d'Iviça contribuexen ab lo Principat de Cathalunya.

5

(8.2.21.4.9) Ítem, ne sien exceptats de la dita ordinació tota vexella d'argent, joyes e armes que algun traurà o metrà [9v^b] en e de Cathalunya per son propri ús e aparell e no per via de mercaderia, axí que entrant ne ixent aytals coses, si no·s metien o·s traïen per via de mercaderia, no paguen alcun dret; però en açò sia considerada e arbitrada la condició de la persona qui aytals coses metrà o traurà, entenent e ordonant la dita Cort que de totes les dites coses en aquest capítol contengudes qui seran meses en Cathalunya per via de mercaderia sien pagats a la entrada per lliura de diners, I diner.

10

15

20

(8.2.21.4.10) E, si seran trets per mercaderia fora Cathalunya, paguen per lliura de diners, VI diners.

25

(8.2.21.4.11) Ítem, que les mercaderies e draps que iran en fires fora Cathalunya o aquelles qui vindran en les fires de Cathalunya no paguen generalitat de entrada ni de exida sinó de les mercaderies e draps que venudes haurien en les dites fires; emperò que si comprat havien, que paguen si són mercaderies a la entrada o exida per lliura de diners, II diners.

30

(8.2.21.4.12) E, si són draps de la terra, paguen per lliura, I diner.

35

1 Mallorca] Mallorca BC | Manorcha] Menorques A | Iviça] Iviça A, Iviça B, Eviça C 2 seguratat] seguretat AC 3 cullidors] collidors A 5 entén] *af. de ABC* 6 si] que C 7 Manorcha] Menorques A, Menorcha C | de Iviça] Iviça A, de Eviça C 8 I diner] unum denarius B Manorcha] Menorques A, Menorcha C 9 d'Iviça] de Eviça C | ab] *rep. Cathalunya*] Catalunya C 11 Ítem] *om. abans. I vid. ap.* 12 e] o C algun] alcu A 13 Cathalunya] Catalunya C 14 ne] e B 15 ixent] e exint A | traïen] trahien ABC 16 alcun] algu A | però] empero C | sia] sie BC 19 qui] que C 20 Cathalunya] Catalunya C 21 I diner] unum denarius B 24 Cathalunya] Catalunya C | VI] sex B | diners²] *om. B* 26 que²] qui A 27 Cathalunya] Catalunya C | qui] que C | vindran] vendran ABC 28 Cathalunya] Catalunya C | de entrada] dentrada A ni] ne ABC | de³... 29 exida] dexida A 32 II diners] duos denarios B 35 I diner] unum denarius B

(8.2.21.4.13) Ítem, ne sien exceptats tots vexells de mar de Cathalunya qui·s venen [10r^a] a persones strangeres e tota fusta apta a vexells de mar, los quals sien tenguts de pagar per exida [per lliura] de diners, VIII diners. Declara emperò la dita Cort, que no ha per strangers los hòmens de les dites illes de Mallorca, de Manorcha e d'Iviça.

(8.2.21.4.14) Ítem, ne sien exceptats tots cavalls, roçins, muls e mules, egüens e asens, los quals paguen a la exida, si exiran de tota la senyoria, regnes e terres del senyor rey per lliura de diners, V sous.

(8.2.21.4.15) Emperò, si eren trets per ús d'aquells qui·ls hic trauien o si eren trameses a grans senyors per donar, que no sien tenguts de pagar res, però que sien considerades les persones a coneguda dels deputats.

(8.2.21.4.16) Ítem, ne sien exceptades totes lanes, les quals paguen a la exida de Cathalunya per lliura de diners, III diners; e a la entrada paguen, per lliura de diners, II diners.

(8.2.21.4.17) Ítem, tota persona qui traurà fora Cathalunya algun bestiar per tondre, que haja a pagar per la lana d'aquell bistiàr la generalitat demunt ordonada sobre les di[10r^b]tes lanes; no-res-meyns, haja a dar seguretats que, si aquell bistiàr venien fora Cathalunya, [e aquell no tornaven en Cathalunya], que paguen del carnatge e per la dita exida qui és per lliura de diners, I sou.

(8.2.21.4.18) E, si lo dit bistiàr exirà de Cathalunya per péxer, don la seguretats dessús dita, ço és, de pagar, si·s venia fora Cathalunya per lliura de diners, I sou.

2 qui·s] que·s B 3 strangeres] estrangeres A, strengeres C | fusta] fuste A | apta] abta AB 4 per lliura] *af. de ABC* | VIII] IX A 6 strangers] estrangers A | dites] *om. C* | Mallorca... 7 Manorcha] Mallorques ne de Menorques A, Mellorcha de Menorcha C 7 d'Iviça] Ivissa B, Daviça C 9 cavalls] *amb s int.* 10 roçins] rocins AB | egüens] egues ABC 12 V sous] quinque solidii B 17 coneguda] conaguda B 19 exceptades] exceptats A 20 Cathalunya] Catalunya C 21 III diners] tres denarios B II... 22 diners] duos denarios B 24 qui] que C 25 Cathalunya] Catalunya C | algun] algu A 26 bistiàr] bestiar ABC | demunt] damunt A 27 no-res-meyns] noresmenys ABC | haja] haje B 28 seguretats] seguratat B | bistiàr] bestiar ABC | Cathalunya] Catalunya C | e] o B e... 29 Cathalunya] *af. de ABC* 30 e] *om. ABC* | qui] que C | de diners] *om. AB* | I... 31 sou] unum solidus B 33 bistiàr] bestiar ABC Cathalunya] Catalunya C 34 don] do A | seguretats] seguratat B dessús] desus C 35 venia] venie B | Cathalunya] Catalunya C | I sou] unum solidus B

(8.2.21.4.19) Ítem, que negunes mercaderies o robes ne coses alsunes qualsque se sien o qualque nom hajan qui costen o no valguen més de V sous, no paguen generalitat ne dret alcun entrant ni ixent. 5

(8.2.21.4.20) Ítem, com per ordinació del senyor rey sia inibit que negú de qualsevol stament, ley o condició sie no gos traure del dit principat or ni argent, axí en massa com amonedat, ne billó de qualsevol ley sie, exceptats florins d'Aragó, vol e ordona la dita Cort que, si per licència del dit senyor o per relevament de la dita inibició o per qualsevol altra manera que dir ne ymaginar se puxe, or o argent, axí amonedat com en massa, ne billó de qualsevol ley sie sinó los dits florins d'Aragó exien de [10v^a] Cathalunya, que pach e sie tengut de pagar a la exida, per lliura de diners, IIII diners, però que les dites coses no sien tengudes de pagar res a la entrada. 10
15

(8.3) E arbitren e fan compte los dits braços de Cathalunya, que ab ço que sobre e roman cascun any de les generalitats antigues e ab los diners que hom porà trer e haver per via de vendes de censals morts e de violaris sobre les generalitats novelles ara afites el tayll dels draps e ab ço que d'aquestes generalitats novelles sobrerà, pagades les pensions dels censals e violaris qui·s vendran; e ab ço que de les dites novelles imposicions dels blats e de carns exirà porà lo general de Cathalunya haver compliment a la dita quantitat que li ve de la dita proferta sens posar altres ne majors càrrechs en la terra. Plau al senyor rey tot ço que és contengut demunt, del loch intitulat VIIIe capítol a ençà. 20
25
30

(9) És dat poder als deputats de fer totes ordinacions e provisions per esquivar fraus en les dites imposicions e generalitats, e d'açò mateix és 35

3 alsunes] algunes AB | se] om. ABC 4 qui] que C | costen] no costen ABC 5 alcun] algu A | ni] ne BC | ni ixent] ne exint A 8 sia] sie C inibit] inhibit A | negú] negun BC | stament] estament A | sie] sia A 9 ni] ne C | massa] maça B 10 ne] ni AB | sie] sia A 11 florins] fflorins B 12 inibició] inhibició AC 13 ne] ni B | ymaginar] imaginar ABC | puxe] puxa AC 14 amonedat] amb a^l int. | ne] ni B | ne billó] rep. després de exien 15 sie] sia A | florins] fflorins B 16 Cathalunya] Catalunya C | sie] sia A 17 IIII diners] els mss. AB ho disposen al final de la disposició, quattuor denarii B 20 braços] braces A, brassos B 21 ço] so B | e] o A 24 el tayll] al tall A 25 generalitats] amb s int. sobrerà] sobrara AB | sobrerà...26 pensions] rep. i raillat després de l'anterior novelles 26 qui·s] qui si AB 27 novelles imposicions] imposicions novelles AB 28 de carns] de les carns AB 29 ve] ven AB 31 demunt] damunt AB 32 intitulat] entitulat B 34 És...24,4 daran] om. AB

lo capítol [10v^b] XI, e en aquest IXe capítol és ordonat que sien dades sentències de vet franchas de tot salari e dret contra totes persones qui les dites imposicions e generalitats frau daran.

5

E per cessar fraus que·s porien esdevenir sobre les coses dessús dites, és acordat que·ls diputats residents en Barchinona hajen tot complit poder de ordonar aytant com a ells serà vist faedor, e fer totes provisions per cessament de les dites fraus, les quals provisions hajen aquella efficàcia e valor que haurien si per la Cort eren fetes; e encara, sien posades sentències de vet e publicades per les troncs contra qualssevol persones qui frau daran les imposicions o generalitats dessús dites, e que l'archabisbe o administrador de la Església de Terragona e tots los bisbes de Cathalunya o lurs vicaris o officials hajen a dar o publicar, com requests ne seran per los dits diputats o per lo regent los comptes, les dites sentències sens algú salari e franques de tot dret que·n poguessen demanar; E que lurs scrivans, letres, cartes e scriptures daquèn fahe[11r^a]dores hajen a fer e dar per salari just e rahonable, no implicant en los salaris d'escrptures salaris ne dret alcun pertanyents als ordinaris per les sentències dessús dites, mas solament demanant just salari de les scriptures. Plau al senyor rey.

(10) És provehit e ordonat que·ls diputats puxen taxar e prear a lur arbitri les dites imposicions e generalitats en aquelles terres hon no·s poran haver profitosament e leal havent sguart a nombre de menjadors e de fochs etcètera; e que tots officials hagen a fer execució segons que serà stimat per los diputats e d'açò mateix ha en lo capítol XIIIe e LXXXIII.

35

Encara ordona la dita Cort que si algun o alguns de qualsevol dignitat, condició o stament sie amagadament o palesa contrestava o dava obra o fehia frau alcuna, que les

6 esdevenir] sdevenir B 7 dessús] damunt A, demunt B 8 hajen...9 faedor] *passatge assenyalat amb daga* 9 faedor] *om. AB* 11 e²] *om. A e²...* 14 dites] *passatge assenyalat amb daga* 12 sentències] *sentencies AB* 13 qualssevol] *qualsevol A* | qui] *que A* 14 o¹] *rep., e A* 15 de¹... Església] *de lesgleya A* | Església] *Esgleya B* 18 los] *lurs AB* | algú] *algun B* 20 scrivans] *escrivans A* | letres] *totes letres AB* | scriptures] *escrptures A* 21 fahe[11r^a]dores] *faedores AB* | e dar] *e a dar AB* 22 rahonable] *raonable AB* | salaris²] *amb s int.* 23 ne] *ni AB* | alcun] *algu A* 25 scriptures] *escrptures A* 27 És...34 LXXXIII] *om. AB* 32 hagen] *amb h ratllada* 36 algun] *algu A* 37 stament] *estament A* sie] *sia A* 38 contrestava] *contrastava A* | fehia] *feya AB* | alcuna] *alguna A*

dites imposicions ara novellament posades e ordonades per la dita Cort, axí en la farina o blats com en les carns, e encara en los II sols que són affits per lliura al tayll del drap, e encara en les generalitats que són [11r^b] posades e ordonades en les Corts passades, e altres coses per la present Cort ordonades no·s cullissen o levassen bé e profitosament e leyal a profit del dit general en lurs terres, ciutats, viles, castells e lochs situats dins lo Principat de Cathalunya per la forma contenguda en los capítols sobre açò fets, que los dits deputats residents o la major partida d'ells ab lo regent los comptes de la deputació ensemps puxen taxar e prear a lur bona coneguda en arbitri les imposicions e coses dessús dites, havent sguart quants menjadors porà haver en aquella terra, ciutat, vila o loch on lo dit contrast, frau o destorb serà fet o havent encara esguart en les dites generalitats en ço que·s solien vendre e valer comunament, uns ayns ab altres, en temps passat; e que·ls governadors de Cathalunya e de Rosselló e altres oficials reynals, a requesta dels dessús dits deputats o de la major part d'aquells o del regent los comptes, hagen a fer execució e execucions de les dites coses, segons la extimació feta per los dessús dits deputats e regent encontinent sens tota excusació, sots pena de perdre lurs [11v^a] officis e de la merçè del senyor rey, segons que açò devall se compte pus largament en altre capítol, qui comença «Ítem, que vós, senyor, e lo senyor duch etcètera».

(11) En aquest capítol és contengut que totes les ordinacions e provisions fetes en qualssevol Corts passades a bé de les generalitats romanguen en lur plena força e valor, e que·ls deputats pusquen fer tot ço que·l senyor rey e la Cort porien perquè les imposicions e generalitats dessús dites sien haudes profitosament e sens frau e sien mantengudes.

1 e] o A 2 o] e AB 3 II] dos B | affits] afits AB | tayll] tall A 4 e¹] o A | que són] rep. 6 o] os AB 7 a profit] e a profit AB 11 d'ells] daquells AB | deputació] diputacio A 12 taxar] tatxar B | e prear] parcialment ratllat | en] e AB 13 sguart] esguard A 15 on] hon B destorb] destorp B | o²] e AB | o havent] rep. e havent 16 esguart] esguard A | vendre] amb ven rep. i ratllat abans | e] o AB 17 ayns] anys AB 19 requesta] raquesta B 20 part] partida AB | hagen] hajen AB 21 e¹] o AB 23 excusació] excusacio B 24 e] om. B | merçè] merce AB 25 devall] davall A | compte] conte AB 27 etcètera] etcetera. Plau al senyor rey AB 29 En... 36 mantengudes] om. AB

Ítem, vol e ordona la dita Cort que tots los capítols, ordinations e provisions qui són stades fetes en qualssevol Corts passades a conservació, fortificació e bé de les generalitats de Cathalunya sien e romanguen en lur plena
 5 força e valor e que·s stenen a totes les generalitats novellament ordonades, e que·ls deputats residents en Barchinona ab lo regent los comptes de la dita diputació puxen exeguir e usar d'aquelles, encara fer e ordonar totes provisions altres e ordinations a bé e utilitat de totes les
 10 generalitats en la [11v^b] present Cort ordonades, axí per imposament de penes com en altra qualsevol manera; e puxen encara fer sobre les coses en lo present capítol contengudes, és assaber per cullir e levar les dites generalitats e altres coses en la present Cort ordonades a utilitat e sens frau del general, tot ço que altres deputats
 15 elets en les altres Corts passades fer podien, e tot ço que lo senyor rey e la present Cort porien, car axí plau al dit senyor e a la dita Cort per manteniment de les dites generalitats e imposicions. Plau al senyor rey.

(12) Que·l senyor rey ne·l senyor duch ne lurs oficials ne negun prelat o rich hom o altre havent jurisdicció no·s pusque entremetra de enquerir ne de levar penes de negú qui·s digués haver feta en
 25 les generalitats o imposicions sinó a conexença e requesta dels deputats.

Ítem, que vós senyor, ne lo senyor duch ne tresorer ne algun altre official vostre o seu, ne alscons ordinaris, corts
 30 o comissaris ne jutges ne lurs prelats, comtes, vezcomtes, barons, richs hòmens e cavallers ne altres hò[12r^a]mens jurisdicció havents en lurs lochs ne lurs oficials, per propri moviment lur ne de fischal o de qualsevol persona, si no solament a denunciació e instància dels deputats
 35 residents en Barchinona o d'altra per part o ab poder d'ells, no us puxats ni·s puxen ne·s degen entrametre contra algun qui hagués comesa frau en les dites generalitats o

1 Ítem] *assenyalat amb manícula i amb nota marg. de Llombard indicant tant poder com lo senyor rey e la cort* 2 stades] estades AB | qualssevol] qualsevol B 5 que·s stenen] que sestenen A | stenen] estenen B generalitats] dites generalitats AB 7 diputació] diputacio AB 8 puxen... 10 generalitats] *passatge assenyalat amb daga* | encara] e encara AB 9 provisions altres] altres provisions AB 10 generalitats] dites generalitats AB 13 és assaber] es saber A | cullir] collir A | e] *rep.* 16 fer podien] *passatge assenyalat amb daga* | e...17 senyor] *subr.* que lo] quel A 21 Que·l...26 deputats] *om.* AB 29 algun] algu A, algun B | alscons] alguns A 30 lurs] los AB 31 richs] *amb s int.* | altres...32 havents] altres havents jurisdicció AB 33 ne] ni B | ne... fischal] ni de fischal A 34 e] o AB 36 ni·s] ne A, nes B | ni·s... entrametre] *passatge assenyalat amb manícula* | entrametre] entremetre AB 37 algun] algu A

imposicions ne daquèn puxats ne puxen fer inquisició ni
 punició alcuna, si donchs no eren requests per los dits
 deputats, ne puxen demanar ni haver penes algunes ni part
 d'aquelles, si donchs abans no ere conegut per los dits
 deputats aquelles penes ésser comeses, ne encara levors
 sinó aytant com per los dits deputats requests ne fossen.
 Plau al senyor rey. 5

(13) Que tot senyor de qualsevol [grau sie]
 haja a forçar aquella o aquelles persones que per
 los deputats o cullidors seran nomenades e eletes
 d'aquell loch a levar e cullir en aquell loch les
 dites imposicions e generalitats e que·l·ls façen fer
 sagrament e homenatge de fer-ho leyalment, e si
 lo senyor del loch açò no volrà fer, que les
 imposicions e generalitats sien estimades a arbitri
 dels deputats e pagades per lo senyor d'aquell
 loch. 10 15

[12r^b] Ítem, que tot prelat, persona ecclesiàstica,
 cavaller e tota altra persona qui hage castells, viles e lochs
 en que·s cullen generalitats o imposicions, requests per los
 deputats o per los compradors o cullidors de les dites
 generalitats e imposicions, degen forçar aquella persona o
 persones de lurs castells, viles e lochs que per los dits
 deputats, compradors o cullidors seran elets a cullir e fer
 cullir en aquells lochs les dites [generalitats] e
 imposicions, e que·ls façen fer sagrament e homenatge en
 poder lur mateix, si tal jurisdicció han, sinó, en poder del
 veguer dins la vegueria del qual són poblats, que aquelles
 generalitats e imposicions culliran bé e leyalment, e que
 tota vegada que·n seran requests daran bon compte e leyal
 de les dites generalitats e imposicions e que daran tot ço
 que reebut ne hauran als dits deputats residents en
 Barchinona, deduït lur salari, lo qual per los deputats lus
 sie taxat. E, si los dits senyors açò no volran fer, que·ls
 dits deputats o la major partida d'aquells ab lo regent lurs
 comptes puxen aquelles generalitats e imposicions estimar
 e fer pagar aquelles als senyors dels dits lochs e de lurs 20 25 30 35

1 imposicions...7 rey] *passatge assenyalat amb daga* | ni] ne AB
 2 alcuna] alguna A 3 ne] ni A | ni¹...5 deputats] *passatge assenyalat*
 ni²] ne AB 4 ere] era AB 5 levors] *amb s int.*, lavors AB 9 Que...18
 loch] *om. AB* | grau sie] *af. de G-154* 11 deputats] *amb s int.*
 20 ecclesiàstica...21 cavaller] ecclesiàstica rich hom baro e cavaller AB
 21 hage] haja AB 23 deputats] *amb s int.* | cullidors] collidors A 25 e]
 o B 26 elets] eletes A 27 generalitats] *af. de AB* 28 façen] facen A
 32 bon] bo A 34 ne hauran] nauran A 35 lus] los A 36 taxat] tatxat B
 E...38 comptes] *passatge assenyalat i amb nota marg. d'una altra mà*
indicant o la major part

béns, segons que devall se conté en lo capítol qui comença «Ítem, que vós, senyor, e lo senyor duch etcètera». Plau al senyor rey.

5 (14) Que totes les ordinacions de [12v^a] les generalitats sien publicades [ab] veu de crida en cascun loch tota vegada que·ls deputats ho vullen.

10 Ítem, que la present ordinació e totes les coses dessús dites tocants les generalitats sien publicades ab veu de crida en cascun loch insigne tota vegada que·ls dits deputats e regent volran per aquells, emperò, que han jurisdicció en los lochs on les dites crides se faran. Plau al senyor rey.

15 (15) [13r^b] Que·ls deputats pusquen vendre censals morts e vio[13v^a]laris tro en X^M lliures de pensions e de més avant a lur bon arbitri sobre les generalitats, axí però que de les generalitats sobren cascun any al meyns X^M lliures quíties per
20 ço que no·s perpetuen. E que totes sentències per totes corts ecclesiàstiques e seglars sien dades franques de tot salari e dret sobre los dits censals e violaris e que les generalitats duren en Cathalunya entrò que tots sien reemuts, e que no puxen ésser
25 convertides en altres usos.

E, per ço que pus prestament los generals de Cathalunya e del Regne de Mallorca pusquen haver
30 moneda a compliment de les dites quantitats qui als dits generals vénen en la dita universal proferta, proveexen e ordenen los dits braços de Cathalunya e síndichs del Regne de Mallorca, ab ferma e auctoritat del senyor rey, que·ls deputats de Cathalunya e de Mallorca residents en
35 Barchinona, e encara lo deputat del Regne de Mallorca que serà resident en la çitutat de Mallorca, ço és, cascuns

1 devall] davall *A* | qui] que *B* **5** Que...7 vullen] *om. AB* **11** cascun] cascu *A* **12** que] qui *AB* **16** Que·ls...26 usos] *om. AB; aquesta rúbrica es troba al f. següent, on hi hauria d'haver la rúbrica original n'hi ha una altra indicant la rubrica trobaretis apres aquest capítol, una creu amb la lletra a remet a la rúbrica al següent f. on hi ha la mateixa creu i la lletra b; per tant, les rúbriques 15 i 16 es disposen contigües al manuscrit, és el que succeeix també al G-154 amb la diferència que aquest últim n'omet la indicació sobre l'ordre autèntic i per tant la disposició que li pertoca deputats] amb t² int. **29** Mallorca] Mallorca *B* **32** braços] braces *A*, brassos *B* | síndichs] amb s² int. **33** Mallorca] Mallorca *A* **34** Mallorca] Mallorca *A* **35** del...Mallorca] del dit regne de Mallorca *A* | de] dit regne *B* **36** que] qui *AB* | çitutat] ciutat *B* çituat...Mallorca] ciutat de Mallorca *A* | cascuns] cascu *A**

dels dits deputats quant a la lur deputació e quant a la proferta de cascun dels dits Principat de Cathalunya e Regne de Mallorca, e encara lo regent los comptes de la dita diputació de Cathalunya ensemps ab los dits deputats de [12v^b] Cathalunya residents en Barchinona, pusquen vendre, constituir e assignar ab carta de gràcia, ço és, cascuns en lur deputació, per si e per lurs substituïts, a aquelles persones e per aquells preus de que a ells serà bé vist, censals morts e violaris tro en quantitat o summa de X^M lliures barchinonines de fruyts o de pensions annuals e encara de més avant aytant com a ells, segons lur bon arbitri, serà bé vist, havedors e reebedors per los dits compradors de les dits censals e violaris sobre totes les generalitats, axí del tayll dels draps com de les entrades e exides, e axí sobre les velles ordonades en les Corts passades de Cathalunya com sobre les novelles ordonades ara en les presents Corts; e que totes les dites generalitats, axí velles com novelles, pusquen assignar e specialment obligar, e encara metre entre mans e obligar e liurar en tot o en partida, ço és, de una ciutat, vila o loch o de molts als compradors dels dits censals e violaris. E proveexen e ordenen lo dit senyor rey e los dits braços de Cathalunya que les dites generalitats, axí velles com novelles, no puguen exir jamés de Cathalunya ni ésser relevades ni toltes, ans duren e-s leven e hagen ésser, romanir e durar per tant de temps e tant longament en tot lo Principat de Cathalunya tro que [13r^a] tots los censals e violaris antigament venuts sobre les generalitats antigues e los censals e violaris qui-s vendran sobre totes les dites antigues e novelles generalitats, sien complidament reemuts en les pensions annuals pagades ensemps ab totes messions fetes e faedores per totes les dites vendes, e que les dites generalitats no pusquen ésser convertides en altres uses. Entenen, però, lo dit senyor rey e los dits braços de Cathalunya que les dites vendes de censals morts e de violaris no-s pusquen fer en ten gran quantitat que almenys X^M lliures barchinonines cascun any no sobren quíties de totes les dites generalitats de Cathalunya, pagades daquèn totes pensions de tots censals e violaris e de tots altres càrrechs ordinaris del dit general de

1 deputació] diputacio *A* 2 cascun] cascu *A* 3 Mallorca] Mallorques *A*
 4 diputació] deputacio *AB* | ensemps] ensem *A* 7 deputació] diputacio
A 8 bé] ben *B* 10 annuals] anuals *A* 12 bé] ben *B* | dits] *om. AB*
 13 de les] dels *AB* 14 tayll] tall *A* 15 velles] veylles *B* 18 specialment]
 especialment *A* 19 e obligar] *om. AB* 20 una] l^a *A* 22 braços] braces *A*,
 brassos *B* 24 puguen...jamés] pusquen james exir *AB* 26 de¹] *om. A*
 tant²] tan *A* 29 qui-s] ques *A* 31 en] e *A* | ensemps] *amb s² int.*, ensem
A 34 uses] usos *A* 35 braços] braces *A*, brassos *B* 36 ten] tan *A* 37 no]
 ne *A* 40 de tots] *om. AB*

Cathalunya, per ço que les dites [generalitats] no s'hajen a
 perpetuar. Ordonen encara ab volentat de vós, senyor, los
 dits braços de Cathalunya e síndichs del dit Regne de
 Mallorca, que tots prelats, vicaris e officials lurs, requests
 5 per los dits deputats, hajen a donar sentències de vet e de
 entredit e los altres officials seglars, axí reyalis com altres
 qualssevulla, hajen a dar sentències de condempnacions
 sobre los dits censals e violaris contra los [13r^b] generals
 de Cathalunya e del dit Regne de Mallorca e contra les
 10 universitats e singulars dels dits principat e regne per
 complir cascun any les pagues dels dits censals e violaris,
 e per observació de totes altres coses qui s prometan o s
 contendran en los contractes de les dites vendes e per
 fermetat d'aquelles e fer totes coses que per los dits
 15 officials, axí ecclesiàstichs con seglars, són acostumades
 de fer en seguretats de censals morts e de violaris. E
 aquestes coses los dits prelats, officials e altres, axí
 ecclesiàstichs con seglars, e lurs jutges e assessors hajen a
 fer e a donar franchises de tot salari e dret a ells pertanyent
 20 per les coses dessús dites, e que lurs scrivans totes les dites
 sentències, confessions, seguretats, letres, cartes e
 scriptures daquèn fahedores hajen a fer e a dar per salari
 just e rahonable, no implicant en los salaris de les
 scriptures salaris ni dret alcun pertanyents als dits prelats,
 25 vicaris, officials, jutges ordinaris o assessors per les coses
 dessús dites, mas solament demanant e prenent just salari
 de les scriptures. Plau al senyor rey.

(16) Que negun no gos comprar en Cathalunya
 30 censals ne violaris si no dels deputats e sobre les
 generalitats sots pena de ésser nul·les los
 contractes sens licència dels deputats, exceptats
 per dot de muller e per preu de coses seents e per
 alguns altres cases.

35 E, per ço que les dites vendes de censals morts e de
 violaris se troben abans e que pus tost pusque ésser haüt
 compliment de moneda per via de les dites vendes de
 censals morts e de violaris sobre les dites generalitats
 40 venedors, proveexen e ordenen lo senyor rey e la dita Cort

1 generalitats] *af. de AB* | no shajen] no sajen *A* 3 dits] *om. AB*
 braços] braces *A*, brasses *B* 4 Mallorca] Mallorques *A* 7 qualssevulla]
 qualsevulla *B* 9 Mallorca] Mallorques *A* 14 coses] altres coses *AB*
 15 con] com *A* | seglars] setglars *B* | acostumades] acostumades *A*
 16 seguretats] seguretats *AB* 18 con] com *B* | seglars] setglars *B* 19 a
 donar] ordonar *A* | franchises] franquies *A* 20 scrivans] escrivans *A*
 22 fahedores] faedores *AB* 23 rahonable] raonable *A* 24 scriptures]
 escriptures *A* | ni] ne *AB* | alcun] algu *A* 27 scriptures] escriptures *A*
 29 Que...34 cases] *om. AB* 37 pus] *amb us int.* | pusque] *amb pus int.*,
 pusca *A*

que neguna persona de qualsevol ley, grau, stament o condició sia no gos comprar en Cathalunya censals morts ni vio[13v^b]laris d'altres persones ni sobre alt[r]es lochs sinó dels dits deputats de Cathalunya e sobre les dites generalitats de Cathalunya ne en lo Regne de Mallorca, 5
sinó dels deputats o jurats de Mallorca e sobre les imposicions e drets per ells ordonats e ordonadors en lur ciutat e Regne de Mallorca, ent[r]ò que·ls dits deputats de Cathalunya e lo dit regent los lurs comptes e los 10
deputats o jurats e Consell de Mallorca, ço és, cascuns d'ells quant a lur deputació e proferta, diguen cascuns per sa província que hajan compliment a aquella quantitat de moneda, la qual per les dites vies de les dites vendes de censals e de violaris han a trer e haver per la dita proferta, 15
si donchs entretant no·s feya ab volentat e licència dels dits deputats e regent en Cathalunya o dels jurats e consell de la ciutat de Mallorca en lo Regne de Mallorca. E, si lo contrari se feya, que los contractes de les compres dels censals e dels violaris qui·s comprarien d'altres persones o 20
sobre altres lochs no haguessen valor alcuna, ans fossen haüts per nul·les; e tot açò se haje a publicar o intimar ab veu de crida per tots los lochs insignes de Cathalunya e del Regne de Mallor[14r^a]cha. D'açò però, sien exceptats contractes de censals morts e de violaris que la ciutat e Regne de Mallorca, per pagar ço que li vé en la dita 25
proferta de les presents Corts, volguessen vendre en Cathalunya, e encara contractes de censals morts e de violaris qui·s venessen o s'assignassen a alcun en Cathalunya o en lo Regne de Mallorca en paga de dot que presés ab sa muller per aquell o per aquells qui lo dot 30
li haurien a donar, exceptat encara que per preu de venda de alcunes coses sehents qui·s venessen o·s comprassen en Cathalunya o en lo Regne de Mallorca, pogués ésser feta venda o assignació o ésser respost de censa[l] o de violari per lo comprador al venedor de les dites coses sehents, 35

1 neguna] naguna B | stament] estament A 3 ni¹] ne A | ni²] ne AB
altres] altes *amb e int.* 5 ne] ni B | Mallorca] Mallorques A
6 deputats] diputats A | Mallorca] Mallorques A 7 e²] o AB
8 Mallorca] Mallorques A | entrò] ento *amb o int.* 10 Mallorca]
Mallorques A | cascuns] cascu A, cascu B 11 a lur] a la lur B
13 per...vies] per la dita via AB 15 donchs] *amb s int.*, donques B
volentat] voluntat A 16 o] e A 17 Mallorca¹] Mallorques A
Mallorcha²] Mallorques A 19 dels] *om.* AB 20 alcuna] alguna A
21 haje] haja A | o] e B 23 Mallor14r^a] Mallorques A | Daçò però]
de ço empero A 24 de²] *om.* AB 25 Mallorca] Mallorques A 27 morts]
amb s int. 28 alcun] algu A 29 Mallorca] Mallorques A 30 per²] *om.*
AB 31 exceptat] e exceptat AB 32 de alcunes] dalgunes A | sehents]
seents A 33 Mallorca] Mallorques A 35 sehents] seents A

segons que·ls contrahents se n'avendrien, no contrastant la dita inibició o ordinació. Plau al senyor rey.

5 (17) Que de les generalitats sien reemuts ans de totes coses los censals o interesses que·l general per los préstechs de la Cort de Leyda prop passada.

10 Ítem, com per ordinació de la Cort general de Cathalunya qui·s tench en la ciutat de Leyda [14r^b] en l'any prop passat sie stada prestada, bestreta o atorgada quantitat de diners per les universitats de Cathalunya a la deffensió de la cosa pública, la qual quantitat fo a les dites universitats atorgada e assegurada sobre les generalitats de
15 Cathalunya, sobre les quals ne prenen censal mort a rahó de II sous per lliura, entrò que la dita quantitat sia a les dites universitats restituïda e pagada, segons que d'açò appar per la ordinació de la dita Cort de Leyda e per cartes daquèn seguides. Per ço ordona la dita Cort, ab auctoritat
20 vostra, senyor, que tots aquests préstechs sien pagats e los dits censals [sien reemuts a les dites universitats dels diners de les dites generalitats abans que altres censals] ne violaris qui ans de la dita Cort de Leyda fossen stats venuts sobre les generalitats dessús dites, sien reemuts.
25 Plau al senyor rey.

(18) Que la proferta sia entesa per atorgada si e quant la guerra del duch d'Anjou serà moguda e públicament cridada e ab consell dels diputats de
30 tots les regnes e no en altre cas ne abans, e que·l temps del dit I e II mesos començ lavors e no abans, emperò, que entretant, si era vist als diputats, ne poguessen despendre en fer [14v^a] pertrets e aparellaments de deffensió o de
35 offensió.

Ítem, que la present proferta sia entesa ésser atorgada e vage per atorgada e per feta si e quant serà la dita guerra moguda contra vós, senyor, per lo dit duch d'Anjou públicament e aquella serà menada e públicament cridada
40 per vós, dit senyor, o de manament vostre ab e de consell dels diputats de cascun dels dits regnes e principat en lo

1 contrahents] contraents *A* | contrastant] contrastant *A* 2 inibició] inhibicio *AB* 4 Que...7 passada] *om. AB* 9 com] con *B* 11 sie stada] sia estada *A* | stada] estada *B* 12 quantitat] certa quantitat *AB* 13 deffensió] defensio *AB* | pública] publica *B* 14 atorgada e] *om. AB* 15 rahó] o *int. A* 18 appar] apar *A* 20 e] o *AB* 21 sien...22 censals] *af. de AB* 23 stats] estats *A* 27 Que...35 offensió] *om. AB* 38 vage] vaja *A* 40 menada] manada *AB* 42 cascun] cascu *A*

Principat de Cathalunya e en tots los dits altres regnes e terres vostres e a ops de la dita guerra e no en altre cas o manera ne abans ne a altres actes, usos o affers, ne la dita quantitat proferta en tot o en partida sia o puxa ésser despesa per alcun dels dits generals dels dits regnes e principat en o per alcun altre acte, cas o manera sinó en deffensió dels dits regnes e principat; e que·l dit temps d'un ayn e dos mesos començ quant la dita guerra serà públicament, segons que dit és, cridada e manada e no abans. És entès, emperò que si per ventura entretant, abans que vós, senyor, e vostres gents siats en seguretat de pau o de composició o de longua treva ab lo dit duch d'Anjou e abans que la dita guerra sia públicament [14v^b] uberta, era vist als dits braços de Cathalunya e síndichs del Regne de Mallorca durants les presents Corts o après que aquestes Corts seran finides, [era vist] als deputats de cascun regne e principat en les presents Corts [a açò] ordonats que, segons los ardots e fets occorrens, fos fahedora alcuna armada de galeas o altra provisió, pertret o aparellament de deffensió e, en son loch, de offensió per mar o per terra, que, en aquest cas, los deputats ordonats a distribuir la dita proferta puxen distribuir e despendre d'aquella en aquelles coses e tro en aquell nombre que per vós, senyor, e per los deputats a açò ordonats qui ab vós deuen anar serà acordat. Plau al senyor rey.

(19) Que cessant la guerra çes la proferta pagar ço que fos degut.

Ítem, en cas que la dita guerra no sia o après que fos manada, cridada o començada coses per pau o per composició o per treva o per qualque altra manera perpetualment o a çert temps durant lo dit temps de la present proferta o abans que [tota la proferta sia despesa], aytal cas, encontinent *ipso facto* çes e dege e hage cessar la present proferta ne aquella sia o puxe ésser [15r^a] d'allí avant demanada, cullida, exigida o levada ne, per

3 affers] afers *A* 5 alcun] algu *A* | dits¹] *om. AB* 6 alcun] algu *A* altre] altra *B* 7 deffensió] defensio *AB* 8 dun...mesos] de I any e II meses *A* | ayn] any *B* | mesos] meses *B* 11 seguretat] seguratat *B* 14 braços] braces *A*, brassos *B* 15 Mallorca] Mallorques *A* 16 era vist] *af. de AB* | cascun] cascu *A* 17 a açò] *af. de AB* 18 occorrens] ocorrens *A* | fahedora] faedora *B* | fahedora alcuna] faedora alguna *A* 19 galeas] galees *A* | aparellament] apparallament *B* 20 deffensió] defensio *AB* | e] o *AB* 22 distribuir] destrubuir *B* 25 acordat] acordat *AB* 27 Que...28 degut] *om. AB* 31 coses] cessas *AB* 33 çert] cert *AB* 34 tota...despesa] *af. de AB* 35 aytal] en tal *AB* | çes...hage] ces e deja e haja *A*, çes e deja e haje *B* 36 puxe] puxa *AB* | d'allí] delli *B* 37 cullida] collida *AB*

consegüent, distribuïda sinó en tant solament com serà
necessari a pagar, satisfer o complir ço que fos degut per
sou, stimes e per armades de mar o per aparellaments de
pertrets tro lavors fetes o fets o per altres coses pertanyents
5 a guarda o deffensió, tro al temps e jorn del dit cessament
tant solament, e tot ço que fos manlevat, despès o degut
per ocasió de la dita guerra o per rahó de la dita proferta
o cullita o administració d'aquella. Plau al senyor rey.

10 (20) En quals ni quins actes se deu despendre
la proferta e a disposició de qui.

Ítem, que ls actes en los quals sia e hage ésser
convertida la peccúnia de la present proferta en cas que la
15 guerra dessús declarada, segons és dit, sien e hagen ésser
aquestes. És assaber, en sou de gents d'armes e en stimes
de cavalls e rossins o altres bísties servents a deffensió,
qui per los deputats ab vostre scrivà de ració ensemps
estimades seran, e en fer obrar e aparellar galeas e fustes
20 e fer armades de mar e en spies, correus [15r^b] e en altres
messions e coses necessàries e profitoses als affers de la
dita guerra e de la deffensió de la terra e a bona execució e
expedició de la present proferta, a coneguda dels deputats
de cascun dels dits regnes e principat, segons la forma
25 dada en los capítols de la proferta e de cascun regne e no
en altres usos, actes o affers. Açò declarat que arbitrar
quanta o qual part de les dites profertes sia o dege ésser
convertida, per rahó de la dita guerra, en armades de mar,
e quanta o qual en affers d'armes per terra e en quin cas e
30 temps e en qual manera dege ésser fet, sia e romanga
solament e solta a disposició e coneguda de vós, senyor, e
d'aquells deputats dels dits regnes e principat qui iran ab
vós, e no de vós solament sens ells ne en altra manera.
Plau al senyor rey, exceptat com diu "o d'altres bèsties",
35 car los cavalls e ls roçins principals deuen ésser solament
stimats.

1 distribuïda] destrubuida *B* | en tant] aytant *A* | com] con *B* 2 o] e *AB*
3 stimes] estimes *A* | de²] o *AB* 4 lavors] *amb s int.* 5 deffensió]
defensio *A* 6 tant] tan *A* 7 o¹] e *B* 10 En... 11 qui] *om. AB* 13 sia] sie
B | hage] haja *A*, haje *B* 14 que] de *AB* 16 assaber] saber *A* | stimes]
estimes *AB* 17 rossins] rocins *A* | rossins... deffensió] rocins e daltres
besties servents a la defensió *A* | o... bísties] e daltres besties *B*
18 deputats] diputats *B* | scrivà] escriva *A* | ensemps] ensem *A*
19 estimades] stimades *B* | galeas] galees *A* 20 spies] espies *A*
21 affers] afers *A* 22 deffensió] defensio *A* 23 a... 24 regnes] *passatge*
assenyalat amb manícula i subr. 24 cascun] cascu *A* 25 e¹] *om. B*
e¹... cascun] e cascu *A* 26 usos] uses *A* | affers] afers *A* | arbitrar]
arbitrar e ordonar *AB* 27 o¹] e *A* | dege] deja *A* 28 rahó] rao *AB* 29 o]
e *A* | affers] afers *A* 30 dege] deja *A* 33 vós¹] vos senyor *AB* | e...
solament] *subr.* | vós²] *amb s int.* 34 o] e *AB* 35 e ls roçins] e rocins
AB 36 stimats] extimats *AB*

(21) Que en tot ço que·s despendrà per mar o per terra o en qualque manera per deffensió o offensió dels enamichs, pach e mete cascun dels regnes tot ço que li·n vengua prorata de sa part. 5

[15v^a] Ítem, que en tot ço que·s despendrà o·s metrà en sou de gents d'armes o en estimes de cavalls o d'altres bèsties e en armades de mar o en fer pertrets, provisions e aparellaments d'estol o d'altres coses pertanyents a deffensió dels dits regnes, principat e terres, o encara a offensió dels enamichs per mar o per terra en qualque manera, pach e meta e hage a pagar e metre e contribuir cascun dels dits generals d'Aragó, de València, de Mallorca e de Cathalunya, tot ço que li·n vengua prorata de les dites parts que a cascun dels dits generals vénen a la dita proferta comuna de les dites CCCXXV^M lliures, exceptat que·ls aragonesos no hagen a contribuir en la obra de les fustes de la mar ni en les exàrcies d'aquelles, per ço com les fustes e les exàrcies romanen als lochs marítims dels altres regnes e principat. E, si algun dels dits generals deffallie o cessave en pagar e contribuir en temps degut tot ço que li·n vengués prorata de la sua part en les dites coses, que sie tengut als altres general o generals de tot dan e interès que per açò encorrierien o sostendrien, e no-res-menys de pagar, restituir e tornar tot ço que haurie cessat o fallit de contribuir en [15v^b] tot ço que despès o convertit fos en e per les coses demunt dites. E sobre açò cascun dels dits generals e lurs diputats hagen a venir e star a compte vertader e leyal als altres, e vós, senyor, sobre açò hajats a fer justícia d'un a altre dels generals dessús dits. Lo senyor rey farà exeguir les coses contengudes en lo dit capítol en quant conté e toca que tot lo subsidi sia despès en deffensió de tota la cosa pública de sos regnes e principat. 35

(22) Que nengun dels regnes ne dels braços no·s pusque escusar de pagar en la proferta, ne

2 Que...5 part] *om.* AB 8 o¹] e B 9 e¹] o AB 10 aparellaments] apparallaments B 11 deffensió] defensio A | o¹] e A 13 hage] haja AB e³] *om.* A 14 cascun] cascu A 15 Mallorca] Mallorques A | vengua] vengue B 16 que...cascun] que cascu A | a²] de A 17 lliures] *amb s int.* 18 que·ls aragonesos] que los aragoneses AB 19 ni] ne AB 21 algun] algu A, alcun B 22 deffallie] defallie B | deffallie...cessave] defallia o cessava B 23 li·n] li AB 24 sie] sia AB 26 haurie] hauria A 28 e] o AB | demunt] damunt A 29 cascun] cascu A | lurs] *amb s int.* | hagen] hagen AB 30 star] estar A | e²...35 principat] *passatge assenyalat amb manícula* 31 a¹] *rep.* | dun] de I A 32 exeguir] exegir A 33 e toca] *om.* AB 34 despès] *amb s² int.* | deffensió] defensió AB 37 Que...36,4 etcètera] *om.* AB

se'n pusquen res pendre o retenir per privilegi o franquea, ne per gràcia o lexa o per qualsevol necessitat, ne per pacte o avinença ne haver-ne elongament etcètera.

5

Ítem, que algú dels dits regnes e principat o algun dels braços, universitats o singulars d'aquells o de qualsevol d'ells de qualsevol preheminiència, dignitat, grau, stament o condició sia, per alcun privilegi, libertat, 10 causa, manera o necessitat, per gran que sia, o per gràcia o covinença o pacte que y hagués de vós, senyor, o de qualsevol altra persona ne per alcuna rahó, no's pusque excusar o exemir de pagar [16r^a] o contribuir la part qui li ve en la dita universal proferta ne de pagar o contribuir en 15 les impositcions, generalitats e drets de que la dita proferta dege exir per deffensió de la terra en los dits regnes e principat ordonats, segons e en la forma que ordonats són, e en quant cascun estament de gents, segons ordinació de les presents Corts e de les passades, hi sots tenguts ne 20 algun dels dits generals o de les brasses, universitats o singulars d'aquells se'n puxa res retenir, deduir, compensar o disminuir per neguna rahó ne alcuna gràcia, lexa, exempció, relaxació, composició, allongament, sobrecehiment, dilació o embarch en aquestes coses sie o 25 puxe ésser feta o atorgada secretament o palesa per qualsevol necessitat, causa, manera o rahó per vós, senyor, o per lo senyor duch o per alguna altra persona o alcun dels generals dels dits regnes e principat ne a algun braç, universitat o persona singular d'aquells o d'alcun d'ells; e, 30 si lo contrari era fet ans o après de la present proferta públicament o amagada, que no haja alcuna valor, ans sia cas e va e haüt per no fet, axí com cosa dampnada per acte de Cort e feta de fet contra acte de Cort; e que allò no contrastant, los deputats de la [16r^b] present proferta o 35 puxen e o degen demanar, haver e cobrar, e daquèn puxen

---

6 algú] alcun *B* | algun] algu *A*, alcun *B* 7 braços] braces *A*, brassos *B*
 8 preheminiència] preminencia *A* 9 stament] estament *AB* | alcun] algu *A*
 10 causa manera] manera causa *A* | o necessitat] *subr.* 11 y] *om.* *B*
 hagués] *amb s int.* 12 qualsevol...persona] daltra qualsevol persona *AB*
 alcuna...13 excusar] alguna rao nos pusca excusar *A* 14 universal]
 universal o especial *AB* 16 dege] deu *AB* | deffensió] defensio *AB*
 18 cascun] cascu *A* | estament] stament *B* 19 sots] son *AB* 20 brasses]
 braces *A* | universitats] *amb s int.* 22 neguna] naguna *B* | rahó] rao *A*
 alcuna] alguna *AB* 23 composició...26 necessitat] *passatge assenyalat*
 allongament] *subr.* 24 sobrecehiment] sobresehiment *B* | sie...25
 puxe] sia o puxa *A* 26 rahó] rao *A* 27 alguna] alcuna *B* | alcun] algu *A*
 28 algun braç] alcun bras *B* 29 universitat] o universitat *AB* | daquells...
 d'ells] de aquells o algu dells *A* 31 haja] haje *B* | alcuna] alguna *A*
 33 e¹] o *B* | no...34 deputats] *passatge assenyalat amb daga*
 34 contrastant] contrastants *B* | o] ho *AB* 35 e o] e u *AB*

requerir e fer execució axí com per tot l'als de la present proferta. E totes persones, sinó solament aquelles qui solament, segons la ordinació de les presents Corts, ne sien excusades, puxen e degen ésser forçades e destretes a pagar e metre en les dites coses, tota excepció remoguda, no contrestants les coses dessús dites. Plau al senyor rey. 5

(23) Que per los diputats e no per alt[r]es sia cullida, despesa e administrada la proferta, e en cas de la dita guerra sia tota entegrament sens disminució convertida per ells e no per altres en los affers de la guerra. 10

Ítem, que totes les quantitats demunt qui vénen a cascun dels dits regnes e principat en e de la dita universal proferta, sien cullides levades e administrades per los diputats de cascun regne e principat, e que havent loch la dita guerra, sien per mans d'aquells distribuïdes, meses e convertides totes entegrament sens alguna disminució, solament en servey, actes e affers de la dita guerra e de la dita proferta e deffensió a coneguda dels diputats a açò ordonats [16v^a] segons la forma dels capítols fet e dats en les presents Corts sobre la dita proferta per cascun dels dits generals e no en alguns altres actes, usos o affers ni a coneguda de vós, senyor, ni d'altre, sinó aytant con se farà ab e de consell e acord dels dits diputats de cascun regne ni per mans de vós, senyor, ni del senyor duch ni de tresorer ni d'altre oficial o comissari vostre o seu ni d'altra persona. Plau al senyor rey. 15
20
25

(24) Que tots los generals de tots los regnes e principat hagen ésser servades les coses en los prop dits capítols III contengudes sens frau, e que en Cort particular ne en altra manera no puxe ésser res ordonat ne fet en contrari de les dites coses, e que cascun dels dits generals puxe convenir e aver acció contra l'altre per observació de les dites coses com sia comú interès de tots. 30
35

1 execució] exequio *B* | com] con *B* 3 solament] *om. AB*
6 contrestants] contrastants *A* 8 Que...12 guerra] *om. AB* | per¹] *int.*
altres] *altes amb e int.* 14 quantitats] dites quantitats *AB* | demunt] *om.*
AB 15 cascun] cascu *A* 16 cullides levades] collides e levades *A*
17 cascun] cascu *A* 19 alguna] alcuna *B* 20 affers] afers *A*
21 deffensió] defensio *A* | coneguda] conaguda *B* 22 fet] fets *AB*
23 cascun] cascu *A* 24 e no] *rep.* | alguns] *alscuns B* | affers] afers *A*
25 coneguda] conaguda *B* | con] com *AB* 26 acord] acort *B* | cascun]
casu *A* 27 ni¹] ne *AB* | ni²] ne *AB* | ni³] ne *AB* 28 oficial] officials
B | ni²] ne *AB* 31 Que...38 tots] *om. AB*

Ítem, con sia interès comú a cascun dels dit regne e principat que les coses contengudes en los prop dits III capítols e en lo present sien feelment per tots los generals de tots los dits regnes e principat [servades. Que cascú
 5 dels generals dels dits regnes e principat] puxen, per les rahons contengudes en los dits dos capítols e en lo present, convenir l'altre e puxen destrènyer l'un [16v^b] l'altre dels dits generals, e haver acció l'un contra l'altre, e fer e dar compliment a cascun a sa part entegrament que li·n ve en
 10 la dita universal proferta e a convertir tota aquella, si loch serà, en la dita deffensió, qualsevol manaments, provisions e letres com encara fossen penals per vós, senyor, o per lo senyor duch o per justícia d'Aragó o per qualsevol official fets o fahedors en contrari no contrastants en alguna
 15 manera, ne contrastants encara qualssevol furs, privilegis, libertats, uses e cascuns dels dits regnes e principat e de alcun d'aquells; e totes les dites coses sien e són de present paccionades e promeses a bona fe e sens engan fermades e jurades, axí entre e per vós, senyor, e los prelats e persones
 20 ecclesiàstiques, barons, richs hòmens e cavallers e hòmens de paratge e síndichs de ciutat, viles e lochs reyal e altres qui són applegats en les presents [Corts] per los generals dels dits regnes e principat com entre e per aquells entre si mateix uns ab altres *adinvicem*; e que alcuna cosa en
 25 contrari de les coses en aquest capítol o en los altres capítols comuns de la dita universal proferta fets dejús e devall scrits contengudes no sia ni puxe ésser ordonada o feyta per vós, senyor, o per vostre primogènit o per [17r^a] lo general, braços, universitats e singulars d'alcun o
 30 d'alcuns dels dits regnes e principat en Cort particular o en altra manera. Lo senyor rey farà sacrament en poder presència de la Cort general que tot lo subsidi entegrament sia levat e convertit en deffensió de tota la cosa pública e no farà ne sofferrà que alguna cosa sia deduïda o
 35 disminuïda del dit subsidi.

1 con] com *A* | a] de *B* | dit regne] dits regnes *AB* **4** servades...5 principat] *af. de AB* **6** rahons] raons *A* | dits dos] *om. A* | dos] *om. B* **7** lun] la *I A* **8** lun] la *I A* | e²] a *AB* **9** ve] ven *B* **11** deffensió] defensio *A* | qualsevol] qualssevol *AB* **12** e] o *AB* | com] con *B* **14** fahedors] faedors *AB* | contrastants] contrastants *A* | alguna] alcuna *B* **15** contrastants] contrastants *A* **16** uses] usos *B* | e¹] o *B* | cascuns] costums *AB* | e³] o *B* | e³...17 alcun] o dalgun *A* **21** ciutat] ciutats *AB* altres] altes *amb s int.* **22** Corts] *af. de AB* **23** com] con *B* **24** mateix] mateys *AB* | alcuna] alguna *A* **26** e] *rep.*, o *AB* **27** devall scrits] davall escrits *A* | sia] sie *B* | ni puxe] ne puxa *A*, ni puxa *B* **28** feyta] feta *A* **29** braços] braces *A*, brassos *B* | e] o *AB* | dalcun...30 d'alcuns] de algu o alguns *A* **30** dits] *amb s int.* **31** poder] *om. AB* **33** deffensió] defensio *AB* **34** sofferrà] soferra *AB* **35** disminuïda] minvada *AB*

(25) Que per squivar frau cascun general puxe haver compte dels diputats dels altres per saber si tota la proferta se despèn en la defensió de la terra; e si trobada hi era col·lusió, engan o frau, que'n sia tengut lo general en que seria trobada als altres; e que per observació de les coses en los dits capítols e en lo present contengudes tots los diputats de cascun regne façen sacrament e homenatge e hoien sentència de vet.

5

10

Ítem, per tal que sobre les coses contengudes en los dits capítols no·s puxe fer frau o engan en alcun dels dits regnes e principat, ordonen e volen les Corts que cascun general de cascun dels dits regnes e principat pu[17r^b]xen haver rahó e compte no solament de lurs diputats ans encara dels diputats dels altres regnes e principat, [e los diputats de cascú regne e principat] con requests sien per part dels altres generals o d'alcun d'aquells, hagen a mostrar e retre e dar a cascun dels dits generals lo dit compte leyalment e clara e verdadera sens alcuna cuberta, ficció e frau, e açò per ensecar e squivar tota col·lusió, engan e frau; e, si trobada hi era alcuna frau o engan, que sie tengut lo general en que seria trobada de tot dan e interès als altres. E que de totes les dites coses en aquest capítol e en los precedents capítols contengudes feelment servadores, tots los dits diputats de cascun regne qui hagen administració alcuna de la moneda de la proferta façen sacrament e homenatge en poder dels ordinaris, per nom del senyor rey, e·n reembre en si sentència de vet, dels quals sacrament e homenatge e sentència de vet no pusquen ésser absolts aquells qui contrafaran sinó de voluntat de tots los dits generals, e si primerament no fa entegra e plena satisfacció e smena encara ab la dobla de la quantitat en que serà contrafet, convertidora en la dita deffensió e del dan e interès [17v^a] dels generals dels altres regnes; e que I notari vage ab cascuns dels dits diputats qui vage fer los dits sacraments e homenatges e dar les dites sentències. Lo senyor rey farà sacrament en presència de la Cort general que tot lo subsidi entegrament sia levat e convertit en deffensió de tota la cosa pública e

15

20

25

30

35

40

1 Que...9 vet] *om. AB* 12 dits¹] *amb s int.* | puxe] puxa *AB* | alcun] algu *A* 13 Corts] dites Corts *AB* 14 cascun] cascu *A* 15 rahó] rao *A* 16 e²...17 principat] *af. de AB* 17 con] com *A* 18 d'alcun] dalgu *A* 19 e¹] *om. AB* | cascun] cascu *A* 20 alcuna] alguna *A* 21 ensecar... squivar] encercar e esquivar *A* 22 alcuna] alguna *AB* 23 sie] sia *A* 24 altres] altes *amb e int.* 26 diputats] *amb s int.* | cascun] cascu *A* 27 alcuna] alguna *A* | façen] facen *A* 29 reembre] reeben *A* 32 voluntat] voluntat *A* | fa] fan *AB* 33 smena] esmena *AB* | dobla] dobla *B* 35 deffensió] defensio *A* 36 I] un *B* | vage] vaja *A* 37 vage] veja *A*, vege *B* 40 deffensió] defensio *AB*

no farà ne sofferrà que alcuna cosa sia deduïda o disminuïda.

5 (26) Que·l senyor rey e tots los diputats de
 cascun regne e totes les persones de la Cort
 jurassen e encara los diputats faessen homenatge
 e hoissen sentència de vet, que sobre la dita
 general proferta de les dites CCCXXV^M lliures no
 10 havie ne hauria alguna convinença, promesa o
 col·lusió, o perquè cascun dels generals ab veritat
 no hagués a pagar tota la part que li ve e
 despendre en la deffensió.

15 Ítem, jurets vós, senyor, e axí mateix tots los diputats
 de cascun dels dits regnes e principat e totes altres
 persones de cascuna província presents en aquestes Corts,
 façen sacrament e tots los dits diputats e homenatge en
 poder del senyor infant don Martí, axí com de persona
 [17v^b] comuna a tots los dits generals de tots los dits
 20 regnes e principat, reebent en nom e loch de tots los dits
 generals, e encara se hajen a obligar a sentència de
 excomunicació que sobre la dita general proferta de les
 dites CCCXXV^M lliures no ha ne haurà alguna
 convinença, promesa o pacte, col·lusió o frau perquè
 25 cascun general no haje de fet e ab veritat a pagar e dar
 entegrament e convertir en la dita defensió tota la part qui
 li·n ven o perquè la dita proferta pogués en res ésser
 disminuïda, ans la dita proferta, segons les parts d'aquella a
 cascuns dels dits regnes e principat dessús taxades, serà
 30 pagada complidament e ab veritat per cascun dels dits
 regnes e principat; e, per consegüent, per los diputats de
 cascú d'aquells en sa deputació serà entegrament cullida,
 haüda e convertida en los actes de la dita guerra solament
 sens alguna disminució tota frau cessant. Lo senyor rey farà
 35 sacrament en presència de la Cort general que tot lo
 subsidi entegrament sia levat e convertit en deffensió de
 tota la cosa pública, e no farà ne sofferrà que alcuna
 co[18r^a]sa sia deduïda o disminuïda del dit subsidi.

1 sofferrà] sofera A, soferra B | alcuna] alguna AB 2 disminuïda]
 minvada del dit subsidi AB 4 Que·l...12 deffensió] om. AB
 14 diputats] dits diputats AB 15 cascun] cascu A 17 façen] facen A
 e²] om. AB 21 a²] ab AB 23 alguna] alcuna B | alguna...24 frau]
 passatge assenyat amb daga 25 cascun] cascu A | general] rep.
 haje] haja A 26 qui] que AB 27 ven] ve AB | pogués] amb s int. | en...
 ésser] esser en res AB 29 cascuns] cascu A | dessús] om. AB | taxades]
 taxades A 30 cascun] cascu A 32 cascú] cascu B | deputació]
 diputacio A | entegrament] integrament B | cullida] collida AB
 33 haüda] e hauda AB 34 alguna] alcuna B 36 deffensió] defensio AB
 37 sofferrà] soferra AB | alcuna] alguna AB 38 disminuïda] minvada AB

(27) Que l'un regne no sia tengut per l'altre.

Ítem, que alcú dels dits regnes o principat no sia
tengut ni forçat a pagar la part o parts qui vénen als altres
dels dits regnes e principat en la dita universal proferta en 5
cas que alcun dels dits regnes o principat defallís en pagar
la part qui li'n ven. Plau al senyor rey.

(28) Que cessant la proferta tota la resta fos
convertida en reemçó de censals e violaris e en 10
descarregament del general, e que d'equí avant
no·s levís ne·s cullís res de la proferta pagat
primer tot ço que fos degut e que·l senyor no se'n
pogués plevir de res.

Ítem, que si era cas que durant lo temps de la present
proferta o abans que aquella sia en tot despesa, aquella
cessarà per cessament de la dita guerra, segons és dit, hoc
encara, si finit lo temps de la present proferta, alcuna
quantitat o cosa restarà o sobrarà de ço que cullit o degut 20
sia de o per los dits generals de Cathalunya o de
Mallorques o per universitats [o] singulars [18r^b] d'aquells
tro al die del dit cessant o, en son cas, tro al die del dit
finament, que, en qualsevol dels dits cases, pagat
primerament tot ço que sie degut tro a la donchs per rahó 25
de sou, estimes, mogubells, usures, interessos, messions e
altres coses degudes per deffensió de la terra, e pagar
encara tots salaris e altres coses degudes per rahó de la
present proferta, tota la resta de la dita proferta qui fos
cullida e deguda tro en aquell dia, sia e haje ésser 30
convertida en reemçó dels censals e violaris que·ls dits
generals de Cathalunya e de Mallorcha fan e en altres
descarregaments e alleujaments dels deutes e càrrechs a
que los dits generals són obligats e tenguts. E que, pagades
totes les dites coses, d'equí avant no fos [res] demanat, 35
cullit ne levat de les coses posades en la terra per trer les
dites profertes, ne vós, senyor, o vostre primogènit o altre
per vós o per ell ho altra persona hi hajats o haver puxats o

1 Que... laltre] *om. AB* 3 alcú] algu *A*, alcun *B* | o] e *AB* 6 alcun] algu
A 7 ven] ve *AB* 9 Que... 14 res] *om. AB* 18 cessarà] cessaria *AB* 19 si
finit] si cas era que finit *AB* | alcuna] alguna *A* 20 sobrarà] sobrerera *B*
cullit] collit *A* 21 sia] sie *B* 22 Mallorques] Mallorcha *B* | o²] *af. de*
AB | singulars] *amb s² int.* 23 die¹] dia *A* | cessant] cessament *AB*
die²] dia *A* 24 cases] casos *B* 25 sie] sia *AB* | rahó] rao *A* 26 estimes]
stimes *B* | interessos] interesses *A* 27 deffensió] defensio *AB* | pagar]
pagats *AB* 28 rahó] rao *A* 29 resta] dita resta *AB* 30 cullida] collida *A*
sia... haje] sie e haja *B* | haje] haja *A* 32 Mallorcha] Mallorques *A* 33 e
alleujaments] *om. AB* 35 d'equí] daqui *AB* | res] *af. de AB* 36 cullit]
collit *A* | ne] ni *B* 38 ho] o *AB* | hajats] *amb s int.*

façats o fer puxats alcun dret o demanda, acció o execució per qualque manera ne us en puscats plevir en res. Plau al senyor rey.

5 (29) Que·ls jurats e lo Consell de Mallorca e de Manorcha pusquen ordonar e posar a lur coneguda per les vies e maneres que·ls serà vist aquells drets que·ls sia [18v^a] viares en lur ciutat e regne a tota manera de gents.

10 Ítem, senyor, com los grans càrrechs en que la çitutat e Regne de Mallorques és posat per los diverses e molt grans dons e serveix que fets han a vós, senyor, axí en adjutori de la guerra de Castella com en Serdenya e en
15 altra manera, e per les grants morts e fayts que en aquella ciutat e regne són estades, sia a ells importable càrrech ço que ara los tocha en la proferta feta en la present Cort, perquè, senyor, és a ells necessari que a vós supliquen que a qualssevol càrrechs de la dita Ciutat e regne sien
20 tenguts, axí per les ajudes e donatius passats con per aquesta que ara han a fer com per qualsevol altra rahó, pusquen los jurats d'aquella ciutat e regne ab lo consell ordonar e trer per via de imposicions, generalitats o altres coses imposadores a lur bona coneguda axí en los estranys
25 com del regne, de qualsevol nació e ley sien, com mils e pus profitós lus serà vist a tota conservació e bon stament de la dita ciutat e regne. Açò ajustat que en los dessús dits drets e vectigals o altra manera de execucions que·s posaran o·s faran per ocasió de la dita proferta
30 contribuesquen e hajen a contribuir los clergues e altres persones ecclesiàstiques del dit regne, per ço com la [18v^b] defensió tocha axí bé a ells e a lurs béns com als altres de la dita ciutat e regne; e que·n aquesta provisió se estena a la illa de Menorcha, qui és del dit regne de Mallorca, car
35 axí mateix la dita illa de Manorcha ha en aquestes Corts sos síndichs. Plau al senyor rey que ells pusquen levar la part a ells tocant el dit subsidi tan solament per via de

1 puxats] façats AB | alcun] algu A 5 Que·ls... 9 gents] om. AB 11 los] per los AB | çitutat] ciutat AB 12 diverses] diversos B 13 serveix] serveys AB 14 adjutori] ajuntori AB | en¹] de AB | Serdenya] Cerdenya A 15 grants] grans AB | fayts] fams AB | que... 16 ciutat] rep. 16 estades] stades B 17 tocha] toca A | feta] feyta AB 18 que] e A supliquen] supliquen B 19 qualssevol càrrechs] qualsevol carrech AB de] que AB 20 con] com AB 21 com] con B | rahó] rao A 23 o] e AB 24 coneguda] conaguda B | estranys] stranys B 26 stament] estament A 28 o] e A 31 la] rep. 32 tocha] toca A | a¹] om. AB 33 que·n] que AB se estena] sestena AB 34 Menorcha] Menorques A | Mallorca] Mallorques A 35 Manorcha] Menorques A, Menorcha B 36 sos síndichs] son sindich AB | pusquen] puguen AB | la... 37 subsidi] la part quels toca en lo dit subsidi AB 37 de... 43,1 imposicions] dimposicions A

imposicions, de ajudes e de generalitats, pus que però, los clergues o persones ecclesiàstiques no contribuesquen sinó per les coses temporals e profanes, con axí ho facen aquells de Cathalunya.

5

(30) Que·l senyor rey per negun cas no toch ne prene res en les generalitats o imposicions de Mallorca e de Menorcha.

Ítem, senyor, com sia expedient a la dita ciutat e Regne de Mallorques que ço que·ls tocha en la present proferta o la major part hagen a trer per via de vendes de censals e de violaris e als compradors d'aquells obligar les imposicions e generalitats dessús dites e encara aquelles qui vuy són en lo dit regne, e per ço que mils los dits compradors hi creeguen o s'acorden fer les dites compres, vós, senyor, prometrets en vostra bona fe reyal que per vós ne vostres oficials [19^a] per negun cas que sdevenir, dir ne ymaginar se pusque en les dites imposicions o generalitats ne en qualsevol quantitat o quantitats que de aquelles ísquen no pendrets ni torquerets ni pendre ni tocar farets de feyt ni de paraula, ans en aquells aytant com vostra ajuda e de vostres oficials hi sia necessària le y prestarets e darets a tot bon profit e fermetat de les dites imposicions o generalitats, axí en aquelles que·s posaran ara per ocasió del dit càrrech com en les altres qui en lo dit regne són posades. Equesta provisió axí mateix se estena e sia entesa en la dita illa de Menorcha. Plau al senyor rey.

30

(31) Que de la part qui tocha Mallorca en cas que de la proferta se façen galees, se acaben les VI galees ja començades a Mallorca.

Ítem, senyor, con per ordinació e manament vostre sien stades començades VI galeres g[r]osses en la ciutat de Mallorques, e sia necessari a bon stament de la cosa pública que aquelles hagen tost bon acabament com en les

35

1 pus...2 clergues] empero quels clergues AB 2 o] e AB 3 les] om. AB con] com AB 4 aquells] los AB 6 Que·l...8 Menorcha] om. AB 10 com] con B 11 tocha] toca A 12 hagen] hagen B 13 obligar] a obligar AB 15 qui vuy] que huy A | e] om. AB | dits] om. AB 16 fer] a fer AB 18 ne] ni AB | negun] nagun B | sdevenir] esdevenir A 19 ne ymaginar] ni imaginar B | ne...pusque] ni imaginar se pusca A 20 ne en] o en AB | de...21 aquelles] daquelles AB 21 torquerets] tocarets AB 22 ni] ne A 23 le y] la hi AB 26 les] los B 27 Equesta] e que aquesta AB | se...28 estena] sestena AB 28 Menorcha] Menorques A 31 Que...33 Mallorca] om. AB 35 con] com A 36 stades] estades A galeres] galees A, galeas B | grosses] gosses amb o int. 37 stament] estament A 38 tost] tot AB

vostres mars, segons que la vostra senyoria sab, de semblants galeres grosses e d'altres haje en present [19r^b] gran deffalliment, per ço, senyor, plàcia a vós senyor que de la present que tocha Mallorques en la present proferta
 5 sia dat bon acabament a les dites galeres que sien meses a punt de navegar, majorment com en aquell regne, senyor, se façen semblants fustes axí bé e a meyns messió que en altre qualsevol loch de vostra senyoria, e axí mateix per ço que en aquelles galeres se ha meses ja més de M lliures de
 10 obra, les quals serien perdudes si la present provisió no s'i fehia. Plau al senyor rey que en cas que galees se degen fer de la present proferta, les dites VI galees sien fetes en la dita ciutat e illa de Mallorca.

15 (32) Que les dècimes e L^M lliures haje a metra lo senyor rey del seu durant la present proferta en la dita guerra.

Ítem, que totes les dècimes per lo papa atorgades e
 20 atorgadores a vós, senyor, dins lo temps de la present proferta e encara L^M lliures barchinonines de vostres propis cofres, sien meses e convertides a consell dels deputats dels dits regnes e principat en sou d'òmens d'armes en terra e en mar e en altres actes de la dita guerra
 25 a defensió dels dits [19v^a] regnes e principat vostres durant lo temps de la present proferta. Respon lo senyor rey que ell ha molts e diverses affers en los quals li cové despendre les dites dècimes, car les sues rendes no bastan als càrrechs que necessàriament ha a suportar.

30 (33) És taxat e ordonat lo sou de tots los hòmens d'armes e per quines pagues e temps lus serà pagat.

35 Ítem, vol e ordona la present Cort que, jatsia que en temps passat se acostumàs de donar per sou de cavall armat VII sou barchinonins e per alforrat o de la geneta V sous, emperò, havent esguart la dita Cort en la sterilitat e

---

1 sab] sap *A* 2 semblants galeres] semblant galees *A*, semblant galeas *B* haje] haja *AB* 3 deffalliment] defalliment *A*, de dafalliment *B* | senyor²] *om. A* 4 present¹] part *B* | present¹... tocha] part que toca *A* 5 bon] tot *AB* | galeres] galees *A*, galeas *B* 7 façen] facen *A*, fassen *B* | meyns] menys *AB* 8 altre] altra *B* 9 que] com *AB* | galeres] galees *A*, galeas *B* de²... 10 obra] dobra *A* 11 fehia] feya *AB* | se... 12 proferta] se facen que *AB* 13 dita] *om. AB* | Mallorca] Mallorques *AB* 15 Que... 17 guerra] *om. AB* 20 present... 22 cofres] *passatge assenyalat amb daga* 23 deputats] diputats *A* 24 e¹] o *AB* 25 dits] *amb s int.* 27 affers] negocis *AB* 28 no bastan] no li basten *AB* 29 necessàriament] *om. AB* suportar] supportar *AB* 31 És... 33 pagat] *om. AB* 35 jatsia] jassia *B* 36 acostumàs] acostumas *AB* 38 esguart] esguard *A*, sguart *B*

gran carestia que al present és en los regnes e terres de
vós, senyor, e tal que per neguna manera les gents d'armes
viure ni passar no porien ab semblant sou, ans
necessàriament haurien a robar e a pendre sou de les gents
habitants en vostres regnes e terres de que·s seguirien 5
grans scàndels e mal stament de la cosa pública, per ço, a
squivar a tolre lo dit robament, vol e ordona la dita Cort ab
protestació que d'açí avant no puxe ésser tret a
conseqüència o a ús, que·l sou qui·s darà de la present
pro[19v^b]ferta sie de les quantitats següents, és assaber, 10
que a tot cavall armat portant fre terí, encara que·l
cavalcador d'aquell sia armat ab armes de la novella guisa,
havent, emperò, altra bístia per portar son arnès, sien dats
de sou per cascun dia XII sous barchinonins; e a cascun
hom d'armes encavalcat e en arnès de la novella guisa, 15
havent axí mateix altra bístia, XII sous per cascun dia; e a
tot hom armat e encavalcat a la geneta VII sous; e a tot
ballester que serà ordonat e reebut a la dita defensió, anant
cavalcant e armat de cuyraçes e de capellina e de
mànegues, VI sous per cascun dia; e que·l sou de les gents 20
d'armes de la terra el començament de la guerra, quant
entraran en sou, sien pagats de dos mesos e d'equí avant de
mes en mes avençat en lo començament; però aquesta
taxació de sou no dur ne·s stena a més avant sinó solament
dins lo dit temps de la present proferta. Plau al senyor rey. 25

(34) És provehit que·ls homes d'armes sots
certa pena no façen d'ampnatge a les gents de la
terra; e que sien acullits per los lochs ells pagants
planament [21r^a] ço que pendran de les gents. 30

Ítem, que tot soldat de la present proferta sie e haja
ésser content del dit sou e que, si altres soldats eren en la
dita terra, hagen semblantment estar contenta de lur sou; e

1 al] el *B* 2 neguna] naguna *B* 3 ni] ne *AB* 4 sou] ço *AB* 6 scàndels]
escandels *A* | stament] estament *A* 7 squivar] esquivar *A* | a] e *AB*
8 d'açí] deçí *B* | puxe] puxa *A* | tret] treyt *B* 9 que·l] *rep.* 10 sie] sia
AB | és... 11 terí] *passatge assenyalat amb daga* | assaber] saber *A*
13 bístia] bestia *AB* 14 cascun¹] cascu *A* | cascun²] cascu *A* 16 bístia]
bestia *A* | XII] altres XII *AB* 17 armat...encavalcat] encavalcat e armat
B | armat...geneta] encavalcat e armat de la gineta *A* 18 que] qui *AB*
defensió] deffensio *B* 19 cuyraçes] cuyraces *A*, cuyrasses *B* 22 sien...
mesos] sia pagat de II meses *A*, sia pagat de dos meses *B* | d'equí] daqui
A 23 avençat] avançat *A* 24 taxació] tatzacio *B* | ne·s stena] ne sestena
A | a] *om. A* 27 És... 30 gents] *la rúbrica d'aquesta disposició*
comença al f. 19v^b però continua a partir del f. 21r^a començant allà la
disposició, a sota de la rúbrica Llombard indica sequitur presens rubricat
ubi scribitur ço que pendrà i al f. 21r^a la continuació vide retro foleo XIX
sub tali signo a sobre del que resta de rúbrica, om. AB 32 sie] sia *A*
33 ésser] *rep.* 34 dita] *om. AB* | estar] star *B*

que negun soldat o altre qui fos encara meyns de sou en
 servey del senyor rey o de la terra per si ni per ses
 companyes de qualsevol regne o terra sia, no prenen ni
 gosen pendre de sotsmeses ni de amichs de vós, senyor,
 5 palesament o amagada, vianda, roba, bèsties o bestiar ne
 altres coses contra volentat d'aquells de qui seran; e, si lo
 contrari farà ell o ses companyies, si serà hom de paratge o
 honrat hom de qualsevol regne e terra, perde lo cap sens
 tota merçè, e, si és hom de peu, sia penjat per lo coll; e que
 10 de lurs béns, ço és, de lurs cavalls e armes e d'altres béns
 seus, com encara fossen privilegiats, sia feta restitució de
 tot ço que hauran pres a aquells de qui serà estat. Emperò,
 si lo dit robament o prenimient era tal e en tan poca
 quantitat o valor que·l senyor rey o al capità de les gents
 15 d'armes, lo dit senyor absent, fos vist la dessús dita pena
 de mort natura ésser massa cruel, puxa aquella mittigar,
 [21r^b] és assaber, ab exili de dos anys en la illa de
 Serdenya, del qual en neguna manera remissió ne gràcia
 no puxa ésser feta graciosament ne per diners sinó feta
 20 primerament e abans complida satisfacció e smena als
 robats o dampnificats; e encara, a supplicació de tots los
 deputats de Cathalunya residents en Barchinona
 concordantment açò encara més ajustat, que, si al soldat o
 altre de qualsevol stament, regne, terra o condició sia,
 25 faent o volent fer lo contrari de ço que dessús és ordonat,
 serà fet o donat alcun dan en persona per aquell o aquells
 dels quals contra lur grat volrà res pendre o per altres
 soccorrents a aquells, segons és dit, que aquell dan sia sen
 tota pena e no se'n pusque fer inquisició ni anentament
 30 alcun, ans ara per lavors lo senyor rey ho per remès. E, pus
 és provehit que·l·ls soldats no façen los dits robaments, la
 Cort, considerant que en les fronteres e terres dels comdats
 de Rosselló e de Serdanya de ço se ha mal usat, proveeix e
 ordona ab auctoritat de vós, senyor, que tots ordinaris
 35 consellers, pahers, jurats, còsols e altres regidors o

1 negun] negu *A*, nangun *B* | meyns] menys *AB* 2 o...3 companyes] *rep.*
després del següent senyor | ni] ne *A* 3 o] e *A* | ni] ne *AB* | ni...5
 palesament] *passatge assenyalat amb daga* 4 sotsmeses] sotsmesos *B*
 ni... amichs] ne damichs *AB* 5 bestiar] bestiars *AB* 6 e...7 companyies]
passatge assenyalat amb daga 7 companyies] companyes *AB* 8 e] o
AB | perde] perda *A* | perde...9 coll] *passatge assenyalat amb daga*
 9 merçè] merce *AB* 12 estat] stat *B* 13 poca] poca *A* 14 que·l senyor]
 que al senyor *AB* 16 natura] natural *A* | mittigar] mitigar *AB*
 17 assaber] saber *A* | dos] II *A* 18 Serdenya] Cerdanya *A* | neguna]
 naguna *B* | ne] ni *AB* 19 ne] ni *AB* 20 e¹] et *A* | smena] esmena *A*
 21 supplicació] suplicacio *B* 24 stament] estament *A* | terra] *om. A*
 25 faent] fahent *B* | o] e *A* 26 alcun] algu *A* 28 soccorrents] socorrents
B | sen] sens *AB* 29 pusque] pusca *A*, puscha *B* | anentament]
 enantament *B* | anentament...30 alcun] enantament algu *A* 30 ho] ho ha
AB 31 que·l·ls] *amb s int.*, quels *AB* | façen] facen *A* 33 Serdanya]
 Cerdanya *AB* 34 auctoritat] autoritat *B* 35 consellers] e consellers *AB*

presidents en les ciutats, viles e lochs de Catalunya de
 qualsevol braç sien, reeben e acullen en lurs lochs los
 soldats qui en aquells lochs ven[21v^a]dran o en aquells
 lochs recorreran e ls facen vendre a just e rahonable preu,
 segons lo for de la terra, civades, victualles e altres coses 5
 necessàries e lls tracten amigablement, ells pagants
 planament ço que pendran de les gents. Plau al senyor rey
 que aquells qui cometran les dites coses perden lo sou de
 dos mesos, e que sien encara perduts *ipso facto* lo cavall e
 les armes del contrafaent, e que sien tenguts a restitució de 10
 tot ço que hauran comès si al senyor rey e als diputats qui
 deuen anar ab lo dit senyor serà vist fahedor.

(35) Que sien al sou de Catalunya cathalans e
 mallorquins devant tots altres e en deffalliment 15
 d'aquells les naturals ho habitants dels altres
 regnes del senyor rey o strangers a temps a
 conexença dels diputats.

Ítem, que al sou que deuen pagar lo dit Principat de 20
 Catalunya e Regne de Mallorques per vigor de la present
 proferta, sien reebuts e preses hòmens axí de paratge com
 ciutadans e hòmens de vila naturals o habitants dels dits
 principat e regne, ten solament de mentre que en aquells
 seran trobats [sufficients a coneguda los dits diputats; 25
 mas, aquells no atrobats], los dits diputats hi puxen reebre
 a compliment de les gents d'armes que obs hauran
 habitants e naturals de les altres regnes e terres vostres o
 aquells stran[21v^b]gers covinents e aptes que ben vist lus
 serà, axí que tots los sufficients dels dits principat e regne 30
 sien reebuts devant tots strangers al servei e sou dessus
 dits, ne sie dat lo dit sou a algun stranger dementre
 sufficients del dit principat e regne hi sien trobats. Plau al
 senyor rey.

35

2 braç] bras *B* 3 en²] a *AB* 4 facen] façen *B* | rahonable] raonable *A*
 5 victualles] vitualles *A* 6 e lls] els *AB* | amigablement] amigablement *A*
 8 cometran...coses] cometran o faran les coses dessus dites *A* 9 dos
 mesos] II meses *AB* | que... 10 contrafaent] perden lurs cavalls e armes
AB 10 e... 12 fahedor] noresmenys sien tenguts a restitucio de les coses
 que hauran preses e toltes e encara sien pus fortament punits si al senyor
 rey e als diputats qui seran ab ell sera vist faedor *AB* 14 Que... 18
 diputats] *om. AB* 23 dits] dit *AB* 24 ten] tan *A* 25 sufficients... 26
 atrobats] *af. de AB* 27 obs] ops *AB* 28 e¹] o *AB* | de les] dels *AB*
 29 stran[21v^b]gers] estrangers *A* | aptes] abtes *A* 30 axí] en axí *AB*
 sufficients] suficients *B* | dels dits] del dit *AB* 31 devant] davant *A*
 strangers] estrangers *A* 32 ne... 33 principat] *passatge assenyalat amb*
daga | sie] sia *A* | algun stranger] algu estranger *A*, alcun stranger *B*
 33 sufficients] suficients *B* | del dit] dels dits *AB*

(36) Que a alcun soldat no sia dat sou complit stant o servent en lo loch de son domicili.

5 Ítem, que a negun soldat habitant o havent propri domicili en loch o frontera no sia dat lo dit sou complit stant o servint en aquell loch de son domicili, mas, en cas que aquell volgués allí servir axí com los altres soldats ne domiciliats en aquell loch, que sia o puxe ésser donat a ell sou covinent en aquella quantitat que als dits deputats o al
10 capità serà ben vist, segons la suficiència d'aquell soldat. Plau al senyor rey.

(37) Que a negun official o domèstich del senyor rey ne del senyor duch no sia dat sou si no
15 és hom de paratge o altre que sie regent e apte e acostumat de cavall e d'armes, ne encara a aytal si no aytant com serà e servirà el loch on estaran los altres soldats per deffensió o offensió dels enamichs.

20 Ítem, que negun official o do[20r^a]mèstich de vós senyor o del senyor duch no sia reebut al sou de Cathalunya ni de Mallorques si no és hom de paratge o altre qui sia regent e apte e acostumat de menar cavall e
25 armes, ne encara a aquells aytals si no aytant de temps con a vós, senyor, e a lo dit senyor duch o sens vós e ells seran presents e continuarà lo servey en les fronteres o lochs on se esperen los enemichs e hon estaran los altres soldats per defensió de la terra, car no és vista cosa que vostres
30 officials e domèstichs qui són scrivans dels officis de tesoraria, d'escrivà, de ració e de racional o altres qui no han exerciçi ni abtea de cavall ni d'armes, prenguen lo sou ni que negú altre vostre official o domèstich, per apte que

1 Que...2 domicili] *om.* AB | dat] *amb t int.* 4 a] *int.* | negun] algu A, alcun B 6 stant] estant A 7 ne] no AB 8 sia] sie B | puxe] puxa AB 10 suficiència] suficiencia B | daquell] de aquell A 13 Que...19 enamichs] *om.* AB 21 Ítem...official] *amb nota al marge de Llombard que remet a la continuació de la disposició al f. 20 sequitur ut in folio XX tali signo* | negun] negu A, nagun B | official] *rep.* | do20r^amèstich... 22 sou] *passatge assenyalat amb daga i amb nota marg. de Llombard indicant vide folio XXI tali signo* 23 ni] ne A 24 apte...menar] abte e acostumat de manar A 25 con] com A 26 a¹] ab AB | e a] o ab AB dit] *om.* AB | ells] ell AB 28 se esperen] se speren B | enemichs] enamichs AB | hon] on AB | estaran] staran B 30 e] o B | domèstichs] *amb s int.* | scrivans] escrivans A 31 e] o AB 32 exerciçi] exercici AB ni¹] ne B | ni abtea] ne abtesa A | abtea...33 vostre] *passatge assenyalat amb daga* | ni²] e AB 33 negú] nagun B | apte] abte A

sie, seguent vostre Cort o observent son offici prengue sou no servent en los lochs on los alt[r]es soldats stan. Plau al senyor rey.

(38) Que negú soldat no·s partescha sens licència del loch on deu rafer lo servey sots certa pena. 5

Ítem, si alcun soldat de la present proferta de la frontera o del loch que li serà assignat a fer lo servei per son capità, sens licència d'aquell o de son lochtinent se [20r^b] partirà e se n'irà durant lo temps de que haurà reebuda la paga del sou, que perde lo cavall e les armes e tant con és lo sou d'un mes; e no-res-meyns lo sou que haurà reebut haje a restituir al general per aquell temps que serà absent d'aquella frontera o d'aquell loch a si assignada e assignat, los quals cavall, armes e sou sien guanyats e applicats en aquesta manera: que la maytat d'aquells sia dels generals dels dits principat e regne, prorata de la proferta de cascun, convertidora en los actes de la present proferta per los dits deputedats; e l'altra meyta sia d'aquell en companyia del qual o sots lo qual irà o serà aytal soldat; e, si serà cas que·l soldat qui axí aurà errat serà hom de cap, que en aytal cas la meytat pus prop dita sia del capità, la exacció e execució d'aquestes coses als dits deputedats reservada. És entès, emperò, que, si lo sou no era pagat bé e axí com fer-se deu, segons que dessús és ordonat, que, fallent lo dit sou per X dies e fadigat lo capità, se puxen partir los dits soldats de les fronteres e tornar a lurs cases sens licència legudament e sens pena, de la qual tornada lus sia fet compte axí com si ab licència se·n tornaven. Plau al senyor rey. 10 15 20 25 30

(39) Provisió contra aquells que faran frau en morts o affol[20v^a]laments de les bèsties estimades, e que de tots los soldats quant entraran en sou sia pres sobre açò cert sacrament. 35

1 sie] sia AB | vostre] vostra A | observent] servint A | prengue] prena AB | sou...2 no] *entre aquestes dues paraules rep.* ni que negu altre vostre official o domestich prengue sou 2 altres] altes *amb e int.* | stan] estan A 5 Que...7 pena] *om.* AB 9 alcun] algu A 10 servei] servey A 11 sens...lochtinent] *passatge assenyalat amb daga* 12 partirà] pertra AB | e] o AB 13 perde] perda AB | les] *om.* AB 14 con] com AB dun] de I A | no-res-meyns] noresmenys AB 15 haje] haja AB | a] *om.* AB 17 e¹] o AB 18 guanyats... applicats] guanyat e aplicats B | maytat] meytat AB 19 sia] *rep.*, sie B 20 cascun] cascu A 21 meyta] meytat AB 22 sia] sie B 23 aurà] haura AB 24 aytal] tal B 34 Provisió...37 sacrament] *om.* AB

Ítem, que com experiència en lo temps passat haja
 mostrat sobre lo fet de les stimes que en morts e en
 affollaments de les bèsties stimades són stades fetes
 malvadament e falsa diverses malvestats e fraus per alguns
 5 soldats, e sia cosa de fort mal eximpli e de gran dan a la
 cosa pública e tal de que·s mereix assenyallat e molt gran
 càstich car, pus lo general satisfan planament les stimes de
 les bèsties qui per necessitat de la defensió e en servey
 d'aquella seran en alguna manera mortes o affollades, no·s
 10 deu sofferir que per lo soldat o soldats sia fet frau alcun en
 les dites stimes, morts o affollaments e, si ho fa, mou de
 gran malícia e deu-se fort castigar; per ço, ordona la dita
 Cort que tot soldat de qualque stament o condició sia, que
 en mort o en affollament de cavall o de rossí o d'altra
 15 bístia stimada fa farà o fer farà o consentirà frau o engan
 per alguna manera palesa o amagada, que perda la estima
 d'aquella bístia en que aytal frau o engan serà fet e, ultra
 açò, sia exellat III anys en Serdenya sens tota merçè; e no-
 res-meyns sia gitat del sou, de la qual frau o engan
 20 si[20v^b]en conexedors e jutges los dits diputats ensemps,
 senyor, ab vostre scrivà de ració a lur bona conexença. E,
 per ço que mils sia provehit a la indempnitat del dit
 general, cascun soldat, quant haurà feta la mostra o deurà
 ésser reebut en lo dit sou, sie tengut jurar en poder dels
 25 dits diputats e scrivà de ració e a aquells [dar] o prometre
 sa fe sens engan que en morts o en affollaments de cavall
 o de roçí o d'altra bístia qui sia en lo dit sou no farà ni
 consentirà alcuna frau o engan per alguna manera, ans
 revelerà secretament als diputats tota frau que y sàpia
 30 ésser comesa per qualsevol altre soldat. Plau al senyor rey,
 exceptat l'exili.

1 que] *om. B* | que com] com per *A* | haja] haja *AB* 2 mostrat] *amb t²*
int. | stimes] estimes *AB* | en²] *om. AB* 3 affollaments] afollaments *A*
 stimades] estimades *AB* | stades] estades *AB* 4 falsa] falça *B*
 malvestats] malvastats *A* | alguns] alguns *A* 7 lo general] los generals
AB | stimes] estimes *A* 8 defensió] deffensio *B* | e] o *A* 9 alguna]
 alcuna *B* | affollades] afollades *A* 10 sofferir] soferir *AB* | sia] sie *B*
 alcun] alguna *A*, algun *B* 11 stimes] estimes *AB* | affollaments]
 afollaments *A* 13 stament] estament *A* | que²] qui *AB* 14 affollament]
 afollament *A* | rossí] roci *A* 15 bístia] bestia *B* | bístia stimada] bestia
 estimada *A* | consentirà] concentra *A* 16 alcuna] alguna *A* | la estima]
 lestima *A* | estima] stima *B* 17 bístia] bestia *AB* 18 III] tres *A*
 Serdenya] Cerdenya *A* | merçè] merce *AB* | no-res-meyns] noresmenys
AB 20 jutges] jutgers *A* | ensemps] ensems *A* 21 senyor] *precedeix* vos
exp. | vostre] vostro *B* | scrivà] escriva *A* 23 cascun] cascu *A* | o] e *B*
 24 reebut] *amb t int.* | sie] sia *A* 25 scrivà] escriva *A* | dar] *af. de AB*
 o] e *AB* | prometre] prometra *B* 26 morts... affollaments] mort e en
 afollament *A* 27 roçí] roci *A*, rossi *B* | bístia] bestia *AB* 28 consentirà]
 consintra *AB* | alcuna¹] alguna *A* 31 l'exili] lexill *B*

(40) Fo demanat per los síndichs de Mallorca que de les constitucions de Cathalunya poguessen pendre e usar en Mallorca d'aquelles que·ls parrie.

Ítem, senyor, supliquen los dits síndichs de Mallorca que, jatsia hajen per franque que constitucions de Cathalunya no hagen loch ni·s degen servir en Mallorca, però, senyor, per tal com alcunes constitucions de les dites són vistes fort necessàries e profitoses a la cosa pública d'aquell regne, que us [21bis^a] plàcia, senyor, de atorgar que sia legit als deputats de Mallorca e Consell de pendre e fer servir en Mallorca, segons que s'observen en Cathalunya, algunes de les dites constitucions que ells conexeran ésser profitoses a aquell regne sens, emperò, que per açò no·ls sia fet perjudici a lurs franqueses e privilegis ni en sdevenidor posgués ésser tret a conseqüència, ans les dites franqueses, privilegis e libertats tots temps romanguen en lur força e valor; e que aquesta provisió s'estena en la illa de Menorcha qui és del dit Regne de Mallorca. Respon lo senyor rey que elegesquen e mostren les constitucions dessà dites, e lavors lo senyor rey deliberar-hi ha e respondra-lus.

(41) Que la quema o vectigal que·s leva per satisfer a aquells que són stats dampnificats per castellans sia comuna a tots los dampnificats de tots los regnes e terres del senyor rey.

Ítem, que plàcia a vós, senyor, que·l vectigal [imposat] en les terres vostres contre los sotsmesos del rey de Castella d'equí avant sia levat e cullit en les dites terres

1 Fo...4 parrie] *om. AB* 6 supliquen] supliquen *B* 7 jatsia] jassia *AB* franque] franquesa *A*, ffranquesa *B* 8 hagen] hajen *A*, hajan *B* 9 com] con *B* | alcunes...10 dites] algunes de les dites constitucions *AB*, *al ms. s'hi indica aquest ordre mitjançant l'abreviatura llatina hic al costat de algunes i constitucions* 11 cosa...us] *amb nota marg. de Llombard indicant sequitur in folio XXI rupricate tali signo que la disposició segueix al foli 21bis-r^a on la mateixa mà hi indica vide retro foleo XX tali signo* 12 plàcia] placia *AB* | deputats...13 Consell] jurats e consell de Mallorca *AB*, *al ms. una creu int. a deputats remet a una nota marg. d'una altra mà corregint jurates* 14 algunes] alcunes *B* 17 franqueses] ffranqueses *B* 18 sdevenidor] esdevenidor *AB* | posgués] pogues *AB* 19 franqueses] ffranqueses *B* 20 en] a *AB* 21 Menorcha] Menorques *A* Mallorca] Mallorca *A*, Mellorcha *B* 22 elegesquen...mostren] mostren e eligen *A*, mostren e elegen *B* 23 dessà] dessus *AB* | deliberar-hi] delliberarhi *A* 24 respondra-lus] respondrals *AB* 26 Que...29 rey] *om. AB* 32 imposat] *af. de AB* | contre] contra *AB* | sotsmesos] sotsmeses *AB* 33 d'equí] daqui *AB* | sia] sie *A* | cullit] collit *A*

e que sia comú a tots les dampnificats del Regne de Mallorca [e del Principat de Catalunya] e altres regnes e terres de vós, senyor [21bisr^b] e·s dege partir egualment entre aquells, con en altra manera se·n seguescha gran dan
 5 als dampnificats de Mallorca [e de Catalunya], qui són per la [major part vídues] e pubils, e molts en nombre de persones e en quantitats de lurs deutes, los quals en altra manera no porien ésser pagats de lurs deutes com los castellans contracten poch [en Catalunya e menys] en lo
 10 dit Regne[de Mallorca], e finalment se seguirà gran dampnatge, car, pus los dampnificats de I regne fossen satisfets, seguir-se hi ha que·ls dits castellans porien contractar en aquell regne sens pagar algun vectigal, e los altres dampnificats de les altres regnes e terres romandrien
 15 dampnificats de lurs drets. Plau al senyor rey que sien eletes certes persones per tot lo general dels regnes e del Principat de Catalunya, les quals hagen a regonexer una vegada en l'any la quema en tots los regnes e terres del senyor rey e satisfacen als sotsmeses del dit senyor rey
 20 dampnificats d'onsevol [regnes o terres] sien per sou e per lliura, qualssevol provisions en contrari fetes no contrastants en alcuna manera.

(42) És atorgat als habitants de Mallorca e
 25 de Manorcha que deute degut a juheu qui no sia stat demanat per çerts anys no·s puscha d'aquí avant demanar segons que [21bisv^a] és ordonat per constitució general en Catalunya.

30 Ítem, senyor, plàcia a vós que negun juheu no pusque demanar deute qui haje dormit III anys, lo qual no sia stat demanat lo cabal ni l'interès specialment que·l principal deutor sia viu; e aquest capítol demanen los síndichs de

1 les] sos *A*, los *B* 2 e¹...Catalunya] *af. de AB, int. a B* | altres] daltres *AB* 3 terres] *amb s int.* | de...senyor] *rep.* | dege] *deja AB* 4 con] com *A* | seguescha] *seguesca A* 5 Mallorca] del regne de Mallorca *AB* | e...Catalunya] *af. de AB int. a B* 6 major...vídues] *af. de AB* pubils] *pubills A, pubills B* 7 los] les *A* 8 com] con *B* 9 en¹...menys] *af. de AB, int. a B* 10 Regne de Mallorca] *af. de A* 11 I] un *B* 12 seguir-se...ha] seguir sia *A* | hi ha] hia *B* | dits] *amb s int.* 13 algun] algu *A*, algun *B* 14 de les] dels *AB* 15 lurs drets] lur dret *AB* que...16 persones] que certes persones sien elegides *AB* 16 del] *om. AB* 17 les...hagen] qui hagen *AB* | una] I^a *B* 18 en¹] *om. AB* | del...19 rey¹] de sa senyoria *AB* 19 satisfacen] satisfacen *AB* | als] a *A*, a sos *B* del...rey²] *om. AB* 20 donsevol] de qualsevol *AB* | regnes...terres] *af. de AB* 21 qualssevol...22 manera] no contrastants qualsevulla provisions fetes en contrari *AB* 24 És...28 Catalunya] *om. AB* 27 que] *rep.* 30 negun] *negu A, nangun B* | pusque] *pusca A* 31 haje] *haja AB* | sia] sie *B* | stat] estat *A* 32 ni] ne *AB* | specialment] *especialment A* 33 síndichs] dits síndichs *AB* | de...53,1 Manorcha] de Mallorca e de Menorques *A*

Mallorcha e de Manorcha. Respon lo senyor rey que ja hi és provehit per constitució en Cathalunya, e plau al dit senyor que semblant provisió sia feta en la ciutat e Regne de Mallorcha e en la illa de Manorcha, la qual constitució tan solament s'estene als deutes sdevenidors e que s'haje públicament a publicar ab veu de crida. 5

(43) Que·ls hòmens de fora de Mallorcha qui·s fan ciutadans de Mallorcha. 10

Ítem, que com alguns hòmens de les parròquies de fora la ciutat de Mallorcha se façen ciutadans per tal que·s pusquen alegrar de privilegi de ciutadà, e no serven ço que servir són tenguts, la qual cosa torna en gran dampnatge d'aquell regne per tal com no fan lo servey en la ciutat ni defora; per ço senyor, suppliquen a vós, los dits síndichs de Mallorques que us plàcia ordonar [21bisv^b] e manar que aquests aytals que·s fan ciutadans degen continuadament star en ciutat e residència fer ab tots lurs alberchs tres meses de l'any, segons que prometten tots aquells qui·s volen fer ciutadans e degen servir les coses per ells promeses, con aquests aytals no·s façen ciutadans sinó per fraudar les parròquies de fora, e que deuen pagar o contribuir en aquelles. Plau al senyor rey. 15 20

(44) Que aquells qui armaran fustes marítimes en Mallorcha hagen a tornar desarmar lla mateix. 25

Ítem, que plàcia a vós, senyor, que en moltes galees e alt[r]es navilis de Mallorcha se armen en aquell regne diverses vegades per anar en Serdenya e en cors o en altres parts, axí per affers de vós, senyor, con per singulars persones que aquells navilis armen, e après la torna de lur 30

1 Manorcha] Menorcha *B* | ja...2 és] jay *AB* 2 per...Cathalunya] en Catalunya per constitucio *AB* | plau] plauli *AB* | al...3 senyor] *om. AB* 4 de!...Manorcha] de Mallorques e illa de Menorques *AB* | constitució] *om. AB* 5 tan...s'estene] sistema solament *AB* | sdevenidors] esdevenidors *AB* | e...shaje] e que sia *AB* 6 públicament] *om. AB* | a publicar] publicada *AB* 8 Que·ls...9 Mallorcha] *om. AB* 11 com] con *B* | alguns] alguns *A*, alguns *B* | de²] *om. AB* 12 Mallorcha] Mallorques *AB* | façen] facen *A*, fassen *B* 14 dampnatge] dampnatge de la cosa publica *AB* 15 com] car *AB* 16 per...vós] per ço suppliquen a vos senyor *A*, per ço supliquen a vos senyor *B* 18 que·s] quis *B* | fan] fan os faran *AB* 19 star] estar *A* | ciutat] la ciutat *AB* | residència fer] fer residència *AB* 20 tres] III *AB* | prometten] prometen *AB* 22 con] com *AB* | no·s] *amb s int.* | façen] facen *A*, fassen *B* 23 e que] e ço que *AB* 26 Que...27 mateix] *om. AB* 29 en] com *AB* | galees] galeas *B* 30 altres] altes *amb e int.* | Mallorcha] Mallorques *A* 31 Serdenya] Cerdunya *A* | e] o *B* | cors] cos *A* 32 affers] afers *A* | con] com *AB* 33 que] qui *A* | aquells] daquells *A* | lur] llur *B*

viatge vagen desarmar en Cathalunya o en altres parts de
 que los hòmens acordats en aytals navilis qui són de
 Mallorca soferen gran affany e perill e dampnatge, per
 ço, con despuys han a fer messió en la torna, de ordonar e
 5 manar al governador de Mallorca [que d'aquí avant tots
 aquells qui armaran en Mallorca], axí per vós, senyor,
 com per singulars, sien tenguts ans del acordament de
 asse[22r^a]gurar sufficientment en poder del Governador de
 tornar desarmar en Mallorca, vulles que les dites fustes
 10 sien de Mallorca o no. Plau al senyor rey.

(45) Que·ls libres dels comptes de la Juraria de
 Mallorca sien remeses e tornats a Mallorca.

15 Ítem, que plàcia a vós, senyor, que·ls libres dels
 comptes exequadors e del cambiador de la casa de la juraria
 de Mallorca qui stan en poder de n'Arnau Burguès, de
 l'offici de racional de vostra cort, sien remeses e tornats
 20 als dits síndichs de Mallorca per tal que·ls ne puxen
 trametre com facen gran fretura en Mallorca. Lo senyor
 rey manarà al mestre racional que, reteguts envers si a
 messions de la Cort del dit senyor, translats dels dits
 libres, si lo dit racional aquells translats veurà ésser
 25 necessaris a la Cort, liure als dits síndichs los dits libres, e
 aquells dits translats haja fets d'eci a Nadal primer vinent
 exclusive, en altra manera, passat lo dit terme, los dits
 libres hajen ésser restituïts als dits síndichs.

(46) Dels notaris de Mallorca sobre los
 30 salaris dels testaments.

Ítem, com molts notaris demanen paga dels
 testaments per ells preses e notats bé que no·ls [22r^b] hajen
 mesos en forma pública, ans lo testador après haja fets
 35 altres testaments en poder de altres notaris, e·ls notaris

1 desarmar] desermar *B* | parts] partides *AB* 3 affany] afany *AB* | e¹] *om. AB* 4 con] com *A* | despuys] *om. AB* 5 que...6 Mallorca] *af. de AB* 7 com] con *B* | sien] degen e sien *AB* 8 sufficientment] sufficientment *B* 12 Que·ls...13 Mallorca²] *om. AB* 15 plàcia] placie *B* 16 exequadors] e dels exequadors *A*, e dels exequadors *B* 17 stan] estan *A* | de n'Arnau] den *A* *A* 18 racional] mestre racional *A*, mestre racional *B* | vostra] vostre *B* 20 facen] façen *B* | Lo...21 racional] respon lo senyor rey que ell mana al mestre racional de la sua cort *AB* 21 reteguts] retenguts *AB* | envers] vers *AB* | si...22 senyor] *om. AB* 22 translats] si traslat *AB* 23 si...veurà] *om. AB* | ésser...24 Cort] si mester los ha a despes de la cort *AB* 24 liure] liura *B* | e...25 translats] e quel dit traslat *AB* 25 fets...26 exclusive] fet daçi a la festa de nadal propvinent *AB* 27 hajen...restituïts] sien restituïts *AB* 29 Dels...30 testaments] *om. AB* 33 preses] reebuts *AB* | hajen] ajen *B* 34 mesos] meses *A* | ans] *rep.* | haja] aja *B* 35 de altres] daltres *AB* | e·ls] e los *AB*

qui·ls dits testaments havien ten solament preses e notats demanen a ells ésser satisfets de lur salari, après la mort del testador, e deu-se creure que ja sien stats pagats per ço con no u havien demanat en vida del testador; per tant, senyor, supliquen a vós los dits síndichs de Mallorca 5 que us plàcia ordonar e manar per obviar a malícies que, si lo dit general notari no haurà demanada paga del dit seu salari dins l'any que·l dit testament haurà reebut e notat, que d'aquí avant no li sia respost del dit salari majorment si lo dit testador era ja mort. Plau al senyor rey. 10

(47) Que les faltes dels soldats sien de la Deputació de Cathalunya.

Que totes e sengles faltes que·ls soldats del dit principat de la present proferta faran en lo servi o les quantitats provinents de les dites faltes sien retengudes, cullides, haüdes e reebudes per los dits deputats e pervenguen a mà lur e no de alguna altra persona, e aquelles sien convertides e despeses en actes de la present proferta ensemps ab l'altra peccúnia d'aquella per los dits deputats a coneguda lur. Plau al [22v^a] senyor rey. 15 20

(48) Que les presoners que seran preses d'enamichs sia fet pres e servat ço que en altres guerres es stat acostumat. 25

Ítem, que tot soldat de la present proferta de qualque estament o condició sia, prenent o guanyant en fet d'armes en terra o mar de enemichs o en terra o en mar de vós, senyor, qualsevol presoner o presoners dels enemichs de vós, senyor, de *quanta quis* dignitat, stament o condició los presoners sien seus propis aytals presoner o presoners e tots rescats que haver ne·n puxa a fer totes ses volentats sens algun quint o altre dret o part que no·n sie tengut dar a vós, senyor, o a vostre primogènit o a senescal o capità o alcú official o comissari seu o vostre e sens que vós, senyor, o vostre primogènit o alt[r]e, per çert preu o rescat 30 35

1 ten] tan AB | preses] presos B 3 creure] creura B | stats] estats A
4 con] com AB 7 general] aytal AB 12 Que... 13 Cathalunya] om. AB
15 Que] ítem que AB 16 servi] servey A, serviy B 19 pervenguen]
pervinguen AB | de alguna] dalguna A, de alcuna B 21 ensemps] ensems
A 22 coneguda] conaguda B 24 Que... 26 acostumat] om. AB 25 fet]
marg. per una altra mà 29 estament] stament B 30 mar¹] en mar A | de
enemichs] danemichs AB 31 enemichs] enamichs AB 32 quanta quis]
quanta A | stament] estament AB 33 seus] haja seus A, haje seus B
presoner...presoners²] presoners o presoner A 34 ne·n] ne AB
volentats] voluntats B 35 algun] algu A | sie] sia A 36 vostre] vostro
B | a³] om. AB 37 alcú] algu A, alcun B | comissari] comisari A
seu...vostre] vostre o seu AB 38 altre] alte amb e int. | çert] cert AB

o en altra manera, no·ls li puxats levar o pendre, no
 contrastant alcun dret o costum en contrari ordonats, e
 servats com encara fos regalia o preheminiència o dret de
 príncep o de senescal o de capità de guerra; emperò, si per
 5 bé o per profit o per necessitat de la terra o dels affers de
 la guerra lo general del dit principat volrà haver alcun o
 alguns dels dits presoners, que puxa pendre aquell o
 aquells, donant preu covinent per los dits presoners als
 [22v^b] prenedors o detenidors d'aquells a coneguda del
 10 capità e dels dits deputats, segons condició e stament de la
 persona del presoner; e açò mateix sia entès si alcun o
 alguns dels dits Principat de Cathalunya e Regne de
 Mallorques o de les illes a aquell regne adjacents, qui
 soldats no sien, de qualsevol stament o condició sien,
 15 pendran en terra o en mar alcún presoner o presoners de
 vostres enamichs de qualssevol gents [qui entrassen] o
 fossen trobats hostilment per fer dampnatge en vostres
 mars e en vostres fronteres o terres, con axí ben e mils sia
 rahonable d'aquells qui no són soldats, que d'aquells qui
 20 són soldats. Diu lo senyor rey que sia fet e servat segons
 que en altres guerres és stat acostumat.

(49) Que sobre totes preses de béns qui·s faran
 d'enamichs sia fet e servat ço que és stat
 25 acostumat en altres guerres.

Ítem, que tots béns e coses mobles e simovents que
 seran preses de enamichs en mar o en terra per los soldats
 de la present proferta e per altres qui seran en les dites
 30 preses, sien dels soldats e altres dessús dits que aquelles
 preses faran franchament e quítia, salvats als almiraylls e
 visalmiraylls, senescals e capitans [23r^a] los drets a ells
 appertanyants daquèn, segons que bé és acostumat, e
 salvat ço que en lo prop dit capítol és dit dels presoners.
 35 És entès, però, que les fustes marítimes que preses seran
 ab totes ses exàrcies sien e romanguen als dits generals de

2 contrastant] contrastant *A* | alcun] algu *A* | o...6 guerra] *passatge*
assenyalat amb manícula | ordonats] fet ordonats *B* | e] o *A*
 3 preheminiència] preminencia *A* 5 o¹] e *A* | affers] afers *A* 6 volrà]
 volran *A* | alcun...7 alguns] algu o alguns *A* 7 pendre] pendre o haver
AB 9 prenedors] prenadors *B* 10 dits] *amb s int.* | condició] la condicio
AB | stament] estament *A* 11 alcun...12 alguns] algu o alguns *A*
 13 Mallorques] Mallorcha *B* | adjacents] adjaents *A*, adjaçents *B* | qui]
 que *A* 14 stament] estament *AB* 15 alcún] algu *A* 16 de] o de *AB*
 qualssevol] qualsevol *B* | qui entrassen] *af. de AB* 18 e¹] o *AB* | con]
 com *A* | ben] be *AB* 19 rahonable] raonable *AB* 20 Diu] respon *AB*
 21 stat acostumat] estat acostumat *AB* 23 Que...25 guerres] *om. AB*
 27 simovents] semovents *A* 28 de enamichs] danamichs *A* 30 que] qui *A*
 31 almiraylls...32 visalmiraylls] almirals o als vizamiralls *A* | e²] o als *B*
 33 appertanyants] pertanyents *AB* | bé...acostumat] es be acostumat *AB*
 35 que²] qui *AB*

Cathalunya e de Mallorca prorata, sàul en aquelles als
dits almiralls o capitans de mar qui en les dites preses
seran lur d[r]et, si alcun lus pertany de les dites fu[stes].
Ordonen encara los dits braçes de Cathalunya e síndichs
de Mallorca ab volentat e auctoritat de vós, senyor, que 5
vostre almirall ni lo capità del dit general de Cathalunya,
visalmiraylls ni capitans alguns dels dits generals de
Cathalunya ni de Mallorques no pusquen secretament ni
palesa, per si ne per interposada persona, comptar ni
pendre per títol de donació ne per altre títol, color, ni en 10
altra manera tolre, pendre o levar als dits soldats ni a
altres, qui sien en les dites preses a fer, los béns o coses
que hauran preses ne fer ab ells neguna composició o
avinença per que s'o pusquen pendre o retenir, e tots 15
contractes sobre açò fets entre los soldats e lurs majors
sien presumits ésser fer per força e en dan dels soldats; e
que açò hagen a servir e tenir los dits capitans e oficials
sots pena de perdre lurs officis, e no-res[23r^b]-menys los
dits contractes sien haüts per nul·les e no valguen res; e, si
los dits capitans o oficials alguna cosa dels soldats o 20
altres dessús dits havien preses per los dits contractes o en
altra manera de les dites preses, que o hagen tot a restituir;
e que en o de les dites coses, vós, senyor, ne lo general de
Cathalunya o de Mallorca no puxats ni puxen quint o 25
altra part o d[r]et demanar. Diu lo senyor rey que sia fet e
servat segons que en altres guerres és stat acostumat.

(50) Que de tota qüestió de presoner o de
presa de béns haja a conèixer lo capità.

Ítem, si sobre la presó o guany de presoners o de béns
mobles o movents serà dupte o contrast entre alguns
soldats en terra o en mar, aquell dupte o contrast sie e haja
ésser declarat e determenat per lo capità sumàriament e de
paraula, tota apel·lació e tot recors cessants. Plau al 35
senyor rey.

1 Mallorca] Mallorques *A* 2 almiralls... capitans] almiralls viçalmiralls
e capitans *A*, alsmiraylls visalmiralls o capitans *B* 3 dret] det *amb e int.*
alcun] algu *A* | lus] los *A* 4 braçes] braces *A*, brassos *B* 5 Mallorca]
Mallorques *A* | volentat] voluntat *A* 6 almirall] almirayll *B*
7 visalmiraylls] vizalmiralls *A*, vizamiraylls *B* | alguns] alguns *A*
8 Mallorques] Mallorca *B* 9 ne] ni *AB* | comptar] comprar *AB* 10 ne]
ni *AB* | color] o color *AB* 12 o] e *AB* 13 ne] ni *AB* | neguna] alguna *A*,
alcuna *B* 14 e] com *AB* 15 soldats] *amb s² int.* 16 fer] fets *AB* 17 a]
om. A 18 no-res23r^b-menys] noresmenys *AB* 19 valguen] valeguen *A*
20 alguna] alcuna *B* 22 o] ho *AB* 23 coses] preses *AB* 24 Mallorca]
Mallorques *A* 25 dret] det *amb e int.* | Diu] respon *AB* 26 stat
acostumat] estat acostumat *AB* 28 Que...29 capità] *om. AB*
32 movents] semovents *AB* | dupte] dubte *A* | alguns] alguns *A*
33 dupte] dubte *A* | sie] sia *A* | haja] haje *B*

(51) És feta provisió sobre les atzembles que·ls soldats auran mester.

5 Ítem, a esquivar ocasió que sol esdevenir per les
 coses contengudes és ordonat que alcun soldat de la
 present proferta de *quanta quis* dignitat, condició o
 stament sia, no gos o presumescha per sa ppropria
 auctoritat pendre ne haver [23v^a] atzembra o atzembles de
 10 alcun contra sa volentat per portar arneses, viandes o altres
 coses d'aquell soldat o per altra rahó; mas, si atzembles
 haurà mester, haje e sia tengut demanar e haver aquelles
 per mans de l'ordinari o d'aquells a qui·s pertany e dels
 consellers, pahers, cònsols e jurats d'aquella ciutat, vila o
 15 loch on les dites atzembles haurà mester, e per aquell
 loguer covinent que·ls dits ordinaris e regidors dels lochs
 arbitraran e tatxaran, pagador per lo dit soldat de son sou e
 de sos béns, en manera que no sie al senyor de les
 atzembles haver ne als soldats pagar aquell loguer que
 20 cascun d'ells volrà; e que·l soldat sia tengut assegurar bé e
 covinentment en poder de aquell ordinari la restitució de la
 atzembra o atzembles e loguer al senyor d'aquelles; e en
 aquesta e no en altra manera los dits ordinari e regidors
 dels lochs sien tenguts liurar als dits soldats aquelles
 25 atzembles que ops hauran; açò declarat que alcú baró,
 cavaller o altre del dit principat, havent loch e vassalls a
 aquells, los dits ordinari e regidors de lochs per la dita
 manera o altra no sien tenguts liurar algunes atzembles,
 com aquells no puxen haver de lurs vassalls e seria cosa
 30 iníqua que per fer [bé] o sta[23v^b]lvi a sos vasalls fessen a
 altri dampnatge. Emperò, si la necessitat o quantitat del fet
 o·l temps o altra rahó covinent requerian àls, a bon arbitri
 dels dits ordinaris e regidors de lochs, que en tal cas
 aquells puxen e dejen liurar atzembles als dits soldats
 35 havents vassalls en la manera e ab la seguretat dessus
 declarades; e, si per ventura alcun soldat farà o volrà o

2 És...3 mester] *om. AB* 5 esquivar ocasió] squivar occasio *A*
 6 contengudes] *dejus AB* | alcun] algu *A* 7 quanta quis] quanta *A*
 8 stament] *estament A* | presumescha] *presumesca AB* 9 atzembra... 10
 arneses] *passatge assenyalat amb daga* | de... 10 alcun] *dalgu A, dalcun*
B 10 volentat] *voluntat A* 11 rahó] *rao A* 12 haje] *haja AB* 13 mans]
ma AB 16 ordinaris] *ordinari AB* 17 tatxaran] *taxaran A* | dit] *amb t int.*
 18 sie] *sia AB* 19 als soldats] *al soldat AB* 20 sia] *sie A* | assegurar] *de*
assegurar A 21 de aquell] *daquell AB* 22 loguer] *lo loguer AB* | e²] *om.*
AB 24 liurar] *de liurar A* 25 alcú] *algu A, alcun B* 26 e] *o B*
 27 aquells] *aquell A* 28 altra] *en altra A* | algunes] *alcunes B* 29 com]
con B | no] *ne AB* 30 bé] *af. de AB* | sta23v^b]lvi] *estalvi A* | fessen]
faessen A 31 quantitat] *qualitat AB* 32 rahó covinent] *covinent rao A*
 requerian] *requeria A* 34 dejen] *degen AB* 35 en] *ab AB* 36 alcun] *algu*
A

assajarà fer lo contrari de ço que dessus és ordonat, que li
 puxe ésser contrastat ab armes e en altra manera per los
 dits ordinaris e regidors de lochs, e encara per los senyors
 d'aquelles atzembles, e per aquells qui soccòrrer-lus
 volran. E, si sobre açò aytal soldat reebrà dan en persona,
 que aquell dan sie sens tota pena a aquell o aquells qui·l
 hauran fet. Plau al senyor rey. 5

(52) Que·l senyor rey ne·l senyor duch ne lurs
 oficials no·s pusquen entrametra de res de la
 proferta ans totes coses hajen ordonar e fer los
 deputats sens contrast lur. 10

Ítem, que vós, senyor, el senyor duch o alcú tresorer,
 official, comissari, domèstich o altre per vós o per ell o
 altra persona no us puxats ne us puxen empatxar,
 entremetre ni res fer de o en la present proferta o coses en
 los presents [24r^a] capítols contengudes o altres tochant
 dita proferta, administració, regiment o comptes d'aquella
 en los dits principat e regne, ans totes e sengles les dites
 coses façen e hajen a fer ordonar e speegar e complir ab
 tot acabament los dits deputats, segons la forma per los
 dits generals dels dits regne e principat en los dits capítols
 presents a ells dada, e en altra manera a lur bona
 coneguda, sens tot contrast e embarch de vós, senyor, e del
 senyor duch e de officials e commissaris vostres o seus e
 de qualsevol de vós e d'ell e sens contrast e embarch de
 tota altra persona, ne per les dites coses o alguna d'aquelles
 o incidents o dependents o emergents d'aquelles o aquelles
 tocants vós, senyor, o lo senyor duch o officials o
 comissaris seus o vostres o altre qualsevol persona puxats
 o puxen fer, haver, moure o intemptar alguna inquisició,
 acció, demanda o qüestió civilment o criminal contra los
 dits deputats o alcun d'ells o béns lurs o del dit general per
 qualque rahó, [dret], cas o causa qui dir o entendre se 35

2 puxe] puxa AB | contrastat] contrastat B 3 ordinaris] ordinari AB
 6 sie] sia AB 9 Que·l...12 lur] om. AB 14 el] o el AB | alcú] algu A
 16 no...17 present] *passatge assenyalat amb daga* 17 ni] ne AB
 18 capítols] *amb reclam al f. anterior* | o] e A | tochant] tocant AB
 19 administració] o administracio AB 21 façen] facen A | speegar]
 espegar A 23 dits¹] om. AB | dels dits] del dit A | dits³] om. AB
 capítols...24 presents] presents capitols AB 25 coneguda] *assenyalat*
marg. per una altra mà 26 de officials] dofcials A | commissaris] *amb*
n. marg. possiblement de Llombard indicant contrast | e³] o A 28 ne...
 31 persona] *passatge assenyalat* | ne...60,2 se24rbgons] *passatge*
assenyalat amb daga i amb n. marg. possiblement de Llombard indicant
 nota | alguna] alguna A 29 dependents...emergents] emergents e
 dependents AB 31 altre] altra A 32 intemptar] intentar A | alguna]
 alguna B 34 alcun] algu A | o²] e A 35 rahó] rao A | dret] *af. de AB*
 qui] que AB

puxen. Plau al senyor rey, segons los capítols de la present proferta e se[24r^b]gons les respostes a aquells fetes.

5 (53) La general remissió de totes penes tro el dia que la Cort fo licenciada e prorogada, ço és, tro a XII de septeembre de l'ayn MCCCLXXVI.

10 Ítem, com los habitants de Cathalunya de tots los braços, axí per molts e grans dons e profertes que han fetes e fan sovén a vós, senyor, com per moltes adversitats de guerres e de entrades de gents stranyes, d'armes e de terribles caresties, fams e mortaldats sien molt oppremuts e encarregats, per tal vós senyor e lo senyor [duch], remetets de present e hajats per remeses al General de Cathalunya e a tots los braços del dit general, e a cascuna ciutat, vila, loch e universitat, e a cascuna singular persona de cascun dels dits braços e a lurs hòmens, totes e sengles penes e punicions devallants de hosts fallides, e de Pau e de Treva, e de somatent, e de somatent de bandejats e de 15 gitats de pau e de treva, e d'aquells qui contre lestitut e ordinació per vós, senyor, feta, han comprat blat per revendre, e de tots qui són appellats dardenaris, e de tots aquells qui hajen fetes inibicions de no trer de lurs [24v^a] 20 ciutats, viles, lochs e terres, gra, victualles o altres coses, e posats o levats qualque dret de treta per aquelles coses en cas que d'açò no haguessen auctoritat o poder e totes penes de terçes de quarts e de quints; e encara totes penes de obligacions, axí de censals e de violaris, com altres e de compromeses e de qualsevol contractes e justeyes de plets 25

2 se24rbgong] *om. AB* 4 La...6 MCCCLXXVI] *om. AB* 8 Ítem...62,5 adjaents] Ítem, que vos senyor remetats de present e hajats per remeses als dits III braces e a cascu dells e a ciutats viles e lochs daquells e a singulars persones dels dits braces e a cascu dells e a lurs homens totes e sengles penes e terces per censals e per violaris hoc encara com haguessen trencats homenatges per no tenir hostatges e totes penes dosto fallides e de bans e de terces e de quarts e de quints e de obligacions e de compromeses e de contractes e de plets e de clams e reeclams de fermes de dret e de notaris qui no hajen servada la constitucio de Perpenya sobre contractes e altres cartes que hajen preses e de sosteniment de bandejats e de manleutes e totes altres penes peccuniaries no devallants de propis crims tro al dia que la present Cort sia licenciada e que les dites penes e altres coses damunt dites no puxen esser demanades per vos senyor ne per lo senyor duch ne per altres oficials vostres e si per les damunt dites penes e altres coses havia plet penjant o proces o penyores per execucio que sia haut tot per remes e les penyores tornades. E aço mateix sia entes del regne de Mallorques e illes a aquell adjaents. Plau al senyor rey enadit que si compreguen lo regne de Mallorques e les illes a aquell adjaents *A* com] con *B* 9 braços] brassos *B* | fetes... 10 sovén] fetes soven e fan *B* 10 adversitats] *amb s² int.* 13 duch] *af. de B* 15 braços] brassos *B* 17 braços] brasses *B* 19 somatent²] sosteniments *B* | e³] o *B* 20 contre] contra *B* | e³] o *B* 24 victualles] vitualles *B* | e²] et *B* 26 daçò] deço *B* auctoritat] autoritat *B* 28 altres] daltres *B* 29 justeyes] *amb s² int., om. B*

de clam e de reclams e de fermes de dret, hoc encara de
homenatges trencats per no tenir hostatges e totes penes de
manleutes, e totes penes e punicions de notaris qui no
hajen servada la constitució feta per vós senyor, en la Cort
de Perpenyà sobre contractes e cartes que hajen preses con
5
totes encara altres penes, bans e calònies semblants a les
dessús dites o no semblants; e encara totes e sengles altres
penes, bans e calònies devallants de crims pus que sien
convertits, o·s pusquen convertir en peccuniàries, sie que
sentència o sentències sien ja dades o no; e encara con fos
10
provehit a fer la execució per via de penyores o en altra
manera pus la execució no sia de tot acabada, e posat
que·n penjàs questió o posar que no fossen denunciades en
les quals los III brassos o algun d'ells, o alguna ciutat, vila
e loch reyal, o [24v^b] altre o universitats o singulars
15
persones de aquelles o de algun dels dits brassos o lurs
hòmens hajen encorregudes o en les quals sien cahuts o
encorreguts per qualssevol occasions, rahons e maneres en
tot lo temps passat entrò per tot lo mes de juny de l'any
present; e més avant si més durava la present Cort tro que
20
sia licenciada, axí que les dites penes o algunes d'aquelles
no puxen ésser demanades, ne·n pusque ésser feta
inquisició ne enantament algun per vós senyor, ne per lo
senyor duch o per governador de Cathalunya, de Rosselló,
de Mallorca, e de les illes a aquell adjaents, ne per altres
25
officials vostres o seus, ans totes penyores fetes per les
dites rahons sien restituïdes, e tots protestes e enantaments
fets per la dita rahó sien hauts per revocats, e tot senyor sia
haut per remès. E si per ventura per vós, senyor, o per lo
senyor duch eren fetes assignacions o concessions algunes
30
de les dites penes o per u d'aquelles a qualsevol persones
per qualsevol manera o rahó, aquelles vós senyor revocats,
e per revocades e nul·les havets de present. E que totes e
sengles empires seqüestracions manleutes, cancellaries e
totes se[25r^a]guretats e enantaments daquèn fets e fetes
35
sien e vagen per cancel·lades [e per no fetes], e tot açò
senyor, relevats franchament fins tota reemçó salaris,
missions e avaries, e axí mateix sia entès del Regne de
Mallorques e illes a aquell adjacents. Lo senyor rey no

1 clam] clams B | de²] om. B | reclams] reeclams B | e²] om. B 5 con]
com B 6 a...7 dites] als demunt dits B 8 bans...calònies] om. B
9 convertits] convertides B 10 sien] hi sien B | con] com B
11 provehit] procehit B 12 e] o B 13 en] ratllat a B 14 III brassos] tres
brasses B 15 e] o B 16 de aquelles] daquelles B | algun] algun B
18 qualssevol] qualsevol B | e] o B 19 juny] juyn B 21 algunes]
alcunes B 22 pusque] puscha B 23 ne¹] ni B | ne²] ni B 24 o] ni B
governador] governadors B 25 adjaents] adjacents B | ne] ni B
30 algunes] alcunes B 31 per u] partida B 36 e²...fetes] af. de B
37 reemçó] reemso B 38 axí] aço B 39 Lo...62,1 passarie] respon lo
senyor rey que no accepta B

passarie lo dit capítol en la dita forma, mas plau-li que en
 quant lo dit capítol ço que era contengut en lo capítol dat
 en les corts derreramant celebrades en Leyda sie e vage
 per remès e no més avant, anedit que s'i entene lo Regne
 5 de Mallorques ab les illes a aquell adjaents.

(54) De no trametre ne haver commissaris en
 la terra.

10 Ítem, que dins X anys comptadors contínuament
 après del temps ja açò atorgat per vós, senyor, en les Corts
 passades, los veguers, batles e los altres ordinaris vostres
 de cascuna ciutat, vila e loch dels dits principat e Regne de
 15 Mallorques, segons que a cascun d'ells pertany en sa
 jurisdicció e no altres, coneguen e agen a conèxer e fer la
 inquisició e conexença e tot lo procés e la execució de tots
 e qualsevol crims, delictes, excesses e penes, axí comeses
 qui no ca[25r^b]jen en la dita general remissió com d'eci
 20 avant cometedors o cometedores per qualsevol universitat
 o universitats o persona o persones singulars del dit
 Principat de Cathalunya e Regne de Mallorques, per
 qualsevol manera o rahó [de qualsevol braç sien, axí que]
 ne vós, senyor, ne vostre primogènit o altre per vós o per
 25 ell hi puxats o puxen trametre, delegar, assignar o posar
 dins lo dit temps lochtinent alcun o jutge, comissari o
 assessor, adjuncte, consellador o instigador de offici de
 tresoraria, d'escrivania o d'altre offici ne per altra persona
 qualche nom haja; e, si lo contrari era fet scientment o
 30 ignorant, que no haje valor ne algun sie tengut obeir tals
 lochstinents, jutges, commissaris, adjunctes, conselladors
 o instigadors o alcun d'aquells o altres, ans sens tota pena e
 legudament los puxa ésser feta resistència, encara de fet si
 usar volien; e que a aquells e a cascun d'ells los dits
 35 ordinaris puxen contrestar e vedar de usar de lurs
 comissions o officis ab imposicions o exaccions de penes
 e presons de persones e en totes altres maneres. Emperò,

1 passarie] *amb s¹ int.* | en²...2 contengut] aytant com conte ço que i es
 contengut *B* 3 sie...vage] sia e vaja *B* 4 anedit] enadit *B* | entene]
 comprena *B* 5 ab] e *B* 7 De...8 terra] *om. AB* 11 açò] a ço *B*
 12 batles] batlles *B* | los²] *om. AB* 14 Mallorques] Mallorcha *B*
 cascun] cascu *A* 15 agen] hagen *AB* 16 procés] proçes *B* 18 ca25r^b]jen]
 cagen *A* | d'eci] daçi *A*, deçi *B* 19 cometedors] cometadors *A*
 cometedores] cometadores *AB* 21 Mallorques] Mallorcha *B*
 22 qualsevol¹] qualche *AB* | rahó] rao *A* | de...que] *af. de AB* 23 altre]
 altri *AB* 25 alcun] algu *A* 26 adjuncte] adjunt *A* | o] e *B* | de offici]
 doffici *A* 27 tresoraria] tresoreria *AB* | per] *om. AB* 28 o] e *A* 29 haje]
 haja *A* | ne] ni *B* | ne algun] ni algu *A* | sie] sia *A* | tals...30
 lochstinents] aytals lochtinents *A*, a tals lochtinents *B* 30 adjunctes]
 assessors adjunts *A*, assessors adjunctes *B* 31 alcun] algu *A* 33 cascun]
 cascu *A* 34 contrestar] contrastar *A*

en açò no sien enteses los governadors de Cathalunya, de
 Rosselló e de Mallorca, mas, [25v^a] que aquests
 personalment e no per substituïts ordinàriament e ab e de
 consell de lurs assessors puxen dins lurs governacions
 inquerir e punir segons que a lurs officis se pertany; e que 5
 vós, senyor, e lo senyor duch de present revoquets e hajats
 per revocats e revocades e nul·les tots comissaris,
 lochstinents, conselladors e instigadors, jutges, adjunts e
 tots altres de qualsevol nom sien appellats qui vuy sien en
 qualsevol çitats, viles e lochs reyals e altres de 10
 Cathalunya, e totes comissions e poders que hajen de vós,
 senyor, e del dit senyor duch per la dita rahó; e que vós,
 senyor, e lo senyor duch manets ab letres vostres a aquells
 que d'equí avant no usen de les dites comissions e poders a
 ells donats, ans tots protestes, inquisicions e altres 15
 enantaments per ells fets contra qualsevol persones e per
 les dites rahons liuren als dits oficials ordinaris dels lochs
 on les dites inquisicions, protests e enantaments sien stats
 fets. E açò sie entès, si donchs los dits comissaris no eren
 trameses a alguna ciutat, vila o loch a requesta de la 20
 universitat d'aquell loch mateix. Plau al senyor rey a IIII
 anys comptadors après que serà finit lo temps ja açò per
 altres Corts de Cathalunya [atorgat], [25v^b] e que sia fet en
 la forma del capítol atorgat en la Cort de Leyda
 derrerament celebrada. 25

(55) De no usar lo senyor rey de l'usatge
Princeps namque.

Ítem, com per la proferta dessús dita lo dit Principat 30
 de Cathalunya reta bon e copiosament son deute en
 deffensió d'aquell e no sia just ne rahonable lo dit principat
 ésser tengut per altra cap o manera a la dita deffensió a fer,
 per ço, senyor, plàcia a vós atorgar e de fet hajats per
 atorgat al dit general e als singulars d'aquell que, durant lo 35
 temps de la dita proferta, vós, senyor, ne lo senyor duch ne
 altre havent de vós o d'ell poder, no puscats en alcuna
 manera convocar ni fer convocar ne praticar lo usatge
Princeps namque ne la interpretació d'aquell ne n puscats,

2 Mallorca] Mallorques A 4 assessors] assessors A 5 inquerir] enquerir
 A 7 comissaris] commissaris A 8 lochstinents] lochtinents AB 9 vuy]
 huy A 10 qualsevol] *amb s int.* | çitats] ciutats AB 12 rahó] rao A
 13 letres vostres] vostres letres A 14 d'equí] daqui A 15 protestes]
 processos AB 17 rahons] raons A | dits] *om.* AB 18 protests] processos
 AB | stats] estats A 20 a¹] en AB 22 comptadors...serà] *om.* A | açò] a
 aço AB 23 atorgat] *af. de* AB 27 De...28 namque] Princeps namque A,
om. B 31 reta] rete B | bon] be AB 32 deffensió] defensio A
 rahonable] raonable AB 33 altra] altre A | deffensió] defensio AB
 36 dita] present AB 37 alcuna] alguna A 38 ni...convocar²] *om.* AB
 lo usatge] lusatge A 39 puscats] puschats B

senyor, usar ne fer usar per gran necessitat que fos ne
 seguir se'n pogués a vós, senyor, ne a la terra, ne encara,
 senyor, puscats usar ne demanar ni fer demanar les penes
 contengudes en lo dit usatge e de interpretació d'aquell ne
 5 que demanar ne haver se poguessen per rahó o ocasió del
 dit usatge o interpretació. E, si lo contra era fet per vós,
 senyor, o per lo senyor duch o per altres qualse[26r^a]vol
 oficials vostres o seus, que, en aquell cas, per rahó de la
 dita convocació o usament del dit usatge o interpretació,
 10 negun del dit principat no fos tengut de anar ne exir fora
 de la ciutat, vila o loch on domicili o habitació tendrà, ne
 encara fora sa propria habitació on son domicili ne'n fos
 encorregut ne'n pogués encórrer en alguna pena
 contenguda en lo dit usatge o interpretació d'aquell, ne
 15 encara en altra pena o en altra cosa qualsevol que fos en
 que pogués encórrer per la dita rahó ne les dites penes o
 coses pusquen ésser demanades o exigides per vós, senyor,
 ne per lo senyor duch ne oficials vostres o seus o per
 altres qualssevol que fossen. E, si per algun dupte o cas se
 20 podie dir o al·legar que'l encorrimet de les dites penes o
 coses pogués haver loch, que vós, senyor, ara per lavors
 les remetets aytantes vegades com se poguessen cometre e
 imposats-ne a vós, senyor, e a vostres succehidors e als
 dits oficials vostres callament perdurable. Plau al senyor
 25 rey, seguent la forma del capítol sobre açò fet en la darrera
 Cort de Barchinona que, mentre del dit do resten a
 despendre XXXV^M lliures, lo dit senyor no pusque
 convocar ne practicar lo usatge dins lo temps de la dita
 proferta.

30

(56) De no trer les hosts.

[26r^b] Ítem, que vós, senyor, ne lo senyor duch ne
 oficials vostres o seus dins lo temps de la present proferta
 35 no puxats ne puxen manar frontera als spitalers ne forçar
 per rahó de host ne per qualsevol altra manera o rahó,
 ensemps o departidament, les hosts de ciutats e viles reyls
 de Cathalunya, ne encara de prelats ne de persones

1 ne¹] ni AB | ne²] ni B 2 ne¹] ni AB | ne²] ni AB 3 puscats] puscats
 B | ne] ni AB 4 e] o AB | de] om. B | ne] ni A 5 ne] o A, ni B | se]
 sen A | rahó] rao A 6 contra] contrari A 7 per²] om. AB
 qualse26r^a]vol] qualssevol AB 8 rahó] rao A 10 negun] negu A, nangun B
 13 alguna] alcuna B 16 rahó] rao A 17 exigides] exegides A
 18 vostres] vostos B 19 qualssevol] qualsevol A | algu] algu A
 dupte] dubte AB 20 podie] podia A 22 com] con B 23 vostres] vostos
 B 24 vostres] vostos B 25 seguent] seguin A, siguen B 27 XXXV^M]
 XXXVI^M AB | pusque] pusca AB 28 ne] ni AB | usatge] dit usatge AB
 31 De... hosts] om. AB 35 ne¹] ni AB | spitalers] espitalers AB | forçar]
 forsar B 36 rahó¹] rao A | de host] dost A | rahó²] rao A 37 ensemps]
 ensems A 38 ne¹] ni AB | ne²] ni AB | de³] om. AB

ecclesiàstiques, barons o cavallers e hòmens de paratge o
alcuna d'aquelles, ne hòmens de ciutats, burgeses e
hòmens de viles, en les quals vós, senyor, emperò hajats
dret de host o de cavalcada, de exir fora lurs lochs, si
donchs no era per execució de justícia qui s'hagués a fer,
per procés de pau e de treva o per procés de somatent. E,
en cascun d'aquests cases, cascun veguer puxa traure e
menar sa host dins sa vegaria, e si defora la vegueria per
los dits cases hauran exir, que açò primerament hajats a
arbitrar, si necessari serà, vós, senyor, o lo senyor duch, la
qual arbitració se haja a fer per vós, senyor, e per lo senyor
duch, vós, senyor, e ell stants en Cathalunya o la I de
vosaltres, e, vos abdoes absents de Cathalunya, e ho puxe
arbitrar lo governador de Cathalunya, exceptat d'aquelles
vegueries de Cathalu[26v^a]nya que han de usança de
manar e trer les hosts fora lurs vegueries, los quals
pusquen usar segons han acostumat, entès e declarat que
per açò no sie fet perjudici a aquelles çitats o viles qui
han per privilegi o per costum que lurs veguers e ordinaris
no poden traure les hosts. Respon lo senyor rey que li plau
en quant lo dit capítol toca les universitats qui són
tengudes de fer host e cavalcada, mas en quant tocha les
cavallers dels òrdens demanen cosa injusta, car més serien
relevats per lo subsidi que agreujats.

(57) De les manleutes que no vallen passat I
any.

Ítem, que totes manleutes fetes o fahedores en vostra
cort e del senyor duch e en totes altres corts de qualsevol
oficials vostres per fets criminals e civils, per qualsevol
persones o per qualsevol rahons fetes entrò el die de vuy e
fahedores d'equí avant dins V anys continuament següents

1 e] o AB 2 alcuna] alguna AB 3 les] los A | vós...emperò] empero vos
senyor AB 4 de host] dost A | lochs...7 d'aquests] *passatge assenyalat
amb daga* 5 s'hagués] sagues A 6 procés¹] proçes B | procés²] *amb s
int.*, proçes B | somatent] someten A, çomatent B 7 cascun¹] cascu A
cascun²] cascu A 8 menar] manar AB | vegaria] vegueria A, vagueria B
9 cases] casos B | a¹] *om. A* 12 stants] estants A 13 vos] vosaltres AB
abdoes] abdosos B | absents] absems A | e²...puxe] ho haja e ho puxa
AB 14 daquelles] de aquelles AB 15 que] qui AB | usança] usansa B
16 manar] menar A 17 han acostumat] que han acostumat AB 18 sie] sia
AB | çitats] ciutats AB 19 costum] costum AB | e] o B 20 no] non
AB | Respon...plau] plau al senyor rey AB 21 lo...capítol] *om. AB*
22 de] a A | tocha] toca AB | les] los AB 23 cosa] *om. AB* | injusta]
injust AB | car...24 agreujats] car los dits cavallers per lo dit subsidi sien
mes relevats de carrech que agreujats AB 26 De...27 any] *om. AB* 29 o
fahedores] e faedores AB 31 e] o A | qualsevol] qualssevol A 32 o] e
A | qualsevol rahons] qualssevol raons A | el...vuy] al dia de huy A
33 fahedores] faedores AB | dequí] daqui A

que passat I any après que són stades e seran fetes, sien
 haüdes per nul·les e que·ls manlevadors, passat lo dit any,
 sien haüts per absolts e deliures de les dites manleutes e de
 les penes en aquelles contengudes; e semblantment sia
 5 entès d'aquells a qui són entrò al die de vuy o [26v^b] seran
 dins los dits V anys après següents algun o alguns
 comanats axí com a carcellers. E encara en açò sia entès si
 los criminoses se posen penes peccuniàries o altres de
 presentar-se o tornar en poder de la cort a cert die e hora e
 10 con requestes ne fossen; e axí mateix si lo criminós pena
 peccuniària se havia posada o no e ab sacrament e
 homentage e cascú separadament. E aquest capítol
 semblantment sia entès ésser atorgat en la ciutat e Regne
 de Mallorca e illes a aquell regne adjaents. Plau al senyor
 15 rey que sia fet e vage a I any, axí con és demanat, e que
 dur per III anys.

(58) Que en censals ne violaris no·s puxa fer
 20 elongament, sobresehiment, guiatge o
 empatxament alcun per neguna rahó.

Ítem, que vós, senyor, e lo senyor [duch] e vostres
 governadors ne altre per nom e auctoritat vostra o sua no
 puxats fer ne atorgar allongaments, sobresehiments,
 25 guiatges, manaments, empires, empatxaments,
 inhibicions, reservacions, abdicacions de juridicció ne
 algunes altres provisions per neguna rahó o manera, vullés
 per regalia o regalies o per restauració de casal o casals o
 per barreja[27r^a]ment de companyes o per qualsevol altra
 30 manera, necessitat, rahó, causa o dret, per gran que fos,

1 stades] estades *A* | e] o *A* 3 e deliures] e per deliures *A*, e per liures *B*
 4 sia] sie *B* 5 són] *om. A* | entrò] tro *AB* | die...vuy] dia de huy *A*
 6 algun] algu *A* 7 encara] encare *B* | sia] sie *B* 8 criminoses]
 criminosos *A* | peccuniàries] peccuniarias *B* 9 poder... 10 fossen] *subr.*
 die] dia *A* | hora] ora *B* | e²... 10 con] o com *AB* 11 e¹] o *AB* 12 cascú]
 cascun *B* 13 en] a *A* 14 Mallorca] Mallorques *A* | adjaents] adjacents
B | Plau... 16 anys] *amb n. marg. ratllada d'una altra mà indicant* Fuit
 hoc capitulum perpetuatus infra folio 183 15 que¹...vage] *om. AB* | a]
 de *AB* | axí...és] segons que es estat *AB* 18 Que...20 rahó] *om. AB*
 22 e¹] o *AB* | duch] *af. de AB* | vostres] vostos *B* 23 e] o *B*
 24 sobresehiments] sobreseiments *B* 27 algunes] negunes *A*, nagunes *B*
 neguna] naguna *B* | rahó] rao *A* 28 o regalies] o per regalies *AB*
 29 barreja27rament] barrejaments *AB* 30 rahó] rao *A*

14 Plau...16 anys] Les dades de la nota ratllada concorden amb la
 informació a la qual remet al f. 186v, ja que en la regulació del 1364 les
 manleutes es perdonen al cap d'un any i és una normativa perpètua, en
 canvi al 1376 caduca als quatre anys, per tant no podia ser que llei
 anterior (1364) derogués posterior (1376), el revisor (sembla la mà de
 Llombard) va anotar aquesta particularitat ja que el LVS no segueix un
 ordre estrictament cronològic.

dretament o indirecta, d'escrit o de paraula, en o sobre
 execucions o qualsevol enantaments qui's demanen o's
 façen, axí en presons de persones com en béns, per rahó de
 censals o de violaris contre qualsevol universitats o
 persones qui sien o seran en censals morts e violaris 5
 obligades o tengudes de qualsevol prehemència, grau,
 stament, ley o condició sien; e, com encara se pogués dir
 que la major part dels creedors hi consentissen o faessen
 composició o avinença alcuna ab los obligats els dits
 censals e violaris, los altres creedors havents censals e 10
 violaris no haguessen en lurs execucions torb o
 empatxament algun ne haguessen per força seguir
 l'avinença de la major partida, ne d'aço, vós, senyor, o lo
 senyor duch o vostres officials los puxats forçar. E, si lo
 contrari era fet o's feya, que no valgués, ans fos nul·le; e, 15
 si ja són atorgats o atorgades, sien haüts per revocats e per
 revocades e per no fets axí que no hagen valor; e, aquells
 no contrestants, se puxen e's degen fer execucions
 fortment e destreta segons [27r^b] les obligacions e en altra
 manera. E que los officials reys qui ara són e encara 20
 aquells qui per temps seran, hagen e sien tenguts de servir
 lo present capítol e les coses en aquell contengudes, no
 contrestant si de vós o del senyor duch o de governadors o
 d'altres officials vostres o seus han haüt o havien d'eçí
 avant manament en contrari sots qualsevol forma de 25
 paraules e per qualque necessitat o rahó aquell manament
 se faés, encara con fos penal, ne per açò l'official pogués
 encórrer reprehensió o pena alcuna. E açò sia axí mateix
 atorgat als habitants e Regne de la çitutat de Mallorca e
 de les illes a aquell adjaents. E que d'açò, senyor, vós 30
 plàcia fer constitució general e perpetual bona e larga.
 Plau al senyor rey.

(59) Fo demanat que cessassen les demandes
 per los matrimonis del senyor duch e de les 35
 infants e totes altres.

1 dretament] directament AB | o³] e A 3 façen] facen A | rahó] rao A
 4 o¹... violaris] e violaris A | contre] contra AB | qualsevol] qualssevol
 B | universitats...6 tengudes] *passatge repetit abans de l'anterior*
enantaments, dos símbols en forma de creu assenyalen aquest error 5 e]
 o A 6 prehemència] preminencia A 7 stament] estament A 9 alcuna]
 alguna A | els] als A 11 no] non B | torb] *assenyalat marg. per una*
altra mà 12 algun] algu A, alcun B 13 lavinença] la avinença A | d'aço]
 deço B | vós senyor] senyor vos AB 14 puxats] puscats AB 15 feya]
 fahia A 18 contrestants] contrastants A 19 segons] *rep.* 23 contrestant]
 contrastat A | vós] vos senyor A 24 d'eçí] daçi A 26 rahó] rao A
 27 con] com AB | fos] *amb s int.* 28 reprehensió] reprensio A | alcuna]
 alguna A 29 e¹... Mallorca] de la ciutat e regne de Mallorques A, de la
 ciutat e regne de Mallorca B 30 d'açò] deço B 34 Fo...36 altres] *om.*
 AB

Ítem, senyor, con les gents de Cathalunya e del
 Regne de Mallorques sien en diverses maneres molt
 oppremudes e no pusquen, ab los altres càrrechs que han,
 5 bastat als subsidits e dons que us han a fer ne a les
 demandes que per part de la vostra cort e del senyor duch
 per unes rahons e per altres so[27v^a]vén lur són fetes, los
 generals de Cathalunya e de Mallorques fan la present
 proferta sots tal condició e reteniment que cessen e hajan a
 10 cessar d'ecí avant totes demandes que fer se poguessen de
 tot ço, si res és que rest a demanar en lo Principat de
 Cathalunya e Regne de Mallorques, per vós, senyor, o per
 part de la vostra cort o del senyor duch a qualsevol
 universitats o persones singulars de qualsevol braç, per
 15 rahó del matrimoni o de la cavalleria del senyor duch. E
 encara, cessen e hajan a cessar totes demandes per vós,
 senyor, començades de fer o fetes per rahó dels
 matrimonis de les senyores infantes dona Johana e dona
 Elienor, filles vostres, e de qualsevol d'elles, sia que vós,
 20 senyor, hajats dret o no de fer aquestes demandes, axí que
 null temps d'ecí avant per les dites rahons o per alguna
 d'aquelles no sia ne puxa ésser res demanat ne haüt per
 vós, senyor, ne per lo senyor duch d'a[ ]lcuna universitat o
 loch o d'alcunes persones singulars de qualsevol dels dits
 25 braçes en los dits principat e regne, ans ho ajats tot per
 reemès. E que tots comissaris e totes comissions per vós,
 senyor, o per lo senyor duch sobre açò fets e fetes sien
 haüts per revocats e per revocades e no·ls sia obeït de res
 ne jamés d'ecí avant ne puxa ésser feta qüestió, ans, si
 30 [27v^b] penyores són fetes per les dites rahons, totes sien
 restituïdes e tots enantaments revocats e haüts per nul·les.
 E que vós, senyor, ne lo senyor duch ne altre per vós o per
 ell, durant lo temps de la present proferta, per alguna
 necessitat o cas, rahó o causa ne per neguna manera que
 35 sdevenir, dir o pensar se puxa, no puscats en Corts o fora
 Corts per negun dret ne per neguna rahó ne per negun fet
 demanar ne haver dels generals de Cathalunya ni de

2 con] com A 3 Mallorques] Mallorca B 4 oppremudes] opremudes A
 pusquen] puguen AB | los] rep., railat i exp. 5 bastat] bastar AB
 subsidits] subsidis AB 7 rahons] raons A | lur] lus AB 9 a] om. A
 10 d'ecí] daçi A, deçi B 12 Mallorques] Mallorca B 14 braç] bras B
 15 rahó] rao A 16 a] om. A 17 començades] comensades B | rahó] rao
 A 19 Elienor] Elionor A 21 d'ecí] daçi A | rahons] raons A | alguna]
 alguna A 23 ne] ni AB | d'alcuna] dalguna A 24 d'alcunes] dalgunes A
 25 braçes] braces A, brassos B | ajats] hajats AB 26 reemès] remes A
 27 o] e AB 28 de res] en res AB 29 ne¹] ni AB | d'ecí] daçi A, deçi B
 30 rahons] raons A 33 alguna] alguna A 34 rahó] rao A | neguna]
 naguna B 35 sdevenir] esdevenir A 36 negun¹] negu A, nagun B
 neguna] naguna B | rahó] rao A | ne²...negun²] ni per nagun B 37 ne]
 ni B | Cathalunya...69,9 servar] *passatge assenyalat*

Mallorques ni dels dits braços o d'alcun d'ells ne de ciutats, viles e lochs reynals o altres de Cathalunya o de Mallorca ne de persones singulars o de hòmens dels dits braços, en general o special, directament o indirecta, alcun subsidi, do o préstech forçat o graciós, ni alcuna fermanceria, ajuda o demanda per la dita guerra del dit duch d'Anjou, ne per altra qualsevol guerra ne per altra rahó. E que açò, senyor, jurets vós e lo dit senyor duch e o prometats en vostra bona fe de tenir e servir; e, si lo contrari era fet, la present ajuda e proferta tantost cessàs e cascú braç la pogués cessar o fer cessar per sa pròpia auctoritat legudament e sens pena. E totes les coses contingudes en aquest capítol de[28r^a]manen los dits generals de Cathalunya e de Mallorca sens perjudici, libertats e usos que qualsevol ciutats, viles e lochs dels dits principat e regne hajen que nol·s puxe ésser demanat ne hajen a dar per les dites rahons o semblants e protesten que per aquest capítol no sien vists renunciar o derogar a les libertats dessús dites. [Respon lo senyor rey que] no demanen just.

(60) Que totes restes d'altres profertes passades romanguen al general.

Ítem, senyor, entenen los dits generals e·s retenen expressament que totes e sengles restes romanents de qualsevol profertes fetes per los dits generals de Cathalunya e del Regne de Mallorca o per alcun dels dits generals en deffensió de la terra, axí en la Cort de Cathalunya derrerament celebrada en la cort de Leyda com en altres Corts passades con en altra manera, romanguen als dits generals, ço és, a cascun d'ells la sua, per ço que d'aquells se puxen socórrer e ajudar en sos càrrechs e necessitats; e vós, senyor, ne lo senyor duch en neguna de les dites restes no puscats fer qüestió o demanda alcuna. Plau al senyor rey.

1 braços] braces *A*, brassos *B* | d'alcun] dalgu *A* | ne] ni *AB* 2 e] o *A* Mallorca] Mallorca *A* 3 ne] ni *AB* | de hòmens] domens *A* | braços] braces *A*, brassos *B* 4 special] en especial *A*, en special *B* | alcun] algu *A* | alcun...5 préstech] *subr.* 5 forçat] forsat *B* | alcuna] alguna *AB* fermanceria] fermañeria *B* 7 ne¹] ni *AB* | altra¹...rahó] *subr.* | ne²] ni *A* | rahó] rao *A* 8 o] ho *AB* 10 tantost] tentost *B* | cascú braç] cascun bras *B* 14 Mallorca] Mallorca *B* | perjudici] perjudici de tots privilegis *AB* | usos] uses *B* 15 dels dits] del dit *A*, dels dit *B* 16 puxe] puxa *AB* 17 rahons] raons *A* | protesten] protestants *A*, protestant *B* 18 no] ne *A* 19 Respon...que] *af. de AB* 21 Que...22 general] *om. AB* 25 expressament] *espressament A* 26 generals...27 de] *amb nota marg. indicant nota* 27 Mallorca] Mallorca *A* | alcun] algu *B* 28 deffensió] defensio *AB* 29 cort] ciutat *AB* | com] con *B* 30 con] com *AB* 31 sua] sua part *A*, part *ratllat a B* 32 d'aquells] daquelles *A* 33 neguna] naguna *B* 34 alcuna] alguna *A*

(61) És atorgat que·l florí d'Aragó [28r^b] dur en sa ley e en son for de XI sous per V anys e més avant tant com al senyor rey plaurà.

5 Ítem, com los florins d'Aragó per ordinació d'altres
Corts de Cathalunya passades sien afforats a XI sols
barchinonins per florí, e aquest for hajen de lavors a ençà
corregut e correguen vuy en la terra, e tothom, senyor, qui
moneda ha la haja comunament e per major partida en los
10 dits florins, per tal con la moneda barchinonina de la terra
hic és exida, que plàcia a vós, senyor, per metre e posar en
segur la moneda dels dits florins, provehir e ordonar que·ls
dits florins no pusquen ésser minvats de ley; e que al dit
for de XI sols barchinonins en que han stat e stan vuy
15 segons ordinació de la Cort de Tortosa, duren e correguen
totstemp d'eçi avant entrò que per vós, senyor, e per Cort
de Cathalunya ab vós ensemps sobre açò sie en altra
manera provehit e ordonat, no contrestant qualssevulla
ordinacions e condicions fetes en altres Corts passades o
20 en altra manera contràries a açò, com lo contrari, senyor,
fos total destrucció e matèria de greu scàndel en la terra.
Plau al senyor rey que·ls dits florins romanguen en lo for e
en la ley segon que vuy són, e que açò dur per V anys e
més avant [28v^a] si a ell plaurà.

25 (62) Ffo demanat que·l senyor rey satisfés als
mercaders e navegants als quals per los
governadors de Serdenya eren stats preses lurs
mercaderies e béns, e que açò·s faes ans que·l
30 senyor rey se posqués alegrar de la proferta.

Ítem, senyor, com a molts e diverses mercaders e
navegants de Cathalunya e del Regne de Mallor[ca]
passants per les mars de Serdenya o prop d'aquelles sien
35 stades levades, preses e ocupades per força per los
vostres governadors del Regne de Serdenya molts e
diverses draps de lana, forment, blats e altres mercaderies

1 És...3 plaurà] *om. AB* 5 com] con *B* | florins] dits fflorins *B*
6 afforats] aforats *AB* 7 florí] fflori *B* | aquest] a aquest *AB* 8 vuy] huy
A 10 florins] fflorins *B* | con] com *AB* | barchinonina] Barcelonesa *A*
12 dits] *om. AB* | florins] fflorins *B* 14 barchinonins] per barchinonins
A | stat...stan] estat e estan *A* | vuy] huy *A* 16 d'eçi] daçi *A*
17 ensemps] ensems *A* | sie] sia *A* 18 contrestant] contrastants *A*,
contrestants *B* 19 ordinacions...condicions] condicions o ordinacions
B | e¹] o *A* 20 com] con *B* | senyor] *om. AB* 21 greu scàndel] gran
escandèl *A* 23 la] *om. AB* | segon...són] que son estats tro al dia de huy
AB | per] daçi a *A*, daqui a *B* 26 Ffo...30 proferta] *om. AB*
33 Mallor[ca] Mallorques *A*, Mallorcha *B* 34 Serdenya] Cerdenya *A*
35 stades] *rep.*, estades *A* 36 vostres] vostros *B* | del] de *AB*
Serdenya] Cerdenya *A*

e robes e quantitats de diners, les quals coses los dits governadors e los administradors del dit regne han reebudes e preses per pagar los vostres soldats, e per manteniment del dit regne, segons que d'açò han vostra cort certificada. E no-res-menys sien deguts per vós, 5
 senyor, a diverses patrons de fustes diverses nolits dels viatges de Serdenya; e d'aquestes coses, senyor, vós ne vostre tresorer, jatsia moltes vegades supplicat e requests, no hajats curat ne curets fer satisfacció als dits mercaders e navegants, d'on han soffert e sofferen gran dampnatge e n 10
 romanen la major partida desfets, si satisfacció no·ls n'és feta, car molts dels dits [28v^b] mercaders hi ha que no havien altre cabal ab que visquessen ells e lurs alberchs sinó ço que·ls és stat levat; e sia cosa fort desigual en príncep, ab vostra reverència parlant, levar e pendre als 15
 sotsmeses ço del lur sens alcuna satisfacció, majorment pus en altres diverses maneres vós, senyor, havets tots dies de vostres gents e tenen càrrechs de generalitats e de imposicions e altres càrrechs per los subsidis e dons que sovén fan a vós e per conservació de vostra corona. Per ço, 20
 senyor, los dits braçes de Cathalunya e Regne de Mallorques fan la dita proferta ab tal condició que vós, senyor, hajats a satisfer ço que devets als dits mercaders e navegants reyalment e de fet abans que de la dita proferta vos alegrets, car de una part donar e d'altre tolre ben veu la 25
 vostra senyoria que no és cosa portable. Lo senyor rey farà satisfer a aquells de qui los dits béns són stats reebuts, emperò el do no·s deu posar la condició dessús dita.

(63) D'aquelles universitats qui havien feta 30
 seguretats de reebre dins çert temps los censals e violaris en que lo senyor rey havie fernet que n són elongades a V anys.

Ítem, com en algunes licències [29r^a] e fermes per 35
 vós, senyor, dades o fetes en alcunes vendes fetes per alcunes universitats de Cathalunya de diverses censals e violaris vós, senyor, hajats volgut que les dites universitats o lurs síndichs hajen feta seguretats de reembre dins cert

3 vostres] vostos B 7 Serdenya] Cerdenya A 8 jatsia] jassia AB
 supplicat] suplicat B | requests] request AB 10 soffert...sofferen] soferet
 e soferen AB | e·n] e AB 12 que] qui AB 14 ço] so B | que·ls] quil·s A
 stat] estat A | desigual] desegal B 16 sotsmeses] sotsmesos B | ço] so
 B | alcuna] alguna A 17 tots dies] tot dia AB 21 braçes] braces A,
 brassos B 22 Mallorques] Mallorcha B 24 reyalment] realment A 25 de
 una] duna A | d'altre] daltra part AB | ben] be B 26 portable] portabla A
 27 stats] estats AB | reebuts] preses AB 28 el] al AB | no·s] no AB
 posar] esser apposada AB 30 Daquelles...33 anys] om. AB 35 com] con
 B | algunes] alcunes B | e] o AB 36 alcunes] algunes A 37 alcunes]
 algunes A 39 o] e A | cert] çert B

5 temps los dits censals e violaris, e la fi del dit temps se acost, e les dites universitats per altres càrrechs molts que han axí per aquestes proferta d'aquestes Corts com per altres, no pusquen bonament los dits censals e violaris reembre dins lo dit temps; que us plàcia, senyor, elongar lo dit temps a V anys més avant per indemnitat e conservació de les universitats dessús dites. Plau al senyor rey.

10 (64) De no posar capitans en cas de guerra a salari ne a messió de les universitats.

15 Ítem, com per alguns capitans posats per vós, senyor, en les ciutats, viles e lochs vostres de Cathalunya sien stats demanats e haüts grans salaris e fetes grans extorsions, injúries e vexacions als pobles en diverses maneres, anant regna solta e sens tot fre en lurs affers, per com no havien a tenir taula, e entrametent-se de affers e de coses a que lur ofici no s'estenia, com però l'endemés de les ciutats e viles [29r^b] vostres fossen assats ben provehides e contentes de lurs ordinaris e dels caps que ja havien en lurs lochs, e no sia justa cosa, senyor, que ls pobles hagen a pagar per força los salaris dels capitans que vós, senyor, posats en los lochs; que us plàcia, senyor, provehir e ordonar que d'aquí avant en les ciutats, viles e lochs de Cathalunya, com cas de guerra fos o s'esperàs, no posets capitans a salari, messió ne a càrrech lur, com vós, senyor, per justícia ne per bona rahó, parlant ab reverència de la vostra altea, no dejats fer pagar aquells axí com no us fets los altres oficials vostres a vostres pobles per força. Plau al senyor rey.

35 (65) Elecció de deputats de Cathalunya residents en Barchinona.

Ítem, los braços del Principat de Cathalunya, remoguts tots altres deputats e oficials per les Corts de Cathalunya passades ordonats, elegen de present en deputats les persones devall scrites als affers e ab lo poder

1 temps²] temps senyor AB 3 aquestes] aquesta AB | daquestes] de aquestes A 5 dit] amb t int. | elongar] allongar A 10 De... 11 universitats] om. AB 13 alguns] alguns A 14 stats] estats A 15 haüts] amb s int. 17 affers] afers A | per] perço AB 18 entrametent-se] entremeten se A, entrematentse B | affers] afers AB 20 ben] be A 25 d'aquí] dequí B 26 com] con B | o s'esperàs] os speras B 27 ne] ni B 28 ne] ni AB | rahó] rao A 29 altea] altesa A 33 Elecció... 34 Barchinona] om. AB 36 braços] braces A, brassos B | Principat] dit principat AB 37 tots] tos A 39 devall] davall A | scrites] escrites A affers] afers A

qui devall se seguexen, segons la diversitat, distinció e forma dejús scrites. Plau al senyor rey.

(66) Primerament, elegen en deputats residents en Barchinona, ço és, per lo braç de les persones ecclesià[29v^a]stiques, l'onrat e religiós ffrare G. de Guimerà, de l'orde de l'Espital de Sent Johan; e, per lo braç dels barons, rics hòmens e cavallers, l'onrat monssenyer Johan Berenguer de Rajadell, cavaller; e, per lo braç de les ciutats, viles e lochs reyals, l'onrat en Ramon de Carcassona, ciutadà de Leyda; los quals, per bona execució e expedició de la present proferta e dels affers de la dita deffensió, façen residència personal en la ciutat de Barchinona, e sien appellats deputats residents en Barchinona.

(67) Elecció dels dos deputats de Mallorca.

Ítem, per la ciutat e Regne de Mallorca pusquen ésser elets dos deputats, ço és, aquells que d'aquella condició e stament que ls jurats e consell de la dita ciutat e regne elegir volran, dels quals dos deputats, l'un puscha ésser ajustat als dits III de Cathalunya residents en Barchinona, e puscha fer aquí residència e entendre ab ells ensemps en tots los affers pertanyents a l'offici dels dits residents en quant poden tocar la deputació de Mallorca; e l'altra dels dits dos deputats de Mallorca ús del dit offici de la dita deputació en la dita ciutat e Regne de Mallorca, e haje en a[29v^b]quella ciutat e regne aytant e aytal poder con hauran en Cathalunya los dits III de Cathalunya residents en Barchinona. Plau al senyor rey.

(68) Lo poder dels deputats de Cathalunya residents en Barchinona, però quant a vendre censals e violaris sia vist lo capítol XV.

1 devall] davall A 2 scrites] escrites A 5 braç] bras B 6 ffrare] frare AB 7 de l'Espital] del spital B 8 braç] bras B | rics] amb s int. 9 Rajadell] Rejadell A 10 braç] bras B | lochs] amb s int. 12 affers] afers A 13 deffensió] defensio A | façen] facen A 15 Barchinona] Barchinona. Plau al senyor rey AB 17 Elecció... Mallorca] om. AB 20 que] e AB 21 stament] estament A 22 dos] II A | lun] la I A, | puscha] pusca A, pusque B 23 dits] om. AB 24 puscha] pusca A, pusque B 25 ensemps] ensems A | affers] afers A 26 deputació] diputacio A | Mallorca] Mallorca A 27 l'altra] laltre A | dos] II A | Mallorca] Mallorca A dit] om. AB 28 Mallorca] Mallorca A 29 haje] haja AB 30 con] com A 33 Lo...35 XV] om. AB

E als dits deputats residents en Barchinona e a la
 major partida d'aquells donen los dits braces de
 Cathalunya plen poder de vendre e arrendar en tot lo
 Principat de Cathalunya per si o per lurs substituïts als més
 5 donants ab veritat, sens frau, totes les imposicions de les
 farines e de les carns, e totes les dites generalitats, axí
 antigues com novelles, e de cullir e levar o fer cullir
 aquelles; e de demanar, levar e reebre tots los diners e les
 coses de que deu exir tota la dita proferta e totes altres
 10 quantitats de diners e tots béns, drets e coses al general de
 Cathalunya degudes o pertanyents, ara o en esdevenidor,
 quant que quant per qualssevol contractes, causes o rahons
 e per qualsevol persones sien o seran degudes o
 15 detengudes; e den distribuir, convertir e despendre en la
 dita defensió tota la dita proferta, segons la forma dels
 presents capítols, e de administrar tota la dita proferta e
 tots altres béns, drets, negocis, causes e coses del dit
 general de Cathalunya, [30r^a] presents e sdevenidores. E
 que puxen remoure e metre, aytantes vegades com se
 20 volran, tots scrivans, porters, ajudants, cullidors,
 comissaris e tots altres oficials e persones a lur offici e a
 bona execució de la present proferta necessaris; e pendre
 aquells doctors o juristes per consellers, assessors e
 advocats que·ls sia viares e constituir e haver procuradors
 25 per lurs negocis e causes de lur offici; e tatxar e dar a totes
 les dites persones e a totes altres qui treballen en qualque
 manera per afers de la dita deputació aquells salaris qui·ls
 sian vists moderats e covinents. E puxen conèxer de totes
 30 qüestions, duptes e contrastes qui esdevinguen, axí en les
 dites imposicions e generalitats com en penes o bans qui·s
 deguessen o fossen comeses per ocasió d'aquelles, com
 en tots altres béns, negocis, causes e affers del dit general,
 e aquelles qüestions, duptes e contrastes declarar e
 35 determenar; e acusar a perseguir fraus e penes comeses
 en aquelles imposicions e generalitats e reebre aquelles

1 E...3 vendre] *passatge assenyalat* | deputats residents] *assenyalat marg. per una altra mà* 2 braces] brassos B 4 o] e AB 5 imposicions] dites imposicions AB 7 o] e B 10 drets...11 Cathalunya] *passatge assenyalat amb manícula i amb n. marg. possiblement de Llombard indicant nota* 11 esdevenidor] sdevenidor B 12 qualssevol] qualsevol A | rahons] raons A 13 qualsevol] qualssevol A 14 den] de AB 15 defensió] deffensio B 16 administrar...18 Cathalunya] *passatge assenyalat amb daga* 17 causes] *amb s² int. | e]* o A 18 sdevenidores] esdevenidores A 19 aytantes...20 volran] *amb nota marg. d'una altra mà indicant nota | com]* con B 20 scrivans] escrivans A | ajudants] ajudants A 24 viares] vijares A 25 lurs] los AB | tatxar] taxar A 27 afers] affers B | salaris] *amb s² int.* 28 sian] sien AB | E...34 determenar] *passatge assenyalat amb daga, dues manícules i amb n. marg. de Llombard indicant de dubiis* 29 esdevinguen] sesdevinguen AB 30 com] con B 31 deguessen] diguessen AB 32 e affers] o afers A 33 duptes] dubtes A 34 determenar] determanar B | acusar] acusat AB

penes e fer composicions, remissions e gràcies d'aquelles;
e requerir e fer execucions contre totes persones qui sien
en res tengudes al dit general. Hajen encara plen poder los
dits III deputats de Cathalunya residents en Barchinona,
ensemps [30r^b] ab lo dit regent los lurs comptes e la major 5
partida d'aquells, de vend[r]e, si viares lus ho serà per
haver prestament moneda a ops de la dita deffensió,
censals morts e violaris tro en aquella quantitat que·ls sia
ben vist, e per aquells preus que a ells parrà ne trobar ne
pusquen sobre les generalitats, axí velles com novelles. 10
Puxen encara tots los dits deputats o la major partida
d'aquells manlevar, en nom del general, a ops de la dita
deffensió, de crestians o juheus a mogubell, usura e
qualsevol interès o barates pendre, a dampnatge del dit
general, tota vegada que·ls parega sobre la dita proferta e 15
sobre les dites generalitats e imposicions e sobre altres
béns dels dits generals totes aquelles quantitats de diners
que a ells sien vistes ésser necessàries a la dita deffensió; e
a emprar cambiadors que·ls façen taules o dites; e que, per
totes les dites coses e per cascuna d'aquelles, pusquen les 20
dites imposicions e generalitats e tota la present proferta e
los altres béns del general de Cathalunya, specialment e
general, obligar e assignar als compradors dels dits censals
e violaris e a tots prestadors e creadors e als dits
cambiadors; e les dites generalitats, axí velles com 25
novelles, e les dites imposicions metre ent[r]e [30v^a] mans
e liurar a ells; e, sobre e de totes les dites coses e cascuna
d'aquelles, fermar totes cartes públiques, en nom de tot lo
general de Cathalunya, ab provisions, convinenças,
obligacions, penes, renunciacions, submissions e clàusules 30
que als dits deputats residents sien vistes; e pusquen fer
àpochas, diffinicions e cessions. E generalment hagen en
totes coses, no tocases e no specificades, tot aquell major
e pus ample e larch poder en totes coses e per totes que als
deputats de Cathalunya residents en Barchinona, en altres 35
Corts passades de Cathalunya ordonats, és stat atorgat e

---

1 remissions] remissions A 2 execucions] totes execucions AB | contre]
contra AB 5 ensemps] ensem A | e] o A 6 vendre] amb e² int.
viare] vijares A | ho] om. AB 7 deffensió] defensio A 9 ben] be A
10 generalitats] dites generalitats AB | com] con B 12 d'aquells]
daquelles A 13 deffensió] defensio A | crestians] cristians A
mogubell] mongubell amb n exp. 14 barates] a barates AB 15 sobre]
rep. 17 dels...generals] del dit general AB 18 deffensió] defensio A
19 façen] facen A 22 specialment] especialment A 24 prestadors]
prestadors AB 26 entre] ente amb e² int. 29 provisions] provissions AB
convinenças] covinences A, covinenças B 32 àpochas] apoques AB
E...35 Cathalunya] passatge assenyalat amb manícula i amb n. marg. de
Llombard indicant general poder als deputats | hagen] hajen AB
33 totes...specificades] certes coses açi no tocases o especificades A | no
tocades] açi no tocases B | e¹] o B 34 en totes] rep. 36 stat] estat A

donat, car los dits brasses de Cathalunya, confiant de la indústria e leyaltat dels dits diputats residents en Barchinona, atorguen e comanen a ells e a la major partida d'ells sobre totes les dites coses liure e francha administració e plenerament totes lurs veus. E, per ço que·ls mogubells mils se troben e sien pus vists, ordenen e volen los dits braçes que·ls albarans que per los dits mogubells cobraran, sien retuts franchament al senyor rey. Plau al senyor rey que aquest capítol sia observat segons la forma del VIe e del VIIe capítols.

(69) Aquest capítol e los do[s] prop següents són sobre·l poder dels depu[30v^b]tats axí de Cathalunya com de Mallorca.

Però, és entès que, per la generalitat del poder dessus [ab] paraules generals atorgat als dits diputats residents en Barchinona, no pusquen en res passar ne sobrepujar la forma a ells dada en los presents capítols, ans hajan a servir e tenir aquells capítols e les coses contengudes en aquells. E semblant poder donen e ator[guen] en totes coses los síndichs del Regne de Mallorca en les presents Corts als lurs diputats en tot ço que tocha lo dit Regne de Mallorca. Plau al senyor rey.

(70) Declarem, emperò, los dits braçes de Cathalunya e síndichs de Mallorques, que·l diputat de Mallorca resident en Barchinona, ensemps ab los diputats de Cathalunya residents en Barchinona, pusque caber e ésser e haje poder en totes coses qui comunament toquen los generals dels dits principat e regne, aytant com toquen lo general de la dita ciutat e Regne de Mallorca; mas, en les coses specials de Cathalunya, los diputats de Cathalunya, sens lo diputat de Mallorca, puxen fer, ordonar e speegar totes les dites coses. Plau al senyor rey.

1 brasses] braces *A*, brassos *B* | confiant] confiants *AB* 3 atorguen...5 veus] *passatge assenyalat* 4 liure] liura *A* 6 pus] *amb us int.* 7 braçes] braces *A*, brassos *B* | dits²] *amb s int.* 9 observat] servat *AB* | la] *om. AB* 10 forma] forma e tenor *B* l'última paraula sembla ratllada | del¹] dels *AB* | del²] *om. AB* 12 Aquest...14 Mallorca] *om. AB* 14 Mallorca] *precedeix un 3 ratllat* 17 ab] *af. de AB* | dits] *amb s int.* 18 Barchinona] Barcelona *A* | ne] ni *AB* 22 Mallorca] Mallorques *A* 23 Corts] *amb s int.* | que] qui *AB* | tocha] *toch AB* 24 Mallorca] Mallorques *A* 26 Declarem] *lclarem amb d af. marg. per una altra mà corregint la caplletra errònia* | braçes] braces *A*, brassos *B* 27 síndichs] *amb s² int.* | Mallorques] Mallorca *B* | Mallorca] Mallorques *A* 28 ensemps] ensems *A* 29 pusque] *pusca A* 30 haje] *haja A* 31 dels dits] del dit *AB* | com] con *B* 32 Mallorca] Mallorques *A* 33 specials] *especials A* 34 Mallorca] Mallorques *A* | speegar] *espeegar A*

(71) Ítem, per res contengut dessús [31r^a] no entenen los dits braços de Cathalunya minvar o derogar lo poder devall comenat als deputats locals de Cathalunya. Plau al senyor rey.

5

(72) La elecció de Anthoni Buçot regent los comptes de la deputació.

Ítem, elegen e retenen los dits braços de Cathalunya en regent los comptes dels dits deputats residents en Barchinona n'Anthoni Buçot, qui ja per la Cort de Cathalunya darrerament celebrada en Leyda ten e reig aquest offici. Plau al senyor rey.

10

(73) La elecció dels III Hoidors de les comptes.

15

Ítem, elegen los dits braços de Cathalunya en deputats hoydors dels dits comptes, los nobles monssènyer Galcerà d'Angleola, cabíscol de la esgleya de Terragona; e monssènyer Dalmau de Mur; e l'onrat en Johan Serra, ciutadà de Barchinona, qui ja tenia aquest offici matex per ordinació de les altres Corts passades de Cathalunya. Als quals hoïdors de comptes los dits III braços de Cathalunya donen plen poder que, axí dels dits III deputats resident com del dit regent lurs comptes com encara de totes altres perso[31r^b]nes qui res hajen administrat o tengut o d'aquí avant administren, reeben o tenguen del dit general de Cathalunya, pusquen demanar compte e rahó; e aquell compte reebre, hoir e examinar, impugnar e aprovar; e diffinir tots aquells comptes e fer cartes de diffinicions, fins e absolucions a aquells qui retran a ells los dits comptes e totes altres coses fer que a aquest offici se pertanguen, e que semblants deputats hoïdors de comptes, per poder a ells donat per altres Corts de Cathalunya passades, poden e han acustumat de fer. Plau al senyor rey.

20

25

30

35

2 braços] braces *A*, brassos *B* 3 devall comenat] davall comanat *A*
 6 La...7 deputació] *om. AB* | Buçot] *amb t int.* 9 elegen] eligen *A*
 braços] braces *A*, brassos *B* 11 Buçot] Bussot *B* 12 en] a *AB* | ten] te
A | reig] regeix *A* 15 La...16 comptes] *om. AB* 18 Ítem elegen] *amb*
nota marg. possiblement de Vidal indicant Introductio auditorum
 computorum et eorundem potestas et autoritas | braços] braces *A*, brassos
B 19 hoydors] oidors *A* 20 Galcerà] Galceran *AB* | Terragona]
 Tarragona *B* 21 l'onrat] *amb t int.* 22 matex] mateix *AB* 23 passades]
amb s^l int. 24 hoïdors] oidors *A*, hoydors *B* | braços] braces *A*, brassos
B 25 plen] ple *A* | deputats] *amb s int.* | resident] residents *AB*
 27 d'aquí] deçí *B* 29 rahó] rao *A* 30 hoir] oir *A*, hoyir *B* 31 diffinir]
 difinir *B* | de] e *AB* 33 offici] offici *AB* 34 hoïdors] oidors *A*, hoydors
B 36 acustumat] acostumat *AB*

(74) La elecció e poder dels III deputats a les stimes e mostres.

5 Ítem, los dits brasses de Cathalunya elegen de present
 los honrats ffrare Galcerà Çatallada, de l'orde de l'Espital
 de Sent Johan; en Fferrer de Lagostera, donzell; e
 n'Armengau Grimau, burgès de Perpenyà, en deputats en
 10 reebre les stimes e mostres de les gents d'armes que seran
 soldades a deffensió de Cathalunya, als quals los dits
 brasses donen plen poder de reebre e pendre les dites
 mostres e de fer stimes de les bèsties en que cavalcaran los
 soldats qui iran cavalcant. És, [31v^a] emperò, entès que
 15 d'una lança no sia stimada sinó una bístia, ço és, lo cosser
 de l'hom principal; e d'aquell qui mena cavall armat no sia
 stimat sinó lo cavall armat que manerà. E, per tal que açò
 se faça pus endreçament, volen e ordonen que les dites
 mostres prenen e les dites stimes façen ensemps ab lo
 20 scrivà de ració de vós, senyor; e que·l vostre scrivà de
 ració do tots los albarans de acurriment e de sou e los
 albarans del finament del sou e los albarans de les stimes,
 axí però, que tots los dits albarans hajen ésser subscrits de
 mà pròpria dels dits III deputats ordonats a açò o d'aquells
 25 d'ells qui presents sien en los lochs on se feren los dits
 actes; e que·ls dits deputats a açò ordonats sien tenguts de
 regonèixer ab diligència que·ls soldats, axí de cavall com
 de peu, hajen compliment d'armes qui sien covinents e
 sien aptes a cavalcar e regir-se ab armes los qui iran sobre
 30 bísties cavallines; e que los cavalls e roçins sien covinents
 e tals que la dita deffensió se faça bé e complidament, en
 profit de la cosa pública e en honor de vós, senyor. E que
 en les stimes de les bèsties se hajen ab vostre scrivà de
 ració ensemps justament e leyal tota fa[31v^b]vor lexada; e
 que tota bèstia que serà restituïda als dits deputats per

2 La...3 mostres] *om. AB* 5 Ítem...present] *passatge assenyalat amb daga* | brasses] braces *A*, brassos *B* | elegen] eligen *A* 6 ffrare] frare *A* Galcerà] Galceran *AB* 7 Fferrer] Ferrer *A* 8 n'Armengau] Nermengau *B* | en²] a *A* 9 stimes] estimes *A* | que] qui *AB* 10 soldades] soldejades *A* | deffensió] defensio *A* 11 brasses] braces *A*, brassos *B* | plen] ple *A* 12 stimes] estimes *AB* 14 duna] d¹ *A*, de una *B* | stimada] estimada *A* una bístia] l^a bestia *A*, una bestia *B* 16 stimat] estimat *AB* | manerà] menara *AB* | açò...17 faça] aços faça *A* 17 endreçament] endressadament *B* 18 stimes] estimes *A* | façen ensemps] facen ensems *A* | lo...19 scrivà¹] lescriva *A* 19 scrivà²] escriva *A* 20 do] ordon *AB* de acurriment] dacorrimment *A* 21 stimes] estimes *A* 22 los] *rep.* subscrits...23 d'aquells] *passatge assenyalat amb daga* 24 lochs] *amb s. int.* | feren] faran *AB* 28 aptes] abtes *A* | qui] que *A* 29 bísties] besties *AB* | roçins] rocins *A*, rossins *B* 30 deffensió] defensio *A* 32 stimes] estimes *AB* | vostre] vostra *B* | scrivà] escriva *A* 33 ensemps] ensems *A* 34 que²] qui *B*

affollada que li sia tolt la meytat de la orella squerra en
 senyal, per tal que sia coneguda e no pusque ésser tornada
 en sou, ne frau s'i pusque fer. E lo vostre scrivà de ració,
 senyor, tengue e faça tots los comptes del sou ab los dits
 deputats ensemps e tengue los libres de les stimes e faça 5
 los notaments de les faltes, però tots los albarans sien
 ordonats e intitulats per aquesta forma: "De part dels
 deputats de Cathalunya a les stimes e mostres e als
 comptes del sou que paga lo general de Cathalunya", e que
 sien sagellats de segell del general de Cathalunya; e que en 10
 la subscripció e en lo signe de cascun dels dits deputats
 faran en los dits albarans expressar e scriure de lur pròpia
 mà lur nom propri. E que vostre scrivà de ració, senyor,
 per sos treballs o salari ne per sos drets, no y puxa haver
 en tot I any sinó lo sou de I die, posat que dins l'any se 15
 mudassen o isquessen o tornassen en sou; e aquest sou de I
 die solament en tot I any no haje a pagar lo general. E que
 no-res-meyns lo dit scrivà de ració vostre haje a fer
 sagrament e homenatge, axí com los dits deputats [32r^a]
 maxteix, que bé e leyalment e profitosa usará de totes les 20
 dites coses, tota favor, oy e temor detrats posats; e que los
 dits III deputats ordonats a les dites mostres e stimes, si
 tots hi poden ésser, si no dos o l'un d'ells, hagen e sien
 tenguts d'entendre e ésser personalment en aquells en
 qualque part que's façen e no y puxen en loch lur altre 25
 substituïr, com per lur indústria e leyaltat a ells la present
 Cort [açò coman]. Plau al senyor rey.

(75) Del poder e forma dada als deputats a les
 stimes e mostres. 30

Ítem, per ço com los dits III deputats a les stimes e
 mostres continuaran vós, senyor, ordonen los dits braços
 de Cathalunya que hagen poder e auctoritat los dits
 deputats elets a les dites stimes e mostres mentre ab vós, 35

1 affollada] afollada *A* | tolt] tolt *A* | orella] oreylla *B* | squerra]
 esquerra *A* 2 sia] sie *B* | pusque] pusca *A*, puscha *B* 3 pusque] pusca
A | scrivà] escriva *A* 4 tengue] tenga *A* 5 ensemps] ensems *A* | tengue]
 tenga *A* | stimes] estimes *AB* 7 per] en *AB* 8 stimes] estimes *A*
 9 Cathalunya] Catalunya etcetera *AB* | que²] *om. AB* 10 sagellats]
 segellats *AB* | en... 11 subscripció] *passatge rep. anteriorment abans de*
 sien sagellats 11 de] que *AB* 12 expressar... scriure] hagen expressar e
 escriure *A*, hagen expressar e scriura *B* 13 scrivà] escriva *A* | senyor] *om.*
A 14 treballs] trebaylls *B* | ne] ni *AB* | drets] *amb s int.* 15 I¹] un *B*
 I²] un *B* | die] dia *A* 16 I] un *B* 17 die] dia *A* | I] un *B* | haje] haja *AB*
 18 no-res-meyns] noresmenys *AB* | scrivà] escriva *A* | haje] haja *A*
 20 maxteix] mateys *AB* 21 detrats] detras *AB* 22 III] tres *B* | stimes]
 estimes *A* 23 dos...lun] II o la I *A*, dos o la un *B* 24 tenguts] *amb s int.*
 25 façen] facen *A*, fassen *B* 27 açò coman] *af. de AB* 29 Del...30
 mostres] *om. AB* | deputats] *amb s int.* 32 com] con *B* | III] tres *B*
 stimes] estimes *A* 33 braços] braces *A*, brasses *B* 35 stimes] estimes *A*

5   senyor, seran presents, de ordonar ab vós, senyor, ensemps
 e ab los altres deputats dels altres regnes qui ab vós,
 senyor, iran lo fet de la dita deffensió, és assaber, en qual
 ne en quant temps serà dat sou ne en quant nombre de
 10   gents d'armes ne en quin nombre de cascun regne e
 principat e en quin nombre de cavalls armats e lançes, e en
 quin nombre de genets e de bellesters e d'altres hòmens
 armats, ne en quals fronteres e lochs se[32r^b]ran trameses
 los soldats e gentes d'armes. E encara, si vist lus serà,
 15   pusquen ordonar [ab vós senyor] ensemps e ab los dits
 altres deputats dels alt[r]es regnes qui ab vós seran que
 sien obrades, aparellades e armades galeas e altres fustes
 e fets altres pertrets a la deffensió de la mar necessaris; e
 en aquella deffensió de mar, si a vós, senyor, e a ells serà
 20   vist, pusquen ordonar de metre la dita proferta e partida
 d'aquella, contribuent, emperò, los altres regnes e terres
 prorata en la deffensió de la mar, exceptat lo Regne
 d'Aragó, qui en obrar ne fer les fustes ne en les exàrcies
 d'aquelles en alcuna manera no sien tenguts contribuir,
 25   mas en tota l'altra deffensió de la mar, axí en sou com en
 panàtica e en altres messions necessàries, sien tenguts fer
 la dita contribució. E d'açò, senyor, que per vós e per los
 dessus dits serà acordat, vós, senyor, e ells dejats certificar
 los deputats de cascun regne e principat residents en cert
 30   loch; e que aquells ho hajen e sien tenguts de metra-ho en
 obra e en execució. E per aquests mateix deputats
 residents puxa ésser ordonat e tatxat sou o salari, aquell
 que a ells serà ben vist, als hòmens de qualsevol stament
 sien servin en la deffensió de la mar. E a aquests mateix
 35   residents done poder la pre[32v^a]sent Cort, ab auctoritat
 vostra, senyor, de ordonar, speegar e exeguir totes altres
 coses pertanyents e tocants en qualsevol manera la dita
 deffensió axí en la mar con en la terra. E, si cas era que per
 ocasió de mostres o d'estimes o per altra qualsevol rahó,
 vós, senyor, stant en Cathalunya, los deputats qui són elets
 a reembre e a pendre aquelles e anar ab vós, fossen absents

1 ab...ensemps] ensems ab vos senyor *A*, ensemps ab vos senyor *B*
 3 deffensió] defensio *A* | assaber] saber *A* 5 cascun] cascu *A* 6 e²] o
AB | lançes] lances *A* 7 genets] ginets *A* | bellesters] ballesters *AB*
 e²] o *AB* 8 armats] darmes *AB* | fronteres] ffronteres *B* 10 ab¹...
 senyor] *af. de AB* | ensemps] ensems *A* 11 altres²] altes *amb e int.*
 12 galeas] galees *A* 13 deffensió] defensio *A* 14 deffensió] defensio *A*
 15 e] o *AB* 17 deffensió] dita defensio *A*, dita deffensio *B* 19 alcuna]
 alguna *A* 20 laltra deffensió] altra defensio *A* 21 fer] de fer *AB* 22 E
 daçò] e en aço *A* 24 cascun] cascu *A* 25 metra-ho] metre ho *AB* 26 e] o
A | mateix] mateys *AB* 27 tatxat] taxat *A* 28 ben] be *A* | stament]
 estament *A* 29 servin] sirvents *A*, servints *amb ts int. d'una altra mà B*
 deffensió] defensio *A* | a] *int. d'una altra mà?* | mateix] mateys *AB*
 30 done] dona *A* 31 speegar] espeegar *A* | exeguir] exegir *A*
 33 deffensió] defensio *A* | con] com *AB* 34 rahó] rao *A* 35 stant] estant
A 36 reembre] reebre *AB* | anar] a anar *AB*

de la vostra cort o del loch on vós seriets, en aquest cas, los deputats residents en Barchinona e los hoydors los lurs comptes o III d'aquells, en los quals III hagués ésser I de cascun braç e lo deputat de Mallorca resident en Barchinona, si present hi serà e ésser hi volrà, pusquen axí en consellar a vós, senyor, con en totes altres coses a aquells comenades supllir la absència d'aquells e fer totes les coses que aquells, si eren presents ab vós, per ço que, per absència d'aquells, los affers de la deffensió no·s perdessen ne·s trigassen. Plau al senyor rey.

(76) Dels salaris de tots los dits deputats e del regent los comptes e que·ls deputats a les stimes e mostres no prenen sou de lurs persones ne y tenguen companya lur de II avant per cascun.

Ítem, ordonen los dits brasses de Cathalunya e los dits [32v^b] síndichs de la dita ciutat e Regne de Mallorca sobre los salaris dels dits deputats, que als deputats dessús ordonats sien dats los salaris següents, és assaber, al dit noble monssenyer Dalmau de Mur, per cascun dia que haurà entendra en lo dit offici seu de hoïr e examinar los dits comptes, XX sols barchinonins; e a cascun de tots los altres deputats dessús nomenats de qualsevol braç, regne o principat sien, axí als residents en Barchinona qui són administradors de la proferta com als hoydors dels comptes com als ordonats a reebre les estimes e mostres e al regent los comptes, ço és, a cascun d'ells per cascun dia que entendran en lur offici, XV sous barchinonins. Entès, però, e declarat que per cascun die que·ls dits deputats o regent o alcun d'ells hajen a caminar, ço és, vinent e tornant de lurs alberchs o en altra qualsevol manera fahent camí per los affers de la dita deputació, lus sia dat major salari, ço és, II florins d'Aragó per cascun die mentre sien en camí e no plus entre totes coses. E entenen e ordonen los dits brassos que los III deputats ordonats a les stimes e

2 hoydors] oidors *A* | los lurs] de lurs *A* 3 I] un *B* 4 cascun] cascu *A*
 braç] bras *B* | Mallorca] Mallorques *A* 5 pusquen] puxen *AB* 6 con]
 com *A* 7 comenades] comanades *A* | supllir] suplir *B* 8 aquells]
 aquells porien *AB* | si eren] si y eren *AB* 9 affers] afers *A* | deffensió]
 defensio *A* 10 ne·s] *amb s int.* 12 Dels...15 cascun] *om. AB*
 17 brasses] *amb s³ int.*, braces *A*, brassos *B* 18 Mallorca] Mallorques *A*
 20 és...21 Mur] *passatge assenyalat per una altra mà amb una creu*
 assaber] saber *A* 21 cascun] cascu *A* 22 entendra] entendre *AB* | offici
 seu] offici *AB* | hoïr] oyr *A*, hoyir *B* 23 barchinonins] *om. A*
 24 braç] bras *B* 26 hoydors] oidors *A*, hoyidors *B* 27 com] con *B*
 estimes] stimes *B* 28 cascun²] cascu *A* 29 offici] offici *AB* 30 però]
 empero *A* | die] dia *AB* 31 alcun] algu *A* 32 fahent] faent *AB*
 33 affers] afers *A* 34 II] de II *A* | II florins] dos fflorins *B* | die] dia *AB*
 36 brassos] braces *A* | stimes] estimes *A*

mostres degen anar ab vós, senyor, e ésser contínuament
 ab vós; e, si mester seran en les dites fronteres per pendre
 les dites mostres e fer les dites estimes, que los dos [33r^a]
 o I d'ells hi hajen anar e l'altre romanir ab vós, senyor; e
 5 que no pusquen pendre sou de lurs pròpies persones, mas
 que pusquen tenir lurs companyes en sou, pus no y sien de
 dos avant de companya de cascun d'ells. Plau al senyor
 rey, ab que però lo do no sie minvat.

10 (77) Elecció e lo poder dels diputats locals.

Ítem, ordonen los dits braços de Cathalunya e elegen
 de present en diputats locals les persones següents,
 revocats tots altres diputats locals abans de aquesta Cort
 15 ordonats:

És assaber, en la ciutat e vegueria de Leyda e en los
 altres lochs qui són acustumats ésser d'aquesta culleta, en
 Miquel Mulner.

20 Ítem, en la vila de Perpenyà e vegueries de Rosselló e
 de Conflent, en G. Roger Suau.

Ítem, en la ciutat e bisbat de Gerona, en Luys Strus.

25 Ítem, en la ciutat e vegueria de Tortosa, e en la
 castellania d'Emposta, en Bernat de Móra.

30 Ítem, en la vegueria de Cerdanya, en Pere de
 Perpenyà.

Los quals diputats locals, ço [33r^b] és, cascun en los
 [lochs] o partides a ells comenades e no fora aquelles,
 puxen vendre les generalitats e imposicions dessus dites e
 35 cullir e fer cullir aquelles e tots emoluments e drets del
 general de Cathalunya; e fer àpoches de ço que reebren; e
 determenar e declarar tots dubtes e qüestions que
 s'esdevenquen en les generalitats o imposicions de la sua
 culleta per qualque rahó, cas o manera; e conèixer e

2 fronteres] ffronteres B 3 estimes] stimes B | dos] II AB 6 tenir...
 companyes] lurs companyes tenir AB 7 dos] II A | cascun] cascu A
 8 ab... minvat] pero que del do no sia res minvat AB 10 Elecció... locals]
 om. AB | locals] amb s int. 12 dits] om. AB | braços] braces A, brassos
 B 14 de aquesta] daquesta A 17 assaber] saber A 18 acustumats]
 acostumats AB | d'aquesta] de aquesta B | en] om. A 22 en] om. A
 24 en²] om. A | Luys Strus] Lois Astruç A, Luis Esturç B 27 d'Emposta]
 Damposta A, de Amposta B | en] om. A 29 Cerdanya] Cerdenya A
 en²] om. A 32 cascun] cascu A 33 comenades] comanades A
 36 àpoches] apoques AB 37 dubtes] duptes B 38 s'esdevenquen]
 sesdevenguessen A | o] e A 39 rahó] rao A

determenar totes penes que·s cometran en qualque manera en los lochs de lurs comissions; e puxen fer gràcies e composicions a lur bona coneguda de totes penes e bans; e acusar e perseguir totes frauds e penes, e fer totes requestes, processses e enantaments e requerir e fer totes execucions; e totes altres coses puxen fer e ordonar que podien fer los altres diputats locals qui són stats ordonats en les Corts passades de Cathalunya. Emperò, que·ls dits diputats locals no hagen alcun poder de distribuïr, despendre ne administrar la moneda que reembran, ans d'aquella hagen a respondre als diputats residents en Barchinona o a qui ells volran; e que los dits diputats locals hagen axí per caminar, si a caminar hauran, com per los treballs que faran residents en lurs lochs aquell salari que per [33v^a] los dits diputats residents en Barchinona lus serà tatxat a lur bona conexença, segons lo treball de cascun dels dits locals; e que hagen stat de totes coses pertanyents a lur offici a la ordinació dels dits diputats residents en Barchinona en ço que per ells lus serà ordonat. Plau al senyor rey.

(78) Que renunciant o deffallent alcun dels diputats e lo regent los comptes los altres diputats n'í pusquen metre altres.

Ítem, vol e ordona la dita Cort que, si algun dels dits diputats elegits a qualsevol de tots los officis dessús dits o lo regent los comptes morien dins lo temps de la present proferta o per malaltia o per altra rahó havien loch empatxament, a arbitri dels altres diputats, que no pogués entendre en lo offici, que·ls diputats residents en Barchinona ab los diputats hoïdors de comptes que en la dita ciutat de Barchinona fossen presents e encara ab los diputats a les estimes e mostres ensemps qui presents fossen en la dita ciutat puxen elegir e posar altre o altres, qui a ells seran vists covinents, en loch d'aquell o d'aquells qui seran morts o empatxats pus que sia d'aquell braç de

1 totes] de totes AB | que·s] quis A 5 processses] protests AB a aquest darrer manuscrit podria ser proceses | processses... 6 ordonar] passatge assenyalat amb daga 7 stats] estats A | Corts] altres corts AB 9 alcun] algu A 10 administrar] de administrar AB | reembran] reebran AB hagen] hagen AB 13 a] om. AB | treballs] trebaylls B 14 residents] residents A 15 tatxat] taxat A 16 conexença] coneguda A | treball] trebayll B | cascun] cascu A 17 locals] diputats locals AB | stat] estar A 18 la] om. AB 22 Que... 24 altres] om. AB 24 metre] mete amb e² int. 26 algun] alcun B 27 o] e A 28 dins] durant AB 29 rahó] rao A havien] havia AB 30 a...diputats] passatge assenyalat amb una ics 31 lo offici] loffici AB 32 hoïdors] oidors A, hoydors B | que] qui AB 34 estimes] stimes B | ensemps] ensems A | qui] rep. 36 qui] que A 37 braç] bras B

que falrà. E axí mateix s'entén de qualsevol [33v^b] dels
 dessús dits que als dits officis renunciaran. E que aquell o
 aquells qui seran elets, abans que usen de l'offici, façen
 5 sagrament e homenatge semblant que és dit dejús dels
 elets ara per los dits braços. Plau al senyor rey.

(79) Que deffallents los deputats de Mallorca
 lo Consell de Mallorca n'i puxe metre altre.

10 E, si los dos deputats de Mallorca o alcun d'ells dins
 lo dit temps eren morts o empatxats, los jurats e lo consell
 de Mallorca puxen en loch de aquells elegir altre o altres
 a lur bona conexença, los quals hajen aquell mateix o
 semblant poder e hajen a fer los sagrament e homenatge
 15 dessús dits. Plau al senyor rey.

(80) Que·ls deputats residents no sien trets
 fora Bachinona ne sien embargats en lur offici.

20 Ítem, que vós, senyor, e lo senyor duch o alcun
 official vostre o seu o altra persona contra la forma dels
 presents capítols, no puxats ne puxen appel·lar, demanar o
 fer venir devant vós o devant aquells ne fer ajustar los dits
 25 deputats residents en Barchinona o alcun d'ells contra lur
 volentat fora lur loch per ordonar, fer o speegar alcuna
 cosa de e sobre la pre[34r^a]sent proferta o administració
 d'aquella o coses aquelles tocants per qualque manera, ans
 los dits deputats o cascu d'ells en son cas e en son offici
 30 hajen francha libertat e arbitre de ordonar e de fer ab
 acabament totes e sengles coses pertanyents a lurs officis e
 de cascu d'ells e a la dita deputació e aquells o aquella
 tocants sens empatxament, torb o embarch alcun que vós,
 senyor, e lo dit senyor duch o vostres officials no y puscats
 35 metre o fer. Plau al senyor rey que la forma dels dits
 capítols sia observada ab les respostes per lo senyor rey
 fetes e concordades segons la lur tenor, e que·ls deputats

2 que^l] qui AB 3 aquells] *amb s int.* | façen] facen A 4 semblant]
 semblants AB 5 braços] braces A, brasses B 7 Que... 8 altre] *om. AB*
 10 dos] II A | Mallorca] Mallorques A | alcun] algu A 12 Mallorca]
 Mallorques A | de aquells] daquells AB 13 conexença] conexança A
 17 Que·ls... 18 offici] *om. AB* 18 fora] *rep. abans de trets* 20 e] o AB
 alcun] algu A 21 official] official o comissari AB 22 appel·lar]
assenyalat marg. per una altra mà 24 alcun] algu A 25 ordonar]
 ordenar B | o] e AB | speegar] espegar A | alcuna] alguna A 26 e] o B
 27 aquelles] aquella AB 28 cascu] cascu A 29 francha] francha B
 arbitre] arbitri AB | de ordonar] dordonar A, de ordenar B 31 cascu]
 cascu A | o] e A | aquella... 32 alcun] *passatge assenyat amb daga,*
manícula i n. marg. de Llombard indicant nota torb 32 alcun] algu A
 33 e] o AB | vostres] vostos B | puscats] puschats B 36 la] *om. AB*
 tenor] forma e tenor AB | deputats] *amb s int.*, dits deputats AB

residents no sien trets fora la ciutat de Barchinona ne sien empatxats en lur offici.

(81) Que·ls deputats pusquen conèxer e
 declarar, interpretar, corregir e determenar tots
 duptes e qüestions e contrastes qui pusquen exir en
 los capítols de la proferta e en les generalitats o
 imposicions e en altres coses tocants la proferta; e
 que·l senyor rey ne·l senyor duch ne altre no se
 n'entrameten.

Ítem, si alscons duptes, qüestions o contrastes exiran o
 entervendran en los presents axí dessús con dejús scrits
 capítols de la present proferta o en les coses en aquells o
 en algun d'aquelles contengudes o alguna cosa tocant la
 dita pro[34r^b]ferta o en les generalitats o imposicions
 ordonades de levar en la terra, que·ls dits duptes, qüestions
 e contrastes sien e hagen ésser declarats, interpretats,
 corregits e determenats aytantes vegades com cas hi haje
 breument e summària e de nua paraula o per scrit per los
 diputats residents en Barchinona ab consell de lur assessor
 e no per vós, senyor, ne per lo senyor duch ne per vostres
 audiències o oficials o altre persona. E que de la
 conexença, declaració o juhi dels dits diputats no puxe
 ésser haüt recors per apel·lació ne altra manera sens
 volentat dels dits diputats a vós, senyor, ne al dit senyor
 duch ne a vostres audiències o oficials ne a altres, ans se
 haje exeguir, tenir e servir per vós e per lo dit senyor duch
 e per los vostres o seus oficials, axí com ells conexeran e
 ordonaran, ne vós, senyor, ne lo senyor duch ne les
 audiències o cancellers vostres o seus, ne governadors ne
 altres oficials vostres vos puxats entrametre, conèxer o

1 no...2 offici] no sien embargats ne empatxats en lur offici ne puxen
 esser trets fora Barchinona AB | de Barchinona] *subr. i assenyalat amb
 manícula* 4 Que·ls...10 nentrameten] *om. AB* 12 alscons duptes] alguns
 dubtes A 13 con] com AB | scrits] escrits A 15 algun] algu A | alguna]
 en alguna A, en alguna B | tocant] *assenyalat marg. per una altra mà*
 17 duptes] *amb nota marg. de Llombard indicant nota dubtes, dubtes A*
 19 corregits] *amb nota marg. d'una altra mà indicant corregir* | com]
 con B | haje] haja AB 20 scrit] escrit A 23 altre] altra AB
 24 conexença...juhi] *passatge assenyalat amb manícula i amb n. marg.
 possiblement de Vidal indicant Vide I^a folio LXXXV* | juhi] juy AB
 puxe] puxa A 25 altra] en altra AB 26 volentat] voluntat A
 27 audiències] audiències B 28 haje] haja A | exeguir] exigir A 29 o¹] e
 A 32 vos] *amb s int.* | entrametre] entremetre AB, *amb nota marg. de
 Llombard mà indicant entrametre etcetera i nota* | conèxer] o conexer AB
 en aquest últim ms. amb o int.

24 conexença...juhi] La nota marg. fa referència al recurs d'apel·lació, al
 foli on remet, el 85v, una nota indica el mateix si bé pel regent i no pels
 diputats, alhora que també remet als preceptes del present foli.

5   declarar-hi res, ne encara de exeguir sinó axí e quant per
 los dits diputats serets requestes, ne los dits diputats puxats
 empatxar o torbar ans lus hajats a fer dar per tots vostres
 oficials consell, favor e ajuda en totes les dites coses. Plau
 al senyor rey.

10   (82) Que tots los diputats e lo regent [34v^a] los
 comptes façen sagrament e homenatge de servir
 los capítols e de haver-se ben e leyalment.

15   Ítem, que tots los diputats en la present Cort a
 qualsevol actes o affers ordonats [e lo regent los comptes
 de la diputació e cascú] d'ells sien tenguts de fer
 sagrament e homenatge en poder de vós, senyor, o, vós
 absent, en poder de lurs ordinaris que squivaran tot dan de
 la cosa pública e procuraran e faran ço qui sia profit e
 honor d'aquella; e que en altra manera en los dits lurs
 20   officis e en totes e sengles coses contengudes en los
 presents capítols e en totes altres tocants la present
 proferta e l'offici de cascú d'ells se hauran profitosament,
 leyalment e ben; e aquelles e cascuna d'aquelles tendran e
 observaran a bona fe sens tot mal engan, no guardan favor,
 oy o temor ne amor d'alcun; e que los diputats o regent qui
 hauran administració de diners retran e daran bon compte
 25   e leyal al dit general e per ell als hoydors de lurs comptes,
 e restituiran a la part del dit general la resta de lur
 administració, si alcuna o *quantaque* sia o serà, feelment e
 ab veritat tota frau foragitada. Plau al senyor rey.

30   (83) Que tots los governadors e oficials haien
 a fer totes execucions de que sien requestes per los
 diputats e de ço facen sagrament e
 homenat[34v^b]ge sots pena de perdre los officis e
 de ésser inàbils a aquells e a altres de X anys.

35   Ítem, que vós, senyor, e lo senyor duch primogènit
 vostre e tots los governadors, axí de Cathalunya, de
 Rosselló e de Cerdanya com de Mallorchas, e lo batle

1 ne] ni A | de exeguir] dexeguir B | exeguir] exigir A 2 diputats¹] *amb s int.* | serets...4 ajuda] *passatge assenyalat amb daga i manícula requestes] assenyalat marg. per una altra mà* | ne] ni AB 3 o torbar] *assenyalat marg. per una altra mà* | tots] *om. AB* 7 Que...9 leyalment] *om. AB* 12 affers] *afers A* | e...13 cascú] *af. de AB* 15 squivaran] *esquivaran A* 16 qui] *que A* 20 cascú] *cascun B* 21 ben] *be AB* *cascuna] cascunes B* 23 d'alcun] *dalgu A* 24 bon...25 leyal] *bo e leyal compte AB* 25 e²] *o A* | e²...26 general] *rep. o per en als oidors de lurs comptes e restituiran a la part del dit general A* | hoydors] *oidors A* 27 alcuna] *alguna A* 30 Que...34 anys] *om. AB* 38 Mallorchas] *amb s int. d'una altra mà, Mallorques A, Mallorcha B* | batle] *batlle B*

general de Cathalunya, e tots veguers, batlles, corts e altres
 ordinaris, axí ecclesiàstichs com setglars, e lurs
 lochstinents, requestes per part dels dits deputats qui han
 administració de la dita proferta o per lo regent los lurs
 comptes o encara per los locals deputats o per algun d'ells, 5
 hajats e hajen a fer contre tots e sengles aquells prelat,
 barons, rics hòmens, nobles e cavallers, universitats,
 lochs e persones de qualsevol braç sien, e contre los
 hòmens e béns d'aquells qui no pagaran, segons les
 ordinations fetes en les presents Corts, les dites 10
 generalitats axí antigues com novelles, e les dites
 imposicions dels blats o farines e de les carns; e no
 sofferren que de lurs hòmens e en lurs terres e lochs
 pusquen ésser levades, venudes e haüdes per los dits
 deputats o per aquells qui y sien per ells leyalment 15
 profitosament e bé; o en aquelles faran o faran fer
 palesament o amegada sots qualsevol color o enginy alcun
 contrast o torb o alcuna machinació o frau perquè [35r^a] no
 valguen ço que valer degen o perquè no n'isqués ço que
 exir ne degués rahanablement, segons lo nombre dels 20
 fochs o de les gents d'aquelles terres o lochs e pensades
 altres degudes circumstàncies a conexença e arbitri dels
 dits deputats e segons la extimació o taxació que aquells
 ne farien; e contre totes alt[r]es persones qui en res sien 25
 tengudes al general de Cathalunya o de Mallorchas totes
 aquelles execucions e per aquelles quantitats de diners de
 que serets e seran requestes per part dels dits deputats o
 regent. E que aquestes execucions façats e façen e hajen a
 fer encontinent reyalment e de fet ab acabament, fortment 30
 e destreta a messió dels rebel·les e dels no volents o no
 soffirents que les dites coses sien leyalment e entegrament
 a profit del general pagades e levades, ço és, los ordinaris
 ecclesiàstichs, per censura ecclesiàsticha, e los altres

1 batlles] batles *A* 2 com] con *B* | setglars] seglars *AB* 3 lochstinents]
 lochtinents *AB* | requestes] *assenyalat marg. per una altra mà*, requests
AB 5 locals deputats] deputats locals *AB* | algun] algu *A*, alcun *B*
 6 hajats] *amb s int.* | fer] ffer *B* | contre] contra *AB* 8 lochs] *amb s*
int. | braç] bras *B* | contre] contra *AB* 12 e²] o *B* 13 sofferren] soferren
A, soferren *B* | terres...lochs] lochs e terres *AB* 14 venudes] e venudes
AB 16 faran¹] *subr.* 17 amegada] amagada *AB* | qualsevol...18 frau]
passatge assenyalat amb daga | alcun] algu *A* 18 o torb] *assenyalat*
marg. per una altra mà | alcuna] alguna *A* 20 rahanablement]
 raonablement *A*, rahanablement *B* 22 conexença] conaxença *B*
 23 taxació] tatxacio *B* 24 contre] contra *AB* | altres] altes *amb e int.*
 25 Mallorchas] *amb s int. d'una altra mà*, Mallorques *A*, Mallorcha *B*
 28 execucions...29 fer] *passatge assenyalat amb daga* | façen] facen *A*
 29 reyalment] realment *A* | ab] e ab *AB* 30 e²] o *B* 31 soffirents]
 sofirents *AB* | entegrament] integrament *A* 32 a] e a *AB* | del...88,2
 fiscals] *passatge assenyalat i amb n. marg. possiblement de Llombard*
indicant Vide infra folio CXV aquest foli, 115r, també remet al present
 33 ecclesiàsticha] ecclesiastica *AB*

seglars, per presons de persones e penyores e distraccions de béns, axí com per deutes fiscals, e per marques; e encara, si ops hi serà, ab hosts e ab apreheniment e reteniment de postats e en totes alt[r]es forts maneres, 5 segons que per part dels dits diputats requests ne seran, no reebuda ferma de dret e tota appel·lació e excepció remoguda e sens conexença de jutge. E que de complir e servir les dites coses tots los dits governadors, ve[35r^b]guers, batlles e altres oficials setglars e lurs 10 lochstinents hajan a fer sagrament e homenatge los uns als altres reebents en nom de vós, senyor, per interès del dit general. E dels enantaments e execucions que per les dites coses, segons la requesta que·ls dits diputats faran, no hajan a tenir taula los dits veguers, batlles e corts que en 15 altra manera són tenguts de taula a tenir. E, si los dits governadors, veguers, batlles e corts, e lurs lochtinents tantost com requests ne sien per los dits diputats o per lo dit regent recusaven o dilataven de fer los dits sagraments e homenatges, que ara per lavors sien privats de lurs 20 officis, e sien inàbils a tenir aquells officis e altres de X anys primers vinents per vigor del present capítol qui és acte de Cort. Plau al senyor rey.

(84) Que les universitats per reembre censals e 25 violaris e per obres de murs e de valls e de fortalees pusquen vendre censals e violaris sens licència e ferma del senyor rey, mas que si per altres rahons venen que·n demanen licència al dit, però en aquest cas per dret de segell no paguen si 30 no a rahó de II florins per milenar de lliures.

Ítem, con les universitats de çitats, viles e lochs vostres [35v^a] reynals de Cathalunya, axí per los grans subsidis que han fets e fan tot dia a vós, senyor, en

2 deutes] *assenyalat marg. per una altra mà* | fiscals] *fischals B* 3 ab apreheniment] *per preniment A, per apreheniment B* 4 altres] *altes amb e int.* 6 tota...8 governadors] *passatge assenyat* 7 conexença] *assenyalat marg. per una altra mà* | jutge] *assenyalat marg. per una altra mà* 9 batlles] *batles A, e batlles B* | setglars] *seglars AB* 10 lochstinents] *lochtinents AB* | hajan] *hagen B* | los] *amb s int.* 13 segons...14 corts] *passatge assenyat i amb dues notes marg. de Llombard indicant nota bene dels sacrament e homentage que han prestar los oficials als diputats i los oficials no hajan tenir taula* | que·ls] *dels B* 14 batlles] *batles A* | que] *qui AB* 15 a] *om. A* 16 governadors...17 diputats] *passatge assenyat amb daga* | batlles] *balles A* 17 requests] *assenyalat marg. per una altra mà* | o] *e A* 18 o] *e B* 19 homenatges... 22 Cort] *passatge assenyat amb daga* | que...21 anys] *passatge assenyat i amb n. marg. de Llombard indicant de poena oficialibus imposita* 21 primers] *primer A* 24 Que...30 lliures] *Capitol sobre lo dret del segell de les licencies de vendre censals A, om. B* 32 con] *com A* | de çitats] *de les ciutats AB* 33 vostres] *om. AB*

deffensió de la terra e per conservació de vostra corona,
 com encara per obres de murs e de valls e per fornir lurs
 lochs d'armes per procurar e haver gra e victualles en
 aquests anys passats d'esterilitat e de terrible fretura e
 carestia de gra, e per moltes altres e diverses messions e
 càrrechs innumerables que han continuadament a
 supportat, hajen venuts sobre les imposicions que han en
 lurs lochs e façen vuy diverses censals e violaris en
 diverses preus; e per reembre los dits violaris e encara
 censals morts venuts a menor preu vullen vendre censals
 morts a relevar-se en alcuna manera de càrrech; e no-res-
 meyns sovén lus acorreguen e los pusquen acórrer casos
 de necessitat en que per haver prestament moneda han a
 vendre censals e violaris, car no han altres vies ne maneres
 per les quals al meyns interès e dampnatge de les
 universitats pusquen haver moneda; e alguns compradors
 de censals e violaris, senyor, dupten de comprar aquells
 sobre e de universitats vostres sens licència e ferma vostra,
 per rahó de una sancció o ordinació qui·s diu ésser estada
 feta en contrari per vós, senyor, a sup[35v^b]plicació
 d'alcunes universitats vostres, jatsia tots temps abans les
 dites universitats haguessen líbera facultat e continuassen
 de vendre per lurs necessitats e càrrechs a lur franch arbitri
 censals e violaris en aquella quantitat que·ls havien
 mester; per ço, senyor, los braçes de Cathalunya e los
 síndichs del Regne de Mallorcha suppliquen e demanen a
 cautel·la que us plàcia provehir que les dites universitats,
 per reembre los violaris e censals que fan a meyns preu e
 per totes altres necessitats, utilitats, càrrechs e affers lurs,
 pusquen vendre sobre les dites imposicions e sobre altres
 béns lurs legudament e francha totes vegades que·ls sia
 viares a lur bon arbitri sens altra licència e ferma vostra
 censals e violaris tro en aquelles quantitats que a ells sia
 ben vist, no contrestant qualssevol ordinacions,

1 deffensió] defensio AB | de²] de la AB 2 com] con B | de²] om. B
 3 per] e per AB | victualles] vitualles AB 4 terrible fretura] fretura
 terribla A, fretura terrible B 5 altres...diverses] e diverses altres AB
 6 innumerables] innumerablas A | continuadament] continuament AB
 a] om. AB 8 façen] facen A | vuy] huy A | censals] censals morts AB
 en] e A, a B 11 alcuna] alguna A | no-res-meyns] noresmenys AB
 12 acorreguen] ocorreguen B | los] lus AB | casos] cases AB 15 les']
 los A | al] ab B | meyns] menys AB 16 alguns] alguns A 17 e] e de
 AB | dupten] dubten AB 19 rahó] rao A | de una] duna AB | estada]
 stada B 20 sup35v^b]plicació] suplicacio B 21 d'alcunes] dalgunes A
 jatsia] jassia AB | tots temps] tostemps B 22 continuassen
 acostumassen A, acustumassen B 23 franch] ffranch B 25 braçes] braces
 A, brassos B 26 Mallorcha] Mallorques A | suppliquen] supliquen B
 27 cautel·la] cautela AB | plàcia] placie B 28 meyns] menys AB
 29 utilitats] amb s int. | affers] afers A 32 viares] vijares A
 34 contrestant] contrastats A, contrestants B | qualssevol] qualsevol B

5   pracmàtiques, sancions, statuts o provisions per vós,
 senyor, en contrari fetes, car pensar pot, senyor, la vostra
 altea que·ls consellers de cascuna ciutat, vila o loch,
 sabents lurs facultats pròpies, mils que altre no faran les
 dites vendes sinó per lo menor dampnatge e per lo mellor
 10   ben lur. Plau al senyor rey que, per reembre censals e
 violaris e per obres de murs e de valls, e de fortalises dels
 lochs, puxen vendre censals e violaris sens [36r^a] licència
 e ferma sua ab carta de gràcia, mas com per altres
 15   càrrechs, necessitats o affers de les universitats volran
 vendre los dits censals o violaris que·n demanen licència
 al dit senyor. Emperò, atorga-lus e plau al dit senyor que
 per dret de segell d'aytals licències no paguen sinó a rahó
 de dos florins per milenar de lliures.

15   (85) Que·ls clergues se puxen retenir de la
 dècima ço que pagaran en la generalitat.

20   Ítem, com no fos rahó que les persones
 ecclesiàstiques fossen agreujades e carregades en dues
 maneres ensemps, entenen e ab tal condició fan la dita
 proferta que les persones ecclesiàstiques, axí de
 Cathalunya com del Regne de Mallorques, durant la
 present ajuda o proferta se puxen retenir de la dècima a
 25   vós, senyor, atorgada per lo sant pare dins lo dit temps tot
 ço que durant la dita proferta los prelats e les altres
 persones ecclesiàstiques qui han a pagar dècima hauran a
 metre e contribuir de lurs pròpies persones e de lurs
 companyes, convents e cases en les generalitats dessús
 30   ordonades. E que per la dita proferta de les persones
 eccliàstiques no entenen ne sien vistes renunciar a les
 clàusules en favor lur posades en los rescrits papals de les
 dècimes dessús dites, per les quals clàusules lo papa lus
 atorga que, pagant a vós, senyor, la [36r^b] dècima, no·ls
 35   puscats demanar alcun altre subsidi. Plau a senyor rey
 que·ls sia deduït de les persones, però, pròpies d'ells e de
 lurs companyes contínues comensals, e que·s façe la dita
 deducció segons la forma e manera que·s féu en les
 dècimes prop passades tota frau cessant.

1 statuts] estatuts *A* 3 altea] altesa *A* | consellers] *om. A*, consells *B* | o]
 e *AB* 4 pròpies] *propries A* 5 mellor] millor *AB* 6 ben] *be A*
 7 fortalises] *forteleses A* 10 o] e *A* | affers] *afers AB* 11 o] e *AB*
 12 plau...senyor²] *li plau AB* 13 rahó] *rao AB* 14 dos] *II A* | milenar]
millenar AB 16 Que·ls... 17 generalitat] *om. AB* 19 com] *con B* | rahó]
rao A 21 ensemps] *ensem A* 23 Mallorques] *Mallorcha B*
 25 atorgada] *atorgadora AB* 26 los] *amb s int.* 29 convents]
covents A | generalitats] *generalitats del tall de drap e en les altres*
generalitats AB 30 de] *om. AB* 31 eccliàstiques] *ecclesiastiques AB*
 35 puscats] *puschats B* | alcun] *algun A* | a] *al AB* 36 però] *empero AB*
 37 façe] *faça AB*

(86) Prostetació del braç ecclesiàstich que totes les dites coses entenen a consentir salva ecclesiàstica libertat.

5

Ítem, protesta expressament lo braç de la Esgléya que no han ne entenen haver dit res, tractat, offert ne consentit calladament ni expressa, ni entenen res dir, tractar, fer ni consentir en la present proferta qui toch pena de sanch, mas ten solament a deffensió e a bon stament de la terra e no a offensió. E que totes les dites e dejús scrites coses consenten, atorguen e fan salva la ecclesiàsticha libertat. Plau al senyor rey.

10

(87) De la revocació dels greuges e que·ls presents capítols e totes provisions sien dades franques de dret de sagell.

15

Ítem, los dits braçes de Cathalunya e los dits síndichs de Mallorca fan la present proferta ab aytal condició e reteniment que, [36v^a] ans que la dita proferta sia haüda ni per feta e ans que la present Cort sia finida, vós, senyor, hajats a revocar reyalment e de fet tots greuges que vós o lo senyor duch o vostres oficials hajats fets e façats als dits braçes o al general de Cathalunya e de Mallorques o a alcun d'aquells o a singulars lochs o persones d'aquells e per los dits greuges hajats provehit bé e complidament per favorable justícia; e totes letres e cartes que s'hauran a fer de les dites revocacions e provisions dels dits greuges sien ordonades, speegades e deliurades franques de tot dret de segell e de bolla e de tots salaris e messions de vostres scrivans. E que durant aquesta Cort, hajats a fer aquelles bones ordinacions e constitucions que per los dits braçes són demanades en aquesta Cort per bon stament dels lochs; e, si les dites coses, senyor, e cascuna d'aquelles no compliets, que la present ajuda sia haüda per no feta; e que

20

25

30

35

2 Prostetació...4 libertat] *om. AB* 6 protesta...7 res] *passatge assenyalat amb daga* | braç] bras *B* | la Esgléya] lesgleya *A* 7 ne¹] ni *B* | dit res] res dit *AB* | ne²] ni *AB* 9 proferta] cort *AB* 10 ten] tan *A* | deffensió] defensio *A* | stament] estament *A* 11 scrites] escrites *A* 12 ecclesiàsticha] ecclesiastica *AB* 15 De...17 sagell] *om. AB* 19 braçes] braces *A*, brasses *B* 20 Mallorca] Mallorques *A* 21 haüda...22 feta] haüda per atorgada ni per feta *AB* 23 reyalment] realment *AB* o] e *A* 24 vostres] vostros *B* | e] o *AB* | façats] fassats *B* 25 braçes] braces *A*, brassos *B* | e] o *AB* | a...26 alcun] al I *A*, al un *B* 27 per¹] *om. AB* | provehit] provehits *B* 28 favorable] favorabla *A* | e¹] *om. A* que s'hauran] que sauran *A* 29 revocacions...30 franques] *passatge assenyalat i amb nota marg. de Llombard indicant* franques de segell 30 speegades] espeegades *A* 32 scrivans] escrivans *A* 33 braçes] braces *A*, brassos *B* 34 stament] estament *A* 35 cascuna] cascunes *B*

vós, senyor, façats fer e liurar per vostre pronothari o per son lochtinent, tota vegada que n seran requests axí durant la present proferta com aprés, als dits deputats, als dits brasses e als dits síndichs de Mallorca, e a cascun dels
 5 síndichs e persones de la Cort los presents capítols en forma pública e totes le[36v^b]tres, cartes e provisions exints e devallants d'aquells o dels dits g[r]euges, franques e quíties de dret de bolla e de segell, e de totes altres
 10 messions; e que plàcia a vós, senyor, totes aquestes coses jurar o fer jurar per vostre prothonotari e per son lochtinent aytant com toquen lur offici. E que ara de present vós, senyor, manats al dit vostre prothonotari e a son lochtinent que totes cartes, letres e provisions que dels presents capítols exir deuen, façen e deliuren a cascun dels
 15 dits generals, universitats e persones de Cathalunya e de Mallorca, sens altre manament vostre, tota vegada que n seran requests. Lo senyor rey provehirà a ells sobre les greuges ab justícia; e mana a son prothonotari e li plau que no prene res per dret de segell per les greuges satisfets en
 20 la present Cort ne per los capítols presents ne per les letres devallants d'aquells.

(88) Protestació de tots los braçes que totes les dites coses fan e consenten sens perjudici de lurs
 25 singulars.

Ítem, entenen e protesten los dits III braçes de Cathalunya e los síndichs del dit Regne de Mallorca e expressament s'i salven e s retenen que, per la present ajuda ni per res contengut en los capítols demunt e dejús
 30 scrits o en alcun [37r^a] d'aquells ni per res qui s faça en les presents Corts generals, no puxa ni sia fet ni engenrat alcun perjudici o derogació a concessions, privilegis, libertats, franqueses, usatges, constitucions, uses e
 35 custumes de Cathalunya ni del dit Regne de Mallorca o

1 façats] fassats *B* | vostre] vostro *B* | pronothari] prothonotari *AB*
 3 proferta] cort *AB* | com] con *B* | als²] e als *AB* 4 brasses] braces *A*,
 brasses *B* | Mallorca] Mallorcha *B* | a] *om. A* | cascun] cascun *AB*
 6 e²] *int.* 7 exints] ixents *B* | e¹] o *B* | devallants] davallants *A* | o] e
AB | greuges] geuges *amb e¹ int.* 10 o] e *AB* | vostre] vostro *B*
 11 aytant... 13 lochtinent] *om. A* 14 façen] facen *A* | cascun] cascu *A*
 16 Mallorca] Mallorcha *B* 17 Lo... 18 justícia] respon lo senyor rey
 que ell provehira als greuges ab justícia *AB* 19 prene] reeba *AB* | per¹]
 de *AB* | per les] dels *AB* | satisfets] provehits *AB* 20 per¹... presents]
 dels presents capítols *AB* | per les] de *AB* 21 devallants] davallants *AB*
 23 Protestació... 25 singulars] *om. AB* 27 III braçes] tres brasses *B*
 braçes] braces *A* 28 Mallorca] Mallorcha *B* 29 expressament]
 espressament *A* | si] se *AB* 30 demunt] damunt *A* | e] o *B* 31 scrits]
 escrits *A* | alcun] algu *A* | qui s] ques *A* 32 no... fet] no sia ni puxa
 esser fet *AB* | engenrat] engendrat *AB* 33 alcun] algu *A* 34 uses] usos
AB 35 custumes] costumes *A* | Mallorca] Mallorcha *B*

dels dits III braços o d'alcun d'aquells o dels singular o
dels singulars d'aquells o de lurs hòmens en general o en
special, ans los dits privilegis, libertats, usatges,
constitucions, usos, custumes e franqueses sien e stien en
lur plenera força e valor e lus romanguen saüls e il·lesos, 5
la present ajuda ni los dits capítols ni res contengut en
aquells en alcuna manera no contrestants; ne ço que's fa
o's farà en aquestes Corts e per los dits braços de
Cathalunya e per los dits síndichs de Mallorques pusque
ésser tret [contra] ells a conseqüencia en esdevenidor; e 10
que vós, senyor, a cautel·la lus salvats de present tots los
dits privilegis, franqueses, usatges, constitucions, usos,
e·ls en fets ara carta e privilegi a tots los dits tres braços e
als dits síndichs de Mallorques e a cascun d'ells e singulars
d'aquells e a lurs hòmens, axí com mils e pus 15
profitosament fer ni dictar se puxa, a conservació de lur
dret. Plau al senyor rey.

(89) [37r^b] Protestació de tots los braços que
per les dites coses no sia guanyat o disminuït alcun 20
dret en possessió o en propietat a alcun dels
braços, etcètera.

Ítem, que per qualsevol actes en les presents Corts e
per los dits braços de Cathalunya o síndichs del dit Regne 25
de Mallorques ne per los presents capítols ne per algunes
coses o paraules qualsevol sien contengudes en aquells, ni
per algun fet no puxe ni sie tengut, guanyat o adquisit
algun dret en possessió o en propietat a alcun dels dits
Principat de Cathalunya e Regne de Mallorques, ne a alcú 30
dels dits brasses o universitats o singulars d'aquelles ni en
res disminuït, ans cascun principat e regne, braç, universitat
e singulars sien e romanguen en tot aquell ésser e estament

1 III braços] tres brasses *B* | braços] braces *A* | d'alcun] dalgu *A*, de
alcun *B* | dels²] de *AB* 2 daquells] de aquells *A* 3 special] especial *A*
4 usos] *assenyalat marg. per una altra mà* | usos custumes] costumes
usos *AB* | franqueses] ffranqueses *B* | stien] estien *A* 5 plenera] plena
AB | saüls] saus *A* | il·lesos] illeses *AB* 7 alcuna] alguna *A*
contrestants] contrastants *A* | ço] so *B* 8 e] o *AB* | braços] braces *A*,
brassos *B* 9 e] o *AB* | Mallorques] Mallorcha *B* | pusque] pusca *A*
10 contra] *af. de AB, abreviatura a B gairebé imperceptible* 11 cautel·la]
cautela *AB* 12 franqueses] ffranqueses *B* | usos] *assenyalat marg. per*
una altra mà, e uses *AB* 13 tres braços] III braces *A*, tres brasses *B*
14 Mallorques] Mallorcha *B* | cascun] cascu *A* 19 Protestació... 22
etcètera] *om. AB* 24 qualsevol] qualssevol *AB* | actes] actes fets *AB* | e]
o *AB* 25 braços] braces *A*, brasses *B* 26 Mallorques] Mallorcha *B* | ne¹]
ni *A* | ne²] ni *AB* | per²] *om. AB* 27 qualsevol] qualssevol *AB*
28 algun] algu *A* | no... tengut] no sia ni pusca esser *AB* 29 algun] algu
A | alcun] algu *A* 30 Mallorques] Mallorcha *B* | ne] ni *AB* | alcú] algu
A, alcun *B* 31 brasses] braces *A* | universitats] *amb s² int.* 32 cascun]
cascu *A* | braç] bras *B* 33 estament] stament *B*

sens alguna lesió e perjudici en lo qual eren abans de les presens Corts e dels presents capítols. Plau al senyor rey, romanent lo dit subsidi en sa força e valor.

5 (90) Manament ab pena de M morabatins d'or a tots governadors e oficials de tenir e servir totes les dites coses.

10 Ítem, que vós, senyor, e·l dit senyor duch manets de pre[37v^a]sent, sots ira e indignació vostra e sua e sots pena de M morabatins d'or, a governadors de Cathalunya, de Rosselló e de Mallorca, e a tots veguers, batlles e a tots altres e sengles oficials vostres e del dit senyor duch e a lochtinents d'aquells, e a lurs assessors e a tots ordinaris e
15 delegats, presents e sdevenidors, e encara a totes altres persones de qui·s pertangue que tots e sengles capítols demunt e devall scrits e les coses en aquelles contengudes, tenguen e observen de tot en tot e facen tenir e servir a sa e bon enteniment e que en res no façen ne y venguen
20 contre ne y lexen contrafer ni venir per neguna manera o rahó. E, si algun governador, oficial, assessor o jutge o altre haven juridicció alcuna, certificat de les dites coses, aquelles no tendrà o no observarà e no farà complir e servir o contra aquelles o alguna d'aquelles farà o vendrà
25 en qualque manera, que cage per cascuna vegada que contrafarà en la dita pena de M morabatins d'or, de la qual aytantes vegades com se cometa sie guanyada la meytat al vostre fisch e l'altra meytat a aquella universitat o singular persona, de qualsevol braç sia, en dampnatge o perjudici
30 de la qual lo dit oficial o jutge trencharia o meyns[37v^b]prearia de servir alcuna de les dites coses. Plau al senyor rey segons les respostes fetes per ell als dits capítols.

35 (91) Que·l senyor rey e·l senyor duch juren totes les dites coses servir e tenir, e no fer o

3 romanent...valor] empero lo present subsidi romament en sa integritat
AB 5 Manament...7 coses] om. AB | M] assenyalat marg. per una altra
mà 9 e·l] e el A 10 sots¹] amb s² int. 12 Mallorca] Mallorques A
batlles] batles A 14 lochtinents] lochtinents B 15 sdevenidors]
esdevenidors A 16 pertangue] pertanguen A 17 demunt...scrits] damunt
e davall escrits A 18 facen] façen B 19 bon] bo A | façen] facen A
20 contre] contra AB | neguna] naguna B 21 rahó] rao A | algun] algu
A, alcun B 22 haven] havent AB | alcuna] alguna A | alcuna...24
d'aquelles] passatge assenyalat amb daga | certificat] assenyalat marg.
per una altra mà 23 e¹] o AB | e²] o AB 24 alguna] alcuna B 25 cage]
cayga A 26 de²...qual] rep. 27 sie] sia AB | meytat] maytat B
29 braç] bras B 30 trencharia] trencaria A 31 meyns37vbprearia]
menysprearia AB | alcuna] alguna A 32 fetes...ell] per ell fetes AB
dits] amb s int. 35 Que·l...95,2 obeyda] om. AB

atorgar letra o provisió alcuna contrària e si ho fehien que no valgués ne fos obeyda.

Ítem, que vós, senyor, jurets e façats loar, fermar e jurar per lo senyor duch, primogènit vostre, de tenir e servir e de fer servir e tenir tots los capítols demunt e devall contenguts, e totes e sengles provisions e coses en aquells contengudes e totes e sengles provisions per vós, senyor, fetes als dits braços e síndichs, e a universitats de cascun dels dits braços e singulars persones d'aquells sobre los greuges a vós donats en les presents Corts; e que contra aquelles vós, senyor, o lo dit senyor duch no y farets ne y lexarets contrafer o venir per alguna manera o rahó. E que neguna provisió o letra contrària a les provisions fetes o fahedores en aquestes Corts, axí sobre los presents capítols com a qualsevol dels dits greuges, no puxe exir de la cort vostre o del dit senyor duch; e, si ho feya, que no hagués valor alcuna ne fos obeyda ni servada. Plau al senyor rey.

(92) Que·l senyor rey fa aytal carta als braços com feu lo rey n'Anfós en l'altra Cort de Muntsó.

Ítem, que vós, senyor, hajats a fer als dits III brasses e a tot lo general de Cathalunya e al Regne de Mallorques e illes a aquell adjaents aytals cartes o pus forts, si fer se poden, a conservació de lurs privilegis e libertats com lo rey n'Amfós féu en la Cort de Muntsó, e el rey en Jacme en la Cort primera de Barchinona sobre lo fet de la sisa. Plau al senyor rey.

(93) [38ra] Que per les generalitats d'Aragó no puxen star guardes en Leyda ne a Tortosa ne a Balaguer ne en altres lochs dins Cathalunya.

Ítem, senyor, con los compradors de les generalitats del Regne d'Aragó novellament ordonades en les presents Corts hajen subreptíciament obtenguda de la vostra cort una provisió o letra que pusquen posar e tenir en les ciutats de Leyda, de Balaguer e de Tortosa e en altres

6 demunt... 7 devall] damunt e davall *A* 9 braços] braces *A*, brasses *B* síndichs... 10 e] *om. A* 10 braços] brasses *B* 12 y] *om. AB* 14 rahó] rao *A* 15 fahedores] faedores *AB* 16 qualsevol] qualsevol *A* 17 puxe] pusca *A*, pusque *B* | vostre] vostra *AB* 18 que... servada] *passatge assenyalat amb manícula* | alcuna] alguna *A* | obeyda] obeida *A* 21 Que·l... 22 Muntsó] *om. AB* 24 III] tres *B* | brasses] braces *A* 25 Mallorques] Mallorcha *B* 28 n'Amfós] nanfos *B* | Muntsó] Montso *A*, Muntço *B* 32 Que... 34 Cathalunya] *om. AB* 36 con] com *AB* 38 subreptíciament] surcepticiament *AB*

ciutats, viles e lochs del Principat de Cathalunya, proïsmes
 al dit Regne d'Aragó, aquelles aytantes guardes com ells
 volran per levar aquí les dites generalitats lurs e pendre e
 ocupar, axí com a confiscades, les mercaderies e robes qui
 5 del dit regne isquen sinó·ls és feta fe que les di[38r^b]tes
 generalitats hagen pagades; e açò, senyor, parlant ab
 reverència vostra, sia cosa injusta e novella e tals que·ls
 cathalans no deuen sofferir, car bastar deu als aragonesos
 que dins lur regne en les fins d'aquell tenguen les dites
 10 guardes, e no les deuen ni poden tenir fora lur regne. Que
 plàcia a vós, senyor, revocar e haver e per revocada e per
 nul·la la dita provisió, e ordonar e provehir que semblant
 ne pusque ésser feta e, si u era, que no valgués ne fos per
 los oficials ne per los regidors dels lochs ne per les gents
 15 de Cathalunya obeïda ni servada, ans puguen les dites
 guardes foragitar de Cathalunya, e a aquelles resistir
 legudament e sens pena. Plau al senyor rey.

(94) Que totes les coses dessús atorgades per
 20 lo senyor rey sien actes de Cort e per actes de Cort
 sien haüdes.

E totes les dites coses per los dits braços de
 Cathalunya e síndichs del Regne de Mallorca, per
 25 condicions de la dita proferta posades e en altra manera
 per bon stament de la terra demanades en los dits capítols,
 e per vós, senyor, atorgades axí com concordades, finades
 e fetes en les presents Corts de comú consentiment de
 [38v^a] vós, senyor, e de les dites Corts, sien actes de Cort e
 30 haüdes per capítols e actes sollempnes de Cort e per aytals
 sien preses e reputades, tengudes e servades en tots los
 Principat de Cathalunya e Regne de Mallorques envers e
 per vós, senyor, e per lo senyor duch e tots governadors,
 veguers, batlles, jutges, oficials e corts vostres e totes
 35 universitats e persones de qualsevol braç, preheminiencia,
 grau, stament o condició sien e envers e per tots oficials e
 corts de qualssevol prelats, barons, rics hòmens e
 cavallers e altres persones havents jurisdicció sien. Plau al
 senyor rey.

40

2 aytantes] e aytantes *A* | com] con *B* 4 ocupar] ocupar *AB* 7 tals] tal
AB 8 sofferir] soferir *A* | aragonesos] aragoneses *AB* 9 en] *rep.*
 10 les] los *A* | ni] ne *AB* 11 e²] *om. A* 13 ne pusque] no pusca *A*, no
 pusque *B* 15 obeïda] obeyida *B* 19 Que...21 haüdes] *om. AB*
 23 braços] braces *A*, brassos *B* 24 Mallorca] Mallorques *A* 26 stament]
 estament *A* 29 Cort] corts *AB* 30 sollempnes] solemnes *A*, sollemnes *B*
 aytals] *amb s int.* 31 los] lo *A* 32 Cathalunya] Catalunya *B*
 Mallorques] Mallorca *B* 34 batlles] batles *A* 35 braç] bras *B*
 preheminiencia] o preminencia *A*, o preheminiencia *B* 36 stament]
 estament *A* 38 e] o *B*

(95) Que·l senyor rey hagués a licenciar la Cort tantost com los dits capítols fossen concordats e fermats.

Ítem, que vós, senyor, hajats a licenciar les Corts presents e sien haüdes per licenciades encontinent que los presents capítols de la present proferta sien per vós, senyor, ab los dits braços de Cathalunya e síndichs de Mallorca, concordats e fermats concordantment per vós senyor, e per ells. Plau al senyor rey, en cas que tots los de la Cort sien concordants, que la Cort sia licenciada.

(96) Protestació dels braces qui en los capítols per ells dats posquessen anedir e tolre e mudar tro a final [38v^b] conclusió e licència de les Corts, etcètera.

A la derreria, retenen e protesten los dits braços e síndichs e missatgers, que als demunt scrits capítols e en les coses contengudes en aquells puxen enadir, tolre, mudar, corregir e mellorar, segons que mils a la lur intenció adaptar si pusque, sí e aytantes vegades com lus serà vist tro après final conclusió e licència de les Corts presents. Respon lo senyor rey que temps cert e determenat han haüt dins lo qual han pogut offerir e dar lurs capítols axí com en gran nombre n'e han dats; e vuy, XI de juny hi han anadits altres capítols en gran nombre; e axí la porta és tancada.

(97) Los dessús scrits capítols foren primerament presentats e dats per lo braç de les ciutats e viles reyalis de Cathalunya, e per los síndichs de Mallorca ensemps en les dites Corts, e après foren presentats e dats per lo braç de la Església e puys finalment per lo braç dels richs hòmens e cavallers; e la rahó perquè no foren dats per tots los dits braços ensemps fo per tal com [39r^a] ocasió de la qüestió de les impositcions de que és ja feta menció dessús el comensament en lo primer preàmbol dels dits capítols, los dits braços no foren ensemps ne en un temps

1 Que·l...3 fermats] *om. AB* 6 que] com *A*, con *B* 8 braços] braces *A*, brasses *B* 9 Mallorca] Mallorques *A* 10 Plau... 11 licenciada] Respon lo renyor rey que en cas que tota la cort si concord que li plau que les corts sien licenciades *AB* 13 Protestació...16 etcètera] *om. AB* 18 braços] braces *A*, brasses *B* | e²] *om. AB* 19 síndichs] *amb s² int.* demunt scrits] damunt escrits *A* | en] a *AB* 22 si pusque] e fer si pusca *A*, e fer se pusque *B* | com] con *B* 25 offerir e] *om. AB* 26 lurs] *om. AB* | en...dats] ja han dat en gran nombre *AB* | e...27 nombre] E huy que es XIe dia de juny hi han ajustats altres capitols *AB* 27 capítols] *amb s int.* | e...28 tancada] sicque clausa est ianua *AB* 30 Los... 98,2 dats] *om. AB*

concordants en la presentació dels dits capítols, mas a la fi per tots los braços son stats dats.

Cort 1378

Regis Petri 3 Barchinona

(1) [40r^a] Molt alt e excel·lent senyor, la Cort, haüda
deliberació sobre ço que vostra senyoria en lo
començament de la dita Cort proposà a aquella per lo fet
del suppliment de ço qui fallia del do fet a deffensió de la
terra en la Cort de Munt[40r^b]só a tots vostres regnes e
terres derrerament celebrada, ha ordonat ço que·s segueix. 5
10

(2) És assaber, senyor, que con a la dita Cort
agradablament sia vist que axí per lo dit suppliment, si los
cases se esdevenien segons forma dels capitols fets en les
dites Corts generals de Muntçó per cascun dels dits regnes 15
e terres, con per altres càrrechs de la deputació del general
de Cathalunya és necessari de haver la dita diputació
centum decem mille lliures barchinonines. Per ço, senyor,
ordona la dita Cort que les dites CX^M lliures sien haüdes
en la forma, temps e cas següents e no en altra manera ne 20
en altre temps ne cas. Plau al senyor rey segons les
respostes dejús contengudes.

(3) Ço és, que per tot lo mes de maig present sien
pagades XXX^M liures barchinonines per via de fogatge, és 25
assaber, XV^M liures per lo braç de les çitats, viles e lochs
reyls ab lo qual braç reyal contribuesquen totes çitats,
viles e lochs [40v^a] reyls qui vuy sien en Cathalunya, e

---

1 Cort...3 Barchinona] *af. possiblement per Vidal*, Capitula facta et domino regi oblata in Curia generali Cathalonie celebrata in civitate Barchinone in annis MCCCLXXVII^o et LXXVIII° A, generalis D 6 deliberació] delliberacio D 7 començament] comensament D 8 suppliment] soppliment D | fallia] fall o fallia AD | a deffensió] a la defensio A, a la deffensio D 9 la...Munt40r^bsó] en les corts generals de Muntço D | Munt40r^bsó] Muntço A 10 celebrada] celebrades D ordonat] ordenat A | que·s segueix] quis seguex D 12 2] I D | assaber] a saber D | con] com A 13 agradablament] agradablement A | si los] sils A 14 se esdevenien] sesdevenien A 15 cascun] cascu A | regnes... 16 terres] vostres regnes e terres A 16 con] com A | deputació] diputacio D 17 Cathalunya] Catalunya A | diputació] deputacio A 18 centum... mille] CX^M A 21 segons] *amb s² int.* 24 3] II D | maig] juliol A present] del any present MCCCLXXVIII A 26 assaber] a saber AD braç] bras D | çitats] ciutats AD 27 braç] bras D | çitats] ciutats AD 28 reyls...sien] qui vuy sien reyls D | vuy] huy A | sien] sien reyls A

Testimonis col·lacionats: AD

tots aquells e no altres qui han acostumat de contribuir ab aquell, si donchs no han mudat de condició, [de senyor qui sia d'altre braç o lur senyor ha mudat de condició], en lo qual cas o cases contribuesquen ab aquell braç del qual és
 5 lo senyor; declarat, però, e entès que, con entre·l senyor rey e la esgleya de Tarragona sia vuy qüestió per la çitutat de Tarragona e per alguns altres lochs del camp de Terragona, los quals abans de la dita qüestió solien contribuir ab lo braç de la esgleya, que·ls dits lochs
 10 contribuesquen ab lo braç ab lo qual han acostumat de contribuir sens perjudici de una part e d'altre; e les altres XV^M lliures per los altres dos braçes, compartidores entre·ls altres dits braçes. E que les dites XXX milia liures sien ans de res als convertides en reembre tots mogubells, usures e barates fets e fetes e fahedors e fahedores tro per
 15 tot lo dit mes de maig present per los diputats residents en Barchinona; e, si res ne sobrarà, que·n convertesquen los dits diputats en descarregar lo general de Cathalunya. E en lo present fogatge ne en alt[r]e en los presents capítols contengut, en contribució ni en pendre en compte ne en deducció no són enteses les illes ne alcuna d'aquelles. Plau al senyor rey.

(4) Ítem, ordona la dita Cort que, passat lo dit mes de
 25 maig present, no·s paguen ne·s donen ne·s pusquen pagar ne donar per alcun cas o manera per los dits diputats ne per altres oficials del dit general, mogubells ne usures ne encara barates fer, ans de tot ne tol poder als diputats e a qualssevol altres oficials del general, exceptat que, si

---

1 acostumat] acostumat *A* | acostumat de] *om.* *D* | contribuir] a contribuir *D* 2 de²...3 condició] *af. de AD* 5 con] com *A* 6 vuy] huy *A* | çitutat] ciutat *AD* 7 alguns] alguns *D* 8 Terragona] Tarragona *AD* quals] *amb s int.* | solien] solen *AD* 9 esgleya] esglesia *A* 10 acostumat] acostumat *A* 11 perjudici] perjudici *D* | de una] duna *A* d'altre] daltra *A* 12 dos] II *D* | braçes] braces *A* | compartidores... 13 braçes] compartidores les dites primeres XV^M lliures entrel dit braç de ciutats viles e lochs reyal segons que dit es e les altres XV^M lliures compartidores entrels altres dits braçes *AD* 13 XXX milia] XXX^M *AD* 15 fets... fahedores] fetes e fets e faedors e faedores *A*, fets e fetes e faedors e faedores *D* 16 maig] juliol *A* | present] *om.* *A* | diputats] diputats *D* 17 que·n] que o *D* 18 diputats] diputats *D* 19 ne] ni *A* altre] alte *amb e int.* 20 ni] ne *A* 21 alcuna] alguna *AD* 24 4] III *D* 25 maig] juliol *A* | present] *om.* *A* | ne·s pusquen] nis puguen *A* pusquen] puguen *D* 26 ne¹] ni *D* | alcun] algun *D* 28 diputats] diputats *D* 29 qualssevol] qualsevol *AD*

alguna çiuat, vila o loch reyal o dels braços de prelats e
 persones ecclesiàstiques o de barons e cavallers cessaven e
 tardaven de pagar ço que·ls [ve] segons los presents
 capítols, que, en aquell cas, sobre aquells de qui serà la
 falta e a dan e càrrech d'aquells se pogués a mogubell o a
 usura per los dits deputats manlevar largament e bastant, e
 per açò la execució no romangués contra aquells que en
 los cases e tèrmens en los presents capítols ordonats no
 haurien pagat. Plau al senyor rey.

(5) Ítem, ordona la dita Cort que per rahó del dit
 suppliment sien [41r^a] haüdes d'altre part *quinquaginta
 mille* lliures per via de vendes de censals morts e, si no·s
 podien trobar totes per via de censals morts, [que sien
 haüdes per via de vendes de censals] e de violaris, axí
 que·ls dits deputats, als [quals] sobre açò dóna la dita Cort
 poder bastant, vénen sobre les generalitats e n procuren de
 present per haver-ho tro en quantitat de L^M lliures de preu
 de censals o de violaris a rahó d'aytant per lliura com serà
 bé vist als dits deputats, la consciència dels quals la Cort
 ne encarrega per fer-ho ab diligència e la meyns
 dampnosament al general que poran, e que tots temps lo
 meyns [dampnós] e meyns carregós a la terra prenguen. E
 per seguretat e obligació a aquells que·ls dits censals e
 violaris compraran, obliga la dita Cort e dóna poder als
 dits deputats de obligar les generalitats e tots los béns en
 general e en especial tots e qualsevol a la administració
 dels dits deputats pertanyents; e encara que, si, ço que Déu
 no vulla, los emoluments de les dites generalitats, ço que
 par bé que no·s deja esdevenir, no bastaven per qualque
 cas, rahó o manera a pagar los dits interéssers, que·ls dits
 deputats e qualsevol succehidors lurs en lo dit offiçi sien

1 çiuat] ciutat AD | braços] braces A 2 o] e AD | e²] o AD 3 que·ls]
 quilis A | ve] af. de AD 5 daquells] de aquells D 6 manlevar] per
 manlevar A 7 que] qui AD 9 haurien] ho haurien A 11 5] IIII D
 rahó] rao A 12 d'altre] daltra AD | cinquaginta...13 mille] L^M A
 14 podien] poden A | de] rep. int. i amb n. marg. d'una altra mà indicant
 videtur dest de | censals] amb s int. | censals morts] censal mort AD
 que...15 censals] af. de AD 15 e...violaris] rep. 16 deputats] diputats
 D | quals] af. de AD 17 poder] tot poder AD 19 rahó] rao AD
 daytant] de aytant A | lliura] liura D | com] con A 20 bé] ben A
 deputats] diputats D 21 meyns] menys D 22 tots temps] tostemps D
 23 meyns¹] menys AD | dampnós] af. de AD | meyns²] menys AD
 24 que·ls] quilis A 26 deputats] diputats D 27 especial] special AD
 31 rahó] rao A 32 qualsevol] qualssevol A | offiçi] offici A

estrets ab sacrament e homenatge que, cessada pensió a
 algun singular o a [41r^b] molts, encontinent sens alguna
 requesta per lur pròpia auctoritat e sens tort, leven e
 exeguesquen ço qui·n falrà per via de compartiment, ço és,
 5 la meytat entre·ls dos braços e l'altre meytat al braç de les
 çitats e viles reyalis, pagant açò cascun braç en lo dit cas
 segons que plaurà a cascun dels dits braços per aytant cada
 vegada com cascun any falria als dits interéssers, [per ço
 que los dits interéssers] no poguessen venir a meyns de
 10 pagar-se bé e complidament cascun any com axí u ordona
 la dita Cort irrevocablement durants los dits censals e
 violaris ara venedors. E les dites L^M liures sien per los dits
 deputats convertides en ço que segons los capítols de
 15 Muntçó necessàriament lus parrà convertidores seguent e
 servent la forma dels dits capítols. E, si per cas de pau o de
 longa treva o en qualsevol manera no s'esperava
 cuytadament la guerra del duch d'Anjou, ço que sobrarà
 als dits deputats aytant com bast convertesquen en
 20 reembre dels interéssers que ara novellament fets hauran; e
 que vós, senyor, més avant per trobar mils los dits çensals
 e violaris vos plàcia e hajats a privilegiar ab ordinació de
 la dita Cort que per qualsevol cas o delictes no puguen
 ésser confiscats ne invocats los dits censals e violaris que
 per la dita rahó seran comprats per les dites L^M lliures
 25 [41v^a] de preu, axí que per vós, senyor, ni per vostre
 primogènit ni per officiàls vostres ni seus en alcuna
 manera ni per algun cas o delictes no poguessen ésser

1 homenatge] homanatge *D* 2 algun] algu *AD* | alguna...3 requesta]
 tota raquesta *D* 3 pròpia] propia *D* | tort] cort *AD* 5 dos braços] dits II
 braces *A* | braços] braços *D* | laltre] laltra *A* | al] del *D* | de...6 çitats]
 de ciutats *A* 6 çitats] ciutats *D* | viles] viles e lochs *D* | cascun] cascu
A | dit] *om. D* 7 braços] braces *A* 8 com] con *A* | per...9 interéssers]
af. de AD 9 meyns] menys *A* 10 com] con *A* | u] ho *A*, u ho *D*
 11 irrevocablement] irrevocablement *AD* | durants] durant *D*
 13 deputats] diputats *D* 14 lus] lurs *D* 15 servent] servant *AD*
 16 qualsevol] altra qualsevol *D* 17 dAnjou] denjou *A* | ço...sobrarà]
 que ço que sobrerà *D* 18 als] dels *A* | deputats] diputats *D*
 19 interéssers] interesses *D* | e...20 avant] *subr.* | e...24 lliures]
passatge assenyalat i amb n. marg. de Llombard indicant Quod ex
quocumque crimine vel sic delicto censualia super generale carricata non
possunt confiscari nec annotari et idem est infra folea LXIII semblant
nota apareix al f. 63r^b la qual també remet al present f. 20 çensals]
 censals *D* 23 invocats] adnotats *A*, innovats *D* 24 rahó] rao *A* 25 axí...
 5,1 propietat] *om. D* | ni] ne *A* | ni...26 primogènit] *rep.* 26 ni¹] ne
A | ni¹...vostres] *passatge assenyalat amb manícula* | officiàls] officiàls
A | ni²] ne *A* | alcuna] alguna *A* 27 ni] ne *A* | poguessen] poguessen *A*

confiscats ni anotats ni en pensions ni en propietat. E, si per aventura los deputats no trobaven d'açí a la festa de sent Miquel de setembre primerament compradors de censals morts e de violaris tro a compliment de les dites L^M liures de preu en la manera que dit és, que ço que falrà a compliment de les dites L^M liures, compartesquen mig per mig entre lo braç reyal d'una part e ls altres dos braços de la clericia e dels barons e cavallers de la altra e segons la contribució de les dites primeres XXX^M liures; e que cascadels dits braces per via de fogatge o de compres, ço és, per via de vendes que per los dits deputats lus en fossen fetes, haguessen a fer e feessen fer compliment a açò que ls en vendria prorata segons lo compartiment. E, en aquest cas, los deputats haguessen per via de les dites vendes segurament e ab les dites seguretats e obligacions a respondre a cascadels dits braces e als lochs, o universitats o altres qui les dites compres farien a rahó de II sous per lliura de interès cascadels anys pagadors de les dites generalitats; e que açò hagen los dits deputats assegurar als dits compra[41v^b]dors o a aquells qui s'haurien carregades les dites vendes, segons que cascadels dits comprats per ell axí bé e bastantment com és dit dels censals e violaris qui dels dits deputats serien comprats. Però, en cas que dels dits censals e violaris fallís, segons que dit és, e hagués a levar per lo dit compartiment, fogatge o fer venda e compra en la manera dessús dita, entèn la dita Cort que açò en tot ni en part no s leu ne s'exeguesque sinó en lo temps e cases en los capítols de la dita derrera Cort de Muntçó ordonats. Plau al senyor rey.

1 ni¹] ne A | propietat] propietats A 2 aventura] ventura AD | d'açí] daci A 3 sent...setembre] sant Michel de setembre A | setembre] detembre D 4 e] o AD 5 dit] dita D | falrà] falria D 6 compartesquen...8 altra] amb n. marg. d'una altra mà indicant hic 7 dos] II D | dos braços] II braces A 8 clericia] clerecia A, cleracia D dels] de A | cavallers] cavalleria D | la altra] l'altra D 10 braces] braços D | o] e AD 11 que] qui AD | dits] om. A | lus] los A 12 fer¹] ffer D e] o D | e feessen] o faessen A 14 haguessen] amb s¹ int. 15 e¹] o D 16 braces] braces A | o] om. A 17 universitats] amb s² int. | farien] faeren D | rahó] rao AD 18 lliura] liura D | de interès] dinteres A 19 dits] amb s int. 20 assegurar] asegurar A | o] e A | a] om. D | qui] quilis A 21 cascadels] cascu A 23 deputats] diputats D 25 e] es D hagués] se hagues A 26 e] o A 27 dessús] davant A, damunt D | ni... part] ne partida A 28 ne sexeguesque] nes exeguesqua A | lo] los A

(6) Ítem, per fer major peu als dits censals e violaris e als compradors d'aquells, e per ço que s troben per los deputats ab meyns dampnatge del general, ordona la dita Cort que, part les generalitats que ja hi són, que sobre la
 5 lana e'l saffrà sia posat segons que s segueix, e que açò ab les altres generalitats ensemps e singularment sia obligat als dits interessers ara venedors e a la reemçó de aquells. Plau al senyor rey ab les respostes dejús fahedores.

(6.1) [42r^a] Primerament, ordona la dita Cort que, per ço que les fruïts dels censals e violaris que fa lo dit General sien mils pagats e quel·s dits deputats [troben] mils e pus iverçosament compradors de censals e violaris qui són necessaris que sien venuts segons la ordinació
 15 dessús dita, que sien posats X diners per lliura de diners del preu de saffrà qui exirà del Principat de Cathalunya per mar o per terra o per aygua dolç ultra aquells II diners qui per ordinació de la Cort de Muntçó són posats e s paguen per lliura de diners del saffrà qui hix fora lo dit principat;
 20 axí que s pach per saffrà a rahó de XII diners per lliura de diners, lo qual dret començ a ésser cullit e levat lo primer dia del prop vinent mes d'agost que s vénen les altres generalitats de entrades e exides de Cathalunya. Plau al senyor rey.

(6.2) E, per cessar tota frau que s poria seguir en la generalitat del saffrà, ordona la dita [42r^b] Cort que ara de present los prelats de Cathalunya, cascun en son bisbat, donen e hajen a donar e promulgar sentència de vet sobre
 30 totes persones de qualque estament o condició sien que en lo dit dret posat al saffrà faran frau o aquell consintran amagadament o manifesta per si o per interposada persona en alcuna manera, e sobre totes persones qui en cullir la

1 6] V D 3 meyns] menys AD 5 saffrà] safra A 6 ensemps] enseps D
 7 de] rep. | de aquells] daquells AD 8 fahedores] faedores AD 10 61]
 VI D 11 que les] quels D | fruïts] fruyts AD 12 troben] af. de AD
 13 iverçosament] ivarçosament AD 14 qui] que A 15 lliura] liura D
 16 de saffrà] del safra A, del saffra D | qui] que D | Cathalunya]
 Catalunya A 17 qui] que A 18 posats] pagats D 19 del...21 diners] om.
 D | saffrà] safra A | hix] ix A 20 saffrà] safra A | a rahó] per a rao A
 21 levat] donat D 22 prop vinent] om. A | mes d'agost] mes d'agost del
 any present MCCCLXXVIII A 23 e exides] e de exides A | Cathalunya]
 Catalunya D 26 62] VII D 27 saffrà] safra A 29 donar] dar D
 30 totes] tates A 31 al saffrà] el safra A | o] e A | aquell] a aquell D
 32 manifesta] maniffesta D 33 alcuna] alguna A | qui] que D

dita generalitat que no s'hagués entegrament e leyal per los deputats o per cullidors e compradors de aquella manifestament o amagada alcun embarch o empatxament daran, del qual vet no puxen ésser absolts per negun dels dits prelats, si no serà feta primerament plena satisfacció al general de Cathalunya o als compradors de la dita generalitat del dampnatge que per rahó dels dessus dits fraus o embarchs hauran donats sinó en cas de mort, en lo qual cas façen satisfacció segons for de consciència. E ultra açò, si fahien la frau aquells qui lo dit saffrà traurien de la terra, perden lo saffrà que hic traurien o la valor d'aquell, e cayguen en pena de C lliures barchinonines ells e totes altres persones qui frau o embargament hi faessen, dels quals saffrà e pena sien fetes III parts, la una sia guanyada al se[42v^a]nyor qui farà la execució e l'altra segona al dit general, e l'altra terça part a l'acusador. Plau al [senyor rey].

(6.3) Ítem, per les rahons demunt dites sien posats II diners per liure de diners del preu de les lanes que exiran del dit Principat de Cathalunya per mar o per terra o per aygua dolç ultra aquells III diners per lliura qui per ordinació de les Corts passades són posats en les dites lanes de exida II diners de entrada, axí que pach entre tot per liura de diners del preu de les lanes V diners de exida ultra los II diners de la entrada, lo qual dret axí mateix començ ésser cullit e levat lo dit primer dia de agost primer vinent. Plau al senyor rey.

1 entegrament] entregament *A* 2 per] *om. D* | cullidors] collidors *A* | e] o *A* | de aquella] daquella *A* 3 manifestament] maniffestament *D* alcun] algun *A* | embarch] *assenyalat i amb n. marg. de Llombard indicant* torb | empatxament] empaxament *A* 4 del...vet] *amb n. marg. de Llombard indicant* pena de vet 6 Cathalunya] Catalunya *D* 7 dampnatge] dapnatge *A* | dels...dits] de les dites *A* | dessus] *om. D* 8 embarchs] *assenyalat* | cas] *amb s int.* 9 façen] fassen *D* 10 fahien] fehien *D* | saffrà] safra *A* 11 saffrà] safra *AD* | o] e *A* 12 C] cent *D* 13 hi] *om. D* | hi faessen] fessen *A* 14 saffrà] safra *A* | III] tres *D* 16 l'altra] la *A* | a l'acusador] al acusador *D* 17 senyor rey] *af. de AD 19 63* VIII *D* | per] que per *D* | demunt] damunt *AD* 20 liure] lliura *AD* | lanes] lançes *D* | que] qui *D* 22 aygua] ayga *D* | dolç] doltz *A* III] tres *D* | lliura] liura *D* | qui] que *A* 24 II...entrada] e II diners entrada *A* | que] ques *AD* 27 començ] comentz *A* | dit] *om. A* | de agost] dagost *D* | de...28 vinent] del mes dagost damunt dit *A*

(7) Ítem, ordona la dita Cort que les dites XXX^M liures restants a compliment de les dites CX^M liures sien pagades en la forma e manera de les XXX^M lliures primeres per fogatge, quant lo [42v^b] cas de la guerra del duch d'Anjou sia de fet e públicament uberta segons los capítols fets per Catalunya e per los Regnes d'Aragó, de València e de Mallorques en la dita Cort de Muntçó e no abans; e que·ls deputats, en lo cas que s'hajen e·s dejen de les dites XXX^M liures a pagar, donen dos meses d'espay a tots aquells qui les hauran prorata a pagar o a fer pagar après que la lur letra de requesta serà presentada. E sobre los fallents, passat lo temps e terme, sia feta execució ab lo mogubell segons que pus largament en lo capítol que per la rahó de les XXX^M liures primeres és contengut. Plau al senyor rey, però que en lo dit cas no y hage sinó I mes d'espay axí com ne demanen dos.

(8) Emperò, si los deputats residents e·ls oydors dels comptes que lavors serien en Barchinona atrobaven que en lur deputació axí de restes de generalitats com de altres coses sobrassen en lur poder les dites XXX^M liures o partida de aquelles, que no levassen lo dit fogatge si[43r^a]nó d'eçò que prorata lus falrà a compliment de les dites XXX^M lliures. E encara ço que de les dites XXX^M liures hauran a levar per fogatge ne restituesquen dins dos anys après següents la terça part d'açò que se'n serà levat a aquelles qui pagat hauran, ço és, la meytat de la dita terça part lo primer any e l'altra terça part lo segon any de les restes de les generalitats. Plau al senyor rey.

(9) Ítem, com les imposicions ordonades en les dites derrerres Corts de Muntçó sobre les carns e les blats no degen durar segons ordinació de les dites Corts sinó tro

1 7] IX D | 7...Cort] *amb n. marg. d'una altra mà indicant hic* | dites] *om. A* 5 segons] e segons *A* 6 Catalunya] Catalunya *D* | de] e de *AD* 8 e·s dejen] e degen *D* | de] *om. AD* 9 dos] II *A* 11 la] *om. AD* requesta] raquesta *D* 12 temps e] *om. AD* 13 que²... 14 rahó] qui parla *AD* 15 hage] haja *AD* 16 dos] II *D* 18 8] X *D* | deputats] diputats *D* residents] residents en Barchinona *D* | e·ls] *om. D* | e·ls... 19 comptes] e els oydors de comptes *A* | dels] de *D* 19 que¹] qui *AD* 20 de altres] daltres *A* 21 sobrassen] sobraven *A* 22 de aquelles] daquelles *AD* 23 d'eçò] daço *AD* | falrà] falrie *A*, falria *D* 25 dos] II *AD* 26 daçò] de ço *AD* | que] qui *D* 27 qui] que *A* 28 l'altra...part²] l'altra meytat de la dita III part *AD* 31 9] XI *D* 32 les²] los *D* 33 degen] dejen *D* ordinació] la ordinació *D*

per tot lo mes d'abril de l'any present, per ço, ordona la Cort que les dites imposicions cessen de tot passat lo dit mes d'abril. Plau al senyor rey.

(10) Però retèn-se la dita Cort que lo comptar dels focs se faça per la manera en una ordinació sobre [43r^b] açò feta per la manera per la Cort contenguda, e que les XXX^M liures primeres ne les XXX^M liures derrerres en çert cas levadores per via de fogatge no·s leven tro que lo dit comptament dels focs sia fet. Plau al senyor rey.

(11) És però entès que·ls hòmens dels ciutadans, burgeses e hòmens de vila no paguen sinó aytant com pagaran los hòmens dels braces de la clerecia e dels barons e de la cavallaria, e en aquella mateixa o semblant manera e forma sens que·l compartiment no·n valla meyns, ço és, que per poch que·ls hòmens sotsmesos de ciutadans, buxgeses e homes de viles paguen no sia disminuïda la part, ço és, la meytat que·l braç de les ciutats, viles e lochs reials ha presa a sa part. Plau al senyor rey.

(12) Ítem, senyor, par a la dita Cort que per la vostra senyoria deja ésser feta per obra e mès en execució ço que havets provehit als greuges, [43v^a] e com del greuges donats devant vós falguen alcunes provisions entre les quals són certs greuges clars fets a la esgleya de Tarragona segons que per relació del bisbe de Leyda e de miçer Bertran dez Vall vostra senyoria pot ésser informada, e axí mateix del fet de les demandes del dot de la senyora infanta e del greuge de la universitat de Perpenyà; que us plàcia senyor provehir breument per justícia als dits g[r]euges qui no són proveïts. E açò fet, senyor, la Cort procehirà o ente[n]drà prestament en finir e espeegar les coses demunt contengudes en la dita Cort ordonades. Plau

1 d'abril] d'abril AD 3 d'abril] d'abril AD 5 10] XII D 7 per¹...manera] per la manera en amb en exp., om. AD 8 çert] cert AD 9 que] om. AD 12 11] XIII D | però] empero A 13 burgeses] burgeses A, burzeses D 14 braces] braços A, braços D | clerecia] cleracia D 15 cavallaria] cavalleria AD | mateixa] matexa AD 16 valla meyns] vaylle menys A, valle menys D 17 sotsmesos] sotsmeses A 18 buxgeses] burgeses A, burzeses D | homes] homens AD 22 12] XIII D | 12...10,2 d'Empúries] capítol om. A 23 feta] fet D 25 devant] davant D | alcunes] algunes D 26 certs] torts D 27 miçer] micer D 31 dits] dit D 32 greuges] geuges amb e¹ int. | proveïts] provehits D 33 espeegar] espegar D 34 demunt] damunt D

al senyor rey ab la manera que concordaren aquells qui y són deputats ab lo comte d'Empúries.

5 (13) Ítem, senyor, par a la Cort e us supplica que
dejats fermar los capítols per la dita Cort ordonats sobre
alcunes coses tocants l'offici de la deputació de
Cathalunya, e sobre la inquisició qui·s deu fer a bé del
general contra los deputats passats e altres qui hajen
10 administrat dels béns del dit general. E encara, senyor, los
capítols de l'aculliment que la dita Cort ha fet al dit senyor
duch de certa part d'alcunes restes e alt[r]es [43v^b] coses
pertanyents al general, con tots los dits capítols, senyor, la
dita Cort haja ordonats a profit e a bé de general de
15 Cathalunya. Plau al senyor rey ab les respostes per ell
fahedores als dits capítols.

(14) Ítem, con en les dites derrerres Corts generals de
Muntçó fossen estats ordonats a la generalitat o dret del
segell dels draps de lana axí estranys com de la terra que·s
20 vénen a tayll dins Cathalunya II sous barchinonis per lliura
de diners ultra los dos sous qui ja per ordinació de altres
Corts de Cathalunya passades lavors se pagaven, axí que
del primer dia del mes de juny de l'any MCCCLXXVI a
ençà se n'eren pagats e se n'han a pagar tro per tot lo mes
25 de maig prop vinent IIII sous per lliura; e per ço com lo dit
dret era tant gros e les gents se esforçaven més de fraudar
aquell e los draps ne eren fort enquerits, e les gents no·s
vestien tant sovén ni tan volenters, e era oppressió de les
gents qui s'han a vestir; e experiència mostrave que la dita

1 concordaren] concordaran *D* 2 dEmpúries] Dampuries *D* 4 13] XV *D*
6 alcunes] alsunes *A* | tocants] tochant *A* | loffici] loffiçi *D* | de^l] *rep.*
| deputació] diputacio *D* 7 Cathalunya] Catalunya *D* | bé] ben *A*
10 laculliment] acuylliment *A* | dit] *om. AD* 11 dalcunes] de alcunes *A*,
dalgunes *D* | altres] altes *amb e int.* 12 con] com *AD* 13 haja] haje *A*
ordonats] a ordonats *D* | bé] ben *AD* | de^l] del *AD* 14 Cathalunya]
Catalunya *D* | respostes] *amb s^l int.* 15 fahedores] faedores *A*, feedores
D 17 14] XVI *D* | con] com *A* | en] *om. A* 18 ordonats] anadits *A*,
enadit *D* 19 que·s] quis *D* 20 tayll] tall *D* | Cathalunya] Catalunya *D*
II] dos *A* | lliura] liura *D* 21 dos] II *AD* | sous] sous barchinonins *A*
de altres] daltres *AD* 22 Cathalunya] Catalunya *D* | lavors] *amb s int.*
se pagaven] sen paguen *A* 24 se nhan] sen seran *D* 25 maig ... 29 vestir]
passatge assenyalat amb daga | prop vinent] del any present
MCCCLXXVIII *A*, present *D* 26 tant] tan *AD* | fraudar] ffraudar *D*
27 ne eren] neren *A* | enquerits] encarits *AD* | gents] *amb t int. per una*
altra mà, gens *A* 28 tant] tan *AD* 29 gents] gens *A*

generalitat no s'era venuda més o fort poch més a IIII sous per lliura [44r^a] que fahia abans a II sous per lliura, e la Cort troba axí gran preu o major de la dita generalitat a III o IIII anys a II sous per lliura com se havia haüts als dits IIII sous per liure, la dita Cort a relevar les gents de càrrech e per bé del general haja tolts e levats de la dita generalitat del tayll dels draps los dits dos sous per lliura que y foren anadits en la dita Cort de Muntçó, e haja reduïda la dita generalitat o dret a II sous per lliura solament axí com era abans de la dita Cort de Muntçó, axí que del primer dia de juny prop vinent a avant se'n paguen solament II sous per lliura e no més; e haja venuda la dita generalitat de II sous per lliura a IIII anys a preu covinent e bo; per ço, supplica senyor la Cort a la vostra senyoria que aquest acte axí evidentment profitós e bo a la terra donets a major cautela vostra auctoritat e aprovament. Plau al senyor rey.

(15) Ítem, con la present Cort haja revocats e remoguts tots los deputats e'l regent los comptes de la diputació de Cathalunya ordo[44r^a]nats en les dites derrerres generals Corts de Muntçó, e haja ordonats en deputats residents en Barchinona ffrare Galcerà de Besora, elmoynier del monestir de Besora, Ripoll, mossènyer Pere dez Plà, cavaller, e en Ramon Çaruvira, çitadà de Barchinona, los quals ja de la dita remoció dels altres passats deputats a ençà administren; e per deputats oydors de comptes en Ramon Çaruvira, canonge de Barchinona, en Jacme dez Far, donzell, e n'Armengau Martí, burgès de Perpenyà; e per deputats a les estimes e mostres ffrare

2 lliura¹] liura *D* | fahia] fahie *A*, fehia *D* | lliura²] liura *D* 3 Cort] present cort *AD* | troba] trobave *A* | o major] *om. A* 4 o] o a *AD* lliura] liura *D* | com...haüts] con sen havia haut *AD* 5 liure] lliura *A*, liura *D* | dita] present *AD* | relevar] rellevar *D* | gents] gens *A* 6 bé] ben *A* | haja] haje *A* 7 tayll] tall *D* | dos] II *AD* | lliura] liura *D* 8 que] qui *D* | anadits] enadits *D* | haja] haje *A* 9 generalitat] *om. D* | lliura] liura *D* 10 Muntçó] Muntso *A* 11 prop vinent] del any present *A* 12 lliura] liura *D* | haja] haje *A* 13 lliura] liura *D* 14 per...senyor] per ço senyor supplica *A* 16 aprovament] approvament *D* 19 15] XVII *D* con] com *AD* | haja] haje *A* 21 Cathalunya] Catalunya *D* 22 generals] *amb s int.* | generals...Muntçó] corts generals de Muntso *A* | haja] haje *A* 23 Galcerà] Galçeran *AD* 24 elmoynier] almoynier *AD* | Besora] *om. AD* | Ripoll] Rippoll *A* 25 Çaruvira] Çarovira *A* | çitadà] ciutada *AD* 27 deputats¹] diputats *D* | oydors] hoidos *A* 28 Çaruvira] Çarovira *A* 29 nArmengau] nermengau *A* | burgès] burzes *A*

Galcerà Çatellada, mossènyer Jacme March e en Ramon de Bòxols, çitadà de Gerona, les quals tots deputats, ço és, los lechs han fet ja sagrament e homenatge e los clergues sagrament per l'offiçi de lur deputació. Per ço, conformant tots los dits deputats, dóna e atorga a tots los dits deputats, ço és, a cascuns en sa deputació o en son offiçi, tot aquell mateix o semblant poder que per los braçes o general de Cathalunya en les dites derrereres Corts de Muntçó fou atorgat e dat als deputats en les dites Corts de Muntçó ordonats en totes coses e per totes a l'offiçi o deputació de cascuns d'ells pertanyents e en totes altres coses en los capítols de la dita derrera [44v^a] Cort de Muntçó e en los presents capítols de la present Cort contengudes; lo qual poder la present Cort ha e vol ésser haüt ací per repetit e scrit, enadent e declarant la present Cort que·ls dits deputats residents en Barchinona als quals pertany la reebuda, distribució e administració del dit do puxen revocar, si·ls serà vist fahedor, los deputats locals o comissaris que vuy són per los bisbats e vegueries de Cathalunya ordonats per lo general, e aquells mateix o altres tornar [e posar en les dites deputacions o comissions locals, e aquells] remoure e altres metre ab aquells salaris qui als dits deputats residents seran vists ésser rahunables segons lo treball e indústria de cascu. E la present Cort constitueix a tots los IX deputats demunt dits per lur salari per cascu dia que entendran e treballaran en lur offiçi XV sous barchinonins per cascu deputat e no pus. Plau al senyor rey pus que·l do no se'n diminuescha.

1 Galcerà] Galceran AD | Çatellada] Çatallada AD 2 çitadà] ciutada AD | les] los A 3 los¹...ja] los deputats lechs han ja fet A | fet ja] ja fet D | homenatge] homanatge D 4 loffiçi] loffiçi A | Per ço] per ço la dita cort AD 5 conformant] confermant D | los²] amb s int. 6 deputats] diputats D | cascuns] cascu A 7 offiçi] offiçi D | mateix] mateix D 8 braçes] braces A | o] e A | Cathalunya] Catalunya D 9 Muntçó] Muntso A | fou] fo AD | dat] donat A | Corts... 10 Muntçó] derrereres corts de Muntso AD 10 a loffiçi] al offiçi A, al offiçi D 11 cascuns] cascu D 13 presents] om. AD 15 ací] aço A, açi D | scrit] escrit AD enadent] anadent A | la] ab la D 18 fahedor] faedor AD 19 que] qui D vuy] huy AD | e] o AD 20 Cathalunya] Catalunya D | mateix] mateys AD | o] D 21 e... 22 aquells¹] af. de AD 23 qui] que A | deputats] diputats D 24 lo...cascu] les trebaylls a la industria de cascu A | e] e la D 25 constitueix] constituex D | los] los dits AD | demunt dits] om. AD 26 offiçi] offiçi D 28 diminuescha] diminuesque AD

(16) Ítem, com la present Cort haja elet e ordonat per regent los comptes de la deputació o administració dels dits deputats residents en Barchinona en Bernat de Muntpahó, per salari seu a rahó de CC florins d'or d'Aragó per any e no pus. Plau al senyor [44v^b] rey sens disminució del dit do. 5

(17) Ítem, vol e ordona la dita Cort present que tots los dits deputats e regent los comptes façen, ço és, los clergues sacrament [e los lechs sacrament] e homenatge en poder de vós, senyor, o de lurs ordinariis, que en les compres de les generalitats de Cathalunya ells per si ne per altres no han ne hauran part, e que les vendes de les generalitats e los altres affers del dit general faran con pus leyalment poran a bé del general e en altra manera procuraran e faran tant com a ells sia tot ço que sia profit e mellorament e honor de la cosa pública, e li esquivaran tot dampnatge e tota frau e que cascuns en lurs officis se hauran feelment e leyal no guardant temor, oy, favor ni amor d'alcun. Plau al senyor rey. 10
15
20

(18) Ítem, com los habitants de Cathalunya de tots los braços, axí per molts e grans dons e profertes que [45r^a] han fetes e fan sovén a la deffensió de la cosa pública e per moltes adversitats de guerres, de entrades de gents estranyes d'armes e de terribles caresties, fams e mortaldats, sien molt oprimuts e encarregats; e attès, senyor, que la present Cort ultra lo dit suppliment vos ha servit de diverses quantitats de diners e fets de diverses serveys, per tal, vós, senyor, e lo senyor duch remetets de 25
30

1 16] XVIII *D* | haja] haje *A* 2 de...deputació] de les deputats *A* deputació] diputacio *D* 3 Bernat...4 Muntpahó] bernat de mutpaho lo qual ha fet ja sacrament e homentatge per lo dit ofici per ço la cort taxa e assigna al dit bernat de muntpaho *AD* 4 rahó] rao *AD* 6 dit] *om. A* 8 17] XIX *D* | vol...ordona] ordona e vol *D* | la...present] la present cort *AD* 9 dits] *om. A* | deputats] diputats *D* 10 e¹...sacrament²] *af. de AD* | homenatge] homanatge *D* 12 Cathalunya] Catalunya *D* | ne...13 altres] ni per altri *A*, ni per altre *D* 13 ne] ni *AD* 14 e los] els *AD* | dit] *om. AD* | con...15 leyalment] com pus profitosament e pus leyalment *AD* 15 bé] ben *A* | e en] e que en *AD* 16 a] en *AD* 19 leyal] loyal *D* ni...20 dalcun] o amor de algu *A* 22 18] XX *D* | Cathalunya] Catalunya *D* 23 braços] braces *A* 24 fetes] fets *A* | deffensió] defensio *A* | de... 27 encarregats] *passatge assenyalat amb daga* 26 gents] gens *A* 27 oprimuts] oprimuts *A* 29 fets] feyts *D* | de³] *om. AD*

present e hajats per remeses al general de Cathalunya e a
 tots los braços del dit general e a cascuna çitutat, vila o
 loch e universitat e a cascuna singular persona de cascu
 dels dits braços e a lurs hòmens totes e sengles penes e
 5 punicions, devallants de hosts fallides e de pau e de treva,
 e totes penes de terces, de quarts e de quints e de somatent
 e de sosteniment de bandejats o de gitats de pau e de treva
 e totes penes de terças de quarts e de quints encara totes
 penes de obligacions, axí de censals e de violaris com
 10 altres, e de compromeses e de qualssevol contractes e
 justeyes, de plets, de clams, de reeclams e de fermes de
 dret, hoc encara de homenatges trencats per no tenir
 hostatges e de totes penes de manleutes e punicions de
 15 notaris que no hagen servada la constitució feta per vós,
 senyor, en la Cort de Perpenyà sobre contractes e cartes
 que hagen preses con totes, e encara altres penes, bans e
 calònies semblants a les demunt dites e no semblants. E
 encara totes altres [45r^b] penes devallants de crims pus que
 20 sien convertides o s pusquen convertir en peccuniàries, sia
 que sentència o sentèncias hi sien ja dades o no, e encara
 con fos procehit a començar la execució per via de
 penyores o en altra manera pus la execució no sia de tot
 acabada e posat que n penjàs qüestió que no fossen
 denunciades, les quals los III braços o alcú de aquells o
 25 alguna çitutat, vila o loch reyal o altre o universitats o
 singulars persones de aquelles e de algun dells dits braços
 o de lurs hòmens hagen encorregudes o en les quals sien
 cahuts o encorreguts per qualssevol occasions, rahons o
 maneres en tot lo temps passat e entrò al dia que la present

1 Cathalunya] Catalunya *D* 2 braços] braces *A* | çitutat] ciutat *AD*
 4 braços] braces *A* 5 devallants] davallants *D* 6 e¹...quints] *om. AD*
 terces] terçes | somatent] sometent *A* 7 o] e *D* 8 terças] terçes *AD*
 encara] e encara *AD* 10 de²] *om. A* 11 justeyes] justees *A* | de³] e *A*
 reeclams] reaclams *D* | e] *om. A* 12 homenatges] homanatges *D*
 trencats] trenquats *A* 13 de¹] *om. AD* | e punicions] e totes penes e
 punicions *AD* 14 que] qui *D* | feta... 15 senyor] per vos senyor feta *A*
 16 con] com *AD* | e¹] *om. AD* 17 demunt] damunt *AD* | e¹] o *AD*
 18 totes...penes] totes e sengles altres penes *A*, totes altres e sengles
 penes *D* | devallants] davallants *D* 19 pusquen] puguen *A*
 20 sentèncias] sentencies *AD* 21 con] com *AD* 23 que...fossen] o que
 no fossen *A* 24 braços] braces *A*, braços *D* | alcú...aquells] algu dells *A*,
 algun dells *D* 25 alguna] alguna *D* | çitutat] ciutat *AD* 26 e...dells] o de
 algun dels *A*, o dalgun dels *D* 27 encorregudes] encorragudes *D*
 28 encorreguts] encorraguts *D* 29 e] *om. D*

Cort sia licenciada; axí que les dites penes o alguna de aquelles no puxen ésser demanades ne n puscha ésser feta inquisició ni enantament alcú per vós, senyor, ni per lo senyor duch e per los governadors de Cathalunya o de Rosselló e de Cerdanya ne per altres oficials vostres o seus, ans totes penyores fetes per les dites rahons sien restituïdes e tots processés e enantaments fets per la dita rahó sien haüts per revocats e tot sia haüt per remès. E, si per ventura per vós, senyor, o per lo senyor duch eren fetes assignacions o concessions alcunes de les dites penes o partida d'aquelles e a qualsevol persones per qualsevol manera o rahó, aquelles [45v^a] vós, senyor, revoquets e per revocades e nul·les havets de present; e que totes e sengles empires, seqüestracions, manleutes, ca[r]celleries e totes seguretats e enantaments daquèn fets e fetes sien e vagen per cancel·lades e per no fetes. E açò demanen lo general de Cathalunya e los singulars d'aquell salves, e il·leses a cascuns, axí barons com prelats com universitats com altres, totes preheminències, libertats, privilegis, franqueses e immunitats de cascú d'ells a les quals per ço que demanen en lo present capítol no sia fet perjudici alcun. Plau al senyor rey que sien remeses totes penes civils pus ne devallen de propis crims.

(19) Ítem, que dins X ayns primers vinents los veguers, batles e altres ordinaris vostres de cascuna ciutat, vila e loch del Principat de Cathalunya, segons que a cascun d'ells pertayn en sa jurisdicció e no altres, coneguen e hagen a conèxer e fer la inquisició e conexença e tot lo procés e la execució de tots e qualsevol crims, delictes, excesses e penes, axí comeses qui no cayguen en

1 alguna] algunes *A* | de...2 aquelles] daquelles *D* 2 puscha] pугue *A*,
 pusque *D* 3 ni¹] ne *A* | alcú] algu *D* | ni²] ne *A* 4 e] o *D* | los] *om.*
AD | Cathalunya] Catalunya *D* 8 e tot] e tot, senyor *A* 10 alcunes]
 algunes *AD* 11 e] *om.* *AD* | qualsevol¹] qualssevol *AD* 12 revoquets]
amb o *int.*, revocats *AD* 14 empires] *rep. després de la següent paraula*
 carcalleries] carcalleries *D* 16 demanen] demane *A* 17 Cathalunya]
 Catalunya *D* | los] *om.* *A* | salves] salves romanents *AD* 20 franqueses]
 e franqueses *A*, ffranqueses *D* | immunitats] imunitats *A*, immunitats *D*
 cascú] cascun *A*, cascuns *D* 21 perjudici] perjudici *D* 22 alcun] algu *AD*
 23 ne] que no *A*, no *D* 25 19] XXI *D* | ayns] anys *AD* 26 e] o *A*, e los
D 27 loch...Principat] loch reyal del dit principat *A* | Cathalunya]
 Catalunya *D* | a] *om.* *A* 28 pertayn] pertany *AD* 30 procés] proçes *D*
 qualsevol] qualssevol *AD* 31 qui] que *A*

la [45v^b] dita general remissió com d'ací avant cometadors
e cometadores per qualsevol universitat o universitats o
persona o persones singulars del dit Principat de
Cathalunya, per qualque manera o rahó de qualsevol braç
5 sien, axí que ne vós, senyor, ne vostre primogènit o altre
per vós o per ell hi puxats o puxen trametre, delegar,
assignar o posar dins lo dit temps lochtinent algun e jutge,
comissari o assessor, adjuncte, consellador o instigador de
10 ofici de tresoraria, d'escrivania o d'altre ofici ne altre
persona qualque nom haja; e, si de fet lo contrari era fet
scientment o ignorant, que no haja valor ne algun sia
tengut obeir a tals lochtinents, jutges, comissaris,
accessors, adjunctes, conselladors e instigadors o alcun
15 d'aquells o altres, ans sens totes penes e legudament lus
puxa ésser fet contrast, si usar volien; e que aquells e a
cascun d'aquells los dits ordinaris puxen contrestar e vedar
de usar de comissions o officis en totes maneres. Emperò,
en açò no sien enteses los governadors de Cathalunya e de
20 Rosselló, mas que aquests personalment e no per
lochtinents ni per substituïts ordinàriament e ab e de
consell de lurs assessors puxen dins lurs governacions
inquirir e punir segons que a lurs officis se pertany; e que
vós, senyor, [46r^a] e lo senyor duch revoquets e hajats per
revocats e revocades de lurs assessors e nul·les tots
25 comissaris e lochtinents, conselladors e instigadors, jutges,
adjuncts e tots altres de qualsevol noms sien appellats que
vuy sien en qualsevol ciutats, viles e lochs reials e altres
de Cathalunya e totes comissions e poders que hajen de
vós, senyor, e del senyor duch per la dita rahó. E que vós,

---

1 d'ací] daçi *D* | cometadors...2 cometadores] cometadores e cometadors
A 4 Cathalunya] Catalunya *D* | manera] mara *D* | braç] bratz *A* 5 ne²]
ni *D* 7 assignar] e assignar *D* | algun] alcun *A*, alcu *D* | e] o *AD*
9 ofici¹] offiçi *D* | tresoraria] tresoreria *A* | descrivania] de scriva *A*, de
escrivania *D* | ofici²] offiçi *D* | ne] ni *D* | altre] altra *AD* 10 haja] haje
A | de fet] *om. A* 11 haja] haje *A* | ne] ni *D* | sia] sie *A*
12 lochtinents] lochtinents *A* 13 accessors] assessors *AD* | e] o *AD* | o]
o a *D* 14 o] o a *D* | totes] *amb s int.*, tota *AD* | penes] pena *AD*
15 puxa] puxe *D* | fet contrast] contrestat *A* | aquells] a aquells *A*
16 contrestar] contrastar *D* | e vedar] *rep.* 17 comissions] lurs
comissions *AD* 18 Cathalunya] Catalunya *D* 20 ni] ne *A* 22 punir]
punir *A* | lurs] *amb s int.* | officis] offiçis *D* 23 revoquets] de present
revoquets *AD* 24 de... assessors] *om. AD* 25 e¹] *om. A* 26 adjuncts]
adjunts *A* | e] de *A* | qualsevol] qualssevol *AD* | que] qui *D*
27 qualsevol] qualssevol *D* | e²] a *A* 28 Cathalunya] Catalunya *D*
29 senyor²] dit senyor *AD*

senyor, e lo senyor duch manets ab letres vostres a aquells
 que d'aquí a avant no usen de les dites comissions e poders
 a ells donats, ans tots processses, e enantaments per ells fets
 contra qualsevol persones e per les dites rahons liuren als
 oficials ordinaris dels lochs on les dites inquisicions, 5
 processses e enantaments sien estats fets; e açò sia entès, si
 donchs los dits comissaris no eren trameses en alcuna
 çitutat, vila o loch a requesta de la universitat d'aquell loch
 mateix per qualque cas special o si donchs los adjunts no
 eren dats a requesta de part de qui fos interès. Plau al 10
 senyor rey, segons la resposta feta en la dita Cort de
 Muntçó al capítol qui parla d'aquesta rahó.

(20) Ítem, que totes manleutes en [46r^b] vostra cort e
 del senyor duch e de vostres algtzirs, e en totes altres 15
 corts de qualsevol oficials vostres per fets criminals e
 civils per qualsevol persones e per qualsevol rahons fetes
 entrò al dia de vuy e fahedors d'aquí avant dins V anys
 contínuament següents, que, passat I any après que són
 estades o seran fetes, sien haüdes per nul·les e que·ls 20
 manlevadors, passat lo dit any, sien haüts per absolts e
 deliures de les dites manleutes e de les penes en aquelles
 contengudes; e semblantment sia entès d'aquells o qui són
 tro al dit die de huy o seran dins los dits V anys après
 següents o algun o alguns comanats axí com a carcellers. 25
 E encara en açò sia entès si los criminoses se han posades
 o·s posaran penes peccuniàries o altres de presentar-se o
 tornar en poder de la cort a çert dia o hora o com requests
 ne seran fossen; e axí mateix si lo criminós pena
 peccuniària se havia posada o no e ab sacrament e 30
 homenatge e cascun separadament. Plau al senyor rey de

2 a¹] *om.* AD 3 processses] processos e inquisicions e altres AD | e] *om.*
 AD 4 qualsevol] qualssevol AD 5 on] en AD 6 processses] processos A
 e¹] o D 7 alcuna...8 çitutat] alguna ciutat AD 9 mateix] matex A
 special] especial D | adjunts] adjunts A 10 requesta] raquesta D
 12 Muntçó] Muntso A 14 20] XXII D | en] *rep.* 15 e¹] o A | algtzirs]
 alguazirs A 16 corts] *amb s int.* | qualsevol] qualssevol AD
 17 qualsevol¹] qualssevol A | qualsevol²] qualssevol A 18 vuy] huy D
 fahedors] faedores AD 19 I] un A 20 estades] stades D 22 deliures]
 delliures D | de¹] e D 23 o qui] a qui AD 24 dit] *om.* AD | die] dia
 AD | dins los] *rep.* 25 o¹] *om.* A, a D | o²] o a D 26 sia] sie A
 criminoses] criminosos A 27 posaran] posen A | de] *om.* A 28 çert] cert
 AD | o¹] e A | o²] *om.* A | requests] raquests D 29 seran] *om.* AD
 mateix] matex D 31 homenatge] homanatge D | de] de les AD

manleutes fahedores e que de aquelles que són fetes començ l'any a la fi de la present Cort, axí però que açò haja a ésser notificat ab veu de crida per totes les vegueries e tro lavors no corregués l'any.

5

(21) [46v^a] Ítem, que us plàcia, senyor, satisffer als mercaders e sotsmeses vostres governadors e officials de Càller e de l'Alguer han per força tolt e pres en les mars de Sardenya per pagar vostres soldats e per fornir los dits lochs vostres, com molts dels vostres sotsmeses, robats e dampnificats per la dita rahó, no haguessen altre de què ajudassen si mateix ne lurs alberchs sinó ço que·ls és stat levat per los dits vostres officials. Respon lo senyor rey que·ls ho encartarà, si encartat no és, e pagar lo sou com abans puxa.

10
15

(22) Ítem, que vos senyor ni lo senyor duch ne altre per vos ni per ell durant lo temps de la present proferta, per alguna necessitat o cas, rahó o causa ne per neguna manera que esdevenir dir o pensar se pusque, no puscats en Corts o fora Corts per negun dret ne per neguna rahó demanar ne haver del general de Cathalunya ne dels dits braçes o de alcun de aquells ne de çitats, viles o lochs reyls o altres de Cathalunya, [46v^b] ne de persones singulars o de hòmens dels dits braçes en general o en special, directament o indirecta, algú subsidi, do o préstech forçat o gràcies ne alguna fermançeria, ajuda o demanda per la dita guerra del dit duch d'Anjou, ne per altre qualsevol guerra ne per altre cas o rahó; e que açò, senyor, jurets vós e lo dit senyor duch e ho prometats en vostra bona fe de tenir e servir, e si lo contrari era fet, la present ajuda e proferta tantost cessàs, e cascú braç la pogués cessar o fer cessar per sa pròpia auctoritat legudament e sens pena. E totes les coses contengudes en

20

25

30

1 fahedores] faedores AD | de aquelles] daquelles AD | que són] qui ja son AD 2 començ] comentz A | fi] fin A | però] empero A 3 a] om. A notificat] notifficat D 4 lavors] ladonchs A 6 21] XXIII D | plàcia] placia AD | satisffer] satisfser D 7 sotsmeses vostres] subdits vostres de ço que A, sotsmeses vostres de ço que vostres D 8 han... força] lus han proferta A | e²] o D 9 Sardenya] cerdenya A 10 lochs] amb s int. com] con D 11 dampnificats] dampnifficats D 12 ajudassen] duidassen A | mateix] mateys AD | ne] e A | stat] estat AD 14 si...sou] si no es encartat e pagar-lus-ho-ha A | pagar lo] pagar los o ha D | sou] om. D 15 puxa] puxe D 17 22...19,12 Muntçó] capítol om. AD

aquest capítol demana lo dit general de Cathalunya sens perjudici de tots privilegis, libertats e uses que qualsevol çiuatats, viles e lochs del dit principat e regne hajen que no·ls puxe ésser demanat ne hajen a dar per les dites rahons o semblants, e protesten que per aquest capítol no sien vists renunciar o derogar a les libertats dessús dites. Plau al senyor rey, si donchs, per necessitat no era lo dit capítol ne la resposta ne res que y sia del dit capítol no consent lo braç dels barons e cavallers, ne volen que vaja per dat ítem per los altres dos braços és estat per no dat lo dit capítol, per ço com ja fo provehit en la derrera Cort de Muntçó.

(23) [47r^a] Ítem, com en la vostra cort senyor ni del senyor duch ni d'alguns oficials de la terra ne encara en la ciutat de Leyda ne en negunes altres çiuatats, viles e lochs de Cathalunya no sien estades servades ne·s serven per los scrivans vostres e del dit senyor duch ne de les çiuatats, viles e lochs les tatxacions, les quals en les primeres Corts generals per vós, senyor, a Montçó celebrades foren fetes sobre salaris d'escriptures axí de processses com de cartes, ne encara alguns jutges, assessors, oficials o juristes en algunes corts ecclesiàstiques e setglars hajen servada ne serven la tatxació ordonada en la dita Cort sobre los salaris de les condempnacions o sentències, axí de vet com de altres qui·s donen sobre contractes de vendes de censals morts e de violaris qui·s vénen en Cathalunya, ans ne vullen haver e·n prenguen fort destrempradament com, però, sens tot t[r]ebail se faça axí com cosa qui és trutinada en la terra e·s fa de volentat de parts; per ço, senyor, supplica la Cort a la vostra senyoria que totes les dites tatxacions façats [47r^b] destretament observar e tenir. Plau al senyor rey.

14 23] XXIII D | ni] ne AD 15 ni] ne D | ni dalguns] ne dalcuns A
 16 negunes] alcunes AD | çiuatats] ciutats A 17 Cathalunya] Catalunya D
 18 scrivans] escrivans AD | çiuatats] dites ciutats A, ciutats D
 19 tatxacions] taxacions A | les³...21 descriptures] amb n. marg. d'una
 altra mà indicant nota 20 Montçó] Muntso A, Muntço D 21 salaris] los
 salaris A | descriptures] de escriptures D 23 setglars] seglars AD | ne]
 ni D 24 tatxació] taxacio A 25 de³] om. AD 27 Cathalunya] Catalunya
 D 28 destrempradament] amb s int. | com] con A 29 trebail] tebail
 amb e int., treball AD 30 trutinada] atrutinada D 32 tatxacions]
 taxacions A

(24) Ítem, que us plàcia senyor, confermar e loar e novellament atorgar al general de Cathalunya e a tots los singulars lochs e singulars persones d'aquell tots los altres capítols qui us foren dats e comanats per lo general de
 5 Cathalunya en la dita derrera Cort de Muntçó, en la proferta que lavors faeren en quant són a gràcia o favor del dit general e dels singulars d'aquell, con ço que la present Cort ara supleix sia d'aquella proferta, exceptat e declarat que, si als cuns dels dits capítols fets en la present Cort són
 10 en alguna cosa diverses o contraris e derogants als dits capítols de la dita Cort derrera de Muntçó, que aquests romanguen e stien en sa força e valor. Plau al senyor rey ab les respostes que y foren fetes als dits capítols.

(25) Ítem, que la carta dels presents capítols e totes provisions, [47v^a] cartes e letres hixents o devallants dels dits capítols sien dades franques de dret de segell als
 15 deputats e a cascuna universitat e persona singular de Cathalunya qui'n volrà carta o letra; e ara de present vós, senyor, manats totes cartes e letres ixents dels dits capítols, axí que cascun dels vostres escrivans de manament, sens altre manament, les puxen o les hajen a fer a cascun que les vulla segons les provisions per vós,
 20 senyor, fetes als dits capítols. Plau al senyor rey segons que fo atorgat en la dita derrera Cort de Muntçó.

(26) E totes les sobredites coses e qualsevol d'aquelles sien e vagen per fetes ab la forma e manera, cases, temps e condicions e retencions devant dites sens
 30 tot perjudici dels dits braçes de la esgleya, barons e

1 24] XXV D | que...confermar] senyor que us placia confirmar AD
 2 Cathalunya] Catalunya D 4 qui] que A | e comanats] o demanats AD
 5 Cathalunya] Catalunya D | Muntçó] Muntso A 6 faeren] feren A | o]
 e A 7 daquell] daquells A 8 supleix] sopeix AD 9 als cuns] alguns AD
 dits] *amb s int., om.* AD 10 o] e A | e] o D 11 Muntçó] Muntso A
 12 stien] estien D | força] forma A 13 que y] qui A, quiy D 15 25]
 XXVI D 16 hixents] ixents AD | devallants] davallants D 17 dades]
 dads A | franques...segell] *amb n. marg. de Llombard indicant* franques
 de dret de segell *i* Vide infra in folea CCXVIII 19 Cathalunya]
 Catalunya D | qui'n] quen A | volrà] voldria A 20 ixents] ixens A
 21 dels] de AD 22 les¹] los A | o] e D | o les] els A 23 fer] ffer D
 que] qui D | que...vulla] qui lo vulle A 25 Muntçó] Muntso A 27 26]
 XXVII D | qualsevol] qualssevol AD 28 vagen] vagen A 29 temps] e
 temps A | e¹] *om.* A | devant] davant D 30 perjudici] perjudiç D
 braçes] braces A | esgleya] ecclesia A

cavallers e de lurs sotsmeses e de les ciutats, viles e lochs
 reyls e de sotsmeses lurs e de tots los singulars dels dits
 III braçes e de cascun dels dits singulars e de lurs libertats,
 privilegis, franqueses e bons [47v^b] uses. E que res per la
 present Cort fet o dit no puxe ésser tret a conseqüència
 jamés en esdevenidor ne·n sia guanyat dret algun de nou a
 vós, senyor, ni a ells tolt o minvat; e que vós, senyor,
 atorguets que us plau axí. E les dites coses atorguen los
 clergues salva lur libertat eccllesiàstica. Plau al senyor rey.

5

10

(27) Ítem, despuys que·ls dits capítols foren estats per
 tots los braçes de la dita Cort presentats al senyor rey, e la
 Cort ach haüda relació que en diverses lochs de
 Cathalunya d'uns braçes e d'altres havia haüdes grans
 fraus e errors en lo comptar dels fochs, la dita Cort de
 Cathalunya feu l'acte e ordinació següent:

15

(27.1) Ordon a la Cort general per les grans e
 manifests fraus qui·s són fetes en lo compte qui s'és
 novellament fet per ordinació de la Cort dels fochs de
 Cathalunya que en les baronies, lochs, ciutats, viles,
 castells e terres de qualsevol braç sien dels quals los
 deputats residents e oydors de comptes entenen e hajen
 provable e versemblant [48r^a] sospita o conjectura que·s
 sien mal comptats, elegen VI o III persones en les quals ne
 hajen tantes d'un braç com d'altre, e I scrivà e I porter per
 cascuna terna, ço és saber VI o III persones, e aquells
 scrivans e porters que a ells seran vists ésser covinents e
 bons a açò, e de les quals lo general puscha confiar e ab
 aquells salaris que als deputats sien vists rahonables, los
 quals totes persones façen sagrament e encara los lechs
 homenatge en poder del veguer de Barchinona que bé e
 leyalment tota favor e temor, oy o affacció lexats se

20

25

30

3 III] *om. A* | braçes] braces *A* 4 franqueses] ffranqueses *D* | uses] usus
A, usos *D* 5 puxe] puxa *A* 6 algun] alcun *A* 7 ni] ne *A* 9 eccllesiàstica]
 ecclesiastica *AD* 11 27] Usque hic *D* | 27... 16 següent] *passatge om. A*
 13 ach] hac *D* 14 Cathalunya] Catalunya *D* | haüdes] hauda *D*
 16 Cathalunya] Catalunya *D* 18 271...23,16 porters] *capítol om. A*
 19 manifests] maniffestes *D* | qui sés] qui es *D* 21 Cathalunya]
 Catalunya *D* 24 versemblant] *amb sembant al marge inferior i amb*
nota? | versemblant...sospita] *amb reclam semblant al f. anterior i*
sospita af. per una altra mà | sospita] suspita *D* 26 hajen] haja *D*
 tantes] aytantes *D* | com] con *D* | scrivà] escriba *D* 27 saber] aquells *D*
 28 scrivans] escrivans *D* 29 puscha] pusque *D* 32 homenatge]
 homanatge *D* 33 o] e *D* | affacció] affeccio *D*

hauran en açò; e que aquestes VI o III persones ensemps
 ab los dits scrivans e porters sien trameses per los dits
 deputats en aquelles terres, çitats, viles e lochs e castells
 en lo dit comptament entendran que·s sia mal fet. E que en
 5 les dites terres, ciutats e viles e lochs les dites VI o III
 persones sien tengudes de demanar e haver de lur poder
 dels senyors e dels regidors dels lochs, çitats, viles e
 terres e castells e dels oficials dels dits senyors e dels
 10 rectors e curats de les esglésies parroquials d'aquells e
 d'aquelles tots llibres de tailles e d'altres comptes e
 regoneximents fets en temps passat dels fochs e dels
 hòmens dels dits lochs, e totes [48r^b] altres informacions
 que haver pusquen e regoneguen, compten e scriuen altra
 15 vegada ab subirana cura e diligència tots los fochs dels dits
 lochs feelment e entegra e bé tota frau cessant; e que a açò
 hajen a dar loch e favor sens fraus los senyors e regidors
 dels dits lochs, terres e viles e çitats e castells; e d'aquest
 regoneximent e comptament los dits comptadors ab lur
 20 scrivà façen leyalment llibres e coerns los quals liuren als
 dits deputats. E si per aquest derrer regoneximent o
 comptament apparrà als dits deputats ésser estada feta
 frau, que frau expressament puxa ésser justament dita en
 lo dit primer comptament fet per odinació de la present
 25 Cort que·ls primers comptadors qui hauran comptat en los
 lochs en la frau se trobarà, sien forçats de restituïr e tornar
 als dits deputats residents tot lo salari que han haüt d'ells
 per lo dit comptament. E si per ventura alcun prelat o
 persona ecclesiàtica, baró, rich hom e cavaller, ciudadà o
 30 hom de vila o qualssevol consellers, pahers, jurats, cònsols
 o regidors de qualsevol çitats, viles, castells, terres o
 lochs de Cathalunya vendran o empatxaran manifestament
 o amagada lo dit regoneximent o compartiment que no·s
 fahés justament a bé e re[48v^a]quests per los dits
 comptadors no daran loch, obra e favor que·l dit

2 scrivans] *escrivans D* 3 çitats] *ciutats D* | lochs... castells] *castells o llochs D* 4 en¹] *on D* 6 lur] *lur dret D* 7 e¹] *o D* | çitats] *ciutats D*
 9 esglésies] *esgleyes D* 10 tailles] *talles D* 13 scriuen] *escriuen D*
 17 lochs] *amb s int.* | e¹] *om. D* | çitats] *ciutats D* | e⁴] *e que D*
 19 coerns] *quaerns D* 20 dits] *amb s int.* | deputats] *diputats D*
 21 deputats] *diputats D* 22 expressament] *expressa D* 25 en] *hon D*
 26 dits] *amb s int.* | deputats] *diputats D* 27 alcun] *algun D*
 28 ecclesiàtica] *ecclesiastica D* | e] *o D* 29 qualssevol] *qualsevol D*
 jurats] *rep. i exp. després de la següent paraula* 30 çitats] *ciutats D*
 31 lochs] *amb s int.* | Cathalunya] *Catalunya D* | manifestament]
maniffestament D 32 o²] *e D* | que...23,1 comptament] *om. D*

regoneximent o comptament de fochs se faça en lurs terres e lochs realment e bé, e no volran dar los libres e alt[r]es scriptures perquè la veritat puxa ésser trobada après que n seran requests, vol e ordona la present Cort que aquelles terres, baronies, ciutats, viles e castells e lochs los quals o los senyors e regidors dels quals no s lexaran regonèxer e comptar entegrament e bé als dits novells comptadors segons dit és, paguen e sien tenguts de pagar per aytants fochs con foren nombrats segons lo nombre de la Cort de Cervera, vulles que sia casa de baró o de prelat o altra qui fos tatzada vulles que sia estada en temps passat comptada; e d'aquelles terres, çitats, viles e lochs en los quals frau serà del dit comptament passat ara novellament fet trobat, paguen les messions que faran o salaris que pendran les dites VI o III persones ara elegidors ab lurs scrivans e porters.

(27.2) Ítem, depuys que ls capítols del suppliment devant scrits foren estats presentats per la Cort al senyor [48v^b] rey, la dita Cort vehent lo lagui de temps del comptament dels fochs de Cathalunya, proroga e alonga la paga de les primeres XXX^M lliures qui s devia fer segons los dits capítols per tot maig tro per tot lo mes de juliol après següent.

(27.3) Ítem, la dita Cort feu I altre acte, ço és, que ordonà IX persones aytant de I braç com de altre a tractar e fer l'arrendament de totes les generalitats de Cathalunya a tants anys que del preu de aquells se puxen reembre tots los censals e violaris, e pagar tots los càrrechs aquel dit general és tengut, e que les dites generalitats puyssessen.

(27.4) Ítem, con lo dit monssènnyer Pere dez [Pla] qui per lo braç dels barons e cavallers era estat elet en la dita Cort per deputat, fos mort après que ls dits capítols del dit

2 realment] leyalment *D* | e³] o *D* | altres] altes *amb e int.* 3 scriptures] escriptures *D* | puxa] puga *D* 5 castells] *amb s int.* 9 con] com *D* 12 daquelles] aquelles *D* | çitats] ciutats *D* 15 elegidors] elegidores *D* 18 272...24 següent] *om. A* 19 devant] davant *D* 20 vehent] veent *D* 21 Cathalunya] Catalunya *D* | alonga] allonga *D* 26 273...31 cessen] *om. A* 27 aytant] aytantes *D* | de I] dun *D* | com...altre] con daltre *D* 28 Cathalunya] Catalunya *D* 29 a tants] aytants *D* | de aquells] daquells *D* 30 càrrechs] *amb s int.* | aquel] aquell *D* 31 cessen] cessassen *D* 33 274...24,3 cavaller] *om. A* | Pla] *af. de D* 35 que·ls] *amb s int.*

suppliment foren estats presentats al senyor rey, la dita Cort elegí en loch del dit en Pere dez Pla, en deputat l'onrat [49r^a] monssènyer Ramon de Paguera, cavaller.

- 5 (28) E après fo licenciada e finada la dita Cort disapte que fo a VII d'agost en l'ayn MCCCLXXVIII.

---

5 28...6 MCCCLXXVIII] Data Barchinone VII die augusti anno a Nativitate Domini M^oCCC^oLXXVIII^o A | e finada] *rep. i ratllat* disapte] dissabte D 6 a] *om. D | layn] lany D*

1380

Regis Petri III

(1) [52r^a] Molt alt e poderós príncep e senyor. A la 5
 proposició o proposicions per vós fetes a la Cort general
 de Cathalunya, la qual de present celebrats en la çiuat de
 Barchinona, en la qual havets demanat al general de
 Cathalunya que us fahés graciosament socors e ajuda en lo
 viat[52r^a]ge o passatge, lo qual vós personalment o per lo 10
 senyor duch, primogènit vostre, o per lo senyor infant en
 Martí, fill vostre, volets fer en lo Regne de Sardenya per
 recobrar o reintegrar aquell regne a la vostra corona, lo
 qual per la rebel·lió e guerra del jutge d'Arborea, vassal
 vostre, és en perill de perdició, fan los braços de la 15
 Esgleya e de les ciutats, viles e lochs reials de Cathalunya,
 constituïts en la dita Cort general e present aquella Cort, la
 resposta següent:

(2) És assaber, que·ls dits dos braces, si l'altre braç 20
 de la present Cort, ço és, dels barons e dels cavallers, en
 açò met e paga la part a ells pertanyent e no en altra
 manera, per honor e servey vostre, graciosament e no per
 deute e sens perjudiç de lurs privilegis, franqueas, e
 libertats, vós atorguen prestar en ajuda de les messions del 25
 dit passatge, sots, emperò, les condicions, retencions,
 manera e forma devall scrites, CL^M lliures barchinonines
 quíties o netes, axí però que, com los dits dos braces
 aquest atorgament no pusquen ne entenen a fer sinó per
 via e per acte de Cort e ab lo dit altre braç ensemps en 30
 Cort, que·l dit altre [52v^a] pach realment e de fet ab veritat
 la part a ells pertanyent en la dita quantitat; en altra

---

1 1380...3 III] *af. possiblement per Vidal, amb MCCCLXXX af. a la capçalera del foli per la mateixa mà sobreescrit damunt una nota amb idèntica informació afegida possiblement per Llobard, Proferta facta domino regi in Curis Cathalonie Barchinone celebratis per duo brachia, videlicet, ecclesie et civitatum et locorum regionum, que proferta fuit facta in medio temporis Curie, videlicet, tertia die decembris anno a Nativitate Domini Millesimo CCC^oLXX^o nono E 5 1] I E 7 çiuat] ciutat E 9 fahés] faes E 12 Sardenya] Cerdenya E 13 o] e E 20 2] II E braces] braços E 24 perjudiç] perjudici E | privilegis...25 libertats] franqueses privilegis e libertats E 27 scrites] escrites E 28 o] e E 31 altre] altre braç E*

Testimonis col·lacionats: E

manera, que ço que·ls dits dos braces atorguen sia per no atorgat. Plau al senyor rey e n'accepta ab referiment de gràcies, però, en tan com tocha que la proferta del préstech no vaja per feta si l'altra braç no paga la part a aquell
 5 tocant, que, pus lo dit braç pach en qualsevol manera realment e de fet la dita part a aquell braç tocant, que la dita proferta haja valor e vaja per feta.

(3) Ítem, entenen los dits dos braces que tota la resta
 10 qui romania a despendre del do fet en les derrerres Corts de Muntçó per lo general de Cathalunya e del supplement feit a aquell do en la darrera Cort de Bar[celona], sia entesa e enclosa en la dita quantitat de la dita proferta. Plau al senyor rey ab què haja compliment a les CL^M lliures entre
 15 ells e l'altre braç.

(4) Ítem, que aquella partida de la [52v^b] quantitat de la present proferta que serà viares als dits III braces en Cort carregar sobre les generalitats de Cathalunya per via de vendes de censals morts e de violaris venedors e reebadors sobre les dites generalitats e, en altra manera, elongant lo temps de l'arrendament fet ara novellament en aquesta Cort de les dites generalitats segons que a la Cort serà vist ésser rahonable. E que tot lo romanent de la dita
 20 quantitat cascun dels dits III braços e cascun prelat, baró, rich hom e cavaller e ciutadà e hom de vila o altres qui hajan senyoria de hòmens, e cascuna universitat de cascuna çiutat, vila e loch reyal pusquen en lurs lochs la part qui·ls pertanyeran en la dita quantitat o partida de
 25 aquella part exhigir, trer e levar per via de fogatges o de talles o de impositons, de novells vectigals o ajudes, les quals pusquen novellament ordonar e imposar o anedir crèxer a aquelles qui ja hi són, o per via de vendes de censals morts e de violaris o per aquelles altres vies e
 30

1 braces] braços E 2 e naccepta] e ho accepta E 3 en tan] quen tant E com] con E 4 vaja] vage E | l'altra] laltre E | paga] pagava E 7 haja] hage E | vaja] vage E 9 3] III E 10 qui] que E 11 Muntçó] Muntso E supplement feit] supliment fet E 12 Barcelona] Barchinona E | e¹] o E 13 dita²] present E 14 haja] hage E 17 4] IIII E 18 viares] vijares E braces] braços, pusquen los dits III braços E 21 e¹] o E 22 elongant] allongant E 24 rahonable] raonable E 26 o] e E 27 de hòmens] domes E 28 çiutat] ciutat E 29 pertanyeran] pertanyera E | de...30 aquella] daquella E 30 exhigir] exegir E 32 pusquen] puixen E | anedir] enadir E 33 crèxer] o crexer E | qui] que E 34 e¹] o E

maneres que a cascun en sos lochs parran meyns dampnós e pus fàcils e pus expedients; e que vós, senyor, de present per tenor del present capítol lus atorgats, ço és, a cascun en sos lochs, licència, auctoritat de ordonar, [53r^a] posar e levar los dits vectigals e ajudes e de fer les dites vendes de censals e de violaris sobre les imposicions que han e sobre aquelles que ordonaran e posaran en lurs lochs sens que no·ls en calgue demanar ne haver de vós, senyor, altra licència ne altra carta. Retén-se, però, lo dit braç de les persones ecclesiàstiques que ells de lurs persones ne de lurs companyas qui visquen a lur messió no entenen atorgar ne obligar-se de pagar en los vectigals o imposicions qui per la present proferta seran posades; emperò plau-lurs que la present quantitat de la dita resta del do de Montçó, la qual és enclosa en la present proferta, romanga quant a açò en l'estament de la dita Cort de Muntçó; emperò, si la Cort present se concordarà de maneres covinents per les quals la dita proferta se pusque bonament trer e haver de tots los braçes, que s'exeguesquen per aquelles maneres que en la present Cort seran ordonades. Plau al senyor rey, però, en ço que toca la retenció que fa lo braç de les persones ecclesiàstiques, lo senyor rey no y assent ne y dissent; avenguen-se'n los dits dos braçes, axí però que·l do no se'n minve.

5

10

15

20

25

(5) [53r^b] Ítem, que us plàcia, senyor, loar e fermar lo dit novell contracte de l'arrendament fet de les dites generalitats en esta Cort. Plau al senyor rey.

(6) Ítem, que cessen e sien haüdes per revocades e per nul·les e cancel·lades totes les demandes que vós, senyor, haviets particularment fets als prelats e hòmens de la Esgleya e a les ciutats, viles e lochs reyalis de Cathalunya per lo fet de Sicília e de Cerdanya o de Sardenya solament e totes concessions, profertes,

30

35

---

1 cascun] cascu E | meyns dampnós] menys dampnoses E 2 e¹] o E e¹... fàcils] rep. 3 cascun] cascu E 4 lochs] amb s int. | de ordonar] e poder de ordonar E 8 calgue] calega E 9 Retén-se] Rete se E | dit] om. E 11 companyas] companyes E 13 qui] que E 14 plau-lurs] plau lus E | present] om. E 15 Montçó] Muntso E 17 Muntçó] Muntso E 18 covinents] comunes E | pusque] puixa E 21 toca] tocha E 22 que] ques E 23 no y] no hi E | ne y] ne hi E 26 5] V E 30 6] VI E 32 fets] fetes E 33 e¹] o E 34 de¹...35 solament] de Sicilia e de Cerdenya, o de Cerdenya solament E

obligacions e seguretats que de ço per ells fossen estades fetes a vós o a altre per vós, com fossen contra lurs franquees e bons usus e de gran perjudici e greuge a ells, axí que d'aquell vós, ne lo tresorer ne comissaris, 5 cambiadors ne assignataris ne altres no puxats usar ne res demanar; e, si per la dita rahó hi havia penyores fetes o execució alguna començada, que les penyores sien restituïdes e tot sia tornat al primer [53v^a] stament; e que a açò, senyor, façats consentir e fermar aquells cambiadors e 10 altres persones als quals per rahó de les dites demandes sien estades fetes les dites obligacions e seguretats. E que us plàcia, senyor, atorgar als dits braçes e a les persones, universitats e hòmens de cascun dels dits braçes que, per les dites demandes que·ls haviets fetes ne per ço que·n 15 haviets haüt o tret o que ells vós ne havien atorgat, pagat o assegurat, no·ls sia fet ne vist ésser fet alcun perjudici en lurs privilegis, libertats o immunitats, ne pusque ésser jamés induït contra ells a conseqüència o eximpli, ans lus romanga totes lus libertats en sa plena força e valor, no 20 contrestants les dites demandes, e que sobre açò lurs façats semblant carta d'aquella que fahés en la Cort de Cervera. Plau al senyor rey que tresorer, comissaris, cambiadors, assignataris e porters ne altres no puxen res demanar de les dites demandes, ans aquelles obligacions qui·n són fetes 25 sien cancel·lades e anul·lades, e que tota execució començada e penyores fetes sia tornat al primer estament; e açò farà consentir lo senyor rey a totes persones qui n'haüdes dites o obligacions. E no-res-meyns, que per les dites demandes no puxe ésser fet perjudici a privilegis, 30 libertats o immunitats que hagen los dits dos braçes, ne puxe ésser fet, tret o [53v^b] induït a conseqüència, ans lurs romangue tots lurs privilegis e franquees en plena força e valor axí com si no eren stades fetes les dites demandes.

1 de ço] daço E 3 franquees] franqueses E | usus] uses E 4 d'aquell] daquelles E 5 puxats] puixats E 7 alguna] alcuna E | penyores] precedit per persones aparentment barrat 8 stament] estament E 10 altres] altrás E | rahó] rao E 13 cascun] cascu E | braçes] braces E 17 pusque] puscha E 18 jamés induït] induit james E | lus...19 romanga] los romanguen E 19 lus] lurs E 20 contrestants] contrastants E | lurs] los E 21 fahés] faes E 23 puxen] puixen E 24 qui·n] quen E 26 començada] comensada E 27 qui...28 nhaüdes] quen hagen haudes E 28 no-res-meyns] noresmenys E 29 puxe] puixa E 30 dos] II E | ne... 31 puxe] ne que puixa E 31 fet] om. E | lurs...32 romangue] los romanguen E 32 franquees] franqueses E 33 stades] estades E

(7) Ítem, entenen los dits dos braços e ab tal condició fan aquesta proferta, que·l dit passatge se haja a fer dins I any primer vinent e, si dins lo dit temps no·s farà, que la present proferta sia haüda per no atorgada e per no feta e que vós, senyor, no puscats usar ne alegrar-vos d'aquella. Plau al senyor rey, però, per tal com anul·lament del do va en açò, entén lo senyor rey que·l temps sia de VII meses comptadors del dia que·ls presents capítols seran fermats a avant.

5

10

(8) Ítem, senyor, com lo dit passatge se deje fer a honor vostre o de vostres sotsmeses e dege ésser de tal esforç e poder que ab aquell, mijançant la ajuda de Déu, lo dit regne torn [54r^a] a vostra mà e senyoria e que d'aquí avant no·n calegue vexar vostres gents, e açò, senyor, com sia reintegrament e conservació de vostra corona, dejen ajudar los altres regnes e terres vostres, com aquesta proferta sola no y fos bastant, per ço, los dits braços fan la present proferta ab tal condició e forma que vós, senyor, procurets e hajats a fer ab acabament que·ls Regnes d'Aragó e de València e de Mallorques donen a vós, senyor, e meten ab veritat en ajuda del dit passatge, ço és, cascuns tals quantitats segons les facultats de cascuns dels dits regnes, que venguen a equal segons més e meyns a la dita quantitat atorgada a vós, senyor, en la present Cort per lo general de Cathalunya. E, si los dits regnes e cascun d'aquells dins I any primer vinent los dits dons no faran convertidors en lo dit passatge, volen los dits dos braços e ab aquesta condició fan la present oferta que·l dit do vaja per no atorgat, e que vós, senyor, ni vostre primogènit ne oficials vostres o seus no·ls puxats forçar ne destrènyer a pagar aquell en tot o partida ne ells n'agen res a dar, metre o despendre en lo dit passatge, ans hi puxen contrestar en totes maneres que volran sens lesió de lur fe, ne us puscats alegrar ne usar [54r^b] de la present proferta, si los dits altres regnes no fan los dits dons ne entrò que fets los hagen. Plau al senyor rey, però que·l temps sia segons que

15

20

25

30

35

1 7] VII E | dos braços] II braces E 7 temps] terme E | VII] XVI E
 11 8] VIII E | deje] deja E 12 vostre] vostra E | o] e E | dege] deja E
 15 calegue] calega E | açò] a aço E 16 dejen] degen E 18 braços]
 braces E 24 venguen] venga E | meyns] menys E 26 cascun] cascu E
 28 dos braços] II braces E 29 oferta] proferta E 30 ni] ne E
 33 contrestar] contrastar E 34 que] ques E 35 los] les E 37 hagen]
 hagen E | que...6,1 en] quen E

en la pus prop resposta del precedent capítol atràs és contengut.

(9) Emperò los dits braços, vehents que vós, senyor,
 5 havets fetes diverses e grans despeses per secórrer al dit regne de Sardenya, e per sosteniment dels soldats d'aquell, e per les quals sots obligat a diverses persones que aquelles vos han prestades, atorguen a vós, senyor, graciosament e per reverència vostra, si, emperò, lo braç
 10 dels richs hòmens e cavallers en açò metrà e pagarà la part qui·ls en pertanyerà e no en altra manera, que en paga del dit do, no contrestants les condicions dessús dites en los precedents capítols contengudes, sien a adés, ço és, dins espay de VI meses pagades a vós, senyor, e per vós a
 15 aquell o aquells de qui són estades manlevades per la dita rahó L^M lliures barchinonines, ço és, dins espay de III meses, XXV^M liures, e dins altres III meses après [54v^a] següents, los romanents XXV^M lliures, les quals L^M liures vós, dit senyor, hajats a pendre en paga al dit do; axí emperò que en compte d'aquestes L^M liures, ço és, de la primera paga, vagen e sien preses totes les quantitats de diners qui ja són estades pagades e dades a vós, senyor, o a vostre tresorer o a cambiador o altre per vós per qualssevol universitats o persones singulars de Cathalunya per rahó
 25 de les dites demandes; e que a les dites persones e universitats qui han res pagat de les dites demandes sia restituït de la quantitat de la present proferta ans de totes coses per los administradors d'aquella tot ço que y han pagat, axí que en compte de la present proferta vage tot ço que ja és estat pagat de les dites demandes. E en lo romanent de çò que farà o romandrà a pagar del do dessús dit, sien e romanguen en lur fermetat les condicions dessús e davall scrites sens que en res no s'i puxa tochar. E les dites L^M liures vos atorguen, senyor, per tot lo sosteniment
 30 del dit regne axí fet com fahedor en lo temps esdevenidor.
 35

4 9] IX E | braços] II braces E | vehents] veents E 5 secórrer] socorrer E 6 Sardenya] Cerdenya E 7 e] om. E 11 qui·ls] quels E 12 contrestants] contrastants E | dessús] amb us int. 14 senyor] dit senyor E 15 aquells] a aquells E | de qui] daqui E 16 rahó] rao E 18 romanents] romanents E 19 al] del E 20 emperò] pero E 22 e dades] om. E | o] e E 23 altre] a altre E | qualssevol] qualsevol E 24 rahó] rao E 26 qui] que E 29 compte] comta E 31 de çò] daço E 33 davall scrites] devall escrites E | puxa tochar] puixa tocar E 35 fahedor] faedor E

Plau al senyor rey, però açò que toquen que açò sia per lo sosteniment de Serdenya axí fet com fahedor per lo temps esdevenidor, respon lo senyor rey que li plau que sia per lo sosteniment passat e esdevenidor entrò que haje tengudes Corts als [54v^b] Regnes d'Aragó e de València. 5

(10) Ítem, és intenció dels dits dos braços que, en cas que·ls regnes dessús dits no volguessen dar a vós, senyor, per rahó del dit passatge o si no·ns daven ço que·ls daven prorata de la quantitat demunt dita que us atorga de present lo Principat de Cathalunya, que vós, senyor, romangats obligat al dit principat ab bones seguretats, les quals ara de present fermets e façats, de tornar-lurs les dites L^M liures que a adés vos acorren o açò qui·n pertanyarà al dit principat prorata de ço que·ls dits regnes vos volran dar o accórrer per la dita rahó. Plau al senyor rey de tornar ço que ara pagaran per ço que s'és manlevat per Serdenya. 10 15

(11) Ítem, és intenció dels dits dos braços e sots aquesta con[55r^a]dició fan lo dit do que per los dits regnes e per lo Principat de Cathalunya sien eletes certes persones en poder de les quals tota la moneda qui procehirà de tots los dits dons sia mesa, les quals persones hagen a convertir aquella en la execució del dit passatge sens que vós, senyor, ne vostre primogènit ne oficials vostres no s'hajen a entramet[r]e en res de reebre ne distribuir aquella, sinó solament les dites persones elegidores per los dits regnes e principat, per mans de les quals les dites quantitats o dons se hagen a reebre e distribuir o convertir en la execució del passatge dessús dit e no en altres usus; axí però que les persones ordonadores a administració d'aquesta proferta no hagen poder alcun en exhigir o levar res d'aquesta proferta sinó solament en les dites L^M liures que s'han a pagar per sosteniment del dit regne passat e esdevenidor t[r]o que·ls dits altres regnes hagen fets los dits 20 25 30 35

2 Serdenya] Cerdenya E | fahedor] faedor E 4 haje] hage E 7 10] X E
 9 rahó] rao E | o] que E | no·ns] no us E | daven²] pertany E
 10 demunt] damunt E 12 ab] amb b int. per una altra mà 13 tornar-lurs]
 tornar lus E 14 a] om. E 15 de ço] daço E 16 accórrer] acorrer E
 18 Serdenya] Cerdenya E 20 11] XI E 26 no...27 shajen] nos hagen E
 27 entrametre] entramete amb e³ int., entremetre E 30 hagen] hagen E
 31 usus] uses E 33 alcun] algu E | exhigir] exegir E 36 sdevenidor]
 esdevenidor E | tro] to amb o int.

dons, e lavors exeguesquen e leven aquesta proferta e ab los altres deputats ensemps dels dits altres regnes despenguen tots los dits dons en lo dit passatge; e façen ara, com seran elets, sagrament e homenatge de tenir e
 5   servar la forma dels presents capítols e de haver-se leyalment e bé en la dita ad[55r^b]ministració e en los affers del general; e que aquests qui administraran lo present do hajan a retre compte d'aquella administració als oydors dels comptes del general de Cathalunya quals que sien, los
 10   quals lurs pusquen fer diffinició e fi de lur administració. Plau al senyor rey, però, ço que tocha del sosteniment esdevenidor, que sia entès segons la resposta del IXe capítol.

15   (12) Ítem, que per lo fet de Sardenya ne per neguna altra necessitat, cas o rahó qualsevol sia vós, senyor, ne lo senyor duch no façats ne façats fer d'aquí avant als dits dos
       braces o a l'un d'aquells ne a prelats, universitats o persones singulars d'alcun dels dits dos braços o ne a
 20   hòmens lurs per neguna via o manera alcuna demanda o demandes, ne puscats exegir, pendre o haver res d'ells en general o particularment fora Corts; e açò demanen sens
       prejudici de lurs privilegis, libertats e bens usus. Plau al senyor rey a III ayns, e vol e consent que per açò no sia fet
 25   prejudici alcun en lurs privilegis, [55v^a] libertats o bons usus, ans romanguen en sa plena força e valor.

      (13) Ítem, com no fos rahó que les persones ecclesiàstiques fossen agreujades en dues maneres
 30   ensemps, entenen e ab tal condició fan la dita proferta que les persones ecclesiàstiques de Cathalunya, durant la present ajuda o proferta, se puxen retenir de la dècima a
       vós, senyor, [ator]gada de les derrerres Corts de Muntçò ençà, axí com per vós, senyor, en aquelles fo ja atorgat a
 35   ells o atorgadors per lo sant pare dins lo dit temps, tot ço

---

4 elets] eletes *E* 6 affers] afers *E* 8 hajan] hagen *E* | compte] comta *E*
 oydors] oidors *E* 10 lurs] los *E* | diffinició] difinició *E* 12 IXe] nove *E*
 15 12] XII *E* | Sardenya] Cerdanya *E* 16 rahó] rao *E* 18 braces] braços
E | o²] e *E* 19 d'alcun] dalcu *E* | o] *om.* *E* 21 puscats] puixats *E* | o] e
E 23 bens usus] bons uses *E* 24 ayns] anys *E* | no] nols *E* 25 alcun]
 alcu *E* | o] e *E* 26 usus] uses *E* 28 13] XIII *E* 29 agreujades]
 agreujades e carregades *E* 30 ensemps] *rep. amb s² int.* 32 puxen]
 puixen *E* 33 vós] *amb s int.* | Muntçó] Muntso *E* 34 fo] fou *E*
 35 atorgadors] atorgadora *E*

que durant la dita proferta los prelatos e les eletes persones
ecclesiàstiques qui han a pagar dècima han mès de les
dites Corts ençà e hauran a metre e contribuir de lurs
pròpies persones e de lurs companyes, tenents e cases en
les generalitats del tall del drap e en les altres generalitats 5
de Cathalunya; e que per la dita proferta les persones
ecclesiàstiques no entenen ne sien vistes renunciar a les
clàusules en favor lur posades en los rescrits papals de les
dècimes dessus dites, per les quals clàusules lo papa lus
atorgà que [55v^b] pagant a vós, senyor, la dècima, no·ls 10
puscats demanar alcun altre subsidi. Respon lo senyor rey
que de ço que [demanen] del passat ja és en compromès de
miçer Ramon Çervera, e de monssenyor Phelip d'Anglola,
e terçer, miçer Pere Terré. Quant a açò que demanen de les
dècimes atorgados, plau al senyor rey que ço que pagaran 15
en les generalitats, durant, emperò, tant solament lo temps
de la present proferta, se puxen retenir o deduir de les
dècimes atorgades al dit senyor dins lo dit temps o de les
atorgades après de la mort de papa Gregori XI, si alcunes
n' i ha atorgades per los altres papes. 20

(14) Ítem, com en lo dit passatge vós, senyor, hajats
necessàries galees e exàrcies, entenen los dits braços que·l
general de Cathalunya o los deputats d'aquell pusquen
metre en compte e en paga de la present proferta aquelles 25
galeas e exàrcies que ha, les quals havets mester al dit
passatge per aquella quantitat o stimació a la qual seran
justament estimades, car si vós n'auriets a fer de [56r^a]
noves, e és açò cosa rahonable majorment pus que a
messions covinents de tots lo regnes e comunes e terres 30
vostres se ha a fer lo dit passatge. No par al senyor rey que
diguen rahó, mas lo senyor rey prega los dits braços que, si
I de sos fills farà lo dit passatge e haurà mester les dites
galees e exàrcies, que, en aquest cas, les li presten aytals
com se són tro en nombre de X galees; e lo dit senyor 35

1 eletes] altres E 2 qui] que E 4 tenents] convents E 12 de ço] daço E
13 miçer] micer E | Çervera] cervera E 14 terçer] tercer E | miçer]
micer E 15 atorgados] atorgadores E 16 tant] tan E 17 puxen] puixen
E 18 atorgades] atorgadores E 19 XI] XIe E | alcunes] algunes E
22 14] XIIIe E 23 galees] galeas E | braços] braces E 25 e] o E
26 galeas] galees E | havets] haurets E 28 si vós] si us E 30 covinents]
covinentsnents *amb* nents *ratllat*, comunes E | lo] los E | e comunes]
om. E 32 rahó] rao E | braços] braces E 34 galees] galeas E 35 se]
om. E

promet e jura que, après que sia servit, restituirà e tornarà als deputats de Cathalunya les dites galees e exàrcies en la ciutat de Barchinona.

5 (15) Ítem, com per vós, dit senyor, ab reverència
vostra parlant, o per vostres oficials sien estades fetes
alcunes injúries, greuges e torts, per ço, suppliquen que sia
merçè vostra de assignar alcunes bones persones qui
proveesquen e tornen a bon e degut estament de present
10 les dites injúries, greuges e torts; e que vós, senyor, jurets
que les dites persones en fer les dites provisions ne
aquelles qui les dites provisions han exeguir no
empatxa[56r^b]rets en neguna manera perquè los dits
greuges e torts no sien reparats e satisfets; e que per les
15 persones a açò assignades façats fer sacrament que ab cura
e diligència hi entendran; e que açò hagen a finir abans
que la present Cort sia licenciada. Plau al senyor rey de
ordonar son canceller e vicecanceller que proveesquen a
les dites coses.

20 (16) Ítem, com los vostres governadors, senyor, de
Càller e de l'Alguer del dit Regne de Sardenya, depuys
que és la guerra en aquell regne, hagen preses e ocupades
per força axí en mar com per terra diverses quantitats de
25 diners, mercaderies e béns de diverses cathalans per furnir
los dits vostres lochs e per satisfer a vostres soldats, no
contrestant que·ls dit braçes e lo general de Cathalunya no
hagen moltes e diverses vegades dit per sosteniment del dit
regne, e vós, senyor, jatsia moltes vegades vos en sia estat
30 supplicat no hajats satisfet ne fet satisfer als dits
dampnificats, per ço, senyor, entenen e ordonen los dits
braces [56v^a] ab auctoritat e volentat de vós, senyor, que,
si per dar o despendre prestament en lo passatge del dit
regne la quantitat de la dita proferta o alguna partida
35 d'aquella se hauran a fer manleutes o mogubell o altre
interès, que devant totes altres persones sien admeses

1 sia] sen sia E 2 galees] galeas E 5 15] XVe E 7 greuges] greujes E
suppliquen] supliquen E 8 merçè] merce E 9 bon] bo E 10 greuges]
greujes E 14 greuges] greujes E 15 persones] dites persones E
assignades] assignadores E 18 vicecanceller] vicicanceller E 21 16]
XVIIe E, om. abans 2 vid. ap. 22 Sardenya] Cerdenya E 24 per²] en E
27 contrestant] contrastant E | no] nos E 28 dit¹] dat E 29 jatsia] jassia
E | en] om. E 30 supplicat] suplicat E 32 braces] braçes E 35 o¹] a E
altre] a altre E

aquells als quals vós, senyor, devets per la dita rahó. E que mentre d'aquells hi haje qui prestar pusquen no sien preses manleutes d'altres persones ne dat mogubell ne interès a altres, car axí, senyor, com dats V sous e VI sous e més per liure de mogubell fort, és justa cosa e encara piadosa que aquells de qui havets pres ço del lur donets lo dit mogubell en paga de ço que·ls devets, pus en altra manera haver no·n poden, e que aquest mogubell e interès sia compartit entre tots aquells cathalans a qui és degut per la dita rahó, de qualsevol loch de Cathalunya sien, qui prestar pusquen comptant a sou e a lliura. Plau al senyor rey.

(17) Ítem, senyor, com en temps passat, axí en temps del senyor rey en Jacme, avi vostre, com dels altres predecessors vostres, les naus dels mercaders [56v^b] e navegants de Cathalunya qui anaven en Alexandria e altres parts del soldà de Babilònia, com tornaven d'aquelles parts en Cathalunya, acostumassen de fer graciosament algun servey o present d'alcuns draps d'or o d'alcunes altres coses que portaven d'aquelles parts al senyor rey e altra reemçó no·ls fos demanada ne·ls fos feta altra vexació; e puys, senyor, per vostres tresorers o officials sia estat introduït abús e escès en tant que cascuna nau qui va o ve de les dites parts se ha avenir ab vós o ab vostre tresorer e u han a dar grossa reemçó, per bé que no y porten ferro ne arnes ne coses vedades, en altra manera són vexats de inquisicions e de perseguiments de vostres fiscals e officials; e per tolre aquestes vexacions la çitutat de Barchinona sobre açò hage de vós obtenguda, certa provisió a çerta cosa a vós per aquèn donadora, que plàcia a vós, senyor, per bon estament de vostres navegants e de la vostra cort pública, atorgar a tots cathalans qui sien poblats o habitants en tota Cathalunya, presents e

2 haje] hage *E* | pusquen] puixen *E* 3 mogubell] mocubell *E* 4 sous¹] om. *E* 5 liure] lliura *E* | és] amb *s* int. 6 aquells] a aquells *E* | de qui] daqui *E* 7 de ço] daço *E* 8 mogubell] mocubell *E* | e²] o *E* 9 cathalans] catalans *E* 10 rahó] rao *E* | qui] que *E* 11 lliura] liura *E* 14 17] XVIIIe *E* 15 com] con *E* 16 predecessors] amb *s*¹ int. 17 qui] que *E* | Alexandria] Alaxandria *E* 20 algun] alcun *E* 23 o] e *E* 24 qui] que *E* 26 e u] en *E* 27 ferro...arnes] ferre ne arnes *E* 28 de³] per *E* 29 çitutat] ciutat *E* 30 de²...obtinguda] obtinguda de vos senyor *E* 31 çerta] certa *E* 33 cort] cosa *E* | qui] que *E* 34 o] e *E*

sdevenidors, aytant com s'estén Catalunya est[r]ò a Salçes semblant provisió o avinença d'aquella de la dita ciutat de Barchinona, com açò, senyor, tornarà a major profit de la vostra cort per tal com tot cathalà qui vulla
 5 a[57r^a]nar en les dites parts, sabent que per certa cosa ja sabuda escaparà o passarà ab la vostra cort, hi irà de qualsevol partida del món, e vendrà segur en Catalunya e car ara se'n frauda e lavors no us en serà res fraudat. Plau al senyor rey de fer semblant als altres lochs de
 10 Catalunya que fo fet a Barchinona e de present lus ho atorga.

(18) Ítem, com en molts e diverses lochs insignes de Catalunya diverses vegades als notaris de aquells lochs e
 15 en l'offici de notaria e, per consegüent, a la cosa pública per diverses commissaris e oficials vostres, no per clam ne instància que n'haguessen d'alcun ne per zell de bé públich mas per propri moviment e per extorció, sien estades fetes inquisicions e vexacions grans per rahó de la
 20 constitució de Perpenyà qui comença “*Ad occurrendum desidie etcetera*”; e se'n sia seguida greu novitat a la cosa pública en ocupar los capbreus e regonèxer per comissaris e oficials les notes dels contractes de les gents, e sàpia a inquisició general, que plàcia a vós, senyor,
 25 declarant en açò lo dit capítol, pro[57r^b]vehir per solre vexacions e per bé públich que per la dita constitució, si serà servada o no servada d'aquí avant, no·s pusque fer alguna inquisició, procés ne punició sinó solament a clam o instància de part qui pretengués interès o dan propri e
 30 per les cartes o carta solament d'aquell o d'aquells qui·n faria clam o instància, com vós, senyor, no hajats acostumat ne fos cosa covinent de fet per propri moviment inquisició de les altres constitucions o capítols de Cort, si són servats per cascun offiçi o per cascun estament de
 35 gents ne per cascun singular. Plau al senyor rey que,

1 sdevenidors] esdevenidors E | estrò] esto *amb* o *int.*, tro E 2 Salçes] Salses E 3 com] con E 4 cathalà] catala E 6 escaparà] scapara E | o] e E | irà] hira E 7 e^l] en E 8 ara sen] *rep.* 9 lochs] *amb s int.* 10 fo] fou E | lus] los E 13 18] XIXe E 14 de aquells] daquells E 15 consegüent] consigent E 16 commissaris] comissaris E 17 que nhaguessen] quen haguesen E | d'alcun] dalgun E | zell] zel E 18 extorció] extorsio E 19 estades] stades E | e] *om.* E 21 sia] sie E 24 e sàpia] e aço sapia E 28 alguna] alguna E 31 clam] *rep.* 32 fet] fer E 33 o] e E 34 servats] servades E | offiçi] offici E | cascun²] cascu E

romanent la constitució en sa força, no·s puxe enquerir ne punir sinó a instància de part pretenent propri interès.

(19) Ítem, com los algtzirs vostres, senyor, e del senyor duch usen indistinctament no solament en los domèstichs de vós, senyor, e del dit senyor duch e en los strangers cortesans, los domèstichs e cortesans segons ordinació de la vostra casa e ús antich són de lur for, ans encara usen axí generalment com los ordinaris dels lochs en totes persones de [57^{v^a}] qualsevol condició, och encara çitant e bandejant e béns annotant e en totes altres coses axí en causes civils com criminals, prenent encara capsal e motí indiferetment de totes maneres de gents, estenent en tant lurs officis que major seïlla e auditori tenen que·ls ordinaris e leven tots los affers, per menuts que sien, als ordinaris de que·s segueixen grans oppressions, greuges, vexacions, injustícies e extorcions a les gents, com los dits algtzirs no hagen a tenir taula no curen de servir les constitucions e los drets de la terra, ans vagen regna solta; que plàcia a vós, senyor, per bé públich de la terra provehir que·ls dits algtzirs no·s pusquen entrametre ne conèixer sinó solament dels domèstichs e dels cortesants estrangers e de vostres oficials e que alt[r]es maneres o condició de persones no hagen a comparar ne a respondre davant ells ne obeir a ells, si donchs no eren alguns fets criminals enormes e assenyalats dels quals haguessen special comissió de vós, senyor, o del dit senyor duch, la qual comissió haguessen a mostrar. Plau al senyor rey que·ls algtzirs no s'entrameten ne pusquen conèixer de neguns fets civils ne criminals de ciutadans o habitants de ciutats, viles e lochs reyal de Cathalunya [57^{v^b}] sinó d'aquells qui són de casa del senyor rey, si donchs lo senyor rey no·ls se havia reservats e que n'haguessen comissió o manament del senyor rey ab letra o albarà seu,

1 no·s...enquerir] no sen puixa inquirir E 4 19] XXe E | Ítem] precedeix el títol Capítol fet en temprament del ofici dels alguatzirs E 7 strangers] estrangers E | los...cortesans²] los quals domestichs e cortesans solament E 10 en...de] rep. | och] hoc E 11 çitant] citant E e¹] o E 12 capsal...13 motí] cap sou e morabati E 13 estenent] estament E 15 affers] fets E 16 segueixen] seguexen E | oppressions] opressions E | greuges] greujes E 17 extorcions] extorsions E 18 hagen] hagen E | no²] ne E 19 vagen] vagen E 20 de...terra] om. E 21 pusquen] puixen E | entrametre] entrametra E 22 cortesants] cortesans E 23 altres] altes amb e int. 24 a²] om. E 25 alguns] alguns E 29 pusquen] puixen E 31 ciutats] amb s int. 34 o²] e ab E

car lo senyor rey, per informació que n'ha haüda de
 persones antigues e dignes de fe, ha trobat que axí és stat
 usat e acostumat en temps passat. Entén, però, lo senyor
 rey que per lo dit manament de letra o d'albarà no puxen
 5 conèixer los dits algutzirs en los fets civils de part, a part
 qui no sien de casa del senyor rey sens lo vicecanceller o
 aquell qui en loch d'ell, ell, però, absent, regís la
 cancellaria e que per açò no fos perjudicat a altres
 concessions o privilegis o usançaes que han les ciutats,
 10 viles e lochs reynals de Cathalunya, si-s vol en particular,
 si-s vol en general.

(20) Ítem, que vós, senyor, remetats de present e
 hajats per remeses als dos braços e a cascun d'ells e a
 15 çitats, viles e lochs d'aquells e singulars persones dels
 dits braços e a cascun d'ells e a lurs hòmens, tots e sengles
 terces e pe[58r^a]nes comeses per censals e per violaris, och
 encara com haguessen trencats sacraments e homenatges
 fets per hostatges o per altres contractes o coses civils, e
 20 totes penes de hosts fallides o de generalitats o de bans o
 de terces, o de quarts, o de quints o de obligacions o de
 compromeses, o de contractes o de plets o de clams e
 reeclams, de fermes de dret e de emparees o manaments
 trencats, e de notaris qui no hagen servada la constitució de
 25 Perpenyà sobre contractes e altres cartes que hagen preses
 e de sosteniment de bandejats e de manleutes e totes altres
 penes peccuniàries e civils qui sien comeses tro al dia que
 la present Cort sia finida e per vós, senyor, licenciada; e
 que les dites penes e altres coses demunt dites no puxen
 30 ésser demanades per vós, senyor, ne per lo senyor duch ne
 per altres oficials vostres. E, si per les demunt dites penes
 e altres coses havia plet penjant o proçés o penyores per
 execució que-s fos ja començada, que sia haüt tot per per
 remès e les penyores tornades. Plau al senyor rey de

2 és stat] nes estat E 3 però] empero E 4 dalbarà] albara E 7 però]
 empero E 8 perjudicat] prejudicat E 13 20] XXI E | remetats] amb s
 int. 14 als... braços] als dits dos braços E 15 çitats] ciutats E 17 och]
 hoc E 19 o¹] e E 20 hosts] amb s² int. | o¹] e E | o³...21 terces] e de
 terces E 21 o¹] e E | o²] e E | o⁴] e E 22 o¹] om. E | o²] e E | o³] e E
 23 o] o de E 24 qui] que E | hagen] hagen E 27 e] o E | qui] que E
 28 finida] finada E | e¹] o E 29 demunt] damunt E | puxen] puixen E
 31 demunt] damunt E 32 e¹] o E | proçés] proces E

remetre-les totes penes contingudes en lo capítol qui no devallen de crims.

(21) [58r^b] Ítem, que vós, senyor, e lo senyor duch atorguets als dits dos braços e a cascun d'ells e a çitats, viles e lochs de Cathalunya en què vós, senyor, e lo senyor duch hajats jurisdicció, que dins X anys prop vinents per vós, senyor, ne per lo senyor duch ne per negun official vostre o seu ne per altre ne puxen ésser trameses ne posats comissari o comissaris ne consellador ne instigador ne adjunt ne ajudador ne scrivà ne altre de la tesoraria ne altre de qualque condició sia o per qualsevol nom sia appellat per qualquesevol crim, excesses o delictes o penes comeses o cometedores dins lo dit temps en qualsevol de les çitats, viles e lochs reynals de Cathalunya o per hòmens lurs ne encara de prelats o persones ecclesiàstiques e lochs lurs e de cascun d'ells en los quals vós o lo senyor duch hajats jurisdicció, ans de tots crims, excesses, delictes e penes comeses e cometadores a vós, senyor, e al senyor duch pertanyents dins qualsevol vegueria o batlia de les dites ciutats, viles e lochs reynals e altres demunt dits en què vós, senyor, o lo senyor duch hajen jurisdicció coneguen solament los veguers, batles e altres ordinaris officials dels lochs on los dits crims, excesses, delictes e penes són comeses o d'aquí avant se cometran dins lo dit temps e no altres. Emperò que [58v^a] en açò no sien enteses lo procurador o governador general de Cathalunya ne governador de Rosselló e de Cerdanya, ans aquells personalment, però, e no per substituïts, ordinàriament e ab e de consell de lur accessor puxen enquerir e punir los crims comeses e cometedores dins los lochs on vós, senyor, o lo senyor duch hajats jurisdicció. E que vós, senyor, ne lo senyor duch no puxats fer en lo ducat de Gerona ne comdat de Çervera procurador, governador ne portantveus sinó aquell qui serà governador, procurador o portantveus general en les altres partides de Cathalunya; e que en Cathalunya, si·s vol al

1 remetre-les] remetreles E | qui] que E 4 21] XXII E 5 çitats] ciutats E 9 puxen] puixen E 11 ajudador...scrivà] adjudador ne escriba E 13 qualquesevol crim] qualsevol crims E 15 çitats] ciutats E 18 vós] vos senyor E 19 cometadores] cometedores E 20 e] o E 22 demunt] damunt E 30 accessor] assessors E | puxen] puixen E 33 puxats] puixats E 34 Çervera] Cervera E 36 governador...portantveus] procurador, governador o portantveus E 37 si·s vol] rep.

ducat o fora lo ducat de Gerona e comdat de Cervera, no
 pusque usar sinó I procurador o governador o portantveus
 solament sots vós, senyor, o sots lo senyor duch, e que
 aquell no pusque substituir altra persona en loch seu ne y
 5 pusque haver dos governadors o procuradors o
 portantveus, com multiplicació de oficials supèrflus sia
 desfeyçó de la terra e dege bastar I governador e los
 ordinaris dels lochs axí com era acostumat; e que sien
 10 haüdes per revocades e nul·les totes comissions que sien
 estades fetes a qualsevol persones de ésser procuradors o
 portantveus en lo ducat de Gerona o en qualsevol parts de
 Cathalunya e totes comissions que sien fetes a qualsevol
 comissaris, conselladors, [58v^b] instigadors, adjunts,
 15 scrivans e altres qui vuy sien en los lochs reyals e altres
 dessús dits e totes comissions e poders que hajen de vós,
 senyor, e del dit senyor duch per la dita rahó. E que vós,
 senyor, e lo senyor duch manets ab letres vostres a tots los
 dessús dits que d'equí avant no usen de les dites
 20 comissions e poders a ells donats, ans tots processses,
 inquisicions e altres enantaments sien stats fets [contra
 qualsevol persones per les dites rahons liuren als oficials
 ordinaris dels lochs on les dites inquisicions, processses e
 enantaments sien stats fets]; e, si per ventura contra les
 25 coses demunt dites en lo present capítol contengudes era
 fet, que no·ls sia hom tengut obeir, ne los ordinaris dels
 lochs lurs hajen a dar consell, favor ne ajuda ne obeir-lus
 en res; e que lo present capítol sia entès sens perjudiçi,
 lesió e tota altra derogació de qualsevol dret e juridicció o
 de qualsevol dels dits braçes e de singulars d'aquells, si
 30 donchs los comissaris no eren trameses en alcuna çiutat,
 vila o loch a requesta de la universitat d'aquella mateixa
 çiutat, vila o loch. E de tot açò sien exceptats crims de lesa
 magestat, de sodomia e de falsa moneda. Plau al senyor
 rey e encara que, si los dits lochstinents, jutges,

2 pusque] puixa E | procurador...portantveus] governador o procurador
 o portantveus E | portantveus] amb us int. 4 pusque] puscha E
 5 pusque] puixa E | governadors] amb s int. 7 desfeyçó] desfayço E
 dege] dejen E 9 que] qui E 10 de ésser] desser E 12 que sien] om. E
 13 conselladors] amb s² int. 14 scrivans] escrivants E 16 rahó] rao E
 18 dequí] daquí E 20 sien stats] per ells E | contra...23 fets] af. de E
 24 demunt] damunt E 25 que] rep. | obeir] obehir E 26 lurs] lus E
 obeir-lus] obeir-los E 27 perjudiçi] prejudici E 28 o] om. E 29 de²]
 dels E 30 comissaris] dits comissaris E | çiutat] ciutat E 32 çiutat]
 ciutat E 34 lochstinents] loctinents E | jutges] jutjes E

comissaris, assessors, adjunts, conselladors e instigadors o algun d'ells volien fer lo contrari, que·ls puxa sens tota pena e leegudament e [59r^a] dege ésser fet contrast per los ordinaris, si usar volien.

5

(22) Ítem, senyor, com per haver les haveries que·ls savis e los fiscals esperen haver dels fets criminals, si venen a composició de diners com en altra manera no hagen o no dejen res haver, los savis e los fiscals façen als delats, qui moltes vegades són innocents, greus oppressions e injustícies, axí en tenir-los forrats e en agreujar lus presons e no voler-los dar a manleuta com en dar-los breus dilacions a dar-lurs deffensions com en turmentar-los com en altres maneres a fi que·ls forçen de reembres e de venir a composició com encara mal no meresquen. Que plàcia a vós, senyor, tolre de tot o almeyns temprar les dites averies o dar altre remey sobre que la gent no sia axí leig menada, car a vostre offici reyal, senyor, pertany provehir sobre aytals coses. Lo senyor rey ordona e proveix que les averies sien axí com antigament se prenien, ço és saber, IIII sous per lliura departidors en la forma acustumada; emperò [59r^b] vol lo senyor rey que negun savi no pusque haver més de cent liures per gran composició que sia, si·s vol sia I jutge o molts, e per molts que sien los delats pus que sien tots en I procés; e que ent[r]e tots los altres qui han part en les haveries no puxen haver sinó cent lliures per gran composició que sia.

10

15

20

25

(23) Ítem, com los savis de la vostra cort, de les sentències que donen en los fets criminals encara d'aquelles qui han a dar e donen per justícia absolutòries als delats innocents, d'alcun temps ençà demanen e prenguen salaris dels delats que absolven e·n vullen a vegades haver aytant o més com n'aguera la cort si fossen colpables e feessen composició, com, però, no dejen res

30

35

2 algun] algu *E* | puxa] puixa *E* 3 dege] deja *E* 6 22] XXIII *E*
 haveries] averies *E* 9 hagen] hagen *E* | façen] fassen 11 forrats] *amb s*
int., ferrats *E* 13 dar-lurs deffensions] dar los defensions *E* | com] con *E*
 14 maneres] diverses maneres *E* 17 almeyns] almenys *E* 18 que] aço
 que *E* 19 Lo...22 emperò] *passatge assenyalat* 20 proveix] proveeix *E*
 21 saber] a saber *E* 23 pusque] puixa *E* | cent] *C E* 26 entre] ente *amb*
e² int. | haveries] averies *E* | puxen] puixen *E* 27 cent] altres *C E*
 29 23] XIII *E* | Ítem...18,6 al] *passatge assenyalat* 32 innocents]
 innocents *E* 35 feessen] faessen *E*

pendre del delat innocent qui ja injustament és stat
perseguit e vexat de presons e de messions; que plàcia a
vós, senyor, proveir que de sentències que donen per
justícia absolutòries als delats que no són colpables, no
5 gosen res demanar ne pendre com en neguna cort no·s façe
ne·s dege fer. Plau al [59v^a] senyor rey.

(24) Ítem, senyor, com d'alcun temps ençà, axí com
sap la vostra senyoria, los moros de Barbaria entren ab
10 lenys armats en vostres mars e ençà, façen terraçanies en
vostres marítimes e cativen e se'n menen preses vostres
gents, la qual cosa torna en vituperi de la fe crestiana e en
gran menyspreu vostre e dampnatge de vostres gents e de
les generalitats de Cathalunya; e vós, senyor, per deute del
15 vostre reyal offiçi dejats deffendre e tenir segures vostres
mars e vostres gents, majorment esguardat ço que tot dia
havets de vostres sotsmeses, per ço, suppliquen a la vostra
senyoria que almeyns safirats e donats licència a vostres
naturals que tots aquells qui volran armar contra los dits
20 moros de Barbaria e contra altr[e]s moros qui no sien ab
vós, senyor, en pau e seguretat ho pusquen fer legudament
sens altra licència vostra, ells, però, assegurants
covingentment a conexença dels ordinaris e dels regidors
dels lochs on armaran de no dampnificar amichs; e que
25 vós, senyor, si alre no y volets metre del vostre, almeyns
lexets als dits [59v^b] armadors lo quint e tota part e dret
qui us puxa pertànyer en tot ço que prenguen de persones
o de béns dels dits moros; e que per tolre dupte vos plàcia
specificar de present quals moros són ab vós en pau. Plau
30 al senyor rey, però que·ls armadors hajen haver licència
sua e no d'altre e assegurant en poder d'aquell de què
acustumen assegurar; e que li plau que en la dita seguretat
sien demanats consellers o regidors dels lochs. Quant en
açò que tochan que·l senyor rey lus leig tot dret qui li

1 stat] estat *E* 3 proveir] provehir *E* 5 façe] faça *E* 6 dege] deja *E*
8 24] XXV *E* | d'alcun] dalgun *E* | ençà] a ença *E* 10 ençà...
terraçanies] encara facen terraçanies *E* 11 preses] preses e roben *E*
12 vituperi] bituperi *E* | crestiana] cristiana *E* 15 offiçi] offici *E*
deffendre] defendre *E* 18 almeyns] almenys *E* | safirats...donats]
sofirats e donets *E* 20 altres] altes *amb e int.* 25 almeyns] almenys *E*
26 dits] *amb s int.* 29 specificar] especificar *E* 32 acostumen]
acostumen *E* 33 en... 34 açò] en ço *E* 34 tochan] toquen *E* | lus leig]
los leix *E* | qui... 19,1 pertangen] quilts pertanga *E*

pertangen, lo senyor rey a complaure de present al general
 lus torna lo quint que·l paguen al d[es]jèn e als no y lexaria
 lo dit senyor de son dret. Quant a declarar los enemichs,
 no·s poden al present per tota hora declarar, car a vegades
 són en guerra e tornen en pau, mas la donchs com partiran
 lus ho declararà. Mas seria necessari que·s fahés lo
 pariatge sinó serà gran perdició de Cathalunya perquè hi
 deuen dar obra. E entén lo senyor rey que tota hora hajen
 per exceptat lo soldà de Babilònia que no puxen
 dampnificar ell ni ses gents.

(25) [60r^a] Ítem, com en la Cort de Barchinona derrer
 passada fos ordonat que certes persones enquerissen
 contra aquells qui havien administrat per lo general, e en
 aquesta Cort, senyor, sia estat acordat, axí com és de rahó,
 que aquells qui ja han retut compte de ço que han
 administrat e han haüda diffinició no sien inquietats si
 donchs no havien feta frau o no hi havia haüda error de
 compte; per ço, senyor, supliquen a vós los dits braços
 que us plàcia provehir per tolre vexacion que inquisició ne
 enantaments alcun contra los dessús dits, qui ja han retut
 compte e haüda diffinició, no pusquen fer sinó per frau o
 error de compte manifesta. Plau al senyor rey.

(26) Ítem, que tots los dits capítols e cascun d'aquells
 ab les provisions a aquelles fetes per lo senyor rey hajen
 força e efficàcia de constitució e d'acte de Cort general, e
 sien servats e haüts per aytals. Plau al senyor rey.

(27) [60r^b] Ítem, que per la present proferta o per
 l'atorgament d'aquella o per res alre atorgat, demanat o
 contengut en los presents capítols no sia fet alcun perjudici
 o derogació als dits dos braços ne a çitutats, viles, lochs,
 universitats ne persones singulars d'aquells en lurs

1 lo...rey] *rep.* | a...present] a present per complaure E 2 lus] los E
 al desèn] a X^e E | no y] no hi E 3 enemichs] enamichs E 4 al] a E
 6 lus] los E | fahés] faes E 9 no] nol E 10 dampnificar] dampnejar E
 12 25] XXVI E 15 de] *om.* E | rahó] rao E 17 han] nan E | inquietats]
amb s int. | si...19 compte] *passatge assenyalat* 18 no hi] noy E
 21 enantaments alcun] enantament algu E 22 no pusquen] nos pusca E
 sinó...23 manifesta] *passatge assenyalat* 25 26] XXVII E | capítols]
int. per una altra mà | cascun] cascu E 30 27] XXVIII E
 31 latorgament] lo atorgament E 33 braços] braces E | çitutats] ciutats
 E | lochs...34 universitats] e lochs o universitats E 34 persones] a
 persones E

libertats, privilegis, immunitats e bons usus en propietat
ne possessió, ans romanguen e perseveren en lur plena
força e valor e pusquen usar e alegrar-se'n d'aquells no
contrastant en res les dites coses; e que vós, senyor, de
5 present les lus confermets, e que açò no pusque ésser tret
jamés contra ells a conseqüència ne eximpli. Plau al
senyor rey.

(28) Ítem, senyor, com per lo segon matrimoni del
10 senyor duch, primogènit vostre, se comença ja de fer
demandes particularment en Cathalunya, demanen los dits
braçes que us plàcia provehir que per lo dit matrimoni no·s
pusquen fer demandes. E que açò façats fermar per lo dit
senyor duch, com la terra sia ja molt carregada e sia
15 empatxada de pagar ço que en la present Cort vos
atorguen, e no deje ésser anedida afflicció sobre altre
[60v^a] afflicció; e que us plàcia, senyor, fer sobre açò totes
provisions e letres necessàries a tots aquells dels dits
braçes qui les demanaran. Emperò, per açò no entenen
20 perjudicar a lurs privilegis e franquees aquelles
universitats o persones dels dits braçes qui ja són
privilegiats o franques de aytals demandes e de semblants
coses. Plau al senyor rey.

(29) Ítem, que de tots ensemps los presents capítols
25 provehits e de cascuna provisió de cascun capítol lus sien
fetes cartes e letres aytantes com ne volran largament
ordonadores ab totes clàusules covinents segons la vera
substància; e que ara de present vós, senyor, les hajats per
30 manades axí que vostre prothonotari o son lochtinent e
cascun scrivà vostre de manament les puxe fer sens altra
manament tota vegada que·ls sien demanades per alguna
universitat o persona singular de qui sia interès; e que totes
sien espeegades e deliurades franques de dret de tot segell
35 e de dret de bulla, si ab bulla ne volran alcuna. Lo senyor

---

2 possessió] en possessio E 3 alegrar-sen] alegrar se E 4 contrastant]
contrastant E 6 eximpli] exempli E 9 28] XXIX E 10 comença]
comencen E 11 demanen] demanan E 12 braçes] brazos E 16 anedida]
anedida E 19 braçes] braces E 20 perjudicar] a perjudicar E
franquees] franquesses E 21 braçes] amb s int., braces E 22 o franques]
franchs E 25 29] XXX E | los] amb s int. 27 volran] voldran E
31 scrivà] escriba E | puxe] puxa E | altra] altre E 34 franquess]
franches E | tot segell] tots segells E

rey mana a son pronotari e li plau que no reebe res de dret de [60v^b] sagell dels greuges provehits en la present Cort ne dels presents capítols ne de letres devallants d'aquells.

(30) Ítem, que us plàcia senyor que totes les dites coses façats fermar e jurar per lo senyor duch. Plau al senyor rey. 5

(31) Ítem, que no licenciets la present Cort seus volentat de aquests dos braços. Plau al senyor rey. 10

Enaprés, com tota la Cort, a XIX dies de maig de l'any MCCCLXXX, hagués atorgat e consentit que les L^M liures barchinonines, les quals los dits dos braços d'església e de çitats e viles en lo novèn dels dits capítols havien atorgades de anticipar per soccorriment del regne de Sardenya dins VI meses lavors primers vinents, fossen de present anticipades, los [61r^a] dits dos braços offeriren al senyor rey lo següent capítol, lo qual lo dit senyor acceptà segons que en la resposta a la fi se conté: 15 20

(32) Ítem, com en lo capítol novè de los capítols donats per los dos braços d'esgleya e dels lochs reyal de Cathalunya sia contengut expressament que de les L^M liures en aquell capítol atorgades de pagar al senyor rey de la present proferta en ajuda de pagar ço que manlevat havia per Sardenya, fos restituït e pagat a alcunes universitats e persones de Cathalunya ço que pagat havien de les demandes particulars al dit senyor o an Pere Dezcaus o altre per lo dit senyor, per ço, los dits dos braços, romanent lo dit capítol en sa força, atorguen al dit senyor per reverència e servey seu e ordenen que tot ço que per la dita rahó se deduirà o deffalria de les dites L^M liures sia supplit e pagat tro a compliment de L^M liures al dit senyor per los dits deputats de les restants C^M lliures de 25 30 35

1 pronotari] prothonotari E | reebe] reeba E 2 sagell] segell E 5 30] XXXI E 9 31] XXXII E 10 de aquests] daquests E | braços] bracos E 12 XIX] XVIII E 14 braços...15 desglésia] braces de esgleya E 15 çitats] ciutats E | novèn] IXe E 17 Sardenya] Cerdenya E 18 braços] braces E 20 resposta] resposta feta E 22 32] XXXIII E novè] IXe E | de los] dels E 23 braços] braços E | desgleya] de la esgleya E 24 Cathalunya] Catalunya E 27 Sardenya] Cerdenya E alcunes] algunes E 28 Cathalunya] Catalunya E 30 altre] a altre E 33 rahó] rao E | deffalria] defalra E 34 supplit] suplit E 35 dits] om. E

la dita proferta, no contrestants qualssevol condicions,
retencions o forma posadas sobre les dites C^M lliures; e
que·ls deputats vénen tants censals e [61r^b] violaris sobre
los vectigals demunt dits que·ls preus d'aquells bastan a
5 pagar totes les dites coses. Plau al senyor Rey.

Sequencia capitula fuerunt oblata domino regi per
brachia Ecclesie et civitatum et villarum et provisiva per
dominum regem XXVI^a madii anno a Nativitate Domini
10 M^oCCC^oLXXX^o.

(33) Molt alt senyor, los vectigals concordats per los
braces de la Esgleya e de les çitats, viles e lochs reyalz de
que·s fan menció en lo quart dels capítols a vós, senyor,
15 donats per los dits dos braços són aquests:

(33.1) Primerament, sien anedits e posats al tall dels
draps, ultra ço que ja hi és imposat, per lliura, VI diners.

(33.2) Ítem, a tots draps franceses e a tots draps
adobats altres qui entren en Cathalunya paguen, ultra
20 [61v^a] ço que ja hi és imposat, per lliura, III diners.

(33.3) Ítem, tot saffrà qui exirà fora Cathalunya
paguen los estrangers, ultra los XII diners per lliura qui ja
25 hi són imposats, VI diners.

(33.4) Ítem, tota lana qui exirà de Cathalunya paguen
los strangers a la exida, ultra ço que ja hi és imposat, per
30 lliura de diners, VI diners.

(33.5) Ítem, tot pastell qui entrarà en Cathalunya
pach, ultra ço que vuy hi és imposat, III diners.

(33.6) Ítem, tots draps d'or e de seda, perles e
35 xamellots, fil d'or e d'argent, fres e tots obratges d'or e

1 contrestants] contrastants *E* | qualssevol] qualsevol *E* 2 posadas]
posades *E* 4 bastan] basten *E* 8 et¹] ac *E* 9 XXVI^a] XXVI^a die *E*
10 M^oCCC^oLXXX^o] MCCCLXXX^o *E* 12 33] XXXIII *E* 13 braces]
braçes *E* | çitats] ciutats *E* | viles] *rep.* 14 fan] fa *E* | quart] III *E*
17 anedits] enadits *E* 18 imposat] *amb im int. per una altra mà* 20 e...
21 entren] e altres draps adobats que entren *E* 24 saffrà] safra *E* | qui]
que *E* 29 strangers] estrangers *E* | qui...és] que vuy hi es *E*
36 xamellots] xemellots *E*

d'argent e pedres fines, seda crua e adobada, paguen a la entrada per lliura de diners, ultra ço que hi és imposat, VI diners.

(33.7) Ítem, tots erminis, letisses, vays, esquirols, 5
conils e gats, flandreses, cruus e adobats, paguen a la
intrada, ultra ço qui ja hi és imposat, per lliura de diners,
VI diners.

(33.8) Ítem, tot drap de li e de cànem e tots 10
canamasses o de genesta o cotonines tints o no tints,
bagadells e bogarams, paguen, ultra ço qui vuy hi és
imposat, per lliura de diners, VI diners.

(33.9) Ítem, tot vi blanch qui entrarà en Cathalunya 15
pach a la entrada, per [61v^b] cascuna bóta, I florí.

(34) Ítem, senyor, com alcun abús se introduescha en
lo procés de pau e de treva, ço és, com alcun és gitat de
pau e de treva que la cort los fa enderrocar les forces, 20
mases e altres alberchs que tenen sots senyoria e alou
d'altres, axí que lo senyor per qui·s té lo feu d'aquelles
forçes o coses emphiteoticals pert son feu d'aquelles e son
cenç e altres que drets que pren sobre les dites coses
emphiteoticals e feudals qui s'enderroquen, e no sia 25
rahonable cosa que los dits senyors qui no han colpa
porten dampnatge per forfet o per delicte de sos favaters,
pageses o emphiteotes, que us plàcia, senyor, atorgar als
dits dos braces que lo dit abús d'equí avant çes, e que les
dites forçes, mases o altres alberchs qui·s tenguen per altre 30
no degen ésser enderrocades per colpa dels favaters,
pageses o altres emphiteotes. Plau al senyor rey, si donchs
lo senyor de l'alou no era consent o donave sosteniment al
gitat de pau e de treva après que request ne fos.

1 crua] cruha E 2 que...és] que ja hi es E 5 esquirols] e esquirols E
6 conils] cunills E 7 intrada] entrada E | qui] que E 10 tots] amb s int.
11 canamasses] canemasses E | o¹] e E | o²] e E 12 bogarams]
bocarams E | qui] que E 18 34] XXV E, om. abans 3 vid. ap. | alcun]
alcun E 19 com alcun] que com alcu E 20 que] om. E | enderrocar]
derrocar E 21 tenen] tenien E 22 que lo] quel E 23 forçes] forces E
24 cenç] sens E | que¹] om. E 25 e¹] o E | qui senderroquen] quis
derroquen E 26 rahonable cosa] cosa raonable E | que los] quels E
27 per²] om. E 29 braces] braços E | que lo] quel E | dequí] daqui E
çes] ces E 30 dites] om. E | forçes] forces E 32 altres] om. E | donchs]
amb s int. 33 no era] no y era E | donave] dava E

(35) Ítem, que d'equí avant clam de pau e de treva no
 puxa ésser donat si[62r^a]nó de instància de part e no per
 procurador fiscal ne per qualssevol altres persones ne
 5 encara no·s puxe procehir *ex officio* sinó en aytant com és
 legut per constitució de Cathalunya. Plau al senyor rey.

(36) Ítem, que plàcia a vós, senyor, atorgar e
 consentir que, si les universitats dels lochs reyls de
 10 Cathalunya o los regidors d'aquelles han res despeses e
 convertit de les imposicions qui són e són estades en los
 dits lochs reyls en qualsque feynes, negocis o fets de les
 dites universitats, posat que sien altres que no aquelles per
 les quals les dites imposicions són estades per vós, senyor,
 15 atorgades, que açò hajen pogut fer legudament. E que per
 açò inquisició ne procés ne demanda ne punició alcuna
 contra les dites universitats o regidors d'aquelles no puxa
 ésser feta e, si és stada començada, que sia haüda per
 revocada e per no feta; e que de les imposicions que han
 20 haüdes ne han en lurs çiutats, viles e lochs vós, senyor, ne
 vostres oficials no·ls puscats demanar de compte; la qual
 demanda, però, se puxa fer e perseguir contra alguns
 singulars de les dites universitats, si envers aquells res de
 les dites universitats [62r^b] fraudulosament e ab mala
 25 manera haurà ne serà. E, si per açò fan regonèxer les dites
 imposicions, que per vós, senyor, fos una persona eleta e
 dues per la universitat reyal on la dita regonexença se faria
 qui aytal regonexament faessen en aquella forma e manera
 e ab semblants cauteles com les dites universitats
 30 acustumen de servir en los fes de les dites imposicions,
 romanents, senyor, en sa força los capítols fets e atorgats
 per vós, senyor, e per nom e per part vostra sobre les dites
 imposicions en los Parlaments e Corts per vós, senyor,
 tenguts e tengudes als dits lochs reyls o en altra manera a

2 35] XXXVI E | dequí] daquí E 3 puxa] puixa E | donat] dat E | de¹
 a E 4 qualssevol] qualsevol E | altres persones] altres oficials e
 persones E 5 puxe] puixa E 8 36] XXXVII E 9 universitats] *ab n.*
marg. de Llombard indicant de impositionibus universitatum
 10 despeses] despes E 15 pogut] pugut E 17 puxa] puixa E 18 stada
 començada] estada comensada E 20 çiutats] ciutats E 22 però] empero
 E | puxa] puixa E 23 si...24 universitats] si envers aquells res de les
 dites imposicions, *rep.* si envers aquelles *després de* universitats
 25 regonèxer] a regonexer E 27 dues] II^s E 28 qui] que E
 regonexament] regoneximent E 30 fes] fets E 32 e¹] o E | e²] o E
 33 e] o E

les dites universitats o alcuna d'aquelles; e semblantment sia entès de les imposicions dades e atorgades als lochs de la Esgleya. Plau al senyor rey.

(37) Ítem, senyor, que totes manleutes en les corts 5
vostres e del dit senyor duch e de alutzirs, e en totes
altres corts de qualssevol oficials vostres per fets
criminals e civils per qualssevol persones dels dits dos
braces e hòmens e vassals lurs, e per qualssevol rahons, fe
[62v^a] entrò lo dia de vuy e fahedores d'aquí avant dins V 10
anys contínuament següents, que, passat I any après que
són estades o seran fetes, sien haüdes per nul·les e que·ls
manlevadors, passat lo dit any, sien haüts per absolts e
deliures de les dites manleutes e de les penes en aquelles
contengudes; e semblantment sia entès d'aquell o 15
d'aquells qui són tro al dia de vuy o seran dins los V anys
après següents alcu o alguns comenats axí com a
carcellers. E encara en açò sia entès si los criminoses se
han posades o·s posaran penes peccuniàries o altres de
presentar-se o tornar en poder de la cort a çert dia o hora o 20
com requests ne fossen. E axí mateix si los criminoses
pena peccuniària se havia posada o no ab sacrament e
homenatge o cascú separadament. Plau al senyor rey.

(38) Ítem, com lo capítol dessús per los dits dos 25
braçes donat a vós, senyor, de la remissió general per ells
demanada de les penes sia estat provehit per vós, senyor,
fort magrament, esguardada la provisió que havets feta al
braç dels rics hòmens e cavallers so[62v^b]bre lo capítol
que us han demanat de semblant rahó, e encara en lo dit 30
capítol del dit altre braç sia estada demanada e atorgada
remissió d'alcunes altres penes de les quals no és estada
specificadament demanada ne atorgada en lo dit capítol
dels dits dos braçes, e sia rahonable cosa que·ls dits dos

5 37] XXXVIII E | corts... 6 vostres] corts senyor vostres E 6 dit] om. E
7 qualssevol] qualsevol E 8 e] o E | qualssevol] qualsevol E 9 braces]
braçes E | e³] om. E | qualssevol... fe] qualsevol raons fetes E 10 lo
dia] el jorn E | fahedores] faedores E 11 següents] següent E
13 manlevadors] menlevadors E 15 o... 16 daquells] om. E 16 qui són]
aqui son E | V anys] dits V anys E 17 alcu... alguns] a algu o alguns E
18 criminoses] criminosos E 20 çert] cert E 21 los criminoses] lo
criminos E 23 cascú] cascun E 25 38] XXXIX E | dessús] desus E
26 braçes] braços E 28 provisió] provesio E 32 dalcunes] dalgunes E
34 braçes] braces E | rahonable] raonable E

braços hagen axí bastant e larga remissió com l'altra braç,
 e encara pus larga, per ço, suppliquen a vós, senyor, que
 remetets de present e hajats per remeses als dits dos braces
 e a cascun d'ells e a ciutats, viles e lochs d'aquells e a
 5 singulars persones dels dits braços e a cascun d'ells e a lurs
 hòmens tots e sengles terçes e penes comeses per censals e
 per violaris, hoc encara com haguessen trencats
 sacraments e homenatges fets per hostatges, o per altres
 10 contractes e coses civils, e totes penes de hosts fallides e
 de generalitats e de bans e de terçes e de quarts e de
 quints, de obligacions e de compromeses, de contractes e
 de plets e de clams e de reeclams, e de fermes de dret e de
 empires o manaments trencats o de notaris qui no hagen
 15 servada la constitució de Perpenyà sobre contractes e
 altres cartes que hagen preses e de sosteniment de
 bandejats e de gitats de pau e de treva e [63r^a] de
 manleutes e totes penes de dret comú o municipal per
 qualssevol universitats dels dits dos braços o per regidors
 20 d'aquelles comeses o encorregudes per rahó de qualssevol
 vectigals, imposicions o gabelles per ells scientment o
 ignorant imposats o imposades e levats o levades tro al dia
 de vuy en lurs çitats, viles e lochs e totes altres penes
 peccuniàries e civils qui sien comeses tro al dia que la
 25 present Cort sia finada e per vós, senyor, licenciada; e que
 les dites penes e altres coses demunt dites no puxen ésser
 demanades per vós, senyor, ne per lo senyor duch ni per
 altres oficials vostres. E, si per les demunt dites penes e
 altres coses havia plet penjant o proçes o penyores [per
 30 execució qui on fos ja començada, qui sia haüt tot per
 remès e les penyores] tornades. Plau al senyor rey que
 totes les dites penes especificades dessús en lo capítol e
 encara totes altres penes peccuniàries sien remeses e
 encara les corporals qui no devallen de crims propis per
 los quals degué ésser imposada pena de mort o mutilació

1 braços] braces *E* | bastant...larga] larga e bastant *E* | l'altra] laltre *E*
 2 suppliquen] supliquen *E* 3 remetets] remetats *E* 5 braços] braces *E*
 7 haguessen] haguesen *E* 8 o] e *E* 11 de³] e de *E* 12 de³] *om.* *E* | e³
om. *E* 13 o²] e *E* | hagen] hajan *E* 16 bandejats] *amb s int.*
 18 qualssevol] qualsevol *E* | braços] braces *E* 19 qualssevol] qualsevol
E 22 vuy] huy *E* | çitats] ciutats *E* 25 demunt] damunt *E* 26 ni] ne *E*
 27 demunt] damunt *E* 28 proçes] proces *E* | per...30 penyores] *af. de E*
 31 especificades dessús] especificades desus *E* 32 peccuniàries] *amb c¹*
int. 33 qui] que *E*

de membre; retén-se, però, lo senyor rey les hosts per l'execució de Querol.

(39) Ítem, per ço que ls deputats puxen [63r^b] mils trobar compradors als censals e violaris que vendran per haver la quantitat de la proferta o alguna partida d'aquella, que us plàcia, senyor, privilegiar los dits censals e violaris, provehit e ordonax ab la present Cort ensemps que per negun crim o delicte comès o cometedor per aquell o aquella de qui seran los dits censals e violaris ne pensions ne preus d'aquells no-s puxen anotar ne confiscar ne fer alguna empara, seqüestre o empatxament alcun, ne en aquells vós, senyor, o vostres oficials no puxats posar la mà. Plau al senyor rey.

(40) Ordonax la Cort, que ls deputats de Cathalunya o a simpla istància lur lo governador e tots los ordinaris de Cathalunya axí ecclesiàstiques com seglars e cascun d'ells requests per los deputats, facen e sien tenguts de fer no demanat o esperat consell de assessor ne de jutge e no reebuda ferma de dret ne appellació ne altra excepció e solemnitat e orde de dret no servat contra qualssevol persones de qualsevol braç, estament o condició sien qui no volguessen pagar o fer pagar e levar en lurs terres los vectigals e drets en la present Cort, o per auc[63v^a]toritat d'aquella ordonats o ordonadors o no s'offerissen o empatxassen que en lurs terres o lochs los deputats los poguessen fer cullir o vendre profitosament a obs del general o qui res no presessen o se n'aturassen totes execucions per haver feelment e entegre ço que ordonat sia axí per presons de persones e distraccions de béns com per apreniments de postats com per marques e represàlies, com encara ab hosts com en totes altres maneres. Ffo auctoritzat per lo senyor rey.

1 membre] menbre E | hosts] hosts fallides E 2 l'execució] la execucio E
 4 39] XL E | puxen] puixen E 6 alguna] alcuna E 7 privilegiar]
 privilegiar que amb que ratllat 8 provehit...ordonax] provehint e
 ordonant E | la... 12 alcun] *passatge assenyalat amb daga i amb n. marg.
 de Llombard indicant* Quod propter crimen non potest fieri exequutio
 censualium generalis nedum pro causa civili ut habet usus ex practica
 domus. Idem supra folea XXXXI i Usque hic bene 10 aquella] aquells
 E | los... violaris] los dits censals e violaris aquells censals o violaris E
 e] o E 11 puxen] puixen E 12 alcun] alcu E 13 puxats] puixats E
 14 Plau...rey] Plau al senyor rey. Narcisus promotor E 16 Ordonax...34
 rey] om. E 17 los] amb s int. 27 terres] rep.

1380 Ordinacions

(41) [64r^a] Aprés que·ls precedents capítols foren
 5 scrits, dats e provehits e la Cort fo finada, los nobles e
 molt honrats mossènyer en Phelip d'Angleola, sacristà de
 Tarragona; mossènyer G. Çanoguera, cavaller; e en G.
 Fferrer, ciutadà de Barchinona, deputats de Cathalunya
 10 ordonats en la dita Cort ensemps ab XII persones, ço és,
 IIII persones de cascun braç les quals la dita Cort lurs
 acompanyà e lus ajustà en açò per poder dat per la dita
 Cort a totes les dites XV persones e a XIII d'elles
 regonegueren los dits vectigals dessus contenguts e
 anadent temprant e mudant en aquells alcunes coses
 15 ordonaren ab carta feta en poder de n'Andreu Figuera,
 notari e scrivà lur los vectigals qui·s segueixen:

(41.1) Primerament, que per cascuna bóta de mena de
 20 vi blanch de IIII somades de qualque terratge o spècia qui
 serà mesa per mar o per terra o per aygua dolç dins lo
 Principat de Cathalunya sia [64r^b] pagat I florí dor
 d'Aragó.

(41.2) E si la bóta serà de major o menor capacitat,
 25 que pach prorata de la mesura que té la bóta de mena.

(41.3) E aquest dret mateix de I florí per bóta de
 mena sia tengut de pagar lo vi blanch estranger que vuy és
 30 en lo principat per vendre, lo qual dret pach de present lo
 venedor.

(41.4) Ítem, per cascuna bóta de mena de vi blanch
 qui ischa del dit principat sia pagat mig florí d'or.

(41.5) E si la bóta tendrà més o meyns que pach
 35 prorata de la mesura que té la dita bóta de mena.

---

2 1380...] *af. al capçal possiblement per Vidal, om. E per tractar-se d'un document notarial expedit per Andreu Figuera que segurament es trobava a la Generalitat i no a l'arxiu reial* 4 Aprés...16 segueixen] *om. E capítols] amb s int. 5 dats] amb s int. | nobles] amb s int. 18 Primerament...22 d'Aragó] om. E 24 E...25 mena] om. E 27 E...30 venedor] om. E 32 Ítem...33 dor] om. E 35 E...36 mena] om. E*

- (41.6) És emperò entès, que·l dit dret sobre lo dit vi imposat no són tenguts de pagar les persones ecclesiàstiques qui del dit vi faran venir per lur pròpia provisió tansolament. 5
- (41.7) Ítem, que de tot drap e scapoló o scaig qui·s aparell dins lo dit principat sia pagat abans que ischa del parayre per lliura de diners I diner.
- (41.8) Declarat però, e entès, que·l dit dret no sien tenguts pagar les dites persones ecclesiàstiques qui faran fer draps o scaigs per lur ús o empriu [64v^a] o de lurs companyes qui visquen a pròpies despeses de les dites persones ecclesiàstiques. 10
- (41.9) Ítem, que de tot saffrà qui exirà del dit principat sien pagats ultra lo dret que ja hi és imposat per lliura de diners, IIII diners. 15
- (41.10) Ítem, tota speciària qui entra o isque en o del dit principat sia pagat ultra lo dret qui ja hi és imposat per lliura de diners, I diner. 20
- (41.11) Ítem, de tot pastell qui entrarà en lo dit principat sien pagats per lliura de diners ultra lo dret qui ja hi és posat, IIII diners. 25
- (41.12) Ítem, de tot drap de li o d'estopa e de tots canamasses e cotoninas tints o no tints, bagadells, bocarams qui entraran en lo dit principat, sien pagats per lliura de diners, IIII diners. 30
- (41.13) Ítem, de tots draps d'or e de seda, perles, xamellots, fil d'aur e d'argent, fres e peres finas e tots obratges de fil d'aur e d'argent e de seda qui entren o isquen en o del dit principat, sien pagats per lliura de diners ultra lo dret qui ja en algunes de les dites coses és imposat per lliura de diners, VI diners. 35

1 És...4 tansolament] *om. E* 6 Ítem...8 diner] *om. E* 10 Declarat...14 ecclesiàstiques] *om. E* 16 Ítem...18 diners²] *om. E* 20 Ítem...22 diner] *om. E* 24 Ítem...26 diners] *om. E* 28 Ítem...31 diners²] *om. E* 33 Ítem...38 diners²] *om. E* 36 dit] *rep.*

(41.14) Aquest, emperò, dret del prop dit capítol no sien tenguts pagar les [64v^b] persones ecclesiàstiques qui algunes de les dites coses faran venir o portar a obs de ornaments d'altar o altres ornaments de esgleya.

5

(41.15) Ítem, de tots erminis, letisses, vays, esquirols, conils e gats; flandreses, cruus e adobats sien pagats ultra çò qui ja hi és carregat quant entraran o exiran en o del dit principat per lliura de diners, IIII diners.

10

(41.16) Ítem, de tots cotons, filats e a filar tints o no tints, sien pagats com exiran del dit principat per liura de diners, IIII diners.

15

(41.17) Ítem, de totes lanas qui isquen del dit principat, sien pagats ultra lo dret qui ja hi és carregat per lliura de diners, II diners.

20

(41.18) Entès, emperò, e declarat que les mercaderies, robes e coses dessus dites qui sien de passatge, no sien tengudes pagar los drets o vectigals dessus contenguts, si donchs no·s descargaven en terra o de aquelles estant en les platges no·s fahie contracte de vendes o no·s trestajaven de I vexell en altre.

25

(42) Segueixen-se los capítols dats en la dita Cort per lo braç dels barons [65r^a] rics hòmens e cavallers ab les provisions e respostes per lo senyor rey a aquells capítols fetes qui foren donats a XVII de març de l'any MCCCLXXX:

30

(43) [65r^b] Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor. Com per la vostra excel·lència en lo començament de la Cort general que per vós se celebre als cathalans en la çiuat de Barchinona, hajats demanada als vostres sotsmeses del Principat de Cathalunya ajuda per reparar e cobrar çò que per lo jutge d'Arborea iníquament vos és

35

---

1 Aquest...4 esgleya] *om. E* **6** Ítem...9 diners²] *om. E* **11** Ítem...13 diners²] *om. E* **15** Ítem...17 diners²] *om. E* **19** Entès...24 altre] *om. E* **26** Segueixen-se...30 MCCCLXXX] *Hec concordia facta per brachium baronum et militum ac hominum de paratico principatus Cathalonie super mutuo CL^M librarum facto domino regi per generale Cathalonie pro facto Sardinie E | en] rep.* **34** Cort] *amb t int.* | se celebre] de present se celebra *E* **35** çiuat] *ciutat E* **36** ajuda] *hajuda E*

stat acceptat e occupat en lo Regne vostre de Sardenya en
 dampnatge e offensa de vós, senyor, e lo braç, senyor, dels
 barons, nobles e cavallers de Cathalunya ja en lo
 començament de la dita Cort, vós, senyor, en aquella
 present, resposès a la vostra senyoria que en les dites coses 5
 ne per la dita rahó no us darien res. Ara, senyor, lo dit braç
 vos respon finalment que estan e perseveran en la dita
 resposta e per les dites rahons, no us donarien res ne us
 ferien ajuda com parlant ab humil reverència de la vostra
 senyoria, açò per rahó de libertats, privilegis e immunitats 10
 del dit braç no sien obligats ne tenguts; però, senyor, com
 ells sàpien e vejen que vós, senyor, havets fort a cor los
 dits affers e venets e alienats del vostre patrimoni e dels
 vostres drets, per ço que pugats menar a fi vostre bon
 propòsit sobre les dites coses, lo braç dessús dit és 15
 aparellat e·s offer que, si vós, senyor, los volets atorgar
 los capítols devall scrits, ell per vía de compra o per altre
 contracte nominat o in[65v^a]nominat, qui pus pròpriament
 pusque ésser applicat a açò, consintran e de present
 consenten, fet per vós. Emperò, lo dit atorgament e venda 20
 o contracte, que en lo Principat de Cathalunya sien posats
 e meses, levats e exhegits vectigals per la forma devall
 escrita, dels quals isquen, compresa e entesa en aquells la
 quantitat de la resta del do de Muntçó, CL^M liures
 barchinonines e, si no u fehien, consintran que sia anadit 25
 als dits vectigals o encara que·n sien meses de novells tro
 que la quantitat ne pusque ésser redigida e haüda,
 exceptat, emperò, que en la sal no sia ne puxa ésser més
 vectigal alcun ne per lo dit suppliment puxen ésser meses
 imposicions en pa, en vi ne en carn ne en civada de la terra 30
 ne fogatges.

Entén encara més lo dit braç e ab aytal condició,
 forma e manera consent als dits vectigals que sien levats,
 cullits e administrats e despeses per lo deputat del dit braç 35

1 stat] estat *E* | acceptat] atemptat *E* | Sardenya] Cerdenya *E*
 3 Cathalunya] Catalunya *E* 5 resposès] resposem *E* 6 rahó] rao *E*
 darien] dariem *E* | Ara] are *E* 7 que estan] ço es que estan *E* 8 e per] en
 o per *E* | rahons] *amb s int.* | donarien] darien *E* 9 ferien] farien *E*
 parlant] parlan *E* 10 açò] a aço *E* 12 sàpien...vejen] vejen e sapien *E*
 19 pusque] pusca *E* | applicat] aplicat *E* 21 Cathalunya] Catalunya *E*
 22 exhegits] exigits *E* 23 escrita] escrita *E* 24 CL^M] cent cinquanta mille
E 25 fehien] fahien *E* | anadit] enadit *E* 27 quantitat] dita quantitat *E*
 pusque] pusca *E* | redigida] exegida *E* 29 alcun] algu *E* 35 e^l] *om. E*

ensemps ab los altres deputats dels altres dos braços en aquella forma que·ls altres ho faran. Lo senyor rey accepta la dita oferta ab referiment de gràcies e atorga los capítols axí com en la resposta de cascú devall se conté.

5

(44) [65^v^b] Los vectigals, senyor, que demunt és feta menció són les següents:

(44.1) Primerament, sien enadits e posats ab tall dels draps, ultra ço que ja hi és imposat, per lliura, VI diners.

10

(44.2) Ítem, a tots draps françeses e altres draps adobats qui entren en Cathalunya, paguen etcètera *ut supra*. Plau al senyor rey.

15

(45) Los capítols, senyor, per vós atorgadors de què demunt en lo prohemi és feta menció són aquests:

(45.1) Primerament, senyor, que tothom de paratge e sotsmeses hòmens e vassalls lurs, amonestats o çitats per pau e per treva, sien guiats de tots crims salvant de aquells de què seran citats o admonestats, lo qual citament o amonestament se haja a fer segons que·s segueix, és assaber, senyor, que, com lo dit clam serà donat per pau e treva contra alcun dels demunt dits per mal que sia fet o donat *in corpore vel in rebus* o en altra manera que loch pugués haver lo dit clam, sien servades les [66^r^a] stimacions dels usatges e les constitucions de pau e de treva e tots altres drets de la terra, axí que la moderació que s'ha a fer del clam se faça per lo jutge segons que y és ja provehit per los dits usatges, constitucions e altres drets e no en altra manera; e, si convindrà que clam serà donat de pau e de treva per rahó o ocasió d'alcun mal for fet e delictes qui no age ne prena estimació per los dits usatges ne altres drets, que la dita moderació faça e haja a fer lo dit jutge segons lo capítol de la Cort de Cervera, lo qual

25

30

35

---

2 ho] o E 3 dita] om. E | oferta] oferta E 6 que demunt] de que demunt E 7 les] los E 10 que] qui E 12 françeses] franceses E 13 Cathalunya] Catalunya E | paguen... 14 supra] paguen ultra ço qui ja hi és imposat per lliura III diners E 20 çitats] citats E 21 de aquells] daquells E 22 admonestats] amonestats E 23 segueix] seguex E 24 assaber] a saber E | com] con E | e] e per E 25 alcun] algu E 27 pugués] amb s int. 28 stimacions] estimacions E 33 d'alcun] dalgun E 34 age] haja E

comença “*Deinde sanctimus* etcètera”, enadent-hi que sia presa informació summària primerament de la qualitat del delicte qui serà contengut en lo clam e del dampnatge donat, e que après, feta la moderació, si aquell contracte lo qual serà donat lo clam serà publicat, sia procehit a la declaració dels dampnatges segons que és contengut en alguna declaració del senyor [rey, la donchs infant, n’Amfós, puys rey, pare del senyor rey] vuy regnant, feta contra trencadors de pau e de treva, la qual per letra sua fo significada al veguer e Cort de Leyda e de Pallars, e que aquella sia servada segons la forma e tenor, confirmants totes e sengles constitucions de pau e de treva e ordonen que d’aquí avant clam de pau e de treva no puxa ésser donat sinó a instància de part e no per procurador fiscal ne per qualsse[66r^b]vol altres oficials o persones ne encara no·s puxa procehir *exofficio* sinó aytant com és legut per constitució de Cathalunya. Plau al senyor, axí però que·l privilegi dur a VII anys e que·l dit guiatge dur III jorns, aquells que·l citat volrà dins los XV dies dins les quals deu comparar, e que·l citat haja a declarar que·ls III dies volrà com demana lo guiatge.

(45.2) Ítem, senyor, que com algú abús se introduesquen en lo procés de pau e de treva, que la cort los fa enderrocar les forces, mases e altres alberchs que tenen sots senyoria e alou d’altre, axí que lo senyor per qui·s té lo feu d’aquelles forces o cases emphiteoticals pert son feu de aquelles e son çens e altres drets que pren sobre les dites coses emphiteoticals o feudals pert son feu d’aquelles e son sens e altres drets que pren sobre les dites coses emphiteoticals e feudals qui s’enderroquen; e no sia rahonable cosa que los dits senyors qui no han colpa porten dampnatge per fet, delicte de sos favetors, pageses o emphiteotes, que us plàcia, senyor, atorgar al dit braç

1 enadent-hi] enadint hi E 4 e... après] e que han pres E | feta] e feta E contracte... 5 qual] contra lo qual E 7 alguna] alguna E | rey... 8 rey²] *af. de* E 8 vuy] huy E 11 la] sa E 12 ordonen] ordenan E 17 Cathalunya] Catalunya E | senyor] senyor rey E | axí... 21 guiatge] axi pero que dur a VII anys lo guiatge atorgat en lo dit capítol axi com devall se conte en lo quatorze capítol e la resposta daquell E 23 com algú] con algun E 24 introduesquen] introduesca E | pau... treva] pau e de treva ço es que con algu es gitat de pau e de treva E 25 altres] altes *amb e int.* 26 e] o E 28 de aquelles] daquelles E | çens] cens E 29 o] e E | pert... 31 feudals] *om.* E 33 delicte] o per delicte E | favetors] faveters E 34 atorgar... braç] que sia provehit E

que lo dit [66v^a] abús d'aquí avant çes e que les dites
 forces, mases o altres alberchs qui·s tenguen per altre no
 dejen ésser enderrocades per colpa dels favaters, pageses o
 emphiteotes. Plau al senyor rey, si donchs lo senyor de
 5 l'alou no era consent o donave sosteniment al gitat de pau
 e de treva après que request ne fos.

(45.3) Ítem, que vós, senyor, ne vostre primogènit ne
 oficials vres ne seus d'aquí avant no turmentets ne
 10 turmentar puxats null de paratge en alguna manera, si
 donchs no havien mort lur senyor o son primogènit o li
 eren traydors, ço és, que ab sos enamichs li occupassen de
 fet sos regnes e terres o alcun loch d'aquells o eren
 heretges; e dades encara en los dits cases e ells
 15 primerament plenes deffensions per dret atorgades e
 promulgada axí mateix primerament interlocutòria de
 jutge, ne·ls puxats per consciència en alguna manera
 condempnar sinó a coneguda de jutges covinents, a
 conexença d'aquells, haguessen a ésser donats a manlevar
 20 segons les constitucions de Cathalunya. Plau al senyor rey.

(45.4) [66v^b] Ítem, que·l senyor rey allonch quant al
 dit braç e singulars d'aquell lo temps de la anotació dels
 béns, ço és, que axí com és de I any e I dia, que sia o I any
 25 e mig. Plau al senyor rey, però que dur III anys après que
 la Cort present serà licenciada.

---

1 dites] *om. E* 2 forces] forces *E* | o] e *E* | o altres] *rep.* 3 favaters]
 faveters *E* 4 emphiteotes] daltres emphiteotes *E* 5 donave] donava *E*
 6 fos] *amb s int.* 8 453 Ítem] *aquesta disposició és precedida per una n.*
de Vidal indicant homes de paratico non possunt torqueri nisi in casibus
 sic exceptis et in eis procedi debet legitima cause cognitione precedente
 juxta constitutiones 9 vres] vostres *E* | ne²... 10 manera] *passatge subr.*
 10 null] null hom *E* 13 fet] fer *E* | alcun] algun *E* 14 heretges] eretges
E | e ells] a ells *E* 15 plenes deffensions] pleneres defensions *E*
 16 primerament interlocutòria] interlocutoria primerament *E* 17 puxats]
 puxa *E* 18 a²] e a *E* 19 a¹] *om. E* 20 Cathalunya] Catalunya *E*
 Plau...rey] Plau al senyor rey que ell ne son primogenit ne lurs oficials
 daquiavant no turmenten ne façen turmentar nagon hom de paratge sino
 en los cases contenguts en lo dit capitol o no havien delinquit en la mort
 den Castelló de Mallorques quant a les altres coses contengudes en lo dit
 capitol sobre les defensions e interlocutories e jutjar ab conexença e no
 per consciència, plaen al senyor rey *E* 23 e] e a *E* | daquell] de aquells
E | anotació] invocacio? *E* 24 I any¹] un any *E* | o] de *E* 26 Cort
 present] present cort *E*

(46) E la dessus dita offerta o compra, molt alt senyor, fa lo dit braç dels barons, richs hòmens e cavallers ab les condicions e retencions següents:

(46.1) Primerament, que vós, senyor, remetats de present e hajats per remeses al dit braç e a çitats, viles e lochs de aquell e a singulars persones del dit braç e a lurs hòmens e vassals tots e sengles terçes o penes comeses per censals e violaris, hoc encara com haguessen trencats sacraments e homenatges fets [67r^a] per tenir hostatges o per altres contractes o cases civils, e totes penes de hosts fallides e de generalitats e de bans e de contractes de terces, de quarts e de quints o de obligacions e de compromeses e de plets e de clams e de reeclams, de formes de dret e d'empares e manaments trencats e de sosteniment de bandejats e de gitats de pau e de treva e de manleutes e de totes altres penes peccuniàries e civils que sien comeses tro al dia que la present Cort sia finida e per vós, senyor, licenciada. E que les dites penes e altres coses demunt dites no puxen ésser demanades per vós, senyor, ne per lo senyor duch ne per altres officials vostres ne seus; e, si per ventura per les demunt dites penes e altres coses havia plet penjant o procés o penyores per execució qui-n fos ja començada, que sia haüt tot per remès e les penyores tornades; e no-res-menys totes altres e sengles penes de dret comú o municipal per qualsevol singulars o singular del dit braç comeses per rahó de qualsevol vectigals, imposicions o gabelles per aquells singulars o singular scientment o ignorant imposats o imposades e levat o levades tro al dia de huy en lurs terres. E d'açò demanen lo dit braç e singulars d'aquell salves romanents [67r^b] e il-leses al dit braç e a singulars d'aquell e lochs lurs totes preheminències e libertats, privilegis, franqueses e immunitats e juridiccions de cascun d'ells a les quals,

1 oferta] oferta E 6 remeses] remes E | e²...çitats] rep. | çitats] ciutats E 7 de aquell] daquell E 8 vassals] amb s³ int., vassalls E terçes] terces E | o] e E 9 e violaris] e per violaris E | encara] encare E 10 fets] fer E 11 contractes] amb c² int. | cases] coses E | hosts] osts E 12 de contractes] om. E 13 de¹] e de E | o] e E 14 de plets] e de contractes e de plets E | de²] om. E 15 dempares] de empires E 17 de] om. E 18 al] el E | finida] finada E 20 demunt] damunt E 22 ventura] aventura E | demunt] damunt E 26 qualsevol] qualssevol E 27 qualsevol] qualssevol E 30 açò] aço E 31 singulars] amb s² int. 32 e³...33 preheminències] e totes lurs preeminències E 34 e¹] om. E

per ço que donaven en lo present capítol, no sia fet perjudici alcú. Plau al senyor rey que totes penes sien remeses sau que no devallen de crims de què meresquen mort o mutilació de membre.

5

(46.2) Ítem, senyor, que dins X anys primers vinents, los veguers, batles e los altres oficials vostres ordinaris de Cathalunya, segons que a cascun d'ells se pertany en sa
 10 juridicció e no altres, coneguen e hajen a conèixer e fer la inquisició e conexença e fer tot lo procés e la execució de tots e qualssevol crims, delictes e excesses e penes axí comeses, qui no cayguen en la dita general remissió, com d'eçi avant cometadors e cometadores per qualssevol
 15 manera o rahó, axí que vós, senyor, ne lo senyor duch o altres no y puxats trametre delegar, assignar e posar dins lo dit temps lochtinent algun o jutge, comissari o assessor [67v^a] adjunt, consellador o instigador de offiçi de tesoraria, de escrivania o algun altre offiçi ne alguna altra
 20 persona qualque nom haja; e, si de fet lo contrari era fet scientment o ignorant, que no haja valor ne algun sie tengut obehir a tals lochtinents, jutges, comissaris, accessors, adjuntes, conselladors o instigadors d'algun d'aquells, ans sens tota pena e legudament los puxa ésser fet contrast, si usar volien, e que a aquells e a cascú
 25 d'aquells los dits ordinaris puxen contrastar e vedar de usar de lurs commissions e officis en totes maneres. Emperò en açò no sien enteses los governadors de Cathalunya e de Rosselló ne lo batle general de Cathalunya e de Rosselló, ne lo procurador reyal de Rosselló, mas que aquests personalment e no per lochtinents ne per substituïts ordinàriament de consell de lurs assessors puxen dins lurs governacions inquirir e punir segons que a lurs offiçis però pertany. E que vós, senyor, de present revoquets e hajats per revocats e nul·les tots comissaris e lochtinents,

30

1 donaven] demanen *E* 2 alcú] algun *E* 3 sau] saul *E* 4 membre] membres *E* 8 Cathalunya] Catalunya *E* 13 deçi] daçi *E* | cometadors... 14 rahó] cometedor e cometadores per qualssevol singulars o singular del dit braç e per qualsevol manera o raho *E* 15 e] o *E* 16 algun] algu *E* 17 adjunt] adjunte *E* | offiçi] ofici *E* 18 tesoraria] tresoreria *E* escrivania] scrivania *E* | o] o de *E* | offiçi] ofici *E* | ne] ni *E* | alguna] om. *E* 20 algun sie] algu sia *E* 21 obehir] obeir *E* 22 accessors adjuntes] assessors adjuntes *E* | dalcun... 23 d'aquells] e a algun dells *E* 24 fet] fer *E* | cascú] cascun *E* 26 commissions... officis] comissions e officis *E* 28 Cathalunya] Catalunya *E* | e... Rosselló²] om. *E* 32 offiçis] officis *E* 33 pertany] se pertany *E*

conselladors, instigadors, jutges, adjunts e tots altres de
 qualsevol altres noms sien appellats qui vuy sien en
 qualsevol terres e loch del dit braç e de singulars d'aquell,
 e totes comissions e poders que hajen de vós, senyor, e del
 dit senyor duch per les dites rahons; e que vós, senyor, 5
 [67v^b] e lo senyor duch manets ab letres vostres a aquells
 qui d'aquí avant no usen de les dites comissions e poders a
 ells donats, ans tots processses e inquisicions e altres
 enantaments per ells fets contra qualssevol persones del dit
 braç, e per les dites rahons liuren als oficials ordinaris 10
 dels lochs on les dites inquisicions, processses e
 enantaments sien stats fets. Plau al senyor rey axí com en
 lo capítol és contengut.

(46.3) Ítem, senyor, que totes manleutes en les corts 15
 vostres e del dit senyor duch e de algtzirs, e en totes
 altres corts de qualssevol oficials vostres per fets
 criminals e civils per qualsevol persones del dit braç e
 hòmens e vassals lurs e per qualssevol rahons, fetes entrò
 lo dia de vuy e fahedores d'aquí avant dins V anys 20
 contínuament següents, que, passat I any après que són
 estades o seran fetes, sien haüdes per nul·les, e que·ls
 manlevadors, passat lo dit any, sien haüts per absolts e
 deliures de les dites manleutes e de les penes en aquelles
 contengudes; e semblantment sia entès d'aquell [68r^a] o 25
 d'aquells a qui són tro al dia de vuy o seran dins los dits V
 anys après següents alcú o alguns comenats axí com a
 carcellers. E encara en açò sia entès si los crimosos se
 han posades o·s posaran penes peccuniàries o altres de
 presentar-se o tornar en poder de la cort a çert dia e hora o 30
 com requests ne fossen; e axí mateix si lo criminós pena
 peccuniària se havia posada o no ab sacrament e
 homenatge o cascu separadament. Plau al senyor rey.

1 adjunts] adjunctes E 2 qualsevol] qualssevol E 3 qualsevol]
 qualssevol E | loch] lochs E 5 rahons] raons E 6 senyor] dit senyor E
 7 no] ne E 10 rahons] raons E | oficials] oficials E 12 stats] estats E
 15 corts...16 vostres] corts senyor vostres E 17 oficials] oficials E
 18 qualsevol] qualssevol E 19 vassals] vassalls E | rahons] raons E
 20 lo] el E | fahedores] faedores E 21 I any] un any E 25 o...26
 daquells] *amb reclam al foli anterior* 27 alcú...comenats] algu o alguns
 comanats E 28 crimosos] crimosos E 30 çert] cert E | e] o E
 31 com] con E 32 havia] haura E 33 cascu] cascu E

(46.4) Ítem, que totes provisions, cartes, letres exints
o devallants dels presents capítols, e encara de les
provisions dels greuges del dit braç per ells fetes o
fahedores a aquells, sien dades per vostre prothonotari o
5 son lochtinent franchs de dret de sagell al dit braç e a
cascun singular d'aquell qui'n volrà carta o letra tota
vegada que per lo dit braç o alcun singular d'aquell
requests ne seran. Plau al senyor rey.

(46.5) [68r^b] Ítem, senyor, protesta specialment lo dit
braç que, si en los capítols de la proferta a vós, senyor,
feta en la present Cort per los braçes de la Esgleya e de les
çitats, viles e lochs reyals de Cathalunya ne en les
respostes per vós, senyor, a aquelles fetes havia alguna
15 cosa prejudicial al dit braç o a singulars o singular
d'aquell, no entén lo dit braç a consentir ne consent a
aquelles, ans expressament hi dissent e y contrasta. Plau al
senyor rey.

(47.6) Ítem, que vós, senyor, e lo senyor duch,
primogènit vostre, hajats a fermar e jurar e de fet fermets e
jurets de servir e fer servir als vostres oficials los
presents capítols axí largament com fer ne dictar se puxa,
e fer d'aquells e de cascú d'aquells constitució o
25 constitucions, privilegi o privilegis e cartes públiques, ab
vostres sagells pendants sagellades, aytantes com lo dit
braç o singulars d'aquell ne volran en demanaran a
conexença dels advocats del dit braç franques de dret de
sagell axí com dit és. Plau al senyor rey que les dites
30 fermes e sacraments se facen e [68v^a] privilegis e cartes
públiques axí com és contegut en lo dit capítol.

---

1 letres] e letres E 2 o] e E 4 fahedores] faedores E 5 franchs] franques
E | sagell] segell E 6 volrà... 8 seran] *passatge assenyalat* 7 alcun]
algun E 13 çitats] ciutats E 14 alguna] alguna E 15 o²] o a E 22 de]
om. E 23 puxa] puxe E 25 privilegi] e privilegi E 26 sagells] segells
E | sagellades] segellades E 27 o] e E | o... 29 és] *passatge assenyalat*
i amb n. marg. de Llombard indicant segell franc 29 sagell] segell E
axí] *om.* E

Cort 1359

Regis Petri 3

(1) [70r^a] Con lo molt alt e poderós príncep e senyor, 5
 lo senyor en Pere, per la gràcia de Déu rey d'Aragó,
 etcètera, celebràs Corts generals als cathalans en la vila de
 Cervera, en les quals ell demanàs graciosa ajuda als
 cathalans per la guerra que injustament li fa lo rey de
 Castella, ab la qual ajuda pogués ésser deffensada la cosa 10
 pública de Cathalunya, majorment com sia cert que·l dit
 rey de Castella fa grans aparellaments per terra e per mar
 per [70r^b] esvehir e ocupar les terres del senyor rey e
 specialment lo Principat de Cathalunya, segons que l'any
 prop passat ha hom vist per experiència, vinent en les mars 15
 de Barchinona e per diverses lochs de la costera de
 Barchinona e de Cathalunya; emperamor d'açò, los braços
 dels prelats, religioses, persones ecclesiàstiques e dels
 rics hòmens, cavallers e hòmens de paratge acordaren e
 provehiren, ab condicions, emperò, e retencions e maneres 20
 davall scrites e no en altra manera, graciosament e no per
 deute que·n fossen tenguts ni obligats, de donar per lurs
 hòmens e altres segons que davall és declarat, a deffensió
 de si mateix e de la cosa pública de Cathalunya, VIII
 meses de l'any, DCCCC hòmens a cavall, la meytat 25
 armats e la meytat alforrats, ço és, VII sous per hom a
 cavall armat e V sous per hom a cavall alforrat, per sou
 dels quals e per les esmenes ho estimes dels cavalls se
 paguen LXXII^M lliures de moneda de barçalonenses de tern,
 segons la forma següent lo qual do feren a II anys primers 30
 esdevenidors, axí que cascun any sien pagades les dites

---

1 Cort... 3 3] *af. possiblement per Vidal, rep. 1359 a la capçalera del foli,*
 Proferta brachiorum ecclesiastici et milicie Cathalonie *F* 5 Con] com *F*
 6 d'Aragó... 7 etcètera] Daragó de Valencia de Mallorques de Cerdanya e
 de Corcega e Comte de barchinona de Rossello e de Cerdanya *F* 7 en...
 8 Cervera] en lo loch de Cervera *F* 8 demanàs] demenas *F*
 10 deffensada] defensada *F* 13 esvehir] esvahir *F* 14 specialment]
 especialment *F* 16 de³... 17 Barchinona] *om. F* 17 braços] braces *F*
 20 provehiren] proveyren *F* 22 ni] ne *F* 23 deffensió] defensio *F*
 24 mateix] mateis *F* 25 meses] mesos *F* | de lany] del ayn *F* | DCCCC]
 noucens *F* 28 ho] e *F* 29 LXXII^M] setanta duo milia *F* | barçalonenses]
 barchinonines *F* 30 segons... següent] *om. F*

Testimonis col·lacionats: *F*

LXXII^M liures en deffensió de la cosa pública demunt dita, los quals II anys començen lo primer dia de maig primer esdevenidor, la qual quantitat se pach de III en III meses, ço en comença[70v^a]ment dels III meses que sia plegada e distribuïda e despesa segons la forma següent.

(2) És entès, emperò, que tots salaris de cullidors e totes messions fahedores per cullir e justar la dita moneda e per portar aquella a Barchinona e encara tots salaris de deputats, administradors, consellers e oydors de comptes e tots altres salaris de oficials que en la present Cort seran ordonats a la administració de la dita ajuda, sien pagats per los dits braços qui fan la dita proferta o ajuda, part les dites LXXII^M lliures. Totes les altres messions e salaris o loguers concernens los affers de la guerra sien pagats e pagades les dites LXXII^M lliures en la forma en lo present capítol contenguda.

(3) Primerament, per haver compliment a les dites LXXII^M lliures, haja e tengut sia assegurar e pagar lo marquès de Tortosa, per los hòmens que són poblats dins les sues baronies, terres e lochs e per tots altres poblats en lochs e terres hon ell ha ja juridicció en Cathalunya, tres milia treentes liures.

(3.1) [70v^b] Ítem, que lo comte de Prades, per la manera dessús dita, MDC lliures.

(3.2) Ítem, lo comte d'Urgell, per la manera dessús dita, IIII^MC^C liures.

(3.3) Ítem, lo comte de Trestàmara, per la manera dessús dita, MDCC lliures.

1 deffensió] defensio *F* | demunt] dessus *F* 2 començen] comencen *F*
 dia] die *F* 4 ço en] ço es el *F* | que sia] e sia *F* 8 fahedores] faedores
F | cullir] culler *F* 9 encara] entrar *F* 10 administradors] aministradors
F | oydors] oidors *F* 11 de oficials] doficials *F* | que] qui *F* 14 e] *om.*
F 15 concernens] concernents *F* 16 les dites] de les dites *F* | en¹...17
 contenguda] lo senyor rey reeb agradablament lo dit do de les LXXII^M
 lliures en la forma en lo present capitol contenguda *F* 20 LXXII^M]
 LXXII milia *F* 23 hon] on *F* | ja] *om.* *F* | tres...24 liures] tria milia
 treentes lliures *F* 26 que] *exp., om.* *F* 27 MDC] mil e siscentes *F*
 30 IIII^MC^C] quatre milia docentes *F* 33 MDCC] mil e setcentes *F*

- (3.4) Ítem, lo comte de Pallars, per la manera dessus dita, MCCCC lliures.
- (3.5) Ítem, lo vezcomte de Castellbó, per la manera dessus dita, MD lliures. 5
- (3.6) Ítem, lo vezcomte de Cardona, per la manera dessus dita e sa mara, III^{MD} lliures.
- (3.7) Ítem, lo comte d'Osona e monssenyner en Bernat, pare seu, III^{MCC} lliures. 10
- (3.8) Ítem, lo comte d'Empúries, per la manera dessus dita, III^{MDC} lliures. 15
- (3.9) Ítem, lo vezcomte de Rochabertí, per la manera dessus dita, MD lliures.
- (3.10) Ítem, los barons e cavallers e hòmens de paratge de Rosselló e de Cerdanya, III^{MD} lliures. 20
- (3.11) E les demunt dites quantitats sien levades per aquesta manera, ço és, que sia levat de cascun foch poblat dins les baronies e terres e lochs dessus dits, XX sous, e pus no puxa ésser levat per la rahó dessus dita, lo qual levament sia fet segons que davall en los capítols següents és contengut. Plau al senyor rey la dita compartició ab què la quantitat de les LXXII^M lliures no aminva, ans se complecha [71r^a] segons que en lo primer capítol és contengut. 25 30
- (4) Ítem, se paguen oltra les coses dessus dites en totes les çiutats, viles, castells, lochs e terres dels prelats, persones ecclesiàstiques, nobles e cavallers, hòmens de paratge de Cathalunya, ultra los dessus nomenats, per lurs 35

---

2 MCCCC] mil quatrecentes *F* 4 vezcomte] vescomte *F* 5 MD] mil cinchcentes *F* 7 vezcomte] vescomte *F* | per... 8 III^{MD}] e madona sa mare per la manera dessus dita tria milia e cinchcentes *F* 11 III^{MCC}] quatre milia docentes *F* 14 III^{MDC}] quatre milia siscentes *F* 16 vezcomte] vescomte *F* 17 MD] mil i cinchcentes *F* 20 III^{MD}] tria milia e cinchcentes *F* 22 demunt] damunt *F* 24 dins] dintre *F* baronies] barronies *F* | e¹] *om.* *F* 28 no aminva] no sen minve *F* 29 complecha] compleca *F* | segons] *amb se rep. i exp.* 32 dessus] dassus *F* 33 çiutats] ciutats *F*

hòmens e altres poblats dins aquests lochs e terres, XX
 sous per cascun foch habitant; e encara per tots lurs
 hòmens poblats en la terra del senyor rey, exceptats,
 emperò, tots los homes de Esgleya o de tots los damunt
 5 dits rics hòmens, cavallers o hòmens de paratge poblats
 en castells, viles, lochs o quadres, los quals castells, viles,
 lochs o quadres sien de homes de ciutats o de viles reyal
 o poblats là on ciutadans ho hòmens de viles hajen
 jurisdicció, fora baronies o tèrmens de castells o lochs de
 10 Esgleya, de rics hòmens o cavallers ho hòmens de
 paratge; e encara exceptats tots hòmens de Esgleya o de
 tots los demunt dits rics hòmens, cavallers ho hòmens de
 paratge poblats en terres reyal, los quals hòmens, emperò,
 15 hajen acostumat de contribuir ab les dites çitats o viles
 reyal en totes coses, o al meyns hajen acostumat de
 contribuir ab les dites ciutats o [71r^b] viles reyal ab elles
 en dons fets al senyor rey e per deffensió de la cosa
 pública, fora impositcions, segons la forma ordonada e
 declarada en los homes de la Esgleya en la scriptura de la
 20 tenor següent:

(5) En nom de Déu, nos, en Romeu Çescomes,
 pebordre de Tarragona, e en Pere Dezplà, çitadà de
 25 Barchinona, declaram que en la ajuda que en la present
 Cort se farà per deffensió de la terra de Cathalunya, los
 hòmens de la Esgleya poblats dins tèrmens de çitats,
 viles, castells e d'altres lochs reyal de Cathalunya
 contribuesquen ab lo braç de la Església, si donchs no eren
 30 alcuns qui en dons fets al senyor rey o per defensió de
 la cosa pública de Cathalunya haguessen acostumat de
 contribuir, fora impositcions, ab les dites çitats, viles,
 castells e lochs reyal, ab los quals contribuesquen axí
 com acostumat han. Declaram encara que los hòmens de la
 Esgleya poblats dins viles, castells e lochs [reyal los
 35 quals, emperò, en los dits dons o semblants son

1 aquests] aquelles *F* 2 habitant] habitat *F* 4 homes... Esgleya] homens
 desgleya *F* 7 homes] homens *F* 8 ho] o *F* 9 o¹] e *F* | de²... 10
 Esgleya] desgleya *F* 10 ho] o *F* 11 de Esgleya] desgleya *F* 12 demunt]
 damunt *F* | ho] o *F* 14 dites] *rep.* | çitats] ciutats *F* | o] e *F* 15 en...
 16 elles] *om.* *F* 17 e] o *F* | deffensió] defensio *F* 19 homes] homens *F*
 23 Dezplà] deç pla *F* | çitadà] ciutada *F* 25 per deffensió] *rep.*
 deffensió] defensio *F* 26 çitats] ciutats *F* 27 daltres] altres *F*
 28 Església] sgleya *F* 31 çitats] ciutats *F* 33 que los] quels *F*
 34 reyal... 5,4 lochs] *af. de F*

acustumats de contribuir ab lo braç de la Sgleya que contribuesquen ab aquell segons que han acumat. Ítem, pronunciam que los hòmens de la Sgleya poblats dins viles castells e lochs] de çitadans e de hòmens de viles o tèrmens dels dits lochs o en que çitadans hajan jurdicció, 5
 contribuesquen sens tota distinció ab los senyors de les dites [71v^a] viles, castells e lochs. E axí mateix los hòmens dels çitadans e de hòmens poblats dins viles, castells e lochs de la Esgleya o tèrmens d'aquells lochs o en què Esgleya haja jurdicció contribuesquen en la dita Esgleya 10
 que sia fet compliment per los dessús dits, ultra los XI richs hòmens primerament nomenats són tenguts assegurar de XL una mília liures a les quals ajustades trenta una mília lliures, les quals los richs hòmens primerament nomenats són tenguts assegurar a pagar complexen setanta 15
 dues mília liures les quals sien despeses en lo sou e en les estimes de cavalls segons que en lo primer capítol és contengut. Plau al senyor rey ab que sia fet compliment a la quantitat demunt dita segons que en lo prop dit capítol és contengut. 20

(6) Ítem, ultra les dites quantitats, sien levats e cullits per los deputats ho qui ells volran en totes les terres de tots los dessús nomenats e dels primers e dels altres, XII diners per liure de totes sollades que·s sien dades e·s daran dins 25
 lo demunt dit temps a missatges qui estien ab qualssevol persones en les terres [71v^b] dels dessús nomenats, ço és, de aquella moneda que la soldada se darà; de la qual quantitat de XII diners per liura sien pagades totes 30
 messions que per açò·s façen en qualsevulla manera; e d'allò que·n sobre puxe ésser fet compliment a les dites LXXII^M lliures, si res ne fallia. E lo sobrepús sia despès en profit de la cosa pública de Cathalunya a conexença dels deputats; e que, durant la dita ajuda, la dita tatxació dels soldades no puxa ésser remoguda per alcuns dels braçes 35

4 çitadans] ciudadans *F* 5 çitadans] ciudadans *F* | jurdicció] jurisdiccio *F* 7 E] *om. F* 8 çitadans] ciudadans *F* | poblats] de lochs poblats *F* 9 Esgleya] sgleya *F* 10 Esgleya¹] sgleya *F* | en...Esgleya²] ab la dita sgleya *F* 11 que] axí que *F* 12 són...assegurar] *om. F* 13 de XL] a quaranta *F* 15 a] e *F* 16 dues] duo *F* 17 estimes] stimes o esmenes *F* 19 demunt] damunt *F* 22 quantitats] *amb s int.* 23 ho] o *F* 25 sollades] soldades *F* | que·s] que *F* 26 demunt] damunt *F* | qualssevol] qualsevol *F* 27 nomenats] nomoenats *F* 28 de aquella] daquela *F* 31 puxe] puga *F* 32 sia] sie *F* 35 alcuns] alcuns *F*

de la Cort ne per alcun singular d'aquells, ans la dita
tatxació se haja a complir e a levar per tot lo dit temps
segons la forma demunt expressada. Plau al senyor rey,
segons la forma demunt expressada e contenguda en lo
5 primer capítol.

(7) Ítem, que durant la dita ajuda dins los dits II anys
neguna altra demanda ne ajuda lo senyor rey no puxa fer,
ne demanar ne haver per neguna [72r^a] rahó o obligació
10 feta o esdevençuda o que esdevenir, dir ne pensar se puxa
al dits dos braços ne als hòmens d'aquells ne a negú dels
braços dessús dits ne als singulars d'aquells per qualsevol
manera. E açò prometa e jur lo dit senyor rey e la senyora
reyna e los de concell lur qui ara presents són ab ells; e, si
15 per aventura lo contrari de fet se feya, que la present ajuda
no hagués valor, ans fos haüda per no feta e no atorgada e
cassa e nul·la *ipso facto*, axí que cascun dels dits braços en
aquell cas la pogués fer cessar per sa pròpia auctoritat en
ço del seu. Plau al senyor rey, exceptat questes ordinàries,
20 rendes e altres coses e deutes deguts a ell.

(8) Ítem, que la dita ajuda sia levada e cullida e
distribuïda tant solament per aquells qui hi seran ordonats
per los dits dos braços e que en açò res no age a fer ne a
25 saber ne a ordonar lo senyor rey ni negú oficial seu ne
encara que·l dit senyor rey ne altra persona per ell no haja
en la dita cosa alcun [72r^b] poder, mas que sia levada e
ajustada e partida e ordonada per aquells qui ordonaren los
dits dos braços, e que·l senyor rey ne oficial seu no puxa
30 demanar compte, ne en res no y agen a caber ne saber.
Plau al senyor rey.

2 complir] cullir *F* 3 segons] *amb s² int.* | demunt expressada] demunt
expressada *F* | Plau...4 expressada] *rep.* 4 demunt...e] *om. F*
5 primer] precedent *F* 8 puxa] puga *F* 9 ne¹] *om. F* | demanar]
demenar *F* 11 dos] II *F* | ne¹] ni *F* | ne²...negú] ni a negun *F* 12 ne]
ni *F* 13 prometa] promete *F* 14 concell] consell *F* | e²] et *F*
17 cascun] quescun *F* | braces] braços *F* 18 pròpia auctoritat] propia
autoritat *F* | en...19 seu] *om. F* 22 sia] sie *F* 23 tant] tan *F* 24 dos] II
F | braços] *amb s int.* | age] haja *F* | ne] ni *F* 25 ne¹] ni *F* | a] *om. F*
negú] negun *F* | ne²] ni *F* 26 ne] ni *F* 27 poder] *amb n. marg.*
possiblement per Llombard indicant nota | e] *om. F* 28 e¹] *om. F*
29 dos braços] II braços *F* | ne] ni *F* 30 demanar] demenar *F* | ne¹] ni
F | no...agen] no hi hajen *F* | ne²] ni *F*

(9) Ítem, que la dita provisió sia despesa en defeniment de Cathalunya en sou de hòmens a cavall e en esmenes e stimes de cavalls dessús dites, segons la forma demunt e davall escrita, en los fets esdevenidors e no en negun altra fet a conexença e a ordinació d'aquells qui per los dits braços a açò deputats seran; axí, emperò, que los dits hòmens a cavall hagen anar e estar là on pus necessaris seran a deffensió de Cathalunya; emperò que·ls deputats hagen poder de consentir, si vist lurs serà fahedors, que aquests o alguna partida d'aquests vagen en altres partides fora Cathalunya a prechs del senyor rey fahedors per carta o per letra; però, si los dits hòmens a cavall de Cathalunya no y bastaven al dit nombre, no vo[72v^a]lent-hi anar o que no s'i trobassen tans, en aquell cas, haguessen a metre e a despendre aquesta quantitat en sou de altres homes a cavall, los quals lo senyor rey se hagués haver, donant per los deputats a aquells sou acostumat de dar en Cathalunya, ço és, VII sous per cavall armat e V sous per alforrat. Emperò que los dits deputats ab volentat de lurs consellers puguen metra aquesta ajuda o partida de aquella en armada de mar, si a ells necessari e profitós vist serà; e que la resta e ço que romandrà de les faltes dels hòmens a cavall e de cavalls sia convertida per los deputats en proffit de la deffensió de la cosa pública. Plau al senyor rey.

(10) Ítem, que en cas que de la dita ajuda se hagués a fer armada de mar, que·l capità de la dita armada haja a ésser ordonat e elet per tots los deputats e consellers ordonats a la dita administració de la dita ajuda per tots los tres braços de la Cort, e que·l senyor rey li haja a donar juridicció [72v^b] e poder sobre acordats de la dita armada segons que en semblants affers és acostumat. Plau al senyor rey.

3 stimes] estimes *F* 4 demunt] damunt *F* 5 altra] altre *F* 6 braços] braços *F* 7 e estar] e a estar *F* | necessaris] necessariis *F* 8 deffensió] defensio *F* 9 lurs] los *F* | fahedors] faedor *F* 11 fahedors] faedors *F* 13 bastaven] bestaven *F* 14 tans] tants *F* 15 homes] homens *F* 17 deputats] *amb s int.* 20 metra] metre *F* | o] ho *F* 22 e] o *F* 23 sia] sie *F* 24 proffit] profit *F* | deffensió] defensio *F* | Plau] palu *F* 30 dita¹] *om. F* 31 tres] III *F* 32 juridicció] jurisdiccio *F* | acordats] los acordats *F* 33 affers] afers *F* | acostumat] acostumat *F*

(11) Ítem, que per los deputats de la dita ajuda puxen ésser donat a tots aquells qui acordar-se volran en armada de mar, si s' fa, sou, salaris o loguers, segons lo cot per la Cort del senyor rey tatxats, e encara del guany que facen
 5 durant lo temps per lo qual serien acordats per los dits deputats; e encara que, si passat lo temps per lo qual serien acordats per los dits deputats volien entrar entès aquells qui les galees manarien, que ls fos dada licència ab volentat del senyor rey de tenir les dites galees costejant e donant dampnatge als enamichs del senyor rey per dos
 10 meses, finit lo dit temps per lo qual serien estats acordats per lo General, los dits cossaris assegurants, segons que acustumat és, de no fer mal a amichs del dit senyor rey e que seran tornats dins los dits dos meses e pagants solament lo loguer de la xorma [73r^a] de les dites galees e pa per los dits dos meses o per aytant temps con les tendrien per lur costejar. Plau al senyor rey.

(12) Ítem, que tots los fochs qui són o dins los dits
 20 dos anys seran en çiutats, lochs, viles, castells, quadres e parròquies dels dessús dits prelats, clergues o persones ecclesiàstiques, rics hòmens o cavallers ho hòmens de paratges o encara hon que sien dins Cathalunya, per ço que frau no s' i puxa fer, sien escrits en II llibres, dels quals
 25 tenga la I lo senyor dels hòmens e l'altre aquells qui a culler e distribuir a açò deputats seran. Lo capítol present, emperò, no haja loch en los barons XI demunt scrits, en aquells, emperò, qui volran estar a la tatxació feta d'ells e assegurar la quantitat en la qual són tatxats. Plau al senyor
 30 rey.

(13) [73r^b] Ítem, que sien eletes VIII persones dels dits dos braços, ço és, IIII del braç dels rics homes e cavallers, les quals cullen e facen cullir les quantitats

2 donat] donats *F* 4 facen] façen *F* 5 acordats] acordats e pagats *F*
 7 entès] en cors *F* 8 manarien] menarien *F* 9 volentat] voluntat *F*
 10 enamichs] enemichs *F* 11 finit] fenit *F* 13 acustumat] acostumat *F*
 15 xorma] xurma *F* 16 dos] II *F* | con] com *F* 19 fochs] *amb n. marg.*
possiblement de Llombard indicant taxació dels fochs 20 dos] II *F*
 çiutats] ciutats *F* 22 ho] o *F* 23 paratges] paratge *F* | encara] encare *F*
 hon] on *F* 24 escrits] scrits *F* 25 tenga] tinga *F* 26 culler] cullir *F* | a]
om. F 27 barons XI] XI barons *F* | demunt] damunt *F* 33 dos] II *F*
 IIII...34 cavallers] IIII del braç de la sgleya e IIII del braç dels rics
 homens e cavallers *F* 34 les¹] los *F* | facen] façen *F*

dessús dites e aquelles distribuesquen segons la forma
 dessús dita; e d'açò los sia donat bastant poder per manera
 que ells bé, profitosa e leyalment puxen levar e haver e
 distribuir les quantitats dessús dites, e puxen deputar si
 vist los serà faedor altres cullidors qui les dites quantitats 5
 justen per bisbats o per vegueries en aquella forma que a
 ells plaurà. És entès, emperò, que les forces e
 destrenyiments fahedors als no volents pagar dejen ésser
 fets per los ordinaris de cascun loch a requesta dels dits
 deputats e assignats per aquells; e, si los dits ordinaris hi 10
 eren negligents ho fer o recusaven, que en aquell cas, los
 dits deputats ho puxen fer, axí emperò que totes les
 quantitats venguen e hajen a venir en mans dels dits VIII,
 de les quals hajen a retre compte a aquells qui per los dits
 dos braços deputats hi seran. Puxen encara deputar e 15
 ordonar salaris covinents per lurs treballs a aquells qui a
 açò per ells deputats seran; e que les dites VIII persones
 hajen a retre compte en Barchinona en la casa dels frares
 menors II [73^v^a] vegades l'any o en altre loch de la ciutat
 hon elegir volran, la una a sent Miquel, e l'altra VIII dies 20
 après Pasqua, en poder d'aquells qui los II braços hi
 elegiran, los quals hajen poder e loch dels dits deputats
 dos braços de reebre compte e de fer fi. Plau al senyor rey
 ab què per les messions, salaris e altres coses dessús dites
 lo dit do no's minva segons que en lo primer capítol és 25
 contengut.

(14) Ítem, que la dita moneda sia tota ajustada en I
 loch a Barçalona o en altre loch on los deputats ordonaran
 e sia mesa en una caixa en la qual aja II claus, de les quals 30
 tingua aquells III qui deputats seran per lo braç de la
 Esgleya e l'altra aquells qui deputats seran per lo braç dels
 richs hòmens e cavallers. Plau al senyor rey.

3 leyalment] lealment *F* 6 vegueries...8 fahedors] *passatge assenyalat*
amb daga 8 fahedors] faedors *F* 10 e^l] o *F* | dits] *amb s int., om. F*
 11 o] *om. F* 13 venguen...venir] venguen e a venir hajen *F* 15 dos] II
F | encara] encare *F* 16 ordonar] donar *F* 17 deputats] *amb s int.*
 19 lany] lan *F* 20 hon] on *F* | e l'altra] laltre *F* 21 Pasqua] pascha *F*
 22 deputats] *om. F* 23 dos] II *F* 25 minva] minve *F* 28 dita] *om. F*
 ajustada] ajustade *F* 29 a Barçalona] en barchinona *F* 30 e...caixa] *amb*
n. marg. possiblement de Llombard indicant nota | una] I^a *F* | aja] haja
F | II] IIes *F* 31 tingua] tenguen una *F* | deputats...32 qui] *rep.*
 32 Esgleya] sgleya *F*

(15) Ítem, que·ls dits cullidors e di[73v^b]distribuïdors
 tots ensemps, si necessari serà, pusquen manlevar e
 obligar la dita ajuda e les cullites d'aquella e donar guay e
 interésser, lo qual fos pagat e abatut de la dita ajuda
 5 segons la forma davall escrita, ço és saber, tota generalment
 o partida d'aquella; axí emperò que açò no puxen fer sinó
 ab consell de aquells qui per los dits dos braços seran
 assignats per consellers als dits cullidors e distribuïdors.
 Emperò sia entès que, si la I loch era obligat per lo dit
 10 deute a pus lonch temps o a més que l'altre loch, que·s
 pach generalment de tota la ajuda de la terra dels dits dos
 braços, en axí que la dita ajuda no puxa exir de la terra
 dels dits dos braços ni d'alcun loch d'aquella dins los dits
 dos anys d'entrò que sia pagat ço que manlevat hi serà sots
 15 la forma dessús dita. Respon lo senyor rey que no és rahó
 que de la ajuda sia abatut ne pagat negun guany ne interès
 pagador per la moneda manlevadora, per ço com ja ha cert
 terma de pagar segons que demunt és contengut, però, en
 cas que anticipassen a prechs del senyor rey, lavors plau al
 20 senyor rey que·ls mogubells sien deduïts de la dita
 quantitat de les dites LXXII^M liures.

(16) [74r^a] Ítem, que si era feta pau entre lo senyor
 rey e lo rey de Castella o presa entre ells treva de dos anys
 25 o de més, que la dita ajuda cessàs; e, si era presa treva de I
 any o de menys, que la dita ajuda sia continuament cullita
 e conservada per los deputats a reebre aquella a obs dels
 affers de la dita guerra, si tornava dins los II anys
 entegrament o I any après; e, si era presa treva a més de I
 30 any, a menys, emperò, de dos anys, que la dita ajuda fos
 cullida en lo primer any de la dita treva e conservada per
 los dits deputats a obs dels affers de la dita guerra e, finit
 lo dit any, per aytant temps com duràs la dita treva, part lo
 dit any, pus no bastàs a II anys, sobresegués la dita ajuda
 35 que no·s cullís, axí emperò que, si finida la dita treva
 romania guerra, que en lo terç any se cullís e·s levàs la
 dita ajuda per aytant temps com hagués sobresegut e no·s

3 guay] guany *F* 6 açò] a aço *F* 7 de aquells] daquells *F* | dos braços]
 II braços *F* 9 sia] sie *F* | era] ere *F* 10 o] ho *F* 11 dos... 12 braços] II
 braços *F* 13 dos] II *F* 14 dos] II *F* | dentrò] entro *F* 16 sia] sie *F*
 ne¹] ni *F* | ne interès] ni intereç *F* 18 terma] terme *F* | demunt] damunt
F 19 al] al dit *F* 24 dos] II *F* 26 cullita] cullida *F* 29 entegrament]
om. F 30 dos] II *F* 32 finit] fenit *F* 34 sobresegués] sobresigues *F*
 35 finida] fenida *F* 37 sobresegut] sobressegut *F*

fos levada en los primers dos anys per rahó de la dita treva, en guisa que, si la dita guerra durava, la dita ajuda fos levada per dos anys entegrament. E que·l senyor rey prena en si sentència de vet de l'arquebisbe de Tarragona que de la dita moneda que serà cullida res no tocarà per si ne per altre ne ésser tocat sofferrà; e que, si pau se fehia axí que la guerra no tornàs dins III anys del primer dia de maig [74r^b] primer vinent d'aquí avant coptadors, que allò que justat romanga a cascun dels dits braces la quantitat que de cascun serà cullida. Plau al senyor rey.

(17) Ítem, que jatsia que la dita quantitat se haja a levar segons lo nombre dels fochs, que cascun dels dits braces puxa aquella fer departir entre los lurs hòmens e altres dins les dites lurs terres poblats carregant als uns més que als altres; e aquells qui són en la terra del senyor rey sien tallats per lurs senyors dels dits braces, axí emperò que, sots color de la dita contribució, major quantitat no puxa ésser levada ne tallada sinó aytant com pujaran XX sous per foch. E que per açò no sia fet perjudici en possessió ne en propietat ne acresque dret ni minve a negun dels braces demunt dits ne a singulars d'aquells per les dites coses o alguna d'aquelles, ans lur dret en tot e per tot romangue il·lès e en son ésser axí con abans ere; declarat, emperò, que·l senyor del loch, sobre la tatzació fahedora, haja a [74v^a] elegir çerts prohòmens del loch, dels quals tatzadors, en cas que y haja hòmens d'Esgleya, n'i haja aver almeyns I de Esgleya; e los dits tatzadors hajen a fer sagrament de tatxar bé e egualment en poder del dit senyor o de son batle. Plau al senyor rey ab què no sia minvat lo dit do de les dites LXXII^M liures segons que en lo primer capítol és contengut.

1 en¹] e *F* | dos] II *F* 3 dos] II *F* 4 de l'arquebisbe] del archabisbe *F*
 6 ne] ni *F* | sofferrà] sofera *F* | fehia] feya *F* 8 coptadors] comptadors
F 9 justat] justat seria *F* | cascun] cascu *F* | braces] braços *F*
 10 cascun] quescun *F* 13 cascun] cascu *F* 14 braces] braços *F*
 15 altres] altes *amb e int.* | carregant] carregan *F* 21 acresque] acresca
F | ni] ne *F* 22 negun] negu *F* | demunt] damunt *F* | singulars]
 singular *F* 23 alguna] alcuna *F* 24 romangue] romanga *F* | con] com *F*
 26 fahedora] faedora *F* | çerts] certs *F* 27 que y] que hi *F* 28 aver]
 haver *F* | almeyns] *amb s int.*, almenys *F* | de Esgleya] desgleya *F*
 31 dit] *om. F* | dites] *om. F*

(18) Ítem, que cascun dels demunt dits VIII cullidors e distribuïdors hajan per son treball cascun dia.

(19) Ítem, que·ls dits cullidors e distribuïdors ho la
 5 major partida d'aquells pusquen fermar cartes públiques e
 fer letres ab I segell comú, per auctoritat de la Cort, a tots
 los officials que hi sien necessaris a ordonar, levar e cullir
 e obligar la dita ajuda; e gitar e revocar tots los cullidors
 10 d'aquella e fer totes coses a açò necessàries, segons que a
 ells mils vist fahedor sia. E que lo procurador de
 Cathalunya ho lo portant[74v^b]veus d'aquell, els veguers e
 les corts, els officials dels lochs del senyor rey e dels altres
 dels dits II braçes, sien tenguts a ells de donar consell e
 15 ajuda, com per ells requests ne seran, e de fer execucions
 reyalment e de fet contra aquells qui als dits cullidors qui
 en açò contrast farien e a messió dels rebel·les. E, si per
 aventura alcun delinquia en les dites coses e aquell
 condempnaven, que l'hajen a condempnar per nom del
 20 senyor del loch en delinquirà, e que la execució sia feta
 per lo senyor del dit loch hon delenquit haurà; e, si serà
 punit peccuniàriament, que la punició sia la meytat del
 senyor del loch e l'altra dels dits deputats, convertidora en
 bé de la dita cosa pública; e, si lo senyor fer no la volia,
 25 que·ls deputats la poguessen fer. Plau al senyor rey,
 segons que en lo precedent capítol e pus prop és
 contengut.

---

1 cascun] cascu *F* | demunt] damunt *F* 2 hajan] haja *F* | cascun dia]
 cascun dia *línia horitzontal en comptes de la quantitat* sia que treballen
 per lo dit fet o no saul que si eren en la frontera ab cavall e ab armes que
 ultra la dita pensio prenguen sou axi com los altres e encare que si anant
 per lo dit offici ho procurant fora lurs alberchs perdien cavalls ni altres
 besties, quels en fos feta satisfaccio e esmena a coneguda dels altres
 companyons lurs. Plau al senyor rey ab que no sse·n minve lo dit do de les
 dites LXXII^M lliures segons que en lo primer capitol es contengut *F*
 4 ho] o *F* 5 pusquen...6 comú] *amb n. marg. possiblement de Llombard*
indicant nota 7 que] qui *F* | cullir] a cullir *F* 8 e³] o *F* | los] *om. F*
 cullidors] *amb s int.* 9 coses] altres coses *F* 10 fahedor sia] faedor sie *F*
 11 ho] o *F* 12 corts] *amb s int.* 13 II] *om. F* 14 requests] request *F*
 15 reyalment] realment *F* | qui²] *om. F* 17 aventura] ventura *F* | alcun]
 alcu *F* 19 en] on *F* 20 dit] *amb t int.* | hon] on *F* 22 laltra] laltre *F*
 23 lo] el *F* 24 que·ls] que los *F* 25 precedent...contengut] precedent e
 pus prop capitol es contengut *F*

(20) Ítem, que si algun cas novell s'esdevenia en la dita ajuda en què fos alcun dupte, que·ls dits diputats o la major partida d'aquells hagen poder de determenar e declarar aquell axí plenàriament com en la Cort poria fer, ab consell, emperò, dels consellers a [75r^a] ells sobre açò assignats. Plau al senyor rey en la forma dessús dita en lo precedent capítol. 5

(21) Ítem, que si coses duptoses en los dits affers s'esdevenien, que los dits VIII diputats o la major partida d'aquells hagen a procehir en aquells a consell dels consellers demunt dits o la major partida d'aquells. Plau al senyor rey en la forma dessús dita en lo precedent capítol. 10

(22) Ítem, que si algun o alguns dels dits VIII diputats se moria dins lo dit temps o per malaltia o per altra rahó havia embargament larch a arbitre dels altres diputats que no y pogués entendre, que·ls altres romanents n'i poguessen elegir altre en loch d'aquell, en aquesta manera que, si era del braç de la Esgleya, que li tornassen d'aquell braç mateix, e axí mateix d'aquells dels nobles e dels cavallers, e axí mateix sia servat en los consellers. [75r^b] Plau al senyor rey. 15
20

(23) Ítem, que si alcun no volia pagar los dits XX sous, que d'açò no li sia presa neguna ferma de dret, ans sia feta execució realment e de fet contra ell, remoguda tota apel·lació e diffugi; e que aquell qui seria rebel·le en pagar los dits XX sous agués a pagar totes messions que, per ocasió del dit contrast, se farien. És entès, emperò, que si per aventura n'i havia als cuns de qui los dits XX sous no·s poguessen haver per altra rahó, part pobra, que açò no fos carregat als altres qui pagat aurien, ans aquells qui pagat aurien los dits XX sous no haguessen a pagar 25
30

1 Ítem...2 ajuda] *passatge assenyalat i amb n. marg. possiblement de Llombard indicant nota* | algun] alcun *F* 2 dits...4 declarar] *passatge assenyalat amb daga* | diputats] VIII diputats *F* 3 e] e de *F* 4 en] *om. F* 9 coses] cases *F* | affers] afers *F* 10 la...11 procehir] *passatge assenyalat amb daga i amb n. marg. possiblement de Llombard indicant nota* 11 procehir] proceyr *F* 12 demunt] damunt *F* | o la] o de la *F* 15 algun...alguns] alcun o alguns *F* 16 moria] morie *F* 17 larch] lonch *F* 21 mateix²] matex *F* 22 mateix] matex *F* 25 Ítem...26 sous] *amb n. marg. possiblement de Llombard indicant nota* | alcun] algu *F* 28 diffugi] difugi *F* 29 agués] hagues *F* 31 als cuns] alguns *F* 33 aurien] haurien *F* 34 aurien] haurien *F*

pus aquella vegada; açò, emperò, és entès si per
 contradicció de fet estava que·ls XX sous no·s paguen,
 cor, si per pobrea d'alcun o per altra s'esdevenia, la
 relevació o no poder d'aquests fos departit entre les altres
 5 habitants dels lochs on aquests estarien; e, si algun
 senyor de çitutat, castell, vila o loch metrà alcun contrast o
 empatxament dava als dits cullidors o a deputats, [75v^a]
 fos feta tantost execució contra ell, segons la forma del
 capítol que comença “Ítem, que·ls dits cullidors e
 10 distribuïdors pusquen fermar cartes etcètera”, e en tota
 altra manera que fer se pogués. Plau al senyor rey.

(24) Ítem, que si los dits VIII deputats o alcun
 d'aquells usaven mal en lo dit ofici e açò ere regonegut
 15 per aquells qui reebren lo compte, que·ls reebadors del dit
 compte los ne puxen gitar e metre altres o altres e punir
 segons que de dret trobarien fahedor; e que·l senyor rey ne
 oficial seu açò no puxen embargar, ans hajen a donar a
 açò als dits hoydors socors, favor e ajuda segons la forma
 20 del capítol qui comença “Ítem, que·ls dits cullidors e
 distribuïdors pusquen fermar cartes etcètera”. Plau al
 senyor rey ab què no·n sia minvat lo dit do de les dites
 LXXII^M lliures segons que en lo primer capítol és
 contengut.

(25) [75v^b] Ítem, que sien eletes als dits deputats VIII
 consellers, ço és, II rics hòmens, II cavallers e II prelats e
 II persones ecclesiàstiques qui donen consell, com mester
 hi sia, als dits deputats e que reeben compte dels dits
 30 deputats en la çitutat de Barchinona, e que lo compte no
 puga durar de XV dies evant; e que cascun dels dits rics
 hòmens e prelats ajen cascun die mentre lo compte durarà
 e anant e vinent a lurs cases per lur provisió. Plau al

2 estava] estave *F* | paguen] pagaven *F* 3 dalcun] dalcu *F* | altra] altre
 raho *F* 4 les] los *F* 5 algun] alcun *F* 6 çitutat] ciutat *F* | metrà] metia *F*
 7 o] ho *F* 8 fos...tantost] fos tantost feta *F* 9 que] qui *F* 13 Ítem... 14
 ofici] *amb n. marg. possiblement de Llombard indicant nota* | alcun]
 alguns *F* 16 altres¹...altres²] altre o altres *F* 17 fahedor] faedor *F* | e...
 18 embargar] *amb n. marg. de Llombard indicant embargar* | ne] ni *F*
 18 a²] en *F* 19 hoydors] oydors *F* 21 pusquen] *amb us int.* 26 eletes]
 elets *F* 27 II²] e II *F* 28 II] IIes *F* 30 çitutat] ciutat *F* 31 puga] puxe]
 evant] avant *F* | cascun] cascu *F* 32 ajen] hajen *F* 33 lur provisió] lur
 provisio *línia horitzontal en comptes de la quantitat* e les persones
 ecclesiàstiques e cavallers cascun per lo temps dassus dit *F*

senyor rey segons que en la resposta feta al precedent capítol és contengut.

(26) Ítem, que tots los moros domiciliats e poblats en terres dels rics hòmens, cavallers e hòmens de paratge, prelats e persones ecclesiàstiques paguen e contribuesquen XX sous per foch axí com los cristians. Plau al senyor rey. 5

(27) [76^a] Ítem, que si los hòmens a cavall o la armada de mar que de la dita quantitat seran pagats fehien entrades o preses o guany, que lo dret que al rey se appertany vinga en mà dels dits deputats que ho agen a convertir, ultra lo do, a lur conexença, en deffensió de la cosa pública de Cathalunya; e d'açò lo senyor rey res demanar ne haver no puxa, pus que ell no y met res del seu. Plau al senyor rey. 10 15

(28) Ítem, que'l senyor rey haja a consentir e fermar e complir los IIII capítols qui li són estats dats per la Cort, ço és, en çert segons que ja són ordonats e dictats; e encara, durant aquesta Cort e ans que sia finida, haja a revocar realment e de fet tots greuges que fets aja o faça als dits II braços o a l'I de aquells e als singulars d'aquells, o aquells provehir per justícia a conexença de dos elegits per lo senyor rey e I per cascun braç e per sizena persona l'archabisbe de Terragona; e, si les dites coses cascuna d'aquelles lo dit senyor rey no complirà, que [76^b] present ajuda sia haüda per no feta e nul·la. Quant en çò que parla dels IIII capítols, plau al senyor rey sots la forma ja contenguda; quant al revocament dels greuges, plau al senyor rey revocar-los tots justament, però la conexença deja ésser sua, més plau-li de fer-ho ab son consell en lo qual sien aquells que ells hi deputeran. 20 25 30

5 terres] terra *F* | dels] dels dits *F* 7 cristians] crestians *F* 10 fehien] feyen *F* 11 rey] senyor rey *F* 12 appertany] pertany *F* | vinga] vingue *F* | que] qui *F* | agen] hajen *F* 13 ultra] altra *F* | deffensió] defensio *F* 15 demanar] demenar *F* | ne] ni *F* | puxa] puxe *F* 18 e^l] e a *F* 20 çert] cort *F* 21 finida] fenida *F* 22 que... faça] que haja fets ho faça *F* 23 a... aquells] a la I daquells *F* | e] o *F* 24 provehir] proveyr *F* | per justícia] justament *F* | dos] II *F* 25 sizena] VI *F* 26 Terragona] Tarragona *F* | cascuna] e cascuna *F* 27 complirà] complia *F* | present] la present *F* 28 çò] aço *F* 30 contenguda] convenguda *F* | greuges] greujes *F* 32 deja] deu *F* | més] mas *F*

(29) Ítem, que una bona persona sia electa per los
 braços que prena mostra dels cavalls e dels cavallers
 ensemps ab una persona a açò deputada pel lo senyor rey,
 la qual, si après que n fos requesta ab carta pública no y
 5 volia entendre, la dita persona per los dits braços electa ho
 pogués fer après tres dies depuys que la dita requesta fos
 feta, la qual persona eleta per los dits braços puxa fer
 albarans de la paga del sou, en los quals albarans la
 persona eleta per lo senyor rey se sotsscriva aquesta
 10 paraula escrivent “visa”. Plau al senyor rey.

(30) [76v^a] Ítem, que l senyor rey remete a tots los
 dits dos braços e a cascun d'els e als hòmens lurs e de
 cascun d'ells, totes penes de hosts fallides, justeyes de
 15 pleits contestats e totes altres penes civils e peccuniàries,
 axí de terçes deguts per clams o reeclams o per fermes de
 dret com per altra manera semblant a les demunt dites o no
 semblant, en què los dessus dits dos braços e cascun d'els
 o lurs hòmens e de cascun d'ells generalment e en
 20 especial, sien incorreguts e tenguts per qualque manera en
 juhi ho fora juhi tro per tot lo mes de desembre present; e
 axí mateix hi sien enteses les penes si eren comeses per lo
 usatge “Princeps namque”. E que les inquisicions fetes o
 fahedores per ço que s deya que los fochs per rahó dels
 25 XXIII sous e dels X sous no foren tots nombrats, ans n'i
 foren molts abçegats, sien casses e haüdes per nul·les e per
 aquelles no s'en poguessen ne puxen seguir
 condempnacions criminals o p[e]ccuniàries. Plau al senyor
 rey que les penes devallants de hosts fallides e de bans e
 30 terçes, de obligacions e de fermes de dret e altres civils e
 peccuniàries no devallants de crims propis sien enteses.

1 electa] eleta *F* 2 braços] braces *F* | que] qui *F* | cavalls...dels²] *om. F*
 4 no y] no hi *F* 5 electa] eleta *F* 6 tres] III *F* | dita] *om. F* 8 albarans¹]
 los albarans *F* 12 remete] remeta *F* 13 dos] II *F* | d'els] dells *F*
 14 cascun] cascu *F* | hosts fallides] osts fellides *F* 15 pleits] plets *F*
 17 demunt] damunt *F* 18 semblant] semblants *F* | dos] II *F* | cascun
 dels] cascu dells *F* 19 o...hòmens] e los homens dells *F* | cascun] cascu
F | e²...20 especial] o en special *F* 20 e] o *F* 21 ho] o *F*
 24 fahedores] faedores *F* | fochs] *amb s int.* 26 casses] *amb s³ int.*
 28 peccuniàries] pccuniaries *amb c¹ int.*, peccuniarias *F* 30 terçes] terces
F | de obligacions] dobligacions *F* 31 devallants] devellants *F*
 enteses] remeses *F*

(31) Ítem, inquisicions fetes o fahedores contra aquells qui los fochs no han bé comptats o los [76v^b] han abçegats, sien remeses en manera que no se'n puxen seguir penes peccuniàries o criminals ab què pagar vullen; romanga, emperò, dret al senyor rey de encercar e de 5
inquirir los fochs habitats e de exhigir de aquells qui pagat no auran quant és dels mases e alberchs qui's lauren e no són habitants per bé que'n sob[r]e, pagat dret del senyor. Lo senyor rey graciosament atorga que·ls sia remès, axí que res no se'n puxa haver, salvant ço que sia ja estat 10
pagat e assegurat.

(32) Ítem, que totes cartes, provisions e letres que s'hajen a fer per rahó de la present ajuda o per qualsevol capítol dels capítols demunt e dejús contenguts e totes 15
altres cartes, provisions e letres, qui en la present Cort se provehiran a instància dels dits dos braços e singular o singulars d'aquells, axí en general com en especial, sien franques de tot dret de segell e de tot altre al dit senyor rey o a scrivans o a altres per lo dit senyor rey pertanyents per 20
rahó de les dites car[77r^a]tes, provisions e letres. Plau al senyor rey que sien franques totes les dites cartes de dret de segell.

(33) Ítem, entenen los dits II braços e expressament 25
se salven e·s retenen que per la present ajuda ne per res contengut en los capítols demunt e dejús scrits o en alcun de aquells ne que·s faça en la present Cort no puxa ne sia fet ne engenrat alcun prejudici a concessions, privilegis, libertats, uses e franqueses dels dits dos braços e de cascun 30
de aquells e de singular o singulars d'aquells o de lurs hòmens en general o en especial, ans los dits privilegis,

1 31 Ítem] *aquesta disposició es disposa contigua a l'anterior*
fahedores] faedores *F* 2 o los] ols *F* 6 exhigir] exeguir *F* | de aquells]
daquells *F* 7 auran] hauran *F* | e¹] o *F* 8 habitants] habitats *F* | sobre]
sobe *amb* e *int.* 9 remès] rames *F* 10 que²] qui *F* 11 e] o *F* 13 que²...
14 shajen] que sajen *F* 14 rahó] rao *F* 15 demunt] damunt *F*
17 provehiran] proveyran *F* | dos braços] II braces *F* | e] e a *F*
18 especial] special *F* 19 franques...segell] *amb n. marg. de Llombard*
indicant franques de segell 20 rey] *om. F* 25 braços] braces *F*
expressament] *espressament F* 26 ne] ni *F* 27 demunt] damunt *F*
scrits] escrits *F* | o...28 aquells] ho en alcu daquells *F* 28 no...29 fet]
no sia ne puxa esser fet *F* 30 dels...31 aquells] *passatge assenyalt amb*
manícula | dos] II *F* 31 de aquells] daquells *F* | singulars] de singulars
F 32 especial] special *F*

libertats, franqueses e uses sien e estien en lur plena força e valor, la present ajuda ne los dits capítols ne res contengut en aquells en alcuna manera no contrestant; e que lo dit senyor rey ne faça ara carta e privilegi a tots los dits dos braços e a cascun d'ells e a singulars d'aquells e a lurs hòmens qui·ls ne volran, axí com mils e pus profitosament fer e dictar se puxa, a conservació de lur dret. Plau al senyor rey.

(34) [77r^b] Ítem, que totes manleutes fetes e fahedores en les corts reials per fets criminals per qualssevol persones e per qualssevol rahons, passat I any après que són e seran estades fetes, sien haüdes per nul·les; e que los manlevadors, passat lo dit any, sien haüts per absolts e deliures de les dites manleutes; e que semblantment se entena d'aquells a qui són o seran comanats alcú o als cuns axí com a carcellers. Plau al senyor rey de les manleutes ja fetes e fahedores durant lo temps de la dita proferta.

(35) Ítem, que·l senyor rey haja a fer als dits dos braços e a tot lo general de Cathalunya aytals cartes e pus forts, si fer se poden, a conservació de lurs privilegis e libertats con lo rey n'Amfós féu en la Cort de Muntçó, e el rey en Jacme en la Cort primera de Barchinona sobre lo fet de la siza. Plau al senyor rey.

(36) [77v^a] Ítem, que de totes les coses contengudes en los capítols demunt e davall scrits o en qualsevol d'aquells sien fetes letres e cartes per lo dit senyor rey als dits dos braços e a cascun d'aquells qui les demanaran, bé e largament dictades a profit d'aquells e de lurs hòmens qui les demanaran, no mudada substància del fet, franques de tot dret de segell. Plau al senyor rey.

1 franqueses] e franqueses *F* **2** ne¹] ni *F* **5** dos braços] II braços *F* cascun] cascu *F* | singulars] *amb s² int.* **11** fahedores] faedores *F* reials] reals *F* **12** qualssevol²] qualssevulla *F* | I] un *F* **13** e¹] o *F* estades] stades *F* **18** fahedores] faedores *F* **21** dos] II *F* **22** aytals...24 libertats] *passatge assenyalat i amb n. marg. possiblement de Llombard indicant nota* **24** con] com *F* | Muntçó] Monso *F* | e el] el *F* **26** siza] sisa *F* **29** demunt] damunt *F* **31** dos braços] II braços *F* | cascun] cascu *F* **33** substància] la substancia *F* | franques...34 segell] *amb n. marg. de Llombard indicant* franques de segell

(37) Ítem, que·l senyor rey ne altre en nom d'ell no
 puxa fer gràcia, remissió, sobresehiment, alongament,
 empara o qualsevol altra provisió a alcuna persona o
 universitat ni pendre ni fer pendre res a obs de si ni d'altre
 de la dita ajuda ni de part o alcuna cosa d'aquella. E, si u
 fehia, que aytal remissió, posat encara que fos atorgada
 [ans de la present concessió, no valla ne·s tenga e encara
 que fos atorgada] e obtenguda per moviment propi del
 senyor rey. Plau al senyor rey.

5

10

(38) [77v^b] Ítem, que alcun prelat o religiós o qualque
 altra persona ecclesiàstica ne alcun baró o cavaller o
 qualsevol altra persona de qualsevol estament sia, no puxa
 demanar ne fer demanar en tot o en partida o qualsevol
 altra cosa o quantitat, per pocha que sia, de la dita ajuda,
 gràcia o remissió, sobresehiment, alongament o qualsevol
 altra provisió, per la qual se pogués la dita ajuda remetra,
 allongar, minvar o sobreseure o per qualsevol altra manera
 embargar en tot o en partida o en alcuna cosa o quantitat,
 per pocha que sia, ne encara puxa d'aquestes coses o
 d'alcuna d'aquelles, per bé que fossen fetes o atorgades
 per moviment propi del dit senyor rey usar; e, si alcuna
 cosa contra açò fehia, pach en doble tot ço en què serà
 contrafet a la deffensió de la cosa pública de Cathalunya e
 sens tota merçè; e que totes aquestes coses ajen a jurar los
 clergues, barons e altres persones legues e n'hajen a reebre
 en si sentència de vet. Plau al senyor rey.

15

20

25

(39) Ítem, que totes les persones que [78r^a] per
 qualsevol braç o braços de la clericia e cavalleria seran
 deputades a tenir o distribuir la moneda de la dita ajuda e
 totes altres persones que per ocasió de la dita ajuda seran

30

1 dell] seu *F* 2 sobresehiment] sobresseiment *F* | alongament]
 allongament *F* 3 altra] altre *F* 4 ni¹] ne *F* | ni²] ne *F* | obs] ops *F* | ni
 daltre] ne daltra *F* 5 ni] ne *F* 6 fehia] feya *F* | encara] encare *F*
 7 ans...8 atorgada] *af. de F* 8 del] del dit *F* 12 altra] altre *F*
 13 estament] stament *F* 14 demanar¹] demenar *F* | demanar²] demenar
F | o²...15 cosa] o a qualsevol altre cosa *F* 15 pocha] poqua *F*
 16 sobresehiment] sobresseiment *F* | alongament] allongament *F* | o²...
 18 sobreseure] *amb n. marg. possiblement de Llombard indicant nota*
 17 remetra] remetre *F* 18 allongar] alongar *F* | per...19 partida] *amb n.*
marg. de Llombard indicant torb 20 pocha] poqua *F* 22 propi] propi
F | e...23 fehia] *amb n. marg. possiblement de Llombard indicant in*
 persona 23 cosa] persona *F* | fehia] feya *F* 24 e] *om. F* 25 ajen] hajen
F 29 per...30 qualsevol] *amb reclam per qual al foli anterior*

a alguna cosa a fer deputades, façen sacrament e reeben en
 si sentència de vet de no fer ne consentir alguna cosa per si
 o per altre, scientment o fraudulosa, perquè la dita moneda
 no s convertesca tota sens alguna deducció o disminució en
 5 los affers de la deffensió de la cosa pública e no en altra
 cosa, de la qual sentència de vet no puxa ésser aquell qui
 contrafarà absolt, si primerament no fa plenera e íntegra
 satisfacció e esmena a la dobla d'eçò que contraserà fet, la
 qual esmena e satisfacció se n'haja a fer als braços dessús
 10 dits segons que demunt és declarat. Plau al senyor rey.

(40) Ítem, que·l senyor rey, del dia de la concessió
 present fins que·ls dits II anys de la dita ajuda sien finits,
 no puxa impetrar dècima o subsidi alcun en Cathalunya
 15 del papa e dels clergues e persones ecclesiàstiques, a açò
 de present lo senyor rey jur; e, si per aventura per propri
 moviment del papa [78r^b] li era atorgada o atorgat, que de
 aquell atorgament no pogués usar ne la dècima o subsidi
 20 levar e los clergues e persones ecclesiàstiques aquella o
 aquell no fossen tenguts pagar, ans de present per lavors
 aquella o aquell los remet. Respon lo senyor rey que no és
 rahó que per ço que paguen los hòmens dels clergues lo
 senyor rey perda gràcia, si lo papa la li vol fer per
 deffensió del regne, mas plau-li que en cas que lo papa li
 25 atorch les dècimes, no les puxe cullir ni fer cullir lo senyor
 rey mentre cardenal o altre solenne legat del papa sia en
 ses regnes o en les parts de Espanya per lo fet de la present
 guerra.

(41) Ítem, que per res la I loch no pach per l'altre ne I
 rich hom per l'altre ni la I prelat o loch de prelat per l'altre
 o de persona ecclesiàstica ne puscha ésser forçat, destret
 ne marchat ne penyorat la I per l'altre, mas que sia feta
 30 execució per los deputats a instància d'ells axí com se

1 sacrament] segrament *F* 5 affers] fets *F* | deffensió] defensio *F*
 7 plenera... íntegra] plena e entegra *F* 8 a] ab *F* | d'eçò] daço *F* 9 se
 nhaja] se haje *F* 10 demunt] damunt *F* 13 finits] *rep. fi, fenits F*
 14 no... 15 papa] *amb n. marg. possiblement de Llombard indicant nota*
 impetrar] empetrar *F* | alcun] alcu *F* 15 e¹] *om. F* | e²] o *F* | a] e *F*
 16 lo] lo dit *F* | propri] propi *F* 17 era] ere *F* | de... 18 aquell] daquell
F 18 la] la dita *F* 24 deffensió] defensio *F* | que lo] quel *F*
 25 cullir¹...cullir²] culler ne fer culler *F* 26 cardenal] lo cardenal *F*
 sia] sie *F* 27 ses] sos *F* | de Espanya] despenya *F* 31 ni] ne *F* | de...
 32 ecclesiàstica] de prelat o de persona ecclesiastica per laltre ne la I braç
 per laltre *F* 32 puscha] pusque *F* 34 a instància] o a instancia *F*

compte en lo capítol qui comença “Ítem, que·ls dits cullidors e distribuïdors pusquen [78v^a] fermap cartes etcètera”. Plau al senyor rey ab què haja compliment del dit do segons que en lo primer capítol és contengut.

5

(42) Ítem, que·l senyor rey ne altre en loch d’ell durant lo temps de la dita ajuda no puxa appellar, citar, ne demanar ne fer venir ne ajustar alcun o alguns dels dits deputats o consellers per res dels affers de la dita ajuda o ordinació o administració d’aquella sinó a la çitutat de Barchinona o dins aquella, per ço que la administració d’aquella no pogués ésser mudada ne torbada; e açò jur lo dit senyor rey, e, si lo contrari fehia, que la ajuda cessàs *ipso facto*, axí que los braçes no fossen tenguts de res a pagar de la dita ajuda. Plau al senyor rey.

10

15

(43) Ítem, que·l dit senyor rey atorch als dits II braçes e a cascun d’aquells que dins V [78v^b] anys primers vinents per lo dit senyor rey ne per oficial seu ne per altre en loch seu no puxa ésser tramès ne posat comissari ne consellador ne instigador ni adjunt ni scrivà de la tresoraria ne altre de qualque condició sia per qualssevol crims, excesses e penes en alcunes de les çitutats, viles, castells, lochs e terres de Cathalunya dels dits prelats, persones ecclesiàstiques, barons, cavallers e hòmens de paratge e de cascun dels dits prelats, ans de tots crims, excesses e penes comeses e cometedores dins qualsevol vegueria o batlia de les dites çitutats, viles e lochs dels demunt dits coneguen los veguers e batles e altres ordinaris oficials dels lochs on los dits crims, delictes o penes són comeses e d’açí avant se cometran; emperò que en açò no sien enteses lo procurador general de Cathalunya, ni governador de Rosselló, ni de Cerdanya, ni lo batle general de Cathalunya, ans aquells per lur offici o per comissió del dit senyor puxen enquerir e punir los

20

25

30

35

---

1 compte] conten *F* 3 haja] haje *F* 6 Ítem...9 deputats] *passatge assenyalat amb manícula i n. marg. possiblement de Llombard indicant nota* 7 ne] *om. F* 8 demanar] demenar *F* | alcun] alcu *F* 9 affers] *amb s int., afers F* 10 çitutat] ciutat *F* 13 fehia] fahia *F* | ajuda] dita ajuda *F* 14 braçes] dits braçes *F* 21 ni¹] ne *F* | ni²] ne *F* 22 tresoraria] tresoreria *F* 23 e] o *F* | çitutats] ciutats *F* 26 cascun] cascu *F* | dels...prelats] dells *F* 28 vegueria] vagueria *F* | çitutats] ciutats *F* 29 demunt] damunt *F* 30 oficials] oficials *F* 33 ni¹] ne *F* | ni²] ne *F* | ni³...34 lo] nel *F* 35 senyor] senyor rey *F* | enquerir] inquirir *F*

crims comeses e cometadors dins los lochs on lo dit senyor
 rey ha jurisdicció; e que sien haüdes per revocades e
 nul·les totes comissions que sien fetes a qualssevol
 5 comissaris, conselladors, instigadors, adjunts o scrivans o
 altres qui vuy sien en los dits lochs o en alcun d'aquells e
 totes comissi[79r^a]ons e poders que hajen del dit senyor
 rey per la dita rahó; e que·l dit senyor rey man ab letres
 sues a aquells que d'aquí avant no usen de les dites
 10 comissions o poders a ells donats, ans tots processses,
 inquisicions e altres enantaments per ells fets contra
 qualsevol persones e per les dites rahons liuren als
 oficials ordinaris dels lochs on les dites inquisicions,
 processses e enantaments sien estats fets. Plau al senyor rey
 15 durant lo temps de la dita ajuda en la forma, emperò, que
 fo atorgat per lo senyor rey al Parlament que tench als
 cathalans a Vilafrancha, e que en açò no puxa ésser feta
 frau sots cuberta o color de assessor o de adjunt o de
 qualsevol altre nom de comissari per qualsevol nom puxa
 ésser appellat.

20
 (44) Ítem, que·l dit senyor rey ne official seu ne altre
 per ell durant la dita ajuda no puxen forçar per rahó de
 host ne per qualsevol altra manera ensemps o
 departidament les hosts de les universitats, viles e lochs de
 25 Cathalunya dels dits prelats, persones ecclesiàstiques,
 barons, cavallers e hòmens de paratge o [79r^b] alcuna
 d'aquelles, aquelles, emperò, en les quals lo dit senyor rey
 ha dret d'ost e de cavalcada, de exir fora lurs lochs sinó en
 cas que l'usatge "Princeps namque" agués loch per
 30 deffensió de Cathalunya. Respon lo senyor rey que li plau,
 si donchs no era per execució de justícia que s'hagués a
 fer per proçés de pau e de treva o per lo usatge "Princeps
 namque".

35
 (45) Ítem, que·l senyor rey faça donar e liurar de
 continent als dits II braçes lo libre lo qual en Màrgens té
 dels comptes dels fochs qui són estats comptats en los II

---

1 cometadors] cometadors *F* 4 conselladors] *amb s² int.* 5 vuy] *huy F*
 11 qualsevol] qualssevol *F* 13 estats] stats *F* | fets] *amb s int.* 15 al] *el*
F 17 adjunt] adjunct *F* 23 host] ost *F* 24 hosts] osts *F* | e] *om. F*
 28 dost] de host *F* 29 agués] hagues *F* 30 deffensió] defensio *F*
 31 que] quis *F* 32 proçés] proces *F* 37 dels comptes] *om. F*

anys passats o trellat d'aquell e axí mateix aquell que té en Pere Dezvall. Plau al senyor rey.

(46) Ítem, que passats los dos anys dessús dits, tots comptes e totes altres scriptures privades fetes sobre les coses dessús dites per qui's vulla sien tengudes en Cathalunya [79v^a] vinguen en mà dels dits deputats, les quals scriptures sien cremades e abolides per ells axí que no puxen apparer ne pogudes ésser atrobades ne administrades en temps esdevenidor. Plau al senyor rey.

(47) La dita proferta e tot ço que ç'és fet, es fa o's farà en la present Cort, entén a fer lo braç ecclesiàstich salvats sos privilegis e ses immunitats, protestan que açò no entenen a donar en invasió, mas solament a deffensió de la cosa pública e aytant com sostè la lur honestat, e que no entenen en açò res a fer si no aytant con de dret legut los sia; e d'açò demanen que·ls sien fetes cartes tot quot etcètera.

---

1 aquell] daquell *F* 2 Dezvall] deç vall *F* | Plau...rey] Plau al senyor rey quen sia feta letra *F* 4 Ítem...10 rey] *om. F en aquest procés eclesiàstic i militar però si apareix en el procés de les ciutats i viles reials* 12 La... 19 etcètera] *om. F*

Cort 1368

Regis Petri 3 in curia Barchinone

(1) [82r^a] Noverint universi quod die lune XVII^a die 5
 januarii anno a nativitate domino millesimo trecentesimo
 sexagesimo octavo honorabilis curia generalis Cathalonie,
 que in presenciarum celebratur in civitate Barchinone
 convocata et congregata in monasterio predicatorum ipsius
 civitatis in quendam domo comuni consilii eius[82r^b]dem 10
 civitatis pro ipsius curie negociis continuandis et agendis
 in qua domo erant pro celebracione ipsius curie presentes
 prelati et persone ecclesiastice, richi homines et milites ac
 sindici universitatum, civitatum et locorum regalium
 Cathalonie qui ad ipsius curie celebracionem veniant in 15
 presencia nostri Guillermi de Muntmany notario pu[bli]ci
 Barchinone et in presencia eciam testium infra scriptorum
 lectis et publicatis per me dictum notario de mandato
 ipsius curie eoram ipsa curia seu omnibus in dicta domo
 pro celebracione ipsius curie presentibus capitulis et 20
 ordinacionibus infrascriptis que et quas dicta curia
 concorditer fecerat et ordinaverat, in quibus nondum erant
 facte seu posite responsiones domun regis que ipsa
 capitula adhuc no fuerant eidem domino regi presentata
 firmavit, laudavit et approbavit ipsa capitula et 25
 ordinaciones quorum seu quarum tenor dinoscitur esse
 talis.

(2) Con la administració o regiment dels dons o 30
 profertes fetes en defensió del Principat [82v^a] de
 Catalunya en les Corts generals del dit principat
 derrerament celebrades en les çitats de Tortosa e de
 Barchinona, sie en tal estament que no y són mester o
 necessaris o deputats o administradors sobre la
 administració dels dits dons o profertes ordonats en les 35
 dites Corts, ans sie expedient e profitós al dit principat e a
 la cosa pública que·ls dits deputats e administradors sobre
 la administració dels dits dons o profertes ordonats en les
 dites Corts e tots officials e altres persones qui sien en la

1 Cort...3 Barchinone] *af. possiblement per Vidal, amb MCCCLXVIII af. a la capçalera del foli possiblement per Llobard* 16 publici] puci amb ci int. 34 necessaris] *amb s¹ int.* | administradors] *amb s int.*

Testimonis col·lacionats: no s'han trobat.

deputació e administració de les dites profertes sien remoguts per cessar messions al general de Cathalunya; per ço, la Cort general de Cathalunya qui de present se celebra en la çitutat de Barcelona, ha acordat e deliberat
 5 que los dits deputats e administradors e officials e altres persones qui sien en la deputació e administració de les dites profertes sien de present remoguts e remogudes, e aquells e aquelles de present remou ab los capítols següents e en la forma següent. Plau al senyor rey segons
 10 dels capítols devall scrits e de les respostes en la fi de cascun capítol contengudes e scrites.

(3) Primerament, la dita Cort general remou e foragita del ofici de la deputació tots los deputats en les
 15 dites Corts de Tortosa e de Barchinona, ordonats axí los residents en Barchinona com encara aquells de les estimes e mostres e tots altres e tots officials e altres persones qui sien e càpien en qualque manera en la dita deputació, axí que d'aquí avant de l'ofici a ells comanat no usen ne
 20 puxen usar en res e del present dia avant no hajan ne prenguen salari algú, ne·ls sia pres en compte ni fet compte, exceptats emperò, III dels dits deputats residents en Barchinona, I de cascun braç, ço és, aquells de que ells se avendran, e los dits III deputats romanguen solament
 25 per retre compte de la administració de la dita deputació ensemps ab en Pere Viçens, regidor dels comptes de la dita deputació, los quals III deputats ensemps ab lo dit Pere Viçens puxen, hajan e dejen retre lo dit compte per si, e los altres codeputats lurs e haver fi d'aquell; emperò, en
 30 loch dels dits deputats e mostres, assigna la dita Cort a exercir en nom d'aquella Cort lo offiçi a ells comanat en Pere de Màrgens, scrivà de ració de la cort del senyor rey, sens, emperò, salari que no haje e al dit en Pere Vicenç hajan a liu[83r^a]rar los dits deputats de les dites estimes e
 35 mostres lo sagell del dit offiçi. Plau al senyor rey.

(4) Ítem, que los dits III deputats qui romanen per retre lo dit compte hajan salari, ço és, cascun d'ells L liures barchinonines per los treballs que sostendran en
 40 retre lo dit compte, e sia que·l temps del retement del dit compte dur molt o poch no hajan ne puxen haver més o meyns salari. Plau al senyor rey.

---

10 respostes] *amb s^l int.* 22 exceptats] *amb s int.*

(5) Ítem la dita Cort remou e foragita de present de la administració dels dons fets en la dita Cort derrera de Barchinona per la entrada de Castella, tots los administradors sobre los dits dons ordonats, e tots oficials e altres persones qui sien o càpien en la dita administració en neguna manera axí que d'aquí avant no usen ne puxen usar en [83r^b] res de l'offiçi a ells comanat, ne hajan ne prenguen algun salari, ne·ls en sia fet compte d'aquí avant. E que los dits administradors ab n'Uguet Cardona, regidor dels lurs comptes, sien tenguts de retre compte als oydors a açò ordonats tota vegada que per los dits oydors requests ne seran, lo qual compte hajan a retre sens algun salari que no n'hajen com molt temps ha que per los dits oydors són estats requests de retre lo dit compte e aquell no han volgut o curat retre perquè ha estat en colpa lur. Ídem.

(6) Ítem, ordona la dita Cort que en lo retiment del dit compte dels dits administradors sie vist e regonegut per los dits oydors del dit compte si los dits administradors e lurs oficials e altres persones qui hajan cabut en la dita administració necessàriament e profitosa sien romases tro en lo present dia en la dita administració o no; e si trobaran que profitosament o necessària no y sien romases o no y fossen mester segons lur co[83v^a]nexença, en aquell cas los dits oydors de comptes per aquell temps que trobaran les dites persones no ésser necessàries e profitoses en la dita administració, no reeben en compte a ells algun salari o salaris ne altres despeses o messions vanes o no profitoses que fetes agen ans dits administradors e altres persones qui los dits salaris haguessen preses o fetes les dites despeses ho hajan a tornar e refundre encontinent que per los oydors del dit compte requests ne seran. Ídem.

(7) Ítem, ordona la dita Cort que per los oydors de compte sia vist e regonegut si los dits administradors o algun d'ells havien poder per capítol o ordinació de Cort o en altra manera de substituïr algun en loch seu, e si substituït havie poder de substituïr altre; e si per capítol o

26 temps] amb s int. 34 requests] amb s² int. 37 sia...39 seu] passatge assenyalat amb daga i amb n. marg. possiblement de Llombard indicant de substituïr

ordinació de Cort o en altra manera del dit poder no appar
 en aquell cas salari o salaris dat o dats a substituït per los
 dits administradors o algun d'ells, e ja menys a substituït
 de substituït no sie pres ne reebut en compte, ans aquell o
 5 aquells qui lo dit salari o salaris [83v^b] hagen reebuts sien
 tenguts restituir aquells encontinent que per los dits oydors
 de comptes requests ne seran. Ídem.

(8) Ítem, ordona la dita Cort que per los dits oydors
 10 de comptes sie vist e regonegut si per capítol de Cort,
 ordinació de Cort o en altra manera és legut per algú o
 alguns dels dits deputats o administradors o altres persones
 qui hagen cabut en lo regiment o administració dels dits
 dons o profertes, de pendre o haver dos salaris o I salari e
 15 mig o més del salari ordonat e tatxat per la Cort derrera de
 Barchinona, sie que haja o hagen tengudes II o III
 administracions per si o per altre o altres axí en lo fet de la
 deputació principal o de la administració dels dons fets per
 la intrada de Castella o de administrar les generalitats. E si
 20 per capítol o ordinació de Cort o per altra manera o rahó
 qui efficàcia o valor no haja de les dites coses no apparrà
 res no sia reebut en compte més avant del salari ordonat a
 cascun, per bé que hagués tengudes II o III
 administracions, ans aquell o aquells qui més avant reebut
 25 [84r^a] hagen o sien tenguts de restituir encontinent que per
 los dits oydors de comptes requests ne seran. Ídem.

(9) Ítem, remou e foragita la dita Cort de la recepció e
 administració de les generalitats los III deputats o persones
 30 qui per la Cort derrera de Barchinona eren ordonades e
 assignades a reebre e administrar les generalitats aprés
 que·n seria exida la quantitat qui·n devia exir, e a reembre
 los censals e violaris qui venuts hi serien, e a pagar les
 pensions e messions d'aquells axí que d'aquí avant no se
 35 n'entremeten ne n'usen ells ne regidor de lurs comptes, ne
 scrivà lur, ne d'aquí avant sien en salari ne·ls en sia fet
 compte, exceptat e declarat que cascun d'ells e lo regidor
 de lurs comptes hagen per salari XXV lliures solament per
 lo retiment del compte lo qual hagen a retre tota vegada
 40 que per los dits oydors de compte requests ne seran e més
 salari no puxen ne dejen haver, sie que·l retiment del dit
 compte dur molt o poch. Emperò, vol la dita Cort que les

---

12 administradors] *amb s² int.*

persones per los dits III deputats [84r^b] ordonades a cullir les dites generalitats romanguen en lur offiçi ab lur salari fins que·n sien remogudes per la dita Cort o per altre a qui la dita Cort ho comanarà. Ídem.

(10) Ítem, la dita Cort attenent ésser necessari e expedient que en loch dels dits deputats e administradors sia diputada e assignada alguna persona apte e sufficient qui regescha e administre la deputació e administració damunt dites, e faça e exeguescha e complescha tot ço qui hi roman a fer complir e exeguir axí e en aquella manera e forma que pogueren los dits deputats e administradors si romanguts no fossen, per ço, la dita Cort, confiant de la leyaltat, indústria e suficiència del dit Pere Vicenç, regidor dels dits deputats e administradors, assigne e ordona lo dit en Pere Vicenç en loch dels dits deputats e administradors en regir e administrar la diputació e administració demunt dites, e en reebre tots diners e altres béns a les dites deputació e administració e a cascuna [84v^a] d'elles, deguts e pertanyents ara o de aquí avant, de tot ço encara qui pertany al general de Cathalunya segons ordinació de la dita Cort de Barchinona, en la secha dels florins qui·s baten a Perpenyà, e en fer exeguir e complir totes e sengles coses qui hi romanguen a fer exeguir e complir, axí e en aquella manera e forma que podien e pogueren los dits deputats e administradors; e encara, en reembre e administrar les dites generalitats, e en reembre los censals e violaris qui venuts hi són, e pagar les pensions e messions d'aquells e en fer e fer e requerir totes e sengles altres coses pertanyents a les coses demunt dites e dependents o emergents d'aquelles o aquelles tocants en qualque manera, comanant al dit en Pere Viçenç sobre les demunt dites coses, axí en la deputació e administració demunt dites, com en lo fet de les generalitats e secha, e en complir e exeguir les dites coses aquell e semblant poder que havien los dits deputats e administradors e les dites III persones assignades a les dites generalitats, e a reebe ço qui pertangua al dit general en la dita secha, lo qual poder sia ací haüt per expressat e per repetit, lo qual encara Pere Vinçens ha ja poder de

3 per!...Cort] rep. 26 dits] amb s int. 29 requerir...32 manera] passatge assenyalat i amb n. marg. de Llombard indicant dependents o emergents 33 coses] amb s² int. 38 reebe] amb e³ int.

retenir e remoure ab [84v^b] volentat e consentiment dels dits oydors les persones assignades a cullir les dites generalitats, com en altres coses demunt dites puxa metre, posar e ordonar aquelles persones qui viares li serà que y
 5 sien bones, necessàries e profitoses; e a aquelles persones puxa tatxar salari e salaris e açò haje a fer ab consell e volentat dels oydors dels dits comptes. Plau al senyor rey en axí que·l dit Pere Vicens, ab consell dels dits III oydors o dos d'aquells haja en totes coses aquell poder que havien
 10 los dits deputats e administradors o la major partida d'aquells.

(11) Ítem, vol e ordona la dita Cort que·ls dits deputats e administradors e les dites III persones
 15 assignades a les dites generalitats tot ço e quant apparrà que sobre en la deputació e administració demunt dites e de les dites generalitats sie, que sien restes de diners o d'altres béns o scriptures hagen e sien tenguts de respondre e liurar-ho al dit en Pere Vicenç, sens tot embarch e
 20 contrast. Plau al senyor rey.

(12) [85r^a] Ítem, que·l dit en Pere Viçens sia tengut de regir, administrar e exeguir totes e sengles coses damunt dites e davall scrites, bé e diligentment e
 25 leyalment e servar les ordinacions e capítols de les dites coses o Corts, axí com los deputats e administradors eren tenguts de servar aquells servats emperò los capítols demunt e davall scrits. *Placet domino regi.*

(13) Ítem, que·l dit en Pere Vicenç haje e sie tengut los diners qui exiran de les dites generalitats, convertir e metre en tot cas a coneguda dels dits oydors en reembre los censals e violaris qui són estats venuts sobre les generalitats pagades solament d'aquelles les pensions dels
 35 dits çensals e violaris, e deduïts salaris e messions per ajustar les dites generalitats pagadores e fahedores; e en pagar [85r^b] los interéssers a aquells qui per altra manera han pagat ço que devien pagar per via de censals morts e violaris, e encara en reemença dels dits çensals morts e
 40 violaris e en pagar les pensions e messions d'aquells sie tengut convertit tot ço qui·s pertany al general de Cathalunya en la dita secha dels dits florins aytant,

emperò, com se'n deu convertir en reembre los dits censals e violaris e en pagar les pensions e messions d'aquells segons los capítols de la dita Cort derrera de Barchinona, havent-se en açò en tal manera que los diners qui exiran de les dites generalitats e de la dita secha en son cas no romanguen en poder seu o d'altre, ans encontinent ne reema aquell censal o violari que porrà per poch que fos; e per ço, que les dites reemçons se façen pus clarament e spatxada tots los diners qui exiran de les dites generalitats e de la dita secha e en son cas sien posats en una taula de canvi de Barchinona, elegidora per lo dit Pere Viçens, ab consell dels dits oydors de comptes convertidors en les dites reemençes. Plau al senyor rey, axí emperò, que ço qui exirà de la secha no·s convertescha en reembre los dits çensals e violaris ne altres coses contengudes en lo present capítol, si no aytant e axí com deu segons los capítols fets en la derre[85v^a]ra Cort de Barchinona.

(14) Ítem, vol e ordona la dita Cort que tot ço qui sobrarà dels béns de la dita deputació, en los quals no són ne sien enteses les dites generalitats e tot ço qui sobrarà dels béns de la dita administració pagats primerament sou e stimes e altres coses legudament deguts e degudes, e salaris e messions fetes e fahedores ledesvament lo dit en Pere Vicenç sia tengut en cas, emperò, que·ls dits per pau o en altra manera cosse segons los capítols de la dita Cort derrera de Barchinona convertir en reembre los dits censals morts e violaris per ço que abans los dits censals e violaris sien reemuts. Plau al senyor rey servats los capítols de les Corts de Tortosa e de Barchinona, exceptat en ço que poden perjudicar al present capítol.

(15) [85v^b] Ítem, que si en fer execucions en o per les coses demunt dites o en alcuna de aquelles exia o havia algun dupte o dubtes, que lo dit en Pere Vicenç haja e puxe aquell dubte o dubtes declarar, det[er]menar e exenir ab consell dels dits oydors dels dits comptes. Plau al senyor rey.

---

6 no...8 fos] *passatge assenyalat amb daga* 10 e²] *int.* 20 Cort] *amb t int.*

(16) Ítem, ordona la dita Cort que si per ventura contrasts, qüestions o dubtes si esdevendran entre lo dit Pere Vicenç o comissaris o cullidors per ell posats e alguns a qui per ell o los dits comissaris o cullidors res fos demanat, per deute o per penes comeses o per qualssevol altres drets o rahons tocants en qualque manera lo regiment o administració del dit Pere Vicenç, los dits oydors dels dits comptes puxen e hajen poder de declarar termenar e finir los dits contrasts, qüestions o dubtes, tota apel·lació e contradicció remogudes e cessants; e que al senyor rey o a la senyora reyna o al senyor duch o a official o officials ne a audiència lurs, no puxen ésser haüt recors per apel·lació o supplicació o en altra manera, [86r^a] ans en tot e per tot la conexença e determenació sia dels dits oydors dels dits comptes tota apel·lació o supplicació e altre recorts cessants. Plau al senyor rey e açò·ls atorga graciosament.

(17) Ítem, vol e ordona la dita Cort que si per ventura en los capítols de les Corts de Tortosa e de Barchinona o en algun o alguns d'aquells o per rahó d'aquells eren alguns dupte o dubtes, qüestions o contrasts en qualque manera o per qualque rahó d'aquells que aquells dubtes, qüestions o contrasts puxen declarar, interpretar, conèxer e diffinir los dits oydors de comptes o la major partida d'aquells serà declarat tota apel·lació e contradicció cessants, e que ço que per los dits oydors o la major partida d'aquells serà declarat conegut e diffinit o interpretat haja a seguir lo dit Pere Viçens. Plau al senyor rey.

(18) Ítem, que tots e sengles officials axí del senyor rey e de la [86r^b] senyora reyna e del senyor duch, com de totes e sengles altres persones de qualque stament o condició sien dels dits tres braçes, sien tenguts dar al dit en Pere Vicenç e a comissaris o cullidors seus o per ell posat e als oydors dels comptes favor, consell e ajuda tota vegada que per ells e cascun d'ells requests ne seran, e de fer execucions realment e de fet contra aquells lochs, universitats e persones qui al dit en Pere Vicenç e oydors

12 no...13 manera] *passatge assenyalat amb manícula i amb n. marg. d'una altra mà indicant vide retro folio XXXVIII* 13 apel·lació] *assenyalat*

de comptes o comissaris o cullidors seus en les dites coses o alguna d'aquelles contrast farien o pagar no volrien a messió, emperò, d'aquells qui lo dit contrast farien o no volrien pagar; e açò sien tenguts de fer los dits oficials, axí com ho foren tenguts per los dits deputats e administradors per virtut del sagrament e homenatge que ja han fets. E si requests per lo dit Pere Vicenç o comissaris o cullidors seus o per los oydors dels comptes les dites execucions fer no volien e aquelles dilataven de fer, en aquell cas lo dit en Pere Vicenç e los comissaris e cullidors seus e els dits oydors de comptes puxen fer les dites execucions contra les dites persones, universitats e lochs, e encara contra los oficials e ordinaris qui en açò negligents seran o les dites execucions fer no volran. Plau al senyor rey.

(19) [86v^a] Ítem, que'l dit en Pere Viçens e totes altres persones qui res cullen, regesquen o administren en los dits affers, sien tenguts de retre bé e leyalment compte de tot ço que culliran, regiran e administraran als dits oydors dels dits comptes, les quals hajen poder de impugnar, examinar, diffinir e finir los dits comptes als quals oydors la dita Cort done aquell e semblant poder sobre açò qui en les dites Corts lus estat donat, lo qual poder los conferma ells, approva e ratiffica la dita Cort. Plau al senyor rey.

(20) Ítem, vol e ordona la dita Cort que lo dit en Pere Vicenç sie tengut de fer sagrament e homenatge en poder del veguer de Barchinona, e reebre sentència de vet en poder de monssènyer lo bisbe de Barchinona o de son vicari o official, de complir e servir aytant com [86v^b] en ell serà les quals coses demunt dites totes e sengles qui per ell són fahedores e complidores. Plau al senyor rey.

(21) Ítem, vol e ordona la dita Cort que lo dit Pere Viçenç haja cascun dia de salari per treballs seus de totes les dites coses a coneguda dels dits oydors de comptes. Plau al senyor rey.

(22) Ítem, vol e ordona la dita Cort que en deffalliment del dit Pere Viçens los dits oydors de comptes

---

8 cullidors] *amb s int.* 42 oydors] *amb s int.*

5 puxen per nom e per auctoritat de la dita Cort metre e
 posar en e sobre les coses demunt dites altre persona abte
 e sufficient a lur bona consciència e coneguda, la qual
 persona haja aquell mateix poder sob[r]e les dites coses lo
 10 qual la dita Cort demunt ha ordonat, donat e comanat al dit
 Pere Vicenç; e si per aventura s'esdevenia aquella persona
 deffallir, axí que per mort o en altra manera no pogués o
 no volgués entendre en [87r^a] les dites coses, en aquell cas
 los dits oydors hajen encara poder de metre e posar-hi altra
 15 persona sufficient a lur coneguda, la qual haja aquell
 mateix poder en totes; e açò puxen fer los dits oydors
 aytantes vegades com lo regiment de la persona qui
 posada hi serà deffallirà, la qual persona qui en loch del dit
 en Pere Viçenç posada hi serà aquell salari que·ls dits
 20 oydors coneixeran, e sia tenguda de fer semblant
 sagrament e homenatge e reebre sentència de vet. Plau al
 senyor rey.

20 (23) Emperò, vol e ordona la dita Cort e declara
 que·ls dits oydors de comptes per les coses a ells
 comanades no puguen haver més salari d'aquell que·ls és
 tatxat per la Cort, axí que per aquestes coses salari no·ls
 sia crescut. Plau al senyor rey.

25 (24) Ítem, vol e ordona la dita Cort expressament que
 finits los comptes de les dites deputació e administració e
 de les generalitats, encontinent los dits comptes sien
 abolits e cremats per los dits oydors. Plau al senyor rey.

30 (25) [87r^b] Ítem, vol e ordona la dita Cort, que si
 algun dels dits oydors entre tant per mort o en altra manera
 deffalrà, que les romanents n'i puxen altre en loch d'aquell
 metre aquell qui a ells serà viares, qui en totes coses hage
 aquell mateix poder, lo qual, emperò, haja a ésser d'aquell
 35 braç mateix. Plau al senyor rey.

40 (26) Lectis itaque in dicta curia capitulis et
 ordinacionibus supradictis et eis firmatis per dictam
 curiam generalem ipsa curia jussit et voluit inde fieri
 publicum instrumentum vel pu[bli]ca instrumenta in
 testimonium premissorum per me notario supradictum que

---

1 per²] int. per una altra mà 4 sobre] sobe amb e int. 27 generalitats]
 amb s int. 31 oydors] amb s int. 40 publica] puca amb ca int.

fuerunt acta et firmata per curiam predictam in domo
predicta consilii civitatis die et anno predictis presente me
Guillermo de Muntmany notario predicto et presentibus
eciam testibus Ffrancischo Roqueti notario Ilerde,
Berengario de Vineis notario habitatore ville Cardone, 5
Petro de Cumba scriptore domini archiepiscopi
Terrachone et Ffrancischo Luch scriptore Barchinone.

---

5 Berengario] *amb io int.*

Cort 1368

Regis Petri 3 in Curia Barchinone

[87v^a] In Christi nomine pateat universis Pateat 5
 universis quod cum illustrissimus princeps et dominus
 Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum,
 Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et
 Ceritanie cum licteris suis data Barchinone XIII^a die julii 10
 anno a nativitate domini millesimo CCCLXVIII [87v^b]
 induxisset curias generales Cathalanis in civitate
 Barchinone prima die augusti eiusdem amicam
 continuacione dierum sequencium celebrandis et eas de
 facto celebraret, et durante celebracione ipsa diversi actus
 facti fuissent in ipsa curia et interesset consiliariourum et 15
 universitas proborum hominum Barchinone habere copiam
 ipsorum actuum in formam publicam pro tanto mandato
 dicti domini regis ad requisicionem et instanciam ipsorum
 consiliariorum et proborum hominum seu sindicorum
 ipsius civitatis videlicet Johannis Serra, Romei de 20
 Busquetis, Petri Buçot, Petri Terreni legum doctoris ac
 Bernardi Turelli qui fuerit sindici ad celebracionem
 dictarum curiarum seu interessendum in eis deputati ipsi
 actus fuerunt reducti in presenti volumine sub illis diebus
 ipsi actus celebrati seu facti fuerunt ut inferius per 25
 ordinem subsequenter.

(1) En nom de Déu, com la present Cort attenent
 que·n les generalitats posades e ordona[88r^a]des en lo
 Principat de Cathalunya, en les Corts de Tortosa e de 30
 Barchinona foren posats càrrechs grans qui quaix eren
 importables a les gens e per los quals, segons que per
 experiència és stat vist, se fahien molts fraus en les dites
 generalitats per los dits grans càrrechs, no contrastants les

1 Cort...3 Barchinone] *af. possiblement per Vidal, amb MCCCLXVIII af. a la capçalera del foli possiblement per Llombard, Moderacio generalitatum facta in curia que celebratur Barchinone et sicut curia ipsa nondum sit conclusa tamen dominus rex mandavit ipsas moderaciones publicari ut iuxta dictas moderaciones ipse generalitates solvantur Q 5 In...26 subsequenter] *om. Q 6 dominus] rep. 29 que·n] que en Q 32 gens] gents Q 33 experiència] esperiencia Q | stat] estat Q | fahien] feyen Q | molts] moltes Q 34 per...càrrechs] *om. Q | contrastants Q***

Testimonis col·lacionats: Q

provisions e ordinacions sobre aquelles fetes, e attenent
 encara que moltes de les dites generalitats per los dits
 grans càrrechs no eren profitoses al general de Cathalunya,
 car considerats aquells càrrechs poch profit ne pervenia al
 5 dit general, assignaren a moderar e temprar les dites
 generalitats a fer provisions e ordinacions sobre cessar e
 squivar les dites fraus les persones següents, és assaber,
 los honrats ffrare Pere Toló, de l'orde del spital,
 comenador de Barchinona; Bernat ça Scala, canonge de
 10 Leyda; Pere Anglós, official d'Urgell, per lo braç de la
 Esgleya; e los nobles e honrats monsser Pere Galçerà de
 Pinós; monsser Pauquet de Bellcastell, cavallers, e en
 Gispert de Barberà, donzell per lo braç dels barons e
 cavallers; e los honrats en Johan Fra, çitadà de
 15 Barchinona, e en Pere Dezprat, savi ciudadà de Gerona, e
 n'Armengau Martí, burgès de Perpenyà, per lo braç de les
 çitats e viles reyls, les quals encara persones foren
 assignades per la dita Cort sobre lo [88r^b] fet de la sal, lo
 qual o la imposició sobre la dita sal posada poguessen
 20 moderar e mirvar o aquella si a les dites persones era vist
 fahedor a profit de la cosa pública, tolre e levar e en altre
 exacció mudar axí e en aquella forma, que a les dites
 persones serà vist fahedor a profit de la cosa pú[bli]ca del
 Principat de Cathalunya, volent e consentent la dita Cort
 25 que tot ço que les dites persones concordants farien e
 ordonarien sobre les dites generalitats e sal, hagués plena
 força e valor e fos haüt per acte de Cort, axí com si fos
 ordonat per la dita Cort, perquè les dites persones
 concordants per auctoritat del dit poder ajustades per
 30 aquest fet una vegada e moltes haüt parlament entre ells
 sobre les dites generalitats e sal, e vistes e regonegudes les
 dites generalitats e los càrrechs posats sobre aquelles, e la
 dita sal e les ordinacions e provisions en aquelles fetes e
 haüda plenera deliberació sobre aquestes coses, axí ab

4 poch] poc Q 7 squivar] esquivar Q 8 ffrare] frare Q | Toló] Tholo Q
 spital] hospital Q 9 ça Scala] Cescala Q 10 Anglós] Anglisi Q
 11 nobles] noble Q | monsser] mosser en Q | Galçerà] Galceran Q
 12 monsser] mosser en Q 13 Barberà] Barbara Q 14 honrats] honrat Q
 çitadà] *rep.*, ciutada Q 15 Dezprat] Dezprats Q 16 burgès] burgues Q
 Perpenyà] *precedeix* Gerona, Perpinya *exp.* Q 17 çitats] ciutats Q
 20 mirvar] minvar Q 21 fahedor] feedor Q | a...pública] *om.* Q | altre]
 altra manera Q 23 fahedor] feedor Q | pública] puca *amb* ca *int.*
 24 consentent] consintent Q 31 regonegudes] regonagudes Q 34 plenera
 deliberació] plena delliberacio Q

l'onrat en Pere Vicenç, regidor de la deputació de Catalunya, com encara ab altres persones en aquestes coses expertes per bé de la cosa pública del general de Catalunya han en concòrdia moderades les dites generalitats, e mudada la imposició de la dita [sal], e fetes sobre aquelles generalitats e sal, ordinacions axí com devall se segueix: 5

(1.1) [88v^a] Primerament, que tot drap estrany hon haja grana vulles sia listat o pla, sia pagat per peça com entrarà en Catalunya per mar o per terra o per aygua dolç, XXX sous per cascú. 10

(1.2) Ítem, que tots draps de Mellines en que no haurà grana, pach per peça con entrarà, XX sous. 15

(1.3) Ítem, de tot drap florentí de Bruxel·les, de loany d'Ippre de la major siza on no haja grana, pach per peça con entrarà, XX sous. 20

(1.4) Ítem, tot drap de loany de la menor cisa de mostavillers de Bruges e de Vui, de Cortray, e de tot altre vilatge de Flandres e de França, pach per peça a l'entrada, XII sous, VI diners. 25

(1.5) Ítem, de tot drap de Lenguadoch on no haja grana ne sia de lana anglesa, pach per peça a la entrada, axí emperò que valla de X lliures ensús V sous. 30

E si lo dit drap valrà més de X liures, pach per peça en la entrada, III sous.

E si serà de lana anglesa o haurà grana, pach XII sous, VI diners.

1 lonrat] lo honrat Q 3 cosa] rep. 5 sal] af. de Q 7 devall] davall Q 9 tot] per tot Q | hon] on Q 10 sia pagat] sian pagats Q 12 per cascú] om. Q 14 Mellines] Mallines Q 15 pach... entrarà] paguen en la entrada per peça Q 17 de^l] que Q 18 d'ippre] de lpra Q | siza] cisa Q | pach] pac Q 19 con] com Q 22 mostavillers] mostavilers Q 23 Flandres] Fflandres Q | pach] pac Q | a] en Q 26 de^l] om. Q 27 a^l] en Q 28 de] inter., ratllat a Q | X... ensús] X lliures o de X lliures ensus Q 30 dit] om. Q | més] menys Q | pach] pac Q 31 la entrada] lantrada Q 33 anglesa] englesa Q | o] o y Q | pach] pac Q

(1.6) Ítem, que tota persona de qualque stament o condició sia que metrà en Cathalunya draps estranys per son vestir o de ses companyes qualsevulla, pach e haja a pagar com los metrà, [88v^a] per lliura de diners, II sous, e lavors hi haja ésser posat lo sagell de la cera.

(1.7) Ítem, que de tot [drap] qui·s vena a tayll dins Cathalunya, sien pagats per lo venedor per lliura de diners com lo vendrà, II sous.

En aquesta manera sie entès de pagar tot drap vulles, entregue o escapoló que sie venut per vestir.

(1.8) Ítem, que tothom qui faça o faça fer drap per son vestir, e tot draper qui tallarà o tallar fa drap de son obrador per son vestir o de ses companyes o d'altres qualssevol paguen ultra lo dret de la bolla, per lliura de diners del preu o del dit drap, II sous.

(1.9) Ítem, que de tot drap que·s faça e s'apparell dins Cathalunya en que haja grana, sien pagats per peça com exiran del parayre, XXV sous.

(1.10) Ítem, de tot drap de lana de pinta ampla de XXI^a ligadura e de XXI^a ligadura ensús en que no haurà grana qui·s faça en Cathalunya, sien pagats com exirà del parayre, VI sous.

(1.11) [89r^a] Ítem, que de tot drap de XXI^a ligadura enjús qui·s faça en Cathalunya, sien pagats con exirà del parayre per cascuna peça, IIII sous.

(1.12) Ítem, de tots draps qui exiran de Cathalunya per mar o per terra o per aygua dolç, sien pagats per liura de diners del preu o valor dels dits draps, II diners.

(1.13) Ítem, de tots cadins estrets o draps banyolenchs e altres de semblant sort, sarzills estrets,

1 stament] estament Q 2 que] qui Q 3 o de] rep. | pach] pac Q
5 ésser] a esser Q | sagell] segell Q 7 drap] af. de Q 10 manera...
pagar] manera de pagar sia entes Q 11 entregue] entegre Q | que sie]
qui sia Q 14 fa] fara Q 17 o] o valor Q 19 e sapparell] es aparell Q
21 exiran] exira Q 23 de'] que de Q 33 aygua] ayga Q 37 sarzills]
sarzils Q

sargues estretes, stamenyes, fustanis e miges lanes; sie pagat per cascuna cana de Barchinona, II diners.

(1.14) Ítem, que tota persona estranya o privada qui traurà de Cathalunya draps cruus, lana filada o a filar o envedilla sutza o levada, pach per lliura de diners, I sou. 5

(1.15) Ítem, de tota seda fluxa o torta, crua o cuyta qui isque de Cathalunya, pach aquell qui l'entraurà per liura de diners, III diners. 10

(1.16) Ítem, per tots draps d'or e de seda, xamellots, camocans e velluts sien [89r^b] pagats per lo venedor per lliura de diners, I sou. 15
E si seran trets de la terra o passaran per la terra, paguen per lliura de diners, I sou.

(1.17) Ítem, que de tot fil d'or e d'argent e de tot fres, sien pagats per lo venedor per lliura de diners, I sou. 20
E si passavan per la terra o seran venuts en gros a mercader estrany o privat, per trer de la terra sien pagats per lliura de diners, I sou.

(1.18) Ítem, de totes perles e pedres precioses encastades e no encastades, sien pagats per liura de diners per lo venedor, I sou. 25

(1.19) Ítem, de tota tela blanca o tinta e de tot altre drap d'estopa, de cànem e de genesta, sien pagats per aquells qui ls trauran de la terra, per lliura de diners, I sou. 30

(1.20) Ítem, de tota pelliceria crua e adobada qui entrarà en Cathalunya per mar o per terra, pach en la entrada, per lliura de diners d'açò que serà estimada, I sou. 35

(1.21) Ítem, tota pelliceria crua e adobada qui exirà de Cathalunya, [89v^a] sien pagats per aquell qui l'entraurà, per lliura de diners, I sou.

---

1 stamenyes] estamenyes Q | sie] sia Q 5 cruus] crus Q 6 levada] lavada Q | pach] pac Q 9 pach] pac Q 10 III] sou III diners Q 13 velluts] valluts Q | sien] rep. 20 passavan] passaran Q 25 e] o Q per...26 venedor] per lo venedor per lliura de diners Q 33 terra] terra o per ayga dolç Q | pach] pac Q 34 daçò] de ço Q 36 tota pelliceria] de tota palliceria Q

(1.22) Ítem, de saffrà sien pagats per liura de Barchinona de saffrà con exirà de Cathalunya, I sou.

5 (1.23) Ítem, per oli sien pagats per lliura de diners a la exida, I sou.

(1.24) Ítem, de tota grana qui exirà de Cathalunya, VI diners.

10 (1.25) Ítem, de tota mel qui isque de Cathalunya sien pagats, per lliura de diners, I sou.

15 (1.26) Ítem, de sabó per lliura de diners a la exida sien pagats, I sou.

(1.27) Ítem, de tot plom e coffoll que isque de Cathalunya sien pagats, per lliura de diners, I sou.

20 (1.28) Ítem, de tot ferre obrat e a obrar, sien pagats a la exida per lliura de diners, I sou.

(1.29) Ítem, de tot sèu obrat e a obrar, sien pagats per quintar a la exida, V sous.

25 (1.30) Ítem, de tot cuyram adobat e adobar e pelós e obrat e a obrar estrany qui isque de Cathalunya, pach a la exida per liura de diners, I sou III [diners].

30 (1.31) [89v^b] Ítem, de tot roudor, sumach e tany, sien pagat a la exida per lliura de diners, I sou.

(1.32) Ítem, per tot arròs sien pagats per lliura de diners a la exida, I sou.

35 (1.33) Ítem, de totes figues e pançes e de totes altres fruites seques, sien pagats per lliura de diners a la exida, I sou.

---

2 saffrà] safra Q 3 saffrà] safra Q | con] com Q 8 de!] om. Q
 11 isque] isca Q 17 coffoll] cofoll Q | isque] isca Q 26 de] om. Q
 pelós] palos Q 27 isque] isca Q | de Cathalunya] om. Q | pach] pac Q
 28 III] VI Q | diners²] af. de Q 30 sumach] sumac Q 31 pagat] pagats
 Q 33 arròs] arroç Q 36 totes] amb s int., totes Q | figues] precedeix
 grana ratllada i exp. | pançes] pances Q 37 fruites] fruytes Q

En açò no són enteses fruytes verdes, com aquelles res no degen pa[gar].

(1.34) Ítem, de tota palma obrada e a obrar, e d'espart obrat e a obrar, sien pagats per lliura de diners a la exida, I sou. 5

(1.35) Ítem, peix fresch e salat pach a la exida, per lliura de diners, I sou. 10

(1.36) Ítem, tota formageria pach a la exida, per lliura de diners, I sou VI [diners].

(1.37) Ítem, carn salada e sagí, pach a la exida per lliura de diners, II sous VI [diners]. 15

Exceptat carn salada qui sia mès en nau o en altre vexell per provisió dels navegants, que pach per lliura de diners, VI diners.

(1.38) Ítem, tot vexell de mar qui's vena a persona estranya e de [90r^a] tota fusta apte a vaxells de mar, sien pagats a la exida per lliura de diner, II sous. 20

(1.39) Ítem, de tota altra fusta obrada e a obrar que algun traurà fora Cathalunya o passarà per Cathalunya, sien pagats I sou VI [diners]. 25

Emperò, de astella de pinta sien pagats per lliura de diners e no més, VI diners.

(1.40) Ítem, de tot vi qui exirà de Cathalunya, sien pagats per lliura de diners, I sou. 30

Exceptat vi qui sie mès en nau o altres vexells per provisió dels navegants, per lo qual sien pagats per lliura de diners, VI diners.

---

2 res... pagar] no degen res pagar Q 8 fresch] fresc Q | pach] pac Q 9 I sou] I sou VI diners Q 11 formageria] formatgeria Q | pach] pac Q 12 diners²] af. de Q 14 pach] pac Q 15 diners²] af. de Q 16 en²] om. Q 17 navegants] navagants Q | pach] pac Q 20 tot] de tot Q | vexell] vaxell Q 21 tota fusta] amb reclam al f. anterior | apte] apta Q vaxells] vexells Q 22 a...exida] om. Q | II sous] I sou VI diners Q 24 Ítem...fusta] abans d'aquesta disposició el ms. hauria om. Item de tota fusta de anaps de escudelles e de talladors de fust o de terra sien pagats a la exida per lliura de diners II sous Q 25 algun] algu Q 26 pagats] pagats per lliura de diners Q | diners] af. de Q 27 astella] estella Q 32 sie] sia Q | vexells] vaxells Q 33 navegants] navagants Q

- (1.41) Ítem, de tot cavall e roçí qui exirà fora la senyoria del senyor rey, sien pagats per lliura de diners e no més, VI diners.
- 5 (1.42) Ítem, per tot mul o mula qui exirà de Cathalunya per vendre, sien pagats per lliura de diners, I sou.
- 10 (1.43) Ítem, de tot bestiar gros e menut qui exirà de Cathalunya per vendre, sien pagats per lliura de diners a la exida, X sous.
- 15 (1.44) Ítem, de tota çera obrada e a [90r^b] obrar, sien pagats a la exida per lliura de diners, III diners.
- (1.45) Ítem, de tot comí e batafalua, sien pagats a la exida, per lliura de diners, I sou.
- 20 (1.46) Ítem, de tota pega e alquitrà, sien pagats con exirà de Cathalunya, II sous.
- (1.47) Ítem, de tots blats e legums e mils que isquen de Cathalunya per terra, sien pagats per lliura de diners, II sous VI [diners].
- 25 Emperò, si·s trauran per mar, paguen e ajan a pagar per lliura de diners, V sous.
- 30 E hajen assegurar per esquivar que no·ls traguen de Cathalunya, e si ho fan, que paguen a la dita rahó de V sous.
- 35 En açò no són enteses blats, legums e mils que vagen dins les terras e ylles de la senyoria del senyor rey, los quals sien tenguts de pagar e paguen per lliura de diners en la exida, I diner.

---

2 roçí] roci Q 3 e...4 més] om. Q 4 VI diners] X sous Q 10 menut] manut Q 20 con] com Q 23 mils] mills Q | que] qui Q 25 diners] af. de Q 26 ajan] hajen Q 30 de] fora Q 31 ho] u Q 34 mils] mills Q que vagen] qui vagen Q 35 terras...ylles] terres e illas Q 36 sien] son Q

E per tal com los lochs de Rosselló se ajuden moltes vegades en cas de necessitat de gra de la terra francesa, e sia rahonable cosa en cas de necessitat que aquells de la terra francesa se ajuden dels esplets qui·s leven en Rosselló; per ço tots blats e legums qui exiran per los lochs de [90v^a] Rosselló e de Conflent e de Cerdanya e de Pallars, axí marítimes com de terra, paguen per lliura de diners, II sous. 5

(1.48) Ítem, que totes mercaderies qui entraran en Catalunya, qui no paguen generalitat a la entrada, paguen per lliura de diners, II diners. 10

(1.49) Ítem, que totes mercaderies e vittualles qui exiran de Catalunya qui no paguen generalitat a la exida paguen per lliura de diners, II diners. 15

Però és entès, que peix salat ne fresch, formatgeria, candelles e sèu, fruytes seques, no paguen res a la exida si no valen més de V sous. 20

(1.50) Ítem, que tota persona qui traurà fora Catalunya alcun bestiar per tondre, que haja a pagar per la lana d'aquell bestiar, la generalitat demunt ordonada. 20

(1.51) Ítem, que tot cànem, li, estopa obrat e a obrar qui isque de Catalunya, pach per lliura de diners, I sou. 25

(2) [90v^b] Ítem, com per experiència e de fet haja hom vist e vege que la imposició o dret qui en la dita Cort de Barchinona fo posada o posat en e sobre la sal, és estada e és fort dampnosa e prejudicial a tot lo general del Principat de Catalunya e poch profitosa a açò perquè aquell dret fo ordonat, per ço, com segons lo nombre dels fochs qui són en lo dit principat comptant una quartera per foch, cascun any a rahó de X sous per quartera, qui y foren posats degué pujar lo dit dret a L^M liures e dins III anys 30 35

---

2 francesa] francesa Q 3 en... 4 francesa] que aquells de la terra francesa en cas de necessitat Q 4 esplets] dits esplets Q 6 Conflent] Comflent Q e²] o Q 7 marítimes] maritims Q 14 vittualles] vitualles Q 18 candelles] candeles Q | seques] fresques Q 22 alcun] algun Q 23 demunt] damunt Q | ordonada] ordonada sobre les lanes Q 25 estopa] e estopa Q 26 isque] isca Q | pach] pac Q 29 vege] veia Q 32 poch] poc Q 34 quartera] cortera Q 35 quartera] cortera Q | y] hi Q 36 LM] L milia Q | III] tres Q

pus prop passats no n'aja exit a profit del dit general, sinó
 entorn XXII^M lliures. E no-res-menys, que la dita
 imposició o ordinació qui és a manera de gabella, és
 contra ordinació de les constitucions de Cathalunya; e en
 5 les ordinacions de la dita sal, se haje fetes, e·s façen
 evidentment fraus sob[r]e les quals fraus no·s poria
 bonament provehir en tal manera que cessassen estant la
 ordinació de la dita sal en la forma o estament que vuy és.
 Per ço, ateses les dites rahons e altres moltes qui dir se
 10 porien les dites IX persones a açò assignades per lo poder
 a elles donat concordants, ordenen que la dita imposició o
 dret de la dita sal e les ordinacions sobre aquella [91r^a]
 fetes e los arrendaments daquèn fets cessen de tot en tot
 d'aquí avant e sien casses e nul·les. E que tothom de
 15 qualque condició sia, pusque metre, vendre e trer dint[r]e e
 defora Cathalunya sal, axí con fehien ans de les dites
 imposició e ordinacions fetes en la dita Cort de
 Barchinona e encara en la Cort de Tortosa. Emperò, per ço
 com de la dita sal roman encara de la dita quantitat alguna
 20 a trer d'açò que exir ne havia al dit general per lo do fet en
 les dites Corts; e per comportar e pagar lo càrrech del do
 qui ara novellament s'és fet en la present Cort al senyor
 rey, al qual do en certa quantitat són estades assignades e
 obligades les generalitats e lo dret de la sal; ordenen les
 25 dites persones per lo dit poder a ells donat, que lo braç de
 la Esgleya, per XXVI^MLXXIII quarteres de sal que pot
 despendre en I any, pach a raó de III sous per quartera per
 cascun any entre dues pagues, ço és, primer dia de janer la
 meytat e primer dia d'agost l'altra meytat III^MDCCCCXI
 30 lliures, II sous. E lo braç dels richs hòmens e cavallers, per
 XXXVI^MDLXXI quartera de sal que pot despendre, pach
 cascun any en les dites pagues V^MCCCCLXXXV liures,
 XIII sous. Ítem, lo braç de les çitats e viles reyal, per

1 no naja] no haja Q 2 XXIIM] de XXII milia Q | que] om. Q 5 haje]
 haje Q | façen] facen Q 7 provehir] proveir Q 9 ateses] ateses Q | e] a
 Q 10 a¹] en Q 11 elles] ells Q 15 dintre] dinte amb e int. 16 defora]
 fora Q | con] com Q | fehien] feyen Q 19 de²... alguna] alguna
 quantitat Q 20 daçò] de ço Q 23 assignades] assignade Q 24 ordenen]
 ordonaren Q 25 dit] om. Q 26 XXVIMLXXIII quarteres] XXVI milia
 LXXIII quarteres Q 27 I] un Q | pach] pac Q | raó] amb o int., raho Q
 quartera] quartera Q | per²] om. Q 28 janer] gener Q 29 III^MDCCCCXI]
 III milia DCCCCXI Q 31 XXXVI^MDLXXI] XXXVI milia DLXXI Q
 quartera] quartera Q | pach] pac Q 32 V^MCCCCLXXXV] V milia
 CCCCLXXXV Q 33 çitats] ciutats Q

XXXIII^M[91r^b]CXLVII quarteres de sal que poch
despendre cascun any, pach a la dita rahó en les dites
pagues III^MDCCCCLXXII lliures, I sou. E aquells lochs
del comtat d'Osona qui paguen per ells mateix per III^M
quarteres de sal que poden despendre cascun any, paguen 5
a la dita rahó e en les dites pagues o térmens DC lliures,
les quals quantitats sien cullides e levades per aquella
persona o persones qui per la dita Cort hi seran assignades.

(3) E con los dits III sous per quartera de sal sien 10
ordonats de pagar per relevació de la dita imposició de la
dita sal, qui era gran càrrech, sie rahonable que qui més sal
despenia o menys deje pagar més dels dits tres sous o
menys. Per ço, ordonen les dites persones que açò sie
carregat a consciència dels senyors dels lochs, quant als 15
braçes de la Esgleya e dels richs hòmens e cavallers. E
quant al braç de les çitats e viles reyals, a consciència
dels consellers, pahers, cònsols e jurats e procuradors o
altres regidors de aquells; ordonen encara, que les
quantitats dessús dites se hajan de compartir per los fochs 20
de cascun braç, per en Pere Vicenç segons lo nombre dels
fochs que ell té. E que los juheus e moros qui compreses
no sien en lo dit nombre que [91v^a] té lo dit en Pere
Vicenç qui són poblats en Cathalunya, paguen e ajuden en 25
la present ajuda ab aquell braç de qui seran los lochs hon
poblats seran.

(4) Ítem, que la dita ordinació de la dita sal e les dites
generalitats, duren tan solament tro que sia pagat ço que
devia exir de la sal e tro que la quantitat, qui per rahó del 30
dit do de novell hi és assignada e los preus dels çensals
morts e violaris qui són estats venuts sobre les generalitats,
e encara aquells qui·s vendran per haver la dita quantitat
qui del dit do novell és assignada sobre les dites

1 XXXIII^M91r^b]CXLVII] XXXIII milia CXXXXVII Q | quarteres]
corteres Q | poch] pot Q 2 pach] pac Q | en] e en Q
3 III^MDCCCCLXXII] III milia DCCCCLXXII Q 4 qui] om. Q
mateix] mateys Q | III^M...5 quarteres] III milia corteres Q 7 cullides]
collides Q | aquella...8 persones] aquelles persones Q 10 con] com Q
quartera] cortera Q 11 relevació] relavacio Q 12 sie] sia Q 13 deje]
deja Q | tres] III Q 14 ordonen] ordonaren Q | sie...15 carregat] sia
carragat Q 16 braçes] braces Q | e¹] om. Q 17 çitats] ciutats Q 18 e²]
om. Q 19 de aquells] daquells Q | ordonen] ordonaren Q 22 juheus]
jueus Q 25 hon] on Q 29 que²] qui Q 31 de] om. Q | çensals] censals
Q 33 qui·s] amb s int.

generalitats e sal, e les pensions e interéssers d'aquells, e les messions fetes e fahedores sien entegrament pagats e pagades e reemuts.

5 (5) Ítem, que tots los capítols fets e ordonats en la dita Cort de Barchinona sobre les provisions fetes, axí en pagar les dites generalitats com per cessar los fraus de aquelles e les penes en los dits capítols posades, romanguen sien e stiguen en la pre[91v^b]sent ordinació en
10 lur plena força e valor, axí com eren en la ordinació feta en la dita Cort de Barchinona de les dites generalitats, ajustant e declarant que tots los senyors ecclesiàstichs dels lochs on se levaran, alcuna matxinació no's faça en pagar lo dret de les dites generalitats e los richs hòmens e
15 cavallers e altres persones del braç laycal hajan a fer sagrament e homenatge.

(6) E publicats los [capítols] e ordinacions demunt dites devant la dita Cort, monssenyar Ramon de Juyà, cavaller dient-se procurador del dit senyor compte d'Empúries, qui era absent, protesta en nom del dit senyor comte que no entenia a consentir en la ordinació feta de la dita sal, si no aytant com lo dit senyor comte hagués consentit en lo poder donat a les dites nou persones sobre
20 la dita sal; e semblant protestació feren monsser en Berenguer d'Anglola e en Camporrells en nom lur propi e en nom segons que digueren del senyor comte d'Urgell, qui de la dita Cort era absent. E açò demanaran que fos més e posat en la fi dels dits capítols o ordinacions de la
25 dita sal.
30

(7) [92r^a] Ítem, dimecres a XVIII del dit mes de octubre del any dessús dit, lo senyor rey vists e regoneguts los capítols, moderacions, correccions e ordinacions fetes sobre les dites generalitats, sal reputants aquells ésser
35 rahanables, útils e justs; loa, approva e ferma los dits

---

1 interéssers] interesses *Q* **2** fahedores] feedores *Q* **7** de... 8 aquelles] daquelles *Q* **9** stiguen] estiguen *Q* | en¹... ordinació] *rep.* **10** lur] la lur *Q* **13** levaran...matxinació] levaran havents jurisdiccio hajan a fer sagrament que no sofferran ne consintran ans aytant com poran esquivaran que frau ne alcuna matxinacio *Q* **14** generalitats] generalitats e sal *Q* **15** laycal] leycal *Q* **16** homenatge] homanatge *Q* **18** E... 30 sal] *om.* *Q* **32** 92ra... 13,10 prothonotari] *om.* *Q* **33** regoneguts] *amb s int.*

capítols, moderacions, correccions e ordinacions en la casa dels dits preycadors, presents molts de la dita Cort de cascú braç e presents encara testimonis missèr Francesch Roma, vicecanceller, monsser en Jacme dez Far, cavallers; en Berenguer de Reelat, en Pere Çacosta, consellers del dit senyor rey; e present encara mi en Jacme Conesa, prothonotari del dit senyor. 5

E lo dit senyor comte d'Urgell, qui a açò era present en nom seu e dels aserents a ell protesta, que a les dites coses no consentrà presents los testimonis demunt dits e mi dit Jacme Conesa prothonotari. 10

(8) Ítem, dimarts a XXI de novembre de l'any demunt dit, convocada e ajustada la dita Cort en la casa demunt dita del dit Consell de Cent jurats de la dita ciutat, lo dit senyor rey, aquí present de [92r^b] consentiment e voluntat de la dita Cort, feu les ordinacions e provisions dejús scrites sobre les fraus de les dites generalitats, les quals provisions e ordinacions feu publicar e legir en la dita Cort per mi en Jacme Conesa, prothonotari del dit senyor; e són les dites provisions e ordinacions de la tenor següent. 15 20

(9) Per esquivar que fraus no·s facen en pagar les generalitats, proveix lo senyor rey de consentiment de la Cort segons que·s segueix. 25

(9.1) Primerament, que en tot loch, vila o castell on lo senyor rey haje juridicció o al menys mer imperi sia que sia de Esgleya, baró, cavaller o altre que en aquest loch se puga posar per cullir les generalitats tota persona que sia viares a·n Pere Viçenç o a altre diputat a cullir les dites generalitats. 30

(9.2) Ítem, que negun official ne conseller del senyor rey, ne regidor de loch reyal ni d'altres lochs prelat, baró, cavaller o altra persona qui haja baronies, viles, castells o lochs, ne officials lurs ne altres persones per ells no 35

10 los] *amb s int.* 13 Ítem...21 següent] *om. Q* 24 Per esquivar] *precedeix la rúbrica Super evitandis fraudibus in solucione generalitatum Q | facen] façen Q* 25 proveix] *proveeix Q* 29 haje] *haja Q* juridicció] *jurisdiccio Q* 32 viares] *vijares Q | Viçenç] Vicenç Q* diputat] *deputat Q* 35 Ítem...14,1 generalitats] *passatge assenyalat 36 ni] ne Q* 37 cavaller] *cavayler Q*

puguen comprar, ni fer comprar en alguna manera o rahó
 les generalitats [92v^a] dels dits lochs reials, ne de les dites
 baronies, castells o lochs lurs, ni haver part, e si ho fan que
 la dita compra no haja alguna valor; e no-res-meys que
 5 en aquell cas sia donada sentència de vet per lo ordinari
 lur de la Esgleya, de la qual sentència no pusquen ésser
 absolts si no per lo dit ordinari e encara entrò que hajan
 pagat en la dobla tot dan que·l dit general haja sostengut
 per aquella rahó, e totes messions e despeses fetes.

10

(9.3) Ítem, que a requesta simpla del dit en Pere
 Viçens o d'altra persona a allò deputada tota persona dels
 dessús dits qui frau farà, ne sofferrà ne lo dret de les dites
 generalitats pendrà o pendre farà haja ésser denunciada per
 15 vedada públicament en los dicmenges per les esgleyas
 principals, tant e tan longament tro sia feta la dita
 satisfacció en la manera demunt contenguda, *consisto
 summarie de fraude vel occupacione*.

20

(9.4) Ítem, que totes aquelles persones qui seran
 deputades per cullir [92v^b] les dites generalitats en les
 çitats, viles, lochs o castells dels dits braçes, hajan a
 respondre entregament del dret de les dites generalitats al
 dit en Pere Viçenç, o a aquella persona qui per lo general a
 25 allò serà deputada e no a altre. E si lo contrari fahien, que
 contra ells sia donada sentència de vet de la qual no
 pusque ésser [absolts] sinó en la manera demunt
 contenguda.

30

(9.5) Ítem, que tota persona de qualque estament o
 condició sia havent baronies, ciutats, viles, lochs o
 castells, no do algun empatxament ne embarch palesament
 o secreta en cullir ne en vendre o comprar les dites
 generalitats; e si lo contrari fahia per qualque manera, que

---

1 ni] ne Q 3 lurs] amb s int. | ni] ne Q 4 no-res-meys] noresmenys Q
 5 lo ordinari] lordinari Q 6 pusquen] puguen Q 7 entrò] tro Q | hajan]
 hagen Q 12 Viçens] Vicent Q | tota... 12 farà] amb n. marg. de
 Llombard indicant torb 15 esgleyas] esgleyes Q 17 demunt] damunt Q
 consisto] constito Q 22 çitats] ciutats Q | braçes] braces Q | hajan]
 hagen Q 24 Viçenç] Vicent Q 25 altre] altra Q 27 pusque] puguen Q
 absolts] af. de Q | en... 27 contenguda] axi com en los altres capitols es
 contegut Q 31 lochs] amb s int. 32 do algun] don alcun Q 33 cullir]
 collir Q

contra ell sia donada sentència de vet de la qual no puscha ésser absolt sinó en la manera demunt continguda.

(9.6) Ítem, que tota persona de qualque estament o condició sia [93r^a] havent baronies, ciutats, viles, lochs o castells; e havent jurisdicció en aquelles o oficials lurs requests per los cullidors o compradors de les dites generalitats, hajen fer execucions aquells que necessari es fan per haver lo dret de les dites generalitats; e si lo contrari fahien, que contra ells sia donada sentència de vet *pro ut supra*.

(9.7) Ítem, que en los lochs de la Esgleya e dels barons e cavallers, no puxa haver guardes de les generalitats, sinó de lochs de lur braç on hajen jurisdicció alta, e entenen que en los lochs dels barons puxen ésser posats per guardes persones dels lochs d'Esgleya e contra e que y puxen ésser posats e remoguts per en Pere Viçenç, o per altre a açò deputat.

(10) E publicades les dites provisions devant la dita Cort aquelles plagneren a la dita Cort, e a aquells qui en la dita Cort eren presents les quals loaren e approvaren e lur consentiment a aquells donaren.

(11) Aprés dimars demunt dit, a [93r^b] XXI de noembre de l'any dessús dit, convocada e ajustada la dita Cort en la dita casa, present lo senyor rey, lo dit senyor feu la declaració devall escrita, la qual feu legir e publicar devant la dita Cort per mi, dit en Jacme Conesa, prothonotari en la forma següent:

(11.1) Con qüestió fos entre los braces de la Cort sobre lo levament de la exacció de la sal, e sobre una

1 puscha] puga Q 2 demunt] damunt Q 6 aquelles] aquella Q 7 cullidors] collidors Q 8 hajen] hagen Q | execucions] exequions Q aquells] aquelles Q 15 hajen] hagen Q 17 e¹] rep. 18 Viçenç] Vicent Q 21 E...22 donaren] Die martis XXI^a novembris anno M^oCCCLX^oVIII^o fuerunt publicate provisiones predictae et lecte per Jacobus Conesa protonotario presente domino rege et presentibus illis de curia generali quibus omnibus placuerunt dicte provisiones et ad eis suum prestiterunt assenssum Q 26 Aprés dimars] *precedeix la rúbrica* Declaratio super contrastu salis Q | Aprés...29 següent] Dicta die martis XXI^a novembri fuit facta per dominum regem presente curia declaratio infrascripta Q 33 Con] com Q

ordinació que IX persones assignades a açò per los dits
 braços, havien feta finalment los dits braços, volents que
 amigablement la dita qüestió fos determenada, meteren la
 dita qüestió soltament en poder del dit senyor rey, e a
 5 conexença sua.

(11.2) Perquè lo dit senyor, oydes les rahons de les
 parts e haüt plener acort sobre açò, declara e pronuncia per
 lo poder sobre açò a ell donat, que del primer dia de
 10 deembre primer esdevenidor a davant, alguna exacció no
 sia levada sobre la sal en Cathalunya, ans çes tota exació
 sobre aquella posada e ordonada; e passat lo dit primer dia
 de deembre, la dita sal sia en aquell estament que era ans
 de la Cort de Tortosa pus prop passada.

(11.3) [93v^a] Ítem, declara lo dit senyor rey, que per
 rahó de la exacció que·s posada sobre la sal, la qual serà
 levada segons que damunt és dit lo primer dia de deembre,
 en loch de la dita exacció sien pag[a]ts per les persones
 20 dels dits braços que han acostumat de pagar fogatge, III
 sous per foch cascun any. E açò dur per dos anys primers
 esdevenidors, començadors del primer die de deembre
 primer vinent a avant e no pus; e d'aquests III sous per
 foch, abans de totes coses sia pagada la resta que romanía
 25 a pagar de la dita sal, la qual resta és estada donada per la
 dita Cort al dit senyor rey; e lo sobrepús que exirà dels dits
 III sous, sia compresa en lo do de les LXXV^M liures, les
 quals d'altra part la Cort ha donades al senyor rey.

(11.4) Ítem, que se reté lo senyor rey que si sobre
 algunes coses apparien escures o duptoses, o que
 haguessen mester interpretació o declaració, aquelles puga
 30 declarar e interpretar tota vegada que li plaurà.

2 braços¹] braces *Q* | braços²] braces *Q* 7 oydes] oides *Q* 8 acort] acord
Q 10 davant] avant *Q* 11 çes] ces *Q* | exació] exaccio *Q* 13 era] *amb*
e int. 17 que·s] *amb s int.* 20 braços] braces *Q* | acostumat] acostumat
Q 21 cascun] per cascun *Q* | dos] II *Q* 22 die] dia *Q* 27 compresa]
 compres *Q* | LXXV^M] *rep. milia* 30 sobre] sobre aço *Q* 31 algunes]
 alcunes *Q* | duptoses] dubtoses *Q*

(12) E subsegüentment dimecres, a [93v^b] dies de deembre de l'any demunt dit, convocada e ajustada la dita Cort en la casa demunt dita, present lo dit senyor rey, foren concordats e publicats en la dita Cort de volentat del dit senyor, e en presència sua, los capítols següents. 5

(13) Parria que lo senyor rey dege continuar la Cort present, que·s té en Barchinona, a XV dies primers vinents; axí emperò, que durant la dita continuació, la senyora reyna, no contrestant la absència del braç dels rics hòmens e cavallers, puxa provehir los greuges dels braços de la Esgleya e de les çitats e viles reyal; e les condicions que los prop dits braços han posades en lur do desempatxar sens perjudici del dit braç dels rics hòmens, e cavallers e dels singulars [d'aquells, e encara puxa finir lo do e lo poder donador a·n Pere Vicenç segons la forma dels capítols que hir foren legits en la Cort, la tenor dels quals se segueix]. 10
15

---

1 E subsegüentment] *precedeix la rúbrica* Prorogatio curie facta ad XV dies Q | E...17,2 següents] Die mercurii VI° decembris anno a nativitate domini MCCCLXVIII fuerunt concordate et publicata capitula infrascripta in presencia domini regis in Curie Q 7 dege] degues Q 9 que durant] *rep.* 10 contrestant] contrastant Q 11 cavallers] cavaylers Q 12 braços] braces Q | çitats] ciutats Q 13 dits] *rep. abans de* prop braços] braces Q 15 daquells...15 segueix] *af. de Q, om. abans 23-31 vid. ap.*

Cort 1373

Regis Petri 3 Barchinone

(1) [94r^a] Molt alt e excel·lent senyor, la Cort de
Cathalunya, per vós de present en la ciutat de Barchinona
convocada, attenents la proposició per vós, senyor, feta en
començament d'aquella en la qual pregàs la dita Cort que
graciosament vos volgués ajudar en lo socorriment e gran
esforç que vós, senyor, ente[94r^b]nets a fer en lo Regne e
illa de Cerdanya, fa, sens emperò, perjudici dels III braços
de la dita Cort e de cascun d'aquells e dels singulars de
aquells e de lurs hòmens, ciutats, viles e lochs reials, e de
privilegis, franqueses, immunitats e libertats lurs,
graciosament e no per deute que y sien tenguts e de
francha e mera libertat a vós, senyor, sots los capítols,
condicions, forma e manera davall scrites, la resposta
següent:

(2) Phrimerament, senyor, com la dita Cort entena
que vós havets mester dos anys e mig d'espay, del mes de
ffebrer prop passat a avant comptadors, a procurar e haver
de les altres terres e regnes vostres e de vostre patrimoni e
a percassar e endressar axí companya com altres coses a
l'acabament del passatge e del fet de la illa de Cerdenya
necessàries, e en los quals II anys e mig veén que vós
havets a fer diverses messions en sosteniment de la dita
illa e pagues a alguns a qui és degut per lo fet de Cerdenya
de temps passat; per ço, la present Cort, senyor, vos
prestarà [94v^a] a bon retre LXX milia liures barchinonines

1 Cort...3 Barchinone] *af. possiblement per Vidal, rep. 1373 a la capçalera del foli sobreescrit damunt una nota possiblement de Llombard indicant MCCCLXXIII, om. CG, Capítols de la cort de Barchinona celebrada lany MCCCLXXIII K* 6 Cathalunya] Catalunya C
7 attenents] attenant CG 8 començament] comensament G
11 Cerdanya] Serdenya C, Sardenya G, Cerdenya K | fa] ffa G
12 cascun] cascu C | dels] dells K | de³...13 aquells] daquells CGK
13 ciutats] e de ciutats CG 14 franqueses] ffranqueses GK 16 francha] ffrancha GK | libertat] liberalitat CG 17 davall] devall G | scrites] escrites CG 20 Phrimerament] Primerament CG 21 dos] II G | despay] de espay CG 24 endressar] endreçar C | coses] *om. C* 25 Cerdenya] Serdenya C, Sardenya G 26 II] *rep.* 27 havets] avets K | sosteniment] sostiniment K 28 Cerdenya] Serdenya C, Sardenya G 30 LXX milia] setanta milia C, setanta mil G, setanta mille K

Testimonis col·lacionats: CGK

en aytal manera e condició que d'aquelles sien pagades
 per lo regent la deputació dels emoluments de les
 generalitats e convertides en sosteniment de Cerdunya ab
 cosell dels oydors de sos comptes, axí que tresorer ni altre
 5 per vós, senyor, no y haja res a fer, LX mília lliures, ço és,
 XXX mília liures en lo primer any del dit sosteniment,
 pagadores per tres terçes d'aquell any; e en aquestes
 XXX^M liures sien compreses e encloses X^M florins, los
 quals a prechs vostres, senyor, la dita Cort l'altre dia vos
 10 consentí, de la primera paga del dit sosteniment [e qui per
 lo dit regent la diputació són estats tramesos en la dita illa
 per sosteniment] de aquella, axí de viandes com de sou
 degut del primer dia de ffabrer prop passat a avant, e
 encara hi sien compreses mil florins, los quals són estats
 15 pagats a la companya de la galea d'en Pere Bernat; e
 encara hi sien compreses IIII mília liures, les quals a
 prechs vostres, senyor, la dita Cort vos ha atorgades e
 consentides per socórrer prestament a l'Alguer e a altres
 coses contengudes en la letra sobre açò feta per la dita
 20 Cort en Bernat Bussot, regent la deputació, segons que en
 aquella se conté e les quals lo dit regent ha assegurades de
 pagar. E en lo segon anyn XX^M lliures pagadores per
 semblant terces d'aquell any, de les quals XX^M [94v^b] sien
 de present manlevades per lo regent la deputació de la
 25 primera paga d'aquelles, a dan o interès del general, M
 liures les quals sien pagades e distribuïdes a disposició de
 vós, senyor, ab albarans de vostre scrivà de ració entre los
 governadors de Càller e de l'Alguer per ço qui ls sie degut
 d'estimes de cavalls a Rigo de la Rocha e en Jordà de Toló

2 deputació] diputació CG 3 sosteniment] sostiniment K | Cerdunya]
 Serdenya C, Sardenya G 4 cosell] consell CG | ni] ne CG 5 haja] hage
 C | LX mília] sexanta mil GK 6 XXX mília] XXX^M CK | mília] mil
 G | any] ayn K | sosteniment] sostiniment K 7 tres terçes] III terces
 CG | any] ayn K 8 XXX^M] XXX mil G | X^M] X mil G 9 laltre] laltra
 C 10 sosteniment] sostiniment K | e... 12 sosteniment] *af. de CGK*
 11 diputació] diputació K | tramesos] trameses K 12 sosteniment]
 sostiniment K | de aquella] daquela CGK 13 dia] die K | ffabrer]
 ffebrer CGK | a] *om. K* 14 mil] M G, mill K 15 e¹] hi K 16 IIII mília]
 IIII^M CGK 18 socórrer] socorrer CGK 20 en¹] an CGK | Bussot]
 Buçot CG | deputació] diputació CG 21 les] los C 22 anyn] any CGK
 XX^M] XX mil G 23 semblant] semblants CG | terces] terçes K | XX^M]
 XX^M lliures CGK 24 deputació] diputació C 25 M] mill K
 26 distribuïdes] distribuïdes K 27 ab] e ab G | scrivà] escriva CG
 28 sie] sia CGK 29 destimes] de estimes C | a Rigo] e a arrigo C, a
 arrigo G | en] *om. CG, an K*

e alguns altres a qui és degut per lo fet de Cerdanya, e X
mília liures en lo dit mig any pagadores per dues pagues
d'aquell mig any. Axí emperò, que si abans dels dits II
ayns e mig lo passatge de Cerdanya se fehia e la necessitat
del dit préstech, atorgat per lo dit sosteniment de 5
Cerdanya, cessava per qualsevol rahó, que·l dit préstech
cessàs per aquell temps que cessaria la rahó del dit
sosteniment, e encara per aquell temps que·l dit passatge
seria anticipat ans dels dits dos anys e mig; açò declarat
que ço que sobrarà del dit sosteniment fos ajustat a 10
l'esforç major, en cas que·s fes, en aquelles pagues e
térmenes en les quals se deu pagar lo dit sosteniment e no
abans. Plau al senyor rey.

(3) [95ra] Ítem, que de les X^M liures qui resten a 15
compliment de les dites LXX milia liures sien deduïdes
MDCCL lliures, les quals a prechs vostres, senyor, són
stades ja pagades al dit sosteniment de volentat e ab letra
de la dita Cort per en Bernat Buçot, regent la dita
deputació, a la galea d'en Pere Bernat e a la xurma 20
d'aquella, la qual novellament és venguda de Cerdanya e
ha açí desarmat; e les romanents VIII^MCCL liures sien
pagades dels emoluments de les generalitats e distribuïdes
per lo dit regent ab consell dels oydors de sos comptes, ço
és, V^M liures en lo primer any e III^MCCL lliures en lo dit 25
segon any a alguns richs hòmens e cavallers e homes de
paratge e ciutadans e homes de vila e mercaders e patrons
del Principat de Cathalunya a qui són degudes algunes
quantitats, axí per sou com per estimes, com per robes,

1 Cerdanya] Serdenya CG | X...2 milia] X^M CK 2 dues] II G | pagues]
amb s int. 3 any] ayn K | II] dos K 4 ayns] anys CG | passatge]
pasatge K | Cerdanya] Serdenya C, Sardenya G, Cerdanya K | fehia]
feya CGK | e²] o CGK 5 sosteniment] sostiniment K 6 Cerdanya]
Serdenya C, Sardenya G | rahó] rao C 7 rahó] rao C 8 sosteniment]
sostiniment K | passatge] pasatge K 9 dos] II CG | anys] ayns K
10 que²] qui CG | sosteniment] sostiniment K 11 fes] faes C
12 sosteniment] sostiniment K 15 X^M] X mil G | qui resten] que
restaran C 16 dites] *om.* G | LXX milia] LXX^M CGK 18 stades]
estades CG | al] del CG | sosteniment] sostiniment K | volentat]
volentat CG 19 Buçot] Bussot K 20 deputació] diputacio C
21 Cerdanya] Sardenya G 22 açí] aci CGK 24 oydors] *amb s int.*
25 any] ayn K | III^MCCL] tres mil CCL K 26 any] any K | homes]
homens CGK 27 homes] homens CGK 28 Cathalunya] Catalunya C
29 estimes] stimes K

vittualles e mercaderies preses en la dita ylla, com per
 nòlits deguts per los navilis, com per lo calament de la
 galea de mossènyer Guillem Çanoguera; e açò del
 començament del viatge que'l comte de Quirra
 5 derrerament ha fet en la dita ylla tro al dit primer dia de
 ffabrer prop passat. Entès, emperò, e declarat que negun
 caval[95r^b]ler ne soldat ne mercader ne patró, qui tro en lo
 primer dia del dit mes de ffebrer prop passat no sia vengut
 de la dita illa, no sia entès en la dessús dita paga salvant
 10 mossènyer n'Uguet de Santapau, lo qual sia entès e
 comprès en la dita paga tro, emperò, en quantitat de VI^M
 sous, que diu que li són deguts per sou de servey per ell fet
 en la dita ylla ans del dit viatge; e que la paga e distribució
 de les dites VIII^MCCL lliures sia feta a les persones dessús
 15 dites a sou e alberà, segons que serà trobat que del dit
 temps tro al primer dia del dit mes de ffabrer prop passat
 los sia degut, comprès en açò lo dit mossènyer Huguet
 solament; fet, emperò, primerament agualament dels dits
 richs hòmens e cavallers e hòmens de paratge e ciutadans
 20 e hòmens de vila e mercaders e patrons demunt dits d'açò
 que la present Cort en aquests dies passats los féu pagar
 als quals fo pagat més a uns que a altres; lo qual
 egualament fet, sia pagat e distribuït entre los dessús dits
 prorata aytant com restarà de les dites VIII^MCCL lliures.
 25 Plau al senyor rey.

(4) [95v^a] Ítem, senyor, la dita Cort entén que al
 passatge e fet principal de Cerdenya ha mester almenys
 VII comptes de moneda barchinonins, dels quals VII
 30 comptes fa a vós, senyor, la dita Cort aytal resposta ab les
 condicions e capitols següents, ço és, que, si vós, senyor,
 haurets dins los dits dos anys e mig de les altres terres e
 regnes vostres e de vostre patrimoni doentes XX^M liures

1 vittualles] vitualles *CG*, vituales *K* | ylla] illa *CGK* 3 Guillem
 Çanoguera] en Guillem ça noguera *G* 4 començament] comensament *G*
 5 derrerament] darrerament *K* | ylla] illa *CGK* 6 ffabrer] ffebrer *CG*,
 febrer *K* 7 soldat] *amb da rep.*, soldadat *K* 8 ffebrer] febrer *K*
 10 nUguet] Huguet *CG* 11 en²] a *C* 13 ylla] illa *CGK* 14 dessús] desus
G 15 alberà] a libra *CG*, a lliura *K* 16 ffabrer] ffebrer *CG*, febrer *K*
 17 Huguet] nuguat *G* 18 fet] ffet *CG* | agualament] egualament *C*
 20 demunt] damunt *CGK* 21 los] las *K* 23 egualament] agualament *G*
 28 passatge] pasatge *K* | Cerdenya] Sardenya *G* 30 aytal] aytall *K*
 31 següents] *amb s² int.* 32 dos] II *CGK* | anys] ayns *K* | altres] altes
amb e int. 33 doentes XX^M] docentes vint millia *C*

clares e prestes per metre on lo dit fet de Cerdenya e havets, senyor, tal cap e companya que a la Cort de Cathalunya sia vist ésser bastants a l'acabament del dit passatge e fet de Cerdenya, la qual Cort vós, senyor, hajats convocada dins los dits dos anys e mig en guisa que les dites coses en aquella Cort sien ésser vistes fermes e segures per ço que més avant d'açò qui perdut s'és no-s perda en lo dit fet de Cerdenya, en aquest cas, totes les dites coses havent loch, la present Cort vos respon que lavors vos prestarà CXXX^M liures a compliment dels dits VII comptes, fahent la dita Cort administrar les dites CXXX^M liures segons e en la manera que li parrà, vós, senyor, prometent e assegurant de [95v^b] tornar a bon retre lo dit préstech ensemps ab lo préstech en lo precedent capítol contengut per la forma següent, ço és, fahent-ne assignació sobre los béns del jutge axí mobles com seents, aquelles o partida d'aquells conquests; e que la dita seguretat e assignació e totes coses d'açò dependents e emergents sia dictat a coneguda de II juristes per la Cort elegidors a profit e fermetat del general de Cathalunya e dels singulars d'aquell. Plau al senyor rey.

(5) Ítem, senyor, la present Cort fa la dita resposta ab aytal manera e condició que, si dins III anys e II mesos, comptadors del primer dia del mes de ffabrer prop passat e a avant, dins los quals encorreran lo sosteniment e lo gran esforç fahedor per Cerdenya, s'esdevenia cas que l'usatge "Princeps namque" o la interpretació o declaració sobre aquell feta hagués loch, que, en aquell cas, per lo regent la deputació del dit general de Cathalunya, de consell del bisbe de Barchinona o de son vicari o de l'abat de Sent

1 on] en *CG* | Cerdenya] Serdenya *C*, Sardenya *G* 2 havets] haurets *CG*
 3 Cathalunya] Catalunya *C* 4 passatge] pasatge *K* | Cerdenya] Serdenya
C, Sardenya *G* 5 dos] II *CG* | anys] ayns *K* 7 d'açò] de ço *G*
 8 Cerdenya] Serdenya *C*, Sardenya *G* 9 havent] havents *CG* 10 lavors]
amb s int. | CXXX^M] cent trenta mil *CG*, cent XXX^M *K* 11 fahent]
 faent *CGK* 15 fahent-ne] faent ne *CGK* 18 e assignació] *rep.* 19 II]
 dos *K* 20 Cathalunya] Catalunya *C* 21 dels] dells *K* 24 II] dos *K*
 mesos] meses *CGK* 25 dia] die *K* | ffabrer] ffebrer *CG*, febrer *K* | e]
om. *CGK* 26 encorreran] correran *C*, concorreran *G* | sosteniment]
 sosteniment *K* 27 fahedor] faedor *CGK* | Cerdenya] Sardenya *G*
 s'esdevenia] se esdevenia *G* 28 Princeps] princep *K* | o²] e *G*
 29 aquell¹] aquella *G* 30 deputació] diputacio *CG* | Cathalunya]
 catalunya *C* 31 vicari] vicarii *K* | o²...labbat] e del abat *CGK*

Cugat de Vallès e del compte d'Empúries e d'en Ponç
 Dezcastlar, donzell, e de dues persones [96r^a] per los
 concellers de Barchinona e eligidores o de la major partida
 d'aquells qui en lo dit cas seran presents en Barchinona,
 5 los quals hajen a appellar los altres qui no seran en la dita
 çitutat, però que no·ls hajen a esperar, los quals la present
 Cort a açò elegeix sots algun salari que no hajen, sia pagat
 e best[r]et del préstech de les CXXX^M lliures dessus dites
 aytant com sia necessari al dit usatge o a la interpretació o
 10 declaració d'aquell e per aytantes vegades com loch haja
 dins lo dit temps ment[r]e basten les dites CXXX^M liures,
 dins los quals III anys e II mesos vós, senyor, no puscats
 en altra forma ne manera convocar ne fer convocar ne
 practicar los dits usatge ne interpretació d'aquell ne y
 15 puscats, senyor, usar ne fer usar per gran necessitat que fos
 ne seguir se'n pogués a vós, senyor, ne a la terra ne
 encara, senyor, a puscats usar ne demanar ne fer demanar
 les penes contengudes en los dits usatge e interpretació
 d'aquell ne qui demanar ne haver se poguessen per rahó o
 20 ocasió dels dits usatge e interpretació. E, si lo contrari era
 fet per vós, senyor, o per la senyora reyna o per lo senyor
 duch o altres qualssevol oficials vostres o lurs, que, en
 aquell cas, per rahó de la dita convocació o usament dels
 dits usatge o interpretació, negun del Principat de
 25 Ca[96r^b]thalunya no fos tengut de anar ne exir de la çitutat,
 vila o loch on domicili o habitació tendrà, ne encara farà
 sa pròpia habitació o domicili ne·n fos encorregut ne·n
 pogués encórrer en neguna pena contenguda en los dits
 usatge o interpretació d'aquell, ne encara en altra pena o en
 30 altra cosa qualsevol que fos en què pogués encórrer per la
 dita rahó ne les dites penes o coses pusquen ésser
 demanades ne exegides per vós, senyor, ne los dits

1 compte d'Empúries] comte dampuries CK, comte dempuries G
 2 Dezcastlar] des catlar C | donzell] donçell K | dues] II G
 3 concellers] consellers CG | e] om. GK 5 hajen] hagen CG | a] om.
 CG | appellar] apellar G 6 çitutat] ciutat CGK | hajen] hagen C 7 sots
 algun] sens algun C, sens algu G | hajen] hagen C 8 bestret] bestet amb
 e int. | CXXX^M] CXXX mil G 9 o²] e G 10 haja] hage C 11 mentre]
 mente amb e² int. | CXXX^M] CXXX mil G 12 anys] ayns K | mesos]
 meses CGK 13 ne³] om. C 14 ne y] nen CG 17 a] om. CGK | puscats
 usar] puscats usar ne fer usar CG 19 qui] que C | ne²] o G, ni K | rahó]
 rao CG | o¹] e G 23 rahó] rao CG | o] e C 24 negun] negu CGK
 25 Ca96r^bthalunya] catalunya C | çitutat] ciutat CGK 26 farà] fora CG
 27 pròpia] propria G | domicili] son domicili G, dimicili K 28 neguna]
 alguna CG 31 rahó] rao CG 32 exegides] exeguides K

senyora reyna o senyor duch ne officials vostres o lurs o altres persones qualssevol que fossen. E, si per alcun dupte o cas se podia dir ne al·legar que lo encorriment de les dites penes o coses hagués loch o pogués haver loch, que vós, senyor, ara per lavors les remetets aytantes vegades com se poguessen cometre e imposats-ne a vós, senyor, e als vostres succehidors e als dits officials vostres calament perdurable. E que lo dit regent la deputació en los dits cas o coses de l'usatge o interpretació e no en altre, de consell de les dites persones, puscha vendre censals e violaris sobre les dites generalitats per aquells preu o preus que li parrà e encara fer manleutes e altres coses per haver moneda a provisió e necessitat dels dits usatge e interpretació entrò a la [96v^a] dita quantitat de CXXX^M lliures, si totes hi eren mester, fins per aquella quantitat qui necessària hi fos. És entès, emperò, que, despeses les dites CXXX^M liures [o tal partida d'aquelles que·l restant no bastàs a XX^M lliures] per qualsevol rahó, lo dret de convocar l'usatge romanga salve al senyor rey, axí que la resta qui romandria en cas que·l senyor rey usàs de l'usatge, romangués al general de Cathalunya. Plau al senyor rey.

(6) La dita resposta, emperò, senyor, vos fa la dita Cort en cas que vós jurets ací que entrò que altra Cort general als cathalans hajats tornada convocar per concloure segons e en la manera que dit és, ço qui en la present resposta se conté, no aemprarets ne aemprar farets la dita Cort ne algun dels dits braços d'aquella ne singulars d'aquells braços de diners per lo dit fet de Cerdenya ni d'alguna cosa dels dits fet o fets de Cerdenya devallant ne encara la dita Cort ne braces de aquella, com li haurets convocada dins los dits II anys e mig, segons que dit és,

2 alcun dupte] algun dubte C, alcun dubte K 7 als¹] a G | succehidors] succeydors CK, succeidors G | calament] callament CG 8 deputació] diputacio C 9 coses] cases CG 10 puscha] pusca C 13 e²] a C 15 fins] sino GK 17 o...18 lliures] af. de CGK 18 per...rahó] per qualsevulla rao C, per la qualsevulla rao G, per qualsevulla raho K 19 romanga salve] romangue saul C 20 que·l] quell K 21 Cathalunya] Catalunya C 25 altra] altre K 26 cathalans] catalans C 29 ne algun] ne algu C, ni algu GK | dits] om. CG | braços] braces C, braços G 30 braços] braces C per...Cerdenya] per lo fet o fets de Serdenya C, per lo fet o fets de Sardanya G | ni] ne G 31 Cerdenya] Sardanya CG 32 braces] braços K | de aquella] daquella CGK | li] la CGK

d'als no emprarets ne emprar farets, sinó tan solament de la execució d'açò qui en la present resposta és contengut en la forma, [96v^b] manera e condicions sobredites. Plau al senyor rey.

5

(7) Ítem, fan la dita resposta del dit préstech sots e ab los capítols següents e ab les condicions e altres coses en aquelles contengudes, ço és, que per les demunt dites coses no sia fet en neguna manera als braços de la dita Cort o a algun o alguns d'ells ne a lurs sotsmeses, ne encara a çitats, viles e lochs reyalis ne a singulars persones dels dits tres braços, ne privilegis, franqueses e libertats lurs algun perjudici, lesió o derogació ne puxe ésser tret a conseqüència ne a exempli, ans sien e romanguen en totes coses los dits privilegis, libertats e franqueses en lur plena força e valor. Plau al senyor rey.

20

(8) Ítem, com los dits tres braços e los singulars d'aquells e lurs hòmens, per los grans dons e profertas qui a vós, senyor, són estades fetes en temps passats, sien molt oppremuts e encarregats, per ço, vós senyor, e la senyora reyna [97r^a] e lo senyor duch hajats a remetre e remetets de present e sien haüdes per remeses als dits braços e a cascun d'ells e a çitats, viles e lochs reyalis e a singulars persones dels dits braços e de cascun d'ells e a lurs hòmens, totes e sengles penes devallants de hosts fallides e de pau e de treva e de sometent o de bans o de terçes o de quarts o de quints o de obligacions o de compromeses o de contractes o de plets o de clams o reeclams o de fermes de dret o per sosteniment de bandejats o de manleutes que a vós o a la senyora reyna, o al senyor duch o a oficials vostres o lurs se pertanguessen per qualque manera per les rahons demunt dites tro al present dia, que és XII^{en} dia de maig, la qual remissió haja loch sia que sentència o

25

30

1 no...emprar] no aemprarets ni aemprear CK 2 d'açò] de ço G
8 demunt] damunt CGK 9 braços] braces CG 10 algun] algu CGK | o²] o a CG 11 çitats] ciutats CGK 12 tres braços] III braces CG | ne] ne a CG 13 puxe] puxa CGK 16 franqueses] ffranqueses K 18 tres braços] III braces CG 19 e profertas] a profertes C, e profertes GK | qui] que C
20 estades] stades K | fetes] om. G 22 remetets] remetet K 23 braços] braces CG 24 çitats] ciutats CGK | reyalis] daquells CGK 25 braços] braces CG 27 terçes] terces CGK 29 reeclams] reclams C
30 sosteniment] sostiniment K 31 vós] vos senyor CG | o¹] e CG | o²] e C 32 pertanguessen] pertanguen G 33 rahons] raons CG | demunt] damunt CGK | XIIen... 34 maig] XII dies de març G

sentències hi sien dades o no; e encara llà on fos procehit
de fer la execució [per via de penyores o en altra manera e
là encara on per raó d'aquells plets], per clams e reeclams,
fermes de dret, contractes o altres fets demunt nomenats
penjàs qüestió, axí que d'aquí avant demanar ne haver 5
no·s puxan. E, si vós, senyor, o la senyora reyna o lo
senyor duch havets fetes assignacions, donacions o
cessions algunes de les dites penes o partida de aquelles a
qualssevol persones per qualsevol manera o rahó, aquelles
vós, senyor, revocats e per revocades [97r^b] e nul·les 10
havets de present, declarat e entès en lo present capítol e
en tots los següents, que quals que gràcies e remissions per
vós, senyor, sien fetes axí de terçes, quarts quints com de
qualssevol altres penes peccuniàries o qualssevol altres per
virtut dels presents capítols, en cas que fos loch a 15
recobrament del dit préstech, puxa ésser feta retenció per
vós, senyor, del dit préstech per aytant com munten e sien
les dites gràcies per vós, senyor, fetes, comptant a cascun
braç en la quantitat que li·n tanyerà les gràcies qui a
aquelles de son braç serien fetes no a concurrent quantitat. 20
Plau al senyor rey.

(9) Ítem, que totes manleutes fetes en corts reyal e
del senyor duch per fets criminals e civils per qualssevol
persones e per qualssevol rahons entrò al die de huy e 25
fahedores d'aquí a avant dins dos anys contínuament
següents que, passat I any après que són estades o seran
fetes, sien haüdes per nul·les, que los manlevadors, passat
lo dit any, sien haüts per [97v^a] absolts e deliures de les
dites manleutes e de les penes en aquelles contengudes; e 30
semblantment sia entès d'aquells a qui són tro al die de
huy o seran dins los dits dos anys contínuament següents
algun o alguns comanats, axí com a carcellers. E encara en

1 llà] la CG 2 execució] exequicio K | per... 3 plets] *af. de CGK* 3 là]
lla K | raó] raho K | per²] *om. CG* | reeclams] reclams C 4 demunt]
damunt CGK 6 puxan] puxen CGK 8 de aquelles] daquelles CGK
9 qualssevol] quallssevol K | rahó] rao CG 13 terçes] terces G | quints]
e quints CG 14 qualssevol¹] qualsevol C | o] a C 18 gràcies... 19
gràcies] *rep., amb n. int. d'una altra mà indicant no on comença la rep.*
19 que] qui G | qui] que C 20 no... concurrent] tro a concurrent G, tro a
concurrent K 24 e] o C 25 rahons] raons CG | die] dia CG | huy] vuy
G 26 fahedores] faedores CG | a] *om. CGK* | dos] II G | anys] ayns K
27 que¹] *om. G* | any] ayn K | estades] stades K 28 que] e que CG
31 die] dia CG 32 huy] vuy G | dos] II CGK | anys] ayns K 33 algun]
algu CG | comanats] comenats C

5 açò sien enteses si los criminoses se posen penes peccuniàries o altres de presentar-se o tornar en poder de la cort a çert dia o hora o com requests ne seran; e axí mateix si los criminós pena peccuniària se havia posada o no ab sacrament e homenatge o cascun separadament. Plau al senyor rey.

10 (10) Ítem, que vós, senyor, o la senyora reyna o lo senyor duch o altre per nom o auctoritat vostre o lur no puxar fer o atorgar allongaments, sobresehiments, guiatges, manaments, empires, empatxaments ne algunes
15 altres provisions per neguna rahó o manera, vulles per regalia o regalies o restauració de censal o censals o barrajament de companyes o per qualsevol altra manera o rahó, a negunes persones en e sobre censals morts e
20 violaris venuts e venedors ne a universitats o persones en aquells obligades o obligadores de qualsevol estament o con[97v^b]dicion sien; e, si lo contrari era fet o s feya, que no valgués ans fos nul·le; e, si ja són atorgats o atorgades,
25 sien haüts per revocats e per revocades axí que no hajen valor; e aquells no contrastants, se puxen e s dejen fer les execucions segons les obligacions e en altra manera; e que los oficials reynals qui ara són e encara aquells qui per
30 temps seran hajen e sien tenguts de servir lo present capítol e les coses en aquells contengudes. Plau al senyor rey.

30 (11) Ítem, que vós, senyor, o la senyora reyna o lo senyor duch ne oficials vostres o lurs dins lo dit temps, ço és, tro que altra Cort haurets ajustada per metre en execució lo dit préstech ne encara après durant la distribució del dit préstech, no puxats ne puxen forçar per rahó de host ne per qualsevol altra manera o rahó ensemps o departidament les hosts de çitats, viles e lochs reynals de

1 criminoses] criminosos CGK 3 çert] cert CG | requests] amb s² int., request G | seran] fossen CK, fos G 4 los] lo GK 10 puxar] puxats CGK | o] ne CGK | sobresehiments] sobreseiments G 11 algunes] negunes CG 12 rahó] rao CG 13 censal...censals] casal o casals CG 14 barrajament] barrajaments C, barrejaments G | companyes] amb s int. 15 rahó] rao CG 16 e] o C 17 o obligadores] om. G | estament... 18 sien] estament ley o condicio sien CG 18 con97v^bdicion] condicio K feya] fahia C 20 hajen] hagen C 21 dejen] degen C 24 hajen] hagen C 25 aquells] aquell CGK 33 rahó¹] rao CG | rahó²] rao CG 34 çitats] ciutats CGK

Cathalunya, ne encara de prelats e persones ecclesiàstiques, barons e cavallers e hòmens de paratge o alguna d'aquelles, ne hòmens de çitats, burgueses e hòmens de viles, en les quals, emperò, vós, senyor, hajats dret de host [98r^a] e de cavalcada, de exir fora lurs lochs, si donchs no era per execució de justícia que s'hagués a fer per procés de pau e de treva o per procés de sometent; e, en cascun de aquests cases, cascun veguer puscha traura e manar [sa host dins] sa vegueria. E, si fora la vegueria per los dits cases auran exir, que açò primerament haja a arbitrar, si serà necessari, lo senyor rey o lo senyor duch, la qual arbitració se haja a fer per los dits senyors stants ells en Cathalunya o la I d'ells, e ells amdots absents de Cathalunya ho hajen e ho puxen arbitrar los portantveus de governador general en Cathalunya. Plau al senyor rey.

(12) Ítem, que vós, senyor, remetets de present a tots los notaris de ciutats, viles e lochs reys e a tots los altres totes penes peccuniàries e criminals e qualssevol altres en les quals sien encorreguts o tenguts per qualque manera, en temps passat e encara entrò que la present Cort sia licenciada, si no havien servat en los contractes o altres cartes per ells ree[98r^b]buts e reebudes lo capítol o constitució per vós, senyor, feta en la primera Cort de Perpenyà sobre los contractes e altres cartes en lurs capsbreus largament ordonadores. Plau al senyor rey la constitució romanent en sa força.

(13) Ítem, que vós, senyor, ne la senyora reyna ne lo senyor duch ne officials vostres o lurs, no puxats res demanar, exhigir ne haver per neguna manera ne per neguna rahó del *residuum* dels testaments ne lexes pias ara

1 Cathalunya] Catalunya C 3 çitats] ciutats CGK | e] o G 5 e] o C 6 era] ere K 7 sometent] somatent C 8 cascun¹] cascu G | de aquests] daquests CGK | puscha traura] puxa traure CGK 9 manar] menar CG sa¹...dins] af. de CGK 10 auran] hauran CGK | a¹] om. CG 12 stants] estants CG 13 Cathalunya] Catalunya C | amdots] amdosos CGK 14 Cathalunya] Catalunya C | ho¹...15 Cathalunya] rep. anteriorment després del passatge stants ells en Cathalunya | hajen] hagen C | ho²] u C | portantveus] portantsveus G 15 Cathalunya] Catalunya C 17 remetets] remetats CG 18 altres] altres C 19 qualssevol] qualssivol K 25 Perpenyà] perpinya C | en...26 largament] largament en lurs capbreus G 26 capsbreus] capbreus C 27 força] força K 31 exhigir] exigir CG 32 rahó] rao CG | ne...ara] subr. | pias] pies CGK

ne per avant dins Cathalunya ne per aquesta rahó puxats
 trametre o fer trametre comissari algun o altra qualsevol
 persona, per bé que l'archabisbe de Terragona o los bisbes
 qui són dins Cathalunya o altres per nom e auctoritat lur
 5 hajen atorgat o atorgaran a vós, senyor, o a la senyora
 reyna o al senyor duch lo dit *residuum* o lexes pies o certa
 part d'aquell, axí que per via directa o indirecta res no
 puxats demanar ara o per avant. Plau al senyor rey.

10 (14) [98v^a] Ítem, que vós, senyor, hajats a fer als dits
 III braçes e al general de Cathalunya aytantes cartes a
 conservació de lurs privilegis, uses, custumes, franqueses
 e libertats com lo dit rey n'Amfós féu en la dita Cort de
 Muntçó e lo rey en Jacme, avi vostre, senyor, en la Cort
 15 primera de Barchinona sobre lo fet de la cisa, confirmant
 aquells sens, emperò, novella concessió e prejudici vostre
 senyor. Plau al senyor rey.

20 (15) Ítem, que vós, senyor, e la senyora reyna e lo
 senyor duch atorguets e atorguen als dits III braçes e a
 cascun d'ells e a çitats, viles e lochs de Cathalunya en
 què vós, senyor, hajats jurisdicció que, dins I any
 comptador après del temps atorgat en les Corts passades,
 25 que per vós, senyor, ne per la senyora reyna ne per lo
 senyor duch ne per negun official vostre o lur no puxen
 ésser trameses ne posats comissari o comissaris ne
 consellador ne instigador, jutjador ne adjunt ne scrivà ne
 altre de la tesoraria ne altre de qualque condició, sia ne
 per qualsevol nom, sia appellat per qualssevol crims,
 30 excesses o delictes o penes en algunes de les ciutats, viles
 e lochs reynals [98v^b] de Cathalunya ne hòmens lurs ne
 encara de prelats o persones eclesiàstiques, barons,

---

1 Cathalunya] Catalunya C | rahó] rao CG 2 comissari] comisari K
 algun] algu CGK | o²] ne G | altra] altre K 3 Terragona] Tarragona GK
 4 Cathalunya] Catalunya C | e] o CGK 5 hajen] hagen C 6 certa] çerta
 K 7 no] non CG 8 demanar] demanar ne haver CGK | o] ne G
 11 braçes] braces CGK | Cathalunya] Catalunya C | aytantes] aytals CG
 12 uses] usos CG | custumes] costumes C 13 dit] om. CG | dita] om.
 CG 14 Muntçó] Montso C, Muntso GK 15 cisa] sisa C | confirmant]
 confermant K 16 vostre] vostro C 20 III] tres K | braçes] braces CG
 21 çitats] ciutats CGK | Cathalunya] catalunya C 22 any] ayn K
 26 trameses] tramesos G 27 adjunt] adjunct CK | scrivà] escriva C
 28 tesoraria] tesoreria CK 29 appellat] apellat G 31 e¹] o C
 Cathalunya] Catalunya C 32 eclesiàstiques] ecclesiastiques CG

cavallers e hòmens de paratge e lochs lurs, e de cascun
d'ells en los quals vós, senyor, hajats jurisdicció, ans de
tots crims, excesses, delictes e penes comeses e
cometadores a vós, senyor, pertenyents dins qualsevol
vegueria o batlia de les dites çitats, viles e lochs reyal
5
altres demunt dits en què vós, senyor, hajats jurisdicció,
coneguen los veguers, batles e altres ordinaris oficials
dels lochs on los dits crims, excesses e delictes o penes
són comeses o d'aquí avant se cometran; emperò que en
aço no sien enteses lo procurador general de Cathalunya
10
ne governador de Rosselló e de Cerdanya ne batle general
de Cathalunya, ans aquells personalment e no per
substituït ordinàriament e ab consell de lur assessor puxen
enquerir e punir los crims comeses e cometadors dins los
lochs on vós, senyor, hajats jurisdicció; e que sien haüdes
15
per revocades e nul·les totes commissions que sien fetes a
qualssevol commissaris, conselladors, instigadors,
adjunctes, scrivans e altres qui huy sien en los lochs reyal
e altres dessús dits o en algun d'aquells, e totes
20
commissions e poders que hajen de vós, senyor, per la dita
rahó; e que vós, senyor, [99r^a] e lo senyor duch manets ab
letres vostres a aquells que d'aquí avant no usen de les
dites comissions e poders a ells donats, ans tots processés,
inquisicions e altres enantaments per ells fets contra
25
qualssevol persones per les dites rahons liuren als dits
oficials ordinaris dels lochs on les dites inquisicions,
processés e altres enantaments sien estats fets. E, si per
ventura contra les coses dessús dites en aquest capítol
contengudes era fet, que aquelles contra los quals seran
30
donats comissaris, no sien tenguts a aquells comissaris de
obeir, ans los ordinaris dels lochs hajen als dits comissaris
contrastar que no usen de les dites commissions; e que lo

1 cascun] cascuns *G* 4 cometadores] cometadores *K* | pertenyents]
pertanyents *CGK* 5 batlia] ballia *G* | çitats] ciutats *CGK* | e!] a *C*
6 demunt] damunt *CGK* | hajats] havets *C* 7 batles] balles *G*
10 general] reyal *C* | Cathalunya] Catalunya *C* 11 Rosselló] Rosselo *G*
Cerdanya] Cerdanya *C* | batle] batlle *GK* 12 Cathalunya] Catalunya *C*
13 e ab] e ab e de *CGK* 14 cometadors] cometadors *K* 16 commissions]
comissions *CGK* 17 qualssevol commissaris] qualsevol comissaris *C*,
qualssevol comissaris *G* | commissaris] comissaris *K* 18 adjunctes]
adjuntes *G* | scrivans] escrivans *CG* | huy] vuy *G* 19 algun] algu *CGK*
20 commissions] comissions *CGK* | hajen] hagen *C* 21 rahó] rao *CG*
25 per] e per *CGK* | rahons] raons *CG* | dits] *om.* *CGK* 27 estats] stats
K 29 aquelles] aquells *CG* 31 obeir] obeyr *CK* | hajen] hagen *C*
32 contrastar] contrastar *CG* | commissions] comissions *CGK*

present capítol sia entès sens perjudici, lesió e tota altra
 derogació de qualsevol dret e jurisdicció de qualsevol dels
 dits braces e de singulars d'aquells, si donchs los dits
 5 comissaris no eren trameses en una çitutat, vila e loch a
 requesta de la universitat d'aquella mateixa çitutat, vila e
 loch. E de tot açò sien exceptats crims de lesa majestat e
 de falsa moneda e de sodomia. Plau al senyor rey.

(16) Ítem, que, si per ventura dels diners del dit
 10 préstech se fehia alguna [99r^a] armada de mar e ab aquella
 se prenía res de bé de enamichs o s fehia algun guany o
 emolument en qualque manera, que allò tot haja a venir en
 mà e poder de les persones qui administraran lo dit
 préstech, convertidor, emperò, per ells en reparació,
 15 restauració e deffensió de Cerdenya; e que lo capità de la
 dita armada haja a jurar de complir e servir les coses
 contengudes en aquest capítol. Plau al senyor rey.

(17) Ítem, que vós, senyor, e la senyora reyna e lo
 20 senyor duch o altre, per nom e auctoritat vostra o lur, de la
 moneda del dit préstech res no puxats pendre ne tocar per
 neguna rahó, manera o necessitat ne fer despendre sinó axí
 com la Cort de Cathalunya ha ordonat e ordonarà com la
 distribució del dit préstech metrà en execució; e que no
 25 façats ne fer puscats ne façats fer per manament o per
 alguna altra manera de força que res del dit préstech sia
 despès o convertit sinó en recuperació e restauració de
 Cerdenya, sinó axí e per aquelles persones que la dita Cort
 ha ordonat e ordonarà com lo dit préstech metrà en
 30 execució. Plau al senyor rey.

(18) [99v^a] Ítem, que los diners del dit préstech
 venguen e sien posats en aquella taula o taules de cambi
 de la ciutat de Barchinona o d'altres lochs elegidores e

2 qualsevol²] qualssevol *K* 3 braces] braçes *K* 4 una] I^a *G* | çitutat]
 ciutat *CGK* | e] o *CG* 5 mateixa çitutat] matexa ciutat *CGK* | e] o *CG*
 6 majestat] magestat *CGK* 10 fehia] feya *CGK* 11 enamichs] enemichs
CGK | fehia] feya *CGK* 12 qualque] qualqua *G* | haja] hage *C*
 13 administraran] aministraran *C* 15 deffensió] defensio *CK*
 Cerdenya] Sardenya *CG* 16 dita] *om. C* 20 e] o *C*, o per *G* 21 res] *rep.*
després de puxats | ne tocar] ne fer hi tocar *CGK* 22 neguna]
 naguna *G* | rahó] rao *CG* 23 la¹] la dita *G* | Cathalunya] Catalunya *C*
 25 puscats] puschats *G* | fer²] *om. C* 27 recuperació] reparacio *C*
 28 Cerdenya] Sardenya *CG* | e] a *C* 33 taula] tuaula *G*

elegidors per aquelles persones qui a administrar e distribuir lo dit préstech seran per la dita Cort ordonades; e que en aquelles sien fetes les pagues als soldats e altres persones e en aquella manera e forma que a les dites persones mils serà vist expedient e profitós. Plau al senyor rey. 5

(19) Ítem, que vós, senyor, ne la senyora reyna ne lo senyor duch o altre per nom o auctoritat vostra o lur, tro que l'altre Cort haurets convocada per metre en execució lo dit préstech e les altres coses dessús dites en la dita resposta o encara durant la distribució del dit préstech en Corts o fora Corts, per algun dret ne per alguna rahó o cas qui esdevenir o pensar se puxa per qualsevol rahó o manera o per rahó o ocasió del fet de Cerdenya ne per qualsevol altre fet, no puxats ne puxen res dema[99v^b]nar ne haver dels dits braços o d'algun d'ells ne de çitats, viles o lochs d'aquells o d'algun d'ells ne dels singulars dells dits braços o lurs hòmens per via de préstech o de do o per qualsevol altra manera o rahó; e que açò, senyora, vós e la senyora reyna e lo senyor duch prometats e jurets; e, si lo contrari ere fet, que la present resposta e les coses en aquella contengudes sien hàüdes per nul·les. Plau al senyor rey que durant lo temps dels dits dos anys e mig, lo dit senyor ne la senyora reyna ne lo senyor duch o altre havent poder d'ells, no façen costrenta ne força alguna ne alguna exacció directament o indirecta per rahó de les demandes ne préstech demunt dits. 10 15 20 25

(20) Ítem, que tot capità e patró de qualque galea o galeas que sien o seran en la ylla de Cerdenya, haje a prometre que ells per força no faran girar en Castell de Càller ni a l'Alguer ni en altra partida de Cerdenya alguna nau o altre vexell marítim de catalans, ne pendran ne 30

1 a] *om.* CG 8 Ítem] *om.* 4, 5 i 6 *vid. ap.* 10 laltre] laltra CG 13 rahó] rao CG 14 rahó] rao CG 15 rahó] rao CGK | Cerdenya] Sardenya CG 17 braços] braces CG | dalgun] dalgu CK | çitats] ciutats CGK 18 dalgun] dalgu CGK 19 dells] dels CG | braços] braces CG 20 altra] altre K | rahó] rao CGK | senyora] senyor CG 22 ere] era CG 24 dels] dells K | dos] II C | anys] ayns K 25 senyor¹] senyor rey C 26 façen] fasen G | costrenta] constreta CK, costreta G 27 rahó] rao CG 28 demunt] damunt CGK 30 patró] petro K 31 galeas] galees G que...seran] qui sia o seran G | ylla] illa CGK | Cerdenya] Sardenya G haje] hagen C, haja GK 33 ni¹] ne G | ni²] ne G | Cerdenya] Sardenya G 34 catalans] catalans C

pendre faran algunes robes, victualles o altres
 mer[100r^a]caderies o coses dels dits vexells, la qual força
 no pusquen fer, posat que vós, senyor, licència los en
 haguéssets dada; e, si contrafaran, que vós, senyor,
 5 prometets de punir e castigar-los-ne; e no-res-meyns que
 tot ço que serà pres ne haüt de les dites naus o vexells que
 lo regent la deputació ho haja a pagar a aquell o aquells de
 qui serà ço que hauran pres, la qual paga en lo dit cas haja
 a fer lo dit regent del préstech demunt atorgat per
 10 sosteniment de la dita illa de Cerdenya. Plau al senyor rey.

(21) Ítem, senyor, que a vós plàcia atorgar e consentir
 que, si les universitats dels lochs reials de Cathalunya e
 los regidors de aquelles han res despès e convertit de les
 15 imposicions qui són e són estades en los lochs reials en
 qualsque fahenes, negocis e fets de les dites universitats,
 posat que sien altres que no aquells per los quals les diteç
 imposicions són estades per vós, senyor, atorgades, que
 açò aguen pogut fer legudament e que per açò inquisició
 20 ne procés [100r^b] ne demanda ne punició alguna contra les
 dites universitats e regidors d'aquelles no puscha ésser feta
 e, si és stada començada, que sia haüda per revocada e per
 no feta; la qual demanda, emperò, se pusque fer e
 perseguir contra alguns singulars de les dites universitats
 25 si envers aquells res de les dites imposicions
 fraudulosament e ab mala manera haurà ne serà. E, si per
 açò fan a regonèxer les dites imposicions, que per vós,
 senyor, fos una persona eleta e dues per la universitat reyal
 on la dita regonexença se faria, qui aytal regoneximent
 30 faessen en aquella forma e manera e ab semblants capítols
 con les dites universitats acostumen de servir en los fets
 de les dites imposicions, romanents, senyor, en sa força los

1 victualles] vitualles CG, vituales K 2 força] force K 3 en...4
 haguéssets] naguessets CK, ne haguessets G 5 e^l] e de CGK
 no-res-meyns] noresmenys CGK 6 ço] aço C 7 deputació] diputacio
 CG | ho] los C | o] o a CG 9 demunt] damunt CGK | per] per lo G
 10 Cerdenya] Sardenya G 12 senyor...vós] que a vos senyor CG
 13 Cathalunya] Catalunya C | e] o CG 14 de aquelles] daquelles CGK
 15 e són] rep. | estades] stades G | los] los dits CG 16 fahenes] faenes
 CK, feynes G 17 aquells] aquelles K | diteç] dites CGK 18 estades]
 stades GK 19 aguen] hagen C, hajen G, hagen K 21 puscha] pusca CK
 22 stada] estada CK 23 pusque] pusca CK, puscha G
 26 fraudulosament] fraudolosament C, fraudolosament K 28 una] I^a G
 29 faria] fara G 30 faessen] fessen G | capítols] cauteles CG 31 con]
 com CGK | acostumen] acostumen CG

capítols fets e atorgats per vós, senyor, o per nom o per part vostra sobre les dites imposicions en los Parlaments per vós, senyor, tenguts als dits lochs reys o en altra manera a les dites universitats o a alguna de aquelles. Plau al senyor rey.

5

(22) Ítem, com per ordinació de les Corts darrerament celebrades [100v^a] en la çitutat de Tortosa, tot drap d'or e de seda, xamellots, camocans, velluts, savastres, freses d'aur e d'argent, qui's vendrien per tallar e metre en arneses, e tot fil d'aur e d'argent, perles e pedres precioses, encastades e no encastades, fossen pagats con se vendrien, per liure de diners del preu que se n'hauria, XII diners; e del dit dret isquen poch emolument per los fraus qui s'i fan, segons la present Cort és estada informada, per ço, la dita Cort de volentat de vós, senyor, ordona que per los dits draps d'or e de seda e altres coses dessus dites sien pagades intrant e ixent de Cathalunya II diners per liura del preu e valor de les dites coses e que cessen los dits XII diners per lliura; però aquesta ordinació no haja loch tro passat lo mes de juliol prop vinent, per ço com les generalitats són estades venudes per tot lo dit mes; e aquell passat, la present ordinació sia publicada ab veu de crida per los lochs acostumats de Cathalunya. Plau al senyor rey.

10

15

20

25

(23) Ítem, com les penes de terçes e altres qui s'acostumen [100v^b] de posar en contractes de censals e violaris se posen en aquells a instància e en favor de la part e parega rahonable que aquelles no degen ésser levades sinó a instància de part, e los fiscals, terçers e altres se'n vagen a aquells qui prenen censals e violaris e

30

1 o²] e C 4 de aquelles] daquelles CGK 7 darrerament] darrerament K
8 çitutat] ciutat CGK 9 xamellots] xemellots G | velluts] valluts C
savastres] sebastres G 10 qui's vendrien] ques vendran C | e²] o G
11 pedres] peres K 12 fossen] rep. | con] com CK 13 liure] liura C
14 isquen] isca C, ischa GK | los] les C 15 qui] que G | la] que la
CGK | estada] stada GK 18 pagades] pagats CK, paguats G | intrant]
entrant CG | Cathalunya] Catalunya C | II] dos C 20 per lliura] om. C
21 juliol] juyol CG 22 estades] stades GK 24 acostumats] acostumats
CG | Cathalunya] Catalunya C 27 terçes] terces CGK | qui...28
sacostumen] ques acostumen C, quis acostumen G 30 rahonable]
raonable CG, rahorable K | degen] dejen G 31 terçers] tercercs CG
32 vagen] vagen G

façen-los fer sacrament dients: jurats si us és pagada aytal pensió que us fa aytal universitat o singular en son terme[?]; e, si dien no, és procehit de fet contra les dites universitats e singulars sens altre clam e instància a exegir
 5 e levar les dites penes per ço com no han pagat dia adiat, perquè, senyor, demana e supplica la dita Cort que penes algunes judicials en los dits contractes posades e posadores, comeses e cometadores, no puxen ésser demanades, exegides o levades en neguna manera, si
 10 donchs no era fet clam e reeclam o fet a instància de part e solament per aquella quantitat de què serà fet lo clam o reeclam. Plau al senyor rey durant lo temps de la ajuda.

(24) Ítem, vol e ordona la dita Cort de volentat del dit senyor [101r^a] rey que lo regent la deputació, qui ara és o per temps serà, haja a ésser tengut de fer totes e sengles vendes per ell, en qualsevol forma o manera fahedores, de censals morts e violaris e tornar violaris a censals morts e
 15 reembre aquells de volentat e consentiment dels oydors dels comptes de la dita deputació qui ara són o per temps seran. Plau al senyor rey.

(25) Ítem, que vós, senyor, a supplicació de la Cort atorgats de present que posarets per guardes e alleadors e
 25 scrivans en les seques del florí d'Aragó qui·s bat en les seques de Saragoça e de València aquelles persones que los consellers de la çitutat de Barchinona vos nomenaran de present e que·ls sia tatxat salari covinent segons la condició de les persones a coneguda de monssenyre de
 30 Leyda; e encara que en les seques de Barchinona e de Perpenyà haja compliment de guardes e de altres oficials segons la ordinació de la Cort de Tortosa a coneguda de monssenyre de Leyda. Plau al [101r^b] senyor rey.

---

1 façen-los] facen los *CK*, fassen los *G* | sacrament] sacrament e homenatge *amb* homenatge *ratllat* **4** exegir] exigir *C* **7** e] o *C* **8** e] o *C* | cometadores] cometadores *G* **10** era] ere *K* | e¹] o *CG* **14** volentat] voluntat *CG* **15** deputació] diputacio *CG* **17** qualsevol] qualssevol *K* fahedores] faedores *CGK* **18** e tornar] *rep.* **19** volentat] voluntat *CG* **20** deputació] diputacio *CG* **25** scrivans] escrivans *CG* **26** Saragoça] Saragoça *CG*, Seragaça *K* **27** çitutat] ciutat *CGK* **28** que·ls] quells *K* tatxat] taxat *C* **29** monssenyre] mossenyre *K* **30** e¹] *om.* *CG* **31** de altres] daltres *CGK* **33** monssenyre] mossenyre *K*

(26) Ítem, per ço que'l general puxa clarament saber quants marchs d'or fi de què són fets florins d'Aragó se són batuts en les seques de Perpenyà, de Barchinona, de Seragoça e de València de la Cort de Tortosa ençà, en la qual fo dat aforament al florí, supplica la dita Cort que vós, senyor, dejats manar sots pena de M morabatins d'or als maestres e scrivans de totes les dessus dites seques que mostren los comptes dels batiments de les dites seques davant en Bernat Buçot, regent la deputació de Cathalunya, e aquells comptes averen ab sacrament, per ço que en la pus prop Cort, la qual vós, senyor, devets celebrar en Cathalunya, se puxa fer relació del dit batiment. Plau al senyor rey.

5

10

(27) Ítem, supplica la dita Cort que sia mercè vostra, senyor, [101v^a] que d'aquí a la prop Cort celebrada en Cathalunya no donets ne prestets vostra auctoritat e, si prestada la hi havets, que no vaylla en una obra appellada ferma reyal, en altra manera sagell petit, que alguns tracten que's faça en Cathalunya, per ço com és cosa novella e de la qual se poria gran dan seguir al Principat de Cathalunya, si ab gran diligència e maturitat no és discutida. Plau al senyor rey.

15

20

(28) Ítem, protesta expressament lo braç de la Esgleya que no han ne entenen haver res dit, tractat, offert, prestat ne consentit, calladament ne expressa, ne entenen dir, tractar, offerir, prestar, consentir ne fer res en la present Cort sinó tan solament a deffensió e no a offensió. Plau al senyor rey.

25

30

(29) Ítem, que vós, senyor, e la senyora reyna e lo senyor duch [101v^b] manets de present, sots ira e

3 de Perpenyà] *rep.* 4 Seragoça] Saragoça *CG* | e] *om.* *K* | ençà] aença *G* 5 fo] fou *G* | aforament] *afforament* *K* | supplica] *soplica* *C* 6 senyor] *senyor* *Rey* *G* | M] *Mil* *G* 7 scrivans] *escrivans* *CG* | totes] *om.* *C* 9 davant] *devant* *C* | Buçot] *Bussot* *K* | deputació] *diputacio* *G* 10 Cathalunya] *Catalunya* *CG* 12 Cathalunya] *Catalunya* *G* 16 celebrada] *celebredora* *C*, *celebradora* *G* 17 Cathalunya] *Catalunya* *G* 18 la hi] *ley* *C*, *lay* *GK* | havets] *haviets* *K* | vaylla] *valla* *C*, *vayla* *GK* una] *I^a* *G* | appellada] *apellada* *G* 19 sagell] *segell* *CG* 20 Cathalunya] *Catalunya* *CG* | per...21 novella] *rep. després de* *Cathalunya* 22 Cathalunya] *Catalunya* *CG* | gran...maturitat] *maturitat gran e diligencia amb dos símbols int. indicant-ne la posició correcte* 26 offert] *ofert* *K* 29 deffensió] *defensio* *K*

indignació vostra e lur e sots pena de M morabatins d'or, a
 tots e sengles oficials vostres e de la dita senyora reyna e
 del dit senyor duch e a lochstinents d'aquells, presents e
 esdevenidors, e encara a totes alt[r]es persones de qui-s
 5 pertenga, que tots e sengles capítols damunt dits e les
 coses en aquelles contengudes tenguen e observen de tot
 en tot e que en res no y façen ne y venguen contra ne y
 lexen fer ne venir per nenguna rahó o manera. Plau al
 senyor rey.

10
 (30) Ítem, que vós, senyor, e la senyora reyna e lo
 senyor duch jurets per nostre senyor Déus e los sants
 quatre evangelis, que tindrets e servarets tots e sengles
 capítols demunt dits e totes les coses en aquells e en
 15 cascun d'aquells contengudes e tenir e servir farets, e que
 no y farets ne y vendrets contra ne y lexarets ne y
 consintrets contrafer ne venir calladament o expressa,
 directa o indirecta o en altra manera per neguna rahó. Plau
 al senyor rey. Visa Roma.

20
 (31) [102r^a] Petrus dei gracia rex Aragorum,
 Valencie, Majorica, Sardinie et Ceritanie, dilectis et
 fidelibus universis et singulis officialibus nostris et aliis ad
 quos hec pertinere noscantur, salutem et dilectionem.
 25 Noveritis quod die presenti, nobis Curiam generalem
 celebrantibus in civitate Barchinone gentibus nostris
 Cathalonie principatus, fuerunt concordata inter nos et
 dictam Curiam certa capitula que in presenti volumine
 sunt descripta et in fine uniuscuiusque ipsorum
 30 continentur responsiones ad ipsa capitula per nos facte.
 Quocirca, volentes, ut decet, ipsa capitula cum
 responsionibus ad ea factis inviolabiliter observari, vobis
 et unicuique vestrum dicimus et mandamus de certa
 35 scientia et expresse et subire et indignationis nostre
 incursu ac sub pena in ipsis capitulis expressata quatinus
 capitula ipsa, prout in presenti quaterno seu volumine

1 M] Mil C 4 altres] altes *amb e int.* 5 pertenga] pertanga CGK
 7 façen] facen C, fassen G 8 fer] contrafer CG | rahó] rao CG
 12 Déus] deu C 13 quatre] IIII CG | tots] totes K 14 demunt] damunt
 CGK 15 servir] servir dar G | que] *om.* C 17 ne] ni C 18 rahó] rao
 CG 19 Visa Roma] *om.* G 21 Petrus] *amb reclam al f. anterior* | dei...
 22 Ceritanie] et caetera C 22 Ceritanie] Corsice comesque Barchinone
 Rossillionis e Ceritanie K 23 fidelibus] ffidelibus K 27 Cathalonie]
 Catalonie C 35 quatinus] quatenus C

describuntur et nostri sunt sigilli appositione munita
 juramentoque proprio incliti infantis Iohannis, primogeniti
 nostri carissimi, roborata, observetis et [102r^b] observari
 faciatis et ea que sunt executioni mandanda exequamini et
 compleatis iuxta ipsorum continentiam plenioram. Data
 Barchinone, XIII^a die madii anno a Nativitate Domini
 M^oCCC^oLXX^o tercio. Visa Roma. 5

(32) Per ço com per falta de la drassana de
 Barchinona qui no és cuberta, se segueix gran dampnatge 10
 al general de Cathalunya, com les galeas e altres vexells
 del dit general per la dita rahó se podresquen, e s
 consumen los dos braços de la Esgleya e de les çitats e
 viles reyal, volem e consenten que totes les restes qui sien
 degudes al dit general per rahó de qualssevol dons fets per 15
 lo dit general en temps passat per qualssevol persones o
 universitats, exceptat restes qui sien degudes devallants de
 fets de generalitats del dia ençà que en Bernat Buçot
 començà a regir la deputació, les quals los dits dos braços 20
 e lurs hòmens deuen cobrar o s deuen convertir en
 reembre los interéssers carregats sobre les generalitats
 segons ordinació de les Corts generals de
 Ca[102v^a]thalunya passades, sien convertides en fer o
 cobrir una daraçana. Emperò, per tal com la dita obra
 redunda en gran profit de vós, senyor, volem los dits dos 25
 braços que la dita quantitat de les dites restes sia feta carta
 per vós, senyor, als dits dos braços de retre-lus a cascú la
 quantitat qui per ells e lurs homes lurs pertanyerà, tota
 vegada que per ells, vós, senyor, ne fóssets request la
 manera de la qual seguretat vos plàcia lexar, senyor, a 30

1 appositione] appensione C 2 incliti] et incliti K | infantis] inffantis K
 7 tercio] III° C | Visa Roma] Visa Roma. Ffranciscus Vitalis ex capitulis
 concordatis et firmatis per dominum regem et curiam C 9 Per...22,27
 general] om. C | com] car G | drassana] darassana K, daraçana G
 10 segueix] seguex K 13 los... 14 consenten] lo braç dels rics homens e
 cavallers vol e consent G | braços] braçes K | çitats] ciutats K
 19 deputació] diputacio G | los...braçes] los rics homens e cavallers G
 21 interéssers] interesses G 24 daraçana] darassana K | com] car G
 25 de...25 senyor] del senyor rey G | volem...braçes] vol lo dit braç G
 26 la] de la K 27 per...senyor] per lo dit senyor rey G | dos...27
 braços] rics homens barons e cavallers G | retre-lus] retre los G
 cascú] cascum K 28 e] e per G | homes] homens K | lurs] lus KG
 pertanyerà] pertanyara K 30 vos] amb s int. | vos...senyor] lexets vos
 senyor G

ordinació dels dits dos braços si vostra merçè és; però,
 senyor, ço qui exirà de les dites restes de que és fet
 préstech a vós senyor, sia destret e haüt de aquells qui ho
 deuen per lo regent la deputació de e ab consell dels
 5 oydors de sos comptes en manera que salari algun per la
 dita destreta no sia donat e que de les dites restes, axí com
 se hauran, sia respost per lo dit regent a n'Esteve Marquet,
 lo qual los dits dos braços elegen a la dita obra aministrar
 ab CL florins de salari cascun any, comptant lo dit salari
 10 per aytant temps com en la dita obra entendrà, e que no y
 puga altres substituïts metre sinó I scrivà qui cascuna
 setmana en lo dissapte faça albarà ab son sagell de tots
 aquells salaris e messions que en la dita setmana seran
 15 despeses en la dita obra [102v^b] les quantitats del qual
 albarà lo dit Steve Marquet sie tengut pagar personalment
 a cascun singular a qui degut serà per cascun dissapte que
 per lo dit scrivà lo dit albarà serà fet, e ab aquell albarà
 haja a metre en compte les quantitats que pagades haurà,
 lo qual scrivà haja de salari cascun any L lliures
 20 barchinonines e no més; e que la manera del cobrir o fer la
 dita daraçana faça lo dit Esteve Marquet a ordinació de
 vós, senyor, ab consell dels consellers de barchinona o a
 ordinació de la senyora reyna en absència vostra, ab
 consell dels dits consellers; e que'l dit Steve Marquet e lo
 25 dit scrivà facen sagrament e homenatge de haver-se bé e
 leyalment en los dits affers, e que'l dit Steve sia tengut
 retre compte cascun any de la administració de la dita obra
 en poder dels oydors dels comptes del dit general.

30 (33) Protestaren, emperò, los síndichs de Leyda e de
 Gerona, de Tortosa e de Cervera e altres a açò fahents part
 que si per rahó de algun contrast de la farina havien a
 cobrar de la çitutat de Barchinona o de alguns altres lochs
 qui a ells fossen tenguts, que açò no entenen a consentir

1 dels] *amb s int.* | dels... braços] del dit braç *G* | merçè] merce *G*
 2 senyor] *om. G* 3 a... senyor] al senyor rey *G* | sia...27 general] sia
 distribuit e convertit en la dita obra per lo regent la diputacio de e ab
 consell dels oydors de ses comptes en manera que salari algu per la dita
 distribucio no sia donat *G* 7 a...6 nEsteve] an Steve *K* 10 y] hi *K*
 12 faça] fassa *K* 21 daraçana] drassana *K* | Esteve] Steve *K* 25 facen]
 façen *K* 30 Protestaren...35 general²] *om. C* | síndichs] *amb s² int.* | e]
om. G 31 Gerona] Girona *K* | e¹...Cervera] *om. G* | fahents] faents *G*
 32 de¹...contrast] del compte *G* 33 çitutat] ciutat *KG* | de alguns]
 dalguns *G*

que vengués o cay[103r^a]gués en les dites restes com no sia cosa deguda al general ne per lo general.

(34) Semblant cédula fo feta per lo braç dels richs hòmens e cavallers.

5

---

1 vengués o] *om. G* 2 ne] ni *G* 4 Semblant...3 cavallers] Et dicta cedula presentata duo brachia dicte curie videlicet ecclesie et universitatum voluerunt quod concessio dictarum restarum pro eorum parte esset talis qualis est supradicta brachii richorum hominum et militum neque magis neque minus verbis tamen competenter mutatis *G om. C* 5 cavallers] *amb s int.*

MCCCLXXV

Regis Petri 3 in curia Illerde

(1) [106r^a] Molt alt e molt excel·lent príncep e 5
senyor, [la Cort] de Cathalunya per vós de present en la
ciutat de Leyda convocada, atnent la proposició per vós,
senyor, feta en lo començament d'aquella en la qual
demanàvets [106r^b] que fos provehit a la deffensió del
Principat de Cathalunya per rahó de la entrada que l'infant 10
de Mallorques havia fetes en lo dit principat ab gran
multitud de companyes d'armes estranyes per dampnificar
aquell; e encara foç provehit a la deffensió del Principat de
Cathalunya si en esdevenidor aquells companyes o altres 15
en major nombre de companyes d'armes estranyes
entraven en aquell principat per donar dampnatge en
aquell, per ço, la dita Cort, volent, senyor, provehir a la
dita deffensió per les persones o companyes estranyes qui
eren estades en lo dit principat e s'esperave que tornassen
en aquell, hajen donat a la dita deffensió per pagar lo sou a 20
les companyes d'armes qui eren en la deffensió dessús dita
entre diverses vegades CXIII^M florins d'or segons que
açò la vostra senyoria sap, e per provehir, senyor, a la dita
deffensió per lo temps esdevenidor e per aquestes
companyes qui de present són entrades en Rosselló e per 25
resistir encara a altre major esforç de companyes que s diu
que deuen entrar en lo dit principat, la dita Cort ha ordonat
que sia feta la deffensió segons forma dels capítols
següents e ab les maneres, condicions e retencions en
aquells contengudes: 30

---

1 MCCCLXXV...3 Illerde] *af. possiblement per Vidal, amb MCCCLXXV af. a la capçalera possiblement per Llombard, Proferta facta per Generale Cathalonie in defensionem terre in Curia Generali celebrata in civitate Illerde anno a Nativitate Domini MCCCLXX quinto C 6 Cathalunya] Catalunya C 9 demanàvets] demenavets C | provehit] proveit C | deffensió] defensio C 10 Cathalunya] Catalunya C 11 fetes] feta C 12 multitud] multitut C 13 foç] fos C | provehit] proveit C | deffensió] dita defensio C | del] del dit C | de...14 Cathalunya] *om. C* 14 aquells] aquellas C | o] e C 16 en aquell¹] en lo dit C | en²] a C 17 provehir] proveir C 18 deffensió] defensio C per... estranyes] per les dites companyes C | persones] persones que *amb* que *ratllat* 19 e sesperave] es sperava C 20 hajen] hagen C 21 deffensió] defensio C 23 sap] sab C 24 deffensió] defensio C 28 deffensió] dita defensio C 29 e¹] *om. C**

(2) [106v^a] Primerament, senyor, la dita Cort entén que per contrestar a la entrada que les companyes dessús dites han feta de present e s'esperen en major nombre fer en esdevenidor per dampnificar lo dit principat són necessàries per deffensió d'aquell mil lances, les quals la dita Cort dóna de present a la dita deffensió a dos mesos e mig pagadors, encloses en aquelles les CCC lances que de present van en Rosselló ab lo vezcomte d'Illa, al sou de les quals mil lances són necessaris LXXV mills florins axí per estimes de les dites M lançes com per mogubells, barates e usures e altres interéssers que s'hauran a donar per haver los dits LXXV mills florins, qui són en summa XC mills florins, los quals se deuen levar e haver per aquesta forma. Respon lo senyor rey que li plau ab què, si los dits XV mills florins no basten a usures, mogubells e altres càrrechs, que la dita Cort hi faça compliment de les generalitats per via de ventes, barates o mogubells. Plau a la Cort.

(3) Ço és, que de present sien eletes III persones, I^a de cascú dels bra[106v^b]çes de la Cort, les quals ensemps ab en Johan Serra e ab en Bernat Buçot o ab la I d'ells, façen compartiment entre los dits III braços dels dits XCM florins, en los quals XCM florins són encloses e compreses aquells XX^M florins, los quals la dita Cort per altre acte fet per aquella Cort havia acordat de ésser haüts per la forma dessús e dejús escrita per lo sou de les dites CCC lançes, lo qual compartiment façen entre les universitats dels dits III braços e altres segons nombre dels fochs per los quals és estat darrerament pagat e contribuït, et fet lo dit compartiment, taxen a cascuna universitat e altres ço que li'n tanyerà a pagar segons lo nombre dessús dit, la qual quantitat les dites universitats e altres hajen haver haüda e pagada per tot lo mes d'agost prop vinent e portada allí on

1 2] I C 3 en...4 esdevenidor] en esdevenidor en major nombre fer C
 5 necessàries] necessaris C | deffensió] defensio C | mil] M C 6 dóna]
 done C | deffensió] defensio C | dos mesos] II meses C 8 vezcomte]
 vescomte C 9 mil lances] M lançes C | LXXV... florins] LXXXV^M
 florins a rao de I flori per lança lo jorn e XVM florins 10 lançes] lances
 C | e] om. C 11 interéssers] interesses C 12 LXXV mills] LXXV^M C
 XC mills] XCM C 13 levar e] om. C 14 si los] sils C | XV... 15 florins]
 XV^M florins C 16 faça] face C 17 ventes] vendes C 19 3] II C | Ço
 és] *amb n. marg. indicant hic* 20 cascú... bra106v^bçes] cascun braç C
 les] los C 22 façen] facen C | braços] braços C 27 façen] facen C
 28 braços] braces C | nombre] lo nombre C 29 et] e C 30 taxen] taxten
 C

los deputats presents o esdevenidors ensemps ab lo regent la deputació ordonaran; e aquella quantitat les dites universitats e altres puguen haver per via de censals morts e violaris o per aquella manera que·l·ls plaurà. E la dita Cort elegeix ara de present a fer lo dit compartiment, per lo braç de la Esgleya, en Guerau de Requesen, canonge e pebordre de la seu [107r^a] de Leyda, e, per lo braç dels barons e cavallers, en Ramon d'Oluja, e per lo braç de les ciutats e viles reynals, en Francesch de Sentdionís, savi en dret de la çitutat de Gerona. Plau al senyor rey.

(4) E les quals universitats e altres, vol e ordona la dita Cort que sia respost per interès de la quantitat que pagada hauran, del dia que la pagaran a avant, encara que la pagassen abans del terme demunt dit, de II sous per lliura l'any tant e tan longament fins que per los deputats e regent los sia restituïda e tornada de les generalitats qui·s cullen e·s leven en lo principat dessús dit; e, si alguna universitat o altres per la quantitat que·ls tocarà a pagar trobaran compradors sobre les generalitats de censals e violaris a rahó de II sous per lliura, que·ls deputats e regent puxen e dejen fer aquelles vendes; e que·ls dits deputats e regent façen a cascuna universitat e altres que la dita quantitat pagaran assignacions ab letres de [107r^b] la deputació per les quals aparega la quantitat que pagada hauran per lur cautela e per la qual los sia assignat interèsser en aquell cap de vegueria e altres lochs pus covinents que serà vist als dits deputats e regent sobre les dites generalitats. Plau al senyor rey.

(5) Ítem, que·ls dits deputats e regent, fet lo dit compartiment, signifiquen per ses letres a cascuna universitat e altres qui en açò hajen a pagar la quantitat que·ls pertanyerà a pagar al terme de la paga; e, si alguna universitat o altres seran negligents en pagar o no volran pagar al dit terme ço que·ls pertanyerà, que, passat lo dit

4 que·l·ls] quels C 5 ara] om. C | per...6 Requesen] rep. després de Ramon d'Oluja 8 d'Oluja] de Uluja C 9 ciutats] amb s int. | Francesch] ffrancesch C 10 çitutat] ciutat C 12 4] III C | E] A C | ordona] ordone C 16 lliura] libram C | los] los dits C 19 tocarà] tochara C 21 rahó] rao C | deputats] dits deputats C 22 dejen] degen C 24 la] la dita C 25 aparega] aparega C 27 interèsser] linteresser C 31 5] III C 34 al] el C 35 o¹] e C | negligents] necligents C 36 dit²] amb t int.

terme, dejen e sien tenguts de respondre al general de
 Cathalunya de mogubell a raó de VI sous per lliura l'any
 de la quantitat que cessaran a pagar, emperò, que aquella
 quantitat en tot ne en partida no puguen tenir ni cessar a
 5 pagar més de I mes, e si u fahien, que contra aquella
 universitat e altres puga e deja ésser feta execució
 realment e de fet e per lo senyor rey o per sos oficials en
 persones e en béns de la [107v^a] dita universitat e singulars
 de aquella e altres, fortment e rigorosa, axí per la quantitat
 10 principal com per l'interésser e mogubells e per les
 messions; e que·l senyor rey de present e el senyor duch
 juren que a neguna universitat o altra persona no faran
 gràcia, allongament o sobresehiment de la dita quantitat ne
 dels mogubells e messions dessús dites. Plau al senyor rey.

15 (6) Ítem, que de present la dita Cort do bastant e ple
 poder als deputats presents e esdevenidors e al dit regent la
 diputació que·ls dits LXXV^M florins puguen haver per via
 de vendes de censals morts e violaris sobre les dites
 20 generalitats venedors o per via de manleutes o préstechs a
 barates, usures, mogubells o altres interéssers que·ls parrà
 per haver aquells prestament; e puguen elegir cambiador o
 cambiadors en qualsevol part que·ls serà viares qui façen
 dita o dites a les persones de qui los dits LXXV^M florins
 25 seran manlevats, als quals cambiadors e prestadors los dits
 deputats e regent puguen obligar totes les [107v^b]
 generalitats, e encara hi obliguen tota la quantitat que exirà
 del dit compartiment, e encara tots los altres béns de la
 diputació del dit general, axí com pus fortment fer se
 30 puxa; e hajen poder de substituir. Plau al senyor rey.

(7) Ítem, que de present sien eletes certes persones de
 cascú dels dits III braços, les quals, com mester serà, sien
 justades en loch covinent o sien ab lo dit senyor rey, lo
 35 qual senyor rey ab consell de les dites persones qui

1 dejen] degen C 2 Cathalunya] Catalunya C | raó] *amb o int.* 4 ne] ni
 C 5 si... fahien] si ho feyen C 6 puga] puxa C 7 e²] *om.* C 9 de
 aquella] daquela C 11 messions] *amb s¹ int.* | e²] *om.* C
 13 allongament] elongament C | o] e C 16 6] V C | bastant] bestant C
 e ple] *om.* C 18 diputació] deputacio C | puguen] puxen C 19 e] e de C
 20 venedors] venadors C 21 mogubells] mogubels C | o] e C
 23 viares] vijares C | façen] facen C 25 e] o C 30 puxa] puga C
 33 cascú] cascon C | braços] braces C 35 rey] *om.* C

presents hi seran ordon segons les ardots que hauram de
 companyes e pugue arbitrar qui·n nombre e lançes serà
 necessari a la deffensió; e açò tro en les dites M lançes,
 però, no pugue multiplicar aquelles ultra lo nombre dessus
 dit, axí que la quantitat dels dits II meses e mig no·s
 pogués despendre en menys temps dels dits II meses e
 mig; e que les dites persones, si en lo loch on elles
 presents seran se covendrà pendre mostres e estimes de les
 gents d'armes que seran asoldades, puxen aquelles estimes
 e mostres pendre ensemps ab l'escrivà [108r^a] de ració [del
 senyor rey o de son lochtinent, los quals se sotscriuen en
 los albarans del sou e de les estimes que per lo dit scrivà
 de ració] seran fets a les dites gents d'armes; e, en cas que
 en altres partides en les dites III persones no fossen se
 haguessen a pendre mostres e estimes, que les dites III
 persones puguen substituir altres qui en loch d'ells fossen
 a les dites mostres e estimes, les quals persones sustituides
 se hagen a subscriure en los albarans segons que dit és.
 Plau al senyor rey.

(8) Entén, emperò, e vol la dita Cort que la moneda
 dessus dita ordonada al sou de les dites M lançes, axí dels
 dits II meses e mig com de l'altre temps devall contengut,
 no puga servir ne servescha ne puga ésser distribuïda en
 neguns actes, cases o coses ne en neguna altra manera sinó
 en deffensió del dit Principat de Cathalunya, ço és, en lo
 dit sou e estimes, la qual deffensió no puga ésser feta sinó
 en e dins lo Principat de Cathalunya tan solament.
 Emperò, per tal com Cathalunya per si ne algun dels
 regnes del dit senyor per si no són bastants a resistir a
 companyes d'armes [108r^b] estranyes si entraven en gran
 multitud en la senyoria del dit senyor rey, e tots los dits
 regnes ajustats en una deffensió són bastants a contrastar a
 qualsevol companyes qui entrassen per dampnificar la

1 les] los C | hauram] hauran C 2 companyes] companyes estranyes C
 e²] de C 3 deffensió] defensio C | lançes] lances C 4 dessus...5 dit]
 om. C 9 asoldades] asoldadades C 10 del...13 ració] *af. de* C 14 en²]
 on C | dites] om. C 21 8] VII C 22 lançes] lances C 23 devall] davall
 C 24 puga¹] pugue C | puga²] pugue C 25 actes] om. C 26 deffensió]
 defensio C | Cathalunya] Catalunya C 27 deffensió] defensio C | puga]
 pugue C | feta] feta en neguna manera C 28 lo] lo dit C | Cathalunya]
 Catalunya C 29 Cathalunya] Catalunya C | algun] negun C
 30 bastants] bestants C 32 multitud] multitut C 33 ajustats] justats C
 deffensió] defensio C | contrastar] contrestar C 34 qualsevol] qualssevol
 C

senyoria del dit senyor, entén la dita Cort que, si·l senyor
 rey dins I mes e mig primer vinent farà ab acabament que
 de si e de sos altres regnes, fora Cathalunya, hauran MD
 lances per deffensió axí dels regnes dessús dits com de
 5 Cathalunya, que, en aquell cas, les M lançes dessús dites
 per los dits dos meses e mig o per aytant com la moneda
 dessús dita bastarà ensemps [ab les dites MD lances
 servesquen e sien trameses totes ensemps] en aquell regne
 e loch deçà mar on la dita deffensió serà necessària; e, en
 10 altra manera, açò no havent loch, la dita Cort certifica lo
 dit senyor que no és de intenció que d'aquí avant sia en
 neguna deffensió e ajuda ab los regnes dessús dits, ne ab
 algun d'ells, sinó solament del dit Principat de Cathalunya,
 e açò aytant com les límites de Cathaluny tendran. Plau al
 15 senyor rey.

(9) Entén, encara, la dita Cort que, si dins los dits II
 meses [108v^a] e mig venia cas per lo qual la dita deffensió
 no hagués loch, axí que la moneda tota no fos convertida o
 20 distribuïda en la dita deffensió, que aytant com romandrà
 d'aquella no puga ésser convertida en negua cas ne en
 neguna manera en altra cosa sinó en pagar los càrrechs e
 deutes als quals lo general de Cathalunya és vuy obligat, e
 que d'aquella quantitat se haja a pagar primerament
 25 qualche quantitat que restàs a deure an Pere Dezcaus e a
 altres per aquells LX^M florins que la dita Cort ha donats a
 la dita deffensió en cas que·ls dits deputats e regent no
 haguessen trobades vendes de censals e de violaris o altres
 30 contractes o barates perquè sens fogatge ho poguessen
 haver pagat. Plau al senyor rey.

(10) Ítem, que, si passats los dits II meses e mig
 restave res dels dits XC^M florins a distribuir e aquella
 quantitant restant los dits deputats e regent havien

3 de si] dessi C | Cathalunya] Cerdanya C | hauran] haura C 4 lances]
 amb s int. | deffensió] defensio C 5 Cathalunya] Catalunya C | lançes]
 lances C 6 dos] II C 7 ab...8 ensemps] af. de C 9 deffensió] defensio
 C | serà] seria C 10 certifica] certificha C 11 intenció] entencio C
 12 deffensió] defensio C | los] los dits C | ne...13 dells] om. C
 13 Cathalunya] Catalunya C 14 Cathaluny] Catalunya C 17 9] VIII C
 18 deffensió] defensio C 20 deffensió] defensio C 21 puga] pugue C
 negua] negun C 23 Cathalunya] Catalunya C 25 Dezcaus] des caus C
 27 deffensió] defensio C | no] ne C 28 de²] om. C | o] e C 32 10] IX
 C

convertida en pagar los càrrechs de la deputació del dit general, e après s'esdevenia cas que companyes estranyes entraven en lo dit prin[108v^b]cipat per dampnificar aquell, vol e ordona la dita Cort que, en aquell cas, los dits deputats e regent puguen haver aytanta quantitat com hauria restada a despendre dels dits X^CM florins per via de vendes de censals morts o violaris sobre les generalitats venedors o per via de manleutes, barates, mogubells e usures sobre les dites generalitats e no en àls, la qual resta, com haüda serà per ells, en aquell cas, puguen convertir en sou o en estimes de les dites lançes aytant com bastaran pus no sobrepuen les dites M lançes, axí e en la forma dessús dita; e que·l senyor rey, si de la dita moneda sobre a distribuir més de XV^M florins o per aytant temps com durarà a distribuir tro en los dits XV^M florins no puga convocar ne appellar lo dit usatge ne usar d'aquell ne puga aver loch lo dit usatge, axí poch com si no era estat fet, ne altra ajuda, axí com demunt és contegut, ne puga manar frontera als espitalers; bé, lo dit senyor rey, com de la dita moneda romandran o restaran a distribuir tan solament XV^M florins e de XV^M florins enjús, puga lo dit usatge convocar e usar d'aquell com li plaurà, si la dita deffensió ha loch ne·l dit usatge per aquella serà necessari. Plau al senyor rey.

(11) [109r^a] Ítem, entén la dita Cort que si finits les dits dos meses e mig per los quals ha ordonat que les dites M lançes sien en deffensió de Cathalunya e despesa la quantitat a açò destinada, segons que en los capítols demunt és contengut, la dita deffensió era encara necessària al dit principal per les dites companyes o altres que entrassen en lo dit principat dessús dit, que·ls deputats del dit general de Cathalunya presents e esdevenidors e lo regent la diputació, als quals la dita Cort de present ne

4 ordona] ordone C 6 hauria] haura C 7 o] e C 8 venedors] venadors C | mogubells] mogubels C 11 o en] e C 12 lançes] lances C 13 sobre] sobra C 15 puga] puge C 16 ne²] ni C | ne³... 17 aver] ni puxa haver C 17 estat] stat C 18 demunt] damunt C | contegut] contengut C | ne puga] no puge C 20 romandran...restaran] romendra o restara C 21 puga] puge C 22 deffensió] defensio C 26 11] X C les] los C 27 dos] II C | ordonat] ordonar C 28 lançes] lances C deffensió] defensio C | Cathalunya] Catalunya C 30 demunt] damunt C | deffensió] defensio C 31 principal] principat C 32 que] qui C dit¹] om. C 33 Cathalunya] Catalunya C | e lo] el C 34 diputació] deputacio C

dóna bastant e ple poder, puguen sobre les dites generalitats vendre qualssevol quantitats de censals e violaris per pagar lo sou e stimes de les dites M lançes, les quals la dita Cort de present dóna a la dita defensió, en la
5 manera, però, devall contenguda, a I any e mig primer venidors si per aquest temps la dita deffensió serà necessària, e, si no, per aquell temps que necessari hi sia, pus no sobrepug lo dit any e mig ne·l nombre de les dites M lançes en lo qual [109r^b] temps de I any e mig sien enteses e compreses los dits II mesos e mig; e, si per ventura los dits deputats e regent la quantitat als dits sou e stimes necessària per lo dit temps o partida d'aquella no poden haver per via de vendes de censals morts e violaris, que puguen aquella haver en tot o en partida per via de
10 manleutes, préstechs, barates, mogubells e altres interéssers, los quals, però, sien pagats de les dites generalitats e no d'als. E açò entén la dita Cort mentre les dites generalitats basten a les pensions e interéssers e altres càrrechs del dit general e encara ne sobren almeyns X^M lliures quíties cascun any per ço que no puguen ésser perpetuades; e que·l senyor rey durant lo temps del dit any e mig per negun cas o manera ne per neguna necessitat no puga convocar ne appellar l'usatge "Princeps namque" ne aquell usatge en neguna manera puga haver loch, ne les
15 gents del dit principat sien tengudes la convocació d'aquell obeir, axí poch com si·l dit usatge no era estat fet, ne manar frontera als dits spitalers; e, axí mateix lo dit senyor en sa bona fe reyal prometa e jur als sants evangelis de Déu que durants los dits I any e mig per neguna manera ne per ne[109v^a]gun cas no appellarà ne tendrà Corts en Barchinona ne en Cathalunya, ne aquelles Corts en neguna manera celebrarà quant és per deffensió del dit principat, ni ell ni el senyor duch ne altres persones per ells no empararan ne demanaran res en general ne en
20
25
30

1 dóna...ple] done bestant e plen C 3 stimes] estimes C | lançes] lances C 4 dóna] done C 6 deffensió] defensio C 8 sobrepug] sobrepuig C any] I any C 9 lançes] lances C 10 mesos] meses C 12 stimes] estimes C 13 poden] podien C 15 préstechs barates] o prestechs a barates C 16 interéssers] interesses C | dites] om. C 18 dites] om. C | interéssers] interesses C 19 encara] encare C | almeyns] almenys C 21 any] I any C 24 puga] pugue C 25 la] a la C 26 obeir] obeyr C | estat] stat C 27 spitalers] espitalers C | mateix] mateys C 28 senyor] senyor rey C prometa] promete C 31 Barchinona...en²] om. C | Cathalunya] Catalunya C 32 neguna] alguna C 33 ni¹] ne C | ni el] nel C | altres persones] altra persona C 34 empararan] empraran C

special per deffensió del dit principat ne per res que aquell
 toch. És entès, emperò, que, en cas que·ls dits deputats e
 regent no poguessen haver lo sou de les dites M lançes o
 d'aquelles que necessaris fossen per deffensió del dit
 principat e de la terra, segons la forma en los capítols 5
 demunt ordonada, que, en aquell cas, lo dit senyor pogués
 convocar lo dit usatge “Princeps namque” o tenir Corts, en
 lo qual cas del convocament del dit usatge o appellament
 de dita Cort cessàs la oferta de les dites M lances e anàs
 per no feta. Entén, emperò, la dita Cort que, si·l senyor rey 10
 vol tenir entretant Corts generals a tots sos regnes per
 ajustar aquells a una deffensió, que ho puga fer. Plau al
 senyor rey.

(12) [109v^b] E per ço que·l bé públich del general de 15
 Cathalunya sia mils conservat e sia sabuda mils e pus
 clarament la distribució de la moneda donada per la
 present Cort en la dita deffensió, vol e ordona la dita Cort
 que sien eletes III bones persones, ço és, una de cascun
 braç, qui sien deputats residents en Barchinona a 20
 manament, volentat e consell dels quals la moneda donada
 a la deffensió del dit principat sia distribuïda e
 administrada segons forma e tenor dels dits capítols, los
 quals hagen poder de vendre les dites generalitats o fer
 cullir aquelles e encara administrar tots los altres béns del 25
 dit, e totes altres coses fer que podien los deputats passats
 residents en Barchinona fer e ordonar a bé e profit del dit
 general. E ara de present la dita Cort elegeix per deputats
 residents en Barchinona lo reverent pare en Christ,
 monssenyner Romeu, bisbe de Leyda, per lo braç [de la 30
 Esgleya], e l'alt senyor en Johan, comte d'Empúries, per lo
 braç dels barons e cavallers, e l'onrat en Ramon Çarovira,
 çitadà de Barchinona, per lo braç de les çitutats e lochs
 reyal. E, per tal com los dits bisbe e comte per ventura no

1 deffensió] defensio C 3 lançes] lances C 4 necessaris] necessaries C
 deffensió] defensio C | del...5 principat] om. C 6 demunt] damunt C
 8 o] e C 9 de¹] de la C | cessàs] cesas C | oferta] proferta C | e] om.
 C 12 puga] pugue C 15 12] XI C 16 Cathalunya] Catalunya C
 18 deffensió] defensio C | ordona] ordone C 21 volentat] voluntat C
 22 deffensió] defensio C 24 quals] amb s int. 25 altres béns] bens altres
 C | altres...26 deputats] assenyalat amb manícula i amb n. marg. de
 Llombard indicant poder dels deputats 26 dit] dit general C | fer] puxen
 fer C | deputats] amb s int. 27 e²] e a C 30 de²...31 Esgleya] af. de C
 32 lonrat] el honrat C 33 çitadà] ciutada C | çitutats] ciutats C

porien contínuament entendre en la deputació demunt dita, [110r^a] ordona e vol la dita Cort, sens perjudiçi de cascun dels dits braçes e que en l'esdevenidor no puxa ésser tret a conseqüència ne a eximpli, puxen substituir en loch lur en
 5 la dita deputació una persona e moltes successive cada vegada que plaurà al dit bisbe e al dit comte que sien abtes e covinents a exercir lo dit offiçi, los quals bisbe e comte hajan per lur salari tots jorns que entendran en los affers de la deputació LX sous barchinonins, e el dit en Ramon
 10 Çarovira e els dits substituïts XV sous barchinonins per cascun jorn, però que·l dit offiçi no puxa ésser exercit o regit per los dits senyors bisbe e comte e els dits lurs substituïts ensemps, ne·l salari dels principals e substituïts puxa ensemps concórrer. Plau al senyor rey.

15
 (13) És intenció, emperò, e ordinació de la Cort que pus la deputació és ordonada, l'offiçi del regent la deputació no haja loch sinó en aquella manera que en Pere Viçenç o tenia e regia com hi havia deputats ans [110r^b]
 20 que y hagués regent, no, però, ab més salari que huy se done, ço és, que en tot e per tot aquest offiçi e la persona assignada e assignadora en aquell sia en tot e per tot a ordinació dels deputats residents en Barchinona. Però, per ço que·ls capítols fets en la present Cort en res no puxen
 25 ésser deteriorats, ordona la dita Cort e declara que en tot loch on en los dits capítols sia nomenat lo regent qui parla del temps esdevenidor sia entès dels dits deputats; però, entén la Cort que, com n'Anthoni Buçot sia regent los comptes dels deputats, que aquest, sens volentat de tots los
 30 deputats e oydors de comptes e aquells que segueixen lo senyor rey, negú ne discrepant, no puga ésser remogut del dit offiçi; emperò vol la Cort que, quant la present diputació çes, que n'Anthoni Buçot sia regent la diputació en aquella manera que era ordonat en la present Cort, ans
 35 que la present diputació fos feta. Plau al senyor rey.

1 demunt] damunt C 2 perjudiçi] prejudici C | cascun] quescuns C
 3 dits] om. C | lesdevenidor] esdevenidor C 4 eximpli] exempli C
 7 offiçi] offici C 8 jorns] dies C 9 e el] el C 10 e els] els C 12 e els]
 els C 16 13] XII C 17 loffiçi] loffici C 19 Viçenç] vicenç C | o] ho C
 20 huy] vuy C 21 offiçi] offici C 26 parla] parle C 30 que] qui C
 31 ne] no C | puga] puxa C 32 offiçi] offici C 33 diputació¹] deputacio
 C | çes] ces C | diputació²] deputacio C 35 diputació] deputacio C

(14) Ítem, semblantment ordona la dita Cort que los scrivans diputació sien elegits per los dits [110v^a] diputats, e aquell de l'oir dels comptes per los oydors, una vegada e moltes successive, com de tots los officis sobredits e de les persones qui aquells regiran, ordon la dita Cort ésser fet a disposició en tot e per tot dels dits diputats qui n'han lo càrrech de la dita diputació. Plau al senyor rey. 5

(15) Ítem, vol e ordona la dita Cort que sien eletes III bones persones, ço és, I^a de cascú dels dits III braços, los quals sien oydors de comptes de les administracions del dit general, axí del regent la diputació com de totes altres persones que res administren del dit general, los quals hajen poder de oir, loar, impugnar e diffinir los dits comptes e fer fins e absolucions e totes altres coses que en açò se pertanguen. E ara la dita Cort elegeix al dit offiçi de oydors de comptes ffrare Pere Toló, comanador de Guardeny, per lo braç de la Esgleya, remogut del dit offiçi en Ramon Janer, cabiscol d'Urgell; e monssènyer Galçerà de Vilarig per lo braç dels barons e cavallers, remogut d'aquell offiçi monssènyer Pere [110v^b] Galçerà de Pinós; e en Johan Serra, ciutadà de Barchinona, qui ja lo dit offiçi regia, per lo braç de les çitats e viles reynals, als quals oydors sia donat per salari tots dies que entendran en lo dit offiçi XV sous barchinonins a cascú. Plau al senyor rey. 10
15
20
25

(16) E, per tal que les generalitats sien mils e pus profitosament cullides e levades, ordona la dita Cort que en cascú bisbat de Cathalunya e en la vegueria de Cerdanya sia eleta e posada I^a bona persona la qual sia appellada deputat local, la qual vena e puxa vendre les generalitats qui·s cullen e·s leven en los bisbats e vegueria 30

1 14] XIII C | ordona] ordone C | que los] quels C 2 diputació] de la deputacio C | dits] om. C 3 diputats] deputats aquells de la deputacio per los dits deputats C | loir] del oyr C 5 qui...7 diputació] *passatge assenyalat* 6 tot^l] *amb t² int.* 7 qui nhan] qui han C | diputació] deputacio C 10 15] XIII C | ordona] ordone C 11 I^a] una C | cascú] cascon C | braços] braces C 13 diputació] deputacio C 15 oir] oyr C diffinir] difinir C | dits] om. C 16 e²] om. C 17 offiçi] offiçi C 18 ffrare] frare C | comanador...19 Guardeny] comenador de Gardeny C 20 Galçerà] Galceran C 22 Galçerà] Galceran C 24 çitats] ciutats C viles] lochs C 28 16] XV C 29 ordona] ordone C 30 cascú] cascon C Cathalunya] Catalunya C 31 I^a] una C 32 vena] vene C 33 bisbats] *amb s int.*

segons que davall se conté, e fer cullir e levar aquelles e
 puxa reebre, cullir e levar tota la moneda que exirà del dit
 compartiment en lo bisbat en què seran elets, e tots los
 altres drets e emoluments del dit general; e puga encara
 5 determenar e declarar tots dubtes que s'esdevenguen en les
 generalitats de la sua cullita, e acusar penes e fraus que
 s'esdevenguessen en les gene[111r^a]ralitats de la sua
 cullita e dessús dites, e totes altres coses puxa fer que fer e
 ordonar podien los deputats locals qui foren ordonats en la
 10 Cort de Barchinona que fou celebrada après la primera
 Cort de Tortosa, los quals deputats locals hajen aquell
 salari que per los dits deputats residents los serà ordonat,
 ne ells conexeran que degen haver; emperò, que·ls dits
 deputats locals no hajen algú poder de administrar res de
 15 la moneda que reebran, ans aquella moneda donen e liuren
 als dits deputats residents en Barchinona o a qui ells
 volran, e de totes aquestes coses e d'altres qui·s
 pertanguen a lur offiçi hajen estar e stiguen a ordinació e
 voluntat dels dits deputats residents, los quals deputats
 20 residents, sí·ls deputats locals o alguns d'ells dellinquen
 en lur offiçi o eren negligents o en altra manera algun
 dampnatge acordat donaven al dit general, que·ls deputats
 residents en Barchinona puguen aquell o aquells remoure e
 posar-n'í altres en loch lur; e açò mateix sia entès si algú
 25 dels dits deputats morien o no podien o no volien entendre
 en lur offiçi; e que·ls dits deputats locals e cascú d'ells per
 rahó de lur offiçi hajen a fer seguretat bastant e donar
 fermançes convinents, abtes a convenir, a coneguda dels
 dits deputats residents [111r^b] en Barchinona. E ara de
 30 present la dita Cort elegeix per deputats locals:

Primerament, en l'archabisbat de Tarragona, Guillem
 de Galliners.

2 dit] *om.* C 3 lo bisbat] los bisbats C 5 tots...7 gene111r^aralitats]
passatge assenyalat amb daga 6 cullita] culleta C | acusar] acusar C
 7 de...8 cullita] *om.* C 14 algú] algun C 15 donen...liuren] do e liure C
 17 e^l] e que C 18 offiçi] offiçi C | stiguen] estiguen C 19 voluntat]
 volentat C 20 alguns] algun C | dellinquen] delinquen C 21 offiçi]
 offiçi C | negligents] negligents C 23 remoure] remoura C 24 algú]
 algun C 25 morien...volien] moria e no podia o no volia C 26 offiçi]
 offiçi C | cascú] cascun C 27 rahó] rao C | offiçi] offiçi C | hajen]
 hagen C 32 Guillem] en Guillem C

- Ítem, en lo bisbat de Leyda, en Miq[ue]l Mulner.
- Ítem, en lo bisbat de Barchinona, n'Anthoni Buçot.
- Ítem, en lo bisbat d'Urgell, Ramon de Gironella,
pebordre de Lillet, exceptant-ne la vegueria de Cerdanya. 5
- Ítem, en la vegueria de Cerdanya, en Ponç Bosser.
- Ítem, en lo bisbat de Vich, en Barthomeu Amargós,
de Manresa. 10
- Ítem, en lo bisbat de Gerona, en Loys Astruç, de
Gerona. 15
- Ítem, en lo bisbat d'Elna, en Pere Guerau, de
Perpenyà.
- Ítem, en lo bisbat de Tortosa, en Guillem Goda. Plau
al senyor rey. 20
- (17) Entén, emperò, la dita Cort que la elecció dels
dits deputats locals, la qual és de persones del braç de la
Esgleya e de les çitats e lochs reials, no puxa prejudicar
ne prejudich al braç dels barons e cavallers, ans en altra
Cort e Corts venidores lo dit braç, si viares li serà, puxa
posar deputats locals de persones [111v^a] del lur braç
aytantes com li·n pertanyerà, la dita ordinació en res no
constrestant ne açò puga ésser tret a conseqüència ni a
eximpli. Plau al senyor rey. 25
- (18) E, com per ordinació feta per la present Cort
dejen ésser eletes III bones persones I^a de cascú dels dits
braçes, los quals deuen ésser ab lo senyor rey, ab consell
dels quals lo dit senyor rey deu ordonar e arbitrar quantes
companyes d'òmens d'armes seran necessàries a la dita 30
- 35

1 Miquel Mulner] Miquel Mulner de Leyda C 5 Ramon] en Ramon C
6 exceptant-ne] exceptat ne C 13 Loys Astruç] Luys Estruç C
17 Perpenyà] perpenya C 22 17] XVI C 23 dits] om. C | locals] amb s
int. 24 çitats] ciutats C 26 e] o C | viares] vijares C 27 del] de C
28 pertanyerà] pertanyeran C | dita] present C 29 constrestant]
contrestant C | puga] puxa C | ni] ne C 32 18] XVII C 33 dejen]
degen C | I^a] una C | cascú] cascun C 34 braçes] III braces C
36 dòmens] om. C

deffensió, per ço, la dita Cort elegeix de present a les dites
 coses, per lo braç de la Església, los honrats e religiós
 ffrare Guillem de Guimerà, de l'orde de l'Espital de Sent
 Johan e, per lo braç dels barons e cavallers, monssenyner
 5 Ramon de Peguera e, per lo braç de les ciutats, viles e
 lochs reyls, en Ramon de Carcassona, çitadà de Leyda,
 als quals, ço és, a cascun d'ells sia donat per salari a
 cascun jorn que entendrà en lo dit fet II florins d'or
 d'Aragó, però que per açò no·ls sia vedat ne tolt no puxen
 10 pendre sou del dit general e quitació del senyor rey.
 L'offiçi, emperò, dessús dit dur aytant temps com és
 contengut en los capítols desús dits qui parlen dels
 deputats qui deuen seguir lo dit senyor. Plau [111v^b] al
 senyor rey.

15
 (19) Ítem, vol e ordona la dita Cort que si algun dels
 dits deputats e elegits a qualsevol dels officis desús dits
 morien, que·ls deputats residents en Barchinona ab los
 oydors de comptes qui en la dita çitutat de Barchinona
 20 fossen presents, e encara ne sien consultats e hi hajen veu
 aquells deputats a oir los comptes e·ls altres qui són elets a
 la administració, qui fossen absents, n'i puxen elegir e
 posar altre o altres en loch d'ells, aquell que viares los
 serà, pus que sia d'aquell braç de que falrà; e axí mateix se
 25 entén de qualsevol dels dessús dits que als dits officis
 renunciaran; açò, emperò, no sia entès dels deputats locals
 ni del regent los comptes com ja hi sia provehit dessús.
 Plau al senyor rey.

30
 (20) Ítem, com vós, senyor, hajats demanat a la dita
 Cort que us donàs alguna cosa per sosteniment de la ylla
 [112r^a] [de Cerdenya e singularment, senyor, en vostra
 demanda hajats dit que la dita Cort vos donàs aytanta
 quantitat com los cambiadors en nom del general han
 35 reebuda de les dècimes que a vós, senyor, són estades

1 deffensió] defensio C 2 Església] esgleya C | los...religiós] om. C
 3 ffrare] frare C 5 Peguera] paguera C | viles] e viles C | e²...6 lochs]
 om. C 6 çitadà] ciutada C 7 a²] de C 8 entendrà] entendran C 9 no]
 que no C 11 Loffiçi] loffici C 12 desús] damunt C 16 19] XVIII C
 17 desús] dessus C 19 çitutat] ciutat C 20 encara...sien] encaran fossen
 C | e²...hajen] hi haguessen C 21 oir] oyr C 23 aquell] aquells C
 viares] vijares C 24 de] om. C | axí] semblant C 25 qualsevol]
 qualssevol C | que] qui C | offiçis] officis C 27 ni] ne C | provehit]
 proveit C 30 20] XIX C 31 ylla] illa C 32 de...15,27 rey] af. de C

atorgades per nostre senyor lo papa, les quals vós, senyor, haviets donades al dit general, e, encara, vos donàs tota la quantitat que resta a pagar de les dites dècimes tro en quantitat de XV^M florins, per ço, senyor, la dita Cort, responent a la dita vostra demanda, ha acordat que no us donaria res en defensió ne sosteniment de la dita illa, mas per reverència vostra, senyor, a la dita Cort plau que·ls dits XV^M florins vos sien prestats per aquesta forma, ço és, que de present sia arbitrat per los deputats residents en Barchinona, en la present Cort elets, e per en Bernat Buçot, que d'açò deu haver conexença, quanta quantitat pot ésser deguda o roman a pagar de les dites dècimes e, aytant com arbitraran que·n reste, l'altra quantitat presten de present, e la quantitat que s'exigirà de les dites restes de les dècimes venga en mà de I cambiador de Barchinona qui reeba tota la resta de les dècimes, axí però que no·n respona a vós, senyor, sinó tro en la quantitat dels dits XV^M florins; e del romanent respingue als deputats, deduït encara dels dits XV^M florins ço que·l general hauria sostengut de dan per haver-vos pagat més que no deu si la arbitració sobredita era per les persones demunt dites errada en dan del dit general; emperò, si la dita resta no bastave a compliment dels dits XV^M florins, que·ls deputats dessús dits hi hagen a fer compliment e que vós, senyor, prometats ab carta pública als dits deputats, en nom del dit general, que·ls dits XV^M florins los retrets com vos seran demanats. Plau al senyor rey]

(21) [Ítem, que vós, senyor, ne·l senyor duch ne oficials vostres o seus dins lo temps del dit any e mig, no puxats ne puxen forçar per raó de host ne per qualsevol altra manera o raó ensemps o departidament les hosts de ciutats e viles reynals de Catalunya, en encara de prelats ne persones ecclesiàstiques, barons o cavallers e hòmens de paratge o alguna d'aquelles, ne hòmens de ciutats, burgueses e hòmens de viles, en les quals, emperò, vós, senyor, hajats dret de host] o de cavalcada, de exir fora lurs lochs, si donchs no era per execució de justícia qui s'hagués a fer per procés de pau e de treva o per procés de somatent. E, en cascú d'aquests cases, cascun veguer puxa

29 21] | Ítem] *om.* 7, 8 i 9 *vid. ap.* | Ítem...37 host] *af. de C* 39 e] o C
40 somatent] *sometent C* | cascú] *cascun C*

traure e menar sa hosts dins sa vegueria; e, si fora la
 vegueria per los dits cases hauran exir, que açò
 primerament hajats arbitrar, si necessari serà, vós, senyor
 rey o·l senyor duch, la qual arbitració se haja a fer per vós,
 5 senyor, o per lo senyor duch, vós, senyor, e ell stants en
 Cathalunya o la I de nosalt[r]es, e, nosaltres abdoes
 absents de Cathalunya, ho haja e·n puxa arbitrar lo
 portantveus de governador general de Cathalunya. Par
 rahonable que·l senyor rey no puxa demanar les hosts per
 10 deffensió de la terra, mas que per totes altres les puxa
 demanar. Plau a la Cort.

(22) Ítem, que vós, senyor, e lo senyor duch atorguets
 als dits III braçes e a cascun d'ells e a çitats, viles e lochs
 15 de Cathalunya en què vós, senyor, hajats jurisdicció, que
 dins X anys comptadors après de la festa de Carnestoltes
 prop vinent que per vós, senyor, ne per lo senyor [112r^b]
 duch ne per altre ne per negun official vostre o seu no
 puxen ésser trameses ne posats comissari o comissaris ne
 20 conselladors ne instigador ne adjunt ne ajudador ne escrivà
 ne altre de la tesoraria ne altre de qualque condició sia o
 per qualsevol nom sia appellat per qualssevol crims,
 excesses o delictes o penes en alguna de les çitats, viles e
 lochs reyal de Cathalunya ne hòmens lurs ne encara de
 25 prelats o persones ecclesiàstiques, barons, cavallers e
 hòmens de paratge e lochs lurs e de cascun d'ells en los
 quals vós, senyor, hajats jurisdicció, ans de tots crims,
 excesses, delictes e penes comeses e cometedores a vós,
 senyor, pertanyents dins qualsevol vegueria o batlia de les
 30 dites çitats, viles e lochs reyal e alt[r]es demunt dits en
 què vós, senyor, hajats jurisdicció coneguen los veguers,
 batles e altres ordinaris officials dels lochs on los dits
 crims, excesses e delictes o penes són comeses o d'aquí
 avant se cometran; emperò que en açò no sien enteses lo

1 sa hosts] ses hosts C | sa²] la C 2 açò...3 serà] primerament haja açò
 arbitrar si sera necessari C 3 vós] lo C 4 rey] om. C | se haja] saya C
 5 stants] estants C 6 nosaltres¹] nosaltes *amb e int.* | abdoes] abdosos C
 7 Cathalunya] Catalunya C 8 Cathalunya] Catalunya C 10 deffensió]
 defensio C | que] om. C | altres] altres coses C 13 22] XXIII C
 14 braçes] braces C | çitats] ciutats C 15 Cathalunya] Catalunya C
 19 trameses] tramesos C 20 conselladors] consellador C | ajudador]
 jutjador C | escrivà] scriva C 21 tesoraria] tesoreria C 23 çitats]
 ciutats C 24 Cathalunya] Catalunya C 28 cometedores] cometadores C
 30 çitats] ciutats C | altres] altes *amb e int.* | demunt] damunt C 33 o¹]
 om. C 34 lo...17,1 Cathalunya] los procurador general de Catalunya C

procurador reyal de Cathalunya, ne governador de Rosselló e de Cerdanya, ans aquells personalment e no per substituïts ordinàriament e ab e de consell de lur assessor puxen enquerir e punir los crims comeses e cometedors dins los lochs on vós, senyor, ha[112v^a]jats jurisdicció; e que sien haüdes per revocades e nul·les totes messions qui sien estades fetes a qualsevol comissaris, conselladors, instigadors, adjunts e scrivans e altres qui huy sien en los [lochs] reyls e altres dessús dits; e totes comissions e poders que hajen de vós, senyor, e del dit senyor duch [per la dita raó; e que vós, senyor, e·l senyor duch] manets ab letres vostres a aquells que d'aquí avant no usen de les dites comissions e poders a ells donats, ans tots processses, inquisicions e altres enantaments per ells fets contra qualsevol persones e per les dites rahons liuren als oficials ordinaris dels lochs on les dites inquisicions, processses e enantaments sien estats fets; e, si per ventura contra les coses demunt dites en lo present capítol contengudes era fet, que aquells contra los quals seran donats comissaris no sien tenguts a aquells comissaris obeir, ans los ordinaris dels lochs hajen als dits comissaris contrastar que no usen de les dites comissions; e que·l present capítol sia entès sens perjudiçi, lesió e tota altra derogació de qualsevol dret e jurisdicció de qualsevol dels dits braçes e de singulars d'aquells, si donchs los dits comissaris no eren trameses en [112v^b] alguna çitutat, vila o loch a requesta de la universitat d'aquella mateixa çitutat, vila o loch. E de tot açò sien exceptats crims de lesa majestat, de sodomia e de falsa moneda. Ja hi és provehït per altres capítols de Corts de Cathalunya, e lo senyor rey allonga-ho més avant a I any. Plau a la Cort.

(23) Ítem, que vós, senyor, façats fer e liurar per lo vostre prothonotari als dits braçes e a cascun d'aquells los presents capítols e totes cartes, letres e provisions

4 punir] ponir C | cometedors] *amb s int.* 6 messions] comissions C
7 estades] stades C | qualsevol] qualssevol C 8 huy] vuy C 9 lochs] *af. de C* | reyls] *rep.* 10 per... 11 duch] *af. de C* 14 enantaments] anantaments C 15 qualsevol] qualssevol C | rahons] raons C
17 enantaments] anantaments C 21 ordinaris... dits] *rep.* 22 contrastar] contrestar C 23 perjudiçi] perjudici C 25 braçes] braces C 26 çitutat] ciutat C 27 mateixa çitutat] mateixa ciutat C 29 majestat] magestat C
provehït] proveit C 30 Cathalunya] Catalunya C | e lo] el C 33 23] XXV C 34 daquells] dells C

devallants d'aquells franques e quíties de dret de segell, e de totes altres messions; e que vós, senyor, contra aquelles provisions, letres e cartes e ls dits capítols res no façats ni lexets ni consintats fer en alguna manera; e que tot açò que
5 és contengut en lo present capítol jurets vós, senyor, e lo dit prothonotari aytant com toca son offiçi. Plau al senyor rey.

(24) Ítem, com les penes de terces e [113r^a] altres que
10 s'acustumen de posar en contractes de censals e violaris se posen en aquells a instància e en favor de la part e parega rahonable que aquelles no dejen ésser levades sinó a instància de part e los fiscals, terçers e altres se'n vagen a aquells qui prenen censals e violaris els façen fer
15 sacrament dients si ls és pagada la pensió en son terme, e, si no ho és, és procehit de fet contra la universitat o singulars sens altre clam e instància a exigir e levar les dites penes per ço com no han pagat dia adiat, per ço, senyor, demana e supplica la dita Cort que penes algunes
20 judicials en los dits contractes posades o posadores, comeses o cometadores, no puxen ésser demanades, exhigides o levades en neguna manera si donchs no era fet clam, reeclam o requesta o fet a instància de part e solament per aquella quantitat de què serà fet lo clam o reeclam o requesta. Plau al senyor rey.
25

(25) Ítem, supplica la dita Cort que sia vostra merçè, senyor, que vós [113r^b] ne'l senyor duch no donets ni prestets vostra auctoritat en una obra appellada ferma
30 reyal, en altra manera segell petit, que alguns han tractat que's fahés en Cathalunya, per ço com és cosa novella e de la qual se poria seguir gran dan al dit Principat de Cathalunya. Plau al senyor rey.

3 ni] ne C 4 ni] ne C | alguna] neguna C 5 e lo] el C 6 toca] tocha C
offiçi] offici C 9 24] XXVI C 11 a...e¹] om. C 12 rahonable] raonable
C | dejen] degen C 14 censals] censalls C | els façen] e façen los C
15 sacrament] segrament C | si ls...terme] jurats si us es pagada aytal
pensio que us fa aytal universitat o singular en son terme[?] C | e...16
és!] e si dien no C 17 exigir] exegir C 18 dia] die C | per ço²] perque C
19 demana] demane C 20 o] e C 22 exhigides] exegides C | o] e C
23 reeclam] o reeclam C 27 25] XXVII C | vostra merçè] merce vostra
C 28 ni] ne C 29 en] on C 30 alguns] alsguns C 31 fahés] faes C
Cathalunya] Catalunya C 32 dit] om. C 33 Cathalunya] Catalunya C

(26) Ítem, protesta expressament lo braç de la Esgleya que no han ne entenen haver res dit, tractat, offert ne consentit calladament ne expressa, ne entenen dir, tractar, offert ne consentir ne fer res en la present Cort, sinó tan solament a deffensió e no a offensió. Plau al senyor rey. 5

(27) Ítem, com vós, senyor, en lo mes d'octubre prop passat féssets algunes ordinacions sobre·l quot del forment e altres blats, lo qual quot dura fins per tot lo mes d'a[113v^a]gost prop vinent, que us plàcia, senyor, de tot levar lo dit quot e altres ordinacions sobre aquell fetes. Plau al senyor rey. 10

(28) Ítem, senyor, la dita Cort fa lo dit do sots e ab los capítols dessús dits e ab les condiccions e altres coses en aquells contengudes, ço és, que per les demunt dites coses no sia fet ne engendrat en neguna manera als braçes de la dita Cort o algú o alguns d'ells ne a lurs sotmeses ne encara a çitats, viles e lochs reyalis ne a singulars persones dels dits III braçes ne a privilegis, franqueses, libertats, drets o preheminències lurs algú perjudici, lesió o derogació ne puxa ésser tret a conseqüència o eximpli, ans sien e romanguen en totes coses los dits privilegis, libertats, franqueses, d[r]ets e preheminències en lur plena força e valor. Plau al senyor rey e que no sia a ell perjudicat en sos d[r]ets. Plau a la Cort. 15
20
25

(29) [113v^b] Ítem, que vós, senyor, e el senyor duch manets de present, sots ira e indignació vostra e sua e sots pena de M morabatins d'or, a tots e sengles oficials vostres e del dit senyor duch e a lochtinents d'aquells, presents e esdevenidors, e encara a totes altres persones de qui·s pertanga, que tots e sengles capítols demunt dits e les coses en aquells contengudes tenguen e observen de tot en 30
35

1 26] XXVIII C 5 deffensió] defensio C 8 27] XXXIX C | doctubre] doctobre C 9 quot] qot *amb* o *int.* 10 dura] dure C | fins] *om.* C 15 28] XXX C 16 condiccions] condicions C 17 contengudes] *amb s int.* | demunt] *damunt* C 18 engendrat] *engenrat* C | braçes] *braces* C 19 algú] *algun* C 20 çitats] *ciutats* C 21 braçes] *braces* C 22 o¹] *om.* C | algú] *algun* C 23 eximpli] *exempli* C 24 los...25 preheminències] *om.* C 25 drets] *dets amb e int.* 27 drets] *dets amb e int.* 29 29] XXXI C | el] *el dit* C 32 lochtinents] *amb s int.* 34 pertanga] *pertangue* C demunt dits] *damunt dits e devall scrits* C

tot e que en res no façen ne y vinguen contra ne y lexen
contrafer ne venir per neguna manera o rahó. Plau al
senyor rey.

5 (30) Ítem, que vós, senyor, e el senyor duch jurets per
nostre senyor Déu e los sants IIII Evangelis, que tendrets e
servarets totes e sengles provisions per vós senyor fetes a
la Cort o als braços d'aquella e a universitats de cascun
10 dels dits braços e a singulars persones de aquells sobre los
greuges a vós donats per la present Cort o per les dites
universitats e singulars dessús dits, e contra aquelles no
farets ne y vendrets contra ne y lexarets con[114r^a]trafer o
venir per alguna manera o rahó. Plau al senyor rey.

15 [Les generalitats]

(31) Per fortificar e augmentar les generalitats de les
entrades e exides de Cathalunya, e per ço com és pus
profitós que sien moderades, axí com devall se segueix,
20 que si eren posades generalitats en unes coses e no en
altres, la qual cosa se hauria a fer ateses los càrrechs a què
les generalitats són tengudes, e les minves que han pres de
I temps a ençà, e per cessar ocasió de fraus que en cullir
aquelles se cometien e qüestions que daquèn se seguien
25 vol e ordona la present Cort que totes robes e mercaderies
qui isquen e entren e dins lo Principat de Cathalunya per
mar o per terra o per aygua dolç, exceptades les coses
devall scrites, paguen e sien tengudes pagar intren e ixen
III diners per lliura de diners del preu o valor que les dites
30 robes e mercaderies valran; e que totes altres generalitats
que aquestes mercaderies e robes fossen tengudes de pagar
[114r^b] a l'entrant e ixent de Cathalunya, exceptades les
coses devall scrites, sien levades e toltes axí que no
paguen sinó los dits III diners per lliura, e que la present
35 ordinació començ lo primer dia d'agost prop vinent per ço

1 no façen] no y facen C | vinguen] venguen C 2 rahó] rao C 5 30]
XXXII C | e el] el C 6 e²...7 servarets] rep. 7 per...senyor] om. C
8 o] e C | braços] braces C 9 braços] braces C | de aquells] daquells C
10 o] e C 13 manera...rahó] rao o manera C 15 Les generalitats] af. de
C 17 Per] E per C 18 Cathalunya] Catalunya C 23 ençà] aença C
25 ordona] ordone C 26 e dins] en e dins C | Cathalunya] Catalunya C
27 dolç] dolz C 28 intren...ixen] entrant e exint C 29 dites] om. C
30 mercaderies] mercaderias C 32 ixent] exent C | Cathalunya]
catalunya C

com les dites generalitats de entrades e exides són ja venudes tro en aquell temps.

(32) Però vol la dita Cort que de aquesta ordinació sien exceptades les coses següents les quals paguen axí com se segueix: 5

(32.1) Primerament, ne sien exceptats forment, ordi e avena e tots blats grosses e menuts, e legums, carnatge e vi qui entraran en Cathalunya, mas, si les dites coses eren tretes de Cathalunya, que paguen los dits III diners per lliura, exceptat vi qui sia més en provisió de naus o d'altres vexells de mar que sien de persones del dit principat, lo qual en aquest cas pach lo dret que pagave abans que la present ordinació fos feta. 10 15

(32.2) Ítem, ne sia exceptat carnsalada, legums, alls, panàtica [114v^a] e altres viandes que sien meses a provisió de naus e altres vexells de mar qui sien de cathalans, les quals coses paguen los drets ja posats e acustumats e no àls. 20

(32.3) Ítem, ne sien exceptats forment, ordi e avena e altres blats grossos e menuts e legums qui isquen del dit principat e fos portat en lo Regne e ylla de Cerdenya, les quals coses en aquest cas paguen I diner per lliura de diners; e, si les dites coses eren portades en altres parts fora Cathalunya, que paguen VI diners per lliura. 25

(32.4) Ítem, ne sien exceptats alguns blats e legums que exint de la terra de Rosselló són meses en França, les quals coses romanguen en aquell dret a pagar que ja era ordonat e pagaven d'abans segons que ja és ordonat. 30

(32.5) [114v^b] Ítem, sien exceptats de la dita ordinació tots draps de lana qui·s façen e s'apparellen en Cathalunya, los quals paguen tan solament d'aquí avant I 35

---

4 de aquesta] daquesta C 9 e³] om. C | vi] vin C 10 Cathalunya] Catalunya C 11 Cathalunya] Catalunya C 12 vi] vin C 17 alls] aylls C 19 cathalans] catalans C 24 grossos] grosses C 25 ylla] illa C 28 Cathalunya] Catalunya C 31 exint] ixent C | França] Ffrança C 36 façen] facen C 37 Cathalunya] Catalunya C

diner per lliura de diners a la exida de Cathalunya, per ço com ja paguen lo dret de la bolla.

5 (32.6) Ítem, sien exceptats de la dita ordinació tota
vexella d'argent, joyes, armes que algú traurà o metrà en e
de Cathalunya per son propri ús e aparell e no per via de
mercaderia, axí que entrant ne ixent aytals coses si no·s
metien o no·s treyen per via de mercaderia no paguen
10 algun dret; però, en açò sia considerada e arbitrada la
condició de la persona qui aytals coses metrà o traurà
entenent e ordonant la dita Cort que tots arneses que seran
meses en Cathalunya per via de mercaderia sien pagats a
l'entrant I diner per lliura e, si seran trets per mercaderia
15 fora Cathalunya, sien pagats VI diners per lliura.

(32.7) [115r^a] Ítem, sien exceptades de la dita
ordinació tots vexells de mar de cathalans qui·s venen, los
quals paguen la generalitat o dret ja ordonat e segons que
20 havien ja acostumat en la darrera Cort de Tortosa e no àls.

(32.8) Ítem, ne sien exceptades tots lanes, les quals
paguen a la entrada de Cathalunya III diners per lliura de
diners, e a la exida VI diners e no més avant.

25 (32.9) Ítem, ne sien exceptats cavalls, roçins, muls e
altre bestiar g[r]os, lo qual pach a l'entrant e exint lo dret
ja posat e acostumat e no àls.

30 (33) E, per ço que·ls dits capítols tocants les dites
generalitats e les coses en aquells contengudes, e encara
per ço que les generalitats de Cathalunya axí de les
entrades [115r^b] e exides com les altres mils sien levades e
cullides, vol e ordona la dita Cort, ultra les altres
ordinacions sobre açò fetes, que negun prelat ne negun

1 Cathalunya] Catalunya C 5 algú] algun C | en...6 Cathalunya] en
Catalunya C 7 axí...9 considerada] *passatge repetit i transposat,*
s'indica amb la paraula vacat la repetició i una línia horitzontal indica on
comença l'alteració i on acaba 9 algun] *om.* C 11 que²] que y C
12 Cathalunya] Catalunya C 14 Cathalunya] de Catalunya C
16 exceptades] exceptats C 17 cathalans] catalans C 18 e] *om.* C 19 ja]
om. C | Tortosa] Tortosa C 21 tots] totes C 22 Cathalunya] Catalunya
C 25 roçins] rocins C 26 gros] gos *amb o int.* 27 e acostumat] *om.* C
31 Cathalunya] Catalunya C 33 ordona] ordone C 34 negun¹...23,3
dells] *passatge assenyalat i mb n. marg. de Llombard indicant nota*

singular del braç ecclesiàstich ne negú comte ne vezcomte,
rich hom ne cavaller ne altra persona de lur braç, ne
procuradors lurs ne altre en nom d'ells ne neguns pahers,
consellers, procuradors, cònsols ne altres regidors de
çiutats, viles e lochs de Cathalunya on se venen o's cullen 5
les dites generalitats, tàcitament ni palesa per si ni per
intreposada persona, no gosen comprar les dites
generalitats ne en les vendes d'aquelles donar algun
embarch, ans aquelles lexen vendre e encantar en lurs
lochs e comprar a aquells a qui los dits deputats, regent e 10
oydors volran vendre; e, si per ventura alguna persona o
universitat de qualque braç que sia e de qualque estament
o preheminència fos que en les dites vendes ne encara en
cullir e levar aquelles generalitats a profit del general
metien algun torb o empatxament, que aytals persones e 15
universitats cayguen e sien cayguts en pena de la dobla del
[dampnatge] que'l dit general hauria per lo dit torb o
empatxament, lo qual dampnatge puxen arbitrar e conèxer
los dits deputats, oydors de comptes e regent sens citació
de part e sens [115v^a] conexença de jutge; e que aquelles 20
persones hajen e sien tenguts pagar aquella dobla al dit
general après que per los dits deputats, oydors de comptes
e regent serà declarat, car la dita Cort de volentat del
senyor rey ha per ferm tot ço que aquells deputats, oydors 25
de comptes e regent hauran arbitrat, axí com a cosa que és
acte de Cort; e que'l senyor rey comtes e vezcomtes, richs
homs e cavallers e lurs oficials e universitats dels dits III
braçes e regidors d'aquells, com requests ne seran per los
dits deputats, façen e façen fer execució contra aytals

1 negú] negun C | vezcomte] vescomte C 5 çiutats] ciutats C
Cathalunya] Catalunya C 6 ni¹] ne C | ni²] ne C 7 intreposada]
entreposada C | comprar] comprar ne fer comprar C 11 si...20 jutge]
passatge assenyalat i amb les notes marg. de Llombard indicant Potestas
deputatorum contra perturbantes exactionem generalitatu, Vide supra
foleo 35, nota torb, pena dupli i Absque partis citacione 14 generalitats]
amb s int. 15 metien...16 universitats] *passatge subratllat* | torb...16
dobla] *passatge assenyalat i amb n. marg. de Llombard indicant* no torb i
pena dupli 16 sien...dobla] *passatge subratllat* 17 dampnatge] *af. de C*
19 oydors] o oydors C | e...20 sens] *passatge assenyalat* 20 de jutge]
daltre jutge C 25 e...26 Cort] *passatge assenyalat* 26 comtes] e comtes
C | vezcomtes] vescomtes C | richs] *amb s int.* 27 homs] homens C
29 façen¹...fer] facen e facen fer C | e...24,2 manera] *passatge*
assenyalat i amb n. marg. de Llombard indicant poder dels deputats, hosts
i vide supra folio XXXV

rebel·les e lurs béns, axí ab hosts com ab marchas e represàlies e en altra manera.

(34) Ítem, que·ls prelats e persones ecclesiàstiques,
 5 comtes e vezcomtes, barons e cavallers e altres havents
 jurisdicció, hajen e dejen met[r]e en lurs lochs e en aquells
 ports, passes e altres parts de Cathalunya aquelles
 persones que los deputats e regent los nomenaran e encara
 10 cullidors qui estiguen en plaçes e en lochs públichs per
 cullir e levar les dites generalitats e béns del dit general a
 messió, però, del dit general; e, si contra açò e[115v^b]ra fet
 algun embarch o torb, que semblantment aquella persona e
 universitat qui aytal embarch o torb daria, caygue en la
 dita pena de la dobla del dan que·l general hauria per lo
 15 qual dampnatge arbitrassen los dits deputats e demanassen
 segons que demunt és dit.

(35) Ítem, que·l senyor rey e tots los prelats, comtes e
 20 vezcomtes, barons, ríchs homes e cavallers de Cathalunya
 qui hajen jurisdicció e senyoria d'òmens sots encorriment
 de la dita pena de la dobla facen ab acabament que tots los
 oficials, procuradors, jutges e regidors lurs, com requests
 ne seran per los dits deputats, regent e oydors, façen
 25 sacrament e homenatge en poder de lurs senyors e de lurs
 ordinaris o d'altres persones de qui·s pertangue que faran
 totes execucions, forçes e compulsions, e que les coses
 dessus dites tendran e servaran tota vegada que·n sien
 requests per los dits deputats, oydors e regent, a bé e profit
 del dit general, no esperant consell de assessor ne de jutge
 30 ne d'altre persona [116r^a] e tota excepció, dilació,

4 Ítem] *disposició assenyalada amb manícula i amb n. marg. de Llobard indicant super eodem i pena contra lo qui dara torb*
 5 comtes...vezcomtes] *om. C* 6 hajen...dejen] *hagen e degen C*
 metre] *mete amb e² int.* 7 Cathalunya] *Catalunya C* 8 que los] *quels C*
 9 plaçes] *places C* 12 torb] *amb n. marg. de Llobard indicant torb*
 13 embarch... 14 dobla] *passatge assenyalat | daria] dara C | caygue]*
cayga C 14 dobla] *doble C | hauria per] hauria per aço C*
 15 demanassen] *demenassen C* 16 demunt] *damunt C* 18 Ítem...tots]
amb n. marg. de Llobard indicant super eodem | e²] om. C
 19 vezcomtes] *vescomtes C | homes] homens C | Cathalunya]*
Catalunya C 21 dobla] *doble C | los...22 oficials] amb n. marg. de*
Llobard indicant dels oficials 23 seran] *sien C | regent] om. C*
 24 sacrament] *segrament C | e²] o C* 25 faran] *facen C* 26 forçes]
forces C 28 oydors] *o oydors C | e¹] o C | e²] e a C* 29 no...30
 persona] *passatge subratllat* 30 d'altre] *daltra C*

appel·lació, provocació e recurs foragitats; e, si contra açò era fet, que aquella persona que contra açò faria ultra lo dit sacrament e homenatge, fos cayguda en la dita pena de la dobla del dan que'l general sostendria per açò, lo qual dan fos arbitrat e demanat segons que demunt és dit. 5

(36) Ítem, que'l senyor rey ara de present faça e man a son prothonotari totes letres, manaments e altres provisions en favor de les dites coses, tota vegada que per los dits deputats, regent e oydors ne serà request franques de tot dret de segell e altre qualsevol. 10

(37) Ítem, que la present ordinació e totes les coses dessús dites tocants les generalitats, sien publicades ab veu de crida en cascú loch insigne tota vegada que'ls dits deputats, regent e oydors de comptes se volran per [16^b] aquells, emperò, que han jurisdicció en los lochs on les dites crides se faran. Plau al senyor rey tot quant toca les generalitats dessús dites. Roma, *cancellarius*. 15

(38) Petrus dei gracia rex Aragorum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesques Barchinona, Rossilionis et Ceritanie; dilectis et fidelibus universis et singulis officialibus nostris et aliis ad quos hec pertinere noscantur, salutem et dilectionem. Noveritis quod die presenti, nobis Curiam generalem celebrantibus in civitate Ilerde gentibus nostris Cathalonie principatus, fuerunt concordata inter nos et dictam Curiam certa capitula que in presenti volumine sunt descripta et in fine ipsorum continentur responsiones ad ipsa capitula per nos facte. Quocirca, volentes, ut decet, ipsa capitula cum responsionibus ad ea factis inviolabiliter observari, vobis et unicuique vestrum dicimus et mandamus de certa sciencia et expresse et sub ire et indignacionis nostre 20

1 recurs foragitats] recos foragitada C 2 açò faria] *rep. després de la següent paraula* 3 sacrament] segrament C | fos...4 dan!] *passatge subratllat* 4 dobla] doble C 5 demanat] demenat C | demunt] damunt C 8 e...11 qualsevol] *passatge assenyalat* 10 franques...11 segell] *amb n. marg. de Llombard indicant franques de segell* 14 tocants les] que parle de les C 15 cascú] cascun C 16 regent...comptes] oydors e regent C 18 Plau...19 cancellarius] *passatge assenyalat amb manícula* | toca] tocha C 19 cancellarius] cancellarius d C 21 dei...23 Ceritanie] et cetera C 24 quos] qos *amb o int.* 27 gentibus] *rep.* 31 Quocirca] quocirca *amb o int.*

incursu ac sub pena in ipsis capitulis expressata quatenus
 [116v^a] capitula ipsa, prout in presenti quaterno seu
 volumine describuntur et nostri sunt sigilli appositione
 munita juramentoque proprio roborata, observetis et
 5 observari faciatis et ea que sint execucioni mandanda
 exequimini et compleatis iuxta ipsorum continenciam
 pleniorum. Data Ilerde, XXVI^a die junii anno a Nativitate
 Domini millesimo trecentesimo septuagesimo quinto.
 Roma, *cancellarius*.

10

(39) La provisió que aquesta Cort feu sobre les calçes
 frandreses que entren en Cathalunya e fustanis, és avant
 registrada.

---

1 quatenus] *amb us int.*   **3** appositione] *impressione C*   **7** XXVI^a] *vicesima sexta C*   **9** cancellarius] *carcellarius d. Petrus de Gostemps ex provisione facta per dominum regem et curiam C*   **11** La... 13 registrada] *om. C*

MCCCLXV

Regis Petri 3 in curia Barchinone

(1) [117^a] In Christi nomine. Pateat universis 5
 presentibus et futuris quod, cum illustrissimus et
 magnificus princeps et dominus, dominus Petrus, Dei
 gratia rex Aragonum, Valentie, Maioricarum, Sardinie et
 Corsice comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie,
 cum litteris suis datis Barchinone, quarta die julii anno a 10
 Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo
 quinto, pro declaracione, suppleccione et supplicatione
 diversorum dubiorum et deffectum occurrentium in
 capi[117^b]tulis editis in Curia generali nuper celebrata
 Dertuse super dono seu proferta facta ad deffensionem rei 15
 publice Cathalonie principatus et regni Maioricarum et
 alias pro efficaci deffensione regnorum et terrarum ipsius
 domini regis et specialiter dictorum principatus Cathalonie
 et regni Maioricarum, indixisset Curiam generalem 20
 cathalanis celebrandam in civitate Barchinone septima
 decima die dicti mensis julii, in qua illustrissima regina,
 dictam Curiam ad quam convenerunt prelati et persone
 ecclesiastice, richi homines et milites ac sindici
 universitatum, civitatum et villarum regiarum Cathalonie,
 incepisset celebrare et ad plures actus in ip[s]a Curia 25
 processisset a die predicta ad quam fuerat convocata usque
 ad ultimam diem mensis octobris, in qua die dictus
 dominus rex, qui usque tunc interfuerat in expeditione
 armorum in regno Valencie, intravit civitatem Barchinone
 et extunc celebrationi dicte Curie personaliter interfuit. 30

---

1 MCCCLXV...3 Barchinone] *af. possiblement per Vidal, amb 1365 af. a la capçalera del foli per la mateixa mà, Capitula facta in Curia Barchinone super declaracione et supleccione dubiorum que occurrebant in capitulis Curie Dertusensis et alias super novo dono facto pro felici intrata in Castellam F, om. HI'* 11 millesimo...sexagesimo] M^oCCC^oLX^o FH, millesimo CCC^oLX^o I' 12 suppleccione] et supleccione FHI' | et supplicatione] *om. FHI'* 13 deffectum] defectum FHI' 15 deffensionem] defensionem FHI' 17 efficaci deffensione] eficaci defensione FH, efficaci defensione I' 18 Cathalonie] Catalonie I' 20 cathalanis] catalanis I' | septima...21 decima] XVII^a FH 21 regina] domina regina consors eiusdem domini regis ipsiusque locumtenens, interesse debebat sicut etiam interfuit ipsaque domina regina FHI' 24 Cathalonie] Catalonie I' 26 convocata...27 diem] *rep. després del següent* interfuerat

---

Testimonis col·lacionats: FHI'

Tandem die sabbati, tertia decima mensis decembris anno
 predicto, dicto domino rege personaliter existente in domo
 predicatorum Barchinone in ea, videlicet, domo que
 dicitur consilii centum iuratorum ubi dicta generalis Curia
 5 consuevit celebrari et continuari, nec [117v^a] minus
 existentibus ibidem prelati et personis ecclesiasticis,
 baronibus ac militibus, sindicis et procuratoribus civitatum
 et villarum predictarum, qui ad dictas Curias convenerant
 et quorum nomina inferius designanter, fuit presentatum
 10 seu oblatum donum in ipsa Curia concordatum ipso
 domino regi in scriptis continencie subsequens:

(2) [C]on vós, molt alt e molt excel·lent príncep e
 senyor, en Pere, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, de
 15 València, de Mallorca, de Cerdanya e de Còrcega, e
 comte de Barchinona, de Rosselló e de Cerdanya, per
 supplir diverses duptes e deffalliments occurrents en lo do
 o proferta en deffensió de la cosa pública fets en la Cort
 general derrerament en la ciutat de Tortosa als cathalans
 20 celebrada, los quals duptes e deffalliments profitosament
 no podien ésser supplits sinó per Cort general, e encara per
 efficace deffensió de la cosa pública dels regnes e terres
 vostres e specialment del Principat de Cathalunya e del
 Regne de Mallorca, e per cercar vies e maneres per les
 25 quals a la dita deffensió e al bon stament de vostres
 sotsmeses fos bé provehit, hajats manada Cort general als
 cathalans [117v^b] en la ciutat de Barchinona, e appellat a
 ésser a la dita celebració de la dita Cort lo dit Regne de
 Mallorca, a la qual Cort són venguts en la dita ciutat de
 30 Barchinona prelati e altres persones ecclesiàstichs, barons
 e cavallers e síndichs de ciutats e viles reials de
 Cathalunya, e de les coses dessus dites en absència vostra,
 senyor, qui erets en lo setge de Morvedra, sia stada feta

1 tertia decima] XIII^a die FH 3 in...4 iuratorum] *subr.* | videlicet]
 videlicet I' 9 designanter] designantur FH 10 ipso] ipsi FH 13 Con]
 manca la miniatura que desenvolupa la caplletra, com FH, con I'
 15 Cerdanya] Sardenya F, Serdenya I' 17 duptes...deffalliments] dubtes
 e defalliments F | deffalliments] defalliments HI' | occurrents]
 occorrents FH 18 deffensió] defensio FHI' 19 cathalans] catalans H
 20 duptes...deffalliments] dubtes e defalliments F | deffalliments]
 defalliments HI' 22 efficace deffensió] efficace defensio FHI'
 23 specialment] especialment H 25 deffensió] defensio FHI' | stament]
 estament FHI' 26 bé] ben HI' 27 e appellat] *passatge assenyalat*
 28 Cort] *amb t int.* 30 ecclesiàstichs] ecclesiasticus FHI'
 33 Morvedra] Murvedre FHI' | stada] estada FHI'

proposició en la dita Cort bé e sàviament, e per la molt alta e molt excel·lent senyora, dona Alienora, per la gràcia de Déu reyna d'Aragó, de València, de Mallorca, de Serdenya e de Còrcega, e comte[ssa] de Barchinona, de Rosselló e de Cerdanya, axí com a lochtinent vostre, en nom e en veu de vós, dit senyor, per ço, los braços dels prelats e persones ecclesiàstiques, barons e cavallers e de ciutats e viles reynals de Cathalunya, guardants e attenents la gran naturalea e leyaltat que per tots temps a vós, senyor, e a vostres predecessors e a la honor e exaltament de la vostra reyal corona e a la cosa pública, aquells braces han haüda e han e hauran, si a Déus plau, cobeejants que vós, senyor, ab la ajuda de Déu e a l'esforç vostre e de vostres sotmeses puxats poderosament contrestar al rey de Castella e a son poder, e fer la dita deffensió, pensants e veents cla[118^a]rament per experiència que lo do fet en la dita Cort de Tortosa és en partida axí embargat que la cosa pública no se'n pot ajudar ne's pot haver axí com seria expedient ne encara és bastant ne sufficient a la dita deffensió, majorment com se diu ja ésser despès en ço qui és clar tot o la major partida, sens, emperò, perjudici dels dits braços e de cascun d'aquells, e de ciutats e viles e lochs de Cathalunya e dels dits Regne de Mallorca e illa de Manorcha e dels singulars de aquells e de lurs hòmens e de privilegis, franqueses e immunitats e libertats lurs, graciosament e no per deute que hi sien o hi fossen tenguts, fan los dits III braces e la dita Cort, sots e en les formes, maneres, condicions e retencions devall scrites e no en altra manera, en deffensió de si mateix de la cosa

1 e²] *om. HI'* 2 Alienora] Elionor *F*, Alionor *H*, Alionora *I'* 4 Serdenya] Sardenya *F*, Cerdanya *H* | Còrcega] Corçega *F*, Corcega *H* 5 lochtinent] lochtinent general *FHI'* 6 braços] braços *F*, braces *HI'* 7 de] *om. FH* 8 guardants...atnents] *subr.* 10 exaltament] exalsament *F*, exalçament *HI'* 11 braces] braços *FI'* 12 Déus] deu *FHI'* 13 a] ab *FHI'* 14 sotmeses] sotsmeses *FHI'* | contrestar] contrastar *FH* 15 deffensió] defensio *FHI'* 16 veents] vehents *FHI'* 17 embargat] embergat *F* 19 bastant] bestant *F* | sufficient] suficient *FHI'* 20 deffensió] defensio *FHI'* | ja ésser] esser ja *FHI'* 21 sens...22 dits] *subr.* 22 braços] braços *FI'*, braces *H* | e³] *om. FHI'* 23 illa...24 Manorcha] ylla de Manorques *FH*, ylla de Manorcha *I'* 24 de aquells] daquells *FHI'* 25 e¹...privilegis] *subr.* 26 graciosament...deute] *subr. i assenyalat i amb n. marg. possiblement de Llombard indicant nota* 27 braces] braços *F* | e¹] o *FHI'* 28 devall scrites] davall escrites *FHI'* 29 deffensió] defensio *FHI'* | mateix] mateys *FHI'* | de²] e de *FHI'*

pública del Principat de Cathalunya e del Regne de
Mallorques e illes de Manorcha e de Eviça, en cas emperò,
que contribuesquen en aquesta proferta ab los dits braços
segons que devall se conté, la proferta següent, axí per
5 proferta com per satisfacció e supplecció dels
deffalliments occurrents en lo do ho proferta fets en la dita
Cort de Tortosa, lo qual do sia enclós, entès e comprès en
aquesta proferta o do:

10 (3) [118r^b] Primerament, que les CL míllia lliures
que, segons ordinació feta en la dita Cort de Tortosa,
devien ésser levades e pagades per via de imposició de
farina e de fogatge en los térmens per aquella Cort
constituïts, sien haüdes e pagades en los térmens en la dita
15 Cort ordonats e per les formes e maneres dejús scrites, ço
és, LXXV^M lliures per los homes dels dits dos braços de la
clericia e cavellaria e per tots aquells qui ab ells contribuir
deuen en lo do fet en la dita Cort de Tortosa, e encara ab la
vall d'Andorra; e les altres LXXV^M lliures per lo dit braç
20 de ciutats e viles reyls de Cathalunya ab la dita ciutat de
Tortosa e altres lochs que l'infant en Fferrando possehia
en Cathalunya e ab aquells qui ab ell contribuiran en lo do
fet en la Cort de Muntçó, e encara ab tots aquells qui ab lo
dit braç contribuïren en lo do fet en la dita Cort de Muntçó
25 e de Cervera e ab tots los lochs de la vall d'Aran qui és
compresa dins les límites de Cathalunya, servada, emperò,
als dits dos braços la deducció en la dita Cort de Tortosa
ordonada. E que cascun dels dits braços pugua levar la
quantitat que·ls en pertanyerà per via de imposició
30 posadora en pa, e en vi e en carn fresca e salada qui·s

1 del²] del dit *FHI'* 2 illes] ylls *FHI'* 3 braços] braces *H* 4 devall]
davall *FHI'* | la proferta] *subr.* 5 supplecció] supleccio *F*
6 deffalliments] defalliments *FHI'* | occurrents] occorrents *FHI'* | ho] e
FHI' 7 Tortosa] Tortosa *FHI'* 10 3] I *I'* | míllia] milia *FHI'* 13 Cort]
amb t int. 15 maneres] maneres *I'* | scrites] escrites *H* 16 LXXV^M]
LXXV milia *FHI'* | homes] homens *FHI'* | dos braços] *subr.* II braços
FI', II braces *H* 17 clericia...cavellaria] clerecia e cavalleria *FH*,
clerecia e cavellaria *I'* | qui] *rep.* 18 e encara] *subr.* 19 d'Andorra]
dendorra *I'* | e les] *subr.* | LXXV^M] LXXV milia *I'* | lo...20 de¹]
subr. 20 viles] vilas *I'* | dita] *om.* *FHI'* 21 Tortosa] Tortosa *FHI'*
22 contribuiran] contribuïren *FHI'* 23 Muntçó] Muntso *FHI'*
24 Muntçó] Montso *F*, Muntso *HI'* 25 vall d'Aran] *subr.* *i assenyalat*
amb daga 26 límites] limitacions *I'* 27 dos braços] II braços *FI'*, II
braces *H* 28 braços] braços *FI'*, braces *H* | pugua] pugue *I'* 30 e en¹] en
FHI' | fresca] fresca *FH* | qui·s] ques *H*

vena a tayll o [118v^a] per altres vies e maneres que·s volran. En la qual, emperò, quantitat de LXXV^M liures que·l dit braç de ciutats e viles reials ha a pagar, sien compreses, comptades e encloses qualsque quantitats sien stades reebudes per los deputats ordonats en la Cort de Tortosa o seran reebudes o exides, d'equí avant tro la present proferta sia mesa en execució, de la imposició de la farina, la qual en les ciutats, viles e loch reials se cull per rahó de la proferta en la Cort de Tortosa feta. Plau al senyor rey, exceptat ço que·s diu de la vall d'Aran, car no és cert que sia dins les límites de Cathalunya, ne han contribuït en alguns dons o profertes de Cathalunya ne en alguna Cort de Cathalunya és estada feta menció de les dites valls; emperò, si pot apparer que·n sia stat res haüt per lo do fet en la Cort de Muntçó, que axí mateix ne sia haüt; e encara que, si apparie d'equí avant que la dita vall d'Aran sie dins les límites de Cathalunya, en aquell cas, pach e haja a pagar ab lo dit braç en les coses demunt e devall contengudes posat que no haja contribuït ne pagat en lo do de Muntçó.

(4) Ítem, con segons ordinació feta en la dita Cort de Tortosa L^M lliures [118v^b] barchinonines quíties deguessen ésser haüdes e pagades en lo primer any per vendes de censals morts fehedores en e per la forma en la dita Cort ordonada, per ço, la dita Cort dóna e profer en la dita deffensió les dites L^M lliures, pagadores dins VIII meses qui començan lo primer dia de octubre prop vinent, havedores per vendes de censals morts e de violaris, venedors dins los dits VIII meses, ço és, per los dits II

1 vena] vene I' 3 viles] vilas I' 5 stades] estades FH 6 Tortosa] Tortosa FHI' | o¹] e FHI' | o²] e F | dequí] daquí FHI' 8 viles] vilas I' | loch] lochs FHI' | cull] cuyl I' 10 de...dAran] *subr. i assenyalt amb daga* | vall] avall I' 11 que] *rep.* | Cathalunya] Catalunya I' 12 Cathalunya] Catalunya I' 13 alguna] alcuna FHI' | Cathalunya] Catalunya HI' 14 apparer] aparer I' | sia] sie I' | stat res] res estat FHI' 15 Muntçó] Montso FI', Muntso H | mateix] matex F, meteix I' | sia] sie I' 16 apparie] apparia FH, aparie I' | dequí] daquí FHI' | avant] a avant I' 17 sie] sia FH 18 haja] haje I' | coses] *rep.* | demunt...19 devall] *damunt e davall* FHI' 19 haja] haje I' 20 Muntçó] Muntso FH, Montso I' 22 4] II I' | con] com FH 23 Tortosa] Tortosa FHI' | L^M] L mil FH 25 fehedores] fahedores FHI' 26 ordonada] ordenada F 27 deffensió] defensio FH | L^M] L mil F 28 començan] començen F, comença H, comensen I' | dia] die I' | de octubre] doctubre I' 29 e] o FHI'

braços sobre les universitats de ciutats, viles e lochs lurs
 per XXV^M lliures quíties de messions; e per les
 universitats de ciutats, viles e lochs reyls de Cathalunya e
 per tots los altres lochs e persones qui ab lo dit braç de
 5 ciutats e viles reyls contribuïren en los dons de Cervera,
 de Muntçó e de Tortosa e ab la dita Vall d'Aran per altres
 XXV^M lliures quíties. E que les pensions dels dits censals
 e violaris que cascun dels dits braços vendrà o vendre farà,
 e totes messions qui, per rahó de les dites vendes se faran,
 10 sien assignades en special sobre les generalitats qui·s
 culliran en cascuna de les universitats o lochs qui les dites
 vendes faran, e en general sobre totes les altres generalitats
 qui·s culliran en tot lo Principat de Cathalunya e en los
 dits regne e illa, les quals generalitats sien meses enfre
 15 mans als compradors dels dits censals e violaris [119ra] o
 d'aquells que a ells plaurà, si reebre los volran, e de
 cascun d'aquells per lur seguretat tro en concurrent
 quantitat de les pensions d'aquells censals e violaris, e
 d'aquells sien pagades les dites pensions e messions; e, si
 20 los compradors les dites generalitats enfre mans reebre no
 volran, que les dites universitats o aquells qui per les
 universitats que vendran a açò seran assignats aquelles
 generalitats puxen franquement e sens negun embarch
 retenir envers si per pagar les dites pensions e messions, la
 25 qual retenció puxen fer per lur pròpria auctoritat en aquell
 temps e en aquella forma e manera que·ls parrà pus
 expedient. E, si per ventura en alcun dels lochs de
 qualsevulla dels dits braces que les dites vendes hauran
 fetes no·s cullien generalitats o aquelles qui s'i cullissen
 30 no bastaven als fruyts e pensions dels dits censals e
 violaris que haurien reemuts e a les messions que, en
 aquell cas, aquell cambiador o cambiadors qui per los dits
 tres braços reebrien les dites generalitats, façen dita
 solament a les dites universitats de aytanta quantitat com

1 braços] braces *H* 2 XXV^M] XXV mil *F* 4 los] *om. FHI'* 5 reyls] e
 lochs reyls *FHI'* | dons...6 dAran] *passatge assenyalat amb daga*
 6 Muntçó] Muntso *FH* 7 XXV^M] XXV milia *F* 8 braços] braces *FI'*,
 braces *H* 10 special] especial *H* 14 illa] ylla *H* 16 los] les *I'*
 17 seguretat] *rep. després de* concurrent 21 universitats] *amb s² int.*
 22 que] qui *I'* | vendran] venran *FH* 23 franquement] franchament
FHI' | negun] alcun *FHI'* 24 si] se *H* 26 parrà] parria *I'*
 28 qualsevulla] qualssevulla *FH* | braces] braces *FI'* | que] qui *FI'*
 30 bastaven] bastaven *I'* 31 reemuts] venuts *FHI'* 33 tres] III *I'* | tres
 braços] III braces *F*, III braces *H* | façen] facen *H*, fassen *I'*
 34 solament] soltament *FH*

los deffalcarà o los deffallirà de les dites pensions e
 messions; e aquelles pensions qui·ls falran los sien tenguts
 de pagar cascun any ab les messions dessus dites. E puxen
 fer les dites universitats qui vendran de e sobre [119r^b] les
 dites generalitats totes e sengles e aquelles obligacions,
 assignacions, caucions o seguretats axí e en aquella
 manera e forma e ab aquelles clàusules qui viares los serà,
 o de les quals ab los compradors se convendran; e encara
 puxen fer les dites universitats e los singulars d'aquelles,
 ultra les obligacions de les dites generalitats, totes e
 sengles e aytals e aquelles seguretats, obligacions e
 caucions que·s volran dels béns propis d'aquelles
 universitats e dels singulars d'aquelles, no contrestant la
 pramàtica sancció de la qual devall és feta menció ne
 altra qualsevol ordinació; declarants que·ls dits censals
 puxen vendre per preu de X^M sous per milenar, lo qual
 preu dóna la dita Cort per just, per ço entre les altres coses
 com lo preu de les rendes e altres possessions és minvat, e
 axí rahonable cosa és que·l preu dels dits censals se
 minve; declarants encara que·ls violaris puxen ésser
 venuts per los preus acostumats o segons que ab los
 compradors se poran convenir. E, en cas que·ls comprador
 vullen en los dits contractes de çensals morts e de violaris
 sentències de vet o entredit o condempnacions o altres
 obligacions en corts ecclesiàstichs o setglars, que los
 oficials del senyor rey e altres oficials setglars e los
 prelats, vicaris e of[119v^a]ficials lurs hajen a dar les dites
 sentències e condempnacions franchament e sens alcun
 salari, ne encara hajen res per altres sentències,
 condempnacions o obligacions per les coses demunt dites

1 los¹...deffallirà] lus defalcara o lus defallira *FHI'* 2 falran] defalran
FH 6 o] e *FHI'* 7 viares] vijares *FHI'* | los] lus *FH* 8 o] e *FH*
 convendran] convendra *FH* 11 aquelles] aquellas *I'* 12 que·s] *amb s*
int. | volran] voldran *H* | propis] propis *I'* 13 no] non *I'* | contrestant]
 contrastant *FHI'* 14 pramàtica] pramaticha *FI'*, *prachmatica H*
 devall] davall *FHI'* 16 preu...milenar] *subr.* | milenar] milanat *I'*
 18 rendes] vendes *FH* 19 rahonable] raonable *H* 21 acostumats]
 acostumats *FHI'* 22 se] sen *HI'* | que·ls comprador] que los compradors
FHI' 23 çensals] censals *FHI'* | e] o *FH* 24 sentències] sentencias *I'*
 entredit] dentredit *F*, de entredit *H*, de entredit *I'* 25 ecclesiàstichs...
 setglars] ecclesiastiques o seglars *FHI'* 26 oficials¹] oficials *FH*
 oficials setglars] oficials seglars *FH*, oficials seglars *I'*
 27 of[119vaficials] oficials *FH* 28 sentències] sentencias *I'*
 29 sentències] sentencias *I'* 30 demunt] damunt *I'* | demunt...8,1
 scrites] damunt o davall escrites *FH*

o devall scrites en lur poder fahedores, salvant que los
 scrivans, per cascuna sentència o condempnacion ho altre
 obligació faedora en cascun contracte, hajan solament I
 florí d'or e no més, exceptat que en los lochs on les
 5 scriptures sien tatxades a meyns sia servada aquella
 tatxació; e per seguretat de les dites universitats qui les
 dites vendes faran, ordona la Cort, consentent e volent lo
 dit senyor rey, que les generalitats no puxen jamés exir de
 Cathalunya ne dels dits regne e ylla, ne ésser relevades o
 10 toltes, emparades o empatxades en tot o en partida tro que
 los censals e violaris qui venuts hi seran sien
 complidament e íntegre reemuts, e les pensions o
 interéssers, messions e dampnatges satisfets e pagats a les
 dites universitats e a cascuna d'aquelles qui los dits
 15 censals o violaris venuts hauran, les quals generalitats
 totes los dits braçes e les dites universitats e els
 compradors dels dits censals e violaris de present obliguen
 axí com mils e pus plenament fer, dir o entendre se pugue.
 E prometen ab [119v^b] ferma e sollempna estipulació que
 20 aquelles generalitats seran e romendran entegrament en
 Cathalunya e en lo dit regne e ylla tro que los dits censals
 e violaris sien tots reemuts e les pensions e messions totes
 pagades segons que dit és; axí emperò que, passats los dits
 25 II anys de la dita proferta, qui seran finits lo derrer die de
 maig de l'ayn de la nativitat de nostre senyor
 CCCLXXVII, tot ço qui axirà de les dites generalitats sia
 convertit en paga e en reemçó dels dits censals e violaris e
 pensions e messions d'aquells, axí que per lo senyor rey o
 30 per la senyora reyna o per lo senyor duch o per lurs
 oficials o delegats o commissaris o per los deputats o
 qualsevol altra persona o encara per Cort general
 celebradora en Cathalunya no puxen ne degen ésser

1 salvant...los] *subr.* 2 scrivans] *escrivans H* | condempnacion]
 condempnacio *FH* | ho altre] o altra *FH*, o altre *I'* 3 faedora] *fahedora*
FH | I...4 exceptat] *subr.* 4 on] *hon I'* 5 scriptures] *escriptures FH*
 meyns] *menys FHI'* 6 tatxació] *taxacio FH* 8 que...puxen] *subr.*
 10 empatxades] *empetxades I'* 12 íntegre] *entegra FH* 15 quals] *int. per*
una altra mà 16 totes] *tots F* | braçes] *braces H* | e¹] *a FH* | els] *als*
FHI' 18 plenament] *plenerament FH* | o] *e FH* | pugue] *puxa FH*, *puxe*
I' 19 ferma...sollempna] *ferme e solenne F*, *ferma e solenne H*, *ferma e*
sollemne I' 20 romendran] *romandran FH* 21 ylla] *illa F* 24 derrer die]
darrer dia F, *derrer dia HI'* 25 maig] *Mag F* | de layn] *del any FHI'*
 26 CCCLXXVII] *MCCCLXXVII FHI'* | axirà] *exira FHI'* | sia] *sie I'*
 27 paga] *subr.* 27 reemçó] *reemssó I'* 30 oficials] *oficials H*
 commissaris] *comissaris FHI'*

despeses o convertides en altres coses. E prometen e juren
 los dits senyor rey e lo dit senyor duch e encara la dita
 Cort, que les dites coses totes e sengles servaran e servir
 faran e que en res no y faran ne y vendran contre per
 neguna rahó o necessitat per gran que fos ne per negun cas
 cogitat e no cogitat; e que los deputats, ans que usen de lur
 offici en la present proferta, hagen e sien tenguts en special
 de fer sacrament e homenatge, los lochs en poder del
 vaguer de Barchinona [120r^a] e los clergues sacrament en
 poder del bisbe de Barchinona o de son official, e tots
 reebre sentència de vet en poder del dit bisbe o de son
 vicari o official que totes les dites coses tendran e
 observaran, e que no y faran ne y vendran contra ne y
 lexaran contravenir per neguna rahó. Però, per tal que les
 dites vendes sien mils e en menor difficultat e pus
 ivasosament trobades, ordona la dita Cort de volentat e
 consentiment del senyor rey que, tro les dites vendes sien
 fetes e hagen perfecció en la quantitat demunt dita de L^M
 lliures quíties de messions, alguna universitat o algunes
 universitats o persona o persones de qualque stament o
 condició sien, no puxen ne gosen en Cathalunya fer venda
 o vendes o altres qualsevol contractes de violari o qui
 sabés natura o forma de violari en neguna manera, ne
 algun notari o notaris o scrivans aytals vendes o contractes
 puxen ne gosen pendre o per si o per jurats o substituïts
 lurs, o, si lo contrari era fet, que les dites vendes o
 contractes *ipso facto* fossen nul·les e haüdes per no fetes e
 per no fets e los compradors perden lo preu qui sia liurat
 als deputats, convertidor, emperò, en la dita deffensió e los
 notaris o scrivans *ipso facto* sien privats de lur offici del
 qual d'aquí avant no [120r^b] gosen ne puxen usar, e
 no-res-meyns sien punits axí com trencadors de ordinació

1 coses] uses *I'* 2 senyor rey] senyors rey e reyna *FHI'* | dit] *om.* *FHI'*
 4 contre] contra *FHI'* 6 e¹] o *FHI'* 7 offici] ofici *H* | special] especial
H 8 fer...los] *subr.* | lochs] lechs *HI'* 9 vaguer] veguer *FH*
 10 official] oficial *H* | e tots] *subr.* 12 official] oficial *FH*
 13 observaran] servaran *FHI'* 14 lexaran] lexeran *F* | rahó] rao *FH*
 Però...que] *subr.* 15 difficultat] dificultat *FH* 16 ivasosament]
 ivasosament *FHI'* 18 demunt] damunt *FHI'* 20 persones] personas *F*
 stament] estament *FH* 21 no...Cathalunya] *subr.* | no...23 manera]
passatge assenyalat 22 qualsevol] qualssevol *FH* 23 neguna] alguna *F*
 24 algun] *subr.* | scrivans] escrivans *FH* 25 o¹] *om.* *FHI'* 26 o¹] e *FH*
 o²] e *FHI'* 28 compradors] compredors *I'* 29 deffensió] defensio *FH*
 30 o scrivans] e escrivans *FH* | offici] ofici *FH* 31 no] *rep.*
 32 no-res-meyns] noresmenys *FHI'* | com] com a *FHI'*

feta en Cort general. Entès, emperò, e declarat a tolre
 dupte, de consentiment del dit senyor rey, que cascuna
 universitat e loch e cascuna persona singular puxen a tota
 lur volentat e quant se volrà vendre censals morts [e tots
 5 altres contractes de censals morts] fer en poder de
 qualsevol notaris, no contrestant la pramàtica sancció de
 la qual devall és feta menció, ne contrestant la present
 prohibició ne encara la prohibició feta en la dita Cort de
 Tortosa, la qual sia haüda per revocada quant a les coses
 10 demunt e devall posades en lo present capítol. E encara, si
 e après que los dits braços o les universitats d'aquells
 hauran compliment per via de vendes de censals morts o
 de violaris o en altra manera a les dites L^M lliures, cascuna
 universitat e loch e cascuna persona puxen legudament,
 15 dins, emperò, los dits VIII mesos, fer vendes e altres
 qualssevol contractes de violaris, no contrestant les dites
 prohibicions ne encara una pramàtica sancció e inibició
 feta per lo senyor rey a Muntçó que alguna universitat o
 universitats reials de Cathalunya no gosassen ne
 20 poguessen vendre censals morts ne violaris, [120v^a] la
 qual pramàtica sancció sia haüda per revocada en tot cas
 axí que d'aquí avant no aja loch, de la qual revocació sien
 fetes carta o cartes o letres a les dites universitats. Entès
 encara e declarat que en la demunt dita prohibició no sien
 25 enteses violaris qui·s façen per matrimonis, ans se puxen
 fer en aquesta manera que, si aquell qui lo dot darà voldrà
 fer contracte de violari per rahó de dot al marit *vel e*
converso, que, en aytal cas, lo dit contracte de violari puxa
 fer; però, si lo dot se pagava en diners e·s convertia en
 30 compte de violaris, que, en aquell cas, les compres se
 hajen a fer de les dites universitats dels dits braços. En la

2 dupte] dubte *F* 4 volrà] volran *FHI'* | e²...5 morts] *af. de FHI'*, *al ms.*
hi ha un símbol int. en el lloc on s'omet el fragment 6 qualsevol]
 qualssevol *FH* | contrestant] contrastant *FH* 7 devall] davall *FH*
 contrestant] contrastant *FH* 10 demunt...devall] damunt e davall *FH*,
 damunt e devall *I'* 11 braços] braços *FI'*, braces *H* 15 mesos] meses
FHI' | fer...e] *subr.* 16 contrestant] contrastant *FH* 17 e] o *FHI'*
 e...20 violaris] *rep.* | inibició] inhibició *H* 18 Muntçó] Muntso *FH*
 20 la...21 qual] *passatge subr. segurament indicant que s'ha de*
reprendre el text en aquest punt després de la repetició del passatge
anterior 21 sia] sie *I'* 22 aja] haja *FHI'* 24 demunt] damunt *FH*
 25 façen] facen *H*, fassen *I'* 26 lo] la *FHI'* 27 de²] del *FHI'* | vel...28
 converso] vol e conversa *F* 28 puxa] puxe *I'* 29 se] *om. FH* | pagava]
 pagave *FHI'* | convertia] convertie *I'* 30 compte] compre *FI'*, compra *H*
 31 hajen] hagen *I'* | fer] ffer *F* | braços] braços *FI'*, braces *H*

qual encara prohibició present no sien enteses violaris, los
quals alguna persona o algunes persones han ja per
qualsevol títol o rahó, ans los puxen vendre, donar,
cambiar, transportar e alienar a tota lur volentat e quant se
volran, les dites prohibicions e ordinacions en res no
5 contrestants, com sia cosa rahonable que cascun se puxa
ajudar de ço del seu. [120v^b] Entès encara que, com les
dites universitats o alguna d'aquelles hauran fetes les dites
vendes que segons compartiment dades los seran o en altra
10 manera hauran haüda la quantitat que·ls pertanyeria,
cascuna d'aquelles universitats, après que haurà fetes les
vendes o haurà la dita quantitat per altra manera
qualsevulla qui segons aquell compartiment los
pertanyeria, puxen legudament en son loch, emperò, o en
15 altres qui no fossen de les universitats qui les dites vendes
no haguessen complides, fer vendes e altres contractes de
violaris no sperat que les altres universitats haguessen
compliment a les vendes qui segons lo dit compartiment
dades los seran. E la dita ordinació e ordinacions e coses
20 en lo present capítol fetes o contengudes sien servades e
s'hajen a servir en tot e per tot en lo segon any, qui
començarà en lo primer jorn de juny primer vinent, en e
per rahó de les vendes en aquell segon any fahedores de
censals morts e de violaris per les dites universitats dels
dits braços sobre les dites generalitats tro en quantitat
25 d'altres cinquanta mil lliures quíties de messions. E, en cas
que les messions universitats dels dits dos braços per les
dites XXV^M [121r^a] lliures en cascun dels dits anys
acordassen de no vendre censals morts o violaris e les
volguessen haver per altra via o manera, que·n puxen fer
30 e, en aquell cas, hajen e puxen pendre de les dites
generalitats cinch millia lliures que és la meytat de les deu
mília lliures per pagar les dites pensions a les dites

3 puxen] puixen I' 4 e quant] rep. 6 contrestants] contrastants FH | sia]
sie I' | rahonable] rahonabla I' | puxa] puxe I' 7 de ço] daço I'
8 daquelles] daquellas I' 9 que] qui I' 11 daquelles] daquellas I'
12 haurà] hauda FHI' 13 qui] que H 17 sperat] esperat FH | altres]
dites F 18 dit] om. FH 19 e¹] o FHI' 20 o] e FHI' | e...21 shajen] e
sajen FH, es hagen I' 22 començarà] comensara I' | en¹] om. HI' | jorn]
dia FH, die I' 23 fahedores] faedores FH 24 e] o FHI' 25 braços]
braçes FI', braces H 26 cinquanta mil] L mil F, L milia H
27 universitats] precedeix messions exp. | braços] braces FH, braçes I'
28 XXV^M] XXV milia F, vint i cinch mil I' | dits anys] II anys FH, dos
anys I' 31 hajen] hagen I' 32 millia] milia HI' | deu...33 millia] X^M
FH 33 pensions...dites²] om. FH

generalitats carregades, e aquelles puxen convertir entrò
 que·s volran; ho, si per ventura no venien censals morts o
 violaris en tanta quantitat com lo braç de les ciutats e viles
 reyls ab aquells de la lur contribució, en aquell cas, les
 5 universitats dels dits dos braços hajen e prenguen de les
 dites generalitats aytanta quantitat en aquell temps quanta
 és, e quant lo dit braç de les ciutats, viles e lochs reyls
 convertirà en reembre los censals morts e violaris qui per
 aquell braç o per les dites universitats venuts seran. E açò
 10 e axí mateix sia servat en lo dit braç de ciutats, viles e
 lochs reyls de Cathalunya e de la lur contribució. És
 entès, emperò, que, si los deputats ordonats en la Cort de
 Tortosa havien ja venuts censals o violaris en algun loch o
 lochs de qualsevol dels dits braços, que aquella quantitat
 15 sia presa en compte al braç o braces del qual o de les quals
 seran les dites [121r^b] universitats qui los dits censals o
 violaris venuts hauran. E que de tots los vedaments e
 prohibicions dessús dits los dits deputats hajen e sien
 tenguts fer fer per tot lo Principat de Cathalunya públiques
 20 crides. Entén, emperò, e declara la dita Cort que, en cas
 que no·s trobassen vendes de censals morts e s'haguessen
 a vendre violaris en lo qual cas no bastarien pensions de
 V^M lliures a L^M liures de preu per cascun dels II anys, en
 aquell cas, los dits II braços de clericia e de cavallaria, e lo
 25 braç de les ciutats e viles reyls de cascun d'ells puxen
 pendre de les dites generalitats tanta quantitat per pensions
 de les vendes dels violaris que basten a cascuna part dels
 dits braços a preu de XXV^M lliures, per cascun any. E
 encara açò entès e declarat que·l braç de les ciutats e viles
 30 reyls puxen ara de present fer vendes dels dits censals e
 violaris ent[r]ò a quantitat de XXV^M lliures [que hauria a
 fer en lo dit segon any], les quals XXV^M lliures puxen
 convertir en paga del do novell devall contengut, axí

1 carregades] carragades *I'* | aquelles] aquellas *I'* | entrò] en ço *FHI'*
 2 ho] o *FHI'* 5 dos braços] II braços *F*, II braces *H* | hajen] hagen *I'*
 6 generalitats] *amb s int.* | en] e en *FH* 7 és] *om. FHI'* | de...ciutats]
rep. 8 e] o *F* 10 mateix] *matex F* | sia] *sie I'* 14 dits] *amb s int.*
 braços] braces *H* 15 sia] *sie I'* | braces] braços *FI'* 18 dits¹] dites *FH*
 hajen] hagen *I'* 20 declara] *declare I'* | que...cas] *subr.* 21 e
 shaguessen] e saguessen *FH* 23 dels] dels dits *FHI'* 24 II] *om. FI'*
 braços... cavallaria] braços de clarecia e cavalleria *F*, braces de clericia e
 cavalleria *H*, braços de clericia e cavalleria *I'* 25 les] *om. FHI'* | de²] e *F*
 28 braços] braces *H* | XXV^M] XXV mil *F* | cascun any] *subr.*
 30 puxen] *puxa FH*, *puxe I'* | vendes] les vendes *FHI'* 31 entrò] *ento*
amb o int. | que...32 any] *af. de FHI'* 33 devall] *davall FHI'*

emperò que aquelles XXV^M lliures sien tenguts de tornar en lo dit segon any segons que devall se conté. E açò mateix puxen fer los dos braços de cleri[121v^a]cia e cavalleria si·s volran, però que los dits dos braços de clericia e cavalleria cascun dels dits dos anys les XXV^M lliures qui·ls en venen, e lo braç de ciutats e viles reyal ab tots aquells de la sua contribució cascun any les altres XXV^M lliures pertanyents a ells, hajen e sien tenguts pagats o per via de les dites vendes o per altres vies e maneres que·s volran en cas que no volguessen fer les dites vendes o no les trobassen. Plau al senyor rey; entén, emperò, que los dits dos anys sia fet compliment per tots los dits braços a C mília liures, ço és, cascun ayn L^M lliures; exceptat ço que·s diu de les dites valls per les rahon en lo primer capítol contengudes, exceptat que, passats los dits dos anys, la pramàtica sancció feta de no vendre censals e violaris romangue en sa força e valor; e declarat que, en cas que·l braç de les ciutats e viles reyal les dites vendes dels censals e violaris faça ara de present, que haja a fer compliment en tot cas en lo II any a XXV^M lliures; e açò mateix sien tenguts de fer los dits dos braços en cas que feessen les dites vendes.

(4.1) [121v^b] Ítem, con en la dita Cort de Tortosa sia stada posada certa ajuda en los dits principat, regne e illes de Mallorques e de Menorcha en la sal, de la qual devien exir en I anyi XXV^M lliures quíties de messions, convertidores en deffensió de la cosa pública, e

1 sien...2 any] *rep. en el lloc del fragment anteriorment afegit* 2 devall] davall *FHI'* 3 dos braços] II braços *F*, II brases *H*, dos braços *I'* cleri[121vacia] clerecia *FH* 4 dos braços] II braços *FI'*, II brases *H* 5 clericia...cavalleria] la clerecia e de cavalleria *FH*, la clericia e de cavalleria *I'* | cascun...anys] *rep. després de l'anterior* cavalleria | dos] II *FHI'* 9 pagats] *amb r int. d'una altra mà a sobre de a² indicant que seria pagar, pagar* *FHI'* 12 los] per los *FHI'* | dos] II *FHI'* 13 braços] braços *F*, brases *HI'* | C mília] *C^M FH* | ayn] any *I'* | L^M] L mil *I'* 15 rahon] rahons *FHI'* | exceptat] e exceptat *FHI'* 16 dos] II *I'* 17 romangue] romanga *FHI'* 18 les] les dites *F* 20 en²] *om. FH* | II] segon *FH* | XXV^M] *rep. mil, XXV mil I'* 21 mateix] meteix *I'* | dos] II *I'* | braços] braços *FI'*, brases *H* 22 que feessen] ques faessen *FH* 24 41] III *I'* | con] com *FHI'* | Tortosa] Tortosa *FHI'* | sia] sie *I'* 25 stada] estada *FH* | en] per *FH* | illes] ylles *I'* 26 Menorcha] Manorcha *FHI'* 27 I anyi] un any *FHI'* | XXV^M] *rep. mil, vint e cinch mil FHI'* 28 deffensió] defensio *FH*

experiència de fet haja mostrat que la dita ajuda posada
 en la dita sal no poden exir en l'any les dites XXV^M liures.
 Per ço, supplant lo dit deffalliment e crexent la dita ajuda,
 és ordonat per la dita Cort que sia haüda vertadera
 5 informació del preu o quantitat que·ls senyors de les
 salines de Cathalunya han haüda per venda o arrendament
 o en altra manera de la sal de les dites salines de III anys
 pus prop passats levades messions necessàries e, feta
 summa d'açò que·n serà haüt dins los dits III anys, sia vist
 10 e reconegut que·n venrà per cascun any; e aytal quantitat
 com ne vendrà a cascun sia donada per lo general als
 senyors de les dites salines, crexent a aquells per aventatge
 deu sous per lliura; e, donant-los lo dit avantatge, los dits
 15 senyors de les salines hajen e sien tenguts per vigor e
 ordinació feta en la present Cort de arrendar e lexar les
 dites salines als deputats del general de Cathalunya o
 aquells qui per ells hi seran [122r^a] ordonats per lo preu
 dessus dit durant lo temps de la present proferta. E que açò
 20 als senyors de les dites salines no sia ne puxa ésser fet ne
 engendrat alcun perjudici en alcun dret, jurisdicció o
 senyoria que hajen en les dites salines ne en los ús
 d'aquelles, passat lo temps de la dita proferta, ans de tot en
 tot los romangue sàul e sens tota lesió axí con lo han haüt
 e l'havien ans de la present ordinació. Los dits, emperò,
 25 senyors de les dites salines e lurs oficials hajen e sien
 tenguts de reebre aquells qui a cullir la ajuda o imposició
 en la sal posada, segons que devall se segueix, seran
 ordonats graciosament, e aquells deffendre e mantenir e
 dar-los consell e favor e ajuda tota hora que per ells
 30 requestes seran axí en aquella forma e manera que farien si
 per ells hi eren ordonats e assignats; en los lochs on la sal
 és d'aquelles persones qui la fan, sia haüda informació

1 mostrat] mostrat *FHI'* | la] de la *FHI'* 3 deffalliment] defalliment
FH, deffelliment *I'* 4 sia] sie *HI'* 7 III] tres *FHI'* 9 daçò] de ço *F*
 sia] sie *HI'* 10 reconegut] regonegut *FHI'* | venrà] vendra *FHI'*
 11 cascun] cascun any *FHI'* | sia] sie *HI'* 12 aventatge] avantatge *HI'*
 13 deu] *X F* | avantatge] avantatge *FHI'* 14 hajen] hagen *I'* 17 aquells]
 a aquells *FHI'* | hi... ordonats] ordonats hi seran *HI'* | ordonats] *om. F*
 18 açò] per açò *FHI'* 19 sia] sie *HI'* | puxa] puxe *FHI'* 21 hajen] hagen
I' | los] lo *I'* 22 daquelles] daquellas *HI'* 23 romangue] remangue *I'*
 sàul] salv *H* | con] com *FHI'* 25 oficials] oficials *F* | hajen] hagen *I'*
 27 posada] imposada *FHI'* | devall] davall *FH* 28 deffendre] defendre *F*
 30 requestes] raquests *I'* | seran] ne seran *FHI'* | en] e en *FHI'* 31 en] e
 en *FHI'* | lochs] *amb s int.* | on] hon *HI'* 32 daquelles] daquellas *HI'*
 sia] sie *HI'*

quant hi haurà valgut la quartera de Barchinona de la sal dins los dits tres anys passats, compensat I temps ab altre, e que ls sia donat e anedit de la sal que hauran en les dites salines segons que dessús. Aquest capítol e tots los següents parlant del fet de la [122r^b] sal entrò al IIII capítol de les generalitats qui comença “Ítem, attenent etcètera” exclusivament plaen al senyor rey. Entén, emperò, lo dit senyor rey que en cascun dels dits dos anys sia fet compliment per via de la sal a XXV^M lliures quíties de messions.

(4.2) Ítem, per ço que de la imposició de la dita sal puxen exir dins los VIII meses demunt dits les dites XXV^M lliures quíties de messions e del preu que costaran les dites salines, e en l'any següent altres XXV^M lliures quíties, ordona la dita Cort que sien pagats, per cascuna quartera de sal a mesura de Barchinona, X sous barchinonins; la qual imposició sia cullida, levada e pagada en les sa[lines] de Cathalunya; e con la dita sal exirà de les dites salines per aquell qui la n traurà.

(4.3) Ítem, que totes aquelles persones qui seran ordonades a tenir les dites salines e reebre lo preu e imposició de la dita sal, sien tengudes en lo començament del regiment que hauran a fer de les dites salines fer sagrament e homenatge en poder de l'ordinari del loch on la dita sal vendran, del qual sagrament e homenatge aparega per carta pública que bé e [122v^a] leyalment se hauran en la administració de les salines, e que per tot guayn e emolument que de la dita sal trauran daran e atribuiran al general o a la deputació d'aquell axí que en lur poder algun guany o emolument no romandrà. E que de les dites coses ogen sentència de vet en poder de lur ordinari que contra açò no faran, del qual vet no poguessen ésser absolts si contrafahien tro haguessen

2 tres] III FH | compensat] compensant FH 3 sia] sie HI' | anedit] anadit FHI' 8 cascun] cascu HI' | dos] II FHI' 13 demunt] damunt FH | dits] amb s int. 16 ordona] ordone HI' 18 sia] sie HI' 19 con] com FHI' 20 per] e per FHI' | la-n] len I' 24 tengudes] tenguts F començament] comensament I' 26 homenatge] homanatge I' | on] hon I' 27 homenatge] homanatge I' 28 aparega] aparegue HI' 29 la] la dita F | les] les dites FHI' | per] om. FHI' 30 guayn] guany FHI' 33 ogen] oigen FH 35 haguessen] amb s¹ int.

restituït al general tot guany e emolument que, part lur salari, los en fos pervengut ab lo doble.

5 (4.4) Ítem, que tota sal qui de present sia trobada en poder de qualssevol persones qui aquella tenguessen per revendre fora les dites salines, sia mesurada e aquella sien tenguts de pagar la dita imposició, presa a ells en compte aquella quantitat que pagada hauran ja per la imposició de la dital sal segons la ordinació feta en la Cort de Tortosa.

10 (4.5) Ítem, que tota quartera de sal de compàs qui's despendrà en lo Principat de Cathalunya e regne e illa dessus dits, sien pagats per lo comprador VI sous barchinonins.

15 (4.6) Ítem, que de tota sal qui exirà de Cathalunya axí per terra [122v^b] com per mar o per aygua dolç per mercaderia pach e haja a pagar, per quartera de Barchinona de sal aquell qui la·n traurà, IIII sous barchinonins; e que aquells qui la·n trauran hagen a donar seguretats bastants en poder dels cullidors de la dita imposició que aquella sal que en les dites salines compraran, trauran e hauran treta de Cathalunya dins dos meses al pus luny; e que aquella no metran ne tornaran
20 dins Cathalunya ne dins los dits regne ne ylla sots pena de cors e d'aver, ans sots la dita pena hagen a portar albarà de l'ordinari del loch o lochs on la dita sal hauran venuda, en lo qual albarà lo dit ordinari confés que aquella sal que treta hauran de què la dita ajuda hauran pagada han allí
25 portada e venuda, del qual albarà hagen a fer fe al cullidor de la dita imposició dins lo temps qui per lo dit cullidor a ells serà assignat.

30 (4.7) Ítem, que alguna persona de qualsevol ley, stament o condició sia no gos metre dins lo Principat de
35

4 sia] sie *HI'* 5 tenguessen] tenguen *FHI'* 6 sia] sie *HI'* | aquella] daquela *FHI'* 9 dital] dita *F* | Tortosa] Tortosa *FHI'* 11 tota] per tota *FHI'* 12 illa] ylla *I'* 16 que] *om. FHI'* 17 dolç] dolça *FHI'* 19 la·n] han *F*, len *I'* 20 la·n] len *I'* | hagen] hajan *HI'* 21 seguretats bastants] seguretat bastant *FHI'* | cullidors] collidors *F* 23 dos] II *F* 25 dits] *amb s int.* | ne ylla] e illa *FH* | de...26 e] *subr.* 26 daver] de haver *FH* hagen] hajan *FHI'* 27 on] hon *I'* 28 albarà] abara *H* 30 hagen] hagen *I'* 31 cullidor] collidor *F* 32 ells] ell *FHI'* 35 stament] estament *FHI'* sia] sie *I'*

Cathalunya per terra ni per mar ne per aygua dolç alguna sal sinó serà de les salines del dit Principat de Cathalunya, sots pena de perdre lo peu e de perdre les bèsties ab què la metrà; e la sal e la exàrcia [123r^a] en què la aportarà. E, si per mar o per aygua dolç la metrà, de perdre la sal e lo vexell en què la aportarà; exceptats que aquells que per los dits deputats assignats hi seran puxen fer portar sal de Calasanç e d'aquell loch o lochs que viares los serà fora de Cathalunya, e aquella metre solament en la ciutat de Leyda en loch sabut e a allò assignat per los deputats de Cathalunya o per aquells qui per ells hi seran assignats e no en altre loch, per ço que pus covinentment e ab meyns messió puguen aquells de la dita ciutat haver la dita sal e aquella sal vendre en la dita ciutat, prenent d'aquella ço que costarà ab les messions, e los dits deu sous per quartera de Barchinona per la dita ajuda. E, si per ventura aquell o aquells qui contra la prohibició dessus dita metrà o metran sal o'n despendran dins lo Principat de Cathalunya, serà clergue, sia caygut e encorregut en pena de D sous barchinonins, e la sal e la bístia sien perdudes; e tota pena guanyada lo terç a l'accusador e lo terç al general de Cathalunya e l'altre terç al seu ordinari.

(4.8) Ítem, que de tota sal que entrarà o serà portada en la dita ciutat e Regne de Mallorques e en la ylla de Manorcha, en cas que paguen e contribuesquen en lo pre[123r^b]sent do ab Cathalunya, sien pagats los dits deu sous barchinonins per quartera de sal de Barchinona; e que neguna persona de qualque stament o condició sie no gos metre ne descarregar en la dita ciutat, regne e ylla alguna sal sens sabuda d'aquell o d'aquells qui a culler la dita ajuda seran aquí assignats e tro que hagen pagada la dita ajuda o's sien avenguts ab los cullidors d'aquella, si

1 ni] ne *I'* | dolç] dolça *FHI'* 4 metrà] metran *FHI'* 5 dolç] dolça *FHI'* | lo] el *FHI'* 6 exceptats] exceptat *FHI'* | que²] qui *FH* 7 portar] aportar *FI'*, apertar *H* | sal... 8 Calasanç] *subr.* 8 Calasanç] ccalasanç *F*, Calassanç *HI'* | e] o *FH* | viares] vijares *FH*, vigares *I'* 9 metre solament] solament metre *FH* | de... 10 en] *subr.* 12 meyns] menys *FHI'* 15 deu] X *FHI'* 19 serà clergue] si sera clerga *F*, si sera clergue *H* 20 bístia] bestia *FHI'* | e³... 21 guanyada] *subr.* 21 pena] aquesta pena *FHI'* | laccusador] al acusador *I'* 25 dita] *om.* *FHI'* | Mallorques] Mallorches *I'* | la²] *om.* *I'* | ylla] illa *F* 27 deu] X *FHI'* 28 Barchinona] Barçalona *I'* 29 stament] estament *FHI'* | sie] sia *FHI'* 30 ciutat] ciutat *FHI'* | ylla] illa *F* 31 culler] cullir *FH* 33 cullidors] collidors *F*

donchs no mostraven albarà d'aquell o d'aquells qui a
 cullir la dita ajuda en Cathalunya seran assignats que ja
 haguessen pagada la dita ajuda en les parts de Cathalunya;
 e qui contra açò farà que perde lo peu e la sal e lo vexell
 5 ab què la aportarà ab totes les exàrcies, e, si clergue serà,
 sie encorregut en la pena en lo prop dit capítol
 contenguda.

(4.9) Intén, emperò, la dita Cort que la sal que una
 10 vegada haurà pagada la dita imposició no pach més avant
 per bé que la dita sal sia moltes vegades venuda.

(4.10) Ítem, que·l senyor rey e la senyora reyna e lo
 15 senyor duch e tots los altres fills dels dits senyor e senyora
 e totes les lurs companyes e tota altra persona de qualque
 ley o condició sia, hajen e sien tenguts pagar la dita
 imposició o ajuda.

(4.11) [123v^a] Ítem, per ço que la dita imposició sia
 20 mils cullida e levada e puxa ésser trobada major còpia de
 sal; ordona la dita Cort que l'almirall del senyor rey o
 altres capitans o armadors en mar o altres qualssevol
 persones no prenguen ne gosen ne puxen vendre en alguna
 armada de mar, per gran minva o necessitat que haguessen
 25 de gents, alguna persona o algunas persones qui faça o
 fassen sal, ne aytant poch puxen ésser forçades de anar en
 la guerra per terra ne encara en neguna host, axí per vigor
 de usatge "Princep namque", con per altra rahó, açò,
 emperò, sia entès en lo temps que la sal se fa e mentre que
 30 la faran.

(4.12) Ítem, que totes altres impositcions o altres
 35 qualssevol càrrechs qui sien posades o posats sobre la sal
 en qualssevol lochs de prelats, persones ecclesiàstichs,
 richs hòmens e cavallers e de ciutats e viles reyalis de

4 perde] perda *FHI'* 6 sie] sia *FHI'* | encorregut] *amb t int.* 9 Intén]
 enten *FHI'* 10 no] non *HI'* 13 Ítem... 17 ajuda] *capítol assenyalat amb*
manícula i amb n. marg. de Llombard indicant nota que·l senyor rey
 etcetera paguen los drets del general 20 puxa] puxe *FHI'* 21 lalmirall]
 lalmiral *I'* 23 vendre] pendre *FHI'* 24 per] *rep.* 25 algunas] *algunes*
FHI' 26 fassen] *façen FI'*, *facen H* | aytant] *aytan HI'* 28 de] del *FHI'*
 Princep] *princeps FHI'* | con] com *FHI'* 29 mentre] *metre F*
 34 ecclesiàstichs] *ecclesiàstiques FHI'*

Cathalunya e dels dits regne e ylla sien relevades e relevats e per relevades haüdes, axí que no·n n'i haja ne n'i puxa haver sinó aquesta demunt ordonada.

(4.13) Emperò, si alguna persona de qualque condició sia o loch haurà per privilegi poder o licèn[123v^b]cia de prendre sal franchament en qualsevol de les salines de Cathalunya e dels dits regnes e ylla, que aquell privilegi li sia salvat, sàu que en tot cas de la sal que traurà o pendrà haja e hajen e sien tenguts de pagar la imposició demunt dita. 5 10

(4.14) Encara ordona la dita Cort que tota persona de qualque stament o condició sia, que traurà per terra o per mar o per aygua dolç de les salines de Cathalunya e dels dits regne e ylla, sal per revendre o per despendre, per pocha que sia, haja a pendre albarà dels plegadors o cullidors de dita imposició en lo qual façen expressa menció de la imposició que pagada haurà; e qui contra açò farà que perda la sal e la bístia ab què la portarà, e no-res-menys pach per pena, per cascuna càrrega, C sols; e, si la dita sal no bastava a càrrega, encara sia encorregut en les dites penes e, si la traurà per mar o per aygua dolç, perda lo vexell ab totes ses exàrcies; los quals cullidors hajen e sien tenguts fer e dar los albarans franchs sens tota triga sots pena de C sols. 15 20 25

(4.15) Ítem, ordona la dita Cort que, no contrestants qualsse constitucions o ordinacions, inhibicions o penes fetes sobre la [124r^a] gabella de la sal, les quals lo senyor rey de volentat de la Cort sospén e toll per lo dit temps solament, tota sal qualsevulla de què serà pagada la dita imposició puga córrer e ésser despesa per tota Cathalunya e per los dits regne e ylla. 30

---

1 Cathalunya] Catalunya *F* | ylla] illa *F* 2 no·n] no *FHI'* 3 demunt] damunt *FHI'* 7 prendre] pendre *FH* 8 regnes] regne *FHI'* | ylla] illa *F* 9 sàu] saul *FH* 10 demunt] damunt *FHI'* 14 stament] estament *FHI'* 15 dolç] dolça *FHI'* 18 cullidors] collidors *F* | de] de la *FHI'* | façen] facen *H* | expressa] espessa *HI'* 20 bístia] bestia *FH* | portarà] aportara *FHI'* 22 bastava] bastave *F* 23 dolç] dolça *FHI'* 24 lo] *int.* per una altra mà | cullidors] collidors *F* 28 contrestants] contrastants *FHI'* 29 qualsse] qualssevol *FHI'* 31 volentat] voluntat *I'* | toll] tol *FHI'* 32 tota] tata *H* 34 ylla] islla *H*

(4.16) Ítem, que la dita imposició de la dita sal sia
 cullida e levada tan solament tro al derrer dia de juny
 MCCCLXVII en cas que de la dita imposició sien exides
 les dites XXV^M lliures quíties de messions e de preus de
 5 les dites salines; e, si no eren exides, que sia servada la
 forma contenguda en lo capítol del do de la imposició de
 la sal del segon any; e, con la dita ordinació feta sobre la
 sal se faça per gran necessitat en què lo senyor rey e la
 terra són posats, e sia contra constitució de Cathalunya
 10 ordonada sobre la gabella de la sal, per ço, lo senyor rey,
 consintent la dita Cort, volen que per aquesta ordinació no
 sia fet ne s puxa fer algun perjudici a la dita constitució o
 a altres sobre la gabella de la dita sal fetes, les quals lo dit
 senyor rey durant lo dit temps consistent la dita Cort,
 15 sospèn e toll ne encara per la dita ordinació, o per los
 capítols dessús dits, sia fet o s puxa fer alcun perjudici o
 lesió als privilegis, libertats e franqueses de cascun dels
 dits braços ne als [124r^b] dits regne e ylla, ne a singular o
 20 singulars d'aquells, ans les dites constitucions, privilegis,
 libertats e franqueses, passat lo dit temps, sien e
 romanguen en lur poder, plena força e valor, la dita
 imposició o ordinació o les altres coses dessús dites en res
 no contrestants, les quals en lo temps esdevenidor en
 alguna manera o forma a conseqüència o a eximpli no
 25 puguen ésser tretes.

[Les generalitats]

(5) Ítem, attenant que en la dita Cort de Tortosa foren
 30 ordonades certes generalitats de les quals havien e devien
 exir en I any L^M lliures barchinonines quíties de totes
 messions, convertidores, ço és, L^M lliures en deffensió de
 la cosa pública, e los romanents X^M liures en paga de les
 pensions dels censals morts ordonats ésser venuts en la
 35 dita Cort; e segons que per experiència és stat vist e

2 al] el I' | dia] die HI' 3 MCCCLXVII] del any MCCCLXVII FHI'
 de] int. per una altra mà 5 no] non FHI' | sia] sie HI' 7 con] com FI'
 8 en] subr: 9 posats] subr: | Cathalunya] Catalunya I' 11 volen] vol
 HI' | que... 14 Cort] om. F 14 consistent] consintent I' 16 alcun] algun
 FHI' 18 braços] rep. i exp. després del següent dits, braços F, braces
 HI' | ylla] illa F 20 e²] o FH 21 poder] om. FHI' 23 contrestants]
 contrastants FHI' 27 Les generalitats] af. de FHI' 29 5] IIII I' 31 LM]
 LX^M FHI' 32 LM] L mil FHI' | deffensió] defensio FH 33 los] les H
 35 stat] estat FI'

reconegut en lo temps passat de la dita Cort a ençà les dites LX^M lliures no poden exir de les dites genera[litats] en la forma en la dita Cort ordo[124v^a]nada; e per ordinació en aquella Cort feta, és cosa necessària que n'isquen e per consegüent lo dit deffalliment se ha a 5
 supllir; és encara cosa necessària, atesa la gran necessitat de la dita defensió per lo gran esforç que lo rey de Castella axí per terra com per mar ha fet e fa e proposat de fer, que de les dites generalitats isquen dins los dits VIII meses qui començan lo dit primer dia d'octubre prop vinent les dites 10
 LX^M liures, convertidores, ço és assaber, L^M liures, en la dita deffensió e X^M lliures en paga dels censals morts e violaris qui sobre aquelles generalitats venuts seran segons que damunt e davall és ordonat, per ço, la dita Cort ordona e posa en tot lo dit Principat de Cathalunya en lo qual són 15
 les valls d'Aran e d'Andorra, e en los dits Regne de Mallorca e ylla de Manorcha les generalitats devall scrites en les casos, coses, maneres e forma que·s segueixen.

Aquest capítol e tots los altres següents parlants de les generalitats entró al V capítol exclusive qui comença “Però ordona la dita Cort etcètera” plaen al senyor rey; entén, emperò, que en cascun dels dits II anys se dejen 25
 haver per via de les dites generalitats L^M lliures quíties de totes messions e quíties encara de totes pensions de censals [124v^b] e de violaris qui sobre aquelles seran venudes o als braces qui no vendran o no tantes com l'altre braç seran pagades, les quals pensions puxen muntar a més de X^M lliures en lo cas contengut dessús en lo capítol 30

1 reconegut] regonegut *FHI'* 2 LX^M] LX mil *F*, LX milia *HI'*
 5 deffalliment] defalliment *F*, defelliment *H*, deffelliment *I'* 6 supllir] supllir *HI'* | és...necessària] *subr.* | necessària] necessaria *FH* 7 defensió] deffensio *I'* 8 proposat] ha proposat *FHI'* 10 començan] començen *F*, comensen *HI'* | dia] die *H* | d'octubre] doctubri *HI'* 11 LX^M] LX mil *F*, LX milia *HI'* | ço] *om.* *FHI'* | assaber] asaber *I'* | L^M] L mil *F*
 12 deffensió] defensio *FH* 14 damunt] demunt *FH* | davall] deval *H*
 15 Cathalunya] Catalunya *I'* 16 les...d'Andorra] *subr.*, *assenyalat amb manícula i amb n. marg. possiblement de Lombard indicant nota per la vall daran* | valls] vayls *FHI'* | d'Andorra] Dondorra *H*, Dendorra *I'*
 17 Mallorca] Mallorcha *F*, Mallorca *H* | e] et *H* | ylla] illa *FI'*
 Manorcha] Menorcha *H* | devall] deval *H* | devall...18 scrites] davall escrites *FI'* 18 les casos] los cases *FHI'* | maneres] manera *FHI'* | e] et *H* | que·s] quis *F* 19 segueixen] seguexen *FH* 22 comença] començe *F*
 25 L^M] L mil *FHI'* 27 de] *om.* *FHI'* 28 braces] braços *F* | no¹] non *FH*

parlant de censals e de violaris. E açò declarat que per
algunes coses contengudes en alguns d'aquests capítols de
les generalitats no sia fet perjudici a les regalies del senyor
rey passat lo temps de les dites generalitats, ne part aquell
5 temps algun loch qui acostumat no·n haja no puxa al·legar
que haja carregador, ans, passat lo dit temps, sia servat axí
con d'abans se servava segons ús antich ne aytant poch sia
fet perjudici als dits braços ne a algú loch d'aquells ne a
singulars persones d'aquells ne a uses, privilegis, libertats
10 e franqueses d'aquells.

(5.1) Primerament, que tots draps stranys, franceses e
altres que entren en Cathalunya e en los dits Regne de
Mallorques e ylla de Manorcha, paguen en la entrada ço
15 que·s segueix:

(5.1.1) És assaber, que tot drap strany on haja grana,
vulles que sia listat o pla, pach per peça, con entrarà en
Cathalunya o en los dits regne e ylla per mar o per terra o
20 per aygua dolç, LX sols.

(5.1.2) [125r^a] Ítem, tots draps de Mellines en què no
haja grana, paguen en la entrada, per peça, XL sols
barchinonins.

(5.1.3) Ítem, tot drap florentí de Bruxel·les, de Loany
e d'Ipre de la major siza on no haja grana pach per peça,
con entrarà, XL sous barchinonins.

(5.1.4) Ítem, tot drap de Loany de la menor siza, de
30 Mostevilles, de Bruges e de Vervi e de Cortray e de tot

2 alguns] algun *FHI'* 5 acostumat] acostumat *F* | no·n] nou *H*
6 carregador] carragador *FH* 7 con] com *FHI'* | dabans] debans *F*
aytant] aytan *HI'* | sia] sie *I'* 8 braços] braces *H* | algú] algun *FHI'*
9 singulars persones] singulares personas *H* | uses] usus *H*
10 franqueses] ffranqueses *I'* 12 Primerament] Primament *H* | stranys]
estrany *FHI'* | franceses] *om. F* 13 que] qui *I'* | e] *om. I'* 14 e] et *H*
ylla] illa *FHI'* 15 que·s] *amb s int.* | segueix] seguex *HI'* 17 assaber]
asaber *FHI'* | strany] estrany *FHI'* 18 con] com *FHI'* 19 Cathalunya]
Catalunya *I'* | o¹] e *F* | ylla] illa *FHI'* 20 aygua] ayga *I'* | dolç] dolça
FHI' | sols] sous barchinonins *FHI'* 22 Ítem] *amb reclam al f. anterior*
Mellines] Mallines *FHI'* 23 la entrada] lentrada *FI'*, lantrada *H*
24 barchinonins] *om. FHI'* 27 siza] sisa *FH*, cisa *I'* 28 con] com *FHI'*
barchinonins] *om. FHI'* 30 menor] manor *HI'* | sisa] cisa *I'*
31 Mostevilles] Mostaviler *FHI'*

altre vilatge de Flandres e de França pach, per peça en la entrada, XXV sous.

(5.1.5) Ítem, tot drap de Lengadoch o no haja grana ne sia de lana anglesa pach, per peça en la dita entrada, X sous. 5

(5.1.6) E, si serà de lana anglesa o y haurà grana, pach XXV sous. 10

(5.1.7) Ítem, que tota persona de qualque lig, stament o condició sia qui metrà en Cathalunya o en lo dit regne e ylla draps stranys per son vestir o de ses companyes o a obs d'altres qualssevulla pach e haja a pagar, com los metrà per lliura de diners; e lavors hi haja a ésser posat lo sagell de la cera, III sous. 15

(5.1.8) En aquell loch per on los dits draps stranys entraran, [125r^b] paguen en la entrada les quantitats dessús dites; e en aquell loch sien bullats e sagellats ab sagell de plom acustumat a II caps, los quals hajen a ésser denunciats, bullats e pagats dins IIII dies après que sien entrats dins lo dit principat o regne, ço és, en lo primer loch que trobaran en lur camí en la entrada on se leven generalitats sots pena [de perdre] los draps, los quals sien guanyats, ço és, la terça part a l'acusador e la terça part al cullidor e comprador, e l'altre terça part al senyor del loch o a l'official d'aquell loch on la frau se cometrà e qui farà la execució. E lo dit cullidor o comprador haja a fer àpocha de reebuda al mercader dels draps en la qual sia feta menció de les quantitats dels draps e dels noms e d'açò que reebut haurà, la qual àpocha sia dada e feta encontinent al mercader per lo dit comprador o cullidor franca e quítia per ço que en los altres lochs no li sia fet 20 25 30

1 Flandres] Fflandres FH | França] Ffrança FH | pach] par H 4 o] on FHI' 5 anglesa] englesa HI' 8 anglesa] englesa FHI' 11 stament] estament FHI' 12 Cathalunya] Catalunya I' | e] et H 13 ylla] illa FHI' stranys] estranys FHI' 14 obs] ops FH 15 hi haja] que hi haja FH 16 sagell] segell FHI' 18 En] e en FHI' | stranys] estranys FHI' 20 sagellats...sagell] segellats ab segell FHI' 25 de perdre] af. de FHI' 26 guanyats] gonyats I' | la²] laltra FI', laltre H 27 e'] o FI' comprador] compredor I' | laltre] laltra FI' 28 la] lo FH 29 execució] exequcio H | E] Et H 32 d'açò] de ço I' | haurà] naura FH, ne haura I' dada...feta] feta e dada FHI' 34 franca] franca I'

embarch per rahó d'aquells draps per los quals la dita àpoch a li serà feta.

5 (5.2) Ítem, que de tot drap qui·s vena a tayll dins Catalunya e regne e ylla dessus dits sien pagats per lo venedor per lliura de diners, com los vendrà, II sous.

10 (5.3) Ítem, que tots drapers e fahe[125v^a]dors d'aquells hajen a fer sagrament tots dissaptes, si requests ne seran, en poder del comprador o cullidor que bé e leyalment los pagaran tot ço que pagar deuen d'açò que venut hauran; e encara lo comprador o cullidor puxa, si·s volrà, tenir guardes sobre açò en aquells lochs que volrà.

15 (5.4) Ítem, que tothom qui faça o faça fer drap, ultra lo dret de la bolla, e tot draper qui tallarà o tallar farà draps de son obrador a si o a ses companyes o d'altres qualssevol persones paguen, per lliura de diners del preu o valor del dit drap, II sous; los quals dos sols sien pagats
20 com lo sagell de la cera serà posat als draps al cullidor o comprador de la ajuda dels dits draps.

25 (5.5) Ítem, que de tot drap qui·s faça e s'apparell dins Catalunya e dins lo Regne de Mallorques e ylla dessus dits en què haja grana sien pagats, com exiran del parayre, per peça, XXV sous.

30 (5.6) Ítem, que de tot drap de pinta ampla e de XXI^a ligadura, e de XXI^a ligadura ensús en què no haja grana qui·s faça en Catalunya e en lo dit regne sien pagats, com exiran del parayre, VI sous.

---

1 rahó] rao *I'* 2 li] *om. F* 4 de] *om. F* | tayll] tayl *FHI'* 5 Catalunya] Catalunya *I'* | ylla] illa *FHI'* 6 los] lo *FH* 8 fahe[125vadors] feedors *FHI'* 9 sagrament] segrament *HI'* | dissaptes] dissabtes *H* 10 comprador] compredor *I'* 11 daçò] de ço *FHI'* 12 o] *rep.* | puxa] puxe *FHI'* 13 que] ques *FHI'* 15 faça¹...faça²] fassa o fassa *I'* 16 tallarà...tallar] taylara o taylar *I'* | tallar] talar *H* | draps] drap *FHI'* 17 obrador] obredor *FHI'* | ses companyes] ses companyes per son vestir de si o de ses companyes *FHI'* 19 dos] II *FHI'* 20 sagell] segell *HI'* als] *rep.* | cullidor] collidor *H* 23 faça] fassa *I'* | e sapparell] es aperell *F*, es aparell *H* 24 Catalunya] Catalunya *I'* | ylla] illa *FHI'* 25 sien] siens *H* 28 que] *om. F* | pinta ampla] pinte ample *FHI'* | e] *om. FHI'* 30 faça] fassa *I'* | Catalunya] Catalunya *I'* | regne] regne e illa *FHI'*

(5.7) [125v^b] Ítem, que de tot altre drap de XXI^a ligadura e enjús qui·s faça en Cathalunya e en lo dit regne e ylla sien pagats, con exiran del parayre, per cascuna peça, IIII sols.

5

(5.8) Ítem, tots draps qui exiran de Cathalunya e del dit regne e ylla per terra o per mar o per aygua dolç paguen con los hic trauren, per lliura de diners del preu o valor dels dits draps, III diners.

10

(5.9) Ítem, de tots cadins estrets e draps banyolenchs e altres de semblant sort, sarzils estrets, sargues estretes, estamenyes, fustanis e miges lanes sia pagat, per cascuna cana de Barchinona, IIII diners.

15

(5.10) E, per esquivar tota frau que en les coses dessús dites se pogués seguir, ordona la dita Cort que tots los draps dessús dits qui·s faran e s'apparellaran dins Cathalunya, regne e ylla dessús dits, ans que isquen del parayre o dels fustamets, e dins VIII dies après que appellats seran e encara ans que sien apuntats ne plegats, paguen e hagen a pagar la ajuda dessús dita; e sien bullats ab bulles de plom acostumades e ordonades en la Cort de Muntçó en cascun cap, la [126^a] qual los sia posada e donada francha de tot dret per los compradors de la present ajuda o cullidor d'aquella.

20

25

(5.11) Ítem, que tot drap cruu, lana filada e a filar puxen entrar dins Cathalunya, regne e ylla dessús dits sens pagar algun dret o ajuda, però, com los dits draps seran apparellats, paguen segons la forma damunt compresa e

30

1 que] *om.* *FHI'* 2 e^l] a *FH* | faça] *fassa I'* | Cathalunya] *Catalunya I'*
 3 ylla] *illa FHI'* | con] *com FHI'* | cascuna] *quescuna I'* 6 Cathalunya]
 Catalunya *I'* 7 ylla] *illa FHI'* | aygua] *ayga I'* | dolç] *dolça FHI'*
 8 con] *com FHI'* | trauren] *trauran FHI'* 9 valor] *vallor I'* | diners]
 diners *barchinonins FHI'* 11 estrets] *strets FHI'* 12 estrets] *strets FH*
 estretes] *stretes FH* 13 estamenyes] *stamenyes H* 19 Cathalunya]
 Catalunya *I'* | ylla] *illa FHI'* 20 fustamets] *fustamers FI'*, *fustaniers H*
 21 appellats] *apparellats F*, *apparallats H* | plegats] *plagats HI'* 22 e
 hagen] o *hagen FHI'* 24 cascun] *quescun I'* 25 compradors] *compredors*
I' 26 cullidor] *cullidors FH* 28 Ítem] *amb n. marg. indicant nota*
cruu] comu F 29 Cathalunya] *Catalunya I'* | regne...ylla] *e regne e illa*
FHI' 30 algun] *alcun HI'* 31 apparellats] *apparallats H* | damunt]
demunt H

segons la sort de què seran, ço és, quant exiran del parayre e con se vendran a tall segons que demunt és dit.

5 (5.12) Ítem, que tota persona estranya o privada qui traurà draps cruus, lana filada e a filar o en vedilla, sutza e lavada, de Cathalunya e del dit regne e ylla pach e haja a pagar, per lliura de diners, VI sous.

10 (5.13) Ítem, que de tota seda fluxa e torta, crua o cuyta, qui isque de Cathalunya e del dit regne e ylla pach aquell qui la·n traurà, per lliura de diners, VI diners.

15 (5.14) Ítem, que de tots draps d'or e de seda, xamellots, camocans e velluts sien pagats per lo venedor, per lliura de diners, III sous.

20 (5.15) E, si per aventura passaran per la terra o seran venuts en gros a mercader estrany o privat [126^b] per tret de la terra, sien pagats, per lliura de diners, II sous.

(5.16) Ítem, que de tot fill d'or e d'argent e fres sien pagats per lo venedor, per lliura de diners, III sous.

25 (5.17) E, si per aventura passaran per la terra on seran venuts en gros a mercader strany o privat per trer de la terra, sien pagats, per lliura de diners, II sous.

30 (5.18) Ítem, que de totes perles e pedres precioses encastades o no encastades sien pagats per lo venedor, per lliura de diners, III sous.

35 (5.19) Ítem, tota tela blanca o tinta e de tot altre drap d'estopa, de cànem o de genesta sien pagats per aquells qui·ls trauran de la terra per lliura de diners, com exirà de la terra, II sous.

---

1 quant] com *FHI'* **2** con] com *HI'* | tall] tayl *FHI'* | demunt] damunt *FHI'* **5** e²] o *FHI'* **6** Cathalunya] Catalunya *HI'* | e²] et *H* | ylla] illa *FHI'* | pach] pac *FH* | a] *om. H* **9** que] *om. FHI'* | e] o *FH* **10** Cathalunya] Catalunya *HI'* | ylla] illa *FHI'* **11** la·n] len *I'* **14** xamellots] xemellots *FHI'* **17** aventura] ventura *FHI'* **21** fill] fil *FHI'* **24** aventura] ventura *HI'* | on] o *FHI'* **25** gros] groç *I'* | strany] estrany *FHI'* **32** tota] de tota *FHI'* **33** genesta] ginesta *H* **34** trauran] traura *FHI'*

(5.20) Ítem, de tota [pelliceria] crua o adobada que entrarà en Cathalunya o en los dits regne e ylla per mar e per terra o per aygua dolç pach a la entrada, per lliura de diners d'açò que serà stimada, II sous.

5

(5.21) Ítem, de tota pelliceria crua e adobada qui isque fora Cathalunya e del dit regne e ylla sien pagats per aquell qui la·n traurà, per lliura de diners, II sous.

(5.22) Ítem, que tota persona de qualque [126v^a] lig, stament o condició sia qui traurà de Cathalunya e del dit regne e ylla per mar o per terra o per aygua dolç saffrà, pach e sia tengut de pagar, per lliura de Barchinona de saffrà, III sous.

10

(5.23) Ítem, que tota persona qui traurà de Cathalunya e del dit regne e ylla oli, pach e sia tengut de pagar del preu del dit oli, per lliura de diners, XVIII diners.

15

(5.24) Ítem, que de tota grana qui exirà de Cathalunya e del dit regne e ylla, sien pagats per aquell qui la·n traurà, per lliura de grana a lliura de Barchinona, XII diners.

20

(5.25) Ítem, de tota mel qui isque de Cathalunya, sien pagats per aquell que la·n traurà, per lliura de diners del preu o valor de la dita mel, II sous.

25

(5.26) Ítem, tot sabó qui isque del dit principat e regne e ylla pach, per lliura de diners, II sous.

30

1 pelliceria] *af. de FHI* | o] e *FHI* | que] qui *I* 2 Cathalunya] Catalunya *I* | o] e *I* | ylla] illa *FH* | e²] o *FHI* 3 aygua] ayga *F* dolç] dolça *I* | a] en *FHI* 4 daçò] de ço *FHI* | stimada] estimada *FHI* 6 de] que de *F* 7 isque] isca *FH* | Cathalunya] Catalunya *I* | e¹] o *FH* ylla] illa *FI*, isla *H* 8 la·n] len *I* 10 Ítem... 14 sous] *rep.* | que] de *F* 11 stament] estament *FHI* | Cathalunya] Catalunya *I* 12 ylla] isla *FH*, illa *I* | o¹] e *FH* | aygua dolç] ayga dolça *I* | saffrà] safra *FH* 14 saffrà] safra *FH* 16 que] *om. FHI* 17 Cathalunya] Catalunya *I* ylla] isla *FH*, illa *I* 21 que] *om. FHI* 22 Cathalunya] Catalunya *I* ylla] isla *FH*, illa *I* 23 la·n] len *I* | grana] *precedeix* diners *exp.* XII... 24 diners] I sou *FH* 26 isque] isca *FH* | Cathalunya] Catalunya o dels dits regne e isla *FH*, Catalunya e dels dits regne e ylla *I* 27 la·n] len *I* 30 sabó] sebo *I* | isque] isca *FH* | del dit] dels dits *FH* 31 ylla] isla *FH*, illa *I*

5 (5.27) Ítem, de tot plom e alcofol que isquen de
Cathalunya e del dit regne e ylla, sien pagats per aquells
qui·ls ne trauran, per lliura de diners del [126v^b] preu o
valor del dit plom e alcofol, II sous.

10 (5.28) Ítem, de tot ferre obrat e a obrar qui isque de
Cathalunya e del dit regne e ylla, sien pagats per aquells
qui·ls ne trauran, per lliura de diners, II sous VI diners.

15 (5.29) Ítem, de tot sèu obrat e a obrar qui isque de
Cathalunya e del dit regne e ylla, sien pagats per aquell
qui·l ne traurà, per quintar de Barchinona del dit sèu, X
sols.

20 (5.30) Ítem, de tot cuyram adobat e adobar [e pelós e
obrat e a obrar estrany] qui isque de Cathalunya e del dit
regne e ylla, sien pagats, per lliura de diners per aquell
qui·l ne traurà, II sous VI diners.

25 (5.31) Ítem, de tot roudor, sumach e tany qui exiran
fora de Cathalunya e del dit regne e ylla, sien pagats per
aquell qui·ls ne traurà, per liura de diners, II sous.

(5.32) Ítem, de tot arroç qui isque de Cathalunya e del
dit regne e ylla, sien pagats per aquell qui·l ne traurà, per
lliura de diners, III sous.

30 (5.33) Ítem, de totes figues, panses e totes altres
fruytes verdes e seques que isquen de Cathalunya e dels
dits regne e ylla, sien pagats per aquells qui·ls ne trauran,

2 isquen] isca *FH* 3 Cathalunya] Catalunya *HI'* | e¹... dit] dels dits *F*, e
dels dits *H* | ylla] isla *FH*, illa *I'* 7 isque] isca *FH* 8 Cathalunya]
Catalunya *I'* | del dit] dels dits *FH* | ylla] isla *FH*, illa *I'* | sien...
aquells] pach aquell *FHI'* 9 qui·ls] quil *FH* | ne] na *I'* | trauran] traure
FHI' 11 isque] isca *FH* 12 Cathalunya] Catalunya *I'* | ylla] isla *FH*,
illa *I'* | aquell] aquells *F* 16 adobar] a adobar *FHI'* | e²... 17 estrany]
af. de FHI' 17 isque... Cathalunya] isca de la terra fora de Cathalunya
FH, isque de la terra fora de Catalunya *I'* | del dit] dels dits *FH* 18 ylla]
isla *FH*, illa *I'* 22 de] *om. FH* | Cathalunya] Catalunya *I'* | del dit] dels
dits *FH* | ylla] isla *FH*, illa *I'* 23 qui·ls] quil *I'* 25 isque] isca *F*
Cathalunya] Catalunya *I'* 26 ylla] isla *FH*, illa *I'* 29 e] e de *FH*
30 Cathalunya] Catalunya *I'* 31 ylla] isla *FH* | aquells... trauran] aquell
quil ne traure *FHI'*

per lliura de diners del preu o valor de les [127r^a] dites coses, II sols.

(5.34) Ítem, de tota palma obrada e a obrar que isque de Catalunya e del dit regne e ylla, sien pagats, per lliura de diners, III sols. 5

(5.35) Ítem, tot peix fresch e salat qui isque de Catalunya e dels dits regne e ylla sien pagats, per lliura de diners [del preu] o valor del dit peix, III sous. 10

(5.36) Ítem, de tota formageria qui isque de Catalunya e dels dits regne e ylle sien pagats, per lliura de diners, III sous. 15

(5.37) Ítem, de tota carnsalada e sagí qui isquen de Catalunya e dels dits e regne e ylla sien pagats, per lliura de diners, V sols.

(5.38) En açò, emperò, no sia entesa carnsalada qui sia mesa en nau o en altre vexell de mar per provisió dels navegants la qual pach, per lliura de diners, tan solament XII diners. 20

(5.39) Ítem, que tot vexell de mar qui's vena a persona stranya en qualque part que es vendrà axí en Catalunya e en lo dit regne e ylla com defora e de tota fusta apta a vexells de mar sien pagats, per lliura de diners, III sous. 25

(5.40) Ítem, de tota fusta de anaps, de scudelles, e de talladors de fust [127r^b] o de terra qui exiran fora de Catalunya e dels dits regne e ylla sien pagats, per lliura de diners del preu o valor de les dites coses, IIII sous. 30

---

4 isque] isca *FH* 5 Catalunya] Catalunya *HI'* | del dit] dels dits *I'* ylla] isla *FH*, illa *I'* 8 peix] pex *FHI'* | fresch] *amb s int.* | isque] isca *FH* 9 Catalunya] Catalunya *I'* | dits] *amb s int.* | ylla] isla *FH*, illa *I'* 10 del preu] *af. de FHI'* | o valor] *rep.* | peix] pex *FI'* 12 formageria] formatgeria *FHI'* | isque] isca *FH* 13 Catalunya] Catalunya *I'* regne... ylle] regno e illa *F*, regne e illa *H*, regne e ylla *I'* 16 sagí] segi *I'* | isquen] isca *FH* 17 Catalunya] Catalunya *I'* | dits] dit *F* | e²] *om.* *FHI'* | ylla] illa *FHI'* 25 que] de *FHI'* 26 stranya] estranya *FHI'* 27 Catalunya] Catalunya *I'* | ylla] illa *FHI'* | defora] deffora *I'* 31 scudelles] escudelles *FHI'* | e] *om.* *FHI'* 32 talladors] tayladors *FI'* 33 Catalunya] Catalunya *I'* | ylla] illa *FHI'*

(5.41) Ítem, de tota altra fusta obrada e a obrar que
algú traurà fora de Cathalunya o dels dits regne e ylla per
mar o per terra o per aygua dolç sien pagats per aquell qui
5 la·n traurà, per lliura de diners del preu o valor de la dita
fusta, III sols.

(5.42) Ítem, que de tot vi que exirà de Cathalunya e
dels dits regne e ylla sien pagats, per lliura de diners del
10 preu o valor del dit vi, II sous.

(5.43) En açò, emperò, no sia entès vi que serà més
en nau o en altres vexells a obs dels navegants, lo qual
pach, per lliura de diners, tan solament, si donchs aquell vi
15 no havia ja pagat lo vuytè; ne pach res vi qui sia aportat al
reyal del senyor rey on què fos en les fronteres. XII diners.

(5.44) Ítem, de tots cavalls e rocins qui exiran de
Cathalunya e del dit regne e ylla per vendre sien pagats,
20 per lliura de diners, X sous.

(5.45) En açò, emperò, no sien enteses los cavalls o
rocins qui exiran de Cathalunya e iran en servey del
senyor rey en la guerra.
25

(5.46) [127v^a] Ítem, de tot bestiar gros e menut qui
isque de Cathalunya e del dit regne e ylla, sien pagats si
donchs del dit regne e ylla no entraran en Cathalunya, sien
pagats per aquell qui·l ne traurà, per lliura de diners del
30 preu o valor del dit bestiar, X sous.

(5.47) Ítem, de tota cera obrada e a obrar qui isque de
Cathalunya e del dit regne e ylla sien pagats per aquells
qui la·n trauran, per lliura de diners, VI diners.

3 algú] algun *I'* | Cathalunya] Catalunya *I'* | ylla] isla *F*, illa *HI'*
4 aygua] ayga *I'* | dolç] dolça *FHI'* 5 la·n] len *I'* 8 que¹] *om. FHI'*
que²] qui *FHI'* | Cathalunya] Catalunya *I'* 9 ylla] illa *FHI'* 12 que] qui
I' 13 a] *om. I'* | obs] ops *F* 15 vuytè] huyte *FH* 16 fronteres] fronteras
I' 18 rocins] roçins *FI'* 19 Cathalunya] Catalunya *I'* | ylla] illa *FHI'*
23 rocins] roçins *F* | Cathalunya] Catalunya *I'* | iran] hiyran *I'*
27 Cathalunya] Catalunya *I'* | ylla] illa *FHI'* 28 ylla] illa *FHI'*
entraran] entraven *FHI'* | Cathalunya] Catalunya *I'* | sien...29 pagats]
rep., subr. i exp. abans de si donchs 32 qui] que *H* 33 Cathalunya]
Catalunya *I'* | ylla] illa *FHI'* 34 la·n] len *I'*

(5.48) Ítem, de tots aylls e cebes qui isquen de Catalunya e del dit regne e ylla paguen, per lliura, aquells qui·ls ne trauran, exceptats aylls e cebes qui sien meses en naus o en altres vexells en mar a obs de provisió dels navegants qui no paguen res, XII diners. 5

(5.49) Ítem, tot comí e bathafalua qui isquen de Catalunya e del dit regne e ylla pach, per lliura de diners, II sous. 10

(5.50) Ítem, tota pega e alquitrà qui isquen de Catalunya e dels dits regne e ylla sien pagats per aquell qui·ls ne traurà, per lliura de diners, III sous. 15

(5.51) Ítem, de tots blats e legums e mils qui isquen de Catalunya e dels dits regne e ylla sia pagat per aquell qui·ls ne traurà, per lliura de [127v^b] diners [del preu o valor dels dits blats, legums e mils], V sous; exceptats legums qui seran meses en naus o en altres vexells a obs dels navegants que no paguen res. 20

(5.52) Declara, emperò, la dita Cort que·ls blats de la exida de Catalunya per portar en Aragó o en Regne de València, no paguen sinó aytant com los del Regne de Aragó e de València faran pagar per exida dels dits regnes, com és, semblant rahó a aquells [de Catalunya]; emperò sia entès que los III diners per lliura de la exida de Catalunya se paguen en tot cas de les mercaderies, e encara dels dits blats; e si los d'Aragó o de Regne de València fahien pagar més avant per los dits blats e 25 30

2 aylls] aylls *I'* | qui] que *F* 3 Catalunya] Catalunya *I'* | ylla] isla *F*, illa *I'* | per lliura] per lliura de diners *FHI'* 4 aylls] aylls *I'* | qui] que *F* 5 en²] de *FHI'* | obs] ops *FH* 8 comí] cumi *I'* | bathafalua] batafalua *FHI'* | isquen] isque *F*, isca *H* 9 Catalunya] Catalunya *I'* | del dit] dels dits *I'* | ylla] illa *F* 12 isquen] isca *FH* 13 Catalunya] Catalunya *I'* | ylla] illa *I'* 14 qui·ls] quil *FH* 16 e¹] *om.* *FHI'* | mils] mills *FH*, miyls *I'* 17 Catalunya] Catalunya *I'* | dels dits] del dit *FH* | ylla] illa *F* | aquell] aquells *FHI'* 18 ne] *om.* *FHI'* | traurà] trauran *FHI'* del ... 19 mils] *af. de FHI'* 19 mils] miyls *I'* 20 legums] blats legums e mills *FH* | a] *om.* *I'* | obs] ops *FH* 21 que] qui *I'* | no] *om.* *F* 24 Catalunya] Catalunya *I'* 25 del ... 26 Aragó] dels regnes Darago *FHI'* 27 com] ço *FHI'* | semblant] per semblant *FHI'* | de Catalunya] *af. de FHI'* 28 que los] quels *FH* 31 fahien] feyen *FHI'*

mercaderies que·ls deputats de Catalunya puxen enadir als dits blats e mercaderies segons que a ells serà semblant. Plau al senyor rey.

5 (5.53) Ítem, que de tota mercaderia qui isque de Catalunya e del dit regne e ylla o entre en Catalunya o en los dits regne e ylla per mar o per terra o per aygua dolç que en los presents capítols no serà compresa o nomenada e tatxada, pach a la entrada e a la exida per lliura de
10 diners, III diners.

(5.54) Ítem, que tot cànem, li e stopa, obrat e a obrar, que isque de [128r^a] Catalunya e dels dits regne e ylla pach, per lliura de diners, II sous.

15 (5.55) Ítem, totes mercaderies e coses demunt dites en los presents capítols contengudes qui·s portaran de Catalunya al regne e ciutat de Mallorques e ylla de Manorcha e dels dit regne e ylla entraran o·s portaran en
20 Catalunya, hajen a pagar e contribuir en les dites generalitats fins que hajen atorgat e mès en ordinació los dons, ajudes e profertes fetes en la Cort de Tortosa e de la present Cort de Barchinona axí com si eren portades en altres Corts fora Catalunya.

25 (5.56) Ítem, ordona la dita Cort que·ls deputats residents en Barchinona ne negun comprador o cullidor de les generalitats ne neguna altra persona qui en les dites generalitats haja res a fer no faça ne fer puxa alguna
30 gràcia, lexa o remissió de les quantitats sobre les mercaderies e coses o alguna de aquelles carregades ni alcun mercader o altre la·n gos pendre; e, si los dits

---

1 que·ls...2 mercaderies] *om. F* | enadir] anedir *H*, anadir *I'* **5** isque] isca *FH* **6** Catalunya¹] Catalunya *I'* | ylla] illa *FHI'* | Catalunya²] Catalunya *I'* **7** los] lo *I'* | e ylla] o illa *I'* | aygua] ayga *I'* | dolç] dolça *FHI'* **8** que] qui *FI'* | presents capítols] capitols presents *FHI'* **12** que] *om. FHI'* | stopa] estopa *FHI'* **13** isque] isca *F*, isqua *H* | Catalunya] Catalunya *I'* | ylla] illa *I'* **16** mercaderies] mercadaries *I'* | demunt] damunt *FHI'* **18** Catalunya] Catalunya *I'* | ylla] illa *FI'* **19** dit] dits *FHI'* | ylla] illa *FI'* **20** Catalunya] Catalunya *I'* **24** Corts] parts *FHI'* Catalunya] Catalunya *I'* **26** Ítem...33,2 hajen] *passatge assenyalat amb 5 dagues* **27** ne] ni *FH* **28** ne] ni *FHI'* **29** faça] fassa *FHI'* | puxa] puxe *I'* **31** alguna] alcuna *I'* | alguna...aquelles] alcuna daquelles *FH* **32** la·n] len *I'* | dits] *rep.*

deputats, cullidors o compradors ne fahien gràcia neguna a algú, que hajan a restituir del lur propi al general de Catalunya aytant com ne farien gràcia o remissió; e que·l mercader [128r^b] o aquell a qui la dita gràcia o remissió serà feta, perde la rauba sens tota merçè que sia guanyada al dit general. 5

(5.57) Ítem, que tota persona de qualque stament o condició sia qui traurà de Catalunya o metrà en aquella les coses demunt expressades o alguna d'aquelles per la terra de Rosselló e de Vallspír, haja e sia tengut de manifestar les dites coses a les persones qui a açò a cullir seran deputades o als compradors d'aquelles en la vila de Perpenyà; e a les dites persones pagar ço que damunt és ordonat de pagar, les quals persones estimaran e sagellaran los dit draps e les altres coses dessus dites; e que totes les dites coses hajan exir de la dita vila ab albarà de les dites persones. 10 15

(5.58) Ítem, que tota persona que traurà de Catalunya o metrà en aquella les coses demunt especificades o alcuna de aquelles per la terra de Conflent e de Capcir, sia tenguda manifestar aquelles a les persones qui a cullir açò seran assignades o als compradors de aquelles en Vilafrancha de Conflent, segons la forma damunt especificada. 20 25

---

1 compradors] compredors *H* | fahien] faien *FH* 2 algú] alcun *F*, alcu *HI'* | de] de *FH* 3 Catalunya] Catalunya *I'* 5 serà] seria *HI'* | rauba] roba *FHI'* | merçè] merce *FH* 8 Ítem...18 persones] *passatge assenyalat* | stament...9 condició] condicio o estament *FHI'* 9 Catalunya] Catalunya *I'* 10 demunt] damunt *FHI'* | alguna] alcuna *FHI'* 11 Vallspír] Vallespir *FHI'* | Vallspír...13 compradors] *subr.* 12 persones] personas *H* 13 compradors] compredors *I'* | daquelles] daquellas *FH* | en...14 Perpenyà] *subr.* 14 Perpenyà] perpinya *FH* persones] personeis *H* | damunt] demunt *H* 15 estimaran] estimeran *H* sagellaran] segellaran *FHI'* 16 dit] dits *FH* 17 hajan] hajan *H* | exir] a exir *FHI'* | albarà] albera *H* 20 que²] qui *I'* 21 Catalunya] Catalunya *I'* | o] e *F* | demunt...22 especificades] damunt especificades *I'* 22 de aquelles] daquelles *FHI'* | Conflent] Comflent *I'* 23 Capcir] Capsir *FH* 24 qui] que *H* | de...25 aquelles] daquelles *FHI'* 25 Vilafrancha... Conflent] Vilafrancha de Confelent *H*, Vilafrancha de Comflent *I'* 26 damunt especificada] demunt especificada *H*

(5.59) Ítem, que tota persona que traurà de
Cathalunya o metrà en [128v^a] aquella algunes de les
coses demunt contengudes per la terra de Cerdanya, sia
5 tenguda de manifestar e denunciar les dites coses en la vila
de Puigcerdà a les persones que en la dita vila seran a açò
deputades o als compradors de les dites generalitats e
pagar per aquelles ço que damunt és ordonat; e que
d'aquelles coses no gos trer de la dita vila sens albarà de
les dites persones o compradors.

(5.60) Ítem, que tota persona qui traurà de
Cathalunya o en aquella metrà alguna de les dites [coses]
per la vall d'Andorra e per tot lo vescomdat de Castellbó,
haja a presentar e manifestar aquelles a les persones que
15 en la Seu d'Urgell, a Tragó o al pont d'Oliana, qui són del
comdat d'Urgell, a açò seran deputades segons la forma
demunt dita.

(5.61) Ítem, que tota persona qui alcunes de les dites
20 coses traurà de Cathalunya o metrà en aquella per lo port
de Cenet, de Malpàs e de la vall de Boy, haja aquelles
manifestar en lo loch de Çenet e al loch de Malpàs o a la I
d'aquells qui pus prop serà de lur camí.

(5.62) Ítem, que totes les coses dessus dites qui
25 entraran o exiran per la terra de Pallars se hajen a
manifestar en los lochs de Tremp, de Tírviia o de València
o de Arany o de Muntanyana o de la Pobla [128v^b] de
Bellvehí o de Lebercuy, ço és, I d'aquells lochs qui pus
30 prop serà de lur camí e en aquells lochs o en la I d'aquells
hajen a pagar ço que demunt se conté.

(5.63) Ítem, que totes les mercaderies e coses dessus
dites qui entraran o exiran en Aragó, sien manifestades en

1 que²] qui *I'* 2 Cathalunya] Catalunya *I'* | algunes] alcunes *FHI'*
3 demunt] damunt *FHI'* 7 damunt] demunt *H* 12 coses] *af. de FHI'*
13 vescomdat] vezcomdat *F*, veçcomdat *HI'* 14 manifestar] maniffestar
I' 16 comdat] comte *FHI'* 17 demunt] damunt *FI'* 19 alcunes]
alcunes *I'* 21 Cenet] Ceret *FHI'* | Boy] Boyl *F* 22 manifestar]
maniffestar *I'* | Çenet] Cenet *F*, Çeret *I'* 26 entraran] entreran *F*
27 manifestar] maniffestar *I'* | Tírviia] Tirvia *FHI'* 28 Arany] Areny
FHI' 29 Bellvehí] Bellvey *FHI'* | Lebercuy] Leberçuy *FI'* 30 serà]
seran *FHI'* 31 demunt] damunt *FI'* 34 o] e *F* | manifestades]
maniffestades *I'*

les ciutats de Tortosa, de Leyda e de Balaguer e en los lochs de Flix, de Aythona, de Orta, de Gandesa, de Móra, de Miquinença e de Uildachona, e en tots altres lochs qui als deputats serà vist fahedor, en aquell que pus prop serà de lur venguda a les persones que en los dits lochs seran deputades. 5

(5.64) Ítem, que en les marítimes de Cathalunya sien ordonats principalment certs lochs a carregadors en los quals qualsque persones qui trauran o metran alsunes de les coses dessús dites, qui hajen e sien tengudes pagar segons que damunt és ordonat, dejen ésser denunciades en los lochs dejús scrits o en algun d'aquells e en aquells dejen pagar ço que pagar deuen segons que demunt és ordonat; los quals són aquests, ço és, Canet, Cobliure, Roses, Torrella de Muntgrí, Palamós, Sent Lorenç, Sent Feliu de Guíxols, Barchinona, Ciges, Cu[129r^a]belles, Tarragona, Cambrils e Tortosa. 10 15

(5.65) Ítem, que en ylles de Mallorques e de Manorcha sien elets semblantment certs lochs a carregadors per los deputats del dit regne, aquells que ls serà viars, e en aquells lochs o en altres de les dites ylles metre e posar certes persones e guardes qui puxen cullir e reebe tot ço que exirà de les coses demunt dites o vendre les dites impositions generals, les quals, emperò, persones e guardes, en cas que no·s venessen, hajen a fer sacrament e homenatge segons que demunt és contengut; és entès, emperò, que en cascun dels dits lochs qui són assignats a carregadors, en cas, emperò, que les dites generalitats no·s 20 25 30

2 Flix] Fflic *F* | Aythona] Aytona *FP*, Aycona *H* 3 Uildachona] Uylldecona *FH*, Huylldecona *P* | lochs] *amb s int., om. FH* 5 persones] personas *H* 9 certs] cerç *H* | carregadors] carragadors *FH*, carregados *I'* 10 persones] *rep., subr. i exp. després de* alsunes | trauran] treuran *FH* alsunes] alcunes *HI'* 12 damunt] demunt *H* 13 scrits] escrits *F* 14 demunt] damunt *FP* 15 los quals] los quals lochs *FHI'* | Cobliure] Cotliure *H*, Copliure *I'* 16 Torrella] Torroella *FHI'* | Muntgrí] Montgri *HI'* | Palamós] Palamors *HI'* 17 Feliu] Ffeliu *F* | Cu129r^a] Cu129r^a] Cubells *H* 18 Tarragona] Terregona *H* | e] et *H* 20 ylles] illes *F*, les ylles *I'* | Mallorques] Mallorcha *F*, Mallorqua *HI'* 22 carregadors] carragadors *FH* 23 viars] viyars *FH* | altres] altres *H* | ylles] illes *F* 25 reebe] *amb e³ int., reebre FH* | demunt] damunt *FP* 27 e¹] et *H* venessen] venesen *H* | sacrament...28 homenatge] segrament e homanatge *H* 28 demunt] damunt *FP* 30 carregadors] carragadors *FH*

venen, sien elettes certes persones feels e leyals per los
deputats de Cathalunya qui sien bones e profitoses a les
dites coses cullir e reebre, les quals façen sagrament e
homenatge segons la forma devall scripta.

5

(5.66) Ítem, ordona la dita Cort que, si alguna
persona de qualque stament o condició sia, farà frau en
alguna de les coses demunt ordonades, que perda aquelles
en què aquella frau feta o començada haurà, e
no-res-meyns pach per pena CC sous barchinonins, de les
quals coses e pena, en cas que sien comeses, [129r^b] la
terça part sia de la deputació e l'altre terça part sia de
l'ordinari que farà la execució e l'altra terça part de
l'acusador.

15

(5.67) Ítem, que tots oficials, axí del senyor rey com
d'altres qualsevol persones de la dita senyoria qui hajen
jurisdicció, e tots los senyors dels lochs dejen tenir e
servar totes les dites coses en los presents capítols
contengudes; e que tota vegada que d'açò per los dits
deputats o altres persones demunt dites seran requests, axí
en punició e execució a fer com en altres coses als dits
affers necessàries, donen tota favor e ajuda e façen justícia
spatxada, e açò hajen a jurar los dits oficials als sants IIII
Evangelis de Déu, si per aquells requests ne seran; e, si per
ventura per colpa o negligència dels dits oficials o dels
senyors dels lochs en les dites coses justícia no's fahia,
que tot ço que per colpa d'ells se perdria a la dita ajuda
hajen a pagar d'açò del lur propi, lo qual dampnatge

25

1 elettes] eletes *FHI'* 2 profitoses] proffitoses *I'* 3 façen] fassen *FH*
4 homenatge] homanatge *H* | devall scripta] davall escrita *F*, devall
escrita *H*, davall scrita *I'* 7 stament] estament *FH* | sia] sie *H* | frau]
ffrau *I'* 8 demunt] damunt *FHI'* | aquelles] les coses *FHI'*
9 començada] comesa *FHI'* 10 no-res-meyns] noresmenys *FHI'*
12 deputació] diputacio *H* | laltre] la *F*, laltra *H*, la altra *I'* 13 que farà]
qui faria *FHI'* | execució] exequcio *F* | l'altra] la altra *HI'* | de... 14
acusador] del accusador *HI'* 16 Ítem...37,2 contrafarien] *capítol*
assenyalat i amb n. marg. de Llombard indicant nota pagar del lur
propi | oficials] oficials *FH* 17 qualsevol] qualssevol *FHI'*
18 jurisdicció] jurediccio *H* 19 presents] presens *H* 20 açò] de ço *F*
21 demunt] damunt *FI'* 23 affers necessàries] afers necesarias *H*
24 spatxada] espetxada *FH*, espatxada *I'* | açò] açon *H* | oficials]
oficials *F* | IIII] quatre *FHI'* 26 negligència] necligencia *FH* | oficials]
oficials *F* 27 fahia] fahie *HI'* 28 d'ells] dels *I'* 29 açò] de ço *FHI'*
propi] propi *HI'*

puguen stimar los dits deputats e aquell fer pagar a les persones qui contrafarien.

(5.68) Ítem, si en cullir e levar les dites generalitats eren necessàries altres bones provisions e ordinacions o en aquelles parien alguns duptes, que·ls deputats de Catalunya residents en Barchinona [129v^a] o aquells a qui ells ho manaran los puxen fer e declarar, no mudada substància, aytantes vegades com a ells vist serà fahedor.

(5.69) L'és axí avengut per la Cort que totes les generalitats sien levades e cullides en lo principat de Catalunya e en los dits regne e ylla en la forma dessús dita, ço és, per via e ordinació dels deputats en la present Cort ordonats o per aquells qui per ells hi seran assignats, los quals deputats sien tenguts per virtut del sagrament e homenatge per ells fahedors que ells ho aplegaran, e u faran cullir e aplegar com mils e pus profitosament puxen e que·n daran bon compte e leyal.

(5.70) Ítem, que totes imposicions qualssevulle, les quals són o seran posades per qualsevulla universitats dels braços dessús dits o senyors de les dites universitats o altres qualssevol persones, les quals hajen per concessió del senyor rey o del general de Catalunya o per pròpia auctoritat, les quals sien posades en los draps cruus o altres tints o adobats, sien de fet e de present levades; e axí mateix sien levades totes imposicions qui sien o seran posades per entrada o per exida en qualssevulla mercaderies o coses qui entraran o exiran del Principat de Catha[129v^b]lunya, axí que d'aquí avant no y sien cullides

1 puguen stimar] pugen estimar *F*, puguen estimar *HI'* | aquell] aquells *HI'* 2 persones] personas *H* 5 necessàries] necessaries *FH* 6 parien] aparien *FHI'* | alguns] alcuns *I'* | duptes] *amb n. marg. de Llombard indicant* dubtes, dubtes *FH* 8 ells] els *I'* | ho] o *HI'* | manaran] comanaran *FHI'* | e] *om. FHI'* 9 fahedor] faedor *H* 11 Lés] *E es FHI'* les] les dites *FHI'* 13 ylla] illa *F* 17 homenatge] homanatge *I'* aplegaran] plegaran *FH*, applegaran *I'* 18 cullir] collir *F* | aplegar] applegar *I'* | profitosament] proffitosament *I'* 21 Ítem...imposicions] *amb n. marg. de Llombard indicant* que nos pos dret a les robes que paguen dret del general entrada y exida en Catalunya | qualssevulle] qualssevilla *FHI'* 22 qualsevulla] qualssevilla *FHI'* 23 braços] braces *FH* 24 hajen] hagen *I'* 25 pròpia] propria *H* 27 e¹] *om. FHI'* levades] lavades *F* 28 sien²] son *H* 30 entraran] entreran *I'* 31 daquí] dequi *I'* | no y] no hi *FH*, non hi *I'*

durant lo temps dessús dit sinó aquestes que dessús són ordonades; e semblantment s'entenen dels dits regne e ylla en cas que pach ab Cathalunya.

5 (5.71) Ítem, que·l senyor rey e la senyora reyna e·l
senyor duch e tots lurs fills e lurs companyes e domèstichs
e totes persones de qualche lig, stament o condició sien
que trauran de Cathalunya o metran en aquella algunes de
10 les dites robes dessús dites, paguen la dita imposició e
ajuda en los dits capítols contengudes a les persones qui
aquelles imposicions compraran o cullir aquelles
deputades seran; e axí mateix paguen de aquelles que
compraran o vendran de les quals de pagar, comprant o
venent en los dits capítols és feta menció.

15 (5.72) Ítem, que tots patrons e scrivans de naus e de
qualssevol altres vexells de mar e d'aygua dolç, qui
metran alguna mercaderia dins Cathalunya e en los dits
regne e ylla trauran les mercaderies dessús dites o alguna
20 d'aquelles, façen e hajan a fer sacrament en poder dels
compradors o cullidors de les dites generalitats, tota
vegada que requests ne seran, que denunciaran bé e
ley[130r^a]alment totes mercaderies e altres coses que
trauran e metran dins Cathalunya, regne e ylla segons que
25 dit és e, ultra açò, hajan a mostrar los lib[r]es on les dites
coses e mercaderies són o seran scrites; e aquell o aquells
qui contra açò faran sien encorreguts encontinent en pena
de CC sols barchinonins per cascuna vegada que contra
açò faran.

30 (5.73) E, en cas que en lo vescomdat de Castellbó e
en les valls d'Aran e d'Andorra no·s cullissen generalitats

1 aquestes] aquestas *FH*¹ | que] qui *HI*¹ 2 semblantment] semblant *FHI*¹
sentenen] se entene *FH*, sentene *I*¹ | regne] reyne *I*¹ 5 e·l] e el *FH*
7 stament] estament *F* 8 que] qui *I*¹ 9 dites¹] *subr. i exp., om. FHI*¹
robes...10 ajuda] *passatge assenyalat amb manícula i amb nota de*
*Llombard indicant nota | dita] om. FHI*¹ 10 contengudes] contenguda
*FHI*¹ 11 aquelles¹] aquellas *I*¹ | cullir] a cullir *FHI*¹ | aquelles²]
aquellas *I*¹ 13 o²] e *FH* 16 scrivans] escrivans *FHI*¹ 17 daygua] de
aygua *HI*¹ | dolç] dolça *FHI*¹ 19 ylla] illa o de Catalunya e dels dits
regne e illa *FHI*¹ 20 façen] facen *H* 22 vegada] vegade *I*
23 ley130raalment] lealment *I*¹ 24 ylla] illa *F* 25 libes] libes *amb e*
*int. | on] hon *I*¹ 26 scrites] escrites *FHI*¹ 31 vescomdat] vezcomdat *FH*,
vescomtat *I*¹ 32 valls...d'Andorra] *amb n. marg. de Llombard indicant*
nota | d'Aran] *amb n. marg. de Llombard indicant Aran**

per los deputats o per aquells que per ells hi seran ordonats, ordona la dita Cort e vol que mercaderies e altres coses qui, exint de Cathalunya, entraran en lo dit vezcomdat e valls o en algun d'aquells o dels dits vezcomdat e valls entraran en Cathalunya, paguen e hajen a pa[gar] per aquells totes imposicions e altres càrrechs axí com si exien de Cathalunya e anaven en altres terres estranyes, les quals coses sien pagades en aquells lochs que als deputats residents en Barchinona parrà ésser fahedor.

(6) Ítem, ordona, vol e entén la dita Cort que ls deputats del general de Cathalunya en aquesta Cort ordonats e encara tots comissaris per caps de vegueries ordonats en la dita Cort, si per ventura vehien e conexien [130r^a] que en alguns lochs o passes ultra los dessús dits fossen necessàries ésser posades guardes o cullidor de les dites generalitats, que puguen aquells lochs o passes mudar, anadent o tollent d'aquells qui ja són ordonats, e en aquells los que viares los serà posar guardes o cullidors d'aquelles generalitats, e remoure o mudar les guardes que en los dits lochs són o seran axí com mils e pus profitosament fer se puxa a bé del general de Cathalunya; e açò mateix puxen fer los compradors de les dites generalitats en cas que s venen.

(7) Però ordona la dita Cort e vol que per lo segon any, qui començarà lo primer dia de juny prop vinent de l'any de la Nativitat de nostre Senyor MCCCLXVI, per ço com serà un any complit, les dites generalitats e la ajuda de la sal damunt dita sien crescudes o minvades per los deputats qui seran residents en Barchinona o per los

1 o¹] *int.* | per aquells] *rep.* aquells *abans de l'anterior* deputats | seran] serien *FHI'* 2 ordona...vol] ordona e vol la dita cort *FHI'* | que] que totes *FHI'* 3 coses] cosas *I'* 4 vezcomdat] vescomtat *I'* | dels dits] del dit *FH* 5 vezcomdat] vescomtat *I'* | hajen] hagen *I'* 6 aquells] aquelles *FH*, aquellas *I'* 7 terres...8 estranyes] terras stranyes *I'* 9 ésser] eser *I'* 10 fahedor] faedor *H* 12 ordona] ordone *I'* 16 alguns] alguns *FH* 17 guardes] *amb n. marg. de Llombard indicant* de guardes | cullidor] collidors *F*, cullidors *HI'* 18 generalitats...25 venen] *passatge assenyalat* 19 tollent] tolent *I'* 20 los¹] lochs *FHI'* | viares] viyares *FI'*, vijares *H* 22 són...seran] posades son o seran *FHI'* | mils] miylls *I'* 23 profitosament] proffitosament *I'* 24 mateix] matex *H*, metex *I'* 25 que-s] quis *I'* 27 7] *V I'* | ordona] ordone *I'* 28 començarà] comensara *I'* | dia] die *I'* 30 un] *I FHI'* 32 o¹] e *FHI'*

oydors dels lurs comptes o per la major partida d'aquells en absència dels altres; e, si viares los ho serà, que puguen pendre e haver consell d'altres persones que·ls parrà en tal manera e forma a lur bon arbitri que vallen dins I any, començador lo dit primer [130v^a] dia de juny, ço és, les dites generalitats les L^M lliures dessús dites quíties de messions, e la ajuda de la dita sal XXV^M lliures quíties de messions, e dels preus que costaran les salines dels senyors da qui són; axí, emperò, que lo dit creximent o minvament sien tenguts fer per lo dit segon any e per los dits VIII meses, [si bastat no y havia en lo derrer mes dels dits VIII meses] del primer any, per ço con hauran haüda experiència qui·n ni qual lo poran fer segons les quantitats qui tro a lavors exides ne seran. Plau al senyor rey, axí emperò que en cascú dels dits II anys se hagen L^M lliures de les generalitats e XXV^M lliures de la sal quíties de totes coses segons que damunt en los precedents capítols és declarat.

(8) Ítem, con segons ordinació en la dita ciutat de Tortosa feta la secha dels florins, los quals en la forma en la Cort de Tortosa ordonada se baten e·s deuen batre en e per lo temps en aquella Cort ordonat en la vila de Perpenyà, sia del dit general, per ço, la dita Cort vol, ordona e atorgue que·l guany e emolument qui és ja exit e d'aquí avant exirà dins lo primer [130v^b] any, qui segons l'arrendament de la dita secha fet per los deputats en la dita Cort de Tortosa ordonats residents en Barchinona serà finit e complit migant lo mes de juliol primer vinent, sie convertit e mès en la dita deffensió e comptat e comprès en lo present do tro en quantitat de L^M lliures, la qual ordinació e atorgament fan en la forma, maneres e condicions ordonades en la dita Cort de Tortosa; e encara per major pujament del dit florí en la forma, manera e

1 oydors] hoydors *FH*, oyhidors *I'* 2 viares] viyares *F*, vijares *HI'*
 5 començador] comensador *I'* | dia] die *I'* 6 L^M] LX^M *FHI'* 7 XXV^M] les dites XXV^M *FHI'* 9 da qui] de qui *HI'* 10 fer] de fer *FHI'*
 11 meses] mesos *H* | si... 12 meses] *af. de FI'* 12 con] com *FHI'* 14 a] *om. FH* 15 cascú] cascun *FI'* | hagen] hagen *I'* 16 les] los *H* 20 8] VI *I'* | con] com *HI'* | ciutat] Cort *FHI'* 21 secha] secca *FH* 24 sia] sie *I'*
 25 ordona] ordone *I'* | que·l] que lo *FHI'* 27 larrendament] lo arrendament *FHI'* | secha] secca *FH* | deputats] *amb s int.* 29 migant] mijant *FHI'* | sie] sia *FH* 30 deffensió] defensio *FH* 32 maneres] maneras *I'* 34 pujament] pijament *FH*, pugement *I'*

condicions ordonades e davall scrites e posades en lo do del segon any. Plau al senyor rey, açò declarat que en aquest primer any, qui serà finit segons que'n lo dit capítol se conté, sie comprat ço que del dit emolument s'és haüt e s'haurà d'aquí avant en lo dit primer any tro en quantitat de XLIIII^M lliures per les quals s'és stat arrendat aquest any; emperò, si dins aquest any se batien e s'obraven més marchs d'aur que no·s contenen en lo dit arrendament, aytant con se n'hauria més de XL quatre mília lliures, sia pres en compte entrò a les dites L^M lliures. Si, emperò, no se'n batia més avant que·l preu bastàs a XLIIII^M lliures, aquelles VI^M lliures qui d'aquest primer any falrie se puxen haver del segon any e del temps après següent, [131r^a] e sien reebudes en compte al dit general; axí emperò que entre lo primer e lo segon anys no·s puxen sens licència del senyor rey batre més avant de L^M marchs d'aur segons ordinació feta en la dita Cort de Tortosa, retenguts, emperò, al senyor rey per cascun dels dits dos anys aquells XII florins que·l dit senyor ne deu haver cascun any segons la dita ordinació.

(9) Ítem, con se digue que certes companyes de les parts de França en gran multitud deuen venir en socors del dit senyor rey e de la cosa pública de sos regnes e terres, per la qual cosa és necessari fer major do en la dita deffensió que no és lo do fet en la dita Cort de Tortosa, lo qual se compleix e los deffalliments en aquell occurrents se suplexen en la forma damunt ordonada; per ço, la dita Cort done e profer per si e per los dits Regne de Mallorca e ylla de Manorcha en la dita deffensió de novell C mil lliures barchinonines pagadores solament en lo primer any dels dits dos anys e no més, les quals sien

1 ordonades e] *om. FHI'* | scrites] escrites *FH* 4 sie comprat] sia comptat *FHI'* 5 shaurà] saura *FH* | tro] entro *FHI'* 6 stat] estat *FHI'* 7 e] o *FHI'* 9 con] com *FHI'* | se n'hauria] sen haura *FH* | XL... mília] XLIIII^M *FHI'* 12 falrie] falrien *FHI'* 15 entre lo] entrel *FHI'* | e] ne *FHI'* | no·s] no *FH* 17 ordinació] la ordinacio *FH* 18 cascun] cascu *H* dos] II *FHI'* 19 XII] XII^M *FHI'* 22 9] VII *I'* | con] com *FHI'* | digue] diga *FH* 23 França] Ffrança *FHI'* | multitud] multitut *HI'* | socors] socors *H*, secors *I'* 24 terres] terras *I'* 26 deffensió] defensio *FH* 27 compleix] complex *FH* | deffalliments] defalliments *FH*, deffelliments *I'* 28 suplexen] supplexen *FH*, suppleixen *I'* | en] per *FHI'* 29 done] dona *FH* 30 deffensió] defensio *FH* 31 C] cent *FHI'* mil] milia *I'* 32 dos] II *FHI'*

entre los dits III braços compartides per aquesta forma, ço és, que·n sien pagades L^M lliures per los hòmens dels dits dos braços de prelats e persones ec[131r^b]clesiàstiques, rics hòmens e cavallers e per tots aquells qui ab ells
 5 pagaren e contribuïren en los dons fets en les Corts de Cervera e de Muntçó, exceptats los devall scrits lochs qui en aquest do paguen e contribuesquen ab lo braç de les ciutats e viles reyal; e que los dits braços de la clericia e cavalleria e los singulars d'aquells puxen haver, cullir,
 10 levar e pagar per via de fogatges o per aquella via o manera que·s volran les dites L^M lliures, qui a la lur part ne vénen. E les altres L^M liures, paguen lo dit braç de ciutats e viles reyal e lo regne de Mallorques ab tots aquells lochs e persones qui ab lo dit braç contribuïren en los dons fets en les dites Corts de Cervera e de Muntçó, e
 15 encara ab la ylla de Manorcha e ab la ciutat e vegueria de Tortosa e ab tots aquells lochs que l'infant en Ferrando possehia en Cathalunya e qui ab ell contribuïren en los dits dons fets en les dites Corts de Cervera e de Muntçó; açò, emperò, entès e declarat que la dita ciutat e vegueria de
 20 Tortosa e la ylla de Manorcha contribuesquen ab lo dit braç de ciutats e viles reyal en lo do de les dites cent mil liures sens tota deducció aquesta vegada solament, e encara contribuesquen [131v^a] ab lo dit braç en lo dit do les honors de Camarasa, de Cubells, d'Alòs e de Meyà ab tots los lochs qui contribuï[ren] ab l'infant en Ferrando en lo do fet en la Cort de Cervera aquesta vegada solament sens tota deducció quant al dit braç; però que als hòmens dels dits dos braços de la Esgleya e cavalleria sie deduïda
 25 de les L^M lliures que en lo dit do deuen pagar aquella quantitat que·n pertanguerà a pagar als hòmens de les dites honors, si ab los homes dels dits dos braços pagassen aquesta vegada. E, per ço que la cosa pública no perda la
 30

1 III] tres I' | braços] braços FII', braces H' 2 L^M] cinquanta mil I' 3 dos braços] II braços F, II braces H, dos braços I' 6 Muntçó] Muntso FHI' devall scrits] davall escrits FH 8 braços] braces H | clericia] clerecia FH 9 cavalleria] cavellaria I' 10 fogatges] fogatge FHI' 12 L^M] cinquanta milia HI' 15 Muntçó] Muntso FHI' 17 Ferrando] Fferrando FH 18 possehia] possehiha I' 19 Muntçó] Muntso FHI' 21 ylla] illa FH 22 cent mil] C^M FHI' 25 honors] amb s int. | Cubells] Cubelles FH d'Alòs] Dalors I' | Meyà] Meeya FHI' 26 Ferrando] Fferrando FHI' 29 dos braços] II braços FH, dos braços I' | cavalleria] cavallaria FHI' 30 deuen] douen H 31 que·n] quin HI' | pertanguerà] pertenguera H 32 homes] homens HI' | dos braços] II braços FHI' | pagassen] pagasen H 33 perda] perde FHI'

dita quantitat, lo senyor rey sie tengut de pagar al general de Cathalunya la dita quantitat qui deduïda serà als hòmens dels dits dos braços de la dècima a ell novellament atorgada per lo sant pare, axí que aquells qui culliran per lo senyor rey la dita dècima se obliguen ab sagrament per ells fahedor en poder de l'archabisbe de Terragona ans que usen de la cullita de la dita dècima, ço és, los cullidors de la dècima del bisbat de Terragona e del bisbat de Barchinona, que de la dècima del primer any daran e pagaran als deputats residents en Barchinona la quantitat de la dita deducció, la qual munta a XV^M sous poch més o meyns; e les dites coses [131v^b] juren lo senyor rey e l dit archabisbe de fer complir e servir als dits cullidors e de no contravenir en neguna manera, e les dites cosen [sien] fetes sens perjudici dels dits dos braços. Los hòmens, emperò, de les dites honors de Camarasa, de Cubells, d'Alòs e de Meyà e altres de les dites honors paguen aytant e no més que pagaren si pagassen ab los dits dos braços. E que les dites L^M lliures puxen haver e cullir, levar e pagar lo dit braç e altres de la sua contribució e los singulars d'aquell per via de imposició o per aquelles vies e maneres que s volran; e, si los dits III braces o la I d'aquells o d'algun singular o singulars d'aquells volran pagar la quantitat que en lo dit do los tocarà per via de imposició, la qual en aquell cas hajan a posar en pa, en vi e en carn fresca o salada qui s vene a tall, e que los clergues, persones ecclesiàstiques, rics hòmens e cavallers, e tant solament homes de paratge ne altres en aquella no paguen sinó axí com huy fan e aquesta vegada sens perjudici d'algun dels dits braces, les quals, emperò,

1 sie] sia *F* 3 dos braços] II braços *FH*, dos braços *I'* 5 dècima] deccima *H* 6 fahedor] faedor *FH* | Terragona] Tarragona *FP* 8 del¹] de *H* Terragona] Tarragona *FHI'* 9 e] et *H* 11 munta] munta a quantitat *F* a] de *F* 12 meyns] menys *FHI'* | e:] e el *F* 13 dits] *amb s int.* cullidors] collidors *F* 14 neguna] alguna *FHI'* | cosen] coses *FHI'* sien] *af. de FHI'* 15 dits] *amb s int.* | dos braços] II braços *F*, II braces *H*, dos braços *I'* 16 de²...17 honors] *rep.* | Cubells] Cubelles *FH* 17 d'Alòs] Dalorç *I'* | Meyà] Meeya *FHI'* 18 que] qui *F* | dos...19 braços] II braços *FH*, dos braços *I'* 19 e] *om. FHI'* 21 imposició] imposicions *FHI'* | aquelles...22 maneres] aquelles vies e maneres *I'* 22 III braces] tres braços *HI'* 23 d'algun] algun *FHI'* 24 tocarà] tochara *FHI'* 26 o] o en *FHI'* | vene...tall] vena a tayll *F*, vena a tayll *H*, vena a tayll *I'* | e²] *om. FHI'* 27 e] *om. FHI'* 28 homes] homens *FHI'* 29 huy] vuy *I'* 30 braces] braços *FI'*

C mil lliures de novell donades sien donades e convertides axí e en aquell temps e en aquells affers qui-s [132r^a] segueixen, ço és, que per tot octubre prop vinent los dits dos braces hajan fet compliment a la sua part, e lo dit braç
5 ab tots aquells de la sua contribució a la sua part; però que aquelles persones qui hi seran per la present Cort ordonades ab sagrament e homenatge, lo qual hajan a fer los lechs en poder del veguer de Barchinona, e los clergues sagrament en poder del bisbe de Barchinona o de
10 son official e tots ab sentència de vet, la qual hajan a reeb[r]e del dit bisbe de Barchinona o de son vicari o official, sien stretes o obligades axí efficaçment com fer se puxe que les dites cent mil convertiran solament en paga de les dites companyes e del comte de Trastàmara, si
15 entraran en Castella, e no en altra manera ne en altres uses ne en altres coses ne cases; e, si lo contrari fahien, que no·ls sia pres en compte, ans sia imputat a ells e a lurs béns, dels quals lo general ho puxa haver e cobrar, e encara sien punits com a trencador de sagrament e
20 homenatge sens tota excusació. E, si les dites C^M lliures ab les dites coses no bastaven, que lo senyor rey d'açò del seu propi o de son patrimoni hi haja a fer compliment ho n'haje a ffer fer als Regnes d'Aragó e de València, axí que dels diners o béns de la deputació de Cathalunya e dels
25 dits regne e ylla no·n sia més [132r^a] avant despès ne convertit I diner. E, si per ventura cas s'esdevenia que la dita entrada no·s fes, que totes les dites C^M lliures se hajan a convertir e despendre en la forma e manera continguda en lo capítol fet sobre la distribució de les CCCXXV^M
30 lliures del do del primer any davall scrit e per aquelles persones en aquell capítol contingudes. Plau al senyor rey,

1 C mil] cent milia *FHI'* | donades²] pagades *FHI'* 2 affers] afers *H*
3 segueixen] seguexen *FH* 4 dos braces] II braços *FH*, dos braços *I'*
hajan] hagen *I'* 6 aquelles persones] aquellas personas *I'* 7 e] e ab
FHI' | homenatge] homanatge *HI'* | hajan] hagen *I'* 10 sentència]
sentencia *I'* | hajan] hagen *I'* 11 reebre] reebe *amb e³ int.* 12 stretes]
escrites *FH* | o] e *FH* | efficaçment] efficaçment *FHI'* 13 cent mil]
C^M lliures *FHI'* 14 Trastàmara] Trestamara *FHI'* 15 entraran] entreran
F | uses] usos *H* 16 fahien] feyen *HI'* 17 sia¹] sie *HI'* | sia²] sie *I'*
18 puxa] puxe *I'* 19 punits] *amb s int.* | trencador] trancadors *FH*,
trenchadors *I'* 20 homenatge] homenatge *F*, homanatge *HI'* | ab] a
FHI' 22 haja] hage *HI'* | ho...23 ffer] o ho haja a fer *F*, o ho haje a fer
H, hon haje a fer *I'* 25 ylla] illa *FH* | no·n] no y *FHI'* | sia] sie *I'*
26 sesdevenia] se esdevenia *FH* 27 C^M] cent mil *I'* | hajan] hagen *I'*
30 davall] devall *I'* | scrit] escrit *F* | aquelles] aquellas *I'*

exceptat ço que dessus se conté de la deducció de la dita honor d'Alòs e de Meyà, e del pagament fahedor de les dècimes, car no·s poria fer per ço com són obligades axí e·n Berenguer Bertran per lo fet de Cerdanya com als cardenals per restitució de ço que fon pres de les lurs rendes que fon convertit en los affers de la guerra; e exceptat e declarat que·l do fet en la Cort de Tortosa se puxa e s'haja a convertir en deffensió de la cosa pública segons la ordinació davall fe[ta] en lo XVIII capítol qui comença “Les quals CCCXXV^M lliures etcètera”; emperò plau al senyor rey que aquesta quantitat que·n vendrà a les dites honors sia deduïda e levada de tot lo dit do.

(10) [132v^a] Ítem, con en la dita Cort de Tortosa per lo segon any fossen donades en la dita deffensió CCCXXV^M lliures barchinonines en les quals occurrrien aquells mateix deffalliments qui eren en les CCCXXV^M lliures del do del primer any fet en la dita Cort; per ço, la present Cort, supplent e declarant los dits deffalliments axí per creximent de les dites generalitats e sal, segons la forma e ordinació damunt dites, com per la forma e ordinació següents, vol e ordona que les dites CCCXXV^M lliures sien pagades axí com se segueix; ço és, que les cent cinquanta mil lliures, qui segons ordinació feta en la dita Cort de Tortosa devien ésser haüdes e pagades en lo segon any per imposició de farina e de fogatge sien haüdes e pagades en lo dit segon any qui, emperò, començarà lo dit primer dia de juny MCCCLXVI, axí e en les formes e maneres ordonades e contengudes damunt en lo primer capítol tocant la ordinació de la paga de les cent L^M lliures

2 fahedor] faedor *HH'* 3 com] con *F* 4 e·n] an *FHI'* | Cerdanya] Cerdanya *F*, Çerdanya *H* 5 cardenals] cardanals *F* | fon] fo *F* | les] *om.* *F* 6 affers] afers *I'* 8 deffensió] defensio *FHI'* 9 XVIII] XVIII^{en} *FH* 10 comença] comence *FI'*, comence *H* 12 sia] sie *I'* 15 10] VIII *I'* con] com *FH* 16 deffensió] defensio *FH* 17 occurrrien] occorrien *FH* 18 mateix deffalliments] mateys defalliments *F*, matexs defalliments *H*, mateys deffelliments *I'* 20 supplent] suplent *H* | deffalliments] defalliments *FH*, deffelliments *I'* 22 ordinació] ordenacio *FH* 23 ordinació] ordenacio *FH* | ordona] ordone *FI'*, ordene *H* 24 segueix] seguiuex *I'* | cent...25 mil] CL^M *FHI'* 25 ordinació] ordenacio *FH* 27 fogatge] ffogatge *H* 28 començarà] comensara *I'* 29 dia] die *I'* | de juny] de juny prop vinent del any *FHI'* | formes...30 maneres] formas e maneras *I'* 30 ordonades] ordenades *H* 31 tocant] tochant *I'* | cent LM] CL^M *FHI'*

del primer any, exceptat que sien pagades per los térmens següents, ço és, la terça part lo primer dia de setembre del dit any qui començarà lo dit primer dia de juny prop vinent, e l'altra terça part lo primer dia de janer après
 5 següent qui serà de l'any MCCCLXVII, e l'altra terça part lo [132v^b] primer dia de maig après lavors següet. Plau al senyor rey.

(11) Ítem, com segons ordinació de la Cort de
 10 Tortosa en lo primer any del present do o proferta deguessen ésser venuts censals morts per los dits III braços de la Cort tro en preu de L^M, e en l'any segon de la dita proferta ne deguessen ésser venuts per semblant
 15 quantitat d'altres cinquanta mil lliures, l'interesse de les quals devie ésser assignat sobre les generalitats segons que en los dits capítols de la Cort de Tortosa se conté, e per les grans quantitats que en lo primer a[n]y de la dita proferta se han haver e a cullir per moltes despeses ja fetes sia
 20 necessari que en lo primer any los dits III braços se puxen acórrer de les dites L^M liures, perquè's devien vendre censals en lo dit segon any; et per ço sia ordonat per la dita Cort que en lo dit primer any sien venuts çensals morts e violaris per totes les dites C^M lliures, les quals totes entren
 25 en paga de la proferta e ajuda del dit primer any, e per consegüent se haja a fer esmena a la ajuda del dit segon any de les dites L^M liures qui s'havien [133r^a] haver per les dites vendes, per ço, ordona la dita Cort que, en satisfacció e esmena de les dites L^M liures de l'any segon o d'aytant com los dits braces o la I d'ells hagués pres e mès
 30 en paga del do del dit primer any de la quantitat de les dites L^M lliures o de la part a qualsevol dels dits braços pertanyent a pagar en aquelles, hagen a donar e a crèxer en lo dit segon any a la dita deffensió en los térmens en lo dit VIIIe capítol contenguts, la qual quantitat o quantitats

2 dia] die I' | setembre] setembre FHI' 3 començarà] comensara I'
 dia] die I' 4 dia] die I' 6 dia] die I' 9 11] IX I' | ordinació] la
 ordenacio FH 10 proferta] profferta I' 12 braços] braços FHI' | LM]
 L^M lliures FH 13 proferta] profferta I' 14 cinquanta mil] L^M FHI'
 linteresse] linteresser FH 15 devie] devia F 17 proferta] profferta I'
 18 haver] a haver FHI' | per] e per FHI' 19 braços] braços FI', braces H
 21 et] e FHI' | sia] sie I' 22 çensals] censals FHI' | morts] om. FHI'
 24 proferta] profferta I' | ajuda] hajuda HI' 25 haja] haje HI' | a'] om.
 FH 26 haver] amb reclam al f. anterior, a haver I' 29 braces] braços
 FHI' 30 la] om. F 32 a pagar] om. F 33 deffensió] defensio FH

poguessen haver e levar aquell braç o braços qui per la dita forma se fos plevit de les dites L^M lliures del segon any o partida d'aquelles per aquella forma e manera que's vol com, en altra manera, falrien a la ajuda de les dites CCCXXV^M lliures promeses per ajuda del segon any. Plau al senyor rey. 5

(12) Ítem, vint e çinch mil lliures barchinonines havedores e pagadores en lo dit segon any de la dita ajuda o imposició posada sobre la dita sal segons la ordinació damunt dita, però que, passat e complit lo dit segon, la dita ajuda o imposició de la dita sal çes de continent d'aquí avant de tot en tot, pagades, emperò, anans les dites quantitats de XXV^M lliures per cascun any quíties de messions; emperò, si dins los dits dos anys de la dita imposició de la sal no eren exides les dites L^M lliures quíties de messions e dels preus de les sa[133r^b]lines, axí com dit és, ab anadiment e sens anadiment, que la dita sal sia e estia tant e tant longament en lo dit principat, regne e ylla tro que exides ne sien complidament les L^M lliures segons que dit és. Plau al dit senyor rey per aquella forma e manera que damunt ha ja respost als capítols que parlen de la sal del primer any. 10 15 20

(13) Ítem, L^M liures barchinonines, havedores e pagadores en lo dit segon any de les generalitats demunt dites, convertidores, ço és, L^M lliures, en la deffensió demunt dita e X^M liures, en pagar les pensions dels censals morts e violaris qui venuts hi seran lo dit segon any segons la forma demunt en lo primer any ordonada; e que lo capítol sobre les dites vendes en lo primer any fahedores dessús ordonat, sia servat en totes coses en e per les vendes fahedores en lo dit segon any; e encara totes les altres coses en aquell capítol contengudes. Plau al senyor rey per aquella forma e manera que ha damunt [r]espost 25 30 35

2 L^M] L mil F 3 e] o FH | vol] volran FHI' 4 altra] altre H 8 12] X I' | vint...mil] XXXV^M FH | çinch] cinc I' 9 havedores] havadores F 11 segon] segon any FHI' 12 daqui] de qui F 13 anans] abans FH 15 dos] II FHI' 18 anadiment¹] anediment FH | e] oFH | anadiment²] anediment FH 19 sia...estia] sie e estie I' | tant²] tan HI' 20 les] les dites FHI' 21 que...és] que es dit FHI' 25 13] XI I' | L^M] LX^M FHI' barchinonines] rep. 26 demunt] damunt FH 27 deffensió] defensio FH 28 demunt] damunt FHI' 30 demunt] damunt FHI' 31 lo] lo dit FHI' fahedores] faedores F 32 sia] sie I' 35 per] en FH

als capítols qui parlen de les generalitats del primer any e de les vendes dels censals e violaris fahedores en lo dit primer any.

5 (14) [133v^a] Ítem, L^M lliures barchinonines havedores de la secha del dit florí qui·s bat a Perpenyà dins I any començador, segons lo arrendament fet de la dita secha, migant lo mes de juliol de l'any MCCCLXVII, e, si lo
10 gua[n]y o emolument de la dita secha o florí no muntava a les dites L^M lliures, la dita seca o florí stiga o romangue tant e tan longament que bast a les dites L^M lliures, quíties de messions; e, si en lo primer any, lo qual segons arrendament fet de la dita secha començant migant juliol prop passat de l'any present MCCCLXV, exie de la dita
15 secha més de L^M liures, quíties, que ço qui més ne exirà vaje en compte prorata de les dites L^M del dit segó any. E vol e ordona la dita Cort que lo arrendament fet de la dita secha o florí per los deputats residents en Barchinona, qui aquell feren ab gran consell e deliberació, e de
20 consentiment de la dita senyora reyna, sia e romangue en sa plena força e valor. Plau al senyor rey que·l dit arrendament romangue e haje fermetat. Quant a les altres coses, respon segons que dessús ha respost en los capítols de la secha del florí del primer any.

25 (15) E lo guay e emolument qui exirà de la dita secha e florí [133v^b] dóna la dita Cort en los dits primer e segon anys, segons que damunt se conté, sots les condicions posades en los capítols fetes en la dita Cort de Tortosa, los
30 quals sien e romanguen en lur plena força e valor axí com si açí eren repetits; e, encara per major pujament del dit

2 fahedores] faedores *FI'* 5 14] XII *I'* 6 secha] secca *FH*
7 començador] comensador *I'* | secha] secca *FH* 8 migant] mijant *FHI'*
9 secha] secca *FH* | no muntava] en lo dit any no mutave *FI'*, en lo dit any no muntava *H* 10 secha] secca *F*, secha *HI'* | stiga...romangue] estiga e romanga *FH* | o²] e *I'* 12 e...any] *rep.* 13 arrendament] lo arrendament *FHI'* | secha] secca *F* | començant migant] comença mijant *FH*, comensa mijant *I'* 14 present] *om.* *FH* | exie] exia *FH* 15 secha] secca *FH* 16 vaje] vaja *FHI'* | L^M] L^M lliures *FH* | segó] segon *FHI'*
17 ordona] ordone *I'* 18 secha] secca *FH* | los] *amb s int.* 19 feren] feeren *F* | deliberació] delliberacio *H* 20 sia] sie *I'* | romangue] romanga *F*, romangua *H* 22 romangue] romanga *HI'* | haje] haja *FHI'*
24 secha] secca *FH* 26 15] XIII *I'* | guay] guany *FH* | secha] secca *FH*
27 e¹] o *FH* | dóna] done *I'* 29 fetes] fets *FHI'* 31 açí] aci *H* | encara] *om.* *FH* | pujament] pijament *F*, pigement *HI'*

florí, sots la condició següent, ço és, que·l senyor rey o la
 senyora reyna o lo senyor duch o altre en nom e auctoritat
 lur no puxen per neguna rahó o necessitat, per gran que fos
 là on fos extrema necessitat ne per negun cas, fer ne fer fer
 ne batre o obrar en tota lur senyoria deçà o dellà mar altra
 moneda d'or, afforada o no afforada, de qualsevol ley, pes,
 forma e condició sia sinó lo dit florí a Perpenyà en la
 forma e manera ordonades en la dita Cort de Tortosa,
 exceptat solament lo reyal d'or de Mallorques, la qual se
 puxe batre e fer en la ciutat de Mallorques en la ley, pes e
 manera acostumades e no en altra manera per ço que de la
 dita secha puxe exir molt guany e emolument. E, si lo
 contrari per lo senyor rey o per la senyora reyna o per lo
 senyor duch o altre en nom e per auctoritat lur era fet en
 qual manera o per qualsevol cas, rahó o necessitat, tots los
 dits diners axí del primer con del segon anys sien
 encontinent vans, casses, nul·les [134r^a] e haüts per no
 atorgats e per no fets. Encontinent, emperò, que les dites
 C^M liures quíties qui de la dita secha o florí deuen exir e
 seran exides, segons ordinació feta en la dita Cort de
 Tortosa, convertidores en la dita deffensió, e servat lo
 capítol prop següent, lo afforament o quot fet del dit florí
 en la dita Cort de Tortosa haja a cessar e çes de tot en tot
 per ordinació que la present Cort ne fa de volentat e
 consentiment del senyor rey. Plau al senyor rey.

(16) Emperò, declara, vol e ordona la dita Cort de
 consentiment del dit senyor rey que no solament les
 generalitats damunt dites, segons que damunt ja és
 ordonat, ans encara la dita secha sien e romanguen al
 general de Cathalunya e als dits regne e ylla, si ab los dits
 braces contribuiran, après que les dites C^M lliures quíties
 ne sien exides tant e tant longament tro los censals morts e

2 e] o I' | e auctoritat] o autoritat FH 3 neguna] nenguna H 4 on] hon
 I' 5 o] ne FHI' 6 afforada¹... afforada²] aforada o no aforada FH 7 e]
 o FHI' | sia] sie I' 9 la] lo FHI' 10 puxe] puxa H | e²... 11 manera¹]
 forma e manera FHI' 11 acostumades] acostumades F 12 secha] secca
 FH | puxe] puxa H | e] o I' 14 e] o FHI' 15 qual] qualche FHI'
 rahó] e raho FH 16 diners] dons FHI' | con] com HI' 18 Encontinent]
 E encontinent FH 19 C^M] C milia H, C mil I' | secha] secca FH
 21 deffensió] defensio FH | servat] servir F 22 afforament... quot]
 aforament e cot FH 27 16] XIII I' 29 damunt ja] ja damunt FHI'
 30 secha] secca o flori FH, secha o flori I' 31 ylla] illa F 32 braces]
 braces FI' 33 tant²] tan HI'

violaris, qui sobre les generalitats venuts seran, sien entegrament reemuts e quitats, e totes les pensions de aquells e [les messions] per ocasió de aquells censals e violaris en qualque manera fahedores sien complidament pagades o les quantitats que·ls dits braces hau[134r^b]ran a cobrar, en cas que no venen censals morts o violaris, sien axí mateix complidament pagades; e que ne les dites generalitats ne la dita secha puxen jamés cessar ne exir ne ésser relevades ne toltes ne embargades ne y puxen ésser tocat en tot o en partida per lo dit senyor rey o per la dita senyora reyna o per lo senyor duch o per altre qualsevol persona tro que d'açò que n'exirà, sien totes les coses complides e pagades. E que les persones qui a açò per la present Cort assignades seran les dites generalitats e emolument o guany del dit florí o secha cullen e reeben o cullir e reebre façen e puxen e convertesquen en les dites coses, e ho puxen arrendar e vend[r]e axí com los parega mils fahedor e expedient; e, hajen en especial a ffer les dites persones sacrament e homenatge, los lechs en poder del veguer de Barchinona e los clergues sacrament en poder del bisbe de Barchinona o de son vicari o official; e tots reebre sentència de vet en poder del dit bisbe o de son vicari o official que en les dites coses bé e leyalment e curosa se hauran, tota frau cessant, e que aquelles cessaran e compliran, a les quals persones la dita Cort dóna e atorga ple poder de fer e complir totes les coses dessus dites; e que lo dit senyor rey e senyora reyna e lo senyor duch juren en special [134v^a] per Déu e per los sants IIII Evangelis que les coses demunt contengudes tendran e servaran e tenir, servir e complir faran, e que no y vendran ne y faran contra ne y lexaran contrafer o venir per neguna

1 les] les dites *FHI'* | generalitats] *amb s int.* 2 les...3 aquells¹] *rep.*
 3 les messions] *af. de FHI'* | ocasió] occasions *FHI'* | de aquells] daquells *FHI'* 4 violaris] violavis *H* 5 o] e *FH* | braces] braços *FI'*
 7 mateix] *matex H* 8 secha] *secca FH* 9 embargades] *embergades FI'*
 ne³...puxen] *ne hi puxa FH, ne hi puxe I'* 10 tocat] *tochat I'* 11 altre] *rep. després de la següent paraula, altra FHI'* 12 daçò] *de ço FH* | les] les dites *FHI'* 15 emolument] *emoluments FH* | secha] *secca FH* | o³] *ho I'* 16 cullir] *culler FHI'* | façen] *facen H, fassen I'* 17 ho] *que ho FHI'* | vendre] *vende amb e² int.* 18 e²] *e que FHI'* | hajen] *hagen I'*
 especial] *special FI'* | ffer] *fer FHI'* 19 homenatge] *homanatge I'*
 21 official] *oficial FH* 23 official] *oficial FH* 24 aquelles] *aquellas I'*
 cessaran] *servaran FHI'* 25 dóna] *done I'* | atorga] *atorgue HI'* 26 ple] *plen H* 27 lo dit] *los dits FHI'* 28 special] *especial H* 29 demunt] *damunt FHI'*

rahó, dret o necessitat o per negú cas cogitat o no cogitat. Les quals personas per la dita Cort a açò eletes són aquestes, ço és, per lo braç de la clericia, en Berenguer Dezpujol, canonge de Vich, e, per lo braç de la cavalleria, en Berenguer de Pontons, cavaller, e, per lo braç de les ciutats e viles reyls, en Pere Dezplà, ciutadà de Barchinona; e, si per aventura alguns dels dessus dits ans que les dites coses fossen complides se moria o per longa absència no podie entendre en los dits affers, que·ls altres dels romanents per poder que la present Cort los en done, ne puxen eleger altre d'aquell braç e de semblant condició qui haje semblant poder. Plau al senyor rey, exceptat ço que en lo capítol se conté de l'emolument de la secha del florí sobre la qual les vendes dels censals e violaris no·s deuen fer, segons la ordinació feta en la Cort de Tortosa, mas tant solament sobre les generalitats; e axí no seria rahonable cosa que, per reembre aquells censals o violaris ne per paga de les pensions, duràs part lo temps ultra la manera que·l senyor rey atorgà al general de Cathalunya en la Cort de Tortosa.

(17) [134v^b] Ítem, que·l guany qui·s farà del batiment del florí en la secha de Perpenyà, sien pagats los cavallers e los hòmens de peu qui tenen e guarden les reenes e los castells d'Òpol e de Tanthauill; e, [si] lo dit guay qui exirà del batiment del dit florí no bastave a pagar lo sou dels homes a cavall e de peu demunt dits axí e per aquella manera que és acordat entre lo senyor rey e ells o per avant se acordarà, que·ls deputats del general de Cathalunya paguen e sien tenguts a pagar tot ço qui fallirà a sou dels dits cavallers e hòmens de peu, axí emperò que

1 negú] negun *FH* 2 personas] persones *FHI* | són] son elete *aquesta última paraula barrada* 3 aquestes] aquestas *I* | clericia] clerecia *FH* 4 Dezpujol] des pujol *HI* | Vich] Vic *H* | cavalleria] cavallaria *HI* 6 Dezplà] des pla *HI* 7 aventura] ventura *FHI* | alguns] alcun *FHI* 8 longua] longa *FHI* 9 podie] podia *F* | affers] afers *H* 10 romanents] II romanents *F*, dos romanents *I* | done] dona *F* 11 puxen eleger] puguen eleger *FHI* 12 haje] haja *HI* 13 que] qui *H* | secha] secca *F* 14 la] lo *FHI* 17 o] e *F* 18 pensions] pensions daquells *FHI* 19 Cathalunya] Catalunya *I* 22 17] XV *I* | que·l] que del *FHI* 23 secha] secca *F* 24 guarden] garden *HI* | reenes] rahenes *F*, rehenes *H* | e³] en *FHI* 25 Tanthauill] Taltauyl *FHI* | si] *af. de FHI* | guay] guany *FHI* 26 bastave] bastava *H*, bestava *I* 27 homes] homens *FHI* cavall] caval *I* | demunt] damunt *FH* 30 a¹] de *FH* 31 a] al *FHI*

tot ço que·s pagarà a ells per lo dit sou sia pres en compte als deputats e abatut del present do. Plau al senyor rey.

(18) Ítem, vol e ordona la dita Cort que la moneda
 5 havedora, levadora e pagadora per los dits dos brases de la clericia e cavalleria per la lur part en o de les dites profertes o [dons] sia posada, exida o cullida solament per los deputats dels dits brases residents en Barchinona o per
 10 aquelles per[135r^a]sones qui per aquells deputats a açò seran ordonats; e semblantment la moneda havedora, levadora e pagadora en o de les dites profertes o dons per lo dit braç de çituts e viles reyalis e altres de la sua contribució sia posada, exida e cullida tan solament per aquelles persones qui per lo dit braç deputades hi seran,
 15 sàul que en la çitutat de Mallorques, en cas que lo dit regne contribuescha ab los dits braçes, a I o II diputats; emperò tota la dita moneda sia distribuïda e convertida per tots los dits deputats ensemps residents en Barchinona en la dita deffensió, segons que damunt e davall és ordonat, axí que
 20 solament la dita distribució sia comuna. Plau al senyor rey.

(19) Ítem, que, en cas que lo dit Regne de Mallorques ab la dita ylla de Manorcha no volgués pagar ab lo dit Principat de Cathalunya en la manera e forma demunt
 25 expressades, que lo senyor rey prometa e jur que farà fer de fet e ab tot acabament al dit regne e ylla la dita paga e contribució axí com dit és, con sia cosa rahonable que los dits regne e ylla no sien franchs de la dita contribució, e que açò·s faça d'açí per tot lo mes de noembre prop
 30 vinent; e, en cas que·l dit senyor rey [135r^b] no ho fes fer de fet e ab acabament, encontinent la present ajuda o proferta axí del primer any com del segon çes de tot e sia haüda per no feta e per no atorgada e encara nul·la. Però és entès que, abans que la primera ajuda, do o proferta

4 18] XVI I' | e] et H 5 dos brases] II braçes FHI' 6 clericia] clerecia FI', cleracia H | cavalleria] cavallaria H, cavellaria I' 7 dons] af. de FHI' | exida] exigida I' | o²] e HI' | cullida] collida F 8 brases] II brases F, II braçes HI' 10 ordonats] ordonades FH 12 çituts] ciutats FHI' 13 exida] exigida I' | cullida] collida F | tan] tant FH 15 sàul] sau HI' | çitutat] ciutat FHI' 16 contribuescha] contribuesca FH braçes] brases H | a] haje FHI' | diputats] deputats I' 18 dits] om. FHI' 19 deffensió] defensio FH | davall] devall HI' 22 19] XVII I' 23 ylla] illa FI' 24 demunt] damunt FI' 25 prometa... farà] prometen e juren que faran I' 26 la dita] rep. 27 con] com FHI' 28 ylla] illa FH 30 que·l] que lo FHI' 34 primera] present FHI' | do] om. F

cessàs, sie pagat tot ço que serà degut tro en aquell dia a·n
 Berenguer Bertran, cambiador, o a qualsevol altres
 persones per la deputació; e encara sien pagats e reemuts
 los censals e violaris, segons que damunt és dit, e tots
 altres deutes que la deputació dege en aquell temps e tot
 ço que n'isqués sia convertit solament en les dites coses e
 no en altres; però, allò pagat, cessàs encontinent lo dit do o
 proferta del primer e del segon anys. E no-res-meyns
 durant lo dit temps d'aquí per tot lo mes de noembre totes
 mercaderies e altres contengudes en los capítols de les
 generalitats qui entraran en lo dit regne e ylles a aquell
 adjahents, e d'aquell regne e ylles entraran en Cathalunya,
 paguen entretant en Cathalunya totes les generalitats
 dessus dites e tots altres càrrechs contenguts en aquelles. E
 que lo senyor rey o la senyora reyna o los deputats o altres
 qualssevol persona o persones sob[r]e les coses
 contengudes en aquest capítol o partida d'aquelles no
 puguen fer o fer alguna declaració o
 inter[135v^a]pretació o altre qualsevol acte contrari; e, si lo
 contrari en qualque manera se fehia, que tot ço que
 contrari s'i fes sia haüt per no fet e per nul·la. Plau al
 senyor rey, emperò exceptat e declarat que, axí com és
 prefinít temps del dit mes, ço és, per tot lo mes de
 noembre, sia prefinít e haüt per prefinít per tot lo mes de
 deembre, e açò per tal cor per lo temps de l'ivern en què
 som tan breu temps no seria sufficient majorment a la tan
 gran pena que·l capítol hi posa. E açò declarat que abast
 que per tot lo dit mes de deembre sia atorgat e posat en
 stament que·s puga haver per los de Mallorques de
 contribuir en lo dit do, car de necessitat és que han haver
 temps covinent a fer les pagues de ço que·ls hi pertany;
 emperò que los deputats residents en Barchinona qui en la
 fi del dit temps seran puxen, si·ls serà vist necessari,
 aquest temps prorogar solament III meses.

1 cessàs] çessas *F* | sie] sia *FHI'* 2 qualsevol] qualssevol *FH*
 4 damunt] demunt *H* 5 que] de *F* | e] et *H* 8 no-res-meyns]
 noresmenys *FHI'* 10 altres] altres coses *FHI'* 11 e ylles] o illas *FH*, e
 yllas *I'* 12 ylles] illes *FHI'* 16 qualssevol] qualsevol *HI'* | sobre] sobe
amb e int. 18 puguen] puxen *FHI'* | alguna] alcuna *FHI'* 19 e...20
 contrari] *af. marg. per una altra mà* 20 fehia] feya *FHI'* | que²] qui
FHI' 21 nul·la] nulle *I'* 22 e] o *FH* | axí] exi *H* 23 del...és] *om. FHI'*
 25 cor] com *F* 26 sufficient] suficient *HI'* 29 stament] estament *FHI'*
 Mallorques] Mallorches *I'* 33 temps] *amb s int.* 34 III] tres *I'*

(20) Les quals CCCXXV^M lliures sien despeses en la forma següent: primerament, ne sia deduïda la quantitat que los deputats e elets en la Cort de Tortosa han ja despesa; encara més ne sien despeses en la entrada fahedora en Castella, ço és, en les companyes de [135v^b] Ffrança e del comte de Trastàmara, C^M liures, e aquestes sien levades devant totes coses per ço que inexcósament se han aver e despendre e, en cas que la dita entrada se faça, sien tenguts haver D hòmens de çavall de Cathalunya e en les fronteres o·n là on lo senyor rey los haurà mester d'ací per tot lo mes de maig prop vinent o aytants homes a cavall com als deputats residents en Barchinona serà vist fahedor; e lo romanent a compliment de totes les dites CCCXXV^M lliures del do de l'any present sie convertit en pagar les reenes, si pagades no eren, de l'emolument del florí, e encara en aparellaments de armada de mar e en altres messions necessàries a la deputació. E, en cas que la dita entrada de Castella no·s fes, per ço com la dita deffensió hauria mester més hòmens a cavall, les C^M liures que·s degueren convertir en la dita entrada, sien convertidas en sou de homes a cavall, aytants com trobar e haver se'n puxen, de Cathalunya e lo romanent sia convertit e despès en sou de altres hòmens a cavall, los quals lo senyor rey puxe e haje haver d'on li plàcia, e·n armada de mar. Plau al senyor rey.

(21) [136r^a] Imperò, plau a la Cort, per ço que·l senyor rey no romangua desacompanyat majorment si l'entrada se fehia, e per ço encara que·l senyor rey puxa cobrar poderosament ço del seu, que los deputats puxen

1 20] XVIII l' | CCCXXV^M] CCCXXV^M l' 3 deputats] *amb s int.*
 e] *om.* FHI' 5 fahedora] faedora F 6 Ffrança] França l' | Trastàmara]
 Trestamara FHI' | C^M] C mil FHI' 7 que inexcósament] com
 iuaçosament FI', com ivasosament H 8 aver] haver FHI' 9 haver] *om.*
 FH | çavall] cavall FHI' | e en] en FH 10 fronteres] ffronteres F | o·n]
 o FH | on] hon HI' 11 prop] primer F | homes] homens FHI' 12 com]
 o mes o menys com FHI' | deputats] diputats F 14 CCCXXV^M]
 CCCXXV^M l' | sie] sia F 15 reenes] rahenes F 16 aparellaments]
 apparallaments H 17 necessàries] necessarias H 19 deffensió] defensio
 FH | hauria] haura FHI' | les] les dites FHI' | C^M] C mil F, C milia HI'
 21 convertidas] convertides FHI' | homes] homens FHI' | aytants]
 daytants FI' 23 de altres] daltres FI' 24 e·n] e en HI' 27 21] XIX l'
 Imperò] Empero FHI' | que·l] que lo FHI' 28 romangua] romanga FHI'
 29 lentrada] la entrada F | fehia] feya FHI' | que·l...puxa] que lo dit
 senyor puxe FHI' 30 ço] so FH

pagar de la dita quantitat axí en sou de cavallers de
Cathalunya com d'altres e a despendre fins d'aquí a la festa
de Nadal, ultra lo sou dels dits D hòmens de cavall e ultra
aquells del compte de Trastàmera, XVIII^M lliures
barchinonines e no més. Plau al senyor rey. 5

(22) Ítem, que tot hom de qualque condició sia qui
entre en sou de novell dins X dies après que'l sou haurà
pres, sia tengut de partir del loch hon pendrà per anar en la
frontera, e d'açò sia tengut de fer sacrament e homenatge 10
com pendrà la dita paga; e encara los demunt dits qui
entraran en sou o encara pendran sou adevançar per la
ordinació feta per la dita Cort, con pendrà la paga del dit
sou adevançar, facen sacrament e homenatge en poder
d'aquells qui'l dit sou los pagaran que, si per qualsevol cas 15
no complien de servir lo temps de què lo dit sou adevançat
pres haurien, que aquell sou o ço que'n romangués a servir
sens tota requesta dins II meses [136r^b] [après] que seran
tornats en lurs cases restituiran als dits deputats o a aquells
qui per ells ordonats hi seran. Plau al senyor rey. 20

(23) Ítem, que les CCCXXV^M lliures del do del segon
any, perçò com la cosa esdevenidora és inçerta e no's pot
saber de present los affers com exiran, los deputats
residents en Barchinona, com veuran què serà necessari 25
que s'ordon la despesa del do del segon any, no hajan res a
despendre d'aquell, hajan e dejen appellar les persones
devall scrites a açò per la present Cort eletes, ço és, del
braç de la Esgleya, los reverents en Pere, per la gràcia de
Déu archabisbe de Terragona, e en Romeu de Leyda, en 30
Bernat Olives, artiacha de Leyda, en Ramon Giner,
cabiscol d'Urgell; e, del braç de la cavellaria, l'egregi baró

2 festa] f festa H 4 compte...Trastàmera] comte de Trestamara H,
compte de Trestamara H, comte de Trastamara I' | XVIII^M] XVIII FH
7 22] XX I' 9 hon] on lo F, hon lo HI' 10 homenatge] homanatge H
11 demunt] damunt FI' 12 o^l] e F | adevançar] adevançat FH 13 con
pendrà] com pendran FHI' 14 adevançar] adevançat FH | facen] façen
FI' | homenatge] homanatge H 16 adevançat] adeventat H 18 requesta]
raquesta I' | II] dos I' | après] af. de FHI' 22 23] XXI I' | que] om. FI'
23 inçerta] incerta FHI' | e] rep. 24 affers] afers H 26 no] ne I'
28 devall scrites] davall escrites FI' | per la] rep. 30 archabisbe]
archebisbe H | Terragona] Tarragona FHI' | de Leyda] bisbe de Leyda
FHI' 31 artiacha] ardiacha FH | Giner] Janer F 32 cavellaria]
cavalleria FHI'

en Johan, comte d'Empúries, e lo noble n'Uch, vezcomte
 de Cardona, e en Pauquet de Bellcastell e en Berenguer
 Dezpujol, cavallers; e, del braç de les çitats e viles reyls,
 en Romeu de Busquets, ciutadà de Barchinona, Pere de
 5 Carcassona, ciutadà de Leyda, en Luys Esteve, de Gerona,
 en Guillem Redon, burgès de Perpenyà, e en Berenguer de
 Vergós de la vila de Cervera, los quals ab los dits deputats
 ensemps, ab consell d'altres persones que·ls serà viares
 que y sien [136v^a] mester, hajen plen poder, lo qual la
 10 present Cort los dóna de present, de ordonar en quina
 manera e forma e en quines ne quals coses axí per terra
 com per mar lo dit do de CCCXXV^M lliures se despendrà
 e·s convertirà e encara de elegir capità aytal com los
 parega segons la armada que acordaran ésser feta. E, si les
 15 dites persones dins XX dies comptadors après que per los
 deputats seran personalment o en lurs domicilis o cases
 citades no venien en Barchinona per qualssevol cas o rahó,
 que, en aquell cas, los dits deputats ab aquelles de les dites
 persones qui seran vengudes en Barchinona o ab la major
 20 partida d'aquelles puxen fer e ordonar les dites coses
 damunt e davall en aquest capítol contengudes; entès,
 emperò, e declarant que, si alguna o algun de les dites
 persones après lo dit terme e abans que les dites coses
 fossen donades venien, puxen e degen ésser reebudes en la
 25 dita ordinació en aquell punt que lavors seria. Entén,
 emperò, e ordona la dita Cort que les persones demunt
 dites e cascuna d'aquelles hajen e sien tengudes de venir
 personalment a la çitad de Barchinona per la dita rahó, si
 donchs no eren en la frontera en servey del senyor rey e de
 30 la cosa pública o no eren empatrades per malaltia, en lo
 qual cas puxen e hajen a trametre procuradors [136v^b] qui
 sien bones persones e sufficients a fer les dites coses a les
 quals hajen a dar plen poder e bastant sobre les dites coses

1 d'Empúries] Dampuries *FI'* | vezcomte] vescomte *FH* 3 Dezpujol] des
 Pujol *F* | çitats] ciutats *FHI'* 4 Pere] en Pere *FHI'* 5 Luys Esteve]
 Luhiç Esturç *F*, Luis Esturç *FI'* | de Gerona] ciutada de Gerona *FHI'*
 6 Redon] Rodon *H* | burgès] burzes *FHI'* 8 viares] viyares *F*, vijares *HI'*
 11 ne] ni *I'* 14 parega] perega *F* 15 comptadors] comtadors *H*
 17 qualssevol] qualsevol *FH* | rahó] rao *I'* 22 declarant] declarat *FHI'*
 algun] algunes *FHI'* 23 abans] ans *FHI'* | les] *amb s int.* 24 donades]
 ordonades *FHI'* | degen] dejen *FI'* | reebudes] rehebudes *FHI'*
 25 lavors] levors *H* 26 demunt] damunt *FI'* 27 daquelles] delles *FHI'*
 28 çitad] ciutat *HI'* | rahó] rao *I'* 30 empatrades] empexades *FH*,
 empaxades *I'* 32 sufficients] suficients *I'* | a les] als *H*

e no limitat. E que ent[r]etant tro que la dita distribució, segons que dit és, serà ordonada lo dit do en tot o en partida per los deputats o per altres qualssevol persones no puxe ésser en res obligat ni despès, si donchs no era ço que n'haguessen a pendre e despendre per aparellament de armada de mar, exceptat, emperò, e declarat que, si los XII^M florins a pagar lo sou per la present Cort devall assignats en lo capítol fet de la distribució de LXXX^M florins a pagar lo sou e stimes deguts als cavallers cathalans de temps passat no bastaven a pagar lo dit sou e estimes, que·ls dits deputats sens consentiment de les dites persones e aquelles no appellades puxen pendre e convertir en açò del dit do del segon any aytant com hi falrà tro a compliment del dit sou e estimes; e encara del dit do puxen pendre e despendre e convertir en messions necessàries a lur arbitre a la dita diputació VI^M lliures quíties de messions; e que, per ço que defalrà a pagar lo dit sou e estimes e per les dites VI^M liures puxen manlevar sobre·l dit do e mogubellar e aquell do obligar per les dites rahons, ço és, per fer compliment al dit sou en estimes de temps passats deguts als dits cavallers cathalans, e [137r^a] per haver les dites VI^M lliures quíties de mogubell. Entén, emperò, la dita Cort que, si n'Aymerich Dusay e en Jacme de Gualbes, cambiadors, per la obligació a ells novellament feta reebien res de la resta que dels dons fets en les Corts de Muntçó e de Barchinona deu ésser tornada al general de Cathalunya, que tot ço que ells hauran o reebran de la dita resta sia deduït del dit do del segon any e tornat e restituït al dit general, ço és, a cascun braç e singulars d'aquells ço que·ls pertanyerà. Plau al senyor rey, emperò que la resta, la qual és ja obligada a n'Aymerich Dusay e a·n Jacme de Gualbes, no sia haüda del do del segon any, lo qual és obligat a grans quantitats de diners qui són ja despeses en lo primer any, car per

1 entretant] entetant *amb e² int.* 2 dit¹] *rep. i exp.* 3 per²] *om. FHI'*
 qualssevol] *qualsevol HI'* 4 puxe] *puxen FH* | ni] *ne FHI'*
 5 aparellament] *apparellaments FHI'* 6 de armada] *darmada F* 7 a...
 sou] *om. FHI'* | devall] *davall FHI'* 9 stimes] *estimes FHI'* 10 lo dit]
 los dits *FHI'* 14 encara] *encare H* 18 VI^M] *VI mil HI'* 19 sobre·l]
 sobre lo *F* 20 rahons] *raons I'* | en] *e I'* 21 passats] *passat H* | deguts]
 degues *F* | als] *a los H* | cathalans] *atalans HI'* | e] *om. FH*
 26 Muntçó] *Muntso HI'* | e] *o FH* 28 deduït] *deduït F* 30 pertanyerà]
 en pertanyeria *FHI'* 31 és ja] *ja es FHI'* | a... 32 nAymerich] *an*
 Eymerich *I'* 33 segon any] *II^{om} anys I'* | és] *ja es FHI'* 34 car]
 majorment *car FH*

esguart d'aquesta resta lo senyor rey ha soffert que·l do
 novell qui·s deya al començament de cent XXX^M lliures
 sia stat fet de cent mil lliures tant solament; emperò, plau
 al senyor rey que, si los deputats residents en Barchinona
 5 veen e conexen que·l do del segon any bast a deffensió de
 la cosa pública, que, en aquell cas, la dita resta sia haüda e
 deduïda d'aquell do e no en altra manera.

(24) [137r^b] Ítem, que les pensions dels dits censals e
 10 violaris e totes messions per aquells fahedores sien
 pagades entegrament cascun any de les dites generalitats e
 secha tant e tan longament tro que sien complidament
 reemuts, los quals se puxen e s'hajen a reembre de
 l'emolument o guay de la dita secha, encontinent que sien
 15 batuts en aquella secha L^M marches d'or fi atorgats en la
 Cort de Tortosa ésser batuts en la dita secha e dequèn sien
 exides les C^M lliures en la dita Cort de Tortosa ordonades,
 de la qual secha o emolument d'aquella sien haüdes e
 cobrades totes les pensions dels dits censals e violaris qui
 20 seran stades pagades e·s pagaran de les dites generalitats e
 encara les dites messions; la qual reemçó dels dits çensals
 e violaris sia feta per aquelles persones qui per la present
 Cort són o seran ordonades a reembre los altres censals e
 violaris demunt dits; a les quals persones sia respost en lo
 25 dit cas sens tot contrast del guay e emolument de la dita
 secha continuament tro que los dits censals e violaris sien
 reemuts e les pensions e messions pagades, és assaber,
 aquelles qui per la dita rahó seran venuts, romanents,
 emperò, obligades les [137v^a] dites generalitats per los dits
 30 censals e violaris e pensions e messions d'aquells tro que
 sien reemuts. Plau al senyor rey, però que encontinent,
 pagades les çent mil lliures atorgades en la Cort de Tortosa
 del guay del dit florí, sien reemuts los dits censals e
 violaris entrò a la dita quantitat, romanents al senyor rey

1 esguart] esguard *I'* | soffert] sofert *HI'* 2 cent] C *FHI'* 3 stat] estat
FHI' | cent mil] C^M *FHI'* | tant] tan *FI'* 5 deffensió] defensio *FH*
 7 altra] altre *H* 9 24] XIII *I'* | Ítem] *om. abans 10 i 11 vid. ap.*
 10 fahedores] faedores *F* 12 secha] secca *FH* 13 shajen] sajén *FH*
 14 guay] guany *FH* | secha] secca *FH* 15 secha] secca *FH* 16 secha]
 secca *FH* | dequèn] daquen *FH* 18 secha] secca *FH* | e... 19 cobrades]
rep. 20 stades] estades *FHI'* | e·s] os *FH* | generalitats] *amb s int.*
 21 reemçó] reempço *H* | çensals] censals *FHI'* 24 demunt] damunt *FHI'*
 25 guay] guany *FHI'* 26 secha] secca *FH* 31 reemuts] *amb s int.*
 32 çent mil] C^M *FHI'* 33 guay] guany *FHI'* 34 a] en *FHI'*

los XII^M florís, ço és, mil florins per cascun mes que·l senyor rey ne deu haver segons les Corts de Tortosa.

(25) Ítem, que la dita secha haja a ésser e durar en la forma ordonada en la Cort de Tortosa, e encara lo aforament dels dits florins tant e tant longament e contínuament ultra les dites generalitats tro que complidament los dits censals e violaris sien reemuts e les dites pensions e messions pagades, los quals, emperò, se hajen a reembre de la dita secha axí con damunt és dit; de la qual secha sien pagades e restituïdes e haüdes les pensions qui seran estades pagades e·s pagaran de les dites generalitats e les dites messions, e que encontinent sien començats de reembre, com en la dita secha seran batuts, los dits L^M marches d'or fi [137v^b] d'aquells sien exides les dites C^M lliures. E que tro que tot açò sia complit lo emolument de la dita secha provenidor, après que los dits L^M marches d'or fi seran batuts e les dites C^M lliures d'aquells seran exides, no puxe ésser convertit en tot o en partida en neguns altres affers ne coses per neguna rahó ne puxe ésser en res obligada ne perjudicada per vós, senyor, ne per la senyora reyna ne per lo senyor duch ne per altra qualsevol persona en nom o per auctoritat vostra o de la dita senyora o del senyor duch ne encara per la Cort general, ans les dites persones assignades a reembre los dits censals e violaris puxen la dita secha arrendar sens tot embarch, segons que·ls parrà ésser fahedor, tant e tan longuament tro que totes les dites coses sien complides. E que aquells qui la dita secha regiran façen e sien tenguts de fer sagrament e homenatge que d'aquella secha e emolument daquèn provenidor respondran entegrament a les dites persones per les rahons demunt dites. Però, com los L^M marches d'or fi hi seran batuts e daquèn seran exides les dites C^M lliures quíties de messions, e los dits censals e

1 florís] florins *FHI'* | mil] *M FHI'* 4 25] *XXV I'* | secha] *secca FH a]* *om. FHI'* 6 aforament] *afforament I'* | tant²] *tan FH* 10 secha] *secca FH* | con] *com FHI'* 11 qual] *quals I'* | secha] *secca FH* 12 estades] *stades I'* | e·s] *os F* 14 secha] *secca FH* 15 daquells] *o daquells FHI'* 17 secha] *secca FH* 18 seran] *hi seran FHI'* 19 puxe] *puxa FH* 20 affers] *afers H* 21 puxe] *puxa FH* | obligada] *embargada FHI'* 23 o'] *e F* 24 la] *om. FHI'* 26 secha] *secca FH* 27 fahedor] *faedor FH* 28 longuament] *longament FHI'* 29 secha] *secca FH* | façen] *facen FH* 30 secha] *secca FH* 32 les²...dites²] *la rao damunt dita FHI'* 33 los] *los dits FHI'* 34 e los] *e e los I'*

violaris seran reemuts e totes les pensions d'aquells e
 messions pagades entegrament, encontinent haja a cessar e
 çes lo afforament dels dits florins ordonat en la dita Cort
 [138r^a] de Tortosa. Entén, emperò, la dita Cort que per les
 5 dites coses no sia fet algun perjudici al capítol damunt
 ordonat e fet sobre les vendes dels alt[r]es censals morts e
 violaris qui són estats ordonats vendre sobre les dites
 generalitats, ans lo dit capítol e tots los altres faents per los
 dits çensals e violaris e per pagar les pensions e messions
 10 d'aquells e encara per reembre aquells sien e romanguen
 en lur plenera força e valor. Plau al senyor rey que, haüdes
 les dites cent mil lliures del guay del dit florí, sien reemuts
 los dits censals e violaris e pensions e messions fetes per
 rahó dels XX^M florins, lo qual atorgament lo dit senyor rey
 15 fa en la forma que n'atorgà en la Cort de Tortosa les dites
 cent mil liures qui deuen exir del dit guany.

(26) E, si per aventura los braços de la clericia e
 cavellaria los X^M florins qui a la lur part ne vénen no
 20 volran o no poran haver per via de les dites vendes de
 censals morts o de violaris d'açí per tot lo mes de noembre
 prop vinent, aquells hajen e sien tenguts haver e pagar en
 lo mes de gener après se[138r^a]güent en aquesta forma, ço
 és, que la Cort dóna de present plen poder als deputats
 25 elets en aquesta Cort o als procuradors e execudors del do
 novell que puxen e degen affiger a la paga del fogatge, que
 s'a a pagar en lo dit mes de gener del do de Tortosa, als
 hòmens de aquells qui per les dites [vendes] no hauran
 compliment haüt a la part a ells pertanyent en los dits X^M
 30 florins aytant com los hi falrà, ne als dits hòmens toca e
 tocarà. E aquesta quantitat per la forma demunt dita e en lo

2 haja] haje *F* 3 çes] ces *H* | afforament] aforament *H* 5 algun] alcun
FHI' 6 ordonat] posat *FHI'* | altres] altes *amb* e *int.* 8 faents] fahents *I'*
 9 çensals] censals *FHI'* 10 reembre] reembre *H* 12 cent mil] *C^M FHI'*
 guay] guany *FHI'* | reemuts] reemuts del guany del dit flori *FHI'*
 14 rahó] rao *F* | dels] dels dits *FHI'* 15 natorgà] satorga *FH* 16 cent
 mil] *C^M FHI'* 18 26] XXV *I'* | aventura] ventura *FHI'* | braços] braces
H | clericia] clerecia *FH* 19 cavellaria] cavalleria *FHI'* | los] los dits
FHI' 21 daçi] deçi *F*, daci *H* | noembre] *amb* des *int.* *per una altra mà*,
 deembre *FHI'* 23 gener] janer *F*, jener *H* 25 Cort] *amb t int.* 26 degen]
 dejen *HI'* | affiger] afiger *FH* 27 sa] sha *I'* | gener] janer *F*, jener *H*
 28 de aquells] daquells *FHI'* | vendes] *af. de FHI'* 29 compliment haüt]
 haut compliment *FHI'* 30 falrà] fallira *FH* | toca...31 tocarà] toque e
 tocarà *F*, toque o tocarà *HI'* 31 demunt] damunt *FH*

mes de gener pagadora hajan assegurar les universitats
 dels dits dos braços ab plenes e bastants seguretats als
 cambiadors que d'açò dites faran, les quals seguretats
 puxen fer los dits deputats o los dits procuradors e
 execudors axí plenerament e segura com fer se puxen; 5
 emperò, ab tota aquella cura e diligència que dar s'i puxe,
 sien çercades de present [les dites vendes] e que·s façen
 totes aquelles que·s puxen trobar. Entén, emperò, la dita
 Cort que là on los dits braços pagassen los dits X^M florins
 o partida d'aquells per via de fogatge que encara puxen fer 10
 les dites vendes per la quantitat que hauran pagada per via
 de fogatge e aquella convertir en ço que·s volran. Plau al
 senyor rey.

(27) [138v^a] Axí mateix, si lo dit braç de les ciutats e 15
 viles reynals no porà o no volrà los dits X^M florins que·ls en
 vénen haver e pagar per les dites vendes, que aquells puxa
 e haja haver per la forma demunt prop dita e dins lo dit
 mes de gener; al qual braç e a aquells de la sua contribució
 sien axí mateix servades les coses en lo prop dit capítol 20
 contengudes, les quals sien haüdes açí per repetides. Plau
 al senyor rey.

(28) E, en cas que los dits braços o algun d'aquells 25
 haguessen, ço és, cascun braç la sua part, per altres vies o
 maneres e no per les dites vendes, que aquella quantitat
 que ha a pagar per certes vies o maneres hajan e cobren e
 puxen haver e cobrar de la dita secha e [138v^b] de
 l'emolument d'aquella e de les dites generalitats; en lo
 qual encara cas aquell braç o braços que no vendrà o no 30
 vendran e pagaran per altres vies e maneres puxen haver e
 reebre de les dites generalitats e secha e cascuna d'aquelles
 cascun any aytantes pensions con seran aquelles dels dits
 braç o braços que vendran; e encara puxen pendre e haver
 de les dites generalitats e secha aytanta quantitat e en 35

1 mes] dit mes *FHI'* | gener] janer *F*, jener *HI'* | assegurar] a assegurar
FHI' 2 dos] II *F* | braços] braces *H* 3 que] qui *FH* 4 fer] fer fer *FHI'*
 6 puxe] puxa *HI'* 7 çercades] cercades *FHI'* | les... vendes] *af. de FHI'*
 façen] facen *H* 9 on] hon *I'* | braços] braces *H* 12 aquella] aquelles *F*
 15 27] XXVII *I'* | mateix] meteix *I'* 17 puxa... 18 haja] puxe e haje
FHI' 18 demunt] damunt *FHI'* 19 gener] janer *FH* 20 mateix] matex
H, meteix *I'* 24 28] XXVIII *I'* | braços] braces *FHI'* 27 per certes] *om.*
FH 28 secha] secca *F* 31 e²] o *I'* 32 secha] secca *FH* 33 con] com
FHI' 35 secha] secca *F*

aquell temps quanta e quant ne pendran aquells qui les
 dites vendes hauran fetes per reembre aquelles. Però tot ço
 e quant se pagarà o serà estat [pagat] e haüt de les dites
 generalitats, per rahó d'aquells censals e violaris o per
 5 rahó d'aquesta proferta quants als dits romanents XX^M
 florins, puxe e dege ésser haüt e cobrat de la dita secha e
 de l'emolument de aquella, la qual no puxe cessar ne ésser
 embargada en res tro que tot açò sia pagat e restituït
 10 d'aquella e, après encontinent açò pagat, çes lo dit
 afforament del dit florí e no anans. Plau al senyor rey.

(29) [139^a] Ítem, la dita Cort, volent e consintent lo
 senyor rey, atnent que segons que damunt se conté los
 dits XX^M florins, los quals se han haver de la resta dels
 15 dons de la Cort de Muntçó e de Barchinona, la qual és
 obligada als dits n'Aymerich Dusay e a'n Jacme de
 Gualbes, cambiadors, no's purien haver si la dita resta no
 era desobligada de la obligació dels dits cambiadors, vol e
 ordona e plen poder dóna de present al reverent en Romeu,
 20 bisbe de Leyda, e a monssen Pauquet de Bellcastell,
 cavaller, e a'n Pere Dezplà, ciutadà de Barchinona, de
 desobligar e fer e tractar desobligar la dita resta de la
 obligació dels dits cambiadors e de fer a aquells
 25 cambiadors o a qualssevol altres persones, per
 desobligació de la dita resta, totes e sengles e aquelles
 obligacions, assignacions e caucions ab totes seguretats e
 clàusules que's volran o a ells parran fahedores o de les
 quals se poran convenir ab los dits cambiadors o altres
 30 persones, axí sobre la secha del florí de Perpenyà e guany
 e emolument de aquella com de e sobre lo do fet en la dita
 Cort de Tortosa e no sobre los altres béns del dit general ni
 dels singulars d'aquells, lo qual do fet en la dita Cort de
 Tortosa la present Cort ha clarificat; e que les dites
 obligacions puxen fer axí ple[139^b]nament e bastant, com

1 ne pendran] ne pendran en reebran *FHI'* 2 ço...3 e¹] *om. FHI'*
 3 estat] *stat H* | pagat] *af. de FHI'* 4 rahó] *rao I'* 5 rahó] *rao I'*
 proferta] *profferta I'* | quants] *quant HI'* 6 dege] *deje FHI'* | e²] *et H*
 secha] *secca F* 8 sia] *sie I'* 10 afforament] *aforament FHI'* | anans]
enans I' 12 29] *XXVIII I'* | Cort] *Cort present FHI'* 13 damunt]
demunt H 14 haver] *a haver FHI'* 15 la Cort] *les Corts FHI'* | Muntçó]
Muntso FI' 16 nAymerich] *Neymerich I'* 17 purien] *porien FHI'*
 18 desobligada] *amb des int. per una altra mà* 20 monssen] *mosser FHI'*
 23 dits] *amb s int.* 27 fahedores] *faedores FHI'* | o²] *e FH* 29 secha]
secca FH 30 de aquella] *daquella FHI'* 32 daquells] *daquell FH*

fer se puxe, a profit dels dits cambiadors o d'altres
qualssevol persones ab les quals sobre açò contractaran e a
tota fermetat lur sobre, emperò, les dites coses e no altres.
E la dita Cort, de volentat del dit senyor, aquelles
obligacions e assignacions ara per lavors loa, aprova e 5
conferma axí com mils fer e entendre se puxe e vol que
valen e tenguen e hajan plena valor e fermetat axí com si
per la dita Cort eren fetes e fermades, prometent ab ferma
e sol·lempne estipulació que aquelles tendrà e observarà e
tenir e servir farà e que en res no y farà ne y vendrà contra 10
ne y lexarà contrafer ni venir per alguna rahó o necessitat
per gran que fos. Plau al senyor rey.

(30) Ítem, vol e ordona la dita Cort que lo reverent
pare en Crist en Romeu, bisbe de Leyda, e los honrats 15
monssenyer Pauquet de Bellcastell, cavaller, e en Pere
Dezplà, çitadà de Barchinona, procuradors e executadors
del novell do, o II d'ells hajan plen poder, la qual la dita
Cort de present lus done, de vendre la dita resta dels dons
de les Corts de Muntçó e de Barchinona prop passades 20
damunt assignada a XX^M florins e al mogubell d'aquells,
[139v^a] que·s conté en lo capítol del do dels dits XX^M
florins; la qual resta puxen vendre per aquell preu e a
aquelles persones de les quals e axí com a ells parrà ho
serà viyares ésser fahedor; la qual venda o vendes puxen 25
fer ab totes aquelles fermetats e caucions que a ells parran
ésser fahedores e totes altres coses en açò que la dita
[Cort] poria; però que·l general de Cathalunya o los
singulars d'aquell, sia que de la dita resta se haja poch o
molt, no sien tenguts en altra manera dels dits XX^M florins 30
o partida d'aquells ne encara de evicció; mas, si la dita
resta de les dites XV^MDC lliures o partida d'aquella era
stada ja reebuda per los dits n'Aymerich Dusay e en Jacme
de Gualbes per vigor de la obligació d'aquella resta a ells
feta, que aytant com ells ne haguessen reebut puxen 35

1 puxe] puxen *FH* 6 puxe] puxa *HI* 7 valen] vallen *FHI*
9 sol·lempne] solenne *F*, solenna *H*, sollemnna *I* 10 que en] quen *FHI*
ne y] niy *FHI* 11 ne y] niy *HI* | ni] ne *F* | rahó] rao *HI* 14 Ítem... 15
Crist] *rep. abans de la disposició anterior al f. 138v^b* 16 monssenyer]
mossenyer *FHI* 17 Dezplà] des pla *H* | çitadà] ciutada *HI* 18 la¹] lo
FHI 19 done] dona *FHI* 20 Muntçó] Muntso *F* 21 mogubell]
mocubell *FH* 22 que·s] segons ques *FHI* 25 viyares] vijares *H*, viares
I | fahedor] faedor *FHI* 27 fahedores] faedores *FHI* 28 Cort] *af. de*
FHI 32 XV^MDC] XV mil DC *FHI* 33 stada ja] ja estada *FHI*

5 vendre e obligar los dessus dits sobre la secha del florí de
les pagues esdevenidores ço que los dits n'Aymerich e en
Jacme de Gualbes haguessen reebut de la dita resta per ço
con, si de la dita resta no fossen pagats, los era assignat e
ho havien haver de la dita secha del florí. Plau al senyor
rey.

(31) Ítem, vol e ordona la dita Cort que aquells
10 LXXX^M florins d'or, [139v^b] dels quals en Berenguer
Bertran, cambiador de Barchinona, deu fer dita de taula
per lo general de Cathalunya, sien despeses e distribuïts
per los deputats de Cathalunya residents en Barchinona en
la forma següent, ço és, que de present ne sien trameses
15 XX^M florins als hòmens a cavall e de peu cathalans qui
són en les fronteres del Regne de València per lo sou
degut dels mesos de octubre e de noembre, si monte a tant;
e XXI^MCCC florins poch més o meyns ab lo mogubell, los
quals lo senyor rey ab alguns richs hòmens de Cathalunya
20 manlevaran a València per pagar lo sou dels dits hòmens a
cavall e de peu cathalans de temps passat; e XII^M florins
en paga de ço que és degut als hòmens a cavall e de peu
cathalans per les estimes dels cavalls que han perduts en
servey del senyor rey en la dita deffensió e per lo sou a
ells degut de temps antich; e X^M florins en paga del sou
25 del comte de Trastàmara e de ses companyes; e encara ne
sien despeses X^M florins al sou dels hòmens a cavall qui
guarden les reenes en los castells de Òpol e de Tanthauill, e
en paga d'aquelles LI lliures barchinonines, les quals en
Guillem Guiu, çitadà de Gerona, bestragué a pagar lo sou
30 de algunes companyes qui [140r^a] guarden lo castell
d'Ostalrich, e en los salaris d'escrivans e porters e d'altres
persones qui hajen treballat per la present Cort; e encara
dels LXXX^M florins sien pagats a·n Pere Bernat e a·n

1 secha] secca *FHI'* 2 en] *om. FH* 3 de Gualbes] *om. FHI'* 4 con] com
FHI' 5 secha] secca *FHI'* 8 31] XXXI *I'* | ordona] ordone *HI'* 9 d'or]
rep. 11 distribuïts] distribuïdes *F*, destribuïdes *H* 15 fronteres]
ffronteres *I'* | del] de *FHI'* 16 mesos] meses *FHI'* | octubre] octubre
FH | monte] munten *FHI'* 17 meyns] menys *FHI'* 19 manlevaran] *amb*
man rep. i ratllat, manlevaren *FH* 20 de²] del *FHI'* 23 deffensió]
defensio *FH* 27 guarden] guardan *H* | reenes] rahenes *F* | e¹] et *H*
Tanthauill] Taltauyll *F*, Taltahuyll *H*, Talhtahuyll *I'* 29 çitadà] ciutada
FHI' | bestragué] bestregue *F* 30 de algunes] dalgunes *FHI'* | guarden]
guardaven *FHI'* 31 descrivans] de escrivans *H* 32 treballat] traballat *H*,
trebayllat *I'* 33 dels] dels dits *FHI'* | a·n¹] en *I'* | a·n²] en *I'*

Ramon Company, patrons de galees, d'açò que·ls és degut per rahó de la armada t[r]o al dia de huy; e lo romanent dels dits LXXX^M florins sie despès a coneguda dels dits deputats en coses necessàries a la dita deffensió. E que de la part pertanyent a pagar en los dits dons al Regne de Mallorca sien preses XL^M florins, los quals puxen ésser convertits e distribuïts en paga del sou de les companyes del comte de Trastàmera axí e en aquella manera que als deputats parrà ésser fahedor. Emperò és intenció de la dita Cort que tot ço que·l dit comte o ses companyes hajen pres e hajen donat de don als sotsmeses del senyor rey, axí en Cathalunya com en Aragó, sia retengut e pagat per los dits deputats d'aquesta quantitat e de aquella que li deu ésser dada per la entrada de Castella, e encara tot ço que hagués a tornar a la deputació a coneguda dels dits deputats. E lo sobrepús de la dita part que al dit regne ve o pertany a pagar en los dits dons sia convertit e distribuït en sou e stimes dels hòmens a cavall e de peu ca[140r^b]thalans qui són o seran en les fronteres en ajuda de la deffensió de la cosa pública. E, [si] la resta de la dita part que·n ve a Mallorca en aquest primer any qui deu ésser convertida en lo dit sou e stimes no bastave a XXX^M florins, que sie fet compliment a aquells de la part que al dit regne pertany a pagar en los dits dons en lo segon any. E que·l·ls deputats residents en Barchinona façen sacrament e homenatge que les dites quantitats distribuïran en les coses dessus dites e no en altres sàul en messions a cullir e levar lo dit do e, si u fahien, que no·ls sie pres en compte, an ho hajen a pagar e restituir d'açò del lur propi. E açò axí mateix prometa lo senyor rey e jur de servir e fer servir e complir e no contravenir en res per si o per altres persones qualssevulla e, si u fahie, que·l present do o proferta sia cassa e nul·la e haüda per no feta e no atorgada e cessàs encontinent de tot en tot. Emperò, abans que·l dit do o proferta çessàs, fossen

1 daçò] de ço *FHI'* 2 tro] to *amb* o *int.* 3 sie] sia *HI'* 4 deffensió] defensio *FH* 6 XL^M] XL mil *F* 8 Trastàmera] Trestamara *FH* 9 fahedor] faedor *F* 10 o] e *FH* 11 e] o *FHI'* | hajen] hajan *H* 12 sia] sie *I'* 13 de aquella] daquella *I'* 14 dada] donada *FHI'* | e] o *I'* 16 ve] ne ve *FHI'* 18 stimes] estimes *FHI'* 19 fronteres] ffronteres *I'* deffensió] defensio *FH* 20 si] *af. de FHI'* 22 stimes] estimes *FH* | sie] sia *FH* 24 que·l·ls] quels *FHI'* 25 homenatge] homanatge *H* 27 sàul] salu *I'* 28 sie] sia *FHI'* | an] ans *FHI'* | ho] o *I'* 29 daçò] de ço *FHI'* propi] propi *I'* | mateix] matex *H*, mateix *I'* 31 qualssevulla] qualssevuylla *I'* 32 fahie] fahia *FHI'* | proferta] profferta *I'* 34 dit] *om.* *F* | proferta] profferta *I'* | çessàs] cessas *FHI'*

pagats tots deutes que fossen deguts a qualssevol
 5 cambiadors o persones per la deputació, e encara los
 censals e violaris reemuts e pagats complidament ab les
 pensions e messions d'aquells axí com dit és; encara
 cessàs lo dit do en la forma prop dita si lo dit senyor rey
 no fahia o no fahia fer e complir ab aca[140v^a]bament al
 dit Regne de Mallorques que la part al dit regne pertanyent
 en los dits dons fos mesa, pagada e distribuïda en les coses
 10 dessús dites e no en altres qualssevulla coses en alguna
 manera. Plau al senyor rey.

(32) Ítem, com los diputats de Cathalunya residents
 en Barchinona, a gran instància del senyor rey e de la dita
 Cort, hajen fetes atorgades de fer a n Berenguer Bertran,
 15 cambiador de Barchinona, per dites per ell fetes e
 fahedores per rahó de la deffensió de la cosa pública
 alsunes obligacions de lurs béns propis, jatsia a les dites
 obligacions no fossen tenguts sinó solament dels béns de
 la deputació, per ço, ordona la dita Cort de volentat e
 20 esprès consentiment del senyor rey que, si e quantes
 vegades los dits diputats conexeran e veuran o presumaran
 rahonablement que al dit en Berenguer Bertran defalgués o
 degués deffallir per qualsevol cas en son terme alguna
 paga o alguna partida d'açò que li és assignat e que ells
 25 per rahó de les dites obligacions que fan o faran en noms
 propis ne sperassen dampnatge si no s'i provehie, en
 aquest cas, [140v^b] los dits diputats, appellats
 primerament una persona de cascun braç, ço és, per lo braç
 de la clericia, monssenyar lo bisbe de Barchinona e, per lo
 30 braç de la cavallaria, en Jacme de Meyà, donzell, e, per lo
 braç de les çitutats e viles reyal, en Ramon Saruvira,
 çitadà de Barchinona; e, fet primerament sagrament per

9 qualssevulla] qualssevuylla *I'* 12 32] XXXII *I'* | residents] residens *I'*
 14 atorgades] e atorgades *FHI'* 15 ell] ells *FH* 16 deffensió] defensio
FH 17 alsunes] algunes *FH* | propis] propis *H* 19 volentat] voluntat
I' 20 esprès] expres *FHI'* 21 e] o *FHI'* | presumaran] presumiran *FHI'*
 22 rahonablement] raonablement *FHI'* | defalgués] deffalgues *I'*
 23 deffallir] defallir *FHI'* 24 paga] pagua *H* | açò] de ço *FHI'*
 26 propis] propis *FI'* | sperassen] esperassen *FHI'* | provehie] provehia
F 28 una] *I'* *FHI'* 29 clericia] clerecia *F*, cleracia *H* | monssenyar]
 mossenyar *FHI'* 30 cavallaria] cavalleria *F* | Meyà] maya *F* 31 çitutats]
 ciutats *FHI'* | Saruvira] ça rovira *FHI'* 32 çitadà] ciutada *FHI'*
 primerament...67,1 ells] per ells primerament sagrament *F*, per ells
 primerament segrament *H*, primerament per ells sagrament *I'*

ells que en fer la dita tatxació egualment segons que dit és se hauran leyalment e bé, poguessen tatxar e compartir, destrènyer e fer cullir per tot lo Principat de Cathalunya compartent-ho per tots los lochs e persones de cascun braç, segons que les altres coses són compartides en la present Cort, per via de fogatge o per altra manera que a 5
ells fos vista expedient ço que entendrien que degués fallir al dit Berenguer Bertran d'aquella paga. Emperò, si dins X dies après que les dites persones d'açò seran requestes no venien en la ciutat de Barchinona o estants en aquella en lo dit compartiment entendre no volien o no podien, en aquell cas, los deputats ab aquells qui presents hi seran o entendre hi volran la puguen fer, les dites persones en alguna cosa no esperades. Emperò que los deputats no puguen manlevar o obligar al dit en Berenguer Bertran [141r^a] ne a altres persones més que'l do en la present Cort fet no és ne aquell do despendre en altres coses contengudes en los capítols damunt e davall en la present Cort fets e ordonats. Entén encara la dita Cort que, si de alguna çiutat, vila, castell o loch e persones de Cathalunya de qualsevol dels dits III braços la quantitat que·ls pertangués a pagar en los dits dons no·s pogués haver, per la qual cosa se hagués a fer lo dit compartiment, que les dites persones hagen a compartir aquella quantitat que falria als lochs e persones del braç d'on seria lo dit loch qui 20
pagar no volria o no poria; e que en exeguir e cullir aquelles quantitats que deffalrien, les quals haurien compartides, haguessen aquell poder que huy han en los dits dons per auctoritat de l'offiçi de lur deputació. E, si per ventura los dits deputats per qualsevol cas havien res a 25
pagar al dit Berenguer Bertran de lurs béns a sofferir dans per les dites obligacions que fan o faran al dit Berenguer en noms propis, que aquelles quantitats ab tots dampnatges e messions que·n sofferrien, de les quals fossen creeguts de lur sagrament, cobrassen e haguessen 30
35

¹ tatxació] taxacio FH ⁴ compartent-ho] compartent o F ⁶ altra] altre H ⁷ degués] dagues H ⁹ seran] serien FHI' ¹⁰ estants] stants FH ¹² hi] om. FHI' ¹⁶ ne...altres] amb reclam ne a al f. anterior | a] ha I' ²⁰ çiutat] ciutat FHI' | e] o F ²¹ braços] braces H ²² per...23 qual] rep. ²⁵ falria] falrie HI' | seria] serie HI' ²⁶ volria] volrie I' | poria] porie HI' ²⁷ deffalrien] defalrien FH, defallrien I' ²⁸ haguessen] haguesen H ²⁹ de loffiçi] del ofici F, del offiçi HI' ³⁰ deputats] amb s int. ³¹ a sofferir] o soferir FH, o sofferir I' ³³ propis] propriis H aquelles] aquellas H ³⁴ messions] missions H | sofferrien] soferrien FH

del general de Catalunya, no contrestant algun capítol
 ordonat o ordonador per la dita Cort lo qual pogués ésser
 contrari a açò, e que per Cort de Ca[141r^b]thalyunya present
 o esdevenidora los dits deputats, en cas que dampnatge ne
 5 haguessen haüt, no puxen ésser revocats o gitats de la dita
 deputació ne lur poder en res minvat fins que en totes les
 dites coses sien plenament satisfets e guardats de
 dampnatge; e no-res-meyns ara de present la dita Cort
 obliga als dits deputats tots los béns del general de
 10 Catalunya per guardar los de don de les dites coses. Plau
 al senyor rey.

(33) Que·l senyor rey e la senyora reyna o lo senyor
 duch o altra qualsevol persona en nom lur no puxen res
 15 tocar ni fer thocar ni consentir a la moneda de les
 presentes profertes ne distribuir ne fer distribuir res ne
 manaments lurs o d'algun d'ells no sien sobre açò obeits
 en res; e que·l dit senyor rey o la senyora reyna o lo
 senyor duch o altre per noms lurs no pusquen demanar
 20 compte a aquelles persones qui distribuiran la dita moneda
 per los dits braçes; e que tot açò en especial juren los dits
 senyors que ho tendrà e ho servaran e en res no y faran ni
 hi vendran contra. Plau al senyor rey.

(34) [141v^a] Ítem, durant la present ajuda dins lo dit
 temps dels dits dos anys neguna altra demanda ne ajuda ne
 préstech lo senyor rey ne la senyora reyna ne lo senyor
 duch ne altre per noms d'ells no pusquen fer, demanar ne
 haver en Corts o fora Corts per alguna rahó o cas que
 25 esdevenir o dir o pensar se puxe per qualsevol rahó o
 manera o per rahó o ocasió de la present guerra de Castella
 o per altra guerra o per altre fet, la qual demanda ne ajuda
 ne préstech no puscha ésser feta ne als dits III braçes ne
 30 als homes d'aquells ne a negun dels dits braçes ne a

1 contrestant] contrastant *FH* 5 no] *rep.* 8 no-res-meyns] noresmenys
FHI 9 deputats] diputats *H* 13 33] XXXIII *I* | Que·l] Item quel
FHI | e] o *FHI* 14 no... 16 profertes] *amb n. marg. de Llombard*
indicant nota 15 tocar] tochar *I* | thocar] tocar *F*, tochar *HI* | ni²] ne
HI 16 presentes] presents *FI*, presens *H* | profertes] proffertes *I*
 distribuir²] distribuir *H* 17 obeits] obeys *FHI* 20 distribuiran]
 distribuiran *H* 21 braçes] braces *H* | especial] special *HI* 22 tendrà]
 tendran *FHI* | ho²] o *HI* | no y] no hi *FHI* | ni] ne *FH* 25 34]
 XXXIII *I* | durant] que durant *FH* 26 dos] II *FHI* 28 altre] altra *F*
 dells] dels *I* 29 rahó] rao *I* 30 rahó] rao *I* 31 rahó] rao *I* | ocasió]
 occasio *FHI* 34 homes] homens *FHI* | negun] nangun *H*

singulars d'aquells ne al Regne de Mallorca ne yllas
d'aquell, en cas que paguen e contribuesquen en lo present
do, segons la forma o manera damunt expressades; e que
açò prometen e juren los dits senyor rey e senyora reyna e
lo senyor duch. E que les dites demanda, ajuda o préstech 5
no·s façen ne·s puguen per força ne per grat als dits III
braçes o a ciutats, viles e lochs d'aquells ne encara a
singulars persones d'aquells. E, si lo contrari de res d'açò
se fahie, que la present ajuda o pro[141v^b]ferta no hagués
valor, ans fos cassa e nul·la *ipso facto* e fos haüda per no 10
feta e no atorgada axí que cascun dels dits braçes o
singulars lochs d'aquells, en aquell cas, la pogués fer
cessàs per sa pròpia auctoritat; pagat, emperò, ans que·l dit
do cessàs, tot ço que del dit do fos despès tro el die que
cessarie e reemuts los dits censals morts e les pensions 15
d'aquells pagades ab les messions per aquells fahedores.
Plau al senyor rey, exceptat questes ordinàries e rendes e
altres coses al senyor rey degudes; exceptat ço que de grat
per los dits braçes o singulars d'aquells a prechs del senyor
o meyns de prechs graciosament sens tota força e menaces 20
e enfortiment li serà atorgat.

(35) Ítem, que la dita ajuda sia posada, levada e
cullida segons que damunt és ja ordonat e sia distribuïda
tan solament per los deputats dels dits braçes residents en 25
Barchinona; e que en açò ne per lo senyor rey ne per la
senyora reyna ne per lo senyor duch ne per negun official
lur ne per altra persona no pusca ésser res mudat ne tochat
ne encara als presents capítols ne a cascun d'aquells; e que
negun manament [142r^a] en contrari no sia servat ne los 30
dits deputats ne altres que les coses damunt e davall scrites
o alguna d'aquelles hajen administrar o a fer no sien

1 yllas] illes *F*, isles *H* 3 o] e *FHI* 5 ajuda] e ajuda *FHI* 6 façen]
fassen *FHI* | puguen] puguen fer *FHI* 7 braçes] braçes *H* 9 fahie]
feya *FHI* | o] e *FHI* 11 braçes] braçes *F* | o] e *FHI* 13 cessàs]
cessar *FHI* | pròpia] propria *HI* 14 die] dia *FH* 15 cessarie] cessaria
F | censals morts] censals morts e violaris *FHI* | morts] *amb s int.*
16 fahedores] faedores *F* 18 exceptat] e exceptat *HI* 19 braçes] braçes
I | senyor] senyor rey *FHI* 20 meyns] menys *FH* | menaces] menaces
FH, manaces *I* 23 35] XXXV *I* 24 damunt] demunt *H* 25 braçes]
braçes *H* 26 lo] lo dit *FHI* 27 negun] nagun *H* 28 pusca] puscha
FHI | ésser res] res esser *FHI* | tochat] tocat *FHI* 30 negun] nagun *H*
31 dits] *rep.* | que] qui *FHI* | davall] devall *I* | scrites] scrites *FH*
32 administrar] aministrar *HI* | o²] e *H* | fer] ffer *I*

tenguts de obeir algun manament en contrari. Plau al senyor rey, si donchs, request dins XV dies, après no revocave.

5 (36) Ítem, que algun dels deputats o altres persones
no hajan poder de fer manleutes ne barates ne obligar los
dits dons sinó solament los deputats residents en
Barchinona e aquells deputats solament hajan poder de fer
10 manleutes e barates convtidores en les coses demunt dites
e no en altra manera e cosa segons que dit és; e, si per
algun dels deputats o per altres sinó per los deputats
residents en Barchinona o per aquells matexs ultra la
forma demunt dita se feyen manleutes o barates o
15 obligacions, que aquells lo dit general no sia tengut pagar
ne los oydors de comptes a açò elets no u degen ne u
puxen pendre en compte, ans aquells qui fetes les hauran
ho u haguessen a pagar d'açò del lur. Plau al senyor rey.

20 (37) [142r^b] Ítem, que tota la moneda del present do
venga en poder de cert cambiador o cambiadors axí que·ls
dits deputats ne altra persona no·n puxen reebre res, ans
los dits cambiadors ho hajan, dejen a pagar en les coses
demunt e davall scrites e no en altres ab albarà del dits
deputats residents en Barchinona. Plau al senyor rey.

25 (38) Ítem, que tota la ajuda feta per la dita Cort sia
convertida e despesa en deffeniment dels dits Principat de
Cathalunya e Regne de Mallorques e ylla de Manorcha, en
cas que·ls dits regne e ylla contribuesquen e paguen en lo
30 dit do en la quantitat qui·ls en vengue. E, si per les parts
de Rosselló, de Cerdanya e de Conflent o d'altre part del
dit Principat de Cathalunya per mar o per terra era

1 obeir] obeyir *FHI'* | algun] alcun *FHI'* 2 no] nou *FHI'* 3 revocave]
revocava *I'* 5 36] XXXVI *I'* | algun] alcun *F'*, alcu *HI'* | dels] *rep.*
deputats] *amb s int.* 9 convtidores] convertidores *FHI'* | demunt]
damunt *FI'* 10 altra] altre *H* | manera e] *om. FHI'* 12 matexs] mateys
FH, mateixs *I'* 13 demunt] damunt *FI'* | feyen] fayen *H* 15 degen]
dejen *HI'* 19 37] XXXVII *I'* 20 venga] vengue *F* 22 cambiadors...
pagar] cambiador o cambiadors ho hajan dejen e ho pusquen reebre tot los
quals cambiador o cambiadors ho hajan a pagar *FHI'* 23 demunt...
davall] damunt e devall *FHI'* | albarà] albera *I'* | del] dels *F* 26 38]
XXXVIII *I'* 27 deffeniment] defeniment *FH* 28 Mallorques]
Mallorches *I'* | ylla] illa *FI'*, isla *H* | Manorcha] Menorcha *I'* 29 ylla]
illa *FI'*, isla *H* 30 vengue] vengue *FH* 31 Rosselló] Rosello *H* | e] o
FH | daltre] daltra *FHI'*

necessari de fer ajuda e deffensió per invasió de enamichs
o per altre manera, que los dits de[142v^a]putats residents
en Barchinona, certificats d'açò per lo governador de
Rosselló e de Cerdanya o per altre official o persona de
auctoritat, degen e sien tenguts de acórrer e donar recapte 5
aquella partida axí de hòmens a cavall com de peu segons
lur bon arbitre, tot oy e tota favor post posats; e que en açò
vullen ésser diligents e que messions vanes no se'n façen
ne y consenten; e que axí mateix guarden diligentment que
les dites partides del dit principat sien ben guardes en 10
manera que no pusquen ésser invaydes ne maltractades. E
semblantment sia entès del dit Regne de Mallorques e ylla
de Manorcha, en cas que paguen e contribuesquen en lo
present do. Emperò, los dits deputedats hajen poder de
consentir, si vist los serà fahedor, que·ls hòmens a cavall o 15
partida d'aquells qui·s pagaran del dit do vagen en altres
partides fora Cathalunya a prechs del senyor rey fahedores
per letra o carta sua en deffensió de la cosa pública. Entén,
emperò, la dita Cort que·ls dits deputedats no puguen res
dependre dels dits dons en establiments de forces, e si·n 20
feyen, que no·ls fos pres en compte. Plau al senyor rey.

(39) [142v^b] Ítem, vol e ordona la dita Cort que totes
messions que durant la present guerra se faran axí en
correus per terra com per mar en lahuts o altres vexells qui 25
porten algunes noves o ardots del fet de la guerra sien
pagades de la moneda del dit general. Plau al senyor rey.

(40) Ítem, que tots cavalls e roçins qui l'any present
se són perduts o durant lo temps del present do o proferta 30
se perdran per terracenia de enamichs o en altra manera en
deffensió de la terra en lo Principat de Cathalunya o en lo

1 deffensió] defensio *FH* | enamichs] enemichs *FHI'* 2 altre] altra *FHI'*
3 certificats] certifficats *I'* 5 degen] dejen *FHI'* | acórrer] accorrer *FH*
6 aquella] a aquella *F* 8 façen] fassen *HI'* 9 ne y] ne hi *FHI'* | mateix]
matex *H* 10 ben] be *I'* | guardes] guardades *I'* 11 invaydes] inveydes
FH 12 ylla] illa *F*, islla *H* 13 Manorcha] Menorcha *I'*
contribuesquen] contribuisquen *H* 15 serà] ho sera *FHI'* | fahedor]
faedor *FH* 17 fahedores] faedors *F*, fahedors *I'* 18 deffensió] defensio
FH 20 establiments] establiment *FH*, stabliments *I'* | forces] forçes *F*,
forças *HI'* | si·n] siu *FHI'* 23 39] XXXIX *I'* 25 per²... lahuts] en lehuts
per mar *F*, en lauts per mar *H*, en lahuts per mar *I'* 27 pagades] paguades
H 29 40] XL *I'* | roçins] rocins *FI'* 31 se perdran] *rep.* | enamichs]
amichs *F*, enemichs *HI'* | o] e *FH* | altra] altre *H* 32 deffensió]
defensio *FHI'* | Cathalunya] Catalunya *I'*

Regne de Mallorques e ylles a aquell adjacents, posats que·ls dits cavalls o roçins no sien meses en [sou] ni en stimats, sien esmenats e pagats a conexença dels diputats residents en Barchinona. Plau al senyor rey.

5

(41) Ítem, com en la dita Cort de Tortosa del nombre dels diputats en aquella Cort elets fossen ordonats III diputats residents en Barchinona, ço és, del braç de la clerícia en Bernat Vallès, canonge de Barchinona, [143^a] e del braç de la cavallaria monssènyer en Bernat Çestorres, cavaller, e per lo braç de les çitats e viles reyalis en Pere Buçot, çitadà de Barchinona, a demanar tot ço qui exiria per qualque manera del do fet en la dita Cort o a levar e cullir per si o per altres aquell do, e encara a demanar totes penes e tota altra peccúnia que per qualque rahó o manera pogués pervenir a la diputació; e que aquella peccúnia poguessen administrar, metre e despendre en la dita deffensió, segons, emperò, la forma e condició expressades en los capítols ordonats en la dita Cort; e que poguessen ordonar oficials, comissaris e ajudants e cullidors e scrivans e porters a lur offici necessaris e a aquells constituir salaris covinents e moderats e aquells remoure e revocar, com a ells fos vist fahedor; e encara, si los ordinaris dels lochs a requesta dels dits diputats no volien fer execucions o en fer aquelles eren negligents contra aquells qui tenguts fossen de pagar lo dit do, si pagar no u volien o en altra manera no complissen ço que deguessen per rahó del dit do, que, en aquell cas, los dits diputats poguessen per si o per altres fer les dites execucions; e la present Cort, vehent e considerant que aquestes [143^b] coses no són bastants III diputats com los

30

1 ylles] illes *FHI'* | posats] posat *FH* 2 roçins] rocins *FHI'* | sou] *af. de FHI'* | ni] ne *FH* | en²] *om. FHI'* 3 stimats] estimats *FHI'* 6 41] *XLI I'* | com] con *I'* | dita] *om. F* 7 diputats] *amb s int.* 9 clerícia] clerecia *FH* 10 cavallaria] cavalleria *FHI'* | monssènyer] mossenyer *FHI'* | en] *om. FH* 11 per lo] del *FHI'* | çitats] ciutats *FHI'* 12 Buçot] Bussot *I'* çitadà] ciutada *FHI'* | exiria] exirie *I'* 13 do... 14 do] *rep.* | Cort] *amb s int.* | o] e *FH* 14 e] o *F* 18 deffensió] defensio *FH* 21 scrivans] escrivans *FH* 23 fahedor] faedor *FH* 24 requesta] raquesta *I'* 25 execucions] exequcions *I'* | aquelles] aquellas *I'* | negligents] necligents *HI'* 29 diputats] *amb s int.* | poguessen... fer] poguessen fer per si o per altres *FHI'* 30 execucions] exequcions *I'* | vehent] veent *FHI'* 31 aquestes... coses] a aquestas cosas *I'* | diputats] *amb s int.*

affers sien grans e de gran pes e hajen mester sobirana
 cura e diligència, vulle e ordon que dos deputats del braç
 de la clericia e altres II del braç de la cavallaria e III del
 braç de les çituts e viles reyalis qui puxen ésser residents
 en Barchinona sien elets e assignats a cullir, administrar e 5
 despendre ço qui roman del dit [do] fet en la dita Cort de
 Tortosa, e a fer complir e exequir les altres coses damunt e
 davall per la present Cort ordonades. E açò són elets del
 dit braç de clericia lo dit Bernat Vallès e en Berenguer
 Dezpujol, canonges de la seu de Vich, e del braç de la 10
 cavalleria lo dit monssènher en Bernat Çestorres e
 monssènher en Bernat Alamany d'Oriols, cavallers, e del
 braç de les çituts e viles reyalis en Pere Dezplà e lo dit en
 Pere Buçot, çitadans de Barchinona, e n'Armengau
 Martí, burzès de Perpenyà. E que aquests deputats puxen 15
 fer e façen residència en Barchinona axí com dit és e
 puxen tots o la major partida posar, cullir, levar e exhigir
 la moneda havedora dels dits dons o proffertes, servat,
 emperò, lo XVI capítol damunt posat qui comença “Ítem,
 vol e ordona la dita Cort que la moneda havedora, 20
 levadora e pagadora etcètera”; e aquella moneda e aquells
 dons daquèn provenidora e tota [143v^a] altra moneda
 pertanyent a la dita deputació puxen administrar,
 despendre e convertir en la dita deffensió e fer complir e
 exequir les altres coses contengudes en lo present capítol e 25
 los altres precedents e subseqüents capítols, servades,
 emperò, les formes, maneres e condicions en aquells
 damunt e davall contengudes e posades. Plau al senyor
 rey.

1 affers] afers *H* | hajen] han *F*, haven *H*, hagen *I'* | sobirana] subirana
I' 2 dos] II *FHI'* 3 clericia] clerecia *FH* | cavallaria] cavalleria *FH*
 4 çituts] ciutats *FHI'* 6 do] *af. de FHI'* 7 exequir] exeguir *FHI'*
 8 ordonades] ordenades *F* | açò] a ço *FHI'* 9 clericia] la clerecia *FH*, la
 clericia *I'* 10 Dezpujol] des pujol *I'* | canonges] canonge *FHI'*
 11 cavalleria] cavallaria *I'* | monssènher] mossenyer *FHI'* | en] *om. FH*
 12 monssènher] mossenyer *FHI'* | en] *om. FH* | dOriols] dorriols *FHI'*
 13 çituts] *amb s int.*, ciutats *FHI'* | Dezplà] des pla *I'* 14 Buçot] Bussot
F | çitadans] ciutadans *FHI'* | nArmengau] Nermengau *HI'* 16 façen]
 facen *H* 17 exhigir] exegir *F*, exigir *H* 18 o] e *H* | proffertes] profertes
FHI' 19 XVI] XVIe *FHI'* 20 ordona] ordone *I'* 21 e²...22 dons] e
 aquells dons e la moneda *FHI'* 24 despendre] *amb s int.* | deffensió]
 defensio *FH* 25 coses] cosas *I'* 26 subseqüents] subseqüents *FHI'*
 27 formes] formas *I'* | maneres] maneras *I'*

(42) Ítem, del dit braç de les ciutats e viles reylals són elets deputats per caps de vegueries a la exacció dels dits dons ho profertes los davall scrits, ço és, I de la ciutat de Gerona e aquest és en Luy Astruç, çitadà de aquella
 5 ciutada, e l'altre de la çitutat de Tortosa e en Guillem Piyol, ciutada d'aquella, e l'altre de la vila de Perpenyà e és en Pere Alanyà, burguès de la dita vila, e altre de la ciutat de Manresa e és en Ffrancesch Fferrer, ciutada d'aquella, e altre de la vila de Cervera e és en Ramon Pere
 10 e altre de Vilaffranca de Penedès e és en Ramon Pellicer e altre de la vila de Puigçerdà e és en Ponç Bosser de la dita vila. Plau al senyor rey.

(43) [143v^b] Ítem, jatsia que en la dita Cort de
 15 Tortosa fossen elets del dit braç, ço és, a les estimes e mostres en Ramon de Sentmartí, çitadà de Leyda, e a oyr e diffinir los comptes en Jacme de Besanta, ciutada de Barchinona, emperò ara, revocat lo dit Jacme de Besanta, és elegit en loch d'aquell n'Anthoni de Maçanet, ciutada
 20 de Leyda; los quals Ramon e Anthoni exercequen lo dit offici en la forma e manera contengudes en la dita Cort de Tortosa axí en lo do fet en aquella Cort de Tortosa com en lo do novell damunt dit per la present Cort fet, e hajen cascun d'ells en son offici e n to[t]s los dits dons per
 25 ordinació de la present Cort plen poder, ço és, aquell e aytal e semblant poder com als dits en Ramon de Santmartí e en Jacme de Besanta e a cascun d'ells és o fo donat en la dita Cort de Tortosa, lo qual açí sia haüt per posat e repetit e que valle aytant com si u ere de paraula a
 30 paraula. Plau al senyor rey.

1 42] XLII I' | del] que del F 2 elets] amb t int. 3 ho] o FHI' | davall] devall I' | scrits] escrits FH 4 en] om. F, e H | Luy Astruç] Luyç Estruç F, Luyç Esturç H, Loys Struç I' | çitadà] ciutada FHI' | de... 5 ciutada] daquella ciutat FHI' 5 laltre] altre FHI' | çitutat] ciutat FHI' | e²] e es FHI' 6 Piyol] Pinyol FHI' | laltre] altre FHI' 7 Alanyà] Alenya I' 8 Fferrer] Ferrer FHI' 9 de¹...vila] rep. 10 Vilaffranca] Vilafranca FHI' | Pellicer] Pellisser I' 11 Puigçerdà] Puigcerda FHI' 14 43] XXXXIII I' | jatsia] jassia FHI' 16 çitadà] ciutada FHI' | oyr] hoyr FH 17 diffinir] difinir FH 19 nAnthoni] Nantoni FI' 20 Anthoni] Antoni FI' | exercequen] exercesquen FHI' 21 offici] ofici FHI' 22 axí...Tortosa²] om. FH 23 hajen] hagen I' 24 cascun] cascu H offici] ofici FH 26 als] al F | en] an I' 27 Santmartí] Sent Marti FHI' en] an I' | fo] fon FH 28 açí] aci H | sia] sie I' 29 valle] valla FHI' ere] era FH

(44) Vol, emperò, e ordona la dita Cort que dos dels VII diputats residents en Barchinona, ço és, a[144r^a]quells qui per ells a açò seran ordonats, los quals se puxen mudar e variar, hagen plen poder de reebre e hojr, determenar e diffinir comptes particulars, axí dels diputats e comissaris per caps de veguerias en la present Cort ordonats com d'altres singulars persones a les quals són estades o seran comenades quantitats de diners per los diputats residents en Barchinona, axí en la present Cort con en la Cort de Tortosa elets, o per los cambiadors ab albarà dels dits diputats o en altra manera hauran res regit, tengut o administrat dels béns de la deputació; hagen encara plen poder de fer cartes de diffinicions e absolucions sobre los dits comptes. Plau al senyor rey.

(45) Lots los altres, emperò, diputats, elets e ordonats en la dita Cort de Tortosa qui en la present Cort no són stats mudats o revocats, vol e ordona la present Cort, confirmant aquells, que sien e romanguen cascun en son offiçi axí com en lo dit do fet en aquella Cort com en lo dit do novell en aquesta Cort fet e hagen aquell e semblant poder qui en la dita Cort de Tortosa los és stat dat, lo qual açí sia [144r^b] haüt per repetit e posat e que valla aytant com si u era. Plau senyor rey.

(46) XLVI. Ítem, que los dits diputats, axí aquells qui en la present Cort són estats mudats e elets com los altres qui romanen qui foren elets en la dita Cort de Tortosa, ha salari aquell e aytal e axí e en la forma e manera com és ordonat e tatxat en la dita Cort de Tortosa, exceptat e declarat que los diputats qui no seran residents en Barchinona e treballaran en exhigir, cullir e levar la moneda dels dits dons, hagen aquell salari qui per los

1 44] XLIII I' | dos...2 diputats] II dels dits VII diputats FHI'
 2 residents] residens H 4 hagen] hagen FHI' | plen] ple H | hojr] oir FH, hoir I' 5 diffinir] difinir FHI' 6 veguerias] vegueries FI', vegaries H 7 a les] als F | o] e FH 8 comenades] comanades FHI' 9 con] com FHI' 11 o²] e F 13 diffinicions] difinicions FHI' 16 45] XLV I' Lots] Tots FHI' 18 stats] escrits F | ordona] ordone H 19 que] qui F cascun] cascu I' 20 offiçi] offici FHI' | com¹] om. FHI' 21 novell] om. F | hagen] hagen I' 22 qui] que F | stat] estat FH 23 sia] sie I' 24 era] ere FHI' | senyor] al senyor FH 26 XLVI] af. marg. per una altra mà, om. FH 27 estats] stats HI' | e] o F | elets] lets H 28 ha] hagen FHI' 30 tatxat] taxat F 32 exhigir] exigir FH | cullir] rep. 33 hagen] hagen HI'

deputats residents en Barch[inona] tatxat los serà, los
 quals deputats lo dit salari puxen tatxar segons lur viares; e
 encara, si als dits deputats residents en Barchinona serà
 viares; e d'açò la Cort ne carrega lurs consciències, que per
 5 meyns persones que la Cort no y ha assignades se puxen
 fer profitosament les cullites del do e los altres affers de la
 deputació, que·ls dits deputats residents en Barchinona
 puxen lo dit nombre aminvar en aquell loch e en aquell
 temps que a ells serà viares, sens mudament, emperò, de
 10 persones, e que aquells que ne hauran mester no sien
 tenguts [144v^a] ne degen dar salaris. Plau al senyor rey.

(47) XLVII. Ítem, ordona la dita Cort per cessar
 grans messions e despeses que huy fa lo general de
 15 Cathalunya en salari de deputats, axí de la present Cort
 com de la Cort de Muntçó, que los deputats elets en la dita
 Cort de Muntçó hajen e sien tenguts transportar e metre
 encontinent entre mans als deputats del dit general
 residents en Barchinona en la dita Cort elets tots los béns
 20 qualssevullen sien de la deputació de la dita Cort de
 Muntçó qui, pagats tots deutes a qui la dita deputació sia
 tenguda e obligada a qualssevulla cambiadors o altres
 persones, sobren o sobran al dit general dels diners de la
 dita Cort de Muntçó e de la Cort de Barchinona en l'any
 25 prop passat celebrada, axí que d'aquí avant en aquella
 deputació no entenen ne d'aquí avant no hajen ne
 prenguen per la dita rahó algun salari. Plau al senyor rey.

(48) [144v^b] Los altres, emperò, capítols fets e
 30 ordonats en la dita Cort de Tortosa en quant toquen ne
 tocar poden lo do fet en aquella Cort e en la present o
 altres qualssevol, sien en la dita Cort de Tortosa ordonats e
 atorgats als dits braços o a qualsevol de aquells e a

2 viares] viyares *F*, vijares *HI'* 3 Barchinona] Barçolona *F* 4 viares]
 vijares *FH*, vejares *I'* | consciències] consciencias *H* 5 meyns]
FI' 6 affers] afers *HI'* 7 deputats] *amb s int.* 9 viares] viyares *F*,
 vijares *H*, vejares *I'* 10 ne] no *FHI'* 13 XLVII] *af. marg. per una altra*
mà, om. FH 14 messions] missions *H* 15 salari] salaris *FHI'*
 16 Muntçó] Montso *I'* 17 Muntçó] Montso *I'* 19 dita] present *FHI'*
 20 qualssevullen] qualssevula *H*, qualssevulla *I'* 21 Muntçó] Muntso *I'*
 qui²] que *H* 22 e] o *FHI'* 23 sobren] sobre *F* | sobran] sobran *H*
 diners] dons *FH* 24 Muntçó] Muntso *I'* 26 hajen] hagen *I'* 27 rahó] rao
I' 29 48] XLVIII *I'* | fets] *amb s int.* 31 tocar] tochar *I'* 32 en] *om. FH*
 33 braços] braces *H* | a¹] ha *I'* | de aquells] daquells *FHI'* | e] o *FHI'*

singulars persones d'aquells, sien e romanguen en lur força e vigor sinó aytant com en la present Cort demunt e davall són stats mudats o corregits, declarats, revocats o tolts. Plau al senyor rey segons les respostes fetes en la dita Cort de Tortosa.

5

(49) Ítem, vol e ordona la dita Cort que·ls dits deputats qui seran residents en Barchinona, si fahedor los parrà, puxen elegir e crear de nou cambiador o cambiador[s] qui reeben tota la moneda qui sobrarà dels dits dons o profertes, feta assignació a·n Berenguer Bertran e a altres cambiadors e persones a qui sia degut per la deputació e per manera que·n sien guardats de don, e façen dites e pagues a aquelles persones que los dits deputats volran; e puguen los dits deputats assegurar en nom del general de Cathalunya, axí e en aquelles maneres e formes que·ls parrà fahedor, la taula o taules [145r^a] als dits cambiador o cambiadors tro a la quantitat que dels dits dons sobrarà al dit en Berenguer Bertran e a altres, axí com dit és, feta la dita assignació; e puguen a aquell o aquells cambiador o cambiadors constituir e donar salaris aquells e aytals com viares los serà, e que valla e haja valor e efficàcia per acte de Cort e aytant com si per la present Cort les dites seguretats eren fetes com axí plau a la dita Cort. E que los dits deputats en nom e per part del dit general, assegurants les dites taules en la forma dessus dita, no calla als dits cambiadors donar ne fer la seguretat contenguda en la constitució feta en la Cort de Cervera ne en altra qualsevulla, com les quantitats dels dits dons basten a molt més que les quantitats per les quals cambiadors són tenguts de assegurar segons la tenor de les dites constitucions. Plau al senyor rey.

10

15

20

25

30

1 e] o F 2 força] forsa H, forssa I' | demunt... 3 davall] damunt o davall F, demunt o devall H 3 stats] estats FH | mudats] amb s int. | corregits] correguts H | o²] e F 7 49] XLVIII I' | ordona] ordene H, ordone I' 10 sobrarà] sobrerà FHI' 12 a¹] om. FH | sia] sie HI' 13 e¹] om. FH don] dan FHI' 14 façen] fassen FHI' | aquelles] aquellas HI' | que] aquí FHI' 16 aquelles] aquellas I' | maneres] maneras I' 17 fahedor] faedor FHI' | als] dels FH 18 tro a] en FH, tro en I' 19 sobrarà] sobrerà H 21 aquells] a aquells FHI' 22 viares] vijares FHI' | serà] sia FH, sie I' 23 valor] vallor H | efficàcia] eficacia FH 25 dits] amb s int. 29 altra] altre H 30 les²] los F

(50) Ítem, ordona la dita Cort, per tolra lo gran dampnatge que·l general pren per mogubells e usures e per salaris de cambiadors e de corredors qui s'han a dar per rahó de les manleutes que·s fan a mogubells e usures, que
 5 los deputats residents [145r^b] en Barchinona ab les XII persones que són ordonades a departir e ordonar ab los dits deputats lo do o ajuda del segon any en què serà convertit e despès puxen, si profitós los parrà, fer vendes de censals e violaris o ordonar persones qui aquelles façen sobre
 10 generalitats o altres drets e coses al dit do ordonades; e fer totes altres obligacions e contractes que a ells parrà ésser [profitós al dit general e per aquells fer totes obligacions sobre les dites generalitats e altres drets ordonats en la dita Cort que a ells parrà ésser] fahedores e los compradors o
 15 altres, ab que los contractes faran, requerran; e en les dites coses e emergents d'aquelles hajan tot aquell poder que la Cort hauria. E d'açò ab lo present capítol fan acte de Cort, axí emperò que no puxen crèixer en res la quantitat del dit do, ans ço que haguessen venut o obligat sien tenguts e
 20 hajan los dits deputats a reembre e desobligar de les derrerres pagas del dit do del segon any. Plau al senyor rey.

(51) Ítem, que·ls dits deputats residents en Barchinona hajan plen poder de manlevar sobre la dita
 25 ajuda o cullites d'aquella, si necessari serà, [145v^a] e aquella obligar en tot o en partida e donar guay o interès o mogubell, lo qual fos pagat e abatut de la dita ajuda; emperò que·ls dits deputats, aytant com més puxen, se guarden de mogubellar dels dits dons ni manlevar a usures
 30 o barates o fer anticipació de moneda. E, si per les quantitats ja manlevades o manlevadores havien a mogubellar a lur bon viares, que los albarans o cartes o letres debitòries que per aquells se daran, axí del senyor rey com de la senyora reyna e del senyor duch, ni ells reebran sien retuts franchament al senyor rey e senyora
 35

1 50] L I' | ordona] ordone I' | tolra] tolre FHI' 4 e] e a FHI'
 5 residents] residens I' 9 o] e F | façen] facen I' 11 a] om. F
 12 profitós... 14 ésser] af. de FHI' 15 que] qui FH 16 emergents]
 emergens I' 18 crèixer] crexer FH 19 o] e H 21 pagas] pagues FHI'
 23 51] LI I' | que·ls] quells I' | residents] residens H 25 o] e FH
 necessari] necessaria I' 26 guay] guany FHI' 27 mogubell] mogobell
 I' | e^l] et H 28 que·ls] quells I' | deputats] amb s int. 30 o^l] e F, a H
 32 viares] viyares F, vijares H | albarans] alberans H 33 letres] letras
 H | aquells] aquelles FH 35 al] als FHI'

reyna e al senyor duch per ço que mils se troben e sien pus justs, los quals albarans, letres o cartes debitòries dóna a la Cort axí per justs com si eren albarans, letres o cartes debitòries de la cosa pública. E açò prometen de fer e complir ço de no mogubellar ni baratar sinó, axí com dit és, sots virtut del sagrament e homenatge per ells fahedors. E, si contra açò fahien, que·ls dits mogubells o barates no·ls sien preses en compte, axí emperò que·ls dits deputats no puxen res manlevar ne en res obligar ne dependre en aquest any primer del do de les dites CCCXXV^M lliures del segon any sinó per aparellament de la armada de mar, axí com dit és, tro sia acordat per les persones a açò appelladores per los dits deputats con se despendrà [145v^b] ne en què·s convertirà lo dit do del segon any. Plau al senyor rey.

(52) Ítem, vol e ordona la dita Cort que, si alguna o algunes çitats, viles, castells o lochs o singulars persones dels dits braçes o de la lur contribució cessarà de pagar la part a ells e a cascun d'elles pertanyent a pagar en los dits dons o profertes o en cascuna d'aquelles, ultra lo terme de la paga, XV dies après cascun terme contínuament següents, en aquest cas, cascuna vila, castell o loch o persona, que XV dies après lo terme cessarà la dita paga, pach e sia tengut pagar d'aquí avant per lo temps après los dits XV dies esdevenidor mogubell prorata del temps que après los dits XV dies cessarà la dita paga tota o partida, e prorata de la quantitat que cessarà pagar, a rahó de VI sous per lliura l'any; per açò, emperò, no sia cessada fer execució contra los cessants o no volents pagar. E semblantment cascun dels deputats e comissaris per caps de vegueries ordonats, si dins XV dies après que hauran reebuda qualche quantitat de moneda de la lur cullita aquella no hauran liurada als cambiadors o a altres

2 o] e *FHI* | dóna] done *HI* | a] *om. FHI* 5 ço] ço es *FHI* | com] con *I* 6 sagrament...homenatge] sagrament e homanatge *H*, sagrament e homanatge *I* | fahedors] faedors *FHI* 7 fahien] feyen *FHI* | que·ls] quells *I* 11 aparellament] apparallament *H* 12 sia] sie *I* 13 con] com *FHI* 17 52] *LII I* | ordona] ordone *HI* 18 çitats] ciutats *FHI* 19 braçes] braces *H* | o] e *F* 20 ells...d'elles] ellas e a cascuna dellas *F*, elles e a cascuna delles *H*, ells e a cascuna de les *I* | pertanyent] pertenyent *F* 21 profertes] proffertes *I* 23 cascuna] cascuna ciutat *FHI* 25 sia] sie *I* | pagar] de pagar *F* | avant] a avant *HI* 27 dita] *om. FHI* 28 pagar] de pagar *FHI* | rahó] rao *FHI* 29 sia] sie *HI* 30 cessants] sessants *F* 31 dels] *amb s int.* 34 cambiadors] *amb s int.*

persones a les quals ne [146r^a] degen respondre, hajan e sien tenguts pagar mogubell per la forma e manera prop dites. Plau al senyor.

5 (53) Ítem, sia entès que, si la ajuda de I loch era obligada per los dits deputats a pus lonch temps o a més que l'altre loch e despuys la dita ajuda cessave, que-s pach ço que lo dit loch serà obligat més que no degués
10 generalment de tota la ajuda de la terra dels dits III braços, en axí que de la dita ajuda no puxa exir de la terra dels dits III braços ni de algun loch d'aquella dins lo temps de la ajuda tro que sia pagat ço que manlevat hi serà, sots la forma dessús dita, encara que·l do degués cessar per algun cas o rahó. Plau al senyor rey.

15 (54) Ítem, que los dits deputats residents en Barchinona o la major partida d'aquells puxen fermar totes cartes públiques e fer letres de comissions e altres ab I sagell comú per auctoritat de la Cort, servats, emperò, los
20 capítols damunt e davall scrits, a totes aquelles [146r^b] persones qui seran necessàries e ordonades per ells a levar e cullir los dits dons. E encara puxen metre, gitar, mudar e revocar tots cullidors d'aquells dons e escrivans e porters e totes altres persones que a cullir los dits dons seran
25 deputates, servat, emperò, lo capítol damunt posat qui comença “Ítem, vol e ordona la dita Cort que la moneda havedora, levadora e pagadora etcètera” e fer totes altres [coses] a açò necessàries segons que a ells mils vist serà fahedor. E que lo procurador de Cathalunya e lo
30 portantveus de aquell, e los governadors de Rosselló e de Mallorques e los veguers e les corts e los oficials dels lochs del senyor rey e del senyor duch e dels altres dels

1 degen] dejen *FHI'* 3 senyor] senyor rey *FHI'* 5 53] LIII *I'* | sia] sie *H*
6 més] *amb s int.* 9 III] tres *I'* 10 de¹] *om.* *FHI'* | puxa] puxe *FHI'*
11 braços] braços *FHI'* | ni] ne *FHI'* | algun] alcun *FHI'* | lo] lo dit
FHI' 12 tro] entro *FHI'* | sia] sie *HI'* 13 algun] alcun *FHI'* 16 54]
LIII *I'* 17 puxen] pusquen *FHI'* 18 comissions] comisions *H* | I... 19
sagell] I segell *F*, un segell *HI'* 20 davall] devall *H* | scrits] escrits *F*
aquelles] aquellas *I'* 21 necessàries] necessarias *I'* 22 puxen] puixen *H*
puxen ... 23 cullidors] *amb n. marg. de Lombard indicant* metre cullidors
23 cullidors] collidors *F* | escrivans] scrivans *FHI'* 24 que] qui *I'*
25 deputates] deputades *FHI'* | damunt] demunt *FH* 26 comença]
comensa *HI'* 28 coses] *af. de FHI'* | necessàries] necessarias *HI'*
29 fahedor] faedor *F* 30 portantveus] *rep.* veus | de aquell] daquell
FHI' | Rosselló] Rosello *H* 31 e los²] els *FHI'*

dits III braços sien tenguts als dits deputats e cullidors de donar consell e ajuda com per ells requests ne seran e de fer execucions realment e de fet contra aquells qui als dits deputats o cullidors en açò contrast farien a messió dels rebel·les; e d'açò façen sagrament e homenatge. E, si algun delinquirà contra algun capítol de la dita Cort o en altra manera contra les coses dessús o davall scrites e en aquell delictes pena ordinària e certa per ordinació de la present Cort posada serà, que l'ordinari del delinqüent per aquella lo haja a punir ne remissió [146v^a] de tot ne de partida fer no puxe e la pena sia departida segons que en la present Cort és stat ordonat; e, si pena certa ne ordinària no y ha, que sia punit per l'ordinari del loch segons la qualitat del crim; e, si és punit en béns, que la pena sia departida açí com dessús. Entès, emperò, que abans de totes coses sia pagat lo dret pertanyent a la deputació e los ordinaris sien tenguts de fer les dites execucions sens tot lagui; e, si requests per los deputats fer no les volien o maliciosament la dita execució dilataven, que los deputats puxen e dejen fer les dites execucions no solament contra los delinqüents ans encara contra los ordinaris qui en açò negligents seran o les dites execucions fer no volran. Plau al senyor rey.

(55) Ítem, que los porters qui seran deputats a fer les execucions o a cullir e levar la proferta dels dits dons hajan salari de VI sous, per cascun dia e no més, per bé que en I dia çercassen diverses lochs, ne los deputats los

1 III] tres I' | deputats] *amb s int.* | cullidors] *collidors H* | de] *om. FH, ratllat I'* 3 execucions] *exequcions I'* 4 cullidors] *collidors F* messió...5 rebel·les] *amb n. marg. de Llombard indicant* nota a messió dels rebelles 5 façen] *fassen FHI'* | homenatge] *homanatge HI'* | si...6 delinquirà] *amb n. marg. de Llombard indicant* si algun delinquira 6 algun delinquirà] *alcun delenquira FHI'* | algun²] *alcun FHI'* 7 altra] *altre H* | davall scrites] *devall escrites F, devall scrites H* 11 sia] *sie I'* 12 stat] *estat FH* 13 sia] *sie I'* | lordinari] *lo ordinari FHI'* 14 sia] *sie I'* 15 departida] *partida FH* | açí] *axi FHI'* | Entès...18 lagui] *passatge assenyalat amb manícula i amb n. marg. de Llombard indicant* nota 16 sia] *sie I'* 17 execucions] *exequcions I'* 18 requests] *amb s int.* o...19 deputats] *rep. i ratllat* 19 execució] *exequcio I'* 20 dejen] *degen FHI'* | execucions] *exequcions I'* 21 contra...22 negligents] *amb n. marg. de Llombard indicant* nota i contra ordinaris fer execucio si seran negligents 22 negligents] *necligents H* | execucions] *exequcions I'* 25 55] *LV I'* 26 execucions] *exequcions I'* 27 hajan] *hagen I'* | dia] *die HI'* 28 dia] *die HI'* | çercassen] *sercassen FH, serchassen I'*

pusquen més salari tatxar ne ells no gosen ne puguen més
 pendre; e, si ho fahien, que perden lo [146v^b] offici e
 paguen per pena D sous; e açò sia estès quant a la pena a
 totes altres persones qui per la deputació levaran o culliran
 5 ho faran fahenes, si prenen ultra salari a ells ordonat per
 los deputats ni si'l prenien més de una vegada en lo dia.
 Plau al senyor rey.

(56) Ítem, que, si algunes coses o cases novells o
 10 duptes apparien en la dita ajuda o en los affers de dita
 deputació damunt e davall dits, que·ls dits deputats
 residents en Barchinona hajen poder de declarar e
 determenar aquells duptes axí plenament com la Cort
 general poria; però, si los affers eren de gran pes, hajen
 15 demanar consell dels altres deputats de aquells que a ells
 serà ben vist fahedor; e, si los affers eren de gran pes o
 perill gran o gran proffit s'esdevenia a la terra o poria
 versemblant esdevenir axí com invasió de la terra de gents
 estranyes per mar o per terra, o entrada fahedora en
 20 Castella e semblants affers hon fos necessari ho expedient
 consell de grans e notables persones, que·ls dits deputats
 residents en Barchinona hajen a demanar consell dels
 altres deputats tots, si seran en Cathalunya, los quals hajen
 a citar e demanar ab letres; e, si el dia per [147r^a] ells
 25 assignat no seran en Barchinona, que aquells qui y seran o
 sien ho puxen fer e ordonar; e, si mester hi serà, consultar
 lo senyor rey e la senyora reyna e lo senyor duch, si lavors
 seran en Barchinona, e aquells ab lur consell e encara a lur

1 no] non *I'* | ne puguen] ney pusquen *F*, ne pusquen *H*, nen puguen *I'*
 2 lo...offici] loffici *F* | e²] et *H* 3 paguen] *om. FH* | sia] sie *HI'*
 estès] entes *F* | a²...4 totes] e a totes *F* 4 la] la dita *FHI'* 5 ho] o *FHI'*
 salari] lo salari *FHI'* 6 ni] ne *I'* | dia] die *H* 9 56] *LVI I'* | algunes]
 alcunes *FHI'* | o¹] *om. FHI'* 10 apparien...11 dits¹] *passatge assenyalat*
i amb n. marg. de Lombard indicant nota | o] e F | affers] afers H | de
dita] de la FHI' 11 damunt...davall] demunt e devall *H* 12 hajen]
 hagen *I'* 13 duptes] dubtes *FHI'* 14 poria] porie *HI'* | hajen...15
 demanar] hagen demenar *FH*, hagen demanar *I'* 16 ben] be *FHI'* | si...
 17 sesdevenia] *passatge assenyalat amb manícula* 17 proffit] profit
FHI' | sesdevenia] sen esdevenie *FH*, sen sdevenie *I'* | poria] paria *F*,
 porie *HI'* 18 esdevenir] sdevenir *I'* | invasió] invasio gran *FHI'*
 19 estranyes] stranyes *I'* | fahedora] faedora *FH* 20 e] o *FH* | affers]
 afers *H* | ho] o *FHI'* 21 de grans] *rep. i ratllat* 22 hajen] hagen *I'*
 demanar] demenar *H* 23 hajen] hagen *I'* 24 demanar] demenar *H* | dia]
 die *HI'* 25 seran o] *om. FHI'* 27 sí] e si *F* 28 ab] de *I'*

arbitri ab prelats, rics hòmens, cavallers e çitadans e homes de viles reials ab los quals puguen haver lur plen consell e provehir e recórrer als dits affers, perill o profit de la deffensió de la terra emergents dins lo temps de aquesta ajuda. E sobre aquells no covenguen de necessitat convocar Cort general de Cathalunya e fer per açò messions grans, però que novell do o proferta no puxen fer. Plau al senyor rey. 5

(57) Ítem, que per cessar frauds, alguna persona o persones a qui serà comanada alguna administració, tocant armada de mar o altres affers de aquella o altres affers de la diputació, no puxen ne gosen en nom lur propi per si o per interposada persona o persones comprar ne vendre algunes coses necessàries als dits affers ne haver part en aquells ne encara gosen o puxen prestar a mogubell a la dita diputació si[147r^b]nó en cas que haguessen albarans propis de deutes que'l senyor rey a ells degués, los quals fossen a lur nom e fossen fets ans de la present proferta; e que de açò hajen e sien tenguts fer ans que usen de la administració sacrament e homenatge en poder del veguer de Barchinona los lechs e los clergues sacrament en poder del bisbe de Barchinona o de son official; e, si lo contrari faran, sien punits sens tota merçè axí com a trencadors de sacrament e de homenatge aquells qui estrets hi seran e de ordinació feta en la present Cort; e no-res-meyns perden les coses que comprades o venudes haurien o en los quals haguessen part per si o per interposada persona, les quals coses *ipso facto* sien de la diputació, axí que profit propi 10 15 20 25

---

1 ab] a FH | çitadans] ciutadans FHI' 2 homes] homens FHI'
 3 recórrer] occurrer FHI' | affers] afers H | affers...4 emergents]
passatge assenyalat amb manícula i amb n. marg. de Llombard indicant
 nota 4 deffensió] defensio FH | de³...5 aquesta] daquesta F 5 E] e que
 FI', et que H | covenguen] convengue FHI' 10 57] LVII I' | que] om.
 FHI' | alguna] alcuna FHI' 11 comanada] comenada FH | alguna]
 alcuna FHI' | tocant] tochant I' 12 affers¹] afers H | de aquella]
 daquella FHI' | affers²] afers H 13 gosen] guosen H | propi] propri HI'
 15 necessàries] necessarias HI' | affers] afers H 16 puxen] puguen FHI'
 18 propis] propis F 20 de açò] daço FHI' | hajen] hagen I'
 21 homenatge] homanatge HI' 22 clergues] amb s int. 23 official]
 oficial F 24 punits] punides FHI' | merçè] merce FHI' | trencadors]
 trancadors H, trenchadors I' 25 homenatge] homanatge HI' | estrets]
 strets I' 26 no-res-meyns] noresmenys FHI' 27 los] les H 29 coses]
 cosas HI' | sien] sian H | diputació] diputacio I' | profit] proffit I'
 propi] propri HI'

les dites persones en les dites coses no puxen haver, exceptat lo salari qui per lurs t[r]eballs tatxat los serà; e la present ordinació se estena axí als deputats com a aquells qui per ells hi seran ordonats. Plau al senyor rey.

5

(58) LVIII. Ítem, que alcun deputat, comissari o altra persona qui faça fahenes per lo general no gos [147v^a] pendre per si o per interposada persona o persones manifestament o amagada o en altra qualsevol manera
 10 alcun servey o do d'algun per rahó de la deputació o dels offiçis qui comanats li seran sinó cosa de menjar o de beure, segons la constitució feta en la Cort de Muntçó, celebrada per lo senyor rey n'Amfós de bona memòria, ne encara puxe haver ne sperar gràcia del senyor rey ne de la
 15 senyora reyna ne del senyor duch ne d'altre en nom lur per aquella rahó; e que d'açò hajen a fer sagrament e homenatge en poder del veguer de Barchinona los lechs, e los clergues sagrament en poder del bisbe de Barchinona o de son oficial abans que usen ne puxen usar dels dits
 20 officis; e que, ultra açò, sien encorreguts en sentència de vet de la qual no puxen ésser absolts sinó donant al general ço que pres ne haurien. Plau al senyor rey.

(59) Ítem, que tot deputat o comissari o altra persona
 25 qui algú offiçi haja tengut per los affers del general, ço és, de les deputacions de Muntçó, de Barchinona o de Tortosa, o res haja ad[147v^b]ministrar per les dites deputacions o alguna d'aquelles, qui haja pres alguna corrupció de diners o d'altres coses o altre servey per
 30 allongar alguna universitat o alguna persona o persones de les pagues dels fogatges o altres a què fossen tengudes al general o per metre algun en offici o en alguna

2 treballs] teballs *amb e int.*, traballs *HI'* 4 ordonats] ordenats *F*
 6 LVIII] *af. marg. per una altra mà, om. FH* | alcun] algun *FHI'* | altra] altre *H* 7 faça fahenes] fassa faenes *FH*, fassa fahenes *I'* | gos] *amb s int.* 9 manifestament] maniffestament *I'* | altra] altre *H* 10 alcun] algun *FHI'* | alcun... 12 Muntçó] *amb n. marg. de Llombard indicant nota i n. possiblement de Vidal indicant* Non potest aliquod recipere nisi esculentum et potulentum | dalgun] dalcun *FHI'* 11 offiçis] oficis *F*, officis *HI'* | comanats] comenats *H* 12 Muntçó] Muntso *I'* 14 puxe] puxen *FH* 16 hajen] hajen *I'* 17 homenatge] homanatge *HI'* | lechs] lecs *H* 20 officis] oficis *F* 24 59] LIX *I'* 25 algú offiçi] algun offici *FHI'* | affers] afers *H* 26 Muntçó] Muntso *I'* 27 ad147vbministrar] administrat *FHI'* 28 d'aquelles] daquellas *HI'* | pres] presa *FH* 32 algun] algu *HI'*

administració dels affers de les dites deputacions o per
 altra manera o rahons tocants los dits affers, que u hagen a
 restituir al doble, ço és, lo simple a aquell o a aquells de
 qui pres ho hauran e atretant al general o als diputats
 residents en Barchinona convertidor en la dita deffensió. 5
 Plau al senyor rey.

(60) Ítem, que·ls dits diputats e cambiadors en totes
 manleutes e barates que hagen a fer per lo general sien
 tenguts de guardar en les dites manleutes e barates tot 10
 aquell profit e avantatge que puxen al dit general, axí en
 haver mercat de mogubells o logres com en altra manera; e
 que tot emolument e proffit que de les dites manleutes o
 barates trauran o trer poran per minve de temps o per
 mercat dels dits mogubells o log[r]les o per mancamment de 15
 monedes e en [148r^a] altra manera atribuesquen e compten
 a profit del dit general, axí que res en ells no romangue
 sinó lo salari que atorgat los serà. E de les dites coses en
 especial façen sagrament e homenatge e prenguen en si
 sentència de vet de la [qual] no puguen ésser absolts, si 20
 complidament no restituïen al dit general tot emolument e
 guay que, part lur salari, pervengut los fos per la dita rahó
 ab lo dobra. Plau al senyor rey.

(61) Ítem, sia eleta una bona persona experta en l'art 25
 de la mar a qui sia comanat lo fet del daraçanal de les
 galees e vexells de la armada del dit general, lo qual haja
 poder de reebre e deliurar ab inventari totes les exàrcies e
 armes e altres coses de les dites galees e armada, e la qual

1 affers] afers *H* | o...5 deffensió] *passatge assenyalat i amb n. marg.*
possiblement de Vidal indicant Restituit in duplum si aliquod recipire pro
 officis oferendis 2 tocants] tochants *I'* | affers] afers *H* | hagen] hagen
FHI' 4 o] e *F* | diputats] *amb s int.* 5 deffensió] *defensio FH* 8 60]
LX I' 9 hagen] hagen *FI'* 10 manleutes...barates] *barates e manleutes*
FHI' 11 profit] *proffit I'* | avantatge] *aventatge FH* 12 mogubells]
mocubells FHI' | altra] *altre H* 13 e proffit] o profit *FH*, o *proffit I'*
 15 mogubells] *mocubells FHI'* | logres] *loges amb e int.* | mancamment]
avençament F, *avançament HI'* 16 e¹] o *FHI'* | e en] *rep.* o en
 atribuesquen] *atribuisquen H* 17 profit] *proffit I'* | romangue] *romanga*
F 19 especial] *special FHI'* | façen] *fassen FHI'* | homenatge]
homanatge HI' 20 qual] *af. de FHI'* 22 guay] *guany FHI'* 23 dobra]
doble FHI' 25 61] *LXI I'* | sia] *sie I'* | una] *I^a I'* 26 sia] *sie I'*
 daraçanal] *darassanal H* 27 galees] *galeas HI'* 28 deliurar] *de levar FH*
 exàrcies] *exarcias H*, *exarçies I'* 29 galees] *galeas HI'*

se entrameta de pagar los maestros qui obraran en lo dit
 daraçanal del general e haja per son salari l'any LX lliures.
 E una altra persona de major estament, la qual se
 entrameta de adobament de galees e de fer-ne de noves, si
 5 mester hi serà, a conexença dels deputats residents en
 Barchinona; e de procurar e de fer procurar fusta e totes
 altres coses necessàries a fer les dites obres; e de [148r^b]
 procurar e fer fer comprar de exàrcies e altres coses
 necessàries al daraçanal; e que pusque oyr comptes de tots
 10 aquells qui seran deputats de comprar exàrcies, remes e
 azmes e a fer panàtica e altres coses necessàries a les
 dites galees e armada, e encara d'aquells qui pagaran los
 maestros e altres persones qui obraran les dites galees e
 vexells de la dita armada; e de diffinir aquells comptes, e
 15 que les restes d'aquells comptes hagen a reebre los dits
 cambiadors; e, finalment, pusque fer e entrametre de totes
 coses dependents e emergents del fet del dit daraçanal e
 armada servada la forma dessus dita. E que en tota cosa
 que sia grossa o de pes haja a demanar consell dels dits
 20 deputats residents en Barchinona e que haje per son salari
 e treball l'any C lliures barchinonines. Plau al senyor rey.

(62) Ítem, que en la çitutat e Regne de Mallorca
 sien posats I o dos deputats elegidors per la dita çitutat de
 25 Mallorca, los quals hagen poder de vend[r]e e venen les
 generalitats e la sal e façen cullir e cullen la part [148v^a]
 que a ells pertanya en los presents dons, axí en lo dit
 Regne de Mallorca con en la dita ylla de Manorcha, e
 hagen semblant salari que hauran los deputats residents en

1 entrameta] entremeta *FHI'* | dit] *om. FHI'* 2 daraçanal] darassanal *H*
 3 estament] stament *FHI'* | se] *sa H* 4 entrameta] entremeta *FHI'*
 adobament] adobaments *FHI'* | galees] galeas *HI'* 5 conexença]
 coneixença *F*, conaixença *H* 6 fusta] fuste *H* | e totes] *rep. abans* e tota
 7 necessàries] necessarias *HI'* 8 e¹] e de *FHI'* | comprar] compres *FH*
 9 necessàries] necessarias *I'* | daraçanal] darassanal *H* | oyr] hoyr *FHI'*
 10 de] a *FI'* | exàrcies] exarcias *H*, exarçias *I'* 11 azmes] armes *FI'*,
 armas *H* | necessàries] necessarias *HI'* 12 galees] galeas *HI'* 13 galees]
 galeas *HI'* | e²] et *H* 14 diffinir] difinir *FH* 15 hagen] hagen *I'*
 16 pusque] pusca *FH*, puscha *I'* | entrametre] entremetre *HI'*
 17 daraçanal] darassanal *H* 19 sia] sie *I'* 20 haje] haja *FHI'* 21 treball]
 trebaylls *FH*, traballs *I'* | C] cent *I'* 23 62] LXII *I'* | çitutat] ciutat *FHI'*
 24 dos] II *FHI'* | elegidors] *amb s int.* | çitutat] ciutat *FHI'* 25 hagen]
 hagen *I'* | vendre] vende *amb e² int.* 26 façen] fassen *FHI'* 28 con]
 com *FHI'* | ylla] illa *FH* | Manorcha] Menorcha *I'* 29 hagen] hagen *I'*

Barchinona, e reten e a hajen a retre compte de ço que administraran [a] aquelles persones qui hoyran [los comptes] dels deputats residents en Barchinona. Plau al senyor rey.

(63) LXIII. Ítem, que, si algun dels dits deputats se morrà dins lo temps de la ajuda o per malaltia o per altra rahó havia lonch embargament a arbitri dels altres deputats, que·ls altres deputats romanents n’i puxen elegir altre en loch d’aquell durant lo temps de la dita malautia o embargament, però, guarit e finit lo dit embargament, puxe tornar e torn en son offiçi, en aquesta manera que, si era del braç de la Esgleya, que n’i tornassen altre d’aquell mateix braç e d’aquella condició e loch, e axí mateix d’aquells dels nobles e de cavallers e de çitats e de viles reyls de Cathalunya; e aquesta elecció matexa, en cas que hagués loch en los deputats del Regne de Mallorca, sia feta per la dita çitad de Mallorca. Plau al senyor [148v^b] rey.

(64) LXIII. Ítem, que, si algun o alguns dels dits deputats usarien mal en lur offiçi e açò era reconegut per los altres deputats, que los altres deputats romanents los ne puguen e degen gitar e remoure e [metre] altre e altres; e que·l senyor rey ne official seu açò no puxen embargar, ans hajen a açò donar als dits deputats romanents socors, favor e ajuda segons la forma del capítol qui comença “Ítem, que·ls dits deputats hajen poder de fermar cartes etcètera”. Plau al senyor rey.

(65) Ítem, que·ls dits deputats residents en Barchinona hajen a donar sou a hòmens a cavall qui sien

1 a¹] om. FHI¹ | hajen] hagen I¹ 2 administraran] aministraran I¹ | a] af. de FHI¹ | los...3 comptes] af. de FHI¹ 6 LXIII] af. marg. per una altra mà, om. FH | algun] algu HI¹ | dits] om. FHI¹ 7 altra] altre H 8 havia] havie HI¹ | embargament] embergament HI¹ 10 malautia] malaltia FHI¹ 11 embargament¹] embergament I¹ | guarit] garit H | e] o FHI¹ embargament²] embergament I¹ 12 offiçi] ofici FHI¹ 13 era] ere I¹ 14 mateix¹] matex H | mateix²] matex H 15 çitats] ciutats FHI¹ 16 matexa] mateixa I¹ 17 sia] sie I¹ 18 çitad] ciutat FHI¹ 21 LXIII] af. marg. per una altra mà, om. FH | algun] algu I¹ | dits] om. FHI¹ 22 offiçi] offici FH, ofici I¹ | reconegut] regonegut FI¹, regonagut H 23 que los] quels FHI¹ 24 degen] dejen FHI¹ | metre] af. de FHI¹ 25 official] oficial I¹ 26 hajen] hagen F 28 hajen] hagen F | cartes] cartes publiques FHI¹ 31 65] LXV I¹ 32 hajen] hagen F

5 cathalans o domiciliats en Cathalunya o qui no sien
 domiciliats fora Cathalunya, e que en açò tota frau sia
 foragitada e esquivada a conexança dels deputats de les
 estimes e mostres; e, si algun cathalà o qui haüt serà per
 10 cathalà en la forma prop dita haurà tengut [companyó] o
 escuders o [do]mèstichs un any o més, posat [149^a] que
 aquell no sia cathalà o haüt per cathalà, que li puga ésser
 donat sou per los dits deputats, si, emperò, apte serà a
 15 cavalcar e a portar armes a conexença dels dits deputats a
 reebre estimes e mostres; però, si los dits deputats no
 trobaven tants cathalans al nombre dels hòmens a cavall
 demunt dit o los dits cathalans no y volien anar, que, en
 aquell cas, los dits deputats poguessen haver e pagar altres
 20 hòmens a cavall, los quals lo senyor rey pogués elegir e
 haver, donant, emperò, lo sou acustumat, ço és, VII sous
 per cavall armat e V sous per cavall alforrat. Plau al
 senyor rey.

20 (66) Ítem, ordona la dita Cort per tal con en lo
 Principat de Cathalunya e en altres terres del senyor rey on
 corre moneda barçelonesa ha gran fretura de la dita
 moneda, e la dita terra ne és fort minva, que sia feta
 inhibició general, la qual la dita Cort de volentat del dit
 25 senyor rey de present fa, la qual ab veu de crida sia
 publicada per to[t]s los regnes e terres del senyor rey deçà
 mar e en lo Regne de Mallorques e illes a aquell adjacents,
 que alguna persona de qualque condició o sta[149^b]ment
 sia no traga ne gos traure ne faça traure dels dits regnes e
 30 terres del senyor rey deçà mar e dels dits regne e ylla
 moneda barçelonesa axí croats com menus; e qui contra
 açò farà sie encorregut *ipso facto* en pena de cors e de aver

1 cathalans] catalans H 3 conexança] conexença FHI 4 haüt serà] sera
 haut FHI 5 companyó] *af. de FHI* 6 escuders] escuder FHI
 domèstichs] demestichs I | que... 7 aquell] *amb reclam al f. anterior*
 7 o] ne FHI 8 apte] abte FH 9 a³... 10 reebre] reebuts a FH
 11 cathalans] cathalans o qui son hauts per cathalans FHI 12 demunt]
 damunt FHI | cathalans] catalans I 13 poguessen] *amb s¹ int.* 19 66]
 LXX I | Ítem] *om. abans 12 -15 vid. ap.* | per... con] que per tal com
 FHI 20 Cathalunya] Catalunya I | altres] les altres FHI
 21 barçelonesa] barçalonesa FI, barcelonesa H 23 volentat] voluntat I
 24 ab... crida] *rep. després de la següent paraula* 26 Mallorques]
 Mallorches I | illes] ylles HI 27 sta149rbment] estament FI 28 traga]
 trague F | e] et H 29 dels] dells H | ylla] illes F, ylles HI
 30 barcelonesa] barçalonesa FI, barcelonesa H 31 sie] sia FI | aver]
 haver FH

sens tota merçè; açò, emperò, sia entès si la dita moneda que trauien sobrepujava quantitat de CC sous barchinonins. Aquesta, emperò, inhibició dur per lo temps del do o proferta present e no més, ans, finit lo dit temps, la dita inhibició sia revocada, cassa e nul·la e haüda per no feta. Encara ordona la dita Cort de volentat del dit senyor rey que la prohibició de la qual és stada [feta] crida pública que lo florí de Florença no puxa exi ni ésser tret de la terra sia haüda per revocada, de la qual revocació sia feta crida pública de present, e que·l dit florí hic puxa ésser tret axí com d'abans tota pena cessant. Plau al senyor, exceptada la revocació de la prohibició del florí de Florença, la qual lo senyor rey e la senyora reyna per sacrament fet en lo arrendament de la seca són tenguts de servir, de la qual secha seria dampnatge si la dita prohibició se revocava.

(67) [149v^a] LXXI. Ítem, que, si era feta pau o t[r]eva a més de I any durant lo present do entre lo senyor rey e lo rey de Castella, que encontinent lo present do o ajuda cessàs, aytant com a cullir se n'hagués, del dia de la pau o treva a avant e fos nul·la e haüda per no feta; axí emperò que, si los dits deputedats residents en Barchinona havien fetes algunes obligacions, manleutes o barates, les quals en aquell dia no fossen pagades, que totes aquelles se haguessen a pagar abans ne lo dit do o ajuda no cessàs fins que tot allò fos pagat, e encara fossen pagades e reemudes complidament totes coses en los demunt dits capítols contengudes; e encara, si la dita guerra tornave dins lo temps del present do, que·l do dessus dit se cullís e tornàs en son ésser. Plau al senyor rey.

(68) Ítem, que, si los hòmens a cavall e a peu que pagarà Cathalunya e la armada de mar que [de] la dita

1 merçè] merce *FHI'* 2 sobrepujava] sobrepujave *F*, sobrepujava *H*
 4 temps] *amb s int.* 6 volentat] voluntat *HI'* 7 stada] estada *F* | feta] *af. de FHI'* 8 lo] *om. FHI'* | puxa] puxe *FH* | exi] exir *FH* | ni] ne *FHI'*
 9 sia²] sie *I'* 11 cessant] *amb s¹ int.* 12 senyor] senyor rey *FHI'*
 14 seca] secca *F*, secha *HI'* 15 secha] secca *F* | seria] serie *H*
 16 revocava] revocave *F* 18 LXXI] *af. marg. per una altra mà, om. FH*
 treva] teva *amb e int.* 19 I] un *I'* | lo²] lo dit *FHI'* 21 la] la dita *FHI'*
 22 fos] fo *F* | nul·la] nulle *I'* | haüda] haguda *I'* 23 dits] *om. FHI'*
 25 dia] die *H* 28 coses] les coses *F* | demunt] damunt *FI'* 33 68]
 LXXII *I'* 34 de²] *af. de FHI'*

quantitat se pagarà feyen entrades o preses o guany algun,
 [que aquell dret] que·l senyor rey hacustuma de aver en
 los dits guany e preses ne a ell [149v^b] se pertany venga e
 haja a venir en mà e en poder dels deputats residents en
 5 Barchinona e dels cambiador o cambiadors qui seran
 ordonats a reebre la moneda de la dita deputació; e que·ls
 dits hòmens a cavall o a peu e aquells qui en la dita
 armada iran sien tenguts de donar aquell dret sens tota
 10 disminució als dits deputats o cambiador o cambiadors, los
 quals aquells drets hajen a convertir, ultra lo dit do, en
 deffenssió del Principat de Cathalunya e Regne de
 Mallorques e ylla dessus dits, en cas que contribuesquen
 axí com dit és ab Cathalunya; e que d'açò lo dit senyor ne
 15 altra persona no puga res en alguna manera demanar ni
 haver ne n'haja. Plau al senyor rey.

(69) Ítem, que·ls hòmens dels çitadans e de homes
 de viles no paguen ne sien tenguts de pagar sinó segons
 que han pagat en lo do de la Cort de Muntçó, prorata del
 20 present do, ne paguen sinó aytant com los hòmens dels
 richs hòmens e cavallers; e que·ls senyors dels dits
 hòmens en lurs lochs ho puxen levar per la forma [150r^a]
 que·s levarà en les dites viles e lochs reials o en altra
 manera que·ls plaurà. Plau al senyor rey.

(70) Ítem, que tots los moros e juheus domiciliats e
 poblats en les terres dels prelats e persones ecclesiàstiques,
 richs hòmens e cavallers e hòmens de paratge e de çitats
 e viles reials de Cathalunya e del dit regne e ylla, e dels
 30 lochs de çitadans e de hòmens de vila paguen e
 contribuesquen en lo dit do e altres coses damunt
 contengudes axí com los cristians poblats en les dites
 çitats, viles e lochs. Plau al senyor que paguen en çò què

1 algun] algu *FHI'* 2 que...dret] *af. de FHI'* | hacustuma] acustuma
FHI' | aver] haver *FHI'* 3 ne...ell] *rep.* 4 dels] dels dits *FH* 6 reebre]
 reebra *FH* 11 deffenssió] defensio *FHI'* | del] dels *FHI'*
 12 Mallorques] Mallorches *I'* | e] et *H* | ylla] illa *F* 13 senyor] senyor
 rey *FHI'* 14 altra] altre *H* | no puga] per ell no puga *FHI'* 17 69] LXIII
I' | çitadans] ciutadans *FHI'* | homes] homens *FHI'* 19 Muntçó]
 Montço *H*, Muntso *I'* 21 hòmens] *rep.* ho 23 dites] *om. FHI'* | lochs]
amb s int. 24 manera] *om. FHI'* 26 70] LXXIII *I'* 28 çitats] *amb s*
int., ciutats *FHI'* 29 ylla] illa *F* | e⁴] *om. F* 30 de çitadans] dels
 ciutadans *FHI'* 31 damunt] demunt *H* 33 çitats] ciutats *FHI'* | viles] e
 viles *FHI'* | senyor] senyor rey *FH* | què] en que *FHI'*

han pagat tro al dia de vuy ab tot lo creximent que en allò volran posar e, si per ventura en algun loch no havien res pagat o, si u havien, no tant con en la çitutat de Barchinona se pague, que d'aquí avant paguen e hajen a pagar axí e en la forma que paguen en la dita çitutat de Barchinona. 5

(71) Ítem, que, si algun dels dits III braçes o singulars de [150r^b] aquells no volien pagar ço que pagar deuen segons que ordonat és en aquesta Cort, al·legant franquesa o qualsevol altra rahó, que d'açò no li sia presa neguna ferma de dret, ans sia feta execució realment e de fet contra ell, remoguda tota apel·lació e diffugii; e que aquell qui seria rebel·le en pagar ço que deuria hagués a pagar totes messions que per ocasió del dit contrast se farien. És entès, emperò, que, si per ventura n'hi hauria als alguns o algun que ço que deuria no pogués aver per altra rahó part pobrea, que açò no fos carregat als altres que pagat haurien, ans aquells que pagat haurien ço que deurien no haguessen a pagar pus aquella vegada; açò, emperò, és entès si per contradiccu de fet estava que ço que deurien no·s pagàs, cor, si per pobrea d'algú o per altra rahó se esdevenia, la relació o no poder d'aquests fos departit entre los altres habitants dels lochs on starien. E, si alguna ciutat, castell, vila o loch o algun singular metrà algun contrast o empatxament donava a la paga d'açò que deurien, fos tantost feta execució contra aquell o aquells qui lo dit empatxament farien segons la forma del capítol qui comença “Ítem, que·ls dits diputats pusquen fermap cartes etcètera”, e en tota altra manera [150v^a] que fer se pogués. E que lo senyor rey o son general procurador o portantveus d'aquell o batle general de Cathalunya a 10 15 20 25 30

1 vuy] huy *FH'* | en] on *I'* 2 havien] havian *I'* 3 con] com *FHI'*
 çitutat] ciutat *FHI'* 4 pague] paga *F*, pagua *H* | avant] a avant *I'*
 5 çitutat] ciutat *FHI'* 7 71] LXXV *I'* | algun] algu *H* | braçes] braces
HI' 8 de...aquells] daquells *FHI'* 10 altra rahó] altre rao *H*, altra rao *I'*
 neguna] naguna *H* 12 diffugii] difugi *FHI'* 13 deuria] deurie *FH*
 16 als alguns] alguns *FHI'* | algun] algu *I'* | aver] haver *FHI'* 17 rahó] rao
I' | pobrea] pobresa *FH* | que²] qui *I'* 18 pagat¹] paguat *F*
 20 contradiccu] contradicció *FHI'* | estava] estave *FH* 21 pobrea]
 pobresa *H* | dalgú] de algun *FH* 22 altra] altre *H* | rahó] rao *I'*
 esdevenia] esdevenie *H* | relació] relevació *FHI'* 23 on starien] on
 aquests estarien *FI'*, on aquests starien *H* 24 metrà] metia *FHI'*
 25 empatxament] empexament *H* | donava] donave *F* | daçò] de ço
FHI' 26 tantost] tantost *I'* 27 empatxament] empexament *H* | farien]
 ferien *F* 28 fermap] a fermap *I'* 29 e] et *H* | altra] altre *I'*

5   requesta dels dits deputats encontinent hajan a demanar e
 pendre postats, les quals, emperò, no sien meses penyora,
 e aquelles retenir tan solament per aquest fet entrò que·ls
 deputats sien satisfets d'açò que degut los sia ab dons e
 10   messions e interéssers; e que·l senyor rey quant a aquella
 vegada no la retenga per altra rahó e no-res-meyns que
 hajan a fer altres execucions ab hosts e en altra manera
 segons que·n seran requests per los dits deputats. Plau al
 senyor rey.

15   (72) LXXVI. Ítem, que durant aquesta Cort e ans que
 sia finida lo dit senyor rey o la dita senyora reyna en nom
 seu hajan a revocar reyalment e de fet tots greuges que
 hajan fets o·s façen als dits III braços o a la I d'aquells o a
 20   singulars d'aquells e aquells provehir justament; e fer
 ordinacions bones e constitucions a conexença de dos
 savis en dret elegidors per lo senyor rey o per la senyora
 reyna en nom d'ell e I per cascun braç e per VI^a persona
 monssènyer l'archabisbe de Tarragona; e, si les dites coses
 25   e cascuna d'aquelles lo dit seyor rey [150v^b] o la dita
 senyora reyna en nom seu no complien, que lo present do
 e ajuda sia haüda per no feta e nul·la; e axí mateix sia
 entès del Regne de Mallorques e ylla de Manorcha, en cas,
 emperò, que paguen e contribuesquen ab Cathalunya;
 30   però, abans que·l dit do cessàs, fossen pagats los
 cambiadors d'açò que·ls serà degut fins en aquell dia e tots
 [altres deutes que la deputació degués e encara pagats e
 reemuts] los dits censals e violaris e totes altres coses a
 35   què la deputació fos obligada. Lo senyor rey assigne
 monssènyer en Berenguer d'Abella, en Jacme Dezfar e en
 Pere Çacosta, los quals revoquen tots greuges que sien
 notoris e aquells proveesquen per justícia; e de les
 provisions per ells sobre aquells fahedores sien fetes letres
 aquelles que s'i pertanguen; e axí mateix proveesquen
 segons lur bona consciència tots altres greuges al·legats o

1 demanar] demenar *H*   **4** daçò] de ço *FHI'*   **5** interéssers] interesses *HI'*
6 no-res-meyns] noresmenys *FHI'*   **11** LXXVI] *af. marg. per una altra*
mà, om. FH | Cort] *amb t int.*   **12** dita] *om. FHI'*   **13** reyalment]
 realment *FHI'*   **14** hajan] hagen *F* | braços] braces *H*   **16** e] *om. FH*
 conexença] coneixença *F* | dos] II *FHI'*   **17** lo] lo dit *FHI'*
19 monssènyer] mossenyner *I'* | larchabisbe] larchebisbe *I'*   **20** seyor]
 senyor *FH* | dita] *om. FHI'*   **23** ylla] illa *FH*   **26** daçò] de ço *FHI'*
 serà] seria *F*, serie *HI'* | fins] tro *FHI'*   **27** altres...28 reemuts] *af. de FH'*
30 monssènyer] mossenyner *I'* | en¹] *om. FHI'*   **34** mateix] meteix *I'*

al·legadors dels quals sia dubte o qüestió; e que los dessús nomenats façen sacrament que cascun jorn una hora se n'ajustaran en lo monestir dels frares preycadors. E prometen e juren lo senyor rey e la senyora reyna e lo senyor duch que no·ls empatxaran per alguna manera fins 5 que les dites provisions sien fetes, axí com dit és, en les quals les parts sien hoydes, e encara li plau que y haja una persona per cascú braç que aquells rahonen.

(73) [151r^a] Ítem, que·l senyor rey haja a revocar de fet e de present totes empires fetes en los feus de Cathalunya qui·s tenen per lo senyor per rahó de la guerra de Castella e totes penes per rahó dels dits feus o algú o alguns d'aquells posades en qualque manera e per qualque se vol rahó; e que totes les dites empires e penes sien 15 nul·les e haüdes per revocades e per no fetes; e encara les postats preses dels dits feus sien de present retudes, si donchs no eren preses e ocupades a instància dels deputats dessús dits. Respon lo senyor rey segons que ha respost en lo prop precedent capítol, açò ajustat que fora [Cort] li sia d'açò supplicat, e ell per amor de la Cort farà solre e relaxar totes empires fetes e postats reebudes per rahó com aquells, dels quals feus, no eren anats en les fronteres. E de present mana lo senyor rey a·n Pere Çacosta, batle general de Cathalunya, que totes postats que 25 per la dita rahó haje preses ne empires fetes ne penes posades dege retre e absolre e dege haver per retudes e absoltes, e d'açò no esper altre manament ne letres.

(74) Ítem, que totes manleutes fe[151r^b]tes e fahedores en corts reials e del senyor duch per fets criminals e civils per qualssevol persones o per qualssevol rahons, passat I any après que són o seran fetes, sien haüdes per nul·les e que los manlevadors, passat lo dit 30

1 sia] sie *FHI'* | dubte] dupte *HI'* 2 façen] facen *H* | una] I^a *FHI'*
 3 preycadors] predicadors *HI'* 4 prometen...juren] promet e jure *FH*
 lo¹] lo dit *FHI'* 7 hoydes] oydes *FH* | haja] haje *FHI'* | una] I^a *FHI'*
 8 cascú] cascun *FHI'* 10 73] LXXVII *I'* | que·l] que lo *FHI'* | haja] haje *FHI'*
 12 senyor] senyor rey *FHI'* 13 feus] *precedeix* fets *subr. i exp.* | algú] algun *F* 14 qualque²...15 vol] qualsevol *FHI'* 20 respost] *amb s¹ int.* 21 Cort¹] *af. de* *FHI'* 22 relaxar] relexar *FHI'* 23 dels... feus] dels quals son los feus *FHI'* 24 mana] mane *HI'* 27 dege¹] deje *FHI'* | dege²] deje *FHI'* 30 74] LXVIII *I'* 31 fahedores] faedores *H* 32 e] et *H* 34 nul·les] nullas *H*

any, sien haüts per absolts e per deliures de les dites manleutes; e que semblantment s'entena d'aquells a qui són o seran algun o alguns comanats axí com a cancellers. E·n açò encara sien enteses si·ls criminoses se posen
 5 penes peccuniàries de presentar-se o de tornar en poder de la cort reyal o del senyor duch; e axí mateix si·l dit criminós pena peccuniària se havia posada. Respon lo senyor rey segons que ha respost damunt al LVIIe capítol, ajustant de gràcia que li plau e que dur dos anys après del
 10 temps que fo atorgat en la Cort de Tortosa.

(75) Ítem, que algun prelat o religiós o qualque altra persona ecclesiàstica ne algun baró, cavaller o hom de çitutat o de vila o qualsevol altra persona de qualsevol
 15 estament sia no puxa demanar ne fer demanar, ne haver en tot o en par[151v^a]tida, o qualsevol altra cosa, per pocha cosa que sia, o quantitat del dit do o ajuda gràcia o remissió, sobresehiment, alongament o qualsevol altra provisió per la qual se pogués lo dit do o ajuda remetre,
 20 allongar, minvar o sobreseure o per qualsevol altra manera embargar en tot o en partida [o en alguna quantitat] per pocha que sia ne encara puxen de aquestes coses o alguna [de aquelles] per bé que fossen fetes o atorgades per moviment propi del senyor rey usar; e, si alguna persona
 25 contra açò fahia, pach en dobla tot ço en què serà contrafet a la deffensió de la cosa pública sens tota merçè; e que lo senyor rey ne la senyora reyna ne lo senyor duch ne altre per ells no puguen empatxar ne tolre poder als oficials lurs, ans aquells oficials no sien tenguts de obeir negun
 30 manament ne alguna letra per lo dit senyor rey ne altres dessús dits contra les dites coses a ells tramesa; e, si lo

1 absolts] alsoles *H* 2 sentena] se entena *FHI'* 3 algun] algu *HI'*
 comanats] comenats *FH* | cancellers] carcellers *F*, carcelles *H* 4 E·n] e
 en *FH* | criminoses] criminosos *HI'* | se] *rep.* 5 peccuniàries]
 peccuniarias *H* 6 mateix] meteix *I'* 7 havia] havie *I'* | posada] posada o
 no posada ab sagrament e homenatge o cascun seperadament *FHI'* 9 dos]
 per II *FH* 12 75] LXXIX *I'* | altra] altre *H* 14 çitutat] ciutat *FHI'*
 altra] altre *H* 15 estament] stament *H* | puxa] puxe *F* | demanar¹]
 demenar *H* | demanar²] demenar *H* | ne haver] *om. FH, ratllat a I'*
 17 cosa] *om. FHI'* 18 remissió] remessio *H* | sobresehiment]
 sobressement *H* | alongament] allongament *FHI'* | altra] altre *H*
 19 provisió...20 altra] *rep.* 21 o²...quantitat] *af. de FHI'* 22 de
 aquestes] daquestes *FHI'* 23 de aquelles] *af. de FHI'* | atorgades]
 atorgadas *F* 24 propi] propi *FI'* 25 dobla] doble *FHI'* 26 deffensió]
 defensio *FH* | merçè] merce *H* 28 oficials] oficials *F*

senyor rey o la senyora reyna o lo senyor duch o officiāls
 lurs contra açò fahien, que encontinent çes lo dit do,
 pagats, emperò, los cambiadors e tots altres deutes per la
 deputació deguts [tro] en aquell dia e encara pagats e
 reemuts los cen[151v^b]sals e violaris qui s'hauran a vendre 5
 e les pensions e messions que per aquells se deuran e·s
 seran fetes; e que·ls deputats hajen a lexar e deseparar
 lur offici e, si d'aquí avant d'aquell usaven o res reebien,
 que u hajen a retre e a pagar d'açò del lur propi al doble,
 lo qual sia guanyat e mès en la dita deffensió; e açò juren 10
 en special tots los de la dita Cort e encara lo senyor rey e
 la dita senyora reyna e lo senyor duch. Plau al senyor.

(76) Ítem, que totes les persones de qualsevol braç o
 braços de la clericia o de la cavallaria e de çitats e viles 15
 reyls de Cathalunya e del dit Regne de Mallorques e ylla
 de Manorcha qui seran deputats a tenir e distribuir la
 moneda de la dita proferta e totes altres persones que per
 ocasió de la dita ajuda o proferta seran a alguna cosa a fer
 deputades façen sagrament e homenatge e reeben en si 20
 sentència de vet de no fer o consentir alguna cosa, per si o
 per altre scientment o fraudulosa, per[152r^a]què la moneda
 de la dita proferta no·s convertescha tota sens alguna
 disminució e deducció en los affers de la deffensió de la
 cosa pública segons la forma e manera demunt 25
 expressades e no en altres coses, de la qual sentència de
 vet no puga aquell que contrafarà [ésser] absolt, si
 primerament no fa entegra e plenera satisfacció e esmena
 ab lo doble d'açò que contra serà fet, la qual esmena e
 satisfacció se haja a fer als braços dessús dits segons que 30
 demunt és declarat. Plau al senyor rey.

1 officiāls] officials *FHI'* 4 tro] *af. de FHI'* 6 se] sen *FH* 8 offici] *offici FHI'* | avant] a avant *FH* | daquell usaven] usaven daquell *FH*
 9 açò] de ço *FHI'* | propi] propi *I'* 10 deffensió] defensio *FH*
 12 Plau...senyor²] Plau al senyor pero enten lo senyor rey que en negun
 cars lo do no ces, si donchs request tantost no revocava ço que seria fet en
 contrari *FHI'* 14 76] *LXXX I'* | o...15 braços] *om. FH* 15 clericia]
 clerecia *F*, cleracia *H* | la²] *om. FHI'* | cavallaria] cavalleria *F'* | e¹] o
FH | çitats] ciutats *FHI'* 16 ylla] illa *F* 17 deputats] deputades *FH*
 18 proferta] profferta *I'* 19 proferta] profferta *I'* 20 homenatge]
 homanatge *H* 22 fraudulosa] fraudulosa *H* 23 proferta] profferta *I'*
 24 affers] afers *H* | deffensió] defensio *FH* 25 demunt] *FHI'*
 26 altres coses] altra cosa *FHI'* 27 puga] puxa *F* | ésser] *af. de FHI'*
 29 açò] de ço *FHI'* 30 braços] braces *H* 31 demunt] *damunt FHI'*

(77) LXXXI. Ítem, que per res la I loch no pach per altre ne I rich hom per altre ne I prelat o loch de prelat o de persona ecclesiàstica per altra ne alguna ciutat, vila o loch reyal de Cathalunya e del dit regne e ylla per altre ne
 5 la I braç no puscha ésser marcat ne empenyorat la I per l'altre. Plau al senyor rey ab què los dits dons hajen compliment, axí emperò que, si algun loch de prelat, rich hom, cavaller, çitadà o altre qui hagués molts lochs no volia pagar e en lo senyor d'aquell o sos oficials era
 10 atrobada fadiga, los altres lochs d'aquell per bé que haguessen pagat puxen [152r^b] ésser penyorats e destrets en ço de què fadiga seria atrobada en les messions daquèn fetes.

(78) LXXXII. Ítem, que lo senyor rey o la dita senyora reyna ne altre en loch lur durant lo temps del dit do o ajuda no puxa appellar, citar, demanar ne fer venir o ajustar algun o alguns dels dits deputats per res dels affers de la dita ajuda o ordinació o administració de aquella sinó
 20 a la çitutat de Barchinona per ço que la administració d'aquella no pogués ésser mudada ne torbada; e açò jur lo dit senyor rey e, si lo contrari fahien, que la dita ajuda cessàs *ipso facto* axí que·ls dits braçes no fossen tenguts de res a pagar de aquella, però abans que·l dit do cessàs
 25 fossen pagades totes manleutes e altres deutes que la deputació degués e encara fossen reemuts tots los censals e violaris qui sien venuts axí com dit és. Plau al senyor rey, si donchs lo senyor, après que·n seria request, no revocava ço que seria contrafet.

(79) [152v^a] LXXXIII. Ítem, que·l dit senyor rey ne la senyora reyna ne oficials lurs ne altre per ells ne lo senyor duch durant la dita ajuda no puxen forçar per rahó

1 LXXXI] *af. marg. per una altra mà, om. FH* 2 altre¹] laltre *FH*
 3 altra] altre *I'* 4 ylla] illa *F* 5 puscha] puxa *F* | marcat] marchat *HH'*
 empenyorat] penyorat *FHH'* 6 hajen] hagen *I'* 7 algun] alcun *I'* | rich...
 8 hom] richom *F* 8 çitadà] ciutada *FH*, ciuteda *I'* 9 oficials] oficials *F*
 10 bé] ben *H* 12 fadiga] fadigua *H* | seria] sera *F* | en²] e en *FHH'*
 15 LXXXII] *af. marg. per una altra mà, om. FH* | que lo] quel *FHH'*
 17 demanar] demenar *H* 18 algun] algu *I'* | dels²] dells *I'* 20 çitutat]
 ciutat *FHH'* 24 de aquella] daquella *FHH'* | abans] que abans *FHH'*
 27 sien] serien *FHH'* 28 senyor] senyor rey *FHH'* | que·n] que *F*
 29 revocava] revocave *F* 31 LXXXIII] *af. marg. per una altra mà, om. FH*
 33 no...97,1 host] *amb n. marg. de Llombard indicant nota forçar] forsar H*

de host ne per qualsevol altra manera ensemps o departidament les hosts de les çitats, viles e lochs reyal de Cathalunya ne dels dits prelats, persones ecclesiàstichs, barons, cavallers e hòmens de paratge o alguna d'aquelles e hòmens de ciutadans e hòmens de viles e del Regne de Mallorca e ylla de Manorcha, en cas que contribuesquen ab Cathalunya, en les [quals], emperò, lo dit senyor rey ha dret de host e de cavalcada, de exir fora lurs lochs sinó en cas que l'usatge "Princeps namque" hagués loch per deffensió de Cathalunya. Plau al senyor rey, exceptat per lo usatge "Princeps namque" e procès de pau e de treve e proçés de sometent; e que açò dur per dos anys après esdevenidors finit lo temps de la provisió sobre açò feta en la Cort de Tortosa.

(80) Ítem, que·l senyor rey e la se[152v^b]nyora reyna ne son primogènit o procurador general ne portantveus d'aquell, capità o almirall ne lochtinent d'aquells ne negun altre official lur, per nom d'ells o del I d'ells, no pusquen ne degen forçar ne metre per força negun hom de Esgleya, de rich hom ne de cavaller ne de ciutats ne viles reyal de Cathalunya ne hòmens dels dits ciutadans e de hòmens de vila ne del dit Regne de Mallorca e ylla de Manorcha, en lo dit cas que contribuesquen ab Cathalunya, en alguna armada, estol, galea o algun vexell de mar; e que per les forces que són estades fetes tro al die de huy no sia fet perjudici a algun o alguns dels dits braços ne a lochs lurs ne a singulars de aquells, com sien stades fetes per concessió e mera liberalitat de la Cort e per ordinació per aquella Cort feta e no per deute que·n fossen tenguts; e, en cas que contra les coses dessus dites fos fet, que no sien tenguts obeir als dits officials e altres dessus dits, ans

1 host] ost *H* | altra] altre *H* | ensemps] ensems *H* 2 hosts] osts *FH*
 çitats] ciutats *FHI'* 3 ecclesiàstichs] ecclesiastiques *FHI'* 5 hòmens¹...
 ciutadans] *rep.* 6 e] et *H* | ylla] illa *F* | Manorcha] Menorcha *I'*
 7 quals] *af. de FHI'* 10 deffensió] defensio *FH* 11 procès] proçes *I'*
 treve] treva *FHI'* 12 proçés] proces *FH* | sometent] çometent *I'* | dos]
 II *FHI'* 13 esdevenidors] sdevenidors *I'* | finit] fins *FH* 16 80]
 LXXXIII *I'* | la...reyna] la senyora reyna en nom dell *FH* 17 ne¹] ne
 de *F* 18 almirall] almirayll *I'* | lochtinent] loctinent *H* 19 del] de la *I'*
 20 degen] deguen *I'* | forçar] forsar *H* | força] forsa *H* | Esgleya]
 esglesia *FHI'* 21 viles] de viles *FHI'* 23 ylla] illa *FH* 24 en¹...25 mar]
amb n. marg. de Llombard indicant nota 26 estades] stades *H* | die] dia
F' | huy] vuy *H* 27 algun] algu *HI'* | braços] braçes *FHI'* 28 de
 aquells] daquells *FHI'* | stades] estades *I'*

aquells puxen contrestar sens incorriment de alguna pena. Plau al senyor rey, exceptats los lochs hon ho ha de costum; e que alguna força que sia feta de la primera Cort de Perpenyà a ençà celebrada en l'any MCCCL no puga
 5 ésser treta a conseqüència ni introduir ús ne co[153r^a]stum; però parrie al senyor rey que·s degués provehir per manera que la armada se puga fer.

(81) Ítem, que·l senyor rey e la senyora reyna ne lo
 10 senyor duch ne procurador general ne portatveus ne algun official o altra persona, qualsevulla que sia, no faça ne puxa atorgar alongaments, sobresehiments o empires per rahó de la guerra de Castella o per altra qualsevol rahó a qualsevol persones de qualsevol condició sien que sien
 15 obligades a censals morts e a violaris venuts e d'aquí avant se vendran a instància de part ne propi moviment; e, si ja són atorgats o atorgades o d'aquí avant se atorgaven, no puguen d'aquelles usar en alguna manera, ans sien ara com lavors e lavors com ara haüdes per casses e per nul·les; e
 20 açò mateix sia entès de guiatges fahedors a qualsevol persones per rahó de la guerra de Castella o per qualsevol altra manera. Plau al senyor rey.

(82) Ítem, que·l senyor rey remeta [153r^b] a tots los
 25 notaris de les ciutats e viles reynals de Cathalunya totes penes peccuniàries e criminals e qualssevol altres en les quals sien encorreguts o tenguts per qualque manera tro per tot lo present mes de deembre si no havien servada en los contractes per ells reebuts e altres cartes per ells
 30 reebudes lo capítol o constitució per lo dit senyor rey feta en la primera Cort de Perpenyà sobre les contractes e altres cartes largament en lurs capbreus ordonades. Plau al senyor rey, romanent la constitució en sa força.

1 contrestar] contrastar *FH* | incorriment] encorriment *F* 2 hon] on *FHI*
 3 costum] custum *FH* | força] forsa *H* 4 puga] puxa *F* 5 ni] ne *F*
 introduir] entreduir *F* | ne] ni *HI* 6 parrie] parria *F* | que·s] *om. FH*,
 que *ratllat I* 7 provehir] proveir *H* | puga] puge *I* 9 81] LXXXV *I*
 e] ne *FHI* | lo] el *FH* 10 portatveus] portant veus *FH* 11 qualsevulla]
 qualsevuylla *I* 12 puxa] puga *FHI* | alongaments] allongaments *FHI*
 sobresehiments] sobreseiments *FH* 13 altra] altre *FH* 14 qualsevol¹]
 qualssevol *FHI* 15 e²] e que *FHI* | avant] a avant *FHI* 16 propi] per
 propi *FI*, per propi *H* 17 atorgaven] atorgaren *FH* 18 com] axi com
FHI 20 mateix] matex *F*, meteix *I* | fahedors] faedors *F* | qualsevol]
 qualssevol *FH*, qualssevoll *I* 21 guerra] present guerra *FHI* 22 altra]
 altre *H* 24 82] LXXXVI *I* 31 les] los *FHI* 33 força] forsa *H*

(83) Ítem, entenen los dits III braços e expressament se salven e·s retenen que per la present ajuda ne per res contengut en los capítols damunt e davall scrites o en algun d'aquells ne per los préstechs ordonats en la dita Cort de Tortosa ne exacció d'aquells ne per res que·s faça o·s sia fet en la present Cort no sie ne puxa ésser fet ne engenrat algun perjudici a concessions, privilegis, libertats, uses e franqueses dels dits III braços e de cascun d'aquells o de singular o singulars d'aquells o de lurs hòmens en general o en special [153v^a] e encara al Regne de Mallorques e ylles a aquell adjacents e habitants d'aquelles en lo dit cas, ans los dits privilegis, libertats, franqueses e uses sien e estien en lur plenera força e valor, la present ajuda ne los dits capítols ne res contengut en aquells en alguna manera no contrestants, ne ço que·s farà en aquesta Cort no pusque ésser tret a consequència en esdevenidor; e que lo dit senyor rey ne faça ara carta o privilegi a tots los dits braços e a cascun d'ells e singulars d'aquells e lurs hòmens quals ne volran, axí com mils e pus profitosament dir e dictar se puxa, a conservació de lur dret franques de tot d[r]et de sagell. Plau al senyor rey e que semblantment no sia fet perjudici al senyor rey ne a ses regalies.

(84) Ítem, és ordonat que en les manleutes e obligacions e altres seguretats qualssevol, los quals los deputats residents en Barchinona a reebre e administrar lo dit do faran, no sien ne puxen ésser tenguts ni en alguna manera obligats los altres deputats dessus dits, si donchs en aquelles no havien [153v^b] fermat e no y eren specialment obligats, ne aytant no sien tenguts de retre compte de les coses que per los dits deputats residents en Barchinona seran administrades. Plau al senyor rey.

2 83] LXXXVII I' | braços] braces H 4 damunt...davall] demunt e devall H | scrites] escrits F, scrits HI' 7 sie] sia FHI' 9 franqueses] ffranqueses I' 12 ylles] illes F | a aquell] rep. i ratllat 14 franqueses] ffranqueses I' | estien] stien FH | força] forsa H 16 contrestants] contrastants FI' 17 pusque] amb us int., puxa FHI' 19 braços] braços FHI' | e²] e a FHI' 20 mils] miylls HI' 21 profitosament] proffitosament I' | puxa] puxe F 22 franques] ffranques I' | dret²] det amb e int. | sagell] segell FHI' 23 perjudici] perjudici FHI' 26 84] LXXXVIII I' 27 e] et H | los¹] les FHI' 28 residents] residens H 29 ni] ne FH 32 aytant] aytanpoch FHI' | tenguts] amb s int.

(85) Ítem, que·l senyor rey haja a fer a tots los dits III
 braçes e al general de Cathalunya e al Regne de
 Mallorca e ylla de Manorcha, en cas que contribuesquen
 5 ab Cathalunya, aytals cartes o pus forts, si fer se poden, a
 conservació de lurs privilegis e libertats com lo rey
 n'Amfós féu en la Cort de Muntçó, e·l rey en Jacme en la
 primera Cort de Barchinona sobre lo do fet de la siza,
 confirmant aquelles. Plau al senyor rey sens novella
 10 confirmació e axí com fo atorgat en la Cort de Tortosa.

(86) Ítem, que totes e sengles ciutats, viles e castells e
 qualssevolle lochs, rendes, drets e alt[r]es [154^a] béns en
 qualque partida sien de la senyoria del senyor rey que sien
 15 stats e sien vuy de Esgleya o universitat, col·legi, capítol o
 covent o de qualsevol persona dels dits tres braçes, los
 quals sien o seran perduts per la guerra present e·s sien
 cobrats o·s cobraran d'aquí a avant per lo dit senyor rey o
 per sos valedors, officials e sotsmeses, tornen franchament
 20 e quítia sens alguna reeçó e messió als senyors e a aquells
 de qui eren primer o a lurs hereus o succehidors ab tots e
 sengles hòmens e fembres de qualque estament, condició e
 lig sien ab mer e mixt imperi, e tota altra jurisdicció e ab
 tots drets e privilegis, furs, custums e libertats, les [quals]
 25 havien ans de la present guerra, no contrestant alguna
 donació o a alienació per lo senyor rey feta o fahedora.
 Plau al senyor rey que·ls prelatats e persones
 ecclesiàstiques, barons e altres domiciliats en Cathalunya
 cobren los dits lochs e béns, si donchs per trayció o per lur
 30 fet fraudors los dits lochs e béns no eren perduts.

(87) Ítem, que per los presents capítols ne algunes
 coses o parau[154^b]les qualssevol sien contengudes en
 aquelles ne per algun fet no puxe ne sia guanyat o adquirit

2 85] LXXXIX I' 4 ylla] illa F 7 Muntçó] Muntso I' 8 primera Cort]
 cort primera FHI' | siza] sisa FH, cisa I' 12 86] XC I' 13 qualssevolle]
 qualssevulla FH, qualssevuylla I' | altres] altes amb e int. 14 que] qui F
 15 stats] estats FHI' | vuy] huy FHI' | Esgleya] esglesia FHI'
 16 covent] convent I' | tres] III FHI' | braçes] braces H 18 a] om. FH
 19 e¹] o FHI' | franchament] ffranchament I' 20 alguna reeçó] alguna
 reemço FH 21 de qui] daqui H | succehidors] amb s² int., successors FH
 24 custums] costums F | quals] af. de FHI' 25 contrestant] contrastant
 FHI' | alguna] alcuna H 26 a] om. FHI' | fahedora] faedora F, feedora
 H 29 trayció] trahicio F 30 fraudors] fraudos FHI' | no] noy F, non H
 32 87] XCI I' 34 no...sia] no sia ne puxa esser FHI'

algun dret en possessió o en propietat a algun dels dits braços o universitats o singulars d'aquells ni en res disminuït, ans cascun braç, universitat o singulars sien, estien e romanguen en tot aquell dret, ésser estament, sens alguna lesió e perjudici, en la qual eren abans de la present Cort e dels presents capítols. Plau al senyor rey e que semblantment lo dret o les regalies del senyor rey romanguen en lur força e valor.

(88) XCII. Ítem, que de totes les coses contengudes en los damunt e davall scrits capítols o en qualsevol d'aquells sien fetes cartes e letres per lo dit senyor rey als dits III braços e al dit Regne e ylla de Manorcha e a cascun d'aquells, en cas que pach e contribuescha ab Cathalunya, qui les demanaran ara o tota vegada que les demanaran bé e leyalment ordonades a profit d'aquells e de lurs hòmens qui les demanaran, no mudada la substància del fet, franques [154v^a] de tot dret de segell. Plau al senyor rey dels capítols dessús e dejús provehits.

(89) XCIII. Ítem, que totes cartes, provisions e letres que hagen a fer per rahó de la ajuda o per qualsevol dels dits capítols e totes altres cartes, provisions e letres que ls dits deputedats hauran a fer ara o d'aquí a avant e qui en la present Cort se provehiran a instància dels dits III braços e singular o singulars, axí en general con en especial, sien franques de tot dret de segell e de tot altre al dit senyor rey o a scrivants o a altres per lo dit senyor rey pertanyents per rahó de les dites cartes, provisions e letres. Respon lo senyor rey segons que al prop precedent capítol ha respost.

1 propietat] propietat I' | algun²] alcun FI', alcu H 2 ni] ne FH 3 o] e FH 4 estament] e estament FHI' 6 capítols] amb s int. 7 o] e FHI' 10 XCII] af. marg. per una altra mà, om. FH | de] om. FH 11 damunt...davall] demunt e devall H, demunt e davall I' 13 ylla] illa FH 14 contribuescha] contribuesca F, contribuesque I' 15 o] e FH 16 leyalment] largament FHI' | a] e F | profit] proffit I' 18 franques] ffranques I' | franques...segell] amb n. marg. de Llombard indicant franschs de sagell 21 XCIII] af. marg. per una altra mà, om. HF 22 que] ques FHI' | ajuda] present ajuda FHI' 23 dits] amb s int. 24 deputedats] amb s int. | a fer] mester FHI' | a²] om. FH 25 III] tres HI' | e] e a FHI' 26 con] com FHI' | especial] special FHI' 27 franques] ffranques I' | franques...segell] assenyalat amb manícula i amb n. marg. possiblement de Vidal indicant franschs de sagell ara hi esdevenidor i amb n. de Llombard indicant franschs de sagell 28 scrivants] escrivans FHI' 30 ha respost] om. FH

(90) XCIII. Ítem, que lo braç dels prelats e persones ecclesiàstiques consenten en los presents capítols e fermen en aquest do salva la libertat ecclesiàstica e dret de la
 5 Es[154v^b]gleya e sàul que no entenen res a fermar perquè se pogués seguir effusió de sanch ne en altra manera per la qual poguessen irregularitat incórrer. Plau al senyor rey.

(91) Ítem, com los dits III braçes e los singulars de
 10 aquells e lurs hòmens per los grans dons e profertes, axí en les Corts en temps passat celebrades com en la present Cort, fets en deffensió de la cosa pública sien molt carregats e oppresses per via quaix importable e los oficials reynals sien volenteroses a fer inquisicions e
 15 vexacions a lurs sotsmeses d'on se segueix a aquells o alguns dells dampnatges, messions e fatigacions, que'l dit senyor rey e la senyora reyna e lo senyor duch hajen remetre e remeten de present e sien haüdes per remeses totes e sengles penes que als dits senyor rey o senyora o
 20 senyor duch per justeyes de plets, contestats en temps passat o contestadors dins lo present mes de deembre, o per clams o reeclams, ja fets o dins lo dit [155r^a] mes fahedors, o per fermes de dret, ja fetes en temps passat o fahedores dins lo dit mes, o encara per qualsevol altres
 25 contractes, ja fets en temps passat o fahedors dins lo dit mes, o per hosts fallides o per altres actes o fets ja seguits, civils o criminals, se pertenguessen e·s poguessen pertànyer als dits senyors o al a l d'ells o a lurs oficials, ara o d'aquí avant, axí civilment com criminalment, sia que sentència o sentències hi sien dades o no, o encara là
 30

2 90] XCIII I' | XCIII] *af. marg. per una altra mà, om. FH* | que] *om. FH*, quel *raillat I'* 4 ecclesiàstica] ecclesiastiqua *FI'* 5 Es154vb]gleya] esglesia *HI'* | e] o *I'* | sàul] salv *HI'* | perquè...6 se] per ques *FHI'* 7 irregularitat] irregularitat *F* | incórrer] encorrer *F*, encurrer *H* 9 91] XCV *I'* | braçes] braces *I'* | los²] *om. FH* | de...10 aquells] daquells *FHI'* 11 com] con *F* 12 deffensió] defensio *FHI'* 13 oppresses] opressos *F*, opresses *I'* 14 oficials] oficials *I'* | volenteroses] volenterosos *FHI'* 15 segueix] seguexen *FI'*, segueixen *H* | o...16 alguns] e a alguns *FHI'* 16 dells] dels *H* 19 senyora] senyora reyna *FHI'* 22 reeclams] reclams *HI'* 23 fahedors] faedors *F*, fahadors *H* 24 fahedores] faedores *F*, fehadores *H* | dit] present *FHI'* | encara] encare *H* | qualsevol altres] altres qualssevol *FHI'* 25 fahedors] faedors *F*, fahadors *H* 27 pertenguessen] pertanguessen *FHI'* | e·s] os *FHI'* 28 al a] a la *FHI'* | oficials] oficials *F*, oficials *I'* 30 sentències] sentencies *FI'* | o³] o e *H* | encara] encare *F*

o[n] fos procehit a fer la execució per via de penyores o en altra manera, e là encara on per rahó d'aquells plets clams, reeclams, fermes de dret, contractes e fets penjàs qüestions, exceptades solament aquelles penes que devallassen de tals crims de què mort o mutilació de memb[r]e o deformitat de la cara sien seguides; axí que, aquestes solament exceptades, totes les altres sien haüdes per remeses axí que d'aquí avant demanar, exhigir o haver no·s puxen. Plau al senyor rey que penes devallans de hosts fallides o de bans o de terçes o de obligacions o de fermes de d[r]et e encara altres civils e peccuniàries, no devallants dels propis crims, sien remeses, però los devallants de contracte fermat ab [155r^b] pena peccuniària ab sagrament e homenatge no sien remeses.

(92) Ítem, com sia cosa rahonable que·ls ríchs hòmens de Cathalunya vagen e sien acompanyats dels hòmens a cavall cathalans que Cathalunya paga, però, vol e ordona la present Cort que·ls dits hòmens a cavall, en cas que vullen fer cap, hagen a fer cap del senyor rey o de rich hom de Cathalunya d'aquell que·ls plaurà e no d'alt[r]e, com sie pus rahonable, per tal com Cathalunya los paga lur sou e stimes de cavalls, ells façen cap de ríchs hòmens de Cathalunya que no d'altres, si donchs del senyor rey no·l fahien; e, si açò los dits hòmens a cavall no servaran, perden lo sou e stimes. Respon lo senyor rey que als cuns cavallers de la Cort li són venguts complanyents-se del dit capítol, lo qual affermen a ells ésser prejudicial; e axí diu lo senyor rey que se n'avenguen e là donchs ell hi darà loch.

(93) [155v^a] Ítem, que, absent lo senyor rey o la senyora reyna, lochtinent seu, de alguna çitutat, vila o loch

1 procehit] proceit *I'* 2 rahó] rao *I'* 3 reeclams] reclams *HI'*
 4 qüestions] questio *FHI'* 6 membre] membe *amb e² int.*, membres *FH*
 8 demanar] demenar *H* | exhigir] exegir *F*, exigir *HI'* 9 devallans]
 devallants *F* 10 fallides] falides *HI'* | terçes] terces *H* | o de³] *rep.*
 11 dret] det *amb e int.* | e²] et *H* 12 dels propis] de propis *FI'*, de
 propis *H* | los] les *H* 13 devallants] devellants *H* 14 homenatge]
 homanatge *H* 16 92] *XCVI I'* | rahonable] raonable *H* 17 vagen] vagen
FHI' | acompanyats] acompayats *H* 18 però] per ço *FHI'* 19 a] de
FHI' 22 daltre] dalte *amb e int.* | sie] sia *FHI'* | per tal] que per tal
FHI' 23 paga] pague *I'* | stimes] estimes *FHI'* | ells] els *FHI'*
 26 stimes] estimes *FI'* 27 als cuns] alguns *FH* 28 affermen] afermen *FH*
 32 93] *XCVII I'* 33 çitutat] ciutat *FHI'*

de Catalunya, audiència no s'i puxa tenir ne signar ne alguns negocis o fets qualsevol fer ne reservar ne altres provisions fer sinó tant solament per lo canceller o vicecanceller del dit senyor o per lo canceller del senyor
 5 duch e no per altre; e, si lo contrari era fet, *ipso facto* tot fos nul·le, cas e va e haüt per no fet, axí que alguna efficàcia o valor no hagués ço qui·s fes en contrari del present capítol en tot o en partida. Plau al senyor rey.

10 (94) Ítem, que·ls deputats hajen e sien tenguts de tenir e servir tots los dits capítols e totes e sengles coses en aquells e en cascun d'ells contengudes segons forma e tenor dels dits capítols e de cascun d'aquells. E que de
 15 açò, ans que usen ne puxen usar de lur ofici, sien tenguts de fer, ço és, los lechs sacrament e homenatge en poder del veguer de Barchinona o son lochtinent e de semblant oficial rey[155v^b]al, e los clergues sacrament en poder del bisbe de Barchinona o de son vicari o oficial, [e tots reebre sentència de vet en poder del dit bisbe de
 20 Barchinona o vicari o oficial seu]; e, si lo contrari fahien, que sien punits axí com a trencadors de sacrament e homenatge e axí encara com a trencadors de ordinació [feta] en Cort general; e encara que no·ls ne·ls puxa ésser pres en comte res de ço en què fessen lo contrari, ans sia imputat a ells e a lurs béns, dels quals lo dit general ho
 25 pogués [demanar], haver e cobrar. Plau al senyor rey segons les respostes fetes en la fi dels dits capítols.

30 (95) Ítem, que·l senyor rey o la senyora reyna o lo senyor duch o lo portantveus de governador de Catalunya o almirall o visalmirall o capità de alguna armada o altre qualsevol oficial reyal alguna persona de qualque condició sia que per crim o per algun deute çert o altra

2 qualsevol] qualssevol *FHI'* 3 tant] tan *I'* 4 vicecanceller] vicicanceller *FH* 7 efficàcia] eficàcia *I'* 8 rey] *om. H* 10 94] *XCIII I'* | de... 11 tenir] *rep.* 13 dels... capítols] *rep.* e de capitols | de²... 14 açò] daço *FHI'* 14 ofici] ofici *I'* 15 homenatge] homanatge *H* 16 e] o *FHI'* 17 oficial] oficial *I'* | en] *rep.* 18 oficial] oficial *I'* | e... 20 seu] *af. de FHI'* 19 de²... 20 Barchinona] *om. I'* 20 oficial] oficial *H* | fahien] feyen *FHI'* 21 trencadors] trancadors *H* 22 homenatge] homanatge *H* trencadors] trancadors *H* 23 feta] *af. de FHI'* | no·ls] nols sia *FHI'* 24 comte] compte *FI'* | de ço] daço *FH* 26 demanar] *af. de FHI'* 29 95] *XCVIII I'* 31 almirall... visalmirall] almirall o visalmirall *FHI'* | de alguna] dalguna *FHI'* 32 oficial] oficial *FI'* | alguna] alcuna *FHI'* 33 que] qui *FH* | çert] cert *FHI'* | altra] altre *FH*

cosa o fet civil serà e estarà presa no puxen per via de acordar o per altra qualsevol via, manera o rahó gitar ne fer gitar o traure de la presó tro que lo deute cert per què serà presa reyal[156^a]ment e de fet haja pagat a la part; e, si era cosa incerta civil o criminal, tro que covinentment haja dada e feta seguretat de estar a dret a la part. E que lo veguer o batle o altre official reyal, en poder del qual aquella persona estarà presa entretant o anans, no sia tengut ne puxe la dita persona lexar, anar o trer o lexar trer de la presó e, si u fahia, que ell haja a satisfer a la part d'açò del seu propri; e allò mateix sien tenguts almiraill o visalmiraill o capità qui aytal persona anans gitàs o fes gitar de la dita presó; e que açò hajen a fer fer e complir lo senyor rey e la senyora reyna e lo senyor duch; la qual encara persona no puxa ésser guiada ne allongada, estant presa per rahó de la armada ne per neguna altra rahó, e, si u era, que no valgués, ans *ipso facto* fos cas, e va e nul·la e stia presa e contra ella e sos béns puxa e dege ésser feta execució, lo dit guiatge e allongament no contrastant; per aquestes coses, emperò, no sie tolt que a la dita persona no pogués ésser feta remissió del crim per que seria presa, ella, emperò, assegurant convinentment de estar a dret a la part en cas que tocàs part. [Plau al senyor rey].

(96) [156^b] Ítem, com la dita senyora reyna en nom e axí com a lochtinent del senyor rey haja començat de celebrar e gran res continuada la present Cort continuadament e personalment, per ço com lo dit senyor per gran necessitat dels affers de la guerra de Castella la dita Cort no ha pogut personalment començar de celebrar ni continuar sinó del dia de *Omnium sanctor* ençà e la celebració de les Corts de Cathalunya se pertanga a les Corts del senyor rey tan solament e no a altra persona, per

1 estarà] stara FH 2 altra] altre FH 4 reyal[156^ament] realment HI
 6 estar] star FH 7 official] oficial FI 8 estarà] stara H 9 puxe] puxa FI
 10 fahia] feya FHI 11 daçò] de ço FHI | propri] propi FI | e] e a FHI | mateix] matex HI | almiraill...12 visalmiraill] almirall o almiralls F, almirall e visalmiraill HI 12 gitàs...13 gitar] sitas o fer citar H 13 a] om. FHI 15 estant] stant FH 16 rahó¹] rao HI | la] om. FHI | neguna] naguna FH 17 e¹] om. FHI | nul·la] nulle FHI 18 stia] estia FHI | dege] deja I 19 e] o FI | contrastant] contrastant H 20 sie] sia FHI 22 estar] star FH 23 Plau...rey] af. de FHI 25 96] C I 26 començat] comensat H 28 continuadament e] om. FI 30 pogut] pugut FH 31 ni] ne FHI | dia] die H | santor] sentor I ençà] a ença F 32 a...33 Corts] a la persona FHI 33 altra] altre H

ço, la present Cort protesta que per la celebració per la dita senyora en nom demunt dit feta de la dita Cort present no sia ne puxa ésser fet perjudici al general de Cathalunya ne als dits III braçes ni a algun de quells ne als singulars
 5 d'aquells ne açò puga ésser d'aquí avant tret a conseqüència o eximpli; e que d'açò sien fetes letres del senyor rey e de la dita senyora franques de tot dret de sagell qui sien dictades a profit de la dita Cort general de
 10 Cathalunya. Plau al senyor rey e que semblantment no sia fet perjudici al senyor rey ne a son dret.

(97) [156v^a] Sagrament del senyor rey, de la senyora reyna e del senyor duch de servir los capítols.

15 Ítem, que·l senyor rey e la senyora reyna juren per nostre senyor Déu e per los seus sants IIII Evangelis, que tots los dits capítols e totes e sengles coses en aquells e
 20 cascun d'ells contengudes tindran e servaran e encara tenir, servir e complir faran tots aquells, los quals segons lur forma e tenor dejen fer, tenir, complir e servir; e que no y faran ne y vendran contra ne y lexaran ne y
 25 consintran contrafer ne venir per neguna rahó, causa o necessitat per gran que fos ne per negun cas cogitat o no cogitat; e que alguna inquietació o greuge de fet o de paraula no faran ne diran ne fer ne dir faran ne consintran
 ne permetran als dits deputats o a algun o alguns d'ells ne als oydors de lurs comptes contra les dites coses o alguna
 30 d'aquelles, ans franchament e sens tot empatxament los lexaran usar de lur offiçi en totes coses e servir los dits capítols e cascuns d'aquells. Plau al senyor rey, segons les respostes dessús fetes, e de present ferma e jura aquells e

2 demunt] damunt *FHI'* 3 sia] sie *HI'* | puxa] puxe *FHI'* | perjudici] algun perjudici *FHI'* 4 III] tres *I'* | braçes] braces *H* | ni] ne *FHI'* | de quells] daquells *FHI'* 5 puga] pугue *FHI'* | ésser] eser *I'* 6 o] e a *F*, e *H* | eximpli] exempli *I'* 7 franques] franchises *HI'* 8 sagell] segell *FHI'* profit] proffít *I'* 12 97] CI *I'* | Sagrament...14 capítols] *om. FHI'* 16 la] la dita *FHI'* 17 nostre] nostro *H* | Déu] dey *F*, deus *H* | sants] sans *H* 18 en] on *H* | e³] e a *FH* 19 servaran] serveran *H* 21 dejen] degen *FHI'* 23 neguna] naguna *H* | rahó] raho dret *FHI'* 24 negun] nagun *H* 26 ne¹] ni *H* | ne³] ni *H* | consintran] consentran *H* 27 a¹] *om. FH* | algun] algu *I'* | o²] o a *I'* 28 oydors] hoydors *HI'* | de] dels *HI'* 29 daquelles] daquellas *FHI'* | ans...31 capítols] *passatge assenyalat* | empatxament] empexament *HI'* 30 offiçi] ofici *F*, officii *HI'* 31 cascuns] cascun *FHI'*

axí mateix ho ferma lo senyor duch en poder [156v^b] del dit prothonotari.

(98) Sagrament dels del consell del senyor rey.

5

Ítem, que tots aquells de consell del senyor rey e de la senyora reyna e del senyor duch qui són presents en Barchinona juren que no faran ni consintran ne consellaran res en qualsevol forma e manera ne per qualsevol rahó o cas contra los dits capítols o algun d'aquells, ne les coses en aquell contengudes en tot o en partida, ans, aytant com a ells serà, consellaran e faran que sien servades, complides e servats e complits. Plau al senyor rey e de present ho fermen e u juren tots los consellers que són presents aquí en la Cort.

10

15

(99) Licència de la Cort.

Ítem, que vós, dit senyor, hajats a licenciar la Cort present encontinent com los capítols del do dessus dit sien publicats e fermats per vós, dit senyor, e per la Cort. [Plau al senyor rey].

20

(100) Facta itaque oblatione et publicatione ipsius domi et capitulorum predictorum, dictus dominus rex voluit et consensit, ipsa Curia approbante, quod nondum ipsa Curia [157r^a] licenciatur, quinimo fuit continuata usque ad diem lune proxime sequentem et quod etiam extunc intra duos vel tres dies possint fieri constitutiones, si alique sint fiende, et quevis alie provisiones ac omnes alii actus qui possint fieri in Curia generali et quod habeant illam et eandem efficaciam et roboris firmitatem quam haberent antequam dicti doni publicatio esset facta et antequam Curia licenciata fuisset. Et iuravit ipse

25

30

1 mateix] matex H | ho] o HI' 4 98] CII I' | Sagrament...rey] om. FHI' 6 de consell] rep. i ratllat 7 presents] presens H 8 ni] ne FI' consellaran] conselleran I' 11 aquell] aquells FI' 12 a] en FHI' consellaran] conselleran FH 14 ho] o H 15 aquí] a aço F, aço H 17 99] CIII I' | Licència...Cort] om. FHI' 20 dit] dits F 21 Plau...22 rey] af. de FHI' 24 Facta] Ffacta FHI' 25 domi] doni FHI' 26 consensit] concessit H 27 licenciatur] amb reclam al f. anterior | quinimo] quinimo FHI' 28 sequentem] subsequentem FI' 29 intra] inter FH 30 quevis] quavis F 31 possint] possunt FHI' 32 efficaciam] efficaciam I' | et²] ac I'

dominus rex super crucem Domini nostri Ihesuchristi et
 eius sancta quatuor Evangelia, corporaliter ab eo tacta,
 omnia et singula contenta in ipsis capitulis tenere et
 observare quatenus ipsum tangunt seu concernunt et facere
 5 inviolabiliter observari. Et omnes alii de dicta Curia
 firmarunt et consenserunt ac promiserunt tenere et
 observare quatenus ipsos concernunt omnia et singula
 contenta in capitulis memoratis. Et sequenti die lune, que
 10 erat quintadecima die mensis decembris, in domo superius
 designata, presentibus ibidem tam dicto domino rege quam
 dictis prelatibus et personis ecclesiasticis, richis hominibus et
 militibus et sindicis civitatum et villarum, excepto
 episcopo Barchinone qui ipsa die lune hiis non interfuit,
 15 prefatus dominus rex, regratiendo verbis congruis et
 placidis illis de dicta Curia qui [157r^b] declarationes et
 supplicationes et novi doni additiones fecerant
 effundensque preces ad dominum nostram
 Ihesumchristum, quo iuvante et causam sue justitie
 20 prosequente, confidenter de suo adversario qui guerram
 iniuste et inique movit et pluries contra pacis federa
 proditorie suscitavit confidenter triumpharie intendit sic
 quod ipsius domini regis subditi in pacis et tranquillitatis
 amenitate manebunt, licenciavit Curiam antedictam hoc
 addito seu retento, de consilio et approbatione ipsius
 25 Curie, quod hinc ad diem mercurii proxime sequentem
 inclusive valeant quicumque actus fieri et ordinari per
 ipsos de dicta Curia quemadmodum fierent et quod
 eandem firmitatem et efficaciam obtineant quam
 obtinerent si dicta Curia licenciata minime extitisset. Que
 30 fuerunt acta diebus et anno ac loco superius declaratis,
 presentibus ad hec pro testibus Guillermo de Uxio, milite
 armorum, uxerio domini regis, Guillermo de Muntmany,
 Petro de Cumba, Petro Morelli, notariis, et Bernardo
 Calopa, scriptore, et pluribus aliis.

35

Petrus et cetera. Universis et singulis officialibus et
 sub[157v^a]ditis nostris ad quos presentes pervenerint,

---

3 ipsis] *amb s int.* 4 quatenus] *amb us int.* 5 alii] illi *FHI'*
 6 promiserunt] *promisserunt F* 9 die] dicti *FHI'* 10 presentibus] *amb us*
int. 12 et¹] ac *FHI'* 14 regratiendo] *regratiando HI'* 15 qui] *rep.*
 16 supplicationes] *suppletiones FHI'* 17 effundensque] *efundensque*
FHI' | nostram] *om. FHI'* 21 triumpharie] *triumfare H*
 22 tranquillitatis] *tranquillitatis FHI'* 28 efficaciam] *eficaciam FI'*
 34 Calopa] *Galopa HI'* 36 officialibus] *oficialibus I'*

salutem et dilectionem. Cum in Curiis celebratis noviter
 Barchinone et die presenti per nos licenciatis fuerint
 ordinata et facta certa capitula que vobis exhiberi poterunt
 sigillo nostro munita, prout in eis videbitis contineri,
 propterea, vobis et cuilibet vestrum dicimus et mandamus 5
 expresse ac de certa scientia quatinus omnia et singula
 contenta in dictis capitulis observetis et observari
 inviolabiliter faciatis iuxta eorum seriem et tenorem cum
 nos ad ipsorum observationem teneamur et astricti
 fuerimus medio iuramento. Data Barchinone, XV^a die 10
 decembris, anno a Nativitate Domini millesimo CCC^oLX^o
 quinto.

---

1 celebratis] in celebratis *F* **3** exhiberi] exiberi *I'* **8** faciatis] faciatiis *I'*
11 millesimo] M^o *FH*

1365

Regis Petri 3 in Curia Barchinone

(1) [159r^a] En nom de Déu, con la Cort general del Principat de Cathalunya qui de present se celebre en la çiuat de Barchinona, la qual és stada convocada per lo molt alt e molt excel·lent príncep e senyor en Pere per la gràcia de Déu rey d'Aragó, de València, de Mallorques, de Serdenya e de Còrsega, e comte de Barchinona, de Rosselló e de Cerdanya, per supplir les duptes e deffalliments occor[159r^b]rents en lo do fet en deffensió de la cosa pública en la Cort derrerament celebrada en la ciutat de Tortosa, e per efficable deffensió de la cosa pública e dels regnes et terres del dit senyor rey specialment del dit Principat de Cathalunya e del Regne de Mallorques e ylles a aquell adjaents, lo qual regne a la celebració de la present Cort és stat appel·lat e per cercar vies e maneres per les quals el bon estament dels regnes e terres del dit senyor e de sos sotmesos e de la dita deffensió fos bé provehit, haje profert novellament ultra lo do fet en la dita Cort de Tortosa en la dita deffensió cent mília liures barchinonines convertidores en la entrada fahedora en Castella en cas que·s fassa, per la qual entrada certes companyes de la part de França deuen venir en soccors e ajuda del dit senyor rey o de sos sotsmeses o en altres coses en la dita deffensió segons que parrà a les III persones devall nomenades o a dues d'aquelles segons lo capítol de la dita proferta de les quals C mília liures deuen pagar los braçes dels prelats e persones ecclesiàstiques, ríchs hòmens e cavallers per lurs hòmens L^M liures; e lo braç de les çiuatats e viles reyalts de Cathalunya ab lo dit Regne [159v^a] de Mallorques e ylla de Manorcha e ab la çiuat e marquesat de Tortosa e ab tots los lochs que l'infant en Fferrando possehia dins Cathalunya, e qui ab ell contribuiren en los dons fets en les Corts de Cervera e

1 1365...3 Barchinone] *af. possiblement per Vidal, amb MCCCLXVIII af. a la capçalera del foli possiblement per Llombard i amb una altra mà corregint l'error indicant 1365 veure folis 170v 2ª columna y 171 2ª columna que és on el ms. indica que es tracta realment de la Cort de 1365, el mateix succeeix en el ms. G-154 f. 315 on la mateixa mà indica 1365 vide 338v y 340 8 senyor] rep.*

Testimonis col·lacionats: J només a partir de la provisió 26 fins a la 37.1.

de Muntçó, e encara ab tots los lochs e persones qui ab lo dit braç contribuiren, e la dita Cort de Cervera altres L^M liures segons lo capítol de la proferta o do novell, les quals C milia liures e de la dita novella proferta o do los dits tres

5 braços poden haver, levar, cullir e pagar per via de fogatge o de imposicions o per altres vies o maneres que s volran segons ordinació feta en la present Cort; e en la dita present Cort sie estat ordonat que tota la moneda de la dita novella proferta o do sie reebuda e pervengue a mà

10 d'algun cambiador o d'alguns cambiadors als quals no sia feta assignació e seguretat, e que aquells cambiadors segurs de la quantitat del dit novell do façen sobre la moneda havedora del dit do ditas per àviament de la dita entrada o de la dita deffensió, migançant les quals ditas se

15 puxen trobar o fer manleutes e haver moneda convertidora en la dita entrada en la dita deffensió per les persones devall nomenades e açò per la present Cort [159v^b] ara eletes e assignades. Per ço la present Cort confiant de la leyaltat indústria e suficiència de n'Enrich Dusay e d'en

20 Jacme de Gualbes, companyons cambiadors de Barchinona, de volentat e consentiment de la molt alta e molt excel·lent senyora dona Alienor per la gràcia de Déu reyna d'Aragó, present a la celebració de la dita Cort e aquella celebrant com a lochtinent e procurador general e

25 havent-ne poder special del dit senyor rey cap de la dita Cort e de la cosa pública, eleg de present los dits cambiadors a reebre tota la moneda del dit novell do de les dites cent milia liures de la qual los sia assignat e feta assignació e seguretat e a fer de la dita moneda ditas per

30 les persones devall nomenades ab albarà lur, sagellat ab lurs sagells propis, al qual albarà vol la dita Cort de volentat de la dita senyora reyna que sia dona[da] e haüda plena fe, los quals cambiadors la dita senyora e la dita Cort affectuosament prega que per reverència del dit senyor rey e de la dita senyora e per honor de la dita Cort e per

35 expedició dels affers de la dita entrada e de la dita deffensió qui requeren gran cuyta e celeritat, e per servey de la cosa pública prenguen en si aquest [160r^a] càrrech e treball offirents-se de fer a ells per los dits càrrechs e

40 trebayll e servey tal remuneració que ells s'entendran per contents.

---

1 tots] *amb s int.*

(2) E los dits cambiadors, volents e cobejants servir lo dit senyor rey e la dita senyora reyna de la dita Cort e lo general de Cathalunya e la cosa pública, atorguen de reebre en si e reeben lo càrrech demunt dit sots los capítols emperò devall contenguts e en les formes, condicions e maneres en aquells capítols contengudes, los quals los sien servats e complits sens alguna contradicció. 5

(3) Primerament, la dita Cort ajustada principalment per aquest acte e per aquests affers en la casa dels preycadors de Barchinona, de volentat e exprés consentiment e auctoritat de la dita senyora reyna en nom demunt dit a açò present elegí, constituí, assignà e féu procuradors e executadors certs e specials e generals ab ple e bastant [160r^b] poder lo reverent pare en Crist en Romeu, bisbe de Leyda, e los honrats monssenyer en Pauquet de Bellcastell, cavaller, e en Pere Dezplà, çitadà de Barchinona, als quals e a cascun d'ells la dita Cort de volentat, consentiment exprés e auctoritat de la dita senyora en nom dessus dit, done e atorgue de present ple e liure e franch e bastant poder de posar, metre, exigir, cullir, levar, administrar e distribuir e de fer posar e exigir, cullir e levar lo dit do novell, ço és, les dites C milia lliures per via de fogatge o de impositcions o per altres e maneres, per les quals lur parrà mils ésser fahedor e de fer venir e posar tota la moneda del dit do novell en mà e en poder dels dits cambiadors e en la lur taula e de fer assegurar a ells o a qui ells volran la dita moneda ab aquelles obligacions, renunciacions, penes peccuniàries, hostatges, sacraments e homenatges, scriptures de terç e de quart e condempnacions judicials e sentència de vet e de entredit e ab totes altres seguretats axí com mils e pus largament e pus forment e pus profitosa fer se puxen e s puxen dictar a utilitat a tot profit, e a tota fermetat dels dits cambiadors per les universitats [160v^a] de çitats e viles e lochs e castells de Cathalunya, axí de prelats e persones ecclesiàstiques, richs hòmens e cavallers e persones de paratge com de çitats e viles e lochs reynals e de çitadans burgeses e homes de vila, e de fer e fer fer per si o per sos comissaris o per aquells qui per la present Cort hi són o seran assignats de e sobre les coses demunt e davall scrites totes aquelles execucions, forçes, destrenyiments e 40

36 lochs] *amb s int.* 42 destrenyiments] *amb s² int.*

compulsions en persona e en béns axí e en aquella manera
 e forma que a ells e a cascun d'ells serà vist fahedor o per
 los dits cambiadors seran requests en scrit o de paraula e
 quantes vegades e quant per ells ne sien requests e de
 5 exigir e levar totes penes qui en açò seran comeses, e de
 fer exigir e complir totes altres coses e sengles, les quals a
 ells e als dits cambiadors pareguen ésser fahedores,
 exeguidores e complidores en e sobre les coses demunt
 dites o devall scrites o alguna d'aquelles, e les dependents
 10 e emergents d'aquelles o aquelles tocants en qualque
 manera, encara com fossen tals que requerissen manament
 o poder e encara fossen majors e pus forts e pus greus e
 pus dures de les coses demunt e davall contengudes e
 [160v^b] expressades, e que totes sien açí haüdes per
 15 enteses, compreses e expressades e que valla aytant com si
 especialment singular e distincta ho eren con axí ho vol e
 u ordona la present Cort, la qual Cort de voluntat e
 consentiment de la dita senyora reyna en nom que dessus
 done e comana als demunt dits de e sobre les coses
 20 demunt e devall scrites e les deppendents e emergents
 d'aquelles tocant en qualque manera plenerament ses veus
 e liure, franch e general administració e tot aquell encara
 poder qui en les Corts passades e en la present és stat dat
 als deputats en aquelles Corts elets, lo qual poder vol la
 25 dita Cort ab exprés consentiment de la dita senyora reyna
 que sia haüt per expressament posat e repetit sus, axí com
 si açí largament fos contengut e expressat promettents en
 bona fe e sollempnement e ab stipulació en totes aquelles
 formes e maneres que pus ferrà fer se puga la dita senyora
 30 reyna en nom demunt dit e en nom seu propi e la dita Cort,
 e encara la dita senyora reyna e tots los presents en la dita
 Cort jurants per Déu e los sants IIII evangelis
 corporalment tocats que tot ço qui per les dites III
 persones e cascuna de [161r^a] elles o per aquelles qui per
 35 elles o per la dita Cort ordonades hi seran serà fet,
 procurat, exigit, distribuit o ordonat en qualque manera en
 e sobre les coses demunt e devall scrites hauram per ferm
 e per agradable e que no u revocaran, ne revocar ho puxen
 ne y faran ne y vendran comte, ne y consintran ne y
 40 lexaran contrafer ne venir per negun cas ne per neguna
 rahó o necessitat per gran que fos per la present guerra de
 Castella o per altre cas, encara pus fort e pus pesant e pus

greu ans tot ho servaran e u compliran e u faran servir e complir tota contradicció qui escent.

(4) E volch e ordona la dita Cort que si totes les universitats de çitats, villes, castells e lochs de Catalunya les dites no feyen dins X dies après que seran requests per nom dels dits procuradors e execudors o lurs substituïts o algun d'ells o per los dits cambiadors o lur procurador o per aquells qui per la present Cort hi són o seran assignats de la quantitat a cascuna d'aquelles universitats [161r^b] pertanyent pagar en lo dit do segons compartiment, lo qual de present se haja a fer si fet no és que cascuna universitat qui la dita seguretat dins los dits X dies feta no haurà cage *ipso facto* en pena de mil morabatins d'or, guanyadora la meytat al general de Catalunya e l'altre meytat als cambiadors; e no-res-meyns, passats los dits X dies encontinent contra cascuna universitat qui la dita seguretat feta no hagués e los singulars d'aquella, puxe e dege ésser feta execució en persona e en béns axí per la quantitat a ella pertanyent de assegurar com per la dita pena per lo senyor d'aquella universitat o oficial seu si jurisdicció hi haurà, sinó per aquell de qui la jurisdicció serà. E si aquell senyor sia prelat o altra qualsevol persona haurà dues o més universitats que contra totes e los singulars d'aquelles se puxe e s dege fer la dita execució, la qual se dege e s puxe fer axí com de cosa en juy consellada e jutjada sens consell e assignació de jutge e citació de part e tota apel·lació, excusació, excepció e dilació foragitades; e si lo dit senyor o son oficial la dita execució reyalment e ab acabament dins VIII dies continuus feta no haurà o aquella fer no volrà, que los dits procuradors e execudors e cascun d'ells e encara tots e se[n]gles [161v^a] oficials reyalms puxen e degen fer aquella en la dita forma no contrestants qualssevol constitucions, privilegis, uses e libertats, les quals la dita senyora de volentat de la dita Cort quant a açò toll e sospèn. Entén, emperò la dita Cort, que dels senyors qui han moltes universitats que II d'aquelles les millors, ço és, aquelles dues que los dits cambiadors volran, puxen per si e per les altres universitats d'aquell senyor fer la seguretat de la part a totes aquelles universitats pertanyent

5 universitats] *amb s² int.* 11 universitats] *amb s² int.*

pagar en lo dit do, e que aquella seguretat bast per aquelles dues e per les altres universitats del dit senyor.

(5) Ítem, ordona la dita Cort e vol que tots los dits
 5 procuradors e execudors estien e façen residència
 personalment en la çitutat de Barchinona per posar, metre e
 per exigir e complir e fer posar e metre e exigir e complir
 totes les coses demunt e devall contengudes, e que de la
 dita çitutat no degen ne puxen exir sens especial liçència
 10 dels dits cambiadors tro que la dita moneda del dit do
 novell de les dites cent milia lliures sia pervenguda en mà
 e en poder dels [161v^b] dits cambiadors o de qui ells
 volran, e tro encara que los dits cambiadors sien pagats e
 satisfets complidament de totes ditas que haguessen fetes
 15 del dit do e de totes messions, dans, interéssers, barates e
 mogubells e usures que haguessen fetes, sostengudes o
 pagats o pagades en qualque manera; e si per ventura de
 licència dels dits cambiadors algun o alguns dels dits
 procuradors e execudors exien fora la dita çitutat, que en
 20 aquell cas hagen e degen e puxen lexar en la dita çitutat en
 loch lur substituït o substituïts aquell o aquells emperò que
 volguessen los dits cambiadors qui fos del braç de que
 ferie lo principal, lo qual o los quals substituïts hagen
 aquell e semblant poder que han los dits procuradors e
 25 execudors, lo qual poder la dita Cort ara per lavors lus
 done e ls atorgue de volentat e consentiment exprés de la
 dita senyora reyna en nom damunt dit. Emperò, aquell o
 aquells qui lexaran los dits substituïts de licència dels dits
 cambiadors, hagen e sien tenguts de tornar en la dita çitutat
 30 tota excusació cessant encontinent que per los dits
 cambiadors o altre en nom lur ne seran requests. E si per
 ventura ans que los dits cambiadors fossen complidament
 pagats algun dels dits III procuradors o execu[162r^a]dors
 era mort o malalt o haurà altre empatxament tal que a
 35 coneguda dels dits cambiadors no y pogués entendre, que
 los romanents dos n'i puxen e degen altre metre, elegir e
 posar en loch d'aquell e qui sie d'aquell braç mateix, lo
 qual ho age a pendre e haja aquell e semblant mateix
 poder, lo qual ara per lavors la dita Cort li done e li atorga
 40 de volentat expressa de la dita senyora reyna e durant lo
 cessament del dit terç per qualsevol manera cessàs, los

---

7 fer] *rep.* 10 cambiadors] *amb s int.* 18 cambiadors] *amb s int.*
 28 dits¹] *amb s int.* 32 cambiadors] *amb s int.*

romaments II puxen e dejen fer complir e exeguir totes les coses demunt e devall scrites e cascuna d'aquelles.

(6) Ítem, vol e ordona la dita Cort de volentat e consentiment esprés de la dita senyora reyna en nom demunt dit, que n'Uguet Cardona de l'offiçi de la tesoraria del senyor rey, lo qual la dita Cort a açò eleig e assigna, tenga e tegescha e ordon les comptes sobre les dites coses fahedores e ordonadors e faça àpochas a totes e sengles universitats e persones de la part a ells pertanyent pagar e contribuir en lo dit do novell, e encara a totes altres a qui fer se degen, e encara de totes les quantitats que [162r^b] pervendran en mà e en poder dels dits cambiadors o en la lur taula o de lurs procuradors, e que puxen dar e liurar pagar e despendre e fer liurar e pagar e per los dits cambiadors qualsevol quantitat o quantitats de moneda ab albarà, emperò, dels dits III procuradors e execudors o substituïts lurs o dos d'ells segellat ab lurs segells propis als quals albarans sia dada e haüda plena fe; e que les àpochas qui·s faran de les datas e despeses s'endressen al dit n'Uguet Cardona, qui n'hage e sie tengut de retre compte als oydors dels comptes ja assignats o assignadors per la present Cort, los qual oydors dejen e sien tenguts reebre en compte al dit n'Uguet Cardona tot ço que pagat e despès haurà ab los dits albarans ell, emperò, aquells albarans restituent als dits oydors de comptes ab àpochas de les persones a qui pagat haurà e que li puguen fer fi general dels dits comptes axí com poria la dita Cort general, com axí plau a la dita Cort, e u vol e u ordona de volentat e consentiment de la dita senyora reyna en nom dessús dit. E vol e ordona la dita Cort de volentat de la dita senyora, que los procuradors e execudors o substituïts lurs no sien tenguts de retre compte de e sob[r]e les dites coses o alcuna d'aquelles, ne encara sien tenguts de retre compte [162v^a] los dits cambiadors, sinó tan solament al dit n'Uguet Cardona per nom de la dita Cort o dels dits procuradors o execudors.

(7) Ítem, vol e ordona la dita Cort de volentat e consentiment exprés de la dita senyora en nom demunt dit, que tots e sengles oficials axí del senyor rey e de la senyora reyna e del senyor duch, com de prelats e

13 dits] *amb s int.* 34 sobre] *amb e int.* 37 procuradors] *amb s int.*

5 persones ecclesiàstiques, rics homes e cavallers, com
 encara altres dins Cathalunya constituïts, presents e
 sdevenidors, hajen e dejen e sien tenguts de fer e de fer fer
 en persona e en béns tota appel·lació, supplicació e simple
 10 querela e tota altra contradicció cessants e remogudes totes
 e sengles aquelles execucions, compulcions, forces e
 destrenyiments que per los dits procuradors e execudors o
 lurs substituïts o dos d'ells o altre en nom lur o per los dits
 15 cambiadors o lur procurador requests seran, e açò sens tota
 triga e dilació, e que d'açò hajen a fer los dits oficials e
 cascun d'ells sagrament e homenatge en poder d'aquell
 ordinari o ordinaris que·ls dits [162v^b] procuradors e
 20 execudors o lurs substituïts o los dits cambiadors volran e
 com per ells requests ne seran. E si los dits oficials o
 15 algun o alguns d'ells en les dites execucions, forces e
 compulsions eren negligents o no les volien fer, que los
 dits procuradors e execudors o lurs substituïts e cascun de
 20 ells per lur pròpia auctoritat e sens tot contrast e embarch
 puxen e degen fer e fer fer les dites execucions, forces,
 25 compulcions e destrenyiments fortment e destreta, no
 contrestants a açò algunes franqueses, privilegis, usatges,
 libertats ne constitucions, e que d'açò la dita Cort, ab
 volentat de la dita senyora reyna, en nom que dessús lus en
 30 dóna especial e ple poder.

25 (8) Ítem, vol e ordona la dita Cort de volentat
 expressa de la dita senyora reyna en nom que dessús,
 fahent de ço special privilegi e acte de Cort, que lo poder
 lo qual ha dat de present e dóna als dits procuradors e
 30 execudors e a lurs substituïts sobre les coses demunt e
 de[163r^a]vall scrites, no puxe ésser revocat, tolt ne
 embargat en res en tot o en partida per la dita Cort ne per
 algú dels dits III braços ne per los singulars d'aquells, ne
 encara per altra Cort general qui·s tengués, ne encara per
 35 lo senyor rey ne per la dita senyora reyna ne per lo senyor
 duch, ne per alguna altra persona tro que los dits
 cambiadors sien plenerament e entegra pagats e satisfets.
 E si per ventura lo contrari se fehia o s'assejava de fer, vol
 e ordona la dita Cort de volentat de la dita senyora que tot
 40 ço qui en contrari s'i fes o s'assejàs de fer fos irrit e nul·le,
 cas e va e haüt per no fet, e que lo dit poder allò no
 contrestant sie e romangue en tot cas en sa plena força e

---

10 dits] *amb s int.*

valor, e d'aquell puxen e degen usar los dits procuradors e
 execudors e lurs substituïts qui axí mateix al dit poder no
 puxen ne dejen renunciar, ans d'aquell hagen e sien tenguts
 de usar tant e tan longament tro que los dits cambiadors
 complidament sien pagats e satisfets realment e de fet de 5
 totes dites que fetes haguessen e de totes messions, dans e
 interesses e mogubells que fetes o sostengudes o pagats
 haguessen; [163r^b] e la dita senyora en nom del dit senyor
 rey e en nom seu propri, e la dita Cort general, atorguen e
 reconeguen deure per la dita rahó als dits cambiadors e als 10
 seus e a qui ells volran *octuaginta septem millia
 quingentas libras* pertanyents a pagar lo Principat de
 Cathalunya en lo dit novell do, prometents en bona fe per
 ferme e sollempne stipulació als dits cambiadors que daran
 e pagaran a ells o a qui ells volran o dar o pagar faran en la 15
 çitutat de Barchinona en la taula de cambi dels dits
 cambiadors o en l'alberch de la habitació de l'I d'ells les
 dites *octuaginta septem millia quingentas libras* I mes
 anans del terme que ells dita o dites ne faran tota excepció
 e dilació foragitades, e que açò se pugue dictar aytant 20
 fortment e largament com dictar se pugue, a profit e
 utilitat dels dits cambiadors a coneguda del savi per
 aquells cambiadors elegidor, e que s'i pugue metre e posar
 totes clàusules e cauteles que ls dits cambiador ne savi per
 ells elegidor volran ne diran. 25

(9) [163v^a] Però, entén e vol la dita Cort de
 consentiment e volentat de la dita senyora reyna en nom
 que dessús, que los dits cambiadors no hagen ne sien 30
 tenguts fer dita o dites de la dita part pertanyent de pagar
 en lo dit do lo dit Principat de Cathalunya, sinó axí com se
 n'avendrà ab los dits procuradors e execudors o lurs
 substituïts o II d'ells, e per aquells térmens e pagues que
 los dits procuradors o substituïts lurs e los dits cambiedors
 se avendran, entès encara e declarat que tota vegada haje a 35
 romanir de la dita part per creix al meyns V^M lliures de les
 quals no sien tenguts de fer dites.

(10) Ítem, promès o covench la dita Cort de volentat
 de la dita senyora reyna en nom que dessús als dits 40
 cambiadors, e encara volch e ordona la dita Cort que si
 cascuna paga no era feta complidament en son terme als

---

32 execudors] *amb s int.* 34 lurs] *amb s int.*

dits cambiadors e als seus de les dites que faran I mes
 [163v^b] anans de son terme que ells haurien a pagar, que
 los dits procuradors o execudors o lurs substituïts a
 requesta per los dits cambiadors o altra en nom lur feta a
 5 ells o a dos d'ells encontinent hajen e sien tenguts
 manlevar o pendre a mogubell, usura o altres guanys o
 interesses, barates o a canvi, o a qualsevol altre contracte
 sobre lo dit do tanta moneda que bast complidament a
 pagar als dits cambiadors tot ço qui degut los fos, e que·ls
 10 pagaran e·ls satisfaran en tot allò entegrament. E
 no-res-meyns, la dita Cort volch e ordona e plen poder e
 licència dóna als dits cambiadors e als seus que ells per lur
 pròpria auctoritat e sens alguna fadiga e requesta puxen
 si·s volran mogubellar e manlevar e pendre sobre lo dit do
 15 e sobre los dits procuradors e execudors a usures, barates o
 altres qualssevol guanys e interesses tanta quantitat de
 moneda, robes e mercaderies qui bastassen a pagar e
 satisfer a ells entegrament, e que açò puxen fer a tot profit
 e avantatge lur. E la dita Cort general ordona, promès e
 20 covench als dits cambiadors que tot ço hauran per ferm la
 dita Cort e lo general de Cathalunya e que pagarà e
 satisfarà tot açò entegrament als dits cambiadors o a
 aquells [164r^a] que ells volran o a aquells ab los quals les
 dites manleutes o contractes fets hauran ensemps ab totes
 25 messions, dans, interesses, barates, usures e mogubells que
 per aquesta rahó o per les altres coses demunt e devall
 contengudes, fetes o sostenguts o pagats haguessen sobre
 les quals sie cregut als dits cambiadors e als seus per sol
 simple sacrament o per lur libre sens alguna altra prova.

30 (11) Ítem, la dita Cort general de volentat de la dita
 senyora reyna en nom del senyor rey per complir, attendre
 e servir totes les coses demunt e davall contengudes e
 scrites, obliga, ypotheca e assigna de present als dits
 35 cambiadors e als seus e a qui ells vullen specialment e
 expressa, tot lo dit do de cent milia liures entegrament axí
 ço qui ve al dit Principat de Cathalunya, com açò qui·n ve
 al dit Regne de Mallorca e ylla de Manorcha e tota la
 moneda qui exirà del dit do; e encara en deffalliment del
 40 dit [164r^b] do tot lo emolument del primer e del segon any
 de la secha dels florins qui·s baten a Perpenyà per
 ordinació feta en la dita Cort de Tortosa, e generalment en

---

20 cambiadors] *amb s int.*

deffalliment de les dites coses tots los altres béns del general de Cathalunya quals que sien o seran e de la deputació del dit general; e questa obligació se pugue fer e dítar com pus ferm e largament fer ne dictar se pugue, a proffit dels dits cambiadors, exceptades emperò de la dita obligació general solament les obligacions d'en Berenguer Bertran aytant, emperò, com requer lo do fet en la dita Cort de Tortosa. 5

(12) Ítem, la dita senyora reyna en nom del senyor rey e en nom seu propri e la dita Cort general e encara los dits procuradors e executadors prometeren en bona fe als dits cambiadors, que en la moneda del dit do no tocaran ne pendran o reebbran ne tocar pendre o reebre faran, consintran ne permetran en res, ans tota aquella [164v^a] moneda faran venir e posar en poder dels dits cambiadors o da qui ells volran e en la lur taula, e que allongament algú o guiatge o sobresehiment o manament o alguna provisió o ordinació contra les pagues del dit do o les altres coses demunt e davall contengudes o en perjudici d'aquelles no faran ni consintran ésser fets en neguna manera ne per neguna rahó, cas o necessitat per gran que sie, e si u fehien o assejaven de fer que fos cas va e nul·le e haüt per no fet e per no atorgat e per no ordonat, e que alguna universitat de çituts, vilas e lochs de Cathalunya e del dit regne e ylla o alguna persona o persones de qualque ley, estament o condició o preheminiència sien no se'n puxen en res alegrar ne'n puxen usar, ans allò no contrestants dejen e puxen ésser fetes contre les dites universitats e persones execucions, destrenyiments e forces axí en persona com en béns fortment e destreta, les quals hagen e dejen fer tots e sengles oficials exerçents jurisdicció en los dits Principat de Cathalunya e regne e ylla e encara los dits procuradors e executadors axí com dit és demunt. 10 15 20 25 30 35

(13) [164v^b] Ítem, ordonaren la dita senyora reyna e la dita Cort que alguna universitat o persona de qualsevol braç o de qualsevol condició o estament sie no puxe fer deducció, compensació o retenció alcuna per sou degut o devedor o per estimes de cavalls degudes o devedores o per altra rahó, forma o manera de la part a ella pertanyent 40

---

34 procuradors] *amb s int.*

de pagar en lo dit do o d'alguna partida d'aquella part, ans la hagen a pagar e a dar entegrament tota excepció qualsevuilla remoguda.

5   (14) Ítem, que los fogatges ordonats e ordonadors e
les imposicions o altres coses ordonades e ordonadores per
pagar lo dit do novell no puxen jamés cessar ni ésser colts,
emparats, embargats ne prejudicats ne emparades, coltes,
10   embergades ne prejudicades, ne relevades en tot o en
partida per lo senyor rey o per la senyora reyna o per lo
senyor duch, ne per la dita Cort general, ne encara per
altra Cort general de Cathalunya [165r^a] esdevenidora, ne
per los dits braçes o algun d'aquells, ne per algun singular
o singulars dels dits braçes o algun d'aquells, ne lo dit do
15   puxa cessar ni ésser relevat o minvat en tot o en partida
encara com fos feta pau o treva a qualsevol temps sobre la
guerra o encara com lo Regne de Mallorques no contribuís
ab Cathalunya en lo dit do o encara com lo senyor rey o la
senyora reyna o lo senyor duch no servassen al general de
20   Cathalunya los capítols, condicions o pactes sots los quals
ha fet lo dit do novell, ne encara per neguna altra rahó o
ocasió, cas o necessitat empreses e no empreses en los
capítols del dit do, ans lo dit do entegrament sie exigit,
cullit e levat fins que los dits cambiadors sien entegrament
25   satisfets en totes les coses demunt dites.

          (15) Ítem, con lo dit senyor rey e la dita senyora
reyna e lo senyor duch e la dita Cort e los dits III
30   procuradors e execudors e encara en son cas lurs
substituïts puxen, hagen e dejen e sien tenguts servir, tenir
e com[165r^b]plir e attendre als dits cambiadors e als seus e
a qui ells volran tots los capítols demunt e devall scrits e
les coses en aquells contengudes, e encara tots los capítols
posats en la proferta del dit do e les coses en aquelles
35   contengudes, e encara tots los capítols posats en la proferta
del dit do e les coses en aquells contengudes aytant con
fassen per complir e servir aquestes coses o façen per los
dits cambiadors a profit lur e aytant com toquen lo dit do
novell. E si per ventura en los presents capítols o en los
40   capítols posats en la proferta del dit do havia algunes coses
duptoses o scures, que aquelles puxen e degen declarar o
interpretar una vegada e moltes a requesta dels dits
cambiadors no crexent, emperò, lo dit do e que lur
declaració valgués e tengués e hagués força e efficació de

acte de Cort e axí com si per acte de Cort e axí com si per Cort general era feta com axí plau a la present Cort, e u vol e u ordona e n done plen poder als dits procuradors e execudors de volentat e consentiment de la dita senyora reyna en nom que dessús és dit monssenyer de Leyda sagrament e los dits en Pauquet de Bellcastell e en Pere Dezplà, sagrament e homenatge en poder del veguer de Barchinona o de son lochtinent, e tots reebre sentència de vet en poder del [165v^a] reverent bisbe de Barchinona o de son vicari o official, exceptat que la dita senyora no prenga sentència de vet.

(16) Ítem, vol e ordona la dita Cort de volentat de la dita senyora reyna que si als dits procuradors e execudors o a lurs substituïts o als dits cambiadors serà viades ésser expedient o profitós ésser fetes majors seguretats de les damunt dites als dits cambiadors, que aquelles puxen e sien tenguts de fer als dits cambiadors axí e en aquella manera e forma que a ells o als dits cambiadors parrà ésser fahedores, les quals la dita Cort vol e mana e consent que vallen e hajen força e valor e efficàcia de acte de Cort, no crexent emperò lo dit do.

(17) Ítem, ultra les dites obligacions e assignacions e aquelles romanents en lur plena força e valor, la dita senyora reyna com a pro[165v^b]curadriu e lochtinent general del dit senyor rey, e encara en nom seu propri dels quals és principal interesse, e encara del senyor duch primogènit lur promès en bona fe reyal del dit senyor e de la dita senyora, e jura en ànima del dit senyor e sua per nostre senyor Déu e per la sua santa creu devant ella posada e per los seus sants IIII evangelis ab les sues mans corporalment tocats, que lo dit senyor rey e la dita senyora e lo dit senyor duch e cascun d'ells totes les coses demunt e devall scrites tendran e servaran e tenir servir e complir faran, e que en tot o en partida no y faran ne y vendran contra ne y lexaran ne y consintran contrafer ne venir per alguna rahó, cas o necessitat per gran que fos, e que no res meyns lo dit senyor rey e la dita senyora reyna e lo dit senyor duch e cascun d'ells per lo tot seran tenguts als dits cambiadors e als lurs e a qui ells volran ab lo dit general de Cathalunya e sens ell de tota la quantitat de la qual los dits cambiadors dita o ditas faran per lo dit general de Cathalunya o per los procuradors e execudors demunt dits

o per lurs substituïts en nom del dit general, e encara que
 totes les coses demunt e devall scrites e que sobre [166r^a]
 les dites coses guardaran los dits cambiadors e els seus de
 tot dampnatge, constituint la dita senyora en nom demunt
 5 dit lo dit senyor rey e si mateixa e lo dit senyor duch e
 cascun per lo tot als dits cambiadors e als seus a major
 fermetat lurs deutors e principals pagadors en totes les
 coses dessús dites; e per açò la dita senyora en nom
 demunt dit assigna e obliga en special als dits cambiadors
 10 e als seus, totes les penyores d'aur e d'argent del dit
 senyor e sues, les quals los dits cambiadors ja tenen per
 altres obligacions, les quals romanguen en lur plena força
 e valor e que les puxen vendre e alienar a tota lur volentat,
 e encara sobre aquelles manlevar axí com los parrà ne a
 15 ells plaurà, e generalment tots altres béns del dit senyor
 rey e seus e del dit senyor duch, mobles e sients haüts e
 havedors.

(18) Ítem, vol e promet la dita senyora reyna en nom
 20 dessús dit que lo dit senyor duch lou e ferm expressament
 e ab carta sua, totes les coses demunt e devall scrites e que
 to[166r^b]tes cartes e letres necessàries e profitoses sobre
 aquests affers axí de la Cort del senyor rey e sua com del
 senyor duch, sien dades e speegades franques de dret de
 25 segell e que los cancellers, vicicancellers, promovadors
 majors d'òmens, tresorers, prothonotaris e lurs lochtinents
 e tots consellers e de consell del dit senyor rey e de la dita
 senyora reyna e del senyor duch, prometen e juren que en
 res no y faran ne y vendran contra, ne manaran, signaran,
 30 consellaran ne speegaran, ne u faran fer alcuna carta, letra
 o provisió per la qual puxa ésser fet contra les coses
 demunt e devall scrites o alguna d'aquelles, ans
 consellaran e favor e ajuda daran e faran aytant com en
 ells sie tota frau cessant que sien servades e complides.

(19) Ítem, volgueren e ordonaren la dita senyora en
 nom damunt dit e la dita Cort general, que si per ventura
 contra les coses demunt e davall scrites o alguna
 d'aquelles scientment o ignorantment se feya o s'assejatve
 40 de fer en res per lo senyor rey o per la senyora reyna o per
 lo senyor duch o per la dita Cort general o per altra Cort
 general de Cathalunya celebradora, o per qualsevol

---

39 o ignorantment] *rep. i ratllat*

persona, official o altre de qualsevol [166v^a] condició, estament o preminència fos, que encontinent *ipso facto* sie haüt per irrit, nul·le, cas e va e per no fet e per revocar de tot en tot.

5

(20) Ítem, volgueren e ordonaren la dita senyora reyna en nom del dit senyor rey e de la dita Cort concordablement, que tots los presents capítols e cascun d'aquells e les coses en aquells contengudes en lo present contracte vallen e tenguen e hajan en si plena força, vigor e efficàcia de constitució, privilegi e acte de Cort, axí e en tant que lo senyor rey e la senyora regina e lo senyor duch e tots prelats e persones ecclesiàstiques, rics hòmens e cavallers e homes de paratge, çitadans, burgeses e hòmens de vila, e totes universitats, viles e lochs de qualsevol braç sien e tots officials presents e sdevenidors jurisdicció exercent, e totes persones del Principat de Cathalunya e del Regne de Mallorques e ylla de Manorcha de qualsevol estament sia, grau o condició hajan e sien tengudes attendre, complir e servir totes les coses demunt e davall scrites, com a acte de Cort general, no contrestants capítols, condicions o retencions posats en los capítols de dit [166v^b] do novell de les dites C^M liures, e encara altres capítols ordonats en la present Cort, ne encara contrestants qualssevol constitucions, usatges e ordinacions generals o specials fetes o fahedores, ne encara privilegis, libertats, statuts, uses o costumes de qualsevol çitutat, loch o lochs o persones dels dits principat, regne e ylla los quals la dita senyora en noms demunt dits e la dita Cort en quant poden ésser contràries a aquestes coses tollen e sospenen tro que los dits cambiadors sien plenerament e entegre satisfets e pagats en totes les coses demunt dites.

10

15

20

25

30

(21) Ítem, la dita senyora reyna en nom demunt dit per plen reyal poder e la dita Cort, tollen e supplexen de present tots e sengles duptes e deffalliments e nul·litats qui sien o puxen ésser o fossen al·legats e al·legades de ésser en les coses demunt dites o alguna d'aquelles e tots aquells duptes, nul·litats, viçis e deffalliments volen que sien haüts per tolts, supplits e per declarats, e que vallen aytant com si singularment los havien supplits e declarats; e

35

40

---

25 constitucions] *amb s int.* 28 lochs] *amb s int.*

encara volen [167r^a] e ordonen la dita senyora e la dita Cort, que si per ventura algunes coses deffallien qui no sien expressament posades e que valla aytant e sien servades axí com si expressament e singularment hi eren posades.

5
 (22) Ítem, volgueren que totes messions axí de encartaments com de scriptures e totes altres fahedores per aquests affers sien pagades del dit do.

10
 (23) Ítem, que totes e sengles persones qui són a la celebració de la dita Cort axí de prelats com procuradors de capítols e altres persones ecclesiàstiques, com ríchs hòmens e cavallers e lurs procuradors e síndichs de ciutats e viles reynals e lochs reynals de Cathalunya, prometen e juren que contre les coses demunt dites o alguna d'aquelles no faran ne vendran ne y consintran ne y lexaran contrafer ne venir per alguna rahó, cas o necessitat per gran que fos.

20
 (24) [167r^b] Ítem, volen e ordonen la dita senyora reyna e la dita Cort e encara la dita senyora reyna en nom demunt dit mana expressament a tots e sengles oficials reynals e del senyor duch e a lurs lochtinents presents e esdevenidors, que fassen, ço és, los presents sacrament e homenatge de present e los esdevenidors ans que puxen o dejen usar de lur offiçi que ells e cascun d'ells en son destret faran, e sien tenguts fer sens conexença tota contradicció, appel·lació, reclamació e dilació e sens assignació e consell de jutge e encara part no appellada totes aquelles e sengles execucions, compulsions, forçes e destrenyiments en persones e en béns que per los dits procuradors e execudors o dos d'ells o lurs substituïts o altre en nom lur o per los dits cambiadors o succehidors lurs o per lurs procuradors ne seran requests en scrits o de paraula no contrestants qualssevol usatges, constitucions, ordinacions, privilegis, uses, franqueses e libertots generals o specials qui a açò poguessen contrestar, les quals la dita senyora en nom demunt dit de [167v^a] volentat e consentiment exprés de la dita Cort quant a açò tolle, sospèn tro que los dits cambiadors sien complidament e íntegre pagats de tot ço qui degut los fos,

---

2 Cort] *amb t int.* 26 esdevenidors] *amb s² int.*

e volen e ordenen la dita senyora reyna e la dita Cort que les coses contengudes en aquest capítol hagen specialment força e efficàcia e vigor de acte de Cort general.

(25) Ítem, que de totes les dites coses e demunt 5
contengudes e de cascuna d'aquelles sien fetes e·s puxen
fer carta o cartes e scriptures públiques ordonadores
largament ab totes provissions, stipulacions, obligacions,
renunciacions, submissions, sagraments, penes 10
peccuniàries, clàusules, cauteles a tot major profit dels dits
cambiadors a coneguda d'aquells savi o savis en dret que
ells elegiran, e d'en Guillem de Muntmany notari de
Barchinona, los quals hi puxen metre, posar e adobar tot
ço qui pugués ésser profit ne seguretat dels dits
cambiadors, e que en tot açò d'aquí avant lo dit 15
se[167v^b]nyor rey o la dita senyora reyna e lo dit general
de Cathalunya ne los dits procuradors e execudors no y
sien requests ne demanats en res.

(26) [168^r] Primerament sia posada imposició sobre 20
la farina que·s molrà en les çitats, viles e lochs reynals de
Cathalunya e alt[r]es de la contribució del braç de les dites
çitats e viles, exceptat lo Regne de Mallorca e ylla de
Manorcha, ço és, per cascuna quartera de forment a
mesura de Barchinona qui·s molrà en les dites ciutats, 25
viles e lochs reynals e altres de la lur contribució sien
pagats II sous barchinonins encloses, emperò, aquells XII
diners posats per los deputats ordonats en la Cort de
Tortosa.

(27) E per cascuna quartera de farina de mestura de 30
ordi, de segal e de tots altres blats e legums e melcha, e de
tots altres esplets que·s molguen, XVIII barchinonis
enclosa axí mateix la imposició qui posada hi és per
ordinació de la dita Cort de Tortosa. És entès emperò, que 35
mestura sia entesa aquella en que la menor part serà lo
forment, e açò sia entès ultra la imposició qui ja és en

---

1 Cort] *amb t int.* 20 Primerament] *om. abans 16 vid. ap.* 21 çitats]
ciutats *J* 22 Cathalunya] *Catalunya J* | altres] *altes amb e int.* | dites]
om. J 23 çitats] *ciutats J* | Mallorca] *Mallorcha J* | ylla] *illa J*
24 per] *que per J* 29 Tortosa] *Tortosa J* 32 e melcha] *miylls e melcha*
J | de³...32 tots] *om. J* 33 esplets] *splets J* | barchinonis] *diners*
barchinonins J 34 mateix] *matex J* | qui] *que J* 36 sia] *sie J* 37 sia] *sie*
J | qui] *que J*

cascuna çiuat, vila e loch reyal de Cathalunya, les quals imposicions començan lo primer die de noembre prop vinent.

5 (28) Ítem, sie posada imposició qui [168v^a] comens
lo dit primer die de noembre anadint a aquella qui ja hi és
sobre la lliura de la carn, ço és, I diner barchinonins per
cascuna lliura axí de carn fresca que·s vene a tayll o·s
10 despene com de carnsalada qui·s vene a tayll o a pes per
despendre, declarat que per cascun cabrit o porcell de leyt
qui no·s vene a pes sien pagats IIII diners barceloneses, e
per cascun anyell qui·s vene sens pes per menjar sien
pagats per aquell qui·l vendrà II sous barchinonins;
15 emperò, si algú loch ha ja tal imposició en la lliura de la
carn que no y vulle més créxer, e volrà donar I diner per
lliura de carn de la imposició que ja hi ha que ho puxe fer.

(29) Ítem, sia posada imposició qui comens lo dit
20 primer die de novembre en lo vi qui·s vendrà a menut o
engròs per boure, ço és, lo XIIe del preu per lo qual serà
venut, exceptat vi qui isque de Cathalunya per mercaderia
com ja paga dret de generalitats lo qual, emperò, XIIe sie
abatut de la mesura del dit vi axí com ja més abatut e
25 minvat lo dret o imposició que cascuna çiuat, vila o loch
hi pren per sos pròpris càrrechs; e que en alguna çiuat,
vila o loch reyal o qui pach ab lo braç de çiuats e viles
reyls en que sie la dita imposició [168v^b] no·s gos vendre
ne comprar vi ab altra mesura sinó ab la dessús dita, e si
30 algun comprarà vi ab altre mesura sinó ab aquella, que
perda lo vi e pach XX sous barchinonins per pena per
cascuna vegada que contrafarà.

(30) Ítem, que tota persona de les dites ciutats e viles
reyls e altres de la lur contribució en que la dita

1 çiuat] ciutat *J* | vila] villa *J* | les... 18,2 vinent] *om. J* 5 comens]
començ *J* 6 die] dia *J* | anadint] anadent *J* 8 o·s... 8 tayll] *rep.*
9 despene] despene *J* | com] con *J* | tayll] tal *J* 11 vene] vena *J*
barceloneses] barchinonins *J* 14 algú] algun *J* | ha ja] ja ha *J* 15 y] hi
J | vulle] vuylla *J* | créxer] crex *J* 18 comens] començ *J* 19 die] dia *J*
novembre] noembre *J* 20 boure] beure *J* 21 qui] que *J* | isque] hisque *J*
22 paga] pague *J* | sie] sia *J* 24 o¹] e *J* | çiuat] ciutat *J* 25 çiuat]
ciutat *J* 26 vila] villa *J* | o¹] e *J* | çiuats] ciutats *J* | viles] viles *J*
29 algun] algu *J* | altre] *segueix* albitre *exp.*, altra *J* | mesura] masura *J*
30 perda] perde *J*

imposició sie qui bourà vi quinsevolle, lo qual haje de ses vinyes pròpies o de ses rendes o delmes o per compra de venema o per qualsevol altra manera, pach e haja a pagar als compradors o cullidors de la dita imposició lo XIIe del preu o valor del dit vi que ell e sa companya bouran, sobre la qual imposició sie creegut ab sacrament fahedor per aquell qui la dita imposició a pagar haurà si lo comprador o cullidor de la imposició l'on volrà. 5

(31) Les quals imposicions sien posades axí en aquella manera e forma, penes e bans que són posades les imposicions pròpies en e de cascun loch per pagar lurs càrrechs o majors si als deputats ho serà viares, les quals imposicions pròpies los romanguen salves e ultra aquelles lurs pròpies hi sien les de[169r^a]munt dites per pagar lo do del general. 10 15

(32) Ítem, que tota persona de les dites ciutats, viles e lochs reials e altres de la lur contribució qui comprarà vi engròs en qualsevol çitutat, vila o loch hon la present imposició serà posada, e aquell portarà en loch on la dita imposició sia, que aquella imposició pach e haje a pagar en lo loch on lo dit vi se bourà e-s despendrà. 20

(33) Ítem, que tot senyor de molí qui prene la molige en gra com farà molre lo dit gra per sa despesa, pach la dita imposició e que lo moliner ho haje a denunciar per sacrament als cullidors e compradors de la imposició totes setmanes segons que n serà request; e si lo senyor del molí farà frau en les dites coses, que pach mil sous per cascuna vegada que contrafarà departidors segons la forma dejús escrita; e si lo moliner no volie fer lo dit sacrament o denunciar lo dit fet, caygue en pena de XX sous per cascuna vegada que contrafarà; e axí mateix sie entès dels senyors dels forns e dels forners qui menjança del pa de 25 30 35

---

1 bourà] baura J | quinsevolle] quiynquesevuylla J | haje] haja J
 3 haja] haje J 4 compradors] amb s int. 5 valor] vallor J | bouran]
 beuran J 6 creegut] cregut J 10 imposicions] imposicions dessus dites
 J | en] e en J 13 ho] o J 15 de169ramunt] damunt J 18 viles] villes J
 20 çitutat] ciutat J | vila] villa J | hon] on J 22 sia] sie J 23 lo dit]
 aquell J | bourà] beura J | e-s] os J 25 molige] moliga J 26 sa] assa J
 28 e] o J 31 dejús...31 escrita] dessus dita J 34 mateix] matex J
 35 forners] fornes J | menjança] menjaran J

les pugues, e encara d'aquells qui compren pa de canongies o de mongies o de [169r^b] altre pa.

(34) Ítem, que algun hom de qualque estament o
 5 condició sie no gos fer frau en la dita imposició de la
 farina fahent portar la dita farina en coffres o en barrals o
 en altra manera amagadament, ans palesament e per
 camins públichs e acostumats e en sachs la haje fer portar
 e sens tota maestria, e la haje fer molre en molins
 10 acostumats. E qui contrafarà, que pach cascun per cascuna
 vegada D sous e perde la farina, e lo traginer o altre qui la
 aportarà, perde la bèstia si és sua, e si sua no serà, que
 pach cent sols per cascuna vegada; e si pagar no·ls porà,
 que estie cent dies en la presó. E aquest ban mateix sie
 15 posat a hom o a fembra qui la dita farina portarà al cap
 amagadament, e encara cayguen en lo dit ban tota flaquera
 o pastador e altre qui sots color de vendre pa a vuyll o en
 altra manera farà frau en la dita imposició.

(35) Ítem, és entès e avengut que tota farina qui sie
 20 molta [169v^a] en loch on no haja pagada la dita imposició,
 si serà mesa en loch reyal o en loch de lur contribució en
 que la dita imposició serà per mar o per terra o per aygua
 dolç, que pach la dita imposició, e axí mateix sie entès de
 25 pa cuit. E qui frau hi farà sie caygut en les penes dejús
 scrites departidores o pagadores segons que dejús.

(36) Ítem, per cessar fraus de les imposicions de la
 30 farina, tots molins de sanch qui son en cascuna çitutat, vila
 o loch reyal e altres de la lur contribució, cessen que no
 puxen molre durant lo temps del do e que negun no y puxa
 ne y deje molre sots pena de M sous, ans hagen a molre en
 los altres molins bladers; e que tots los missatges e altres
 companyes d'aquells qui los dits molins de sanch hauran,

1 pugues] pujes *J* | canongies...36 mongies] canonges o de monges *J*
 2 de²... altre] daltre *J* 4 estament] stament *J* 5 sie] sia *J* | en] a *J*
 6 coffres] cofres *J* | o¹] e *J* 8 acostumats] acostumats *J* | fer] a fer *J*
 9 fer] a fer *J* 10 acostumats] acostumats *J* | cascun] cascu *J* 11 o]
precedeix que *ratllat* 13 cent] *C J* 14 cent] *C J* | mateix] matex *J* | sie]
 sia *J* 15 al] el *J* 17 vuyll] huyll *J* 21 on] hon *J* | haja] haje *J*
 22 loch¹] lo loch *J* | loch²] lo loch *J* 23 imposició] impositio *J*
 24 mateix] matex *J* | sie] sia *J* 25 cuit] cuyt *J* 26 o] e *J* 28 per] que
 per *J* | fraus...imposicions] frau de la impositio *J* 29 molins] los
 molins *J* | çitutat] ciutat *J* 30 reyal] reyals *J* 31 negun] negu *J* | puxa]
 puxe *J*

hagen a denunciar als compradors e cullidors de la dita imposició tot ço que contra tenor d'aquest capítol sie fet sots pena de perdre la soldada de I any; e que de les dites coses sia feta crida pública en cascuna de les çiutats, viles e lochs reyals e altres dessús dites. 5

(37) Ítem, per esquivar fraus sia servada en lo vendre la forma següent e en cullir les imposicions dessús dites.

(37.1) [169v^b] So és, que les dites imposicions de novell axí com dit és imposades en la farina, vi e carn, sien imposades per los diputats a açò ordonats en la present Cort o per comissaris lurs, axí que·ls dits diputats o comissaris qui a açò ordonats seran façen d'aquelles; e encara de la imposició ja en la farina imposada per los diputats ordonats en la Cort de Tortosa, vendes aytant com possible lurs serà e expedient los parrà ensemps ab les vendes que·ls consellers, pahers, cònsols, jurats e procuradors e altres regidors de cascuna universitat, vila o loch faran de les imposicions que han en les dites coses per los càrrechs de lurs universitats. E si lo temps de les vendes que hauran a fer de les dites imposicions no concordaven ab lo temps de les vendes, que·ls dits regidors de çiutats, viles e lochs han a fer de les dites lurs imposicions que·ls dits diputats o comissaris comanen e cullir façen o si pus profitós los parrà venen les dites imposicions puxen ésser venudes per esquivar messions e fraus; e si alguna venda hi era feta per los dits diputats en la Cort de Tortosa per la dita imposició de farina a diners primers, ne encara a més de III meses com lo poder dels dits diputats no fos bastant segons ordinació de la dita Cort de Tortosa a [170r^a] vendre la dita imposició a més de III meses, que·ls dits diputats o commissaris aquelles vendes puxen revocar per lo temps venidor per vendre la dita imposició ensemps ab aquella de les dites universitats. E si per les compres fetes a diners primers o en altra 10 15 20 25 30 35

3 I] un J 4 sia] sie J | çiutats] ciutats J 7 sia] sie J 10 So] ço J 11 imposades] imposedores J | en...carn] rep. després del següent imposades 17 com] con J | lurs] los J 19 universitat] ciutat J 21 lurs] lur J 23 concordaven] concordava J 24 çiutats] ciutats J | viles] villes J 26 façen] facen J | profitós] proffitos J | los] lus J 27 imposicions] imposicions tro al temps quels dits regidors de les dites universitats aquelles vendran per ço que ensemps les dites imposicions J 28 era] ere J | dits] om. J 29 per] de J 32 a¹...22,11 deu] om. J

manera hi havia interésser d'aquells qui comprat ho haurien, que·ls en sie feta esmena a coneguda del dit deputat o comissari qui la venda revocaria, e dels regidors del loch hon la dita venda seria feta, de la qual esmena en
 5 cas que·s faés per venda ja feta a diners primers sie presa carta pública testimonial de la tatxació qui se'n faria e àpoch a per lo deputat o comissari qui la esmena farà per ço com deu ésser mesa en compte a la cosa pública en loch de mogubell ab ço que del temps passat ne fos haüt, menys
 10 per la compra feta a diners primers que no se'n fora haüt a pagar per meses de la qual pèrdua de temps passat sie feta especial tatxació per lo dit deputat e regidors e mesa en la dita carta testimonial per ço que per lo dit braç puxe ésser mesa en la dita pèrdua en compte de ço que pagar deu.

15 (37.2) Ítem, que cascun deputat ordonat en cascun cap de vegueria haje e sie tengut de vendre o levar o cullir les dites im[170r^b]posicions en cascuna ciutat, vila o loch hon haje imposicions pròpies de les dites çitats, viles e
 20 lochs ensemps ab los consellers, pahers, jurats, cònsols, procuradors e síndichs de les dites çitats, viles e lochs ensemps ab aquelles e en aquella forma e ab aquell temps que les dites çitats, viles e lochs lurs pròpies imposicions pròpies vendran. E a les dites coses complir e servir sien
 25 tenguts e costrets los dits consellers, pahers, jurats, cònsols e procuradors e altres regidors dels dits lochs, si donchs los deputats del dit braç residents en barchinona no conexien que en les dites vendes hagués altra manera pus profitosa al dit braç, en lo qual cas se hagués a servir lur ordinació.

35 (37.3) Emperò, en cas que alguna o algunes çitats, viles o lochs haguessen venudes ans del primer die de noembre les lurs pròpies imposicions a algun temps qui lavors no fos complit, en lo qual cas lo dit deputat o comissari les dites imposicions ensemps ab les altres pròpies dels dits lochs no porie vendre, que aquelles sobresegue e çes de vendre tro que lo dit temps fos
 40 complit, e que [170v^a] entretant puxe aquelles cullir o levar per si o per altre o vendre si a ell serà vijares que sie

---

16 ordonat] rep. 22 ab²] amb b int. per una altra mà 23 lurs] amb s int. 25 dits] amb s int. 27 deputats del] segueix s dits lochs exp. 33 lochs] amb s int.

expedient no aquell temps que les dites çitats, viles e lochs venut hauran, per ço que complit aquell temps en vendre les dites imposicions puxe servir la forma e ordinació dessús dita.

5

(37.4) Ítem, que cascun deputat o comissari com haurà venudes les dites imposicions o alguna d'aquelles e cascuna vegada que les vendrà, les haje e sie tengut de vendre sots condició e pacte que los compradors hagen e sien tenguts pagar los preus de les dites imposicions qui són del general cascun mes en la fi del mes, e que appartadament faça fer dels dits preus pagadors en la dita forma bones e bastants e covinents obligacions, caucions, seguretats e fermetats aquelles e aytals o semblants d'aquelles qui seran fetes a les dites çitats, viles e lochs per lurs pròpies imposicions, exceptat que'l temps de les pagues no pugue ésser mudat. E si açò cascun deputat o comissari no fahia, que sie imputat a ell e a sos béns sous quals los deputats de dit braç residents en Barchinona ho puxen demanar, exhigir e haver, si donchs per los dits deputats residents en [170v^b] Barchinona no era declarat que altra via hi fos pus profitosa e pus expedient a profit del dit braç e del general axí com demunt és dit.

10

15

20

(37.5) Ítem, que cascun deputat o comissari si a ell serà vist que dins la vegueria de la sua deputació haurà alcun loch o lochs, parròquies o quadres de la contribució del dit braç on les dites imposicions profitosament cullir e levar no's poguessen, puxe aquell loch o lochs, parròquies o quadres tatxar per nombre de fochs qui trobats hi seran, ço és, per cascun foch XLV sous barchinonins comptat I ab altre en loch e satisfacció de la dita imposició, la qual quantitat hagen e assegurar al dit deputat o comissari cascun loch o lochs, parròquies, quadres o persones, ço és, a pagar per tot maig primer vinent, és assaber, la terçe part per tot lo mes de deembre primer vinent, a l'altra terça part per tot lo mes de ffebrer, e l'altra terça part per tot lo mes de mars après següent; e en l'any segon del do qui començarà lo primer die de juyñ de l'any MCCCLXVI per III pagues de l'any, ço és de III en III meses XI sous III diners barchinonins. Emperò, és entès que en la paga de la

25

30

35

40

---

30 tatxar] precedeix o persones exp. 36 deembre] sembla que inicialment posava noembre però que posteriorment es va rectificar

dita quantitat los majors hagen a comportar e pagar més que·ls menors a coneguda dels regidors [171r^a] dels dits lochs si n'i haurà, e si no de aquelles persones qui lo deputat d'aquella vegueria hi assignarà, però en cas que
 5 los dits lochs, parròquies o quadres vullen posar e levar entre si les dites imposicions que·n puxen fer e la quantitat que se n'haurà convertir en paga prorata de la quantitat a que tatxats seran per lo dit deputat o comissari, la qual
 10 tatxació ensemps ab les dites seguretats e obligacions romangue en sa força e valor.

(37.6) Ítem, que tots aloers e franquers e altres hòmens del dit senyor rey qui sien en cascuna vegueria que sien de contribució del dit braç puxen e dejen ésser
 15 tatxats per lo deputat o comissari d'aquella vegaria a son bon arbitri, segons les facultats de cascun per cascun any e que la dita tatxació paguen per los térmens prop dits.

(37.7) Ítem, que passat lo mes de febrer prop vinent
 20 los deputats del braç de ciutats e viles reyalis residents en Barchinona, appellats los altres deputats del dit braç, regoneguen les vendes qui seran estades fetes o les cullites que seran fetes de les imposicions dessús dites per regonexer e saber si serà fet [171r^b] diligentment e sens
 25 frau e sens negligència en cascun loch. E si troben que en algun loch o alguns lochs se sien fetes fraus o negligències ateses totes coses atenedores e specialment ateses, les vendes qui en aquells lochs se solien fer de pa, de vi e de
 30 carn, e attès lo nombre dels fochs qui ab veritat seran en aquells lochs, que en aquell cas de fraus o de negligències facen fer deguda esmena e satisfacció a aytal loch o lochs qui fraus o negligències haguessen comeses; si, emperò,
 35 sens fraus o sens negligència trobaven que les dites imposicions no bastassen a la quantitat a la qual deven bestar segons la proferta de la Cort, que puxen los dits
 40 deputats per creximent de imposicions en les dites coses en què són o per altres maneres que coneixeran ordonar en tal manera que bast al dit do en lo temps que bastar deu. E axí mateix puxen e dejen en lo dit cas créxer als lochs qui
 stan tatxats a XLV sous per foch e als altres tots qui tatxats seran; axí emperò, que los hòmens de les ciutadans e de hòmens de viles no paguen més avant que pagaran los hòmens dels braços de la clerícia e cavalleria; e en cas que·l dit compliment se haja a fer segons nombre de fochs,

que·ls deputats [171v^a] facen comptar tots fochs del dit braç e aquelles persones que viares los serà e en aquella forma e manera que·ls parrà.

(37.8) Ítem, que si en alguna ciutat, vila o loch reyal de Cathalunya ab la imposició que ja hauran per sos pròpris càrrechs en la farina eren mesclades altres coses ultra la dita imposició de farina, que aquelles coses hajen a ésser venudes per los regidors de les dites çiuatats, viles e lochs a part e no ab la dita imposició de farina.

(37.9) Ítem, que si alcun dupte o duptes se apparien o s'esdevenien en les imposicions dessus dites e en alguna d'aquelles o en posar, cullir e levar aquelles o encara en squivar frauds eren necessàries fer algunes altres bones provisions o ordinacions en aquelles que·l diputat o diputats o comissaris de cascuna vegueria o batlia de les dites çiuatats, viles e lochs de Cathalunya ab consell dels consellers, pahers, jurats, cònsols o procuradors o altres regidors de les dites çiuatats, viles e lochs les puxen interpretar, declarar e ordonar per aquella mane[171v^b]ra que viares los ferie, les quals interpretacions, declaracions e ordinacions sien servades e regides axí com si per Cort eren fetes.

(37.10) Die mercurii decima die decembris anno a nativitate domini millesimo CCC^o sexagesimo V^o sindici universitatum civitatum et villarum regalium congregati in monasterio predicatorum barchinone in domo consilii centum juratorum fecerunt ordinacionem sequentem praesentatae me Guillermo de Muntmany notario pu[bli]co barchinona et presentibus testibus Francischo Soquen notario Ilerde et Bernardo Calopa scriptore in qua domo erat congregata curia generalis Cathalonie.

(38) Los síndichs de les ciutats, viles reyal de Cathalunya ajustats en la dita Cort, revocant lo capítol sobre açò ja fet per los dits síndichs e per lo braç de les çiuatats e viles, ordenen que en cascuna çiuat e vila reyal puxa haver molins de sanch per molre axí com n'i podia haver anans de la ordinació del dit capítol. Emperò, que tots aquells qui tindran los dits molins e que molran en

31 publico] puco amb co int.

aquells, hajan e sien tenguts pagar la dita imposició bé e
 leyalment sens tota frau sots pe[172r^a]na de V çents sous e
 de perdre la farina que mòlta hi haurà d'aquella dita
 imposició hajan pagada o de la valor d'aquella de les quals
 5 penes haja lo accusador la terça part e la terça altra part la
 deputació e lo ordinari qui farà la execució altra terça part;
 e que tots aquells qui tindran dels dits molins, hajan a fer
 sagrament tota hora que per los compradors o cullidors de
 la dita imposició requests ne seran que la dita imposició
 10 entegrament e leyalment pagaran de tots forment e blats
 que molran o molre faran en los dits molins, e que los dits
 molins hajan a manifestar sots la dita pena departidora
 segons que dessús.

15 (39) [172r^b] Primerament la universitat de la çitutat de
 Barchinona, cascun dels dits temps ab tots los lochs reyal
 e aloers e franquers constituïts dins la vegueria e batlia de
 Barchinona e la vegueria de Vallès, faça de les dites
 vendes per quantitat de preu de VII^{MD} lliures.

20 (39.1) Ítem, la universitat de la çitutat de Leyda, los
 lochs reyal e aloers e franquers qui sien dins la sua
 vegueria e batlia, faça de les dites vendes cascun dels dits
 temps per quantitat de preu de II^{MD} liures.

25 (39.2) Ítem, la universitat de la çitutat de Gerona ab
 Sent Ffeliu de Guíxols e ab altres lochs reyal e aloers e
 franquers poblats dins la vegueria e batlia de Gerona,
 exceptada la vila de Figueres, cascun any per II^M lliures.

30 (39.3) Ítem, la universitat de la çitutat de Tortosa ab
 los lochs reyal e aloers e franquers de la sua vegueria e
 batlia, per cascun any per II^M lliures.

35 (39.4) Ítem, la universitat de la vila de Perpenyà ab
 los lochs reyal e aloers e franquers de la sua vegueria e
 batlia, cascun any per III^{MDCCC} lliures.

40 (39.5) [172v^a] Ítem, la universitat de Cothliure cascun
 any per CCCC lliures.

---

3 hi] *int. d'una altra mà* 27 reyal] *amb s int.*

- (39.6) Ítem, la universitat de Vilafrancha de Conflent
cascun any DC lliures.
- (39.7) Ítem, la universitat de la vila de Puigcerdà
cascun ay per MCCC liures. 5
- (39.8) Ítem, la universitat de la vila de Campredó
cascun any per D lliures.
- (39.9) Ítem, la universitat de la vila de Berga cascun
any per DCC lliures. 10
- (39.10) Ítem, la universitat de Manresa ab Moyà
cascun any per DC lliures. 15
- (39.11) Ítem, la universitat de Sent Pedor cascun any
per CL lliures.
- (39.12) Ítem, la universitat de la vila de Cervera ab
los lochs reyals e aloers e franquers de la sua vegueria e
batlia, cascun any per M lliures. 20
- (39.13) Ítem, la universitat de Vilafrancha de
Peneders ab los lochs reyals e aloers e franquers poblats
dins la vegueria e batlia de la dita vila, cascun any per
DCCC lliures. 25
- (39.14) Ítem, la universitat de Basuldo cascun any per
CCCC lliures. 30
- (39.15) [172v^b] Ítem, la universitat de ça reyal Cabra
de Forès ab son batliu, cascun any per D lliures.
- (39.16) Ítem, la universitat de la vila de Figueres
cascun any CCL lliures. 35
- (39.17) Axí emperò, que cascuna de les dites
universitats haje e sie tenguda de haver e pagar cascun
dels dits temps la sua quantitat demunt dita e a aquella fer
compliment o per via de les dites vendes de censals morts
e de violaris, o per via de manleutes o préstechs o per
altres vias o maneres e que prestament e ivarçosa haja
cascuna universitat, specialment la dita sua quantitat qui 40

per tot lo dit mes de nombre se ha haver per una via o per altra.

(40) Ítem, ordona lo dit braç que los lochs reyal e
 5 aloers e franquers qui en les dites vendes són de
 contribució de alguna o algunes de les dites universitats
 segons lo compartiment e ordinació demunt dits, hajen e
 sien tenguts sens tota contradicció e dilació fer vendes dels
 10 dits censals e violaris en e per aquella quantitat de preu, e
 axí com los regidors d'aquella o d'aquelles universitats
 diran e conexeran. E si per ventura [173r^a] bonament
 aquelles vendes trobar no·s podien, en aquell cas hajen e
 sien tenguts tota condició cessant fer a les dites
 15 universitats o als regidors d'aquelles per la quantitat que
 los dits regidors diran e conexeran aquelles e aytals
 seguretats e obligacions e en aquella forma e manera que
 les dites universitats faran e fetes hauran als compradors
 dels dits censals morts o violaris, e en açò no·ls sie
 reebuda alcuna excusació o excepció.

20 (40.1) [173r^b] Primerament, la çitutat de Barchinona,
 MDCLV lliures e cinch sous.

(40.2) Leyda, DLII lliures, I sou, VIII [diners].

25 (40.3) Gerona, CCCCXLI^a lliures, XIII sous, IIII
 [diners].

(40.4) Tortosa, CCCCXLI lliures, XIII sols, IIII
 30 diners.

(40.5) Perpenyà, DCCCXXXIX lliures, III sous e IIII
 diners.

35 (40.6) Cochliure, LXXXXVIII lliures, VI sous, VIII
 [diners].

(40.7) Vilafrancha de Conflent, CXXXII liures, X
 sous.

40 (40.8) Puigcerdà, CCLXXXVII lliures, I sou, VIII
 [diners].

---

17 universitats] amb s² int. 26 lliures] int.

- (40.9) Campredó, CX lliures, VIII sous, III diners.
- (40.10) Berga, CLIII lliures, XII sols, VIII [diners]. 5
- (40.11) Manresa ab Moyà, CXXXII lliures, X sous.
- (40.12) Sentpedor, XXXIII lliures, II sous, VI [diners]. 10
- (40.13) Cervera, CCXX lliures, XVI sous, VIII diners.
- (40.14) [173v^a] Vilafranca de Peneders, CLXXVI lliures, XIII sous, III [diners]. 15
- (40.15) Bisuldo, LXXXVIII lliures, VI sous, VIII [diners].
- (40.16) La batlia çà reyal de Cabra e de Forès, CX lliures, VIII sous, III [diners]. 20
- (40.17) Ffigueres, LV lliures, III sols, II [diners].
- (40.18) [173v^b] Primerament, la çitutat de Barchinona cascun any VI^M DCXXV lliures. 25
- (40.19) Leyda, MDCCCLXXV lliures.
- (40.20) Gerona, MD lliures. 30
- (40.21) Tortosa, MD lliures.
- (40.22) Perpenyà, II^MDCCCL lliures. 35
- (40.23) Cochliure, CCC lliures.
- (40.24) Vilafranca de Conflent, CCCCL liures.
- (40.25) Puigçerdà, DCCCCLXXV lliures. 40
- (40.26) Campredon, CCCLXXV lliures.
- (40.27) Berga, DXXV liures.

- (40.28) Manresa, CCCCLXXXX lliures, X sous.
- 5 (40.29) Moyà, LVIII lliures, X sous.
- (40.30) Sentpedor, CXII lliures, X sous.
- (40.31) Servera, DCCL lliures.
- 10 (40.32) Vilafranca de Penedès, DC lliures.
- (40.33) Bisuldo, CCC lliures.
- 15 (40.34) [174^r] Batlia de ça reyal de Cabra e de Forès,
CCCLXXV lliures.
- (40.35) Ffigueres, CLXXXVII lliures, X sous.

1364

Regis Petri 3

Capítols diversos fogatges Cort 1365 5

(a) [175r^a] Con la Cort de Cathalunya ajustada en la çiuat de Barchinona veia que la ajuda feta en la Cort de Muntçó no basta a deffensió de la terra, enperamor de ço ordona que mig fogatge de I any, segons la manera que fo ordonat en la Cort de Muntçó, sia de novell ajustat al dit do fet en la dita Cort de Muntçó, lo qual fogatge s'age a pagar la meytat per tot maig primer vinent, e l'altra meytat per tot agost prop següent. Però, ordona e vol la dita Cort, que'l dit fogatge qui ara ajusta o ço que n'exirà sia pagat e levat segons la forma de la dita Cort de Muntçó e distribuit per los deputats elets en la Cort de Muntçó e sats aquells pijaments e ligaments que en aquella Cort foren fets, però que la Cort encara hi puxe ajustar si li plaurà.

10

15

20

(b) Ítem, que la senyora reyna faça donar e pagar aquest mateix fogatge a sots les dites condicions al Regne de Mallorques e illes adjaents a aquell regne.

(c) [175r^b] Ítem, que la dita Cort faça assegurar lo dit fogatge pagador per los temps dessus dits a aquells cambiadors e persones que la Cort conixerà, ni ordonarà a les universitats de Cathalunya e regne dessus dit e segons que a la dita Cort viares serà.

25

---

1 1364...3 3] *af. possiblement per Vidal*, Capitula curiarum in civitate Barchinone celebratarum *H*, Translatum capitulorum factorum super donis factis per curiam generalem Barchinone noviter celebratam domine Regine locumtenenti domini nostri Regis in auxilium guerre *L* 5 Capítols...1365] *af. possiblement per Vidal, amb* Translat dels capítols fets per lo mig fogatge de I any *af. marg. inferior per una altra mà, om. HL* 7 Con...19 plaurà] *om. H* | Cathalunya] Catalunya *L* 8 çiuat] ciutat *L* 9 enperamor] emperamor *L* 11 Muntçó] Muntso *L* 15 pagat] pegat *L* 17 deputats] diputats *L* 21 Ítem...23 regne] *om. H* | faça] fassa *L* 22 mateix] matex *L* 23 adjaents] adjacents *L* 25 Ítem...29 serà] *om. H* | faça] fassa *L* 27 conixerà] conexara *L* 28 Cathalunya] Catalunya *L* 29 viares] vijares *L*

(d) Ítem, que·ls deputats façen letres a les universitats de Cathalunya e del dit regne que lo dit fogatge són contengudes de pagar; que fassen encontinent cullir lo dit fogatge e encara assegurar aquell si mester hi serà.

5

(1) [175v^a] Con lo molt alt príncep e senyor, lo senyor en Pere, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, de València, de Mallorques, de Serdenya e de Còrsega e comte de Barchinona, de Rosselló e de Cerdanya hagués menades
10 Corts generals als cathalans en la ciutat de Barchinona e aquelles celebràssets vós, molt alta senyora dona Alienor, per la gràcia de Déu reyna d'Aragó, de València, de Mallorques, de Serdenya e de Còrcega e comtessa de Barchinona, de Rosselló e de Serdanya, axí com a lochtinent general e en
15 persona del dit senyor rey, perçò com lo dit senyor rey personalment aquelles no pogués celebrar con hagués acórrer per força personalment a la çiuat de València per deliurar aquella del setge, lo qual hi tenia lo senyor rey de Castella ab grans companyies e hòmens de cavall e de peu e ab gran
20 armada de naus e de galeas, la qual ciutat era en via de perdició si no fos acorreguda; en les quals Corts vós, molt alta senyora, demanàs graciosament ajuda per la guerra que·l dit rey de Castella malvadament e iniqua fehia e fa al dit senyor rey e a tots los seus sotmeses e per desliurar la dita
25 ciu[175v^b]tat e Regne de València, los quals, axí com dit és, eren en via de perdició, e per cobrar moltes çiuatats, viles e lochs per lo dit rey de Castella ocupats, axí en lo dit Regne d'Aragó com en lo Regne de València, lo qual recobrament era e és deffensió del Principat de Cathalunya car, aquells II
30 regnes perduts, se poguera seguir fort leugerament gran perdició e destrucció del dit Principat de Cathalunya e, per consegüent, per deffensar principalment lo dit principat e tots los habitants en aquell, especialment per fer gran estol en la mar per offendre e esvahir l'estol que·l dit rey de Castella

1 Ítem...4 serà] *om.* H | façen] fassen L 2 Cathalunya] Catalunya L dit²] *amb t int.* 3 contengudes] tengudes L 6 molt] com H 8 Mallorques] Mallorches L | Serdenya] Sardenya H 10 Corts] manades H 11 aquelles] *rep. ce* 12 reyna] regna H, regina L | Mallorques] Mallorches L 13 Serdenya] Sardenya H | Còrcega] Corsega H, Corçega L 14 Serdanya] Cerdanya HL 16 con] com H | acórrer] aocorer L 17 força] forsa H | çiuat] ciutat HL 18 senyor] *om.* HL 19 e¹] de L 22 demanàs] demenas HL | graciosament] graciosa H 23 fehia] fahia HL 24 sotmeses] sotmeses HL 26 çiuatats] ciutats HL 27 dit²] *om.* HL 29 deffensió] defensio L 32 deffensar] defensar L 34 lestol] lo estol H

tenia en les dites mars de València per ço que·l dit rey de
 Castella no pogués ab lo dit estol esvehir, ocupar e
 dampnificar les marítimes de Cathalunya, segons que en
 l'altra guerra per lo dit rey de Castella fo vist per experiència
 de fet, e vedat que viandes e altres coses necessàries a 5
 Cathalunya per la dita mar venir no poguessen; emperamor
 d'açò, la Cort general de Cathalunya, vehent e considerant
 totes les coses dessus dites e les grans neccessitats en què lo
 dit senyor rey és, attenents que·l dit senyor rey ne son
 patrimoni no basta ne poria complir a occórrer a les dites 10
 coses tocants deffensió de Cathalunya, accordà e provehí,
 sots, emperò, les [176r^a] formes, maneres, condicions e
 retencions e altres coses devall escrites e no en altra manera,
 graciosament e no per algun deute que·n fos tenguda ne
 obligada, de donar a deffensió de si mateixa e de la cosa 15
 pública del Principat de Cathalunya CXX^M lliures
 barchinonines ultra la meytat del fogatge de I any, lo qual per
 les rahons demunt dites la dita present Cort haja donat en la
 dita defensió, levadores e pagadores per via de fogatge; e
 sien tenguts de pagar los dits braços dels prelats, persones 20
 ecclesiàstiques, ríchs homes e cavallers, per lurs homes e per
 tots aquells qui ab ells contribuiren en lo do fet en la Cort de
 Muntçó, LX^M liures, axí que de aquella quantitat sia deduït e
 pres en compte als dits braços, prorata de les dites LX^M
 liures, ço que a les illes de Manorcha e de Eviça en lo do fet 25
 en les Corts de Muntçó ajudaren als dits braços e
 contribuiren ab aquells; e lo braç de les çitats e viles reyal,
 per si e per tots aquells qui ab lo dit braç contribuiren en lo
 do fet en la dita Cort de Muntçó, sien tenguts de pagar les 30
 altres LX^M liures, en les quals sia enclosa e compresa la

2 esvehir] esvahir *H* 3 dampnificar] dampnifficar *H* 4 altra] laltre *L*
 experiència] esperiència *HL* 5 vedat] vedar *H* 7 vehent] veent *H*, vahent
L 8 dessus] desus *L* | neccessitats] necesitats *L* 9 attenents] atenents *L*
 10 basta] baste *HL* 11 tocants] tochant *H* | deffensió] defensio *HL*
 accordà] acorda *HL* 13 devall escrites] davall scrites *H*, devall scrites *L*
 altra] altre *L* 14 algun] alcun *HL* 15 deffensió] defensio *L* | mateixa]
 mateixa *H* 16 CXX^M] centum viginti millia *H* 17 fogatge] ffogatge *H*
 18 demunt] damunt *HL* 19 defensió] deffensio *H* | levadores] lavadores
L | fogatge] ffogatge *H* | e²...20 pagar] axi empero que en les dites
 CXXM lliures paguen e sien tenguts de pagar *H* 20 braços] braçes *HL*
 21 homes¹] homens *HL* | homes²] homens *HL* 23 Muntçó] Montso *H*
 de aquella] daquella *H* 24 braços] braces *L* 25 ço] so *H* | a] *om.* *H*
 illes] íles *L* 26 Muntçó] Montso *H* | braços] braces *L* 27 contribuiren]
 contribuieren *L* | çitats] ciutats *HL* 29 Muntçó] Montso *H*

çiutat, illa de Mallorques, axí que de la quantitat sia deduït e
 pres en compte al dit braç, prorata del present [176r^b] do, tot
 ço que la çiutat e illa de Mallorques en lo do fet en les Corts
 de Muntçó ajudà al dit braç e contribuí ab aquell. Respon la
 5 senyora reyna, lochtinent general del senyor rey e en la
 persona sua la present Cort tinent, que reeb agradablement lo
 dit do segons la forma e condicions demunt dites e segons la
 forma que n les respostes per ella devall fetes és contengut.

(2) De la qual quantitat de tot lo dit do, mentre bastarà,
 se pach e s'haja a pagar lo sou de homes a cavall de
 Cathalunya, pagant VII sous per cavall armat e V sous per
 cavall alforrat, e s'haja a pagar tota armada de mar, la qual
 los deputats qui vuy són volran e ordonaran de fer; e encara
 15 se'n pau sou de hòmens ballesters e altres homes de peu a
 coneguda dels dits deputats e se'n paguen salaris de cullidors
 e totes messions fahedores per cullir la dita moneda e salaris
 dels dits deputats, administradors, oydors de comptes e totes
 altres messions e salaris e loguers concernents los affers de la
 20 deffensió [176v^a] de la dita cosa pública del Principat de
 Cathalunya, a coneguda dels dits deputats. Lo qual do fa la
 dita Cort per espay de I any, comptador del primer dia del
 prop vinent mes d'agost a avant, el qual sia pagat de III en III
 25 meses, és assaber, en lo derrer mes dels dits III meses e
 despeses e distribuït, levat e administrat per los dits diputats.
 Plau a la senyora reyna.

(3) Ítem, que durant la dita ajuda o do e dins lo dit
 temps neguna altra demanda ni ajuda lo senyor rey ne la
 30 senyora reyna ni lo senyor duch ne altre per nom lur no
 puguen fer ni haver per neguna rahó, obligació, feta o
 esdevenguda o que esdevenir, dir o pensar se puxa, als dits

1 çiutat] ciutat *HL* | illa] e illa *H*, ila *L* | Mallorques] Mallorches *L*
 quantitat] dita quantitat *H* 3 ço] so *H* | çiutat] ciutat *HL* | illa] ila *L*
 Mallorques] Mallorches *L* | Corts] dites corts *H* 4 Muntçó] Montso *H*
 5 reyna] regina *L* 6 agradablement] agradablement *L* 7 demunt] damunt
HL 8 que·n] que en *H* | devall] davall *H* | contengut] contengut. Petrus
 cancellarius *H* 10 2] II *HL* 11 homes] homens *HL* 13 alforrat] alfforrat
H 14 deputats] diputats *L* | ordonaran] ordoneran *H* 15 pau] pach *H*
 homes] homens *HL* 16 deputats] diputats *L* 17 fahedores] faedores *H*
 18 deputats] diputats *L* | oydors] hoydors *H* 20 deffensió] defensio *L*
 21 deputats] diputats *L* 24 assaber] asaber *L* 25 diputats] deputats *H*
 28 3] III *HL* 29 neguna] nenguna *H* | ne] ni *HL* 30 reyna] regina *HL*
 ni lo] nel *H* | ne] ni *L* 31 obligació] o obligacio *HL* 32 puxa] puxe *L*
 dits...5,1 daquells] *rep. L*

III braços ni als hòmens d'aquells ni a negú dels dits braços
ni als singulars de aquells ne al Regne de Mallorques e ylles
d'aquell, en cas que contribuesquen en aquest do ab
Cathalunya, per qualsevol rahó o manera per ocasió
d'aquesta guerra de Castella o per altra guerra o per altra fet. 5
E per açò prometa e jur lo dit senyor rey e la senyora reyna e
lo senyor duch e tots los de [176v^b] son consell qui ara de
present són ab ells ne encara aquella ajuda, demanda o
prèstech puguen fer per força ne per grat als dits III braços o
a çitutat, vila o loch de aquella e encara a singulars persones 10
d'aquells; e, si per ventura lo contrari de fet se fehia, que la
present ajuda no hagués valor, ans fos haüda per no feyta e
no atorgada e cassa e nul·la *ipso facto*, axí que cascú dels dits
braços en aquell cas la pogués fer cessar per sa pròpia
auctoritat. Plau a la senyora reyna, exceptat questes 15
ordinàries, rendes e altres coses al senyor rey degudes
exceptat ço que de grat per los dits braços o singulars
d'aquells, a prechs del senyor rey o meyns de prechs,
graciosament, sens tota força e menaços e emfortiment, li
serà atorgat. 20

(4) Ítem, que la dita ajuda sia levada e cullida e
distribuïda tan solament per aquells qui hi seran ordonats per
los dits braços e que en açò res no haja [177r^a] [a fer ni a
saber ni ordonar lo senyor rey ni negun official seu ni encara 25
que·l dit senyor rey ni altra persona per ell no haja] en la dita
cosa negun poder, mas que sia levada, ajustada, partida e
ordonada e administrada per aquells que ordonaran los dits
braços. E que·l senyor rey ni official seu no puxen demanar
compte ni en res no y hagen a caber ni saber; e, en cas que se 30
n'entrametessen de res ni hi ordonassen, que en res no·ls sia
obeït ne alguna ordinació per ells fahedora sia en res
observada. E que sien revocades e haüdes [per nul·les] totes

1 III] tres H | negú] negun HL | braços²] braces L 2 de aquells]
daquells HL | ne] ni L | ylles] iles L 3 cas] cars H 5 altra¹] altre L
altra²] altre HL 6 per] om. HL | reyna] rehina H, regina L 9 III] tres H
10 çitutat] ciutat HL | aquella] aquells H 11 fet] feyt L | fehia] fahia HL
12 ans] hans L | feyta] feta HL 13 cascú] cascuns H, quescon L
14 pròpia] propria L 18 meyns] menys HL 19 menaços] menaces L
emfortiment] enfortiment H 22 4] III HL | cullida] cuyllida H 23 tan]
tant H, ten L 24 a¹...26 haja] af. de HL | fer] ffer L 25 official] oficial
L 26 altra] altre L 27 negun] algun H, alcun L 28 administrada]
amministrada L 29 puxen] puxe L | demanar] demenar L 30 y] hi HL
se...31 nentrametessen] sen entremetessen H, sen entrematessen L
32 obeït] obehit HL | alguna] alcuna L 33 per nul·les] af. de HL

letres, provisions e manaments fets e fahedors per lo dit senyor e per la senyora reyna e per officials seus en contrari dels capítols demunt e devall escrits. Plau a la senyora reyna.

5 (5) Ítem, que la dita ajuda sia desfeniment de
Cathalunya e del dit Regne de Mallorques e de les illes
d'aquell, en cas que contribuesquen ab aquell Cathalunya, en
sou de hòmens a cavall de cathalans e esmenes e stimes de
10 cavalls dessús dits, segons la forma damunt escrita, a
conexença e ordonació d'aquells qui per los dits braces a açò
diputats seran; e en[177r^b]cara ne sia pagat tot ço de què-n
Berenguer Bertran, cambiador de Barchinona, ha feta dita de
taula sots sperança del present do. Plau a la senyora reyna.

15 (6) Ítem, que ls deputats hajen poder de consentir, si
vist los serà fahedors, que aquests o alcuna partida dels
hòmens a cavall vagen en les partides altres fora Cathalunya,
a prechs del senyor rey fahedors per carta o per letra; però, si
20 los dits hòmens a cavall de Cathalunya no y bastaven o no y
volien anar o que no se n'hi trobassen tants, en aquell cas,
haguessen a metre e despendre aquesta quantitat en sou
d'altres hòmens a cavall, los quals lo senyor rey se hagués a
aver, donant per los deputats a aquells sou acostumat de
25 donar en Cathalunya, ço és, VII sols per cavall armat e V
sous per alforrat o a menys si haver los poden. Emperò
que ls dits deputats puguen metre aquesta ajuda o partida
d'aquella en armada de mar, si a ells necessari e profitós vist
serà, e que la resta o ço [177v^a] que romandrà de les faltes
30 dels hòmens a cavall e de cavalls sia convertida per los
deputats en profit de la deffensió de la cosa pública. Plau a la

2 senyor] senyor rey *HL* | e¹] o *H* | reyna] regina *HL* | e²] o *HL*
3 capítols] presents capítols *H* | demunt...escrits] damunt e davall escrits
H, damunt e devall escrits *L* | reyna] regina *L* 5 5] *V HL* | desfeniment]
despesa en deffeniment *H*, despesa en defeniment *L* 6 Mallorques]
Mayllorques *H* | illes] ylles *H*, iles *L* 7 aquell] *om. HL* 8 stimes]
estimes *HL* 9 cavalls] *amb s int.* | dits] dites *H* | damunt escrita]
damunt e davall escrita *H*, damunt e devall escrita *L* 10 conexença]
conexença *L* | ordonació] ordinacio *L* | braces] braços *HL* 11 què-n]
que en *H* 13 sperança] esperança *L* | reyna] regina *L* 15 6] *VI HL*
deputats] diputats *L* 16 fahedors] faedor *H*, fahedor *L* | alcuna] alguna *H*
17 les] *om. HL* | partides altres] altres partides *HL* 21 haguessen]
aguessen *L* | despendre] despendra *L* 23 aver] haver *HL* | deputats]
diputats *L* | acostumat] acostumat *H* 26 deputats] diputats *L* 27 e] o *H*
30 deputats] diputats *L* | profit] proffit *H* | deffensió] defensio *L*

senyora reyna, però que·ls diputats, a prechs del senyor rey o de la senyora, puxen satisfèr al comte de Trastàma[ra] en lo sou seu e de ses companyes, satisfet primerament als hòmens a cavall de Cathalunya.

5

(7) Ítem, que, en cas que de la dita ajuda se hagués a fer armada de mar, que·l capità de la dita armada haja a ésser ordonat e elet per los diputats ordonats a la administració de la dita ajuda per tots los III braços de la Cort; e que·l senyor rey li haja a donar e ara li do per lavors jurisdicció e poder sobre los acordats de la dita armada segons que en semblants affers és acostumat. Plau a la senyora reyna.

10

(8) Ítem, que per los diputats de la dita ajuda puxen ésser donats a tots aquells qui acordar se volran en armada de mar, si·s fa salaris o loguers, segons cot de la cort del senyor rey tatxats o a arbitri lur, e encara le guany que façen durant lo temps per lo qual serien acordats e pagats per los dits deputats. [E encara que, si passat lo temps per lo qual serien acordats per los dits deputats] volien entrar en cors aquells qui les galeas manaran, que·ls sia dada licència per los dits diputats ab volentat del senyor rey, si serà en Cathalunya, de tenir les dites galeas cossejant per II meses o per aquell temps que als dits deputats bé vist serà, finit lo dit temps per lo qual serien estats acordats per lo general, los dits cossaris assegurant, segons que acostumat, de no fer mal a amichs del dit senyor rey e que seran tornats dins lo temps per los diputats a ells donat e pagants solament lo loguer de la xurma de les dites galeas e pa per los dits II meses o per aytant temps com los tendrien per lur cossejar. Plau a la senyora reyna.

15

20

25

30

(9) [178r^a] Ítem, que sien elegides per los dits III braços XX persones, ço és assaber, VI del braç ecclesiàstich, II

1 diputats] deputats H 2 senyora] senyora reyna H, senyora regina L
Trastàmara] Trestamara H 6 7] VII HL | de] int. | fer] ffer L
8 diputats] deputats H 12 acostumat] acostumat H 14 8] VIII HL
diputats] deputats H 16 salaris] sou salaris H | cot] lo cot HL | de] per
HL 17 le] del HL | façen] fassen HL 19 deputats] diputats L | E... 20
deputats] af. de HL 20 cors] cos L 21 manaran] menarien H, manarien L
22 diputats] deputats H | volentat] ? H, voluntat L 23 meses] messes L
24 deputats] diputats L | bé] ben H 25 estats] stats H 26 segons] amb s²
int., rep. | acostumat] acostumat es HL 28 diputats] dits deputats H
xurma] amb ur int. 33 9] IX HL 34 ço] so H | assaber] saber H
ecclesiàstich] rep. abans de cavaller

prelatz e I cavaller de l'Espital e III persones de seus
 cathedrals; e del braç dels richs hòmens e dels cavallers VI
 persones, ço és, II richs hòmens e IIII cavallers; e del braç de
 les ciutats e viles reyls de Cathalunya VIII persones, V de
 5 çitats e III de hòmens de viles. E que de les dites XX
 persones ne sien elegides III, ço és, I del braç ecclesiàstich e
 altre dels richs hòmens e cavallers e altre de les çitats e
 viles qui sien oydors e reebedors dels comtes dels dits
 10 deputats, los quals comptes reeben dues vegades l'any, és
 assaber, passada la festa de Sent Miquel de septembre e VIII
 dies après la festa de Pasqua, los quals hajen a venir cascun
 any en los dits temps e en lo derrer any en la festa de Tots
 Sants en la ciutat de Barchinona e en aquell loch de la dita
 15 çitutat on ells volran e ordoneran reeben los dits comptes; e
 que hajen poder bastant de la Cort de reebre e examinar los
 dits comptes; e, com a ells serà vist fahedor, aquells diffinir e
 determenar e fer d'aquells carta diffinició e absolució; e
 façen sagrament e homenatge al veguer de Barchinona,
 reebent en nom del senyor rey e de [178r^b] la Cort, de
 20 haver-se bé e leyalment en lur offiçi, no guardada favor ne
 desfavor d'algun ne pahor ne favor del senyor rey; e que ls
 dits comptes sien reebuts e finats cascuna vegada dins XV
 dies, salvant en lo derrer e final compte en què haja a ésser
 reebut e finat dins I mes; e que ls sia donat salari del dia que
 25 partiran de lurs alberchs tro que sien en la ciutat de
 Barchinona per covinents jornades, XX sous barchinonins
 per cascun dia a cascun; e, stant en Barchinona XV dies tan
 solament, XV sous barchinonins per cascun dia cascun; e,
 partent de Barchinona tro sien a lurs cases per covinents
 30 jornades, XX sous barchinonins per cascun dia a quescú;

1 prelatz] prelats *HL* 2 cathedrals] catedrals *H*, cathadrals *L* 3 ço] so *H*
 e²] *om. H* 5 çitats] ciutats *HL* 6 ço] so *H* 7 altre²] altra *L* | de...
 çitats] del braç de les ciutats *HL* 8 reebedors] reebedors e difinidors
HL | comtes] comptes *L* 9 deputats] diputats *L* | dues] II *H*
 10 assaber] asaber *L* | festa] f festa *H* | Miquel] Michel *HL* | septembre]
 setembre *HL* 11 festa...Pasqua] f festa de Pascha *H*, festa de Pascha *L*
 cascun] quescun *H* 12 festa] f festa *H* 13 Sants] sancts *H* 14 çitutat]
 ciutat *HL* | comptes] qomptes *H* 16 fahedor] faedor *H* | diffinir] difinir
L 17 diffinició] de diffinició *H*, difinició *L* 18 façen] facen *H*
 sagrament...homenatge] segrament e homanatge *L* | veguer] vaguer *L*
 20 offiçi] offici *HL* | ne] o *H* 21 dalgun] dalcun *H*, dalgu *L* | pahor]
 paor *H* 22 cascuna] quescuna *HL* 25 alberchs] *amb s int.* 27 cascun¹]
 quescun *HL* | cascun²] quescun *HL* | stant] estant *L* | tan] tant *H*, ten *L*
 28 cascun¹...cascun²] quescun die a quescun *H*, quescun dia a quescun *L*
 30 cascun] quescun *HL* | quescú] quescun *L*

emperò que més avant dels dits XV dies e de les jornades covinents, segons que dit és, no·ls puxa ésser donat algun salari, salvant en lo derrer compte e final, lo qual haja a ésser reebut dins I mes segons que dit és. E que aquest qui als dits comptes serà elet per lo braç de ciutats e viles reynals de Cathalunya sia de Vilafrancha de Penedès. Plau a la senyora reyna. 5

(10) [178v^a] Ítem, que de les dites romanents XVII persones sien eletes VI persones, ço és, II per lo braç de la Esgleya e II per lo braç dels richs hòmens e cavallers e altres II per lo braç de les ciutats e viles reynals, les quals hajen poder bastant de pendre mostres dels hòmens a cavall qui seran pagats per los deputats dejús escrits e de fer estimes de cavalls e de regonèxer que hajen compliment d'armes segons que·s pertany e encara que sien hòmens covinents e que hajen cavalls o roçins covinents segons que pendran sou per cavall armat o per alforrat. E encara hajen poder de fer albarans de sou e de l'als qui donat los serà, los quals albarans façan registrar e los quals sien segellats ab I petit segell que tenguen que sia aytal com se seguex. E que tots VI o los III o al meyns los II hi sotsscriven lur nom de lur mà pròpria, si escriure saben, si no, aquells II o III qui·n sàpien, e que ab los dits alberans los deputats paguen lo sou e altres coses als soldades; e semblantment façen les dites VI persones dels servents, ballesters o scuders qui seran soldejats per Cathalunya, los quals VI persones hajen lur salari mentre que seran en los dits affers, ço [178v^b] és, mentre caminaran o seran fora lo Principat de Cathalunya, si cas és que n'hajen a exir per lo dit lur offiçi, XX sous barchinonins a cascun per cascun dia; emperò, dementre que per lur dit offiçi esteran en qualque ciutat, vila o loch de Cathalunya sens caminar, hajen per cascú XV sous per 10 15 20 25 30

2 puxa] puxe L | algun] alcun H 3 e] om. H 6 Penedès] penades H 9 10] X HL | que] om. H | dites] om. H 10 ço] so H | II] IIes L | de... 11 Esgleya] *preceix la paraula exp.* setglar 11 II] IIes L 12 II] IIes L 14 deputats] diputats L | escrits] scrits H | de²] dels HL 17 roçins] rossins H 18 per] om. H 20 façan] fassen H, façen L 21 que sia] qui sie H | seguex] *s'hi reproduceix un esbós d'escut i a dins s'hi indica* Segell de Catalunya, *idem* HL 22 III] tres L | meyns] menys HL | sotsscriven] soscriven H, sotsescriuen L 23 pròpria] propia HL 24 alberans] albarans HL | deputats] diputats L 25 soldades] soldaders H | façen] fassen H 26 scuders] escuders HL 27 los] les L 30 offiçi] offiçi HL 31 cascun¹] cascu H, quescun L | cascun²] quescun L 32 per... dit] per lo dit lur HL offiçi] offiçi L | esteran] estaran H 33 cascú] quescun HL

5   cascun dia. Les quals VI persones, ço és, los clergues en
 poder del bisbe de Barchinona o de son vicari e los altres
 dels braços dels rics hòmens e cavallers e de ciutats e viles
 10   façen sagrament e homenatge en poder del veguer de
 Barchinona de haver-se bé e leyalment en les dites coses, no
 guardada temor o amor del senyor rey ni favor ne desfavor
 de neguna altra persona. E aquells II qui hi seran per les
 15   çiutats e viles reynals sien mudats d'any en any d'aquells lochs
 que ara en la Cort seran ordonats; e que aquells que a fer les
 dites estimes e mostres seran elets per les ciutats e viles de
 20   Cathalunya sien la I de la çiuat de Manresa e altre de
 Cervera. Plau a la senyora reyna ab què l'escrivà de ració del
 senyor o alt[r]e per ell sie de les dites estimes e mostres, si
 25   ésser hi volrà, a fi que neguna frau no s'i puxa fer e per veer
 si són reebedores les persones [179ra] e los [cavalls] e
 ll'arnès e per tal que sàpia nomenadament qua·ls reebbran e
 quescun quals e quants homes hauran a cavall, per ço que
 30   aquells puga manar anar a les fronteres e a les guaytes; e
 que·ls diputats facen sagrament e homenatge al senyor rey
 que s'hauran bé e leyalment [en les dites coses, esquivant
 frau e favor, e axí mateix l'escrivà de ració faça sagrament e
 homenatge que s'haurà bé e leyalment] en lo dit offiçi e que
 per amor, odi o favor d'alcun no reebrà alcun qui reebedor no
 25   sia ni rebujarà alcú qui a rebujar no faça.

(11) Ítem, les romanents XI persones, ço és, III del braç
 ecclesiàstich e III del braç dels rics hòmens e cavallers e I
 hom de paratge del Regne de Mallorques, en cas que
 30   contribuesquen ab Cathalunya, e V del braç de les çiuatats,
 viles e lochs reynals de Cathalunya, sien deputats per la Cort e
 hajan ple poder de demenar e exhigir e reebre tot ço qui exirà
 per qualque manera del do graciés fet per lo Principat de

1 cascun dia] quescun die *H*, quescun dia *L* | ço] so *H* 4 sagrament]
 segrament *H* | homenatge] homanatge *L* | veguer] vaguer *HL*
 6 guardada] gordada *L* | ni] ne *H* | ne] ni *L* 7 E] e que *H* | qui hi] qui y
HL 8 çiuatats] ciutats *HL* 9 que^l] qui *H* 11 çiuat] ciutat *HL* 13 senyor]
 senyor rey *HL* | altre] alte *amb* e *int.* | sie] sia *HL* | de] a *HL* 14 puxa]
 puxe *L* | e] a *H* | veer] ver *L* 15 cavalls] *af. de HL* | e²... 16 llarnès] el
 arnes *H* 17 quescun] cascun *H* | homes] homens *HL* | hauran... cavall]
 a cavall hauran *HL* 19 que·ls] quells *L* | diputats] deputats *H* | facen]
 façen *H*, fassen *L* | sagrament... homenatge] segrament e homanatge *L*
 20 en... 22 leyalment] *af. de HL* 22 offiçi] ofici *HL* 23 d'alcun] dalcu
H | alcun] alcu *L* 24 ni] ne *H* | alcú] alcun *H* | faça] fassa *L* 26 11]
XI HL | ço] so *H* 29 çiuatats] ciutats *HL* 30 deputats] diputats *L*
 31 ple] plen *L* | ço] so *H* 32 graciés] gracios *HL*

Cathalunya e per lo Regne de Mallorques e illes d'aquell, en cas que contribuesquen ab Cathalunya, en la present Cort de Barchinona; e no-res-[179r^b]meyns puxen demanar e reebre totes penes e tota altra peccúnia que per qualque rahó deja o puxa pervenir a la ajuda de la deffensió de la terra; e tota la peccúnia administrar e despendre en deffensió de Cathalunya e de Mallorques e de les illes adjaents, en cas que contribuesquen ab Cathalunya, segons la forma e condició dessús e dejús scrites; e puxen ordonar que hagen officials a ells e al dit lur offici necessaris e a aquells constituir salaris covinents e temprats; e puxen demanar e requerir e en altra manera fer execucions contra aquells qui pagar no volran o en altra manera los seran rebel·les e totes altres coses qui al dit offici se pertanguen. Emperò, en cas que alcun acte o fet notable haguessen a fer, hagen a ésser en lo acort e saber-hi almeyns I prelat e I rich hom e I cavaller de Cathalunya e altra de Mallorques, en cas que contribuesquen ab Cathalunya, e II ciutadans de Cathalunya dels dits diputats; e, si los fets seran tals que y sien tots necessaris, que·ls hi appellen; emperò, pus no y haja grans fets o notables, que puxen los uns dels dits diputats comenar lur loch e lurs veus als altres, emperò sens creximent [179v^a] de salari. E que dels dits diputats vagen aquells qui obs hi seran per lo Principat de Cathalunya axí per cullir lo dit do o per comanar a cullir com per qualsque altres fahenes de la dita diputació; emperò tota vegada ne romanguen III en Barchinona, ço és, I de cascun braç, los quals per si o per los altres tots usen del dit offici. E tenguen una caixa gran e forts en loch segur que sia ab III tancadures e ab III claus diverses de les quals quescun dels diputats tenguen una clau. E hagen los dits diputats per lur salari e provisió, ço és, los prelats qui seran

1 Mallorques] Mallorches *L* | illes] iles *L* 3 no-res-179rbmeyns] no res menys *HL* | demanar] demenar *HL* 4 que] qui *H* | deja] dega *H* 5 deffensió] defensio *L* 6 despendre] despendra *H* | deffensió] defensio *L* 7 illes] iles *L* | adjaents] adjacents *L* 9 dessús] desus *L* | scrites] escrites *H* | puxen... 10 necessaris] *passatge assenyat amb manícula* 10 offici] ofici *L* | constituir] constituhir *H* 11 demanar] demenar *HL* en... 12 manera] encara *H* 14 offici] ofici *L* 15 haguessen] aguessen *L* fer] ffer *L* 16 almeyns] menys *HL* 17 altra] altre *HL* | Mallorques] Mallorches *L* 18 diputats] deputats *H* 19 tals] *amb s int.* 21 diputats] diputats *L* 23 diputats] diputats *L* | vagen] vagen *H* 24 comanar] comenar *HL* 25 com] con *L* | fahenes] feynes *H*, faynes *L* | diputació] deputacio *H* 26 ço] so *H* 27 cascun] quescun *HL* 28 que] qui *H* 29 tancadures] tencadures *L* 30 diputats] dits III diputats *H* | tenguen] tenga *H*, tenga *L* | los] les *L* 31 diputats] deputats *H* | ço] so *H*

- ab dignitat archabisbal o bisbal e los richs hòmens ab títol de
 compte o de vezcomte, con seran per los affers de la
 deputació, LX sous barchinonins a cascú e per cascun dia; e,
 si són prelats d'altra dignitat o richs hòmens sens títol, com
 5 caminaran per los dits affers, haja quescun per quescun dia,
 XXX sous, e estant en lo loch, XXV sous; tots los altres,
 emperò, dels dits deputats hajen, mentre caminaran per los
 dits affers, XX sous barchinonins quescun per cascun dia e,
 estant en I loch, XV sous de la dita moneda, salvant que
 10 aquell qui s carregarà de fer o tenir los comptes sie anedit, a
 coneguda dels altres deputats o de la major partida de
 aquells. E facen tots los dits deputats clergues sacrament e
 home[179v^b]natge en poder de I prelat e los deputats lechs
 sacrament e homenatge, aquells qui en la Cort seran presents,
 15 al senyor rey e los altres al veguer de Barchinona, per nom
 del dit senyor rey e de la Cort, de haver-se bé e leyalment en
 les dites coses, no gordada amor ne temor del senyor rey ne
 favor ne desfavor d'alcú e que retran bo compte e leyal de VI
 20 en VI meses de ço que reebut hauran e a la fi del regiment
 del dit lur offiçi segons que damunt se compte. E que aquells
 qui a les dites coses en aquest capítol contengudes seran elets
 per les çitats e viles reials de Cathalunya sien I de
 Barchinona e altre de Leyda e, ultra aquells, en primer mig
 any sia elet I altre de Barchinona e, passat aquell mig any,
 25 remogut aquell de Barchinona, sia elet a altre mig any I altre
 de Leyda, e axí per aquesta forma aytant com dur lo dit do; e
 encara sia eleta una persona de la çitutat de Gerona e altra de
 Perpenyà. Plau a la senyora reyna.
- 30 (12) És entès, emperò, que totes les demunt dites XX
 persones [180r^a] hajen a ésser e sien elegides ara de present

1 archabisbal] arquebisbal *H* 2 compte...vezcomte] comte o vescomte
H, comte o vezcomte *L* | con] com *HL* 3 deputació] diputacio *L*
 cascú...cascun] quescun e per quescun *HL* 5 dia] die *H* 6 estant] stant
H | lo] I *H* 7 deputats] diputats *L* | mentre] mentra *H* 8 cascun]
 quescun *HL* 10 aquell] a aquell *H* | de fer] *rep.* o fer *després de la*
següent paraula | sie anedit] sia anedit *H*, sia anedit *L* 11 deputats]
 diputats *L* | de²... 12 aquells] daquells *HL* 12 facen] fassen *H*, façen *L*
 deputats] diputats *L* | sacrament] segrament *HL* | e... 13
 home179v^bnatge] *om. H*, homanatge *L* 13 deputats] diputats *L*
 14 sacrament... homenatge] segrament e homanatge *L* 15 veguer] vaguer
HL 17 gordada] guardada *H* 18 dalcú] de alcun *H* | bo] bon *L* 19 de
 ço] dasso *H* 20 offiçi] offici *HL* | compte] conte *HL* 22 çitats] ciutats
HL 23 en] en lo *H* 27 çitutat] ciutat *HL* 28 Perpenyà] Perpinya *L*
 30 12] XII *HL* | demunt] damunt *L*

per la dita Cort, exceptades aquelles que hi seran per lo braç de les çitats e viles reyal, les quals hajen a ésser e sien elegides per lurs universitats: emperò que de present sien elegides e nomenades les çitats e viles d'on les dites persones deuran ésser e que, tantost los sia notificat, que dins dos dies après que ho sabran eligen les dites persones e, donat dia, que sien sens tota requesta en la çitad de Barchinona per fer los dits sacraments e homenatges e per posar en stament lo fet de la diputació dessus dita. Plau a la senyora reyna.

(13) Ítem, que la çitad de Tortosa e altres lochs de la vegueria d'aquella, los quals novellament són pervenguts al senyor rey, hajen a pagar e a contribuir ab lo dit braç de les çitats e viles reyal; emperò que'l braç de les çitats e viles reyal torn de la contribució de la çitad de Tortosa e lochs dessus dits als II braços ço que ells n'ag[ue]ren segons nombre dels focs [180r^b] qui vuy hi són si romanguessen de la lur contribució. Plau a la senyora reyna.

(14) Ítem, que ls diputats puxen e dejen tatxar e compartir la dita quantitat de CXX^M liures entre los braços demunt dits ells singulars d'aquells, ço és, que puxen dir e declarar quantitat ne ve per foch e quant ne pertanyerà a cascú segons nombre dels focs. Plau a la senyora reyna.

(15) Ítem, que cascun prelat, clerga e persona ecclesiàstica, rich hom e cavallers e ciutadà e hom de vila qui haja hòmens sien tenguts de fer, assegurar e pagar als diputats o a qui ells volran, a conexença d'aquells diputats, per les universitats de lurs hòmens o almeys per dues

2 çitats] ciutats *HL* 4 elegides e] *om. HL* | çitats] ciutats *HL*
 5 tantost] tentost *L* | notificat] notificat *H* 6 dos] II *HL* | sabran]
 sebran *L* | eligen] elegen *H* 7 requesta] raquesta *L* | çitad] ciutat *L*
 8 sacraments...homenatges] segraments e homanatges *L* 9 stament]
 estament *HL* | diputació] deputacio *H* | dessus] desus *L* 12 13] XIII
HL | çitad] ciutat *HL* 13 vegueria] vagueria *HL* 15 çitats¹] ciutats
HL | çitats²] ciutats *HL* 16 çitad] ciutat *HL* | lochs] *amb s int.*
 17 dessus] desus *L* | ço] so *H* 18 nombre] nombra *H* 21 14] XIII *HL*
 diputats] deputats *H* | dejen] degen *H* 23 demunt] damunt *L* | ells] els
H | ço] so *H* 24 quantitat] quanta quantitat *HL* | pertanyerà] pertanyara
HL 25 cascú] quescun *HL* | reyna] regina *L* 27 15] XV *HL* | cascun]
 quescun *L* | clerga] clergue *H* 28 ecclesiàstica] ecclesiastica *L*
 cavallers] cavaller *HL* 30 diputats¹] deputats *H* | conexença] coneixença
L | diputats²] deputats *H* 31 almeys] almenys *HL* | dues] II *H*, IIes *L*

universitats de les millors que hagen per ells e per tots los
altres lochs d'aquell se[180v^a]nyor de qui seran de pagar la
dita quantitat, la qual se pach de III en III meses
començadors lo primer dia d'agost que ve, és assaber, en lo
5 derrer mes dels dits III meses; e semblant seguretat hagen a
fer les universitats de les ciutats, viles e lochs reynals; e, si no
u fehien, que encontinent, no esperats los térmens dessús
dits, hagen a pagar tot ço que·ls pertanyerà en lo do ab tots
dampnatges, messions e interéssers; e que·ls deputats los
10 puxen fer d'açò forçar per vies d'osts e de marchas e per
preniment de postats e per totes aquelles vies e maneres
contengudes e posades en lo capítol qui comença “Ítem, que
si alcun de qualque braç que sia o condició no volia pagar
etcètera”. Plau a la senyora reyna.

15 (16) Ítem, que en la çitutat de Mallorca, en cas que
contribuescha ab Cathalunya, sia posat I diputat çitadà de
Mallorques per cullir e posar en stament lo do fet per lo dit
Regne de Mallorca ab les illes adjaents, en cas, emperò,
20 que contribuesquen ab Cathalunya, [180v^b] e totes altres
coses segons que dites són e que haja semblant salari dels
altres; e que reta compte per la forma dessús dita ells oydors
de comptes. Plau a la senyora reyna.

25 (17) Ítem, que les forces e destrenyiments fahedors als
no volents pagar degen ésser fetes per los ordinaris de cascun
loch a requesta dels diputats demunt dits o assignats per
aquells; e, si los ordinaris hi eren negligents o fer-o
recusaven, que, en aquell cas, los dits diputats ho puxen fer.
30 Plau a la senyora reyna.

1 ells] elles *H* 2 de qui] daqui *L* 4 assaber] asaber *HL* 5 seguretat]
seguratat *L* 6 fer] ffer *L* | de...ciutats] *rep.* 7 fehien] fahien *H*, feyen *L*
8 pertanyerà] pertanyara *L* 9 interéssers] interesses *L* | deputats]
diputats *L* 10 e¹] *om.* *H* | marchas] marques *H*, marches *L* 11 maneres]
maneras *L* 13 alcun] alcu *HL* 14 reyna] regina *L* 16 16] XVI *HL*
çitutat] ciutat *HL* | Mallorca] Malorques *H* 17 contribuescha]
contribuesque *HL* | diputat...18 Mallorca] deputat ciutada de
Malorques *H* | çitadà] ciutada *L* 18 cullir] cuylir *H* | stament]
estament *HL* 19 Mallorca] Malorques *H* | illes] iles *L* | adjaents]
adjacents *L* 22 dessús] desus *L* | ells oydors] als III hoydors *H* 25 17]
XVII *HL* | forces] forçes *HL* | fahedors] faedors *H* 26 degen] dejen *L*
cascun] quescun *L* 27 diputats] deputats *H* | demunt] damunt *HL*
28 negligents] necligents *HL* 29 los] lo *L* | deputats] diputats *L* | ho] o
L

(18) Ítem, que totes les quantitats del dit do venguen o hagen a venir en mans dels diputats e no d'altres persones; e axí mateix sia entès dels diputats de Mallorques, en cas que contribuesquen ab Cathalunya. [181r^a] Plau a la senyora reyna.

5

(19) Ítem, que cascun dels braços dessús dits port e haja a portar tota la moneda que·ls pertanyerà en lo dit do o ajuda en la ciutat de Barchinona e metra en mà dels dits diputats a messió, risch, perill e fortuna lur; e que allò mateix haja a fer tot loch e tota persona qui en lo dit do dels dits braços contribuesque, posat que d'aquell braç no sien. Emperò, si als diputats serà vist fahedor, puguen ordonar cullidors que cullen lo do per veguerias o per bisbats o axí com vijares lus sia. Plau a la senyora reyna.

10

15

(20) Ítem, que·ls dits diputats e distribuïdors tots ensemps o aquells solament qui són o seran en Barchinona, ab què n'i ha I de cascun braç, puguen manlevar e obligar la dita ajuda o do e les culletes d'aquell[181r^a]la o de aquell e donar guany e interès o mogubell, lo qual fos pagat e abatut de la dita ajuda segons la forma davall escrita, ço és assaber, tota generalment o partida d'aquella. Emperò sia entès que, si la I loch era obligat per lo dit deute a pus lonch temps o a més que l'altre loch e despuys la dita ajuda cessava, que·s pach generalment de tota la ajuda de la terra dels dits III braços, [en axí que la dita ajuda no puxa exir de la terra dels dits III braços] ne d'alcun loch de aquells dins lo dit temps de la ajuda entrò que sia pagat ço que manlevat hi serà sots la forma desús dita. E que·l racional del senyor rey reebe e haja a reebre tots albarans e altres cautel·les que per rahó dels dits mogubells e manleutes seran reebuts aytals com per los dits

20

25

30

1 18] XVIII HL | do] do o ajuda H | o] e H 2 dels] dels dits H
deputats] diputats L 3 diputats...Mallorques] deputats de Malorques H,
diputats de Mallorches L 7 19] XIX HL | cascun] quescun L | braços]
braces L 8 pertanyerà] pertanyera a pagar H, pertanyara L 9 metra]
metre H | diputats] diputats L 10 perill] peryll H | fortuna] furtuna L
allò] alo HL | fer] ffer L 12 posat] possat L 13 fahedor] faedor H
14 cullen] cuyllen H | veguerias] vagueries H, vaguerias L | vijares]
vijares H | lus] los H 15 reyna] regina L 17 20] XX HL 19 cascun]
quescun L | manlevar] menlevar L 20 culletes] cuyletes H | de aquell]
daquell H 22 davall] daval H, devall L | escrita] escrita L | assaber]
saber HL 27 axí...28 braços] af. de HL 28 de aquells] daquells HL
29 manlevat] manlavat L 30 desús] dessus H | reebe] reeba H
31 cautel·les] cauteles H

diputats los seran donats. Respon la senyora reyna que no és
 rahó que sia de la dita ajuda abatut ni pagat negun guany ni
 interès o usura pagadora per la moneda manlevadora, per ço
 cor ja han cert terme a pagar segons que dit és; però, en cas
 5 que anticipassen a prechs del senyor rey o de la senyora
 reyna o per necessitat de la guerra, si als diputats serà vist,
 lavors plau a la senyora reyna que·ls dits interéssers,
 mogubells e usures sien deduïts de la quantitat de la dita
 ajuda; però mentre trobaran mogubell que [181v^a] no
 10 prenguen usura, si donchs no entanien que fos meyns
 dampnós pendre usura e altra barata que mogubell; e que les
 cautel·les del mogubell sien restituïdes al racional del senyor
 rey a la fi del temps per ço que altra vegada lo deute no puga
 ésser demanat.

15
 (21) Ítem, que, si era feta pau o treva a més de I any
 durant lo present do entre lo senyor rey e lo rey de Castella,
 que encontinent lo present do cessàs aytant com a cullir se
 n'hagués del dia de la dita pau o treva a avant, axí emperò
 20 que, si los diputats sobre lo dit do havien fetes algunes
 manleutes, que aquelles se haguessen a pagar e que lo dit do
 no cessàs fins que fos pagat ço que manlevat seria. Plau a la
 senyora reyna.

25
 (22) Ítem, que, jatsia que la dita quantitat se haja a levar
 se[181v^b]gons los nombres dels fochs, que cascun dels dits
 braces puxe aquella fer departir ent[r]e lurs hòmens e altres
 dins les dites lurs terres poblats, carreguen als uns més que
 als altres; e aquells qui són en la terra del senyor rey sien
 30 tallats per lurs senyors dels dits braços, axí emperò que, sots
 color de la dita contribució, major quantitat no puxa ésser
 levada ni tallada sinó aytant com tanyarà a cascú per foch. E
 que per açò no puxe ésser fet perjudiçi en possessió ni

1 diputats] deputats *H* 2 ni¹] ne *H* | ni²] ne *H* 3 manlevadora]
 manlavadora *L* 5 anticipassen] antissipassen *L* 6 diputats] deputats *H*
 7 reyna] regina *L* | interéssers] interesses *HL* 10 entanien] entenien *H*
 meyns] menys *HL* 11 e¹] o *H* 12 cautel·les] cauteles *H* 13 altra] altre
L | deute] deuta *L* 16 21] XXI *HL* 18 cullir] collir *H* 20 diputats]
 deputats *H* | algunes] alcunes *H* 22 manlevat] manlavat *L* 25 22] XXII
HL | jatsia] jassia *H* 26 cascun] quescun *L* 27 braces] braços *HL*
 puxe] puxa *H* | entre] ente *amb e² int.* 28 carreguen] carregan *HL*
 29 en] on *H* 30 tallats] taylats *HL* 31 puxa] puxe *L* 32 ni] ne *HL*
 tanyarà] tanyera *H* | cascú] quescun *L* 33 puxe] puxa *H* | perjudiçi]
 perjudici *HL* | possessió] possessio *L* | ni] ne en *H*, ni en *L*

propietat ni acresca dret ni aminva a negun dels braços demunt dits ne a singulars d'aquells per les dites coses o alguna d'aquelles, ans lur dret en tot e per tot romangue il·lès e en son ésser axí com abans era declarat; emperò, que'l senyor del loch sobre la tatzació fahedora haja a elegir III persones del loch, dels quals tatzadors, en cas que hi haja homes d'Esgleya, n'i haja a haver almeyns I d'Esgleya; e los dits tatzadors hajen a fer sacrament de tatxar bé e igualment en poder del dit senyor o de son batle. Plau a la senyora reyna ab què la quantitat del do no sia minvada.

(23) [182^a] Ítem, que·ls dits deputats e distribuïdors e los residents en Barchinona, ab què n'i haja I de cascun braç, pusquen fermap cartes públiques e fer letres e comissions e altres ab I segell comú per auctoritat de la Cort a tots los oficials qui hi sien necessaris a ordonar, levar e a cullir e obligar la dita ajuda, e encara puxen metre e gitar e revocar tots cullidors d'aquella e scrivans e porters e totes altres persones per cullir la dita ajuda sien diputades; e fer totes coses a açò necessàries segons que a ells mils fahedor sia vist. E que lo procurador de Cathalunya o lo portantveus d'aquell e governador de Rosselló e de Mallorques, en cas que contribuescha ab Cathalunya, e·ls veguers de les corts, e·ls oficials dels lochs del senyor rey e dels altres dels dits braços sien tenguts a ells de donar consell e ajuda, com per ells requests ne seran, e de fer execucions reyalment e de fet contra aquells qui als dits cullidors en açò con[182^b]trast farien a messió dels rebel·les e d'açò faren lo dits oficials sacrament e homenatge. E, si per aventura alcun delinquia en les dites coses e aquell condempnaven, que l'hajen a

1 ni¹...aminva] ne acresque dret ne aminve H 2 demunt] damunt HL 5 fahedora] faedora H | III...6 persones] certs prohombres H 6 en...7 d'Esgleya¹] rep. després de tatzadors | haja] haje H 7 homes] homens HL | a] ha L | almeyns] almenys HL 8 fer] ffer L | sacrament] segrament L 9 o] ho H 12 23] XXIII HL | deputats] diputats L | e²] o H 13 cascun] quescun L 14 e²] de H 16 necessaris] necessaries L 17 encara] encare L 18 scrivans] escrivans L 19 per cullir] qui a collir H | cullir] a cullir L | diputades] deputades H 20 coses] altres coses HL | fahedor] faedor H 22 Mallorques] Malorques H, Mallorca L cas] cars H 23 contribuescha] contribuesque HL | veguers] vaguers HL de] e H | corts] amb s int. 26 requests] raquests L | execucions] exequions H | reyalment] realment H 27 cullidors] cuylidors H 28 a] e a HL | faren] façen H, facen L | lo] los HL 29 sacrament... homenatge] segrament e homanatge L | delinquia] delenquiria L 30 que... 18,1 delinquirà] passatge subratllat

condempnar per nom del senyor del loch on delinquirà; e que
 la execució sia feta per lo senyor del dit loch on delinquit
 haurà; e, si serà punit peccuniàriament, que la punició sia del
 senyor del loch, lo qual ne puga fer d'aquella punició gràcia
 5 ne remissió, e, si ho fa, que sia encorregut en pena de vet; e,
 si lo senyor fer no la volia, que los deputats fer la poguessen.
 Plau a la senyora reyna segons que en lo dit capítol és
 contengut; entén, emperò, que·l senyor del loch puxe punir
 segons la jurisdicció que y haurà, però que·l senyor rey e la
 10 senyora reyna sien exceptats de la pena del vet en lurs
 persones, mas que n'hajen a jurar.

(24) Ítem, si algun cas novell se esdevenia en la dita
 ajuda o en la administració d'aquella en què fos algun dupte,
 15 que·ls dits [182v^a] diputats o los residents en Barchinona,
 hajen poder de determenar e de declarar aquell axí
 plenerament com la Cort poria. Plau a la senyora reyna sens
 minva del do.

(25) Ítem, que, si algun de qualque braç que sia e
 condició no volia pagar la quantitat que li pertanyerà a pagar
 segons nombre dels fochs esguardada la quantitat promesa a
 la dita ajuda, que d'açò no li sia presa neguna ferma de dret,
 ans sia feta execució reyalment e de fet contra aquell,
 25 remoguda tota apel·lació e diffugi e sens consell de assessor
 e de jutge; e que aquell qui seria rebel·le en pagar la dita
 quantitat que li pertanyerà hagués a pagar totes messions qui
 per ocasió del dit contrast se farien. És entès, emperò, que,
 si per ventura n'hi havia altres de qui la dita quantitat no·s
 30 pogués per altra rahó, part pobra, que açò no fos carregat als
 altres qui pagat haurien, [ans aquells qui pagat haurien] la

1 on] hon *H* 2 execució] exequcio *H* | on] hon *H* | delinquit] delenquit
H 4 ne] no *HL* 5 ho] u *HL* 6 deputats] diputats *L* | fer²...poguessen]
 la poguessen fer *HL* 8 puxe] puxa *H* 13 24] XXIII *HL* | Ítem... 14
 ajuda] *passatge assenyalat amb daga* | si algun] que si alcun *H*, si alcun
L 14 algun] alcun *HL* 15 diputats] deputats *H* | residents...
 Barchinona] residents en Barchinona ab que ni haja I de cascun braç *H*
 16 de²] *om. H* 17 poria] poria fer *HL* 18 minva] minve *H* 20 25] XXV
HL | algun] alcu *H*, alcun *L* 21 pertanyerà] pertanyara *L* | a] *om. H*
 23 ferma] *subr.* 24 execució] exequcio *H* | reyalment] realment *H*
 aquell] ell *H* 25 diffugi] difugi *HL* | assessor] assesor *H* 26 rebel·le]
 rabelle *L* 27 que] qui *H* | pertanyerà] pertanyeria *H*, pertanyaria *L*
 29 ventura] aventura *H* | altres] alcuns *H*, alguns *L* | de qui] daqui *L*
 30 pogués] pogues aver *H*, pogues haver *L* | altra] altre *L* 31 haurien]
 aurien *H* | ans...haurien] *af. de HL*

dita quantitat no haguessen a pagar pus aquella vegada. Açò, emperò, és entès si per contradic[182v^b]ció de fet estave que la dita quantitat no-s pagava cor, si per pob[r]ea d'alcun o per altra rahó s'esdevenia, la relevació o no poder d'aquest fos departit entre los altres habitants dels lochs d'on aquests serien. E, si algun senyor de çitutat, castell, vila o loch metia algun contrast o empatxament dave als dits deputats, fos tantost feta execució contra ells segons la forma del capítol qui comença “Ítem, que·ls dits deputats o distribuïdors pusquen fermap cartes etcètera”. E que·l senyor rey o son general procurador o portantveus d'aquell o·l batle general de Cathalunya a requesta dels dits deputats encontinent hagen a demanar e pendre postats, les quals, emperò, no sien meses penyora e aquells retenir tan solament per aquest fet entrò que·ls deputats sien satisfets d'açò que degut los sia ab dons, messions e interéssers; e que·l senyor rey, quant aquella vegada, no la retenga per altra rahó; e no-res-meyns que hagen a fer totes altres execucions ab hosts e en altra manera segons que·n seran requests per los dits deputats. E açò mateix sia entès en lo do fet en la Cort de Muntçó e en les generalitats qui foren donades [183r^a] en la dita Cort. Plau a la senyora reyna.

(26) Ítem, que, si los dits XXII deputats o algun d'aquells usaven mal en lo dit ofici e açò era regonegut per los altres deputats, que·ls altres deputats qui romandren los ne puxen gitar e metre altre o altres e punir segons que de dret trobarien fahedor; e que·l senyor rey ne official seu açò no puxen embargar, ans hagen a donar en açò als dits deputats secors, favor e ajuda segons la forma del capítol qui

2 estave] estava *L* 3 pagava] pagave *H* | pobrea] pobeia *amb e int.*
 4 altra] altre *L* | sesdevenia] se esdevenia *HL* | relevació] relavacio *L*
 6 algun] alcun *HL* | çitutat] ciutat *HL* 7 empatxament] enpatxament *HL*
 deputats] diputats *L* 8 execució] exequicio *H* 9 comença] comensa *H*
 deputats] diputats *L* | o] e *H* 10 pusquen] puxen *H* 11 o·l] o lo *H*
 12 requesta] raquesta *L* 13 demanar] demenar *L* 14 aquells] aquelles
HL | tan] tant *L* 15 deputats] diputats *L* | que] qui *H* | degut] dagut *L*
 16 messions] mesions *H* | interéssers] interesses *HL* 17 no-res-meyns]
 no res menys *HL* 18 fer] ffer *L* | hosts] osts *H* | altra] altra *L*
 19 requests] raquests *L* | deputats] diputats *L* 20 Muntçó] Montso *H*,
 Muntso *L* 24 26] XXVI *HL* | deputats] diputats *HL* | alcun] alguns *HL*
 25 regonegut] regonagut *L* 26 deputats¹] diputats *L* | romandren]
 romandran *HL* 27 ne] na *L* 28 fahedor] faedor *H* 29 embargar]
 embargar *HL* | ans] hans *L* | hagen] hayen *H* 30 deputats] diputats *L*

comença “Ítem, que·ls dits deputats e distribuïdors pusquen
fermar cartes etcètera”. Plau a la senyora reyna.

5 (27) Ítem, que tots los moros domiciliats e poblats en
les terres dels rics hòmens, cavallers e hòmens de paratge,
prelats e per[183r^b]sones ecclesiàstiques e de ciutadans e de
hòmens de viles e de ciutats, viles e lochs reynals de
Cathalunya e del Regne de Mallorques e illes dessus dites, en
cas que contribuesquen ab Cathalunya, paguen e
10 contribuesquen per foch axí com los christians. Plau a la
senyora reyna.

(28) Ítem, que, si los hòmens a cavall o l’armada de mar
que de la dita quantitat seran pagats fahien entrades o preses
15 o guany, que·l dret que·l senyor rey se pertany venga en mà
dels deputats qui ho hajen a convertir, ultra lo do, a lur
conexença, en deffensió de la cosa pública de Cathalunya e
del Regne de Mallorques en cas etcètera, e d’açò lo senyor
rey no puxe res demanar ne haver. Plau a la senyora reyna.

20 (29) Ítem, que, durant aquesta Cort e ans que sia finida,
[183v^a] haja a revocar reyalment e de fet tots greuges que
haja o faça als dits III braçes o a la I d’aquells o a singulars
d’aquells, e aquells provehir justament e fer ordinacions
25 bones a conexença de II savis en dret elegidors per lo senyor
rey e I per quescun braç e per VI^a persona l’archabisbe de
Terragona; e, si les dites coses o cascuna d’aquelles lo dit
senyor rey no complia, que la present ajuda sia haüda per no
feta e nul·la; e açò axí mateix sia entès del Regne de
30 Mallorques e illes d’aquell, en cas que pach o contribuesqua
ab Cathalunya. Plau a la senyora reyna de revocar tots los

1 deputats] diputats *L* 4 27] XXVII *HL* 5 dels] dels dits *H* | cavallers]
cavalers *H* 6 e²] o *L* | de²] *om. H* 8 Mallorques] Maylorques *H* | illes]
iles *L* | dessus] desus *L* 13 28] XXVIII *HL* | larmada] la armada *H*
15 que·l¹] que lo *HL* | que·l²] que al *H* | venga] vingue *H* 16 dels] dels
dits *H* | deputats] diputats *L* | hajen] hayen *H* 17 conexença]
conexença *L* | deffensió] defensio *L* 18 Mallorques] Maylorcha *H*,
Mallorcha *L* | en...etcètera] *om. H* 19 puxe] puxa *HL* | demanar]
demenar *L* | reyna] regina *L* 21 29] XXIX *H*, XXVIII° *L* | sia finida]
sie fenida *H* 22 haja] haya *H* | reyalment] realment *H* 23 haja] haya
fets *H* | a²] als *HL* 24 e¹] o *H* 25 conexença] conexença *L*
26 quescun] cascun *H* | larchabisbe] larchabisba *L* 27 Terragona]
Tarragona *HL* | cascuna] quescuna *L* 30 Mallorques] Maylorcha *H*,
Mallorcha *L* | illes] yles *H*, iles *L* | cas] cars *H* | contribuesqua]
contribuesque *HL* 31 reyna] regina *L*

greuges, però fer-ho ha ab son consell e encara en favor de la Cort que li plau que n son consell sien aquells que la Cort hi deputarà.

(30) Ítem, que'l senyor rey remeta a tots los dits III 5
braçes e a cascun d'ells o als hòmens lurs e de cascun d'ells
totes penes de hosts fallides, justeyes de plets contestats e
totes altres penes civils e peccuniàries, axí de terçes o quints
deguts per clams o reeclams o per fermes de dret com per
altra manera semblant a les demunt dites o [183v^b] no 10
semblant e encara totes penes de crims devallants, pus que en
peccúnia sien convertides, e què los dessús dits III braçes
generalment o en especial sien encorreguts o tenguts per
qualque manera en juhy o fora juhi per tot lo present mes de
juliol; e açò mateix sia entès del Regne de Mallorques e illes 15
d'aquell, en cas que paguen e contribuesquen ab Cathalunya.
Plau a la senyora reyna que penes devallants de hosts
fallides, de bans e de terçes, de obligacions, de quintes, de
fermes de dret e encara alt[r]es civils e peccuniàries no
devallants de propis crims sien remeses. 20

(31) Ítem, que totes manleutes fetes e fahedores en les
corts reyalas per fets criminals per qualsevol persones o per
qualsevulla rahons, passat I any après que són o seran estades
fetes, sien haüdes per nul·les e que los manlevadors, passat I 25
any, sien haüts per absolts e deliures de les dites manleutes; e
que semblantment se entena d'a[184r^a]quelles a qui són o

1 encara] encare *H* 3 deputarà] diputara *L* 5 30] XXX *H*, XXX^a *L*
6 cascun¹] quescun *L* | dells¹] dels *H* | o] e *H* | cascun²] quescun *L*
dells²] dels *H* 7 hosts] *amb s² int.* | fallides] falides *HL* | plets] pleyts *H*
8 o] e de *H* 10 altra] altre *L* | demunt] damunt *HL* | o... 11 semblant]
om. H 11 devallants] devalants *H*, davallants *L* 12 peccúnia] pecunia
H | dessús] desus *L* | III braçes] tres braçes e cascun dels e los homens
lurs e de cascun dels e cascuna encara singular persona de qualsevol dels
dits III braçes *HL* 13 especial] special *H* 14 juhy] juhi *H* | per] tro per
H 15 juliol] juyol *L* | Mallorques] Maylorques *H* | illes] ylles *H*, iles *L*
16 e] o *H* 17 reyna] regina *L* | hosts] osts *H* 18 e] o *H* | terçes] terces
L | de³... quintes] e de quintes e de justeyes de obligacions *H* 19 encara]
encare *H* | altres] altes *amb e int.* 20 propis] propis *H* 22 31] XXXI
HL | fahedores] faedores *H* 23 reyalas] reals *H* | qualsevol] qualssevol
H | persones] personas *L* 24 qualsevulla] qualsevula *H* | any] ayn *H*
25 fetes] feytes *L* | manlevadors] manlavadors *L* | I... 26 any] lo dit ayn
H, lo dit any *L* 27 semblantment... entena] *amb n. marg. possiblement de*
Vidal indicant quo tempore extingatur manuleuta | a... 22,1 carcellers]
passatge assenyalat amb manicula

seran comenats algun o alguns axí com a carcellers. Plau a la senyora reyna a l any comptador après del temps del do qui·s féu en les Corts de Muntçó.

5 (32) Ítem, que·l senyor rey ne altre en loch seu no puxa
fer gràcia, remissió, sobresehiment, allongament, empara o
qualsevol altra provisió o alcuna persona o universitat ne
pendre ne fer pendre res a obs de si ni d'altre de la dita ajuda
10 ni de part o alcuna cosa de aquella; e, si u fahia, que aytal
remissió, posat encara que fos atorgada ans de la present
concessió, no valla res ne·s tenga encara que fos atorgada e
obtinguda per moviment propri del dit senyor rey. Plau a la
senyora reyna.

15 (33) Ítem, alcun prelat o religiós o qualque altra persona
[184r^b] ecclesiàstica ne alcun baró o cavaller o hom de çiuat
o de vila o qualsevol altra persona de qualsevol estament sia
no puxa demanar ne fer demanar, en tot o en partida, o
qualsevol altra cosa o quantitat, per pocha que sia, de la dita
20 ajuda, gràcia o remissió, sobresehiment, elongament o
qualsevol altra provisió per la qual se pogués la dita ajuda
remetre, alongar, minvar e sobreseure o per qualsevol altra
manera embergar en tot o en partida o qualsevol altra cosa o
quantitat per pocha que sia ne encara puxa d'aquestes coses o
25 alcuna d'aquelles, per bé que fossen fetes o atorgades per
moviment propri del senyor rey usar; e, si alcuna persona
contra açò fehia, pach en dobla tot ço en què serà contrafeyt
a la deffensió de la cosa pública de Cathalunya sens tota
merçè; e que·l senyor rey ne la senyora reyna ne·l senyor
30 duch ne altre per ell no puguen empatxar ne tolre poder

1 comenats] comanats *H* | alcun] alcu *HL* | carcellers] carcelers *H*
2 reyna] regina *L* 5 32] XXXII *HL* 6 allongament] alongament *H*
7 altra] altre *L* | o¹] a *H* 8 ni] ne *H* | daltre] daltra *L* 9 ni] ne *HL* | de
aquella] daquela *HL* | fahia] fahie *H* 11 no valla] ne vayla *H*, no vayla
L | res] *om.* *HL* | tenga] tengua *L* | encara] e encara *H* 12 propri] propi
H 13 reyna] regina *L* 15 33] XXXIII *HL* | alcun] que alcun *H* | altra]
altre *L* 16 ecclesiàstica] ecclesiasticha *H* | cavaller] cavaler *H* | çiuat]
ciutat *HL* 17 altra] altre *L* | estament] stament *H* 18 puxa] puxe *L*
demanar¹] demenar *L* 19 altra] altre *L* | de...24 sia] *rep.*
20 elongament] alongament *H* 21 altra] altre *L* 22 e] o *H* | sobreseure]
sobreseura *L* | altra] altre *L* 23 embergar] enbargar *HL* | qualsevol
altra] en alcuna *HL* | altra...24 sia] *amb n. marg. possiblement de*
Llombard indicant vide per los usatges 24 puxa] puxe *L* 26 propri]
propi *HL* | alcuna] alguna *H* 27 fehia] fahia *H*, feya *L* | dobla] doble
HL 28 deffensió] defensio *L* 29 merçè] merce *HL*

[184v^a] a officials seus, ans aquells officials no sien tenguts de obeir a negun manament ne a neguna letra per lo dit senyor rey ne altres dessús dits contra les demunt dites coses a ells tramesa; e que, si·l senyor rey o la senyora reyna o·l senyor duch o officials seus contra açò fahien, que 5
 encontinent çes lo dit do e que·ls deputats hajen a desemparar e lezar lur offiçi; e, si d'aquí avant d'aquell usaven o res reebien, que n'hajen a retre e pagar de ço del lur propri e que no·ls sia pres en compte; e que totes aquestes coses hajen a jurar los clergues, barons e altres persones 10
 legues e n'hajen a reebre en sentència de vet; e açò mateix entén la Cort si lo senyor rey o la senyora reyna o lo senyor duch o altre per ells tochan o fan tochar en res del dit do o del do atorgat a la Cort de Muntçó. Plau a la senyora reyna, axí emperò que·l dit do no cessàs ne los dits deputats no haguessen a lezar lur offiçi sinó en cas que·l senyor rey o la senyora reyna o lo senyor duch o altra per ells, qui açò fet hagués, requests per los dits deputats, no volien esmenar o 15
 tornar a loch ço en què haurien contrafet.

(34) [184v^b] Ítem, que totes les persones per qualsevol braç o braçes de la clericia e de cavallaria e de ciutats e viles de Cathalunya e del dit Regne de Mallorques e illes d'aquell, en cas que contribuesquen e paguen ab Cathalunya, que seran deputades a tenir e distribuïr la moneda de la dita ajuda e totes alt[r]es persones que per ocasió de la dita ajuda seran a alguna cosa a fer deputades facen sacrament e reeben en si sentència de vet de no fer ne consentir alguna cosa per si o per altra scientment o fraudulosa perquè la moneda no·s convertesca tota sens alguna deducció e disminució en los 20
 25
 30

2 obeir] obehir *HL* | a¹] *om. H* | neguna] naguna *L* 3 dessús] desus *L*
 demunt] damunt *HL* 5 seus contra] *entre aquestes dues paraules es trobat el passatge* ans aquells officials *eliminat mitjançant la paraula* vacat
 6 çes] ces *L* | deputats] diputats *L* | hajen] hayen *H* 7 offiçi] offici *H*, ofici *L* 8 retre] retra *L* 9 propri] propi *H* 11 en] en si *HL* 12 reyna] regina *L* 13 tochan] toquen *H* | tochar] tocar *H* | en] a *H* 14 a¹] en *H* Muntçó] Munço *H* | reyna] regina *L* 15 dits] *om. HL* | deputats] diputats *L* 16 haguessen] aguessen *L* | offiçi] offici *HL* 17 reyna] regina *L* | altra] altre *H* 18 requests] raquests *L* | deputats] diputats *L* 21 34] XXXIII *HL* 22 cavallaria] cavaleria *H*, cavalleria *L* 23 e¹... Regne] *rep.* | Mallorques] Maylorques *H*, Mallorches *L* | illes] iles *L* 26 altres] altes *amb e int.* 27 fer] ffer *L* | facen] façen *HL* | sacrament] segrament *L* 28 ne] ni *H* | alguna] alcuna *HL* 29 fraudulosa] ffraudulosa *H* 30 convertesca] convertescha *L* | alguna] alcuna *HL*

5 affers de la deffensió de la cosa pública e no en altra cosa; de la qual sentència de vet no puxa aquell que contrafarà ésser absolt, si primerament no fa entegra e plenera satisfacció e esmena a la dobla d'eçò que contra serà fet, la qual esmena e satisfacció se haja a fer als braços dessús dits segons que demunt és declarat. Plau a la senyora reyna.

10 (35) Ítem, que per res la I loch no pach per l'altre ne I rich hom [185r^a] per l'altra ne I prelat o loch de prelat o de persona ecclesiàsticha per altra, ne alguna ciutat, vila o loch reyal de Cathalunya e del dit regne e illes, en lo dit cas, per altre ne la I braç per l'altre [no pogue ésser marchat ne penyorat la I per l'altre], mas que sia feta execució per los diputats a instància d'aquells axí con se conté en lo capítol qui comença “Ítem, que·ls diputats e distribuïdors pusquen
15 fermap cartes etcètera”. Plau a la senyora reyna ab què haja compliment del dit do segons que en lo primer capítol és contengut; entén, emperò, la senyora reyna que, si alcun loch de prelat, rich hom, de cavaller o ciutadà o d'altre qui hagués
20 molts lochs no volgués pagar e fadiga era trobada en lo senyor d'aquell loch o en sos officials, los altres lochs d'aquell senyor, per bé que haguessen pagat, puxen ésser penyorats e destrets en ço que fadiga seria trobada e en les messions qui daquèn se haurien a fer; e açò sia entès axí del
25 present do com del do qui fo atorgat en la Cort de Muntçó.

30 (36) Ítem, que·l senyor rey ne altre en loch seu durant lo [185r^b] temps de la dita ajuda no puxa apellar, citar, demanar ni fer venir ni ajustar alcun o alguns dels dits deputats per res dels affers de la dita ajuda o ordinació o administració d'aquella sinó a la ciutat de Barchinona o en los lochs on los deputats estaran o dins aquells per ço que la administració quella no pogués ésser mudada ne torbada; e açò jur lo dit

1 deffensió] defensio L | altra] altre L 4 a] ab HL | d'eçò] daço H
5 fer] ffer L | dessús] desus L 6 demunt] damunt HL 8 35] XXXV HL
[2] la I H 9 l'altra] altre HL | I] la I H 10 ecclesiàsticha] ecclesiastica L
altra] laltre H, altre L 11 reyal] real H | illes] ylles H, iles L 12 no... 13
laltre] *af. de HL* 13 feta] feyta L 14 diputats] deputats H | a] o a HL
con] com HL | conté] conten L 15 diputats] deputats H | pusquen]
puguen H 19 de²] *om. H* 20 volgués] volia HL 21 officials] oficials H
lochs] *amb ch int. per altra mà* 24 fer] ffer L 25 com] con H | fo] fou
H 27 36] XXXVI HL 28 apellar] appellat L | demanar] demenar L
29 ni²] ne HL | alcun... alguns] algu o alguns H, algun o alguns L
deputats] diputats L 32 diputats] diputats L 33 quella] daquella H
mudada] *rep. da* | torbada] trobada L

senyor rey; e, si lo contrari fahia, que la dita ajuda cessàs *ipso facto*, axí que los dits braços no fossen tenguts de res a pagar de la dita ajuda. Plau a la senyora reyna, si donchs lo senyor rey request no u revocarà.

5

(37) Ítem, que·l dit senyor rey atorch als dits III braços e a cascun d'aquells que dins X anys primers vinents, comptadors de la fi de l'atorgament del VI anys fo fet per lo senyor rey en la Cort de Muntçó a avant, per lo dit senyor rey ne per official seu ne per alt[r]e en loch seu no puxa ésser tramès ni posat comissari ni consellador ni jutjador ni adjunt ni scrivà [185v^a] de la tesoraria ne altre de qualsevol condició sia per qualssevol crims, excesses o delictes o penes en alcunes de les çitats, viles e lochs reynals de Cathalunya e del Regne de Mallorques e de les dites iles, en cas que contribuesquen ab Cathalunya, ne hòmens lurs ne encara dels dits prelats, persones ecclesiàstiques, barons, cavallers e hòmens de paratge e lochs lurs e de cascun d'ells, ans de tots crims, excesses e penes comeses e cometedores dins qualsevol vegueria o batlia de les dites çitats, viles e lochs reynals e altres dels demunt dits coneguen los veguers, batles e altres ordinaris officials dels lochs en los dits crims, excesses e delictes o penes són comeses e d'ací avant se cometran. Emperò que en açò no sien enteses lo procurador general de Cathalunya ne lo governador de Rosselló e de Cerdanya ne batle general de Cathalunya ne·l governador de Mallorcha, ans aquells per lur offici o per comissió del dit senyor rey ordinàriament e ab e de consell de lur assessor puxen enquerir e punir los crims comeses e cometadors dins los lochs on lo senyor rey ha jurisdicció. E que sien haüdes per revocades e nul·les totes comissions que sien fetes a qualsevol comissaris, consella[185v^b]dors, instigadors,

10

15

20

25

30

1 fahia] feya L 2 braços] braces L 4 request] raquest L | revocarà] revocava HL 6 37] XXXVII HL 7 cascun] quescun L 8 de²] que HL del] dels H | fet] feyt H 9 Muntçó] Montso H 10 seu¹] *int. per una altra mà* | altre] alte *amb e int.* | puxa] puxe L 11 jutjador] jutgador H 12 scrivà] escriva L | tesoraria] tresoreria H | ne] ni HL | altre] altra L 14 alcunes] algunes H | çitats] ciutats HL | reynals] reals H 15 Mallorques] Mallorches L | iles] ylles H 18 cascun] quescun L d'ells] dels L 19 cometedores] cometadores L 20 vegueria] vagueria L çitats] ciutats HL 21 reynals] reals H | demunt] damunt HL | veguers] vaguers L 22 en] hon H 23 o] e H | daci] daçi HL | avant] a avant H 27 offici] offici H 28 assessor] accessor L 29 cometadors] cometadors H 30 on] hon H

adjunts, scrivans o altres qui huy sien en los dits lochs reyal
 e altres dessús dits o en alcun d'aquells e totes comissions e
 poders que hajen del dit senyor rey per la dita rahó. E que'l
 dit senyor rey man ab letres sues a aquells que d'aquí a avant
 5 no usen de les dites comissions e poders a ells donats, ans
 tots processses, inquisicions e altres enantaments per ells
 contra qualssevol persones e per les dites rahons liuren als
 officials dels lochs on les dites inquisicions, processses e
 altres enantaments sien estats fets. E, si per aventura contra
 10 les coses dessús dites en aquest capítol contengudes era feyt,
 que aquells contra qui seran donats comissaris no sien
 tenguts a aquells comissaris obeir, ans los ordinaris del loch
 hajen als dits comissaris a contrastar que no usen de les dites
 comissions. Plau a la senyora reyna a VI anys tan solament,
 15 comptadors après de la fi dels dits VI anys, exceptat crim de
 lesa magestat, falsador de moneda, sodomita; e que en açò no
 puxa ésser feta frau sots color de assessor o adjunt o de
 qualsevol comissari per qualque nom sia appellat, si [186^a]
 donchs no era a requesta de les universitats.

20
 (38) Ítem, que'l dit senyor rey ne official seu ne altre
 per ell durant la dita ajuda no puxen forçar per rahó de host
 ne per qualsevol altra manera ensemps o departidament les
 hosts de les ciutats, viles e lochs reyal de Cathalunya ne dels
 25 dits prelats, persones eclesiàstiques, barons, ciutadans,
 cavallers e hòmens de paratge o alcuna d'aquelles o homes
 de ciutadans o homes de viles e del Regne de Mallorques e
 illes d'aquell, en cas que contribuesquen ab Cathalunya, [en
 los quals], emperò, lo dit senyor rey ha dret de host e de
 30 cavalcada, de exir fora lurs lochs sinó en cas que l'usatge
 "Princeps namque" hagués loch per deffensió de Cathalunya.
 E que per rahó de les hosts qui de present són anades vers lo

1 scrivans] *escrivans HL* | o] o a *HL* | huy] *vuy L* | reyal] *reals H*
 2 e¹] o *H* | dessús] *desus HL* | alcun] *algun H* 4 a²] *om. L* 6 per ells]
 per ells fets *HL* 7 qualssevol] *qualssevols H* 8 on] *hon H* 9 sien... fets]
rep. després de l'anterior enantaments | fets] *feys L* 10 dessús] *desus*
HL | feyt] *fet H* 12 obeir] *obehir L* | del loch] *dels lochs H*
 13 contrastar] *contrestar L* 14 tan] *ten L* 15 comptadors] *amb s int.*
 16 magestat] *majestat L* 17 puxa] *puxe L* | o¹] o de *H* 18 appellat]
 appellat *H* | si] *rep.* 19 requesta] *raquesta L* 21 38] *XXXVIII HL*
 24 hosts] *osts H* | reyal] *reals H* 25 eclesiàstiques] *ecclesiastiques HL*
 ciutadans] *om. HL* 26 alcuna] *alguna H* | homes] *homens HL* 27 o] *om.*
H | homes] *homens HL* | Mallorques] *Mayllorcha H* 28 illes] *ylles H,*
iles L | en²... 29 quals] *af. de HL* 31 deffensió] *defensio L* 32 vers] *ves*
H

comdat d'Osona a prechs de vós, molt alta senyora reyna, o per altres hosts no sia fet perjudici algun als dits braces e hòmens d'aquells. Plau a la senyora reyna, si donchs no era per execució de justícia que [186r^b] s'hagués a fer per procés de pau e de treva o per l'usatge "Princeps" o procés de somatent. 5

(39) Ítem, que per los presents capítols ne alcunes paraules qualssevol sien contengudes en aquells ne per negú fet no sia ne pusque ésser fet guanyat o adquirít algun dret en possessió o en propietat a algun dels dits braces o universitats o singulars de aquelles ni en res disminuít, ans cascun braç, universitat e singulars sien romanguen en tot aquell dret, ésser e stament sens alcuna lesió e perjudici en lo qual eren abans de la present Cort e dels presents capítols. Plau a la senyora reyna. 10 15

(40) Ítem, que'l senyor rey ni son primogènít ne procurador general ni portantveus ni negun official altre seu no pusquen ni dejen forçar ni metre per força ne[186v^a]gun hom de la Esgleya ni de rich hom ni de cavaller ni de çitats ni de viles reynals de Cathalunya ni dels Regne de Mallorques ni illes d'aquell ni hòmens d'aquells, en cas, emperò, que'l dit regne e iles contribuesquen ab Cathalunya, en neguna armada, galea, estol o algun vexell de mar; e que per les forces que són estades fetes durant la present Cort, per rahó dels estols de la mar que són stats trameses per la Cort a les partides de València, no sia feyt perjudici algú a negú dels dits braces ne a lochs ne a singulars d'aquells, com sia stat fet per concessió e mera libertat de la Cort e no per deute 20 25 30

1 reyna] regina H 2 hosts] osts H | fet] feyt L | algun] algu HL | als] a negun dels H | braces] braçes HL 4 execució] exequcio H | fer] ffer L 5 Princeps] princeps namque HL 6 somatent] sometent H 8 39] XXXIX HL | alcunes] algunes H 9 negú] algun H, alcun L 10 ne pusque] ni puga H | fet²] om. HL | algun] alcun L 11 possessió] possessio L propietat] propietat HL | alcun] algun H 12 singulars] amb s² int. | ni] ne H 13 cascun] quescun HL | romanguen] e romanguen H 14 stament] estament HL | alcuna] alguna H 18 40] XL HL 20 pusquen] puguen H | ni¹] ne H 21 la] om. H | çitats] ciutats HL 22 ni¹] ne H | de¹] om. H | reynals] reals H | dels] del H | Mallorques] Mellorcha H, Mallorches L 23 ni illes] e ylles H, ni iles L 24 iles] ylles H | Cathalunya] Cathelunya H | neguna] naguna L 25 vexell] vaxell L 26 estades] stades H 27 stats] estats HL 28 feyt] fet H | algú...negú] algun a negun HL 29 ne¹] ni H | ne²] ni H | stat] estat HL 30 libertat] liberalitat HL

que·n fossen tenguts. Plau a la senyora reyna, exceptats los
lochs hon ho ha de costum e alguna força que sia feta de la
primera Cort de Perpenyà ançà celebrada en l'any de
MCCCL no puga ésser treta a conseqüència ne introduït ús o
5 costum.

(41) Ítem, que, per tal car en Cathalunya e en lo Regne
de Mallorques e illes d'aquell no ha tants hòmens a cavall
com és necessari segons los affers de la guerra que [havem],
10 [186v^b] [que] sia donat poder als diputats que segons lur
bona discrecció puxen donar a aquells que vijares los serà de
Cathalunya e del dit regne e illes, en cas que contribueschan
ab Cathalunya, e axí mateix a aquells que traurien de sou, per
tal que mantinguessen lurs cavalls com a aquells que
15 encavalcats no són que·s poguessen encavalcar, ço que als
diputats serà vist fahedor, per tal que les gents continuassen
en tenir cavalls e en haver-ne per aquells que no n'han, e
poguessen estar aparellats, per tal que totes vegades que·ls
dits diputats los volguessen metre o tornar al sou per
20 necessitat de la guerra que ho poguessen fer; e que·ls
diputats sobre aquest capítol concordants puguen fer
ordinació e ordinacions quant se volran consinten lo senyor
rey. Plau a la senyora reyna.

(42) Ítem, que·l senyor rey o altra persona qualsevol no
25 faça ni puxa atorgar alongaments, sobresehiments o empires
a qualsevol persones de qualse[187r^a]vol condició sien qui
sien obligades a censals morts o violaris a instància de part ni
per propri moviment; e, si ja són atorgats o atorgades, aquells
30 a qui sien o seran atorgades no puguen de aquelles usar en
neguna manera, ans sien axí ara com lavors e lavors com ara

2 hon] on *L* | costum] costum *H* | e alguna] e que alguna *H*, e alguna *L*
3 Perpenyà] Perpinya *L* 5 costum] costum *H* 7 41] *XLI HL* | car] cor *H*
8 illes] ylles *H*, iles *L* 9 havem] *af. de HL* 10 que¹] *af. de HL*
diputats] diputats *L* 11 discrecció] discrecio *H* | vijares] vigares *H*
12 illes] ylles *HL* | contribueschan] contribuesquen *HL* 13 mateix]
meteix *H* 15 poguessen] puxen *H* 16 diputats] diputats *L* | vist] ben
vist *H*, be vist *L* 17 e¹] o *H* | haver-ne] haver na *L* | e²] e que *HL*
18 aparellats] apareyllats *H* | que·ls] quells *H* 19 diputats] diputats
L | metre] metra *L* | al] el *H* 20 ho] u *H* 21 diputats] diputats *H*
22 ordinació] *rep.* | e] o *L* | e ordinacions] o ordenacions *H* 25 42]
XLII HL 26 faça...puxa] faça ni puxe *H* 27 qualsevol] qualsevol *H*
sien...28 sien] sian qui sian *H* 28 censals] sensals *H* | violaris] *amb s*
int. 29 propri] propi *H* 30 de aquelles] daquelles *HL*

haüdes per casses e nul·les; e açò mateix sia entès de guiatges fahedors a qualsevol persona per rahó de la present guerra de Castella o per altra qualsevol manera. Plau a la senyora reyna.

5

(43) Ítem, que·l senyor rey remeta a tots los notaris de les ciutats de viles e lochs reynals de Cathalunya totes penes peccuniàries e criminals e qualssevol altres en les quals sien encorreguts o tenguts per qualque manera tro per lo present mes de juliol si no havien servada en los contractes per ells reebuts lo capítol o constitució per lo dit senyor rey feyta en la primera Cort de Perpenyà sobre los contractes largament en los capbreus ordonadors e les cartes dels dits co[n]tract[187r^b]es liurades als parts dins temps cert. Plau a la senyora reyna, romanent la constitució en sa força.

10

15

(44) Ítem, entenen los dits III braçes e expressament se salven e·s retenen que per la present ajuda ni per res contengut en los capítols demunt e davall scrits o en alcun d'aquells ni per res que·s faça ni·s sia fet en la present Cort no sia ne puxa ésser fet ni engenrat algun perjudici a concessions, privilegis, libertats, uses e franqueses dels dits III braçes e de cascun d'aquells e de singular o de singulars d'aquells o de lurs hòmens en general o en special e encara al Regne de Mallorques e illes d'aquell e habitants d'aquells, en cas que contribuesquen ab Cathalunya, ans los dits privilegis, libertats, franqueses e uses sien e stien en lur plenera força e valor, la present ajuda ne los dits capítols no res contengut en aquells en alguna manera no contrestant, ne ço que·s farà en aquesta Cort no puga ésser tret a conseqüència en esdevenidor; e que lo dit senyor rey ne faça ara carta e privilegi a tots los dits III braçes e a cascun d'ells [187v^a] e a singulars d'aquells e a lurs hòmens que·ls ne volran, axí com

20

25

30

1 haüdes] hagudes *H* | casses] cases *L* | e¹] e per *HL* 3 altra] altre *L*
 6 43] XLIII *HL* 7 de¹] *om. HL* | reynals] reals *H* 9 per²] per tot *H*
 11 feyta] feta *HL* 12 Perpenyà] Perpinya *L* 13 capbreus] cabbreus *H*
 17 44] XLIII *HL* | expressament] espressament *L* 18 ni] ne *H*
 19 demunt... davall] damunt e dejus *H*, damunt e deval *L* | scrits] escrits
L | alcun] algun *H* 20 ni·s] nes *H* 21 ne] ni *HL* 22 franqueses]
 ffranqueses *H* 23 cascun] quescun *L* | de³] *om. H* 25 illes] ylles *H*, iles
L | daquells] daquell *H* 27 stien] estien *HL* 28 valor] vallor *L* | ne] ni
H | no] ni *H* 29 contrestant] contrastant *H* 30 puga] pugua *H* 31 ne]
 na *L* 32 III] tres *H* | braçes] braces *L* | cascun] quescun *L* | dells] dels
HL 33 que·ls] que les *H* | com] con *L*

mils e pus profitosament fer e dictar se puxa, a conservació de lur dret. Plau a la senyora reyna e que aytant poch no sia fet perjudiçi al senyor rey.

5 (45) Ítem, que·l senyor rey haja a fer als dits III braçes e a tot lo general de Cathalunya e al Regne de Mallorques e illes d'aquell, en cas que contribuesquen ab Cathalunya, aytals cartes e pus forts, si fer se poden, a conservació de lurs privilegis e libertats com lo rey n'Amfós fêu en la Cort de
10 Muntçó e·l rey en Jacme en la Cort primera de Barchinona sobre lo fet siza. Plau a la senyora reyna.

(46) Ítem, que totes e sengles ciutats, viles, castells e qualssevulla lochs, rendes, drets e altres béns en qualque
15 partida sien [187v^b] de la senyoria del senyor rey que sien stats o sien vuy d'Esgleya o universitat, col·legi, capítol o covent o de qualsevol persona dels dits III braçes, los quals sien o seran perduts per la guerra present e·s sien cobrats e·s cobraran d'aquí avant per lo dit senyor rey o per sos
20 valedors, officials e sotsmeses, tornen francament e quítia sens neguna reemçó e messió als senyors e a aquells de qui eren primer o a lurs hereus ab tots e sengles hòmens, fembres de qualque estament, condició e lig sien ab mer e mixt imperi e tota altra jurisdicció e ab tots drets, privilegis, furs, custums
25 e libertats, les quals havien ans de la present guerra, no contrastant neguna donació o alienació per lo senyor rey feta. Plau a la senyora reyna que·ls prelats e persones ecclesiàstiques, barons e los alt[r]es domiciliats en Cathalunya cobren los dits lochs e béns, si donchs per trayció
30 o per lur fet fraudós los dits lochs o béns ne seran perduts.

(47) Ítem, com lo senyor rey se haja preses per força dels béns de la diputació del temps passat d'en Pere

1 profitosament] proffitosament *H* | puxa] puxen *H*, puxe *L* 2 aytant] ayten *L* 3 perjudiçi] prejudici *HL* 5 45] XLV *HL* | fer] ffer *L* | braçes] braçes *HL* 7 illes] iles *L* 9 nAmfós] Namffos *H* 10 Muntçó] Montso *H* | e·l] e el *H* 11 siza] de la sisa *H*, ciza *L* 13 46] XLVI *HL* 15 senyoria] *rep.* | que] qui *H* 16 stats] estats *HL* 18 e·s²] os *HL* 20 francament] franchament *HL* 21 neguna] naguna *L* | reemçó] reemso *H* 22 fembres] e fembres *H* 23 e¹] o *H* | mixt] mitx *H* | imperi] emperi *L* 24 custums] costums *H* 26 contrastant] contrestant *L* 28 altres] altes *amb e int.* 29 trayció] traicio *H*, trahicio *L* 30 ne seran] nos eren *H* seran] seren *L* 32 47] XLVII *HL* | haja] haje *H* | força] forsa *H* 33 diputació] deputacio *H*

d'Ayguaviva *duo milia* florins e lo senyor duch CCC lliures barchinonines d'en Berenguer Galí, porter, als quals los deputats los havien comanats, que·l senyor rey e·l senyor duch restituesquen ara de present, abans que·l present do se leu, als diputats les dites quantitats e totes altres que hajen preses de la diputació. La senyora reyna de present no ha diners, emperò metrà'ls en penyora algunes [galeas] e exàrcies e armes que·l senyor rey havia en la deraçana, les quals, si dins II meses comptadors après que les dites galees sien tretes a terra en Barchinona no·ls serà satisfet en les dites quantitats, los deputats puxen vendre e dels preus que se n'hauran a si satisfet e del sobreplus que·n responen al tresorer Pere canceller.

(48) [188r^a] Ítem, que de totes les coses contengudes en los dits capítols o en qualsevol d'aquells sien fetes letres e cartes per lo dit senyor als dits III braços e al dit regne e illes, en cas que contri[188r^b]buesquen ab Cathalunya, e a cascun d'aquells qui les demanaran, ara o tota vegada que les demanaran, bé e largament dictades, a profit lur e de lurs hòmens que les demanaran, no mudada la substància del fet, franques de tot d[r]et de segell. Plau a la senyora reyna ajustat ço que·s segueix en lo següent capítol.

(49) Ítem, que totes cartes, provisions e letres que s'agen a fer per rahó de la present ajuda o per qualsevol capítol dels dits capítols e totes altres cartes, provisions e letres que·ls dits deputats hauran mester ara o d'aquí avant e qui en la present Cort se provehiran a instància dels dits III braços e a singular o a singulars d'aquells, axí en general com en special, sien franques de tot d[r]et de segell e de tot altre al dit senyor rey o a scrivans o a altres per lo dit senyor rey

1 d'Ayguaviva] daygueviva H | duo... florins] IIM fflorins H 3 deputats] diputats L | comanats] comenats HL | e·l] e lo H 4 ara] are H 5 diputats] deputats H 6 diputació] deputacio H 7 algunes] alcunes HL galeas] *af. de* HL 8 deraçana] draçana HL 9 galees] galeas HL 11 deputats] diputats L 12 satisfet] satisfacer H 13 Pere canceller] *om.* H 15 48] XLVIII HL 17 senyor] senyor rey HL | illes] iles L 18 contri188rb]buesquen] pach e contribuescha H | cascun] quescuns H, quescun L 19 demanaran] demenaran H | o] e H 20 demanaran] demenaran HL | profit] proffit H | lur] daquells H 21 que] qui H demanaran] demenaran HL 22 dret] det *amb e int.* 23 segueix] seguex L 25 49] XLIX HL | que²...26 sagen] quis hagen H 26 fer] ffer L 28 deputats] diputats L 31 special] especial L | dret] det *amb e int.* 32 scrivans] escrivans L

pertanyents per rahó de les dites cartes, provisions e letres. Plau a la senyora reyna; emperò que, si cartes se n'havien a fer ab clausura a requesta de la part, que se n'hagués a dar moderat salari.

5

(50) [188v^a] Ítem, que la diputació estia contínuament en la ciutat de Barchinona en la qual stien IIII diputats, ço és, I dels braç dels prelatos persones ecclesiàstiques e altre del braç dels rics hòmens e cavallers e II de ciutats e viles, qui prenguen lur salari; e los altres diputats, salvant aquells qui són diputats a les mostres e als comptes, no prenen salari, si donchs no eren appellats per los dits IIII diputats, e, en aquell cas, aquell o aquells qui appellats seran aytant com entenguen en los affers de la dita diputació prenguen lur salari. Plau a la senyora reyna.

15

(51) Ítem, que ls hòmens dels ciutadans e de hòmens de viles no puguen ne sien tenguts de pagar sinó segons que han pagat en lo do de la Cort de Muntçó prorata del present do ne paguen sinó aytant com los hòmens de rics [188v^b] hòmens e cavallers. Plau a la senyora reyna sens minva del do.

20

(52) Ítem, per ço com tots los dons de tots los dits braçes que munten a CXX^M lliures de les quals s'an a fer les deduccions dessús dites, són necessàries a les grans e per intollerables messions que vuy axí per terra com per mar se fan per deffensió de la cosa pú[bli]ca per rahó de la guerra de Castella e seria perill si per altra cosa o ocasió se havia a minvar, entén la dita Cort que les provisions, ordinacions e assignacions fetes axí al bisbe d'Urgell com encara per los homes a cavall de Rosselló e de Cerdanya sien revocades ne

25

30

3 fer] ffer L | requesta] raquesta L 6 50] L HL | diputació] diputacio L 7 stien] estien HL | diputats] diputats L 8 dels¹] del HL | persones] e persones H 9 dels] del H 10 prenguen] prenen H | diputats] amb s int., diputats L 11 diputats] amb s int., deputats H 12 appellats] apellats H deputats] diputats L 13 appellats] apellats H 14 entenguen] entenen H affers] afers H | dita] om. H | diputació] diputacio L | prenguen] prenen H 17 51] LI HL | que ls] que los H 18 puguen] paguen HL 20 rics] amb s int. 21 e cavallers] rep. | minva] minve H 23 52] LII H 24 que] qui H | munten] monten L | san] se han H | fer] ffer L 25 dessús] desus L | per] om. HL 26 intollerables] intolerables H, intollarables L 27 deffensió] defensio HL | pública] puca amb ca int. 29 minvar] mirvar H 30 encara] encare H 31 homes] homens L

per ocasió d'aquells alcun dels dits III braços ni singulars
d'aquells no puxen fer retenció de ço que n les dits dons los
pervendran, ans tot entegrament haja a venir en Barchinona
en mans dels deputats que vuy són o de aquells que ells
volran; mas emperò, si los deputats conexien que per 5
entrades de gents stranyes fos necessari a socors a la
deffensió d'aquelles parts o d'altres partides de Cathalunya,
que ells de la peccúnia dels dits dons puxen provehir sob[r]e
la dita defensió axí com semblant los serà. Plau a la senyora
reyna. 10

---

1 d'aquells] daquelles *H* | braços] braces *L* | ni singulars] e singular *H*,
ni singular *L* 2 les] los *HL* | los] *amb s int.* 3 pervendran] pervendra
HL 4 deputats] diputats *L* | de aquells] daquells *H* 5 los deputats] lo
diputats *L* | conexien] coneixien *L* 6 entrades] entrada *H* | stranyes]
estranyes *HL* | socors] secors *HL* 7 deffensió] defensio *HL* 8 peccúnia]
pecunia *L* | dons] bens *H* | sobre] sobe *amb e int.*

Cort 1365

Regis Petri 3 in Curia Barchinone

(1) [189r^a] Com lo molt alt príncep e senyor, lo 5
senyor en Pere, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, de
València, de Mallorques, de Cerdenya e de Còrcega e
comte de Barchinona, de Rosselló e de Cerdanya, hagués
manades per los affers de la guerra del rey de Castella
Corts generals als cathalans, primerament, I any ha passat, 10
en la çitutat de Barchinona e allí fossen començades e
celebrades per vós, molt alta senyora dona Alianor, per la
gràcia de Déu reyna d'Aragó, de València, de Mallorques,
de Cerdenya de Còrsega e comtessa de Barchinona, de 15
Rosselló e de Cerdanya, axí com a lochtinent general e en
persona del dit senyor rey; e aquelles mateixes Corts
fossen despuys continuades per lo dit senyor [189r^b] rey
en la çitutat de Leyda e allí celebrades per vós, dita
senyora, en nom demunt dit; e aquelles mateixes Corts 20
sien estades continuades axí despuys en la dita çitutat de
Barchinona com en la çitutat de Tortosa on lo dit senyor
rey personalment és stat celebrant aquelles; e per acórrer
personalment al Regne de València e per contrestar al dit
rey de Castella e per cobrar los castells e lochs ocupats en
lo dit regne per lo dit rey de Castella, lo dit senyor rey 25
personalment aquelles Corts no haje pogudes ne pogués
contínuament celebrar ne finir, en les quals Corts,
continuament aquelles en la dita çitutat de Leyda, vós, dita
molt alta senyora reyna, demanàs consell e graciosa ajuda
ésser fahedora per lo principat a deffensió de la terra, per 30

1 Cort...3 Barchinone] *af. possiblement per Vidal, om. HF*, Donum
factum in Curia celebrata Dertuse *J* 5 lo²...6 senyor] *om. f*
7 Mallorques] Mallorches *H* | Cerdenya] Sardenya *J* | Còrcega] Corçega
Jf 9 affers] afers *J* 10 cathalans] catalans *J* | I] un *JHF* 11 çitutat]
ciutat *JHF* 12 Alianor] Alionor *JHF* 13 reyna] regina *f* 14 Cerdenya]
Sardenya *J* | de²] e de *JHF* | Còrsega] Corçega *J*, Corcega *Hf*
16 mateixes] matexes *JHF* 18 çitutat] ciutat *JHF* | e] et *f* 19 demunt]
damunt *JHF* | mateixes] matexes *JH*, meteixes *f* 20 çitutat] ciutat *JHF*
21 çitutat] ciutat *JHF* | on] hon *JH* 22 personalment...stat] es estat
personalment *JH* | stat] estat *f* 23 contrestar] contrastar *JHF* 26 haje]
haja *JHF* | pogudes] pugudes *H* 27 ne] e *f* 28 continuament]
continuant *JH* | çitutat] ciutat *JHF* 29 e] de *H* 30 fahedora] faedora *J*
principat] principat de Catalunya *J*, pricipat de Cathalunya *Hf*
deffensió] defensio *JH*

Testimonis col·lacionats: *JHP*

rahó de la dita guerra que lo dit rey de Castella
 malvadament e iniqua ha feta e fa al dit senyor rey axí per
 mar com per terra e per contrestar a l'esforç inich e
 poderós del dit rey de Castella e per cobrar moltes ciutats,
 5 viles e lochs per lo dit rey de Castella ocupats en los
 regnes d'Aragó e de València, per lo qual recobrament serà
 gran deffensió del dit Principat de Cathalunya; e,
 finalment, per deffensar aquell principat e tots los
 habitants en aquell e per fer estol e [189v^a] yversós en la
 10 mar; emperamor d'açò, la dita Cort, vehent e considerant
 totes les coses dessús dites e les grans necessitats en què lo
 dit senyor rey és per rahó de la dita guerra, attenant que lo
 dit senyor rey e son patrimoni no poria complir ne bastar
 als dits affers de la dita guerra tocants la dita deffensió del
 15 dit principat, delibera e acorda, sots emperò les formes,
 maneres, condicions e retencions e altres coses devall
 scrites e no en altra manera, de donar a deffensió de si
 mateixa e de la cosa pública, graciosament e no per algun
 deute que n fos tenguda ne obligada, ensemps ab lo Regne
 20 de Mallorques e ab les ylles a aquell adjaçents CCCXXV^M
 lliures de moneda barçelonesa, pagadores cascun any a
 compliment de II anys per les qualls la dita Cort fa lo dit
 do en la dita deffensió, encloses, emperò, en aquelles,
 aquelles C mil liures, les quals la dita Cort d'aquests dies
 25 donà en la dita deffensió; les quals CCCXXV^M liures se
 leven e s paguen e s cullen cascun any dels dits II anys en
 la forma e maneres següents, ço és, L^M liures havedores
 cascun any dels dits dos anys de les generalitats posadores
 per tots los dits Principat de Cathalunya e Regne de

1 que lo] quel *JHF* 2 iniqua] inicha *JH* 3 contrestar] contrastar *JHF*
 7 deffensió] defensio *JH* | Cathalunya] Catalunya *H* 8 deffensar]
 defensar *JH*, deffensio *F* | aquell] daquell *F* | e] e de *F* 9 estol] gran
 estol *JHF* | yversós] ivarços *J*, ivaços *H*, yvaços *F* 10 d'açò] deço *J*
 vehent] veent *JHF* 11 totes] *om. F* | dessús] damunt *JH* | e] en *JH*
 13 e] ne *F* 14 tocants] tochant *F* | dita²] *om. F* | deffensió] defensio *JH*
 16 condicions] e condicions *JH* | devall... 17 scrites] davall escrites *HF*
 17 deffensió] defensio *JH* 18 mateixa] matexa *JHF* | cosa] cosa sua *JH*
 20 Mallorques] Mallorches *H*, Mallorchas *F* | ylles] illes *JH* | adjaçents]
 adjacents *JHF* | CCCXXV^M] treentes e vint e cinch milia *JH*
 21 barçelonesa] barchinonina *JHF* 22 II] dos *J* | les qualls] los quals
JHF 23 deffensió] defensio *JH* 24 C] cent *F* | mil] milia *JH*
 25 deffensió] defensio *JH* 26 II] dos *JHF* 27 maneres] manera *F* | L^M]
 L mil *F* 28 dels... anys] *om. JH* | dos] II *F*

Mallorques e ylles a aquell adjaents en les coses, cases, [189v^b] formes e maneres que·s seguexen.

(2) Primerament, que no contrestant la ordinació feta en la Cort general de Muntçó, la qual de certa sciència lo senyor rey de volentat de la Cort present revocha, majorment com ja sia stada revocada en Corts d'Aragó e de Regne de València, tots draps de lana tints e apparellats stranys puxen entrar e entren en Cathalunya; e que paguen a la entrada XII diners per liure [e en aquell loch on se pagaran los dits XII diners per lliura] sien scrits, bullats e segellats ab sagell de plom acustumat. 5 10

(2·1) Ítem, que tot drap estrany que·s vena a tayll dins Cathalunya pach lo draper II sous per lliura de diners quant lo vendrà. 15

(2·2) Ítem, que tota persona de qualque lig, stament o condició sia que metrà en Cathalunya draps estranys per son vestir de si o de sa companyia o a obs d'altres persones qualssevulla pach e haja a pagar, quan lo metrà, III sous per lliura de diners tant solament sens pagar altre dret. 20

(2·3) Ítem, que de tot drap de la terra qui·s vene a tayll dins Ca[190r^a]thalunya sien pagats per lo draper o venedor XII diners per lliura de diners; e que aquesta imposició matexa sia pagada per tot drap que algú farà en la terra per son vestir o de ses companyes. 25

1 Mallorques] Mallorches *H* | ylles] illes *JH* | adjaents] adjacents *JHF*
 2 formes...maneres] forma e manera *JH*, forma e maneres *F* | seguexen] segueixen *F* 4 2] I *JHF* | contrestant] contrastant *JHF* 5 general] *om.* *JHF* | Muntçó] Muntso *JHF* 6 volentat] voluntat *F* | revocha] revoque *JH*, revoca *F* 7 stada] estada *JHF* 8 apparellats] apareyllats *F* 9 stranys] estranys *JHF* | en Cathalunya] *om.* *JH* 10 liure] liura *J* | e... 11 lliura] *af. de* *JHF* 11 scrits] escrits *JHF* 12 sagell] segell *JHF* acustumat] acostumat *JF* 14 2·1] II *JHF* | que] que per *F* | vena] vene *F* | tayll] tall *JH* 15 Cathalunya] Catalunya *J* | II] dos *F* 16 quant] quan *JHF* 18 2·2] III *JHF* | stament] estament *JHF* 19 que] qui *JH* Cathalunya] Catalunya *J* 20 companyia] companya *JH* | obs] ops *JH* 21 qualssevulla] qualssevuylla *F* | haja] haje *F* | quan] quant *JH* 22 tant] tan *JHF* 25 2·3] IIII *JHF* | que de] que per *F* | vene] vena *JH* 26 Ca190rathalunya] Catalunya *J* 28 imposició matexa] matexa imposicio *JH* | matexa] meteixa *F*

(2·4) Ítem, que tothom qui façe o faça fer draps en Cathalunya, com exiran del parayre, pach III diners per liure del preu o valor dels dits draps.

5 (2·5) Ítem, que tot drap qui sia apparellat en la terra, com exirà de la terra per mar o per terra, pach III diners per lliura del preu o valor dels dits draps.

10 (2·6) Ítem, que tot drap cruu e lana filada e a filar puxe entrar dins Cathalunya sens pagar algun dret al general, però, com los dits draps seran apparellats, paguen segons la forma demunt compresa, ço és assaber, III diners per lliura com exiran del parayre e XII diner per lliura lo draper, segons que demunt és dit, e III diners per liura
15 quant hic exiran.

(2·7) Ítem, que de tots draps cruus e lana filada o a filar que isquen de Cathalunya se pach III sols per liure de diners; e açò mateix sia [190r^b] entès d'aquells e d'aquella
20 qui seran venuts a persona estranya que no sia de senyoria del senyor rey.

(2·8) Ítem, que de tots draps d'or e de seda, xamellots, camochans, veluts e seda pach lo venedor II
25 sols per liura de diners; e, si per ventura passaran per la terra o seran venuts en g[r]os a mercader estrany per trer de la terra, pach XII diners per lliura de diners.

(2·9) Ítem, que tot fill d'or e d'argent e fres pach II
30 sous per liura de diners lo venedor; e, si per aventura passa per la terra o serà venut a mercader estrany en gros per trer de la terra, pach XII diners per lliura de diners.

1 2·4] V *JHF* | qui façe] que faça *JHF* 3 liure] lliura *JH* 5 2·5] VI *JHF* | qui] que *H*, quis *F* | sia] sie *F* 9 2·6] VII *JHF* | e^l] *om. F*
10 Cathalunya] Catalunya *J* 11 apparellats] appareyllats *F* 12 demunt] damunt *JHF* | compresa] empresa *J*, empresa *H* | assaber] asaber *JH*
13 diner] diners *JHF* 14 que] *om. JH* | demunt] damunt *JHF* 15 quant] quan *JHF* 17 2·7] VIII *JHF* | tots] amb s *int.* | e] *om. JHF* 18 isquen] isca *J*, isque *H* 19 mateix] matex *JH*, meteix *F* 20 qui] que *H* | que] qui *JH* 23 2·8] VIII *JHF* | de^l] *om. J* 24 xamellots] xemellots *J* | veluts] amb s *int.*, velluts *JHF* 25 passaran] passara *JH* 26 gros] gos amb o *int.* | trer] treer *F* 29 2·9] X *JHF* | que... fill] que de tot fil *JHF* | II] dos *F* 30 aventura] ventura *JHF* | passa] pasara *J*, passara *HF* 31 trer] traer *J*

- (2·10) Ítem, que de totes perles, pedres precioses, encastades o no encastades, pach II sous per lliura de diners lo venedor.
- (2·11) Ítem, que tota tela blanca e tinta e de tot altre drap de li, de cànem, d'estopa o de genesta, e de tot fustani sien pagats, per lliura de diners, dos sous com exiran de la terra. 5
- (2·12) Ítem, que de totes penes de vays, erminis e conills blancs estranys pach lo venedor XVIII diners per lliura de diners. 10
- (2·13) [190v^a] Ítem, de tota pelliceria crua e adobada que isque fora Cathalunya pach aquell qui la traurà XII diners per lliura de diners. 15
- (2·14) Ítem, tot saffrà qui exirà fora Cathalunya pach, per lliura de diners saffrà, II sous. 20
- (2·15) Ítem, tot oli que exirà de Cathalunya pach, per lliura de diners, XII diners.
- (2·16) Ítem, tota grana que exirà de Cathalunya pach XII diners per lliura de diners. 25
- (2·17) Ítem, tota mel que isque de Cathalunya pach, per lliura de diners, XVIII diners.
- (2·18) Ítem, tot plom e alcofol que isque de Cathalunya pach II sous per lliura de diners. 30
- (2·19) Ítem, tot ferre obrat e a obrar que isque de Cathalunya pach, per lliura de diners, II sous.

1 2·10] XI *JHF* 2 encastades¹... encastades²] engastades o no engastades *F* | II] dos *F* 5 2·11] XII *JHF* | tota] de tota *JHF* 6 li] lli *JH* | o] *om.* *JH* | e] *om.* *JH* 7 dos] II *JH* 10 2·12] XIII *JHF* | vays] vayrs *JH* erminis] herminis *JH* 11 conills] conylls *F* 14 2·13] XIII *JHF* | de] que *J*, que de *F* 15 isque] isca *JH*, hisque *F* | Cathalunya] Catalunya *J* 18 2·14] XV *JHF* | tot] que tot *J* | saffrà] safra *HF* | Cathalunya] Catalunya *J* 19 diners] *om.* *JHF* | saffrà] safra *HF* | II] dos *JH* 21 2·15] XVI *JHF* | que] qui *J* 24 2·16] XVII *JHF* | Cathalunya] Catalunya *J* 27 2·17] XVIII *JHF* | isque] isca *JH*, hisque *F* 30 2·18] XIX *JHF* | alcofol] alcofol *F* | isque] isca *JH*, hisque *F* 31 pach] pac *F* 33 2·19] XX *JHF* | isque] isca *JH*, hisque *F* 34 II] dos *J*

(2·20) Ítem, tot sèu obrat e a obrar que isque de Cathalunya pach, per lliura de diners, III sous.

5 (2·21) Ítem, cuyram adobat e adobar que sia de la terra e que exirà fora de Cathalunya pach per lliura de diners II sous.

10 (2·22) Ítem, tot roudor, sumach e tany que exirà de la terra de Cathalunya paguen, per lliura de diners, II sous.

(2·23) [190v^b] Ítem, tot arroç que isque de Cathalunya pach, per lliura de diners, III sous.

15 (2·24) Ítem, figues, pances e totes altres fruytes seques e tots legums que isquen de Cathalunya paguen, per lliura de diners, II sous.

20 (2·25) Ítem, tota palma obrada e a obrar que isque de Cathalunya e tot espart obrat e a obrar pach, per lliura de diners, II sous.

25 (2·26) Ítem, tot peix sech e salat que isque de Cathalunya pach per lliura de diners, II sous.

(2·27) Ítem, tota formatgeria que isque de Cathalunya pach, per lliura de diners, II sous.

30 (2·28) Ítem, tota carnsalada e sagí que isque de Cathalunya paguen per lliura de diners, VI diners.

2 2·20] XXI *JHF* | isque] isca *JH*, hisque *F* 3 III] tres *JH* 5 2·21] XXII *JHF* | cuyram] tot cuyram *JHF* 6 de¹] *om. F* | Cathalunya] Catalunya *J* | per... 7 sous] II sous per lliura de diners *JHF* 9 2·22] XXIII *JHF* roudor] reudor *JH*, raudor *F* 10 Cathalunya] Catalunya *J* 12 2·23] XXIII *JHF* | que] qui *J* | isque] isca *JH*, hisque *F* 15 2·24] XXV *JHF* pances] panses *JH*, pansses *F* 16 tots] totes *F* | isquen] hisquen *F* Cathalunya] Catalunya *J* 19 2·25] XXVI *JHF* | isque] hisque *F* 20 Cathalunya] Catalunya *J* 23 2·26] XVII *JHF* | peix] pex *JHF* sech... salat] salat e sech *F* | isque] hixque *F* 24 Cathalunya] Catalunya *H* | per... sous] II sous per lliura de diners *JH* 26 2·27] XXVIII *JHF* isque] hisque *F* 29 2·28] XXIX *JHF* | isque] hisque *F* 30 per... diners²] VI diners per lliura de diners *JHF*

(2·29) Ítem, tot vexell de mar que sia venut a persona estranya en qualque part que sia venut, axí en Cathalunya, e tota fusta apta a vexells de mar que exirà de Cathalunya sia pagat, per lliura de diners, III sous.

5

(2·30) Ítem, tot vi que exirà de Cathalunya pach II sous per lliura de diners, exceptat vi que serà mès en nau o altres vexells navegants a obs de navegants, lo qual pach XII diners [191r^a] per lliura de diners, si donchs aquest vi no havia ja pagat lo vuyté.

10

(2·31) Ítem, que de tots cavalls e rocins qui isquen de Cathalunya per vend[r]e sia pagat X sous per lliura de diners, però en açò no sien enteses los cavalls e roçins que exiran de Cathalunya e iran en servey del senyor rey en la guerra.

15

(2·32) Ítem, que tot bestiar gros e menut que ique de Cathalunya per vendre, pach IIII sous per lliura de diners.

20

(2·33) Ítem, tota cera que isque de Cathalunya pach, per lliura de diners, VI diners.

(2·34) Ítem, pega e alquitrà que isque de Cathalunya pach, per lliura de diners, III sols.

25

(2·35) Ítem, que de tota mercaderia que isque o entre en Cathalunya axí per mar com per terra que en los capítols demunt dits no sia compresa, exceptat blat e vi, pach a la entrada e a la exida II diners per lliura de diners.

30

---

1 2·29] XXX JHF | tot] de tot JH | vexell] vaixell F 2 en Cathalunya] en Cathalunya com de fora JHF 3 apta] abta JHF | vexells] vayxells F exirà] hisquen F 4 sia] sie F 6 2·30] XXXI JHF | Cathalunya] Catalunya J | II] dos F 8 de] dels F 10 vuyté] huyte HF 12 2·31] XXXII JHF | qui] que H | isquen] hisquen F 13 vendre] vende amb e² int. | sia] sie F 14 roçins] rocins H 15 exiran] ixiran H | Cathalunya] Catalunya J | servey] serviy JH 18 2·32] XXXIII JHF | ique] ischa J, hisqua F 19 Cathalunya] Catalunya J 21 2·33] XXXIII JHF | isque] hisqua F | Cathalunya] Catalunya J 24 2·34] XXXV JHF | isque] hisque F | Cathalunya] Catalunya J 25 III] tres F 27 2·35] XXXVI JHF | que¹] om. JH | isque] hisque F 28 Cathalunya] Catalunya J 29 demunt] damunt JHF 30 II] dos F

(2·36) Ítem, que tota persona de qualche condició o stament sia qui traurà de Cathalunya o metrà en aquella les coses demunt expressades o alguna d'aquelles per la terra de Rosselló o de Vallespir, haja e sie tengut de manifestar
 5 les dites coses a les per[191r^b]sones qui a açò seran deputades o als compradors de aquelles en la vila de Perpenyà; e a les dites persones pagar ço que damunt és ordonat de pagar, les quals persones estimaran e segellaran los dits draps e les altres coses dessus dites; e que totes les
 10 dites coses hagen a exir de la dita vila ab albarà de les dites dues persones.

(2·37) Ítem, que tota persona qui traurà de Cathalunya o en aquella metrà algunes de les dites coses
 15 per la vall d'Andorra e per tot lo vezcomtat de Castellbó, haja a presentar e manifestar aquelles a les dites persones qui en la Seu d'Urgell a açò són deputades, segons la forma dessus dita.

(2·38) Ítem, que tota persona qui algunes de les dites coses traurà de Cathalunya o metrà en aquella per lo port de Ceret, de Malpàs e de la vall de Boy, haja aquelles a manifestar en lo dit loch de Cenet e al loch de Malpàs o a la I d'aquells qui pus prop serà de lur camí.
 20

(2·39) Ítem, que totes les coses dessus dites qui entraran o exiran per la terra de Pallars se hagen a manifestar en los lochs de Tirvià o de València o de Arany o de Muntanyana o de la Pobla de Belvehy o de Leberçuy, ço és, a I d'aquells lochs qui pus prop serà de lur camí.
 25
 30

(2·40) [191v^a] Ítem, que totes les mercaderies e coses dessus dites qui entraran o exiran en Aragó sien

1 2·36] XXXVII JHF 2 stament] estament JHF | Cathalunya] Catalunya J 3 demunt] damunt JHF | daquelles] de aquelles HF 4 o] e F | sie] sia JHF | manifestar] maniffestar F 8 ordonat] ordenat JH | les quals] segueix el passatge exp. coses dessus dites e | estimaran] rep. 10 hagen] hagen JH 13 2·37] XL JHF | Ítem] om. abans disp. 15 vezcomtat] vescomdat J, vezcomdat H, veçcomdat F 16 haja] haje F | manifestar] maniffestar F | dites] dues F 17 són] seran JHF 20 2·38] XLI JHF 21 lo port] la part F 22 de²] e de F | a] om. F 23 manifestar] maniffestar F | Cenet] Ceret JHF | a...24 la] al JH 24 daquells] de aquells H 26 2·39] XLII JHF 28 manifestar] maniffestar F | Arany] Areny JHF 29 Belvehy] Bellvehi J, Bellvey HF 30 serà] seran JHF 32 2·40] XLIII JHF

manifestades en les çitats de Tortosa, de Leyda, de Balaguer e en los lochs de Fflic, de Aytona, de Orta, de Gandesa e en tots altres lochs que als deputats serà vist fahedor, en aquell qui pus prop serà de lur venguda a les persones qui en los dits lochs seran deputades. 5

(2·41) Ítem, que en les marítimes de Cathalunya sien ordonats principalment certs lochs a carregadors en los quals qualsque persones qui trauran o metran algunes de les coses demunt dites que sien tengudes de pagar, segons que damunt és ordonat, degen ésser denunciades e per aquelles pagar en algun dels dits lochs qui pus avinent serà del loch on carragaran o descarragaran; los quals lochs són aquests, ço és, Copliure, Roses, Torrella de Muntgri, Palamors, Canet, Sent Lorenç, Sent Ffeliu de Guíxols, Barchinona, Ciges, Cubelles, Terragona, Cambrils e Tortosa. 10 15

(2·42) Ítem, que en les ylles de Mallorca, de Manorcha e de Iviça sien elets semblantment çerts lochs a carragadors per los deputats e administradors qui seran ordonats [191v^b] en Cathalunya aquells, ço és assaber, lochs que·ls serà viares; e en aquells lochs o altres de les dites ylles metre e posar certes persones e guardes qui puxen cullir e reebre tot ço que exirà de les coses demunt dites, les quals, emperò, persones e guardes hajen a fer sacrament e homenatge segons que demunt és contengut. És entès, emperò, que en cascun dels dits lochs qui són assignats a carregadors sien eletes certes persones feels e leylals per los deputats de Cathalunya qui sien bones e profitoses a les dites coses cullir e reebre; e que puxen 20 25 30

1 manifestades] manifestades *F* | çitats] ciutats *JHF* 2 Fflic] Flix *HF*
 3 altres] los altres *JH* 7 2·41] XLIII *JHF* 8 ordonats] ordenats *JH*
 10 demunt] damunt *JHF* | tengudes] tenguts *JH* 11 ordonat] ordenat
JH | degen] dejen *F* 12 algun] algu *HF* 13 carragaran...descarragaran]
 carragaran o descarragaran *HF* 14 Copliure] Coth liure *H* | Torrella]
 Torroella *JF* | Muntgri] Montgri *F* 15 Palamors] Palamos *JHF* | Ffeliu]
 Feliu *HF* 16 Terragona] Tarragona *JHF* | Cambrils] e Cambrils *JH*
 19 2·42] XLV *JHF* | ylles] illes *JH* | Mallorca] Mallorques *JF*,
 Mallorches *H* 20 Manorcha] Menorcha *HF* | çerts] certs *JHF*
 21 carragadors] carregadors *JHF* 22 assaber] asaber *JH* 23 serà] seran
JH | viares] vijares *JH*, vigares *F* | o] e en *JH*, o en *F* 24 ylles] illes *JH*
 25 reebre] rebre *H* | demunt] damunt *JHF* 27 demunt] damunt *JHF*
 30 leylals] leals *F* | Cathalunya] Catalunya *J* 31 profitoses] proffitoses *F*

aquelles persones constituir e donar salari conuinent
 segons que·ls parrà, en cas que les generalitats no·s venen;
 les quals persones qui eletes seran sien tengudes de fer
 sagrament e homenatge en poder de l'ordinari de cascun
 5 loch on seran que bé e leyalment se hauran en cullir e
 levar les dites coses e que d'aquelles daran bon compte e
 leyal als dits deputats com per aquells requests ne seran.

(2·43) [192r^a] Ítem, que tots oficials axí del senyor
 10 rey com de altres qualssevol persones de la dita senyoria
 qui hajen jurisdicció e tots los senyors dels lochs dejen
 tenir e seruar e fer seruar totes les dites coses en los
 presents capítols contengudes; e que tota vegada que d'açò
 15 per los dits deputats, guardes o altres persones damunt
 dites seran requests, axí en punició e execució a fer com
 en altres coses als dits affers necessàries, donen tota favor
 e ajuda e façen tota justícia spatxada; e açò hajen a jurar
 los dits oficials als sants IIII Evangelis, si per aquells
 requests ne seran; e, si per aventura per colpa o
 20 negligència dels dits oficials o dels senyors dels lochs en
 les dites coses justícia no·s fehie, que tot ço que per colpa
 d'ells se perdria a la dita ajuda hajen a pagar de lur propri,
 lo qual dampnatge puguen estimar los dits deputats e
 aquell fer pagar a les persones qui contrafarien.

(2·44) Ítem, que, si en cullir e levar les dites coses
 eren necessàries altres bones provisions [192r^b] e
 ordinations o en aquelles apparie als cuns duptes, que·ls
 30 deputats de Cathalunya residents en Barchinona o aquells
 a qui ells o comanaran les puxen fer declarar, no mudada
 substància, aytantes vegades com a ells serà ben vist
 fahedor.

1 aquelles] a aquelles *JHF* | conuinent] covinent *JH* 5 leyalment]
 lealment *F* 6 les] de les *JH* | daran] donaran *JH* 7 leyal] leal *F* 9 2·43]
 XLVI *JHF* 10 de altres] daltres *HF* 11 dejen] degen *JH* 14 deputats...
 persones] *passatge subr.* | o] e *F* 15 fer] ffer *F* 17 façen] facen *H*
 tota] *exp., om. JHF* | spatxada] espexxada *J*, espatxada *HF* 18 IIII]
 quatre *J*, IIIIe *H* | Evangelis] euvangelis *F* 19 aventura] ventura *F*
 20 negligència] per negligencia *JH*, negligencia *F* | oficials] oficials *H*
 21 fehie] fahia *JH* 22 hajen] hagen *H* | de] del *JH* | propri] propi *F*
 24 contrafarien] contrafaran *F* 26 2·44] XLVII *JHF* 28 apparie]
 apparie *J*, apparian *H* | als cuns duptes] als gus dubtes *JH* 29 deputats]
amb s int. 30 o] ho *JHF* | les] los *F* | declarar] e declarar *JHF*
 31 substància] sustancia *JH*, la substancia *F* | ben] be *J*

(2·45) E és axí avengut per la Cort que totes les dites generalitats sien cullides e levades en lo Principat de Catalunya en la forma dessús dita, ço és, per via e ordinació dels dits deputats o per aquells qui per ells hi seran assignats, los quals deputats sien tenguts per virtut del sacrament e homenatge que han fet que ells ho aplegaran e u faran cullir e aplegar com mils e pus profitosament puguen e que·n daran bon compte e leyal.

5

(2·46) Ítem, que totes imposicions qualssevullen, les quals són o seran posades per qualssevulle universitats o lurs senyors dels braços dessús dits o altres quals[192v^a]sevol persones, les quals hajen per concessió del senyor rey o del general de Catalunya o per pròpia auctoritat, les quals sien posades en los draps cruus o altres draps tints e adobats sien de fet de present levades; e axí mateix sien levades totes imposicions que són o seran posades per entrada o per exida en qualssevulle mercaderies o coses qui entraran o exiran dins lo Principat de Catalunya, axí que d'aquí a avant no n'i sien cullides durant lo temps desús dit sinó aquestes que dessús són nomenades.

10

15

20

(2·47) Ítem, que·l senyor rey e la senyora e·l senyor duch e tots lurs fills e lurs companyes e domèstichs e totes persones de qualque lig, stament o condició sien qui trauran de Catalunya o metran en aquella algunes de les coses dessús dites, pach la imposició e ajuda en los dits capítols contenguda a les persones qui aquelles compraran o a cullir aquelles deputades seran; e axí mateix paguen

25

30

1 2·45] XLVIII JH | dites] *om. F* 2 generalitats] *amb s int.*
 3 Catalunya] Catalunya *F* 7 aplegaran] *appegaran JH* | u] *ho F*
 cullir] *cuyllir F* | aplegar] *plegar H* | com...8 e¹] *passatge subratllat*
 10 2·46] XLIX JH, XLVIII *F* | qualssevullen] *qualssevuyllen H*
 11 qualssevulle] *qualssevulla JF*, *qualssevuylle H* 13 hajen] *hagen J*
 14 Catalunya] Catalunya *F* | pròpia] *propia HF* 15 draps] *amb s int.*
 17 mateix] *matex JHF* 18 posades] *levades JH* | qualssevulle]
qualssevulla J, *qualssevuylla F* 19 lo] *lo dit HF* 20 Catalunya]
 Catalunya *F* | a] *om. F* 21 durant] *durant F* | desús] *dessus JH*
 22 nomenades] *ordonades JHF* 24 2·47] *L J, XLIX F* | que·l] *que lo*
JH | senyora] *senyora reyna JHF* | e·l] *e el JHF* 25 totes] *tots H*
 26 stament] *estament JHF* 27 Catalunya] Catalunya *F* 28 coses...
 dites] *dites coses JH* | pach] *paguen JF*, *pag H* 30 mateix] *matex HF*

d'aquelles que compraran o vendran de les quals de pagar, comprant o venent, és en los dits capítols feta menció.

(2·48) [192v^b] Ítem, con de les coses dessús dites
 5 hajen e dejen exir LX^M liures, ço és, L^M liures que són
 stades profertes a la ajuda e deffensió del Principat de
 Cathalunya e X^M lliures que hi són stades carregades per
 los fruits dels censals, segons que devall és contengut, e
 aquestes coses que damunt són posades sien dites a bon
 10 arbitri e sia incert quant exirà de cascunas, que sia
 comanat als deputats residents en Barchinona hajen a ésser
 çitats e convocats que sien personalment en Barchinona
 per la rahó devall escrita, e, tots o la major partida d'aquells
 si vehien d'açí a mig any primer vinent del primer die de
 15 mayg prop vinent a avant comptadors o d'aquí a avant
 vehien que de les dites generalitats no deguessen ne
 poguessen exir les dites LX mil liures en I any, que ells,
 fet primerament [per les] persones ecclesiàstiques
 sacrament en poder del bisbe de Barchinona o de son
 20 official e·ls lechs sacrament e homenatge en poder del
 veguer de Barchinona que s'hauran leyalment e bé en lo
 dit fet, puguen affiger e posar més a avant càrrech de
 im[193r^a]posició en les coses dessús dites en aquelles que
 mils ho puguen comportar, segons més o meyns, a profit
 25 de la terra. E axí mateix, si vehien e conexien que
 d'aquelles isqués o degués exir més avant en l'ayn de les
 dites LX^M liures, que puguen tolre e levar d'aquelles coses
 que vijares los sia que sien massa carregades, segons més
 o menys prorata, axí que, si fer-se pot, vingue egual a les

1 que] qui *H* | de²] a *F* 4 2·48] L *JF* | con] com *JHF* 5 dejen] degen
F | L^M] L mil *F* 6 stades] estades *JHF* | deffensió] defensio *JHF*
 7 Cathalunya] Catalunya *F* | X^M] X mil *F* | hi] y *F* | stades] estades
JHF 8 fruits] fruyts *JHF* | devall] davall *JHF* 10 arbitri] arbitre *F*
 cascunas] cascunes *JHF* 11 deputats] deputats del general de Cathalunya
 los quals tots per los tres deputats *JHF* | a] *om. F* 12 çitats] citats *HF*
 Barchinona] Barcelona *F* 13 rahó] rao *F* | devall escrita] davall escrita
JHF | e tots] e si tots *JH* 14 si vehien] *om. J, ratllat a H*, si veyen *F*
 daçi] daci *F* | die] dia *JHF* 15 mayg] maig *J* | comptadors] comptador
F | a²] *om. F* 16 vehien] veyen *F* | ne] ni *H* 17 LX mil] LX^M *JH*,
 sexanta mil *F* | I] un *JH* 18 per les] *af. de JHF* 20 official] oficial *HF*
 e·ls] e els *JHF* 21 de] *om. H* | leyalment] lealment *JH* 22 affiger]
 afinar *JH*, afegir *F* | a] *om. F* 24 meyns] menys *JHF* 25 mateix] matex
HF | vehien] veyen *F* | conexien] coneixien *F* 26 avant] a avant *JHF*
 l'ayn] lany *JHF* 27 puguen] puyen *F* 28 vijares] vejares *F* | los] lus *F*
 29 vingue] vinguen *J*, venga *F*

dites LX^M lliures; e açò que affegiran o tolran en les dites coses sia publicat e manifestat per tots los lochs de Cathalunya e, en cas que no bastassen a les dites LX^M lliures e haguessen a affegir, affigen primerament I diner
5
oltra los dos que ja hi són posats a totes les mercaderies qui entraran o exiran per mar o per terra e despuys a aquelles e a les altres, segons més o menys.

(2·49) E, con experiència del fet passat no s'haje mostrades les grans e immoderades messions que·s són fetes en cullir e levar les generalitats que foren posades en la Cort de Muntçó, per esquivar aquelles messions, és acordat que·ls deputats dessus dits vénen en cascun loch de Cathalunya, axí de prelats e persones ecclesiàstiques com de richs hòmens e cavallers e de çiuata[192r^b]dans e de ciutats e viles reyalis de Cathalunya e del Regne de Mallorca e ylles a aquell adjacents, les dites generalitats, si emperò troben que allò profitosament fer-se puegue, de tres en tres meses, los quals començan lo primer dia del mes de maig prop vinent e que·l preu d'aquelles generalitats sia pagat de mes en mes o a la fi dels dits III
10
meses; emperò que·l deputat qui serà resident en Mallorca vene les generalitats dels dits regne e illes.
15
20

(2·50) Ítem, ordona la dita senyora reyna e la Cort que les generalitats qui foren posades en la dita Cort de Muntçó sien en lo derrer dia del present mes de abril relevades e toltes; e, per tal car en la dita Cort de Muntçó les dites generalitats foren promeses a la defensió de la cosa pública a II anys e VII meses, los quals deuen finir
25
30

1 açò] ço *JH* | affegiran] affigiran *JH*, afegiran *F* 3 Cathalunya] Catalunya *J* 4 e] hey *J*, ey *HF* | affegir] afiger *JH*, afegir *H* | affigen] afigen *JHF* 5 oltra] ultra *JHF* | posats] possats *H* 7 o] e *J* 9 2·49] LII *J*, LI *F* | con] com *JHF* | experiència] esperiencia *JH* | no shaje] no haja *JHF* 11 posades] possades *H* 12 Muntçó] Montso *JHF* 14 e] e de *JH* | ecclesiàstiques] ecclesiastiches *H* 15 çiuata192rbdans] ciutadans *JHF* | e³...16 ciutats] *om. JH* 16 reyalis] reals *JH* | del] de *JHF* 17 Mallorca] Mallorques *JHF* | ylles] illes *JH* | aquell] aquella *F* 18 pugue] puga ço es *F* 19 tres¹] III *F* | tres²] III *F* | començan] començen *J*, comencen *HF* 20 prop] primer *HF* 21 III] tres *JH* 22 que·l] que lo *JHF* 23 Mallorca] Mallorques *JF*, Mallorches *H* vene] vena *F* | dels dits] del dit *JHF* | illes] ylles *HF* 25 2·50] LIII *J*, LII *F* | dita] *om. JHF* 27 Muntçó] Muntso *JHF* | derrer] darrer *H* | de abril] dabril *JH*, de abril *F* 28 car] cor *JH* | Muntçó] Montso *JHF* 30 anys] anys *JF*, ayns *H*

lo derrer dia del prop vinent mes de octubre, e, si ara se
 leven, aquest temps que és del primer die de maig prop
 vinent tro al derrer dia de octubre se perdés e fos levat al
 do fet en la dita Cort de Muntçó e tot ço que d'aquelles
 5 generalitats [193v^a] dins aquest temps exiria, per la qual
 cosa lo bé públich ne poria romanir indeffès, majorment
 com los diputats del general de Cathalunya en la dita Cort
 de Muntçó elets hajen aquelles impositcions esdevenidores
 obligades a diverses persones de qui han manlevades grans
 10 quantitats de moneda e en special en Berenguer Bertran,
 cambiador de Barchinona, per ço, és acordat que, per
 servir e attendre les dites obligacions e per satisfer a do
 promès en la dita Cort de Muntçó, [que·ls diputats del
 general de Cathalunya residents en Barchinona venguen e
 15 assumen quant haurà exit en VI meses passats de les dites
 generalitats posades en la dita Cort de Montsó]; e aytant
 con ne haja exit en mig any aytant prenguen d'açò que
 exirà de les generalitats presents e allò obliguen e pusquen
 obligar e pagar a aquells a qui són obligades o u meten en
 20 deffensió de la cosa pública en les coses en la dita Cort de
 Muntçó ordonades. Però que aquestes impositcions dessus
 en aquests capítols contengudes sien cullides e levades en
 Cathalunya e en lo dit regne e illes tant e tan longament tro
 que d'aquelles sie exit tot ço que a tornar hauran al do de
 25 la dita Cort de Muntçó, segons que damunt és dit, e encara
 les dites LX^M liures per any per cascun dels dits dos anys;
 e encara sien reemuts los censals e los préstechs pagats,
 dels quals és fet acte de Cort lo dimarç prop passat a XV
 dies d'abril, e los fruyts d'aquells e tots los altres deutes
 30 qui sien [193v^b] deguts a·n Berenguer Bertran per la

1 derrer] darrer *H* 2 die] dia *JHF* | maig] mayg *JH* 3 derrer] darrer *H*
 4 Muntçó] Montso *JH*, Muntso *F* | daquelles] de aquelles *F*
 5 generalitats] *amb s int.* | exiria] exira *JHF* 6 bé] ben *HF* | indeffès]
 indefes *JHF* 7 diputats] *amb s int.* 8 Muntçó] Montso *JH*, Muntso *F*
 hajen] hagen *H* 10 special] especial *H* | en²] an *JHF* 12 attendre]
 atendre *HF* | a] al *JHF* 13 Muntçó] Montso *JHF* | que·ls...16 Montsó]
af. de JHF 14 venguen] veguen *H*, vejen *F* 15 assumen] asumen *H*
 16 posades] passades *F* 17 con] com *JHF* | prenguen] paguen *JHF*
 daçò] de ço *JHF* 18 pusquen] puxen *JH* 20 deffensió] defensio *JHF*
 21 Muntçó] Montso *JHF* 23 illes] ylles *JHF* 24 daquelles] de aquelles
H | sie] sia *JHF* | a] *om. JH* 25 Muntçó] Montso *JHF* 26 cascun]
 cascu *F* | dos] II *F* 27 censals] sensals *H* | censals...préstechs]
 prestechs e los censals *F* 28 dimarç] dimarts *JHF* 29 dabril] de abril
JHF | los²] *om. JHF* 30 qui] que *H* | qui sien] *rep.*

deputació passada. [Respon la senyora reyna, en nom del senyor rey, que reeb agradablement lo dit do, segons la forma e condicions damunt dites e segons la forma que en les respostes per ella davall fetes és contengut].

(3) Ítem, çinquanta mília lliures levadores per via de fogatge per aquesta manera, ço és, XXV mília liures, pagadores per los dos braços de prelats e persones ecclesiàstiques, rics hòmens e cavallers per lurs hòmens e per tots aquells qui ab ells contribuïren en lo do qui fon en la Cort de Muntçó per lo dit senyor rey celebrada; e les altres XXV mília liures pagadores per lo braç de les çitats e viles reyal, encloent la çitad de Tortosa e tot ço que l'infant en Fferrando havia e possehia en Cathalunya per si e per tots aquells qui ab lo dit braç contribuïren e pagaren en lo do qui s'féu axí en la Cort de Cervera com en la dita Cort de Muntçó per lo dit senyor rey celebrades e ab la çitad e illa de Mallorques. Axí, emperò, que de les dites XXV^M liures pagadores per los dits dos braços e per lurs hòmens, axí com dit és, sia deduit tot ço que la dita çitad de Tortosa e los altres lochs que l'infant en Fferrando havia en Cathalunya pagaven segons lo compartiment fet de les XI cases de [194^r] Cathalunya en la dita Cort de Cervera e que sia anadit a les XXV mil liures pagadores per lo dit braç de les çitats e viles reyal; les quals XXV mília liures, axí les unes con les altres, com de present no·s poguessen levar per rahó del fogatge qui vuy corre e·s leve per tot lo principat demunt dit per los dons passats, se hajen a pagar e a levar per aquesta manera, ço és, lo primer any enfre les pagues, ço és, la una per tot lo mes de octubre primer vinent, e la altre per tot lo mes de

1 Respon... 4 contengut] *af. de JHF* 2 reeb] reeb *F* | agradablement] agradablement *F* 3 condicions] condicio *F* 6 3] LIII *J* | çinquanta] cinquanta *JHF* 7 XXV] vint e cinch *J*, vint e cinch *H* | XXV mília] XXV^M *F* 8 dos] dits *F* | braços] braços *H* 9 ecclesiàstiques] ecclesiastiches *H* 10 contribuïren] contribuiran *JH* | qui fon] quis feu *JHF* 11 Muntçó] Montso *JH*, Muntso *F* 12 XXV mília] XXV^M *JHF* çitats] ciutats *JHF* 13 çitad] ciutat *JHF* 17 Muntçó] Montso *JH*, Muntso *F* 18 çitad] ciutat *JHF* | illa] ylla *JHF* | Mallorques] Mallorches *H* 19 braços] braços *JHF* | e] *om. F* 20 deduit] deduhit *JH* çitad] ciutat *JHF* 21 infant] infant *JHF* 22 pagaven] paguen *J*, paguaven *F* 24 les] les dites *JHF* | XXV mil] XXV^M *JHF* 25 çitats] ciutats *JHF* | reyal] reals *JH* | XXV... 26 mília] XXV^M *JHF* 26 con] com *JHF* 27 no·s] no *F* | vuy] huy *JHF* 28 per¹... dit] en Cathalunya *JHF* 30 les] tres *JHF* 31 la altre] altra *JHF*

janer après següent e l'altre per tot lo mes de abril despuys
següent; e, en lo segon any dels dits dos anys per los quals
fa la dita Cort lo dit do, axí com dit és, se leven entre tres
pagues, ço és, de IIII en IIII meses. Respon la senyora
5 reyna, en nom que dessus, que ho reeb agradablement, axí
emperò que de la quantitat del do de CCCXXV milia
liures per any no sia res disminuït.

(4) Ítem, çinquanta milia liures levadores e havedores
10 per via de imposició, la qual sia levada per cascun dels dits
III braços, si per aquella via [194r^b] levar-les volran, e, si
no, per aquella via que cascun dels dits braços levar-les
volrà ne elegirà; les quals sien axí departides per los
braços, ço és, que ls braços dels prelats e persones
15 ecclesiàstiques, richs hòmens e cavallers per lurs hòmens e
per tots aquells que ab ells pagaran e contribuïren en les
Corts de Cervera e de Muntçó e ab les illes de Manorcha e
de Iviça ne paguen XXV^M liures; e lo braç de les çitutats e
viles reials de Cathalunya per si e per tots aquells que ab
20 lo dit braç pagaren e contribuïren en les Corts de Cervera e
de Muntçó e ab lo regne e illa de Mallorques e ab la çitutat
e vegueria de Tortosa, ço és, los lochs qui foren de l'infant
en Fferrando, ne pach les altres XXV^M lliures; les quals L
milia liures, con de present pagar no s poguessen, sien
25 pagades per cascun dels dits dos anys per los terminis e
pagues següents, ço és, la terça part per tot lo mes de
octubre primer vinent, e la altra terça part per tot lo mes de
janer après següent e la altre terça part per tot lo mes de
abril après següent. Plau a la senyora reyna, en noz que
30 dessus, sens minva del dit do.

1 janer] gener *JH* | laltre] la altra *JHF* | de abril] d abril *JHF* 3 entre]
enfrent *JHF* 5 agradablement] agradablement *J* 6 la] la dita *JH*
CCCXXV milia] CCCXXV^M *JHF* 9 4] LV *J* | çinquanta] cinquanta
JHF 11 III] tres *JHF* | braços] braces *F* 12 cascun] cascu *HF* | braços]
dos braços *JH*, braces *F* 13 ne] e *JHF* 14 braços] braços *JHF*
15 ecclesiàstiques] ecclesiastiches *H* | lurs] los *F* 16 pagaran] pagaren
JHF 17 Muntçó] Montso *JHF* | illes] ylls *HF* | Manorcha] Menorcha
F 18 paguen] pagaven *H* | çitutats] ciutats *JHF* 19 reials] reals *JH*
21 Muntçó] Montso *JHF* | illa] illes *J*, ylla *F* | Mallorques] Mallorches
H | çitutat] ciutat *JHF* 23 L...24 milia] L^M *JHF* 24 con] com *JHF*
25 cascun] cascu *F* 26 tot] om. *JH* 27 la altra] l'altra *F* 28 janer] gener
H, jener *F* | la altre] la altra *JH*, l'altra *F* | de...29 abril] d abril *JHF*
29 noz] nom *JHF* 30 dit] om. *JH*

(5) [194v^a] Ítem, vint e cinch mília lliures levadores sobre çerta ajuda apposadora sobre la sal per tots los dits Principat de Cathalunya e Regne de Mallorques e illes a aquelles adjacents, la qual ajuda de present se pos es meta, es leu e·s culla per la forma e manera següents. 5

(5·1) Primerament, que per tota quartera de Barchinona de sal qui·s despendrà en lo Principat de Cathalunya e·n lo Regne de Mallorques e illes adjacents a aquell regne, en cas que pach e contribuescha ab 10
Cathalunya, sien pagats per lo venedor III sous barchinonins; en açò, emperò, no sia entesa sal de compàs.

(5·2) Ítem, que tota sal qui entrarà en Cathalunya e en lo dit regne per desprendre, axí per mar com per terra e axí 15
per Regne de Aragó com de València o d'altres parts qualssevulla, pach aquell qui la portarà per quartera III sous de barchinonins de imposició tan solament.

(5·3) Ítem, que tota sal de compàs qui entrarà en 20
Cathalunya e aquella qui·s fa en Cathalunya [194v^b] es despendrà dins lo dit principat e regne, pach per quartera III sous barchinonins.

(5·4) E que aquesta imposició sia cullida e levada e 25
pagada en les salines de Cathalunya e del dit regne e illes, e quant la dita sal exirà de les dites salines e per aquell qui le·n traurà.

(5·5) Ítem, que tota sal qui exirà de Cathalunya e del 30
dit regne e illes, axí per terra com per mar, per mercaderia pach e haja a pagar, per quartera de Barchinona, dos sous barchinonins tan solament e no més; e que aquell qui traurà la dita sal, haje a donar seguretats en poder dels

1 cinch] çinch *H* 2 çerta] certa *JH* | apposadora] apposedora *H* 3 illes] ylles *F* 4 aquelles] aquell *JHF* 7 5·1] I *JH* 9 e·n] e en *JHF* | illes] ylles *F* | adjacents...10 regne] a aquell regne adjacents *F* 10 contribuescha] contribuesque *J*, contribuesca *H* 11 Cathalunya] Catalunya *J* | venedor] venador *H* 14 5·2] II *J* 16 de Aragó] Darago *JF* 17 III...18 sous] los dits III sous *JF*, los dits tres sous *H* 18 de¹] *om. F* 20 5·3] III *J* 21 Cathalunya¹] Catalunya *J* 23 III] tres *F* 25 5·4] IIII *J* e¹] *om. F* 26 illes] ylles *F* 27 quant] quan *F* 28 le·n] lan *JHF* 30 5·5] *V J* 31 illes] ylles *F* 33 que] *om. JH* 34 haje] haja *JHF*

5 cullidors de la present imposició que aquella sal que traure volia haurà treta dins dos meses al pus luny; e que haja a portar albarà del loch o lochs hon la hauran venuda o del batle de aquells lochs en què confés que aquella sal han allí apportada.

10 (5·6) Ítem que la sal que una vegada haurà pagada la dita imposició no·n pach més avant encara que aquella sia moltes vegades venuda.

15 (5·7) [195ra] Ítem, que·l senyor rey e la senyora reyna e lo senyor duch e tots sos fills e totes les lurs companyes e tota altra persona de qualque ley, estament o condició sia pach e haja a pagar la dita imposició.

20 (5·8) Ítem, que de tota sal qui vuy se trobarà en qualssevol lochs de Cathalunya o del dit regne e illes, axí en les salines com en qualsevol altres lochs, que sia per despendre en Cathalunya e en lo dit regne e illes sien pagats los dits III sous barchinonins per quartera.

25 (5·9) Ítem, que tota persona de qualque ley, estament o condició sia haja a manifestar en poder dels consellers, pahers, cònsols, jurats e altres regidors dels lochs de Cathalunya e del dit regne e illes o d'aquells qui y seran assignats per los deputats quanta sal haurà per tal que d'aquella pach e haja a pagar la dita imposició; e, si contrafarà, pach, per pena per cascuna vegada que contrafarà, la imposició doble per la sal que trobada li serà.

30 (5·10) Ítem, que ninguna persona de qualque condició sia no faça ne [195rb] gos fer frau en alguna de les dites coses; e, si contrafarà, caygue e sia caygut en pena de C sous barchinonins, de la qual sia guanyada la terça part a

---

1 que¹...sal] *rep.* 2 volia] volra *F* | dos] II *F* 3 hon... hauran] on laura *JH*, on la haura *F* 4 de aquells] daquells *F* | han] ha *JHF* 5 apportada] portada e venuda *JHF* 7 5·6] VI *J* 8 no·n] no *JH* | avant] a avant *F* 11 5·7] VII *J* 12 e lo] el *JHF* 13 ley] lig *JHF* 16 5·8] VIII *J* | sal] *amb l int.* | qui vuy] que huy *JHF* 17 lochs] *amb s int.* | o] e *JHF* | illes] ylles *F* 18 qualsevol] qualssevol *JH* 19 Cathalunya] Catalunya *J* | illes] ylles *F* 20 III] tres *F* 22 5·9] IX *JH* | ley] lig *JHF* 25 o] e *JH* 29 doble] dobla *JHF* 32 5·10] X *JH* 33 faça] façe *F* 34 C] cent *JHF*

la ajuda del general de Cathalunya e l'altra a l'acusador e la altra terça part al senyor del loch on lo frau se cometrà o a aquells que han acostumat de reebre les penes en los dits lochs, los quals en neguna manera no puguen fer gràcia ne remissió alguna de la pena dessus dita. 5

(5·11) Ítem, que, per tal que la dita imposició sia mils cullida e levada e pugue ésser trobada major còpia de sal, que sia feta ordinació general que l'almirayll del senyor rey ne altres capitans o armadors en mar o en altres qualssevol persones no prenguen ne gosen pendre en neguna armada de mar neguna persona qui faça sal ne aytant poch puguen ésser forçats de anar en la guerra per terra; açò, però, sia entès en lo temps que la sal se fa e mentre que la faran. 10 15

(5·12) Ítem, que totes altres impo[195v^b]sicions qui sien posades sobre la sal o altres càrrechs qualssevulla en qualssevol lochs de prelats, persones ecclesiàstiques, rics hòmens e de cavallers e de ciutats e viles reyalis de Cathalunya e del dit regne e illes sien levades, axí que no·n n'i haja ne n'i prengue ne n'i pugua haver sinó aquesta, exceptat los drets que·ls senyors de les salines han acostumat de haver e reebre en les dites salines. 20 25

(5·13) És entès, emperò, que, si alguna persona de qualque condició sia haurà per privilegi poder e licència de pendre sal franchament en qualsevol de les salines de Cathalunya e del dit regne e illes, que aquell privilegi li sia salvat, però que haja de la sal que traurà e despendrà a pagar la imposició dessus dita. 30

(5·14) Ítem, que tota persona de qualque estament o condició sia que traurà de les salines de Cathalunya e del

1 Cathalunya] Catalunya *J* | l'altra] l'altra terça *JHF* 2 la altra] l'altra *JHF* | part] pach *JHF* | del loch] dels lochs *JHF* | lo] lo dit *JHF* 3 que] qui *H* | acostumat] acostumat *J* 4 neguna] alguna *JHF* | ne] ni *H* 7 5·11] XI *J* 8 pugue] puga *JHF* 9 que lalmirayll] quel almirall *JH*, que lalmirall *F* 10 ne] ni *F* | en²] *om.* *JHF* 13 aytant] aytam *H*, aytan *F* 14 la] *om.* *JH* 17 5·12] XII *J* | qui] que *J* 19 ecclesiàstiques] ecclesiastiches *H* 20 de¹] *om.* *JHF* | e²] *om.* *F* | reyalis] reals *JH* 21 illes] ylles *F* | levades] relevades *JHF* 22 no·n ni] no hi *JH*, no ni *F* ne¹...prengue] *om.* *JHF* | pugua] puga *JF*, pugue *H* 24 acostumat] acostumat *J* | reebre] reebre *F* 26 5·13] XIII *J* 33 5·14] XIII *J* 34 e] o *JH* | del] del dit *JHF*

regne e illes sal per revendre o per despendre, haja a
 pendre albarà dels plegadors e cullidors de la dita
 imposició que pagada haurà; e qui contra açò farà que
 perde la sal e la bèstia ab què la portarà e, ultra açò, pach
 5 per pena per cascuna càrrega C sous; e, si la traurà per
 mar, que perde lo vexell; e açò mateix sia entès [195v^b] en
 la sal que traurà en Cathalunya e en lo dit regne e illes o
 exirà d'aquells; e que·ls albarans se hajen a donar franchs.

10 (5·15) Ítem, que·ls diputats del general de
 Cathalunya e del dit regne, en cas que pach e
 contribuesque ab Cathalunya, posen e puguen posar en les
 salines de qualssevol dels dits braçes de prelat e de
 15 persones ecclesiàstiques, richs hòmens, e cavallers,
 çitadans e çitats e viles reials de Cathalunya cullidors e
 plegadors de la dita ajuda, los quals hajen a fer albarà a
 cascuna persona qui traurà de la dita sal de la imposició
 que·n reebran per pocha que sia; e que los senyors dels
 20 castells, viles e lo[c]s on les dites salines seran donen e
 hajen a donar a aquells plegadors secors, favor e ajuda e
 aquells deffendre e mantenir, axí com a cosa lur pròpia,
 tota vegada que per los diputats e per los dits plegadors ne
 seran requests.

25 (5·16) Ítem, que tota sal qualsevulla de què serà
 pagada la imposició dessus dita pugue córrer e ésser
 despesa per tota Cathalunya per lo temps dessus dit, no
 contrestans constitucions qualssevulla fetes sobre la
 30 gabella de la sal, [196r^a] les quals la senyora reyna, de
 volentat de la Cort, per lo dit temps sospèn e toll; e axí
 mateix vol la dita senyora que per açò no sia fet perjudici a

1 illes] ylles *F* 3 imposició... haurà] impositio en lo qual faça mencio de
 la impositio que pagada haura *JHF* 4 perde] perda *JHF* | bèstia] bístia *H*
 5 per²] *om. JH* | C] Cent *JHF* 6 perde] perda *JF* | mateix] matex *JHF*
 7 traurà] entrara *JHF* | Cathalunya] Catalunya *J* | illes] ylles *F* | o] e
JHF 8 daquells] daquelles *JH* | donar] dar *JHF* 10 5·15] XV *J*
 11 pach] pac *J* 12 contribuesque] contribuesca *J*, contribuesqua *H*
 13 de²] *om. JHF* 14 ecclesiàstiques] ecclesiastiches *H* | e¹] *om. JH*
 15 çitadans] e ciutadans *JHF* | çitats] ciutats *JHF* | reials] reals *JH*
 Cathalunya] Catalunya *J* | cullidors] collidors *J* 16 plegadors] plagadors
J | fer] ffer *J* 18 que los] quels *F* 19 e locs] o lochs *JHF* 20 secors]
 socors *JF* 21 deffendre] defendre *JHF* | pròpia] propria *H* 22 e] o *JHF*
 25 5·16] XVI *JH* 26 pugue] puga *F* 28 contrestans] contrastants *JHF*
 30 toll] tol *F* 31 mateix] matex *HF*

qualssevol constitucions fetes sobre la gabella de la sal, ans, passat lo dit temps, romanguen en sa força e valor.

(5·17) Ítem, que, si per aventura la dita ajuda o imposició de la sal al dit for no basta o pujave a L mil liures barchinonines en dos anys quities de totes messions, que la dita ajuda sia e stia tant e tan longament en Cathalunya e en lo dit regne e illes, ultra los dits dos anys, tro que d'aquell sien exides L mília liures franques segons que dit és.

(5·18) Ítem, que aquesta imposició de la sal sia cullida e levada tant solament per dos anys primer vinents, del primer die de maig prop vinent a avant comptadors, e no més sinó en la forma prop dita; e que per la dita imposició ne per alguna cosa qualsevol continguda en los dits capítols no sie ne pogue ésser engenrat algun prejuhi als privilegis, libertats e franqueses de cascun dels dits braçes ne a singular o a singulars d'aquells, ans los dits privilegis, libertats e franqueses sien e romanguen a cascun, passat lo dit temps, en lur for[196r^b]ça e valor, la present imposició en alguna manera no contrestant, ne açò pogue en alguna manera ésser tret a conseqüència en esdevenidor. Respon la senyora reyna, en noz que dessús, que li plau, retengut tota vegada que·l dit do de CCCXXV^M lliures haja compliment.

(6) Ítem, L^M liures pagadores e levadores en la forma següent, ço és, XXV^M lliures pagadores per los dits III braçes de la Esgleya, richs hòmens e cavallers, per lurs hòmens e per tots aquells qui ab ells contribuïren en la dita Cort de Muntçó, segons que damunt és dit; e les altres

1 qualssevol] qualsevol *H* 4 5·17] XVII *JH* | aventura] ventura *JHF*
 5 la] la dita *JH* | basta] bastave *JH*, bastava *F* | pujave] pujava *F* | L
 mil] L^M *JHF* 6 dos] II *JF* 7 stia] estia *JHF* 8 Cathalunya] Catalunya *J*
 illes] ylles *F* | ultra] oltra *H* | dos] II *F* 9 daquell] daquela *JHF* | L
 mília] les dites L^M *JHF* 12 5·18] XVIII *JH* 13 tant] tan *JHF* | primer]
 primers *F* 14 die] dia *JHF* 16 alguna] neguna *F* 17 dits] presents *JHF*
 no... pogue] no sia ne pogue *JH*, no puga ne sia *F* | engenrat] engenrat
H | prejuhi] perjudici *JH* 18 cascun] cascu *F* 19 a²] *om.* *JHF*
 21 cascun] cascu *HF* 22 manera] cosa *JH* | contrestant] contrastant *JHF*
 23 pogue] puga *F* | alguna] altra *JH* 24 noz] nom *JHF* 26 CCCXXV^M]
 CCCXXV mil *F* 28 L^M] cinquanta mília *JH*, cinquanta mil *F*
 levadores] levadors *J* 29 III] dos *JHF* 32 Muntçó] Montso *JH*, Muntso
F

XXV^M liures pagadores per lo dit braç de les çitats e viles
 reyal ab la ciutat de Tortosa per si e per totes aquelles
 persones qui ab lo dit braç contribuïren en les dites Corts
 de Çervera e de Muntçó, segons que demunt és dit; e que
 5 los dits dos braços e lo braç de les çitats e viles reyal
 pusquen cascun aquestes XX cinch milia liures levar e
 haver per aquella forma e manera que·s volran, les quals
 sien pagades [196v^a] per cascuns dels dits braços per los
 tèrmens que·s segueixen, ço és, la terça part per tot lo mes
 10 de octubre primer vinent, l'altre per tot lo mes de janer
 après següent [e la altra per tot lo mes d'abril despuys
 següent]. Plau a la senyora reyna en nom que dessus.

(7) Ítem, cinquante milia lliures havedores per via de
 15 vendes de censals morts per la forma e manera següents,
 ço és, que·ls tres deputats residents en Barchinona, los
 quals a açò la Cort ha ja constituïts síndichs ab plen poder,
 venen censals morts tro en la quantitat dessus dita de L^M
 liures e encara d'altres L^M liures, los quals en lo segon any
 20 dels dits dos anys se han a levar per la forma dessus dita;
 per les quals C^M liures sien fetes de present vendes de
 censals morts a la rahó davall escrita, los quals censals, per
 ço que mils se trop, puguen ésser venuts per los dits
 25 deputats e donats a rahó de X^M sous per milanar; e, per tal
 car en Cathalunya se donen diverses preus en los dits
 censals morts, que·l dit preu de X^M sous per milanar sia
 donat per preu just e leyal, e que per negun lo contrari no
 pugue ésser impugnat. E que los prelats, vica[196v^b]ris e
 30 oficials lurs hajen a donar sentències de vet per los dits
 contractes fahedors per lo dit preu e tots los altres
 oficials, axí reyal com altres qualssevulla, hajen a donar

1 çitats] ciutats *JHF* 2 reyal] reals *JH* | per²] *om. F* 4 Çervera]
 Cervera *JHF* | Muntçó] Montso *JH*, Muntso *F* | demunt] damunt *JHF*
 5 braços] braçes *JHF* | çitats] ciutats *JHF* | reyal] reals *JH* 6 cascun]
 cascu *F* | XX...milia] XXV^M *JHF* 8 cascuns] cascun *JHF* | braçes]
 braces *F* 9 segueixen] seguexen *J* 10 l'altre] l'altra *JHF* | janer]
JH, jener *F* 11 après] *om. JH* | e... 10 següent] *af. de JHF* 14 cinquante
 milia] cinquanta milia *JH*, L^M *F* 15 manera] maneres *JHF* 16 tres] III *F*
 17 a...Cort] la cort a aço *JHF* 20 a levar] haver *JH*, a haver *F* 23 trop]
 troben *JHF* 24 donats...25 leyal] *passatge assenyalat* | milanar]
 milenar *F* 25 car] quen *F* 26 morts] *amb s int.* | milanar] milenar *HF*
 27 leyal] leal *JH* | negun] negu *JHF* 28 pugue] puga *JF*, pugues *H*
 30 fahedors] faedors *JF* | per...dit] *rep.* 31 oficials] oficials *HF*
 reyal] reals *JH* | qualssevulla] qualssevulle *H*

sentències de condempnació e posar decrets en aquelles
vendes e fer totes aquelles coses e altres que per ells se
acustumen de fer en vendes de censals morts e de violaris;
e aquestes coses los dits prelats, oficials e altres, axí
ecclesiàstichs com setglars, hagen a donar franques de tot
dret a ells pertanyent per les coses dessús dites; e axí
mateix sien franques les dites vendes de imposició, axí en
los compradors com en los venedors dessús e davall scrits.
E que negun notari no gos cloure, fer ne pendre ne fer
pendre a jurat seu negun contracte ne contractes de censals
ne de violaris ne negun altre contracte per juheu ne per
cristià de què·s responga a for de censal mort o de violari,
per tolre tota frau, tro que los dits síndichs o universitats
dejús scrites hagen compliment de vendes a la quantitat de
C mília liores, dessús dites; e, si lo contracte se fahia, que
aquells contractes reebuts per los dits notaris neguna valor
no haguessen, ans ara per lavors la dita senyora reyna e la
Cort aquells dóna per casses e nul·les; e no-res-meyns
que·ls dits notaris *ipso facto* perden lurs officis e encara ne
sien punitx axí com a tren[197r^a]cadors de ordinació feta
en Cort general; e açò, emperò, sien e tot se haja intimar
ab veu de crida per tota Cathalunya. En açò, emperò, sien
exceptats contractes de censals morts e violaris que·s
façen per matrimoni en aquesta manera: que, si aquell que
lo dot haurà a donar volrà fer contracte de censal mort o de
violari al marit per rahó d'aquell dot, en aquest cas, aytal
contracte de censal mort o de violari se pugue fer, però, si
lo dot se pagave en diners e·s convertien o s'havien a
convertir en compres de censals o de violaris, que, en

1 condempnació] condempnacions *JHF* 2 totes...altres] totes altres
coses *JHF* 3 acostumen] acostumen *J* 4 oficials] oficials *JHF*
5 setglars] seglars *JHF* | franques] franchises *JH* 6 e...5 imposició]
passatge assenyat amb daga 7 mateix] matex *HF* | franques] franchises
H 8 venedors] venadors *H* | davall scrits] devall escrits *JH*, davall
escrits *F* 9 ne¹] ni *JHF* | ne²] ni *JHF* 11 ne¹] ni *JHF* | ne²] ni *HF*
ne³] ni *JHF* 12 cristià] crestia *H* | responga] respingue *F* | censal]
sensals *H* 13 tolre] tolra *H* 14 dejús scrites] davall escrites *JHF* 15 C
mília] C^M *JHF* | dites] dita *F* | contracte] contrari *JHF* 16 reebuts]
rehebutx *F* 17 reyna] regina *F* 18 dóna] done *F* | no-res-meyns]
noresmenys *JHF* 19 officis] oficis *HF* 20 tren197racadors] *amb reclam*
cadors *al f. anterior* 21 emperò...e²] *om. JHF* | tot] *om. F* | intimar] a
intimar *JH* 22 crida] crida publica *JH* | Cathalunya] Catalunya *J*
23 censals] sensals *H* | e] e de *JH* 24 façen] fahessen *JH*, faessen *F*
25 censal] sensal *H* 27 censal] sensal *H* | pugue] puga *JF* 28 o] e *JH*
29 censals] sensals *H*

aquest cas, les compres se hajan a fer dels dits síndichs o de lurs substituïts o de les universitats davall scrites e no d'altres. E, en cas que·ls dits síndichs no trobassen qui·ls compràs censals morts addit for per les quantitats dessús dites, que aquells censals sien assegurats e venuts per les universitats de cascun dels dits braços davall contengudes; e que les dites vendes se façen en aquella manera e forma que·ls compradors volran exceptades fermançes. E que per guardar de don les dites universitats, que cascuna universitat que los dits censals vendrà per pagar lo fruyt dels dits censals se pugua cascun any retenir vers si tot l'interès e fruyt dels dits censals e [197r^b] metre'l en poder dels dits compradors, si reebre ho volran, ab les messions, si alcunes li·n convendrà de fer, de les generalitats que·s culliran en aquell loch; e, si per ventura en aquells lochs o alguns d'aquells no·s cullien generalitats o aquelles que s'i cullissen no bastaven als fruyts o annuals dels dits censals e a les messions, que, en aquell cas, aquell cambiador o cambiadors qui reebren totes les generalitats de la terra, axí com a plans cambiadors, façen dita a les dites universitats d'açò que·ls defalcarà dels fruyts dessús dits e paguen e sien tenguts de pagar a aquells cascun any ço que·ls falrà dels dits fruyts o annuals ab les messions dessús dites. E que les generalitats dessús dites no puguen jamés exir de Cathalunya ne ésser relevades o toltes t[r]o que tots los çensals demunt dits sien complidament reemuts e los interéssers, messions e dampnatges satisfets a les universitats dessús dites e a cascuna d'aquelles qui los dits çensals vendran; les quals generalitats totes la present Cort a les dites universitats e als compradors dels dits censals per lur seguretat de present obligue e promet, ab ferma e sollempne estipulació e ab totes aquelles formes e maneres que mils dictar se pugua a tot profit de les

2 o] e H | scrites] escrites JHF 4 censals] sensals H | addit] al dit JHF
 5 censals] sensals H | assegurats] assignats JH 6 cascun] cascu F
 7 façen] facen J | manera e] om. JHF 12 censals] sensals H 14 alcunes]
 algunes JHF | convendrà] covendra J | de¹] om. JHF 16 alguns] algun
 J, algu HF | no·s] no F 17 censals] sensals H 21 daçò] de ço JF 22 a]
 om. JH | aquells] aquelles HF 24 E...22 toltes] *passatge assenyalat
 amb daga* 25 Cathalunya] Catalunya J | ne] ni JHF | tro] amb o int.
 26 çensals] censals JHF | demunt] damunt JHF 27 interéssers]
 interesses H 28 dessús] desus H | a²] om. F | daquelles] de aquelles
 HF | qui] a qui J 29 çensals] censals JHF 31 obligue] obliga JF
 32 sollempne] solenne J, solempne H, solempna F | formes] fermes JH
 33 pugua] pague F

universitats, com[197v^a]pradors e cambiador o cambiadors
 dessús dits qui les dites faran e de cascun d'ells, que les
 dites generalitats seran e romandran en Cathalunya e en
 los regnes de Mallorcha e illes, en cas que pach e
 contribuescha ab Cathalunya, passats los dits dos anys, 5
 tant e tan longament tro que·ls dits censals sien reemuts e
 les pensions pagades e messions, segons que dit és, e que
 no consintran que sia tocat en aquelles ne aquelles
 convertiran en altres uses, passats los dits II anys, sinó
 reembre los dits censals e pagar los fruyts e messions 10
 dessús dites. E açò de present jur la dita senyora reyna en
 la Cort e encara los deputats e síndichs dessús dits, juren
 encara e prometten e·n façen homenatge los dits tres
 deputats, a distribuir e ordonar lo dit do elets, que
 sofferran e consintran a les dites universitats qui los dits 15
 censals vendran que·s retenguen e·s puxen retenir vers si
 de les generalitats qui·s culliran en los dits lochs los fruits
 o pensions dels dits censals e les messions dessús dites e
 que pagaran e faran pagar sens embarch per los dits
 cambiadors tot ço que·ls defalcarà dels dits fruits o 20
 pensions, axí com dit és, e sobre açò negun embarch o
 empatxament no·ls donaran. E, per major seguretat dels
 compradors [197v^b] dels dits censals, vol e ordona la dita
 senyora reyna e la Cort que cascun dels dits contractes
 fahedors per los síndichs o per lurs substituïts o per les 25
 universitats dessús dites se puxen fermar e dictar ab totes
 clàusules, seguretats, renunciacions e cauteles necessàries
 e profitoses als dits compradors en aquella forma e manera
 que·ls compradors volran ne ordonaran e que aquells
 contractes hajen poder e vigor de ley e de constitució e de 30
 acte fet per la dita Cort; e que contra aquells per los dits
 síndichs ne per les universitats dessús dites o alguna
 d'aquelles no·s puscha oposar ne al·legar algunes

2 cascun] cascu *H* 4 los] *om. JH, lo F* | regnes...Mallorcha] regne de
 Mallorques *JF*, regne de Mallorches *H* | illes] ylles *F* 5 contribuescha]
 contribuesca *JH*, contribuesquen *F* | Cathalunya] Catalunya *J* | dos] II *F*
 7 e²...6 uses] *passatge assenyalat* 8 consintran] consentran *JHF*
 9 altres] *amb s int.* | uses] usos *F* | II] dos *JH* 10 reembre] en reembre
JHF | censals] sensals *H* 11 dita] *om. JH* 13 prometten] prometen
JHF | e·n] hen *J* | dits] *om. JH* | tres] III *F* 14 elets] *om. F*
 15 sofferran] soferran *HF* | consintran] consentran *JHF* 17 fruits] fruyts
JHF 20 fruits] fruyts *JHF* 22 empatxament] empatx *JH* 23 censals]
 censalas *J* 24 reyna] regina *F* | cascun] cascu *F* 25 fahedors] faedors
F | los] los dits *JHF* 29 ne] e *JF* 33 daquelles] de aquelles *HF* | no·s
 puscha] no pusquen *J*, non pusquen *H*

nul·litats ne vicis, deffalliments, e que ara per lavors la
 dita Cort, fahent-ne ley e constitució, suppleix tots
 deffalliments, vicis e nul·litats, si algunes o alguns en
 aquells contractes eren atrobades. E que, passàs los dos
 5 anys per los quals lo dit do se fa, segons que dit és, los dits
 tres deputats eligen tres bones persones, ço és, una de
 cascun braç, als quals, axí ara com lavors e lavors com ara,
 la dita Cort dóna plen poder aytant e tan gran con l'an
 dits deputats qui venen e cullen les dites generalitats, los
 10 quals facen sacrament e homenatge en poder del veguer de
 Barchinona que s'hauran ben e leyalment en los dits affers
 e que [198r^a] les dites generalitats conv[er]tiran totes sens
 alguna deducció, passats los dits dos anys, en reemçó dels
 dits censals e en paga dels fruyts e annuals d'aquells tro
 15 que complidament sien reemuts e pagats; los quals III
 deputats reten e hajen a retre compte II vegades l'any e en
 aquell temps, axí com los altres III dessús dits, a aquelles
 persones qui són electes a hojr los comptes dels III
 deputats residents en Barchinona; e que los III deputats
 20 residents en Barchinona puguen constituir als altres III per
 ells elegidors covinent salari a lur bona conexença. És
 entès, emperò, que, si alguna persona volrà comprar censal
 o violari dels dits deputats e síndichs dessús dits o de les
 dites universitats, ço és, lo censal a rahó de XIII^M sous
 25 per milanar e violari a rahó de VII^M sous per milanar, que
 açò puguen fer, però que negun no pugue comprar violari
 tan solament, mas que haja a comprar mig censal e mig
 violari ensemps, mas pugue comprar lo censal a la dita

1 deffalliments] ne defalliments *JHF* 2 fahent-ne] faent ne *J* | suppleix]
 suplex *H*, supleix *F* 3 deffalliments] defalliments *JHF* 4 passàs] passats
JHF | dos...3 anys] dits II anys *F* 6 tres¹] III *F* | tres²...persones] III
 persones bones *JH* | una] I *JHF* 7 com ara] axi com ara *JH* 8 dita] *om.*
JHF | dóna] done *F* | aytant] aytal *JH* | con] com *JHF* 10 facen] façen
JHF 11 ben] be *JHF* | leyalment] lealment *F* | affers] afers *H* 13 dos]
 II *F* 14 censals] sensals *H* 15 III] tres *JH* 16 II] dues *JHF* | e²] o *J*
 17 los] les *J* | III] *om.* *JH*, tres *F* | dits] dites *JH* 18 electes] eletes *JH*
 hojr] hoir *HF* | III] tres *HF* 19 III] tres *JHF* 20 III] tres *J*
 21 conexença] coneguda *J*, coneixença *F* 22 censal] sensal *H* 24 censal]
 sensal *H*, censall *F* | rahó] rao *HF* | XIIIIM] XIII milia *JH* 25 per
 milanar¹] *om.* *F* | e] e lo *JH*, els *F* | rahó] rao *F* | VIIM] VII milia *JH*
 milanar²] mil *F* 26 negun] *om.* *F* | pugue] puga *JH*, puguen *F* 27 haja]
 hajen *JHF* | censal] sensal *H* 28 ensemps] *amb s² int.* | pugue] puga *J*,
 puguen *F* | censal] sensal *H* | la dita] *om.* *F*

rahó de XIII^M sous per M o dels dits X mil per M tan
solament, si·s volrà; però que per açò lo preu de X^M ssous
per M damunt ordonat no sia dit ésser meyns just ne
meyns leyal ne per aquesta ordinació a aquella no sia fet
prejudici, ans sia legut a cascuna persona o comprador de
com[198r^b]prar dels dits censals a qual for se volrà. Plau a
la senyora reyna sens minva del dit do. 5

E les universitats qui deuen fer les dites vendes són
aquestes, ço es, per lo braç de la Esgleya: Terragona, 10
Valls, La Selva, Reus, Huldecona, La Seu d'Urgell,
Tremp, Ripoll, Banyoles, Elna, Vallmanya, Aspa, Sent
Celoni, L'Espluga de Francolí, Verdú, Olot, Arles,
Vilaredona, Ça Granada, Sent Cugat de Vallès, Ça Bisbal
del bisbe de Girona, Ropià e Bàsquera, Manorcha. 15

E per lo braç dels rics hòmens e cavallers han a fer
les vendes les universitats, ço és: Castelló d'Empúries,
Paralada, Ylla, Vich, Cardona, Solsona, Balaguer,
Agramunt, Falçet, Prades, [198v^b] Martorel, Muntblanch, 20
Tàrraga, Sabadell.

E per lo braç de les çitats e viles reyalis de
Cathalunya han a fer les vendes les universitats devall
scrites, ço és: Barchinona, Leyda, Gerona, Tortosa, 25
Perpenyà, Manresa, Cervera, Vilafrancha de Penadès,

1 rahó] rao *F* | XIII^M] XIII milia *J* | M¹] mil *JHF* | dits] *amb s int.*
X mil] X^M *H*, X^M sous *F* | M²] mil *JHF* 2 volrà] volran *F* | de] dels *JH*
X^M] X milia *J* | ssous] sous *JHF* 3 M] mil *JHF* | meyns] menys *JHF*
4 meyns] menys *JHF* | leyal] leal *JHF* 5 de...4 censals] dels dits
censals *JH*, dels dits censals de comprar *F* 6 censals] sensals *H* 7 la] la
dita *JH* 10 Esgleya] esglesia *F* | Terragona] Tarragona *JHF*
11 Huldecona] Huyldecona *J*, Huylldecona *HF* 12 Ripoll] Rippoll *JF*
13 Celoni] Çeloni *HF* | Francolí] Francholi *F* | Olot] Oloth *F* 14 de
Vallès] *om. JH* 15 Girona] Gerona *JH* | Ropià] Ruppia *J*, Rupia *H* | e]
om. JHF | Manorcha] Menorcha *JH*, e Menorcha *F* 17 fer] ffer *F*
18 universitats] universitats davall escrites *JHF* | d'Empúries] Dampuries
JHF 19 Paralada] Peralada *JH*, Perallada *F* 20 Falçet] Falçet *JHF*
Martorel] Martorell *JHF* 21 Tàrraga] Tarrega *JHF* 23 çitats] ciutats
JHF | reyalis] reals *JHF* 24 les¹] les dites *F* | devall...23 scrites] davall
escrites *JHF* 26 Manresa] Menresa *F* | Vilafrancha] Vilafrancha *F*
Penadès] Penedes *JH*

Puigcerdà, Berga, Campredó, Vilafranca de Conflent, Besuldú e Ça Reyall e Mallorques.

(8) Ítem, L^M liures havedores de la secha dels florins
 5 d'Aragó de la vila de Perpenyà, la qual secha sia del
 general dessús dit dins lo temps devall expressat; los quals
 florins sien batuts en la forma e manera contenguda en
 çerts capítols, los quals la dita Cort ferma apart en poder
 del notari devall scrit. E, en cas que les dites L^M liures no
 10 poguessen exir de la dita seccha cascun any dels dits
 [198v^b] dos anys, que la dita seccha romanga als dits
 general de Cathalunya e Regne de Mallorques e illes,
 passats los dits dos anys, tant e tan longament tro les dites
 L^M liures per cascun any dels dits dos anys, ne fossen
 15 exides. E que en Pere Blan, qui serà mestre de la dita
 seccha de Perpenyà, e les guardes e altres persones qui
 cabran en lo dit batiment de la dita moneda d'or façen
 sagrament e homenatge obligant-ne tots lurs béns que de
 tot guany e emolument qui de la dita secha exirà respondrà
 20 als deputats de Cathalunya elets a distribuir la moneda o a
 aquells a qui ells volran e no al dit senyor rey ne a neguna
 altra persona de qualque ley, estament o condició sia; e
 que açò prometen e juren los dits en Pere Blan e altres
 damunt dits, axí com mils e pus ferm dictar se porà a
 25 profit del general. D'açò, emperò, sien exceptats XII^M
 florins per any, ço és, per la guarda del castell de Perpenyà
 e per lo guany que'l senyor rey havia de la moneda del
 florí, dels quals lo dit en Pere Blan e altres demunt
 nomenats puguen e dejen respondre al senyor rey o a qui
 30 ell volrà, ço és, M florins per cascun mes. Plau a la

---

1 Puigcerdà] Puygcerda *H* | Campredó] Campredon *JHF* | Vilafranca]
 Vilafrancha *F* 2 Besuldú] Beseldu *H*, Besulldu *F* | e¹] *om. JHF*
 Reyall] Real *JH* | e²] *om. JH* | Mallorques] Mallorches *J*, Mallorcha *HF*
 4 L^M] cinquanta milia *J*, cinquanta mil *HF* | secha] secca *J* 5 secha]
 secca *F* | del] del dit *F* 6 dessús dit] *om. JHF* | devall expressat] davall
 espressat *JHF* 8 çerts] certs *JHF* 9 devall scrit] davall escrit *JH*, davall
 scrit *F* | L^M] cinquanta milia *JH* 10 secca] secha *JH*, secca *F* 11 dos]
 II *F* | secha] secha *JHF* 12 Mallorques] Mallorches *H* | illes] ylles *HF*
 14 L^M] cinquanta milia *JH* | dos] II *F* | anys] anys *JHF* 15 mestre]
 maestra *H* 16 secca] secca *J*, secha *HF* 18 obligant-ne] obligan *JH*
 19 secha] secca *J* | respondrà] respondran *JHF* 20 Cathalunya]
 Catalunya *J* | distribuir] destrubuir *JH* 21 aquells] *rep.* 23 que] *om. JH*
 24 mils] miylls *F* 25 profit] proffit *F* 28 demunt] damunt *JHF*
 29 dejen] degen *J* 30 M] mil *JHF* | mes] any *H*

senyora reyna en nom que dessús, axí emperò que·l do dels CCCXXV^M haja compliment.

(9) [199^a] Ítem, que, per tal que·l florí haja aviament e cors, que sia feta crida general per tota Cathalunya que 5
florí d'Aragó sia afforat a XI sous barchinonins, axí com la Cort de present al dit for lo afforra; e que tota persona de qualque condició sia haja a reebre en tots contractes qualssevulla que farà e en totes pagues, axí de viandes 10
com d'altres coses, al for dessús dit, sots pena de perdre la moneda en dobla; e que tot cambiador haja a donar necessàriament en florins X sous XI diners barchinonins [e no menys; e que no·l puga metre més avant de XI sous barchinonins], sots la dita pena; de la qual pena, aytantes 15
vegades com serà comesa, sia la terça part de l'accusador, la altra terça part del general de Cathalunya e la altra terça part del senyor del loch on la dita pena serà comesa e a qui farà la execució. Plau a la senyora reyna en nom que dessús.

(10) De les quals CCCXXV^M liures se paguen o·s 20
hajen a pagar lo sou de MD hòmens a cavall, la meytat ar[199^b]mats, la meytat alforrats, ço és, VII sous per cavall armat e V sous per cavall alforrat; e encara se'n pach la armada de mar qui s'haurà a fer ne serà necessària 25
a la dita deffensió e se'n paguen estimes de cavalls e lo sou degut als hòmens a cavall cathalans de temps passat e ballesters e salaris dels deputats e altres messions fahedores per ells e totes altres coses concernents e 30
guardants, a conexença dels deputats residents en Barchinona, los affers de la deffensió del Principat de Cathalunya e regne e illes dessús dites, en cas que pach e contribuescha ab Cathalunya. E, per tal que mils sia çert

2 dels] de les *JHF* | CCCXXV^M] CCCXXV^M lliures *JH* 4 aviament] mellor aviament *JH*, meyllor aviament *F* 6 florí... afforat] florins darago sien aforats *JHF* 7 afforra] afora *JH*, affore *F* 8 haja] haje *F* 9 qualssevulla] qualsseville *H*, qualssevuylle *F* 11 dobla] doble *JHF* 12 e...9 barchinonins] *af. de JHF* 13 metre] metra *H* 15 laccusador] del acusador *H* 16 la altra¹] l'altra *JHF* | la altra²] l'altra *JH* 17 a] *om. JHF* 21 CCCXXV^M] CCCXXV mil *F* 26 deffensió] defensio *JH* 28 ballesters] balesters *F* 29 fahedores] faedores *J* | concernents] conçernents *H* 30 conexença] coneixença *F* 31 deffensió] defensio *JH* 32 illes] ylles *F* | dites] dits *J* 33 contribuescha] contribuesca *JH*, contribuesque *F* | mils] miylls *F* | sia] sie *F* | çert] cert *JHF*

als deputats lo nombre dels hòmens de Cathalunya qui
 poran ésser en la deffensió dessús dita e·ls deputats mils
 puguen ésser provehits de moneda al sou dels dits hòmens
 a cavall necessària, és acordat que·ls deputats residents e
 5 aquells de les estimes e mostres tracten e menegen ab los
 comtes e barons, richs hòmens e cavallers e çitadans e
 hòmens de vila, qui han acostumat tenir cavall e armes, e
 sàpien ab ells quants hòmens a cavall aptes a cavalcar e bé
 encavalcats haver poran e aquells metten en scrit per ço
 10 que n'hajen memòria en sdevenidor, però que negun
 comte ne vezcomte no puga haver ne té en sou ultra cent
 hòmens a cavall, la meytat armats e la meytat
 al[199v^a]forrats; e·ls richs hòmens ultra L hòmens a
 cavall, la meytat armats e la meytat alforrats, segons que
 15 és dit; e·ls cavallers, e·ls çitadans e homes de vila ultra X
 hòmens a cavall, segons que per la Cort és stat ordonat. E
 de aquells hòmens a cavall que cascun comte, vezcomte,
 rich hom e baró e ciutadà e hom de vila notificarà e
 prometrà que tendrà en la dita deffensió, lo cambiador o
 20 cambiadors qui reebbran los diners del dit do los façen dita
 de taula pagadors de dos en dos mesos, però que·ls dits
 cambiadors no paguen res als dessús dits del sou sens
 albarà dels dits deputats de les estimes e mostres, segons
 que devall és ordonat. Lo qual do fa la dita Cort per espay
 25 de dos anys comptadors del primer dia del mes de maig
 prop vinent, axí com dit és damunt a avant, e que cascun
 any se hajen les dites CCCXXV^M liures, les quals sien
 compartides entre les III braçes en la forma e manera

1 hòmens] homens a cavall *JHF* 2 la] la dita *F* | deffensió] defensio *JH*
 dessús dita] *om. F* | e·ls] e els *JF* | mils] miylls *F* 3 provehits] proveits
H | al] als *H* 4 residents] residents en Barchinona *JHF* 5 menegen]
 manegen *F* 6 e³] *om. JH* | çitadans] ciutadans *JHF* 7 acostumat]
 acostumat *JF* | tenir] de tenir *JHF* 8 cavalcar] cavallar *F*
 9 encavalcats] encavallcats *F* | metten] meten *JHF* | scrit] escrit *JHF*
 10 sdevenidor] esdevenidor *JHF* 11 vezcomte] veçcomte *F* | puga]
 puge *H* | ne²] ni *HF* | té] tenir *JHF* | cent] *C JH* 12 meytat²] altra *F*
 13 al[199v^a]forrats] alfforrats *F* | e·ls] e els *JH*, ells *F* 14 meytat²] altra *F*
 15 és dit] dit es *JH* | e·ls¹] ells *F* | çitadans] ciutadans *JHF* | homes]
 homens *JHF* 16 stat] estat *JHF* 17 de aquells] daquells *JHF*
 vezcomte] veçcomte *F* 18 baró] baro e cavaller *J*, baro cavaller *H*
 notificarà] notificara *F* 19 tendrà] tindra *HF* | deffensió] defensio *JHF*
 21 dos¹] *II F* | mesos] meses *JHF* 23 dits] *rep. i ratllat, om. JHF*
 24 devall] davall *JHF* 25 dos] *II J* | maig] mayg *JH* 26 dit és] es dit *JH*
 28 les] los *JHF* | III] tres *J*

demunt expressades. Plau a la senyora reyna, en nom que
dessús, ab les retencions per ella dessús fetes.

(11) [199v^b] Ítem, que, en cars que lo dit Regne de
Mallorques ab les illes a aquell regne adjacents no volgués 5
pagar ab lo dit Principat de Cathalunya en la forma e
manera demunt expressades, que lo senyor rey e vós,
senyora, axí com a lochtinent seu, prometa e jur e
prometats e jurets que farets fer de fet al dit regne e illes la
dita paga e contribució, axí com dit és, car fort és cosa 10
rahonable que·l dit regne e illes no sien franchs de la dita
contribució; e, en cas que lo dit senyor rey e vós, senyora,
no ho fes o no ho féssets fer de fet, que la present ajuda
çes de tot e sia auda per no feta e nul·la e que açò·s faça
per lo mes de juny prop vinent. Però és entès que, abans 15
que·l do dessús dit çessàs, fos pagat tot ço que seria o serà
degut a·n Berenguer Bertran o a qualssevol persones per la
deputació dessús dita e, allò pagat, cessàs encontinent lo
do dessús dit. E, si per ventura no volien pagar e contribuir 20
ab Cathalunya, axí com dit és, que totes mercaderies e
altres coses contengudes en los capítols de les generalitats
qui entraran en lo dit regne e illes e d'aquell regne e illes
entraran en Cathalunya paguen en Cathalunya totes les
generalitats dessús dites e tots altres càrrechs contenguts 25
en aquelles. E per saber lur entenció si volran pagar e
contribuir, axí com dit és, que·ls dits deputats residents en
[200r^a] Barchinona los ne escriuen de present e, si per tot
lo mes dessús dit no ator[guen] e fermen lo dit do, axí com
dit és, que encontinent hajen loch les coses contengudes en 30
aquest capítol. Plau a la senyora reyna en nom que dessús.

1 demunt] damunt *JHF* | expressades] expresades *H* 2 dessús¹] desus
H | dessús²] desus *H* 4 cars] cas *JHF* 5 Mallorques] Mayllorques *H*
illes] ylles *JHF* | volgués] volges *H* 6 forma...2 manera] manera e
forma *JHF* 7 demunt] damunt *JHF* | expressades] expresades *H* 8 com]
con *H* 9 illes] ylles *JHF* 10 com] con *JH* 11 rahonable] raonable *F*
illes] ylles *JHF* | franchs] ffranchs *F* 12 rey] *om. JH* 13 present] dita *F*
14 çes] ces *JH* | auda] haguda *JH*, aguda *F* 15 per] per tot *JHF* | prop]
primer *JH* 16 dessús] desus *H* | çessàs] cessas *JHF* | seria] serie *F*
18 dessús] desus *H* 19 dessús] desus *H* 20 axí com] segons que *F*
21 generalitats] *amb s int.* 22 illes¹] ylles *JHF* | illes²] ylles *JHF*
23 paguen] pagen *H* 24 dessús] desus *H* 25 entenció] intencio *F*
26 que·ls] quells *H* | dits] *om. JHF* | residents] *amb t int. per una altra*
mà 27 escriuen] scriven *H* 28 mes] mes de juny *JF*, mes de juyn *H*
dessús] desus *H* | ator[guen] atorgen *H* 30 reyna] regina *H* | que dessús]
del senyor rey *JHF*

(12) Ítem, que durant la present ajuda dins lo dit temps dels dits dos anys neguna altra demanda ne ajuda ne préstech per lo senyor rey ne per vós, senyora, per nom
 5 d'ell ne per lo senyor duch no·ns puscha fer, demanar ne haver ne en Corts ne fora Corts per alguna rahó o cas que esdevenir o dir o pensar se puxa, per qualsevol rahó e ocasió de la present guerra de Castella o per altra guerra o per altre fet; la qual demanda ne ajuda ne préstech no
 10 puscha ésser feta ne als dits III braços [ni als hòmens d'aquells ne a negun dels dits braços] ne a singulars d'aquells ne al Regne de Mallorca ne illes, ne als hòmens ne a singulars d'aquell, en cas que paguen e contribuesquen en lo present do, segons la forma e manera demunt expressades; e que açò prometa e jur lo dit senyor
 15 rey e vós, senyora, en nom vostre propri e axí com a lochtinent del senyor rey, e lo senyor duch; [200r^b] e que les dites demanda e ajuda o préstech no façen ne·s puguen fer per força ne per grat als dits III braços o a çitats, viles e lochs d'aquells e encara a singulars persones de aquells. E, si lo contrari de res d'açò se fahia, que la present ajuda o offera no hagués valor, ans fos cassa e nul·la *ipso facto* e fos haüda per no feta e no atorgada, axí que cascun dels dits braços en aquell cas la pogués fer cessar per sa pròpia
 20 auctoritat. Plau a la senyora reyna, exceptat questes ordinaries, rendes e altres coses al senyor rey degudes e exceptat ço qui de grat per los dits braços o singulars d'aquells, a prechs del senyor rey o meyns de prechs, graciosament sens tota força e manaçes e enfortiment li serà atorgat.
 25
 30

3 dits] *amb s int.* | dos] II *JF* | anys] ayns *H* | neguna] nenguna *F*
 4 per¹] *om. F* | ne] ni *H* | per²] *om. F* 5 per] *om. F* 7 rahó] raho e
 manera o per raho *JHF* | e] o *JH* 8 guerra¹] gerra *H* | guerra²] *amb r¹*
int., gerra *H* 10 puscha] puga *JH* | ne] ni *JH* | braços] braces *H* | ni...
 5 braços] *af. de JHF* 11 singulars] singular *JH* 12 Mallorca] Mallorques *JHF* | illes] ylles *JHF* | ne³... 7 singulars] *om. JHF* 13 cas] cars *H* | paguen] pagen *H* 15 demunt] damunt *JHF* | expressades] expresades *H* | prometa] prometta *H* 16 propri] propi *HF* 17 que... 12
 les] celles *F* 18 no] nos *F* | façen] facen *H* | ne·s] ne *JH* 19 III braços] tres braços *JH*, III braços *F* | çitats] ciutats *JHF* 20 de aquells] daquells *JHF* 22 o] e *JH* | offera] oferta *H* | hagués] hages *H*
 23 cascun] cascu *HF* 24 braços] tres braços *J*, III braces *amb III ratllat*
H | pogués] poges *H* 25 exceptat] exceptats *JH* | questes] *om. JH*
 26 ordinaries] extraordinaris *JH* 27 braços] braces *H* 28 meyns] menyens
JHF 29 manaçes] menaces *H*, menaçes *F*

(13) Ítem, que la dita ajuda present sia levada, cullida e distribuïda tant solament per aquells deputats qui per los dits III braçes hi seran ordonats; e que en açò ne per lo dit senyor rey ne per vós, senyora, per nom de ell ne per lo senyor duch ne per negun official lur ne vostre ne per altra persona no puscha res mudar [200v^a] ne tocar a tots los presents capítols ne a cascun d'aquells; e que negú manament en contrari no sia servat ne aquells qui per la dita Cort hi seran ordonats ne sien tenguts de obeir negun manament en contrari; e encara que la present ajuda e offera fos e sia haüda per cassa e nul·la e per no feta *ipso facto*. Plau a la senyora reyna, si donchs lo senyor rey request dins XV jorns après no u revocarà.

(14) Ítem, que·l senyor rey ne vós, senyora, ne·l senyor duch ne altra persona en noms lurs o vostre no puxe tocar ni fer tochar a la moneda del present do ne distribuir ne fer distribuir aquella ne manaments vostres ne lurs no sien sobre açò obeyts; e que·l dit senyor rey ne vós, senyora, ne·l senyor duch ne altre en noms lurs ne vostre no pusquen ne puscats demanar compte a aquelles persones qui seran elegides per la dita Cort a distribuir la moneda. Plau a la senyora reyna en nom que dessús.

(15) [200v^b] Ítem, que de les dites CCCXXV^M liures sien pagades aquelles XXXVI^M liures, les quals l'altre dia per los affers de la guerra e per los afers de la armada foren manlevades en la ciutat de Barchinona en la taula de Aymerich Dusay e d'en Jacme de Gualbes, cambiadors; e aquelles X milia liures, qui per la dita rahó foren manlevades en la ciutat de Tortosa en la taula d'en Berenguer de Bellmunt, d'en Matheu del Camí e de

3 distribuïda] distribuïda *JH* | tant] tan *HF* 4 III braçes] III braçes *J*, III braçes *H* 5 de ell] dell *JHF* 6 lur] seu *F* 7 no puscha] nos pusca *JH*, nos pusca *F* | tocar] tochar *F* 8 daquells] dells *JHF* | negú] negun *JHF* 10 ne] no *JHF* | obeir] obeyr *F* 12 offera] força *JH* | haüda] ahuda *F* e²] e per *F* 14 jorns] dies *JHF* | revocarà] revocave *JHF* 16 que·l] quell *H* 18 puxe] puga *J*, puge *H*, puxa *F* | tocar] tochar *F* | ni] ne *JHF* tochar] tocar *JH* 19 ne!] ni *F* | distribuir²] distribuir *H* 20 que·l] quell *H* 21 altre] altres *JHF* 22 puscats] pusquats *H*, puschats *F* 23 distribuir] distribuïr *JH* 24 dessús] desus *H* 27 l'altre] l'altra *H* 28 afers] affers *JHF* 29 ciutat] ciutat *JHF* | de²...²⁴ Aymerich] den Eymereich *JHF* 31 X milia] X^M *JHF* | rahó] rao *J* 33 Bellmunt] Belmunt *H* | de²...²⁸ nAnthoni] den Antoni *JHF*

n'Anthoni Riera, cambiadors de Tortosa; e encara tot ço que en Berenguer Bertran, cambiador de Barchinona, estant l'altre dia en Tortosa, prestà e féu dita de taula e ha fetes dites a València e, despuys que partí de Tortosa, en
5 la ciutat de Barchinona o en altre loch. Plau a la senyora reyna en nom que dessus.

(16) Ítem, que la dita ajuda sia solament despesa e convertida en sou de MD hòmens a cavall e en la armada
10 de la mar e en ballesters per terra, los quals no puguen ésser més de M a avant l'ay, e no en altres coses, salvant los salaris [201r^a] dels deputats e de cullidors e d'altres persones ordonades per la dita Cort e totes messions fahedores per cullir la dita moneda e altres coses
15 necessàries a la dita deffensió, axí com demunt és dit. Emperò que·ls deputats sobre açò per la Cort ordonats no pusquen res mudar ne convertir en altres coses e, si lo contrari fahien, que no hagués valor ne·ls fos pres en compte; e que no-res-meyns per complir açò façen-ne
20 sacrament e homenatge. E, si el senyor rey [e als deputats de les mostres qui seran ab lo dit senyor rey] serà vyares que alguna partida de l'any los dits hòmens a cavall e de peu no eren necessaris tots en la dita guerra, que puguen per aquell temps que viares los serà minvar lo dit nombre
25 dels dits hòmens a cavall e de peu, per ço que despuys en altre temps de major necessitat puguen servir. Plau a la senyora reyna en nom que dessus.

(17) Ítem, que tota la ajuda feta per la dita Cort sia
30 despesa e convertida en deffeniment dels dits Principat de Cathalunya e Regne de Mallorques e illes a aquells adjaents, en cas que·l dit [201r^b] regne e illes contribuesquen e paguen en lo dit do en la forma e manera

1 e] *om. JH* 2 que en] *quen JH* 3 laltre] *laltra H* 4 e] o *JHF* 6 reyna] *reina H* 9 de] *dels JH* 10 ballesters] *balesters F* 11 més] *om. JH* | *M* mil *F* | *lay*] *lany JHF* 14 fahedores] *faedores J* 15 deffensió] *defensio JH* | *com*] *con H* | *demunt*] *damunt JHF* 18 fahien] *faien JH* | *hagués*] *agues H* | *valor*] *vallor F* 19 no-res-meyns] *noresmenys JHF* | *façen-* *ne*] *façen J*, *facen H* 20 el] *al JHF* | *e²...* 15 rey] *af. de JH* 21 vyares] *vijares J*, *viyares H*, *vigares F* 22 de lany] *del ayn H* | *a*] *de F* | *cavall*] *cavayll H* 23 necessaris] *necessaris esser JHF* 24 viares] *vijares JH*, *vigares F* 25 ço] *so J* 27 reyna] *regina H* 29 Ítem] *om. abans* 20 i 21 *vid. ap.* 30 deffeniment] *defeniment JHF* | *dels*] *dells F* 31 Cathalunya] *Catalunya F* | *e¹*] *e de JH* | *illes*] *ylles JHF* | *aquells*] *aquell JH* 32 adjaents] *adjacents F* | *illes*] *ylles JHF* 33 paguen] *page H*

damunt contengudes. E, si per les parts de Rosselló e de
 Cerdanya o de Conflent o de altra part del dit Principat de
 Cathalunya per mar o per terra ere necessari de fer ajuda e
 deffensió per invasió de enamichs o per altra manera,
 que·ls dits deputats residents en Barchinona, certificats de
 açò per lo governador de Rosselló e de Cerdanya o per
 altre official o persona de auctoritat, dejen e sien tenguts
 de accórrer e donar recapte a aquella partida axí de homes
 a cavall com de peu, segons lur bon arbitri, tot hoy e tota
 favor postposats; e que en açò vullen ésser diligents e que
 messions vanes no se'n façen ne y consenten e que axí
 mateix guarden diligentment que les dites partides del dit
 principat sien bé guardades en manera que no pusquen
 ésser envaydes ne maltractades; e semblantment sia entès
 dels dits Regne de Mallorques e illes, en cas que paguen e
 contribuesquen en lo present do en la forma e manera
 damunt expressades. Emperò los dits deputats hajen poder
 de consentir, si vist los ho serà fahedor, que aquests
 hòmens a cavall e de peu e los ballesters o partida d'ells
 vagen en altres partides fora Cathalunya, a [201v^a] prechs
 del senyor rey fahedors per letra o carta sua. Plau a la
 senyora reyna en nom que dessús.

(18) Ítem, que, per ço con és fama e oppinió de molts
 e és versemblant que axí sia, segons diverses espies e
 letres que deçà són vengudes de les parts de Castella, que·l
 rey de Castella fa gran esforç per mar e per terra de venir
 personalment ab gran nombre de hòmens a cavall en lo
 Regne de València e, per ço que·l dit senyor rey li pugue
 mils contrastar o per via de batalla o per altra manera, que
 los III deputats residents en Barchinona elets en la present

2 de altra] daltra *JHF* 3 ere] era *JF* 4 deffensió] defensio *JHF*
 enamichs] enemichs *F* 5 que·ls] que los *JHF* | que·ls...residents]
passatge subr. i assenyalat amb manícula | de...2 açò] daço *JHF*
 7 official] oficial *J*, officiall *F* | dejen] degen *JH* | dejen...4 accórrer]
passatge subratllat i amb n. marg. possiblement de Vidal indicant nota
 quod deputati pro defensione regni possunt expendere de pecuniis
 generalis 8 accórrer] acorrer *JHF* | e] e de *JH* | homes] homens *JHF*
 9 arbitri] arbitre *JHF* 10 postposats] postposada *JH* 12 mateix] metex *H*
 14 envaydes] envahides *J*, envahides *HF* 15 dels dits] del dit *J* | illes]
 ylles *JHF* | paguen] pagen *H* 17 expressades] expressada *J* 18 fahedor]
 faedor *J* 19 e los] els *JH*, ells *F* | ballesters] balesters *HF* 20 vagen]
 vagen *JHF* 21 fahedors] faedors *JF* 22 reyna] regina *H* | dessús] desus
F 24 con] com *JHF* | oppinió] opinio *JF* 27 de²] e de *JHF* 29 pugue]
 puga *JHF* 30 mils] mills *F* | batalla] bataylla *F* 31 III] tres *JHF*

Cort pusquen e degen pagar de la present proferta o do,
 ultra los dits MD homes a cavall damunt nomenats, D
 hòmens a cavall, la meytat armats e l'altra alforrats, e açò
 pusquen fer tant solament per IIII meses e solament
 5 aquesta vegada, axí que aquests IIII meses pusquen pagar
 II^M homes a cavall; e que los D que aquests IIII meses se
 pagaran sien deduïts de III meses en l'ivern prop
 esdevenidor del nombre de MD hòmens a cavall que la
 dita Cort dins los dits dos anys dóna contínuament [201v^b]
 10 en la dita deffensió. Plau a la senyora reyna en nom que
 dessús.

(19) Ítem, que los dits III deputats residents en
 Barchinona ab consell de tots altres deputats pusquen fer e
 15 elegir capità de armada de mar, passat lo present any qui
 deu finir, dins lo qual la dita Cort ha donada la capitania
 de la armada al noble vezcomte de Cardona; e que lo dit
 senyor rey al dit capità lavors elegidors haja a donar e ara
 li do per lavors jurisdicció e poder sobre tots los
 20 acordadors de la dita armada, segons que en semblants fets
 és acustumat e segons que lo dit senyor rey ha donat ara al
 dit vezcomte. Plau a la senyora reyna en nom que dessús,
 mas que's faça ab volentat del senyor rey con sia tal offiçi
 que ell hi deje saber e sentir.

(20) Ítem, que los deputats ordonats en la present
 Cort sien en nombre XV persones, ço és, del braç [202r^a]
 de la Esgleya, I prelat e I cavaller de l'Espital e III
 30 persones de seus cathedrals; e, del braç dels richs hòmens
 e cavallers, I rich hom e IIII cavallers; e, del braç de les
 çitats e viles reynals, altres V persones e, ultra aquestes,

1 degen] dejen *HF* 2 homes] homens *JHF* 3 l'altra] la meytat *JH*, la altra
F 4 tant] tan *JH* 6 homes] homens *JHF* | que²] de *JH* | se] ques *JH*
 7 pagaran] paguaran *H* | deduïts] deduyts *JH* | III] IIIIe *F* | meses]
 mesos *H* 8 de] dels *JHF* 9 dos] II *JHF* 10 deffensió] defensio *JHF*
 reyna] regina *HF* 13 que los] quels *F* | III] tres *JH* | deputats] diputats
H | residents] residens *H* 14 consell] conseyll *H* | altres] los altres *JF*,
 sos altres *H* 15 de armada] darmada *JHF* 16 finir] fenir *JH*
 17 vezcomte] veçcomte *F* 18 lavors] *amb s int.* | elegidors] elegidor
JHF | haja] haje *J*, aje *H* 20 acordadors] acordados *F* | que en] quen *J*
 22 vezcomte] veçcomte *F* | reyna] regina *H* | dessús] desus *F* 23 faça]
 faça *F* | volentat] voluntat *F* | con] com *JHF* | tal] *om. JH* | offiçi]
 offiçi *JHF* 24 deje] deja *F* 26 deputats] diputats *JH* | ordonats] *om. J*
 28 Esgleya] Esglesia *H*, esglea *F* 29 cathedrals] cathedralls *F* 31 çitats]
 ciutats *JHF* | reynals] realls *F*

n'i ha I per lo Regne de Mallorques e illes d'aquell regne; de les quals XV persones hi haja III, una de cascun braç, ço és, una de les dites seus e I cavaller e I ciutadà qui hajen plen poder de demanar tot ço que exirà per qualque manera del present do e ajuda; e puxen per si e per altres 5
 levar e cullir e puxen demanar totes persones e tota altra peccúnia qui per qualque rahó o manera deja o puxa provenir per rahó de la present ajuda de la dita deffensió de la terra; e puxen aquella peccúnia administrar, metre e despendre en la dita deffensió segons, emperò, la forma e 10
 condició damunt e davall expressades; e puxen ordonar que hajen officials e comissaris, ajudants e cullidors e scrivans e porters a lur offiçi necessaris e a aquells constituir salaris convinents e moderats e aquells remoure e revocar con a ells bé vist serà; e puxen demanar e 15
 requerir e encara, si los ordinaris dels lochs a requesta dels dits deputats no volien fer execució o eren necgligents en fer execucions contra aquells que tenguts són de pagar en lo present do [202r^b] e ajuda qui pagar no volran o en altra manera no compliran ço que dejen per rahó de la present 20
 proferta, que, en aquell cas, los dits deputats puguen fer per si o per altres les dites execucions e totes altres coses qui al dit offiçi se pertenguen; e aquells III deputats, I de cascun braç, estiguen contínuament en la çitutat de Barchinona. E que tota la dita peccúnia que del present do 25
 exirà vengue en poder del cambiador o cambiadors elets per la present Cort es depòs en la lur taula de cambi, axí que I diner no·n vingue en poder dels dits deputats; e que·ls deputats no·n puguen fer gràcia ne remissió de penes ne d'altres drets guanyats o guanyadors o comeses a 30

1 ha] haje *JH*, haja *F* | I] un *F* | Mallorques] Mallorcha *F* | e] *om. F*
 illes] ylls *JHF* 2 haja] haje *H* | III] tres *JHF* | una] I *JHF* 5 e³] o *JF*
 6 cullir] collir *H* | persones] penes *J* 7 o¹] ho *H* | deja...puxa] deje e
 puxe *JH* 8 deffensió] defensio *JHF* 9 administrar] administrat *J*
 10 deffensió] defensio *JHF* 11 expressades] expresades *H* 12 officials]
amb s int., officialls *F* | ajudants] e ajudants *JHF* | cullidors] collidors
JH 13 scrivans] escrivans *JH* | offiçi] offiçi *JHF* 14 convinents]
 covinents *JHF* 15 con] com *JHF* | bé] ben *JH* 17 deputats] diputats
JH | necgligents] negligents *JF*, necligents *H* 20 dejen] deguen *JH*
 21 proferta] profferta *F* | deputats] diputats *JH* 22 execucions]
 exsecucions *F* 23 pertenguen] pertanguen *JHF* | e...21 Barchinona]
passatge assenyalat amb daga | aquells] aquests *JHF* | III deputats] tres
 diputats *JH* 24 çitutat] ciutat *JHF* 26 vengue] venga *JH* | del] dels *F*
 28 vingue] vinga *J*, vengua *H*, vengua *F* | deputats] diputats *J* 29 no·n]
 no *JHF* | ne remissió] ni remessio *H*

la deputació; e a aquells III diputats sia donat lo salari devall tatxat; e tenguen lo segell de la deputació ab lo qual facen letres de comissions e altres letres a lur offiçi necessàries e expedients. E la dita Cort elegí a l'offiçi en
 5 aquest capítol contengut los dejús escrits, ço és, per lo braç de la Esgleya, en Bernat Vallès, canonge de Barchinona, monssenyner en Bernat Çestorres, cavaller per lo braç de la cavalleria, e n Pere Buçot, çitadà de Barchinona, per lo braç de les ciutats e viles reyal. Plau a la senyora reyna en
 10 nom que dessús.

(21) [202v^a] Ítem, que ls III diputats residents en Barchinona hajen plen poder de manlevar sobre la dita ajuda o cullites de aquella, si necessari serà, e aquella
 15 obligar en tot o en partida e donar guany e interès o mogubell, lo qual fos pagat e abatut de la dita ajuda; emperò sia entès que, si la I loch era obligat per lo deute e obligació de pus lonch temps o a més que l'altre loch e despuys la dita ajuda cessava, que s pach generalment de
 20 tota la ajuda de la terra dels dits III braçes, en axí que la dita ajuda no puxa exir de la terra dels dits III braçes ne d'algun loch d'aquella dins lo dit temps de la ajuda entrò que sia pagat ço que manlevat hi serà sots la forma dessús dita. Plau a la senyora reyna en nom que dessús.

(22) Ítem, que los dits tres diputats hajen plen poder de fermar totes cartes públiques so[202v^b]bre los affers tocants e concernents la deputació e fer totes altres coses a la dita deputació expedients e necessàries, segons que a
 30 ells mils vist fahedor serà. E que lo procurador de

1 III] tres *J* | diputats] diputats *JH* 2 devall tatxat] davall taxat *J*, davall tatxat *HF* | segell] sagell *HF* | deputació] diputacio *H* | qual] quall *H*
 3 facen] façen *JF* | offiçi] offici *JHF* 4 e] o *JHF* | a loffiçi] al offici *JHF* 5 escrits] scrits *JHF* 6 Esgleya] esglea *HF* 7 monssenyner] mossenyner *JH* | en] *om. JHF* | cavaller] *om. JHF* 8 cavalleria] cavalleria *JHF* | e n] e en *JF*, e *H* | Buçot] Bussot *J* | çitadà] ciutada *JHF* 9 viles] viles *F* | reyal] reals *HF* | reyna] regina *H* 12 que ls... diputats] quels dits tres diputats *JH*, quels dits III diputats *F* 14 cullites] collites *JH* | serà] hi sera *JHF* 15 e¹] o *JH* | e donar] *rep.* | e²] o *JH* 17 era] ere *H* | e] o *JHF* 18 de] a *JHF* | o] *om. JH* | laltre] altre *J* 19 cessava] cessave *J* 20 III] tres *JH* | braçes] braces *H* 21 braçes] braces *H* 22 daquella] daquells *JHF* 23 hi] *om. JH* | dessús] desus *F* 24 reyna] regina *H* | dessús] desus *F* 26 tres] III *F* | plen] ple *F* 27 públiques] *rep.* | los] *rep.* 28 tocants] toquants *F* 29 e¹] o *JF* 30 mils] mills *F* | fahedor serà] sera faedor *JH*

Cathalunya e lo portantveus de aquell e los governadors de Rosselló e de Mallorca e los veguers, e les corts e ls oficials dels lochs del senyor rey e dels altres dels dits III braçes sien tenguts als dits deputats o cullidors de donar consell e ajuda com per ells requests ne seran; e de fer execució reyalment e de fet contra aquells qui als dits deputats o cullidors de aquelles en açò contrast farien e a mes[sió] dels rebel·les e d'açò facen sagrament e homenatge; e, si per ventura algun delinquia en les dites coses e aquell los deputats condempnaven, que aquell hagen a condempnar per nom del senyor del loch on delinquirà e que la execució sia feta per lo senyor del dit loch on delinquit aurà; e, si serà punit peccuniàment, que la peccúnia sia del senyor del loch, lo qual no pusque fer d'aquella punició gran ne remissió; e, si u fa, que sie encorregut en pena de vet; e, si lo senyor del loch la execució fer no volrà, que los dits deputats la poguessen fer. Plau a la senyora reyna en nom que dessús.

(23) [203r^a] Ítem, que, si algunes coses, cases novells o duptes apparien en la dita ajuda o en los affers de la diputació damunt e davall dits, que ls dits III deputats hagen poder de declarar e determenar aquells duptes axí plenament com la Cort general poria; però, si los affers eren de gran pes, hagen demanar consell dels altres deputats d'aquells que a ells serà ben vist fahedor; emperò, si los affers eren de tan gran [pes] o perill gran o gran

1 de aquell] daquell JHF 2 Mallorca] Mallorques JH | e les] daquelles JH | e·ls] e els JH, ells F 3 oficials] oficials F | III] tres J 4 braçes] braces HF | cullidors] cuyllidos F 6 execució] execucions JHF reyalment] realment JHF 7 cullidors] collidors H | de aquelles] om. JHF | e] om. J 8 facen] façen JF 9 e...9 delinquirà] *passatge assenyat amb daga* | ventura] aventura J | algun delinquia] algu delinque H, algun delinque F 10 aquell] aquells F | deputats] dits diputats JH 12 delinquirà] delinquiria F | que la] aquella JH 13 on... aurà] hon delinquit haura JH, on delinquit haura F | peccuniàment] peccuniariament JHF 14 pusque] pusca J, puscha HF 15 gran] gracia JH | sie] sia JHF 17 volrà] volia J, volie H | deputats] *amb s int.*, diputats H | la] li F | poguessen] pogessen H 18 reyna] regina H 20 cases] o cases JH | novells...21 poria] *passatge assenyat* 21 duptes] dubtes J | o²...19 diputació] *passatge subr.* 22 diputació] diputacio H | e] o JH | que·ls] quells H | III deputats] tres diputats J, tres deputats H 24 poria] paria H 25 demanar] a demanar JH 26 deputats] diputats JH | a] ha H | serà] seran J | fahedor] faedor JH emperò] e JHF 27 tan] om. JHF | pes] *af. de JHF*

profit se esdevenia a la terra o poria versemblant esdevenir
 axí com invasió gran de la terra de gents estranyes per mar
 o per terra o entrada fahedora en Castella o semblants
 affers on fos necessari o expedient consell de grans e
 5 notables persones, que·ls dits tres deputats residents en
 Barchinona hajen a demanar consell dels altres deputats,
 tots si seran en Cathalunya, los quals hajen a citar e
 demanar ab letres; e, si el dia per ells assignats no seran en
 Barchinona, que aquells qui hi sien o puguen fer e
 10 ordonar; e, si mester hi serà, consultar lo senyor rey e la
 senyora reyna e lo senyor duch, si lavors serà en
 Barchinona, e aquells de lur co[n]sell e encara a lur arbitri
 ab prelats, ríchs hòmens, cavallers e ciutadans e hòmens
 de viles reynals, ab los quals puguen haver lur plen [203r^b]
 15 consell e provehir e acórrer als dits affers, perill e profit de
 la dita deffensió de la terra emergents dins lo temps
 d'aquesta ajuda; e que sobre aquells no convenga de
 necessitat convocar Cort general de Cathalunya e fer per
 ço messions grans perquè novell do o proferta no puguen
 20 fer. Plau a la senyora reyna en nom que dessús.

(24) Ítem, que del dit nombre de XV n'i haje altres
 tres, ço és, per lo braç de la Esgleya, en Johan Calaff,
 canonge de Tarragona, e, per lo braç dels ríchs hòmens e
 25 cavallers, en Jacme de Meyà e, per lo braç de les çitats e
 viles reynals, en Pere Alanyà de Perpenyà qui sien oydors e
 reebedors de lo comptes, los quals hauran a retre los dits
 III deputats nomenats en lo precedent capítol, los quals
 comptes reten dues vegades l'any, ço és, passada la festa
 30 de *Omnia Santor* e après VIII dies passada la festa de
 Pascha lavors esdevenidora. E, per tal car en lo fet dels
 dits III deputats qui són elets a distribuir e

1 se esdevenia] sesdevenia *JH* | poria] paria *JH* 2 gents estranyes] gens
 stranyes *H* 3 fahedora] faedora *JHF* 4 on] hon *F* | consell] consell *JHF*
 5 que·ls] quels *H* | tres] III *F* 8 el] al *JHF* | assignats] assignat *JHF*
 9 hi] y *F* | o¹] ho *JH* | puguen] pugen *H* 10 ordonar] ordenar *J*
 11 reyna] regina *H* | serà] seran *JHF* 14 reynals] reals *JHF* | lur] *om.*
JH | plen] ple *F* 15 e³] o *JH* 16 dita] *om.* *JHF* | deffensió] defensio
JHF | emergents] emergens *H* 17 convenga] covenga *J* 19 ço] aço *JH*
 perquè] que *J*, pero que *Hf* 20 reyna] regina *H* 22 haje] haja *JHF*
 23 tres] III *Hf* | Esgleya] esglesia *H* | Calaff] Calaf *JH* 25 çitats]
 ciutats *JHF* 26 reynals] reals *Jf*, realls *H* | Perpenyà] Perpinya *H*
 oydors] hoidors *F* 27 reebedors] rehebadors *H* | de lo] dels *JHF* | a] ha
H 28 III deputats] tres diputats *JH*, tres deputats *F* 29 reten] reeben *Jf*,
 reeben *H* 32 deputats] diputats *JH*

admini[203v^a]strar lo dit do va molt, és axí acordat que als
dits deputats elets a hoyr los dits comptes sien adjunts a
hoyr, diffinir e determenar aquells, ço és, miçer Arnau de
Busquets, canonge de Barchinona, monssènyer Berenguer
Dezpujol e en Jacme de Besanta, ciutadà de Barchinona, 5
los quals III adjunts, ensemps ab los dits en Johan Calaff,
en Jacme Meyà e en Pere Alanyà, si per los III deputats
residents en Barchinona qui lo dit compte han a retre
requestes ne seran e quant hauran appellats de retre aquells
e no abans, vinguen a la çitutat de Barchinona per hoyr los 10
dits comptes ensemps ab los dits III adjunts e no sens ells
axí com dit és. E, en aquell cas, los dits III deputats ab los
dits adjunts e no sens ells e los dits III adjunts sens ells,
pus que demanats ne fossen per los deputats qui deuen
retre los dits comptes, hajen poder de reebre o examinar, 15
diffinir e determenar los dits comptes, de fer cartes de
diffinició e de absolució; e que·ls dits comptes hajen a
finar e reebre e determenar cascuna vegada al meyns dins I
mes. E que axí als dits III deputats, en cas que y sien
appellats, com als dits adjunts sie donat lo salari davall 20
tatxat del dia que partiran de [203v^b] lurs alberchs per
covinents jornades tro en la ciutat de Barchinona e, stant
en la dita ciutat, tro al meyns per lo dit mes; e despuys,
tornant en lurs cases, axí mateix per covinents jornades.
Plau a la senyora reyna en noz que dessús. 25

(25) Ítem, del dit nombre de XV sien eletes III
persones, ço és, per lo braç de la Esgleya, I cavaller de
l'Espital e, per lo braç dels richs homes e cavallers, I

1 admini203vastrar] administrar *H* 2 deputats] III diputats *JH*, III deputats
F | hoyr] oyr *JH*, hoir *F* | a²] ha *H* 3 hoyr] oyr *JH*, hoir *F* | diffinir]
difinir *JH* | miçer] micer *JHF* 4 monssènyer] mossenyner *JHF*
5 Dezpujol] dez Puyoll *H* 6 III] tres *JH* | Calaff] Calaf *JH* 7 en¹] e en
JH | Meyà] de Meya *JHF* | III deputats] tres diputats *JHF* 9 quant] can
JH, car *F* | appellats] *amb s int.* 10 vinguen] vingen *H* | çitutat] ciutat
JHF | hoyr] oir *JH*, hoir *F* 11 III] tres *J* | e...ells] *om. JHF* 12 III
deputats] tres diputats *J*, III diputats *H* 13 e los] ellos *F* 14 deputats]
diputats *JH* 15 o] e *F* | examinar] eximinar *JH* 16 diffinir] difinir *JH*
de¹] e de *F* 17 diffinició] difinició *JH* | de] *om. F* | que·ls] quells *HF*
dits] *amb s int.* 18 meyns] menys *JHF* 19 III deputats] tres diputats *J*,
III diputats *H* 20 appellats] apellats *F* | sie] sia *JHF* 21 tatxat] taxat *JF*
22 covinents] coninents *F* | stant] estant *JHF* 23 meyns] menys *JHF*
24 mateix] matex *H* 25 reyna] regina *H* | noz] nom *JHF* 27 III] altres
III *JHF* 28 Esgleya] esglesia *H* 29 homes] homens *JHF*

cavaller e, per lo braç de les çitats e viles, I çitadà, los
 quals hajen poder de reebre e pendre mostres dels hòmens
 a cavall e de peu qui·s pagaran del present do e de fer
 5 estimes dels cavalls e de regonèxer que los dits hòmens a
 cavall hajen compliment d'armes, segons que·s pertany, e
 que sien convinents e aptes a cavalcar e que los cavalls
 armats e roçins alforrats sien covinents e tals que la dita
 deffensió se faça bé e complidament e en profit de la terra
 e en honor del senyor rey e de la cosa púbbrica; e hajen
 10 poder de fer albarans del sou dels dits homes [204r^a] a
 cavall e a peu e de les dites estimes. E que ab aquests III
 sie en aquest offiçi en Pere de Màrgens, scrivà de ració del
 dit senyor rey; e quest offiçi sia regit per tots aquests III en
 la forma següent, ço és, que·l dit en Pere de Màrgens
 15 tenga e haja a fer tots los comptes del dit sou qui·s deurà e
 serà degut als dits homes a cavall e de peu qui·s pagaran
 del present do e ajuda e haja a fer tots los albarans qui del
 dit sou se faran e haja a tenir tots los libres de les stimes
 dels dits cavalls qui en lo dit sou estaran; e haja a ésser a
 20 totes les mostres e aquelles fer escriure e haja a fer tots los
 notaments de les faltes dels dits hòmens a cavall e de peu;
 e finalment que·s puga entrametre de totes coses
 necessàries dependents e emergents de les coses dessus
 dites. E que dels dits III deputats, ço és, I de cascun braç,
 25 si tots presents hi seran, que los dos d'ells hajen a signar
 tots los dits albarans e axí mateix assignar los haja lo dit
 Pere de Màrgens; e que l'altre qui romandrà dels dits III
 deputats haje a segellar tots los dits albarans e quel haje a
 tenir lo segell. E, si tots los dits III, ço és, I de cascun braç,

1 çitats] ciutats *JHF* | viles] viles reials *J*, viles reals *HF* | çitadà]
 ciutada *JHF* 4 estimes] stimes *H* | dits] *om. JHF* 6 convinents]
 covinents *JH* | aptes] abtes *JH* | cavalls] cavals *H* 7 roçins alforrats]
 rocins alforats *H* | covinents] convinents *F* 8 deffensió] defensio *JHF*
 faça] face *H* 9 en] *om. JH* | púbbrica] publica *JHF* 10 homes] homens
JHF 11 cavall] cavayll *H* | a] ha *H* | III] tres *JF* 12 sie] sia *JHF*
 offiçi] offiçi *JHF* 13 quest] que aquest *JHF* | III] IIII *F* 15 fer] ffer *F*
 tots] *amb s int.* 16 homes] homens *JHF* 17 fer] ffer *F* 18 stimes]
 estimes *JHF* 19 dels] dells *F* | cavalls] cavallers *J*, cavalls *amb línia*
d'abreviatura ratllada H 20 escriure] scriure *H* | fer²] ffer *F*
 22 entrametre] entremetre *J* 23 dependents] dependens *H* | dessus]
 desus *HF* 24 III deputats] tres diputats *J*, III diputats *H* 25 presents]
 presens *H* | que] *om. JHF* | d'ells] *amb s int.* | a signar] assignar *HF*
 26 mateix] matex *H* | assignar...haja] los haja assignar *JHF* 27 Pere] en
 Pere *H* 28 deputats] *om. JHF* | haje¹] haja *JHF* | segellar] sagellar *HF*
 quel haje] aquell haja *JF*, aquell haje *H* 29 segell] sagell *F* | III] tres *J*

presents no seran, mas los dos, que la I signe ab lo dit en
 Pere de Màrgens e l'altre segell e tengue lo segell; e, si I
 d'aquells III [204r^b] tant solament serà present, que aquell
 signe ensemps ab lo dit en Pere de Màrgens e aquell segell
 e tengue lo segell; e, si tots tres hi deffalran, que en loch 5
 d'ells hi sien aquells o la I d'ells qui són elets per lo dit
 senyor rey en consellar sobre lo fet de la guerra e los quals
 paga la Cort. E que en aquest offiçi haje solament I
 compte, lo qual tengue e faça solament lo dit en Pere de
 Màrgens e haje solament I segell, lo qual sia d'aytal signe, 10
 ço, I cavaller de monssenyer sent Jordi e les letres entorn
 diguen *sigillum guerre*. E que aquests III deputats ab lo dit
 en Pere de Màrgens se hagen axí a nomenar en los dits
 albarans: “de part dels deputats per la Cort general de
 Cathalunya a les estimes e mostres e als comptes del sou 15
 dels hòmens a cavall que paguen lo dit general”; e que en
 lo dit signe que cascun farà en los dits albarans hagen a
 expressar nom propri. E que lo dit en Pere de Màrgens haje
 a començar lo dit compte dels hòmens a cavall e de peu al
 XV dia del mes de ffabrer prop passat e que aquells faça 20
 abatiment de l'acorriment que·ls és estat fet en les ciutats
 de Barchinona e de Tortosa e en altre loch de Cathalunya e
 que·ls faça lo dit abatiment del dia que n'hauran agut lo
 dit acorriment, car alguns l'an haüt en lo dit mes de
 ffebrer, altres [204v^a] en los mes de març prop passat, 25
 alt[r]es en lo present mes d'abril. E que·l dit en Pere de
 Màrgens pusque substituir en sa absència son lochtinent en
 lo ofiçi de escrivà de ració, lo qual haje e pusque fer tot ço

1 presents] presens *H* 2 segell¹] sagell *H* | tengue] tenga *JHF* | segell²]
 sagell *F* 3 tant] tan *JH* 5 tengue] tenga *JHF* | segell] sagell *F* | tres] III
H | deffalran] defalran *JHF* | loch] lochs *F* 6 dells] dels *H* | aquells...
 I] aquells III o I *JHF* | d'ells] dels *H* 8 offiçi] ofici *J*, ofici *HF* | haje]
 haja *JHF* 9 tengue] tenga *JHF* | lo dit] *om. JH* 10 haje] haja *JHF*
 segell] sagell *HF* | d'aytal] daytal *F* 11 ço] ço es *JHF* | monssenyer]
 monsenyer *JH*, mosenyer *F* 12 deputats] diputats *JH* 13 a¹] *om. JHF*
 14 deputats] diputats *JH* 15 estimes] stimes *H* 16 paguen] pague *JH*
 general] general *HF* 17 cascun] cascu *HF* 18 expressar] expressar *JF*
 propri] propi *H* | haje] haja *JHF* 19 a¹] *om. J* 20 XV] XVe *J* | ffabrer]
 ffebrer *JF*, febrer *H* | prop passat] pus prop passat *JH* | aquells] a aquells
JHF | faça] face *F* 21 que·ls] quells *H* | és] *om. F* 23 que·ls] quells *H*
 que n'hauran] que hauran *HF* | agut] hagut *J*, haut *HF* 24 haüt] haud *H*
 25 ffebrer] febrer *H* | los] lo *F* 26 altres²] altes *amb e int.* | d'abril]
 abril *J* 27 Màrgens] Marges *H* | pusque] pusca *J*, pusqua *H* 28 lo
 ofiçi] lofici *JH*, lo ofici *F* | de escrivà] descriua *J*, de scriva *F* | haje...
 pusque] haja e puscha *JH*, haja e pusque *F*

que demunt és estat dit del dit en Pere de Màrgens. E que per sos treballs e per son salari, haja lo dit en Pere de Màrgens e son substituït lo sou de I dia l'any que muntaran los dits MD hòmens a cavall e los hòmens de
 5 peu qui no sien ultra M hòmens l'any que pagaran los dits principat e regne, axí que, posat que los dits hòmens a cavall la meytat armats e a peu se mudassen dins l'any e que adés n'i hagués uns adés altres, que·l dit Pere de Màrgens e son lochtinent no pogués haver sinó sou de MD
 10 hòmens a cavall, la meytat armats e la meytat alforrats e lo sou de M hòmens a peu qui no fossen ultra nombre de M; e aquest sou de I dia no haja a pagar lo dit general, ans se haja a batre del dit sou que pendran los dits homes a cavall e a peu. E que·l dit Pere de Màrgens o son lochtinent hagen
 15 a fer sacrament e homenatge que usaran bé e leyalment del dit offiçi, tota favor e oy postposats. E aquells qui aquest fet són elets són aquests, ço és, per lo braç de la Esgleya, ffrare Guillem de Guimerà, e [204v^b] per lo braç de la cavalleria, monssenyar en Bernat de Thous e, per lo braç
 20 de les çitutats e viles reyal, en Ramon de Sentmartí, çitudadà de Leyda. Plau a la senyora reyna en noz que dessus.

(26) Ítem, que sia eleta una persona bona esperta en
 25 la art de la mar a qui sia comanat lo fet del daraçanal de les galees e vexells de la armada del dit general, lo qual haje poder de reebre totes les exàrcies e armes e altres coses de les dites galees e armada e lo qual se entramete de adobament de galees e de fer-ne de noves, si mester hi
 30 serà, a conexença dels III deputats residents en

1 demunt] damunt *JHF* | que] *om.* *JH* 2 treballs] trebals *H* | per] *om.* *JH* 3 e] o *F* 4 dits] *om.* *H* | los] dels *J* | de] a *JH* 7 la...armats] *om.* *JHF* | e...3 peu] ho a peu *JH*, o a peu *F* | mudassen] mudasen *H* 8 adés] a ades *JHF* | hagués] ages *H* 9 e] o *F* | pogués] poges *H* 10 e¹] *om.* *H* 11 ultra] oltra *F* 13 haja²] haje *JF* | batre] abate *H*, abatre *F* homes] homens *HF* 14 Pere] en Pere *F* | o] e *HF* 15 leyalment] lealment *HF* 16 offiçi] offiçi *JHF* | aquest] a aquest *JF* 17 Esgleya] esglesia *H* 18 ffrare] frare *JH* | e] *om.* *JHF* 19 cavalleria] cavaleria *H* monssenyar] mossenyar *JHF* | en] *om.* *JHF* | Thous] Tous *JHF* 20 çitutats] ciutats *JHF* | reyal] reals *JHF* 21 çitudadà] ciutada *JHF* noz] nom *JHF* 24 que] *om.* *F* | una] I^a *H* | persona bona] bona persona *JHF* | esperta] sperta *H* 25 daraçanal] deraçanal *JH*, draçanall *F* 26 general] general *H* 27 haje] haja *JHF* 28 lo] la *JH* | entramete] entrameta *JHF* 29 adobament] adobaments *JHF* 30 conexença] coneixença *F* | III] tres *F* | deputats] diputats *J*

Barchinona. E que haja a tenir les dites exàrcies, remes e armes e altres coses de les dites galees e armades en una casa o cases apartades; e haja a fer inventari de totes aquelles coses que trobarà en cascuna galea com desarmarà e d'açò que metrà en cascuna galea com se vararà; e que pusque oyr comptes de tots aquells qui seran deputats a comprar exàrcies, remes e armes e a fer panàtica e altres coses ne[205r^a]cessàries a les dites galees e armada, encara d'aquells que pagaran los mestres e altres persones que obraran les dites galees e vexells de la dita arma[da] e de diffinir aquells comptes; e que les restes d'aquells comptes hagen a reebre los dits cambiadors; e finalment pusque fer e entremetre de totes coses dependents e emergents del fet del dit daraçanal e armada. E que en tota cosa qui sia grossa ne de pes haja a demanar consell dels dits III deputats residents en Barchinona, que haja per son salari e treballs l'any cent liures barchinonines. Plau a la senyora reyna en nom que dessús.

(27) Ítem, que del dit nombre de XV n'i haja dos, los quals se entremeten e hagen poder de reebre comptes de singulars persones a les quals comenades seran quantitats de diners per los dits III deputats residents en Barchinona e per los dits cambiadors ab albarà dels dits tres deputats e hagen poder de diffinir e determenar los dits comptes e de fer carta de diffinició; e que la resta dels comptes hagen a reebre los dits cambiadors. E aquests sien tenguts de anar per la terra a vend[r]e [205r^b] les generalitats e les

1 haja] haje *H* 2 una] I^a *JH* 3 cases] *amb s int.* | haje] haja *JHF*
 4 com] qui *JHF* 5 daçò... metrà] de tot ço quis metra *JHF* | galea] *om. J,*
ratllat a H 6 vararà] verara *F* | pusque oyr] pusca reebre *J*, pusque
 reebre *H*, pusque hoir *F* 7 deputats] *amb s int.* | fer] ffer *JH* 8 altres] a
 altres *H* 9 encara] e encara *JHF* | que] qui *J* | mestres] maestres *JHF*
 10 que] qui *J* | vexells] vexels *H* 11 de] *om. F* | diffinir] difinir *JH*
 13 pusque] pusca *JH* | entremetre] entrametres *JH*, entrametre *F*
 14 dependents...emergents] dependens e emergens *H* | daraçanal]
 draçanall *F* 15 grossa] grosa *H* | haja] haje *JH* 16 deputats] diputats *J*
 Barchinona] Barçalona *H* | que] e que *HF* 17 treballs] trebaylls *JH*
 cent] *C JHF* 18 reyna] regina *H* 20 de] dels *F* | dos] *II J*
 21 entremeten] entrameten *JF* 22 comenades seran] seran comanades
JHF 23 deputats] diputats *J* | residents...19 deputats] *om. JH* 24 e¹] o
F | cambiadors] cambiados *F* | tres] *III F* 25 diffinir] defenir *JH*
 26 diffinició] difnicio *J*, definicio *H* | la resta] les restes *J* | comptes]
 dits comptes *F* 27 reebre] rebre *H* | aquests] aquests dos *JH*, aquests *II F*
 28 vendre] vende *amb e² int.*

imposicions e fer vendre aquelles e cullir. E axí mateix los fogatges e tot ço que del present do exirà e de fer-ho portar a la ciutat de Barchinona e fer-ho metre en poder dels dits cambiadors. E aquests no's pusquen entremetre del dit
 5 offiçi sinó com los serà notificat on serà requests per los III deputats residents en Barchinona ne prenguen salari sinó usant e treballant en lo dit offiçi de la deputació. Plau a la senyora reyna en nom que dessús.

10 (28) Ítem, que del dit nombre dels XV les romanents III persones, ço és, I prelat e I rich hom e I hom per lo braç de les ciutats e viles reynals se dejen e s'hajen entremetre del dit offiçi com seran appellats e requests per los III
 15 deputats residents en Barchinona per algun acte o fet notable que vengués en la dita deputació, ço és, si los dits III deputats residents en Barchinona havien a créixer, segons lo poder a ells demunt donat, en la ajuda de la sal e en les generalitats e en altres coses o lo dit senyor rey o
 20 vós, senyora, o lo senyor duch o altre persona notable per nom lur [205v^a] o vostre volien pendre o fer pendre alguna quantitat de moneda o fer altra cosa contra tenor dels damunt dits capítols o si se havia elegir capità general de la arma[da], finit l'any per lo qual és capità lo noble
 25 vezcompte de Cardona, o dins l'any per mort o per altra manera cessava la dita capitania o per altre acte e cas fort notable. E encontinent elegiren a açò lo reverent pare en Christ en Jacme, bisbe de Tortosa, e l'alt egregi e baró en Pere, compte d'Urgell. Plau a la senyora reyna en nom que
 dessús.

---

1 e¹ ...cullir] e de fer collir aquelles *J*, e de fer colir aquelles *H*, e fer cullir aquelles *F* | mateix] metex *H* 2 portar] aportar *JHF* 4 cambiadors] cambiados *F* | entremetre] entrametre *JHF* 5 offiçi] offici *JHF* | serà²] seran *JHF* 6 III] tres *JH* | residents] residens *H* 7 offiçi] offici *JHF* [deputació] diputacio *JH* 8 reyna] regina *H* 11 III] tres *J* 12 reynals] reals *JHF* | dejen...shajen] degen e sagen *JH* | entremetre] entrametre *JF*, a entrametre *H* 13 offiçi] offici *JHF* | appellats] apelats *F* | III] tres *JH* 14 algun] algun *JHF* 15 vengués] venges *H* | dita] *om.* *JHF* 16 III] tres *JH* 17 demunt] damunt *JHF* | sal] sall *HF* 18 altres] les altres *JHF* | o²] e *JH* 19 altre] altra *JHF* | notable] notabla *J* 20 lur] *rep.* o¹] e *JHF* | alguna] alguna *JHF* 22 elegir] a elegir *JHF* 23 finit] fenit *JH* 24 vezcompte] vezcomte *JH*, veçcomte *F* 25 cessava] cessave *JF* 26 a açò] *om.* *JHF* 27 egregi] e egregi *F* | e²] *om.* *JHF* 28 compte] comte *JHF* | reyna] regina *HF*

(29) Ítem, que lo salari dels dits III deputats sia aytal, ço és, del prelat, si bisbe serà, e del baró, si compte o vezcomte, LX sous per cascun dia que entedran en los affers de la dita deputació; de tots los altres deputats e adjunts sia de cascun lo dit salari XV sous per cascun dia estant contínuament en çitutat, vila o loch e XX sous anant per camí, axí emperò que vagen e stien e treballen per los affers de la dita deputació. E los dits III [205v^b] deputats residents en Barchinona solament prenguen lur salari contínuament tots dies. E los altres deputats, salvant aquells qui són deputats a les mostres e a les comptes en lo cas dessús dit e aquells lur ofici e treball fahents, no prenguen salari, si donchs no eren appellats per los III deputats residents en Barchinona per los affers de la deputació e, en aquell cas, aquell o aquells qui appellats [seran], aytant com entenguen en los affers de la deputació, prenguen lur salari. E que tots los deputats lechs façen sagrament e homenatge en poder del veguer de Barchinona o d'altre semblant official e ls clergues sagrament en poder del bisbe de Barchinona o de son official, ans que usen dels dits officis aquells qui ja fet no l'han que usaran del dit ofici bé e leyalment e que esquivaran tot dan de la cosa pública e que faran tot ço qui sia profit e honor de la dita cosa pública, no guardada temor, favor, oy de negú, e que no consintran ne faran ne consellaran res que sia contra tenor dels presents capítols ne de cascun de aquells. Plau a la senyora reyna en nom que dessús.

1 29] *amb n. marg. possiblement de Vidal indicant salarium deputatorum* III] *om. JHF* | deputats] diputats *JH* | aytal] aytall *F* 2 és] *amb s int.* si compte] si sera comte *JHF* 3 vezcomte] veçcomte *HF* | LX... entedran] *passatge subr.* | entedran] entendran *JH* 4 deputació] diputacio *JH* | deputats] diputats *JH* 5 cascun¹] cascu *H* 6 çitutat] ciutat *JHF* 7 vagen...stien] vagen e estiguen *JH*, vagen estiguen *F* 8 deputació] diputacio *J* | III...deputats] tres diputats *JH*, tres deputats *F* 10 deputats] diputats *JH* 11 aquells] aquels *H* | deputats] diputats *J* | a les²] als *JHF* 12 dessús] desus *H* | treball] treballs *J*, trebals *H* fahents] faents *JF* 13 appellats] apellats *F* | III] tres *JH* 14 deputats] *amb s int.* | affers] *amb s int.* 15 deputació] diputacio *JH* | appellats] apellats *F* 16 seran] *af. de JHF* | com] con *H* | entenguen] entendran *JH* 17 deputació] diputacio *H* | deputats] diputats *JH* 18 lechs] *om. JH* 19 official] official *F* | e ls] ells *F* | clergues] clerges *H* 21 official] oficial *J*, official *F* | dels] *amb s int.* | dits] *amb s int.* 22 leyalment] lealment *F* 25 negú] negun *JHF* 26 consellaran] conselleran *J* 27 de aquells] daquells *J*

(30) [206^a] Ítem, que als dits tres diputats residents en Barchinona se guarden aytant com puxen de no fer mogubellar res del dit do ne a manlevar a usures o a barates ne fer alcuna anticipació de moneda; e, en cas que per les quantitats ja manlevades o manlevadores de necessitat haguessen res a mogubellar o a manlevar a usures o barates, que u puguen fer; e, per ço que·ls dits mogubells mils se troben e sien pus justs, que·ls albarans qui per açò se daran ne ells reebran sien retuts franchament al senyor rey. E açò prometen de fer e complir, ço és, de no mogubellar ne de baratar sinó en cas fort necessari e que àls al món fer no poguessen sots virtut dels dits sacrament e homenatge; e encara, que si contra açò fahien, que·ls dits mogubells e barates no·ls fossen preses en compte. Plau a la senyora reyna en noz que dessús.

(31) Ítem, que per cessar messions, que·ls dits diputats antichs ordonats en la Cort de Muntçó ha[206^b]jen e sien tenguts de ordonar los comptes lurs de la administració que han tenguda e de retre aquells per tot lo mes de maig prop vinent. E, per tal car monssènyer l'archabisbe de Tarragona, qui és I dels diputats ensemps ab monssènyer Ramon de Pontons e en Ramon de Ssenyechs elets en les Corts de Montçó e de Barchinona a hojr los comptes d'aquells qui han administrada la moneda dels dons de les dites Corts de Muntçó e de Barchinona,

2 als] los *J*, amb als ratllat i substituït per los *H*, quels *F* | tres] III *F* residents] residens *H* 3 com] con *H* 4 a¹] om. *F* | a³] om. *J* 5 alcuna] alguna *JHF* 6 o...48,1 haguessen] aguessen a mogubellar de necessitat *F* 7 haguessen] aguessen *H* | a²] om. *JHF* 8 barates] ha barates *F* | ço] tal *F* | dits] amb *s* int., om. *F* 9 mogubells] mogubels *H* | mils] mylls *F* 10 ne] e *J*, ne amb *n* ratllada *H* 11 franchament] francament *JH*, ffranchament *F* 12 ne de] e de no *F* 13 àls...món] el mon als *F* | al] int. | virtut] virtuts *J* 14 dels] del *F* | dits] om. *F* | e²] om. *JH* | que] om. *JH* 15 fahien] faien *J* | que·ls] quells *H* | e] o *F* 16 noz] nom *JHF* 17 dessús] desus *H* 19 que] om. *JH* | dits] om. *JHF* 20 antichs] amb *s* int. | Muntçó] Montso *JHF* 21 ordonar] ordenar *H* 22 administració] aministracio *HF* 23 maig] mayg *JH* | prop] primer *JH* | car] com *JH* monssènyer] mossenyet *JHF* 24 larchabisbe] larcabisbe *H*, larchebisbe *F* | diputats] diputats *JH* 25 monssènyer] mossenyet *JHF* | Ramon¹] Ramon Berenguer *JHF* 26 Ssenyechs] Senyechs *JHF* | Montçó] Montso *JHF* | a...21 hojr] ha ojr *J*, ha oir *H*, a hoir *F* 27 administrada] aministrada *F* 28 dels] dels dits *JF* | Muntçó] Montso *JHF* | e... Barchinona] om. *F*

no pot ésser a la recepció dels dits comptes per gran ocupació de feynes e affers, la persona del qual en la dita recepció dels dits comptes e redició seria fort necessària e profitosa, és axí acordat que en loch del dit archabisbe sien als dits comptes a hojr elets e adjunts als dits en Ramon de Pontons, Ramon de Ssenyechs, miçer Arnau de Busquets, monssènyer Berenguer Dezpujol e en Jacme de Besanta, los quals ensemps ab los altres dos deputats dessús dits hoien los comptes dels dits deputats passats e deffenesquen aquells e·ls facen, si vijares los ho serà, diffinicions, absoltes, remissions e totes altres coses al dit fet necessàries axí e en aquella forma e manera que·l·ls fo comanat en les dites Corts de Montçó e de Barchinona; e hajen a[206v^a]quests per lo temps que han a entendre en lo dit offici e y entendran lo salari tatxat per les dites Corts. E que, tantost que·ls dits deputats sien desobligats de les obligacions en què són tenguts com a deputats e per nom de la dita deputació o en nom propi, per affers, emperò, de la dita deputació, que ses lur offici en lur salari e que d'aquí avant d'aquell no s'entrameten e aquesta desobligació los facen e·ls sien tenguts de fer los tres deputats residents en Barchinona com abans fer se porà. E que los dits deputats antichs, feta la dita obligació, hajen a liurar als dits deputats residents en Barchinona lo segell de la deputació e totes scriptures e cartes e totes altres cartes fahents per la dita deputació passada. E, si per algunes obligacions als dits deputats antichs eren fetes o algunes

1 no] noy *F* | a] en *J* | a...24 affers] *om. HF* 2 feynes] faenes *J*
 affers] afers *J* 3 recepció...redició] recepcio e reddicio de comptes *JHF*
 seria] serie *H* 4 profitosa] proffitosa *F* | acordat] acordat *JHF*
 archabisbe] archebisbe *F* 5 a hojr] ha oir *H*, a hoir *F* 6 Ramon¹] Ramon
 Berenguer *JHF* | Ramon²] en Ramon *J*, e en Ramon *F* | Ssenyechs]
 Senyechs *JHF* | miçer] micer *HF* 7 monssènyer] mossenyer *JHF*
 Dezpujol] dez Puyol *F* 9 dessús] desus *H* 10 deffenesquen] defenesquen
JHF | e·ls] ells *HF* | facen] façen *JF* | vijares] vigares *F*
 11 diffinicions] difinicions *JH* | totes] tots *H* 12 que·l·ls] quels *JHF*
 13 Montçó] Montso *JHF* 15 e y] hey *J* 16 deputats] diputats *JH*
 17 obligacions] dites obligacions *F* | com] con *F* | e] o *H* 18 deputació]
 diputacio *JH* | propi] propi *HF* | affers] afers *H* 19 deputació]
 diputacio *JH* | ses] çes *JF*, ces *H* | en] e *JHF* 20 avant] a avant *F*
 daquell] *om. F* | sentrameten] sen entremeten *F* 21 facen] fassen *JH*,
 façen *F* | tres] III *F* 23 obligació] desobligacio *JHF* 24 liurar] deliurar
F | deputats] diputats *JH* | residents] residens *H* | segell] sagell *H*
 25 deputació] diputacio *JH* | scriptures] altres scriptures *H*, totes
 escriptures *F* | altres] *om. H* | cartes²] coses *JHF* 26 deputació]
 diputacio *JH* | per²] *om. JHF* 27 deputats] diputats *J*

quantitats de moneda o altres coses degudes, que hajan a donar loch e cessió a transportar-ho tot en los dits III
deputats ordonats en la present Cort residents en
Barchinona e que la dita desobligació e cessió e
5 transportació e liurament de cartes e de escriptures e
d'altres coses se hajan ensemps a fer. E que·ls dits
deputats antichs sien tenguts de relevar e informar los dits
III deputats de tot ço que ells sàpien per qualque manera
que sia degut a la dita diputació passada, ne encara de
10 totes alt[r]es [206v^b] coses que ells saben qui tocassen la
dita diputació ne tornassen en bé, profit ne honor de la
dita cosa pública. Plau a la senyora reyna en nom que
dessús.

15 (32) Ítem, que en la dita çitutat de Mallorca, en cas,
emperò, que pach e contribuesque ab Cathalunya, sia posat
I diputat, çitadà de Mallorca, per vendre les dites
generalitats e altres coses demunt contengudes, segons
que·ls deputats residents en Barchinona ordonaran, e per
20 cullir e posar en estament lo do fet aytant com al dit regne
e illes a aquell adjacents ne pertanyarà; e que haja
semblant salari dels altres; e que retra compte per la forma
dessús dita als dits III oydors de comptes e altres adjunts
segons la forma dessús dita. Plau a la senyora en nom que
25 dessús.

(33) Ítem, que, si algun o alguns dels deputats se
morrà dins lo temps de la ajuda o per malaltia o [207r^a] per

---

2 a transportar-ho] e transportar ho *H* | III] tres *JH* 3 ordonats]
hordonats *H* | residents] residens *H* 5 de escriptures] descriptures *JH*
6 que·ls] que los *F* 7 deputats] *amb s int.*, diputats *JH* | de] e *F*
relevar] revelar *JF*, relevar *ratllat i substituït per* revelar *H* 8 III] tres *F*
deputats] diputats *J* 9 diputació] diputacio *JH* | ne] e *JH* 10 altres]
altes *amb e int.* | saben] sapien *JF*, saben *ratllat i substituït per* sapien *H*
tocassen] tohassen *F* 11 diputació] diputacio *JH* | ne¹] e *J* | tornassen]
tornasen *H*, tornassey *F* | profit] proffit *F* | ne²] e *J* 12 dita] *om. F*
15 dita] *om. JHF* | çitutat] ciutat *JHF* | Mallorca] Mallorca *F*
16 emperò] *om. F* | contribuesque] contribuesca *J* | posat] possat *H*
17 diputat] diputat *H* | çitadà] ciutada *JH*, I ciutada *F* | Mallorca]
Mallorques *JF* 18 demunt] damunt *JHF* 19 residents] residens *H* | e]
om. JHF 20 posar] posar *H* | com] con *H* 21 illes] ylles *JHF* | aquell]
aquell regne *JH* | pertanyarà] pertanyera *JHF* 22 retra] reta *JF*, rete *H*
23 dessús] desus *H*, damunt *F* | oydors] hoidors *HF* 24 dessús] desus *H*
senyora] senyora reyna *JHF* 25 dessús] desus *H* 27 algun] algu *HF*
deputats] diputats *J*

altra rahó havia lonch embargament a arbitri dels altres
deputats que no y pogués entendre, que·ls altres deputats
romanents dels tres hi poguessen elegir altre en loch de
aquell; en aquesta manera que, si era del braç de la
Esgleya, que n'hi tornassen altre d'aquell braç mateix e
d'aquella condició e loch; e axí mateix d'aquells dels
nobles e cavallers e de les çitats e viles reynals de
Cathalunya. Plau a la senyora reyna en nom que dessús.

(34) Ítem, que, si algun o alguns dels dits deputats
usaven mal en lur offici e açò era reconegut per los altres
deputats, que·ls altres deputats romanents los ne pusquen
gitar e remoure e metre altre e altres e punir aquells que
n'hauran gitats e remoguts, segons que de dret e de rahó
trobaran fahedor; e que·l senyor rey, officials seus, açò no
puxen embargar, ans hajen a donar a açò als dits deputats
romanents socors, favor e ajuda segons la forma del
capítol qui comença “Ítem, que los dits III deputats hajen
po[207r^b]der de fermap cartes públiques etcètera”. Plau a
la senyora reyna, però que s'haja a fer ab volentat e
licència del senyor rey, però que·l senyor rey per fet de la
deputació no pugue enquerir ne punir negun dels deputats
sinó a requesta dels altres deputats romanents.

(35) Ítem, que·ls dits deputats residents en
Barchinona hajen a donar sou als hòmens a cavall qui sien

1 arbitri] arbitre *F* 2 pogués] poges *H* 3 tres] III *JH* | hi] ne *F*
poguessen] pogessen *H* | de...26 aquell] daquell *JHF* 5 Esgleya]
esglesia *HF* | nhi] ni *F* | tornassen] tornasen *H* | mateix] metex *H*,
meteix *F* 6 mateix] matex *H*, meteix *F* 7 çitats] ciutats *JHF* | reynals]
reals *HF* 8 Cathalunya] Catalunya *J* 10 algun] algu *JHF* | deputats]
diputats *JH* 11 era] ere *H* | reconegut] regonegut *JHF* 12 deputats!]
diputats *J* | deputats²] diputats *J* 13 e³] o *JHF* | punir] ponir *JH*
14 gitats...remoguts] remoguts e gitats *F* | remoguts] romoguts *H*
rahó] rao *J* 15 fahedor] faedor *J* | officials] ne oficials *J*, ne oficials *HF*
16 deputats] diputats *JH* 17 socors] secors *F* | del] dell *F* 18 Ítem...
hajen] *passatge subr. i amb n. marg. de Vidal indicant hoc capitulum est*
in libro anime editum per regem petrum 3 in curia Dertuse folio XVII ?
*2^a | que los] quels *F* | deputats] diputats *JH* 20 que shaja] que saja *JH**
*volentat] voluntat *F* 22 pugue] puga *JHF* | pugue...punir] *passatge**
assenyalat amb manícula, subr. i amb n. marg. possiblement de Vidal
indicant vide aliud capitulis regis petri in curia Montissono supra folio
*XI | ne] ni *JH* | negun] nengu *F* | deputats] diputats *J* 23 deputats]*
*diputats *JH* 25 Ítem...20 cavall] *amb n. marg. possiblement de Vidal**
indicant quod deputati teneantur solvere stipendia militibus | deputats]
*diputats *JH* 26 als] a *JHF* | a²] de *F**

5 cathalans e domiciliats en Cathalunya o qui no sien
 domiciliats fora Cathalunya e que en açò tota frau sia
 foragitada e esquivada a conexença dels deputats de les
 estimes e mostres. E, si algun cathalà o a qui serà hagut
 10 per cathalà en la forma prop dita havia tengut companyó o
 scuder I any o més a sa pròpia messió, posat que aquell
 no sia cathalà ne haüt per cathalà, que li pusque ésser
 donat sou per los dits deputats si, emperò, apte serà a
 15 cavalcar e a portar armes a conexença dels dits deputats a
 les dites estimes; però, si los dits dipu[207v^a]tats no
 trobaven tants cathalans o qui són haüts per cathalans al
 nombre dels hòmens a cavall damunt dit o los dits
 cathalans no y volien anar, que, en aquell cas, los dits
 20 deputats poguessen haver e pagar altres hòmens a cavall,
 los quals lo senyor rey posqués elegir e haver, donant,
 emperò, lo sou acostumat, ço és, VII sous per cavall armat
 e V sous per cavall alforrat. Plau a la senyora reyna en
 nom que dessús.

20 (36) Ítem, que els dits deputats a algun cathalà qui no
 sia de paratge o honrat ciutadà o burguès qui haja quitació
 en casa del senyor rey o de vós, senyora, o del senyor duch
 o encara-se-vulla prelat o baró o altre de qualque condició
 25 sia a una bèstia o a II no puxen donar sou sinó per I cavall
 a aquell qui pendrà quitació a II bèsties; e que·ls
 cavalcadors e·ls cavalls sien bons e sufficients a coneguda
 dels deputats a les estimes e mostres. Plau a la senyora
 reyna en nom que dessús.

1 cathalans] catalans *HF* | Cathalunya] Catalunya *J* 2 fora] fora de *JHF*
 frau] ffrau *F* 3 esquivada] squivada *H* | conexença] coneixença *JF*
 dels] *rep.* 4 estimes] stimes *H* | a] *om.* *JHF* | hagut] haut *J*, haud *H*,
 agut *F* 5 cathalà] catala *J* | havia] haura *JHF* 6 scuder] escuder *JHF*
 pròpia] propia *JHF* | posat] possat *H* 7 cathalà¹] catala *J* | haüt] haud
H | cathalà²] catala *J* | pusque] pusca *J*, puscha *HF* 9 cavalcar]
 cavallear *F* | conexença] coneixença *JF* 10 si los] sils *JH*
 dipu207vatats] deputats *HF* 11 tants] *om.* *F* | cathalans²] catalans *J*
 14 deputats] diputats *J* | haver] *rep.* 15 posqués] pogues *JHF*
 16 acostumat] acustumat *H* | cavall] caval *H* 17 cavall] caval *H*
 18 dessús] desussus *H* 20 que els] quels *JHF* | algun] algu *F* 21 o¹] ho
H | o burguès] ho burges *H* 23 encara-se-vulla] encara de qualsevulla
JH, encara de qualsevuylla *F* | prelat] prelats *F* 24 una] I^a *JH* | II] dues
JHF 25 II bèsties] una bestia o per dos cavalls a aquell qui pendra
 quitacio a dues besties *JHF* | que·ls] quells *H* 26 e·ls] ells *HF*
 sufficients] suficients *H* 27 estimes] stimes *H*

(37) [207v^b] Ítem, que negun cavaller o hom de paratge o çitadà o hom de vila honrat los dits deputats no pusquen donar sou per més de X hòmens a cavall, los quals X e no més pusquen aquells tenir; emperò que sien bons e sufficients a coneguda dels deputats a les mostres e a les estimes. Plau a la senyora reyna en nom que dessús. 5

(38) Ítem, que tot cavall qui serà restituït als dits deputats per affollat que li sia fet I senyal çert de foch en la ancha esquerra per tal que no pusque ésser tornat en sou ne frau hi pusque ésser feta. Plau a la senyora reyna en nom que dessús. 10

(39) Ítem, que, si algun qui pendrà sou de Cathalunya s'en vendrà a licència de la frontera e lejarà là los cavalls e no y lejarà los cavalcadors que y haurà acustumats de tenir, que per aytants cavalcadors com ne falran no li sia donat sinó mig sou; e, si dins I mes e mig aquells cavalcadors que y haurà acustumats de tenir no seran tornats en les dites fronteres, que perda tot lo sou de [208r^a] aquells e que·ls dits deputats no li·n paguen gents. Plau a la senyora reyna en nom que dessús. 15
20

(40) Ítem, que los dits deputats residents en Barchinona puxen donar a aquells qui se cordaran de anar en la armada de la mar, salaris e loguers segons lo cot tatxat per la cort del senyor rey o arbitri lur, tota favor, emperò, foragitada, per la qual favor, si trobat serà que los dits deputats donassen salari oltra lo dit cot, que no·ls sia 25

1 que] que a *JH* | negun] a nengu *F* | cavaller] cavaler *H* 2 çitadà] ciutada *JHF* | deputats] diputats *JH* 5 sufficients] soficients *H*
deputats] diputats *J* 6 estimes] stimes *H* 8 dits...3 deputats] cort *F*
9 deputats] diputats *J* | affollat] afollat *J*, affolat *F* | çert] cert *JHF*
10 ancha] anqua *H* | pusque] pusca *J*, puscha *HF* 11 ne] ni *JH*
pusque] pusca *J*, puscha *HF* | reyna] reina *H* 12 dessús] *amb us inter.*,
desus *H* 14 algun] algu *HF* 15 a] ab *JHF* | frontera] ffrontera *F*
16 cavalcadors] cavallcadors *F* | haurà] ha *F* | acustumats] acostumats *F*
17 cavalcadors] cavallcadors *F* | sia] sie *H* 18 donat] dat *JH*
19 cavalcadors] cavallcadors *JF* | acustumats] acostumats *F* 20 de...15
aquells] daquells *JHF* 21 que·ls] quells *H* | paguen] pagen *H* | gents]
gens *JH*, res *F* 22 reyna] regina *H* | dessús] desus *H* 25 se cordaran]
sacordaran *JHF* 26 la¹] *om. F* | la²] *om. F* | loguers] logers *H*
27 arbitri] a arbitri *JH*, a arbitre *F* 29 dits] *om. F* | deputats] diputats *J*
donassen] donasen *H* | oltra] ultra *F*

reebut en compte. Plau a la senyora reyna en nom que
dessús.

(41) Ítem, ordona la Cort que, no contrastants los
5 capítols dessús dits que fan menció, que totes coses que
exiran de Cathalunya e entraran en Aragó e Regne de
València e aquelles qui dels dits regnes entraran en
Cathalunya paguen les quantitats en los dits capítols
10 contengudes, e si los dits regnes e cascuns d'aquells
acordaven de levar la imposició qui és posada en aquells
regnes a totes mercaderies e altres que entren de [208r^b]
Cathalunya en los dits regnes e a aquelles que ixen dels
dits regnes e entren en Cathalunya e que d'aquí a avant en
15 aquelles coses no y poguessen ésser per ells algunes
imposicions posades, que axí mateix les dites generalitats
que posades són per la dita Cort e les dites mercaderies e
coses sien relevades e toltes. E, per tal com aquest fet se
ha a menejar ab los deputedats de cascú regne, vol la dita
20 Cort e ordona que sia comanat als deputedats residents en
Barchinona e a n Berenguer Bertran, cambiador de la
çiutat de Barchinona, que ells en nom e en loch de tota la
present Cort puguen tractar ab los dits regnes e ab cascun
de aquells e convenir-se ab ells del dit fet e ço que per ells
25 serà ordonat e fet convengut ab los dits regnes e ab cascun
de aquells e sia haüt per ferm e per fet axí com si la Cort
tota ho havia fet. E açò mateix sia entès del Regne de
Mallorques e illes d'aquell, en cas que no volgués pagar e
contribuir ab Cathalunya. Plau a la senyora reyna en nom
que dessús sens minve del dit do.

1 reyna] regina *H* 5 dessús] desus *H* 6 Cathalunya] Catalunya *J* | e²] e
en *JHF* 8 Cathalunya] Catalunya *J*, Cathaluya *H* 9 e¹] que *JHF*
cascuns] cascun *JHF* | daquells] daquelles *H* 10 qui] que *J* | posada]
possada *H* 11 altres] altres coses *JHF* 12 Cathalunya] Catalunya *J* | a]
om. JH | ixen] hixen *H* 13 Cathalunya] Cathaluya *H* 14 no y] no hi *JH*,
noni *F* | poguessen] pogessen *H* 15 posades] possades *H* | mateix]
mateix *JH*, meteix *F* 16 posades] possades *H* | e¹] en *JHF* 17 com] car
JHF | se... 10 ha] sa *JH* 18 menejar] manegar *F* | deputedats] diputats
JH | cascú] cascun *JHF* 19 sia] sie *H* | residents] residens *H* 21 çiutat]
ciutat *JHF* 22 cascun] cascu *HF* 23 de aquells] daquells *F* | e¹... ells¹]
rep. després del següent aquells 24 convengut] e convengut *JH*, e
covengut *F* | ab²] *om. JF*, a *H* | cascun] cascu *H* 25 de aquells] daquells
F | e¹] *om. JHF* | haüt] haud *H* | per¹] *om. F* 26 havia] avia *H*
mateix] mateix *H*, meteix *F* | del] en *JH* | Regne] dit regne *F* 27 illes]
ylles *JHF* | daquell] de aquell *F* | volgués] volges *H* | e²] et *F*
28 Cathalunya] Catalunya *J* 29 dessús] desus *H* | minve] minva *HF*

(42) E lo compartiment qui s'ha a fer per lo braç de les çitats e viles reyal de Cathalunya de les LXX^M liures qui·ls pertanyen a la lur part [208v^a] en lo dit do se faça per la manera següent: 5

(42.1) Ço és, que çinquanta mil lliures de les dites LXXV^M liures sien cullides, levades e pagades per via de imposició, la qual sia posada sobre la farina en lochs reyal de Cathalunya e en tots altres qui ab ells contribuïren en les Corts de Çervera e de Muntçó e en la illa de Mallorca e en la çitad e vegueria de Tortosa; e aquesta imposició sia cullida ultra la imposició que en cascun loch dels dessus dits és posada sobre la farina, la qual sia e estia en son ésser segons uy és; e que sia posat a la quartera del forment de Barchinona VI diners de imposició barchinonins. 10 15

(42.2) Ítem, a la quartera de mostura, ço és, de forment e d'ordi, V diners barchinonins. 20

(42.3) Ítem, a la quartera de l'ordi e de tots altres blats qualssevulla, IIII diners barchinonins. E que segons la manera de aquesta mesura sia posat a les altres mesures dels lochs dessus dits segons més e meyns. 25

(42.4) [208v^b] E que aquesta imposició sie pagada als molins o en aquell loch e manera que als deputats residents en Barchinona o a aquells a qui ells ho comanaran si vijares que mils e pus profitosament fer e 30

2 42] *precedeix el títol* Compartiment de les ciutats e viles *F* | fer] ffer *F*
 3 çitats] ciutats *JHF* | reyal] reals *JHF* | LXX^M] LXXV milia *JH*,
 LXXV^M *F* 7 çinquanta mil] cinquanta milia *J*, cinquanta mil *H*, L^M *F*
 8 LXXV^M] LXXV milia *J* | cullides] culides *H* 9 lochs] los lochs *JHF*
 10 reyal] reals *JHF* 11 Çervera] Cervera *JHF* | Muntçó] Montso *JF*,
 Monso *H* 12 illa] ylla *JHF* | Mallorca] Mallorques *F* | çitad] ciutat
JHF 13 cullida] cullida e levada *JHF* | que] que es *F* 14 dessus] desus
H | posada] possada *H* 15 sia¹...estia] sie e estie *H* | uy] que huy *JHF*
 sia²] sie *HF* | posat] possat *H*, posats *F* 19 de mostura] de la mestura *J*,
 de mestura *HF* 23 qualssevulla] qualssevule *J*, qualssevuylle *F* 24 de
 aquesta] daquesta *JHF* | mesura] messura *H* | sia posat] sie possat *H*
 25 dessus] desus *H* | meyns] menys *JHF* 27 E] Item *JHF* | imposició]
 imposicio *H* | sie] sia *JF* 28 e manera] *om. J, ratllat a H* 29 ho] o *H*
 30 si] sia *JF*, sie *H* | vijares] vigares *F* | mils] miylls *F* | profitosament]
 proffitosament *F*

complir se pugue e sens frau. E, per tal car és inçert si la dita imposició al dit for que damunt és posat pujarà a la quantitat de L^M liures quíties de messions en cascun dels dits dos anys per lo qual temps lo dit do se fa, és axí
 5 acordat per lo dit braç que, si d'açí per tot lo mes de agost primer vinent los tres deputats residents en Barchinona conexien que de la dita imposició no deguessen exir les dites L mil liures quíties segons que dit és, que ells per vigor del sagrament e homenatge per ells fet puguen
 10 affiger a la dita imposició dels dits blats en aquella manera que vijares los sia, en guisa que puig l'any a les dites L mil lliures segons que és dit, lo qual afegiment [209r^a] hajan a manifestar e notificar per tots los lochs dessús dits e que açò que·ls dits deputats affegiran e ordoneran se haja a
 15 seguir per tots los dits lochs.

(42.5) Ítem, que·ls deputats dessús dits, si a ells bé vist serà ésser profitós, venen en cascun loch dels dessús dits e en la dita illa de Mallorca la dita imposició de tres
 20 en tres meses o, si vijares los ho és, la façen cullir e levar a aquelles persones e en aquella forma e manera que pus profitosament a ells serà vist fahedor.

(42.6) Ítem, és acordat que les XXV^M lliures romanents a compartir per lo dit braç de les viles e çiutats reyalis sien cullides, levades e pagades per lo dit braç ab
 25 tots aquells qui ab ell pagaren e contribuïren en les Corts de Cervera e de Muntçó e ab lo Regne de Mallorca e ab

---

1 complir] cullir *JHF* | pugue] puga *JHF* | inçert] incert *JHF* 2 dit] *om.*
F 3 L^M] cinquanta milia *JH* | cascun] cascu *H* 4 dits] *om.* *JH* 5 daçí]
 daçi *H* | de agost] dagost *J* 6 tres] III *F* | deputats] diputats *H*
 7 conexien] coneixien *F* | imposició] *precedeix la paraula ratllada i exp.*
 deputacio 8 L mil] L^M *JHF* 10 affiger] afegir *JH* 11 vijares] vigares
F | puig] puyg *H* | l'any] lan *H* | L mil] cinquanta milia *JH*, L^M *F*
 12 afegiment] affigiment *JH*, affegiment *F* 13 manifestar] maniffestar *F*
 notificar] notifficar *F* | dessús] desus *H* 14 que·ls] dels *H* | deputats]
 diputats *J* | affegiran e] *om.* *JHF* | ordoneran] ordonaran *JF*, ordonaren
H | haja] haje *F* | a... 10 seguir] asseguir *H* 17 dessús] desus *H* | bé]
 ben *HF* 18 serà] los sera *JH* | profitós] proffitos *F* | dessús] desus *H*
 19 illa ... Mallorca] ylla de Mallorques *JH*, ylla de Mallorches *F* | tres...
 15 tres] III en III *JHF* 20 vijares] viyares *F* | façen] facen *H*
 22 profitosament] proffitosament *F* 25 viles... çiutats] ciutats e viles *JHF*
 26 reyalis] reals *HF* 27 ell] ells *JHF* | pagaren] paguaren *H* | Corts]
 dites Corts *F* 28 Muntçó] Montso *JF*, Monso *H* | Mallorca] Mallorques
JHF

la ciutat e vegueria de Tortosa e ab lo marquesat per via de fogatge. E, per tal car és incerta la quantitat que a cascuna universitat del dit braç ne vendria, és acordat que en cascuna de les dessus dites, exceptat lo marquesat e ls lochs dels çitadans e de hòmens [209r^b] de vila, sien novellament comptats los fochs, lo qual compte se haje a fer d'açi per tot lo mes de juny primer vinent e dins aquell mes hajan a ésser trameses segons la forma dejús escrita als deputats residents en Barchinona. És assaber, que en cascuna çitad, vila o loch que sia cap de vegueria o de batlia sien eletes per los consellers, cònsols, pahers, procuradors o jurats o altres regidors d'aquelles certes persones bones e leylals, e açò per vigor del sagrament e homenatge per ells fahedors en poder del veguer o batle de cascuna de les çitadats, viles e lochs, les quals persones, com eletes seran, façen sagrament e homenatge en poder dels dits ordinaris que en comptar e scriure los dits fochs dels lochs on seran elets e dels altres lochs dins lur vegueria o batlia se hauran leyalment e ben; e que scriuran tots los fochs de cascu loch axí pobres com rics qui tenguen domicili en los lochs dessus dits; e encara que, si en algun alberch ha pubills o pubilles o altres persones qui viuen a lur [209v^a] pròpia messió, que cascu d'aquests sie comptat per foch pus que hajan sos béns partits e apartats, però, si los tudors o altres persones ab qui estaran los fahen la messió e aquells havien béns d'on poguessen viure, en cas que la messió o provisió no ls fos feta, que aquests aytals sien comptats solament per I foch, [declarant que, si una dona vídua estarà ab sos fills qui no hajan partits los béns, que aytals sien comptats solament

3 vendria] vendrie *JHF* 4 cascuna] cascuna universitat *JHF* | dessus] desus *H* 5 çitadans] ciutadans *JHF* | hòmens] homes *H* 6 fochs] dits fochs *F* | haje] haja *JHF* 7 fer] ffer *F* | daçi] daci *H* 8 hajan] hajan *H* la] sa *H* | dejús] dessus *JF* | escrita] escrita *F* 9 Barchinona] Barchinona, en lo qual compartiment sia servada la forma e manera davall escrites *JHF* | assaber] asaber *JH* | que] *om. J* 10 çitad] ciutat *JHF* 11 eletes] elets *H* | cònsols pahers] pahers consols *JHF* | pahers] *amb s int.* 12 procuradors] procurador *JH, om. F* | o^l] e *JHF* 13 leylals] leals *F* 14 fahedors] fahedor *J*, faedor *H* 15 çitadats] ciutats *JHF* 16 com] quan *JHF* | façen] facen *H* 17 scriure] escriure *JHF* 19 leyalment] lealment *JHF* | ben] be *JHF* | scriuran] escriuran *JHF* 20 fochs] focs *J* 22 pubills] *rep., pupiyls F* | o pubilles] *om. J*, o pupiylles *F* 23 pròpia] propia *JHF* | cascu] cascu *H* 24 sie] sia *JHF* | foch] fochs *F* 25 si los] sils *JH* 26 los fahen] lus feyen *JH*, los fahien *F* 28 solament... foch] cascu per foch *JHF* 29 declarant...26 foch] *af. de JHF*

per I foch]; emperò, si la dona està ensemps ab lo fill o ab la filla qui haguessen marit o muller e la dona vivia dels seus béns propis, que sia comptat cascun per I foch; e que sia escrita la condició o offiçi de cascuna persona. E entès,
 5 emperò, que aquells que comptaran los dits fochs pusquen dir e notificar als regidors dels lochs per virtut del sagrament e homenatge que auran fet quants dels dits fochs que hauran scrits seran de condició que per lur pobresa no puguen res pagar; e açò los dits regidors ho
 10 notifiquen per lurs letres als dits deputats e que ls deputats puguen haver esguart en açò segons lur bon vijares. E, scrits e comptats los dits fochs de cascun dels dits lochs, los dits consellers, pahers e altres regidors dessús dits trameten aquells fochs scrits e segellats ab lur segell e ab
 15 lo segell dels oficials de les dites çitats e lochs que sien caps de vegueries o de [209^{v^b}] batlies als III deputats residents en Barchinona dins lo dit mes de juny axí com dit és.

20 (42.7) Ítem, que los dits fochs sien scrits e trameses als dits deputats a Barchinona a messió de cascun loch on los dits fochs seran scrits. E, scrits los dits fochs e trameses als dits deputats, axí com dit és, los dits deputats compten quant tanyerà a pagar als fochs dels lochs dels
 25 çitadants e homes de viles reyalas en les dites LXXV^M liures comptant per foch aytant com paguen e deuen pagar cascun foch dels hòmens de la Església e dels richs hòmens e cavallers; e encara vejen e regoneguen quant pertanyerà a pagar en les dites XXV^M liures a la çitutat de

---

1 fill] fiyll *F* 2 filla] fiylla *F* | muller] muyller *F* 3 propis] propis *JHF*
 cascu] cascu *HF* 4 offiçi] ofici *JH*, offici *F* | E] es *JH* 5 fochs] focs *J*
 pusquen] puguen *JH* 6 e] o *JH* | notificar] notifficar *F* 7 auran] hauran
JHF | dels...4 fochs] fochs dels dessus dits *F* 8 scrits] escrits *JHF*
 9 regidors] *amb s int.* | ho] *om. JH*, o *F* 10 notifiquen] notiffiquen *F*
 11 esguart] esguard *J* | vijares] vejares *H*, viyares *F* 12 scrits] escrits
JHF | fochs] focs *J* | cascu] cascu *H* 13 dits¹] *om. JH* | regidors] *amb*
s int. 14 fochs scrits] focs escrits *J*, fochs escrits *HF* | lur] lo lur *JH*
 15 oficials] oficials *H* | çitats] ciutats *JHF* | que] *rep.* 17 residents]
 residents *F* 20 que los] quels *JH* | fochs] focs *J* | scrits] escrits *JHF*
 22 scrits¹] escrits *JHF* | scrits²] escrits *JHF* 24 tanyerà] tanyeria *JHF*
 fochs] *amb s int.*, focs *J* | lochs dels] *om. F* 25 çitadants] ciutadans
JHF | homes] de homens *JHF* | reyalas] *om. JHF* 26 comptant] comptan
J | e] o *JHF* 27 Església] esgleya *JH* 28 vejen] vegen *JH*
 29 pertanyerà] pertanguera *JH*, pertanguera *F* | XXV^M] XXV milia *JH*
 çitutat] ciutat *JHF*

Tortosa e al marquesat segons que paguen los dos braços dessús dits, axí con dit és, com açò, segons que per la Cort és ordonat, se haje a pagar als dits dos braços e deja ésser affit a les dites XXV^M liures.

(42.8) [210r^a] Ítem, que, fet aquest compte per los dits deputats, ço és, de les LXX^M liures en què los lochs dels çitadans e hòmens de vila deuen pagar per via de fogatge segons lo nombre dels fochs de la Cort de Cervera per la manera pagada o que paguen los hòmens e fochs dels dos braços dessús dits, axí com dit és, e encara affit a les dites XXV^M lliures tot ço que·ls dits dos braços de prelats e persones ecclesiàstiques se ha a tornar per los fochs de la çitutat de Tortosa e marquesat dessús dit, segons que paguen los hòmens dels dits braços de prelats e persones ecclesiàstiques, ríchs homes e cavallers, tot aytant com sobrarà de les dites XXV^M liures, o y hauran affiger sia departit per lo dit braç segons lo nombre dels fochs de les çitutats e viles reyalas de Cathalunya e del dit regne e ylles dessús dites.

(42.9) Ítem, que, si per aventura per los deputats dessús dits és atrobat que per alguna çitutat, vila o loch de les dessús dites fos comès o fet algun frau o negligència en [210r^b] comptar e scriure los dits fochs, que·ls dits deputats puguen, si vijares los ho serà, altra vegada fer comptar e escriure los fochs de la universitat e loch qui lo dit frau o negligència haurà fet o comesa; e, si per lo novell comptament dels fochs del dit loch era trobat lo dit frau o negligència, que totes les messions que serien fetes per lo comptament que serie fet per los deputats sien

1 braços] braces *H* 2 con] com *JHF* 3 haje] haja *JHF* | dits] *amb s int.*
 braços] braces *JF*, braces *H* 4 affit] afit *HF* 6 que] *om. J* 7 LXX^M] LXXV mil *JH*, LXXV^M *F* 8 çitadans] ciutadans *JHF* 9 fochs] focs *J*
 10 pagada o] *om. JHF* 11 affit] afit *JHF* 12 XXV^M] XXV milia *JH*
 que·ls] que als *JHF* | braços] braces *H* 14 çitutat... Tortosa] ciutat de
 Tortosa *JHF* | dit] *amb t int.*, dits *F* 15 braços] braces *H*
 16 ecclesiàstiques] ecclesiastiques *H* | homes] homens *JHF* 17 XXV^M] XXV milia *JH* | y] hi *JH* 18 affiger] a afegir *JH*, a afiger *F* 19 çitutats] ciutats *JHF* | reyalas] reals *F* 20 ylles] illes *JH* 22 aventura] ventura *F*
 23 és] era *HF* | atrobat] trobat *JHF* | çitutat] ciutat *JHF* 24 negligència] negligencia *HF* 25 scriure] escriure *JHF* 26 vijares] viares *J*, vigares *F*
 27 fochs] focs *J* | lo] los *F* 28 negligència] negligencia *JHF* 29 fochs] focs *J* 30 o] e *F* | negligència] negligencia *JF* 31 que serie] ques seria *JH*, ques serien fetes per lo compartiment que seria fet *F*

pagades per la universitat on serà atrobat aquell frau; e, si frau o negligència no y serà atrobat o trobada, que·s pach de la quantitat dessús dita.

5 (42.10) Ítem, és acordat que·ls hòmens dels
 ciutadans ne de hòmens de viles e tots aquells que ab ells
 contribuexen no sien de present comptats, mas hajen a
 contribuir per via de fogatge o per via de imposició segons
 que als diputats serà ben vist fahedor.

10 (42.11) Ítem, que alguns lochs o parròquies petites,
 jatsia sien [210v^a] reyal[s] [o de contribució del braç de les
 ciutats e viles reyal[s]], hajen a pagar per via de fogatge o
 de imposició axí com als diputats serà vist fahedor.

15 (42.12) Ítem, que a les çitats e viles reyal[s] de les
 quals haje síndichs en la present Cort no caylla fer la dita
 notificació del comptament dels dits fochs com ja·ls sia
 çert que han a comptar, mas hagués a notificar als caps de
 20 les vegueries, ço és, aquelles çitats, viles e lochs qui sien
 caps de cascuna vegueria de les quals no haja síndichs en
 la present Cort.

25 (42.13) Ítem, que, si en los dits capítols de la
 imposició de la farina e en lo comptament dels fochs del
 braç de les çitats e viles reyal[s] pus prop dits o alguns
 d'aquells o en alguna de les coses en aquells contengudes
 apparien algunes coses duptoses o scures, que aquelles una
 vegada e moltes puguen declarar los dits diputats residents
 30 en Barchinona. Plau a la senyora reyna en nom que dessús.

---

1 aquell] lo dit *F* 2 negligència] negligencia *JHF* | atrobat] trobat *JHF*
 3 de] *om. J* 5 acordat] acordat *JH*, ordonat *F* | dels...2 ciutadans] de
 ciutadans *J*, dels ciutadans *HF* 6 ne] e *JH* | que] qui *F* 7 contribuexen]
 contribuyren *F* | de] *om. H* | comptats] comptants *H* 9 fahedor] faedor
H 12 jatsia] jassia *JH*, jatsie *F* | reyal[s]] reals *F* | o...9 reyal[s]] *af. de*
JHF 14 fahedor] faedor *JH* 16 çitats] ciutats *JHF* | reyal[s]] reals *F*
 17 haje] haja *JHF* | caylla] calla *JH* 18 notificació] notificacio *F*
 19 çert] cert *JHF* | que] ques *JHF* | hagués] hages *JH*, hajes *F*
 notificar] notifficar *F* 20 aquelles çitats] a aquelles ciutats *JHF*
 21 síndichs] sindich *J* 25 comptament] compartiment *JHF* 26 çitats]
 ciutats *JHF* | reyal[s]] reals *F* | dits...23 daquells] dites o algunes
 daquelles *JHF* 27 o] *om. F* | en¹] *om. JH* | aquells] aquelles *JH*
 28 apparien] aparien *JHF* | scures] escuras *JHF*

(43) [210v^b] E lo compartiment qui·s deu fer de les LXXV^M liures que pertanyen als braços dels prelats e persones ecclesiàstiques, rics hòmens e cavallers volen los dits braços e·ls plau, e que açò sia e pugue ésser fet per acte de Cort, que·ls deputats lurs residents en Barchinona puguen compartir per los dits braços aquelles LXXV^M liures que a ells pertanyen, ço és, XXV^M liures de fogatge e XXV^M lliures que fallien de la imposició; e les altres XXV^M liures que fallien de la moneda que foren compartides per los dits braços e per lo braç de les ciutats e viles reyal, segons que damunt és dit, sien compartides per los deputats dessus dits per via de fogatge e segons lo nombre dels fochs que en los dits lochs foren trobats en la Cort de Cervera, però no consenten ne consentiren, ans hi contradigueren e ara expressament hi contradien, en la imposició que·l braç de les ciutats e viles reyal entenen a fer e posar sobre la farina e altres coses contengudes que los dits braços ne lurs hòmens no puguen ne dejen pagar en les dites imposicions.

E·l braç de les ciutats e viles reyal dix que, com elles per tota la present Cort sia atorgat [211r^a] que pugue la quantitat que li pertany en lo dit do levar e cullir per via de imposició o per aquella manera que vijares li sia, segons que per los dits capítols se appar, e hajen eleta aquesta via, per ço, entenen que·s sia pugut fer segons los dits capítols e estan e perseveren en aquells.

Dells dits braços de la Església e de rics hòmens e cavallers, perseverant en ço que per ells dit és, digueren e dien que, en cas que·l braç de les ciutats e viles reyal les quantitats de la farina e de les L^M liures que fallien de la

1 les...29 LXXV^M] les dites LXXV milia JH 2 braços] braces H
 4 braços] braces H | pugue] puga JHF 6 braços] braces H | LXXV^M] LXXV mil JH 7 XXV^M] XXV mil JH | de fogatge] dels fogatges JHF
 8 que fallien] om. JHF 9 XXV^M] XXV mil JH | fallien] falien F
 10 dits braços] precedeix la paraula ratllada deputats | braços] braces H
 11 reyal] reals F 13 lochs] braços JF, braces H 14 ne] ni JH
 15 expressament] espressament JH 16 reyal] reals F | entenen] enten F
 17 contengudes] com entenen JH, com entenguen F 18 braços] braces HF | ne¹] ni JH | puguen] paguen JHF | ne dejen] ni degen J, ni dejen H
 20 ciutats] ciutats JHF | reyal] reals F | elles] om. J, ratllat a H, a ells F
 21 pugue] puga JH 23 vijares] viares J | li] lus JH 24 dits] om. J | appar] apar F 25 pugut] pogut JHF | dits] amb s int. 27 Dells] els JHF | braços] braces H | Església] esgleya JH | de²] dels J | e²] e de JH 28 ço] aço F | dit és] es dit F 29 ciutats] ciutats JHF | reyal] reals F 30 fallien] falien F

moneda vullen levar per via de imposició, emperò en la dita imposició no entenen ne deuen ells ne lurs hòmens pagar com ja paguen certa quantitat entre los dits dos braçes e lo braç de les çitats e viles reyalis en partida.

5 E lo dit braç de les çitats e viles reyalis, replican, dix que los dits dos braçes han ja fermats los capítols del do, perquè està e persevera en ço que dit ha e en ço que en los presents capítols és contengut.

10 (44) [211r^b] Ítem, ordona la dita Cort que, per tal car en lo Principat de Cathalunya e en les altres terres del senyor rey hon corre moneda barchinonina ha gran fretura de la dita moneda e la dita terra ne's fort minva, que sia feta inibició general per tots los regnes e t[er]res del
15 senyor rey deçà mar e en lo regne e illes de Mallorques que neguna persona de qualque condició sia no trague ne gos traure ne faça traure moneda barchinonina, axí croats com manuts, dels dits regnes e terres del dit senyor rey deçà mar e del dit regne de Mallorques, sots pena de cors e
20 de aver, en la qual pena tots aquells qui contrafaran sien encorreguts sens tota merçè. Açò, emperò, sia entès si la dita moneda qui traurien sobrepujava quantitat de XX sous barchinonins; e encara, ultra açò, pach en X doblàries aytanta moneda com, ultra los dits XX sous traurà. E que
25 l'afforament del florí dessús dit dur per aytant temps con la secca del florí serà del general de Cathalunya e no més avant. E aquesta inibició de la dita moneda barchinonina sia publicada per tot lo dit Principat de Cathalunya ab veu de crida. Plau a la senyora reyna en nom que dessús.

30 (44.1) [211v^a] Ítem, que, per tal que pus promptament sien trobades companyes de cavall en Cathalunya que sien

1 vullen] vuyllen *F* 2 ne¹] ni *JH* | ne²] ni *JH* 3 entre los] entrels *JH*
dos] II *JH* 4 braçes] braces *H* | çitats] ciutats *JHF* | reyalis] reals *F*
partida] compartida *JHF* 5 çitats] ciutats *JHF* | reyalis] reals *F* 6 que
los] quels *JH* | braçes] braces *H* 7 perquè] pero *JH* | ço²] aço *JH*
10 car] com *JH* 12 hon] on *JHF* | corre] corra *JH* | barchinonina]
barçalonessa *J*, barchinonesa *H* | ha] han *JH* 13 dita²] *om. F* 14 inibició]
inhibicio *JH* 15 illes] ylles *F* 16 trague] traga *JH* | ne] ni *JH* 17 ne] ni
JH | faça] face *F* | barchinonina] barçalonessa *J*, barchinonesa *H*
18 manuts] menuts *JHF* 19 del dit] dels dits *F* 20 de aver] daver *JH*
21 merçè] merce *H* 22 qui] que *H* | sobrepujava] sobrepujave *JF*
24 que...21 lafforament] quel aforament *JH* 25 con] com *JHF*
26 secca] secha *F* 27 avant] a avant *F* | barchinonina] barçalonessa *J*,
barchinonesa *H* 28 dit] *om. JH* 32 que] qui *F*

al servey del senyor rey e a deffensió de la cosa pública de
 Cathalunya, ordona la senyora reyna e la Cort que sia
 donada çivada contínuament en Cathalunya per IIII anys
 prop vinents qui començen lo primer dia de maig prop
 vinent, ço és, XXX sous per mes a cavall armat e XX sous
 per mes a cavall alforrat pagadors de III en tres meses per
 la diputació; e aquells qui d'aquesta çivada volran pendre
 se presenten a les persones a açò deputades e que cascun
 se faça scriure a quants cavalls armats e alforrats volrà
 pendre çivada; e faça seguretats bona e bastant a coneguda
 de les persones a açò deputades, e açò ab sagrament e
 homenatge e ab obligació de béns, que dins XV dies après
 que seran requests per los deputats se presentaran en
 aquell loch de Cathalunya on serà ordonat per fer mostra
 dels cavalls e dels cavalcadors, als quals hauran presa
 civada o als quals se seran fets scriure e aparellats de
 entrar en sou e pendre e anar en lo servey que'l senyor rey
 volrà per deffensió de la cosa pública e que, prenent
 [211v^b] lo sou, ces la çivada; e que cascun cavall armat
 valla almeyns L lliures e alforrat XXV lliures a conexença
 dels deputats a fer les estimes o de lurs substituïts e que
 axí mateix a lur conexença haver hajen cavalcadors e
 armes sufficients.

E, si per aventura dins los dits XV dies no comparien
 aparellats de fer la dita mostra e fer lo dit servey, que
 restituesquen en dobla la dita çivada que presa haurien e
 paguen per pena de cascun cavall armat, al qual serien
 escrites, L liures e, per cascun cavall alforrat, XXV lliures.

E, si'l cap d'aquests aytals havia just embargament a
 coneguda dels dits deputats o substituïts lurs, e

1 al] a *JHF* | deffensió] defensio *JH* 3 çivada] civada *JHF*
 4 començen] comencen *H* | maig] mayg *JH* 6 tres] III *JHF* 7 çivada]
 civada *JHF* 8 cascun] cascu *JHF* 9 scriure] escriure *JHF* | cavalls] *amb*
s int. 10 çivada] civada *JHF* 11 e açò] e que aço *amb* que *ratllat, om.*
JHF 13 que] quen *F* 15 cavalcadors] cavalcadors *F* 16 scriure]
 escriure *JHF* | aparellats] aparellats *H*, apareyllats *F* | de... 12 entrar]
 entrar *J* 18 deffensió] defensio *JH* 19 ces] ces *F* | çivada] civada *JHF*
 20 valla] vaylla *F* | almeyns] almenys *JH* | alforrat] lalforrat *F*
 conexença] coneixença *HF* 22 mateix] meteix *F* | conexença]
 coneixença *HF* | haver hajen] hajen haver *JH*, hajen a haver *F*
 cavalcadors] cavalcadors *F* 23 sufficients] suficients *JH* 24 aventura]
 ventura *F* 25 aparellats] aparellats *H*, apareyllats *F* | servey] serviy
JH 26 dobla] doble *JHF* | çivada] civada *JHF* | haurien] hauran *JHF*
 27 cascun] *rep.* 28 escrites] escrits *H* | alforrat] alfforrat *F* 30 e] *om.*
JHF

no-res-meyns haja a tramet[r]e covinent cavalcador en loch seu; e axí mateix, si haurà justa rahó a conexença dels dits deputats, que·s puxe fer descriure e cessar de pend[r]e la dita çivada.

5 E les dites penes sien guanyades a la deputació e que·l se[212r^a]nyor rey ne la senyora reyna ne lo senyor duch ne los deputats ne altre no puguen fer gràcia ne remissió.

10 (44.2) Ítem, que, per ço que les dites persones ab mellor cor tenguen cavalls e armes, ordona la senyora reyna e la Cort que aytals persones per negun deute que dejen los cavalls, roçins d'armes ne arneses ne armes lurs ne dels dits cavalls o roçins no pusquen per alcun official
15 reyal, fisch ne altre ésser marquats, penyorats ne en alguna manera emparats, posat encara que aquelles persones a açò haguessen renunciat e jurat.

(44.3) Ítem, que a tot hom anant per camí, qui men
20 cavalls o roçins d'armes no sia demanat negun dret de pontatge ne adobs de camins ne de barres ne de leudes, passatges ne negun empatxament no li sia fet, però que sia tengut de pagar ço que pendrà ne despendrà per los lochs e hostals on irà ne posarà e, si no u fahia, que per aquesta
25 rahó pogués ésser embargat e no per altra fins que hagués pagat.

(44.4) [212r^b] Ítem, que, per tal que bèsties cavallines se façen en la terra e·s nodresquen, sia ordonat que tots
30 cavalls, egües e pollins qui sien cavalls o roçins qui exiran

---

1 no-res-meyns] noresmenys *JHF* | haja] haja *JHF* | trametre] tramete
amb e² int. 2 mateix] meteix *F* | rahó] rao *JH* | conexença] coneixença
JHF 3 deputats] diputats *J* | puxe] puxa *HF* | pendre] pende *amb e² int.*
4 çivada] civada *JHF* 6 que·l] lo *F* | ne¹] ni *JH* | ne lo] nil *JH*, nel *F*
7 ne los] nils *JH* | ne²] ni *JH* | no] non *F* | ne³] ni *H* 11 mellor]
meyllor *F* 13 roçins] rocins *H* | ne¹] ni *JH* | ne²] ni *JH* 14 ne] ni *JH*
o] e *F* | o roçins] e rocins *JH* | pusquen] puguen *JH* | alcun] algun
JHF | official] oficial *H* 15 reyal] real *F* | ne¹] ni *JH* | marquats]
marchats *JHF* | ne²] ni *JH* 16 emparats] empexats *J*, empatxats *HF*
19 tot] null *JH*, *amb tot ratllat a H* 20 roçins] rocins *JH* 21 ne¹] ni *JH*
adobs] adops *F* | ne²] ni *JH* | de²] *om. JHF* | ne³] ni *JH* | de³] *om. JHF*
22 passatges] ni passatges *JHF* | ne] ni *JH* | empatxament] empexament
J 23 ne] o *JH* | lochs] *amb s int.* 24 on] hon *F* | ne] o *J*, ni *H* | fahia]
feya *JH* 25 rahó] rao *H* | que] quen *F* 28 bèsties] bisties *F* 29 façen]
facen *H* 30 pollins] polins *F* | roçins] rocins *JH*

d'aquelles, no pusquen ne dejen ésser penyorats ne marchats per neguna rahó.

(44.5) Ítem, que en pendre la dita pensió no sien enteses prelats, comtes, vezcomtes ne barons, caps de baronia ne veguers, batles o lochtinents de procurador en Cathalunya, ço és, dels cavalls que hauran e tendran a lurs pròpies persones. 5

(44.6) Ítem, que per lo senyor rey sien fetes letres a aquelles persones que la Cort tendrà per bé, dient e requirint que·s dejen encavalcar ab aquelles mellors paraules e maneres que faça a fer, explicant la dita ordinació, per tal que les gents mils se esforçen a fer les dites coses. Plau a la senyora reyna en nom que dessús. 10 15

(45) [212v^a] Ítem, que, si era feta pau o treva a mes de I any durant lo present do entre lo dit senyor rey e lo rey de Castella, que encontinent lo present do o ajuda cessàs aytant con a cullir se n'hagués del dia de la dita pau o treva a avant e fos nul·la e haüda per no feta; axí emperò que, si los III deputats residents en Barchinona o altres havents-ne poder d'aquells havien fetes algunes obligacions, manleutes o barates, les quals aquell dia no fossen pagades, que totes aquelles se haguessen a pagar e que lo dit do o ajuda no cessàs fins que tot allò fos pagat; axí emperò que, si la dita guerra tornave, que·l dit do se cullis e tornàs en son ésser. Plau a la senyora reyna en nom que dessús. 20 25

(46) Ítem, que, si los hòmens a cavall e de peu que pagarà que Cathalunya o la armada de mar qui de la dita 30

1 pusquen] puguem *JH* | ne¹] ni *HF* | dejen] degen *JH* | ne²] ni *JH*
 4 pendre] penre *F* 5 vezcomtes] veçcomtes *F* | ne] ni *JH* 6 ne] ni *JH*
 lochtinents] lochtinent *JHF* 7 hauran...tendran] tendran e hauran *JH*
 8 pròpies] propies *HF* | persones] messions *F* 12 encavalcar]
 encavallar *F* | mellors] meyllors *F* 14 mils] miylls *F* | se esforçen]
 sesforçen *J*, sesforcen *H* 18 entre lo] entrel *JH* 19 que encontinent]
 quen continent *JH* 20 con] com *JHF* | se nhagués] sen agues *F*
 21 haüda] aguda *F* 22 si los] sils *JH* | III] tres *F* | Barchinona]
 Barcelona *H* 23 havents-ne] havent ne *JH* | daquells] daquela *JH*
 25 haguessen] *amb s' int.* 26 que lo] quel *JH* | pagat] segueix *el*
passatge ratllat e que lo dit do o ajuda 27 emperò] pero *JHF* | tornave]
 tornava *JH* 31 si los] sils *JH* 32 que] *om. JHF* | o] e *JH*

quantitat se pagarà fahien intrades o preses o guany algun,
 que aquell dret d'açò que·l se[212v^b]nyor rey acostuma
 haver, ne a ell se pertany venga e haja a venir en mà e en
 poder dels III deputats residents en Barchinona e dels
 5 cambiadors per la dita Cort elets; e que los dits hòmens a
 cavall o a peu o aquells qui en la dita armada iran sien
 tenguts de donar aquell dret, lo qual los dits deputats hajen
 a convertir, oltra lo dit do, en deffensió dels dits Principat
 de Cathalunya e Regne de Mallorques e ylles, en cas que
 10 contribuesquen, axí com dit és, ab Cathalunya; e que d'açò
 lo dit senyor rey ne altra persona per ell no pugue res
 demanar ne haver. Plau a la senyora reyna en nom que
 dessus.

15 (47) Ítem, que·ls hòmens dels çiuata[dans] ne de
 hòmens de viles no paguen ne sien tenguts pagar sinó
 segons que han pagat en lo do de la Cort de Muntçó,
 prorata del present do, ne paguen sinó aytant com los
 hòmens dels richs hòmens e cavallers. Plau a la senyora
 20 reyna.

(48) Ítem, que tots los moros e juheus domiciliats e
 poblats [213r^a] en les terres dels prelatos e persones
 ecclesiàstiques, richs hòmens e cavallers e hòmens de
 25 paratge, çiuatats, viles e lochs, paguen e contribuesquen en
 lo dit do e altres coses damunt contengudes axí com los
 cristians poblats en les dites çiuatats, viles e lochs. Plau a la
 senyora reyna en nom que dessus, però que·ls juheus no
 paguen ne sien tenguts de pagar sinó en les generalitats e
 30 altres imposicions damunt posades e no en fogatge.

(49) Ítem, que, si algun dels dits braçes o singulars
 d'aquells no volien pagar ço que pagar deuen segons que

1 fahien] feyen *JH* | intrades] entrades *JHF* | algun] algu *JHF* 2 daçò]
 de ço *JHF* | acostuma] acostuma *JH*, acostumava *F* 3 ne] e *J*, ni *H*
 en²] *om. JH* 4 dels¹] dels dits *JH* | III] tres *F* | deputats] diputats *J*
 5 que los] quels *JH* 7 deputats] diputats *J* 8 oltra] ultra *F* | deffensió]
 defensio *JH* 9 ylles] illes *JH* 11 ne] ni *JH* | pugue] puga *JHF* 12 ne]
 ni *JH* 15 dels çiuatans] de ciutadans *J*, dels ciutadans *HF* | ne] ni *JH*
 16 pagar] de pagar *JHF* 17 Muntçó] Muntso *JH*, Montso *F* 18 ne] ni *JH*
 20 reyna] reyna en nom que dessus *JHF* 25 çiuatats viles] ciutats e viles
JHF | lochs] lochs reials de Cathalunya e del dit regne e illes de homens
 de les dites ciutats viles e lochs *JHF* 27 cristians] crestians *F* | çiuatats]
 ciutats *JHF* 29 de] *om. JH* 32 algun] algu *HF* | braçes] braces *H*

ordonat és en aquesta Cort al·legant ffranquesa o
 qualsevol altra rahó, que d'açò no li sia presa ninguna
 ferma de dret, ans sia feta execució reyalment e de fet
 contre ell remoguda tota appel·lació e diffugi; e que aquell
 qui serà rebel·le en pagar ço que deuria hagués a pagar 5
 totes messions que per ocasió del dit contrast se farien.
 És entès, emperò, que si per ventura n'i havia alguns o
 algú que ço que deuria no·s pogués haver per altra rahó,
 part [213r^b] pobresa, que açò no fos carregat als altres que
 pagat haurien, ans aquells que pagat haurien ço que 10
 deurien no·s [haguessen a pagar pus aquella vegada; açò,
 emperò, és entès si per contradicció de fet estava que ço
 que deurien no·s] pagàs, cor, si per pobrea de algun o per
 altra rahó se esdevenia, la relevació o no poder d'aquests
 fos departit entre los altres habitants dels lochs on 15
 aquests starien. E, si alguna çitutat, castell, vila o loch o
 algun singular metrà contrast o empatxament donava a la
 paga de açò que deurien, fos tantost feta execució contra
 aquell o aquells qui lo dit empatxament farien segons la
 forma del capítol qui comença “Ítem, que los III diputats 20
 hagen poder de fermar cartes etcètera” e en tota altra
 manera que fer se pogués; e que·l senyor rey o son general
 procurador o portantveus d'aquell o el batle general de
 Cathalunya a requesta dels dits diputats encontinent hagen
 a demanar e pendre postats, les quals, emperò, no sien 25
 meses penyora e aquelles retenir tan solament per aquest
 fet entrò que·ls diputats sien satisfets de ço que degut los
 sia ab dons, messions e interesses, e que·l senyor rey quant
 aquella vegada no la retenga per altra rahó; e
 no-res-meyns que hagen a fer totes altres execucions ab 30
 hosts e en altra manera segons que·n seran requests per los

1 ordonat és] es ordonat *JH* | ffranquesa] franquesa *JHf* 2 rahó] manera
JH 3 reyalment] realment *JHf* 4 contre] contra *JHf* | appel·lació]
 apellacio *f* | diffugi] difugi *JH* 5 qui serà] que seria *JHf* 7 ventura]
 aventura *JH* | alguns...algú] algu o alguns *JH* 8 no·s] no *JHf* | rahó]
 rao *H* 9 pobresa] pobrea *f* | que²] qui *JHf* 10 que¹] qui *J* 11 no·s] no
JHf | haguessen...8 no·s] *af. de JHf* 13 cor] car *JH* | pobrea] pobresa
JH | de algun] dalgun *J*, dalgu *Hf* 14 relevació] resta *JH* 15 entre los]
 entrels *JH* 16 starien] estarien *JHf* | çitutat] ciutat *JHf* 17 metrà] metia
f | contrast] algun contrast *JHf* 18 açò] ço *Jf* 20 los] los dits *JHf*
 21 cartes] cartes publiques *f* 22 pogués] *amb s int.* | general] *segueix el*
passatge ratllat de Cathalunya 23 o el] ol *f* | el] lo *H* 25 e pendre] *om.*
f | postats] poztats *H* | emperò] pero *f* 27 diputats] *amb s int.* | los]
 lus *JH* 28 interesses] interessers *JH* 30 no-res-meyns] noresmenys *JHf*
 31 hosts] osts *J*

dits [213v^a] deputats. Plau a la senyora reyna en nom que dessús.

(50) Ítem, que durant aquesta Cort e ans que sia
 5 finida lo dit senyor rey e vós, dita senyora reyna, en nom
 d'ell haja e hajats revocar realment e de fet tots greuges
 que hajats fets e faça als dits tres braços o a la I de aquells
 e aquells provehir justament; e fer ordinacions bones e
 10 constitucions a conexença de II savis en dret elegidors per
 lo dit senyor rey e per vós, dita senyora, en nom d'ell e I
 per cascun braç e per VI^a persona l'archabisbe de
 Terragona; e, si les dites coses e cascuna de aquelles lo dit
 senyor rey no complia o vós, senyora, en nom d'ell no
 15 compliets, que lo present do o ajuda sia haüda per no feta
 e nul·la; e axí mateix sia entès del Regne de Mallorca e
 ylles d'aquell, en cas que pach e contribuesque ab
 Cathalunya. Respon la senyora reyna e diu que mols dies
 ha passats que foren assignades certes persones a provehir
 20 tots los greuges e és çert que molts ne són stats provehïts e
 de les provisions, letres ja fetes e exides de la cancellaria
 del senyor rey a aquells qui les han de[213v^b]manades;
 emperò, si alguns n'i ha per provehir, plau-li que certes
 persones hi proveesquen justament; e, si ordinacions o
 25 constitucions profitoses a la terra són necessàries de fer o
 declaracions de qualssevol duptes que sien o entrevenguen
 en los capítols del do, plau-li que sien fetes; emperò per
 fer aquestes coses no·s tard de fer e publicar lo do, cor la
 senyora reyna en nom del senyor rey vol e mana,
 30 consinten a açò la Cort, que d'aquests IIII dies primers
 vinents puxen ésser fetes les dites coses e hajan aquella

5 finida] finada *JH* | dita] *om. F* 6 revocar] a revocar *JF* | tots] *amb s int.* 7 hajats] haja o hajats *JHF* | e¹] o *HF* | tres] III *JHF* | braços] braces *H* | a] *om. JH* | de aquells] daquells o singulars daquells *JH*, dells o ha singulars daquells *F* 8 provehir] proveir *JH* 9 conexença] coneixença *JHF* 10 e¹] o *F* 11 VI^a] sisena *JH* 12 Terragona] Tarragona *JHF* | de aquelles] daquelles *JHF* 13 d'ell] del *F* 14 que] *om. JH* haüda] aguda *F* 15 mateix] meteix *F* 16 ylles] illes *JH* | contribuesque] contribuesca *JH* 17 mols] molts *JHF* 18 provehir] proveir *JH* 19 çert] cert *JHF* | stats] estats *JHF* | provehïts] proveïts *JH* 20 letres... fetes] ja fetes letres *JHF* | ja] *int. per una altra mà* | cancellaria] cancelleria *F* 22 per] a *J* | provehir] proveir *JH* 23 hi] los *JH* 24 profitoses] proffitoses *F* 25 entrevenguen] entrevinguen *JH* 27 no·s] no *F* | do] dit do *F* | cor] car *JHF* 29 consinten] consenten *F* | primers] primer *JH*

efficàcia e valor que hagneren si ans de la publicació del do fossen fetes.

(51) Ítem, que·l senyor rey remeta e vós, senyora, remetats per nom d'ell a tots los dits III braçes e a cascun d'ells e als hòmens lurs e de cascun d'ells totes penes de hosts fallides, justeyes de plets contestats encara que la sentència no sia donada o encara que fos donada, pus que la execució no fos feta, e totes altres penes civils e peccuniàries, axí de terçes o quints deguts per clams o reclams o per [214ra] ferma de dret com per altra manera semblants; e encara totes penes de crims devallants, pus que en p[er]ccúnia sien convertides, en què los dessús dits III braçes e cascun d'ells e los hòmens lurs e de cascun d'ells e encara cascuna singular persona de qualsevol dels dits III braçes, generalment e en special, sien encorreguts o tenguts per qualsevol manera en juhy o fora juhy per tot lo present mes d'abril. E açò mateix sia entès del Regne de Mallorques e yllas a aquell adjatcents, en cas que pach e contribuesca ab Cathalunya. Plau a la senyora reyna de penes devallants d'osts fallides o de bans o de terçes o de obligacions o de fermes de dret o encara altres civils e peccuniàries no devallants de propis crims sien remeses.

(52) Ítem, que totes manleutes fetes e fahedores en corts reials per fets criminals per qualssevol persones e per qualssevulla rahons, passat I any après que són o seran fetes, sien haüdes per nul·les e que los manlevadors, passat lo dit any, sien haüts per absolts e deliures de les

1 efficàcia] eficacia *JH* | valor] vallor *F* | hagneren] hagner *JH*
 5 remetats] remetets *JH* | dell] dells *F* | dits] *om. JH* | braçes] braces
H | cascun] cascu *H* 7 justeyes] *amb titlla d'abreviació, el mateix passa a H amb la titlla barrada* 8 o] e *F* | pus] *amb us int.* 10 terçes] terces
JH | quints] de quints *F* 11 ferma] fermes *JHF* 12 semblants]
 semblants a les damunt dites o no semblants *JHF* | devallants] devalants
F 13 peccúnia] pecunia *amb c¹ int.* 14 III] tres *J* | braçes] braces *H*
 15 encara cascuna] cascuna encara *JHF* 16 braçes] braces *H* | e] o *JH*
 special] especial *J* 17 qualsevol] qualche *JHF* | juhy¹] juhi *JHF*
 juhy²] juhi *JHF* 18 d'abril] dabril *JHF* | mateix] meteix *F* 19 yllas]
 illes *JH* | a aquell] *rep.* | adjatcents] adjacents *JHF* 20 contribuesca]
 contribuesca *JH*, contribuesquen *F* | de] que *JH* 21 dosts] de hosts *JH*
 fallides] falides *F* | terçes] terces *H* 22 o¹] e *JHF* | o²] e *JHF* 23 no] o
JH | propis] propis *JHF* 25 fahedores] faedores *JH* 26 reials] *amb s*
int., reals *F* | e] o *JH* 27 qualssevulla] qualssevuilla *F*

dites manleutes; e que sem[214r^b]blantment se entena d'aquells a qui són o seran comanats alcun o alguns axí com a carcellers. Plau a la senyora reyna en nom que dessús durant lo temps del do.

5

(53) Ítem, que algun prelat o religiós o qualque altra persona ecclesiàsticha ne algun baró o cavaller o hom de ciutat o de vila o qualse altra persona de qualsevol estament sia no puxa demanar, en tot o en partida o
10 qualsevol altra cosa per pocha que sia o quantitat del dit do o ajuda, gràcia o remissió, sobresehiment o allongament o qualsevol altra provisió per la qual se pogués lo dit do o ajuda remetre, minvar, allongar o sobreseure per qualsevol altra manera enbargar en tot o en
15 partida o en alguna cosa o quantitat per pocha que sia ne encara puxe d'aquestes coses o alguna d'aquelles, per bé que fossen fetes o atorgades per moviment propri del senyor rey, usar; e, si alguna persona contra açò fahia, pach en doble tot ço en que serà contrafet a la deffensió de
20 la cosa pública sens tota merçè; e que·l senyor rey ne vós, dita senyora, ne·l senyor duch ne altre per ells [214v^a] ne per vós no puguen empatxar ne tolre poder a officials seus ne vostres, ans aquells officials no sien tenguts de obeyr a negun manament ne a neguna letra per lo dit senyor rey ne
25 altres dessús dits contre les demunt dites coses a ells tramesa; e que, si lo senyor rey o vós, senyora reyna, o·l senyor duch o officials seus o vostres contra açò fehien, que encontinent çes lo do e que·ls deputats hajen a

1 se entena] sentena *JH* 2 a¹] *om. JH* | alcun] a algu *JH*, algu *F* 3 que
dessús] del senyor rey *F* 4 del] del dit *JH* 7 ecclesiàsticha] ecclesiastica
JH | ne] ni *JH* 8 qualse] qualsevol *JHF* 9 demanar] demanar ni fer
demanar *JHF* | o²...4 ajuda] *om. J, ratllat a H* 10 qualsevol] qualsevoll
F 11 sobresehiment] sobresseiment *JH* 12 allongament] alongament *F*
qualsevol] qualsevoll *F* 13 pogués] *amb s int.* | allongar] o allongar *JH*,
alongar *F* 14 sobreseure...enbargar] embargar o per qualsevol manera
F | per] o per *JHF* | enbargar] embargar *JH* 15 cosa o] *om. F* 16 puxe]
puga *JH*, puxa *F* | alguna] dalguna *J* 17 moviment propri] propi
moviment *F* | propri] propi *JH* 18 fahia] feya *JH* 19 en²] *om. JH*
deffensió] defensio *JH* 20 merçè] merce *H* | ne] ni *H* 21 senyora]
senyora reyna *JHF* | ne·l] nil *JH* | ne¹] ni *JH* 22 ne] ni *JH* | officials]
officials *JH* 23 ne] ni *JH* | officials] officials *JH* | obeyr] obeir *JH*
24 negun] nengun *F* | ne¹] ni *JH* | ne²] ni *JH* 25 contre] contra *JHF*
demunt] damunt *JHF* | coses] *rep.* 26 si lo] sil *JH* 27 officials] officials
JH | o²] e *F* | fehien] fayen *J*, feyen *H*, fahien *F* 28 lo] lo dit *J* | e]
rep. | que·ls] quells *F*

desemparar e lezar lur offiçi; e, si d'allí avant d'aquell usaven o res reebien, que u hajen a retre e pagar de ço del lur propi e que no·ls sie pres en compte; e que açò juren tots los de la Cort e encara lo senyor rey e vós, dita senyora reyna, e lo senyor duch. Plau a la senyora reyna 5
 en nom que dessús, axí emperò que·l dit do no cessàs ne los deputats no haguessen a lezar lur offiçi sinó en cas que·l senyor o la senyora reyna o·l senyor duch o altre per ells qui açò a fer hagués, requests per los dits deputats, no volien esmenar o tornar a loch ço que haurien contrafet. 10

(54) Ítem, que totes les persones per qualssevol braç o braços de la clerícia o de la cavalleria e de [214v^b] ciutats e viles de Cathalunya e del dit Regne de Mallorca e ylles a aquell adjacents, en cas que 15
 contribuesquen o paguen ab Cathalunya, qui seran deputades a tenir e distribuir la moneda de la dita ajuda e totes altres persones que per ocasió de la dita ajuda seran a alguna cosa a fer deputades façen sacrament e homenatge e reebre en si sentència de vet de no fer ne 20
 consentir alguna cosa, per si o per altre scientment o fraudulosa, perquè la moneda no·s convertesque tota sens alguna deducció o disminució en los affers de la deffensió de la cosa pública segons la forma e manera damunt expressades e no en altra cosa, de la qual sentència de vet 25
 no puxe aquell que contrafarà ésser absolt, si primerament no fa entegra e planera satisfacció e esmena ab la dobla d'açò que contra serà fet la qual esmena e satisfacció se haja a fer als braços dessús dits segons que damunt és declarat. Plau a la senyora reyna en nom que dessús. 30

1 desemparar] dessemprar *F* | offiçi] offici *JHF* | avant] a avant *JHF*
 3 propi] propri *J* | que¹] quels *F* | sie] sia *JHF* 4 senyor] dit senyor *F*
 6 ne...28 los] nils *JH* 7 offiçi] ofici *JHF* 8 senyor¹] senyor rey *JHF*
 9 açò] a aço *H* | hagués] aguessen *F* 10 o] e *F* 12 qualssevol] qualsevol
JH 13 braços] braces *H* | la¹] *om. JH* | clerícia] clerecia *J* | e] o *J*
 14 ciutats] ciutat *H* | de¹] *om. J* 15 ylles] illes *JH* | adjacents] adjahents
F 16 Cathalunya] Catalunya *H* 17 deputades] deputats *JH* 19 façen]
 facen *H* 21 altre] altra *H* 22 fraudulosa] ffraudulosa *F* | convertesque]
 convertesca *JH*, convertescha *F* 23 o] e *JHF* | affers] afers *H*
 deffensió] defensio *JH* 25 expressades] espressades *H* 26 puxe] puga
JH, puxa *F* | que] qui *J* 27 planera] plenera *JHF* | satisfacció]
 satisfaccio *F* | esmena...21 se] *om. JH* 29 fer] ffer *J* | braços] braces *H*

(55) Ítem, que·l senyor rey ne vós, senyora reyna, en nom d'ell, del dia de la concessió present fins que·l [215r^a] dit temps de la dita ajuda sia finit, no puxa ne puxats impetrar del papa dècima o subsidi algun en Cathalunya
 5 ne en lo dit Regne de Mallorques, en cas que contribuescha ab Cathalunya, dels clergues o persones ecclesiàstiques; e, si per aventura per propi moviment del papa era atorgada o ja atorgat, que d'aquell atorgament no pugués usar ne lo dit atorgament o subsidi levar; e los
 10 clergues e persones ecclesiàstiques aquella o aquells no fossen tenguts de pagar, ans de present per lavors aquella o aquells los remet. No par a la senyora reyna que per la ajuda dels hòmens de la església deya renunciar a gràcia alguna que·l papa li haja feta o li faça.

(56) Ítem, que per res la I loch no pach per l'altre ne la I prelat o loch de prelat o de persona ecclesiàstique per l'altre ne I rich hom o cavaller per l'altre ne alguna ciutat, vila o lochs reynals de Cathalunya o del dit regne, en lo dit
 20 cas, per l'altre ne la I braç per l'altre puga ésser marcat ne penyorat la I per l'altre. Plau a la se[215r^b]nyora reyna ab què haja compliment del dit do segons que en lo primer capítol és contengut. Entén, emperò, la senyora reyna que, si algun loch de prelat, rich hom, cavaller o çiudadà o
 25 d'altre qui hagués molts lochs no volia pagar e fadiga era atrobada en lo senyor del loch e en los officials, los altres lochs d'aquell senyor, per bé que haguessen pagat, puxen ésser penyorats e destrets en ço que fadiga seria atrobada e en les messions que se n'haurien a fer; e açò sia entés axí
 30 del present do com del do qui fo atorgat en la Cort de Muntçó.

1 ne] ni *H* | reyna] *om. JHF* 3 no...28 impetrar] no puga ni pugats empetrar *JH*, no puxa ni puxats empetrar *F* 4 algun] algu *HF* 5 ne] ni *JH* | de Mallorques] e yllas *F* 6 contribuescha] contribuesquen *JHF* 7 ecclesiàstiques] ecclesiastiques *H* | aventura] ventura *F* 9 pugués] pugats *JH* | ne] ni *JH* 10 e] o *JH* 11 present] present ara *JH* 12 aquells...remet] aquelles los remetent *JH* 13 deya] deja *JHF* 16 ne] ni *JH* 17 ecclesiàstique] ecclesiastica *JH*, ecclesiastica *F* 18 ne¹] ni *JH* | ne²] ni *JH* 19 lochs] loch *F* | reynals] reals *JH*, real *F* 20 laltre¹] altre *HF* | ne¹] ni *H* | marcat] marchat *JHF* | ne²] ni *JH* 22 del] lo *JH* 24 algun] algu *F* | çiudadà] ciutada *JHF* 25 hagués] *amb s int.*, agues *F* e] o *F* | era] ere *F* 26 atrobada] trobada *JHF* | del] daquell *JHF* | e] o *HF* | officials] oficials *JH* 27 haguessen] aguessen *F* | puxen] puguen *JH* 28 seria] sera *J* 29 fer] ffer *J* 31 Muntçó] Muntso *JH*, Montso *F*

(57) Ítem, que·l senyor rey ne vós, senyora, ne altra en loch seu o vostre durant lo temps del dit do o ajuda no puxa appellar, citar, demanar ne fer venir ne ajustar alcun o alguns dels dits deputats per res dels affers de la dita ajuda o ordinació o administració de aquella sinó a la ciutat de Barchinona o en los lochs on los dits deputats estaran o dins aquells per ço que la administració d'aquella no pogués ésser mudada ne torbada; e açò jur [215v^a] lo dit senyor rey o vós, senyora, per nom d'ell; e, si lo contrari fahia, que la dita ajuda cessàs *ipso facto* axí que los dits braçes no fossen tenguts de res a pagar de la dita ajuda. Plau a la dita senyora reyna si donchs lo senyor rey, request, no u revocarà.

(58) Ítem, que·l dit senyor rey e vós, senyora, en nom d'ell e·l senyor duch atorguets e atorguen als dits III brases e a cascun d'aquells que dins X anys primer vinents, comptadors de la fi que l'atorgament dels VI anys fo fet per vós, senyora, enguany en la çitutat de Barchinona a avant, per lo dit senyor rey ne per official seu o vostre ne per lo dit senyor duch no puxa ésser tramès ne posat comissari ne consellador ne jutjador ne adjunt ne scrivà de la tresoraria ne alt[r]e de qualsevol condició sia per qualssevol crims, excesses o delictes o penes en algunes de les çitutats, viles o lochs reynals de Cathalunya e del Regne de Mallorques e de les dites illes, en cas que contribuesquen ab Cathalunya, ne hòmens lurs e encara dels dits prelats, persones ecclesiàstiques, barons, cavallers e hòmens de paratge e lochs lurs e de cascun d'ells, ans [215v^b] de tots crims excesses e penes comeses e cometedores dins qualsevol vegueria o batlia de les dites

1 ne¹] ni *JH* | ne altra] ni altre *J*, ni altra *H*, ne altre *F* 3 puxa] puga *J*
 appellar] apellar *F* | ne¹] ni *J* | ne²] ni *JH* | alcun...29 alguns] algu o
 alguns *JHF* 4 affers] afers *H* 5 ordinació] ordenacio *F* | administració]
 aministracio *J* | de aquella] daquela *JHF* 6 los¹] *rep.* 7 per] que *F*
 administració] aministracio *F* 8 ne] ni *H* 9 dit] *om.* *JH* | o] e *J* | si lo]
 sil *JH* 10 fahia] feya *H* | que²...5 los] quels *JH* 11 braçes] braces *H*
 12 dita] *om.* *JHF* 13 revocarà] revocava *JHF* 16 e·l] e el *JHF*
 17 braces] braçes *J* 19 fo] fon *F* | çitutat] ciutat *JHF* 20 official] oficial
HF | seu...ne²] seu ni per altre en loch seu o vostre ni *JHF* 21 puxa]
 puga *JH* | ne] ni *JH* 22 ne¹] ni *JHF* | ne²] ni *JF* | ne³] ni *JHF* | ne⁴...
 17 tresoraria] ni escrivà de la tresoreria *JHF* 23 ne] ni *JHF* | altre] alte
amb e *int.* 25 çitutats] ciutats *JHF* | o] e *JH* 27 ne] ni *JHF* 29 cascun]
 cascu *F* 30 ans] *amb* s *int.* | excesses] e excesses *JHF*

çitats, viles e lochs reyal e altres demunt dites coneguen
 los veguers, batles e altres ordinaris officials dels lochs en
 los dits crims, excesses e delictes o penes són comeses e
 d'aquí a avant se cometran; emperò que en açò no sien
 5 enteses lo procurador general de Cathalunya ne
 governador de Rosselló e de Cerdanya ne batle general de
 Cathalunya ne lo governador de Mallorques, ans aquells
 personalment e no per substituït, si donchs no eren fora los
 10 térmens de lur governació per lur offici e per commissió
 del dit senyor rey, ordinàriament e ab e de consell de lur
 assessor puxen enquerir e punir los crims comeses e
 cometadors dins los lochs on lo senyor rey ha jurisdicció;
 e que sien haüdes per revocades e nul·les totes
 15 commissions que sien fetes a qualssevol commissaris,
 conselladors, instigadors e altres qui vuy sien en los lochs
 reyal e altres dessús dits o en algun de aquells e totes
 comissions e poders que hajen del dit senyor rey per la
 dita rahó; e que'l dit senyor rey man ab let[r]es sues a
 20 aquells que d'aquí avant no usen de les dites comissions
 [216^a] e poders a ells donats, ans tots processses,
 inquisicions e altres enantaments per ells contra qualssevol
 persones e per les dites rahons liuren als officials ordinaris
 dels lochs on les dites inquisicions, processses e altres
 25 enantaments sien estats fets; e, si per ventura contra les
 coses dessús dites en aquests capítols contengudes era fet,
 que aquells contra los quals seran donats commissaris no
 sien tenguts a aquells commissaris de obeyr, ans los
 ordinaris del loch hajen als dits commissaris contrestar que
 no usen de les dites comissions. Plau a la senyora reyna a
 30 VI anys tan solament comptadors après de la fi dels dits

1 çitats] ciutats *JHF* | reyal] reals *JH* | demunt] damunt *JHF* 2 e] o
J | officials] oficials *HF* | en] on *F* 3 e²] o *F* 4 a] *om. JHF*
 5 Cathalunya] Catalunya *JH* | ne] nil *JH*, ne lo *F* 6 ne] nil *JH*, ni *F* 7 ne
 lo] nil *JH*, ni lo *F* 9 governació] governacio *JHF* | offici] ofici *H* | e] o
JHF | commissió] comissio *JHF* 10 e²...consell] *rep.* 11 puxen]
 puguen *JHF* 14 commissions] comissions *JHF* | commissaris]
 comissaris *JHF* 15 instigadors] instigadors adjunts escrivans *JHF* | qui]
 que *F* | vuy] huy *JHF* | sien] son *JHF* 16 reyal] reals *JH* | algun] algu
HF | de aquells] daquells *JHF* 17 dit] *om. JHF* 18 letres] letes *amb e²*
int. 20 donats] dats *JH* 21 per ells] per ells fets *JHF* 22 rahons] raons
HF | officials] oficials *HF* 24 ventura] aventura *HF* 25 coses] *amb s²*
int. | aquests capítols] aquest capítol *JHF* 27 commissaris] comissaris
JHF | obeyr] obeir *JHF* 28 als...22 usen] *om. F* | contrestar] *precedeix*
el passatge ratllat de obeyr, protestar *JH* 29 de] a *F*

VI anys, exceptat crim de lesa magestat, falsador de moneda, sodomita; e que en açò no puxa ésser feta frau sots color de assessor o de adjunt o de qualsevol comissari per qualque nom que sia appellat, si donchs no era a requesta de les universitats.

5

(59) Ítem, que·l dit senyor rey ne vós, senyora, ne official seu ne vostre ne altre per ell ne per vós ne·l senyor duch durant la dita ajuda no puxen ne puxats forçar per [216r^b] rahó de l'host ne per qualsevol manera ensemps o departidament les hosts de les çitats, viles e lochs reynals de Cathalunya ne dels prelats, persones ecclesiàstiques, barons, cavallers e hòmens de paratge o alguna d'aquelles e hòmens de çitadans e homes de viles e del Regne de Mallorques e ylles a aquell adjacents, en cas que contribuesquen ab Cathalunya, en los quals, emperò, lo dit senyor ha dret de host [o de cavalcada de exir fora lurs lochs sinó en cas que l'usatge] "Princeps namque" hagués loch per deffensió de Cathalunya. Plau a la senyora reyna, si donchs no era per execució de justícia qui s'hagués a fer per procés de pau o de t[r]eva o per l'usatge "Princeps namque" o processos de ssometén.

10

15

20

(60) Ítem, que·l senyor rey o vós, senyora, en nom d'ell ne son primogènit ne procurador general ne portantveus de aquell ne negun altre official lur ne vostre, per nom d'ells o per la I d'ells ne de vós, no pusquen ne dejen forçar ne metre per força negun hom de Esgleya ne de rich hom ne de cavaller ne de çitats ne de viles reynals

25

---

1 crim] de crim *JH* | magestat] majestat *JH* 3 o¹] e *F* | adjunt] adjunct *JH* 4 qualque] qualsevol *F* 7 ne¹] ni *JHF* | ne²] ni *JHF* 8 official] official *HF* | ne¹] ni *JHF* | ne²] ni *JHF* | ne³] ni *HF* | ne·l] nil *JHF* 9 puxen] puxa *JHF* | ne] ni *JHF* | per] *rep.* 10 rahó...lhost] força de host *JHF* | ne] ni *HF* 11 hosts] osts *JF* | çitats] ciutats *JHF* 12 Cathalunya] Catalunya *H* | ne] ni *JHF* | dels] dels dits *JHF* 14 çitadans] ciutadans *JHF* | homes] homens *JHF* 15 ylles] illes *JHF* 17 senyor] senyor rey *JHF* | host] ost *F* | o... 10 lusatge] *af. de JHF* 19 deffensió] defensio *JHF* | Cathalunya] Catalunya *F* 21 treva] teva *amb e int.* | o²] e *F* | Princep] princeps *JH* 22 o] o per *F* | processos... ssometén] proces de someten *JHF* 24 o] e *JHF* 25 ne¹] ni *JH* | ne²] nil *JHF* | ne³] nil *J*, ni *HF* 26 de aquell] daquell *JHF* | ne¹] ni *JHF* official] official *F* | ne²] ni *JHF* 27 per²] de *JHF* | ne¹] ni *JHF* pusquen] puguen *JHF* | ne²] ni *JHF* 28 ne¹] ni *JHF* | de Esgleya] desgleya *J* | ne²] ni *JHF* 29 hom] om *H* | ne¹] ni *JHF* | ne²] ni *JHF* çitats] ciutats *JHF* | ne³] ni *JHF*

de Cathalunya ne del dit Regne de Mallorques e illes ne
 hòmens d'aquells, en cas, emperò, [216v^a] que·l dit regne e
 illes contribuesquen ab Cathalunya, en neguna armada,
 galea, estol o altre vexell de mar; e que per les forces que
 5 són estades fetes durant la present Cort per rahó de la
 armada per la present Cort feta, de la qual és capità lo
 noble vezcomte de Cardona, no sia fet perjudici a algú o
 alguns dels dits braços ne a lochs ne a singulars d'aquells,
 com sien estades fetes per concessió e mera liberalitat de
 10 la Cort e per ordinació per aquella Cort feta e no per deute
 que·n fossen tenguts. Plau a la senyora reyna, exceptat los
 lochs on o ha acostumat e de costum; e que alguna força
 que sia feta de la primera Cort de Perpenyà a ençà
 celebrada l'any MCCCL no puga ésser treta a
 15 conseqüència ne introduir ús ne costum.

(61) Ítem, que·l senyor rey ne vós, senyora, en nom
 d'ell ne lo senyor duch ne procurador general ne
 portantveus ne negun official o altra persona, qualssevulla
 20 que sia, no faça ne puga atorgar alongaments,
 sobresehiments o empires per rahó de la guerra de
 Castella o per altre qualsevol rahó a quals[216v^b]sevol
 persones de qualssevol condició sien qui sien obligades a
 censals morts o a violaris venuts o qui d'aquí a avant se
 25 vendran a instància de part ne per propri moviment; e, si ja
 són atorgats o atorgades, aquells a qui sien o seran
 atorgades no puguen d'aquelles usar en neguna manera,
 ans sien axí ara com lavors e lavors com ara haüdes per
 casses e per nul·les; e açò mateix sia entès de guiatges

1 Cathalunya] Catalunya H | ne¹] ni JHF | ne²] ni JH 3 Cathalunya]
 Catalunya H 4 altre] algun JHF | forces] forces HF 5 rahó] rao HF
 7 no] que no JHF | a¹] om. JHF 8 braços] braces JHF | ne¹] ni JHF
 ne²] ni JHF 9 mera] manera F | liberalitat] e liberalitat F 10 Cort¹] amb
 t int. 11 exceptat] exceptats JHF 12 o] ho JHF | acostumat e] om.
 JHF | costum] costum JHF 14 lany] en lany de JHF 15 ne¹] ni JHF
 introduir] entreduir JF | ne²] ni JHF | costum] costum HF 17 ne] ni
 JHF 18 ne lo] nil JH, ni lo F | senyor... 14 rahó] *passatge assenyalat*
amb daga | ne²] ni JHF | ne³] ni JHF 19 ne] ni F | official] oficial
 JHF | qualssevulla] qualsevulla JHF 20 ne] ni JHF | alongaments]
 allongaments JHF 21 sobresehiments] sobreseiments F | rahó] rao HF
 22 altre] altra JF | rahó] rao F 23 qualssevol] qualsevol HF
 condició... 17 moviment] *passatge assenyalat amb daga* 24 a¹] om.
 JHF | a²] om. JHF 25 ne] ni JHF | propri] propi JHF 26 aquells]
 aquelles F 27 no... 22 present] *passatge assenyalat amb daga* | neguna]
 alguna JH

fahedors a qualsevol persona per rahó de la present guerra de Castella o per altra qualsevol manera. Pla a la senyora reyna en nom que dessús.

(62) Ítem, que·l senyor rey remeti a tots los notaris de les ciutats e viles reynals de Cathalunya totes penes peccuniàries e criminals e qualssevol altres en les quals sien encorreguts o tenguts per qualque manera tro per tot lo present mes de abril si no havien servada en los contractes per ells rebuts e altres cartes per ells reebudes lo capítol o constitució per lo dit senyor rey feta en la primera Cort de Perpenyà sobre los contractes e altres cartes largament en los lurs cabbreus ordonadores e les cartes dels dits contractes liurades a la [217r^a] parts dins temps çert. Plau a la senyora reyna, romanent la constitució en sa força.

(63) Ítem, entenen los dits tres braços e expressament se salven e·s retenen que per la present ajuda ne per res contengut en los dits capítols demunt e devall scrits o en d'aquells algun ne per res que·s faça o sia fet en la present Cort no sia ne puxe ésser fet ne engenrat algun perjudici a libertats, concessions, privilegis, usos e franqueses dels dits tres braços e de cascun de aquells o de singular o de singulars de aquells o de lurs hòmens en general o special o encara al Regne de Mallorques e ylles a aquell adjacents e habitants en aquells, en cas que contribuesquen ab Cathalunya, ans los dits privilegis, libertats e franqueses e uses sien e stien en lur plena força e valor, la present ajuda ne los dits capítols ne res contengut en aquells en alguna manera no·n contrastant, ne ço que·s farà en aquesta Cort

1 fahedors] faedors *HF* | qualsevol] qualssevol *JHF* | persona] persones *JHF* | rahó] rao *F* 2 Pla] plau *JH* 5 remeti] remeta *JHF* 6 Cathalunya] Catalunya *H* 9 de abril] dabril *JHF* 10 rebuts] reebuts *JHF* 11 o] e *JHF* 12 sobre los] sobrels *JHF* 13 cabbreus] capbreus *JHF* 14 la] les *JHF* 15 temps çert] temps cert *JH*, cert temps *F* 16 sa] se *F* 18 tres] III *JHF* braços] braces *HF* | expressament] espressament *JHF* 19 ne] ni *JHF* 20 demunt...scrits] damunt e davall escrits *JHF* 21 d'aquells algun] algun daquells *JHF* | ne] ni *JHF* | faça...sia] faça o fa sia *J* | o] ho *H*, nis *F* 22 ne puxe] ni puxa *JHF* | ne²] ni *JHF* 23 usos] uses *JHF* 24 tres braços] III braces *JHF* | de aquells] daquells *JHF* | de⁴] *om. F* 25 de aquells] daquells *JHF* | o²] o en *JHF* 26 o] e *JHF* | ylles] illes *JHF* 27 contribuesquen] contribuesca *JHF* 29 stien] estien *J*, estiguen *HF* | plena] plenera *JHF* 30 ne los] ni los *JH*, nils *F* | ne²] ni *JHF* 31 no·n] no *JHF* | ne] ni *JH*

no puxa ésser tret a conseqüència en esdevenidor; e que lo
 dit senyor rey ne faça ara carta o privilegi a tots los dits III
 braçes e a cascun d'ells e a singulars d'aquells que·ls
 [217rb] ne volran, axí com mils e pus profitosament fer e
 5 dictar se puxa, a conservació de lur dret. Plau a la senyora
 reyna e que aytant poch sia fet perjudi al senyor rey.

(64) Ítem, que·ls diputats tres residents en
 Barchinona eligen en cascun cap de vegueria de
 10 Cathalunya e en lo dit regne e ylles, en cas que pach e
 contribuesque ab Cathalunya, en aquelles, emperò, que a
 ells e en Berenguer Bertran [dessús dit serà vist faedor, I
 cambiador, lo qual en nom d'en Berenguer Bertran] dessús
 dit reeben tots los préstechs qui en les dites vegueries se
 15 culliran e·s deuen prestar, segons que per la dita Cort a
 part en poder del notari davall scrit és estat fermat, e façen
 dites a totes aquelles persones e universitats qui prestaran,
 segons la dita ordinació per la Cort feta, de pagar tot ço
 que prestaran dins I any comptador après que·l dit
 20 préstech serà fet. Plau a la senyora reyna en nom que
 dessús.

(65) Ítem, és ordonat que en les manleutes,
 obligacions e [217v^a] altres seguretats qualssevol, les
 25 quals los diputats residents en Barchinona a reebre e
 administrar lo dit do ordonats faran, no sien ne puguen
 ésser tenguts ne en alguna manera obligats los altres
 diputats dessús dits, si donchs en aquelles no havien
 fermat e no y eren especialment obligats, ne aytant poch
 30 no sien tenguts de retre compte de les coses que per los dit
 tres diputats seran administrades. Plau a la senyora reyna
 en nom que dessús.

1 puxa] puga *JH* | que lo] quel *JHF* 2 III] tres *JH* 3 braçes] braces *HF*
 cascun] cascu *H* | a²] *om.* *JH* | daquells] daquells e a lurs homens *JH*
 que·ls] quilts *H* 4 e²] ne *J*, ni *H* 6 perjudi] perjudici *JHF* 8 tres] tots
JH, III *F* 10 Cathalunya] Catalunya *H* | ylles] isles *JH*, illes *F*
 11 contribuesque] contribuesca *JHF* | Cathalunya] Catalunya *H* 12 en]
 an *JHF* | dessús...6 Bertran] *af. de* *JHF* 14 reeben] reeba *JH* 16 scrit]
 escrit *JHF* | façen] faça *JH*, facen *F* 26 administrar] aministrar *JH*
 27 ne] ni *F* 29 y] *int. per una altra mà* | especialment] specialment
JHF | ne] ni *F* 30 no...23 administrades] *passatge subratllat i*
assenyalat amb manícula 31 tres] III *HF* | diputats] *amb s int.*
 administrades] aministrades *JH*

(66) Ítem, que·l dit senyor rey haja a fer als dits III braços e a tot lo general de Cathalunya e al Regne de Mallorques e illes a aquell adjacents, en cas que pach e contribuescha ab Cathalunya, aytals cartes o pus forts, si fer se poden, a conservació de lurs privilegis e libertats com lo rey n'Amfós féu en la Cort de Muntçó e lo rey en Jacme en la Cort primera de Barchinona sobre lo fet de la sisa, confermant aquelles. Plau a la senyora reyna sens novella confirmació.

5

10

(67) [217v^b] Ítem, que totes e sengles çitats, viles, castells e qualssevolle lochs, rendes, drets e altres béns en qualque partida sien de la senyoria del senyor rey que sien estats e sien vuy de la esgleya o universitat, col·legi, capítol o convent o de qualsevol persona dels dits III braços, los quals sien o seran perduts per la guerra present e·s sien cobrats o·s cobraran d'aquí a avant per lo dit senyor rey o per sos valedors, oficials o sotsmeses, tornen franchament e quítia sens neguna reemçó e messió als senyors e a aquells de qui eren primer o a lurs hereus ab tots e sengles hòmens e fembres de qualque estament o condició e lig sien ab mer e mixt imperi e tota altra jurisdicció e ab tots drets, privilegis, furs, custums e libertats, les quals havien ans de la present guerra, no contrestant neguna donació o alienació per lo senyor rey feta o fahedora. Plau a la senyora reyna que·ls prelats e persones ecclesiàstiques, barons e altres domiciliats en Cathalunya cobren los dits lochs e béns, si donchs per tració o per lur fet fraudós los dits lochs e béns no eren perduts.

15

20

25

30

1 dit] *om. JHF* 2 braços] braces *JHF* | Cathalunya] Catalunya *H*
 3 Mallorques] Mallorches *H* | illes] islles *H* | adjacents] adjaents *H*
 4 contribuescha] contribuesca *JHF* | Cathalunya] Catalunya *H* 6 com...
 rey¹] quel senyor rey *F* | Muntçó] Montso *JH*, Muntso *F* | lo²] el *JHF*
 7 sobre lo] sobrel *JHF* 8 confermant] confirmant *HF* 11 çitats] ciutats
JHF 12 qualssevolle] qualssevulla *JHF* 14 vuy] huy *JHF* 15 convent]
 covent *JH* 16 braços] braces *JHF* 17 o·s] es *F* | a] *om. JHF*
 18 oficials] oficials *JHF* | o²] e *JHF* 19 neguna] alguna *JH* 20 primer]
 primers *F* 21 estament] stament *J* 22 e¹] o *JHF* 23 jurisdicció]
 juridicció *H* | custums] costums *F* 25 contrestant] contrastant *JHF*
 neguna] alguna *JH* 26 fahedora] faedora *JHF* | reyna] *om. J*
 28 Cathalunya] Catalunya *H* 29 tració] traycio *JHF* | e] o *J*

(68) [218r^a] Ítem, que per los presents capítols ne
 algunes coses o paraules qualssevol sien contengudes en
 aquells ne per algun fet no sia ne pusque ésser guanyat o
 adquirit algun dret en possessió o en propietat a algun
 5 dels dits braçes e universitats o singulars de aquells ne en
 res disminuït, ans cascun braç, universitat e singulars sien e
 roman en tot aquell dret, ésser e estament, sens alguna
 lesió e perjudici, en lo qual eren abans de la present Cort e
 dels presents capítols. Plau a la senyora reyna que no·ls sia
 10 fet algun perjudici.

(69) Ítem, que de totes les coses contengudes en los
 dits capítols o en qualsevol d'aquells sien fetes letres e
 15 cartes per lo dit senyor rey als dits III braçes e al dit regne
 e ylles, en cas que pach e contribuesque ab Cathalunya, e a
 cascun d'aquells qui les demanarà ara e tota vegada que
 les demanaran bé e largament dictades a profit d'aquelles
 e de lurs hòmens qui les demanaran no muda la substància
 de fet, franques de [218r^b] tot dret de segell. Plau a la
 20 senyora reyna ajustat ço qui·s segueix en lo següent
 capítol.

(70) Ítem, que totes cartes, provisions e letres que
 s'hajen a fer per rahó [de la present ajuda] o per qualsevol
 25 capítol dels capítols e totes altres provisions e letres que·ls
 dits deputats hauran mester ara o d'aquí avant e d'aquí en
 la present Cort se provehiran a instància dels dits III
 braçes o singular o singulars, axí en general con en
 special, sien franques de tot dret de segell e de tot altre al

1 ne] ni *F* 2 qualssevol] qualsevol *J* 3 ne²] ni *F* | pusque] pusca *JH*,
 puga *F* 4 adquirit] *amb t int.*, *adquisit JH*, *enquirit F* | en²] *om. F*
 propietat] *proprietat JHF* | algun²] *algu HF* 5 braçes] *braces JH*, III
 braces *F* | e] o *JHF* | de aquells] *daquells JH*, *daquelles F* | ne] ni *F*
 6 disminuït] *diminuir F* | braç] *bras J* 7 roman] *romanguen JHF* | e] *om.*
F 8 e¹] o *J* 10 algun perjudici] *prejudici algu F* 14 braçes] *braces JHF*
 15 ylles] *islles JH*, *illes F* | contribuesque] *contribuesca JH*
 Cathalunya] *Catalunya H* 16 cascun] *cascu F* | demanarà] *demanaran*
JHF | ara...9 demanaran] *om. F* | ara...10 demanaran] *om. JH*
 18 muda] *mudada JHF* 19 de¹] *del JH* 20 segueix] *seguex HF*
 23 Ítem...24 letres] *passatge assenyalat, amb manícula i amb n. marg.*
possiblement de Vidal indicant franch de segell 24 rahó] *rao HF* | de...
 ajuda] *af. de JHF* 25 dels] *dels dits JHF* 26 daqui²] *qui JHF* 27 present
 Cort] *cort present J* | provehiran] *proveyran J*, *proveiran HF* 28 braçes]
braces JHF | con...21 special] *com especial JH*, *com en special F*

dit senyor rey [o a escrivants o a altres persones per lo dit senyor rey] pertanyens per rahó de les dites cartes, provisions e letres. Plau a la senyora reyna; emperò que, si cartes se n'havien a fer ab clausura a requesta de la part, que se n'haguessen a donar moderat salari.

5

(71) Ítem, lo braç dels prelats e persones ecclesiàstiques consenten en los presents capítols e fermen aquest do salva la libertat ecclesiàsticha.

10

(72) [218v^a] Ítem, que la senyora reyna, haja a licenciar la Cort present encontinent com los capítols del do dessús dit sien publicats e fermats per vós, dita senyora, e per la Cort. Plau a la senyora reyna en nom que dessús.

15

(73) Ítem, com vós, senyora, per nom e axí com a lochtinent del senyor rey hajats celebrades e celebrets les presents Corts personalment per ço com lo dit senyor per gran necessitat dels affers de la guerra les dites Corts no ha pogudes personalment continuar ne celebrar; e la celebració de les Corts de Cathalunya se pertanga a la persona del senyor rey tant solament e no a altra persona, per ço, la dita present Cort protesta que per la celebració per vós, dita senyora, axí com a lochtinent del senyor rey feta de les present Corts, no sia ne puga ésser fet ni engenrat alcun prejudici al general de Cathalunya ni als dits III braçes ni a algun d'aquells ne a singulars d'aquells ne açò puga ésser d'aquí a avant tret a conseqüència en esdevenidor; e que d'açò sien fetes letres del senyor rey e de vós, senyora, dictades a profit de la dita Cort general de Cathalunya. Plau a la senyora [218v^b] reyna que no·ls sia fet alcun prejudici ne aytanpoch al senyor rey.

20

25

30

1 o¹... 23 rey] *om.* *JHF* 2 pertanyens] pertanyents *JHF* | rahó] rao *F* cartes] *om.* *JHF* 5 se nhaguessen] sen hagues *JHF* 7 lo] que lo *JH*, quel *F* 9 salva] e salva *F* | ecclesiàsticha] ecclesiastica *JHF* 11 que la] que vos dita *JHF* | haja] hajats *JHF* 19 affers] afers *HF* 20 pogudes] pogut *JHF* | ne] e *F* 21 Cathalunya] Catalunya *JH* 22 tant] tan *F* 23 la²] la *F* 25 feta] *om.* *H* | ni] ne *JH* 26 alcun] algun *JHF* | Cathalunya] Catalunya *JH* | ni] ne *JHF* 27 braçes] braces *JHF* | ni] ne *JH* | algun] algu *F* | ne] ni *F* 28 ne] ni *F* | ésser] esser tret *F* | a¹] *om.* *JHF* 29 esdevenidor] lesdevenidor *JHF* 30 dita] *om.* *JHF* | general] del general *JHF* 31 Cathalunya] Catalunya *H* 32 alcun prejudici] algun prejudici *JHF* | ne] ni *F*

(74) Ítem, con vós, senyora, hajats fetes les provisions dessús dites als capítols donats per la dita Cort sobre lo dit do axí com a lochtinent general del dit senyor rey, que·l poder que vós, senyora, havets del dit senyor rey 5 sia insert a la fi dels dits capítols. Plau a la senyora reyna en nom que dessús.

---

1 con] com *JHF* 3 sobre lo] sobrel *F* 4 que·l] que lo *JH*

Cort 1413

Regis Ferdinandi primi in curia
Barchinone et deinde Dertuse

[221r^a] (1) In Dei nomine pateat Universis, quod Nos
Fferdinandus Dei gracia Rex Aragonum, Sicilie, Valencie,
Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comes Barchinone,
Dux Athenarum et Neopatrie, ac eciam Comes Rossilionis
et Ceritanie: Visa nota cuiusdam publici confirmacionis
instrumenti per Raymundum de Cumbis, tunc
prothonotarium serenissimi domini regis Martini avunculi
nostri memorie celebris, nunc vero prothonotarium
nostrum, recepti et in suo registro notarie largomodo
notati ac per dictum dominum regem Martinum facti,
firmati et jurati in maiori aula Palacii regii antiqui civitatis
Barchinone nona die madii anno a nativitate Domini
millesimo CCCC^o quinto, regnique ipsius domini Regis
decimo, continencia seu tenor cuius note, que de nostri
mandato lecta et publicata fuit per dictum nostrum
prothonotarium in nostri presencia ac vestri tocus Curie
generalis quam cathalanis de presenti celebramus, sequitur
et est talis:

In nomine sancte Trinitatis et unice Deitatis amen
pateat Universis; quod Nos [221r^b] Martinus Dei gracia

1 Cort...4 Dertuse] *af. possiblement per Vidal*, Juramentum et confirmatio omnium privilegiorum et libertatum prestita et facta per regis primogenitum. In dei nomine pateat universis quod nos infans Alfonsus serenissimi domini Ferdinandi dei gracia regis Aragonum et Sicilie primogenitus eiusque regnorum et terrarum generalis gubernator Viso quodam publico confirmacionis instrumento per dictum dominum regem facto firmato et jurato in maiori aula Palacii maioris civitatis Barchinone vicesima tertia die decembris anno a nativitate Domini MCCCC duodecimo regnique ipsius domini regis primo cuius tenor de mandato dicti domini regis et nostri lectus et publicatus fuit in presencia ipsius nostri ac tocus curie generalis quam cathalanis de presenti celebrat in dicto refectorio fratrum predicatorum civitatis Barchinone ubi dicta Curia est solita congregari cuius tenor sequitur et est talis *M 7* Fferdinandus] Ferdinandus *M | Dei...Rex] rep. i subr. 9* Rossilionis] Rosilionis *M 11* instrumenti] intrumentis *amb s ratllada 18* millesimo] M^o *M 19* note] voce *M 22* celebramus] *amb us int. 25* sancte] *seguit del passatge ratllat et individue 26* Martinus] *amb n. marg. possiblement de Llombard indicant* Rex Martinus

Testimonis col·lacionats: *M*

Rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie: Viso quodam publico confirmationis instrumento per serenissimum dominum regem Johannem, alte
 5 recordacionis, fratrem nostrum factu et acto in quadam camera Palacii regii minoris civitatis Barchinone, quod vulgariter dicitur “lo palau de la Reyna” die octava mensis marcii anno a nativitate Domini millesimo CCC° octuagesimo septimo huiusmodi seriey:

10 In Dei nomine noverint Universi: quod Nos Johannes Dei gracia Rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie: Viso quodam publico instrumento confecto in
 15 Castro regio civitatis Ilerde, IIII° iidus junii anno Domini millesimo CCC tricesimo sexto, tenoris sequentis: In Dei nomine noverint universi: quod Nos Petrus Dei gracia Rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice, Comesque Barchinone:

20 Viso quodam capitulo secunde Curie Barchinone dudum per illustrissimum dominum Jacobum, recolende memorie avuum nostrum celebrate tenor cuius capituli talis est: Item quod nostri successores in Comitatu
 25 Barchinone vel in Cathalonia unus post alium in perpetuum antequam richi homines, milites, vel cives, vel homines [221v^a] villarum faciant sibi sacramentum vel fidelitatem jurent, et teneantur jurare et confirmare et approbare publice vendicionem et franchitudinem bovagii
 30 et omnia alia statuta et ordinaciones factas in ista presenti Curia et in Curiis generalibus factis in Montesono et Barchinona et in aliis locis Cathalonie et alia privilegia et gracias, tam in speciali quam in generali, richis hominibus et militibus et civibus et hominibus villarum et civitatibus
 35 et locis et villis que sunt nostre vel predictorum, et si aliquis vel aliqui, Cathalonie cuuscumque dignitatis vel

---

2 et Ceritanie] *int.* 6 camera] *carta M* 8 millesimo] *M° M*
 9 octuagesimo] *LXXX° M* 11 Johannes] *amb n. marg. possiblement de Llobard indicant rex Johannis* 17 Petrus] *amb n. marg. possiblement de Llobard indicant rex Petrus* 22 Jacobum] *amb n. marg. possiblement de Llobard indicant rex Jacobus* 29 bovagii] *amb n. marg. possiblement de Llobard indicant Bovagii* 33 gracias] *gracias concessas M*

condicionis sint, facerent dicto domino Cathalonie sacramentum vel fidelitatem antequam ipse fecerit dictum sacramentum et confirmacionem, quod non valeat:

Viso eciam quodam instrumentum vendicionis, 5
 remissionis et franchitatis bovagii, terragii et erbagii per
 prefatum dominum regem Jacobum, bone memorie
 avuum, nostrum facto et jurato richis hominibus et
 militibus et civibus et hominibus villarum Cathalonie et
 hominibus eorum precio ducentarum mille librarum, in 10
 quo instrumento inter alia sequens clausula continetur.
 Preterea ex certa sciencia volumus et concedimus vobis et
 vestris et omnibus aliis et singulis supradictis specialiter
 vel gene[221v^b]raliter dictis seu nominatis, et notario
 infrascripto nomine vestro et omnium aliorum et 15
 singulorum predictorum generaliter et specialiter
 nominatorum a nobis legitime stipulanti, paciscenti et
 recipienti, et perpetuo ordinamus quod Nos et omnes
 heredes et quoscumque successores nostros, quod 20
 successores nostri in Comitatu Barchinone et in
 Cathalonia tam generaliter quam specialiter, unus post
 alium successive, tempore sui novi dominii seu nove
 successionis, antequam richi homines, milites, cives et
 burgenses et homines villarum et aliqui alii Cathalonie sibi 25
 faciant seu prestant juramentum vel fidelitatem, vel sibi in
 aliquo respondeant, et antequam aliquis requisitus
 expresse vel non requisitus sibi faciat vel facere teneatur
 homagium vel aliquae recognicionem, racione feudorum
 vel qualibet alia racione, ipse successor nostri et 30
 nostrorum in Comitatu Barchinone et Cathalonie
 quicumque fuerit generalis vel specialis, per se et suos,
 laudet et confirmet et juret publice et approbet presentem
 vendicionem, absolucionem, diffinicionem et remissionem
 bovagii, terragii et erbagii et accionis et vexacionis et juris 35
 eorum cum publico instrumento, et usque quo predictam
 laudacionem et confirmacionem et juramentum et

1 domino Cathalonie] *amb n. marg. possiblement de Llombard indicant*
 dominis catalonie 5 instrumentum] *intrumento M* 6 franchitatis]
 franquitatis *M* | bovagii...erbagii] *bovatgii terratgii et erbatgii M*
 7 prefatum] *preffatum M* 8 et²] *om. M* 11 instrumento...continetur]
amb n. marg. possiblement de Llombard indicant clausula instrumenti
 bovagii 17 et...18 recipienti] *om. M* 18 quod] *per M* 24 burgenses]
amb s² int. 28 aliquae] *int.* 30 Comitatu] *comittatu M* 34 bovagii...
 erbagii] *bovatgii terratgii et erbatgii M | et²] om. M*

approbacionem predictorum omnium fecerit cum [222r^a]
 publico instrumento, aliquis de predictis supra generaliter
 vel specialiter dictis seu nominatis vel eorum successores
 non teneantur ei respondere in aliquo. Et si per aliquem
 5 cuiuscumque condiccionis seu status existeret
 sacramentum fidelitatis vel homagium seu alia quevis
 obligacio facta essent antequam predicta, ut est dictum,
 laudata, approbata et jurata essent per novum quemvis
 dominum, non valerent et pro non factis penitus
 10 haberentur:

Viso insuper quodam capitulo per dominum regem
 Alfonsum, felicis recordacionis patrem nostrum edito in
 generali Curia in villa Montisalbi celebrata quod incipit:
 15 Insuper attendentes, quod privilegia predecessorum
 nostrorum et signanter serenissimi domini Jacobi,
 recolende memorie, etc. Idcirco Nos Petrus Dei gracia Rex
 prefatus per Nos et omnes heredes et successores nostros
 quoscumque laudamus, approbamus et in omnibus
 20 confirmamus et eciam servare et servari facere
 promittimus vobis Comitibus, Vicecomitibus, baronibus,
 richis hominibus et militibus, civibus et hominibus
 villarum Cathalonie et successoribus vestris perpetuo et
 notario infrascripto, tanquam publice persone hec
 25 recipienti, paciscenti et stipulanti pro vobis et pro omnibus
 aliis quorum interest et intererit, vendicionem,
 absolucionem, deffinicionem et remissionem predictas,
 per prefatum dominum regem Jacobum, bone memorie,
 avuum nostrum vobis et cuilibet vestrum et vestris
 30 hominibus factas de bovagio, [222r^b] terragio et erbagio
 antedictis et omnia et singula contenta in instrumento
 eiusdem vendicionis, absolucionis, diffinicionis et
 remissionis, quod instrumentum, Stephanus de Podio quo
 notarius publicus Barchinone, scribi fecit et clausit pridie
 35 nonas febroarii anno Domini millesimo CC^o nonagesimo
 nono, prout hec et alia in eodem instrumento cuius
 tenorem in presencia nostri et vestri consilii legi fecimus
 per notarium infrascriptum et ipsum et omnia in eo

5 condiccionis] condicionis *M* 15 privilegia... 16 Jacobi] *amb n. marg.*
possiblement de Llombard indicant Capitulum regis Alfonsi antiqui
 17 Idcirco] Ideo *M* 18 prefatus] preffatus *M* 21 vobis] *sequit pel*
passatge ratllat comitibus nobis 22 et!] *om. M* 28 per] *om. M*
 prefatum] preffatum *M* 30 bovagio...erbagio] bovatgio terratgio et
 erbatgio *M* 33 quo] *om. M* 35 nonas] mensis *M* | millesimo] *om. M*

contenta diligenter et plene intelleximus lacius et plenius continentur.

(2) Item laudamus, approbamus et in omnibus confirmamus vobis omnibus et singulis supradictis et successoribus vestris perpetuo et notario infrascripto hec recipienti, paciscenti et stipulanti ut supra, omnia et singula statuta capitula et ordinationes Curiarum generalium Cathalonie celebratarum per predecessores nostros, recolende memorie, de quibus in predicto capitulo supra inserto fit mencio et omnia et singula privilegia et gracias de quibus in eodem capitulo supra inserto fit mencio prout in eodem capitulo plenius continetur:

(3) Item per Nos et omnes heredes et successores nostros quoscumque, gratis et ex certa sciencia, laudamus, approbamus et in omnibus confirmamus vobis omnibus et singulis supradictis et successoribus vestris perpetuo et notario infrascripto, recipienti, paciscenti et stipulanti ut supra statutum, ordinationem, sanctionem et provisionem dudum per prefatum dominum regem Jacobum avuum nostrum, bone memorie, pro comuni utilitate reipublice et bono ac tranquillo statu tocius terre sue ac omnium subditorum suorum factas, cum carta sua bulla pendenti eiusdem [222v^a] domini Regis plumbea roborata, data Terrachone XIX° kalendas januarii anno Domini M^oCCC^o nonagesimo nonodecimo de regnis Aragonum, Valencie, ac Comitatu Barchinone, cum directo dominio et aliis iuribus regni Maioricarum et insularum ei adiacencium et Comitatum Rossilionis et Ceritanie, Confluentis et Vallispirii et Vicecomitatum Omeladesii et Carladesii aliquo tempore non dividendis nec separandis ab invicem et omnia et singula in eadem carta contenta, prout in eadem carta quam Bernardus de Aversone dicti domini Regis notarii de mandato eiusdem domini Regis scribi fecit et clausit, cuiusque tenorem in presencia nostri et Consilii nostri legi fecimus per notarium infrascriptum et

10 quibus] *amb us int.* **11** et¹...13 mencio] *passatge af. marg., om. M*
13 plenius] *om. M* **17** approbamus] *amb us int.* | omnibus¹] *amb us int.*
21 prefatum] *preffatum M* | regem Jacobum] *amb n. marg. possiblement de Llombard indicant rex Jacobus* | avuum] *int.* **23** tranquillo] *tranquillo M* **26** XIX°] X^o *M* **27** nonagesimo] *om. M* **30** Rossilionis] *Rosilionis M* **31** Carladesii] *Cardalesii M* **32** ab] *ad M* **33** et¹] *om. M*
in¹...prout] *om. M* **34** Aversone] *Aversione M*

ipsam et omnia in ea contenta diligenter et plene intelleximus lacius et plenius continentur.

5 (4) Confirmamus eciam omnes alias constitutiones factas et editas tam per dictum dominum regem Jacobum avum quam per dictum dominum regem Alfonsum, patrem nostros in generalibus Curiis Cathalonie.

10 Predictas itaque laudaciones, approbaciones et confirmaciones, facimus de predictis omnibus et singulis plene certificati et informati vobis omnibus supradictis et singulis de Cathalonia et cuilibet vestrum et successoribus vestris perpetuo et notario infrascripto hec recipienti, paciscenti et stipulanti ut supra, de predictis omnibus et
15 singulis sicut melius dici et intelligi potest ad vestrum vestrorumque successores salvamentum et bonum sanum et favorabilem intellectum.

20 Vo[222v^b]lentes et expresse statuentes ac eciam mandantes predicta omnia et singula perpetuo et inviolabiliter observari.

25 Mandantes eciam cum hoc publico instrumento procuratoribus, vicariis, baulis, Curiis et aliis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris, quod predicta omnia, juxta formam dictorum instrumentorum et capitulorum curiarum jamdictarum, teneant et observent et faciant ab omnibus perpetuo teneri et inviolabiliter
30 observari.

35 Et ut predicta omnia maiori gaudeant firmitate proinictimus et juramus per Deum et Crucem domini nostri Jesu Christi et eius Sancta quatuor Evangelia manibus nostris corporaliter tacta predicta omnia et singula tenere et observare et teneri facem et eciam observari.

40 (5) Retinemus tamen, quod cum alique donaciones seu alienaciones facte fuerint a XIII° kalendas septembris anno Domini M^oCCC^o vicesimo octavo citra per dictum

---

5 editas] edictas *M* 7 nostros] nostrom *M* 11 omnibus] *amb us int.*
12 successoribus] *amb us int.* 27 curiarum] et curiarum *M*
32 proinictimus] *amb us int.* | juramus] *amb us int.* 35 et³] ac *M*
40 vicesimo octavo] XXVIII *M*

dominum regem Alfonsum patrem nostrum in preiudicium nostri et regnorum ac terrarum nostrarum, easdem donaciones seu alienaciones non intendimus confirmare nec intendi seu includi in confirmacione predicta: de qua retencione volumus fieri publicum instrumentum ad cognicionem Roderici Vicecancellarii et Jacobi Calbeti, ac Bernardi de Olzinellis legum doctorum, Petri de Castlarino, Petri Despens et Guillermi Sirvent iudicum Curie nostre.

(6) Volumus eciam et mandamus, quod de predictis omnibus fiant et tradantur tot instrumenta originalia per notarium infrascriptum, quot quilibet predictorum superius expressatorum quorum [223r^a] interest inde requisiverit fieri et peierit sibi tradi.

Actum est hoc in Castro regio civitatis Ilerde III° idus junii anno Domini M^oCCCXXX^o sexto:

(7) Viso eciam quodam alio publico instrumento acto in cappella Palacii regii civitatis Barchinone die lune quarto kalendas apriles anno Domini M^oCCC^oXLIII^o tenoris sequentis: In nomine Sancte Trinitatis et unice Deitatis, amen. Pateat universis, quod Nos Petrus Dei gracia Rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie. Sedule cogitantes, quod ab Altissimo, qui ex sue clemencia majestatis Nos regnorum et terrarum culmine decoravit ac honorificatis populis insignivit, precipue Nobis imponitur ut ea sic unica servemus quod nequaquam disolonem incurrat nam juxta veritatis eloquium omne regnum in se divisum desolabitur, regna quoque debent unitatis constancia et indivisibilitatis solidata gaudere ut virtus unica sit forcior ad exercendum, sine personarum excepcione, justiciam, sine qua omnis terra perii et habitatores eius comunis vivit utilitas et

2 ac] et M 7 Olzinellis] Ozinelles M 8 Castlarino] Clasguerino M 11 Volumus] amb us int. | mandamus] amb us int. 13 quot] quod M superius] et superius M 18 idus] amb us int. | sexto] VI° M 21 cappella] capella M 22 M^oCCC^oXLIII^o] amb XXX ratllat després de M^o, M^oCCC^oXL^oquarto M 28 clemencia] clemencie M | majestatis] nagestatis M 29 honorificatis] honorificat M 31 disolonem] desolamen M 33 constancia] amb con int. substituint sub ratllat 34 solidata] soliditate M 35 omnis] omis M

principes nequeunt diu regnare conflatis quidem in
vestrum viribus que maiori potencia fulciuntur publicas
res adversus hostiles in cursus uberiori deffensionis et
pacis quietitudine solidatur:

5

Et cum docuit experientia temporibus retrolapsis,
qualiter [223r^b] accemptata divisio regnorum Aragonum,
Valencie et Comitatus Barchinone, a nostris
primogenitoribus nimium paravit excidium induxit
10 scandalum vehemens que periculum formidavit, sane
gloriosus princeps dominus Jacobus, dive recordacionis,
rex Aragonum, abavus noster premissa considerans regnis
suis univit ex destinacione conquiste regnum Maioricarum
et ei adiacentes insulas, quod et quas ut a[t]leta
15 magnanimus a manibus eripuit paganorum et eandem
vinionem, privilegiis, edictis et legibus ex tunc
successiviis temporibus confirmavit.

Et quamvis postea de regno et insulis memoratis cum
20 terris Cathalonie partibus incisionem periudicialiter
attemptsset, attamen preexcelsus princeps dominus Petrus
rex Aragonum, peravus noster, recordacionis felicis,
incisionem prefatam reduxit ad debitam unitatem quam
serenissimus dominus Jacobus, recolende memorie, rex
25 Aragonum avus noster, per se suosque successores, ad in
perpetuum denuo fecit, ordinavit, statuit et sancivit cum
privilegio suo bulla plumbea communito, dato Terrachone
XIX° kalendas januarii anno Domini M^oCCC^oXIX^o sicut
in eo clare vidimus contineri.

30

(8) Nos autem qui dicta Regna, Comitatus et terras,
actore Domino, possidemus prefatum regnum
Maioricarum cum insulis Minorice, Evice, ac aliis insulis
adiacentibus ipsi regno cuius directum dominium Nobis
35 superioritas antea compete[223v^a]bat ex justis causis et
processibus adquisivimus et cum utili dominio ac suis

2 fulciuntur] fulgiuntur *M* 6 temporibus] *amb us int.* 7 accemptata]
acceptata *M* 9 primogenitoribus] *amb us int.* 10 sane...17 confirmavit]
om. M 19 postea] postea *M* 22 recordacionis] *rep. després de felicis*
23 prefatam] preffatam *M* 24 serenissimus] *amb us int.* | Jacobus] *amb*
us int. 25 avus] *amb us int.* 31 et] ac *M* 32 prefatum] preffatum *M*
33 Evice] et Evice *M* 34 adiacentibus] *amb us int.* 36 adquisivimus]
amb us int.

juribus universis in proprieta plena et possessione
tenemus.

Idem regnum et insulas necnon Comitatus Rossilionis
et Ceritanie, ac terras Confluentis Vallispiri et 5
Cauquiliberi, convocatis per Nos et congregatis in civitate
Barchinone sindicis Universitatum, civitatum et villarum
regalium Cathalonie qui Nobis super hiis ingentem
instanciam faciebant cum ea solempnitate qua decuit
regnis Aragonum, Valencie, et Comitatu Barchinone 10
prefatis duximus indissolubilter unienda cum privilegio
nostro seu publico instrumento facto et clauso per
scriptorem nostrum et notarium infrascriptum in ipsa
civitate Barchinone XII° kalendas octobris anno Domini
M^oCCC^oXL^o secundo, prout in eo noscuntur hec et alia 15
plenius declari.

(9) Et ex tunc, dum celebrabamus in civitate Valencie
Curiam generalem regnicolis Valencie regni, dictam
unionem confirmavimus et denuo fecimus roboratam, 20
firmis et juramentis singulorum ad dictam Curiam
vocatorum qui solertem in hiis instanciam faciebant, cum
privilegio nostro clauso et facto per eundem notarium in
ecclesia cathedrali Beate Marie Sedis Valencie dum inibi
publicabatur generalis Curia memorata pridie kalendas 25
januarii predicti anni.

(10) Cumque post apprehensionem de regno et
civitate [223^v^b] Maioricarum et ei adiacentibus insulis per
Nos ut pretangitur juste factam per ipsam civitatem 30
diadema nostram et regalia portare providissemus insignia,
dictas Uniones quas inibi legi et publicari fecimus presente
gencium copiosa multitudine confirmamus, iterato tactis
per nos ad earum corroboracionem Cruce domini et
Evangeliiis sacrosanctis cum carta nostra seu publico 35
instrumento facto in ecclesia cathedrali dicte civitatis
Maioricarum X^o kalendas julii anni MCCCXL tercii, per
notari supra tactum.

---

1 proprieta] proprietate *M* 7 civitatum] comitatum *M* 9 solempnitate]
solempnitate *M* 10 et] ac *M* 11 prefatis] preffatis *M* 20 confirmavimus]
amb us int. 28 post] *amb us int.*, post *M* 33 confirmamus] *amb us int.*
34 corroboracionem] celebracionem *M*

(11) Nunc quippe memorantes omnes Uniones et singulas supradictas ac eas huius serie confirmantes, ad humilis et ingentis supplicacionis instanciam vestri fidelium nostrorum Guillermi Çacosta, Ffrancisci Umberti et Arnaldi de Quintana civium Maioricarum et Johannis Robolli habitatoris ville Inque sindicorum et nunciorum, juratorum, consiliariorum, proborum hominum et universitatis Maioricarum ad hec specialiter constitutorum Nobisque missorum cum publico instrumento de quo fecistis in posse infra nominati scriptoris nostri et notarii plenariam fidem, necnon etiam sindicorum civitatum villarum regalium Cathalonie predictaram quorum nomina inferius describuntur.

(12) Nec minus de expresso consensu inclitorum Infantium, richorum hominum et baronum ac aliorum prout nominatur [224r^a] inferius statim tenore presentis nostre pagine perpetuis nostris temporibus inviolabiliter durature, de certa sciencia et spontanea voluntate per Nos et omnes heredes et successores prefatum regnum Maioricarum cum civitate et insulis Minoricarum et Evice ac aliis adjacentibus ipsi regno ac Comitatus Rossilionis et Ceritanie, terras Confluentis et Vallispirii et Cauquilliberi, nec non jura quevis nobis pertinencia quomodolibet in eisdem dictis Aragonum et Valencie regnis ac Comitatu Barchinone adiungimus indissolubiliter et unimus.

(13) Nec non eciam promittimus, providemus, ordinamus, statuimus, decernimus et sancimus quod dictum regnum Maioricarum cum civitate et insulis supradictis, nec non Comitatus predicti cum terris aliis memoratis et locis universis et singulis situatis in illis et cum juribus universis ad nos pertinentibus in eisdem cum dictis Aragonum et Valencie regnis et Comitatu Barchinone sint unita perpetuo et conjuncta sine medio et sine aliquo intervallo et sub uno solo nostro et nostrorum successorum universalium dominio indivisibili et inseparabili perseverent, ita quod quicumque sit rex

---

4 Ffrancisci] Francisci *M* 10 infra] supra *M* 12 villarum] et villarum *M* 18 nostris] *om. M* 19 durature] durare *M* 20 successores] successores nostros *M* | prefatum] preffatum *M* 25 Comitatu] comitatu *M* 26 unimus] *amb us int.* 28 promittimus] *amb us int.* | providemus] *amb us int.* 29 decernimus] *amb us int.* | sancimus] *amb us int.* 31 aliis] et aliis *M* 33 juribus] *amb us int.* 36 solo] *om. M*

Aragonum, Valencie, Comesque Barchinone, idem eiam sit rex Maioricarum et predictarum ei adiacencium insularum ac Comes dictorum Comitatum et terrarum.

(14) Nos enim per Nos omnes heredes et successores 5
 nostros promittimus de certa sciencia et [224r^b] expresse,
 quod dicta regnum, civitatem et insulas, Comitatus et
 terras sive loca, villas, Castra, regalias, redditus, jura,
 esdevenimenta, officia, ususfructus aut servitutes eorum
 Nos vel ipsi heredes aut successores nostri nullo tempore 10
 in se vel a se vel eiam intra se dividemus seu alienabimus
 nec dividi separari seu alienari faciemus vel quomodolibet
 permittemus in perpetuum vel ad tempus a regnis et
 Comitatu predictis seu a nostra Corona regia in totum
 scilicet vel in partem nec per Nos vel illos dari valeant ad 15
 feudum honoratum vel aliud proprietatem vel
 possessionem per vendicionem, cambium vel
 absolucionem eiam precario, nec alias, inter vivos nec in
 ultima voluntate eiam in filium filiamve seu alios
 descendentes aut collaterales aut alios quosvis unum vel 20
 plures aut numeri cuiuscumque, nec per arbitrium,
 transaccionem seu quamvis compositionem, nec per
 aliquam aliam racionem que dici nominari vel excogitari
 possit, nunc vel eiam in futurum, quacumque eiam
 particulari alienacione de premissis et aliis in ipsis regno, 25
 civitate, insulis, comitatibus, terris et locis eorum Nobis
 pertinentibus quovismodo Nobis et nostris successoribus
 penitus interdicta.

(15) Promittimus eiam de certa sciencia et consulte, 30
 et per Nos et omnes heredes et successores nostros
 decernimus et firmiter statuimus, quod jura nostra
 dictorum [224v^a] regni Maioricarum civitatis insularum,
 Comitatum, terrarum locorum et aliorum superius
 destinctorum que dudum inclito Jacobo de Maiorica jure 35
 utilis dominii pertinebant, nunc autem sunt Nobis ut
 pretangitur in pleno dominio adquisita, vel aliquod eorum
 nullatenus eidem Jacobo remitteremus, renunciabimus,

5 omnes] et omnes M 7 Comitatus] comittatus M 9 esdevenimenta]
 sdevenimenta M 10 Nos] om. M 11 dividemus] amb us int. 13 tempus]
 amb us int. 23 aliquam] om. M 26 comitatibus] amb us int. 28 penitus]
 om. M 32 decernimus] amb us int. | statuimus] amb us int.
 34 locorum] et locorum M 37 adquisita] adquisitorum M
 38 remitteremus] amb t^l int.

dabimus nec concedemus, vendemus, permutabimus, vel
 alienabimus alio quovis titulo sive modo ad in perpetuum
 vel ad tempus, nec concedemus in feudum, precario,
 emphiteotecario, libellario vel alio titulo sive modo, nec
 5 filio seu filiis eius natis aut nascituris, nec alii vel aliis
 personis extraneis vel privatis eciam racione concordie
 sive pacis, si forsan inter Nos et ipsum Jacobum tractaretur
 fieret vel firmaretur, nec racione compromissii,
 transactionis aut pacti, que de premissis aliquatenus facere
 10 non possimus, nec ex alia quavis causa ad alicuius vel
 aliquorum supplicacionem, postulacionem nec motu
 proprio inter vivos aut in ultima voluntate n[e]c alias
 modo aliquo sive causa.

15 (16) Volumus inque concedimus, decernimus et
 sanccimus, quod si forsan quod absit Nos vel nostri
 successores vellemus unionem pretactam quomodolibet
 violare seu contra eam facere vel venire vel ipsam non
 tenere vel observare prout superius continetur, Incliti
 20 infantes Petrus Rippacurcie [224v^b] et Montanearum de
 Prades Comes patruus, Jacobus Comes Urgelli et
 Vicecomes Agerensis frater et Raymundus Berengarii
 Impuriarum Comes patruus, nostri carissimi et successores
 eorum ac Universitates predictae et earum singuli non
 25 teneantur nec possint Nos vel ipsos successores nostros in
 aliquo jurare in predictis vel circa ea nec obedire nostris
 vel eorum jussionibus quo ad ea, quinymo dicti infantes
 suique successores, subditi, vassalli et valitores ac
 Universitates pretactae, necnon omnes habitatores dictorum
 30 regni et civitatis Maioricerum eique adiacencium
 insularum ac ipsorum Comitatum et terrarum ac
 singulares ipsorum presentes et futuri possint, teneantur et
 debeant ipsum regnum, civitatem et insulas, Comitatus et
 terras viriliter adversus predicta deffendere cum armis et
 35 eciam sine armis.

---

1 vendemus] *amb us int.* | permutabimus] *amb us int.* 3 feudum]
 perpetuum *M* 8 nec...9 transactionis] *rep.* 9 premissis] *amb s³ int.*
 11 supplicacionem] *suplicacionem M* 12 nec] *nc amb c int.*
 17 pretactam] *predactam M* 20 Rippacurcie] *amb r² int.*, Rapacurcie *M*
 22 et] *int. per altra mà indicant* | Raymundus] *amb us int.*
 27 jussionibus] *amb us int.* | quinymo] *quinimo M* 28 suique] *et sui M*
 29 pretactae] *preffacte M* 30 Maioricerum] *Maioricarum M* 35 armis]
amb s int.

(17) Quoniam in hoc casu quo ad hoc tamen ex nunc
 ut ex tunc absolvimus et pro absolutis habemus,
 decernimus et censemur dictos infantes et eorum
 successores, necnon barones, milites, subditos, vassallos et
 valitores ipsorum et quemlibet eorundem ac Universitates
 locorum regionum Aragonum, Cathalonie et Valencie et
 earum quamlibet et singulares ipsarum et habitatores
 pretactos regni Maioricarum et civitatum ei adiacencium
 insularum ac Comitatum et terrarum et aliorum locorum
 de cismarinis partibus predictorum ab omni homagio,
 sacramento, [225r^a] naturalitatis ac fidelitatis quibus nobis
 ratione domini vel feudorum vel cavelliarum seu
 infanconiarum vel alias quomodolibet teneantur sic, quod
 eis non obstantibus, deffensionem tam comuniter quam
 divisim valeant facere supradictam.

(18) Possint etiam in hoc casu pro deffensionem
 predictam, si videbitur eis, consilium vel consilia tam
 generalia quam specialia tocians quociens et ubi voluerint,
 congregare, tenere et celebrare, necnon impositiones
 proinde faciendas levare seu levare facere per tallias,
 questias vel alias exactiones, quas eis de licencia nostra
 per Nos ex nunc presente auctoritate concessa liceat
 imponere et colligere quando quotiens et prout fuerit eis
 visum, Nosque vel successores nostri per Nos aut
 officiales nostros vel eorum nullatenus de eis intromittere
 non possimus, exigendo computum seu rationem ab
 universitatibus vel habitatoribus memoratis, nec ab hiis
 etiam qui dictas tallias vel collectas seu exactiones alias
 imposuerint vel levaverint seu acordaverint vel pecunias
 provenientes tenuerint vel expendent.

(19) Possint etiam exercitus, cavalcata et armatas
 facere tam per terram scilicet quam per mare et ea que
 dicti exercitus, cavalcate seu armata ceperint vel
 occupaverint efficiantur bona propria exercitus cavalcatas
 vel armata faciendum supradictas, nec de hiis etiam Nos

3 decernimus] *amb us int.* 5 ac] *om. M* 6 regionum] *regnum M*
 Aragonum Cathalonie] *passatge transposat i amb dos símbols indicant la*
posició correcte 8 pretactos] *predactos M | ei] et ei M* 10 predictorum]
 ipsorum *M* 12 cavelliarum] *cavalliarum M* 14 obstantibus] *amb us*
int. 25 nostri] *om. M* 26 eis] *hiis M* 28 habitatoribus] *amb us int.*
 31 tenuerint] *inde tenuerint M* 33 cavalcata...armatas] *cavalcatas et*
arma M 35 seu] *sive M*

vel nostri successores nisi ab ipsis universitatibus vel
 habitatoribus inde requisiti essemus [225r^b] intromittere
 Nos possimus.

5 (20) Valeant inquam capitaneum vel capitaneos et
 alios, omnes officiales tam jurisdictionem exercentes
 quam alios eligere et in armatis exercitibus et cavalcatis
 ipsos mittere et ponere ac eos inde remove et eligere
 alios et ponere quando et quocienscumque voluerint, ex
 10 nunc enim presentis auctoritate prefatis capitaneis et
 officialibus concedimus potestatem exercendi
 jurisdictionem omnimodam in ipsis armatis exercitibus et
 cavalcatis et personis earum ac aliis prout ceteris exercitus
 et armatas exercentibus solitum est concedi et alias
 15 prestare possint dictis habitatoribus regno Maioricarum
 locis et insulis, comitatibus atque terris et ipsorum
 singulares super predictis auxilium, consilium et favorem
 absque impedimento aliquo sine metu nostro sive
 Primogeniti nostri Procuratoris et aliorum officialium
 20 regionum quicumque pro tempore fuerint quibus quo ad
 hec non teneantur quomodolibet obedire. Quinymo valeant
 in hiis sine cuiusvis incursu pene resistere si eos in
 premissis eciam de facto aliquatenus impedirent. Et si quid
 contra predicta vel aliqua predictorum per Nos vel nostros
 25 fuerit attemptatum, eo ipso sit illud et ex nunc presentis
 vigore decernimus irritum et inane.

(21) Ut autem omnia et singula supradicta tenacius
 observentur statuimus, disponimus et sancimus quod
 30 quilibet heres et successor noster et nostrorum in ipsis
 regnis, comitatibus, terris et insulis unus videlicet post
 alium successive tempore sui novi domini sui nove
 [225v^a] succecionis vel aliquam eciam si antea jurari
 haberent antequam prelati, richi homines, mesnaderii,
 35 milites, cives et burgenses homines villarum seu aliqui alii
 de dictis regnis, Comitatus, insulis sibi prestant seu

2 habitatoribus] *amb us int.* | intromittere] intromitere *M* 7 exercitibus]
amb us int. 8 ac...9 quando] *om. M* 10 prefatis] preffatis *M*
 capitaneis] *amb s int.*, officialibus *M* 12 armatis] *amb s int.* 18 sive] seu
M 19 Procuratoris] procuratoris generalis *M* 21 Quinymo] quinimo *M*
 22 cuiusvis] cuiqvvis *M* 26 decernimus] *amb us int.* | inane] jane *M*
 28 tenacius] tenacitur *M* 31 post] *amb us int.*, post *M* 33 aliquam] *om.*
M | si antea] antea si *M* 35 villarum] *af. al marge per una altra mà*
indicant

faciant juramentum fidelitatis vel in aliquo sibi respondeant.

(22) Et antequam aliquis ex predictis requisitus
 expresse vel non requisitus sibi faciant vel facere teneantur
 homagium vel recognicionem racione feudorum vel
 qualibet alia racione, idem heres vel successor nostri et
 nostrorum in regnis, insulis, comitatibus et terris pretactis,
 quicumque procurator fuerit, per se et suos, laudet,
 approbet, renovet et confirmet et publice juret conveniat et
 promittat omnia et singula et inferius declarata tenere
 firmiter et perpetuis temporibus observare. Usque quo
 vero dictam laudacionem, approbacionem, renovacionem
 et confirmacionem predictorum omnium fecerit et pro
 ipsis firmiter observandis cum instrumento publico
 promissionem fecerit et prestiterit juramentum, non faciant
 sibi nec teneantur facere juramenta fidelitates vel homagia
 nec per feudatarios predictorum regnorum, insularum,
 Comitatum et terrarum in eorum Regem vel Comitem
 admitatur nec nominati superius [225v^b] vel ex eis aliqui
 teneantur sibi in aliquo respondere.

(23) Et si per aliquem cuiusvis condicionis existeret
 sive status heredi nostro aut successori universali predicto
 et novo Domino quicumque fuerit temporibus successivis
 juramentum fidelitatis vel homagium seu quevis alia
 obligati facta foret, antequam predicta sint ut prefertur
 laudata, jurata, promissa, et approbata existerent, non
 valent et pro non factis penitus haberentur.

(24) Hec igitur omnia supradicta et singula facimus,
 paciscimur et promittimus per Nos et omnes heredes et
 successores nostros vobis Guillermo Çacosta, Ffrancischo
 Umberti, Arnaldo Quintana e Johanni Robolli sindicis
 memoratis, necnon aliis sindicis supradictis et inferius
 nominatis, nominibus propriis et universitatum
 predictarum et singularum eorumdem et eciam Infantibus,

1 sibi...6 homagium] *passatge rep. al principi del foli abans de*
 succecionis 6 homagium] juramentum *M* | recognicionem] aliqua
 recognicionem *M* 7 heres] heredes *M* 9 procurator] pro tempore *M*
 10 et²] ac *M* 11 et inferius] superius et inferius *M* 16 et] *om. M*
 17 fidelitates] fidelitatis *M* 18 feudatarios] *amb s int.* 27 prefertur]
 preffertur *M* 29 penitus] penittus *M* 33 Ffrancischo] Francisco *M*
 37 Infantibus] *amb us int.*

baronibus et aliis prelibatis et subscriptis et vobis eciam
 subscripto Notario tanquam publice persone a Nobis ea
 omnia et singula stipulanti pro dictis infantibus et eorum
 successoribus et pro omnibus sindicis universitatum
 5 predictarum et pro habitatoribus eciam dictorura regni
 Maioricarum, civitatis, insularum, Comitatum, terrarum
 atque locorum presentibus et futuris et pro aliis eciam
 personis universis et singulis quarum interest et intererit et
 interesse potest et poterit in futurum inconcusse tenere et
 10 inviolabiliter observare.

(25) Ceterum affectantes univer[226r^a]sa et singula
 superius et inferius comprehensa irrefragabiliter perpetuis
 temporibus observari, juramus per Nos et nostros
 15 solempniter per Deum et Crucem domini nostri Jesu
 Christi ac eius Sancta quatuor Evangelia corporaliter
 manibus nostris tacta predicta omnia et singula ut superius
 dicta sunt et distincta tenere, complere et inviolabiliter
 observare et observari facere et teneri et non contravenire
 20 unquam in aliquo jure quovis racione vel causa firmiter
 inhibentes subinterminacione divini iudicii ac divine
 malediccionis et heredi nostro universali quicumque pro
 tempore fuerit, necnon aliis subsequenter in dictis regnis,
 Comitatus, terris et insulis successivis ut omnia et
 25 singula supradicta incorruptibiliter observando contra ea
 vel aliquod eorum non veniant, faciant vel attemptent aut
 fieri faciant consenciant vel permittant dicto verbo vel
 facto seu alio quovismodo.

(26) Denique, si diceretur vel aliqualiter posset dici
 quod in casibus memoratis vel aliquibus ex eis defficeret
 aliqua juris sollempnitas propter deffectum eorum
 presencium qui dicerentur presentes esse debere vel alias
 30 Nos de nostre regia plenitudine potestatis omnem
 deffectum in eis presentis auctoritate supplemus et damus
 universis et singulis hic contentis omnem roboris
 firmitatem hec quoque predictis [226r^b] omnibus et
 35 singulis prelatiis richis hominibus, baronibus, mesnaderiis,
 militibus, civibus, burgensibus, hominibusque, villarum et

---

1 baronibus] *amb us int.* 3 infantibus] *amb us int.* 19 et²] ac *M* 20 vel]
 seu *M* 22 et] *om. M* 24 Comitatus] *amb us int.* | successivis]
 successive *M* 26 attemptent] *attentent M* 32 sollempnitas] *solemnitas M*
 34 regia] *regie M* 35 supplemus] *suplemus M* 37 omnibus] *amb us int.*
 38 mesnaderiis] *mesuraderys? M* 39 burgensibus] *amb us int.*

aliis quibuslibet subditis nostris dictorum regnorum
Comitatum terrarum et insularum presentibus et futuris
tenenda, servanda complenda imponimus et injungimus
sub debito naturalitatis et sub fide homagio fidelitatis et
juramento quibus Nostre Magestatis culmini astringuntur. 5

(27) Retinemus tamen expresse Nobis quod de
Castris villis et locis, possessionibus, redditibus, fructibus
bonis et juribus quibuscumque nobilium, militum,
generosorum et aliorum quorumlibet de dictis Comitatus 10
Rossilionis et Ceritanie terris Confluentis, Vallispirii et
Cauquilliberi et aliis cismarinis que ad posse nostrum vel
dominium pervenerint quomodolibet, ratione rebellionis et
criminum commissorum per eos vel quemlibet eorum vel
alia qualibet ratione vel causa possimus ordinare pro libito 15
voluntatis. Ad hec nos Guillelmus Çacosta, Franciscus
Umberti, Arnaldus ça Quintana et Johannes Robolli sindici
et nuncii antefati et eciam nos nuncii et sindici inferius
nominati habentes ad hec plenum posse et specialia 20
mandata cum publicis instrumentis de quibus subscripto
notario plene constat ac alii eciam nominibus [226v^a]
propriis et Universitatum subscriptarum et singularum
earundem ac successorum suorum; necnon eciam Nos
Infantes Petrus, Jacobus et Raymundus Berengarii 25
supradicti ac eciam barones, milites, generosi, cives et alii
nominati singulariter inferius et descripti, per Nos et
omnes heredes et successores nostros, acceptantes
premissa universa et singula cum exultacionis aplausu
tanquam publice utilitati multipliciter profutura, de 30
voluntate expressa et mandato viri serenissimi domini
nostri domini Regis predicta, laudamus, ratificamus et
eciam approbamus et ea, Vobis dicto domino Regi,
promittimus et eciam Notario infrascripto, tanquam
publice persone pro Vobis et heredibus et successoribus 35
vestris universalibus et pro aliis eciam personis quorum
interest et intererit et interesse potest et poterit stipulanti,
premissa omnia et singula tenere et observare, attendere et
complere et eis nullo numquam tempore contraire: et

---

1 quibuslibet] *amb us int.* 3 complenda] et complenda *M* 4 fidelitatis]
fidelitate *M* 5 quibus] *amb us int.* 8 possessionibus] *amb us int.*
fructibus] *amb us int.* 9 juribus] *amb us int.* 10 Comitatus] comitibus
M 20 quibus] *amb us int.* 24 Raymundus] *amb us int.* 27 acceptantes]
atemptantes *M* 28 universa] omnia *M* 31 ratificamus... 32 approbamus]
approbamus et etiam ratificamus *M* 35 universalibus] *amb us int.*

facimus inde per Deum et Crucem domini nostri Jesu Christi et eius Sancta quatuor Evangelia tacta per nostrum singulos corporaliter juramenta:

5 In quorum testimonium et noticiam presencium ac
eternam memoriam futurorum, Nos Petrus Dei gracia Rex
predictus presens, scriptum nostrum seu publicum
instrumentum fieri mandavimus bulle nostre plumbee
pen[226v^b]dentis munimine roboratum, de quo
10 subscriptum scriptorem et notarium tot similia fieri ac
scribi et tradi jussimus quot sibi per eosdem syndicos vel
alios fuerint requisita.

15 Quod est actum in capella Palacii regii civitatis
Barchinone die lune III° kalendas aprilis anno domini
M^oCCC quadragesimo quarto. A. Vicecancellarius.
Signum Petri Dei gracia regis Aragonum, Valencie,
Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comitisque Barchinone,
20 Rossilionis et Ceritanie, qui premissa omnia et singula
videlicet, loco die et anno proxime dictis et eciam in
ecclesia Beati Johannis ville Perpiniani die jovis XI°
kalendas Augusti et ultimo in ecclesia maiori Beate Marie
Podii Ceritani die jovis III° mensis septembris eiusdem
25 anni laudamus, firmamus, concedimus et juramus. Signum
Infantis Petri serenissimi domini Jacobi, bone memorie,
regis Aragonum filii Ripparcucie et Montanearum de
Prades Comitis, qui die lune predicta hec laudamus,
firmamus, concedimus et juramus. Signum Infantis Jacobi
30 illustrissimi domini Alfonsi, bone memorie, regis
Aragonum filii Comitis Urgelli et (Vice)comitis Agerensis
qui hec laudamus, [227r^a] firmamus, concedimus et
juramus videlicet, in obsidione de argileis die jovis VI°
kalendas julii dicti anni. Signum Infantis Raymundi
35 Berengarii serenissimi domini Jacobi, bone memorie, regis
Aragonum Comitis Impuriarum qui die jovis III° idus
madii eiusdem anni in villa Castilionis Impuriarum, hec
laudamus, firmamus, concedimus et juramus. Signum
Raymundi Conelli. Signum Poncii de Sancta Pace.

---

1 facimus] *amb us int.* 8 mandavimus] mandamus *M* 10 subscriptum]
per subscriptum *M* 11 quot] quod *M* 16 M^oCCC] M^oCCC^o *M* 23 III°
quarto *M* 26 Ripparcucie] Ripacurcie *M* 28 firmamus] *amb us int.*
31 laudamus] *amb us int.* 32 argileis] argilers *M* | VI°] VI° *M*
35 Comitis] filii comitis *M* | III°] III° *M* | idus] *amb us int.*

Signum Artaldi de Focibus. Signum Gilaberti de Crudillis
 de Bestracano. Signum Petri de Melanno. Signum
 Guillermi Çacosta. Signum Francisci Umberti. Signum
 Arnaldi Ça Quintana. Signum Johannis Robolli nunciorum
 et sindicorum predictorum. Signum Johannis de 5
 Cevarcone. Signum Bernardi de Sent Boiy nunciorum
 Valencie. Signum Francisci Grumii. Signum Arnaldi de
 Busquetis. Signum Petri de Palacio licenciati in legibus.
 Signum Arnaldi Dusay. Signum Bernardi Çarovira.
 Signum Francisci de Trilea nunciorum Barchinone. 10
 Signum Petri Bernardi. Signum Petri Mir nunciorum
 Minorice. Signum Jacobi Januarii. Signum Berengarii de
 Sancto Felice. Signum Raymundi de Angulo. Signum
 Galcerandi de Podio barone, nuncio Vici. Signum
 Bernardi Divorra. Signum Arnaldi de Mecina nunciorum 15
 Cervarie. Signum Guillermi de Palacio. Signum Nicholai
 de Saforis, nunciorum [227r^b] Villefranche Penitensium.
 Signum Petri de Tarrega, Paciarii. Signum Guillermi
 Çagarra jurisperito nunciorum Tarrage. Signum Petri
 Alanyami. Signum Jacobi Januarii, nunciorum Montisalbi. 20
 Signum Petri de Camperiolo. Signum Guillermi de
 Pomerio, nunciorum Campirotundi. Signum Arnaldi Roma
 jurisperiti. Signum Raymundi Dolvan, consiliarii
 nunciorum Berge. Signum Raymundi Garini. Signum
 Francisci Porcelli nunciorum Calidarum de Montebovino. 25
 Signum Raymundi Cohamerii. Signum Alberti de Curtibus
 jurisperitorum, nunciorum Apiarie. Signum Poncii de
 Puteo nuncii Turricelle de Montegrino. Signum Guillermi
 Bartholomei. Signum Romei Artes, nunciorum de Pratis.
 Signum Petri Hugueti. Signum Petri de Apiaria, 30
 (nunciorum) Villegrasse. Signum Arnaldi de Podio
 junioris. Signum Raymundi Fferrarii, nunciorum Figueriis.
 Qui hec laudamus, firmamus, concedimus et juramus.

---

1 Artaldi] Arnaldi *M* | Crudillis] Crudiliis *M* **6** Cevarcone] Cervacone
M | Sent Boiy] Sanct Boy *M* **7** Grumii] Grumi *M* **12** Minorice]
 Minorise *M* **14** nuncio] nunciorum *M* **16** Nicholai] *int. substituunt*
 Guillermi *si bé el copista la situa a sobre de l'anterior* Guillermi
17 Saforis] Galforis *M* **18** Paciarii] pagiarri *M* **20** Alanyami]
 Alamanni *M* **21** Camperiolo] Campiolo *M* **23** consiliarii]
 consiliariorum *M* **25** Francisci] Petri *M* **26** Curtibus]
amb us int. **28** Puteo] Podio *M* **29** Bartholomei]
 Barcho *M* **32** Raymundi]
amb di int. | Fferrarii] Ferrari
M | Figueriis] de Figueriis *M*

Testes sunt qui presentes fuerunt ad firmas et
 juramenta omnium predictorum: ffrater Nicholaus Acuci
 confessor, Arnaldus de Moraria vicecancellarius, Johannes
 Ferdinandi legum doctor, Magistri racionalis, consiliarii,
 5 frater Petrus de Cumbis cappellanus, Bernardo de
 Minorisa canonicus, Jacobus Mathei, Jacobus de Faro
 jurisperiti, Petrus Marchi cives Barchinone, Franciscus
 Çacosta cives Maioricarum, Petrus de Castroveteri et
 10 Bernardus de Villacuto milites, Garsias Luppi Detenna et
 Petrus [227v^a] Eximinii de Pomario uxerius dicti domini
 regis et alii plures in multitudine copiosa. Signum
 Berengarii de Vilariacuto, qui die martis VIII° idus aprilis
 dicti anni presentibus testibus Bernardo Badia capellano
 15 dicti domini Regis et Garsia Luppi Decetina predictis, in
 eodem palacio Barchinone. Signum Francisci Grunni.
 Signum Ar[nal]di Ombaldi. Signum Arnaldi de Busquetis.
 Signum Michaelis de Roure. Signum Bernardi de
 Avellano sindicorum universitatum Barchinone, qui die
 20 sabbati XV° kalendas madii anni predicti, presentibus
 proxime dictis testibus et Anthonio Castelli ac Bernardo
 de Brolio notariis, in civitate Barchinone. Signum
 Bernardi de Boxadors, qui IX° kalendas junii eiusdem
 anni, in obsidione de Argilers, presentibus testibus
 25 Guillermo de Sancto Ilario et Guillermo de Latone notariis
 hec laudamus, firmamus, concedimus et juramus. Signum
 Petri de Querelato. Signum Geraldi de Cervilione. Signum
 Petri Galcerandi de Pinosio. Signum Guillermi Galcerandi
 de Cabrencio. Signum Guillermi de Bellera. Signum
 Guillermi de Apilia. Signum Fferrarii de Villafrancha.
 30 Signum Bernardi de Vilademany. Signum Guillermi
 Galcerandi de Cartiliano. Signum Raymundi de
 Caponibus. Signum Phillipi de Boyl. Signum Raymundi
 de Boyl qui dicta die jovis VI° kalendas junii in obsidione
 de Argilers presentibus eisdem testibus. [227v^b] Signum
 35 Bernardi Galcerandi de Bello Podio. Signum Gilaberti de

2 ffrater] frater *M* | Acuci] acua *M* 3 Arnaldus] *amb us int.*
 5 cappellanus] capellanus *M* 6 Jacobus¹] *amb us int.* 9 Garsias...
 Detenna] Garcias Luppi Dentença *M* 10 Eximinii] Eximini *M* 12 VIII°]
 VIII^a *M* 14 Garsia] Garcia *M* 16 Arnaldi¹] Ardi *amb di int.* 19 XV°]
 XV^a *M* 22 IX°] IX^a *M* 24 Latone] Letone *M* 25 Signum...26
 Querelato] *rep.* 26 Querelato] Queralto *M* | Geraldi] Galcerandi *M*
 28 Cabrencio] Cabrençio *M* 29 Fferrarii...Villafrancha] Ferrarii de
 Vilafrancha *M* 32 Caponibus] *amb us int.*, Coponibus *M* | Phillipi]
 Philippi *M* 35 Bernardi] *om. M*

Sintillis. Signum Roderici Didaci legum doctoris. Signum Roderici de Hones, qui die veneris V^o kalendas junii dicti presentibus eisdem testibus, in obsidione predicta, laudamus, firmamus, concedimus et juramus. Signum Petri domini de Exerica. Signum Hugonis Vicecomitis Cardone. Signum Petri Vicecomitis de Vilamuro. Signum Raymundi de Angularia. Signum Philipi de Castro. Signum Rogerii Bernardi de Pallars. Signum Nicholai Carroicii. Signum Johannis Ferdinandi de Luna. Signum Francisci de Serviano. Signum Berengarii de Ripellis. Signum Dalmacii Raymundi Xatmar. Signum Lupi Alvari Despeio, qui die sabbati III° kalendas junii eiusdem anni in obsidione prefata, presentibus dictis testibus. Signum Raymundi de Apilia. Signum Raymundi de Cardona de Torano. Signum Guillermi de Cardona, qui die martis kalendas junii dicti anni presentibus testibus venerabili Hugone de Fonolletto legum doctore et Guillermo Muluerii. Signum Simonis de Muro, qui die martis XVII° kalendas julii in eadem obsidione presentibus testibus Guillermo Aragoni et Anthonio Castelli predicto hec laudamus, firmamus et juramus. Signum Poncii de Ripellis, qui die veneris pridie nonas junii dicti anni Barchinone presentibus testibus Umberto de Rivo de Foyx et Berengario de Magarola. Signum Guillermi de Barbarano, qui die jovis III° idus junii dicti anni in Castro de [228r^a] Cabella, presentibus testibus Bernardo de Barbarano Galcerando de Barbarano. Signum Omberti de Monteolivo, qui die sabbati XIII° kalendas julii anni in Castro de Castlario presentibus testibus Arnaldo Rubei presbitero et Bonanato de Marfano. Signum Sibilie uxoris quondam nobilis Eymerici de Scintillis tutricisque Raymundi de Sintillis filii michi et eidem nobili comuni qui nomine tutorio die lune XI° kalendas julii dicti anni in Castro del Albi presentibus testibus Ray[mun]do Mironi presbitero et Berengario de Tagamanent. Signum Arnaldi Dorchau, qui die dominica V^o kalendas julii dicti anni in

2 dicti] dicti anni M 3 presentibus] *amb us int.* | testibus] *amb us int.*
 4 laudamus] *amb us int.* 10 Serviano] Cerviano M 11 Lupi] Luppi M
 13 prefata] preffata M 15 Torano] Torena M 16 testibus] *amb us int.*
 18 XVII°] *amb VII int. per una altra mà* 20 et] *om. M* | hec] *quilibet ratllat a M*
 22 nonas] mensis M 23 Foyx] Foix M 27 Galcerando] et Galcerando M
 28 julii] junii M 29 Castlario] *amb o int.* | testibus] *amb us int.*
 31 Scintillis] Sintillis M 34 del] de M | Raymundo] Raydo *amb do int.*

Castro de Tarrana prope villam Trempi presentibus
 testibus Jacobo Daragall milite et Petro de Claromonte
 domicello. Signum Galcerandi de Angularia, qui die lune
 III° kalendas julii dicti anni in loco de Terminis
 5 presentibus testibus Guillermo Dorenga et Bartholomeo
 Rosselli. Signum Bernardi de Falcs, qui die veneris VII°
 idus julii in Castro de Sancta Fide presentibus testibus
 R[aymun]do Dezfitor Bonanato Marfa de Minorisca.
 Signum Berengarii de Castroelino de Rubiano, qui die
 10 sabbati VI° idus julii dicti anni in termino Castru de
 Rubione presentibus testibus Simone [228r^b] de Turbi
 presbitero et Arnaldo Moxo. Signum Berengarii de Jorba,
 qui die martis III° idus julii dicti anni in Castro de
 15 Torroella presentibus testibus Petro dez Gual et Petro
 Vallombra. Signum Guillermi de Calderiis, qui die et anno
 proxime dictis in villa Sancti Petri de Auro presentibus
 testibus R[aymun]do Guillermi de Calderiis et Guillermo
 de Calderiis. Signum Bernardi Guillermi de Foxano, qui
 20 nomine proprio et ut tutor testamentarius Berengarii
 Durriolis die mercurii V^o kalendas Augusti eiusdem anni
 in Castro de Fuxano presentibus testibus Guillermo de
 Cassan domicello et Petro Borraça. Signum Guillermi de
 Crexellio qui die et anno proxime dicti in Castro Sancti
 25 Mauricii presentibus testibus Raymundo de Guereu et
 Bonanato de Marfano. Signum Raymundi de Castro
 Evelino qui die iovis IIII° kalendas Augusti eiusdem anni
 in valle de Banyllis presentibus testibus dicto Bonanato de
 Marfano et Guillermo Simonis. Signum Francisci de
 30 Curtibus. Signum Berengarii Aragonis sindicorum
 Apiarie, qui die dominica VIII° idus junii dicti anni in
 eadez villa presentibus testibus Laurencio Daltafulla, Petro
 Johannis et Guillermo de Castelleto et aliis. Signum
 Vincencii Padriça. Signum Petri de Uronies
 35 sin[228v^a]dicorum Aqualate, qui die lune VII° idus junii
 dicti anni in eadem villa presentibus testibus Geraldo

1 prope villam] *rep.* 2 Claromonte] Claromonte *M* 5 presentibus] *amb*
 us *int.* 6 Falcs] Falchs *M* 8 Raymundo] Rxdo *amb* do *int.* | Bonanato]
 et Bonanato *M* 9 Castroelino] Castrouline *M* 11 Turbi] Turri *M*
 14 presentibus] *amb* us *int.* 15 Vallombra] Villambra *M* 17 Raymundo]
 Rxdo *amb* do *int.* 18 Foxano] Fuxano *M* 20 Durriolis] Duriplis *M*
 23 Crexellio] Crexillo *M* | dicti] dictis *M* 27 Banyllis] Banyullis *M*
 28 et] *om.* *M* 29 Curtibus] *amb* us *int.* 30 VIII°] VIII^a *M* 31 testibus]
seguit pel passatge ratllat i la nota vacat: Rxdo de Guercii et bona
 33 Padriça] Pedriça *M* 35 presentibus] *amb* us *int.*

Domenech et Jacobo Moratonis. Signum Guillermi de Palacio. Signum Nicholay Salforis sindicorum Villefranche Penitensium, qui die mercurii V^o ydus junii dicti anni in eadem villa presentibus testibus Berengario Splugues et Petro Masconis. Signum Francisci Mercerii. 5
 Signum Bonanati Rubei sindicorum ville de Arbucie, qui die veneris III° idus junii dicti anni in eadem villa presentibus testibus Romeo Dolçet et Guillermo Çagarra de eadem villa. Signum Jacobi Mathei. Signum Berengarii Samaler sindicorum ville de Cambrils, qui die martis 10
 predicta, XVII° kalendas julii in eadem villa presentibus testibus Raymundo Robiol et Guillermo Bonanat de eadem villa. Signum Bernardi Divorra. Signum Bartholomei Dulugia sindicorum ville Cervarie, qui die martis pridie nonas julii dicti anni in eadem villa 15
 presentibus testibus Berengario Dulugia et Berengario de Rivo ovium presbiteris. Signum Guillermi Çagarra jurisperiti. Signum Guillermi Corbella sindicorum Tarrage, qui die mercurii nonas julii dicti anni in eadem villa presentibus testibus Perricono Çagarra et Guillermo 20
 de [228v^b] Turribus de dicta villa. Signum Raymundi de Ecclesiis jurisperiti. Signum Galcerandi de Ulzinellis. Signum Francisci de Ferraria sindicorum civitatis Minorice qui die lune IIII° idus julii dicti anni in eadem civitate presentibus testibus Raymundo de Area jurisperito 25
 et Berengario Amargosii de eadem civitate. Signum Arnaldi Roure. Signum Petri Caprons. Signum Bernardi de Porrill sindicorum ville Berge qui die mercurii pridie idus julii dicti anni in eadem villa presentibus testibus 30
 Guillermo de Mice et Petro Tholosa. Signum Raymundi de Pomario junioris. Signum Bernardi Felicis, Consulium et sindicorum ville Campirotunde, qui die veneris XVII kalendas Augusti dicti anni in eadem villa presentibus testibus Jacobo de Ulzinellis vicario Ausonie et Petro

2 Nicholay] Nicholai M 3 V^o ydus] V^a idus M 4 Berengario] amb io int.
 6 Arbucie] Arbucio M 7 idus] amb us int. 8 testibus] amb us int.
 Dolçet] Dolcet M | Çagarra] Sagarra M 9 Berengarii] amb ii int.
 12 testibus] amb us int. 15 nonas] mensis M 16 Berengario²] Januario
 M 19 Tarrage] Tarrege M | nonas] mensis M 20 testibus] amb us int.
 Perricono] Pericono M 22 Ecclesiis] Ecclesis M | Galcerandi] amb randi
 int. 23 Ferraria] Ferrarii M 24 Minorice] Minorise M 26 Amargosii] de
 Amargosi M 27 Caprons] Tapions M 29 presentibus] amb us int. 31 de
 Pomario] int. 32 Campirotunde] Campirotundi M | XVII] XVII° M
 33 presentibus] amb us int. 34 Ulzinellis] Olzinellis M | Ausonie]
 Auzonie M

Mercerii. Signum Berengarii de Sancto Felice. Signum
 Berengarii de Sancto Augustino sindicorum partis regie
 civitatis Vici, qui die lune XIII° kalendas Augusti
 eiusdem anni extra civitatem eandem et eius terminos
 5 presentibus testibus Arnaldo Colobran Bernardo Folch.
 Signum Raymundi de Calidis. Signum Francisci Porcelli
 sindicorum ville Calidarum de Montebovino, qui die
 martis XIII kalendas Augusti eiusdem anni in eadem villa
 [229r^a] presentibus testibus Petro de Podiolo et Francisco
 10 de Podio presbiteris. Signum Petri de Prato jurisperiti.
 Signum Petri Venguti jurisperiti juratorum et sindicorum
 civitatis Gerunde, qui die veneris X^o kalendas Augusti
 dicti anni in eadem civitate presentibus testibus
 Berengario de Casanova de Ussallio et Petro de Fonte
 15 civibus Gerunde. Signum Bernardi Cavallerii. Signum
 Arnaldi de Bateto Jurati sindicorum Bisulduni qui die
 sabbati VIII° kalendas Augusti dicti anni in eadem villa
 presentibus testibus Guillermo de Mallero et Johanne
 Nafrachi presbiteris. Signum Arnaldi de Podio minoris
 20 dierum. Signum Andree Ferrarii Consulium et sindicorum
 ville de Figueriis, qui die dominica VIII° kalendas Augusti
 eiusdem anni in ipsa villa presentibus testibus castilione
 baiuli de Caravall et Petro Mercaderii de Palaciolo.
 Signum Petri de Gayano. Signum Petri Juliani, Consulium
 25 e sindicorum ville Turricelle de Montegrino, qui die martis
 VI kalendas Augusti dicti anni in eadem villa presentibus
 testibus Guillermo de Muncada et Petro Eymerici clericis
 in posse videlicet Ferrarii de Magarola notarii substituti
 Raymundi Sicardi scriptoris et notarii infrascripti de
 30 mandato regio hec laudamus, firmamus, concedimus et
 juramus. Signum Sancii Dorta de Arenosio qui [229r^b]
 dicta die veneris III° idus junii in villa Malicha presentibus
 testibus Nicholao Corredor vicario et Johanne Paschasio

1 Berengarii] *amb ii int.* 2 Berengarii] *amb ii int.* 5 Bernardo] et
 Bernardo *M* 8 XIII] XIII *M* 9 Podiolo] Podiola *M* | Francisco]
 Francisco *M* 13 eadem] dicta *M* | testibus] *amb us int.* 14 Ussallio]
 Usallio *M* | Petro] Jacobo *M* 15 civibus] *amb us int.* | Cavallerii]
 Cavillarii *M* 16 Arnaldi] Ardi *amb di int.* | Bateto] Bateti *M*
 18 presentibus] *amb us int.* | testibus] *amb us int.* | Mallero] Amallero
M 19 Nafrachi] Naufrachi *M* | Arnaldi] Ardi *amb di int.* 21 VIII°] VIII^a
M 23 et] *rep.* 24 Petri²] Pera *M* 26 VI] *segueix la paraula exp. ydus,*
 VI° *M* | presentibus] *amb us int.* 28 videlicet] videlizet *M* | Ferrarii]
 Ferrari *M* 30 firmamus] *amb us int.* 31 Dorta...Arenosio] Dorsa de
 Arenosio *M* 32 Malicha] Maltia *M* 33 Paschasio] Pascasio *M*

eiusdem loci. Signum Gondissalvi Didaci de Arenosio, qui die sabbati pridie idus junii dicti anni in loco de Sirach presentibus testibus Petro Fernandi de Arenosio milite et Alfonso Biel. Signum Guillermi Raymundi de Montecatheno, qui die jovis XV° kalendas julii dicti anni in civitate Valencie presentibus testibus Ray[mun]do Serra presbitero et Guillermo Amat. Signum Gilaberti de Nogaria qui die lune prefata XI° kalendas julii in eadem civitate presentibus testibus Raymundo Çiurana cursore et Johanne Luppi. Signum Fran[cis]ci de Matarone, qui die sabbati VI° kalendas julii dicti anni in loco de Alendia presentibus testibus Guillermo Geraldi et Petro Vitalis dicti loci. Signum Bernardi de Thous, qui die martis III° kalendas julii dicti anni in Castro Xative presentibus testibus Bertrando de Figuerola milite et Esquino de Thous. Signum Gondissalvi Garsie, qui die jovis kalendas julii dicti anni in loco de Moxin presentibus testibus Gombaldo de Castronovo et Alfonso Martini Dalvero militibus. Signum Alfonsi Rogerii de Lauria, qui die martis jamdicta pridie mensis julii in loco de Gocentayna presentibus testibus [229v^a] Jacobo Mironi notario, Petro Diranço et Egidio Garcia de Vilada scutiferis. Signum Peregrini de Monteacuto, qui dicta die sabbati VI° idus julii in loco de Carlet presentibus testibus Gombaldo de Castronovo predicto et Petro de Villanova. Signum Petri Çabata de Tous, qui die jovis idus julii dicti anni in dicta civitate Valencie presentibus testibus Matheo Conill et Apparicio Conill eius filio vicinis Valencie. Signum Arnaldi Asterii jurati. Signum Berengarii Corani sindicorum Morelle qui die dominica prefata VIII° idus junii in eadem villa presentibus testibus Guillermo de Manso civium Justicia, Arnaldo Tholosani et Johanne Rovira notario. Signum Iasperti Renardi jurati. Signum Bartholomei Baiuli sindicorum Burriane qui die jovis

1 Arenosio] Arenesio M 2 die] om. M | idus] amb us int. | dicti anni] om. M 3 Arenosio] Arenesio M 5 qui] que M 6 Raymundo] Raydo amb do int. 8 prefata] preffata M 9 Çiurana] Ciurana M 10 Francisci] amb ci int. 11 Alendia] Alenda M 12 presentibus] amb us int. testibus] amb us int. 15 Esquino] Squino M 16 Garsie] Garcia M 17 Moxin] Moxoni M 19 militibus] amb us int. 20 Gocentayna] Gossentaina M 21 presentibus] amb us int. 22 scutiferis] scutifferis M 25 Villanova] Vilanova M 26 Çabata... Tous] Rabaça de Thous M 27 testibus] amb us int. 29 Arnaldi] Ardi amb di int. 30 prefata] preffata M 32 Justicia] justicie M 33 Iasperti] Gisberti M

prefata III° idus junii in eadem villa presentibus testibus
 Francischo de Vilarasa Justicia, Bernardo Çarovira et
 Guillermo de Villamaiori. Signum Francisci Desquerra.
 Signum Dominici Eymerici. Signum Petri Roderici de
 5 Torrella senioris. Signum Johannis Calvonis. Signum
 Bernardi Rotundi. Signum Dominici Marrades juratorum.
 Signum Jacobi Scribe. Signum Johannis de Cervarcono.
 Signum Guillermi Andree. Signum Francisci de Valle
 Luprica. Signum [229v^b] Jacobi Dorrit. Signum Johannis
 10 Scribe. Signum Bernardi Sunyerii. Signum Johannis de
 Sentleyr. Signum Bernardi de Cartillo notarii. Signum
 Petri Miramar. Signum Luppi Desquerra. Signum
 Bartholomei Fusterii proborum hominum civium et
 15 habitatorum dicte civitatis Valencie qui de voluntate tocius
 Consilii civitatis Valencie, existenti in sala Curie civitatis
 eiusdem ubi consuetum est Consilium congregari nomine
 proprio et pro tota Universitate die lune prefata XI°
 kalendas julii presentibus testibus Benaveno de Benviure,
 20 Berengario de Podio Justicia Valencie in civili, Arnaldo
 Ferrarii de la Palma, Guillermo Magencosa, Francisco
 Serra et Guillermo Amat et pluribus aliis. Signum
 Raymundi Gilaberti, Justice. Signum Petri de Clariana.
 Signum Johannis de Torrentibus. Signum Berengarii
 Vendrelli juratorum. Signum Dominici Serra Draperii.
 25 Signum Arnaldi Venrelli. Signum Guillermi Poncii notarii
 consiliariorum. Signum Bernardi Solerii. Signum
 Bartholomei Falconi, cerdonum. Signum Garsie de
 Peralta. Signum Berengarii Badia, carnificum,
 consiliariorum ministeriorum. Signum Petri Exench.
 30 Signum Petri de Torrentibus notarii. Signum Jacobi
 Exench notarii. Signum Petri Darenys. Signum
 Gondissalbi de Torito. Signum Raymundi de Linyana.
 Signum Eximini Luppi [230r^a] de Pomario. Signum
 Apparici Galindo. Signum Berengarii Exench. Signum

1 prefata] preffatum *M* **2** Francischo] Francisco *M* | Justicia] justicie *M*
5 Torrella] Torella *M* **7** Cervarcono] Cervacone *M* **9** Dorrit] Doriç *M*
11 Sentleyr] Sanctlayr *M* | Cartillo] Carcello *M* **17** prefata] preffata *M*
18 presentibus] *amb us int.* | Benaveno] Benevenço *M* **19** Berengario]
amb io int. | Justicia] justicie *M* **21** pluribus] *amb us int.*
23 Torrentibus] *amb us int.* **25** Venrelli] Vendrelli *M* **27** Falconi]
 Falchoni *M* **29** Signum...Exench] *rep.* **30** Signum²] *paraula ratllada*
 Jacobi...31 notarii] *passatge assenyalat amb la paraula vacat*
32 Gondissalbi] Gondissalvi *M* **33** Eximini Luppi] Eximeni Lupi *M*
34 Berengarii] *amb ii int.*

Poncii de Solerio. Signum Bernardi Orsen notarii. Signum Ferdinandi de Cascanto habitatorum ville Alzeire, qui de voluntate tocius Consilii dicte ville existentis et est solitum congregari nomine proprio et pro tota Universitate die dominica jamdicta V^o kalendas julii presentibus testibus 5
Guillermo Carbonelli sartore, Dominico Cathalani et Bernardo de Prades. Signum Berengarii Dalmacii, Justicie. Signum Bernardi de Pulcrovisu. Signum Bartholomei Seguerii. Signum Anthonii Jovelli. Signum Jacobi Pich, Juratorum Xative qui de consensu et voluntate tocius 10
Consilii et universitatis dicte ville convocati ut moris est ad sonum tube in quadam domo que est prope ecclesiam Beate Marie eiusdem ville ubi moris est Consilium congregari nominibus propriis et pro tota eadem universitate die lune pretacta IIII° kalendas julii 15
presentibus testibus Dominico de Castellano, Andrea Pich, Martino de Turribus et Francischo Dentrict. Signum Bartholomei Bernabeu Justicie. Signum Anthonii Celoni. Signum Mathei Morant maioris dierum. Signum Bartholomei Bernabeu minoris dierum. Signum Andree 20
Navarro Juratorum. Signum Didaci Martini. Signum Michaelis Dalmenar. Signum Johannis Mathei. Signum Petri Jordani habitatorum vil[230r^b]le Sexone qui de consensu et voluntate tocius Consilii universitatis eiusdem ville congregati cum albaranis et publica preconitzacione 25
in domo Curie ubi est assuetum consilium congregari novibus propis et pro tota eiusdem universitate die lune III° nonas julii dicti anni presentibus testibus Johanne Navarro, Martino de Mora et Petro Beri. Signum Martini Sancii jurati. Signum Bernardi Ferre minoris dierum 30
sindicorum universitatis Penagule qui die martis jamdicta pridie nonas julii in eadem ville presentibus testibus Berengario Canto, Jacobo Avella et Bartholomeo Canet. Signum Johannis Ferrarii sindici universitatis Cascalle qui dicta die mercurii nonas julii in eadem villa presentibus 35
testibus Petro Dominici, Bernardo Paschasii et Martino

2 Alzeire] Alzeire M 5 julii] om. M 7 Berengarii] amb ii int.
11 moris] amb s int. 15 pretacta] tacta M 16 presentibus] amb us int.
17 Turribus] amb us int. | Francischo] Francisco M 18 Anthonii Celoni]
Anthoni Saloni M 21 Signum^l] rep. 22 Dalmenar] Delmanar M
25 congregati] congregari M 26 ubi] ut M 27 eiusdem] eadem M
28 julii] mensis julii M | testibus] amb us int. 31 Penagule] Penaguile
M | die] amb e int. 32 testibus] amb us int. 33 Berengario] amb io int.
36 testibus] amb us int. | Bernardo] amb do int., Berengario M

Argenti, videlicet in posse Francisci Petri notarii substituti
dicti Raymundi Sicardi et mandato regio hec laudamus,
firmamus, concedimus et juramus. Signum Petri de
Fonolletto Vicecomitis Insule. Signum Petri de Queralto.
5 Signum Petri de Caramanno. Signum Bernardi de Sono.
Signum Ademarii de Mosseto. Signum Raymundi de
Cacione. Signum Thome de Marciano. Signum Berengarii
de Podio. Signum Guillermi Alberti. Signum Dalmacii de
Tacione baronum et militum Rossilionis. Signum
10 Guillermi Rubei. Signum Bernardi [230v^a] Eybrini.
Signum Petri Nathalis sindicorum ville Perpiniani. Signum
Ar[nal]di Jaufredi. Signum Johannis Fabri junioris.
Signum Berengarii de Arullis. Signum Petri Bocanova.
Signum Petri Grimau Consulum eiusdem ville qui dicta
15 die jovis XI° kalendas Augusti in ipsa ecclesia Beati
Johannis dicte ville Perpiniani in posse et manibus prefati
domini Regis presentibus testibus Arnaldo de Moraria et
Johanne Ferdinandi Munionis et Garsia Luppi de Çetina
prefatis. Signum Raymudi Vicecomitis de Caneto, qui die
20 lune VII° kalendas Augusti in Castro Perpiniani
presentibus proxime d[i]ctis testibus hec laudamus,
concedimus et juramus. Signum Raymundi Rogerii
Comitis Pallariensis. Signum Arnaldi Saga baronum.
Signum Raymundi Corbera. Signum Petri de Naguerio.
25 Signum Raymundi de Sancto Johanne Consulum. Signum
Ar[nal]di de Podio. Signum Petri Mercader. Signum
Bernardi Companys. Signum Arnaldi Solaç. Signum
Raymundi Ça Riba. Signum Raymundi Marques
Sindicorum universitatis ville Podii Ceritani, qui dicta die
30 jovis nonas septembris in ecclesia maiori Beate Marie
dicte ville Podii Ceritani in manibus prefati domini Regis
hec laudamus, firmamus, concedimus et juramus
presentibus testibus fratre Arnaldo de Castlario de ordine
minorum, fratre Petro de Cumbis presbitero, Francischo

---

1 videlicet] videlizet *M* **5** Bernardi] Bernardo *M* **6** Ademarii] Ademari
M **7** Berengarii] *amb ii int.* **9** Tacione] Racione *M* **12** Arnaldi] Ardi
amb di int. **13** Arullis] Arulis *M* | Bocanova] Botanova *M* **16** manibus]
amb us int. | prefati] preffati *M* **18** Çetina] Cetina *M* **19** prefatis]
preffatis *M* **20** VII°] VII^a *M* **21** dictis] dctis *amb c int.* **24** Signum²...
Naguerio] *af. marg.* | Naguerio] Rogerio *M* **26** Arnaldi] Ardi *amb di int.*
28 Raymundi²] Jacobi *M* **30** ecclesia...Marie] ecclesia Beate Maria
maiori *M* **31** prefati] preffati *M* **33** presentibus] *amb us int.*
34 Francischo] Francisco *M*

Fuxi et Nicho[230v^b]lao Martini scriptoribus et pluribus aliis in multitudine copiosa.

(28) Idcirco, Nos Johannes Rex predictus, per Nos et omnes heredes et successores nostros quoscumque, laudamus approbamus et in omnibus confirmamus dictumque instrumentum in dicta civitate Barchinone supra proxime actum, renovamus et eciam servare et servari facere promittimus, Vobis Duci Montisalbi, Comitibus, Vicecomitibus, baronibus, richis hominibus, militibus, civibus et hominibus civitatum villarum et locorum regalium Cathalonie et successoribus vestris perpetuo et Notario infrascripto, tanquam publice persone hec recipienti paciscenti et stipulati pro Vobis et omnibus aliis quorum interest et intererit, omnia et singula in prefatis instrumentis et eorum quolibet: quorum tenores in presencia nostri legi fecimus per notarium infrascriptum et ipsa (et) omnia in eis contenta diligenter et plene intelleximus latius et plenius continentur.

(29) Item laudamus, approbamus et in omnibus, confirmamus, vobis omnibus et singulis supradictis et successoribus vestris perpetuo et Notario infrascripto hec recipienti, paciscenti et stipulanti ut supra, omnia et singula statuta capitula et ordinationes Curiarum generalium Cathalonie celebratarum per predecessores nostros, memorie recolende, et omnia et singula privilegia et gracias, de [231r^a] quibus supra mencio habetur.

(30) Confirmamus eciam, omnes alias constitutiones factas et editas per dictum Dominum Petrum regem Aragonum patrem nostrum, memorie recolende, in generalibus Curiis cathalanis ubilibet conjunctim vel divisim celebratis.

(31) Predictas itaque laudaciones, approbaciones et confirmaciones facimus de predictis, omnibus et singulis plene certificati et informati, vobis omnibus supradictis et

---

1 scriptoribus] *amb us int.*   **4** Nos et] *int.*   **7** dicta] *om. M*
10 Vicecomitibus] *amb us int.*   **11** civibus] *amb us int.*, civibus
burgensibus *M* | hominibus] *amb us int.*   **14** stipulati] stipulanti *M*
16 prefatis] preffatis *M*   **21** omnibus] *amb us int.*   **23** successoribus] *amb*
us int.   **33** generalibus] *amb us int.* | conjunctim] conjuncti *M*
38 certificati] certifficati *M*

5 singulis de Cathalonia et cuilibet vestrum et successoribus
 vestris perpetuo et Notario infrascripto hec recipienti
 paciscenti et stipulanti ut supra de predictis omnibus et
 singulis sicut melius dici et intelligi potest ad vestrum
 5 vestrorumque successorum salvamentum et bonum sanum
 ac favorabilem intellectum.

10 (32) Volentes et expresse statuentes ac etiam
 mandantes predicta omnia et singula perpetuo et
 inviolabiliter observari.

15 (33) Mandantes etiam cum hoc publico instrumento
 Gubernatori generali, eiusdemque vices Gerentibus,
 procuratoribus, vicariis baiulis Curis et aliis Officialibus
 et subditis nostris, presentibus et futuris, quod predicta
 omnia juxta formam dictorum instrumentorum
 capitulorum et cartarum jamdictarum teneant et observent
 et faciant ab omnibus perpetuo teneri [231^r^b] et
 inviolabiliter.

20 (34) Et ut predicta omnia maiori gaudeant firmitate
 promittimus et juramus per Deum et Crucem domini nostri
 Jesu Christi et eius Sancta quatuor Evangelia, manibus
 nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula tenere
 25 et observare, et teneri, facere et etiam observari.

30 (35) Retinemus tamen quod cum aliquae donationes,
 transportaciones, seu alienaciones facte fuerint per dictum
 dominum Genitorem nostrum et Nos in preiudicium nostri
 et regnorum et terrarum nostrarum a die vicesima mensis
 decembris anno a nativitate Domini millesimo CCC^oLX^o
 quinto citra usque ad hanc diem hodiernam, easdem
 donationes, transportaciones seu alienaciones non
 intendimus confirmare, nec intendi seu includi in
 35 confirmatione predicta, de qua retencione volumus fieri
 publicum instrumentum per vos nos notarium et
 scriptorem nostrum infrascriptum ad cognitionem
 Francisci Çacosta Vicecancellarii, Bernardi de Ponte,

---

1 successoribus] *amb us int.* 3 paciscenti] et paciscenti *M* | supra]
segueix el passatge ratllat i assenyalat amb la paraula vacat: omnia et
singula statuta 13 eiusdemque] eiusque *M* | Gerentibus] *amb us int.*
 15 presentibus] *amb us int.* 19 inviolabiliter] inviolabiliter observari *M*
 22 juramus] *amb us int.* 30 vicesima] XX^a *M* 31 millesimo CCC^oLX^o]
 M^oCCC^oL *M* 36 nos] *om. M*

Dominici Masconis legum doctorum, Raymudi de Francia in decretis licenciati et Bernardi de Alpicato jurisperiti.

(36) Volumus eciam et mandamus quod de predictis omnibus fiant et tradantur tot instrumenta originalia per notarium infrascriptum quod quilibet predictorum superius expressatorum quorum [231v^b] intererit inde requisiverit fieri et peccerit sibi tradi. 5

Quod est actum in quadam camera Palacii regii Maioris civitatis Barchinone, quod vulgariter dicitur lo Palau de la Reyna, die octava mensis marcii anno a nativitate Domini M^oCCC^o octuagesimo septimo, regnique dicti domini Regis anno primo. 10

Ffranciscus Çacosta. 15

Signum Johannis Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, Comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie qui omnia supradicta, laudamus, concedimus, firmamus et juramus huicque publico instrumento sigillum Nostre Maiestatis apponi jussimus in pendenti in testimonium premissorum. 20

Testes sunt qui presentes fuerunt in predictis nobilis Eximinus Petri de Arenosio, Franciscus Çacosta, Dominicus Masconi Vicecancellarii et Bernardus de Ponte legum doctores consilarii, ipsius domini Regis. Signum mei Jacobi Tavaschani, Locumtenentis prothonotarii dicti domini Regis regiaque auctoritate notarii publici per totam terram et dicionem eiusdem qui instrumentum predictum per ipsum dominum Regem die anno et in civitate predictis firmatum pariter et juratum in posse Gal[231v^b]cerandi de Ortigis quondam consilarii et prothonotarii ipsius ut per notam instrumenti prefati inter scripturas Galcerandi eiusdem repertam ac mandatum in pede aut subtus plicam instrumenti predicti in quatuor pergameneis cum pergameni membranulis simul junctis scripti, et in hanc publicam formam redacti ac per 25 30 35

1 Masconis] Maschonis M 8 tradi] dari M 12 Reyna] *precedit per la paraula ratllada* senyora | die] *int.* | octava] VIII^a M 13 octuagesimo] LXXX° M 16 Ffranciscus] Franciscus M 21 concedimus] *rep.* 22 Maiestatis] magestatis M 27 Masconi] Mathoni M 32 anno] et anno M 34 Ortigis] Ortigiis M 35 prefati] preffati M 39 scripti] scriptis M

Francisium Çacosta legum doctorem consiliarium
 quondam et Vicecancellarium dicti domini Regis signati
 appositum manu Galcerandi premissi, necnon ut per
 quoddam regie scribanie registrum viride modicum ubi
 5 erat instrumentum pretactum jam registratum liquebat ob
 dicti Galcerandi decessum et mandatum honorabilis Petri
 Çacalm legum doctoris consilarii et Vicecancellarii regii
 nunch ex inde factum clausi.

10 (37) Constat autem quod in primo quatuor
 pergamenorum superius iamdictorum sunt quinquaginta
 octo linee et non plures, quarum prima incipit, In Dei
 nomine noverint universi quod Nos Johannes, et cetera, et
 finit in Castro regio civitatis Ilerde, quarto et quarum
 15 ultima incipit, regnum Maioricarum cum civitate et
 insulis, et finit, Aragonum et Valencie regnis.

(38) Et in secundo vero pergamenorum eorum LX^{ta}
 quinque linee existunt dumtaxat quarum prima incipit,
 20 Comitatu [232^r^a] Barchinone sint, et finit, Maioricarum et
 predicarum; et quarum ultima incipit, predictorum frater
 Nicholaus, et finit canonicus Jacobus.

(39) In tercio autem pergamenorum supra dictorum
 25 LX^a quatuor linee in sunt tantum modo, quarum prima
 incipit, Mathei Jacobus de Faro et finit copiosa. Signum
 Berengarii; et quarum ultima incipit, dicte ville Perpiniani,
 et finit, die lune VII° kalendas.

30 (40) In quarto etenim pergamenorum superius
 distinctorum ultra lineas signi domini Regis et testium
 predictorum XIX^a existunt continue linee quarum prima
 incipit, Augusti in Castro Perpiniani, et finit Petri de
 Nogerio. Signum Raymundi; et quarum ultima incipit,
 35 quod vulgariter dicitur, et finit anno primo Ffranciscus
 Çacosta.

---

1 Francisium] Franciscum *M* 4 registrum] regestrum *M* 5 registratum]
 registratum *M* 8 nunch] nunc *M* 15 ultima] ultimo *M* 18 LX^{ta}...19
 quinque] LXX^a *M* 19 dumtaxat] dumtaxat *M* 20 sint] *om.* *M* 25 LX^a
 quatuor] LXIII^{or} *M* 26 Mathei] Mathi *M* 27 Berengarii] *amb* *ii* *int.*
 32 continue] *amb* *e* *int.* 35 vulgariter] vulgare *M* | Ffranciscus]
 Franciscus *M*

(41) Constat eciam de rasis et emendatis in lineis prime pellis, VIII lanti pacis. Et in lineis secunde pellis quarta inter vivos, et X^a nec motu, et XII^a eorum, et XXIII^a terris, et XXXI^a cum instrumento publico promissionem fecit et prestitit, et LX^a nunciorum. Et in lineis tercie pellis IX^a ripellis, et XVI^a Berengarii de Castro Evelino de Rubione, qui die sabbati VI° idus julii dicti anni in termino Castri de Rubione presentibus testibus Simone, et XXX^a eiusdem. Et quinquagesima prima, Signum Petri Exench. Signum Petri de Tor[232r^b]rentibus, notarii. Signum Jacobi Exench, notarii. Signum Petri Dareys. Et lineis quarte pellis XVII eciam, et in secunda presentis clausure cum pergamei menbranulis simul junctis scripti; et in hanc et in VII^a eiusdem clausure pellis.

(42) Et per Nos et omnes heredes et successores quoscumque laudamus, approbamus et in omnibus confirmamus, dictumque instrumentum in civitate Barchinone supra proxime actum renovamus et eciam servare et servari facere promittimus, vobis comitibus, baronibus, richis hominibus, militibus, civibus burgensibus et hominibus civitatum, villarum et locorum regalium Cathalonie et successoribus vestris perpetuo, et notario infrascripto tanquam publice persone hec recipienti, paciscenti et stipulanti pro vobis et omnibus aliis quorum interest et intererit, omnia et singula in prefatis instrumentis et eorum quolibet: quorum tenores in presencia nostra legi fecimus per notarium infrascriptum et ipsa et omnia in eis contenta diligenter et plene intelleximus lacius et plenius continentur.

(43) Item laudamus, approbamus et in omnibus, confirmamus, vobis omnibus et singulis supradictis et successoribus vestris perpetuo, et notario infrascripto hec recipienti, pa[232v^a]ciscenti et stipulanti ut supra omnia et

2 VIII] VIII M 4 XXXIa] XXXI M 5 et¹] om. M 6 IX^a] VIII^a M Berengarii] amb ii int. 9 quinquagesima... 10 prima] LI^a M 12 XVII] XVII^a M 13 clausure] clausule M 15 clausure] clausule M 17 Et] om. M | successores] successores nostros M 21 comitibus] comitibus vicecomitibus M 22 baronibus] amb us int. | militibus] amb us int. 23 burgensibus] amb us int. 25 publice] rep. 26 omnibus] amb us int. 28 prefatis] preffatis M 30 et²] om. M 33 omnibus] amb us int. 35 successoribus] amb us int.

5
singula statuta, capitula et ordinationes Curiarum
generalium cathalonie celebratarum per predecessores
nostros, memorie recolende, omnia et singula privilegia et
gracias de quibus supra mencio hiretur confirmamus
eciam omnes alias constitutiones factas et editas per
dictum dominum Petrum regem Aragonum patrem
nostrum memorie recolende in generalibus Curiis
cathalanis ubilibet conjunctim vel divisim celebratis.

10
15
20
(44) Predictas itaque laudaciones, et approbaciones et
confirmaciones facimus de predictis omnibus et singulis
plene certificati et informati, vobis omnibus supradictis et
singulis de Cathalonie et cuilibet vestrum et successoribus
vestris perpetuo, et notario infrafrascripto hec recipienti,
paciscenti et stipulanti ut supra de predictis omnibus et
singulis sicut melius dici et intelligi potest ad vestrum
vestrorumque successorum salvamentum et bonum, sanum
ac favorabilem intellectum, volentes et expresse statuentes
ac eciam mandantes predicta omnia et singula perpetuo et
inviolabiliter observari.

25
30
(45) Mandantes eciam cum hoc pu[bli]co instrumento
gubernatori generali eiusque vicesgerentibus,
procuratoribus, vicariis baiulis, curiis et aliis officialibus
[232v^b] et subditis nostris presentibus et futuris quod
predicta omnia juxta formam dictorum instrumentorum
capitulorum et cartarum jamdictarum teneant et observent
et faciant ab omnibus perpetuo teneri et inviolabiliter
observari.

35
Et ut predicta omnia maiori gaudeant firmitate,
promittimus et juramus per Deum et Crucem domini nostri
Jesu Christi et eius Sancta quatuor Evangelia, manibus
nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula tenere
et observare et teneri facere et eciam observari.

(46) Retinemus tamen, quod cum aliquae donaciones,
transportaciones seu alienaciones facte fuerint per dictos
dominos genitorem et fratrem nostros in prejudicium

---

3 omnia] et omnia *M* 8 ubilibet] videlizet *M* 10 et^l] *om. M*
12 certificati] certifficati *M* | omnibus] *amb us int.* 14 et] ac *M* 18 ac]
et *M* 22 publico] puco *amb co int.* 24 procuratoribus] *amb us int.*
25 nostris] aliis *M* | presentibus] *amb us int.* 28 perpetuo] *om. M*
31 omnia] omnia et singula *M* | maiori] *rep.*

nostri et regnorum et terrarum nostrarum a die vicesima mensis novembris a nativitate Domini M^oCCC^o sexagesimo quinto, citra usque ad hanc diem hodiernam, easdem donaciones seu alienaciones non intendimus confirmare, nec intendi seu includi in confirmatione predicta, de qua retencione volumus fieri publicum instrumentum per vos prothonotarium nostrum infrascriptum ad cognitionem Sperantis in Deo Cardona Vicecancellarii nostri.

5

10

(47) Volumus eciam et mandamus quod de predictis omnibus fiant et tradantur tot originalia instrumenta quod inde petita fuerint [233r^a] et notario ac prothonotario nostro subscripto visa fuerint facienda atque tradenda.

15

Quaquidem confirmatione, ipso medio juramento per ipsum dominum Regem ut premittitur, facta, statim nobilis Petrus de Queralto nomine ut dixit comitum, baronum ac militum et hominum de paratico Principatus Cathalonie verbo eodem nomine dixit se non consentire confirmatione predictae in quantum derogare aut prejudicare videatur sibi et eius principalibus, offerens se predicta michi prothonotario et notario subscripto tradere seu tradi facere in scriptis lacius ordinata.

20

25

(48) Et nichilominus nomine quo supra tradidit et obtulit quandam supplicacionem quam in presenti instrumento sive carta regia inseri fecit petit et requisivit et ad partem fieri et tradi publicum instrumentum, cuius supplicacionis tenor sequitur in hunc modum: «Los procuradors dels Braços dels magnats, barons, nobles, cavallers e gentils hòmens del Principat de Cathalunya en nom dels dits braces e singulars d'aquells accepten la confirmació e jura per lo molt alt Princep e senyor lur feta e la confirmació e jura demunt dites en quant per ells e per sos privilegis, libertats e immunitats facen e no [233r^b] en altra manera, protestants que les retencions e excepcions

30

35

---

1 vicesima] XX^a M 2 novembris] novembris anno M 3 sexagesimo quinto] LX^oV^o M | ad] in M 4 donaciones] donaciones transportaciones M 7 per vos] *rep.* 12 quod] quot M 14 subscripto] infrascripta M 16 ipso] *om.* M | medio] *medo* M 17 ipsum] dictum M 20 confirmatione] confirmacioni M 27 supplicacionem] suplicacionem M 28 fecit] *om.* M 30 supplicacionis] suplicacionis M 33 braces] braços M 34 lur] llur M 36 facen] fassen M

per lo d[i]t Senyor fetes no entenen en alguna manera
consentir sino si en quant per constitucions e drets de la
terra sien strets ni entenen a ells ni a ses libertats,
immunitats o privilegis per aquesta acceptació en alguna
5 manera derogar, abans protesten que les coses demunt
dites totes e sengles e les altres disposades per
constitucions a ells e a cascuns d'ells romanguen salves e
il·leses ab tots sos universals e particulars drets, requirent
aço ésser insert a la fi de la present carta e als requeren
10 ésser lurs feta ad partem pública carta sens les dites
retencions per vos notari etcètera.»

(49) E[t] encontinenti honorabilis Raymundus de
Valle civis Barchinone Consiliarius anno presenti ac
15 sindicus una cum aliis ibidem presentibus Universitatis
dicte civitatis Barchinone, nomine dicte Universitatis et
aliarum Universitatum regalium dicti Principatus
Cathalonie eidem adherencium seu adherere volencium
dixit: quod non consenciebat dictis ac supplicatis verbo et
20 in scriptis positus per dictum nobilem Petrum de Queralto
donec de ipsis omnibus copie sibi eodem nomine tradite
fuissent, [233v^a] offerens separatim tradere dicto et
subscripto notario inscriptis responsionem ad predicta
fiendam. Quibus omnibus sic gestis, ilico dominus Rex
25 predictus mandavit michi dicto et subscripto prothonotario
ne instrumenta predicta clauderem donec ipse dominus
Rex requisitis supra per predictos responsionem fecerit,
quam eidem prothonotario et notario tradi facere obtulit in
scriptis lacius ordinata.

30 Que fuerunt acta in maiori aula Palacii regii antiqui
civitatis Barchinone, nona die madii anno a nativitate
Domini M^oCCCC quinto, regnique dicti domini Regis
decimo, presentibus pro testibus Sperante-in-Deo de
35 Cardona Vicecancellario, Petro Ulzina de Berga

1 dit] dt *amb t int.* 2 en] e en *M* 4 o] e *M* 5 que...6 sengles] *rep.*
7 cascuns] *amb s int.*, cascun *M* 8 tots] *amb s int.* 9 insert] *om. M*
10 lurs] *lus M* | pública carta] carta publica *M* 11 notari] *om. M*
13 encontinenti] *incontinenti M* 15 presentibus] *amb us int.*
18 adherere] *adhere M* 21 omnibus] *amb us int.* | sibi] *ipsi M*
22 tradere] *om. M* 23 notario] *int.* | inscriptis] *infrascriptis amb fra*
ratllat i exp. 29 ordinata] *ordinatam M* 33 M^oCCCC] M^oCCCC^o *M*
35 Ulzina] *Olzina M*

jurisperito, Petro de Turrillis, et Raymundo de Turrillis militibus, Consiliariis dicti domini Regis.

(50) Subsequenter autem die lune undecima madii proxime, dicti nobilis Rogerius Bernardus de Pallars, Berengarius de Ulmis miles et Bartholomeus de Vilafrancha domicellus procuratores ut asseruerunt comitum, baronum, richorum hominum, militum et hominum de paratico dicti Principatus Cathalonie et eodem nomine tradiderunt michi dicto et infrascripto prothonotario, in camera paramentorum dicti Palacii antiqui Barchinone personaliter reperto, quan[233v^b]dam papiri cedulam scriptam cuius tenorem inseri requisiverunt ad finem dissentimenti per dictum nobilem Petrum de Queralto nomine predicto supra facti confirmationi preinserte per dictum dominum Regem ut predicatur facte ut superius continetur; cuius tenor sequitur sub hiis verbis: «Los procuradors dels braces dels richs hòmens, barons, cavallers e gentils hòmens del Principat de Cathalunya en nom dels dits braces e dels singulars de aquells, si e en quant les confirmacions de privilegis de la ciutat de Barchinona e de les altres ciutats, viles e lochs reyal del dit Principat deroguen o perjudiquen o seran vistes e vistes perjudicar o derogar ara o en esdevenidor als staments dels dits braçes e singulars de aquells e als privilegis, libertats e immunitats lurs, expressament contradien e dissenten e specialment e expressa contradien o dissenten en les concessions e confirmacions del sacramental; requirents etcètera.»

Qua cedula michi prothonotario ut predicatur tradita, et lecta ilico illam in fine premissorum continuari requisiverunt verbo et eis dictis nominibus fieri et tradi publicum instrumentum: presentibus reverendo fratre Bernardo Abbate Monasterii Sanctarum [234r^a] Crucum et Johanne dez Pujol notario ad hec pro testibus vocatis specialiter et assumptis.

1 et] ac M 2 militibus] amb us int. 5 Bernardus] amb us int. 6 miles] om. M 9 dicti] om. M 16 Regem] rep. re 18 braces] braços M 20 braces] braços M 23 o seran] rep. | e] o M 24 esdevenidor] sdevenidor M 25 braces] braços M | de aquells] daquells M 26 lurs] llurs M 27 o] e M 30 prothonotario] dicto prothonotario M 31 et lecta] om. M 33 presentibus] amb us int. 35 testibus] amb us int.

(51) Item die sabbati qua computabatur quinta junii
anno a nativitate Domini M^oCCCCVI^o, serenissimo ac
magnifico Principe et domino rege Martino predicto in
dicta civitate Barchinone personaliter existente, Bernardus
5 de Speluncis notarius civis Barchinone syndicus substitutus
a discreto Johanne de Fonte Cohoperto notario sindico
Universitatis dicte civitatis Barchinone, prout de suo
sindicatu fidem fecit ocularem discretus, Bonanatus Egidii
notarius publicus ac scriba honorabilis Consilii
10 Barchinone michi dicto et subscripto prothonotario per
quoddam instrumentum in sui posse ut dixit receptum
firmatumque per dictum Johannem de Fontecooperto ut
sindicum predictum eidem Bernardo de Speluncis sub
kalendario diey tercię novembris anni predicti et proxime
15 preteritim millesimi CCCC quinti de sindicatu antendicto
Johanni de Fontecooperto, per dictam Universitatem facto
constare dixit dictus Bonanatus Egidii notarius
instrumento inde in sui posse recepto die XXVII^a junii
anno a nativitate Domini M^oCCCC^o quarto, prout in eis
20 continetur et eodem nomine obtulit atque tradidit michi
dicto et subscripto prothonotario, in domo habitacionis me
personaliter [234r^b] invento, quandam papiri cedulam
scriptam responsionem per Universitatem dicte civitatis
Barchinone seu eius honorabiles Consiliarios et Consilium
25 factam confirmacioni facte per dictum dominum Regem
die nona madii anni M^oCCCC^o quinti, cuiusquidem cedula
tenor talis est: «Lo sindich de la çitutat de Barchinona a
notícia del qual es pervengut lo present dissentiment e
contradiccio per si e per tots aquells qui a ell volran ésser
30 adherents no admetent aquells qui·s dien procuradors com
del poder que al·leguen haver no apparega, protestant de
nul·litat del dit acte, respon e diu: que los magnats, nobles,
cavallers e hòmens de paratge del Principat de Catalunya
son fan e han tots temps e deuen fer un braç tensolament a
35 tots actes, en los quals poden e deuen entrevenir los III
estaments del dit Principat, ço és: braç ecclesiàstich, braç

2 M^oCCCCVI^o] M^oCCCC^o sexto M 3 et] ac M | domino] rep.
5 Speluncis] Spelunciis M 6 Cohoperto] Cooperto M 13 Speluncis]
Spelunciis M 15 millesimi...quinti] MCCCCV M 16 Universitatem]
amb universi int. per una altra mà indicant civi 25 facte...Regem] per
dictum dominum regem facte M 26 M^oCCCC^o quinti] MCCCCV M
27 çitutat] ciutat M 34 han] han fet M | tensolament] tansolament M | a]
en M 35 III...36 estaments] tres staments M

militar, braç reyal de ciutats e de viles e dels antics
 hòmens donor de aquelles, axí en Corts generals com
 specials e parlaments e altres actes, en los quals braçes e
 braç ensemps o departidament deuen entrevenir e poden
 segons los Usatges de Barchinona e Constitucions de
 Catalunya, e axí han usat los dits mag[234v^a]nats, nobles,
 cavallers e hòmens de paratge e lurs predecessors, per tant
 de temps que memòria de hòmens no és en contrari. Per
 ço, lo dit síndich, per si e per los adherents a ell, dissent e
 contradiu expressament a la nominació dels dits qui·s dien
 braces de la dita nul·litat de l'acte no departint-se
 tàcitament o expressa per algun acte contrari entrevinent a
 la dita contradicció e dissentiment fet a la confirmació dels
 privilegis per los qui·s dien procuradors, dissent e no
 consent lo dit síndich ans hi contradiu expressament,
 protestant que tots los privilegis de la dita ciutat e dells
 adherents immunitats, concessions, usos e confirmacions
 romanguen en lur eficàcia e virtut e en lur plenera
 entegritat e dret, protestant encara a superhabundant
 cautela que per la dita contradicció e dissentiment fet per
 los qui·s nomenen procuradors, als dits privilegis,
 libertats, uses, immunitats e confirmacions, alguna
 derogació, disminució o perjudici no pusque ésser engenrat
 o fet, ne a lurs staments, privilegis libertats e [234v^b]
 immunitats dret algú ara o en esdevenidor pusque ésser
 adquirit o guanyat als quals privilegis, libertats, staments e
 immunitats lo dit síndich no consent ans hi dissent
 expressament aytant com sien vists derogar o perjudicar a
 la dita ciutat privilegis, libertats, uses e immunitats de
 aquella e dels adherents e a les concessions del
 sacramental; requirent vos en notari que la present

1 braç] rep. b | reyal] reyal M | ciutats] ciutats M 2 donor] de honor
 M | aquelles] amb s int. 3 braçes...4 braç] braços o braç M 4 o] om. M
 6 dits] amb s int. 7 lurs] llurs M 11 braces] braços M 16 dells] dels M
 18 romanguen] precedit pel passatge assenyalat com vacat: alguna
 derogacio disminucio o perjudici no pusque esser engenrat ne fet ne a lurs
 staments, romanga M | lur¹] llur M | lur²] llur M 19 entegritat]
 integritat M | entegritat...22 uses] passatge rep. i anul·lat mitjançant
 vacat juntament amb un fragment posterior també repetit
 21 procuradors] amb s int. 22 uses] usos M 23 perjudici...pusque]
 privilegi no puixa M | engenrat] engendrat M 24 lurs] llurs M
 libertats] o libertats amb o ratllat 25 esdevenidor] sdevenidor M
 pusque] pusca M 26 staments...30 adherents] rep. contigu al fragment
 repetit anteriorment 28 aytant] en tant M | perjudicar] prejarar M
 29 uses] usos M 30 dells] de les M 31 sacramental] sagramental M

resposta continuets a la fi de la dita cèdula e al dit síndich
 façats carta, etcètera.» Quaquidem cedula ut premititur
 oblata, statim dictus syndicus substitutus illam in fine
 premissorum continuari et sibi et aliis quorum intersit fieri
 5 et tradi unum et plura publica instrumenta verbo requisivit
 per prothonotarium et notarium subscriptum, presentibus
 testibus discreto Bonanato Egidii notario, Petro de Plano
 sigillatore, Francischo de Guardiolis [235r^a] de scribania
 dicti domini Regis, ac dicto Johanne dez Pujol notario.

10
 15
 20
 25
 30
 35
 Que fuerunt acta diebus annis et locis predictis,
 presente me dicto ac subscripto prothonotario et testibus
 supradictis ut superius continetur. Signum Martini Dei
 gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie
 et Corsice, Comitisque Barchinone, Rossilionis et
 Ceritanie, qui dictam confirmacionem concedimus,
 firmamus et juramus huicque publico instrumento sigillum
 nostrum comune cum alia sigilla nostra nondum sint
 perfecta, in pendentibus iussimus comuniri in testimonium
 premissorum, licet jam in civitate Ilerde et in hac civitate
 Barchinone prestiterimus juramentum pro subscriptis
 prout noster prothonotarius potest facere fidem, vobis
 nunc eciam volumus ipsum iterum pro maiori vestri
 consolacione facere et prestare. Et ideo per Nos et omnes
 heredes et successores Nostros quoscumque laudamus et
 approbamus et in omnibus confirmamus instrumentum
 supra insertum in civitate Barchinone ut predicatur actum
 illudque renovamus et servare ac servari facere
 promittimus, vobis comitibus, vicecomitibus, baronibus,
 richis hominibus, militibus et civibus burgensibus et
 hominibus [235r^b] civitatum, villarum et locorum regalium
 Cathalonie Principatus, et successoribus vestris perpetuo
 in posse notarii subscripti tanquam publice persone hec
 recipienti et paciscenti et stipulanti pro vobis et omnibus
 aliis quorum interest et intererit omnia et singula in
 prefatis instrumentis et eorum quolibet, quorum tenores in
 presencia nostra legi fecimus per notarium infrascriptum

---

2 façats] fassats *M* 7 Bonanato] Bernardo *M* 8 Francischo] Francisco *M*
 12 ac] et *M* 14 Sardinie] *amb r int.* 25 et²] *om.* *M* 26 omnibus] *paraula*
subr. 30 militibus] *amb us int.* | et¹] *om.* *M* 32 successoribus] *amb us*
int. 33 notarii] *amb ii int.* 34 recipienti... stipulanti] recipientis
 pacicentis et stipulantis *M* 36 prefatis] preffatis *M*

et ipsa et omnia in eis contenta diligenter intelleximus prout in eis et eorum quolibet lacius et plenius continetur.

(52) Item laudamus, approbamus et in omnibus confirmamus vobis omnibus et singulis supradictis et successoribus vestris perpetuo in posse notarii predicti hec recipientes, paciscentis et stipulantis ut supra omnia et singula statuta capitula ordinationes Curiarum generalium Cathalonie celebratarum per predecessores nostros, memorie recolende, et omnia et singula privilegia et gracias, de quibus supra mencio habetur.

(53) Confirmamus eciam omnes alias constitutiones factas et editas per serenissimum dominum regem Petrum avum nostrum memorie recolende, in generalibus Curiis cathalanis ubilibet conjunctim vel divisim celebratis.

(54) Predictas itaque laudaciones, approbaciones et confirmaciones facimus [235v^a] de predictis omnibus et singulis plene certificati et informati de toto tenore instrumento jamdicti, quod Nobis in vulgari legi fecimus per nostrum prothonotarium supradictum, vobis omnibus supradictis et singulis de Cathalonia et cuilibet vestrum et successoribus vestris perpetuo, in posse notarii predicti hec recipientis, paciscentis et stipulantis ut supra, de predictis omnibus et singulis sicut melius dici potest et intelligi ad vestrum vestrorumque successorum salvamentum et bonum sanum et favorabilem intellectum, volentes et expresse statuentes ac eciam mandantes predicta omnia et singula perpetuo et inviolabiliter observari et teneri facere et eciam observari.

(55) Mandantes eciam cum hoc pu[bli]co instrumento, Inclito infanti Alfonso primogenito nostro carissimo et in omnibus regnis et terris nostris post dies nostros Deus propicio legitimo successori gubernatori generali nostro eiusque vicesgerentibus, procuratoribus, vicariis, baiulis Curiis et aliis Officialibus et subditis

1 contenta...2 eis] *om. M* 5 omnibus] *amb us int.* 6 successoribus] *amb us int.* 20 certificati] *certificati M* 27 successorum] *om. M* 28 sanum] *om. M* | et²] *ac M* 33 Mandantes...42,10 observari] *passatge af. marg. inferior del foli* | publico] *pucio amb co int.* 34 Alfonso] *apareixen Johannes i Alfonso superposades suposadament aquesta última corregint la primera M*

nostris presentibus et futuris, predicta omnia juxta formam
 predictorum instrumentorum capitulorum et cartarum
 jamdictarum teneant et observent et faciant ab omnibus
 teneri perpetuo et inviolabiliter observari.

5

Et ut predicta omnia maiori gaudeant firmitate,
 promittimus et juramus per Deum et Crucem domini nostri
 Jesu Christi et eius Sancta quatuor Evangelia manibus
 nostris corporaliter tacta predicta omnia et singula tenere
 et observare et teneri facere et etiam observari.

10

(56) Retinemus tamen quod cum aliquae donaciones,
 transportaciones, seu alienaciones facte fuerint per dictos
 dominos reges Petrum avum, Johannem et Martinum
 avunculos nostros in preiudicium regnorum et terrarum
 nostrarum, a die vicesima mensis novembris anno a
 nativitate Domini millesimo CCC^o sexagesimo quinto citra
 usque ad hanc diem hodiernam, easdem donaciones,
 transportaciones, seu alienaciones per ipsos vel eorum
 aliquem factas non intendimus, confirmare nec intendi seu
 includi in confirmacione predicta. De qua retentione
 volumus [235v^b] fieri publicum instrumentum per
 prothonotarium nostrum predictum et infrascriptum ad
 cognicionem Bernardi de Gualbis utriusque juris doctoris
 Vicecancellarius, ac Berengarii de Bardaxino
 consiliariorum nostrorum.

15

20

25

(57) Volumus et etiam mandamus quod de predictis
 omnibus fiant et tradantur tot originalia instrumenta quot
 inde petita fuerint et notario ac prothonotario nostro
 subscripto fienda visa fuerint et tradenda.

30

(58) Quaquidem confirmacione per dictum dominum
 Regem juramento medio facta et firmata in posse et
 manibus mei Raymundi de Cumbis notarii et prothonotarii
 sepedicti, eodem instanti nobilis Johannes Raymundus
 Fulconis comes Cardone, nomine suo proprio, ac nomine
 etiam baronum et nobilium Principatus predicti in

35

---

1 predicta] quod predicta *M* 4 teneri perpetuo] perpetuo teneri *M*
 7 Deum] dominum *M* 13 transportaciones] transpostaciones *M*
 16 vicesima] XX^a *M* 17 millesimo...quinto] M^oCCC^oLX^o quinto *M*
 18 ad] in *M* 19 transportaciones] transpostaciones *M* | vel] seu *M*
 25 de] *rep.* 28 et] *om. M* | mandamus] *om. M* 35 notarii] *amb ii int.*
 36 Raymundus] Raymunidi *M* 37 Fulconis] Fulchonis *M*

presencia dicto domini Regis et aliorum de Curia
 supradicta , ac testium subscriptorum tradidit michi dicto
 prothonotario quandam papiri cedula[m], que per me ad
 ipsius requisicionen fuit lecta, cuius tenorem ad finem
 confirmacionis predicte inseri et continuari petiit et 5
 requisivit cuius tenor sequitur sub hiis verbis: «Lo Braç
 dels magnats, barons e nobles hòmens del Principat de
 Cathalunya accepte la confirmació e jura per lo molt alt
 Príncep e senyor lur feta e la confirmació e jura
 de[236r^a]munt dites en quant per lo dit Braç, e singulars de 10
 aquell e per privilegis, libertats e immunitats facen e no en
 altra manera, protestant que en les retencions e excepcions
 per lo dit senyor fetes no entén lo dit braç, en alguna
 manera consentir, sino si e en quant per constitucions de la
 terra sie estret, ni enten lo dit Braç e singulars de aquell a 15
 les libertats, immunitats e privilegis lurs per aquesta
 present acceptació en alguna manera, derogar, ans proteste
 que les coses dessús dites totes e sengles e les altres
 disposades per constitucions al dit braç, e a cascú singular
 de aquell romanguen salves e il·leses ab tots sos universals 20
 e particulars drets. E més avant si e en quant les
 confirmació e jura de privilegis de la ciutat de Barchinona
 e de les altres ciutats, viles e lochs reysals del dit Principat
 deroguen o perjudiquen o seran vists e vistes perjudicar o
 derogar ara o en esdevenidor al dit braç e singulars de 25
 aquell e als privilegis, libertats e immunitats expressament
 contradiu e dissent specialment e expressa a les
 concessions e confirmacions del Sagramental e de les
 imposicions; requirent açò ésser insert a la fi de la carta de
 la dita confirmació et àls ésser ne feta a [236r^b] part 30
 pública carta sens les dites retencions per vos notari,
 etcètera» Et continuo Berengarius de Ulmis miles, nomine
 suo proprio e[t] aliorum militum et hominum de paratico
 Principatus predicti, in presencia dicti domini Regis et
 aliorum de Curia supradicta et testium subscriptorum 35
 tradidit michi prothonotario quandam aliam papiri

8 accepte] accepta *M* 9 lur] llur *M* 11 privilegis] *amb s int.*
 immunitats] immunitats llurs *M* | facen] fassen *M* 12 en] *om. M*
 14 constitucions] constitucions e drets *M* 15 sie estret] sia stret *M*
 16 lurs] llurs *M* 17 proteste] protesta *M* 18 coses] *amb s² int.* 19 cascú]
 casun *M* 22 confirmació e] *om. M* | de¹] e *M* 24 o¹] e *M*
 perjudicar...25 derogar] derogar o perjudicar *M* 25 esdevenidor]
 sdevenidor *M* | e] o *M* 32 etcètera] *om. M* 34 Principatus predicti] *om.*
M | dicti ...Regis] *af. marg.* 36 michi] michi dicto *M*

5 cedula[m] scriptam que per me dictum prothonotarium ad
 ipsius requisicionem, fuit lecta cuius tenor sequitur in
 hunc modum: «Lo Braç dels cavallers e gentils hòmens
 del Principat de Cathalunya accepta la confirmació e jura
 10 per lo molt alt Príncep e senyor lur feta e la confirmació e
 jura demunt dites en quant per lo dit Braç e singulars de
 aquell e per privilegis, libertats e immunitats lurs facen e
 no en altra manera, protestant que les retencions e
 15 excepcions per lo dit senyor fetes no entén lo dit Braç en
 alguna manera consentir sinó si e en quant per
 constitucions e drets de la terra sia stret, ni enten lo dit
 Braç e singulars de aquell a les libertats, immunitats e
 20 privilegis lurs per aquesta acceptació en alguna manera
 derogar, ans protesta que les coses desús dites e sengles a
 les altres disposades per constitucions al dit Braç e a
 cascun singular de aquell romanguen salves e il·leses ab
 tots [236v^a] sos universals e particulars drets. E més avant,
 si e en quant les confirmació e jura de privilegis de la
 ciutat de Barchinona e de les altres ciutats, viles e lochs
 25 reyls del dit Principat deroguen o perjudiquen o seran
 vists e vistes perjudicar o derogar ara o en sdevenidor al
 dit Braç, e singulars de aquells e als privilegis, libertats e
 immunitats e expressament contradiu e dissent
 30 specialment e expressa a les concessions e confirmacions
 del sacramental e de les imposicions: requirent açò ésser
 insert a la fi de la carta de la dita confirmació e àls ésser ne
 feta a part pública carta sens les dites retencions per vos
 notari, etcètera.»

30 Datum et actum est hoc in aula maiori Palacii maioris
 civitatis Barchinone, vicesima tertia die decembris anno a
 nativitate Domini M^o quadringentesimo duodecimo,
 regnique ipsius domini Regis primo.

35 (59) Postea die sabbati tricesima prima decembris
 anno a nativitate Domini M^oCCCC^o terciodecimo,
 Johannes de Fontecohoperto syndicus et procurator

---

5 lur] llur M 7 lurs] llur M | facen] fassen M 10 sinó] *int. per una altra*
mà 13 lurs] llurs M | aquesta] aquesta present M 14 desús] dessus M
 e sengles] totes e sengles M 21 vists e] *om. M* | e] *rep.* 22 aquells]
 aquell M 23 e²] *int. per una altra mà* 24 specialment] e specialment
 M | confirmacions] *amb s int.* 31 tertia] *om. M* 32 quadringentesimo]
 CCCC^o M 33 ipsius] dicti M 35 tricesima prima] XXXI^a M
 37 Fontecohoperto] Fontecooperto M

civitatis Barchinone, ut de ipsius sindicatu michi dicto
 prothonotario fides facta extitit per neis Barchinone,
 obtulit michi dicto notario et prothonotario in hospicio
 sive habitacione mea civitatis predicte, quendam papiri
 cedu[236v^b]lam scriptam, cuius tenorem ad finem 5
 premissorum inseri et continuari requisivit presente
 prothonotario et testibus infrascriptis: cuius tenor sequitur
 in hunc modum: «Cum pie desiderium voluntatis et
 laudande diffinicionis intencio regalibus sit semper studiis
 adiuvanda curaque est sollicitudinis adhibenda ut ea que 10
 pro quiete publice et laudabilis conversacionis sunt
 disposita vel ordinata, nec dissimulacio necligere, nec
 quedam valeat presumpcio perturbare, set sicut ratio quod
 utiliter exigebat obtinuit ita quod antiquitus obtentum est
 non debeat violari, nam ut sanciorum patrum edocet 15
 sancio si ea destruamus que antecessores nostri
 statuerunt non constructores set eversores iuste
 comprobaremur testante veritatis voce que ait omne
 regnum in se divisum non stabit et omnis sciencia et lex
 adversus se divisa destruetur; sane die veneris vicesima 20
 tertia mensis decembris anno a nativitate Domini
 M^oCCCC^o duodecimo, per quosdam singulares se
 asserentes quidam ex eis Brachium nobilium quidam
 Brachium militum, magnifico Principe domino Ferdinando
 Dei gracia Aragonum Rege et Comite Barchinone in suo 25
 sedente trono pro habenda a suis subditis fidelita[237^a]te
 prius per eum prestito juramento eisdem ut privilegia
 exhibent Cathalonie Principatus, due oblate fuere cedula
 tenoris sequentis: «Lo Braç dels magnats, barons e nobles
 hòmens del Principat de Catalunya accepta la 30
 confirmació e jura per lo molt alt príncep e senyor lur feta
 e la confirmació e jura demunt dites en quant per lo dit
 Braç e singulars de aquell e per privilegis, libertats e
 immunitats lurs façen, e no en altra manera, protestant que
 les retencions e excepcions per lo dit Senyor fetes no enten 35
 lo dit Braç en alguna manera consentir sinó si e en quant

---

2 per neis] *entre aquestes dues paraules hi ha un espai en blanc, també a M* | neis] notarium M 6 presente... 7 prothonotario] *entre aquestes dues paraules hi ha un espai en blanc, presente me dicto prothonotario M* 13 set] sed M 14 exigebat] exhigebat M 17 set] sed M 22 se] *rep.* 24 magnifico] magniffico M | domino] *rep.*, domino nostro M 29 tenoris] *seriey ? M* 31 per... 32 jura] *om. M* 32 dites] dits M 33 libertats] *om. M* 34 lurs] llurs M | façen] fassen M 36 si] *int.*

per constitucions e drets de la terra sie estret, ni entén lo dit Braç e singulars de aquell a les libertats, immunitats o privilegis lurs per aquesta present acceptació en alguna manera derogar, ans protesta que les coses dessús dites
 5 totes e sengles e les altres disposades per constitucions al dit Braç e a cascun singular de aquell romanguen salves e il·leses ab tots sos universals e particulars drets; e més avant, si e en quant les confirmació e jura de privilegis de la çiuat de Barchinona e de les altres ciutats, viles e lochs
 10 reials del dit Principat [237r^b] deroguen o perjudiquen o seran vists o vistes perjudicar o derogar ara o en sdevenidor al dit Braç e singulars de aquell e als privilegis, libertats e immunitats, expressament contradiu e dissent e specialment e expressa a les concessions e confirmacions
 15 del Sagramental e de les impositcions: requirent açò ésser insert a la fi de la carta de la dita confirmació e àls ésser ne feta a part pública carta sens les dites retencions per vos notari, etcètera.» «Lo Braç dels cavallers e gentills hòmens del Principat de Cathalunya accepta la confirmació e jura
 20 per lo molt alt Príncep e senyor lur feta e la confirmació e jura demunt dites en quant per lo dit Braç e singulars de aquell e per privilegis, libertats e immunitats lurs façen, e no en altra manera, protestant que les retencions e excepcions per lo dit senyor fetes no entén lo dit Braç en
 25 alguna manera consentir sinó si e en quant per constitucions e drets de la terra sie stret, ni entén lo dit Braç e singulars de aquell a les libertats, immunitats e privilegis lurs per aquesta present acceptació en alguna
 30 manera derogar, ans proteste que les coses dessús dites totes e sengles e les altres disposades per con[237v^b]stitucions al dit Braç e a cascú singular de aquell romanguen salves e il·leses ab tots sos universals e particulars drets. E més avant si e en quant les confirmació e jura de privilegis de la ciutat de Barchinona e de les
 35 altres ciutats, viles e lochs reials del dit Principat deroguen o perjudiquen o seran vists e vistes perjudicar o derogar ara o en esdevenidor al dit Braç e singulars de

---

1 sie estret] sia stret *M* 2 singulars] *amb s² int.* 3 lurs] llurs *M*
 6 singular] singulars *M* 8 de¹] e *M* 9 çiuat] ciutat *M* | viles] e viles *M*
 10 o¹] e *M* 12 aquell] aquells *M* 18 gentills] gentils *M* 20 lur] llur *M*
 22 per] *om. M* | lurs] llurs *M* | façen] fassen *M* 26 sie] sia *M* 28 lurs]
 llurs *M* 29 proteste] protesta *M* 30 e²] e en *M* 31 cascú] cascun *M*
 32 salves] *amb s int.* 35 lochs] *amb s int.* 36 e vistes] o vists *M*
 37 esdevenidor] sdevenidor *M*

aquell e als privilegis, libertats e immunitats expressament, contradiu e dissent e specialment e expressa a les concessions del Sacramental e de les imposicions: requirent açò ésser insert a la fi de la carta de la dita confirmació e àls ésser ne feta a part pública carta sens les dites retencions per vos notari, etcètera.» 5

Quarum lecture et tenori per syndicos civitatis Barchinone ad prestandum fidelitatem nomine eiusdem domino Regi et ad alia constitutos per se et alios eiusdem adherere volentes, contradictum extitit et dissensum, et nunc scriptura presenti Johannes de Fontecooperto notarius syndicus dicte civitatis dissentit et contradicit racionibus sequentibus: Constat a notorio, comites, vicecomites, comitores, valvassores, magnates, nobiles, milites et scutiferi genero[237v^b]si, semper unum corpus, unum collegium, unum Brachium per se individuum a tanto citra tempore quod hominum memoria in contrarium non existit, fecerunt, fuerunt et in omnibus Curiis generalibus ut unum Brachium processerunt, responderunt, statuerunt et obtinuerunt gracias et honores. Nunc vero contra precessorum suorum statuta, unum Brachium aliud producere contra monstrum censetur, nec licet in unitate antiquorum decreta prefatis; apud nos enim inconvulsis radicibus vivit antiquitas cui legum coditores in Cathalonia reverenciam sanxerunt, prothdolor, nimis est asperum et precipue tantorum virorum moribus inimicum, uici quempiam quantacumque rocionis excusacione, que bene sunt ordinata rescindere et exemplo docere ceteros sua indebite posse constituta Brachia dividere antiquata. Sciunt et etenim nobiles viri et milites prefatas cedulas offerentes, quod in Cathalonia tum in actibus generalium Curiarum et specialium, tum in gestis Parlamentorum, tum in aliis processibus enantamentis et actibus universis statum reipublice tocus Principatus Cathalonie tangentibus semper cum tribus Brachiis tantum 10 15 20 25 30 35

3 concessions] constitucions e confirmacions M 10 constitutos] constituta M 13 dicte civitatis] int. 14 sequentibus] amb us int. 15 vicecomites] amb s int. 19 non] int. per una altra 23 monstrum] precedit per les lletres ratllatades i exp. mo, morem nostrum M 24 decreta prefatis] de certa preffatis M 25 coditores] conditores M 27 moribus] amb us int. 28 uici] nisi M 31 et¹] rep. 32 prefatas] preffatas M 33 actibus] amb us int. | gestis] amb s² int. 35 Principatus] amb us int. 36 tangentibus] amb us int.

processum extitit per eosdem unum solum Brachium
 facien[238r^a]tes scilicet cum Brachio ecclesie et Brachio
 civitatum regalium et villarum; alienum igitur et novum
 est temporibus nostris quatuor in Cathalonia edere
 5 Brachia; quod si tante tribulacionis materiam generalis
 Curia amplectaretur, civitates regales per se Brachium
 facerent, et ville regales per se cathedrales ecclesie per se
 et eorum capitula aliud per se; et sic, ubi multitudo ibi
 confusio. Set hoc procul sit ab eis qui regalias et comodum
 10 reipublice semper contra luporum insidias obtime
 deffensarunt n[e]c promisserunt iura regia in ruinam
 incidere nec rem publicam in excidium submergi fluctibus
 procellosis. Predictam namque adulterinam Brachiorum
 nominationem seccionem in uno Brachio inducentem
 15 abhorrent Usatici Barchinone, evitant constituciones
 Cathalonie generales, negligit practica generalium
 curiarum et actuum solemnium Cathalonie Principatus,
 Regumque illustrissimorum dominorum, sancte
 recordacionis, Brachii nobilium et militum nominacio in
 20 predictis et aliis solemnibus concessionibus exarata de
 certa sciencia et consulte nec oblivioni tradatur unitatis
 fructus qui comodum reipu[bli]ce extollit nutrit et
 conservat, cuius utilitas preferenda est propriis, divina
 [238r^b] et humana pagina attestante.

25
 (60) Dictus igitur Johannes de Fontecohoperto
 syndicus civitatis Barchinone per se, et omnes alios eidem
 adherere volentes non admittendo illos qui prefatas
 cedulas porrexerunt, cum nulla sint potestate suffulti,
 30 protestatur de nullitate actus et obligacionis cedularum
 predictarum a qua et de qua nullitate recedere non intendit
 quovis actu contrario interveniente, dicit ut supra tactum
 est, quod omnes magnates, nobiles, milites, et alii supra
 nominati faciunt et fecerunt semper ac facere debent unum
 35 tantum Brachium in omnibus in quibus ut brachium
 intervenire possunt et debent tria Brachia Cathalonie
 Principatus, scilicet ecclesie, nobilium et militum,
 civitatum et villarum regalium, et hoc jure usi sunt eorum

1 extitit] *amb t³ int.* 5 tribulacionis] turbaciones *M* 7 ville] villas *M*
 9 Set] sed *M* 11 deffensarunt] defensarunt *M* | nec] *nc amb c int.*
 12 incidere] isidere *M* 15 abhorrent] aborrent *M* 16 practica] pratica *M*
 17 actuum] *om. M* 18 dominorum] nostrorum *M* 22 reipublice] reipuce
amb ce int. 24 attestante] testante *M* 26 Fontecohoperto] Fontecooperto
M 28 illos] *amb s int.* | prefatas] preffatas *M*

memorie laudabilis predecessores strenuitate fulgentes
 novitates evitantes qui sub nominatione unius Brachii
 nobilium et militum gloriose dies suos clausurunt
 extremos, prout eisdem edocebant et edocent Usatici
 Barchinone et constitutiones Cathalonie generales, non
 seminantes inter Brachia scisma, nec in agro Domini
 lollium immittentes, nec partiti sunt Brachium unicum
 [238v^a] partes integrales Brachii unici et singularis
 Brachia nominantes, cui nominationi non consentit
 Syndicus antefatus set dissentit expresse per se et alios
 adherere volentes, non discedendo tamen a prefata
 nullitate tacite vel expresse de qua solemniter protestatur.

(61) Ulterius, contradiccioni privilegiorum civitatis
 Barchinone facte et aliis contradiccionibus per dictos
 offerentes dictas cedulas factis privilegiis aliarum
 civitatum et villarum regalium non consentit per se et alios
 adherere volentes, imo dissentit et contradicit expresse,
 protestando quod omnia privilegia, libertates et
 immunitates, confirmaciones, franquitates, usus et
 consuetudines dicte civitatis Barchinone et aliarum
 civitatum et villarum regalium dicti Principatus Cathalonie
 eidem sindico adherere volencium sint et remaneant in suo
 pleno robore efficacia et virtute nec per predicta in dictis
 oblatis contenta cedulis, licet instabilia in aliquo derogetur
 nec dictis offerentibus ius aliquod adquiri valeat nec
 acrescat quovis modo nunc vel in futurum cedularum
 oblacione prefata nec in eis serie contentarum.

(62) Nempe protestatem eciam dictus [238v^b]
 Johannes de Fontecohoperto syndicus antefatus, quod
 privilegia, libertates et practica Sacramentalis sint et
 remaneant in suis firma plena efficacia et virtute, per se
 antedicto, nomine et omnium eidem volencium adherere,
 solemniter protestando cui sacramentali jus aliquod non
 decrescat, nec eius privilegiis, usibus et practice antiquate
 nec acrescere valeat jus aliquod prefatis contradicentibus,
 nec sibi jus adquiri valeat per predicta: requirens sibi

6 scisma] cisma *M* 7 lollium] lolium *M* | immittentes] immitentes *M*
 10 antefatus] antedictus *M* | set] sed *M* 11 prefata] preffata *M*
 14 contradiccioni] *amb* contra *rep.* 15 contradiccionibus] *amb* c² *int.*
 28 prefata] preffata *M* | nec] *om.* *M* 30 protestatem] *om.* *M*
 31 Fontecohoperto] Fontecooperto *M* 32 practica] pratica *M* 36 usibus]
amb us *int.* 37 prefatis] preffatis *M*

iiidem syndicus fieri unum et plura et tot quot pecierit publicum et publica instrumenta.

(63) Et die jovis decima octava mensis madii anno
 5 predicto M^oCCCC^o terciodecimo, Bernardus Laurenci
 procurator fischalis dicti domini regis nomine ut asseruit
 ipsius domini obtulit, michi dicto prothonotario in domo
 seu habitacione nostra predicta, quandam papiri cedulam
 10 scriptam, cuius tenorem in fine premissorum requisivit
 inseri et apponi cuius tenor est talis: «Lo Senyor Rey no
 consent, ans expressament dissent e contradiu a dues
 cèdules e a les coses en aquellas contengudes die veneris
 XXIII^a decembris anno proxime lapso M^oCCCC^o
 15 duodecimo, per lo Braç militar offerres, la una de les quals
 comença: [239^r^a] Lo braç dels magnats, etcètera; e l'altre,
 lo Braç dels cavallers, etcètera; si e en quant facen o sien
 vistes fer en alguna manera contra sos drets,
 preheminències, precipuitats, superioritats e regalies,
 20 requirent la present resposta ésser continuada a la fi de les
 dites cèdilles. De Gualbis Vicecancellarius.

Signum Fferdinandi Dei gracia Regis Aragonum,
 Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice,
 25 Comitibus Barchinone, Ducis Athenarum et Neopatrie ac
 eciam Comitibus Rossilionis et Ceritanie, qui huiusmodi
 confirmationem, laudamus, concedimus, firmamus et
 juramus huicque publico instrumento sigillum nostrum
 comune cum sigillum Maiestatis nostre nondum sit
 30 perfectum apponi iussimus in pendentibus. Fferdinandus.

Testes sunt qui presentes fuerunt confirmacioni per
 dictum dominum Regem et oblacioni cedularum per
 dictum Comitem et Berengarium de Ulmis, quibus supra
 nominibus factis, [239^r^b] venerabilis in Christo pater
 35 Episcopus Legionis, Egidius Roderici de Lihori miles
 camerlengus, Bernardus de Gualbis Vicecancellarius et
 Berengarius de Bardaxino et Johannes Ferdinandi de
 Heredia miles consilarii dicti domini Regis, et oblacionem

1 iidem] idem *M* 4 mensis] *om. M* 5 predicto] proxime dicto *M*
 Laurenci] Laurencii *M* 6 dicti...regis] *om. M* 8 nostra] mea *M*
 11 expressament] *om. M* 12 aquellas] aquelles *M* 15 comença] comensa
M | braç] bras *M* 16 facen] fassen *M* | o] e *M* 20 cèdilles] cedules *M*
 22 Fferdinandi] Ferdinandi *M* 28 Maiestatis] magestatis *M* 29 in] im
M | Fferdinandus] rex Ferdinandus *M* 35 Lihori] Liori *M*

per dictum Johannem de Fontecohoperto facte de cedula supra inserta, Nicholaus Ravell civis Maiorice, et Bartholomeus de Gracia scriptor sigillator in scribania dicti domini Regis et Paulus dez Mas scriptor. Oblacioni vero per dictum Bernardum Laurencii nomine dicti domini Regis facte, fuerunt testes Michael Egidii et Bartholomeus de Gracia scriptores sigillatores in scribania et Johannes Vilagut scriptor scribanie dicti domini Regis. 5

Signum me[i] Raymundi de Cumbis prothonotarii dicti domini Regis auctoritateque regia notarii publici per totam terram et dominacionem ipsius qui predictis interfui eaque diebus locis et anno predictis firmata, jurata [239v^a] et acta de mandato dicti domini Regis scribi feci in duobus pergamenis cum membranis pergameni junctis; in quorum primo sunt centum triginta octo linee, prima quarum incipit, In Dei nomine, et finit do[min]i Regis; secunda vero incipit, Martini, et finit ipsius domini; penultima autem linea dicti primi pergameni incipit, ferre, et finit Pascha: ultima vero linea incipit, sii, et finit de racione: in secundo autem pergamento sunt centum viginti tres linee ultra lineas signi seu firme dicti domini Regis et testium predictorum, quarum prima incipit, Signum, et finit signum, secunda vero incipit, Petri, et finit Qui: penultima autem linea dicti secundi pergameni incipit, inseri, et finit magnates: ultima vero ipsius que non est perfecta incipit, et cetera; e l'altre, et finit de Gualbis Vicecancellarius, et clausi. Corrigitur tamen in lineis III^a primi pergameni ac vestri, in LXXII^a Regnorum, in LXXX^a servanda, in CXVIII^a eiusdem, et in lineis X^a secundi pergameni et successoribus, in XXXII^a ac eciam, in LXV^a presti, in LXXI^aX fuit lecta et alibi in eadem barons e nobles, in LXX^aXV^a fuit lecta, [239v^b] in XC ipsius domini Regis primo, in XCI^a continuari, in C^a et per, IIICXX^a centibus, in C^aXXI^a nomine ut asseruit ipsius domini obtulit michi dicto prothonotario, et alibi in eadem in. 10 15 20 25 30 35

1 Fontecohoperto] Fontecooperto M 13 locis] amb s int. 14 duobus] duo M 17 domini] doi amb i int. 20 sii] si M | et] rep. 24 Petri] primi M Qui...25 finit] om. M 27 laltre] laltra M 28 tamen] autem M | IIIa] tercia M 29 in²] et M 31 successoribus] amb us int. | in²] om. M in³...32 LXXI^aX] om. M 32 lecta] om. M 33 LXX^aXV^a] LXXXV^a M XC] XC^a M 35 C^aXXI^a] CXXI^a M 36 in²] in et cetera M

1422

Regis Alfonsi 4 in curia Barchinone
celebrate per reginam Mariam eius
consortem et procuratorem

5

[243r^a] In nomine domini nostri Jhesu Christi. Pateat
universis, quod cum nos Maria dei gracia regina
Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et
Corsice, comitissa Barchinone, ducissa Athenarum et
Neopatrie ac eciam comitissa Rossi[li]onis et Ceritanie;
primogenita regis Castelle, locumtenens generalis
illustrissimi domini regis, viri et domini nostri carissimi,
pro conser[243r^b]vacacione honoris regalis diadematis dicti
domini regis et nostri ac bono statu rei publice Cathalonie
principatus, in civitate Dertuse cathalanis mandavisse[m]
curiam generalem, et deinde mutavisse[m] eandem in
civitate Barchinone, et ad eandem curiam convenissent
prelati persone ecclesiastice, religiosi et procuratores
capitulorum cathedralium ecclesiarum, magnates, barones,
nobiles, milites et homines de paratico, cives et homines
villarum ac syndici et procuratores universitatum civitatum
villarum et locorum regalium Cathalonie principatus,
quorum nomina inferius sunt scripta. Ideo, tractatu super

10

15

20

1 1422...5 procuratorem] *af. possiblement per Vidal, Constitucions NP, om. O 7* In...Christi] In nomine sancte et individue trinitatis patris et filii et spiritus sancti *NOP 8* nos] illustrissima domina *NOP 11* ac eciam] *om. 2ⁿ protocol NO 12* regis] regni *NOP, regni 2ⁿ protocol NOP 13* nostri] sui *NOP* | carissim] carissimi reverendo in christo patri domini archiepiscopo terrachonensi salutem et dileccionem quia nos *2ⁿ protocol NOP 14* conser[243rb]vacacione] conservacione et tuicione *NOP, conservacione et tuicione 2ⁿ protocol NOP 15* et nostri] *om. NOP 16* in...2,4 infrascriptas] curiam generalem cathalanis indixisset ad vicesimam primam diem mensis aprilis anno subscripto mandavit fieri et expediri pro dicte curie convocacione literas quarum tenores successive per ordinem sic sequuntur *NOP*, curiam generalem celebrare providimus cathalanis ad quamquidem celebracionem civitatem Dertuse et diem vicesimam primam aprilis proxime futuri cum continuacione dierum sequencium huius serie assignamus ideo vos requirimus et monemus quatenus die et loco predictis celebracioni dicte curie assistatis nos enim dicta die presencialiter in eadem civitate pro dicta curia celebranda erimus deo duce. Data Dertuse XVIII° die Marcii anno a nativitate domini M^oCCCC^oXXI^o. La reyna *2ⁿ protocol NOP 21* nobiles] *int. 22* civitatum] *int.*

Testimonis col·lacionats: *NOP*

infrascriptis cum eisdem habito, ad supplicacionem et de consilio approbacione et consensu eorumdem constitutiones et confirmaciones ac declaraciones fecimus infrascriptas.

5

(1) Primerament, a supplicació e de assentiment e aprovació de la present Cort, ordonam e statuim perpetualment que quant los officis de canceller e vicecanceller vagaran per mort, remoció o renun[243v^a]ciació o en altra manera, lo dit senyor rey o successors seus, dins dos mesos comptadors del dia de la mort renunciació o remoció havien e sien tenguts provehir dels dits officis, ço és, del canceller a alguna notable persona ecclesiàstica graduada en dret canònich o civil, e del offici de vicecanceller a altra persona setglar doctor o juriste solemnes experts en los furs, constitucions e altres leys dels regnes e terres del dit senyor rey, nadius, naturals e domiciliats reyalment e de fet ab veritat e sens dispensació dels regnes d'Aragó o de València o del Principat de Cathalunya o del Regne de Mallorca e no a altres.

(2) Volents les constitucions de Cathalunya manants que les causes de la vegueria dins la vegueria e les causes de la batlia dins la batlia sien tractades ésser observades plenerament e a la letra. Declaram, ordonam e statuim les dites constitucions haver loch axí en les causes criminals com civils, axí que a instància del pro[243v^b]curador fiscal ne de algú altre no puxen ésser tretes algunes persones de

25

6 1] I O | Primerament] *precedeix la rúbrica* Del Canceller e vicecanceller del senyor Rey NP | supplicació] suplicacio N | de assentiment] de ssentiment O 7 aprovació] aprobacio O, aprovacio P 8 que quant] *rep., també rep.* NOP 9 vicecanceller] vicicanceller NOP vagaran] vagueran NO, vaguera P | o] ho NO 10 o¹] ho NO | o²] e OP 11 successors] succehidors NOP 12 o] ho N 13 notable] notabla NOP 14 ecclesiàstica] ecclesiasticha NOP | graduada] graduade O | o] ho NOP 15 vicecanceller] vicicanceller NOP | a] ha O, o P | altra] altre O | setglar] seglar O | o] ho N 16 juriste] jurista NOP | solemnes] solennes NP | experts] *amb t int. per una altra mà* 19 dAragó] de Arago O | o¹] ho N 20 a¹] *om.* OP 23 2] II O 24 vegueria¹] vagueria NP, vagaria O | vegueria²] vagueria NP, vagaria O 25 sien] sian OP 26 plenerament] plenament NO | Declaram] declaram plenament O statuim] statuhim NOP 28 a] si a NP | fiscal] fischal NOP 29 algú] algun NP | puxen] puxan NO

les vegueria o batlia de Cathalunya dins la qual hauran comès lo delict e seran preses e totes e qualsevol letres, rescrits, provisions, manaments e altres coses fetes e fahedores en contrari sien *ipso facto* nul·les, e que per algú official o altre qualsevol persona no sien obeïdes sens encorrimment de alguna pena. 5

(3) Ab aquesta present constitució statuim e ordonam que d'ací avant com lo dit senyor o successors seus hauran convocades Cort o Parlament en alguna ciutat, vila o loch del Principat de Cathalunya e lo dit senyor rey o successors seus no seran personalment en la ciutat, vila o loch assignada o assignat la dita Cort o Parlament, no puxen ésser porrogada o porrogat en una vegada o en moltes, sinó per quaranta dies; e si dins aquells lo dit senyor o altre successor seu no serà vengut personalment a la dita ciutat, vila o loch, la convocació e injuncció de la Cort o Parlament sien *re ipsa circumducta* e absoluta. 10 15

[244r^a] (4) Statuim més e ordonam que d'ací avant, Cort o Parlament no puxen ésser convocades ne celebrades en Cathalunya en loch menor de doscents fochs. 20

(5) Ordonam e statuim la Cort present approbant que lo senyor rey o son primogènit partints de alguna ciutat, vila o loch del Principat de Cathalunya hon se celebrarà sa audiència per anar en altra ciutat, vila o loch e fer aquí residència ab sa Cort en la ciutat, vila o loch d'on serà 25

---

1 vegueria] vagueries *N*, vagaria *O*, vagueria *P* | batlia] ballia *N* | la qual] les quals *N* 2 o] ho *NOP* 3 rescrits] *om. NOP* 4 fahedores] fahadores *O* | algú] algun *NOP* 5 official] offecial *O* | o] ho *N* 6 encorrimment] incorrimment *NOP* 8 3] III *O* | Ab...18 absoluta] *constitució assenyalada amb quatre manicules al llarg del text* | statuim] statuhim *NOP* 9 daci] deçi *P* | o] ho *N* 10 convocades] convocada *NP*, convocate *O* | o²] ho *N* 11 rey] *om. NOP* | o] ho *N* 13 o²] ho *N* 14 vegada] vegade *O* 15 quaranta] XXXX *NOP* 17 ciutat] ciutat *NOP* o] ho *N* 18 Cort] dita cort *amb dita ratllada* | o] ho *N* 20 4] IIII *O* Statuim] statuhim *NOP* | daci] daçi *N*, deci *P* 21 o] ho *N* | puxen] puxan *O* 22 doscents] docents *NP*, docens *O* 24 5] V *O* | Ordonam] *amb n. marg. d'una altra mà indicant* De audiencia tenenda post recessum a loco ut audienciam tenebat et quod de novo intrat terminus a cuius loci, *precedeix la rúbrica* De les causes comencades e que no sen puxen comencar dins los X dies apres que lo S.R. o son primogenit eran exits de la vegueria *O* | statuim] statuhim *NOP* 26 o] ho *N* | hon] on *O* | sa] se *P* 27 o] ho *NO* 28 sa] se *P* | o] ho *N*

partit, se pusca celebrar audiència per son canceller,
vicecanceller o en son cas regent cancellaria per deu dies
aprés del jorn qu·el serà exit de la vegueria e no pus avant
per continuar decedir e exequir les causes començades, e
5 que de nou no se n'hi puxen començar si donchs dins
aquells X dies no tornave dins la ciutat, vila o loch on serà
la audiència romasa, ajustant que en alguna ciutat, vila o
loch no·s començ celebrar audiència tro a tant que sie
entrat dins los térmens de aquella o aquell, e que durants
10 los dits deu dies et de la audiència romasa en lo loch d'on
serà partit [244r^b] causes començades en aquella dins los
dits deu dies no·s pusquen aquí continuar provehint e
inhibint que en la ciutat, vila o loch hon serà la dita
audiència primogènit, governador general o portantveus de
15 aquell en Cathalunya no tinguen audiència.

(6) Occurrents a la difficultat de fermar e perill de les
persones dels citats de pau e treva a instància del
procurador fiscal, en cas per constitucions permès de
20 vídues, pubils e persones miserables en la audiència del
senyor rey, provehim, volem e statuim que com algun a
instància del dit procurador o per miserabilitat,
pupillaritat o viduïtat serà querelat en la audiència del dit
senyor, aquest aytal puixa comparar, tornar penyores e
25 fermar segons les constitucions de pau e treva requeren
devant lo veguer o altre official al qual és legut de fer tal
procés dins lo territori o jurisdicció del qual lo malefici o
dan se dirà ésser donat o comès, lo qual official prengue

1 pusca] pusque *N*, puscha *OP* | celebrar] selebrar *P* 2 vicecanceller]
*rep. ce*¹, vicicanceller *NOP* | cas] cars *NOP* | deu] X *NO* 3 qu·el] que
ell *NOP* | serà] seria *NOP* | vegueria] vagueria *NOP* 4 començades]
comensades *O* 5 puxen] puxan *O* | començar] comensar *P* | dins] *int.*
6 o] ho *N* | on serà] hon seria *NOP* 7 romasa] romase *O* | o] ho *N*
8 començ] comens *NOP* | sie] sia *NOP* 9 entrat] *om. NOP* | durants]
amb s int., durant *NOP* 10 deu] X *NOP* | et] *om. NOP* | lo] *om. P*
11 començades] comensades *O* 12 dits] quals *NP* | deu] X *NP*
pusquen] *amb us int.*, puxen *NP* 13 en] *om. NOP* 17 6] VI *O*
Occurrents] occorrents *NOP*, precedeix la rúbrica De Pau e Treva *O*
18 e] e de *NOP* 19 fiscal] físchal *NO* | cas] cars *OP* 20 pubils] pubills
NOP | e] et *O* | persones] *rep. i ratllat després de la següent paraula*
21 statuim] statuhim *NOP* 22 miserabilitat] *amb t² int.* 23 pupil·laritat]
o pupillaritat *O* | o] e *P* 24 puixa] puxe *OP* 25 e] e de *OP* | requeren]
raqueran *N* 26 davant] davant *NO* | veguer] vaguer *NOP* | legut] lagut
N 27 procés] proçes *O* | o¹] ho *NO* | malefici] malifici *N*, maliffici *OP*
28 prengue] prenga *OP*

[244v^a] la comparació e penyores e fermes, e face altres actes necessaris a la comparació en tal manera que puixe obtenir justícia del querelat et e contra; e après tal procés e actes devant los dits ordinaris fets sien tramesos a la audiència del dit senyor a despeses del comparent, en la qual lo dit querelat per si o per son procurador legítim puixe deffendre la dita causa a la qual audiència lo dit veguer o altre official prenent la dita comparació, hagen a trametre e remete segurament lo dit comparent si personalment anar-hi volrà, açò provehit que si lo querelat serà miserable e volrà comparar en la dita audiència, haja intimar ab letra de la Cort al querelant que dins espay de XV jorns après la intimació comparega en la dessus dita audiència per procehir en la causa e que durants los dits quinze jorns lo querelant co[m]parent sie detengut en persona o donat a sufficient compleuta segons la qualitat del clam, e après sie procehit en la causa per justícia segons volen les constitucions de pau e treva e les pràtiques de aquelles.

(7) A remoure calumpniosas acusacions, queeles de pau e treva e denunciacions encara que fossen per lo procurador fiscal en cas permès per constitucions de Cathalunya, fetes, donades e procurades ara sia o fos feta comparació per los acusats, querelats e denunciats ara no, volem e declaram per aquesta constitució, si los querelants, acusants o denunciants callaran per I any la instància de les dites acusacions, queeles e

1 comparació] comparicio P | e¹] om. NOP | face] faça NOP 2 manera] rep. ma | que puixe] que lo querelat puixa NOP | puixe... 14 que] passatge afegit al marge 3 e²] et O 4 devant] davant N | dits] om. P 6 legítim] legittim P 7 puixe] puixa P | deffendre] deffendra NP 8 veguer] vaguer OP | dita] om. O | comparació] comparicio P | hagen] hajan NO 9 trametre] trametra NP, tramatra O | e] o OP | remete] amb e³ int., rametre NO, remetra P | segurament] segrament NP, sagrament O 11 e] ho NOP | comparar] comperer P 12 espay] spay NOP 13 comparega] comparaga P 14 durants] durant O | los] amb s int. 15 quinze] XV NOP | sie] sia NOP 16 compleuta] capleuta NOP segons] sagons N 17 sie] sia NOP | procehit] provehit P 18 segons] sagons N | e¹] e de O 21 7] VII O | A remoure] precedeix la rùbrica de pau e treva O | calumpniosas] calumpmeses P 23 fiscal] fischal NOP cas] cars OP | per] com per O 24 fetes... 25 no] passatge assenyalat amb daga | o] ho NO 25 comparació] comparicio P | acusats] acusat P | e] om. NOP 27 acusants] acusants N | callaran] calaran N | I] un NOP 28 les] las O | acusacions] accusacions P

denunciacions, ésser perida axí que d'aquí avant los dits
 5 acusants, querelants e denunciants no sien admeses a
 persecució de [244v^b] aquelles e llà on no callaran ans
 perseguiran aquelles e dins spay de dos anys après de la
 comparació si serà querela de pau e treva e del clam donat
 o denunciació encara que fossen fetes o donades per lo
 10 procurador fiscal, segons dit és, no seran finalment
 proseguides, peresquen ab totes condicions e fermes
 romanent la acció íntegra si altra instància volrà començar,
 salvat emperò, dret al querelat accusat e denunciat en les
 despes e dans contra lo acusant querelant o denunciant. E
 volem que en la present constitució sien compreses les
 causes e negocis ara pendents.

15 (8) La superfluïtat dels algutzirs volents squivar per
 vexacions a tolre als sotmeses poblats en lo Principat de
 Cathalunya, statuïm e ordonam que d'ací avant no puxen
 20 usar sinó dos algutzirs del senyor rey e un de son
 primogènit en la ciutat, vila o loch on lo dit senyor o son
 primogènit seran presents dins lo Principat de Cathalunya,
 los quals algutzirs hajen ésser nadius e naturals del [245r^a]
 dit principat o de aquells regnes e terres de la Corona
 d'Aragó on cathalans poden usar del dit ofici, provehints
 25 que los dits algutzirs e encara jutges de cort no pusquen
 tenir cort ni juhi, ne fer altres actes sens expressa e special
 comissió o manament del senyor rey o de son primogènit,
 canceller, vicecanceller o en son cas regent cancellaria feta
 o fet sobre algun fet particular e exceptada capció de

1 perida] peride *O* | daqui] daci *O*, dequi *P* 2 querelants... denunciants]
 denunciants e querelants *O* | e] o *P* 3 persecució] prosscucio *O*,
 prosequcio *P* | llà] alla *O* | on] hon *P* 4 perseguiran] prosscugiran *O*,
 prosequiran *P* | e] *om. NOP* 5 comparació] comparicio *P* | si... treva]
amb n. marg. d'una altra mà indicant nota quando et qualiter instancia
 processus pacis et tregue sit precepta | e¹] e de *O* | e²] o *NOP* 6 encara]
 encare *O* | fetes] dites ffetes *O* 7 procurador...9 íntegra] *passatge*
assenyalat amb daga | fiscal] fischal *NOP* 8 proseguides] prosscugides
O 9 altra] altre *P* 10 accusat] acusat *O* 11 o] e *NO, om. P* 15 8] VIII
O | La superfluïtat] *precedeix la rúbrica* Dels Algutzirs *O* | squivar]
 esquivar *N* 16 sotmeses] sotsmesos *NP*, sotsmessos *O* 17 statuïm]
 statuhim *NOP* | daci] deci *P* 18 dos algutzirs] *amb n. marg. d'una altra*
mà indicant nota algutzirii possunt uti scilicet duo tamen | algutzirs]
 algutzis *P* 21 del] *rep.* 22 principat] *seguit del passatge ratllat* de
 Cathalunya | e terres] *rep.* 23 d'Aragó] de Arago *O* | on] hon *NOP*
 24 encara] encare *O* 25 juhi] juy *NP*, juhy *O* | expressa] spressa *O*
 27 vicecanceller] vicanceller *OP* | cas] cars *OP* | feta] o feta *O*
 28 fet¹...algun] *af. al marge* | algun] clam *NOP* | e] *om. NOP*

persones en bregues o fragant crim, e exceptades encara
 les persones familiars e domèstiques de casa del dit senyor
 rey e nostres e del dit primogènit, e tots actes fets en
 contrari sien *ipso facto* nul·les, salvats emperò, los
 privilegis a les ciutats, viles e lochs qui de menor nombre
 de algutzirs son privilegiades. 5

(9) A l'abús dels scrivans de la cort del dit senyor rey
 e de son primogènit o governador general volents obviar,
 provehim, statuim e ordonam perpetualment que d'aquí 10
 avant los prothonotari, lochtinent o regents officis de
 prothonotari e secretaris qui reeben lo dret del segell
 principalment per quitar los [245r^b] dits scrivans imposat,
 hajen e sien tenguts primerament convertir lo dit dret en
 pagar la dècima a canceller, vicecanceller e prothonotari, e 15
 los tres mília sous assignats al dit vicecanceller sobre lo dit
 dret e quitar si mateix lo lochtinent e aquell quite les claus
 de l'archiu, scrivans, segelladors e verguers de la
 audiència e correus de la scrivania de lur quitació, vestit e
 gràcia segons lur grau, ans de totes coses com per obra de 20
 aquells lo dit dret de segell sie adquisit compartint a
 cascun segons més e meyns a cascuna terça a sou e a liura

---

1 bregues] brega *NOP* | fragant] ffragant *O*, fregrant *P* | encara] encare
O 2 casa] case *O* 3 rey] *om. NOP* 5 menor] manor *P* 8 9] VIII *O*,
 abans d'aquesta disposició el ms. omet una constitució que *N* anul·la i
 que tant *O* com *P* indiquen non funt acordata nec auctorizata amb rúbrica
 De les scriptures del archiu i text Volem e ordonam que cascun haja
 facultat de haver copia o traslat de les scriptures a ell necessaries del
 archiu del senyor rey e manam al tinent les claus o regent lo dit archiu qui
 ara es o sera per avant qui no contrestants qualsevol pracmatiques
 ordinacions o manaments fets fetes o fahedores en contrari les los quals ab
 la present tollem e revocam les copies de qualsevol scriptures segellades
 ho spaxades en la scrivania del senyor rey fahents per qualsevol persones
 del principat de Cathalunya encara que tocassen interes o patrimoni del
 senyor rey o feus reynals donan als demanants aquelles. E si lo contrari per
 lo dit tinent o regent lo dit archiu era fet o recusave dar o liurar les dites
 copies aquell volem encorrer en pena de CCC florins | A labús] *om.*
 abans precedeix la rúbrica De les persones quis deuen quitar del dret del
 segell en la Regia Cancellaria *NO*, Dels scrivans que sian quitats *P* 9 e] o
O 10 statuim] statuhim *NOP* | daquí] dequi *P* 12 reeben] reban *N*,
 reben *OP* | dret...segell] amb n. marg. d'una altra mà indicant
 distributone iuris sigilli | del] de *NP* | segell] sagell *N* 14 sien] sian
NO 15 vicecanceller] vicicanceller *N* 17 mateix] mateys *NP*, matex *O*
 18 de larchiu] del arxiu *N* | segelladors] sagelladors *N*, sagalladors *O*
 19 lur] llur *O* 20 segons] sasons *N* | lur] llur *O* | obra] obre *O*
 21 segell] sagell *NOP* | sie] sia *NOP* 22 segons] sasons *N* | meyns]
 menys *NOP* | a¹] en *NOP* | a³] *om. O*

segons la quitació. Axí emperò, que lo dit prothonotari ne
 altre no puxa ésser pagat de la gràcia fins les quitacions
 ordinàries sien pagades, ajustant que lo scrivà qui
 demanarà o perdrà alguna cosa que no li sie deguda per
 5 constitucions per cascuna vegada que farà lo contrari per
 lo dit prothonotari, lochtinent o regent sie privat per una
 setmana de l'exercici de son offici e de la quitació a ell
 per aquella setmana deguda, e sie tengut restituïr lo que
 pres haurà ab la do[245v^a]bla, los quals prothonotari,
 10 lochtinent o regent e secretaris, sien tenguts prestar
 sagrament e homenatge ara de present e après cascadun en lo
 principi de son offici de servir la present constitució a la
 letra, axí que per ells o per interposadas personas no puxe
 ésser fet lo contrari, encara que per lo dit senyor rey li fos
 15 manat en alguna manera.

(10) Aquells mateixs scrivans, secretaris e encara
 lochtinent o regent offici de prothonotari quant és a
 l'exercici de fer processos, enquestes e tots altres actes
 20 judicials tocants en qualsevol manera, cathalans qui·s
 menaran e s'accitaran denant lo dit senyor, son primogènit
 o governador general e encara denant vós o en nostra
 audiència e sua, volem e ordonam de aprobació de la
 Cort ésser nadius, poblats e domiciliats dins lo Principat
 25 de Cathalunya, e si lo contrari serà fet, que los actes per
 altres que no hajen les dites qualitats fets sien *ipso facto*
 nul·les, e exceptats manaments, letres, cartes, provisions e
 sentències les quals [245v^b] puixen los altres scrivans e
 secretaris ordinaris dels altres regnes e terres del dit senyor
 30 reebre.

1 segons] sagons *N* 2 puxa] puxe *NOP* 4 que] qui *NP* | sie] sia *NOP*
 5 vegada] vagada *P* 6 regent] ragent *NO* | sie] sia *NOP* 7 setmana]
 setmana *NOP* 8 sie] sia *NOP* 9 do245vabla] doble *O* 11 homenatge]
 homanatge *NP* | ara] are *O* 13 per²] *om. OP* | interposadas] *amb s² int.*,
 interposades *NOP* | personas] persones *NOP* | puxe] puxa *PN*, puixa *O*
 14 encara] encare *O* 17 10] *X O* | Aquells] *precedeix la rúbrica* Quels
 scrivans sien cathalans *NOP*, aquels *O* | mateixs] *amb s int.*, mateys *NOP*
 18 és] *om. P* 19 fer] ffer *O* 20 judicials] judicaris *NOP* 21 menaran]
 maneran *NO*, manaran *P* | saccitaran] acciteran *O* | denant] davant *N*
 son] o son *NOP* 22 o governador] *precedeix el passatge ratllat* e nostre
 e] o *N* | encara] encare *O* | denant] davant *N* 24 poblats] pobblats *O*
 e] o *O* 25 per] *segueix el passatge ratllat* ell e 27 e'] *om. NP*
 30 reebre] reebre *NOP*

(11) Volents lo abús per los prothonotaris, lochtinent, secretaris et altres scrivans qui actualment són o seran en servey del senyor, de son primogènit e nostre o del governador general tro açí fet, ordonam, statuim e volem que d'aquí avant com algun dels demunt dits serà empatxat per malaltia o en altra manera o se absentarà de la cort e servey dessus dits, tal axí empatxat o volent-se absentar, haje e sie tengut lezar o comanar les scriptures o actes qui s'hajen a menar denant lo dit senyor o en la sua audiència a algú dels altres scrivans cathalans actualment seguits la dita cort; e si algun contrafarà per cascuna vegada, sie privat per spay de I any de l'exercici de son offici e de la quitació, vestit e gràcia a ell pertanyents per lo dit any, enadint que partint lo dit senyor de la vegueria on serà los fets dels quals lo dit senyor o son canceller o vicecanceller o en son cas regent cancellaria no poran [246r^a] conixer obstant les leys de la terra, romanguen de fet als ordinaris de la dita vegueria d'on exirà e los processos e actes als scrivans de les corts de aquelles. E axí mateix volem ésser servat en lo primogènit, governador general e portantveus de aquell en Cathalunya les constitucions de açò parlants romanents en lur força e valor.

(12) Com segons constitucions de Cathalunya offici algú no dege ésser donat ne comanat per diners, per ço, confirmants les dites constitucions, ordonam e statuim

1 11] XI O | Volents] *precedeix la rúbrica* Quels prothonotari lochtinent secretaris e scrivans empachat per malaltia o partint se de la Cort del S. Rey hagin comanar los processos a altres scrivans N, De les scriptures com se han a comenar per los scrivans qui les fan absentant se de la audientia O 2 et] e NOP | o] e P 3 senyor] senyor rey NOP 4 açí] aci P | statuim] statuhim NOP 5 aquí] dequi P | demunt] damunt NO 6 empatxat] empexat P | malaltia] la malaltia O 7 empatxat] empexat P 8 haje...sie] haja e sia NOP | lezar] leixar N | o¹] e NOP comanar] comenar NO | o²] e P 9 qui shajen] quis hagen NO | denant] davant N | o] ho O 12 vegada] vagada O | sie] sia NOP | I] un NOP 14 enadint] anadint NOP | lo dit²] *rep. i ratllat* | vegueria] vagaria NOP 15 on] hon P | los] *amb s int.* | o son] *int.* | o²] *om.* NP 16 vicecanceller] vicicanceller NP | cas] cars OP 17 obstant] obstants NOP 18 vegueria] vagueria NOP | don exirà] *int.* | los] *amb s int.* 20 axí] aço NOP | mateix] matex N 21 portantveus] portants veus NOP 22 lur] llur O 25 12] XII O | Com segons] *precedeix la rúbrica* Que offici no sia donat per diners NOP | segons] sasons N 26 algú] algun NOP | dege] dega NOP | comanat] comenat NO 27 statuim] statuhim NOP

perpetualment a les dites constitucions ajustants que si algú en lo trienni present o d'aquí avant per si o per altre directament o indirecta haurà promès, prometrà o darà diners, argent o servey algú valent més de deu sous o farà promissió o obligació al senyor rey o a vós o al primogènit o als successors de aquells o nostres o a algun altre qualsevol official o persona per obtenir algun offici de jurisdicció dins lo Principat de Cathalunya, ara sie perpetual o temporal si aquell en la dita manera obtindrà, sie pri[246r^b]vat dels dits offici o officis e sie haüt per infamis sens alguna dispensació e inhàbil per deu anys a obtenir offici de jurisdicció real en Cathalunya; e los qui pendran tals diners, peccúnies, argent o servey valent més de deu sous, sien tenguts restituir aquells ab la dobla la meytat al senyor rey, e l'altra meytat al general de Cathalunya. Volem més e ordonam, que les constitucions de Cathalunya prohibints que algú que sie domiciliat dins la vegueria o sie de bando o que haje regit offici triennial en lo trienni passat o no haja porgada la taula, no puixe obtenir offici triennial sien simplament servades a la letra e les persones contra la pensa de les dites constitucions provehides dels dits officis, encontinent sien remogudes e provehides altres hàbils e sufficients servades les dites constitucions simplament e plana.

(13) Per donar orde a la decisió de les causes qui·s menen en la audiència e repel·lir les clamors dels

2 algú] algun *NOP* | daquí] dequí *P* 3 prometrà] ho prometra *O* 4 algú] algun *NOP* | deu] *X NOP* 6 a] *om. NOP* 8 sie] sia *NOP* 10 sie¹] sia *NOP* | sie²] sia *NOP* | sie²... 12 Cathalunya] *amb n. marg. d'una altra mà indicant* nota penna officialium que pro peccuniis officia obtinent haüt] hagut *P* 11 inhàbil] inabils *NOP* | deu] *X NOP* | a] *om. NOP* 12 real] reyal *NOP* 13 diners] *amb s int.* | peccúnies] pecunies *N* 14 deu] *X NOP* 15 meytat¹] maytat *O* | l'altra meytat] laltre maytat *O* 17 prohibints... 19 taula] *amb n. marg. d'una altra mà indicant* Cuidam ex hoc innuunt quod officia non triennalia possunt dari illis qui tabula non purgaverint | algú] algun *NOP* | que²] qui *N* | sie] sia *NOP* 18 vegueria] vagueria *NOP* | sie] sia *NOP* | bando] bandol *O* | o²] *om. NOP* | haje] haja *NOP* 19 haja] hage *O* | no²... 20 triennial] *amb n. marg. d'una altra mà indicant* Nota pena officialium qui non purgata tabula ad officia triennale exercent | puixe] puxa *NOP* 21 les²] las *O* 23 hàbils] abils *NOP* 26 13] XIII *O* | Per donar] *precedeix la rúbrica* Del progres de les causes en la audiència reyal *N*, Que dins tres dies apres que la causa relada e votada aquella se haja a cloure finir e promulgar *O* orde] obra *NOP* | decisió] dicisio *NP* 27 les] la *NOP* | clamors] *amb s int.*, clamor *NOP*

perseguints aquelles per les [246v^a] grans dilacions e
vexacions que prenen e sostenen per la incultació de les
dites causes, manam, volem e ordonam la dita Cort
aprobant que feta relació de alguna causa e los advocats
plenament oyts e lo canceller, vicecanceller e en son cas
5 regent cancellaria e lo consell plenament informats en fet e
en dret, los dits canceller, vicecanceller e en son cas regent
cancellaria, sien tenguts deliberar e concloure ans de oyr
relació de altra causa o fet, e après dins tres jorns
promulgar e publicar la sentència e decisió de la dita causa
10 axí relada e votada llà, emperò, on los dits canceller,
vicecanceller o regent cancellaria en son cas e o lo consell
no seria a ple informats o volran exhigint los cas pus
clarament ésser informats e veure sobre lo dret de les parts
e regonèxer lo procés si vist aquell no fretura de pus ampla
15 instrucció hajen e sien tenguts en lo jorn següent, e
con[246v^b]tínuament entendre en aquell fins a final
decisió e deliberat e conclòs collits los vots del consell
segons dessús és dit ans de oyr relació de altre fet o causa;
20 si emperò vist lo dit procés freturave de pus ampla
instrucció, sie manat al jutge o relador de aquell que al pus
breu que pusque lo instruesque complidament, e
entrentant, pusquen los dits canceller, vicecanceller o en
son cas regent cancellaria, altres causes començar e decidir
25 declarat que hon oyda relació de algú fet, los dits
canceller, vicecanceller e en son cas regent cancellaria, se
retindran deliberació per mils veure lo dret e la veritat del
fet no sie per la present constitució tolta facultat de decidir

---

1 perseguints] proseguints *N*, prosseguints *OP* | aquelles] aquellas *NP*
2 sostenen] sostenen *N* 4 relació] relacio *O* 5 vicecanceller]
vicicanceller *NOP* | e²] *om. NP* | cas] cars *NOP* 7 vicecanceller]
vicicanceller *O* | cas] cars *OP* 8 sien] sian *P* | oyr] hoyr *P* 9 relació]
rellacio *O* | causa] *om. OP* | o...10 sentència] *passatge rep. i barrat*
anteriorment després de alguna causa 10 decisió] dicisio *NP* 11 relada]
rellade *O* | emperò on] on empero *NOP* 12 cas] cars *OP* 13 seria]
serian *P* | informats] *amb s int.* | los] la *O* | cas] cars *OP* | pus] *amb us*
int. 15 ampla] ample *OP* 16 instrucció] intencio *O* | hajen] hagen
NOP | sien] sian *N* 17 entendre] entendra *OP* 18 deliberat] *amb t int.*
per una altra mà, delliberat N | collits] e collits *NOP* 19 segons] sagon
N | oyr] hoir *P* | relació] relacio *O* 20 freturave] freturava *N* | ampla]
ample *O* 21 sie] sia *NOP* | de aquell] daquell *NOP* 22 pusque] puscha
P | instruesque] introuesque *P* 23 vicecanceller] vicicanceller *N*
24 cas] cars *OP* | començar] comensar *O* 25 declarat] declarar *P* | hon]
on *NP* | relació] relacio *O* | algú] algun *NOP* 26 vicecanceller]
vicicanceller *NO* | cas] cars *OP* 27 retindran] retendra *NP*, retendran *O*
mils] mills *O* | veure] veura *O* | la] *om. NOP* 28 sie] sia *NOP*

les causes poques e que encontinent sens retenció de deliberació o en aquell dia mateix que la relació serà feta se poran decidir.

5 (14) Ab aquest edicte perpetual, statuim, ordonam e expressament inhibim que les portantsveus de governador general ne encara altres qualsevulle officials del dit senyor no puxen ne presumesquen compel·lir alguna uni[247r^a]versitat o comunitat de ciutat, vila o loch, ne
10 encara algun singular de qualsevol ley, condició o stament sie per alguna exquisida, color o manera, acceptar o pendre remissions directament o indirecta de la qual o per ocasió de aquell prenguen alguna quantitat o a altra cosa. E si lo contrari serà fet, volem que tals governador,
15 portantveus e altres officials sien tenguts restituïr a les dites universitats o comunitat e singulars ço que reebut o exhegit hauran ab la dobla, axí que pus apparrà les dites coses per extorció haver fetes no puxen usar de llurs officis ne exercir aquells fins la dita restitució ab la dobla hauran feta e les remissions axí fetes sien nul·les, si
20 donchs los obtinents aquelles no se'n volran a lograr.

(15) Als posaders del senyor rey e nostres e encara del primogènit o governador general e de llurs e nostres
25 successors ab tenor de la present perpetual constitució, manam que d'aquí avant en donar les posades hagen e sien tenguts de manar los regidors de les ciutats, viles e lochs

2 o] *om.* NOP | dia] die O | mateix] matex N 5 14] XIII O | Ab aquest] *precedeix la rúbrica* Que lo portantveus de governador general ne alts officials reyal no compel·lesquen alguna universitat a pendre remissions ne per aquelles pendre alguna quantitat N, Que algu no pusca esser copellit de acceptar o pendre remissions O | edicte] adicta O, edicta P | statuim] statuhim NOP 6 les] los NOP | portantsveus] portantveus NP 7 qualsevulle] qualsevol NOP 8 no] *int.* | puxen] puxan O presumesquen] presumescan NP, presumeschan O 9 o¹] *int.* | vila] *rep.* o²] ho NO 10 condició...stament] stament o condicio NOP 11 sie] sia NOP | exquisida] adquisida P | acceptar] exceptar P 12 pendre] pendra NO | qual] *int.* 13 aquell] aquella NOP | a] *om.* NOP 15 portantveus] portantveus NOP | sien] sian P | restituïr] restituit P 16 reebut... 17 exhegit] rabut e exhigit N, rebut e exhigit OP 17 pus] *amb us int.* 18 puxen] puixan NO, puixen P | llurs] lurs P 19 fins... dita] fins a la OP | la¹... restitució] que les restitucions N 20 fetes] fetes fer O 21 los] *int.* | aquelles] aquelles OP 23] XV O | Als posaders] *precedeix la rúbrica* Dels posaders NOP | posaders] posades P | e²] *om.* NOP 24 llurs] lurs NP 26 daquí] dequí P | hagen] hagen NO 27 ciutats] *amb s int.*

on los dits senyor [247r^b] rey primogènit o governador general seran o nos serem e a arbitre e ordinació de aquells les dites posades sien tengudes donar; e que per donar les posades dessús dites no gosen pendre ne reebre alguns diners; e si lo contrari serà fet, volem tals posaders ésser *ipso facto* privats de lurs officis, entès emperò, que per la present constitució no sie fet perjudici als qui en les dites ciutats, viles e lochs han o hauran jurisdicció e senyoria, ne a les ciutats, viles o lochs les quals sobre açò són ja privilegiades; volem més que les posades en tot loch sien pagades a conexença del posader e dels dits regidors.

(16) A la condició femenil volents defferir e per conservar honestat de aquella, ordonam e statuim que alguna fembra per vigor de carta de comanda, scriptura de terç o altre qualsevol obligació, no puxe ésser personalment presa o mesa en presó e que aquesta constitució no pusquen en alguna manera encara migençant sacrament renunciar, ans tals scriptures e obligacions de assentiment e aprovació de [247v^a] la dita Cort tant com toquen la presó volem e declaram *ipso facto* ésser nul·les e freturar de tota eficàcia e valor; e lo notari que tals scriptura sacrament e obligació reebrà perde lo offici de notaria.

(17) Assats és cosa ridiculosa als juristes que volen exercir offici de judicatura o de advocació en Cathalunya e no poch dampnosa als littigants ignorar les leys de la terra,

2 e²] e a O | de aquells] daquells NO 3 dites] rep. i ratllat | tengudes] tenguts NOP 4 pendre] pendra O | ne] ni NP | reebre] rebre NP, reebra O 6 lurs] llurs O 7 sie] sia NOP | en] om. NO 8 e¹] ho O | lochs] loch P | o] ho O 9 o] ho N | les²] precedeix la paraula ratllada en 11 conexença] conaxença NOP | regidors] amb s int. 13 16] XVI O A...femenil] precedeix la rúbrica Que alguna fembra per deute civil no sia mesa en presó N, De les fembres que per qualsevol obligatio no pusquen esser meses en preso O | volents] amb s int. | per] volents O 14 statuim] statuhim NOP 16 altre...obligació] de altra qualsevol scriptura privilegiada o de altra qualsevol obligacio NOP | puxe] puxa NOP 17 aquesta] a aquesta N 19 migençant] migensant O | ans] amb s int. 23 scriptura] scriptures NOP | e] o NOP | reebrà] rebra O | perde] perda NOP | lo...24 offici] loffici O 26 17] XVII O | Assats] precedeix la rúbrica Que los juristes judicants e advocants en Cathalunya hagen tenir les constitucions de Cathalunya e usatges de Barchinona N ridiculosa] radiculosa OP | que] qui NOP 28 littigants] litigants O

per ço statuhim, ordonam, volem e manam que cascú juriste qui volrà usar dels dits officis de judicatura o de advocació en lo Principat de Cathalunya ans que sien admesos en aquells o algú de aquells hagen e sien tenguts
 5 haver sens frau algú los usatges de Barchinona, constitucions e capítols de Cort de Cathalunya segons les quals ans de tots altres drets ha jutjat dins lo dit principat; e si algun dels dits juristes no havent les dites leys presumirà advocar o jutjar, aquell aytal volem incórrer
 10 pena de cinquanta liures la meytat guonyadora al fisch, l'altra meytat a l'accusador, volents en la present con[247v^b]stitució ésser compreses les juristes qui de present advoquen o jutjen si dins spay de VI meses primers vinents no hauran les dites leys de la terra.

15
 (18) Jatsie per constitucions de Cathalunya sie lícit e permès a cascun poder anar per mar e per terra allà hon li plaurà ab lurs béns e mercaderies sens empatxament algú del senyor rey ne de sos officials; emperò, de algú temps
 20 ençà s'és abusat de les dites constitucions assenyalladament en temps del rey en Martí, preoncle nostre de digna recordació, lo qual en via de privilegi o provisió atorga al loch de Copliure que en aquell e no en altre loch dels comtats de Rosselló e de Cerdanya hagués
 25 descagador que tothom forçadament hagués en aquell descargar contra tenor de les dites constitucions, per ço, volents la libertat e franquesa per aquelles atorgada

---

1 ordonam] e ordonam *NP* | volem] e volem *O* | cascú] cascun *NOP*
 3 sien] sian *P* 4 admesos] admeses *NOP* | o...aquells²] o en algun
 daquells *NOP* | aquells²] *amb s int.* | sien] sian *P* 5 algú] algun *NOP*
 6 les] los *NP* 7 ha] *int.* 8 dels] de les *P* | no] *int.* 9 o] ho *NP* | jutjar]
 jutgar *O* 10 cinquanta] *L NOP* | meytat] maytat *O* | guonyadora]
 gonyadora *NP*, gonyadore *O* 11 meytat] maytat *O* | a laccusador] al
 acusador *OP* 12 compreses] compresos *O* | les] los *NOP* 13 jutjen]
 jutgen *NP* 14 hauran] haurian *O* | leys] ley *NP* 16 18] XVIII *O*
 Jatsie] precedeix la rúbrica Revocacio dels privilegis de carregador a la
 vila de Copliure e altres atorgat e confirmacio de altres constitucions *N*,
 jatsia *NOP* | sie] sia *NOP* 17 per¹...terra] per terra e per mar *NOP*
 hon] on *NP* 18 lurs] *amb s int.*, lus *N*, llurs *O* | mercaderies]
 mercaderies *N* | empatxament] empexament *P* | algú] algun *NOP*
 19 ne] ni *NOP* | algú] algun *NOP* 20 les] las *O* 21 assenyalladament] e
 assenyadament *NP*, e assenyadament *O* | temps] lo temps *NOP*
 22 o...23 provisió] *om. O* 23 Copliure] Copliura *NP*, Cobliure *O*
 24 comtats] comptats *P* 25 descagador] descarregador *N*, descarragador
OP | que] e que *NOP* 26 descargar] descarregar *NO*, descarragar *P*
 27 franquesa] ffranquesa *O*

observar e confirmar e les dites constitucions, la primera de les quals fo feta per lo senyor rey en Pere segon en la Cort de Barchinona qui comença “Estatuhim encara que cascú puixe [248r^a] anar, etcètera”, e l'altra per lo senyor rey en Jacme segon en la segona Cort de Barchinona qui comença “Ítem, que cascun rich home, etcètera”, ab aprobació e consentiment de la present Cort, statuim e ordonam que les dites constitucions sien a la letra observades, tol·lents, abolants, anul·lants e revocants tots los dits privilegis e concessions per los predecessors del dit senyor e vostres al dit loch e a qualsevol altres atorgats e atorgades com sien contra les dites constitucions e per consegüent per altres constitucions sien nul·les; retengut, emperò, que llà on descarregaran dins lo comtat de Rosselló se puixe cullir e exigir la leuda reyal per ministres del dit senyor rey axí com si descarregassen a Copliure.

(19) Molts inexperts en art de monederia per fugir a la correcció e jurisdicció dels ordinaris han procurades exempcions fahents-se de for dels alca[ll]des de que són seguits alguns abusos; per ço, de assentiment e aprobació de la dita Cort, prometem que d'aquí avant lo dit senyor rey ne nós, ne sucesors seus o nostres no atorgaran [248r^b] ne atorgarem provisió alguna per rahó de la dita art de monederia sinó a persones àbils e expertes e qui reyalment e de fet exercesquen la dita art, e feta primerament examinació per los mestres de la secca

1 e²] *om. NOP* 2 fo] fou *NOP* | Pere segon] Pera sagon *N*, Pere sagon *P*
 3 comença] começa *O* | encara] encare *O* 4 cascú] cascun *NOP*
 puixe] puxa *OP* | l'altra] laltre *N* 5 Jacme] Jachme *NO* | segon] sagon
N | segona] sagona *P* | Barchinona] Barchinone *O* 6 etcètera] *om. O*
 7 aprobació] approbacio *OP* | consentiment] assentiment *O* | statuim]
 statuhim *NOP* 8 ordonam] ordenam *P* | sien] sian *P* 9 tol·lents] tolents
NP | abolants] *amb s int.*, abolints *NOP* | anul·lants] e anullants *O*
 revocants] revocans *O* 11 a] *om. NOP* 12 com] con *O* | sien] sian *P*
 e²... 13 constitucions] *om. NOP* 14 descarregaran] descarragaran *O*,
 descarregaren *P* 15 Rosselló] Rossollo *P* | puixe] puxa *O* 16 axí] exi
P | descarregassen] descarragassen *OP* | a... 17 Copliure] en Copliura
NOP 19] XIX *O* | Molts] *precedeix la rùbrica* Super monetariis *N*
 inexperts] inesperts *P* | monederia] monadaria *P* | a] *om. OP*
 21 fahents-se] faents se *N* | que] ques *NOP* 23 prometem] prometen *N*
 daquí] dequí *P* 24 o] e *O* 26 monederia] monedaria *NO* 28 mestres]
amb s int. | secca] secha *NOP*

migencant sacrament e entrevinent-hi algú official reyal
 ordinari que són sufficients e que aquella faran bé e
 leyalment, repel·lits los qui no sabran usar, obrar ne
 practicar del dit offici o art, exceptats, emperò, los officiers
 5 ordinaris e necessaris al dit offici e art; e si lo contrari serà
 fet per lo dit senyor o successors seus o altres havents
 poder, tals provisions no sien tengudes ne observades, ans
 los ordinaris exercesquen la jurisdicció en aquells axí com
 10 feren cessants les dites provisions; e açò mateix volem
 ésser observat en aquelles provisions que ja són atorgats a
 persones inhàbils e inexpertes en lo dit offici, axí que feta
 primerament la dita examinació solament sien tengudes e
 observades a aquells qui per la dita examinació [248v^a]
 15 seran trobats àbils e experts e sufficients e de fet exercent
 lo dit offici o art, com la pensa dels il·lustres reys e comtes
 de Barchinona atorgants los privilegis als moneders sie
 stada segons lo seny de la present constitució.

(20) Lo scrivà de la taula qui per constitucions de
 20 Cathalunya deu ésser elet per los inquisidors o jutges de
 aquella les quals ab la present confirmam e a aquelles
 enadint, ordonam e volem que lo dit scrivà sie e haje ésser
 poblat, domiciliat e stadant de la ciutat, vila o loch, batlia
 o vegueria hon la dita taula se tindrà; e si algun altre
 25 impetrarà la dita scrivania o serà elet contra la forma de
 les dites constitucions, tal impetració o elecció sie cassa e
 nul·la e los dits jutges o inquisidors no gosen ne sien
 tenguts aquell admetre; e si fahien lo contrari *ipso facto*
 perden lurs officis, enadint, més avant que lo dit notari per

1 migencant] migensant *O* | entrevinent-hi] entrevenint hi *NP* | algú]
 algun *O* 2 faran] fèran *P* 3 sabran] sebran *P* 4 exceptats] precedeix *el*
passatge ratllat com la pensa dels ilustres reys e comtes de Barchinona
 atorgants | officiers] officis *OP* 7 ne] ni *NP* 8 jurisdicció] jurdiccio *N*
 axí] exi *P* 9 feren] faran *O*, fèran *P* | mateix] matex *N* 10 atorgats]
 atorgades *P* 11 inhàbils] inabils *NOP* | axí] exi *P* 12 primerament]
 primer *P* | solament... 13 examinació] *om. O* | sien] sian *P* 13 a] *om. P*
 14 àbils e] *om. O* | e^l] *om. NP* 16 moneders] monaders *NOP* | sie] sia
NOP 17 stada] stade *O* | segons] sasons *O* | seny] sen *OP* 19 20] *XX*
O | Lo scrivà] precedeix *la rúbrica* Del scriva de la taula *NOP*, La
 scrivania *NOP* 22 enadint] enedint *P* | sie...haje] sia e haja *NOP*
 23 ciutat] *amb t int.* | o^l] ho *NO* | batlia] ballia *NP* 24 vegueria]
 vagueria *NOP* | hon] on *NP* | altre] altra *N* 25 o] e *O* | la forma] les
 formes *O* 26 les] las *O* | elecció] aleccio *OP* | sie] sia *NOP* 28 fahien]
 fahian *NO* 29 lurs] llurs *O* | enadint] anedint *NP*, anadint *O*

los dits inquisidors o jutges elet ans que ús de la dita
 scrivania e notaria haje e sie tengut jurar en poder de
 aquells que no ha comprada la dita scrivania, ne aquella
 tindrà o regirà per alt[r]e, [248v^b] ne'n fa o farà responsió
 alguna e encara haje aquella dita scrivania o notaria regir
 exercir personalment. 5

(21) Havents a cor la utilitat pública del Principat de
 Cathalunya e dels habitants en aquell, de assentiment,
 consell e aprobació de la Cort, ab aquesta ley 10
 perpetualment duradora statuhim e ordonam expressament
 e de çerta sciencia prohibim que d'aquí avant alguna
 persona de qualsevol ley, stament o condició sia axí del
 principat com fora aquell en nom seu o de altre sots
 qualsevol títol, color o manera per mar o per terra no gos,
 presumesca ne pusque metre ne portar draps alguns 15
 strangers de lana, de seda o de aur de qualsevol espècie o
 qualitat sien dins lo dit Principat de Cathalunya o en
 qualsevol part de aquell per vendre a tayll o per fer-se'n
 vestedures o arresar-se de aquells o algun de aquells en 20
 alguna forma o manera, ne algun domiciliat o habitador
 del dit principat de qualsevulla dignitat, grau o stament o
 condició sie ne fills ne companyes de aquell gosen attentar
 ne pusquen tallar ne fer fer per si o por[249r^a]tar vestedura
 o arreus dels dits draps estrangers sinó de draps qui ab 25
 veritat seran stats fets e aparellats dins lo dit principat o
 en algú dels altres regnes e terres del senyor rey. E si lo
 contrari serà fet per algú, volem e ordonam, la dita Cort

1 inquisidors] inquisidors O 2 haje...sie] haje e sia N, haje e sia OP
 3 ha] haja NOP 4 regirà] regiria O | altre] alte amb e int. | o²] ho N
 5 encara] encare O | haje] haja NO, haje P | o] e P 6 exercir] o exercir
 NOP 8 21] XXI O | Havents] precedeix la rùbrica Prohibicio que draps
 de or de seda e de lana strangers no sien mesos ne portats en Cathalunya
 N | pública] publica N 9 habitants] habitadors P 11 statuhim]
 estatumim NO 12 çerta] certa NOP | daquí] dequi P | avant] anant P
 13 stament] estament N | axí] exi P 14 de altre] daltre NOP 15 color]
 coler O | o²] ho NO 16 presumesca] presumescha NOP | pusque]
 puscha NP | metre] metra O 17 strangers] estrangers N | espècie]
 specia NOP 18 o] e P 19 de...tayll] passatge assenyalat amb
 manícula | tayll] tall NOP 20 vestedures] vestidures NOP | arresar-se]
 arrear se NOP 22 o¹] om. NOP 23 sie] sia NOP | de aquell] int., de
 aquells NOP | attentar] atentar P 24 ne²] o NOP | per si] int.
 por249ratar] per portar P | vestedura] vestidura NOP 25 estrangers]
 strangers NOP | draps²] amb s int. 26 o...27 en] e P 27 algú] algun
 NOP 28 algú] algun NOP

5   approbant, que tal contrafahent perde los draps estrangers
           e les vestedures e arreus, los quals e les quals contra la
           present prohibició haurà mesos tallats, fets o portats sens
           tota mercè, gràcia o dispensació la qual no puxe ésser feta
 10   per lo dit senyor ne per nos primogènit o governador
           general ne per les portantsveus de aquell ne per algú altre
           official seu o nostre ne encara per algunes altres persones
           havets senyoria o jurisdicció dins lo dit principat, la qual
           pena sie adquisida e applicada a la senyoria de aquella
 15   ciutat, vila, castell o loch on serà fet o acte[n]tat contra la
           constitució e prohibició presents romanent la present
           constitució en sa força e valor. Emperò, en aquesta
           prohibició no entenem ésser compresos los draps strangers
           dessús dits qui seran o entraran dins lo principat dessús
 20   [249r^b] dit per passatge, pus en aquell no sien tallats ne
           portats, ne encara vestedures tallades fora lo dit principat
           per algun venint de fora aquell les quals portarà ab si tota
           frau cessant; e per ço, que los draps qui d'aquí avant se
           faran en lo dit principat sien bons e fins, ordonam e volem
 25   de assentiment de la dita Cort, que los diputats del general
           de Cathalunya e oydors de comptes proveesquen ab
           persones expertes a la bonesa e finesa dels dits draps e als
           fraus que si porien fer e ço que faran e ordonaran, volem
           haver e ara per lavors haver per ley o acte de Cort. La
           present, emperò, constitució no entenem que estrengue a
           algú tro dos anys passats del dia present, però que les
           robes e vestedures qui ara són o seran tallades dins los dits
           dos anys no sien enteses ne compreses en la dita
           constitució ans les puixen portar franchament e de liure.

---

1 perde] perda *NOP* **2** vestedures] vestidures *NOP* **3** o] e *N* **4** mercè] merçe *O* | la] lo *NO* | puxe] puxa *NO* | ésser] *int.* **5** primogènit] *om.* *O* | o] ne per *O* **6** les] los *NOP* | portantsveus] portanveus *P* | algú] algun *NOP* | altre] altra *N* **7** encara] encare *O* **8** havets] havents *NOP* **9** sie] sia *NOP* **10** castell] o castell *O* | o²] *int.* **15** dit...passatge] passatge assenyalat amb manícula **16** vestedures] vestidures *NOP* **17** portarà] *subr.* **18** ço] so *N* | daquí] dequí *P* **20** diputats] diputas *P* **21** oydors] *amb s int.*, hoydors *P* | proveesquen] provehesquen *NOP* **23** ço] so *O* **24** haver²] havem *P* | o] e *P* **25** entenem] entanem *O* estrengue] strengue *NO*, strenga *P* | a¹] *om.* *NOP* **26** dia] die *P* **27** vestedures] vestidures *NOP* | qui] que *P* | ara] are *O* **28** sien] sian *N* | ne] ni *NOP* **29** puixen] puxen *NOP*

(22) Provehim, ordonam e statuim que si e quant a instància dels tresorer o procuradors fiscals o de qualsevol altra persona [249v^a] o per propri motiu per lo dit senyor rey o son primogènit, governador, portantveus o per altre qualsevol official havent poder serà scrit o manat a algun official ordinari que trameta lo procés de algú delat al dit senyor o a altres dessús dits e inhibit, que en l'endemig no proceesquen en alguna cosa contra lo dit delat que si dins dos mesos après dels dits manament o inhibició o presentació de la letra o rescrit per açò emanades lo dit senyor o altre dels dessús dits açò manant o inhibint no haurà rescrita la intenció al dit ordinari a qui és stat scrit manat e inhibit, passats los dits dos mesos lo dit official ordinari puixe e sie tengut procehir en la causa del dit delat per justícia segons que podie fer e ere tengut ans de la presentació de tal rescrit, manament o inhibició algú de aquells o aquella no contrastant volent la present constitució compendre les causes ara pendents.

(23) Ab seria de la present constitució inhibim als batle general de Cathalunya e procurador reyal de Rosselló e de Cerdanya que [249v^b] ara són o per temps seran, que d'aquí avant no deffenen per auctoritat o color de llur offici o en altra manera algunes persones de la jurisdicció dels officials ordinaris encara que fossen arrendadors o personers de leudes o de alt[r]es rendes e drets reyalis ans

1 22] XXII O | Provehim] *precedeix la rúbrica* Que los ordinaris qui stants lo tresorer e procuradors fiscals de propri motiu o del senyor rey del governador hauran tramesos processos o enquestes a aquells per regoneixer los e seran stats inhibits si dos mesos apres que tramesos los ? que hauran de fer la dita inhibicio no contrastant procesos ? N | statuim] statuhim NOP 2 dels] dels dits NOP | fiscals] fischals NOP 3 propri] propi P 4 portantveus] portantsveus NP 6 trameta] tramete P | algú] algun NOP 7 a] *om. O* | e...que] *om. O* | lendemig] lo mig NOP | no] que no O 8 proceesquen] procehesquen OP 12 la] sa OP 13 e] o NOP 14 puixe] puxe OP | sie] sia NOP | procehir] prosehir P 15 segons] sagons NO | podie fer] fer podia NOP | ere] era NOP 16 o] ho NO inhibició] inibicio N | algú] *int.*, algun NOP 17 contrastant] contrastant OP 18 compendre] compenre N, comprenra O | ara] are N 20 23] XXIII O | Ab seria] *precedeix la rúbrica* Que los batle general de Cathalunya e procurador reyal de Rossello e de Cerdanya per auctoritat o color de lur offici no defenen persones algunes de la jurisdicció dels officials ordinaris encara que fossen leuders o arrendadors mas los lexen jutjar e punir als ordinaris N | seria] serie N 21 batle] balle N 22 e] *om. OP* | ara] are N 23 daquí] dequi P | deffenen] deffenan NOP | llur] lur P 26 altres] altes *amb e int.* | e drets] *om. OP*

aquells lexen jutjar, punir, condempnar e absoldre per los
 dits ordinaris axí com feren los dits arrendaments o
 perçoneries cessants volents, ordonants e declarants les
 dessús dits arrendadors, leuders e personers ésser de for e
 5 jurisdicció dels dits ordinaris axí en causes civils com
 criminals e no dels dits batle e procurador reyal. Entès,
 emperò, que los dits batle e procurador reyal no pusquen
 ne tenten exercir ne usar de altra jurisdicció sinó en e per
 la forma e manera que usaven en temps del rey en Pere,
 10 proavi nostre de memòria recordable, e segons les
 principals comissions de lurs officis. E revocam
 expressament e havem per revocades totes e qualsevol
 comissions e provisions en contrari fetes e d'aquí avant
 fahedores ultra les principals demunt dites e emanades e
 15 en[250r^a]cara totes licències de portar armes e exempcions
 per los dits batle e procurador reyal atorgades e
 atorgadores; e si los dessús dits batle general e procurador
 reyal o lochtinent llurs se esforçaran fer lo contrari de les
 coses dessús dites sien privats *ipso facto* de llurs officis, e
 20 tots actes que après faran sien nul·les e no sien
 obtemperats per los oficials ordinaris.

(24) Més avant statuhim e ordonam la dita Cort
 25 approbant, que d'aquí avant los algtzirs del governador
 general e dels portantsveus de aquell en Cathalunya e en
 les comtats de Rosselló e de Cerdanya, algun de aquells no
 gosen ne pusquen exhigir ne pendre salari algú per ocasió
 de guardes o en altra manera de alguna persona que no sie
 més reyalment en presó e no haurà càrrech ne perill de
 30 guardar aquella, ne encara que fos més en presó, si donchs
 per ordinació dels dits governador o dels portantsveus o de

---

1 jutjar] jutgar *NOP* 2 feren] foren *N* 3 perçoneries] personeries *NOP*
 les] los *N* 5 axí] exi *O* 6 batle] balle *NO* 7 batle] balle *N* 8 jurisdicció]
rep. dic 9 Pere] Pera *NO* 10 segons] sagon *NO* 11 lurs] llurs *O*
 13 fetes] fets *P* | daquí] dequí *NP* 14 fahedores] fahadores *O* | ultra]
 ultre *O* | demunt] damunt *NO* | emanades] manades *NOP* 15 licències]
 licencias *P* 16 batle] balle *N* 17 batle] balle *NP* | e²] e o *N* 18 llurs]
 lurs *NP* | esforçaran] sforsaran *NP*, esforsaran *O* 19 sien] sian *P*
 privats...facto] ipso facto privats *P* | llurs] lurs *NP* 20 no] *af. al marge*
d'una altra mà | sien²] sian *O* 23 24] XXIII *O* | Més avant] *precedeix*
la rùbrica Dels algtzirs del governador *N* | statuhim] estatuhim *N*
 24 daquí] dequí *P* | governador] governado *O* 25 dels] de *NOP*
 26 Cerdanya] Sardanya *P* 28 sie...29 més] sia mesa *NOP* 30 més]
 mesa *NOP* 31 dits] dit *O* | governador] *segueix la paraula ratllada*
 general governadors *O* | dels²] *om. OP*

lur assessor no era mesa en la dita presó no contrastants qualsevol provisions en contrari emanades o emanadores, les quals *ipso jure* volem ésser nul·les e invàlides.

(25) [250r^b] La rigor del procés de la fautoria de la pau e de la treva e les coses dejús scrites volents moderar per foragitar los abusos que·n solen exir de assentiment e aprobació de la Cort perpetualment, ordonam e statuhim que quant convindrà fer procés de fautoria a instància de la part querelant contra los ajudadors, conselladors o sostenidors dels gitats de pau e de treva, sien servades les constitucions de pau e de treva e lo ús e pràctica de aquellas si emperò los oficials a qui·s pertany fer tal procés volran proceir per lur ofici o a instància del procurador fiscal contra los dits fautors, ajudadors, conselladors e sostenidors proceesquen e hagen a proceir precedent monició, la qual sie feta per aquell oficial qui proceir volrà contra aquells, per la qual monició sie intimat als dits fautors, conselladors, ajudadors e sostenidors ab letra patent que, dins spay del temps limittador a arbitre del dit oficial qui tal procés fer volrà, desistesquen de favorir, consellar, ajudar e sostenir lo gitat de pau e de treva, en altra manera que serà [250v^a] procehit contra tals fautors, etcètera, segons que justícia volrà. E si feta la dita monició se trobarà per informació degudament presa, appellats los dits pretesos fautors que l'amonestat per sa durícia no destesque de tal fautoria, si vist serà al dit oficial qui tal procés farà, proceesca per mer ofici o a sola instància del procurador fisch en publicar los dits tals fautors per gitats

1 lur] llur O 2 qualsevol] qualssevulla O | emanades...emanadores] emanades o emanadores NP, emanades e emanadores O 5 25] XXV O La rigor] precedeix la rúbrica Del proces de fautoria N | fautoria] fautoria NOP 6 e²] en NOP 7 que·n] que OP | solen] solem P | de] e NOP 9 convindrà] covindra NOP | de¹] segueix l'article ratllat la 10 los] amb s int. | o] e NOP 12 pràctica] la praticha NOP | aquellas] aquelles NOP 14 proceir] procehir OP | lur] llur O | fiscal] fischal NO 15 contra] af. al marge | conselladors] concelladors O 16 proceesquen] procehesquen NOP | hagen] hagen NOP | a] om. P | proceir] procehir NO, procehit P 17 sie] sia NOP | proceir] procehir NOP 18 sie] sia NOP | als] amb s int. 19 sostenidors] sostanidors O 20 temps] amb s int. 22 de²] om. P 24 segons] sagonos NOP | que] om. NOP 25 appellats] e appellats NOP 27 destesque] disistesque NP, desistesque O | de] om. NOP 28 proceesca] procehesque NO, procehesque P instància] amb s int. per una altra mà 29 procurador] om. NOP fautors] fauctors N

de pau e de treva, e en altra manera punir aquells segons trobaran ésser punidors atesa la pensa de les dites constitucions de pau e de treva e la pràtica e ús de aquelles.

5

(26) Per repòs de la cosa pública del dit principat e per tolre vexacions e squivar despeses als qui són convinguts a instància del procurador fiscal en la audiència del senyor rey, ordonam, statuim e manam que
10 quant convindrà lo dit procurador fiscal moure alguna qüestió a algú sobre alguna jurisdicció, dret o propietat, la qual lo dit procurador fiscal pretindrà pertanyer al dit senyor, que no pusque moure qüestió e donar demanda sens consell [250v^b] en scrits de l'advocat fiscal de la cort
15 del dit senyor, del qual aparega per subscripció de sa pròpia mà en la demanda o supplicació primerament offeridora segons ja és ordonat en lo capítol fet per lo senyor rey en Martí preoncle nostre en la Cort de Barchinona, lo qual volem e manam ésser servat a la letra,
20 ajustant que l'advocat fiscal no don ne gos donar consell sobre la dita supplicació o demanda tro a tant que per lo dit procurador fiscal o altre volent fer part ab ell li seran mostrades les proves de la dita demanda o supplicació, e vistes aquelles haje haüt consell ab dos solemnes juristes
25 de la audiència o consell del dit senyor e lo consell de aquells sie redigit en scrits en manera que lo qui serà appellat al juhi, vist lo dit consell, puixe deliberar si's deffendrà o farà rahó de si mateix de les coses en la dita supplicació o demanda contengudes, volents e manants

---

1 segons] sagons *N* 2 atesa] atesa *P* | pensa] pena *P* | les] las *O*
dites] *om. O* 3 e²] *om. NOP* | pràtica] pratique *O* 6 26] XXVI *O* | Per
repòs] precedeix la rúbrica Sobre los processos ques fan a instancia del
fisch *N* | pública] publica *N* 8 fiscal] fischal *NO* 9 statuim] statuhim
NOP | que... 10 quant] *rep., rep. també NOP* 10 fiscal] fischal *NO*
11 algú] algun *NOP* | propietat] propietat *NP* 12 fiscal] fischal *NO*
13 pusque] puscha *NO* 14 scrits] adscrits *O* | fiscal] fischal *N* 15 del¹]
om. P 16 pròpia] propria *O* | supplicació] suplicacio *N* 17 offeridora]
offerida *NOP* 20 ajustant] ajustat *NOP* | fiscal] fischal *NO*
21 supplicació] suplicacio *N* 22 fiscal] fischal *NO* 23 o] *rep.*
supplicació] suplicacio *N* 24 haje] hage *O*, haja *P* | ab... 25 consell²]
om. O 25 lo] segueix la paraula ratllada qual | de²... 26 aquells]
daquells *O*, dequells *P* 26 sie] sia *NOP* | scrits] amb s² *int.* 27 juhi] juy
NP | puixe] puxa *NO*, puxe *P* | deliberar] delliberar *P* 28 o] ho *NOP*
mateix] matex *O* 29 supplicació] suplicacio *N* | demanda] demande *O*

que los dits procuradors e advocats fiscals qui ara són de present e los qui seran en lo començament de lur offici sien tenguts de prestar sacrament e homenatge que ser[251r^a]varan les coses contengudes en la present constitució.

5

(27) Lo fruyt de les leys és observància de aquelles, en altra manera en va són ordonades, emperamor d'açò, desijants los usatges de Barchinona, constitucions e capítols de cort de Cathalunya e altres leys de la terra e encara los privilegis generals e comuns a tots los tres braços atorgats ésser observats, de assentiment e aprovació de la cort, donam facultat e statuim e ordonam que si serà cas que lo senyor rey o nos, per inadvertència o en altra manera, o lo primogènit o governador general o los portantsveus de aquell o altres qualsevol oficials lurs e nostres, per via de manaments, provisions o altres scriptures o procehiments faran o farem alguna cosa o manaments contra e en derogació e perjudici dels dits usatges e constitucions, capítols de cort o privilegis generals e comuns als dits tres braços, que los diputats del general de Cathalunya axí generals com locals si vist lus serà que ells personalment hi sien necessaris se hagen e pusquen oposar per via [251r^b] de supplicacions, rahonaments, requestes, protestacions e appellacions, e aquelles proseguir e fer proseguir tro a deguda conclusió en tal manera que los dits usatges e altres leys e privilegis

10

15

20

25

---

1 fiscals] fischals *NO* | ara] are *NO* **2** los] *amb s int.* | començament] comensament *O* | lur] llur *O* **3** sien] sian *P* | homenatge] homanatge *P* **7** 27] XXVII *O* | Lo fruyt] *precedeix la rúbrica* Que los diputats o sindich del general se puxen oposar a les coses fetes contra constitucio usatges e capítols de cort *N* | aquelles] aquellas *O* **9** desijants] desigants *P* **11** encara] encare *O* | comuns] *amb s int.* **12** braços] brassos *N*, braços *OP* **13** cort] dita cort *O* | statuim] statuhim *NOP* **14** cas] cars *OP* | que lo] que si lo *NOP* | o¹] e *P* | inadvertència] inadvertensia *OP* **16** portantsveus] *amb us int.* | oficials...18 scriptures] *passatge assenyalat amb daga i manícula i amb n. marg. d'una altra mà indicant* Et si ergo procedant mandato regio potest eis contradici videt digest capitulo et infra infine et stilus domus que plena est his literis | lurs] llurs *O* **18** o²] ho *P* | farem] ferem *P* **20** e] *om. OP* | constitucions] *amb s² int.* **21** braços] bassos *P* | que...22 locals] *amb n. marg. d'una altra mà indicant* Nota non loquitur de auditoribus ideo solum instancia diputatorum **22** axí] exi *P* | locals] lochals *NO* | lus] llurs *O* **23** hagen] hagen *NOP* **25** requestes] raquestes *NO* | e¹] *om. P* **26** proseguir¹] proseguir *NOP* | e¹] *om. NOP* | proseguir²] prosseguir *O* **27** e²] o *P*

5 dessús dits sien conservades e defeses, la diligència dels
 dits diputats migençant e hon los dits diputats ocupats
 d'altres affers per los quals personalment no y poguessen
 entendre o lo fet fos de tal pes que lur presència no y fos
 necessària, en tals casos e semblants e en cascú d'ells los
 10 dessús dits diputats generals pusquen e hajen a fer e
 constituir I procurador o síndich que en loch lur
 proceesque los dits affers segons dessús és dit a despeses
 de la part de qui serà interès en totes coses necessàries,
 15 exceptat que les persones dels dits diputats no pusquen res
 reeb[r]e per tal rahó o causa. E més, consentim la dita cort
 approbant, que los dits diputats generals hajen facultat e
 puixen constituir I síndich o procurador qui en loch lur
 20 seguesque la audiència del dit senyor o de son primògenit
 o nostre en son loch, lo qual se oppòs als dits manaments,
 provi[251v^a]sions e enantaments que·s faran contra los
 dits usatges, constitucions e capítols de Cort e altres leys
 de la terra e privilegis a tots los tres braços comuns segons
 dit és, al qual síndich o procurador los dits diputats
 25 pusquen constituir lo salari que bé vist lus serà t[r]o en
 quantitat de L liures e no més avant.

25 (28) Contra constitucions és de Cathalunya novells
 oficials posar en loch on no és acostumat, per ço, statuim,
 ordonam e declaram tots e qualsevol oficials constituïts,
 creats e posats en qualsevol ciutat, vila o loch de
 Cathalunya de prelats, barons, cavallers, hòmens de

---

1 defeses] deffeses *NOP* **2** dits diputats] *entre aquestes dues paraules hi ha un espai amb una línia horitzontal central* | diputats] diputats *NOP*
 migençant... diputats] *af. al marge* | hon] on *NOP* | ocupats] *amb s int.*
3 poguessen] poguessan *N* **4** entendre] *amb e³ int.*, entendra *NO* | o] e
OP | lur] llur *O* **5** casos] cassos *NOP* | cascú] cascun *NOP* **6** dits]
int. | fer] ffer *N* **7** I] un *NOP* | lur] llur *O* **8** proceesque]
 proseguesque *O*, proseguescha *P* | segons] sasons *NO* **9** en] e *O*
11 reebre] reebe *amb e³ int.*, reebre *NOP* | o] ho *NO* | causa] cause *O*
13 constituir] constituhir *O* | I] un *NOP* | lur] llur *O* **14** seguesque]
 saguescha *NO*, seguescha *P* **15** o] e *OP* | oppòs] opos *NOP*
16 enantaments] anantaments *NOP* **18** braços] brassos *NP* | segons]
 sasons *NO* **20** bé] ben *OP* | lus] llurs *O*, lurs *P* | tro...20 avant] *om.*
NO, hoc fuit conversus ad L libras *P* **23** 28] XXVIII *O* | Contra
 constitucions] *precedeix la rúbrica* Que no sien mesos oficials nous en
 loch on non ha hauts *N*, Super creatione novorum officialium *O* **24** en]
 an *O* | acostumat] acustumat *NOP* | statuim] estatuhim *NOP*
25 constituïts] constituhits *O* **27** de¹] per *NOP*

paratge, de ciutadans e d'alt[r]es havents jurisdicció o comunió en aquelles en les quals antigament e en lo temps del senyor rey en Pere terç no eren acostumats, no deure ésser posats ne constituïts en aquells e cascun de aquells; sots qualsevulla títol o nom sien stats posats, revocam e havem per revocats e tornam les dites ciutats, viles e lochs e los dits [251v^b] oficials a l'ús antich e acostumat, axí que d'aquí avant no puxen ne gosen usar ne exercir jurisdicció sinó en los lochs en e per la forma que fehien en lo temps del dit senyor rey en Pere proavi nostre e de sos antecessors, tollents e abolints totes e sengles comissions e provisions en contrari fetes e emanades e d'aquí avant emanadores; e si lo contrari serà fet per los dits oficials o algun d'ells, sien haüts per privats de lurs officis e tots actes que après faran sien *ipso jure* nul·les e no sien obtemperats per los oficials ordinaris; e hon los dits oficials reduïts a l'ús antich s'esdevenrà usar de alguna jurisdicció, segons lo ús antich feta, tals oficials estrenyem e volem ésser estrets a tenir taula e assegurar aquella segons en los oficials triennals és statuït e ordonat.

(29) Ítem, per tolre vexacions als súbdits del senyor rey, statuïm e ordonam ab consentiment de la dita Cort que algú comissari sots títol o nom de visrey, lochtinent, protector, refformador, procurador, delegat, instigador o sots qualsevol altre nom, tí[252r^a]tol o vocable sie nomenat o descriure se puixe, e per qualsevol cas,

1 de] e P | ciutadans] amb da rep. i exp., ciutedans O | daltres] daltes amb e int. | jurisdicció] jurisdiccions O 2 comunió] comunicio P 3 Pere] Pera N | eren] eran O | acostumats] acustumats NOP 4 ne] ni NOP | constituïts] constituïts O | en] e OP 5 o] ho O | sien] sian P 6 viles...lochs] rep. i ratllat 7 los] amb s int. | antich] antichs O acostumat] acustumat NOP 8 daquí] dequi P | puxen] puixen NP usar] usar vestir P | ne²] ni NP 9 en e] e en e NOP | fehien] fahien NOP 10 Pere] Pera N 11 tollents] tolents N 12 e³] o OP 13 daquí] dequi P | e] om. NOP 14 haüts] haguts P | lurs] llurs O 16 hon] on NOP 17 reduïts] reduïts NOP | sesdevenrà] sesdavenia N, sdevenia O, sesdenevia P 18 segons] sagon NO 19 estrenyem] stranyem NO, strenyem P | ésser] esser fets O | estrets] strets NO | taula] taule O 20 segons] sagon N | en] om. NP | statuït] statuhit NO 23] XXIX O Ítem...tolre] precedeix la rúbrica Dels comissaris N 24 statuïm] statuhim NP, stathuhim O 25 algú] algun NOP 26 refformador] reformador NOP 27 sie] sia NOP 28 se puixe] om. NO | cas] cars OP

necessitat, urgència o manera, no sie ne puixe ésser per lo dit senyor rey ne per nos ne per lo primogènit o successors lurs o nostres ne per alguna altra persona de qua[l]sevulla auctoritat o poder stablida, c[r]eat, ordonat, ne tramès en
 5 alguna part del Principat de Cathalunya, e totes provisions fets e fahedores en contrari sie casses e nul·les, e los dits comissaris sien haüts totalment per privades persones e en res no sien obeïts e que·ls pusque ésser resistit sens reprehensió alguna.

10
 Quasquidem constitutiones, confirmationes et declarationes ad humilem supplicationem dicte curie generalis facimus, sanccimus, statuimus et volumus per dominum regem et nos ipsius nomine eiusque successores
 15 inconcusse et inviolabiliter observari, mandantes gubernatori generali eiusque vicesgerentibus, vicariis, baiulis, curiis, aliisque universis et singulis officialibus et subditis dicti domini regis et nostris presentibus et futuris, quatinus omnia et singula supra[252r^b]dicta teneant
 20 firmiter et observent et ab omnibus faciant observari et non contraveniant aut aliquem contravenire permittant aliqua ratione seu causa. Et ad maiorem cautelam et firmitatem premissorum, promittimus bona fide nomine dicti domini regis et nostro omnibus et singulis qui ad
 25 dictam curiam convenerunt, et omnibus eciam aliis dicti principatus Cathalonie, licet absentibus tanquam presentibus et notario infrascripto ut publice persone a nobis nomine dicti domini regis et nostro pro eis et pro
 30 aliis quorum interest et interesse potest et poterit in futurum recipienti, paciscenti et legitime stipulanti, ac eciam juramus in animaram dicti domini regis et nostram super crucem domini nostri -Jhesu Christi et eius sancta quatuor euvangelia a nobis corporaliter tacta, predicta omnia et singula ut supradicta sunt tenere, complere et
 35 inviolabiliter observare, et facere teneri et inconcusse penitus observari, prelati vero et persone ecclesiastice et religiose que in dicta curia presentes fuerunt ad predicta

1 sie] sia *NOP* | puixe] puxa *OP* 2 ne¹] ni *NOP* | ne²] ni *O* | lo] *om.* *O*
 3 lurs] llurs *O* | o] e *P* | qualsevulla] qualsevol altra *O* 4 creat] ceat
amb e int. 6 fets] fetes *NOP* | fahedores] faedores *N*, fahadores *O* | sie]
 sien *NOP* 7 sien] sian *P* | haüts] haguts *P* | privades] *amb s int.*
 8 pusque] puga *NOP* 9 reprehensió] reprehencio *P* 11 Quasquidem...
 27,2 Vice] *om.* *OP* 13 per] per dictum *N* 24 omnibus] *amb us int.*
 26 absentibus] *amb us int.* 36 et¹] ac *N* | et²] ac *N*

con[252v^a]senserunt, salvis juribus ecclesie et ecclesia
 libertate. Acta fuerunt hec in domo capituli sedis civitatis
 Barchinone, ubi dicta curia celebrabatur, die mercurii
 vicesima secunda aprilis, anno a nativitate domini
 millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, regnique
 dicti domini septimo. De Funes, Vice. 5

Signum Marie Dei gratia, regine Aragonum, Sicilie,
 Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsisce, comitisse
 Barchinone, ducisse Athenarum et Neopatrie ac eiam 10
 comitisse Rossilionis et Ceritanie, primogenite regni
 Castelle, locumtenentis generalis illustrissimi domini
 regis, viri et domini nostri carissimi que nomine dicti
 domini regis et nostro predicta concedimus, firmamus et
 juramus eisque bullam plumbeam dicti domini regis 15
 apponi jussimus inpendenti. La Reyna. [252v^b] Signum
 Dalmacii archiepiscopi Terraconensis. Signum Ffrancisci
 patriarche Jherosolomitanensis ecclesie Barchinone
 administratoris. Signum Andree episcopi Gerundensis.
 Signum Othi episcopi Dertusensis. Signum fratris 20
 Dalmacii abbatis Monasterii Rivipulli. Signum fratris
 Marchi abbatis monasterii Montisserrati. Signum fratris
 Johannis Catrilla abbatis monasterii sancti Cucuphatis.
 Signum fratris Hugonis Abbatis monasterii sancte Marie
 de Rosis. Signum fratris Johannis Escarigues procuratoris 25
 prioris Cathalonie. Signum Berengarii de Monteravano
 procuratoris episcopi Urgellensis. Signum Ffrancisci de
 Plano procuratoris episcopi Vicensis. Signum Arcisci
 Astrucii sindici, iconomi et procuratoris capituli 30
 Terraconensis. Signum Bartholomei Bonet, sindici,
 iconomi et procuratoris capituli Urgellensis. Signum
 Anthonii Populeti sindici, iconomi et procuratoris capituli
 Dertusensis. Signum Bernardi Rogerii comitis Pallariensis.
 Signum Johannis Raymudi Fulconis comitis Cardone.
 Signum Bernardi de Capraria. Signum Guillermi de So 35
 vicecomitis de Evolo. Signum Hugonis de Car[253r^a]dona.
 Signum Petri de Castre. Signum Gilaberti de Cintillis.

1 ecclesia...36 libertate] ecclesiastice libertatibus N 6 domini] domini
 regis N 8 Signum...29,17 dissencio] om. OP 9 Corsisce] Corsice N
 24 sancte] beate N 25 Johannis] amb s int. | Escarigues] Escariguas N
 26 Monteravano] Montecateno N 28 Arcisci...25 Astrucii] Arcissi
 Astruci N 30 Terraconensis] Terrachonensis N 31 iconomi] rep. no
 32 Anthonii] Anthoni N 34 Fulconis] Falconis N 36 Hugonis] Ugonis N
 37 Castre] Castro N

Signum Berengarii Arnaldi de Cervilione. Signum
 Francisci de Erillo. Signum Bernardi de Fortiano. Signum
 Poncii de Perillionibus. Signum Martini Johannis de
 Cervilione. Signum Bernardi de Pinosio minoris diebus.
 5 Signum Ludovici de Apilia. Signum Johannis Rogerii de
 Erillo. Signum Arnaldi Guillermi de Lordat. Signum
 Baltasaris de Queralto. Signum Raymudi Çagarriga.
 Signum Raymundi de Bagiis. Signum Raymundi Çaçirera.
 Signum Johannis de Faro. Signum Geraldi de Palaciolo.
 10 Signum Guillermi de Blanis. Signum Johannis Eymerici.
 Signum Raymundi de Conesia. Signum Berengarii de
 Montebovino. Signum Gregorii Burgues. Signum
 Ludovici Marchi. Signum Bartholomei de Palaciolo.
 Signum Antonii Bertrandi. Signum Antici Almungaver.
 15 Signum Hugonis de Vilafrancha. Signum Bernardi de
 Vilagayano. Signum Rogerii de Pinosio. Signum Raymudi
 de Pagaria maioris diebus. Signum Gabrielis Bisbal.
 Signum Jacobi Calis. Signum Guillermi [253r^b] Raymundi
 de Castroaulino. Signum Berengarii Michaelis. Signum
 20 Yuanni de Vilamarino. Signum Leonardi de Vallesicca
 militum. Signum Andree de Biure. Signum Marchi de
 Avinione. Signum Asberti Catrilla. Signum Dalmacii de
 Castro Episcopali. Signum Ludovici de Requesens.
 Signum Guillermi Almungaver. Signum Guillermi
 25 Raymundi de Vilafrancha. Signum Guillermi Arnaldi de
 Palaciolo. Signum Tristanni de Pulcroloco. Signum
 Gisperti de Ponç. Signum Ludovici de Planella. Signum
 Dalmacii de Sancto Dyonisio. Signum Raymudi de
 Papiolo. Signum Johannis Giner. Signum Jaufridi de
 30 Sancto Minato. Signum Jacobi de Tagamanent. Signum
 Jacobi de Palou. Signum Poncii Çacosta. Signum Johannis
 de Castroaulino. Signum Fran[cis]ci Alanya. Signum
 Bernardi Çabastida. Signum Petri Bertrandi. Signum
 Johannis Vivot. Signum Johannis de Planella
 35 domicellorum. Signa Ludovici de Gualbis, Johannis

2 Francisci] Ffrancisci *N* 3 Perillionibus] *amb us int.* 7 Raymudi]
 Raymundi *N* 8 Bagiis] Bagis *N* 10 Eymerici] Aymerici *N*
 13 Palaciolo] Palou *N* 14 Antonii] Anthoni *N* | Antici] Antici *N*
 16 Raymudi...13 Pagaria] Raymundi de Pegaria *N* 19 Castroaulino]
 Castroeulino *N* | Michaelis] Michaellis *N* 20 Yuanni] Johannis *N*
 Vallesicca] Vilasecca *N* 21 Biure] Viure *N* 22 Avinione] Avinyone *N*
 Catrilla] Çatrilla *N* 24 Guillermi²] *om. N* 26 Tristanni] Tristani *N*
 27 Ponç] Ponz *N* 28 Dyonisio] Dionisio *N* | Raymudi] Raymundi *N*
 32 Francisci] *amb ci int.*, Ffrancisci *N* 35 Gualbis] Galbis *N*

Fivaller, Petri de Sancto Clemente et Vincencii Pedriça,
 sindicorum civitatis Barchinone. Signum [253v^a] Jacobi
 Navarra sindici civitatis Ilerde. Signum Johannis de Valle
 sindici civitatis Gerunde. Signa Johannis Fabia et Petri
 Castilionis sindicorum ville Perpiniani. Signum Elie de 5
 Garreto sindici civitatis Dertuse. Signum Martini de
 Fontarnau sindici civitatis Vici. Signum Johannis Andree
 sindici ville Cervarie. Signum Petri Sartre sindici civitatis
 Minorice. Signum Bartholomei Ripoll et Petri Arnaldi
 sindicorum ville Berge. Signum Mathei Fferrandelli 10
 sindici Villefranche Penitensis. Signum Geraldii Balos
 sindici ville Campirotundi. Signum Bernardi Millars
 sindici Villefranche Confluentis; qui dictis nominibus
 predicta omnia aprobamus, laudamus et firmamus eisque
 assentimus nostrumque consensum prestamus. Signum 15
 Georgii Morera sindici ville Cauquiliberi, qui eodem
 nomine predicta omnia laudo approbo et firmo eisque
 assencio, meumque consensum presto, excepta
 constitutione incipiente. Jatsie per constitucions de
 Cathalunya sie lícit e permès a cascú poder anar per mar e 20
 per terra, etcètera, in [253v^b] qua expresse dissencio.

Testes fuerunt ad predicta presentes: nobilis
 Bernardus de Crudillis, majordomus, Bernardus de
 Gualbis utriusque juris doctor magister rationalis curie 25
 domini regis et sperans in Deo Cardona, legum doctor
 Consiliari dicte domine regine.

Signum Raymudi Baiuli, dictorum dominorum regis
 et regine locumtenentis prothonotarii, regia que auctoritate 30
 notarii publici per totam terram et dominationem
 eorumdem, qui premissis interfuit eaque scribi fecit et
 clausit, cum rasis et correctis in lineis tercia et lo tercia
 decima en lo XIII^a en XXXXI^a altres àbils, XXXVIII^a
 governador, portantveus LXX expressament e de certa 35

3 civitatis] *amb s int.* 4 Fabia] Fabre *N* 8 ville] civitatis *N* 9 Minorice]
 Minorise *N* 10 Fferrandelli] Ferrardelli *N* 13 nominibus] *amb us int.*
 14 aprobamus] *approvamus N* | firmamus] *amb us int.* 17 laudo
 approbo] *approbo laudo N* 19 incipiente] *incipiente N* 20 sie] *sia N*
 23 Testes...23 regine] *om. OP* 25 doctor] *doctor N* 26 legum doctor]
om. N 29 Signum...33 facimus] *om. OP* 34 XIII^a] *quartadecima N*
 XXXVIII^a] XXXXVIII^a *N* 35 LXX] *sexagesima nona N*

LXXIX^a puixe e sie LXXXIII^a facto de et centesima sexta curie generalis facimus.

5 Domina Regina exconstitucionibus in dicta curia generali publicata et juratis mandavit mihi Raymundo Baiuli, in cuius [254r^a] posse dicta domina regina et curia supra dicta firmarunt.

---

1 LXXIX^a] septuagesima nona *N* | puixe] puxe *N* | LXXXIII^a] octuagesima quarta *N* | de] *om. N* **2** generalis] generali *N* **4** Domina... 4 firmarunt] *om. NOP*

Apèndix

- 1) Ítem, ne sie exceptats tots draps de lana qui's facen e s'aparellen dins Catalunya, los quals paguen tansolament per lliura de diners a la exida per tal com paguen ja dret de bolla, I diner. *ABC*
- 2) Ítem, que vós, senyor, hajats a tenir Corts generals a tots vostres regnes e terres ensemps dins dos meses après que'l dit passatge sia espegat, lo qual se deu espegar dins lo temps dessús dit; e, en cas que'l passatge dins lo dit temps no's faça, que les hajats a tenir dins dos meses après lo dit temps. E d'açò supliquen, senyor, a la vostra senyoria e us ho consellen los dits braços ara per lavors e que ara de present vós, senyor, prometats e jurets de tenir en lo dit temps les dites Corts e de no allongar ne revocar açò; e que la senyora reyna e vostres consellers prometen e juren de procurar e dar obra a açò tant com en ells sia e de no empatxar ne tolre ne allongar-ho ne de consellar lo contrari. Plau al senyor rey. *E*
- 3) Ítem, tota especiaria pach a la exida, ultra ço qui ja hi és imposat, per lliure de diners, I diners. *E*
- 4) Ítem, que vós, senyor, façats fer e liurar per lo vostre prothonotari als dits braces e a cascun d'ells e a ciutats, viles e lochs d'aquells e als singulars d'ells totes cartes e letres obtengudes e obtenidores sobre provisions de greuges e encara dels presents capítols e de cascun d'aquells franques e quíties de dret de segell e de totes altres missions; e que vós, senyor, contra aquelles provisions, letres o cartes res no façats ne lexets ne consintats fer en neguna manera; e que tot açò qui és contengut en lo present capítol jurets vós e lo dit prothonotari aytant com toca son offici. Plau al senyor rey. *CGK*
- 5) Ítem, que vós, senyor o la senyora reyna o lo senyor duch o altre per nom o auctoritat vostra o lur, com lo dit préstech per altra Cort de Catalunya serà mès en execució e hi haurà assignades persones a la administració e distribució d'aquell, no puxats aquelles persones o alguna d'elles sinó en la ciutat de Barchinona o en loch o lochs on seran residents per odinació de la dita Cort; e que vós, senyor, e la senyora reyna e lo senyor duch açò jurets, e si lo contrari, senyor, fahiets, lo dit préstech cessàs e fos cas, va e nul·le. Plau al senyor rey. *CGK*
- 6) Ítem, protesta lo braç de la Esgleya que per consentiment del dit braç fet o faedor en la present Cort o en les coses contengudes en lo procés o processés d'aquella, no sia fet perjudici en res al rescrit del sant pare de la dècima atorgada al senyor rey, ne a les clàusules o condicions contengudes en aquell, ans lo dit braç e cascun d'aquell se

puxa alegrar del dit rescrit e de totes les clàusules en aquell contengudes en son loch e temps e tota vegada que·ls serà vist faedor. Plau al senyor rey. *CGK*

- 7) Entén emperò la dita Cort, e ab aquesta condició fa lo dit atorgament que vós, senyor, de present revoquets tots greuges que sien fets per vós, senyor, o per vostres oficials a les universitats dels dits braçes e a singulars persones d'aquells; e aquelles provisions que per justícia se faran als dits greuges los sien liurades franques de dret de segell sens tota empara e embarch. Plau al senyor rey. *C*
- 8) Ítem, que vós, senyor, remetats de present e hajats per remeses als dits III braçes e cascun d'ells e a ciutats, viles e lochs d'aquells e a singulars persones dels dits braçes e a cascun d'ells e a lurs hòmens totes e sengles penes, terces per censals e per violaris, hoc encara com haguessen tranchats homenatges per no tenir hostatges, e totes penes de hosts fallides e de bans o de terces o de quarts o de quints o de obligacions o de compromés o de contractes o de plets o de clams o reeclams, de fermes de dret o de notaris que no hagen servada la constitució de Perpenyà sobre contractes e altres cartes que hagen preses o de sosteniment de bandegats o de manleutes e totes altres penes peccuniàries no devallants de propis crims tro al die que la present Cort sia licenciada; e que les dites penes e altres coses demunt dites no puxen ésser demanades per vós, senyor, ne per lo senyor duch, ne per altres oficials vostres; e, si per les demunt dites penes e altres coses havia plet penjant o procés o penyores per execució, que sia haüt tot per remès e les penyores tornades. Plau al senyor rey. *C*
- 9) Ítem, que totes manleutes fetes e faedores en corts reyalis e del senyor duch per fets criminals e civils per qualssevol persones o per qualssevol raons, fetes entrò al die de huy e feedores d'aquí a avant dins V anys continuament següents, que passat I any après que són estades o seran fetes, sien haüdes per nul·les e que·ls manlevadors, passat lo dit any, sien haüts per absolts e deliures de les dites manleutes e de les penes en aquelles contengudes; e semblantment sie entès d'aquells a qui són tro al die de vuy o seran dins los dits V anys après següents algú o alguns comanats axí com a carcellers; e encara en açò sien enteses si los criminoses se posen penes peccuniàries e altres de presentar-se o tornar en poder de la cort a cert die e hora e com request ne fos; e axí mateix si·l criminós pena peccuniària se havia posada o no ab segrament e homenatge e cascun separadament. Plau al senyor rey. *C*
- 10) Ítem, senyor, la dita Cort general, entesa vostra proposició fundada en la dita entrada faedora en Castella, anadent al dit do novell de C^M lliures e ultra aquell do, done e profer per rahó de la dita entrada XL^M florins d'or en aquesta forma, ço és, que XX^M florins dels dits XL^M florins sien haüts e pagats de la resta qui devia ésser tornada al general de Cathalunya del do fet en la Cort de Muntçó, la qual resta munta a XV^M DC lliures, e que de la dita resta sien pagats mogubells, usures e messions, les quals se

hagen a pagar e a fer per rahó dels dits XX^M. Entén la dita Cort e sots aquesta condició fa lo dit anadiment que los dits XX^M florins se hagen haver de la dita resta e que en altra manera lo general de Cathalunya no sia tengut de pagar los dits XX^M florins, la qual resta la dita Cort faça desobligar de la obligació d'aquella resta feta a n'Aymerich Dusay e a n'Jacme de Gualbes, obligant a aquells, en loch de la dita resta, la paga faedora en lo mes de juliol prop vinent de l'arrendament det de la secca dels florins de Perpenyà e altres obligacions a ells fermes e necessàries del do fet en la Cort de Tortosa. *FHI'*

- 11) E los romanents XX^M florins sien haüts e pagats per la forma següent, és a saber, per vendes de censals morts o de violaris venedors sobre les generalitats e encara sobre la secca dels florins qui's baten a Perpenyà e lo emolument e guany de la dita secca, de les quals vendes hagen e sien tenguts de fer les universitats de ciutats, viles e lochs de prelats e persones ecclesiàstiques, de rics hòmens e cavallers ab aquells de la lur contribució per X^M florins quitis de messions; e les universitats de ciutats, viles e lochs reyal de Cathalunya ab aquells de la lur contribució per altres X^M florins quitis de messions. E que les dites universitats per si o per lurs síndichs o procuradors puxen fer sobre les dites generalitats e secca dels dits florins totes e sengles e aquelles seguretats, obligacions e caucions axí specials com generals que's volran e axí fermament e segura com fer se puxen; e encara puxen fer les dites vendes per aquell preu o preus que poden fer les altres vendes, segons lo capítol damunt posat e en les maneres e formes en aquell capítol contengudes, anedida en aquestes vendes la dita secca dels dits florins. E los dits XL^M florins sien cullits, haüts, despeses e administrats en lo fet de la dita entrada per les persones eletes per la Cort en la administració e distribució de les C^M lliures damunt dites del novell do. Plau al senyor rey. *FHI'*
- 12) Ítem, que tot cavall qui serà restituit als dits deputats per affollat que li sia fet I senyal cert de foch en la ancha esquerra per tal que no pogués ésser tornat en sou ne neguna frau hi puscha ésser feta. Plau al senyor rey. *FHI'*
- 13) Ítem, que, si alcun qui pendrà sou de Cathalunya se vendrà de la frontera e leterà là los cavalls e no y leterà los cavalcadors que y haurà costumats de tenir, que per aytants cavalcadors com ne falran no li sia dat sinó mig sou; emperò, si dins un mes e mig aquells cavalcadors que hi haurà acustumats de tenir o altres axí bons o millors que aquells no seran tornats en les dites fronteres, que perda tot lo sou d'aquells e que'ls dits deputats ne li'n sien tenguts de pagar res. Plau al senyor rey. *FHI'*
- 14) Ítem, que'ls dits deputats residents en Bachinona puxen donar a aquells qui s'acordaran de anar en la armada de la mar, salaris e loguers segons lo cot tatxat per la cort del senyor rey e arbitre lur, tota favor, emperò, foragitada, per la qual favor, si

trobat serà, que·ls dits diputats donassen salaris ultra lo dit cot, que allò paguen de ço del lur propi e no·ls sia pres en compte. Plau al senyor rey. *FHI*¹

- 15) Ítem, com devant la dita Cort sia estat dit que alguns armadors de galees se atrobarien si lo general los liurava les galees ab totes lurs exàrcies e ab panàtica e·ls donava dita de taula de la moneda que bestraurien en la xurma o en armar aquelles galees, per ço, la dita Cort, veent que açò seria expedient a la cosa pública, vol e ordona que los diputats residents en Barchinona se puxen convenir, axí com a ells parrà ésser faedor, ab los dits armadors aqualssevulla sien sobre armar les dites galees, tro, emperò, en nombre de X galees, e aquelles liurar als dits armadors ab totes lurs exàrcies, armes e altres aparellaments necessaris a les dites galees e ab panàtica; e de dar dita de taula a aquells armadors de la moneda que en armar les dites galees pagaran o bestrauran e fer a ells d'aquella moneda totes aquelles seguretats de què ab ells se convendran. E tot açò puxen fer del do del segon any e encara puxen los dits diputats fer e dar aventatges a aquelles persones que viyares los serà qui iran en les dites galees; e per aquesta rahó puxen sobre lo dit do manlevar a mogubell, usura o altre interès e aquell do obligar axí als dits armadors com als cambiadors qui farien dita de la moneda com a qualssevol altres persones, no contrastants lo capítol damunt fet sobre la distribució del dit do ne la forma en aquella contenguda ne altres qualssevol capítols o ordinacions fetes o faedores qui a açò puxen contrastar. Plau al senyor rey. *FHI*¹
- 16) Com segons ordinació feta en la Cort general qui de present se celebre en la ciutat de Barchinona, lo braç de les ciutats, viles e lochs reynals de Cathalunya e aquells qui son de contribució del dit braç puxen la part a ells pertanyent a pagar en lo do fet en la Cort de Tortosa, lo qual en la dita Cort qui de present en la dita ciutat de Barchinona se celebra es estat supplit e declarat e encara la part qui·ls pertany en lo do novellament atorgat e feren defensió de la cosa pública en la prop dita Cort pagar per via de imposició posadores en pa, vi e carn, e en altres maneres que·s volran; per ço, lo dit braç concordablement per haver les dites quantitats que·ls pertanyen en los dits dons, acorda que fossen posades e posa les impositcions davall escrites, les quals començen ésser cullides e levades lo primer dia de noembre primer vinent sobre les quals féu les ordinacions següents. *J*
- 17) Ítem, que tota persona que traurà o metrà en aquella les coses damunt especificades o alguna de aquelles per la terra de Confent e de Capçir sia tenguda manifestar aquelles a les II persones qui a açò seran assignades en Vilafranca de Conflent, segons la forma damunt especificada. *JHI*²
- 18) Ítem, que tota persona qui traurà de Catalunya o metrà en aquella alguna de les coses damunt contengudes per la terra de Cerdanya sia tenguda manifestar e denunciar les dites coses en la vila de Puigcerdà a les persones que en la dita vila seran a açò

deputades e pagar per aquelles ço que damunt és ordonat; e que d'aquelles coses no gos trer de la dita vila sens albarà de les dites dues persones. *JHI*²

- 19) Ítem, que tota persona qui traurà de Cathalunya o en aquella metrà algunes de les dites coses per la Vall d'Andorra e per tot lo vescomdat de Castellbó haja a presentar e manifestar aquelles a les dites persones qui en la Seu d'Urgell a açò seran deputades, segons la forma dessús dita. *JHI*²
- 20) Ítem, que negun dels diputats ne altres persones no hagen poder de fer manleutes ne barates ne de obligar lo dit general sinó solament aquells tres qui seran residents en la ciutat de Barchinona o aquells a qui ells ho comanaran; e aquells diputats solament hagen poder de fer dites manleutes e barates convertidores en les coses damunt dites e no en altra cosa segons que dit és en lo precedent capítol; e, si per algun dels dits diputats o per altres sinó per aquells dits tres diputats residents en Barchinona o per aquells, oltra la forma prop dita, se fayen manleutes o barates e obligacions, que aquelles lo dit general no sia tengut a pagar ni los hoydors de comptes a açò elets no'n deguen ne ho puguen pendre en compte. Plau a la senyora reyna en nom que desús. *JHI*²
- 21) Ítem, que tota la moneda del present do venga en poder de cert cambiador o cambiadors o de certes taules, axí que·ls dits diputats ne altra persona no'n pugua reebre res, ans los dits cambiador o cambiadors ho hagen, degen e puguen reebre tot, los quals cambiador o cambiadors ho hagen a pagar e destribuir en lo dit sou de hòmens a cavall e estimes de cavalls degut e degudes e que d'aquí avant se deuran, faent-ne dita de taula d'aquest sou, axí com dit és, per ço que no's puxe en àls convertir; e a pagar de destribuir en lo dit fet de la armada de la mar e dels ballesters, no sobrepujant mil ballesters per terra l'any, axí com dit és, e açò ab albarà dels tres diputats residents en Barchinona; e en pagar los salaris del cullidors, correus e altres, a coneguda dels dits tres diputats residents en Barchinona; e per açò a complir los dits cambiadors ne façen sacrament e homenatge. Plau a la senyora reyna en nom que dessús. *JHI*²
- 22) De les scriptures de l'archiu: Volem e ordonam que cascun haja facultat de haver còpia o translat de les scriptures a ell necessàries de l'archiu del senyor rey e manam al tinent les claus o regent lo dit archiu qui ara és o serà per avant qui no contrestants qualsevol pracmàtiques ordinacions o manaments fets, fetes o fahedores en contrari les los quals ab la present tollem e revocam les còpies de qualsevol scriptures segellades ho spaxades en la scrivania del senyor rey fahents per qualsevol persones del principat de Cathalunya encara que tocassen interés o patrimoni del senyor rey o feus reynals donan als demanants aquelles, e si lo contrari per lo dit tinent o regent lo dit archiu era fet o recusave dar o liurar les dites copies aquell volem encórrer en pena

de CCC florins. *Anul·la N, indiquen que la constitució no fou acordada ni autoritzada OP.*

- 23) Prorogatio Curie facta ad XV dies: Sobre·l primer capítol, par que la forma de la donació deja ésser aytal e la Cort dona al senyor rey CL mil lliures per la forma contenguda en los capítols donats per los braces. *Q*
- 24) Al segon capítol, quant és a les XXV^M lliures, no y cal parlar ne fer menció, car per via són donades que no les cal mogubellar ans se poden haver abans que·l senyor rey les haja mester, e sia·hi posat terme per tot lo mes de març. *Q*
- 25) Del no fer evicció no sia feta menció en los capítols del do: Haja poder en Pere Vicenç que puga mogubellar e vendre censals morts e violaris sobre les generalitats e la secha del florí en quant se pertany al general a compliment de les CV^M lliures a descàrrech de les quals generalitats sien assignades los fruyts que d'aquelles exiran; e tot ço que·l general ha en la dita secha del florí segons ordinació de les corts passades e de la redempció de la sal axí que tot sia en açò convertit en tot cas e no en altres coses. És entès emperò, que les pagues que s'han a fer de la sal per tot lo mes de febrer primervinent no sien compreses en lo mogubell de les CV^M lliures. *Q*
- 26) Ítem, que en aquest do la I braç no sia obligat per altre ne I loch ne universitat per altra, mas, si algú hi haurà qui no complís lo do segons la forma que promesa és, que en Pere Vicenç aquest defalliment pogués mogubellar o manlevar a usura o altre qualsevol interès axí com a ell mils serà vist faedor a dampnatge d'aquell qui no ho complirà en lo temps que ordonat hi és. *Q*
- 27) E les coses dessús dites e devall escrites sien meses en la forma dels dons dels braces llà on mils cagen a coneguda de micer Guerau de Palou per part del senyor rey, e de micer Guerau dez Puig per part dels barons e cavallers, e del degà d'Urgell per part del braç de la esgleya, e de micer Pere Terre per part del braç royal. *Q*
- 28) Puxa encara la senyora reyna exeguir tot ço que·l senyor rey ha finat ab lo braç dels richs hòmens e cavallers, sens perjudici dels altres dits II braces, als quals II braces o algú d'ells o als singulars d'aquells no puxa ésser fet perjudici per les dites provisions, o alguna d'aquelles fetes al dit braç o als singulars d'aquell. E que dins aquests XV dies ne après entrò que·l senyor rey sia tornat en Barchinona, la senyora reyna no puga fer alguna ordinació ne constitució que haja fermetat per acte de cort. *Q*
- 29) E haja lo dit en Pere Vicenç, o altre qui en loch d'ell hi fos posat, poder de fer e de fer fer forces, destretes e exequions per haver lo do per los dits braces fets, semblant e en aquella forma e manera que en les corts passades de Tortosa e de Barchinona és estat dat als deputats, e encara sobre tots contrastes, debats, qüestions o dubtes o coses

escures haja aquell poder que havien los deputats ab consell dels oïdors de comptes segons la forma del do fet per cascun dels dits braces. *Q*

30) Ítem, si per ventura entre lo dit en Pere o altre qui en loch d'ell hi fos o collidor o collidors o altres qualssevol persones serà algun debat, qüestió o contrast per qualque manera o rahó, los oïdors dels comptes hagen en açò semblant poder d'aquell qui fou donat en la cort darrerament celebrada en Barchinona en los capítols fets sobre lo regiment qui fo comanat al dit Pere Vicenç de la Deputació de Catalunya. *Q*

31) Ítem, sia fet capítol que los officials axí reials com altres e los senyors havents jurisdicció hagen a donar al dit en Pere Vicenç o altre qui en loch d'ell hi fos, consell, favor e ajuda, e fer totes forces e destretes e exequicions etcètera, e que aquest capítol sia dictat segons la forma de la cort de Barchinona que's celebrà l'any MCCCLXV. *Q*

Fonts manuscrites¹

ACA, *Cancillería, Cartas Reales, Legislación, Leg. 3, 12.*

ACA, *Cancillería, Cartas Reales, Legislación, Leg. 3, 13 (1)*

ACA, *Cancillería, Cartas Reales, Legislación, Leg. 3, 13 (2)*

ACA, *Cancillería, Cartas Reales, Legislación, Leg. 4, 6 (4).*

ACA, *Cancillería, Cartas Reales, Legislación, Leg. 4, 8. (s. XIV)*

ACA, *Colecciones, Manuscritos, Generalitat, 4.*

ACA, Generalitat, Sèrie G, 154

ACA, Generalitat, Sèrie G, 155/3

ACA, Generalitat, Sèrie G, 157

ACA, Generalitat, Sèrie G, 162/7

ACA, Generalitat, Sèrie G, 234/1

ACA, Generalitat, Sèrie G, 234/1bis

ACA, Generalitat, Sèrie G, 234/2

ACA, Generalitat, Sèrie G, 234/6

ACA, Generalitat, Sèrie general (N), 508.

ACA, Generalitat, Sèrie general (N), 509.

ACA, Generalitat, Sèrie general (N), 510.

ACA, *Cancillería, Procesos de Cortes, 5.*

ACA, *Cancillería, Procesos de Cortes, 7.*

ACA, *Cancillería, Procesos de Cortes, 8.*

ACA, *Cancillería, Procesos de Cortes, 25.*

ACA, *Cancillería, Procesos de Cortes, 30.*

---

¹ Només les transcrites directament (total o parcialment) i les col·locacionades.

ACA, *Cancillería, Procesos de Cortes*, 56.

ACA, *Cancillería, Procesos de Cortes*, 57.

ACA, *Cancillería, Registros*, núm. 1505 - Profertarum 1.

ACA, *Cancillería, Registros*, núm. 1506 - Profertarum 2.

ACA, *Cancillería, Registros*, núm. 1507 - Profertarum 3.

ACA, *Cancillería, Registros*, núm. 1508 - Profertarum 4.

ACA, *Cancillería, Registros*, núm. 1509 - Profertarum 5.

ACA, *Cancillería, Registros*, núm. 1510 - Profertarum 6.

BNC Manuscrit 832

Bibliografia impresa

Abadal, R. i Rubió, J. *Notes sobre la formació de les compilacions de "Constitucions i altres drets de Catalunya" i de "Capítols de Cort" referents al General*, Estudis Universitaris Catalans IV, Barcelona, 1910.

Alcover, A. M. Moll, F. *Diccionari català-valencià-balear*, dcvb.iecat.net

Álvarez Gómez, D. *Compendium Constitutionum Cathalonie Narcís de Sant Dionís*, Textos Jurídics Catalans, Parlament de Catalunya - Departament de Justícia, Barcelona, 2016.

Álvarez Gómez, D. *Compendium Constitutionum Cathalonie Narcís de Sant Dionís*, Tesi Doctoral, UB, 2015.

Arnall Juan, M.J. *El llibre manuscrit*, Edicions Universitat Barcelona, 2002.

Bijker, S. *The functions of the late medieval Brabantine legend of Brabon in Networks, regions and nations: Shaping identities in the Low Countries, 1300-1650*, Edited by Robert Stein and Judith Pollmann, Brill, Leiden-Boston, 2010.

Butaud, G. *Aperçus sur la coseigneurie en Comtat Venaissin (XIIe-XVe siècles)*, Mélanges de l'École française de Rome - Moyen Âge, 2010.

Cadier, L. *Les États de Béarn depuis leurs origines jusqu'au commencement du XVIe siècle*, Paris, 1888.

Conde, R. Hernández, A. Riera S. i Rovira, M. *Fonts per a l'estudi de les Corts i els Parlaments de Catalunya. Catàleg dels processos de Corts i Parlaments*, dins *Les Corts a Catalunya: Actes del Congrés d'Història Institucional*, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Barcelona, 1991.

Cortes de los Antiguos Reinos de Aragón y de Valencia y Principado de Cataluña. Real Academia de la Historia, Madrid, 1896-1922, 26 volums.

Coriolis, G-H. *Traité sur l'administration du Comté de Provence*, 1786.

David, M. *De l'organisation administrative, financière et judiciaire du Comtat-Venaissin sous la domination des Papes (1229-1791)*, E. Tournet, Aix, 1912.

Denizet, M. *Les Etats de Provence des origines à 1481*, Thèse manuscrite, École des Chartes, 1921.

Dognon, P. *Les institutions politiques et administratives du pays de Languedoc du XIII e siècle aux guerres de religion*, Toulouse, 1895.

Dubled, H. *Histoire du Comtat Venaissin*, Marcel Petit, Raphèle-Lès-Arles, 1990.

Estrada-Rius, A. *Una Casa per al General de Catalunya. A propòsit del VI centenari de l'adquisició de la primitiva casa de la Deputació del General de Catalunya a Barcelona, avui Palau de la Generalitat (1400-2000)*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 2000.

Estrada-Rius, A. *Els orígens de la Generalitat de Catalunya (la Deputació del General de Catalunya: dels precedents a la reforma de 1413)*, Tesi Doctoral, 2001.

Ferrer i Mallol, M.T. *El naixement de la Generalitat de Catalunya (1359-1413)* dins *Història de la Generalitat de Catalunya, dels orígens medievals a l'actualitat, 650 anys*, Generalitat de Catalunya - Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 2011.

Ferrer i Mallol, M.T. *Els primers diputats de la Generalitat de Catalunya (1359-1412)*, Miquel Coll i Alentorn, miscel·lània d'homenatge en el seu vuitantè aniversari, Fundació Jaume I, Barcelona, 1984.

V. Ferro, *El Dret Públic Català. Les Institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, EUMO, Vic, 1987.

Ferro Pomà, V. *El Dret Públic Català. Les institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Barcelona, 2015.

Ferro, V. *La Deputació del General, un organisme creat per les Corts. L'autogovern de Catalunya: els precedents*. Coordinadors: Tomàs de Montagut, Josep M. Sans i Travé, Carles Viver i Pi-Sunyer, Fundació Lluís Carulla, Barcelona, 2004.

Font i Rius (Intro.), J.M. *Constitucions de Catalunya. Incunable de 1495*, Textos Jurídics Catalans, Departament de Justícia, Barcelona, 1988.

Font i Rius, J.M. *La compilació manuscrita de les constitucions de Catalunya (1413-1422)*, Medievalia 9, 1990.

Fontana, J. *La formació d'una identitat. Una història de Catalunya*, Eumo editorial, Vic, 2014.

Girard, J. *Les États du Comté Venaissin: depuis leurs origines jusqu'à la fin du XVIe siècle*, H. Champion, Paris, 1908.

Godding, P. *La législation ducale en Brabant sous le règne de Philippe le Bon (1430-1467)*, Académie Royal de Belgique, Bruxelles, 2006.

González Alonso, "Obedézcuse pero no se cumpla" en el Derecho castellano de la Baja Edad Media, AHDE, nº 50

Gonzalvo i Bou, G. *La Pau i la Treva de Catalunya, Orígen de les Corts Catalanes*, Edicions La Magrana, 1986.

Gonzalvo i Bou, G. *Les constitucions de Pau i Treva de Catalunya (Segles XI-XIII)*, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1994.

Hébert, M. *Parlamentar. Assamblées représentatives et échange politique en Europe occidentale à la fin du Moyen Age*, Éditions de Boccard, Paris, 2014.

Hébert, H. *Unité et diversité de la Ville. Rapport introductif. Les indentités urbaines au Moyen Âge. Regards sur les villes du Midi française*, ed. by Patrick Gilli & Enrica Salvatori, Turnhout, Studies in European Urban History, 32, 2014.

Huici Goñi, M.P. *Las Cámara de Comptos de Navarra entre 1328-1512*, Gobierno de Navarra, Pamplona, 1988.

Jeep, J.M. *The Duchy of Brabant, Medieval Germany: an encyclopedia*, Routledge, 2001.

Junyent, E. *La Pau i Treva*, Rafael Dalmau Editor, Barcelona, 1975.

Larrazábal Basáñez, S. *Derecho público de los territorios forales, de los orígenes a la abolición foral*, Oñati, 2004.

Leca, A. *La république européenne*, Vol 1, Librairie de l'université-P.U.A.M., 2000.

Martens, M. *L'administration du domaine ducal en Brabant au moyen âge (1250-1406)*, Académie Royal de Belgique, Bruxelles, 1954.

Martí, S. *Tipologies i mètodes d'edició, Capítol II*, dins V. Martínez-Gil (coord.), *Models i criteris de l'edició de textos*, Editorial UOC, Barcelona, 2014.

Mateu Ibars, J i M. D. *Colectánea paleográfica de la Corona de Aragón, siglos IX-XVIII*, Publicacions Universitat de Barcelona, 1991.

Monreal Zia, G. y Jimeno Aranguren, R. *Textos histórico-jurídicos navarros, I historia antigua y medieval*, Gobierno de Navarra, Pamplona, 2011.

Monreal Zia, G. y Jimeno Aranguren, R. *Textos histórico-jurídicos navarros, II historia antigua y medieval*, Gobierno de Navarra, Pamplona, 2011.

Montagut Estragués, T. *El sistema de derecho tributario común en la Corona de Aragón. Notas para su estudio*, "Panta Rei" Studi dedicati a Manlio Bellomo, tomo IV, Il cigno edizioni, Roma.

Montagut Estragués, T. *La doctrina medieval sobre “munus” y los “comuns” de Tortosa*, Libro homenaje *in memoriam* Carlos Díaz Rementería, Universidad de Huelva, 1998.

Montagut Estragués, T. *Llibre dels Quatre Senyals, Estudi introductori*, Editorial Base, Barcelona, 2006.

Montagut i Estragués, T. *Estudi introductori. Lluís de Peguera “Pràctica, forma i estil de celebrar Corts Generals a Catalunya i matèries incidents en elles”*, Madrid, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, 1998.

Montagut i Estragués, T. *Les institucions fiscalitzadores de la Generalitat de Catalunya. Dels seus orígens fins a la reforma de 1413*, Sindicatura de Comptes de Catalunya, 1996.

Mouliérac-Lamoureux, R.L. *Le Comtat Venaissin Pontifical: 1229-1791*, Comptoir général du livre occitan, Venède, 1977.

Oleart, O. *La creació del dret: els anomenats Capítols del Redreç del General de Catalunya*, Pedralbes: revista d'història moderna, núm. 13, 1993.

Pérez Latre, M. *Entre el Rei i la Terra. El poder polític a Catalunya al segle XVI*, EUMO Editorial, Vic, 2003.

Pérez Latre, M. *La Generalitat de Catalunya en temps de Felip II. Política, administració i territori*, Afers, País Valencià, 2004.

Pérez Latre, M. *Sercar, ordenar y fer inventari y índex. Sobre arxius i institucions a Catalunya (segles XVI-XVII)*, Lligal: Revista catalana d'arxivística, Barcelona, 2004.

Planas Albets, R. Pagarolas Sabaté, L. i Puig Ustrell, P. *L'Arxiu de la Corona d'Aragó. Un nou perfil per a l'Arxiu Reial de Barcelona*, Associació d'Arxivers de Catalunya, Barcelona, 2003.

Pocock, J. G. A. *El momento maquiavélico. El pensamiento político florentino y la tradición republicana atlántica*, Madrid, Tecnos, 2002.

Poulet, E. *Mémoire sur l'ancienne constitution brabançonne*, Académie royale de Belgique, 1862.

Rovira, M. *Fonts per a l'estudi de les Corts i els Parlaments de Catalunya. Catàleg dels processos de Corts i Parlaments*, dins *Les Corts a Catalunya: Actes del Congrés d'Història Institucional*, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Barcelona, 1991.

Rubió i Balaguer, J. *Humanisme i Renaixement*, Abadia de Montserrat, 1990.

Salcedo Izu, J. *Atribuciones de la Diputación del Reino de Navarra*, Diputación foral de Navarra, Pamplona, 1974.

Salcedo Izu, J. *Historia del derecho de sobrecarta en Navarra*, Príncipe de Viana, Pamplona, 1969 in Gran Enciclopedia Navarra.

Sánchez de Movellán Torent, I. *La Diputació del General de Catalunya (1413-1479)*, Generalitat de Catalunya/IEC, 2004.

Sánchez de Movellán Torent, I. *Les institucions fiscalitzadores de la Generalitat de Catalunya, des de la reforma de 1413 fins al final del regnat de l'Emperador Carles I, el 1556*, Barcelona, Sindicatura de Comptes de Catalunya, 2004.

Sánchez M. i Ortí, P. *Corts, parlaments i fiscalitat a Catalunya: Els Capítols del donatiu (1288-1380)*, Textos Jurídics Catalans, Departament de Justícia, Barcelona, 1997.

Sánchez Martínez, M. *La convocatoria del usatge Princeps namque en 1368 y sus repercusiones en la ciudad de Barcelona*, Quaderns d'història, Barcelona, 2001.

Sánchez, M. *La fiscalidad real en Cataluña (siglo XIV)*, Anuario de estudios medievales, 1992.

Sans i Travé, J. M. *Dietaris de la Generalitat de Catalunya, vol. II*, Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència, Barcelona, 1994.

Serra i Puig, E. (coord.) *Els llibres de l'ànima de la Diputació del General de Catalunya (1493-1714)*, vol. I.

Serra, E. *Butlletí bibliogràfic sobre les Corts Catalanes*, Arxiu de Textos Catalans Antics, Núm. 26, 2007.

Theis, V. *Le gouvernement pontifical du Comtat Venaissin vers 1270 - vers 1350*, (École française de Rome, Roma, 2012).

Torre y del Cerro, A. *Orígenes de la "Deputació del General de Catalunya"*, Discursos leídos en la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, Atlas Geográfico, Barcelona, 1923.

Tréton, R. i Jérôme Bénézet, J. *El llibre de les monedes de Barcelona i dels florins d'or d'Aragó. Compilació redactada per Jaume Garcia, arxiver reial de Barcelona, per a ús de la seca de Perpinyà*, Fundació Noguera, Barcelona, 2009.

Uyttebrouck, A. *Le gouvernement du duché de Brabant au bas moyen âge (1355-1430)*, Éditions de l'Université de Bruxelles, 1975.

Van der Straeten, J. *Het Charter en de Raad van Kortenberg, Appendix III, Latinae Versiones*, Recueil de travaux d'histoire et de philologie. sér. 3. fasc. 47., Bruxelles, 1952.

Van der Straeten, J. *Une charte de pays: La charte de Cortenberg en Brabant*, Etudes suisses d'histoire générale, Verlag Herbert Lang & CIE, Bern, 1954.

Van Uytven, R. - Blockmans, W. *Constitutions and their Application in the Netherlands during the Middle Ages*, in *Revue belge de philologie et d'histoire*, tome 47, fasc. 2, Histoire (depuis l'Antiquité) / Geschiedenis (sedert de Oudheid), 1969.

Valls i Taberner, F. - Pujol i Tubau, P. *El "Compendium Constitutionum Cathaloniae" de Narcís de Sant Dionís*, Revista Jurídica de Catalunya, núm. 23, 1927.

Watts, J. *La formación de los sistemas políticos. Europa 1300-1500*, Publicacions Universitat de València, València, 2016.

Zerner, M. *Entre le Moyen Âge et temps modernes, réparation ou estimation sur la singularité des cadastres de 1414 du Comtat Venaissin*, De l'estime au cadastre en Europe. Le Moyen Âge, (2006).

Zerner, M. *Le cadastre, le pouvoir et la terre. Le Comtat Venaissin pontifical au début du XVe siècle*, Collection de l'école française de Rome.

Zerner, M. *Les trois États du Comtat Venaissin dans la première moitié du XVe siècle. Une crise significative*, Journal des savants, 1990.